Píívyéébé Ihjyu

JETSOCRÍJTODÍTYÚ CÁÁTÚNUHÁÁMɨ

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma
bora

Wycliffe
BIBLE TRANSLATORS

Píívyéébé Ihjyu

JETSOCRÍJTODÍTYÚ CÁÁTÚNUHÁÁMH

El Nuevo Testamento en el idioma bora
del Perú
[boa]

© 2021, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

Primera edición, 1982
Segunda edición, 2008
Tercera edición, 2021

Publicado por
© 2021, Bible League International

Más recursos bíblicos en Bora
www.ScriptureEarth.org/boa

Licencia Creative Commons
(Reconocimiento-NoComercial-SinObraDerivada 4.0)
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0

ÍNDICE

Matéo ..... (Mt) 1
Máácoó ..... (Mc) 69
Róócaá ..... (Rc) 110
Jóáa ..... (Ja) 177
Hééchoó ..... (Hch) 226
Romááno ..... (Ro) 283
1 Coríítio ..... (1Co) 307
2 Coríítio ..... (2Co) 331
Gáárata ..... (Ga) 347
Epéétsio ..... (Ep) 356
Piripéétse ..... (Prp) 364
Corotséétse ..... (Cor) 370
1 Tetseronitséétse ..... (1Te) 376
2 Tetseronitséétse ..... (2Te) 381
1 Timotéo ..... (1Ti) 384
2 Timotéo ..... (2Ti) 391
Tíítoó ..... (Tit) 396
Piremóo ..... (Prm) 399
Heeberéo ..... (He) 401
Tsajtiágo ..... (Tsa) 420
1 Péédoro ..... (1Pe) 427
2 Péédoro ..... (2Pe) 434
1 Jóáa ..... (1Ja) 438
2 Jóáa ..... (2Ja) 444
3 Jóáa ..... (3Ja) 445
Jóódaá ..... (Jo) 447
Apocaríhtsi ..... (Ap) 450

Muuráhjáa Píívyéébé uwááboju íwaajácúhááḿitu íhjyú uubálle múnaa caatúnú dííbyere túkévéjtsóneri meke tene iúwáábo keená íḿiáájú íjcyane, téhdure meke tene ityúkévéjtso keená álliúré íjcyánetu, áhdure meke tene iúwáábo múhdurá meícyahíjcyánetu meímíbáávyéne íḿiáámé dííbyema meíjcyame íḿiánéhjíréjuco meméénuki.

2 Timotéo 3:16-17

MATÉO

Matéó Jetsóodítyú cáátúnuháámɨ

Jetsocríjtó ɨhdé múnáaúvu
(Rc 3.23-38)

1 [1]Dabíii, Aavaráaa, íjcyámútsiúvúj tsɨɨménémúhaabéhjáa Jetsocríjtó íjcyáábé ɨhdé múnáaúvú ílluúme:
[2]Diibyéhjáa Aavaráá tsɨ́ɨ́mavá Itsáake. Aabéhjáa Itsáá tsɨ́ɨ́mavá Jacóóboke. Aabéhjáa Jacóóbó tsɨ́ɨ́mavá Jodáake tsíjtyehjɨ íñahbémuma. [3]Aabéhjáa Jodáá tsɨ́ɨ́mavá Tamáadívú Pááreé, Tsááraá, íjcyámútsikye. Aabéhjáa Pááre tsɨ́ɨ́mavá Ejróoke. Aabéhjáa Ejróó tsɨ́ɨ́mavá Aráake. [4]Aabéhjáa Aráá tsɨ́ɨ́mavá Aminadáake. Aabéhjáa Aminadáá tsɨ́ɨ́mavá Naatsóoke. Aabéhjáa Naatsóó tsɨ́ɨ́mavá Tsamóoke. [5]Aabéhjáa Tsamóó tsɨ́ɨ́mavá Bóóke Raáadívu. Aabéhjáa Bóo tsɨ́ɨ́mavá Obéeke Róótídivu. Aabéhjáa Obéé tsɨ́ɨ́mavá Itsaíikye. [6]Aabéhjáa Itsaíí tsɨ́ɨ́mavá ávyéjuube Dabíikye. Aabéhjáa Dabíí tsɨ́ɨ́mavá Tsaromóoke Oríá táábadívu.
[7]Aabéhjáa Tsaromóó tsɨ́ɨ́mavá Roboáake. Aabéhjáa Roboáá tsɨ́ɨ́mavá Abíake. Aabéhjáa Abíá tsɨ́ɨ́mavá Áátsákeé. [8]Aabéhjáa Áátsa tsɨ́ɨ́mavá Jotsapáake. Aabéhjáa Jotsapáá tsɨ́ɨ́mavá Joráake. Aabéhjáa Joráá tsɨ́ɨ́mavá Otsíake. [9]Aabéhjáa Otsíá tsɨ́ɨ́mavá Joatáake. Aabéhjáa Joatáá tsɨ́ɨ́mavá Acáake. Aabéhjáa Acáá tsɨ́ɨ́mavá Etsekíake. [10]Aabéhjáa Etsekíá tsɨ́ɨ́mavá Manatséeke. Aabéhjáa Manatséé tsɨ́ɨ́mavá Amóoke. Aabéhjáa Amóó tsɨ́ɨ́mavá Jotsíake. [11]Aabéhjáa Jotsíá tsɨ́ɨ́mavá Jeconíake tsíjtyehjɨ íñahbémuma. Téijyúhjáa Babiróónía múnáá hójtsɨri méihdéejte ijraéému.
[12]Aaméhjáa diityé hójtsɨ́ pañétú íjchívyéné boone Jeconíá tsɨ́ɨ́mavá Tsaratiéeke. Aabéhjáa Tsaratiéé tsɨ́ɨ́mavá Tsorobabéeke. [13]Aabéhjáa Tsorobabéé tsɨ́ɨ́mavá Abióoke. Aabéhjáa Abióó tsɨ́ɨ́mavá Eriakíikye. Aabéhjáa Eriakíí tsɨ́ɨ́mavá Atsóoke. [14]Aabéhjáa Atsóó tsɨ́ɨ́mavá Tsadóoke. Aabéhjáa Tsadóó tsɨ́ɨ́mavá Akíikye. Aabéhjáa Akíí tsɨ́ɨ́mavá Erióoke. [15]Aabéhjáa Erióó tsɨ́ɨ́mavá Ereatsáake. Aabéhjáa Ereatsáá tsɨ́ɨ́mavá Matáake. Aabéhjáa Matáá tsɨ́ɨ́mavá Jacóóboke. [16]Aabéhjáa Jacóóbó tsɨ́ɨ́mavá Jotséeke Maaríá tajɨ́ɨ íjcyáábeke. Aanéhjáa diille Maaríá tsɨ́ɨ́mavá Jetsóoke, ‘Pájtyetétsoóbe’ néeiyóné ‘Críjtoó’ némeííbyeke.
[17]Éhduméhjáa Jetsóó ɨhdé múnáaúvu. Diibyéhjáa muurá Aavaráaúvú tsɨ́ɨ́mavá tsáápiíkye. Aabéhjáa dsɨ́ jɨ́vénetu dííbyé hajchíyéjuco cámaavéné éhnííñevu. Aabéhjáa idyé dsɨ́ jɨ́vénetu dííbyé hajchíyéjuco cámaavéne. Ehdúhjáa icyóhbodu ‘camácámá’ llíyaatéhijcyámé 14-ihjyúvá Dabíiúvuke

ditye tsɨ̈ɨ́mávanévújuco. Áábeúvudítyúhjáa idyé llíyaatéhijcyámé téhdunéré 14-ijyúva. Áijyúhjáa diityéké Babiróónía múnaa méénujcátsítyu ityáhjámeke tsajtyé íiiñújɨvu. Téijyútúhjáa idyé ditye llíyaatéhijcyáné téhdunéré 14-ijyúvá úújeténáa Críjtoréjuco tsɨ̈ɨ́mávámeíñe.

Jetsocríjtoke Maaríá tsɨ̈ɨ́maváne
(Rc 2.1-7)

18 Íllúhjáa muurá teene Jetsocríjtoke tsáápille tsɨ̈ɨ́maváne: Dííbyéj tsɨɨjúhjáa íjcyáille Maaríake Jotséé áábajáá ityáábávaki. Árónáacáhjáa dityétsíi úcújcatsítyúné ɨhdéré tsúúca Maaríá eevá Píívyééberéhjáa ihdyu Íapííchoj tééveri pícyoóne. **19** Aabéhjáa diibye Jotséé ɨ́mɨáábé iíjcyánéllii tsá ímílléturó ehdu nééllema iíjcyane. Áánélliihyéhjáa ɨ́ jtsámeííbyé ílluréjuco díílleke ɨɨ́ hvéjtsóiyóné múha wáájácútúnáaáca. Aabéhjáa tsá ímílletú mɨ́amúnáake iwáájácutsóné muhdú dille íjcyane. **20** Ááneríhjyáa dibye ɨ́tsámeíhíjcyánáa níjkyéjɨ múnáajpi ityúwá pañe dííbyedívú bóhówááveebe nééhií:

—Jótsej, Dabíiúvú tsɨɨménémúhaabe u íjcyaábej, tsá muhdú u ɨ́ jtsámeíityú dítyáába íjcyáille Maaríadítyu. Tsá muurá dille éévane ímityúné íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri pícyoone éévalle. Ahdícyane ihdyu wa duucu dííllekej. **21** Muurá tsɨ̈ɨ́máváille wájpiíkye. Áábe mémei Jetsóó dibye ihyájkímuke íimítyuháñetu pájtyetétsóíñélliíhye. Ehdúhjáa níjkyéjɨ múnáajpi néé Jotséeke ityúwá pañe.

22-25 Ahdújucóhjáa dibye ipyééne díílleke újcujéné ihjyávu. Áállekéhjáa tsá dibye dómájcotú dille tsɨ̈ɨ́mávátúné hajchóta. Aanéhjáa tsúúca dille tsɨ̈ɨ́máváábeke meménuube Jetsóodívu. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjyú uubálle múnáajpij tééveri íllu néhdújuco:

Wájpiikye úújétúné badsɨ́ jcaja éévaáhi. Aane tsɨ̈ɨ́máváille wájpiíkye.
Áábe mémei Emanoée, ‘íjcyaabe Píívyéébe méémaá’ nééiyóne.

Ehdúhjáa Píívyéébe íhjyú uubálle múnáajpij tééveri néhdújuco tene pájtyene.

Waajácu múnaa Jetsóoke úújeténe

2 **1** Aanéhjáa Jodéá iiñújɨvu dííbyeke tsɨ̈ɨ́mavámé Beréé coomívú Heróódé tééné iiñújɨ́ avyéjuube íjcyánáaáca. Áijyúhjáa nuhba tsáhícyánéjcutu tsaate mɨ́ɨ́cúrú waajácu múnaa tsááme wajtsɨ́ Jerotsaréevu. **2** Aaméhjáa técoomí múnáake nééhií:

—¿Kiá diibye éhneva jodíómú avyéjuube íjcyáííbyeke tsáápille tsɨ̈ɨ́mávaábe? Muurá íñe nuhba tsáhícyánéjcuri muha meíjcyame máájtyumɨ́ tsúúca dibye íjcyane úúbálléné mɨɨ́cúrúwake. Áánéllii muha metsáá dííbyeke medúúruváváme.

3 Aanéhjáa idyé téhdure Heróódé tsúúca waajácúhi. Aanéhjáa dííbyeke tsíwárejcáró pámeere teene Jerotsarée múnáamájuco. **4** Áánélliihyéhjáa pihjyúcuube pámeekéré llúúvájté avyéjujtémá taúhbájú uwáábojtéke. Áámekéhjáa dílloobe kiávú diibye Pájtyetétsoobe íjcyáííbyeke ditye tsɨ̈ɨ́mávaíñé némeíhijcyáne. **5** Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Beréevu Jodéá iiñújɨri íjcyácoomívu. Íllúhjáa muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi caatúnúhi:

6 Jodéá iiñújɨri ɨ́htsútú coomíjɨ́ íjcyánetu tsá íatéréecóómí Beréé
íjcyatúne. Muurá ámuha teene Berée múnaa tahñéjté meíjcyámedítyú
tsaapi íjcyaá ámúhá avyéjuube ámúhakye téhméiíbye.

7 Ehdúhjáa ditye úúbállénéllii Heróódé pɨ́uvá wáájácúratúné diitye mɨ́ɨ́cúrú waajácu múnáake. Áámekéhjáa dílloobe ímíñeúvú múijyútújucóhjáa ímichi mɨ́ɨ́cúruwa bóhówaavéne. 8 Átsihdyúhjáa teene Beréevu iwállóómeke neébe:

—Cána mepééne ímíñeúvú méwaajácute diibye tsɨ́ɨ́méneke. Aane ámuha dííbyeke maájtyúmɨ́cooca oke méúúbálleco téhdure o dúúrúvaté dííbyeke.

9 Ehdúhjáa ávyéjuube Heróódé diityémá íhjyúvátsihdyu idyé pehíjcyámé diibye mɨ́ɨ́cúrúwá tujkévetu. Aaméhjáa tsúúca tétsihvu úújeténáa díbyéwu ijcyátsíí hallúvú mɨ́ɨ́cúruwa táchúúreevéhi. 10 Ááneríhjyáa mítyane ímíjyuuvéme. 11 Aaméhjáa tééjá pañévú úcaavémé úújeté tsiɨju Maaríama íjcyáábéwúudívu. Ááběwúukéhjáa duurúvámé ɨmɨ́hmóúbánema. Átsihdyúhjáa bohbánúmé dííbyéwúuke óóroó, ijtsiéétsoo, mííraá, éhdunévu. 12 Ááné boonéhjáa Píívyéébe diityéké ityúwá pañe néé Heróódé ijcyáhullétú ditye ióómíjyúcóótuki. Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiiñújɨvu tsiélletúréjuco.

Jetsóoma tsɨ́ɨ́ jumútsí Ejíhtó iiñújɨvu úmɨváne

13 Aaméhjáa tsúúca íiiñújɨvu óómíñe déjuvu idyé tsiiñe níjkyéjɨ múnáajpi Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáávéne néé dííbyeke:

—Maájkyéne méumɨ́vá dítyáábá nííhyoma Ejíhtó iiñújɨvu. Aame ámuha méíjcyaá téhulle ámúhakye o nééné hajchóta. Muurá Heróódé néhcoó aadi tsɨ́ɨ́méněwúuke ɨdsɨ́ jɨ́vétsoki.

14 Ahdújucóhjáa ditye iájkyéne pééne tépejcójuco teene Ejíhtó iiñújɨvu. 15 Áhulléhjáa ícyahíjcyámé diibye Heróódé dsɨ́ jɨ́vétúné hajchóta. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjyú uubálle múnáájpij tééveri íllu néhdújuco:

Ejíhtori íjcyáábeke ó pɨ́uvá Hájchíwúuke.

Ávyéjuube Heróódé tsiɨmédívú lliíhyánutsóne

16 Aanéhjáa Heróódé ávyétá ɨhnáhó cayóbáávaté diitye waajácu múnaa tsiélletúréjuco óómíñeri. Ááněmáhjáa íjcyaabe lliihyánutsó wapímúj tsɨ́ɨ́medívú míñéécú pijcyábatu llííñevu íjcyáméhjɨdípɨ́vu, diityéhjáa waajácu múnaa míñéécú pijcyábájuco ípyée mɨ́ɨ́cúrúwake iájtyúmɨ́netu íjcyáne ééveri íjcyáméhjɨdívu. Teenéhjáa Berée múnááj tsɨ́ɨ́medívú lliihyánútsoobe técoomí úníuri íjcyáméj tsɨ́ɨ́memájuco. 17 Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Jeremía íllu néhdújuco:

18 Ramáá ijcyátsihyi dsɨjɨ́vé maatyóbá mélleebóhi. Rakyéé muurá tahíjcyá
ííáchimúhá ijraéémuj tsɨ́ɨ́mé dsɨ́ jɨ́véneri. Aalle tsá ímílletú díílleke
mebóhɨjtsóne.

19-20 Aanéhjáa diibye Heróódé tsúúca dsɨ́ jɨ́vénéllii níjkyéjɨ múnáajpi tsiiñe Ejíhtovu Jotséedívú ityúwá pañe ibóhówáávéne néehiɨ́:

—Maájkyéne wa meóómí ámuha ijraéémú iiñújɨvu. Tsúúca dsɨ́ jɨvémé tsɨ́ɨ́méněwúukée dsɨ́ jɨ́vétsóllehíjcyáme.

21 Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiiñújɨvu. 22 Árónáacáhjáa diibye Heróódé cápayóóvé íllíyéjuco Akyeráó teene Jodéá iiñújɨ́ avyéjuube íjcyane Jotséé iwáájácúne íllityé téhullévú ipyééíyóneri. Ááněllliihyéhjáa Gariréá iiñújɨvúréi pééme Píívyéébe diityéké ityúwá pañe téhullévúi ditye péétyúné néénélliíhye. 23 Aaméhjáa úújeté Natsaréevu diibyéhjáa Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyaíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa néhijcyádújuco.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mc 1.1-8; Rc 3.1-9; Ja 1.19-28)

3 [1]Téijyúhjáa Jóáa tsojtsó múnáajpi úwáábohíjcyá mɨamúnáake Jodéá iiñújiri ɨ̈ɨ́néubárá píívyétútsihyi. [2]Íllúhjáa úwáábohíjcyaábe:

—Méihvéjtsó ímítyú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá ɨ̈jtsaméí mécápayóóvé ɨ̈mɨánejcúvuréjuco. Muurá níjkyéjiri íjcyaabe Píívyéébe íavyéjúejte meíjcya meke újcuíñé tsúúca méhdivu pɨihɨ̈jucóóhií.

[3]Diibyéhjáa Jóádityu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíá néehií:

> Mélléeboó ɨ̈ɨ́néubárá píívyétúné iiñújiri íjcyaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímítyú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube iájtyumɨ́vaki.”

[4]Aanéhjáa diibye Jóáa caméállómú ɨhjɨ́netu méénúmeíñé wajyámúúnema íjcyáábéj pɨinétú ócájɨmɨ́ɨ́hé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa íímúhojpácyó ádohíjcyaábe. [5]Áábé uwáábóhjáa illéébúcunú tsáácunúhijcyámé pahúllevátú Jerotsarée múnaaa, pámeere teene Jodéá iiñújɨ múnaa, Joodááj pɨihɨ́rí íjcyáné iiñújɨ múnaa, íjcyame. [6]Áámedítyúhjáa muhdú iícyahíjcyanéhjɨ́ úúbállémeímyekéjuco dibye tsótsohíjcyáné teene Joodáatu.

[7]Áijyúhjáa tétsihyi mítyame paritséó imyémé íjcyáha múnáama, tsadotséó imyémé íjcyáha múnaa íjcyame idyé imíllerá téhdure itsójtsótsámeíñé peecútére. Árómekéhjáa íllure tsɨjpájuúbe. Neebéhjápeé:

—Ávyeta ámuha ííñimyémúeméjté meíjcyámeke ¿múha ámúhakye néé peecútéré ámuha teene meméénúneri mepájtyetéiyóné Píívyéébe meke méimítyuháñé hallútú ɨ̈cúbáhraíñé méúmɨ́wari íjcyánetu? [8]ɨ̈mɨááné ámuha metsójtsótsámeíñé meímílléhajchíí ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meɨ́hvéjtsóne ɨ̈mɨáámeréjuco meíjcyá tééneréjuco ámúhadítyú ibóhówaúcunúki. [9]Tsá múu néétune: “Muha muurá Aavaráaúvúj tsɨiiménémúhaabe meíjcyámeke tsá ɨiná múúhakye pajtyéityúne.” Tsá múu ehdu íhjyúvatúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyárónetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsíjtyeke Aavaráaúvúj tsɨiiménémúháábeke. [10]Aabe muurá téhmehíjcyá ímítyúmeke iwáágóoíñé éhne múúne tsaapi ibájtsoháñetu ímiñe néévátuhéhjɨ́ iíllóne cóvajtsódu. [11]Muurá ihdyu ɨ̈mɨááné ámúhakye ó tsótsohíjcyá núpácyori ámúhá imítyú ámuha meɨ́hvéjtsómé ɨ̈jtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyóóvémeke. Áánetu ihdyu íjcyaabe táhboone úwáábóiibye ávyeta táehnííñevu ɨ̈htsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájɨ́ubáré o tácórɨúcu dííbyedívú o pɨ́ɨ́hɨ́véityúroóbe. Diibye ihdyu ɨ̈mɨááné cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóóiíbye. [12]Aabe muurá mɨamúnáake iímíbájchómeke dówajcároó ímítyúmedítyu. Ááne tsaímíyé pícyóóiibye diitye ɨ̈mɨáámeke. Áánetu ímítyúmeke waagóóiibye cúújúwá pañévú éhne múúne tríígotu íimíúhjɨ́ meújcúne íatéréene téjuuhójɨma mecóvajtsódu. Ehdúhjáa paritséómuke neebe Jóáaá.

Jetsóó tsójtsótsámeíñe
(Mc 1.9-11; Rc 3.21-22)

[13]Téijyúhjáa Gariréá iiñújitu Jetsóó péé Joodáavu Jóáa téhulle íjcyáábe éllevu dííbyedívú itsójtsótsámeíki. [14]Árónáacáhjáa Jóáa néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú cáábyerá uke ó tsójtsoó oke u tsójtsóíyóóbeke?
15 Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:
—Árónáa ihdyu ú méénuú tehdu Píívyéébé ímillédújuco.
Ehdúhjáa dibye néénéllii Jóáa tsojtsó dííbyeke. 16 Aabéhjáa itsójtsótsámeítsihdyu íjchívyeebe ɨ́ɨténáa cáámetu Píívyéébé Apíichó ɨ́juúúdú bóhówaavéné niityé dííbyedívu. 17 Áánáacáhjáa idyé téhullétúré cáámetu Píívyéébe néehií:
—Áánu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne

(Mc 1.12; Rc 4.1-13)

4 1 Aanéhjáa Jetsóó tsójtsótsámeíñé boone Píívyéébé Apíichó dííbyeke tsajtyé ɨ́ɨnéubá píívyétúné iiñújɨvu téhullévú Naavéné dííbyeke imávárijchoki.
2 Aabéhjáa téhulle 40 coojɨ́vájuco májchótuube íjcyaabe ajyábáávatéhi. 3 Áábekéhjáa Naavéné imújtátsóro néehií:
—Bo ɨ́miááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.
4 Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:
—Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé: “Tsá apááñéré májchó tájpí meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébe meke néhdu meíjcyame tééne tájpí méijcyáhi.”
5 Ehdúhjáa Jetsóó áñújcúnéllii tsajtyéébé dííbyeke Jerotsaréevúréjuco. Áábemáhjáa nériívyemútsí cáámevu duurúvájá hallúvu. 6 Átsihvúhjáa idyé neebe dííbyeke:
—Áyu cána ɨ́miááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsiñíívyé baavújuco. Muurá dííbyé waajácúháámɨtu nééneé:
Píívyéébe wálloó níjkyéjɨ múnáake uke ditye ityéhme ɨ́ináá uke ipájtyétuki. Aabe tsá ɨ́ɨnéubátú u wápújúúvéityúne.
7 Ehdúhjáa Naavéné néérónáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:
—Téhdure muurá nééne dííbyé waajácúháámɨtu: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memávárijchóityúne.”
8 Ehdúhjáa Jetsóó néérónáa ɨ́hvéjtsótuube tsiiñe tsajtyé dííbyeke cáméhbaú nɨ́jcaúvu. Áhbaú nɨ́jcáutúhjáa úújétsoobe páneere ííñújɨ́ avyéjuvu. 9 Áánemáhjáa neébe:
—Páneevúré íñeevu uke ó ájcuú u mɨ́móúúvéne oke u dúúrúváhajchííjyu.
10 Áánélliihyéhjáa Jetsóó dííbyeke néehií:
—Dɨ́hne óhdityu, Náve Naavénej. Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváábeke méɨ́ɨ́cúvéiyáhi.”
11 Ehdúhjáa Jetsóó néénetu íllurújuco dibye ɨ́hvéjtsoíñúné dííbyeke. Ááné boonéhjáa níjkyéjɨ múnaáréjuco dííbyeke ɨ́ɨ́cuvéne.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréá iiñújɨ múnáadítyu

(Mc 1.14-15; Rc 4.14-15)

12 Aanéhjáa téijyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cúvéhoojánúné uubállé Jetsóó iwáájácúne péé Gariréá iiñújɨvu íhcyóómi Natsaréevu. 13 Ácoomíyíhjyáa wahájchotáré iíjcyáne ɨ́ɨ́neebe Capenaóovu, teene Gariréá

iiñújɨri íjcyáné unéúcóbá úníuri Tsaboróoo, Netaríii, íjcyáné dohjɨ́ba múnáá iñújɨ́ɨ́cú úníuri íjcyácoomívu. 14 Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíá íllu néhdújuco:

15 Jodíómú íjcyátúné mɨ́amúnaa ijcyá Gariréá unéú ijcyátsihyi Joodáá
úníuri, Tsaboróoo, Netaríii, íjcyáné dohjɨ́ba múnáá iñújɨ́ɨ́curi.
16 Aame ícyahíjcyá ɨdáátsówu éhne múúne cúúvétsihyi meíjcyadu ɨ́mɨáájú
wáájácutúmé wágóóóvéiyóme. Árómema tsúúca ijcyájúcooróné ditye
pájtyetéíyóné uwááboju.

Ehdúhjáa Itsaíá néehií.

17 Aanéhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube néehií:

—Méɨhvéjtso ímítyú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá ɨ́jtsaméí mécápayóóvé ɨ́mɨánejcúvuréjuco. Muurá tsúúca níjkyéjɨri íjcyaabe Píívyéébe íavyéjúejte íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube néehií.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune

(Mc 1.16-20; Rc 5.1-11)

18 Aabéhjáa Gariréá unéú úníuri péhíjcyaabe úújeté tsaatétsí íñáhbema amómeke tsɨ́nuhíjcyámútsidívu. Tsáápi méméhjáa Tsimóo Péédoro. Áánetúhjáa tsíjpi mémé Aderée. 19 Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ookéréjuco meúráávye. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoó mɨ́amúnáakéréjuco Píívyéébedívú ámuhtsi meɨ́búwáávétsóíñé wákimyéivu.

20 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé ɨjtsɨ́nuuháñé ɨɨ́hvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

21 Átsihdyúhjáa éhnííñéwúuri ájtyúmɨɨbe tsíjtyetsi íñáhbema Jacóóboo, Jóáaá, íjcyamútsí cááni Tsebedéoma ɨhmɨ́íné pañe ɨjtsɨ́nú pájáábohíjcyamútsikye. Áámútsikyéhjáa idyé pɨ́úvaábe. 22 Aamútsíhjyáa téhdure ɨhmɨ́ínema cáánikye ɨɨ́hvéjtsóne péé dííbyemáyéjuco.

Jetsóo mítyámeke úwaabóne

(Rc 6.17-19)

23 Páneerée Gariréá iiñújɨri muuha ímamyémuma Jetsóó úwááboobéré pehíjcyá mɨ́amúnáake diityé pihcyáávejááné pañévu. Úwáábohíjcyaabée ɨ́mɨáájú Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju diityéke. Aabée bóhɨ́ɨtsohíjcyá páhduváré nééne chémeháñeri chéméméhjɨke. 24 Ehdúu dibye méénuhíjcyánéhjáa páneere Tsííriá iiñújɨ múnaa iwáájácúne tsívahíjcyá dííbye éllevu páhduváré nééne chémeháñeri chéméméhjɨke: Avyéháñeri íjcyámeke, naavémú ípañe íjcyámeke, méívatéméhjɨke, íjpi vááúmeítyúneri chéméméhjɨke. Áámekée bóhɨ́ɨtsohíjcyaábe.

25 Ávyetáa pahúlleváré múúhama dibye péhíjcyáhulle mítyame mɨ́amúnaa dííbyeke úráávyehíjcyá Gariréaa, Decááporii, Jerotsaréee, Jodéá iiñújɨi, Joodáá tsiñéjcuu, íjcyátsɨ́hjɨ múnaa.

Cáméhbaú hallúvú Jetsóó úwaabóne

5 1 Aamée dííbyedívú píhcyáávénéllii cáméhbáú hallúvú ácúúveébe.
2 Áábedívúu muha mepíhcyáávémeke pámeekéré úwááboobe néehií:

Muhdú nééné mɨamúnaa ímí íjcyane
(Rc 6.20-23)

3 Maímijyu ditye íjcyane ɨdátsó Píívyéébé icyánéjcú piáábójuri
tsúúrámeíhijcyáme. Muurá tehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéju.
4 Maímijyu ditye íjcyane ɨdátsó kímóhcó nénehjɨ pátyehíjcyáme. Muurá
Píívyéébe tehdu nénehjɨ pájtyémeke ímíjyúúvetsóhi.
5 Maímijyu ditye íjcyane ‘mityáhmítyá’ néétume ímí tsaɨɨbuwáré
ícyahíjcyáme. Píívyéébée diityéké iájcuíñé nééné iiñújɨ muurá diityé
wáábyuta.
6 Maímijyu ditye íjcyane Píívyéébe ímillédú iíjcyáíyóneri
tsúúrámeíhijcyáme. Muurá tehdu néémeke pɨááboobe dibye ímillédú
éhnííñevu ímí ditye iíjcyaki.
7 Maímijyu ditye íjcyane pamévakéré ɨɨdaatsólléne pɨáábohíjcyáme. Muurá
tehdu néémedi téhdure Píívyéébe ɨɨdáátsóvéne pɨaabóhi.
8 Maímijyu ditye íjcyane panévatúré ɨmɨááméré iíjcyáíyóneri
tsúúrámeíhijcyáme. Muurá tehdu nééme tsaímíyé dííbyema ijcyáhi.
9 Maímijyu ditye íjcyane tsaímíyé pamévamáyé iíjcyáíyóneri
tsúúrámeíhijcyáme. Muurá tehdu néémeke ɨmɨááné Píívyéébe dilló
ɨɨtsɨɨmedi.
10 Maímijyu ditye íjcyane ɨmɨáájú Píívyéébe néhdújuco ímí iúráávyéné
déjúcotu ɨcúbáhrámeíhijcyáme. Muurá ehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéjú
ijcyá níjkyéjɨri.
11 Maímijyu ámuha meíjcyane tahñéjté ámuha meíjcyáné déjúcotu
mɨamúnaa ámúhadi ɨɨcúbáhrámedi iúúhɨvaténe nehníwu állíuháñé
íhjyúvahíjcyáme. 12 Muuráhjáa ehdu nénehjɨ éíjyuúvú téhdure Píívyéébé
ihjyú uubálle múnáake patyéhijcyáhi. Ahdícyane tehdu nénehjɨ
ámúhakye pájtyérónáa íllure méimíjyuhíjcyaco. Muurá tehdu ámuha
meɨcúbáhrámeíhíjcyáne áhdó ávyeta ɨɨné imíjyaú ámuha méíjcyaá níjkyéjɨri.

Píívyéébeke wáájácútúmé uwáábojte
(Mc 9.50; Rc 14.34-35)

13 Aame ííñújɨri ámuha méijcyá cánáámadu. Muurá teene cánááma
iíímúnéllii meke pɨaabóhi. ¿Aca iíímútuca meke pɨáábóiyóne? Tsáhaá. Muurá
tehdu tene nééca mewáágoóné mɨamúnaa ɨɨteíñuhíjcyáiyáhi. Ahdu ámuha
oke meúráávyénetu meɨhvetéhajchíí waagóojtéréjuco ámuha meíjcyaíñe.
14 Muurá peetédú ámuha méijcyá ííñújɨri ɨmɨáájú ámúhadítyú
bóhówaúcunúhijcyáme. Muurá tsácoomi cáméhbáú nɨjcáuri íjcyacóómí
tsá téévetúne. 15 Áhdure peete tsá múijyú tsíeménevu maávohjácóityuróne.
Muurá ihdyu cáámevu íboohówátsihvu mépicyóó tene iájchúcunúki.
16 Ahdu ámuha menééme ihdyu óvíi ɨmɨáánéré ámuha meméénúnetu
mébóhówaúcunú teene iájtyúmɨne tsijtye iávyéjújtso dúúrúvaméré níjkyéjɨri
íjcyaabe Méécáánikye.

Píívyéébé taúhbaju Jetsóó úwaabóne

17 Álliúúmé ihdyu méɨjtsúcunúdí Píívyéébé taúhbajuu, dííbyé ihjyú
uubálle múnaápe úwáábohíjcyanéhjɨɨ, íjcyane o tútávajtsóvaabe o tsááneé.

Muuráhjáa ihdyu o tsáá muhdú teene taúhbaju néhijcyáné ímíñeúvú mɨamúnáadívú o bóhówájtsoki. 18 Aane ɨmiáánetúré ámúhakye o néé muurá Píivyéébé taúhbaju tsá múijyú wágóóóvéityú páneere níjkyéjima ííñuji wágóóóvérónáaáca. Muurá páneere dííbyé waajácúháámitu néhíjcyanéhjɨ pájtyeé muhdú tene néhijcyádújuco. 19 Muurá tsaate dííbyé taúhbajúúnetu ɨihtsúnéwu íjcyaróné cáhcújtsotúmé múhdurá dárɨɨvehíjcyámé tsá ávyejúúllémeíityú dííbyé avyéjuvu. Áánetu panéváré dííbyé taúhbajúúné ími cáhcujtsómé téjɨjtójuco mɨamúnáake úwáábohíjcyámé dííbyé avyéjú níjkyéjiri íjcyanévú avyéjúúlléméiihi. 20 Muurá ɨmiááné ámúhakye o néé eene taúhbajúúné uwáábojtémá paritséómú múhdurá ícyahíjcyádú ámuha meíjcyáhajchíí tsá múijyu ámuha meíjcyáityú Píivyéébé avyéjúejte.

Cááyóba ímityúné íjcyánetu Jetsóó úwaabóne

(Rc 12.57-59)

21 Muurá ámuha méwaajácú éíjyuúvúu ámúhá ihdé múnáaúvuke íllu némeíñe: “Tsá múu mɨamúnáake dsɨ jɨvétsotúne. Muurá tehdu néémema ihnáhooíñé tene ímíbájchómeíñe.” 22 Áhdure ámúhakye o néé tsaate íñahbéjtedívú cáyobáávatéróné muurá téhdure ápichó diityé hallúri. Áhdure idyé tsaaté ehdɨɨvá tsijtye néhajchíí diityémá ímityúné ímibájchojte teene ímíbájchoóhi. Áhdure tsíjtyeke ávyéta néhní úhbámé hallúrí ápichó teene cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéiyóne.

23-24 Áánéllii múu díñahbéébema ímityúné ámuhtsi medárɨɨvéjcatsíhajchíí ímíbáchójcatsíhi. Áijyu ihdyu Píivyéébeke dúúrúvámeíhíjcyátsihvu tsíeméné u tsájtyéneri u dúúruváné ími ijtsúcunúúbe.

25 Téhdure múu tsaatémá ámuha ímítyunéhjɨ ditye ímíbájchóhullévú metsátyéjcatsíhajchíí téhullévú iúújetétúné ihde ímíñeúvú cánáájánújcatsí ávyéjujtédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsítyuki. 26 ɨmiáánetúré ámúhakye o néé tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéítyuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyu.

Ihdícyámema mɨamúnaa dómácójcatsíñetu Jetsóó úwaabóne

27 Tsúúca muurá ámuha méwaajácú éhnéhjáa éíjyuúvú méihdé múnáaúvuke Píivyéébe íllu úwaabóne: “Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne.” 28 Áhdure idyé ámúhakye o néé muurá tsaapi pevénéré tsáápílledi úmúúpívyérónáa tsúúca dííllema múu dómácójcatsídyú ímityúné méénuube ɨɨ jtsaméí pañe.

29 Ahdícyane díhyállúuri u ɨɨténeri ímityúné u méénúíyóneri u úmúúpivyéhajchíí múu waagóó teéu. Óvíjyuco ihdyu tsau díhyálluu u wájyúrou wágóovéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ími nééroobe cúújúwá pañévú u wágóóóvénáaáca. 30 Áhdure díhyójtsiri ímityúné u méénune uke tútávátsóhajchíí múu waagóó téhojtsi. Óvíjyuco ihdyu téhojtsi u wájyúrohójtsɨ wágóovéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ími nééroobe cúújúwá pañévú u wágóóóvénáaáca.

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsíityuróné Jetsóó úwaabóne

(Mt 19.9; Mc 10.11-12; Rc 16.18)

31 Áhdure muurá tsúúca ámuha méwaajácú ámúhá ihdé múnáaúvukée Píivyéébe Moitséeúvuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsaapi múu méwakye

ɨɨ hvéjtsócooca díílleke ajcú teene úúbálléné waajácúhaamɨvu.” 32 Árónáa ámúhakye o néé muurá tsaapi méwakye ímítyunévú méénutsó tsíjpiima ícyahíjcyátúrólleke dibye ɨhvéjtsolle tsíjpiikye tájɨváneri. Áhdure diibye díílleke táábávaabe ímityúné meenú méwamájɨɨ tsíjpí táábama iíjcyáneri.

Meíhjyuvádújuco meméénúiyóné Jetsóó úwaabóne

33 Áhdure idyé muurá ámuha méwaajácú éíjyuúvúu ámúhá ɨhdé múnáaúvuke Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsane múu ɨmɨáánetúré imyéénuíñé Píívyéébe lléébónáa dííbye mémé idyómajcóné meenú muhdú iñéhdújuco.” 34 Árónáa ámúhakye o néé téeméné ámuha meméénútuki. Tsá múu néétune: “Bo óvíi níjkyejɨ muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébé avyéjúré teéne. 35 Áhdure tsá múu néétune: “Bo óvíi ííñujɨ muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe éhnéré idyé teene ííñujɨ. Áhdure idyé tsá múu néétune: “Bo óvíi Jerotsaréé muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe ɨhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe cóómíyé técoómi. 36 Áhdure idyé díhñíwau íjcyáróutu tsá múu néétune: “Bo óvíi muhdú táhníwau ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá u nééjuri tsá tsájɨubáré llíjcyáityuró díhñíwácotu. Áhdure tsá tsájɨubáré cúúvenúítyuró u nééjuri. 37 Áánéllii múu ɨmɨáánéjuco íjcyane ápáhajchíí nééhií: “Éée ɨmɨááné tehdújuco teéne.” Áánetu ɨmɨááné íjcyatúné múu ápáhajchíí nééhií: “Tsáhaá tehdu néénejɨɨvari.” Ehdu iíhjyuváné tsá múu éjkétsotú Píívyéébedítyu. Muurá tehdu meíhjyuváné Naavénedítyúré tsááhií.

Mepɨ ámeíítyuróné Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.29-30)

38 Áhdure muurá ámuha méwaajácú éíjyuúvúu ámúhá ɨhdé múnáaúvuke tsiiñe Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsáápiikye íhyálluu tsijpi bóhdúcúúbé hálluu téhdure bóhdúcúúveéhi. Áhdure tsáápí ihwájɨ wápíyuúcúúbeéhjɨ wápíyúúveéhi.” 39 Árónáa ihdyu ámúhakye o nééhií: Tsá múu ámúhakye ímityúné tsaate dárɨɨvéhajchíí pɨámeítyúne. Áhdure tsaate ámúhakye méénúhajchíí tsá múu pɨámeítyúne. 40 Áhdure idyé tsaate ámúhama tsane iímíbájcho ɨpɨúvámedítyú ámúhá caaméeja dójtúcúhajchíí múu ɨɨná néétuméré ɨhvejtsó téhdure hállúeja ámúhá tsuucójá dibye itsájtyeki. 41 Téhdure tsaate ámúhakye ‘múúhá píichutátú múúhakye mépiáábó wahájchotáwu’ néhajchíí múu tsajtyé diityémá ehnííñevújuco. 42 Áhdure tsaate ámúhakye tsííñé piáábó táúmeíhajchíí múu pɨaabóhi. Áhdure tsaate ámúhakye tsíeméné bóónétu ióómíchoíñé táúmeíhajchíí múu ajcúhi.

Meke múnáájtsórómeke mewájyune Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.27-28, 32-36)

43 Muurá ámuha méwaajácú mɨamúnaa íllu úwáábócatsíhijcyáne: “Uke wájyúmemáyé múu wajyújcatsíhi. Áánetu uke múnáátsohíjcyámeke tsá múu wájyutúne.” 44 Árónáa ámúhakye o nééhií: Ámúhakye múnáájtsórómeke múu wajyúhi. Áhdure ámúhakye múhdurá dárɨɨvérómé hallúvú múu piááboju táúmeí Píívyéébeke. 45 Áijyu ihdyu ámuha méíjcyaá ɨmɨááné ámúháj Caani níjkyéjɨri íjcyáábej tsɨɨme. Diibye muurá núhbake ájchutsó pámeere

ímítyúróméhjɨma ɨ́mɨáámélliíhye. Áhdure nííjyaba állétsohíjcyaabe ɨ́mɨájɨ́jtó úráávyehíjcyámema téjɨjto úráávyehíjcyátúrómélliíhye. 46 Muurá ámúhakye wájyúmekéré ámuha mewájyúhajchíí tsá ɨ́mɨá wájyú tene íjcyatúne. Ehdu ámuha mewájyújcatsíñé tsá Píívyéébe ímí ámúhadívú ɨ́jtsúcunútúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé téhdure diityéké wájyúmeke wajyúhi. 47 Áhdure ámúhakye ímí náhbévahíjcyámemáyé ímí ámuha meíhjyúváhajchíí tsá ámuha ɨ́mɨáámé meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébeke wáájácúturómé ímí iíjcyámema ímí ihjyúvájcatsíhi. 48 Ahdícyane ɨ́mɨáámé́ré múu ijcyá ámúháj Caani níjkyéjɨri íjcyaabe ɨ́mɨáábé íjcyadu.

ɨ́mɨáánéré meméénune Jetsóó úwaabóne

6 1 Tsá múu mɨ́amúnaa ámúhadi iúllévenúkíyé méénutú ɨ́mɨájɨ́jtó ámuha meúraavyéne. Muurá tehdu ámuha meméénúhajchíí níjkyéjɨri íjcyaabe ámúháj Caani tsá ímí ámúhakye ɨ́jtsúcunúityúne.

2 Áánéllii múu ɨ́dáátsómeke ɨpɨ́aabóné tsá úbálléjcatsítyú eene ímityúmé bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádu. Diitye muurá teene méénuhíjcyá pihcyáávejááné pañévú, ulléjɨjtónéj pɨɨnévú, mɨ́amúnaa ɨ́mɨáámé ditye íjcyane ɨ́ɨ́jtsúcunúkíye. Aane téénetu ámúhakye ɨ́mɨáánetúré o néé ápááñéré tééne áhdójuco íjcyane mɨ́amúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. 3 Áánéllii múu tsaatéké pɨ́aabó téévéneúvúre. 4 Áijyu ihdyu ámúháj Caani pane wáájácuube ímí ámuha meméénuhíjcyáné ɨ́ɨ́ɨ́téne tééne áhdó ámúhakye pɨ́ááboóhi.

Píívyéébema meíhjyuváné Jetsóó úwaabóne

(Rc 11.2-4)

5 Áhdure tsá múu Píívyéébema ámuha meíhjyúvácooca eene diitye ɨ́mɨáámeúvúdú bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádú méénutúne. Muurá eene pihcyáávejááné pañévú ulléjɨjtóné úniúvú Píívyéébema ihjyúvahíjcyámé mɨ́amúnaa ɨ́ɨ́ɨ́térokíye. Aane ɨ́mɨáánetúré diityédítyú ámúhakye o néé ápááñéré tééné áhdójuco íjcyane mɨ́amúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. 6 Áánéllii ihdyu múu dííbyema iíhjyúvácooca ɨ́mɨjcóhó pañévú iwátáháávéne ihjyúvá múha wáájácútúnáaáca. Áijyu ihdyu ámúhakye pɨ́ááboííbye.

7 Áhdure idyé tsá múu ihdícyanéhjɨ́ré íhjyúvatú dííbyema iíhjyúvácoóca. Pane tsá múu bɨwáánéré wápɨhtsúcuhíjcyatú dííbyeke wáájácutúmé méénuhíjcyádu. Muurá ɨtsúcunúhijcyámé ditye bɨwáánéré wápɨ́htsánuhíjcyánetu dibye diityéké illéébóne áñújcúiyóne. 8 Ahdícyane tsá múu diityédú néétune. Muurá ihdyu Méécááni tsúúca waajácú ɨɨná méhdityu pɨ́htone dííbyekéi metáúmeítyúrónáaáca. 9 Áánéllii múu íllu ihjyúvá dííbyema:

Múúháj Caáni níjkyéjɨri u íjcyaábej, uke muha máávyéjujtsó dúúrúvamére.

10 Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhakye dúúcúne u ímillédú múúhakye túkevéjtso ííñújɨri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjɨri u méénuhíjcyádu.

11 Aabe ihdyu óvíi múúhakye majchóvú ú ácuhíjcyá paíjyuváré tééne tájpí muha meíjcyaki.

12 Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyáné múúhadi dɨ́dáátsóvéne dábajɨ́ɨ́vé múúhakye ímityúné méénuhíjcyámedi muha meɨ́dáátsóvéne teene maábájɨ́ɨ́vehíjcyádu.

13 Áhdure múúhakye ɨhvéjtsótuubéré pɨ́ ááboh íjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítyuki. Muurá ɨhtsútuube múijyú muhdú u íjcyáítyuube páné avyéjuubéré ú ijcyáhi. Áyu tehdújuco. Ehdu múu Píívyéébema ihjyúváhi.
14 Ahdícyane muurá ámúháj Caani níjkyéjɨri íjcyaabe ámúhadi ɨ́ dáátsóvéne ábájɨ́ɨveé ámuha ímityúné meméénuhíjcyáné tsijtye ámúhama ímityúné méénuhíjcyáné diityédí ámuha meɨ́ dáátsóvéne maábájɨ́ɨvéhajchííjyu. 15 Áánetu ámuha diityédí meɨ́ dáátsóvétúhajchíí téhdure tsá dibye ámúhadi ɨ́ dáátsóvéityúne.

Píívyéébema meíhjyúvácooca tsáijyu majcho meáwañe Jetsóó úwaabóne

16 Áhdure múu ámuha tsáijyu dííbyema meíhjyúva majcho maáwácooca tsá kehdóvéméhjɨúvú íjcyatú eene bañú múnaa íjcyame mɨamúnaa iúllévenúkíyé ícyahíjcyádu. Muurá ɨmɨáánetúré o néé apááñéré tééne áhdójuco íjcyane mɨamúnaa diityédí úllévenúhijcyáne. 17-18 Ahdícyane dííbyema ámuha meíhjyúva majcho maáwácooca tsá múu boohówáneúvú méénutúne. Óvíi ihdyu dííbyere ámúháj Caani waajácú tehdújuco ámuha meméénuhíjcyáne. Áijyu muurá ámúhakye pɨ́ ááboíibye.

Ímí níjkyéjɨri meíjcyáné uwáábo
(Rc 12.33-34)

19 Tsá múu ííñújɨri iéhnéváíyóneri tsúúrámeítyú múhajchótá tééne tájpí ámuha meíjcyáíyónerijɨ́ɨvari. Muurá ámuha tééne tájpí meíjcyáronéhjɨ́ ámúhadívú tútávááveéhi. Áhdure naní múnaa ámúhadívú ɨ́cúbáhraáhi. 20 Áánéllii múu tsúúrámeí níjkyejɨ́vú Píívyéébe ámúhakye ávyéjuutétsóíñeri. Teene ihdyu tsá múijyú muhdú ámúhadívú íjcyáityúne. Áhdure tsá téhulle naní múnaa íjcyáityú ámúhá avyéjú ámúhadívú tútávájtsóiyóme. 21 Muurá kénejcú éhnííñevu ímí ámúhakye pájtyénéjcuríyéjuco ámuha meɨ́ɨ́ jɨveíñe.

Méhálluúúcú peetédú néeneé
(Rc 11.34-36)

22 Muurá ámúhá hálluúúné peetédú néeneri ámuha ɨmɨáánéré meɨ́ɨ́téneri metsúúrámeíhajchíí teene ámúhadítyú bóhówaúcúnuúhi. 23 Áánetu ímityúnéré ámuha meɨ́ɨ́téneri metsúúrámeíhajchíí téénetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áijyu muurá Píívyéébé icyánéjcúejte ámuha meíjcyaróné tsáhájuco wáájácúmeítyú ílluréjuco ámuha metútáváávénélliíhye.

Mɨ jijtócú meúraavyéné tsá ímityúne
(Rc 16.13)

24 Tsá muurá tene ímíityuró míítyétsikye ámuha maávyéjuubéváne. Muurá tsáápiikyéré ímí ámuha méɨ́ɨcúvéiyá cáábyeké éhnííñevu ámuha mewájyúúbeke. Áánetu tsijpíiyo ɨ́ɨcúvérátuube imíchi ámuha mewájyútuúbe. Ehdu néénéllii tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrámeíñé mítyane meéhnéváíyóneri.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene
(Rc 12.22-31)

25 Ahdícyane ámúhakye o néé tééne tájpí ámuha meíjcyáneríyé meíjyácunútu majchoo, adoo, wájyamuu, íjcyáneri. ¿Aca páneere ɨiná

ámúhadi íjcyáne tájpí tsaímíyé ámuha méíjcyáiyáhi? Tsáhaá, muurá ijcyáné tsane téene tájpí éhnííñevu ímí meíjcyane. 26 Cáhawáá méɨjtsúcunu wahpéjteke bajtsóubáré múijyú méénútúrómeke diibye ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaabe máchótsohíjcyáne. Aanéjɨ̈ɨ̈ muurá diityé ehnííñevu ámuha mɨ̈amúnaa méwajyúmeíhi. Áámeke ámúhakye Píívyéébe tsá ɨ̈ɨ̈netú pɨ̈htótsóityúne. 27 ¿Aca íjcyaabe tsaapi ámúhadítyú iiye éhnííñevu cáámenútsámeííyoóbe? Íjcyáábejɨ̈ɨ̈vari.

28 Aanéjɨ̈ɨ̈ óvíjyacóóné ámuha meɨ̈jtsámeíhijcyáné ámuha mewájyamúúváíyóneri. Cáhawáá méɨjtsúcunu wajcóháñé múhdutú píívyehíjcyáné pevétáré íjcyaróne. 29 Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóó tsijtye ávyéjujté ehnííñevu íjcyáróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímivu. 30 Ehdu muurá Píívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotáré ímiñe íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjɨ̈ɨ̈ awáá muurá ámúhakye éhnííñevu tsaímíyé téhmeéhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópityúné mɨ̈amúnaaj. 31 Ehdu muurá páneere Píívyéébe tájpíyé ijcyáhi. Áánéllii tsá múu néétune: ¿Aca ɨiná íñe mémájchoóhi? ¿Aca ɨ̈ɨ̈nemá íñe méwajyámú méújcuúhi? Tsá múu ehdu ɨ̈jtsámeítyú Píívyéébe íjcyátúcoocájɨ̈ɨ̈vari. 32 Muurá ihdyu Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ehdu ɨ̈jtsámeíhi. Áánetu tsá ámuha tehdu menéjúcootúne. Muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaabe waajácú ɨiná ámúhadítyú pɨ̈htone. Aabe ihdyu ámúhakye pɨ̈ááboóhi. 33 Áánéllii múu tsane ámúhadítyú pɨ̈htóróneri ɨ̈ɨ̈cúvetúmé tsúúrámeíhijcyá múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcáávéíyóneri. Áijyu muurá tsá ámúhakye dibye ɨ̈ɨ̈netú pɨ̈htótsóityúne. 34 Áánéllii tsá múu ɨ̈jtsámeítyú muhdú ámúhá úmɨwa íjcyáneri. Múu iíjcyájcóójiri muhdú iíjcyáneríyé ɨ̈jtsámeíhi. Muurá Píívyéébe ámúhakye pɨ̈ááboíjcyaá panévatúré pajcóójiváre.

Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhjyúváityuróne

(Rc 6.37-38, 41-42)

7 1 Ahdícyane tsá múu tsijtye múhdurá íjcyáneri íhjyúvatú Píívyéébe ámúhakye iñéétu téhdure ímityúmé ámuha meíjcyane. 2 Muurá tsíjtyeke ámuha ímityúné medárɨ̈ɨ̈véhajchíí téhdure ámúhakye Píívyéébe méénuú muhdú ámuha diityéké meméénuhíjcyádu. 3 ¿Aca ɨ̈veekí ámuha méijyácunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájácúmeítyúme? 4 Muura úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menéétyuróne: “Cána muha ámúhakye mebóhdo eene wááhyene ámúhá hálluúúné pañe íjcyane.” 5 ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjɨ̈dú ɨ̈mɨáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha máájtyumɨ̈mé mebóhdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdɨ̈ɨ̈váné imítyúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhnííñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

6 Tsá muurá ámuha ɨ̈mɨáánevu oohímyeke maájcúítyuró bóónétu íllure ámúhakye dɨ̈gújcúíyómeke. Áhdure muurá tsá ícyááve méénímudívú ámuha mepóvɨhjúcúítyuró íllure téuhjɨ tádɨ̈rɨ̈hcóíyómedívu. Ehdu nééne tsá múu ɨ̈mɨáájú Píívyéébé uwááboju bañúháñé úwáábotúne.

Píivyéébeke piááboju metáúmeíñe
(Rc 11.9-13; 6.31)

7 Múu táúmeí Píivyéébeke téene tájpí ámuha meícyahíjcyáné ámúhakye
dibye iájcuki. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámúhakye dibye
ɨpɨ́ááboki. Áhdure métáuméí ámúhakye dibye ityúkévéjtsoki. 8 Muurá téene
tájpí iíjcyáne táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí iíjcyáíyóneri tsúúrámeímyeke
pɨ́ááboóbe. Dííbyeke túkevéjtsoju táúmeímyeke túkévéjtsoóbe.
9 ¿Aca ijcyámé tsaate ámúhadítyú ɨ́jtsɨɨméné majcho táúmeícyooca
néewayúvúré ájcúiyóme? 10 Áhdure ¿aca amóóbeke tetsɨ táúmeíñáa
ííñimyédívúré ájcúiyóme? 11 Muurá ímityúmé ámuha mɨ́amúnaa meíjcyarómé
méimíllé ɨ́mɨáánevúré ámúháj tsɨ́ɨ́meke maájcune. Aanéjɨ́ɨ́ awáá muurá
ámúháj Caani níjkyéjɨri íjcyaabe imíllé dííbyeke ámuha metáúmeímyeke
ɨ́mɨáánevúré iájcune.
12 Muurá ámuha méimíllé mɨ́amúnaa ímí ámúhama íjcyane. Áánéllii múu
iéhnéjcutu diityémá ɨ́mɨáámére ijcyá ditye téhdure ámúhama ɨ́mɨáámé
iíjcyaki. Ehdu muurá Píivyéébe meke úwaabó Moitséeúvú waajácúháámɨtu,
téhdure tsijtye dííbyé ihjyú uubálle múnáá waajácúhaamɨ́netu meke
úwaabóne.

ɨ́mɨájɨ́jto
(Rc 13.24)

13 Múu ɨ́hnáhó íuráávyé néérojɨ́jtó úraavyé níjkyejɨ́vú meúújetéjɨ́jto.
Muurá íjcyajɨ́jtó tsɨ́jijto tsaímíyé meíjcyajɨ́jto. Árónáa téjijto meúráávyerómé
nihñéétsihvúré méɨ́cúbáhrámeíhi. Árojɨ́jtó muurá mítyame úraavyéhi.
14 Áánetu ɨ́hnáhó íuráávyé néérojɨ́jtó meúraavyémé méúújeté múijyú muhdú
meíjcyáítyúhullévu. Ájijto uhjéméré úraavyéhi.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmeí muhdɨ́ɨvamé meíjcyane
(Rc 6.43-44)

15 Tsáma téɨɨbúwá meíjcyá állíu múnaa Píivyéébé ihjyú uubálle múnáadi
díllómeíhíjcyámeke. Muurá pánehjɨ́dú éhne imíwu obééjámú íjcyadu
ɨ́mɨáámeúvúdú ámúhakye nahbévahíjcyá ávyeta bájú oohímyédú néémeé.
16 Muurá téévetúné téemójté íjcyánetu méwaajácú állíu múnaáré ditye
íjcyane. Cáhawáá méijtsúcunuj, tsá muurá múijyú wacyónejke baaco
néeváítyuróne. Tsá átéréehe múijyú ɨ́mɨááné néeváítyuróne. 17 Áhdure
ɨ́mɨááhé tsá múijyú átéréene néeváítyuróne. Áánetúré méwaajácú keehé
ɨ́mɨááhé íjcyane. 18 Muurá oove íjcyane néevéné uméhé tsá néeváítyuró
átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néevahíjcyahe tsá ɨ́mɨááné
néeváítyuróne. 19 Áánéllii múúne átéréehe meíllóne mécóvajtsóhi. 20 Aane
muurá úmehééné méwaajácú keehé ɨ́mɨááhé íjcyane iñéévatúre. Ahdu ɨ́ɨvane
cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú állíu múnáake muhdú ditye íjcyánetúre.

Píivyéébe íavyéjuvu újcuímye
(Rc 13.25-27)

21 Muurá oke ávyéjuubévahíjcyárómeke tsá pámeekéré níjkyéjɨri íjcyaabe
Méécááni Píivyéébe íavyéjuvu újcúityúne. Muurá ihdyu dibye ímillédú

íjcyámekéré újcúiibye íavyéjuvu. 22 Muurá muhdú mɨamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchómeícyooca mítyame oke avyéjuubévaá iíllityénemáye. Aame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, muurá muha díuwááboju méúwáábohíjcyáhi. Aame dimyémeri muha méwáámíuhíjcyá naavémuke tsaaté pañétu. Ehdu muha dimyémeri méméénuhíjcyá méénúráityúronéhjɨ.” 23 Ehdu oke ditye néérónáa ó neé diityéke: “Íllure ámuha máallíhi. Keenéiyó ámúhakye o wáájacúne. Muurá ímityúné ámuha méícyahíjcyáhi. Aame meɨɨné óhdityu.” Éhdure ó neé diityéke.

Míítyétsi íahpa ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju

(Mc 1.22; Rc 6.47-49)

24 Ahdícyane íñe caabyé o úwaabóné illéébóne tehdújuco íjcyaabe muurá éhne múúne wájácúnéjcuube cóhpétsihvu ihjya méénuubédu. 25 Muurá ávyéta cóhpé ihjya dibye méénúnáa kííjyébama nííjyaba mítyane álléneri téhiñe ɨhnáhó cáájávéróneri tsá muhdú teja íjcyatú ávyéta cóhpé nétsihvu dibye méénúnélliíhye. 26 Áánetu íñe o úwaabóné lléébójúcóóroobe ímí íjcyátuube muurá éhne múúne wájácúnéjcútuube cóhpétútsihvu néwáyúúhá hallúvúré ihjya méénuubédu. 27 Muurá ihdícyátsihvúré dibye ihjya méénúnáa nííjyaba ávyétá ɨhnáhó kííjyébama íjcyáneri téhiñe cáájavéné teeja wááoja cáhvyabáhi.

28 Ehdúu Jetsóó úwáábóneri ullévenúme. 29 Ávyétá ímíi úwáábohíjcyaabe diityéké tujkévéwu ávyéjuube múúne íhjyúvajɨ jtójuco. Tsáháa dibye úwáábohíjcyatú taúhbájú uwáábojte úwáábohíjcyádu.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhɨitsóne

(Mc 1.40-45; Rc 5.12-16)

8 1 Aabée Jetsóó teene cáméhbáutu níítyéébeke mítyame mɨamúnaa úraavyéhi. 2 Áánáacáa tsaapi íjpi chájááveebe dííbye éllevu itsááne dííbyé lliiñévú ɨmɨmóúúvéne néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhɨitsóne?

3 Áánélliihyée neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj. Ehdúu néébere dííbyeke dócárájcóneri tsúúca bóhɨɨ be. 4 Áábekée neébe:

—Tsáma tsaatéké dúúbálledí íñe muhdú u bóhɨɨne. Tsapéhdúré llúúváábe éllevu pééne dííbyedívú dúhjétsámeítyeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú ɨɨcúveé téénetu mɨamúnaa iwáájácu u bóhɨ jucóóne. Ehdúu Jetsóó néé dííbyeke.

Tsodáhómú avyéjúúbé úníu múnáájpikye Jetsóó bóhɨitsóne

(Rc 7.1-10)

5 Átsihdyúu muha Jetsóoma Capenaóovu meúújeténáa romáánómú tsodáhómú avyéjuube dííbye éllevu itsááne pɨáábó táúmeíhi. 6 Neebépeé:

—Ávyéjuúbej, táúníu múnáajpi chémeebe ávyétá ɨhnáhó ɨcúbáhrámeíhi. Aabe tsáhájuco íjpi vááúmeítyúne.

7 Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—Cána bo o péé o bóhɨɨtso dííbyeke.

8 Áánélliihyée neébe:

—Avyéjuúbej, muurá íñe tsíjtye múnáajpíyé o íjcyaabe ɨdátsó o néébe jávú tsá u ááhɨvéityuróne. Áánéllii ihdyu uke o néé íchihdyúré u íhjyúváné tujkéveri dibye ibóhiɨki. Muurá ó cáhcujtsó dibye bóhiɨíñe. 9 Muurá táavyéjujte oke táuhbáné ó méénuhíjcyáhi. Áhdure tsodáhómuke o táuhbáné méénuhíjcyáme. Muurá tsáápiikye diityédítyú tsiéllevu o wállóócooca peebe téhullévu. Áhdure tsáápiikye o pɨúvácooca tsaábe. Áhdure táúníu múnáajpikye tsíeménevu o táuhbáné méénuúbe. Ahdícyane ó waajácú u néécooca táúníu múnáajpi bóhiɨíñe.

10 Ehdúu diibye tsodáhómú avyéjuube nééneri iúllévenútsihdyu neebe tétsihyi íjcyámeke:

—Ɨmiáánetúré o néé tsá muurá tsáápíubáré tamúnaa ijraéémudítyú cáhcújtsotú íñe áánu cáhcujtsódu. 11 Ehdu muurá pahúllevátú tsaaímyé mítyame ijraéémú íjcyáturómé íñe áánu romáánómuube cáhcujtsódú ímí Píívyéébeke cáhcújtsoímye. Aame dííbyé avyéjuvu úcaavémé nahbévájcátsií majchóháñeri Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámema. 12 Áánetu ijraéémudítyú mítyame wágóóóveé ícyuuvétsíí pañévú Píívyéébé avyéjutu ímichi diityé wáábyuta íjcyárónetu. Aame tétsihyi ɨcúbáhrámeímyé tahíjcyaá íhwáñeene iɨhdónema.

13 Ehdúu iñééné boonétú tsiiñe neebe diibye tsodáhómú avyéjúúbeke:

—Áyu wa dipye dihjyávuj. Óvíi ihdyu u cáhcujtsódú íjcyane úúma díúníu múnáajpi bohɨɨhií.

Ehdúu Jetsóó nééné tujkéveríhjyáa tsúúca bóhiɨbe.

Péédoró báábeke Jetsóó bóhiɨtsóne

(Mc 1.29-31; Rc 4.38-39)

14 Áhdurée dííbyema muha Péédoró javu mepéénáa diibye Péédoró baabe áíívyeri chémelle ícyuwájá pañe. 15 Áállekée Jetsóó íhyójtsɨtu ékéévéneri tsúúca bóhiɨille múúhakye májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhiɨtsóne

(Mc 1.32-34; Rc 4.40-41)

16 Tépejcóo Jetsóo éllevu tsivámé naavémú ípañe íjcyáneri chéméméhjike. Áámé pañétúu ijchívyétsoobe diityéke. Áhdurée tsííñe chémeri íjcyámeke bóhɨɨtsoóbe. 17 Ehdúu Jetsóó méénuhíjcyá téijyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjyáa Itsaíá íllu néhdújuco: “Dííbyere méhdityu páhduváré nééne chémeháñé waagóóhi.” Ehdúhjáa Itsaíá néhdújuco dibye méénuhíjcyáne.

Jetsóoke iúraavyéné ímílleróme

(Rc 9.57-62)

18 Áábedívúu téijyu mítyanéjuco mɨamúnaa píhcyáávénéllii múúhakye neebe muha únéúcóbá tsiñéjcuvu mepájtyeki. 19 Áánáacáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dííbye éllevu itsáane néehií:

—Uwáábooébej, ó imíllé úúmaye o péhijcyáné kiávú u péhullévújuco.

20 Áánélliihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá iyámé óówamu íjcyarómé íhyéjúnema téhejújɨ pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté ijcyá icyúwáítsɨhjima. Áánetu muurá íñe Mɨamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

21 Áijyúrée idyé tsaapi dííbye déjuri péhíjcyámedítyú néé dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, ói o péé llihíyo éllevu. Óvíi ihdyu múijyú óhdivu dsɨ́ jɨ́veebe úúmayéjuco o úllehíjcyaki.
22 Áárónáacáa Jetsóó néé dííbyeke:
—Óvi ihdyu tsaméére ɨ́miájɨ́ jtó úráávyetúmé cúúújcatsí ɨdsɨ́ jɨ́vécoóca. Wa ihdyu ookéréjuco duráávyej.

Kííjyébama nohjɨ Jetsóó ɨ́hvetétsóne
(Mc 4.35-41; Rc 8.22-25)

23 Átsihdyúu muha mɨ́ɨ́neri mepéé únéú tsiñéjcuvu. 24 Áánáacáa ávyéta tsɨ́ jpá nééné kiijyébari mítyane nohjɨ íjcyane múúhakye pámaúcúiyáhi. Áijyúu Jetsóó cuwáhi. 25 Áábekée muha ɨ́ɨ́cúi maákyéjtsóne menééhií:
—¡Ávyéjuúbej, meke pájtyetétso! ¡Tsúúca mémájcánuúhi!
26 Áánélliihyée neebe múúhakye:
—¿ɨ́ɨ́neríami ámuha méíllityé ayájú ɨhnáhóhajaj? ¡Tsáháikyéha ímí ámuha mecáhcújtsotú Píívyéébeke!
Ehdúu múúhakye iñétsihdyu kííjyébama nohjɨ íjcyane úhbaabe tene ɨ́ɨ́hvetéki. Ahdújucóo tene ɨ́hveténé dáíhañéréjuco. 27 Ehdúu téijyu Jetsóó méénúneri muha meúllévenúne ménéjcatsíhi:
—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kííjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsaaté pañe naavémú íjcyane
(Mc 5.1-20; Rc 8.26-39)

28 Aanée tsúúca muha tsíñejcúeúvú méúújeté Gadáárá iiñújɨvu. Áánáacáa dííbyeke míítyétsi cáhdahɨ́ró naavémú ípañe íjcyamútsí níjkyénéj pɨ́ɨnéréhjáa ícyahíjcyamútsi. Aamútsíhjyáa apííchówu néémutsi tétsii ícyahíjcyánéllii tsá múha tétsii úllehíjcyatúne. 29 Aamútsíi Jetsóoke kévádijcyó ílluú:
—¡Múhtsikye ihdyu pátsaríjcyodí Píívyéébé Hajchi u íjcyaábe! ¡Tsáhái muurá ɨ́cúbáraméi éévé íjcyatúne!
30 Áijyúu tétsííj pɨ́ihɨ́rí mítyame jéémú meenímú majchóri. 31 Áánélliihyée naavémú diityétsí pañe íjcyame Jetsóoke nééhií:
—Múúhakye íjtyétsí pañétú u wáágóóhajchíí aatye méénímú pañévuréjuco muha meújcaméíiñe.
32 Áánélliihyée neebe diityéke:
—Wa ihdyu méújcaméí diityé pañévuj.
Ahdújucóo ditye iíjchívyéne újcaméíñé diityé pañévuréjuco. Aamée únéú pañévú cáhtsíñibámé májcanúhi.
33 Ehdúu méénímuke tene pájtyéneri diityé tehméjté ávyétá ihnáhó íllityéhi. Áánemáa ɨ́ɨ́cúi tétsííj pɨ́ihɨ́rí íjcyáméhjɨ́ éllevu ɨdsɨ́ɨ́néne úúballémé muhdú tene pájtyene. 34 Áánélliihyée pámeere tsáácunú Jetsóo éllevu. Aamée dííbyeke néé tétsihdyu muha mepéékií.

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mc 2.1-12; Rc 5.17-26)

9 1 Ahdújucóo muha meóómiñe bɨwáhullévúré múúhá coomívu. 2 Átsihyíi muha meíjcyánáa Jetsóo éllevu tsaate tsivá íjpi vááúmeítyúúbeke ɨ́ɨ́botári. Aamée dííbyeke cáhcujtsóné iwáájácúne dííbyeke ɨ́ɨ́ɨ́téne neébe:

—Llíhij, wa ílluréjuco dímijyúúvej. Muurá tsúúca úhdi o ɨ́dáátsóvéne díimítyú ó ábájɨɨvéjucóóhií. Ahdícyane tsáhájuco ɨɨná díhyallúrí íjcyájúcootúne.

3 Ehdúu Jetsóó nééne tsaate taúhbájú uwáábojte illéébóne ɨ́ɨ́buwááné pañe nééhií:

—¿Aca ɨ́veekí eene aabye ímityúné ihjyúvá Píívyéébe ímí dííbyedívú ɨjtsúcunúnejɨ́ɨ́vari? 4 Ehdúu ditye ɨ́jtsámeíñé Jetsóó iwáájácúne néé diityéke:

—¿Aca ɨ́veekí ámuha ímityúné óhdityu méɨ́jtsámeíhi? 5 ¿Aca muhdú ámuha oke méɨjtsúcunúhi? Áánerá ó piivyété mɨ́amúnáadi o ɨ́dáátsóvéne diityé imítyuháñé diityémá o ímíbajchóne. Áánéllii ó piivyété áánúke o nééneé: "Úhdi o ɨ́dáátsóvéne díimítyú úúma ó ímíbajchóhi." Áhdure ó piivyété o nééneé: "Dímíjpyeténe dipye." 6 Ahdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumɨ́ Mɨ́amúnáájpidívúu o ípivyééveebe muhdú o méénune.

Ehdúu diityéké iñétsihdyu tsiiñe neebe dííbyeke:

—Dímíjpyeténe eene dɨ́ɨ́hbotámá dipye dihjyávu.

7 Ahdújucóo dibye pééneé. 8 Ehdúu Jetsóó méénúneri mɨ́amúnaa iíllityéne Píívyéébeke ávyéjujtsó dúúrúvaméré dííbyé ɨhtsúturi dibye ehdu méénúnélliíhye.

Matéoke Jetsóó újcune

(Mc 2.13-17; Rc 5.27-32)

9 Tsáijyúu Jetsóó oke Matéoke ájtyumɨ́ múúhá iiñújɨ́ avyéjúúbé wáábyuta dsɨ́ɨ́dsɨke o áhdótsohíjcyátsihyi o íjcyáábeke. Aabée oke nééhií:

—Ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóo o pééne dííbyemáyéjuco.

10 Áábemáa téijyu tahjyávú muha mémajchóhi. Áhdurée tsijtye téénere dsɨ́ɨ́dsɨ́ ahdótso múnaa múúhama majchóhi. Áhdurée tsijtye ímityúmé ijcyá múúhama. 11 Áámekée ɨ́ɨ́téne paritséómú néé múúhakye:

—¿Aca ɨ́veekí eene ámúhá uwááboobe majchó aatye ímítyúmema?

12 Aanée Jetsóó illéébóne néé diityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhɨɨme tsaímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré táábooóbe. 13 Cáhawáá ímíñeúvú meéévé ámuha mewáájácu Píívyéébé waajácúháámɨtu tsátsii nééneé: "Muurá tsá apááñéré o ímílletú ámuha oke Píívyéébeke iyámedi meɨ́ɨ́cúvehíjcyáne. Téhdure ó imíllé ámuha pamévamáyé meɨ́daatsólléjcatsíñe." Ahdícyane tsáháa ɨ́mɨ́áámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímítyúme wáábyú o tsáá diityéké téénetu o ímíbáávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye ɨ́ɨ́búwááveki. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

Jetsóó mamyémú majcho áwatyúne

(Mc 2.18-22; Rc 5.33-39)

14 Áhdurée tsáijyu tsojtsó múnáajpi Jóáá mamyémú Jetsóo éllevu itsááne dííbyeke dilló tsáijyu Píívyéébema iíhjyúvácooca majcho iáwahíjcyánetu. Néémépeé:

—¿Aca ɨ́veekí tsáijyu muha paritséómuma Píívyéébema meíhjyúvácooca majcho mááwahíjcyánáa tsá dímamyémú áwahíjcyatúne?

15 Áánélliihyée neebe diityéke:

—¿Aca tsaapi ityáábávácooca wáñehjɨvaténevu dííbyé miñútso múnaa tsáame kímóóvéiyá dííbyedívú iwájtsɨcoóca? Ehdu nééne támamyémú tsá kímóóvéityuró diityémá o íjcyáné hajchóta. Árónáa ihdyu ɨmiááné íjcyaíñé diityédítyú o pééiñe. Áijyu ihdyu óvíi muhdú iñéhajchíí awámye.

16 Tsá muurá tene ímityú wájyamu tsúúcáaja béhbátu mepájaabóne. Muurá íllure teeja menítyúcooca éhnííñevu táváajcároba. **17** Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíínojpácyó mepícyoone tsúúcáau mɨɨ héneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsáráúúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíínójpácyoma cahpáyu. Áánéllii ihdyu béjpácyo mépicyóó bééú pañévúré muhdú tsanéécú iíjcyátuki. Ehdu nééne tsá tene ímityú ɨhdééné uwááboju béhné uwáábójú pañévú meúacóne.

Tsaatépike Jetsóó bóhiitsóne

(Mc 5.21-43; Rc 8.40-56)

18 Ehdúu Jóáá mamyémuma Jetsóó íhjyúvánáa tsaapi avyéjuube wajtsɨ múúhadívu. Aabée dííbyé lliiñévú imɨmóúúvéne néé dííbyeke:

—Ájyúwa íhyajchíí óhdivu dsɨjivéhi. Árónáa ó waajácú dille óóma tsiiñe bóhiiíñé u péébe díílleke u dócárájcóneri.

19 Áánélliihyée téhullévú péébema muha mepééhií. **20** Aamée muha téhullévú mepéénáacáhjáa tsáápille 12 pijcyábájuco díílleke ichémé tujpácyó ɨhvetépityúneri ɨcúbáhrámeíhíjcyalle piihɨvé Jetsóodívú idyéju éhnéjcutu. **21** Aalléhjáa dómajcó dííbyé wajyámú ‘muurá éhne íwajyámú íjcyaróné o dómájcóhajchíí ó bóhiɨhi’ iñéénema. Éhdúhjáa iɨjtsámeíñe dómájcolle dííbyé wajyámu. **22** Aanéhjáa iwáájácúne díílledívú iyévóóvéne neébe:

—ɨɨnerí kímóóvedíñe, Wáhaj. Muurá Píívyéébeke ímí u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhiɨne.

Éhdúu Jetsóó néénemáyé ɨmiááné tsúúca bóhiɨlle.

23 Aamée muha tsúúca méúújeté diibye avyéjuube Jáiró javu. Áánáacáa mítyane tééjá pañe mɨamúnaa kímóóveri íjcyame máátyóba májtsí méénuhíjcyáhi. **24** Áámekée Jetsóó nééhií:

—Cána méijchívyéi áachívuj. Muurá tsá dille dsɨjivetúne. Íllure cúwalle.

Éhdúu Jetsóó nééneri íllure goocómé dííbyedi. **25** Áámekée tééjá pañétú iíjchívyétsóné boone iiyéjuco dibye iúcáávéne díílléwúúúvú hójtsitu ékééveténeri tsúúca bóhiɨlle. **26** Ehdúu Jetsóó méénúné uubállé páneere tééné iiñújɨ múnaa waajácúhi.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímíjpyetétsóne

27 Aanée tétsihdyu muha tsúúca meóómíñáa míítyétsi hállúvátumútsí múúha déjutu dsiinériyé tsáámutsi dííbyedi wánijcyámeíhi. Íllúu neemútsi:

—¡Múhtsidi bo dɨdaatsóvé Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaábej!

28 Aanée muha meícyahíjcyajávú mewájtsɨtsihvu Jetsóó dilló diityétsikye:

—¿A ámuhtsi mécáhcujtsó ámúhtsikye o ímíjpyetétsóiyóné ámúhtsí hálluúúne? Áánélliihyée neemútsi:

—Éée Ávyéjuúbej, muhtsi mécáhcujtsóhi.

29 Ehdúu dityétsí néénéllii diityétsikye íhyálluúúné idyócárájcóne neébe:

—Ámuhtsi mecáhcujtsódújuco íjcyane tsúúca ámúhtsí hálluúúné ímíjpyetéhi.

30 Ahdújucóo ɨmiááné tsúúca íhyálluúúné ímíjpyetémútsí tsaímiyéjuco
ɨɨtene. Áámútsikyée bóíjcyuube muucá teene dityétsí iúúbállétuki.
31 Árónáacáhjáa tétsihdyu óómimútsí péé úbálléjcatsímútsíyé pámeekéré
tétsɨhjɨ múnáake.

Íhjyúvátúúbeke Jetsóó íhjyúvatsóne

32 Áámútsi déjuvúu idyé tsaate tsivá íhjyúvátúúbeke Jetsóo éllevu naavéné
ípañe íjcyáábeke. 33 Áábé pañétúu diibye naavéneke dibye íjchívyétsóné
boone tsúúca ihjyúvájúcoóbe. Áánerii mɨamúnaa iúllévenúne néehií:
—Ávyeta tsá múijyú ehdu néene múha méhdityu méénune maájtyúmɨtúne.
34 Árónáacáa paritséómú néehií:
—Aadi muurá eene naavémuke ichívyétsohíjcyá páñétúejpi naavémú
avyéjuube pɨ́áábóneríye.

Mɨamúnáadi Jetsóó ɨdáátsovéne

35 Ehdúu Jetsóó cómíñeri úwááboobéré pehíjcyá mɨamúnáake Píívyéébé
avyéjutu íjcyáné uwááboju diityé pihcyáávejááné pañévu. Aabée
bóhɨ́ɨtsohíjcyá panéva chémeháñeri íjcyáméhjike. Téhdurée ihjyáhañévúré
tsaatéké úwááboobéré pehíjcyáhi. 36 Aabée ɨdáátsóvehíjcyá mɨamúnáadi
éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyatúmé ɨdáátsówu íjcyadu nééme
dííbye éllevu tsáámedi. 37 Áámedítyúu neebe múúhakye:
—ɨmiááné mítyame mɨamúnaa ijcyá Píívyéébé avyéjuvu ditye úcáávéíyóné
uwááboju úwáábómeíiyóme. Árónáa tééné uwáábojte tsá pahdu íjcyatúne.
38 Áánéllii múu táúmeí páné aabájaabéré íjcyaabe Píívyéébeke dibye
éhnííñevu uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo tsíjtyeke dííbyé avyéjuvu ditye
iúcááveki.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye iíjcyaki

(Mc 3.13-14; Rc 6.12-16)

10 1 Aanée téijyu Jetsóó muuha ímamyémuke pihjyúcú 12-meva muha
meíjcyámeke. Áámekée múúhakye ájcuube ɨɨhnáhootu dííbye mémeri
tsaaté pañétú naavémuke muha meíjchívyétsohíjcyaki, panéva chémeháñeri
íjcyámeke muha mebóhɨ́ɨtsohíjcyaki.
2-4 Aamée muuha ílluúme: Tsimóo Péédoroo, íñahbe Áderéee, Tsebedéó
hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsii, Perípee, Batoroméee, Tomáaa, ííñújɨ́
avyéjúúbé wáábyutáa dsɨ́ɨdsike o áhdótsohíjcyaabe oo Matéoo, Apéó hajchi
Tadéó dííbyere ‘Rebéo’ némeííbyee, cananíjtámúejpi Tsimóoo, diibyée
Jetsóodívú bóónétu méénútsóiibye Jóóda Ijcaríóótee, éhdume.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wálloóne

(Mc 6.7-13; Rc 9.1-6)

5 Éhdúmekée múúhakye Jetsóó uwáábovu iwállóómeke íllu pítyajcóhi:
—Tsáma ihdyu mépehdí jodíómú íjcyátúmé iñújiinévu. Áhdure Tsamááriá
iiñújɨ́ méúújedíñe. 6 Ijraéémú pañévúré métsajtyécó íñe uwááboju éhne
múúne obééjámú mújtame ɨdáátsówu íjcyadu néémé pañévu. 7 Aame
méúwáábohíjcyaco níjkyéjɨri íjcyaabe Píívyéébe mɨamúnáake íavyéjuvu
újcúíñe éévé tsúúca úújeténe. 8 Áhdure mébóhɨ́ɨtsohíjcyaco dsɨ́ jɨvéméhjike,

íjpi chájáávéneri chéméméhjɨke, páhduváré nééne chémeri íjcyáméhjɨke. Áhdure tsaaté pañe naavémú íjcyámeke méwaagóohíjcyaco. Ehdu tamyémeri táɨhnáhori ámuha meméénúiñévú ámúhakye ó ajcú pevénére. Áánéllii tsá ámuha maáhdótsóityú ámuha diityéké mepɨ́ ááboníhjɨ.

9 Aame ihdyu métsajtyédí dsɨ́ɨ́dsɨke. 10 Áhdure métsajtyédí tsíjyahjɨ ámúhá wajyámúúnee, ámúha májchoo, ámúháj túhápaajɨ́nee, éhdune. Ámúhá cuujúí íjcyaróné métsajtyédíñe. Ámuha mepɨ́aabóméré ámúhakye pɨ́ ááboníjcyaá panévatúre.

11 Aame múu tsácoomívú iúújetécooca nehcó tsaatéké ámuha tétsii meíjcyáné hajchótá ímí ámúhakye pícyóóímyeke. 12 Aane tsaaté javu ámuha meúújetécooca múu ímíñeúvú ihjyúvá diityéma. 13 Aame ímílléhajchíí múu diityémá ijcyá ámúhaj tééveri diityéké Píívyéébe ɨpɨ́ ááboki. Áánetu ditye ímíllétúhajchíí tsáhájuco múu ɨ́ɨ́cúvetú diityédi. 14 Téhdure tsácoomí múnaa ámuha diityéké meúwáábóíyónéhjɨmáyé ímíllétúhajchíí méɨ́ɨ́cuvéjúcohdí diityédi. Ílluréjuco ámúháj tuhááñe ííñú mépíchóújcámeícyó ‘tsá múúhá hallúrí tene íjcyatú ámúhakye muha meúwáábóiyóné ámuha meímílletúne’ nééiyóne. Ááne tsiéllevúréjuco mépeeco tétsihdyu. 15 Muurá ɨmiáánetúré o néé tehdu nééme ɨ́cúbáhrámeíiñe éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa ɨ́cúbáhrámeíñé ehnííñevu muhdú mɨ́amúnaa ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchómeícyoóca.

Jetsóoke úraavyémé ɨ́cúbáhrámeíñe

16 Ahdícyane íñe ámúhakye ó wallóó obééjámuke bájú oohímyé pañévú mewállóóiyódu. Aane ihdyu wajácútsi méíjcyaco éhne múúne ííñimye ɨ́ɨ́cúi meke pállójcoíñúdu. Árónáa ihdyu tsá múu muucá tútávájtsotúne. ɨmiáámeré múu ijcyá ɨ́juumu íjcyadu. 17 Aame ihdyu tsáma imíchi méíjcyaco. Muurá tsaate ámúhakye túkevéjtsojté éllevu itsájtyémeke pihcyáávejááné pañévú wápáájcoóhi. 18 Áhdure ámúhakye tsajtyéimye ávyéjujté éllevu óhdityu íjcyáné uwáábojú ámuha meúwáábohíjcyáné hallútu. Áijyu téhdure tétsihvu ámuha diityéké meúwáábooó jodíómú íjcyátúrómeke. 19 Aane ámúhakye ditye ékéévécooca tsá múu áábímyeítyú muhdú iíhjyúváíñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere ámúhakye túkévéjtsoó ámuha meíhjyúvaki. 20 Tsá ámúhá ɨ́jtsaméityu tsáane ámuha meíhjyúváityúne. Muurá ihdyu ámúháj Caani Píívyéébé Apííchó ámúhá pañe íjcyanéré ámúhakye túkévéjtsóneri ámuha méihjyúvaáhi.

21 Aane muurá mɨ́amúnaa ávyétá imítyú dáɨ́ɨ́véjcátsiíhi. Muurá tsané nahbémú íjcyarómé lliihyánújcátsiíhi. Áhdure cáánimu íjcyárómema lliihyánújcatsíimye. 22 Áhdure mítyame ámúhakye múnáájtsoó oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. Aane ehdu nééronéhjɨ́ tsaímíyé nihñéétsihvúré ááboucúmé ihdyu pájtyéteéhi. 23 Áhdure tsácoomí múnaa ámúhakye ímityúné dáɨ́ɨ́véhajchíí múu técoomítyú péé tsícyoomívuréjuco. Muurá íñe Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe ɨmiáánetúré ámúhakye o néé tsiiñe ó tsááiñe ámuhái pámeekéré ijraéémuke íñe óhdityu íjcyáné uwáábojúvú mewáájácútsótúnáaáca.

24 Muurá tsaapi mamye tsá íuwáábóóbé ehnííñevu íjcyatúne. Áhdure tsáné avyéjúúbé úníu múnáajpi tsá dííbyé ehnííñevu íjcyatúne. 25 Aane muurá íñe ámúhá avyéjuube o íjcyároobe o ávyejúúllémeítyúhajchíí téhdure tsá

ámuha maávyejúúllémeíityúne. Muurá oke Betsebóodívú imyéménúúbeke állíu múnáájpidi díllohíjcyáme. Aaméjɨ̈ɨ̈va muurá ámúhakye iávyejúúllétúne téhdure díllooíhi.

Píívyéébedi múu íllityéhi
(Rc 12.2-7)

26 Árónáa ihdyu máábímyeídí mɨ̈amúnaa ámúhakye méénúíyóneri. Muurá tehdu nénehjɨ ámúhakye pátyehíjcyáné tsá tétsihvúré nɨ̈jkéváityúne. Muurá páneere ɨ̈iná meméénuhíjcyáné bóhówááveéhi. **27** Áánéllii íñe ámúhakye o néhijcyáné múu tsíjtyeke úúballéhi. Tsá idyé úúbálletúmé ámuha meíjcyáityúne. **28** Ahdícyane tsá múu áábímyeítyú mɨ̈amúnaa ámúhakye dsɨ̈ jɨ̈vétsóíyóneri. Muurá tsá ditye píívyetétú ámúhakye iwáágóóiyóné Píívyéébedítyu. Apáábyéré ihdyu diibye piivyété ámúhakye iwáágoóné ávyeta múijyú ámuha meíjchívyéityúmé meɨ̈cúbáhrámeííyóné cuujúwá pañévu. Áánéllii múu apáábyedíyé Píívyéébedi áábímyeíhi.

29 Muurá coomɨ̈comútsí míítyétsíwuúcú tsájɨ̈hwuúré áhdómeíhi. Ehdu áyá áhdómeíyómedítyú muurá tsá tsaapi ámúháj Caani Píívyéébe wáájácútúnáa dsɨ̈ jɨ̈véítyuróne. **30** Aabe muurá páneere ámúhá níwáujɨ̈ɨ̈né íjcyaróné waajácú múhdújɨvá íjcyane. **31** Áánéllii tsá ɨ̈ɨ̈nerí ámuha maáábímyeíityúne. Muurá diitye coomɨ̈mú wájyúmeíñé ehnííñevu ámuha méwajyúmeí Píívyéébedívu.

Jetsóoke meúraavyéné metóónúítyuróne
(Rc 12.8-9)

32 Muurá oke iúraavyéné tóónúmeítyúmeke ó bóhówájtsoó níjkyéjɨri íjcyaabe Llihíyodívu. **33** Áánetu íllure tóónúmeíhíjcyámé hallúvú ó úúbálleé Llihíyoke tahñéjté ditye íjcyatúne.

Jetsóó hallútú mɨ̈amúnaa tsárílléjcatsíñe
(Rc 12.51-53; 14.26-27)

34 Aane méijtsúcunúdí ííñújɨvúu o tsááne mɨ̈amúnaa tsaímíyé iíjcyaki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá táhallútú ditye itsárílléjcatsíki. **35** Muurá tsaapi tsarílleé cáánikye oke dibye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure tsáápille tsarílleé tsɨ̈ɨ̈juke tééné hallútu. Áhdure íbáábeke íaaja tééné hallútúré tsarílleéhi. **36** Ehdu muurá tsaméére múnáátsójcátsií oke tsaate imúnáadítyú cáhcújtsóné hallútu.

37 Muurá oke iwájyúné ehnííñevu tsaméére cáánímuma ɨ̈ɨ̈tsɨɨme wájyújcatsíhajchíí tsá ɨ̈mɨááné tahñéjté ditye íjcyatúne. **38** Áhdure oke iúráávyéné déjúcotu ɨ̈ɨ̈cúbáhrámeíiyóné ímílletúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. **39** Muurá ííñújɨri iímillédúré iíjcyáneri tsúúrámeímyé wágóóóveéhi. Áánetu ookéréjuco ími iúráávyéneri tsúúrámeímyé pájtyéteéhi.

Tsíjtyeke ími meɨ̈ɨ̈cuvéné Píívyéébé ími ɨ̈jtsúcunúne
(Mc 9.41)

40 Muurá ámuha táwákimyéí meméénúmeke ɨ̈ɨ̈cuvémé okée wálloobe Llihíyomájuco múhtsikye ɨ̈ɨ̈cuvéne. **41** Aame tsaímíyé Píívyéébé wákimyéí méénúmeke ɨ̈ɨ̈cuvémé tééne áhdo újcuú tsahdúré diityéma. Áhdure idyé tsijtye Píívyéébeke úráávyehíjcyámeke tsaímíyé ɨ̈ɨ̈cuvémé tééne áhdó újcuú

tsahdúré diityéma. 42 Aane diitye táuráávye múnáake nújpácyo dɨ́ɨ́vanévú ájcume téhdure újcuú téene áhdo.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo éllevu wálloomútsi

(Rc 7.18-35)

11 1 Ehdúu Jetsóo muuha 12-meváké iúwáábótsihdyu péé tsiéllevu téené iiñújɨ́ comíñevu téhulle iúwááboki.

2 Áánáacáhjáa cúvéhóójari tsojtsó múnáajpi Jóáa íjcyaabe tsúúca waajácú ehdu Jetsóó méénuhíjcyáne. Áánélliihyéhjáa wálloobe míítyétsikye ímamyémudítyú dííbye éllevu. 3 Aamútsíi neevá dííbyeke:

—¿Ava diibyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñujɨ́vú u bóhówáávéííbyeke muha meɨ́tsohíjcyaábej? ¿Mityá tsáhái diibye u íjcyatúnej?

4 Ehdúu dityétsí Jetsóoke néérónáa neebe diityétsikye:

—Meóómíñe méuubállé Jóááke íñe muhdú o úwááboobe méénúráityúronéhjɨ́ o méénune ámuhtsi maájtyumɨ́ne. 5 Méúúbálleco hállúvátuméhjɨ́ hálluvájucóóne, úllétuméhjɨ́ úlléjucóóne, íjpi chájáávéneri chémeméhjɨ́ bóhɨ́ɨ́ne, lléébótuméhjɨ́ tsúúca lléébone, dsɨ́jɨvémé tsiíñe bóhɨ́ɨ́ne. Áhdure méúúbálleco ɨ́dáátsóméhjike pajtyéteju tsúúca úwáábómeíñe. Énehjɨ páneere méúúbálleco dííbyeke. 6 Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

7 Ehdúu iñééné boone diityétsi déjuvu neebe múúhakye diibye Jóádityu:

—¿Acáa Jóáá ɨ́ɨ́néubárá píívyétúné iiñújɨri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méijtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méijtsúcunú éhne múúne úmehe kííjyébari vááúmeídyú páhduváré dííbyé ɨ́jtsaméí nééneé? 8 ¿A tsané ímíyée úcámeíhíjcyaábe? Muuráhjáa tehdu iújcámeícyá tsá ihdícyátsihyi dibye íjcyáityuróne. Muuráhjáa ávyéjujté jaaháñé pañéiyo diíbye. ¿Aanée muubá ɨ́mɨááné diíbye? 9 ¿Mityá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi diíbyej? ɨ́mɨáánée diibyéjuco. Árónáacáa tsíjtyé ehnííñevu diíbye. 10 Dííbyedítyú muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó dɨ́ihde tsáápiikye dibye iúúbálle mɨ́amúnáake ditye
iímíbáávyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

11 Aane ɨ́mɨááné tsá dííbyedu tsijtye néétune. Árónáa níjkyéjɨri íjcyaabe Píívyéébé avyéjúejtédítyú ɨ́dáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméií diibye Jóáá ehnííñevu.

12 Diibyée muurá Jóáa úwáábótsihdyu íñe ícyoocávú teene Píívyéébé avyéjuvu iúcaavéné ímíllémema ténejcu ímílletúmé múhdurá ícyahíjcyáhi. 13 Muuráhjáa pámeere Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa éíjyuúvú íjcyame téijyútújuco íhjyúvahíjcyáné dííbyé avyéjuri. Áhdurée Moitséeúvú ihjyúvahíjcyá téénetu. Áámé nihñéejpíyée muurá diibye Jóáa bóhówaavéhi. 14 Aane ámuha mecáhcújtsóhajchíí mécahcújtsó Jóáa Eríá íjcyane éhnée Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa tsiíñe dibye bóhówááveíñé néhíjcyaábe. 15 Aane ihdyu óvíi ɨ́mɨááné lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi.

16 Ahdícyane ¿aca muutédívú íñe ámuuha íícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsɨimedivuj. Muurá múúne lláhájtsɨri ɨ́ɨ́cume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhduváré médárɨ́ɨ́vémeíhijcyáhi. 17 Muurá múúne íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóró mellíjchúrónáa tsá ámuha meímílletú mewáhtsine tééneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsívárónáa tsá ámuha

meímílletú mekímoovéne.” Ehdu múúne tsɨɨme úhbácatsíhijcyámé íjcyadu muurá ámuúha. 18 Muuráhjáa Jóáa tsá mítyane máchohíjcyatúne. Áhdurée tsá dibye ádohíjcyatú bíínojpácyo. Áánetúu dííbyedítyú ámuha ménehíjcyá méééíbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu dibye nééneé. 19 Áábé boonétúu ó bóhówaavé Mɨamúnáájpidívú o ípívyééveébe. Aabe panéváré o májchoobe téhdure ó adó bíínojpácyo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdityu ámuha menéhijcyáné oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsɨɨdsɨ ahdótso múnaa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. Árónáa tene pánéévénetúi méwaajácuú keená ɨmɨááné íjcyane. Ehdúu neebe Jetsóo.

Lléébópítyúné mɨamúnaa

(Rc 10.13-15)

20 Aabée tsáijyu ihjyúvá mítyane méénúráítyúronéhjɨ imyéénuhíjcyá coomíjɨ múnáadítyú ditye íimítyú ɨhvejtsópítyúnetu. 21 Neebépeé:

—¡Máɨdáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénúráítyúronéhjɨ o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúúca téijyúré técoomícyu múnaa íimítyú ɨɨhvejtsóne ɨmɨánejcúvuréjuco ɨbúwáávéiyóne. Aamée muurá íatérééjahjɨvú iújcámeíñe bállííjyuri ávúhcúiyá teene ɨɨhvejtsóné uubálle. 22 Áánéllii muurá ditye ɨcúbáhrámeíñé ehnííñevu ɨcúbáhrámeíimye diitye Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyú múnaa muhdú mɨamúnaa ícyahíjcyáné Píívyéébe nihñéétsihvúré diityémá ímíbájchócooca. 23 Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyéiñe eene múhdumé ‘mityáhmítyá’ tsíñáávehíjcyámeke. Ɨjtsúcunúméubá ɨɨhtsútúúvéiyóne. Áánerá íllure wágóóóveímyé cúújúwá panévu. Muurá íñe méénúráítyuróné o méénuhíjcyánée Tsodóóma múnáama éíjyuúvú o méénuca íimítyú ɨɨhvejtsóne ímíjpyetéiyóme. Aacáa muurá ícyoocápíi íjcyáíyocóómi. 24 Aane muurá diitye Capenaóo múnaa ávyétá ɨhnáhó ɨcúbáhráméií técoomí múnaápe ɨcúbáhrámeíñé ehnííñevu Píívyéébe muhdú mɨamúnaa ícyahíjcyáné ímibájchócooca.

Méimítyutu meke Jetsóó állíjchutsóne

(Rc 10.21-22)

25 Téijyúu Cáánima íllu íhjyúvaábe:

—Ayúju Táácááni Píívyéébeéj, níjkyejɨɨ, ííñujɨɨ, íjcyane páné aabájaabéré u íjcyaábej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ɨmɨáájú ɨdáátsojtédívúré u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu tehdújuco tsá waajácu múnaa iíjcyane ɨtsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsotú teéne. 26 Ahdícyane ihdyu, Lli, óvíi ehdu teene muhdú u ímillédu.

27 Ehdúu Cáánima iíhjyúvátsihdyu neébe:

—Muuráhjáa ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyééveri mɨamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítyú ɨɨjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácutú dííbyé Hajchi o íjcyáábé ɨjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácú muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi. 28 Ahdícyane cáhawáá ookéréjuco méuráávyé ɨdátsó múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu ámúhakye o állíjchútsoki. 29 Muurá íñe ɨdátsó tsaɨɨbuwáré o íjcyaabe ámúhakye o úwaabóné tsáma mewáájáne

tehdu méíjcyaco. Áijyu ihdyu ɨ́ɨ́né imíjyaú ámuha méíjcyaáhi. 30 Tsáháturo tene ɨ́hnáhootú ehdu ámúhakye o nééne ámuha meúráávyéiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo.

Wáyeéévejcóójɨ́ Jetsóó mamyémú méénune

(Mc 2.23-28; Rc 6.1-5)

12 1 Áábemáa muha wáyeéévejcóójɨ úmɨhéj pɨɨnétú mepájtyeme maájyabáávaténéllii bajtsóháñetu meújcúne mémajchóhi. 2 Aanée paritséómú ɨ́ɨ́téne néé dííbyeke:

—¿Aca ɨ́veekí eene aatye dímamyémú meenú íjcyooji wáyeéévejcóójɨ́ meméénúityuróne?

3 Árónáacáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu iájyabáávaténéllii íñahbéjtema téhdure Dabíiúvú méénune Píívyéébé waajácúháámɨtu cáátuváne? 4 Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcáávéne imájchóityuróné Píívyéébé ɨicúvé pááa tééjá pañévú pícyámeíhijcyáné apáámyéré llúúvájte máchohíjcyánetu majchóme. 5 Áhdure ¿aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Moitséeúvúu téhaamɨ́túré cáátunúné duurúvájá pañé wákimyéi múnaa llúúvájte wáyeéévéjcoojɨ́ jɨ́ íjcyaróné wáyééévéityuróne? Aane muurá ditye téjcoojɨ wáyééévetúné tsá ímityúné íjcyatúne. 6 Aanéjɨ́ɨ́ awáá muurá teene duurúvaja ávyejúúllémeíñé ehnííñevu táavyéju. 7 Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé: “Ó imíllé ámuha pamévamáyé meɨ́ daatsólléjcatsíñe. Tsá o ímílletú apááñéré oke ámuha iyámeke mecóvájtsóneri meɨ́ɨ́cúvehíjcyáne.” Aane muurá ámuha ímí mewáájácuca tsá menéétsóityuró ímityúné méénútúrómedívu. 8 Muurá íñe Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébéllii téhdure téjcoojɨ wáyeéévejcóójɨ. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

Tsáápi hójtsɨ́ Jetsóó ímíjpyetétsóne

(Mc 3.1-6; Rc 6.6-11)

9 Átsihdyúu dííbyema muha méúcaavé téjcoojɨ pihcyáávéjá pañévu. 10 Áájá pañée tsaapi tsánejcúehójtsɨ́ íhyójtsɨ múhdurá néébeé. Áánáacáa tsaate tétsihyi íjcyame Jetsóodívú iñéétsóro néé dííbyeke:

—¿A ímí tehdújuco teene íjcyoojɨ wáyeéévejcóójɨ́ tsaate chémémeke mebóhɨ́ɨ́tsóiyóne?

11 Áánélliihyée neebe diityéke:

—¿Aca wáyeéévejcóójɨ́ ámúha jééú obééjá wáhyéjú pañévú áákityéébeke tsá ámuha meíjchívyétsóityuróne? Muurá ámuha méijchívyétsóiyáhi. 12 ¡Aanéjɨ́ɨ́ awáá muurá diibye obééjá wájyúmeíñé ehnííñevu mɨ́amúnaa wajyúmeíhi! Aane muurá tsá muhdú tene néétu wáyeéévejcóójɨ́ ɨ́mɨááné íjcyane meméénune.

13 Ehdúu diityéké iñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Muúbej, cána ííllevu cujúúvé díhyótsɨ́j.

Ahdújucóo dibye cújúúvénemáyé téhojtsɨ ímíjpyeténe. 14 Átsihdyúu paritséómú ipyéénemáhjáa pityácójcatsí muhdú Jetsóoke ɨdsɨ́ jɨ́vétsoíñe.

Jetsóó méénuíñé tsúúcajátújuco némeíñe

15 Aanée iwáájácúne péjúcoóbe. Áábekée mítyane mɨ́amúnaa úráávyémedítyú chéméméhjike bóhɨ́ɨ́tsoóbe. 16 Áánemáa diityéké bóíjcyuube

ditye muucá iúúbállétuki. 17Ehdúu diityéké bóíjcyuube Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjyáa Itsaíá dííbyedítyú íllu néhdújuco:

18 Áánu ímí táwákimyéí méénuhíjcyaá téénevu o pícyoóbe. Áábeke o wájyúnéllii ó imíjyúú dííbyedi. Áánéllii Táapííchó dííbyé pañévú ó pícyoó tééné piáábori dibye pámeekéré mɨamúnáake iúúbálle muhdú táɨ jtsaméí íjcyane.

19 Aabe tsá 'mityáhmítyá' íhjyúváityú mɨamúnáama.

20 Áhdure tsá ɨdáátsóméhjike dibye éhdiɨválléityúne. Áhdure ɨhtsútúnetu cahcújtsótú pañe cáhcújtsórómedítyú tsá dibye 'óvíjyacóóme' nééityúne. Ehdu páneere ímíjpyetétsóiibye iávyéjuutéijyu.

21 Áábedívú pamévá mɨamúnaáré cátsɨpááveéhi.

Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíá Jetsóodítyú nééhií.

Jetsóoke Naavéné pɨaabóné tsaate nééneé

(Mc 3.20-30; Rc 11.14-23; 12.10)

22 Áábe éllevúu tsáápiikye tsivámé naavéné ípañe íjcyáábeke. Aabée íhjyúvátuube íjcyaabe idyé tsá hállúvatúne. Áábekée Jetsóó ímíjpyetétsoobe tsúúca ihjyúváhi. Áhdurée hállúvájúcoóbe. 23Ááneríi tétsihyi íjcyame iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá diibyéjuco áánu Dabíiúvúj tsɨiménémúhaabe Críjto íjcyatú éhneváa tsááiíbye?

24 Ehdúu tsaate nééne paritséómú illéébóne néjcatsíhi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá mɨamúnáá pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó pɨáábóneríye.

25 Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne nééhií:

—Muurá tsáné avyéjujte tsajɨjtóré ɨjtsámeítyúmé ímityúné idyárɨɨvéjcatsíñe ílluréjuco ɨhvejtsóné íavyéju. Áhdure tsája múnaa ímityúné idyárɨɨvéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe. 26Ahdu nééne ¿aca muhdú ɨɨvane Naavéné ihyájkíyé íjcyáábeke tsíjpiikye waagóóiyáhi? Muurá tehdu imyéénuca ílluréjuco dibye íavyéjú újóvéjtsóiyóne. 27Aane muurá ámuha menéé Betsebóó piááboríyé dííbyeéjté naavémuke o wáágóohíjcyáne. Áánetúhaca ¿múúbé piáábori ámúhá mamyémú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menéétyuró Betsebóó piáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu óhdityu meíhjyúváneri. 28Muurá ihdyu Píívyéébé Apíichó oke pɨáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha mewáájácúro tsúúca dííbyé avyéjú ííñújiri ámúhama íjcyájucóóne.

29 Tsá muurá tsáápi éhné dííbyé já pañétú múha tsájtyéítyuró dííbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dííbyeke tujkénú ibóáyoca botsíi tsajtyéiyómé dííbye éhne. Árónáa tsáháubá muurá dibye ihñe múhdivú ɨhvéjtsóítyuróne. Ahdu ɨɨvane tsá Naavéné oke pɨáábóityuró dííbye hájkímuke o wáámíuki.

30 Muurá oke ɨpɨaabóné ímílletúmé táwákimyéí íllure imíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáíyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

31-32 Muurá panéváré ímityúné mɨamúnaa méénuhíjcyáronéhjɨ Píívyéébe ábájɨɨveé diityédí ɨɨdáátsóvénema. Áhdure íñe Mɨamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítyú ímityúné íhjyúvárómedi ɨdáátsóvéiíbye. Áánetu

ihdyu dííbyé Apíichotu ímityúné íhjyúvahíjcyámedi tsá dibye múijyú ɨ́dáátsóvéityúne.

Iñéévatu méwaajácú keehé ɨ́mɨááhé íjcyane
(Rc 6.43-45)

33 Muurá bajtsóháñetu ɨ́mɨááhé ímí neeváhi. Áánetu átéréehe tsá ímí
néévatúne. Áánetúré méwaajácú keehé ɨ́mɨááhé íjcyane. 34 Ahdu ɨ́ɨ́vane
¿ɨ́mɨáámejɨ́ɨ́va ámuha ímí méihjyúváiyá ííñimyémúeméjtéré ámuha
meíjcyame? Muurá ímityúné ɨ́ɨ́ɨ́ búwá pañe íjcyámedítyú téénere ijchívyéhi.
35 Muurá ɨ́mɨáábé ɨ́mɨáánéré ihjyúvá ɨ́mɨá ɨ́jtsaméí ípañe íjcyanéjuco. Áánetu
ímítyuube ímityúnéré ihjyúvá ímítyúné ɨ́jtsaméí ípañe íjcyanéjuco. 36 Aane
muurá pámeere mɨ́amúnaa úúbálleé Píívyéébeke muhdú iíhjyúvahíjcyanéhjɨ́
dibye páneere muhdú ditye ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchócoóca.
37 Muurá tsáápiitsámá ímíbájchóiibye muhdú ditye íhjyúvahíjcyádújuco.
ɨ́mɨáánéré íhjyúvahíjcyámé hallúrí tsá ɨ̈iná íjcyáityúne. Áánetu ímityúné
íhjyúvahíjcyámé ɨ́cúbáhráméiíhi. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

Mɨ́amúnaa Jetsóoke néé dibye méénúráityuróné imyéénuki
(Mc 8.12; Rc 11.29-32)

38 Aamée tsiiñe taúhbájú uwáábojtémá Jetsóo éllevu itsááne néé dííbyeke:
—Uwááboóbej, cána bo méénúráityuróné meenu muha maájtyúmɨ́ne
menéé ɨ́mɨááné diibyéjuco Críjto Pájtyetétsoobe u íjcyane.
39 Áánélliihyée neébe:
—¿ɨ́veekí ámuha méimíllé teene o méénune ámuha mecáhcújtsokíjɨ́ɨ́vari?
Óvíi ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke
pájtyénetu ámuha méwaajácú diibyéjuco mɨ́amúnáake o pájtyetétsoobe o
íjcyane. 40 Muuráhjáa amóóbé pañe téhí déjúcori ijcyaabe 3 coojɨ́va. Ahdu
muurá íñe Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke ditye cúúuube ííñújɨ́
pañe 3 coojɨ́vá o íjcyátsihdyu tsiiñe ó bóhɨɨ́hi. 41 Aane muurá Níínibé
cóómi múnaa ámúhadívú néétsoó íñe ícyooca íjcyáné mɨ́amúnaa ámuha
mecáhcútsohíjcyátúmedívú Píívyéébe mɨ́amúnaa muhdú ícyahíjcyáné
ímíbájchócoóca. Muuráhjáa técoomí múnaa diibye Jonáaúvú úwaabóné
icyáhcújtsóne ímíbaavyé ímityúné iícyahíjcyánetu. Áánáa dííbyeúvú
ehnííñevu o íjcyaabe ámúhakye o úwááboróné ¿ɨ́veekí tsá ámuha oke
mecáhcútsohíjcyatúne? 42 Áhdure tsáápille tsííñé iiñújɨ́ múnáalle ámúhadívú
néétsoóhi. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó úwaabóné illéeboki.
Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa dííbyeúvú ehnííñevu o íjcyaabe o
úwaabóné ¿ɨ́veekí tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

Ípyée iíjchívyémé pañévú tsiiñe naavéné óómiñe
(Rc 11.14-26)

43 Muurá naavéné tsaaté pañétú íjchívyeebe pehíjcyá iíjcyáitsíí néhcoobére.
Aabe iíjcyáíyotsíí iájtyúmɨ́túnéllii íllu ɨ́jtsámeíhi: “Tsiiñe éhne bɨwáábé
pañévúré ó óómií ópée o íjchívyéébé pañévu.” 44 Ahdújuco muurá óómiibye
ájtyumɨ́váné diibye ípyée iíjchívyéébeke imíwu pevéébé éhne múu jaa
llíjyahdu néébeke. 45 Áánéllii múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhnííñevu
ímítyúmeke diityémá tsiiñe iúcááve dííbyé pañévu. Áábeke muurá ɨ́hdée

ɨɨcúbáhráné ehnííñevu ɨcúbáhraábe. Ehdu muurá ímityúmé íjcyame ɨ dátsó ɨcúbáhráméiíhi.

Jetsóoke tsɨɨju dííbyé nahbémuma újcutéróne
(Mc 3.31-35; Rc 8.19-21)

46 Ehdúu Jetsóó íhjyúvánáa íñahbémú tsɨɨ juma dííbye éllevu tsááme wajtsɨ tétsihvu áachívu. Aamée imíllé iíhjyuváné dííbyema. 47 Aanée tsaate úúballé dííbyeke. Néémépeé:

—Áátye éhtsíhyi áachi díñahbémú dɨɨtsɨɨ juma íjcyamévá imíllé úúma iíhjyuváne.

48 Árónáacáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé táátsɨɨ juú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

49 Ehdúu iñétsihdyu múúhakye úúbácyunúúbéré nééhií:

—Áánerá téhdure ámuha pámeere wahárómú, táñahbémú, táñaallémú, méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha meíjcyame. 50 Muurá Llihíyó níjkyéjɨri íjcyáábeke cáhcujtsómé dibye ímillédú íjcyame ɨmɨááné tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, wahárómu.

Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju
(Mc 4.1-9; Rc 8.4-8)

13 1 Ehdúu Jetsóó diityéké nétsihdyu muha dííbyema meíjcyájatu mepéé únéú úniúvu. 2 Átsihyíi muha meíjcyánáa idyé mítyane mɨamúnaa píhcyaavéjucóó dííbyedívu. Aamée téhíwájú hallúrí íjcyánáa mɨɨné pañévú úcááveébe. 3 Aabée téémɨ pañétú diityéké mítyane panévatu iúwaabóné úúbállehíjcyá tsíeménéhjɨtu. Téijyúu tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi:

—Tsaapíhjyáa íwajcyóhá tríígoúúhá bájtsoobe íllure wávárajcóhi. 4 Aanéhjáa dibye wávárájcónetu tsáuhjɨ juuváj pɨɨnévú dójcone coomɨmú méhdojéhi. 5 Ááné tsiúhjɨhjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhjɨ ɨɨcúíwuúré iiñé tétsii iiñu imíchi íjcyátúnélliíhye. 6 Áróhiibájɨhjáa chemé núhbá allóócori hállúháñeríyé tébajkyéjɨ íjcyánélliíhye. 7 Ááné tsiúhjɨhjáa tsuhjɨ íjcyátsihvu dójcóné hallúvú tene wáánénéneri ííñeróné duhcúvatéhi. 8 Áánetúhjáa ihdyu tsáuhjɨ dojcó imíwu ííñujɨ nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyénetu tsáhiibájɨ neevá mítyane. Ááné tsihííbájɨhjáa llííñevúré neeváhi. Ááné lliiñévuréjucóhjáa tsíhiibájɨ néévane. 9 Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi.

Jetsóó íuwáábó túhútsohíjcyáne
(Mc 4.10-12; Rc 8.9-10)

10 Ehdúu dibye néénéllii muha dííbyeke menééhií:

—¿Aca ɨveekí tsíeménetu ú úúbállehíjcyá u úwaabóne? 11 Áánélliihyée múúhakye neébe:

—Muurá ihdyu ehdu ó úwáábohíjcyá Píívyéébe ámúhakye iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Áánetu oke cáhcújtsótúmeke tsá dibye wáájácútsotú téénevu eene ámúhakye iwáájácutsódu. 12 Muurá ɨmɨáájú imíllémedívú bóhówájtsóiibye éhnííñevu ditye iwáájácuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá dibye bóhówájcaáyóityúne. Tsáijyu múu áyánéwu ditye wáájácuróné

muurá íllure dojtúcúiibye diityédítyu. 13 Ehdu néénéllii muurá o úwaabóné
tsíeménéhjɨtu ó úúbállehíjcyáhi. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé
ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyúmɨ́ júcoorómé ícyahíjcyá
ájtyúmɨ́túmeúvúdu. 14 Ehdu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi
Itsaíá íllu néhdújuco:

Uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure
iájtyumɨ́ júcooróné tsá ditye wáájácúityúne.

15 Dityé ɨ́ jtsaméí ímí néétúnéllii tsá ditye ímíñeúvú lléébohíjcyatúne.
Aame ícyahíjcyá wáájácúmeítyúmé éhne múúne hállúvatúmé
íjcyadu. Aaméjɨ́ɨ́va tehdu óhdi íjyácunúmekéjɨ́ɨ́ ó ímíjpyetétsóiyáhi.
Ehdúu neebe Itsaía.

16 Áánetu ihdyu ímí ámuha melléébónéllii tsúúca méwaajácú ɨ́ɨná tene
nééiyóne. Áhdure muurá ámuha maájtyumɨ́né tsúúca méwaajácú ɨ́ɨná íjcyane.
Áánéllii ihdyu méimíjyúú téeneri. 17 Muuráhjáa éíjyuúvú íjcyame Píívyéébé
ihjyú uubálle múnáama tsijtye Píívyéébeke úráávyehíjcyámé imíllehíjcyará
iájtyumɨ́né íñe ícyooca tsúúca ámuha maájtyumɨ́ne. Árónáacáa tsá téijyu
diityédívú tene ajtyúmɨ́dú néétune. Áhdurée imíllehíjcyarómé illéébone íñe
ícyooca ámúhakye o úwáábohíjcyáné uwááboju. Árónáacáa tsáhái téijyu tene
bóhówáávetúne.

Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne
(Mc 4.13-20; Rc 8.11-15)

18 Cáhawáá ímíñeúvú meɨ́jtsó bajtsó múnáájpidítyú íjcyáné uwáábóju ɨ́ɨná
nééiyóné o bóhówajtsóne. 19 Muurá níjkyéjɨ́ri íjcyaabe Píívyéébé avyéjutu
íjcyáné uwáábóju tsaate lléébójúcooróné Naavéné diityédívú mútátsohíjcyáhi.
Aane nééiyóné eene juuváj pɨ́ɨnévúhjáa dójcoúhjɨ́ coomɨ́mú méhdojéne.
20-21 Áánetu teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré nééné
mávaríjchojúúné íjcyanéhjɨ́ iáábucújúcóótúnetu ílluréjuco teene ɨ́hvejtsóne.
Aane nééiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjɨ́ imíwu ííñeróné
núhbá allóócori chémene. Ehdu muurá patyéhijcyáné ímí cáhcújtsótúmema.
22 Áánetu tsaate tsúúca ímí tééné uwáábóju lléébórómé mítyane ɨ́jɨ́
avyéjuríyé itsúúrámeíñéllii ténejcu ábájɨ́ɨ́vehíjcyáhi. Aane nééiyóné eene
tsuhjɨ́ pañévúhjáa dójcoúhjɨ́ ííñeróné íllure dúhcúvaténe. 23 Áánetu ihdyu
ijcyámé tsaate teene illéébone cáhcujtsómé ímí tehdújuco úráávyehíjcyáme.
Aame muurá eene imíwuúhjáa ííñujɨ́ nétsihvu dójcoúhjɨ́ ííñedu. Áámedítyú
ijcyámé tsaate éhnííñevu ímí Píívyéébeke úráávyehíjcyámé eenéhjáa
teene tríígóhiibáné imíwu píívyene mítyane néévadu néémeé. Áánetu
ijcyámé tsaate ɨhtsútáwu ímí Píívyéébeke úráávyehíjcyámé eenéhjáa
llííñevúré nééváhiibájɨ́dú néémeé. Áámedítyúi muurá ijcyámé tsaate diityé
llííñevúréjuco úraavyémé eenéhjáa máihtsúnéré nééváhiibájɨ́dú néémeé.
Ehdúu Jetsóó bóhówajtsó bajtsó múnáájpidítyú íjcyáné uwáábóju.

Tríígójɨ́ pañé bɨ́ɨ́vatu íjcyáné uwáábóju

24 Téhdurée tsiiñe úwááboobe tsaapi íúmɨhe bájtsónetu. Neebépeé:

—Muurá Píívyéébé avyéjú tsaapíhjyáa íúmɨhe bájtsojédu. 25 Dibyéhjáa
ibájtsójéne óómíñe déjuvu tsaapi dííbyeke múnáátsohíjcyaabe bájtsojé
bɨ́iva tríígo dibye bájtsóné raahóri. 26 Aanéhjáa keemévé teene ɨ́mɨ́ánné

ikyéémévéne néévané tujkéveríye. 27 Aanéhjáa diibye tépallí aabájáábé úníu múnaa iúújéjéne néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áánerahjáa ɨmiáánéré méúmihe mebájtsónáa ¿kiátú íjcyane biiva iiñé tééné raahóri? 28 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsaapíubá oke múnáátsohíjcyaabe ehdu meenúhi. Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Cána muha mewáámíuki. ¿Mityá óvíi ijcyánej? 29 Ehdúhjáa ditye néénéllii neébe:

—Tsáhaá. Muurá ámuha teene metábáhcyóhajchíí bajtsóháñé ámuha métútávájtsoóhi. 30 Áánéllii ihdyu óvíjyucói meɨhvéjtsoíñé tsanéécú ikyééméveki. Tsanéérei teene ɨmiááne néévá maááhɨvétsócooca ámúhakye ó neé ámuha metábahcyóné pájtsuuhójɨ mechíjchu mecóvájtsoki. Áánetu ihdyu ɨmiááné maááhɨvétsóne ímíñeúvú mépícyoóhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íúmihe bájtsónetu.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju

(Mc 4.30-32; Rc 13.18-19)

31 Áhdurée tsiiñe úwááboobe ‘mojtáátsa’ némeíñé uméhetu. Neebépeé:

—Téhdure idyé muurá Píívyéébé avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñé neeváúwu tsaapi bájtsone ɨɨné imíjyaú ávyétá mityáhé kéémevédu. 32 Muurá panévá nevaúúné lliiñévúré íjcyáróúwúutu ííñehe keemévé panévá bajtsóhééné ehnííñevu bájú uméhedúhe. Ááhé pañévú muurá wahpéjté ijcyóváhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó mojtáátsáhetu.

Pááá ooríchotu íjcyáné uwááboju

(Rc 13.20-21)

33 Téhdurée pááá ooríchotu úwááboobe nééhií:

—Muurá tsáápille haríínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééné ooríchotu pícyooróné páneeréjuco óórichódú idyé teene Píívyéébé avyéju.

Jetsóó iúwaabóné tsíeméénéhjɨtu úúbállehíjcyáne

(Mc 4.33-34)

34 Ehdúu Jetsóó tsíeméénéhjɨtu iúúbállénej tééveri úwáábohíjcyá mɨamúnáake ímíñeúvú iwáájácútso ɨiná íuwááboju nééiyóne. Tsáháa dibye pevénéré úwáábohíjcyatúne. 35 Ehdúu úwáábohíjcyaabe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjyáa íllu néhdújuco:

> Muurá tsíeméénéhjɨtu o úúbállénej tééveri ó waajácútsoó táuwááboju ɨiná nééiyóne. Muurá ó bóhówájtsoó íñée ííñújɨma páneere Píívyéébe ípívyéjtsóijyújuco íjcyáronéhjɨ múha wáájácútunéhjɨ.

Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi néhdújuco Jetsóó úwáábohíjcyáné tsíeméénéhjɨtu.

Bɨivátú íjcyáné uwááboju Jetsóó bóhówajtsóne

36 Átsihdyúu ílluréjuco mɨamúnáake ipítyájcóne dibye ááhɨvu pééneé. Áhullévúu muha dííbyeke menééhií:

—Áyu cána múúhadívú bóhowájtsó úmihé pañe biiva íjcyánetu íjcyáné uwááboju ɨiná nééiyóne. 37 Áánélliihyée múúhakye neébe:

—Eene ĭmiá bájtsó bájtsoobe muurá oo Mĭamúnáájpidívúu o ípívyééveébe. 38 Áánetu teene úmihe ‘páneere ííñújiri mĭamúnaa íjcyane’ nééiyóne. Muurá eene ĭmiá bájtsó Píívyéébé avyéjúejte íjcyane nééiyóne. Áánetu biiva ‘Naavéné icyánéjcuríyé íjcyáné mĭamúnaa íjcyane’ nééiyóne. 39 Áánetu eene tépallí múnáájpikye imúnáájtsóne biiva bájtsoobe muurá páñetu diibye Naavéne. Áánetu ‘íñe ííñújima páneere ílluréjuco nĭjkévaíñé’ nééiyóné eene bajtsóháñé ááhĭvétsómeíñe. Áánetu diitye eene bajtsóháñé ááhĭvetsómé ‘níjkyéji múnaa íjcyane’ nééiyóne. 40 Muurá éhne múúne úmihé pañe biiva mepíhñune mecóvajtsódú pajtyéiñe diitye Naavéné icyánéjcúejtéma. Aame wágóóóveé cúújúwá pañévú íñe ííñújiri múhdurá mĭamúnaa ícyahíjcyáné diityémá nĭjkévácoóca. 41 Muurá Mĭamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ó táúhbaá tahñéjté níjkyéji múnáake ditye íhdyúétsihvu ipíhjyúcu diitye ímityúmeke táavyéjúejtéké ímityúnejcúvú ĭbúwátsohíjcyámeke. 42 Áameke cúújúwá pañévú ditye wájojcómé tééwá pañe íjcyame íhwáñeene iĭhdóne taá iĭcúbáhrámeíñeri. 43 Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé dííbyé avyéjú pañe íjcyame cádiúcúnuú éhne múúne nuhba cóójĭejpi ájchúcunúdu. Aane ihdyu óvíi ámúhadítyú lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi.

Imíwu nééné tsíeménetu íjcyáné uwááboju

44 Téhdure idyé Píívyéébé avyéjú ílluú:

—Tsaapíi tsátsii ííñújĭ pañe ávyétá mityáné wájyúmeíñé tsíeméné iájtyumĭné tétsihvúré ĭhvéjtsoíñúhi. Áánerii iímíjyúúvéne páneere ítsíeméné iñáhjĭhénúne dsĭĭdsima tétsii ííñuji áhdoobe iiyéjuco téénema iíjcyaki.

Imíwu nééné neeváyutu íjcyáné uwááboju

45 Téhdure muurá Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsaapi náhjĭhe múnáajpi imíwu nééné neváyúúné mítyane áhdótsámeíúhjĭ néhcohíjcyádu. 46 Aabe muurá tsau iájtyúmĭcooca páneere ítsíeméné iñáhjĭhénúne dsĭĭdsima teeu ahdóhi.

Tsĭnucóóhotu íjcyáné uwááboju

47 Téhdure Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsĭĭnúúri amómeke meújcudu. 48 Muurá múúne tsĭnú múnaa itsĭnúúmeke técoohóríyé téhí úniúvú itsájtyéne pihcyú ĭmiá amómeke. Áánetu doorátujtéké ílluréjuco ditye wámiúúne. 49 Ehdu muurá pajtyéiñe mĭamúnáama Píívyéébe páneere ííñuji nĭjkévátsócooca. Muurá níjkyéji múnaa dówajcároó ĭmiáámedítyú ímityúmeke. 50 Áámeke cúújúwá pañévú ditye wájojcómé tééwá pañe íjcyame íhwáñeene iĭhdóne taá iĭcúbáhrámeíñeri.

Béhnéma tsúúcáanéécú imíwu néneécutu íjcyáné uwááboju

51 Ehdúu Jetsóó iúwáábóné nĭjcáutu néé múúhakye:

—¿A ícyooca ámuha mélleebójucóó iiná nééiyóné o úwáábohíjcyáne? Áánélliihyée muha menéé:

—Éée Ávyéjuúbej, ímí muha mélleebó ícyooca iiná tene nééiyóne.

52 Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Muuráhjáa tujkénúene Píívyéébé taúhbaju úwáábohíjcyámema ícyooca tsúúca ijcyáné míñéécu uwáábó ĭhdéénema béhne Píívyéébé avyéjutu

íjcyane. Aane muurá teene ɨhdéene Píívyéébé waajácúháámɨ pañe ijcyáhi. Áánetu íñe béhne ámúhadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mc 6.1-6; Rc 4.16-30)

53 Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjɨtu iúúbállénej tééveri iúwaabóné nɨjkevádú muha mepéé tétsihdyu. 54 Aamée muha méúújeté Natsaréevu dibyée píívyécoomívu. Áijyúu idyé úwaabójúcoobe tétsíi múnáake pihcyáávéjá pañévu. Áábedíi iúllévenúne néjcatsímye:

—¿Aca kiátú aabye iújcúné waajácuri panéváré méénúráityúronéhjɨ méénuhíjcyáhi? 55 ¿Aca tsá éhne aabye úméhewááné wákimyéi múnáájpí hajchi íjcyatúne? ¿Aca tsá éhne tsɨɨju Maaríá íjcyatúne? Muurá dííbyé nahbémú Jacóóboo, Jotséee, Tsimóoo, Jóódaá, éhdume. 56 Áhdure muurá íñaallémú íchihyi. Aabéjɨɨ muhdú ¿kiátú waajácú ehdu nénehjɨ múu méénune?

57 Ehdúhjáa dííbyedítyú iñééne tsá ditye cáhcútsohíjcyatú dibye diityéké úwáábohíjcyaróne. Áámekée neébe:

—Tsijtye muurá ihdyu avyéjuullé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpiíkye. Áánetu ihyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúlletú dííbyeke.

58 Ehdúu dííbyeke ditye cáhcútsohíjcyátúnéllii tsá éhnííñevu dibye méénújúcootú méénúráityúronéhjɨ tétsihvu.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsɨjivéne

(Mc 6.14-29; Rc 9.7-9)

14 1 Aanéhjáa dííbyedítyú tsaate úúballé Gariréá iiñújɨ avyéjuube Heróódeke. 2 Áánélliihyéhjáa neebe íúníu múnáake:

—Tsáijyu múúne tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíñe bohɨɨhií. Téénéllii muurá eene piivyéteebe méénúráityúronéhjɨ imyéénune.

3 Diibyée muurá Heróódé nééjuri dsɨjɨvetsómé Jóáákeé. Muuráhjáa dííbyedívú iékéévétsóne úwááñéhiyi ichíjchútsóóbedívú cuvéhoojánútsoóbe. Ehdúhjáa méénuube íñahbe Perípé taaba Herodíá dííbyemáyéjuco íjcyalle nééjuri. 4 Diibyéhjáa Heróódeke íllu nehíjcyaabe Jóáa íñáhbé táábama dibye íjcyánetu:

—Tsá muurá tene ímityú díñáhbé táábake u táábaváne.

5 Ehdúhjáa dibye néhíjcyáné hallútú imílléroobe téijyúréjuco ɨdsɨjɨvetsóné dííbyeke. Árónáacáhjáa nuhnéveebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dibye íjcyane iwáájácúne mɨamúnaa dííbyeke ávyejúúllehíjcyánélliíhye. 6 Áijyúhjáa ɨtsiɨmávajcóójɨ úújeténéllii diibye Heróódé wáñehjɨvatéhi. Ááné pañéhjáa ɨdsɨdúelle Herodíá ajyúwá wahtsɨ pámeere úúbámyé úmɨwávu. Aanéhjáa dííbyeke ávyéta ímí pájtyéneri ímíjyúúveebe mítyane. 7 Áánélliihyéhjáa díílleke neebe ɨɨná dille dííbyeke táúmeíñevu iájcuíñé ɨmɨááné állítyuubére. 8 Áánélliihyéhjáa tsɨɨju úwaabódújuco dille nééne dííbyeke:

—Ó imíllé oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáá níívaúvú bohtájɨri.

9 Ehdúhjáa dille nééne kímóhcó dííbyeke pajtyérähi. Árónáacáhjáa iállíityúné dibye nééne pámeere dííbyé uubámyé lléébójúcóónéllii tehdu méénuúbe. 10 Aabéhjáa tsúúca tsaatéké wallóó diibye Jóáa cúvéhóójari íjcyáábeke ditye ikípíyuúcuté íhñíwau. 11 Ahdújucóhjáa pééme ikípíyuúcújeu tsívane bohtájɨri. Ááuvúhjáa ajcúmé diille bádsɨjcájake. Ááuvúhjáa ájculle tsɨɨjuke.

12 Áánélliihyéhjáa dííbyeúvú mamyémú tsááme dííbyeúvú ɨɨtémeho iújcújéne cuuúhi. Átsihdyúhjáa Jetsóo éllevu ipyéène úúballémé ehdu Jóááke tene pájtyene.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mc 6.30-44; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

13 Átsihdyúu muha mepéé mɨɨ́neri tsíhyullévú múha íjcyátúhullévú múúhaye meíjcyároki. Árónáacáhjáa tsúúca mɨamúnaa waajácújucóó kiávú muha mepééneé. Áhullévújucóhjáa ditye péécunúné íjchityu pacóómivá múnaáre. 14 Aanée téhullévú muha meúújeténáa mɨɨ́né pañétú Jetsóó íjchívyeebe ɨɨtécunú tétsihyíjyuco mɨamúnáácóbaúvú íjcyane. Áámedíi ɨɨ́dáátsóvéne bóhɨɨ́tsoobe chéméméhjɨkéhjáa ditye tsájtyémeke. 15 Áijyúu tsúúca cúvéhréjuco tene néénéllii muha menéé dííbyeke:

—Tsúúca cúvéhréjuco teene múubárá íjcyátútsihyi meíjcyánáaáca. Ílluréjuco wallo íjtyéke íchííj pɨihɨ́rí íjcyájáhjɨ múnáadítyú tsíeméné iújcune ditye imájchoki. Muurá tsá imájchoma ditye íjcyatúne.

16 Áánélliihyée neebe múúhakye:

—ɨvéémekéami ó wálloóij. Ámuháyé bo mémajchótsoj.

17 Áánélliihyée muha menéé dííbyeke:

—Árónáa méhdi tsáhojtsɨ hováré páahóónema míítyétsiye amóóbemútsi.

18 Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Áyu cána metsívaj.

19 Ehdúu múúhakye iñéène diityéké neebe ditye iáhcúbaki. Átsihdyúu teene páahóóné amóóbemútsima iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáámevu icyárúúvénema. Áánemáa teene idyóhdáhɨnunévú múúhakye dibye ájcune muha méwajtú pámeekére. 20 Aanée muha memájchónetu pámeere méoovéhi. Áánetúu coéváné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. 21 Aamée eene diityémá muha memájchome wajpíímúré 5,000-meváubáhjáa walléémuháñema tsiime éévémeítyúrónáaáca.

Núpácyó hallúrí Jetsóó úllene

(Mc 6.45-52; Ja 6.16-21)

22 Ááné boonétúu Jetsóó múúhakye néé muha dííbyé ihde mɨɨ́neri mepájtye tsíñejcúeúvú dibyéi mɨamúnáake pítyájcóné hajchóta. 23 Aabéhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu péé iiye múha íjcyátúhullévú cáméhbaúvú Píívyéébema iíhjyúvaki. Aabéhjáa ííjyunú téhullévu. 24 Áánáacáa muha tsúúca pɨɨ́néérujyuco meíjcyánáa ávyétá ihnáhó kííjyébama nohjɨ múúhakye wájojcóhi. 25 Aaméikyée muha mepéépíñáa cóójɨ́ pañévú diibyéhjáa Jetsóó tsájucóó múúhá tujkévetu núpácyó hallúrí úlleebére. 26 Áábekée muha maájtyúmɨne meíllityéne menéjcatsíhi:

—¡Áyúúj, naavénécobáubá bo eene aabye tsáá métujkévetuj!

27 Árónáacáa neebe múúhakye:

—¡Méíllityédíñe, oóre!

28 Áánélliihyée Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áyu cána ɨmiááné diibyéjuco u íjcyáhajchíí o péé diéllevu ehdu núpácyó hallúri.

29 Áánélliihyée neébe:

—Cáhawáá dichaj.

Ahdújucóo Péédoro mɨ́ɨ́netu níityeíñúné núǰpácyó hallúrí úlleebéré dííbye éllevu. 30 Árónáacáa kííǰyeba ávyétá ihnáhó nééneri iíllityéne ílluréjuco dibye búuuvéne. Aabée dííbyedi wánícyámeííbyé nééhií:

—¡Ávyéjuúbej, oke ihdyu pájtyetétso!

31 Áánélliihyée íhyójtsitu iékéévéébeke neébe:

—¿Aca ɨ́veekí tsá oke ímí u cáhcújtsotúne?

32 Aamútsíi mɨ́ɨ́né pañévú úcáávénáa tsúúca kííǰyeba ɨ́hvetéhi. 33 Áijyúu pámeere téémɨ́ pañe muha meíjcyame Jetsóó lliiñévú memɨ́ hmóúbáne menéehií:

—ɨ́miáánéjucóha ihdyu Píívyéébé Hajchi uú.

Chéméméhǰike Jetsóó bóhiitsóné Genetsaréé iiñújiri
(Mc 6.53-56)

34 Ehdúu muha úneu mepájtyeme méúújeté Genetsaréé iiñújivu. 35 Aanée tétsíi múnaa Jetsóoke iwáájácúne úúballé pahúlleváré tééné iiñúǰi múnáake. Aamée tsívahíjcyá chéméméhǰike dibye ibóhɨ́ɨ́tsoki. 36 Aamée dííbyeke néé íwajyámúubávúré dibye idyómájcótso ibóhiɨ́ki. Ahdújucóo ɨ́miááné dííbyeke íwajyámutu dómajcóméjuco bóhihíjcyáne.

Ímichi iiná mɨ́amúnáake tútávajtsóne
(Mc 7.1-23)

15 1 Áhdurée tsáijyu Jerotsaréetu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jetsóo éllevu itsááne néé dííbyeke:

—¿Aca ɨ́veekí dímamyémú tsá méénuhíjcyatú méihdé múnáaúvúu úwáábohíjcyádu?

2 Tsá muurá ditye nítyámeíhíjcyatú imájchóíñé ihde Píívyéébé úmiwávú múúne meímíbájchómeíñé meméénune.

3 Áánélliihyée neebe diityéke:

—Árónáa muurá téhdure Píívyéébé taúhbaju nééne tsá ámuha melléébohíjcyatú ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánélliíhye. 4 Muurá dííbyé taúhbaju nééhií: “Ámúháj caanímuke múu iwájyúne avyéjuulléhi. Áánetu íllure cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsɨ́ǰivéhi.” 5 Ehdu muurá tene néérónáa ámuha tsíñejcúvúré méúwáábohíjcyáhi. Muurá ámuha ménehíjcyá tsaapívá cáánímútsikye ipɨ́aabóné iímíllétúhajchíí nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámúhtsikye o pɨ́aabóne. Muurá ámúhtsikye o pɨ́áábóiyódú ɨ́ɨ́vane Píívyéébekéréjuco o ɨ́ɨ́cuvéne.” 6 Aanévá ehdu íhjyúváróóbé hallúrí tsá iiná íjcyatú diityétsikye dibye pɨ́áábótúrónáaáca. Ehdu muurá ámuha méúwáábohíjcyáhi. Aame muurá ámuha Píívyéébé taúhbaju íllure méwaagóohíjcyá ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánélliíhye. 7 ɨ́miáámeúvúdú ámuha méícyahíjcyá bañú múnaa ámuha meíjcyame. Muuráhjáa ɨ́miáánéjuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíá ámúhadítyú nééneé:

8 Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuríye. Tsá ávyeta ɨ́ɨ́ɨ́ búuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne.

9 Íllure iállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iiye iípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjɨ́dú tátyaúhbajúúné iúráávyeúvúdu.

10 Ehdúu iñétsihdyu Jetsóó tsiiñe pámeere tétsii íjcyámeke nééhií:
—Ímíñeúvú mélleebúcunúcó ɨɨná nééiyóné ámúhakye o nééiñe ámuha mewáájácuki. 11 Muurá panéváré mɨ́amúnaa óóvene tsá diityéké tútávájtsotúne. Muurá ihdyu diityé ɨ́ɨ́ búwá déjúcotúré ímítyúné ɨ́jtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi.
12 Ehdúu dibye néénéllii muha dííbyeke menéehií:
—¿Aca ú waajácurá eene ehdu u nééne aatye paritséómuke ávyéta tsáríyé pájtyene?
13 Áánélliihyée neebe múúhakye:
—Muurá múúne úmɨhé pañétú mépée mebájtsótúné uméhé ííñehe metábahjyúcúne méwaagóóhi. Ehdu muurá níjkyéjɨri íjcyaabe Llihíyó avyéjúejte íjcyatúmé ímítyú ícyahíjcyámé wágóóóveéhi. 14 Áeméjté íjcyámedi tsá meɨ́ícúvéityuróne. Muurá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu tsá ditye wáájácúmeítyúne. Muurá tsahdúré hállúvatúmé íjcyame tsátyéjcatsíyómé tsaméhjɨ́juco áákityéiyóné wáhyéju dɨ́ɨ́váné pañévu. Ahdu muurá diítye. Ehdúu Jetsóó nééhií.
15 Átsihdyúu Péédoro néé dííbyeke:
—Áyu cána bo múúhadívú bóhowájtsó peíyené u nééné uwááboju ɨɨná nééiyóne.
16 Áánélliihyée neébe:
—¿Aca ihdyu eene ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácutú ɨɨná tene nééiyóne?
17 Muurá panéváré meóóvehíjcyanéhjɨ́ pevénéré méjpíítyu pajtyéhi. 18 Áánetu ihdyu mɨ́amúnáá ɨ́ɨ́ɨ́ búwá déjúcotúré ímítyúné ɨ́jtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi. 19 Muurá diityé ɨ́ɨ́ búwá déjúcotu ichívyehíjcyáné panéváré ímítyúné ɨ́jtsaméí ílluúne: Ditye dsɨ́jɨ́vétsócatsíhíjcyanéhjɨ, ditye ihdícyámema dómácócatsíhíjcyanéhjɨ, ditye nánícyatsíhíjcyanéhjɨ, ditye állícyatsíhíjcyanéhjɨ, ditye tsíjtyedi néhní íhjyúvahíjcyanéhjɨ. 20 Énehjɨ ihdyu diityéké tútávajtsóhi. Tsá eene Píívyéébé úmɨwávú iímíbájchómeíiyóné íhyójtsɨne níjtyámeítyúmé májchone diityéké tútávájtsotúne. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

Tsííñé iiñújɨ́ múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne

(Mc 7.24-30)

21 Átsihdyúu muha mepéé Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyáné iiñújɨvu. 22 Átsihyíhjyáa íjcyalle Canáa múnáalle Jetsóo éllevu tsáá íllu wáníjcyámeíllére:
—Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsɨ́ɨmémúhaabe u íjcyaábej, óhdi ihdyu dɨ́daatsóve. Ájyúwa naavéné ípañe íjcyalle ávyétá ɨhnáhó ɨ́cúbáhrámeíhi.
23 Ehdúu dille néérónáa tsá dibye ɨɨná néétu díílleke. Áánélliihyée muha dííbyeke menéehií:
—Áálleke pɨ́ɨ́ábó dille ióómiki. Íjyévé medéjutu wáníjcyámeílléré tsááhií.
24 Áánélliihyée neébe:
—Tsáháa tsíjtye múnaa jodíómú íjcyátúmeke o pɨ́ɨ́ábo o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke wallóó ijraéémuke o pɨ́ɨ́ábo éhne múúne obééjámú mújtadu néémeke.
25 Ehdúu Jetsóó néérónáa ɨ́dátsójkímyeílléré dííbyé lliiñévú ɨmɨ́móúúvéne nééhií:
—¡Ávyéjuúbej, árónáa óvíjyuco ihdyu oke pɨ́ɨ́ábo!

26 Árónáacáa neébe:
—Tsá muurá tsaapi ɨ̌ɨ̌tsɨ̌ɨ̌medítyú majcho idyójtúcúne oohímyekéréjuco téénevu ájcúítyuróne.
27 Árónáacáa neélle:
—Ihdyúhde tehdújúcoóro, Avyéjuúbej. Árónáa muurá múúne oohímyé íjcyarómé majchó íaabájajte májchónetu dójcónéwuújɨ.
28 Áánélliihyée neebe díílleke:
—Ɨmiáánéha oke, muulle, u cáhcujtsóhi. Ahdícyane ihdyu óvíi uke ó pɨ̌aabóhi.
Ehdúu Jetsóó díílleke nééné tujkéveríhjyáa tsúúca dííllé ajyúwá bohɨ́ jucóóhií.

Páhduváré nééne chémeháñeri chéméméhjɨke Jetsóó bóhɨitsóne

29 Átsihdyúu muha tsiiñe Gariréá unéuvu mepééme tétsihvu meúújeténáa páhbaú hallúvú ácúúveébe. 30 Áábedívúu idyé mítyane mɨ́amúnaa píhcyaavémé tsivácunú páhduváré nééneri chéméméhjɨke: Úllétúméhjɨke, hállúvátúméhjɨke, íhjyúvátúméhjɨke, pevéviiújɨ́ néméhjɨke, tsijtye tsííñéeméneri chéméméhjɨke. Áámécóbaúvukée bóhɨ́ɨ́tsohíjcyaábe. 31 Ááneríi mɨ́amúnaa ullévenúhijcyá eenée íhjyúvahíjcyatúmé tsúúca íhjyuvájúcóóneri, páviiújɨ́ɨ némehjɨ ímíjpyeténeri, úllehíjcyatúmée tsúúca úlléjúcóóneri, hállúvatúmé hálluvájúcóóneri. Áánemáa duurúvámé muha mecáánívahíjcyaabe Píívyéébeke.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mc 8.1-10)

32 Ááné boonétúu Jetsóó múúhakye nééhií:
—Mítyane ó ɨ́dáátsové íjtye tsúúca pápihchúúj coojɨ́vájuco mééma íjcyámedívú imájchó óúúvéneri. Aane tsá o ímílletú májchótúmeke o wállóóiyóne. Tsáijyu múu juuvávyúré chéméiyómé ájyáháñeri.
33 Áánélliihyée muha menéé dííbyeke:
—Árónáa ¿kiátú meújcúnetu mémájchótsóiyá áyámekéjɨ́ɨ́va múubárá íjcyátútsihyi meíjcyame?
34 Áánélliihyée múúhakye neébe:
—¿Aca múhduná méhdi majcho? Áánélliihyée muha menéehií:
—Ijcyáné 7-hova páahóónema áyánéwu amóme.
35 Áánélliihyée neebe ditye iáhcúbaki. 36 Áánemáa teene páahóónema amómeke iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúu idyóhdáhɨ́nunévú múúhakye ájcuube muha mewájtu diityéke. 37 Áánée imájchóne pámeere tsaímíyé óóvénetu coévané 7-rujtsíva. 38 Áánée diitye májchome wajpíímúré 4,000-meváubáhjáa walléémuháñema tsiime éévémeítyúrónáaáca. 39 Ehdúu imájchótsóné boonétú botsíi wálloobe diityéke. Átsihdyúu muha mɨ́ɨ́neri mepéé Máádará cóómí ijcyáhullévu.

Paritséómuma tsadotséómú Jetsóoke néé méénúráítyuróné dibye imyéénuki
(Mc 8.11-13; Rc 12.54-56)

16 1 Áijyúu paritséómuma tsadotséómú tsáá Jetsóo éllevu. Áamée dííbyeke imújtátsóro néé íévéhoowávú méénúráítyuróné dibye imyéénuki.

[2] Árónáacáa neebe diityéke:

—Muurá cuuvé pañe níjkyeji túјpañúnetu ámuha méwaajácú tsíjcyooji ímí nééiñe. [3] Áánetu cúúvénetu teji túјpañúcooca ámuha méwaajácú téjcooji ímítyuj cóójɨ́ íjcyaíñe. Ehdu muurá ámuha ɨ́miáámeúvúdú méwaajácú muhdú néijyu muhdɨ́ɨ́vané cóóji íjcyaíñe. Árome ¿ɨ́veekí tsá ámuha mewáájácutú okée iwálloone tsúúca ámúhakye Píívyéébe páhduváré nénehji imyéénúneri úúballéjúcohíjcyaróne? [4] Aame ámuha ɨ́miáámejɨ́ɨ́ ¿ɨ́veekí méimíllé méénúráityuróné o méénune téénetu oke ámuha mecáhcújtsokíjɨ́ɨ́vari? Óvíi ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú ɨ́miááné diibyéjuco o íjcyane. Ehdúu Jetsóó diityéké nééné boone muha diityédítyú mepéé tsiéllevúréjuco.

Paritséómú uwáábójutu Jetsóó ímamyémuke téɨ́ búwajtsóne
(Mc 8.14-21)

[5] Aamée únéú tsiñéjcuvu muha meúújetétsihvu méɨ́tsaavé múúha májchóhjáa muha maábájiivéne. [6] Áánáacáa Jetsóó múúhakye nééhií:

—Téiibúwá méíjcyaco. Méɨ́ɨ́cúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori.

[7] Ehdúu múúhakye dibye néénéllii muha ménéjcatsíhi:

—Méubáhjané médóviyíjcyó páááhóubáré metsívátúnéllii ehdu meke neébe.

[8] Ehdúu muha meɨ́ jtsámeiñé iwáájácúne neebe múúhakye:

—¿ɨ́veekí ámuha apááñeríyé méɨ́ jtsámeí memájchó mééma íjcyátúneri? Áánélliihyéha ihdyu tsá ímí ámuha oke mecáhcújtsotúne. [9] ¿Muhdú wáájacúpityúmé ámuúha? ¿A tsá ámuha mewáájácutú éhnée 5-hovátúré páahóónetu 5,000-meváké o májchótsónetu pívárujtsívá pátyeevéne? [10] Áhdure ¿aca tsá ámuha meɨ́tsáávetú éhnée 4,000-meváké 7-hovátúré o májchotsónetu múhdúrujtsívá cóeene meújcune? [11] Aane ¿muhdú ɨ́ɨ́vane tsá ámuha mewáájácutú tsííñeríyé ámúhama o íhjyúvaróné ámúhakye o néeneé: “Méɨ́ɨ́cúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori?”

[12] Ehdúu dibye néénetu botsíi muha méwájácuuvé ɨ́miááné téénetu dibye múúhakye néétune. Ihdyúhacáa paritséómuma tsadotséómú uwáábó múhdurá nééne múúhakye mújtátsóíyónetu muha metéhmémeí dibye múúhakye nééneé.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mc 8.27-30; Rc 9.18-21)

[13] Átsihdyúu muha ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí íjcyáné iiñújivu meúújetétsihvu múúhakye neébe:

—¿Aca muubá o íjcyane mɨ́amúnaa óhdityu nehíjcyá íñe Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítyu?

[14] Áánélliihyée muha menééhií:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáava tsiiñe bóhiibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éíjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú Eríaa, Jeremíaa, íjcyámútsidítyú tsaapi u íjcyane.

[15] Ehdúu muha menéénéllii múúhakye neébe:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhií?

[16] Áánélliihyée Péédoro nééhií:

—Muurá uu Críjto mɨamúnáake u pájtyetétsoobe ɨmiáábé Piivyéébé Hajchi.
17 Áánélliihyée neébe:

—Tehdújuco, maímijyúhde tsáma uu Tsimóó Jonáá hajchi u íjcyaábe. Óvíi Píivyéébe uke pɨaabóhi. Tsá muurá mɨamúnaa uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjyúvatúne. Muurá ihdyu níjkyéjɨri íjcyaabe Llihíyóré uke túkévéjtsóneri ehdu ú ihjyúváhi. 18 Áábeke téhdure uke o néé Péédoro dimyémé íjcyane ‘nééwayu’ nééiyóne. Muurá nééwayu ɨiná wááótuúdú u néébe ú íjcyaá múhdumé oke cáhcújtsómedítyú ímichi ídyéjúcóejpi. Áánéllii muurá tahñéjté íjcyámeke tsá ɨiná muhdú méénúítyuróne. Muurá dsɨ jɨvéjúcoorómé tsiiñe bóhiɨ hi. 19 Áhdure uke ó picyóó dijtyééveri mɨamúnaa iwáájácu muhdú níjkyéjɨri íjcyaabe Píivyéébé avyéjúejte iíjcyaíñe. Aane íñe ííñújɨri múhdurá ícyahíjcyáné mɨamúnaa díuwááboju cáhcújtsotúmé tsá téénéejte íjcyatú níjkyéjɨri íjcyaabe Píivyéébe néhdújuco. Áánetu teene cáhcujtsómé ími ícyahíjcyámé téénéejte ijcyá dííbyere néhdújuco.

20 Ehdúu iñééné boone múúhakye neebe muha muucá meúúbállétu ɨmiááné diibyéjuco Críjto mépájtyetétsoobe dibye íjcyane.

Ɨdsɨ jɨveíñé Jetsóó úúballéne

(Mc 8.31–9.1; Rc 9.22-27)

21 Átsihdyúu múúhakye úúbálleebe muhdú Jerotsaréevu péébeke túkevéjtsojtémá llúúvájté avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ɨiɨcúbáhráné nɨ jcáutu dííbyeke dsɨ jɨvétsoíñe. Ároobe 3 coojɨvatu tsiiñe ibóhiɨíñée úúbálleébe. 22 Áánélliihyée Péédoro múúhadítyú idyówajcáróóbeke néehiɨ:

—Tsáha Ávyéjuúbej, kiá Píivyéébe íjcyánáa ɨiná uke pájtyeéhi. Tsá ɨiná uke pájtyéityúne.

23 Ehdúu Péédoro néérónáa Jetsóó íllure dííbyeke uhbáhi. Neebépeé:

—¡Dɨ hne óhdityu Náve Naavénej! ¡Iijyévéne oke u túhútsohíjcyáne! Muurá mɨamúnáá ɨ jtsaméíyé dípañe íjcyánéllii tsá u wáájácutú muhdú Píivyéébe óhdityu ɨ jtsámeíñe.

24 Átsihdyúu neebe múúhakye:

—Tsaate oke iúraavyéné ímillémé óvíi iímillédú iícyahíjcyánetu ɨiɨ hveténe úraavyé wájyúmeítyúméré ɨiɨcúbáhráméíyóné pañe. 25 Muurá iímillédú ííñújɨri iíjcyáíyóneríyé tsúúrámeíhijcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu teene ɨiɨ hvéjtsóne ookéréjuco ími iúráávyéíñeri tsúúrámeíhijcyámé pájtyéteéhi. 26 ¿Aca ɨ ɨnetú meke pɨ áábóiyóné tsáijyu múu mewágóóvénáa mítyane meéhneváne? ¿Mityá ijcyáné tsane mepájtyetéíyóné ehnííñevu tsaímíyé meíjcyáiyónej? 27 Muurá oo Mɨamúnáájpidívúu o ípívyééveebe Llihíyó avyéjuma ó tsaá dííbyeéjté níjkyéjɨ múnáama. Áijyu muurá pámeere újcuú muhdú iícyahíjcyáne áhdo. 28 Muurá ɨmiááné ámúhadítyú tsáhái tsaate dsɨ jɨvéityú táavyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mc 9.2-13; Rc 9.28-36)

17 1 Átsihdyúu 6 coojɨvatu tsajtyéébé Péédoroo, Jacóóboo, íñahbe Jóáaá, éhdúmeke cáméhbaúvú múha íjcyátúhullévu. 2 Áhullévúhjáa diityédívú tsíhdyúréévéebe. Íhyúmɨ hjáa ajchúcunú cóójɨejpi nuhba

ájchúcunúdu. Áhduréhjáa íwajyámú ávyeta cádiúcunú peetédu. 3 Áánáacáhjáa Moitséee, Eríaa, íjcyamútsí dííbyedívú bóhówáávémútsima ihjyúvaábe. 4 Áánélliihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¡Maímijyu ihdyu mee íchihyij! Ahdícyane u ímílléhajchíí metsu meméénu 3-wava nújuwááné dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

5 Ehdúhjáa Péédoro íhjyúvánáa ojtso ávyeta ájchúcunúné diityédívú niityéhi. Ááné pañétúhjáa Píívyéébe nééhií:

—Áánu muurá Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií. Áábeke ihdyu tsáma mélléébоco.

6 Ááneríhjyáa mítyane iíllityéne ɨhvóhobáme. 7 Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityéké dócárájcoobéré nééhií:

—Méíllityédíñe. Méíjyocúúve.

8 Ahdújucóhjáa iíjyócúúvéne tsiiñe ditye ɨɨtérónáa tsáhájuco múha íjcyatúne. Iiyéjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

9 Ehdúhjáa diityédívú itsíhdyúréévéne oomívú diityéké neébe:

—Tsáma méúúbálledíñéi muucá íñe ámuha maájtyumɨné Mɨamúnáájpidívúu o ípívyééveebe o dsɨjɨveebe tsiiñe o bóhɨɨtúné hajchóta.

10 Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¿Ácooca muhdú ɨɨvane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eríava tsiiñe bóhówááveíñé mɨamúnáake pájtyetétsóiibye bóhówáávéíñé ihdéwu?

11 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, ɨmiáánéjucóhdée tene némeíñé Eríá bóhówááveíñé mɨamúnáake pájtyetétsóííbyé úmɨwari dibye diityéké iɨhdénu dííbyema. 12 Ahdújucóo muurá dibye bóhówaavéné tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Eríá dibye íjcyane némeííbye. Áróóbekée muurá mɨamúnaa ávyejúúlletúmé múhdurá dárɨɨvehíjcyá múijyú ookéréjuco Mɨamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke idyárɨɨveídyu.

13 Ehdúhjáa Jetsóó néénetu botsíi diitye 3-meva waajácú tsojtsó múnáajpi Jóááúvudítyú dibye nééneé.

Méiváteri chéméébeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mc 9.14-29; Rc 9.37-43)

14 Aamée tsúúca tsiiñe wajtsɨ múúhadívu.

15 Áánáacáa tétsihyi mítyane mɨamúnaa íjcyámedítyú tsaapi Jetsóó lliiñévú imɨmóúúvéne néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco hájchíwúudi dɨdaatsóvej. Mítyane ɨcúbáhrámeíhíjcyaabe imyéívaténeri. Aabe ápíchó áákityéhijcyá cúújúwá pañévu. Tsáijyu áákityéhíjcyaabe téhí pañévu. 16 Aane íñe íjtye dímamyému éllevu diityévá óóma ibóhɨɨtso o tsíváróóbeke tsá ditye bóhɨɨtsotúne.

17 Áánélliihyée neébe:

—¡Juhúúj, múhdúré mɨamúnaáhana ihdyu ɨmiááné ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámúhá muhdúré o áábúcúne ámúhakye ó úwáábohíjcyaá ímíñeúvú ámuha mecáhcújtsoki? Ehdúu múúhakye iñétsihdyu neébe:

—Áyu cána bo ííllevu metsívaj.

18 Ahdújucóo ditye tsájtyéébé pañe naavéné íjcyáábeke dibye úhbánetu dibye íjchivyéne. Ááné boonée tsúúca ímíjpyetéébe.

19 Ááné boonétúu muha tsaméére meíjcyátsihvu dííbyeke menéehií:
—¿Aca ɨveekí tsá muha mepíívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u méénuhíjcyádu?
20 Áánélliihyée neebe múúhakye:
—Ámuha Píívyéébeke ími mecáhcújtsótúnéllii tsá ámuha mepíívyetétú tehdɨɨvane meméénúiyóne. Muurá ɨmiáánetúré ámúhakye o néé mojtáátsá neeváúwu áyá néérou muhdú kéémevédú ími ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsoca muurá cámehbáú ɨɨnéiyá tsíhtsihvu ámuha menééjuri. Ehdu ími Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca tsá ɨiná ámúhadívú túhúúityuróne.
21 Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúmé Píívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

Ɨdsɨ jɨveíñé tsiiñe Jetsóó úúballéne

(Mc 9.30-32; Rc 9.44-45)

22 Áhdurée Gariréá iiñújiri muha meíjcyánáa tsiiñe múúhakye neébe:
—Mɨamúnáájpidívúu ípívyéévéébedívú muurá tsaapi ékéévétsoó ímityúmeke. 23 Áábeke ditye dsɨ jɨvétsoobe muurá 3 coojɨvatu tsiiñe bóhiɨhi. Ehdúu dibye íhjyuváné ɨdátsó múúhakye pajtyéhi.

Duurúvájá wáábyuta pamévakéré ditye áhdotsóne

24 Aamée Capenaóovu muha meúújeténáa duurúvájá wáábyuta dsɨɨdsike áhdótsohíjcyámé tsáá múúha éllevu múúhakye iáhdótsoki. Aamée Péédoróké néé Jetsóodítyu:
—¿Aca tsá ámúhá avyéjuube áhdóityú duurúvájá wáábyuta paméváré áhdohíjcyáne?
25 Áánélliihyée Péédoro néé diityéke:
—Ihdyúi áhdóiíbye. Ehdúu ditye nééne Jetsóoke iúúbálle Péédoro dííbye éllevu tsájá pañévú úcáávérónáa ɨhdére népéjtsoobe dííbyeke:
—¿Aca muhdú ú ɨjtsúcunúhi, Tsímoj? ¿Muucá múúne áhdótsohíjcyámé ávyéjujte? ¿A íiiñúji múnáakére? ¿Mityá tsííñé iiñúji múnáakej?
26 Áánélliihyée neebe Péédoro:
—Muurá múúne tsííñé iiñúji múnáakéré áhdótsohíjcyáme.
Áánélliihyée Jetsóó néehií:
—Aanéjɨɨ ¿muhdú tsííñé iiñúji múnáájpíubájɨɨ ó áhdoóhi? 27 Árónáa ihdyu o áhdotúné múhdurá ditye ɨɨjtsúcunútu cáhawáá pijcyúté úneuj. Aane u píjyúcúúbé ihjyú pañe tsaji dsɨɨdsiji u ájtyúmijɨvú ú áhdóteé mééma tsamútsimájuco. Ehdúu Jetsóó néé Péédoróke.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé ɨhtsútuube diityédítyú íjcyáiyóne

(Mc 9.33-37; Rc 9.46-48)

18 1 Áijyúu muha Jetsóoke menéehií:
—¿Aca caabyé múúhadítyú ɨɨhtsútuube íjcyaá níjkyéjiri íjcyaabe Píívyéébé avyéjuri muha meíjcyácoóca?
2-3 Áánélliihyée tsɨɨméném̈wúuke ipɨúváábeke múúháj piinévú ipícyóóne neébe:
—Ɨmiááné ámúhakye o néé íjtye tsiime iinéikyé wáájácutúmé íjcyadu ámúhá ɨjtsaméí cápáyóóvétúhajchíí tsá ámuha meíjcyáityú Píívyéébé

avyéjúejte. [4] Muurá Píívyéébé avyéjúejte ɨdáátsóméhjɨúvú tsɨɨméwuúmú íjcyadu nééme ijcyá ɨ̃ɨhtsútujte. [5] Muurá íñe áánu ɨ̃dátsó tsɨ̃ɨ̃mene íjcyadu táuráávye múnaa ɨdáátsóméhjɨúvú néémeke ɨ̃ɨ̃cúvehíjcyámé ookéjuco ɨ̃ɨ̃cuvéne.

Tsaatéké ímityunévú meɨ̃ búwajtsóné ápichó nééneé
(Mc 9.42-48; Rc 17.1-2)

[6] Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé ɨ̃dátsó tsɨɨméwuúmúdúréi néémedítyú tsaatéké ímityunévú ɨ̃búwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééháñetu néwáyúcobáné ióhbáñúmeke wájojcó móóá pañévú apíchó diityé úmɨwa nééné ɨhdétu. [7] ¡ɨ̃veekíami íñe ííñújɨri ímityúmé íjcyame ténejcúvú tsíjtyeke ɨ̃búwátsohíjcyaj! Árómeke ihdyu máɨdáátsoju tene pájtyéiñe.

[8] Ahdícyane ámúhá hojtsɨ̃neri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí téhojtsɨ̃jɨ. Áhdure ámúháj tuhááñeri ímítyúne éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí téjtuhájɨ. Muurá ihdyu ímí ámuha méíjcyaá ámúháj piityu tsátsɨhjɨ̃tsá íjcyájúcóóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu muurá ɨ̃dátsó ámuha méíjcyaá ímí ámúháj piiháñé néérome múijyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañévú ámuha mewágóóóvéhajchííjyu. [9] Áhdure ámúhá hálluúúneri ámuha maájtyumɨ̃né ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóó téuhjɨ. Muurá ímí ámuha méíjcyaá tsánejcúeúhjɨ̃ íjcyájúcóóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ɨ̃dátsó ámuha méíjcyaá tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé cúújúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu.

Obééjá mújtánetu íjcyáné uwááboju
(Rc 15.3-7)

[10] Ahdícyane tsá múu tsɨɨméwuúmú íjcyadu ɨdáátsóméhjɨúvú nééné cahcújtso múnáake éhdɨɨválletúne. Muurá ijcyámé diityé tehméjté níjkyéjɨ múnaa Llihíyoma dííbyeke diityé hallúvú pɨááboju táúmeíhijcyáme. [11] Muuráhjáa Mɨ̃amúnáájpidívú o ípívyééveebe o tsáá íimítyuháñé mújtátsómeke o pájtyetétsoki.

[12] ¿Aca tsáápí obééjámú 100-meva íjcyámedítyú tsaapi mújtaca tsá dibye ímunáajte 99-meváréjuco íjcyámeke tsátsihvu ipícyóóne néhcóítyuró dííbyeke? Muurá néhcóíyoóbe. [13] Aane muurá dííbyeke iájtyúmɨ̃ne mítyane ímíjyúúvéíyoobe pámeerée íjcyácooca iímíjyúúné ehnííñevu. [14] Ahdu muurá níjkyéjɨri íjcyaabe Méécááni tsá ímílletú dííbyé uráávye múnaa ɨ̃dátsó tsɨɨméwuúmú íjcyadu néémedítyú tsáápíubáré wágóoovéne.

Tsíjtyema múhdurá meíjcyane meímíbáchójcatsíñe
(Rc 17.3)

[15] Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítyú ímityúné tsaapi ámúhama méénúhajchíí múu iiye dibye íjcyátsihvu bóijcyú téénetu dibye illéébóhajchíí iímíbáávyeki. [16] Aane dibye lléébótúhajchíí múu pívámevájuco ímíñeúvú íhjyuváné dííbyema. [17] Aame néérone dibye táhjálléhajchíí múu pámeeréjuco cahcújtso múnaa idyóbéévéne íhjyuváné dííbyema. Áámeke idyé dibye táhjálléhajchíí múu ílluréjuco ɨ̃hvejtsóné ihdícyaabéduréjuco dibye iíjcyaki.

[18] Muurá ɨ̃miááné ámúhakye o néé muhdú níjkyéjɨri íjcyaabe Píívyéébe néhdújuco íñe ííñújɨri mɨ̃amúnáake ámuha metúkévétsohíjcyádú ámuha meíjcyaíñe.

19 Áhdure idyé ámúhakye o néé míítyétsi tsane ɨĭ jtsámeíñé hallúvú Llihíyó
Píívyéébe níjkyéjɨri íjcyáábeke piáábó táúmeíhajchíí muurá pĭ áábóiibye
diityétsikye. 20 Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé pívááturómé tamyémeri
píhcyáávéméj pɨine oo diityéké o pĭ ááboki.
21 Ehdúu Jetsóó néénéllii Péédoro néé dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íñe múhdúijyúvá ó ĭ dáátsóvéiyá óóma ímityúné
méénúmedi? ¿A 7-ijyúva?
22 Áánélliihyée neébe:
—Tsáhaá, paíjyuváré múu ĭ dáátsové uke ímityúné méénúrómedi.

ɨĭ dáátsóvéiyóné ímíllétúúbedítyú íjcyáné uwáaboju

23 Muurá níjkyéjɨri íjcyaabe Píívyéébe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó tsáné
avyéjuubéhjáa ihyájkímú pevénéré dííbyedítyú náhjĭ hénuhíjcyáné diityémá
ímíbajchódu. 24 Tujkénúhjáa ímíbájchóroobe mítyane pevénéré dííbyedítyú
náhjĭ hénuhíjcyáábema. 25 Árónáacáhjáa tsá dibye píívyetétú teene ĭ ĭnetú
iáhdóiyóne. Áánélliihyéhjáa diibye íavyéjuube néé tsaatéké dííbyedívú
iñáhjĭ hénuíñé páneere ihñénéhjima ĭ ĭtsĭ ĭmemájuco teene múhdutú dibye
áhdóítyúrónélliíhye. 26 Áánélliihyéhjáa diibye íúníu múnáajpi dííbyé
lliiñévú ɨmĭmóúúvéne dííbyedívú ɨĭ dátsójkímyeíñe nééhií: “Ávyéjuúbej,
cána ehdícyáróné pañéi daabúcú íñe úhdityu o náhjĭ hénuhíjcyáné uke o
áhdohíjcyatúne. Ukéi chooco ó áhdoó páneére.” 27 Ehdúhjáa dibye néénéllii
dííbyedi ɨĭ dáátsóvéne tsáhájuco dibye áhdótsotúne. Áábé hallúríhjyáa tsá
ɨiná íjcyájúcootúne.
28 Ehdúhjáa íavyéjuube dííbyema ímíbájchótsihdyu péébe cábuuvé
tsaapi íñahbéébedívú téhduréhjáa dííbyedítyú áyánéwu iñáhjĭ henúné
áhdohíjcyátúúbedívu. Áábekéhjáa íjkyéétu iéékévéne neébe:
—Ó imíllé ícyoocáré oke u áhdone óhdityúu u náhjĭ henúne.
29 Áánélliihyéhjáa téhdure dííbyé lliiñévú ɨmĭmóúúvéne ɨĭ dátsójkímyeíñe
nééroobe dííbyeke: “Muúbej, cána ihdyu óvíjyucói daabúcú tsáríyóné pañe
teénej. Ukéi ihdyu chooco ó áhdoóhi.” 30 Árónáacáhjáa tsá dibye ímílletú
ɨĭ dáátsovéné dííbyedi. Íllurájucóhjáa dibye cúvéhoojánúné dííbyeke. Aabéhjáa
cúvéhóójá pañe ijcyá dííbyeke iáhdótúné hajchóta. 31 Ehdúhjáa íñahbéébeke
dibye dárɨivéné tsijtye íñahbéjteke ĭ dátsó pájtyénéllii íavyéjúúbeke úúballémé
muhdú dííbyeke tene pájtyene. 32 Áánélliihyéhjáa íavyéjuube pĭ uvá dííbyeke.
Áábekéhjáa népéjtsoóbe: “Uu táúníu múnáajpi, ¿ĭ veeki ávyétá imítyuube uú?
Úhdíi muurá o ĭ dáátsóvéne ó ĭ hvejtsó páneere ávyétá mityáné óhdityu u
náhjĭ henúné u áhdohíjcyatúne. 33 Ahdu muurá díñahbéébedi u ĭ dáátsóvéne
ú ĭ hvéjtsóiyá páneere úhdíi o ĭ dáátsóvéne o ĭ hvejtsódu.” 34 Ehdúhjáa
íavyéjuube dííbyeke iñééne íllurájuco icyáyobáávaténe icyúvéhoojánúúbedívú
ĭcúbáhratsóné teene dibye áhdótúné hajchóta.
35 Ehdu muurá ámúhakye méénúiibye Llihíyó níjkyéjɨri íjcyaabe ámuha
ĭmɨáánéjuco ámúhá ĭ ĭ búuri ámúhá náhbedi meĭ dáátsóvétúhajchííjyu.

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsíityuróné Jetsóó úwaabóne
(Mc 10.1-12; Rc 16.18)

19 1 Ehdúu Jetsóó nétsihdyu muha mepéjucóó Gariréatu Jodéá iiñújɨvu
Joodáá tsiñéjcuvu. 2 Áhullée mítyane mĭ amúnaa úráávyehíjcyá

dííbyeke. Áámedítyúu chéméméhjɨke bóhɨ́ɨ́tsohíjcyaábe. 3 Áijyúu tsaate paritséómú dííbyeke imújtátsóro dííbye éllevu itsááne nééhií:

—¿A tehdújuco tsaapi méwakye ɨ́hvéjtsóiyóné ihdícyáné hallútúre? 4 Áánélliihyée neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámɨ? Muurá téhaamɨ́tú caatúváné dibyée páné ɨhdéene iípívyéjtsóné nɨ́jcaúvú téhdure ípívyejtsóné wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyaídyújuco. 5 Áánemáa muurá téijyújuco dibye nééne wajpi wálleeke ityáábávállema ɨ́ɨ́neíñé cáánímútsidítyú dííllemáyéjuco iíjcya tsahéécoréjuco tsáápiiye íjcyáiyódu. 6 Aamútsí muurá míítyétsi íjcyáromútsí tsahéécoréjuco íjcyaíñé Píívyéébée ípívyejtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávéityuróne. 7 Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dííbyeke:

—Áánáacáráhjáa ¿ɨ́veekí Moitséévú úwáábohíjcyá metáábávárólleke meɨ́hvéjtsóiyóné tééné waajácuháámɨ́ mecáátúnúhaamɨ́vú maájcúnema? 8 Áánélliihyée neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópítyúnéllii ehdu nehíjcyaabe tehdu tene néétúrónáaáca. Tsáháa Píívyéébe tehdu teene ípívyéjtsotúne. 9 Áánéllii ámúhakye o néé tsaapi mewa ímityúné tsíjtyéhjɨma méénútúrólleke ɨ́ɨhvéjtsóne tsíjpíllekéréjuco táábáváhajchíí muurá ímityúné méénuube ɨ́veekí méwamájɨ́ɨ́ tsíjpíllema iíjcyáneri. Áhdure idyé tsaapi ɨ́hvéjtsólleke táábávaabe ímityúné meenúhi.

10 Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menéehií:

—Ímí tehdújúcooro teene táábávajcátsí néérónáa tsíñejcútú múhdurá teéne. Áánélliihyéubá óvíjyácóóiyóné teéne.

11 Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Árónáa tsá paméváré píívyetétú tehdu iíjcyane. Apáámyéré ihdyu Píívyéébe pícyohdújuco íjcyame piivyété tehdu iíjcyane. 12 Muurá ijcyámé tsaate ípyée iípívyeevédújuco wálleema iíjcyáiyóné píívyetétúme. Áhdure ijcyámé tsaate mɨ́amúnaáré méénúnetu wálleema iíjcyane píívyetétúme. Áánetu ihdyu tsaate imíllé ííyéejtéré iíjcyane ɨ́iná túhújtsotúmé níjkyéjɨri íjcyaabe Píívyéébé avyéjúejte iíjcyáneríyé ɨ́ɨ́jɨ́veki. Ahdícyane ihdyu óvíi caatyé ííyéejtéré iíjcyane ímillémé tehdu ijcyáhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

Tsɨ́ɨméké Jetsóó llúúvanúne
(Mc 10.13-16; Rc 18.15-17)

13 Áijyúu tsaate ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́meke tsivá dííbye éllevu dibye diityé hallúvú pɨ́ábóju ityáúmeí Píívyéébeke. Áánélliihyée muha menéé ɨ́ɨ́nevú ditye tsɨ́ɨméké tsívane íllure dííbyeke ityúhújtsoki. 14 Árónáacáa neebe múúhakye:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿ɨ́veekí ámuha mécátuhtsóhi? Muurá diitye tsɨ́ɨme íjcyadu néémé wáábyuta Píívyéébé avyéjú ijcyá níjkyéjɨri. 15 Ehdúu iñééne diityéké dócárájcoobéré Píívyéébeke pɨ́ábó táúmeí diityé hallúvu. Ááné boonétúu tétsihdyu muha mepéé tsiéllevúréjuco.

Ováhtsá Jetsóoma íhjyuváne
(Mc 10.17-31; Rc 18.18-30)

16 Tsáijyúu téhdure tsaapi ováhtsá ehnéva múnáajpi íjcyaabe Jetsóo éllevu itsááne nééhií:

—Uwáábooboj, ɨmiáábé u íjcyaabe cána oke diñe muhdú o íjcyáiyóné múijyú o dsɨjivéjúcóóityúne bóhɨ o újcuki.

17 Áánélliihyée neébe:

—¿Aca ɨveekí eene oke ú dilló ɨmiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píivyéébe ɨmiáábe. Ahdícyane cáhawáá dííbyé taúhbajúúné néhdu diicya múijyú u dsɨjivéjúcóóityúne bóhɨ u újcune u ímílléhajchííjyu.

18 Áánélliihyée neébe:

—¿Aca keená teene dííbyé taúhbajúúne? Áánélliihyée úúbálleebe teene taúhbaju íllu nééneé:

—Tsá múu mɨamúnáake dsɨjɨvétsotúne. Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. 19 Múu avyéjuullé díícyáánimútsikye. Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.

20 Ehdúu Jetsóó néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítyúré tehdújuco o ícyahíjcyáne. ¿Mityá ijcyánéi tsiiñe ɨiná o méénúiyónej?

21 Áánélliihyée neébe:

—Ihdyu panévatúré ɨmiáábé u íjcyane u ímílléhajchíí dítsíeméné náhjɨhénúne ɨdáátsóméhjike piáábo. Áijyu ihdyu ɨmiááné ú ávyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaabe Píivyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

22 Ehdúu Jetsóó nééne kímóhcó pajtyé dííbyeke mítyane dibye éhnévánélliíhye. Aabée ílluréjuco pééne kímóóveebére.

23 Áánélliihyée Jetsóó néé múúhakye:

—Ɨmiáánetúré ámúhakye o néé ehnéva múnaa ɨhtsútúnetu úcáávéiyóné Píivyéébé avyéjuvu. 24 ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píivyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

25 Ehdúu dibye nééneri muha meúllévenúne menééhií:

—¿Aca ihdyu múhdutúrá pájtyetéiyóme?

26 Áánélliihyée múúhakye ɨɨɨténe neébe:

—Tsá muurá mɨamúnaa píivyetétú iiye ipájtyetétsámeíñe. Árónáa Píivyéébe piivyété diityéké ipájtyetétsóné ɨiná dííbyedívú túhúútúnélliíhye.

27 Áánélliihyée Péédoro nééhií:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meɨhvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne. ¿Aane muhdúí íñe teéne? ¿Ɨiná muha méújcuú téené hallúvu?

28 Áánélliihyée múúhakye neébe:

—Ɨmiáánetúré ámúhakye o néé páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávyécooca Mɨamúnáájpidívúu o ípívyééveebe o ávyéjuutéiñe. Áijyu idyé ámuha téhdure méíjcyaá 12-hava ámúha múnaa ijraéémú íjcyámé avyéjujte. 29 Muurá páneere íijcyátsɨhjima imúnáake íñahbémuu, íñaallémuu, cáánimuu, méwamyuu, ɨɨtsiɨmee, íjcyárómeke ipícyoíñúne ookéréjuco iúráávyéné wákimyéí méénume éhníñevu tsaímíyé íjcyaá múijyú muhdú íjcyáityúmeréjuco. 30 Árónáa ihdyu téiibúwá méíjcyaco. Muurá íñe ícyooca ɨhtsutúmé íjcyame ɨdátsó téijyu waagóojte íjcyaáhi. Ááné lliiñévú íñe ícyooca ɨdaatsómé ávyéjúúteéhi.

Tsaate wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju

20 1 Muurá Píivyéébe níjkyéjiri íjcyaabe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó éhne múúne tsaapi íúmihé wákimyéi múnáama diityé wákimyéí

ímíbajchódu. Tsaapíhjyáa muurá íúmɨhé pañétú óóva ditye iááhɨ́vétso cúúvénetúré nehcó wákimyéi múnáake. 2 Aanéhjáa tsúúca iújcúmeke neebe 10-haamɨ́vá tsájcooji iáhdoíñe. Áánemáhjáa wallójúcoobe ditye iwákímyeíki. 3 Ááné boonétúhjáa idyé cójɨ́hréjuco néénáa tsiiñe tsíjtyeke néhcotéébé úújeté tsaate tsátsii pevétáré íjcyámedívu. 4 Áámekéhjáa neébe: “Ámuúhaj, óóma méwákímyeítyé táúmɨhé pañe. Ámúhakye ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye wákímyeítyéne. 5 Ááné boonétúhjáa idyé tsiiñe cójɨ́jpɨ̈ine péébe újcujé tsíjtyeke. Átsihdyúhjáa tsiiñe péébe újcujé tsíjtyeke. 6 Ááné boonétúhjáa ávyétá cuuvé pañéjuco péébe úújeté tsaate pevétáré íjcyámedívu. Áámekéhjáa neébe: “¿ɨ́veekí wákímyeítyúmé ámuha pevétáre?” 7 Áánélliihyéhjáa néémeé: “Muhdú múha múúhakye táúhbánejɨ́ɨ́ ɨ̈iná muha méwákímyéiyáhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Ané óóma mepééne méwákímyeítyé táúmɨhe. Ámúhakye ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye pééne dííbyema.

8 Ááné iijyúnuvúhjáa diitye wákimyéi múnáá tehméébeke neébe: “Áyu ílluréjuco wákimyéi múnáake dááhɨ́vétsómeke dahdo. Nihñérené úcáávémedítyú ú áhdótujkénuúhi. Ááné boonétúi ú áhdoó tujkénuné úcáávémeke.” 9 Ahdújucóhjáa dibye eenée ávyétá nihñéejtéré cuuvé pañe úcáávémedítyú áhdótujkénúné tsáápiitsáké 10-haamɨ́vá diibye tépallí múnáajpi néhdunéjuco. 10 Aanéhjáa diitye eenée tujkénú cúúvénetúré úcaavémé ɨ́ɨ́téne ɨ́jtsámeí dibye áhdoíñé éhnííñevu pájcoojɨ́ré ditye wákímyeíñélliíhye. Árónáacáhjáa diityéké téhdunéré 10-haamɨ́vá áhdoóbe. 11 Aanéhjáa múhdurá diityéké pájtyénéllii tépallí múnáájpidítyú lliíhcyámeímye. 12 Áámedítyúhjáa tsaapi néé dííbyeke: “Aca muhdú ɨ́ɨ́vane aatye ícyoocárené cuuvé pañe úcáávémeke ú ahdó íñe muha cójɨ́hajchótá állócohɨ́váneri mewákímyeímyeke u áhdodúnére.” 13 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke: “Muúbej, ¿acáne tsá o néétu téhdune 10-haamɨ́vá ámúhakye o áhdoíñé tsájcoojɨ́ wákiméi? Áánerá tsáháturo ímityúné ámúhakye o dárɨ́ɨ́vetúne. 14 Ahdícyane wa eene uke o áhdone dékéévéne dipyej. Muurá ihdyu ó imíllé áyánéwu wákímyeíyómema tsahdúnéhjɨ́ré o áhdone pámeekére. 15 ¿Aca tsá u wáájácutú o ímillédú o áhdóiyóné tadsɨ́ɨ́dsidívu? Anéjɨ́ɨ́va oke ú nééiyá múhdurá o dárɨ̈ivéne. Áhdure tsá u nómíutááváityuró pámeemáyé ɨ́mɨ̈áábé o íjcyáneri.” Ehdúhjáa neebe tépallí múnáajpi dííbyeke. 16 Ahdícyane íñe ícyooca iiye ɨ́htsutúmé iíjcyane ɨ́tsúcunúmeíhijcyámé nihñéétsihvu ɨ́dátsó waagóojte íjcyaáhi. Ááné lliiñévú íñe ícyooca ɨ́daatsómé ávyéjúúteéhi. Muurá mítyámeke táavyéjú wákimyéivu o újcúrómedítyú uhjéméré ímí teene úraavyémé ávyéjúúteéhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íwákimyéi múnáama diityé wákimyéí ímíbájchónetu.

ɨ̈dsɨ́jɨ́veíñé tsiiñe Jetsóó úúballéne

(Mc 10.32-34; Rc 18.31-34)

17 Átsihdyúu múúhaye 12-meva Jerotsaréevu dííbyema mepéénáa juuvávyú múúhakye neébe:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu.

18 Ácoomívú muurá Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi llúúvájté avyéjujtémá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame neé oke ɨ̈dsɨ́jɨ́vétsoíñe. 19 Áábeke muurá oke ɨ́hvéjtsoímyé jodíómú íjcyátúmé hójtsɨ́ pañévu. Aame óhdi iúúhɨ́vaténe oke imyéénúúbeke íllureíjuco wátyétyéhcuíñé

páwachékevu o dsɨ́jɨ́veki. Ároobe tsiiñe ó bóhɨ́ɨ́ 3 coojɨ́vatu. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

Jacóóbomútsíj tsɨ́ɨju Jetsóoma íhjyuváne

(Mc 10.35-45)

20 Téijyúu Tsebedéó taaba Jetsóo éllevu itsááne íllímutsi Jacóóboo, Jóáaá, íjcyamútsí múúhama íjcyámútsikye ɨpɨ́úváne dííbyé lliiñévú mɨ́móuuvé pɨ́áábó ityáúmeíki. 21 Áállekée neébe:

—¿ɨ́ɨ́netú uke o pɨ́aabóné ú imílléhi?

Áánélliihyée neélle:

—Ó imíllé íjtyetsi hájchíwúumútsí úúma páñétúétsihyi íjcyane díavyéjuri u íjcyácoóca.

22 Árónáacáa neebe díílleke:

—Ávyeta tsá u wáájácutú ɨ́ɨná u táúmeíñe. Ehdúu díílleke iñétsihdyu diityétsikye neébe:

—¿Aca ámuhtsi ávyétá ɨhnáhó méɨ́cúbáhrámeíiyá muhdú o ɨ́cúbáhrámeídyu?

Áánélliihyée neemútsi:

—Ée, muhtsi méɨ́cúbáhrámeíiyáhi.

23 Áánélliihyée neebe diityétsikye:

—ɨ́mɨ́ɨ́ánéhde ámuhtsi méɨ́cúbáhráméiíhi. Árónáa ihdyu páñétúétsihyi táavyéjuri o íjcyácooca tsá oore ámúhtsikye táúniúvú o pícyóóityuróne. Muurá ihdyu Llihíyóré pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke.

24 Ehdúu Jetsóoma dityétsí íhjyuváné múúhakye diityétsí nahbéjté 10-meva muha meíjcyámeke tsárí pajtyéhi. 25 Árónáacáa múúhakye ɨpɨ́úváne neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú íñe ííñújɨri íjcyáné avyéjujte paméváré ɨ́htsutúmé iíjcyane ímilléne. 26-27 Áánetu ihdyu íñe ámuha tsúúca tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítyú tsaapi íboohówaabe iíjcyane ímílleebe múu íñahbéjteke ɨ́ɨ́cuvé íñée muhdú Mɨ́amúnáájpidívú o ípívyééveebe o méénuhíjcyádu. 28 Tsáháa muurá o tsáátu ɨ́htsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke mɨ́amúnaa oke ɨ́ɨ́cúveki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá diityéké o pɨ́aabódú íjcyaabe diityé wájyuri o dsɨ́jɨ́ve teene cáhcujtsómé ipájtyetéki.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímíjpyetétsóne

(Mc 10.46-52; Rc 18.35-43)

29 Aamée Jericóotu muha mepéémeke mítyane mɨ́amúnaa úraavyéhi. 30 Áijyúu hállúvátumútsí juuvá úníuri ácuúcunúhíjcyamútsí tétsihdyu Jetsóoma muha mepájtyene iwáájácúne kéévánécoba néé dííbyeke:

—¡Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsɨ́ɨiménémúhaabe u íjcyaábej, múhtsidi ihdyu óvíjyuco dɨ́ daatsóve!

31 Ehdúu dityétsí néénéllii tétsii íjcyame uhbá cúúvéhulléré dityétsí iíjcyaki. Árónerii ɨ́ɨ́cúvétumútsí éhnííñevúré tsiiñe nééhií:

—¡Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsɨ́ɨiménémúhaabe u íjcyaábej, múhtsidi ihdyu óvíjyuco dɨ́ daatsóve!

32 Áánélliihyée Jetsóó iíjyócúúvéne néé diityétsikye:

—¿ɨ́ɨná ámuhtsi méimílléhi?

33 Áánélliihyée neemútsi:
—Ávyéjuúbej, muhtsi méimíllé mahálluváne.
34 Ehdúu dityétsí néénélliі mítyane ɨ́dáátsóveebe diityétsidi. Áánemáa diityétsikye íhyálluúúné dibye dócárájcónetu tsaímíyé ɨitéjúcoomútsi. Aamútsíi dííbyekéréjuco úraavyéne.

Jerotsaréé pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mc 11.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

21 1 Aamée muha méwajtsɨ́ Jerotsaréé pɨihɨ́riyéjuco Bepajéé cóómí úníuri Oríívo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúu Jetsóó wallóó míítyétsikye múúhadítyú técoomívu. 2 Áámútsikyée neébe:
—Écoomi ɨ́pɨihɨ́ré cóómityu óóma méujcúté íayáne ɨ́ɨ́jú íllíma íjcyaabe dóhjɨ́númeííbyeke. Áábeke metsíñaáyóne métsívaco. 3 Aane tsaate ámúhtsikye ‘ɨ́véémútsikyé ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénélliíhye. ɨ́ɨ́cúiyévané ihdyu óómíchóiíbye.” Ehdúu neebe diityétsikye.
4 Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjyáa íllu néhdújuco:
5 Tsióó cóómi múnáake mene: “Ámúha éllevu ámúhá avyéjuube tsaá
ɨ́daatsóné íayáne ɨ́ɨ́jú hájchí hallúri.”
Ehdúhjáa neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi.
6 Aamútsíi tsúúca újcujé diibye íayáne ɨ́ɨ́juke íllíma Jetsóó néhdújuco. 7 Áábé hallúu wájyamúúnetu muha meɨ́hbóné hallúvú iñéríívyéne péjúcoóbe. 8 Áijyúu mítyane mɨ́amúnaa íjcyame ɨhbó íwajyámuunévú juúva. Tsaatée wájyaúúnevu ɨhbóhi. 9 Aamée dííbyema péé tsuullérí íjcyamee, idyéjuri íjcyamee, ehdu. Aamée wáñécohíjcyá:
—¡Ñóóooj, máávyejújtsó áánu Dabíiúvúj tsɨiménémúháábeke! ¡Maímijyu dibye Píívyéébe mémeri tsááneéj! ¡Ñóóooj, máávyejújtsó caame íjcyaabe Píívyéébeke! Ehdúu iwáñéjcóne nehíjcyáme.
10 Aabée Jerotsaréevu úcáávéneri pámeere técoomí múnaa íbórɨ́baavémé nééhií:
—¿Múamí tsáma aátyej?
11 Áánélliihyée tsaate nééhií:
—Áánerá aabye Jetsóó Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Gariréá iiñújɨri íjcyacóómí Natsarée múnáajpi.

Duurúvájá pañétú náhjɨ́he múnáake Jetsóó bóayóne
(Mc 11.15-19; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

12 Ááné boonétúu duurúvájá pañévú náhjɨ́hénújcatsímyeke téjá pañétú boáyoóbe. Wájójcoobée dsɨ́ɨ́dsike cápáyócohíjcyámé metsáwááne. Áhdurée ɨ́júúmuke náhjɨ́hénuhíjcyámé acúúvéihcyúné wájójcoóbe. 13 Áánemáa neebe diityéke:
—Muurá Píívyéébé waajácúhá ámɨtu nééneé: “Íjya tahjya tééjá lliiñévú mɨ́amúnaa óóma íhjyúvahíjcyáijya.” Aaja ¿ɨ́veekí ámuha naní múnáá jaríyéjuco medíllone?
14 Áijyúu tééjá pañe hállúvátúméhjɨma ímí úllehíjcyátuméhjɨ́ íjcyame dííbyeke pɨáábó táúmeímyeke ímíjpyetétsoóbe. 15 Ehdúu téijyu méénuube méénúráityúronéhjɨ. Áijyúu tsɨime wáñécohíjcyá: “¡Ñóóooj! Átsihdyúu

nehíjcyáme: ¡Máávyejújtsó aadi Dabíiúvúj tsɨɨméném̃úháábeke!" Aanée llúúvájté avyéjujtémá taúhbájú uwáábojte tsárí ɨ̃ɨ̃ jtsúcunúne Jetsóoke nééhií:

—¿A ú lleebo eene aatye néhijcyánej? 16 Áánélliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Éée. ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píívyéébé waajácúháám̃ɨ̃ téénetu íhjyuváne? Íllu muurá nééneé:

Pámeere dííbyeke duurúvahíjcyá tsɨɨme ñohñóríyéi íjcyárótsɨ̃wuújɨmájuco.

17 Ehdúu Jetsóó diityéké nééné boonétú muha mepéé Jerotsaréetu Betáániávuréjuco. Áhullée tépejco muha mécuwáhi.

Higyéérahe Jetsóó pítyuutsóne

(Mc 11.12-14, 20-26)

18 Ááné tsitsɨ̃ɨ̃vevúu cúúvénetúré muha tsiiñe Jerotsaréevu meóómíñáa Jetsóó ajyábáávatéhi. 19 Aabée juuvá úníutu íjcyahe higyéérahe úújéjerá 'néévahéubáhaja' iñéénema. Árónáacáa tsá tehe néévatúne. Áánélliihyée ílluréjuco dibye teehe pítyúútsoobe nééneé:

—Níhñécunu ílluréjuco u chéméihye ¿ɨ̃veekí tsá u néévatúne?

Ehdúu dibye néénemáyé tsúúca ɨ̃ jtoíñuhe. 20 Áánéríi muha meúllévenúne menéé dííbyeke:

—¿Aca muhdú eene eehe higyéérahe peecútéré tsúúca cheméhi?

21 Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Muurá ɨ̃mɨááné ímíñeúvú ámuha mecáhcújtsoca tsá apááñéré íñe higyéérahe o chémétsónéeméné ámuha meméénúítyuróne. Téhdure muurá ámuha menééjuri tsane cámehbáú ɨ̃ɨ̃néiyá móááj pɨɨnévu. 22 Ahdícyane muurá páneere ɨɨná Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé ámúhakye ájcúiibye ɨ̃mɨáánetúré ámuha ímí mecáhcújtsóhajchííjyu.

Jetsóó ɨhtsútu

(Mc 11.27-33; Rc 20.1-8)

23 Átsihdyúu idyé tsiiñe duurúvájá pañévú dibye úwáábónáa páñétúejte llúúvájté avyéjujtémá túkevéjtsojte dííbye éllevu itsááne nééhií:

—¿Aca múúbé ɨhtsúturí u íjcyaabe eene ehdu nénehjɨ ú méénuhíjcyáhi?

24-25 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá mɨ̃amúnaárée nééjuri tééné wákimyéí méénuhíjcyaábej? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke maáñújcúhajchíí botsíi ámúhakye ó neé múúbé ɨhtsúturí ténehjɨ o méénuhíjcyáne. Áánélliihyée tsaméére néjcatsíhi:

—Muurá 'Píívyéébée nééjuri tsótsohíjcyaábe' menéhajchíí meke nééíyoóbe: "¿Áábekéráhjáa ɨ̃veekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?" 26 Áánetu 'mɨ̃amúnaárée nééjuri' menéhajchíí meke diitye mɨ̃amúnaa tééné hallútú méénúiyáhi. Muurá paméváré cáhcujtsó ɨ̃mɨáánéjucóo Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi diibye Jóáávu íjcyane. 27 Ehdúu iñéjcatsíñeri iñúhnévéne íllure nééme dííbyeke:

—Maáhuú, tsá muha mewáájácutúne.

Áánélliihyée neebe diityéke:

—Aanéjɨ̃ɨ̃va idyé ámúhakye ó neé múúbé ɨhtsúturí o méénuhíjcyáne.

Tsáápí hájchimútsidítyú íjcyáné uwáábóju

28 Átsihdyúu tsiiñe Jetsóó diityéké nééhií:

—¿Muhdú ámuha méɨjtsúcunú tsiiñe ámúhakye o úúbálleíñe? Tsaapíhjyáa íllímútsidítyú ámíáábeke nééhií: “Llíhij, cána íhyajchíí méúmɨhe wákímyeítyej.” 29 Árónáacáhjáa neébe: “Tsá o ímílletúne.” Árónemáhjáa bóónétu wákímyeítyeébe. 30 Átsihdyúhjáa bónéébeke neebe téhdure. Áánélliihyéhjáa neébe: “Juújuj Llíhij, tehdújuco. Óvíi ó wákímyeítyéhi.” Árónáacáhjáa tsá dibye wákímyeítyetúne. 31 Aanée ¿caabyé diityétsidítyú cáhcujtsó cáánikyeé? Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Tujkénúejpíhjyáa cáhcujtsóhi.

Átsihvúu neebe diityéke:

—Ɨmiáánetúré ámúhakye o néé muurá múhdurá ícyahíjcyáné walléémuma méiiñújɨ avyéjúúbé wáábyuta dsɨɨ dsike áhdótsohíjcyámé ímityúmé íjcyarómé ímíjpyéteé ámúhájtane Píívyéébé avyéjúejtéréjuco iíjcyaki. 32 Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa ámúhakye úwáábohíjcyará ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meɨ hvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ámuha meɨ búwáávéroki. Árónáacáa tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatú dííbyeke. Áánetúu ihdyu muurá diitye ɨmiááné ímityúmé íjcyarómé dííbyé uwáábó icyáhcújtsóne ímíjpyetéhi. Áánáacáa ¿muhdú ɨveekí tsá ámuha teene melléébójúcoorómé meímíjpyetétúne?

Úmɨhé tehmé múnaa múhdurá dárɨɨvémeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mc 12.1-12; Rc 20.9-19)

33 Cáhawáá mélleebúcunu tsiiñe ámúhakye o úúballéne: Tsaapíhjyáa íúmɨhe óóva ibájtsone mɨjcónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímíbájchoobe tééne néévá dótsúhcúmeíitsíi. Áhduréhjáa jáhwu méénuube cáámé cóhnaúvú tééjá pañétú tépalli téhmémeíijya. Ápallívúhjáa tsaatéké ityéhmétsóne aahɨvetéébé tsííñé iiñújɨ. 34 Aabéhjáa tsúúca tene néévane iwáájácútsihvu wallóó íúníu múnáake diityémá ditye iwállóóro téénetu dííbye éhné íjcyadúne. 35 Árónáacáhjáa íllure méénúpejtsómé diityéke. Tsáápiikyéhjáa néwayúúnevu aamúme. Áánetúhjáa tsíjpiikye dsɨ jɨvetsóme. 36 Ááné boonétúhjáa idyé tsiiñe wálloobe pívámevákéjuco. Árómekéhjáa idyé méénúpejtsóme.

37 Ááné nihñévúréhjáa wálloobe íllíkyeréjuco ‘íhya hájchíwu íjcyánéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme’ iñéénema. 38 Árónáacáhjáa dííbyeke iájtyúmɨne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cáánífiúiyóne. Áánéllii metsu dííbyeke medsɨ jɨvétso mehnéréjuco tene iíjcyaki.” 39 Ahdújucóhjáa iékéévéébeke ditye tépallítyú ɨɨwávu itsájtyéne dsɨ jɨvetsóne.

40 Ehdúu iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—¿Aane íñe diibye úmɨhé aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú diityéké eenée tépallívú dibye téhmétsoíñúmé ímityúné dárɨɨvémeímyeke?

41 Áánélliihyée néémeé:

—Íhya ihdyu diityéké ɨ dáátsóvétuubéré ɨdsɨ jɨvétsóne tsíjtyekéréjuco téhmétsoíñé tépallívú botsíi teene bajtso kéémévécooca tsáneevu dííbyeke ájcúímyeke.

42 Ehdúu ditye néérónáa neebe diityéke:

—¿Aca tsá ámuha múijyú meéévetú Píívyéébé waajácúháámɨ? Muurá tsátsihdyu nééneé:

> Tsaúpe nééwayu jáháñé wákimyéi múnaa iñéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenú tehdújuco.

Ehdu muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé. 43 Aane ámúhakye o néé Píívyéébé avyéjú ámúhá wáábyuta íjcyájúcootúne. Muurá ihdyu tsijtye ímí óóma íjcyámé wáábyutáréjuco teéne. 44 Muurá teeu nééwayúdú o néébedítyú íjcyáné uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áámedívú muurá o cáyobáávatécooca ílluréjuco ditye wágóóóveíñe.

45 Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu úwaabóné llúúvájté avyéjujtémá paritséómú waajácújucóó diityéké dibye lléboobóne. 46 Áánélliihyée imíllerómé dííbyeke iwáágoóné tétsihdyu. Árónáacáa nuhnévémé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dibye íjcyane mɨamúnaa néhíjcyáneri iíllityénema.

Táábávajcátsí wañéhjɨtu íjcyáné uwááboju
(Rc 14.15-24)

22 1 Áhdurée tsiiñe Jetsóó úúballé muhdú Píívyéébe íavyéjú pámeemáyé ímíbájchoíñe.

2 Neebépeé:

—Tsáné avyéjuubéhjáa ílli táábáváné wañéhjɨvu míñutsó mítyane mɨamúnáake. 3 Ááme éllevúhjáa wálloobe íúníu múnáake ditye iñééte ditye itsájúcoóki. Aaméhjáa úúbálletérónáa tsá ditye ímílletú itsááneé. 4 Áánélliihyéhjáa tsíjtyeke tsiiñe iwállóómeke neébe: “Méneete táuubámyeke ditye itsááne íñe ocájímú tutácóóné idyóóvaki.” 5 Ahdújucóhjáa ipyééne ditye úúbállerónáa idyé tsá ditye ímílletú itsááneé. ɨɨcúvetúméhjáa íwákimyéiháñevúré péécunúhi. Tsaatéhjáa péé íúmɨhénevu. Tsijtyéhjáa péé náhjɨhévu. 6 Áánetúhjáa tsijtye íllure diityédí ɨɨcúbáhrámeke dsɨ́ jɨ́vetsóhi. 7 Aanéhjáa ílluréjuco diibye ávyéjúúbeke mítyane cáyobáávatétsóne. Áánélliihyéhjáa ítsodáhómuke táúhbaabe ditye diityéké ɨdsɨ́ jɨ́vétsóne diityé cóómí icyátsuhjácoki. 8 Ááné boonéhjáa idyé tsijtye íúníu múnáake neébe: “Tsúúca íñe hájchíwu táábáváné wañéhjɨ majchoháñé méénúmeíjyúcoorá téénevu tsáámeke memájchótsóiyóne. Ávyeta ímílléítyúmekéhjáa o míñutsójúcoorómé íñe tsá tsáátu meéllevu. Árone ihdyu óvi tehdújuco tsá ditye tsáátune, ímiáámejɨ́ɨ́ tsááiyáhi. 9 Ahdícyane cána étsihjɨ́vú mepééne ámuha maájtyúmɨdúmeke méuubállé ditye itsáákií.” 10 Ahdújucóhjáa ditye pahúllevávú ipyééne pámeekéré iájtyúmɨdúmeke míñutsóné ímítyúróméhjɨmáye. Aaméhjáa tsúúca tsááme teeja wahpéhi.

11 Ááme éllevúhjáa diibye ávyéjuube ipyééne ájtyumɨ́ tsaapi ihdícyájamáyé íwajyámuma diityéj pɨine íjcyáábeke. 12 Áábekéhjáa neébe: “Muúbej, ¿acáne ɨ́veekí íñe átérééjamáyé u tsáá béhjávu úcáávéne tsáátuúbe?” Ehdúhjáa ávyéjuube dííbyeke néénéllii tsá dibye ɨɨná néétune. 13 Áábedítyúhjáa íúníu múnáake neébe: “Áánúke íjtyúháácyuma íhyójtsɨcu mechíjchúne áachívú peete íjcyátúhullévú mépicyóhjé téhulle dibye ityáá íhwáñe ɨɨ́ hdónema.” 14 Ehdu nééne muurá íñe ɨmɨááné pámé wáábyutáréjúcooro Píívyéébé avyéjú íjcyáronévú uhjéméré úcááveéhi.

Ííñújɨ́ avyéjúúbé wáábyuta dsɨ́ɨ́ dsɨke ditye áhdotsóne
(Mc 12.13-17; Rc 20.20-26)

15 Ehdúu Jetsóó úwaabóné paritséómú itsárílléne pítyácójcatsí muhdú dííbyedívú iñéétsoíñe. 16 Áánemáhjáa Heróódé icyánéjcúejtémá tsaatéké íhdityu wallóómé dííbye éllevu ditye iñééte muhdúhjáa dííbyedítyú ipítyácójcatsíñe. Aamée itsááne dííbyeke nééhií:

—Ávyéjuúbej, muha méwaajácú ɨmiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe muurá ú úwáábohíjcyá ɨmiááné keená Píívyéébe mɨamúnáadívú túјkevéállejɨ jtó tsijtye múhdurá úhdivu ɨ jtsúcunúróneri ɨɨcúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú ɨjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnélliíhye.
17 Aabe ihdyu cána múúhakye diñe díicyánéjcutuj: ¿A tehdújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsɨɨdsike ditye áhdótsohíjcyáné maáhdóiyónej, mityá tsáhaáj?
18 Ehdúu íllure dííbyeke imújtátsóro ditye díllone iwáájácúne neebe diityéke:
—Ávyeta mɨa bañú múnaa ámuha pánehjɨdú ɨmiáámeúvúdú meíjcyame ¿ɨveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? **19** Áyu cána oke méuujétsó dsɨɨdsijɨvuj.
Ahdújucóo ditye tsájiɨvu úújetsóné dííbyeke. **20** Áájitúu húmi náávee, memee, íjcyane iɨɨténe neebe diityéke:
—¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu?
21 Áánélliihyée nééme dííbyeke:
—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu.
Áánélliihyée neebe diityéke:
—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhíjcyá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.
22 Ehdúu Jetsóó diityéké nééneri iúllévenúne ílluréjuco ditye pééne tétsihdyu.

Dsɨjivémé muhdú tsiiñe bóhiine tsaate díllone
(Mc 12.18-27; Rc 20.27-40)

23 Ááné boonée téjcoojɨré tsadotséómú tsáá dííbye éllevu medsɨjivémé tsiiñe mebóhiine cáhcújtsotúme.
24 Aamée néé dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsɨɨmávátuube dsɨjɨvéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñé dííbyeréjuco ɨtsɨɨmáva díílledívú íñáhbeúvúu tsɨɨmáváiyóne. **25** Aanée ijcyámé múúhadítyú 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávárólléjtane dsɨjivé tehdu tsɨɨmávátuubére. Áállekée bóneebéréjuco táábaváne. **26** Ároobée idyé dsɨjivé téhdure tsɨɨmávátuube díílléjtane. Aanée ehdu pámeere 7-meva tsaapíllekéré táábávarómé dsɨjivé díílléjtane. **27** Aanée nihñévúré díílleréjuco dsɨjivéne.
28 Aane cána múúhakye diñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyaíñé tsiiñe ditye bóhɨɨcoóca?
29 Áánélliihyée neebe diityéke:
—Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe ɨhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnélliíhye. **30** Muurá dsɨjivémé tsiiñe bóhɨijyu páneere cápáyóóveé tsíhdyuréjuco. Tsáhájuco muurá mɨamúnaa táábávácatsíityúne. Muurá pámeere téijyu íjcyaá níjkyéji múnaáduréjuco.
31 ¿Aca tsá ámuha meévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámi? Muurá téhaamɨtú nééneé: **32** “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó ijcyáhi.” Ehdu muurá Píívyéébe néénetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá dibye néétyuró diityé Piivyéébé iíjcyane.
33 Ehdúu Jetsóó diityéké nééneri ullévenúmé muhdú dííbyé tujkéveeju íjcyáneri.

Ímichi páñétúejúúcú taúhbajúúcu
(Mc 12.28-34)

34 Aanée paritséómú iwáájácúne iiyéjuco píhcyaavéné dííbyedívu.
35-36 Áámedítyúu tsaapi taúhbájú uwááboobe Jetsóoke imújtátsóro nééhií:
—Ávyéjuúbej, ¿aca teene Píívyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?
37 Áánélliihyée neébe:
—"Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta dɨ́ɨ́ɨ búutúré páneere muhdú u íjcyáneri dɨ́ɨ́ jtsaméiyi." 38 Eene muurá ímichi páñétúene Píívyéébé taúhbajúúnetu. 39 Áánetu tsiiñe nééhií: "Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu." 40 Éneecu ímichi páñétúenéécú Píívyéébée Moitséeúvuj tééveri pícyóóné taúhbajúúnetu. Áneecu néhdu meíjcyáhajchíí tsúúca méijcyá dííbyé ihjyú uubálle múnaápe úwáábohíjcyádu. Ehdúu Jetsóó néé dííbyeke.

Muubá Críjto íjcyane
(Mc 12.35-37; Rc 20.41-44)

41-42 Aamée diitye paritséómúi péétúmeke tsiiñe neébe:
—¿Aca mújtsɨ́ɨméménémúhaabé Críjto íjcyáiyóné ámuha méijtsúcunúhi?
Áánélliihyée néémeé:
—Dabíiúvúj tsɨ́ɨméménémúhaabéiyo muurá dííbye.
43 Áánélliihyée neébe:
—¿Aanée idyé muhdú ɨ́ɨ́vane diibye Dabíiúvú ɨ́jtsɨ́ɨméménémúhaabe íjcyáííbyeke dilló íavyéjúúbedi? Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apíichóré dííbyeke túkévéjtsóneri neebe dííbyedítyu:
44 Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: "Cána táúniúvúi diicya dímunáake o táhjáné hajchóta."
45 Ehdúu muurá Dabíiúvú néé Críjtodítyú Íavyéjuube dibye íjcyane. Aane muhdú íjcyáíyoobe dííbyeúvúj tsɨ́ɨméménémúhaábe.
46 Ehdúu Jetsóó diityéké nééne iáñújcútúnéllii tsáhájuco tsiiñe ditye díllójúcootúne.

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpɨ́vetsóne
(Mc 12.38-40; Rc 11.37-54; 20.45-47)

23 1 Áijyúu idyé pámeere tétsii muha meíjcyámeke Jetsóó nééhií: 2 —Muurá taúhbájú uwáábojtémá paritséómú ɨjtsúcunúmeí Píívyéébée Moitséeúvuj tééveri méénúné taúhbájú uwáábojte iíjcyane. 3 Ɨmiáánéhde tehdújuco ditye úwáábohíjcyáne. Aane melléébóne mécahcújtso. Árónáa ihdyu eene múhduhjɨ́rá ditye ícyahíjcyánetu tsá múu ɨ́ɨ́vatúne. Muurá ímí úwaabójúcoorómé tsá tehdu íjcyatúne. 4 Aame mɨ́amúnáama tsíñéhjɨ́ taúhbajúúné ípívyétsohíjcyá diitye páñetu íjcyarómé teene úráávyénejɨ́ɨ́va awáá muhdú ditye iúráávyeki. 5 Muurá páneere ɨiná imyéénune méénuhíjcyámé mɨ́amúnaa diityéké imítyájtsokíye. Aame muurá eene Píívyéébé ihjyu icyáátúnúné waajácúhaamɨ́nevu pícyaméíhijcyá íñéjuwáánetu íúmɨcóónetu. Áhdure eene tsíjtyé wajyámúúné ehnííñevu íwajyámúúné icyáméjtsójacobájɨvu úcámeíhijcyáme. 6 Aame muurá wañéhjɨ́né pañe imíllé íboohówátsɨhjɨ́vúré imájchone. Áhdure pihcyáávejááné pañe iíjcyácooca

imíllémé íimítsijɨvúré iácuuvéne. 7 Téhdure imíllémé mɨamúnaa diityéké iávyejúúlléne patsɨhjɨvávúré uwáábojtédí díllone.

8 Áánetu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Tsá múu íjyácunútú mɨamúnaa ámúhakye uwáábojtédí díllóíyóneri. Muurá ámuha tsahdúré tsané nahbémú meíjcyamé uwááboobe apáábyéré oo Críjtoó. 9 Ahdícyane tsá ámuha múúbaké mecááníváityú ííñújiri. Muurá níjkyéjiri íjcyaabe apáábyéré ámúháj Caáni. 10 Áhdure tsá múu díllótsámeítyú ávyéjujtédi. Muurá oo apáábyéré ámúhá avyéjuúbe. 11 Muurá ihdyu tsíjtyeke ɨɨcuvémé ɨmiááné ijcyá ɨhtsutúmé íboohówajte. 12 Aame idáátsóméhjiúvú tsaɨɨbuwáré íjcyame ávyéjúúteéhi. Áánetu iiye ɨhtsutúmé ávyéjujte iíjcyane némeíhijcyámé íllure núcójpɨvétsáméiíhi.

13 Aane máidáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñé bañú múnaa pánehjɨdú ɨmiáámeúvúdú ámuha taúhbájú uwáábojtémá paritséómú meíjcyámeke. Muurá níjkyéjiri íjcyaabe Píívyéébé avyéjúejte íjcyáíyómeke íllure ámuha mémáváríchohíjcyá múhdurá ténejcu ámuha meúráávyénélliíhye. Áánéllii tsá ámuha dííbyé avyéjúejte meíjcyáitúne. 14 Ááneréi íjcyáíyónáa ¿ɨveekí ámuha pííbájyujte walléémudítyú médótuhíjcyá ihjyáháñe? Ááne ehdu ámuha meméénuhíjcyánéhjɨ nucójpɨ ulléjijtóné úniúúnevu ámuha meíjcyáne Píívyéébema cááménécobájiúvú méihjyúvahíjcyá wáájácúratúne. Ehdu ámuha medárɨɨvémeíhíjcyáné déjúcotu muurá ávyétá ihnáhó ámuha méɨcúbáhráméiíhi.

15 Téhdure ɨveekí ámuha pahúllevá múnáake úwááboméré mépehíjcyá ámúhá uwááboju múhdurá nééne ditye iúráávyeki. Muurá ímityúmeke éhnííñevúré ámuha métútávátsohíjcyá múhdurá meúwáábóneri. Áánéllii diityé hallúrí ápíchó cúújúwá pañévú ditye wágóóóveíñé ímichi ámúha llííñé íjcyane.

16 Máidáátsoju ámuuha éhne múúne hállúvatúmé tsiéllevu tsátyéjcatsíiyódú menééme tsá mewáájácúmeítyú muhdú Píívyéébeke meúráávyéiyóne. Aame ámuha ménehíjcyá duurúvája mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu tééjá pañéene óórótu méénúmeíñe mémeri tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. 17 Aame ɨmiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene tééjá pañéene óórótu méénúmeíñéhjij, mityá teeja duurúvaja ímichi tééja tájpí páñéenéhjɨ íjcyajaj? 18 Áhdure ámuha ménehíjcyá Píívyéébé iicúvé cóvájtsómeíñé waɨji mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu dííbyé iicúve mémeri ámuha tsane meméénuíñé menéérone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. 19 Aame ɨmiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene Píívyéébé iicúve, mityá teene wáiji ímichi téijɨ hallúvú tene cóvátsóméíhíjcyaɨjij? 20 Muurá téijɨ mémeri tsane imyéénuíñé tsaate nééne dómajcó páneeréjuco múhduná téijɨene íjcyánéhjimájuco. 21 Áhdure idyé duurúvája mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó páneeréjuco tééjáene íjcyanéhjɨ Píívyéébe mémemájuco ímichi dííbyé wáábyuta tene íjcyánélliíhye. 22 Áhdure níjkyéji mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó Píívyéébekéjuco dííbyé avyéjú tene íjcyánélliíhye.

23 ¡Ahdícyane máɨdáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! Muurá tehdújuco
ámuha Píívyéébeke meɾɨ́cúveróné ámúha bájtsori. Árónáa ámuha
mécoévahíjcyá teenéjuco awáá taúhbájutu páñétúetsíí íjcyane Píívyéébeke
ámuha meúráávyéne tsaímíyé meíjcyame tsíjtyeke mepɾ́áábóiyóne. Ehdu
ámuha tsanéhjɾ́juco memééenúiyóné tsá memééenuhíjcyatúne. 24 Aame muurá
ámuha éhne múúne hállúvatúmé tsiéllevu tsátyéjcatsíiyódú wáájácúmeítyúme.
Muurá éétébáwu íjcyáróóbeke ámúha ádó pañétú ámuha mewáágoómé ¿ɾ́veekí
caméélloke wáágóotúmé dííbyemáyé ámuha máádohíjcyáhi?
25 ¡Máidáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámúhá lliyíhllóné,
ámúhá bohtámú, ámuha ménítyuhíjcyará imíwu. Árónáa ténéhjɾ́ pañévú
ámuha mépícyohíjcyá ímityúné naníyí ámuha meúcuhíjcyanéhjɨ. 26 Aame
ámuha ɾ́mɨááné hállúvatúmé íjcyadu menééme tujkénú méímibáávyé
ámúhá ɾ́buwááné ɾ́jtsaméí ɾ́mɨáámeréjuco ámuha meíjcyane ámúhadítyú
ibóhówaúcunúki.
27 ¡Árónáa ihdyu máidáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha
pánehjɾ́dú ɾ́mɨáámédú éhne múúne níjkyéné pañe nehníwu néérone
pánehjɾ́dú hállu imíwu meɾɨ́tedu. 28 Ehdu ámuha meícyahíjcyá mɾ́amúnáama
pánehjɾ́dú ɾ́mɨáámeúvúdú tsanéére ímítyúné ɾ́jtsaméí ámúhá pañe íjcyame.
29 ¡Áámeke ámúhakye máidáátsoju tene pájtyeíñej! ɾ́veekí ámuha
éíjyuúvúu ditye dsɾ́jɾ́vétsohíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáaúvú
nijkyéné méícyáávétsohíjcyá ɾ́mɨáámevéa diityéúvú íjcyánélliíhye. 30 Ááne
ámuha ménehíjcyáhi: “Éíjyuúvúu méihdé múnáaúvú íjcyáijyu meíjcyaca
muurá tsá medsɾ́jɾ́vétsóityuró Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake.”
31 Ehdu ámuha menééneri muurá ámuháyé méúúbállémeí diityéúvukée
dsɾ́jɾ́vétsohíjcyámeúvúj tsɨɨménémúhaabe ámuha meíjcyane. 32 Ahdícyane
wa ihdyu oke meméénú ámuha meímillédú ámúhá ihdé múnáaúvúu
méénuhíjcyádú diityédúré ámuha menéémeé.
33 Ávyeta muurá ámuha ííñimyémúeméjte. ¿Aca ámuha méijtsúcunú
cúújúwatu ámuha mepállójcóiyóne? 34 Áánéllii ícyooca ó pícyóóroó ámúhama
tsíjtyeke Píívyéébé ihjyú uwáábojte pane wáájacúmeke ámúhá uwáábojte
íjcyáímyeke. Árómeke muurá ámuha méúráávyehíjcyaá pátsáríjcyoméré
pacóómiváríye. Ááme dítyú muurá tsaatéké ámuha méwátsíhcyuú
pihcyáávejááné pañévu. Ááne tsááteke ámuha médsɾ́jɾ́vétsoó páwachékevu
mewátyétyéhcúneri. 35 Ehdu ámuha menéénéllii ámuha pámé hallúríyé teene
éíjyuúvúu ɾ́mɨá uwáábojtéké ditye dsɾ́jɾ́vétsohíjcyanéhjɨ. Muuráhjáa Abéé
ɾ́mɨáábé íjcyáábeke íñahbéré dsɾ́jɾ́vetsóhi. Ááné boonée tsijtye Píívyéébé
ihjyú uubálle múnáake ámúhá ihdéejte dsɾ́jɾ́vetsóhi. Átsihdyúu nihñéré
dsɾ́jɾ́vetsómé Berekíá hajchi Tsacaríake duurúvájama Píívyéébé ɨícúvé
cóvátsómeíhíjcyáné waɾ́jɾ́ ráhoúcunútsihvu. 36 Aane ɾ́mɨááné ámúhakye o
néé ehdúu éíjyu múnáaúvú dáɾɾ́vémeíhijcyáné muurá ámúhá hallúrí íñe
ícyooca ámuha meíjcyámé hallúri.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne

(Rc 13.34-35)

37 Ahdícyane ámuúha Jerotsarée múnaaj, ¿ɾ́veekí ámuha
mélliihyánúpétsohíjcyá Píívyéébé ihjyú uwáábojtéke? ¿ɾ́veekí ámuha
diityéké néwayúúnevu máámuhíjcyáhi? Muurá imílléroobe ámúhakye

iújcune éhne múúne cáraca ɨ́ɨtsɨ́ɨmeke íhñúwáácyú lliiñévú újcudu. Árónáa ¿ɨ́veekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? 38 Ááné déjúcotu muurá ámúha cóómí ápajyúréjuco íjcyaíñe. 39 Ahdícyane ámúhakye o néé téhdure oke ámuha maájtyumɨ́ júcóóityúné tsiiñe o tsááiñévújuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmɨ́ne méneéhi: “Maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mc 13.1-2; Rc 21.5-6)

24 1 Aabée Jetsóó duurúvájá pañétú muha meíjchívyénáa múúha tsúúlleríjyuco péébeke muha mépɨ́uvá téjahjɨ imíwu méénúmeíñé muha meɨ́ɨ́teki. 2 Aamée muha meɨ́ɨ́témeke neébe:

—¿A ámuha méɨɨ́té imíwu duurúvaja méénúmeíñe? Muurá ɨ́mɨáánetúré ámúhakye o néé ehdu nééroja wácávyáhcámeíiñe.

Jetsóó tsááíñé ɨ́hde pájtyéiñéhjɨ

(Mc 13.3-23; Rc 21.7-24; 17.22-24)

3 Átsihdyúu muha oríívó bajúvú mepétsihvu ácúúvéébeke áábánéwu muha menéehií:

—Cána múúhakye duubállé múijyú tene pájtyeíñé eene múúhakye u néhíjcyanéhjɨ. ¿Aca ɨ́ɨ́netú muha méwaajácuú ííñujɨ nɨ́ jkévaíñeréjuco u tsááiñe pɨ́ɨ́ hɨ́ jucóóne?

4 Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Éhdu nééme tsáma wajácútsi méíjcyaco ámuha maállítsámeítyu állíu múnáadívu. 5 Muurá o tsááiñe tsúúca pɨ́ɨ́ hɨ́cooca íjcyaímyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaá diibyéjuco Críjto iíjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe. 6 Áhdure íjcyaíñé méénujcátsí pahúlleváre. Árónáa méíllityédíñe. Muurá tsáhái téijyu o bóhówáávéityúne. Árónáa ihdyu ehdu nénehjɨ tujkénú pájtyeéhi. 7 Muurá tsáné iiñújɨ múnaa méénújcátsií tsííñé iiñújɨ múnáama. Áijyu íjcyaíñé ájyabáánema cheméháñe. Áhdure pahúlleváré ííñujɨ vááúméiíhi. 8 Ehdu déjúcóóveíñé ɨ́cúbáhraméí ííñújiri.

9 Áijyu muurá ámuha tahñéjté meíjcyáné hallútú cáhcújtsotúmé ámúhakye itsárílléne ámúhadi ɨ́cúbáhraáhi. Aame ámúhadítyú tsaatéké dsɨ́ jɨ́vétsoóhi. 10 Áijyu muurá mítyame amúhadítyú oke cáhcújtsorómé tsáhájuco oke cáhcújtsóityúne. Aame ámúhakye itsárílléne ámúhadívú méénútsoó tsíjtyeke. 11 Áhdure idyé téijyu mítyame állíu múnaa díllómèií Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi. Áámedívú mítyame állítsáméiíhi. 12 Ehdu páhduváré ímityúné íjcyánetu mítyame tsáhájuco wájyúcatsíityúne. 13 Áánetu ehdu néérónéhjɨ́ pañe Píívyéébeke ɨ́hvéjtsotúmé tsaímíyé íjcyame ihdyu pájtyéteéhi. 14 Muurá teene dííbyé avyéjutu íjcyáné uwááboju ɨ́mɨáájú pámeekéréi ííñújiri íjcyáné mɨ́amúanáake waajácútsáméiíhi. Áijyu ihdyu botsíi ó tsaá páneere íllurújuco ɨnɨ́ jkévaki.

15-16 Muurá duurúvájatu tsátsii ɨ́ɨ́né imítyúné úújéítyútsihvu tsane ímityúné úújeténé Píívyéébeke ávyéta tsáríyé pájtyeéhi. Ahdícyane teene ámuha maájtyúmɨ́cooca méwáácunúcó cáméhbaúnevu Jodéá iiñújɨ múnaa ámuha meíjcyame. Ehdúu ɨ́mɨááné tene pájtyeíñé muurá Daniéré tsúúcajátújuco nééne Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyaábe. Aane éévehíjcyámé íhya waajácújucóó ɨɨ́ná íjcyaíñe. 17 Ahdícyane téijyu áachi íjcyame íúcaavéjúcohdí ɨ́mɨjcóhó pañévú tsíeméné iújcuki. 18 Áhdure íúmɨhé pañe íjcyame

íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu. 19 ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé
téijyu walléémú éévájtema tsijtye ñohñóríyéi ɨ́ɨtsɨ́ɨmewuúmú íjcyámeke!
20 Áánéllii ihdyu Píívyéébema méihjyúvaco wáyeéévejcóójɨ́ ehdu tene ámúhama
ipájtyétuki, áhdure tsúcohɨ́váneri úúníjyáijyu nííjyáháñé lliine ámuha
mewáácunútuki. 21 Muurá téijyu íjcyaíñé ávyétá ihnáhó ɨ́cúbáhraméí íñée ííñujɨ
ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Ááné boonétú ihdyu tsáhájuco múijyú
tehdu nééné ɨ́cúbáhraméí íjcyáityúne. 22 Aane muurá Píívyéébe oke wállóótuca
pámeere dsɨ́ jɨ́véiyáhi. Áánéllii ɨ́ɨ́cúi tsiíñe oke wállóóiibye ihñéjte wájyuri.
23 Aane tsúúca tene pɨ́ɨ́hɨ́cooca íjcyaímyé tsaate íllure iállíñe 'tsúúca Críjto
tsájucóóhií' nééimye. Ááméke tsáma wajácútsi meíjcyáne mécáhcújtsodíñe.
24 Muurá íjcyaímyé állíu múnaa iiye Críjtodi díllómeímye. Áhdure
muurá díllómeíimye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi. Aame piivyéteé
méénúráityúronéhjɨ́ imyéénune. Ááneri muurá mújtátsoímyé mɨ́amúnáake
Píívyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsóiyómé ɨ́miááné dííbyeéjtéjuco
íjcyárómeke. 25 Aane íñe ámúhakye ó úúballé ɨ́hdéjuco ehdu tene pájtyeíñé
ámuha metéɨ́búwááveki. 26 Ahdícyane tsaate ámúhakye 'éje, áádi éhlle
Críjtoó' néhajchíí mépehdí téhullévu. Áhdure ditye ámúhakye 'áádi éhjá
pañe Críjtoó' néhajchíí mécáhcújtsodí éhduhjɨ́ ditye ámúhakye néérone.
27 Muurá ihdyu éhne múúne chijchi ááméjutu nɨ́jkéniiñévújuco rórihjyácódú
ámúhakye ábájɨ́néjcuíñé Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíñe o
bóhówááveíñe. 28 Áábedívú muurá óhdivu táuráávye múnaa píhcyááveé éhne
múúne tsíeméjpí dsɨ́ jɨ́véébedívú áñumu píhcyaavédu.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjɨ
(Mc 13.24-37; Rc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

29 Ehdu ɨ́cúbáhraméí pájtyéné boone cóójɨ́ejpi nuhba ílluréjuco áábatéiñe.
Áhdure péjcóejpi tsáhájuco ájchúityúne. Áijyu mɨ́ɨ́curu dójcoó cáámetu. Ehdu
páneere íévéhóówari ɨ́htsútunéhjɨ́ íjcyane mujtáraba íjcyaáhi. 30 Áijyu tsúúca
Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe páneere táihtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú
ó bóhówááveéhi. Ááneri muurá oke cáhcújtsotúmé ííñújɨri íjcyame iíllityéne
taáhi. 31 Aabe téijyu níjkyéjɨ múnáake ó táúhbaá ditye kéévánécoba illíjchu
írojrócó pámeere múhdumé ííñújɨri íjcyáné mɨ́amúnaa tahñéjté óhdivu
ipíhcyááveki.
32 Cáhawáá méɨjtsúcunu higyéérahej. Muurá itsóúúvéne tsiíñe tehe
béhjɨ́vánetu méwaajácú píjcyaba pɨ́ɨ́hɨ́jucóóne. 33 Ahdu nééne íñe ámúhakye
o nénehjɨ pájtyénetu ámuha méwaajácuú tsiíñe o tsááíñe éévé tsúúca
úújeténe. 34 Muurá ɨ́miáánetúré ámúhakye o néé ehdu nénehjɨ pájtyeíñé íñéi
ííñújɨri mɨ́amúnaa íjcyápíñáaáca. 35 Muurá íñe ííñújima páneere íévéhóówari
íjcyanéhjɨ́ wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámúhakye o néhijcyáné tsá múijyu
wágóóóvéityúne.
36 Árónáa ihdyu o tsááíñe éévé tsá múha wáájácutúne. Níjkyéjɨ múnaa
íjcyarómé tsá wáájácutúne. Téhdure páñetu Píívyéébé Hajchi o íjcyároobe
tsá o wáájácutúne. Apáábyéré ihdyu Llihíyó waajácú múijyú tsiíñe oke
iwállooíñe.
37 Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyáné mɨ́amúnáake tene pájtyedúré
pajtyéiñe Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíñe o tsááíñe. 38 Muuráhjáa
téijyu íjcyame ííñujɨ cáájávéíñé ihde 'ɨ́inéjuú' iñééne ícyahíjcyá iímillédú

wañéhjĭneri táábávajcátsiyi. Ehdúu ícyahíjcyámé tsúúca Píívyéébe ííñuji cáájávétsóíñéllii Noéé ihmĭĭné pañévú úcáávétsihvújuco. 39 Aamée ehdu iícyahíjcyáneríyé túhuuvémé wáájácúmeítyúnáa tsúúca páneere ííñuji cáájávénetu tsáhájuco ditye píívyetétú muhdú ipájtyeténe. Áhdure ĭĭvane muurá mĭamúnaa iímílléněhjiríyé íjcyánáa Mĭamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiiñe o tsááne ábájĭnéjcuú diityéke. 40 Téijyu muurá míítyétsi wákímyeíhíjcyámútsidítyú tsáápiikye wáájácúratúné o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi. 41 Áhdure tsaatépĭ cáátsohíjcyámúpidítyú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaá tétsihvúre.

42 Áánéllii tsáma téiibúwá méíjcyaco tééné ijtsúcunúre. Muurá tsá mewáájácutú múijyú o tsááiñe ámúhá avyéjuube o íjcyaábe. 43 Muurá tsaapi ihjya cúwátuube téhmé péjcóvéiyá naní múnaa tépejco dííbye éhnéněhjĭ nániíñé iwáájácuca. Aabe muurá tsá náníchóítyuró ihñénehjĭvu. 44 Ahdu tsáma téiibúwá méíjcyaco naní múnáake tsaapi téhméiyódu. Muurá ámuha meĭ jtsótúnáa ó tsaá Mĭamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

Tsaatétsí wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju

(Rc 12.41-48)

45 Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúúbema wákímyeííbyeke pícyoobe ihyájkímú tehméébedívu. Aabe diityéké ímí ĭĭcuvé tééne tájpí ditye íjcyáíñéhjitu. 46 Ahdícyane maímijyu dibye íjcyane íwákimyéiyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumĭvaábe. 47 Aane ĭmiááné ámúhakye o néé ĭmiáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne. 48 Áánetu íjcyaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube 'ĭĭcúi óómíityúné' iñééne íwákimyéí iibúwá íjcyátuúbe. 49 Ehdu néébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne iímillédú wañéhjĭneríyé pehíjcyá tsíjtyéhjima llíyíícyáveebére. 50 Aabe ehdu ícyahíjcyánáa muurá íavyéjuube óómiibye tuvááová dííbyeke dibye ĭ jtsótúnáaáca. 51 Áábeke muurá íllurejuco dibye ĭ hnáhó ĭcúbahráné ímityúmé bañú múnaa pánehjĭ dú ĭmiáámeúvúdú íjcyámeke imyéénudu dibye ityáá íhwáñe iĭ hdónema. Ahdu muurá pajtyéiñe mĭamúnáama tsiiñe o tsáácoóca.

Bádsĭ jcadítyú íjcyáné uwááboju

25 1 Muurá idyé níjkyéjiri íjcyaabe Píívyéébé avyéjú tsaatéhjáa 10-meva bádsijca tsáápíllé taji íjcyáííbyeke peetémá téhmehíjcyádu. 2 Diityédítyúhjáa 5-meva ímuhdúrejte. Áánetúhjáa téhduméré 5-meva ĭimĭajte. 3 Aaméhjáa diitye ímuhdúrejte tsá tsájtyetú ícyuujúwájpacyóné ipyéété ipáñénuíñe. 4 Áánetúhjáa ihdyu ĭimĭajte tsajtyé ícyuujúwájpacyóne. 5 Aaméhjáa wájtsĭpítyúúbeke tépejco ityéhmehíjcyáróne icyúwávénéllii íllurejuco cúwane. 6 Árónáacáhjáa tsúúca pécójpiine tsaate kéévánécoba nééhií: "¡Tsúúca tsaabe ámuha metéhmehíjcyaábe! ¡Wa mécáhdahĭroj!" 7 Ahdújucóhjáa ditye iájkyéne ĭĭcúi íjcyátsíiivyéjucóóné ipyééteháñema. 8 Áánáacáhjáa diitye ímuhdúrejté cuujúwajpácyó tsúúca óuuvéhi. Áánélliihyéhjáa diitye ĭimĭajtéké neeróme: "Cána óvíjyuco múúhakye ámúhá cuujúwájpácyotu tsánéhwuúvú maájcuj. Tsúúca múúhadívú múúhá cuujúwajpácyó óuuvéhi." 9 Árónáacáhjáa nééme diityéke: "Tsáhaá. Muurá ehdu meméénúhajchíí méhdivu óúúveíñé tsaméhjidívújuco. Wa ihdyu tsiiñe máahdótej." 10 Ahdújucóhjáa ditye ahdóvúi pééné hallúrí tsúúca wájtsĭĭ bema

ditye úcaavéné teeja dibye wáñehjɨvatéíjyá pañévu. Áámé hallúvúhjáa ílluréjuco dibye tééjá lleehówá wátajcóné múha iúcaavéjúcóótuki. 11 Ááné boonéréjucóhjáa diitye ímuhdúrejte iwájtsɨne llééhowa dibye ipááyúcúro wátótóhcoméré nééneé: “¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej, múúhakye paayúcu!” 12 Árónáacáhjáa neebe diityéke: “Tsá o wáájácutú ámúhakye.”

13 Ehdúu iúúbálléne múúhakye Jetsóó nééhií:

—Téhdu ámúhakye tene ipájtyétu tsáma ímíñeúvú meíjcyátsííívyéne oke méɨtsohíjcyaco. Tsá muurá mewáájácutú múijyú tsiiñe o tsááiñe Mɨamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

Dsɨɨdsitu íjcyáné uwááboju

(Rc 19.11-27)

14 Téhdure níjkyéjiri íjcyaabe Píívyéébé avyéjú wákimyéí tsáné avyéjuube tsííñé iiñújɨ iááhɨveté íwákimyéi múnáadívú ɨdsɨɨdsike téhmétsoíñúdu. 15 Tsáápihdívúhjáa pícyoíñuube 5,000-jɨva, tsíjpihdívúhjáa 2,000-jɨva, tsíjpihdívúhjáa 1,000-jɨva. Ehdúhjáa diityéké ɨɨjtsúcunúduméhjɨ iwájtúne peebe diityédítyu. 16 Ááné hallúríhjyáa diibye 5,000-jɨvámá íjcyaabe náhjihe meenú téénema. Ááneríhjyáa llíyaatétsoobe dííbyema tsiiñe éhnííñevu 5,000-jɨva. 17 Áhduréhjáa idyé tsijpi 2,000-jɨvámá íjcyaabe náhjihe imyéénúneri llíyaatétsó tsiiñe éhnííñevu téhdunéré 2,000-jɨva. 18 Áánetúhjáa tsijpi 1,000-jɨváré dibye ájcuíñuube íllure cuuú teene dsɨɨdsi wákímyeíchótuúbe.

19 Áánáacáhjáa diityé avyéjuube tsúúca wajtsɨ diityédívu. Aabéhjáa ímíbajchóvá diityémá teene diityékée ityéhmétsoíñúne dsɨɨdsɨ muhdú ditye téhmene. 20 Tujkénúhjáa ímíbájchoobe 5,000-jɨvávúu iájcúúbema. Aabéhjáa néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 5,000-jɨvávú u ájcune muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiiñe éhnííñevu téhdunéré 5,000-jɨva o llíyaatétsóne.” 21 Áánélliihyéhjáa neebe íavyéjuube dííbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ɨmɨáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeííbye. Muurá múhdurá néérone ímí ú tehméhi. Áánéllii ícyooca éhnííñevu íjcyane díhyójtsɨ pañévú ó ɨhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícyane óvíi ílluréjuco u ávyéjuuténe.” 22 Áábé boonétúhjáa tsijpi 2,000-jɨvávúu ityéhmétsóóbema idyé ímíbájchoóbe. Aabéhjáa idyé néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 2,000-jɨvávú u téhmétsoíñúné muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiiñe éhnííñevu téhdunéré 2,000-jɨva o llíyaatétsóne.” 23 Áánélliihyéhjáa idyé neebe íavyéjuube dííbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ɨmɨáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeííbye. Muurá múhdurá néérone ímí ú tehméhi. Áánéllii ícyooca éhnííñevu íjcyane díhyójtsɨ pañévú ó ɨhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícyane óvíi ílluréjuco u ávyéjuuténe.”

24 Ehdúhjáa tsaatétsima iímíbájchótsihdyu ɨɨneebe ípyée 1,000-jɨvávúré iájcúúbedívu. Aabéhjáa íllure néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, ópée ó waajácú múhdurá u néébe uure u wákímyeíñé hallúvú dsɨɨdsɨjike u ékéévehíjcyatúne. Muuráhjáa ɨhtsútúnetu o llíyaatétsóné dsɨɨdsɨjɨ ɨmɨátsíí páneere úhdivúré ú újcúiyáhi. 25 Áánélliihyée íllure ó cuuú dɨdsɨɨdsike. Aane íñe dɨdsɨɨdsi.” 26 Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “¡Ávyeta ímítyuube uu óvéhe múnáajpi táwákimyéi múnáadítyu! ¿A éhdurée ú meenú teene tadsɨɨdsike ‘o wákímyeítyúroobe dsɨɨdsɨjike o ékéévehíjcyáné’ u néénema? 27 Aanéhdée ihdyu ditye dsɨɨdsike téhmehíjcyájáúbá pañévúré ú pícyóóiyá tene óóma

illíyaatéki. Aacáa muurá ícyooca ó wajtsɨ́iyá éhnííñéwuúvújuco tene llíyaaténáaáca.” 28 Ehdúhjáa dííbyeke iñétsihdyu neebe tsaatéké tétsihyi íjcyámeke: “Áábyedítyú eene 1,000-jɨva íjcyane dsɨɨdsɨ medójtúcúne maájcú áádíkye eene 10,000-jɨva ɨdsɨ́ɨdsɨ́ íjcyáábeke. 29 Muurá múúne ihñe llíyaatétsómeke éhnííñevu tsiiñe máajcú ditye illíyaatétsoki. Áánetu ihñe pevénéré pícyohíjcyámedítyú ílluréjuco medójtucúné páneere diityédí íjcyaróne. 30 Ahdícyane áádikye ɨ́ɨ́néubárá óóma wákímyeítyúúbeke méwaagóote peete íjcyátúhullévú dibye ityáá íhwáñe ɨ́ɨhdónema.”

Pámeere mɨ́amúnáama ímibájchoju íjcyaíñe

31 Muurá Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe múijyú tsiiñe o tsáácooca ó tsaá ɨ́htsútuubéréjuco avyéjuube o íjcyaabe tahñéjté níjkyéjɨ́ múnáama. Áijyu táavyéjú ijyáwá hallúrí ó ácuúcúnuúhi. 32 Áábedívú óhdivu páneere ííñújɨ́ri íjcyáné mɨ́amúnaa pícyáávémedítyú ó dówajcároó tsaatéké íhdyúétsihvúré éhne múúne obééjámudítyú cáávarámuke ítyehméébé dówajcáródu. 33 Aame diitye obééjámudi o díllome óóma íjcyaáhi. Áánetu cáávarámudi o díllome tsiélléré íjcyaáhi. 34 Áijyu eene óóma íjcyámé avyéjuube o íjcyaabe diityéké ó neéhi: “Muuráhjáa Llihíyó ámúhakye ííñujɨ́ iípívyéjtsótúné ihdéjuco ityújkevéélléméke wábyujtsódújuco íñe ámuha óóma táavyéjuri. 35 Muuráhjáa o ájyabáávatéébeke ámuha oke mémáchótsohíjcyáhi. O ádóíyóneríi o íjcyáábeke ámuha oke méíchohíjcyáhi. Wáájácúrátuubée úlleebéré o péhíjcyáábeke ámuha oke mécúwátsohíjcyá ámúhá jaaháñevu. 36 O wájyamúúvátúúbekée ámuha oke máajcú wájyamúvu. O chéméébekée ámuha oke méúújehíjcyáhi. Cúvéhóójaríi o íjcyáábeke ámuha oke méúújehíjcyáhi.” 37 Ehdu o néénéllii muurá diitye ɨ́miájté óóma íjcyame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, ¿acáa múijyú u ájyabáávatéébeke uke muha mémájchotsóhi? ¿Múijyúhjáa ádópiyi u íjcyáábeke uke muha méijchóhi? 38 ¿Áhdurée múijyú múha uke wáájácútuube u úlléébeke uke muha mécúwátsohíjcyá múúhá jaaháñevu? ¿Múijyúhjáa u wájyamúúvátúúbeke uke muha máajcú wájyamúvu? 39 ¿Acáa múijyú u chéméébeke uke muha méúújehíjcyáhi? Áhdure ¿acáa múijyú cúvéhóójari u íjcyáábeke uke muha méúújehíjcyáhi?” 40 Ehdu muurá oke ditye néénéllii ó neé diityéke: “Muuráhjáa ihdyu ehdu ámuha tahñéjteke ɨ́ɨ́técunútúméré panévatúré mepɨ́ áábohíjcyáneri ookéjuco ámuha meɨ́ɨ́cúvehíjcyáne.” Ehdu ó neé óóma íjcyámeke.

41 Áánetu óhdityu tsiélléré íjcyámeke ó neéhi: “Méɨine óhdityu ámúhá imítyú nɨ́jcaúvú ámuha méwágóóóveímye. Muurá ámuha méwágóóóveé ihyájkímuma Naavéné wágóóóvéíñé cuujúwá pañévú múijyú ámuha meíjchívyéítyúhullévu. 42 Muuráhjáa tsá ámuha oke memáchótsohíjcyatú o ájyabáávatéébeke. Tsáháa ámuha oke meíchohíjcyatú ádópiyi o íjcyáábeke. 43 Áhdurée wáájácúrátuube o úlléébeke tsá ámuha oke mecúwátsohíjcyatú ámúhá jaaháñevu. O wájyamúúvátúúbekée tsá ámuha oke maájcutú wájyamúvu. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú o chéméébeke. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú cúvéhóójari o íjcyáábeke.” 44 Ehdu o néénéllii muurá oke neeímye: “Ávyéjuúbej, árónáacáa tsá múijyú uke muha maájtyúmɨ́tú u ájyabáávatéébé ádópiyi u íjcyáábeke. Tsáháa múijyú úlleebéré u péhíjcyáábeke uke muha maájtyúmɨ́túne. Áhdurée tsá múijyú muha maájtyúmɨ́tú wájyamúúvátuube u íjcyáábeke. Áhdurée tsá muha

mewáájácutú u chémene. Áhdurée tsá muha mewáájácutú cúvéhóójari u íjcyane. Aanéjɨ́ɨ́varíi muhdú uke muha mépɨ́ áábóiyáhi.” 45 Ehdu oke ditye néénéllii ó neéhi: “Muuráhjáa tahñéjteke ámuha mepɨ́ áábohíjcyátúneri téhdure ookéjuco ámuha meéhdɨɨvállehíjcyáne.” Ehdu ó neé óhdityu tsiélléré íjcyámeke. 46 Aame ílluréjuco wágóóóveíñé múijyú nɨ́ jkéváityúné ɨ́ɨ́cúbáhrámeííhullévu. Áánetu ihdyu ɨ́mɨáámé pájtyéteé muhdú íjcyáityúmeréjuco ɨ́ɨ́né imíjyaú iíjcyáki.

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe

(Mc 14.1-2; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

26 1 Ehdúu Jetsóó iñééné boone tsiiñe múúhakye nééhií:
—Muurá míjcyoojɨ́cutúréjuco pajtyété wañéhjɨ́ lléévaíñe.
2 Ááné pañe muurá Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ékéévétsoó tsaatéke. Aame oke dsɨ́ jɨ́vétsoó páwachékevu iwátyétyéhcúneri.
3 Aanéhjáa ɨ́mɨááné téijyu teene wañéhjɨ́ tujkéveri páñétúejpi llúúvájté avyéjuube Caipáa jávú píhcyaavémé tsijtye llúúvájté avyéjujtee, túkevéjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. 4 Aaméhjáa pítyácójcatsí muhdú dííbyé hallúvú iállíñe dííbyeke iékééveíñé idsɨ́ jɨ́vétsoki. 5 Aaméhjáa néjcatsíhi:
—Tsáhái íñe wañéhjɨ́ pañe tehdu meméénúityú mɨ́amúnáake meííbórɨ́núíyónélliíhye.

Pácúúcújpácyori tsáápille Jetsóoke íhñíwau múrijchóne

(Mc 14.3-9; Ja 12.1-8)

6 Áijyúu muha Betáániárí Tsimóó dííbyere ‘Ahllárɨho’ némeííbyé jari. 7 Áánáacáa tsáápille tsáá Jetsóo éllevu pácúúcujpácyó mítyane áhdómeíjpácyoma. Ájpacyórii múrijcholle íhñíwau majchórí íjcyáábeke. 8 Aanée múúhakye tsaríwu pájtyénéllii muha menééhií:
—¿ɨ́veekíami aalle ɨ́cúbahra pácúúcújpácyorij? 9 Muurá téjpacyo menáhjɨ́ hénúne dsɨ́ɨ́ dsiri mépɨ́ áábóiyá ɨ́ dáátsóméhjike.
10 Ehdúu muha menéjcatsíñé illéébóne múúhakye neébe:
—¿ɨ́veekí ámuha méihjyúvá áámyédityu? Muurá ihdyu tehdújuco dille méénune. 11 Muurá diitye ɨ́ dáátsojte tsá kiávú ámúhadítyú pééityúne. Áánetu tsá múhajchótá ámúhama o íjcyáityúne. 12 Áánéllii oke téjpacyórí múrijcholle oke ditye cúúúíñé ihde tájpi iímíbajchóne. 13 Aane ɨ́mɨáánetúré ámúhakye o néé íñe tajtyééveri mɨ́amúnaa pájtyetéíñé uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújɨri íjcyáné mɨ́amúnaa waajácuúhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

Jóóda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévétsoíñe

(Mc 14.10-11; Rc 22.3-6)

14-15 Aanéhjáa téijyu Jóóda Ijcaríóóté tsaapi muuha 12-meva meíjcyáméejpi íjcyároobe múijyúrá llúúvájté avyéjujté éllevu ipyééne neeté diityéke:
—¿Aca múhduná íñe oke ámuha mááhdóiyá ámúhakye Jetsóodívú o wáájácutsóne?
Ehdúhjáa dibye néénéllii ahdómé 30-jiva. 16 Aanéhjáa diityémá ipítyácójcatsíñé tsúúca iímíbáchójcatsíñéllii ɨ́tsámeíhíjcyaabe muhdú dííbyedívú iékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mc 14.12-25; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

17 Aanée teene pajtyété wañéhjɨ́ óórityúne pááá májchómeíhíjcyáné
wanéhjɨ́ túјkévajcóójɨ́ muha Jetsóoke menéehií:
—¿Kiávú ú imíllé wañéhjɨ majchó muha meméénune?
18 Áánélliihyée neebe múúhakye:
—Cáhawáá mepe Jerotsaréevu éhne tsúúca wájácú ámuha menéébe jávu.
Áábeke méneeco tsúúca muhdú o íjcyáíñe éévé pɨ́ɨ́hɨ́ júcóónéllii dííbye jávú
ámúhama íñe wañéhjɨ́ o pájtyeíñe.
19 Ahdújucóo tsaate múúhadítyú ipyéene teene majcho dííbye jávú
méénune.
20 Ááné iijyúnuvúu tsúúca muha mémajchó dííbyema. 21 Átsihvúu neebe
múúhakye:
—Ɨmiáánetúré ámúhakye o néé íjcyaabe tsaapi ámúhadítyú óhdivu
méénútsóiíbye.
22 Ehdúu dibye múúhakye néene ávyétá kimóhcó múúhakye pajtyéhi.
Áánélliihyée muha pámeere menéé dííbyeke:
—Avyéjuúbej, ¿aca caabyé íñe ehdu uke muha méméénuúhi, a oó?
23 Áánélliihyée múúhakye neébe:
—Íñe tsajɨ́ pañévúré muhtsi dííbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi.
24 Ehdu ɨmiááné oke pajtyéiñe Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke
tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámitu néhdújuco. Árónáa ihdyu
máidáátsoju tene pájtyeíñé ehdu oke méénúúbeke. Tsáháa ihdyu dibye
íjcyáityuróne.
25 Ehdúu dibye néénéllii diibye Jóóda eenéhjáa dííbyedívú méénútsóiibye
néé dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, ¿a oo tehdu uke ó méénuúij? Áánélliihyée neebe dííbyeke:
—Éée, uu muurá ehdu oke ú méénuúhi.
26 Ehdúu iñétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáa
idyóhdáhɨ́nunévú múúhakye iwájtúne neébe:
—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.
27 Áhdurée idyé ado iékéévéne téhdújtsoóbe. Áánevúu múúhakye iájcúne
neébe:
—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane maádo. 28 Aane úúballé íñe muhdú
ámuha meícyahíjcyáné pityájcoju o dsɨ́ jɨ́véneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe.
Ahdícyane tátyujpácyó wágóóóveé páme wájyuríyé múhdumé teene
cáhcujtsómé imítyú iábájɨ́ɨ́vémeíki. 29 Aane ámúhakye o néé ícyoocátú
tsiiñe ámúhama o ádójúcóóityúné óóvajpácyó múijyú Llihíyó avyéjuríyéjuco
meíjcyácooca tsiiñe maádóiñévújuco. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíiñe

(Mc 14.26-31; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

30 Aamée teene pajtyété wañéhjɨ́ majtsíjyú muha memájtsívátsihdyu mepéé
oríívó bajúvu. 31 Átsihvúu múúhakye neébe:
—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíñé
pahúllevávu. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú

tehméébeke o dsɨ jɨvétsóné boone íllurejuco ditye mújtaíñé pahúllevávu.” Ehdu muurá nééne Píívyéébé waajácúháámitu. 32 Árónáa ihdyu o dsɨ jɨveebe tsiiñe o bóhɨ́ɨne ó peé ámúhá ihde Gariréavu.

33 Áánélliihyée Péédoro néehií:

—Íhya ihdyu íjtye uke ɨ́hvéjtsoóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o ɨ́hvéjtsóityúne.

34 Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Árónáa ɨmiáánetúré uke o néé ípyejcójuco oke u úráávyeróné u tóónuíñé cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúva.

35 Áánélliihyée Péédoro néehií:

—Muurá tsá o tóónúmeíityúne. Óvíjyuco ihdyu néhi oke ditye dsɨ jɨvetsóné tééné hallútu.

Ehdúu pámeere muha méneerá dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjyuváne

(Mc 14.32-42; Rc 22.39-46)

36 Aamée tétsihdyu muha mepééme méúújeté ‘Getsemaníi’ némeítsihvu. Átsihvúu Jetsóó néé múúhakye:

—Íchiíyéi meíjcyá Píívyéébema o íhjyúvatéki.

37 Aabée múúhadítyú tsajtyé Péédorómá Tsebedéó hájchimútsikye. 38 Áámedívúhjáa ávyétá ihnáhóré kímóóvémeííbyé néé diityéke:

—Muhdú íhya o dsɨ jɨvéiúvúduréjuco oke táɨ́ɨ buwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Árónáa ihdyu mécúwadíñe.

39 Ehdúhjáa iñééne peebe diityédítyú éhnííñéwuúvu. Átsihvúhjáa imɨ́móúúvéne Píívyéébema íhjyúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáániij, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ɨ́cúbáhrámeíñe. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óóma meénuj.

40 Ehdúhjáa iíhjyúvátsihdyu óómiibye wajtsɨ́ cuwárí íjcyámedívu. Aabéhjáa néé Péédoróke:

—¿Aca tsá eene ámuha cuwa maáábúcutú oke metéhmeki? 41 Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúmé Píívyéébema méihjyúvahíjcyá ámúhakye dibye ipɨ́ ɨ́ábo ímítyunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ɨmiááné ámuha meímíllerá tsaímíyé meíjcyane. Árónáa tsá ámuha meɨ́ hnáhootú tehdu meíjcyáiyóne.

42 Ehdúhjáa diityéké iñééne tsiiñe óómiibye biwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiiñe Píívyéébema íhjyúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáániij, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ɨ́cúbáhrámeíñe. Árónáa ihdyu óvíi muhdú u ímillédú óóma ú meenúhi.

43 Átsihdyúhjáa idyé tsiiñe tsáábe wajtsɨ́ biwáhdúré cuwárí íjcyámedívu. Ávyetáhjáa tsá cuwa ditye ɨ́ábúcutúne. 44 Áámedíhjyáa ɨ́ɨcúvétuube tsiiñe oomí biwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiiñe Píívyéébema ihjyúvaabe piéhdúré tujkénúu iíhjyuvádu. 45 Átsihdyúhjáa tsiiñe diityé éllevu itsááne neebe diityéke:

—Áyu ícyooca ihdyu íllurejuco mecúwáiyóne. Árónáa Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévétsóíñe éévé tsúúca úújetéhi. 46 Ahdícyane íllurejuco metsu. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóiíbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mc 14.43-50; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

47 Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsɨ́ tétsihvu llúúvájté
avyéjujtémá túkevéjtsojte wállóónéllii tsáámeé. Aamée tsáá ímyéénujcátsiháñé
nɨɨtsúmuma cávaájcoháñema. 48 Ácoocáhjáa ɨ́hdéjuco Jóóda nééne diityéke:
—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcoói.
Áábeke meékéévéne métsajtyéco. 49 Ehdúhjáa diityéké ipítyajcódújuco
dibye Jetsóo éllevu itsááne dííbyeke nééneé:
—Ávyéjuúbej, ¿a áánu uúj? Ehdúu néébere chohchócú dííbyeke.
50 Áánélliihyée Jetsóó néé dííbyeke:
—Muúbej, ¿aca ɨ́veekí ehdu oke ú meenúhi? Árónáacáa tsúúca dííbyeke
iékéévéébe tsajtyéme.
51 Ááneréjucóo tsaapi múúhadítyú ɨ́nɨɨtsúwari wállóɨhjúcúné llúúvájté
avyéjúúbé úníu múnáájpí núúmɨho. 52 Áánélliihyée dííbyeke Jetsóó nééhií:
—Pícyo téhbabyá pañévú dɨ́nɨɨtsúwa. Muurá nɨɨtsúmuri méénújcatsímyé
téwáhjɨríyé dsɨ́ jɨ́veéhi. 53 ¿Aca tsá u wáájácutú o ímílleca ícyoocáré
Llihíyoke o táúmeíiyóné níjkyéji múnaa oke ipájtyetétsoki? 54 Muurá íllu oke
ditye méénútúhajchíí ¿muhdúikyé pajtyéiyóné tsúúcajátújucóo Píívyéébe
néhijcyáné dííbyé waajácúháámɨtu cáátuváne?
55 Ehdúu dííbyeke iñétsihdyu neebe dííbyeke ékéévémeke:
—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu
ámuha metsáá taéllevu nɨɨtsúmuma cávaájcoháñema? Áánerá íhyajchótá
ámúháj pɨɨne o íjcyaabe duurúvájá pañévú ámúhakye ó úwáábohíjcyáhi.
Áróóbeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. 56 Árónáa ihdyu tehdújuco
ámuha meméénune Píívyéébé ihjyú uubálle múnaápe tsúúcajátújuco
néhijcyáné dííbyé waajácúháámɨtu néhdújuco tene ipájtyeki. Ehdúu Jetsóó
néénáa ílluréjuco muha mewááne tétsihdyu dííbyéjtane.

Túkevéjtsojté úmɨ́wari Jetsóó íjcyane

(Mc 14.53-65; Rc 22.54-55, 63-71; Ja 18.12-14, 19-24)

57 Aamée awáá tsajtyéjucóó dííbyeke llúúvájté avyéjuube Caipáa jávú
tééjari páñétúejte avyéjujte íjcyáme éllevu. 58 Áánáacáhjáa Péédoro dííbyeke
úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté páñétúejpi llúúvájté
avyéjúúbé já llahájtsɨvújuco. Aabéhjáa tétsihyi tééjá tehmé múnááj pɨɨnévú
úújeté tétsihdyu ɨ́ɨ́te muhdú ditye Jetsóoke méénuíñe.
59 Áánáacáhjáa diitye avyéjujte ɨ́jtsámeí muhdú dííbyé hallúvú iállíñe
dííbyeke ɨdsɨ́ jɨ́vétsoíñe. 60 Árónáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé
hallúvú iállíiyóne. Mítyaméróhjáa diitye dííbyé hallúvú állihíjcyáme. 61 Áánéj
pɨɨnévúhjáa tsaatétsí úúballé dííbyé hallúvú íllúu dibye nééneé:
“Muurá Píívyéébé duurúvaja o wácávyáhcoja ó piivyété tsiíñe 3 coojɨ́vatúré
o pánéévetsóne.”
62 Ehdúhjáa dityétsí úúbállénéllii llúúvájté avyéjuube néé Jetsóoke:
—¿Aca ɨ́veekí tsá ɨɨná u néétu aatyétsí díhyallúvú úúballénetu?
63 Árónáacáhjáa cúúvéhulléré diíbye. Áánélliihyéhjáa tsiíñe neebe dííbyeke:
—Ɨ́mɨá Piivyéébe mémeri uke o néé ɨ́mɨáánetúré múúhakye u úúbálleki: ¿A
ɨ́mɨááné diibyéjuco uu Críjto Píívyéébé Hajchij?

64 Áánélliihyéhjáa neébe:
—Éée, diibyéjuco oó. Aane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú Mɨamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ɨhtsútuube Píívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiiñe o tsáácooca ó bóhówááveé ojtsó pañétu.
65 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii diibye llúúvájté avyéjuube íwajyámú dóváríjcyámeííbyéré nééhií:
—Áánu ¿ɨveekí Píívyéébedi uuhɨvatéhi? Ahdícyane ɨɨnélliihyécó tsijtye éhnííñevu dííbyé hallúvú úúbálléiyáhi. Muurá íñe ámuha melléébóneríyé uuhɨvatéébé Píívyéébedi. 66 ¿Áábeke muhdú ámuha méijtsúcunúhi?
Áánélliihyéhjáa néémeé:
—Muurá ɨmiááné ímityúné ihjyúvaábe. Áánéllii ílluréjuco dibye dsɨjɨveíñe.
67 Ehdúhjáa iñééne dííbyeke méénuméré íhyúmi úníchihcyúhi. 68 Aanéhjáa tsaate dííbyeke imyéénúne nééhií:
—Ehdu idyé Críjto u íjcyaabe cána waajácú caabyé uke méénune.

Péédoro tóónúmeíñe
(Mc 14.66-72; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-27)

69 Áánáacáhjáa Péédoro lláhájtsiri ácuúcunúhíjcyáábe éllevu tsáápille tééja múnáá úníu múnáalle ipyééne néé dííbyeke:
—Úpée idyé éhne Jetsóoma ú ícyahíjcyá Gariréa múnáájpiíma.
70 Árónáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame lléébónáa íllure ityóónúne neébe:
—Tehdu o wáájácúúbedíjɨɨ óóma ú ihjyúváhi.
71 Ehdúhjáa ityóónútsihdyu lláhájtsɨ lleehówá ijcyáhullévú péébeke idyé tsíjpille iájtyúmɨne tétsihyi íjcyámeke nééhií:
—Áánúu muurá idyé ícyahíjcyá Natsarée múnáajpi Jetsóoma.
72 Áánélliihyéhjáa idyé tsiiñe tóónuube nééhií:
—Éje, tsá o wáájácutú dííbyeke. Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne.
73 Ááné illúhwuúréhjáa tsijtye dííbyeke nééhií:
—Áánerá ɨmiááné diibyéjuco uu Jetsóó mamyémúejpi. Muurá díhjyúture muha méwaajácú diibyéjuco u íjcyane.
74 Ehdúhjáa ditye nénéllii tsiiñe ityóónúne llíhcyámeííbyéré nééhií:
—¡ɨmiáánetúré tsá o wáájácutú muubá Jetsóó íjcyáábeke! ¡Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne!
Ehdúhjáa dibye néérónáa tsúúca cáraca májtsiváhi. 75 Áánetúhjáa botsíi ɨtsááveebe Jetsóópe dííbyeke nééne ɨmiááné dííbyé uráávye múnáajpi iíjcyaróné dibye tóónuíñé cáracámúi májtsívatúné ihde 3-ijyúva. Aabéhjáa áachívú icyájtúcuíñúne ílluréjuco tááne ávyétá ihnáhó ɨmiááné ityóónune iɨtsáávéneri.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mc 15.1; Rc 23.1-2; Ja 18.28-32)

27 1 Ááné tsitsɨɨvevúhjáa pámeere llúúvájté avyéjujtémá túkevéjtsojte pítyácójcatsí ímíñeúvú muhdú Jetsóoke idsɨjɨvétsoíñe. 2 Áábekéhjáa idyóhjɨnúúbeke tsajtyémé tééné iiñújɨ ávyéjuube Pirááto éllevu dibye muhdú iñéé dííbyedítyu.

Jóóda Ijcaríóóté dsɨ́ jɨvéne

3 Áánetúhjáa diibye Jóóda tsúúca dííbyedívú imyéénutsójúcóónéllii botsíi ɨ́tsaavé ɨ́veekí ímityúné imyéénune. Áánemáhjaa diitye llúúvájté avyéjujtémá túkevéjtsojte íjcyáme éllevu peebe dityée áhdone dsɨ́ɨdsɨ 30-jɨva íjcyane ióómíchoki. 4 Aabéhjáa neeté diityéke:

—ɨ́veekí ímityúné ó meenú ɨ́ɨ́né imítyúné méénútúúbedívú o llííhyánútsóíñeri.

Árónáacáhjáa nééme dííbyeke:

—Máhdúníhyaáj, muhdú idyé muha méméénuú ihdyu díhyallúrí íjcyane.

5 Ehdúhjáa dííbyeke ditye néénéllii teene dsɨ́ɨdsɨ ílluréjuco dibye duurúvájáj pɨ́ɨnévú wácháacáróne. Átsihdyúhjáa tsátsihvu ipyééne ílluréjuco dibye íkyéjtúhityu ióhbáyúmeíñeri dsɨ́ jɨvéne.

6 Aanéhjáa teene dsɨ́ɨdsɨ llúúvájté avyéjujte iújcúne nééhií:

—Tsá íñe dsɨ́ɨdsɨ Píívyéébé wáábyuta mepícyohíjcyáné pañévú mepícyóóityú dsɨ́ jɨvétso áhdó tene íjcyánélliíhye.

7 Áánemáhjáa bóónétu ɨ́jtsámeímyé téénema iáhdoíñé tsátsii ííñujɨ ‘Llíyihllóné nijcyó múnáájpí iiñújɨ’ némeítsíí tétsihdyu tsííñé iiñújɨ múnaa dsɨ́ jɨvémeke icyúúuhíjcyaki. 8 Téénéllii muurá ícyoocápí tétsíi mémé ‘Túјpácyo hájtsɨ’. 9-10 Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjyáa Jeremíá íllu néhdújuco: “Ujcúmé ɨjraéémú dsɨ́ɨdsɨ dííbyeke ɨdsɨ́ jɨvétsóne áhdó 30-jɨva. Áánema ahdómé tsátsii ííñujɨ ‘Llíyihllóné nijcyó múnáájpí iiñújɨ’ némeítsíi.” Ehdúhjáa muurá ɨ́hdétújuco Jeremía téénetu nééneé.

Piráátó úmɨ́wari Jetsóó íjcyane

(Mc 15.2-5; Rc 23.3-5; Ja 18.33-38)

11 Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyéjucóómé tééné iiñújɨ́ ávyéjuube Piráátо éllevu. Aabéhjáa népejtsó dííbyeke:

—¿A uu jodíómú avyéjuúbe? Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó.

12 Aanéhjáa tétsihvu idyé diitye llúúvájté avyéjujtémá túkevéjtsojte tsiiñe állíjyucóó dííbyé hallúvu. Árónáacáhjáa tsá dibye ɨ́ɨ́néubá néétu diityéke. 13 Áánélliihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:

—¿A ú lléébora aatye ímityúné úhdityu íhjyuváne?

14 Árónáacáhjáa tsá dibye áñújcutúne. Áijyúhjáa diibye ávyéjuube Piráátó dííbyeke ɨ́ɨná néétuube ílluréjuco úllévenúne.

Jetsóoke ditye dsɨ́ jɨ́vétsoíñe

(Mc 15.6-20; Rc 23.13-25; Ja 18.39–19.16)

15 Aabéhjáa diibye Piráátó paíjyuva teene pajtyété wañéhjɨ́ pañe ichívyétsohíjcyá cúvéhóójari íjcyámedítyú tsáápí hallúvú ditye íhjyúváábekéjuco. 16 Aanéhjáa téijyu ‘Barabáa’ némeííbyé cúvéhóójari ávyeta ímítyuube íjcyáábeke pámeere wáájácuúbe. 17 Aanéhjáa tétsihvu dóbéévémeke diibye Piráátó nééhií:

—¿Cáábyeké o ácádsɨ́ jcaáyóné ámuha méimílléhi? ¿A Barabáake, mityá Jetsóoke dííbyere ‘Críjtoó’ némeííbyekej?

18 Ehdúhjáa diityéké dílloobe íllure Jetsóodi iñómíutááváne ditye ehdu dííbyeke dárɨ́ɨvéné iwáájácúnema.

19 Aabéhjáa íavyéjú ijyáwá hallúrí íjcyáábeke tsaate úúballé mewa íllu
nééneé: “Állíuube ihdyu tsáma Jetsóoke ímityúné méénudí ɨ́ɨ́né imítyú
méénúúbekéjɨ́ɨ́va dííbyé hallúrí tene iíjcyátuki. Ípyejcóne ávyétá apíichó ó
tuwá dííbyé ihdéhacáneécu.” Ehdúhjáa mewa nééne úúballémé dííbyeke.
20 Árónáacáhjáa llúúvájté avyéjujtémá túkevéjtsojte pámeere tétsihvu
píhcyáávémeke néé ditye Barabáá hallúvúré iíhjyúva dibye iíjchívyeki.
Áánetúhjáa nééme Jetsóó hallúvú ditye iñéé dibye dsɨ́ jɨ́veíñe. 21 Áámekéhjáa
tsiiñe neebe Pirááto:
—¿Aanéhaca ɨ́mɨááné cáábyeké o ácádsɨ́ jcaáyóné ámuha méimílléhi?
Áánélliihyéhjáa néémeé:
—Muha méimíllé Barabáakéré u íjchívyetsóne.
22 Áánélliihyéhjáa neébe:
—¿Ácooca muhdú ó méénuú Jetsóoke Críjto íjcyáábeke?
Áánélliihyéhjáa pámeere nééhií:
—¡Dííbyedívú ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu!
23 Áánélliihyéhjáa neébe:
—¿Aca ɨ́ɨná ímityúné méénuúbe?
Árónáacáhjáa tsiiñe éhnííñevúré kéévánécoba néémeé:
—¡Muúbe wátyétyehcútsó dííbyedívu!
24 Ehdúhjáa ditye néénéllii tsáhájuco dibye ímíbájchotú Jetsóó icyánéjcu.
Aabéhjáa apíichówuúréjuco ditye íbórɨ́ báávénéllii nújpacyo ityáúmeíjpácyori
pámeere ɨ́ɨ́ténáa íhyótsɨcu níjtyámeííbyéré nééhií:
—Árone néhi tsá táhallúrí tene íjcyáityú eene ɨ́ɨ́né imítyú méénútúúbeke
ámuha medsɨ́ jɨ́vétsoíñe. Ámúhá hallúríyei teéne.
25 Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:
—¡Óvi néhi ihdyu pámeere múúháj tsɨ́ɨménémúhá́abemájuco múúhá
hallúrí teene dííbyeke muha medsɨ́ jɨ́vetsóne!
26 Ehdúhjáa ditye néénéllii tsúúca ijchívyétsoobe Piráátó Barabáakére.
Áánemáhjáa Jetsóodívú iwátsíhcyútsóne diityédívuréjuco dibye ɨ́hvejtsóné
diityéréjuco iwátyétyéhcu páwachékevu.
27 Áábekéhjáa dííbyé já pañévú tsodáhómú iááhɨ́vétsóóbedívú píhcyaavéhi.
28 Aaméhjáa dííbyé wajyámúúné ityácórɨ́ jcóne uácó túpjájcoba nééné
wajyámuvu. 29 Áhduréhjáa tsuhjɨ́uuhónetu imyéénúné cháhííwavu
iávohjácóóbeke éjejcállómé úméheívu. Áánemáhjáa dííbyé lliiñévú
ɨmɨ́ hmóúbáne iúúhɨ́vaténemáyé wáñejcóme:
—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme: Áánu muurá jodíómú avyéjuúbe.
30 Áhduréhjáa dííbyé hallúvú iúnítyójcóne dííbyedi íjcyai úméhéiyi
íllaáyohíjcyámé íhñíwáutu. 31 Ehdúhjáa dííbyedi iúúhɨ́vaténé nɨ́ jcáutu teeja
wájyámúcoba dííbyedítyú ityácórɨúcúne páñétúeja íwajyámuvúréjuco ditye
úacóne. Áánemáhjáa tsajtyémé páwachékevu iwátyétyéhcúíhullévuréjuco.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mc 15.21-32; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)

32 Aaméhjáa pééme cábuuvé Tsirééne múnáajpi Tsimóodívu. Áábekéhjáa
íhbutsómé Jetsóoke iwátyétyéhcúíwachékevu.
33 Aaméhjáa úújeté tsátsihvu heeberéómú ihjyúrí ‘Niwáupáájɨ’ nééiyóné
‘Góógota’ némeítsihvu. 34 Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé bíínojpácyó

paapáwu néénetu iúménújpácyotu. Aanéhjáa ɨpɨ́hjácúróne tsá dibye ádotúne.

35 Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé téwachékevu. Áánemáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé éhjáhjɨ́ dííbyé wajyámúúné íjcyaíñé iwátújcatsíki. Ehdúu pajtyéné tsaapíhjyáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íllu néhdújuco: “Táwajyámúúné caatyé éhjáhjɨ́ íjcyaíñé iñéhcójcatsíñe wátújcatsíimye.” Ehdúhjáa muurá neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi. 36 Aaméhjáa tétsihvúré diitye tsodáhómú iáhcúbáne téhmehíjcyá dííbyeke. 37 Áábé nííwáú caaméehullétúhjáa téwachéketu picyóómé tsíeménetu icyáátunúné íllu nééneé: “Áánu Jetsóó jodíómú avyéjuúbe.”

38 Téhduréhjáa téijyu tsaatétsí ímityúmútsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcuvátú íjcyáwachékéécutu. 39 Aanéhjáa dííbyeke úújejémé dííbyedi iúúhɨ́vaténe ‘wamɨwamɨ’ nehíjcyáhi. 40 Áábekéhjáa néémeé:

—Ehdɨ́ɨ́vaabée eene ú nehíjcyá duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojɨ́vatúré tsiiñe u pájáávétsoíñe. Áyu cána bo pájtyetétsaméí eene éwachékevu uke ditye wátyétyéhcúnetu ɨ́mɨááné diibyéjuco Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchííjyu.

41 Téhduréhjáa idyé llúúvájté avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevéjtsojtee, íjcyame iúúhɨ́vaténemáyé néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée ɨ́mɨááné pátyetétsohíjcyaábe. Árónáa tsáháhaca dibye píívyetétú iiye ipájtyetétsámeíñe.

42 Aabe cána bo óvíi ɨ́mɨááné mee ijraéémú avyéjuube iíjcyáhajchíí éwachéketu ditye wátyétyehcúné ityábáhcyúmeíñe pájtyeté botsíi dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyeéjteréjuco meíjcyaki. 43 Muurá Píívyéébedívú cátsɨ́páávehíjcyaábe. Aabe cána bo óvíi dííbyeke pájtyetétsó ɨ́mɨááné dibye néméíhijcyádú dííbyé Hajchi dibye íjcyáhajchííjyu.

44 Áhduréhjáa dííbyé úníutu ditye wátyétyéhcumútsí uuhɨ́vaté dííbyedi.

Jetsóó dsɨ́jɨvéne

(Mc 15.33-41; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

45 Téijyúhjáa cójɨ́jpɨɨnétú ííjyunúné cuuvé tujkévevújuco. 46 Áijyúhjáa Jetsóó ávyétá ɨhnáhó wáníjcyámeííbyé nééhií:

—Eríij, Eríij, ¿rama tsabatááni? —Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿ɨ́veekíami oke ú ɨ́hvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

47 Aanéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame ehdu dibye wáníjcyámeíñé illéébóne nééhií:

—Éje, aadi Eríadi wáníjcyámeí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpiúvudi.

48 Áánélliihyéhjáa tsaapi ɨ́ɨ́cúi ɨdsɨ́ɨ́neíñúne wájyámubádú nééne bíínójpácyó kiwátyetu iééníyojéné úméhéí nɨ́jcáutu ipícyoonévú cújuuvé dibye ɨ́ɨ́ɨ́hároki. 49 Árónáacáhjáa tsijtye néé dííbyeke:

—Óvíjyacóone, dáácudíñe. Bo óvíi Eríá pájtyetétsová dííbyeke.

50 Áánáacáhjáa tsiiñe ávyétá ɨhnáhó iwáníjcyámeítsihdyu ílluréjuco dibye dsɨ́jɨvéne. 51 Ááné tujkéveríhjyáa duurúvájá pañétú páñétúétsíí watájcó wájyámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavújuco panéjcuvávú wajɨ́tahnécu. Áhduréhjáa téijyu ííñujɨ vááúmeíñeri néwáyúcobáné wáhcabáhi. 52 Áhduréhjáa níjkyene wáhcábánetu cahcújtso múnaápe dsɨ́jɨvehíjcyámé tsiiñe bóhɨ́ime ijchívyécunúhi. 53 Aaméhjáa Jetsóó bóhɨ́ɨ́né boone Píívyéébe cóómí Jerotsaréevu péémeke mítyame ájtyumɨ́hi.

54 Áánetúhjáa eene dííbyeke téhmehíjcyáné tsodáhómú íavyéjúúbemáyé
ávyétá mityáné íllityé téijyu ííñujɨ vááúmeíñema tsíñehjɨ pájtyene
iájtyúmɨ̃neri. Áánemáhjáa néémeé:
—¡A ihdyúha ɨ̃miááné Píívyéébé Hajchi áánuú!
55 Áijyúhjáa tsaate walléémú kémuélletúré ɨ̃ɨ̃tehíjcyá dííbyeke ditye
dsɨ̃jɨ̃vetsóné dííbyemáa Gariréá iiñújɨtu tsááme dííbyeke ɨ̃ɨ̃cúvehíjcyáme.
56 Áámemáhjáa ijcyámé Maaría Madarénaa, Jacóóboma Jotséemútsí tsɨ̃iju
Maaríaa, Tsebedéó hájchimútsíj tsɨ̃ɨ̃juu, éhdume.

Jetsóó ɨ̃ɨtémeho ditye cúúune

(Mc 15.42-47; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

57 Ááné iijyúnuvúhjáa Jotséé Arimatéá cóómi múnáajpi ɨ̃htsútuube
íjcyaabe Jetsóoke úráávyehíjcyaabe péé Pirááto éllevu. 58 Aabéhjáa táúmeí
dííbyeke dííbyeúvú ɨ̃ɨtémeho icyúúuki. Áánélliihyéhjáa neebe ítsodáhómuke
ditye iájcuki. 59-60 Aabéhjáa téehoúvuke ibɨ̃ɨ̃jɨ̃núne cuuú béhéjuréhjáa
íhllii nééwájɨtu ibóhdótsóhéjú pañévu. Áánemáhjáa nééwáyúcobávú téheju
iwátájcoíñúne péjúcoóbe. 61 Ááné boonéhjáa tétsiíyé téhejú úníuri Maaría
Madarénamúpɨ̃ tsíjpille Maaríama ácuúcunúhijcyáhi.

Jetsóó nijkye ditye téhmene

62 Ááné tsijcyóójɨ̃hjáa teene pajtyété wañéhjɨ̃ lléévá tujkénujcóójɨ̃ diitye
llúúvájté avyéjujtémá paritséómú péé Pirááto éllevu. 63 Aaméhjáa néé
dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, muha méɨ̃tsaavé téallíújaúpe 3 coojɨ̃vatu tsiiñe ibóhɨ̃ɨ̃íñé
nééneé. 64 Áánéllii cána cóhpejtsótsó ímíñeúvú dííbyé nijkyévuj. Ááne
ímíñeúvú tehmétsó téhajchótá 3 coojɨ̃vá dííbyé mamyémú pejco íllure
iñáníjyéne mɨ̃amúnáake ‘tsúúca muurá Jetsóó éhnée ditye dsɨ̃jɨ̃vétsoobe
tsiiñe bohɨ̃ɨ̃hií’ iñééneri éhníñevu meke iálliúúnútuki.
65 Áánélliihyéhjáa Piráátó néé diityéke:
—Aané wa ihdyu aatye tsodáhómuma mepéene mécohpéjtsó ámuha
meímillédu.
66 Ahdújucóhjáa ditye tsaatémá ipyéene teeu nééwayu icyóhpéjtsóutu
cáátunúné múha teene idyómájcótuki. Áánemáhjáa diitye tsodáhómuke
téhmétsoíñúme.

Jetsóó dsɨ̃jɨ̃veebe tsiiñe bóhɨ̃ɨ̃ne

(Mc 16.1-8; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

28 1 Aanéhjáa wáyeéévéjcóójɨ̃ tsiíjyú tsííñé tsemáánaréjuco
déjúcóóvejcóójɨ̃ cúúvénetúré Maaría Madarénamúpɨ̃ tsíjpille
Maaríama úújeté teene níjkyeé. 2 Áánáacáhjáa ííñujɨ ɨ̃hnáhó vááúmeí níjkyéjɨ
múnáajpi níityéné tujkéveri. Aabéhjáa teene níjkyé watájcó nééwáyúcoba
icyávihyícyúne tééú hallúvú ácuuvéhi. 3 Áábé wajyámúhjáa ávyeta tsɨtsɨ̃wu
néébé ámɨ̃tsaráhcó éhne múúne chijchi rórihcyódu. 4 Áábedíhjyáa diitye
tsodáhómú ténijkye téhmehíjcyarómé ávyétá ihnáhó iíllityéne íjcyaíñú múu
dsɨ̃jɨ̃védu. 5 Aabéhjáa néé diityépɨ̃ Maaríamúpike:
—Méíllityédíñe. Muurá ó waajácú ámuhpi meúújévaróné Jetsóoke éhnée
páwachékevu ditye wátyétyéhcúneri dsɨ̃jɨ̃véébeke. 6 Árónáa tsáhájuco

dibye níkyéhéjú pañe íjcyájúcootúne. Tsúúca tsiiñe bohĭjúcoobe ípyée iñéhijcyádújuco. Cáhawáá idyé méuujévá íñe dityée dííbyeke pícyohéjú íévehéjuréjuco íjcyane. 7Ahdícyane ĭĭcúi mepééne méuubállé dííbyé mamyémuke tsúúca dibye tsiiñe ibóhĭĭne diityé ihde péjucóóné Gariréavu téhullévú diityémá iájtyúmĭjcatsíki. Ééneréne ihdyu ó imíllé ámúhpike o úúballéne.

8Ahdújucóhjáa ĭĭcúi dityépĭ dsiinéríyé pééne múúha éllevu múúhakye iúúbálleki. Aamúpĭhjáa iíllityéróne mítyane ímíjyuuvéhi. 9Áámúpidívúhjáa Jetsóó ibóhówáávéne diityépike dillóhi. Áánélliihyéhjáa ĭĭcúi dííbyéj tuháácyuvu waamúpĭ dííbyeke idyúúruváne. 10Áámúpikéhjáa neébe:

—Méíllityédíñe. Wa ihdyu ĭĭcúi mepééne méúúballété tsijtye tahñéjteke ditye ipyéé Gariréavu téhullévú muha maájtyúmĭjcatsíki.

Múhdurá tsodáhómú úúballéne

11Aamúpĭhjáa pééné tujkéveri tsodáhómú dííbyé nijkye téhmehíjcyámedítyú tsaate péé ímunáá coomívu. Aaméhjáa úúbálleté llúúvájté avyéjujtéké muhdú tene pájtyene. 12Ááné lliiñétúhjáa túkevéjtsojtémá iúcújcatsíñe pítyácójcatsímyé muhdú iñééiñe Jetsóope bóhĭjúcóóityúné iñéhíjcyáneri iñéétsáméityuki. 13Aaméhjáa mítyane diitye tsodáhómuke iáhdóne néehií:

—Tsáma ménehíjcyaco “pejcóhjané muha mecúwaíñúné hallúrí ímamyémúré újcujé Jetsóó iitémeho.” 14Aane néhi méiiñújĭ ávyéjuube iwáájácúne ámúhadívú cáyobáávatéhajchíí muha ámúhá hallúvú méihjyúvaá dibye muhdú ámúhakye imyéénútuki.

15Ahdújucóhjáa diitye tsodáhómú ditye áhdónéllii íllure iállíñe néhijcyáné ímamyémúré Jetsóó iitémeho újcujéne. Aane muurá ícyoocápíi ehdu tsaate tamúnaa jodíómú úúbállehíjcyáhi.

Muhdú ditye wákímyeíiñe ímamyémuke Jetsóó nééneé

(Mc 16.14-18; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

16Aanée muha 11-meváréjuco dííbyé mamyémú meíjcyame mepéé Gariréá iiñújĭ caméhbaúvú múúhakyée dibye néhbaúvu. 17Aamée muha tétsihvu dííbyedívú meúújetémé méduurúvá dííbyeke tsaate múúhadítyú dibye bóhiine cáhcújtsótúrónáaáca. 18Árónáacáa múúhakye neébe:

—Muurá Píívyéébe oke picyóó páneere ííñujii, níjkyejii, íjcyáné avyéjuube o íjcyaki. 19Ahdícyane óvíi ámuha pahúllevá iñújĭíne múnáadívú métsújaúcú táuwááboju. Aane cáhcujtsómeke téené uubállé métsótsohíjcyaco Méécááni mémerii, Íapíícho mémerii, tamyémeri, íjcyane. 20Áámeke ihdyu ímíñeúvú méúwáábóco tátyaúhbaju néhdu ditye iíjcyaki. Aabe muurá ámúhamáyé ó íjcyaá paíjyuváré ííñuji nĭjkévanévújuco. Áyu tehdújuco.

MÁÁCOÓ

Mááco Jetsóodítyú cáátúnuháámiɨ

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne

(Mt 3.1-12; Rc 3.1-9, 15-17; Ja 1.19-28)

1 [1]Íllúu tujkéváné Píívyéébé Hajchi Jetsocríjtó mepájtyetéiñe méénúné uwááboju.

[2]Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjyáa Itsaíaúvú caatúnú íwaajácúháámɨtu tsúúcajátújuco tsojtsó múnáajpi Jóáádityu ílluú:

Ó pícyoó dɨ̈ihde tsáápiikye dibye iúúbálle mɨ̈amúnáake ditye
iímíbáávyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

[3] Aane mélléeboó ɨ̈ɨ́néubárá píívyétúné iiñújɨri íjcyaabe keeváwu
íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímítyú ámuha meícyahíjcyánetu
tsaímiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube iájtyumɨ̈vaki.”

Ehdúhjáa Itsaíá íwaajácúháámɨtu caatúnú Jóáádityu.

[4]Ahdújucóhjáa dibye ɨ̈ɨ́néubárá píívyétúné iiñújɨri úwáábohíjcyáné mɨ̈amúnáake ditye ímityúné iícyahíjcyáné ɨ̈ɨhvéjtsóne ɨ̈mɨánejcúveréjuco ɨ̈ɨbúwááve diityé imítyú iábájɨ̈ɨvémeíki, ááné uubállé ditye itsójtsótsámeíki. [5]Pahúllevátúhjáa Jodéá iiñújɨ múnáadítyú píhcyáávehíjcyámé dííbyedívú dííbyé uwáábó illéébúcunúki. Téhduréhjáa Jerotsarée múnáadítyú mítyame píhcyáávehíjcyáhi. Áámedítyúhjáa ímityúné imyéénuhíjcyáné úúbállémeke tsótsohíjcyaabe Joodáatu.

[6]Aanéhjáa diibye Jóáa caméállómú ɨhjɨ́netu méénúmeíñé wajyámúúnema íjcyáábéj pɨɨnétú ócájɨmɨ̈ɨhé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa íímúhojpácyó ádohíjcyaábe. [7]Aabéhjáa úwááboobe nehíjcyáhi:

—Muurá íjcyaabe tsijpi táhboone úwáábóiibye táehnííñevu ɨ̈htsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájɨ̈ubáré o tácóriúcu dííbyedívú o pɨ̈ɨhɨ́véítyúroóbe. [8]Muurá ámúhakye núpácyori ó tsótsohíjcyáhi. Áánetu ihdyu diibye ámúhá pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho.

Jóáádivu Jetsóó tsójtsótsámeíñe

(Mt 3.13-17; Rc 3.21-22)

[9]Téijyúhjáa Jetsóó péé Gariréá iiñújɨri íjcyacóómí Natsaréetu diibye Jóáa éllevu Joodáatu dííbyeke dibye itsójtsoki. [10]Aabéhjáa tsúúca dibye tsójtsótsihdyu íjchívyeebe ɨ̈ɨténáa cáámetu Píívyéébé Apíichó niityé dííbyedívú ɨ̈juuúdú nééneé. [11]Áánáacáhjáa idyé cáámetu Píívyéébe nééhií:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne
(Mt 4.1-11; Rc 4.1-13)

12 Ehdúhjáa dibye tsójtsómeiñé boonétú Píívyéébé Apíichó dííbyeke tsajtyé ɨ́ɨnéubá píívyétúné iiñújɨvu. **13** Áhulléhjáa íjcyaabe 40 coojɨ́vá apáámyéré iyámé íjcyáhulle. Áábekéhjáa téhullévú Naavéné máváríjchóóbeke níjkyéjɨ múnaa pɨ́ábohíjcyáhi.

Jetsóó úwáábótújkenúne
(Mc 4.12-17; Rc 4.14-15)

14-15 Aanéhjáa téijyu tsojtsó múnáajpi Jóááke ditye cúvéhoojánúné boonétú Jetsóó péé Gariréavu. Áhullé múnáakéhjáa Píívyéébé avyéjuvu muhdú meúcáávéiñé úwááboobe nééhií:

—Tsúúca Píívyéébe íavyéjúejte íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ahdícyane ílluréjuco méɨhvéjtsó ímityúné ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá ɨ́jtsaméí ɨ́mɨánejcúvuréjuco mecápáyóóvéne mécahcújtsó íñe mepájtyetéiñé uwááboju. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune
(Mt 4.18-22; Rc 5.1-11)

16 Aabéhjáa Gariréá unéú úníuri péébe úújeté Tsimóomútsí íñahbe Aderéema amómeke tsɨ́nuhíjcyámútsidívu. **17** Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ámuhtsij, ookéréjuco méuráávye. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoó mɨ́amúnáakéréjuco Píívyéébedívú ámuhtsi meɨ́ búwáávétsóíñé wákimyéivu.

18 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé ɨjtsɨ́nuuháñé ɨɨ́hvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

19 Áámútsimáhjáa péébe éhnííñéwuúvú úújeté Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboo, Jóáaá, íjcyamútsí ɨhmɨ́ɨ́né pañe ɨjtsɨ́nuuháñé pájáábohíjcyamútsidívu. **20** Áámútsikyéhjáa idyé dibye pɨ́úvánéllii ɨhmɨ́ɨ́né pañe cááni Tsebedéoma ɨ́pɨáábojte íjcyámedítyú peemútsí dííbyemáyéjuco.

Tsáápí pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Rc 4.31-37)

21 Éhdúmekéhjáa iújcúmema Jetsóó úújeté Capenaóovu. Aabéhjáa téhulle wáyeéévejcóójɨ́ pihcyáávéjá pañévú úwaabóhi. **22** Ááneríhjyáa mítyane ullévenúmé ávyétá tujkévé ávyéjuube múúne íhjyúvajɨ́jtó dibye íhjyúváneri. Tsáháhjáa dibye íhjyúvatú taúhbájú uwáábojte íhjyúvahíjcyádu. **23-24** Áijyúhjáa tééjá pañe tsaapi naavéné ípañe íjcyaabe kévádijcyó íllu dííbyeke:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaábej! ¿ɨ́veekí múúhakye ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhakye ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ɨ́mɨáábé Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

25 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—¡Cúúvéhulléré diícya! ¡Díjchivye áádí pañétu!

26 Ááneréjucóhjáa naavéné wánijcyámeiíbyéré íjchivyéné dííbyé pañétú ávyétá ihnáhó dííbyeke iáméjcatsíchónema. **27** Ehdúhjáa Jetsóó méénúneri pámeere iíllityéne nééhií:

—¿Múhdutúami aabye ehdu meénuj? Ávyetáha ɨmiááné tsíhdyure dííbyé uwááboju. Muhdú naavémú íjcyarómé ijchívyé dibye néénetu.
28 Ehdúhjáa dibye méénúné uubállé tsújaavé páneere Gariréá iiñújiri.

Tsimóo Péédoró báábeke Jetsóó bóhiitsóne
(Mt 8.14-15; Rc 4.38-39)

29 Átsihdyúhjáa pihcyáávéjá pañétú pééme tsaméhjɨ Jacóóboo, Jóáaá, íjcyame Tsimóoma Aderéemútsi jávu. 30 Áijyúhjáa Tsimóó baabe áíívyeri chémene úúballémé Jetsóoke. 31 Áánélliihyéhjáa díílle éllevu ipyéene íhyójtsitu dibye íjyócujcárolle tsúúca ibóhɨɨne diityéké májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhiitsóne
(Mt 8.16-17; Rc 4.40-41)

32 Aanéhjáa tsúúca meííjyunúrónáa tsívahíjcyámé dííbye éllevu naavémú ípañe íjcyáméhjima tsíñéhjiri chéméméhjike dibye ibóhɨɨtsoki. 33-34 Mítyaméhjáa técoomí múnaa tééjavu tsáámedítyú páhduváré néhéhjɨ chémeri íjcyámeke bóhɨɨtsohíjcyaábe. Áhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyaábe. Aaméhjáa diitye naavémú muubá dibye íjcyane nééíyónáa tsá dibye diityéké ɨhvéjtsotú ditye iíhjyúvaki. Waajácúméhjáa dííbyeke.

Jetsóó úwaabó pahúlleváré Gariréá iiñújɨ pañe
(Rc 4.42-44)

35 Ááné tsitsɨɨvevúhjáa pejcójuco técoomítyú dibye pééne tsátsihvu Píívyéébema iíhjyúvaki. 36 Áábekéhjáa Tsimóó íñahbéjtema néhcotéhi. 37 Aaméhjáa iájtyúmɨɨbeke nééhií:
—Mɨamúnaa uke néhcohíjcyáhi.
38 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:
—Árónáa metsu éhcóómijɨvú mepéé técoomíji múnáake idyé o úwááboki. Muuráhjáa ímichi téénéllii o tsááhií.
39 Aabéhjáa pihcyáávejááné pañévú pahúllevá múnaa Gariréá iiñújiri íjcyámeke úwáábohíjcyá tsaaté pañe naavémú íjcyámeke wáágóoobére.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiitsóne
(Mt 8.1-4; Rc 5.12-16)

40 Áábé lliiñévúhjáa íjpi chájááveebe imɨmóúúveténe néé dííbyeke:
—¿Aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?
41 Áánélliihyéhjáa dííbyeke idyócáraúcunúne dííbyedi iɨ dáátsóvéne neébe:
—Mu ihdyu tehdújucoj.
42 Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsúúca bóhiɨbe. 43 Áábekéhjáa neébe:
—Dúúbálledí tsaate juuváyí uke pájtyémeke íñe muhdú u bóhiɨne.
44 Tsapéhdúré llúúváábe éllevu pééne dííbyedívú dúhjétsámeítyeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu íñe u ímíjpyeténé hallúvú Píívyéébeke tsíeméneri ú ɨɨcúveé téénetu mɨamúnaa iwáájácu tsúúca u bóhiɨjucóone.
45 Ehdúhjáa dibye bóíjcyúrónáa pámeekéré juuváyí ipájtyedúmeke úúbálleebe muhdú ibóhiɨne. Aaméhjáa mítyane Jetsóodívú píhcyáávehíjcyánélliі tsáhájuco dibye píívyetétú múhdutú cóómí pañévú

iúcáávéiyóne. Áánélliihyéhjáa pehíjcyaabe imíchi ditye íjcyátútsihjɨ́ríye. Áróné pañéhjáa pahúllevátú dííbyedívú píhcyáávehíjcyáme.

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó bóhɨitsóne

(Mt 9.1-8; Rc 5.17-26)

2 [1]Ehdúhjáa tsúcájá tsiéllé iíjcyátsihdyu tsiiñe óómiibye Capenaóovu. Ááné uubálléhjáa idyé ɨ́ícúíwuúré tsúúca waajácúmé técoomí múnaa. [2]Aaméhjáa dííbyedívú píhcyaavémé dibye íjcyaja wáhpécunúmeke úwááboóbe. [3]Áánáacáhjáa 4-meva tsivá íjpi vááúmeítyúúbeke dííbye éllevu. [4]Árónáacáhjáa tsá ditye píívyetétú iúújetétsóné mítyane mɨ́amúnaa íjcyánélliihye. Aánélliihyéhjáa cáámetu dibye íjcyátsií tujkévetu idyóhejúróne botsíi dííbyeke niityétsóme. [5]Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóó dííbyeke:

—Llíhij, tsúúca úhdi o ɨ́dáátsóvéne díimítyú ó ábájɨɨvéjucóóhií.

[6-7]Ehdúhjáa dibye néénetu tétsihyi íjcyame taúhbájú uwáábojte néjcatsíhi:

—¿Aca ɨ́veekí aabye ehdu ihjyúvá Píívyéébe ímí dííbyedívú ɨ́jtsúcunúnejɨ́ɨ́vari? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe piivyété mɨ́amúnáadítyú íimítyú iwáágoóné diityédí ɨɨ́dáátsóvénema. [8]Ehdúhjáa Jetsóodítyú ditye néjcatsíñé iwáájácúne neebe diityéke:

—¿ɨ́veekí ímityúné óhdityu ámuha méɨ́jtsámeíhi? [9]¿Aca muhdú ámuha oke méɨjtsúcunúhi? Áánerá ó piivyété mɨ́amúnáadi o ɨ́dáátsóvéne diityé imítyuháñé diityémá o ímíbajchóne. Áánéllii ó piivyété áánúke o nééneé: "Úhdi o ɨ́dáátsóvéne díimítyú úúma o ímíbajchóhi." Áhdure ó piivyété o nééneé: "Dímíjpyeténe dɨ́ɨ́hbotámá dipye dihjyávu." [10]Ahdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumɨ́ Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe muhdú o méénune.

[11]Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe dííbyeke: Llíhij, dímíjpyeténe eene dɨ́ɨ́hbotámá dipye dihjyávu.

[12]Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóó néénemáyé tsúúca iímíjpyeténe ɨ́ɨ́hbotámá péjúcoobe pámeere ɨ́ɨ́ténáaáca. Ááneríhjyáa mítyane iúllévenúne Píívyéébeke idyúúrúváne néémeé:

—Ávyeta tsá múijyú ehdɨ́ɨ́vane maájtyúmɨtúne.

Revíikye Jetsóó újcune

(Mt 9.9-13; Rc 5.27-32)

[13]Ááné boonétúhjáa tsiiñe Jetsóó péé únéú úniúvú ímamyémuma. Áhullévúhjáa idyé dííbyedívú píhcyáávémeke úwááboóbe. [14]Átsihdyúhjáa péébe úújeté Apéó hajchi Revíí ííñújɨ́ avyéjúúbé wáábyuta dsɨ́ɨ́dsike iáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúúbedívu. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóhjáa dibye pééne dííbyemáyéjuco.

[15]Áábe jávúhjáa Jetsóó téijyu majchó ímamyémuma. Áámemáhjáa téhdure tsijtye majchó téénere ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsɨ́ɨ́dsɨ́ ahdótso múnaa. Áhduréhjáa íjcyámé tsijtye ímityúmé diityéma. Mítyaméhjáa dííbyema pehíjcyáhi. [16]Ehdúhjáa dibye diityémá májchone ɨɨ́ɨ́téne taúhbájú uwáábojtémá paritséómú néé dííbyé mamyémuke:

—¿Aca ɨ́veekí eene ámúhá uwááboobe majchó aatye ímityúméhjɨma?

[17]Aanéhjáa Jetsóó illéébóne néé diityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhiime tsaímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboóbe. Ahdícyane tsáháa ímiáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímítyúme wáábyú o tsáá diityéké o ímíbáávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye iĭ búwááveki. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséómuke.

Jetsóó mamyémú majcho áwatyúne
(Mt 9.14-17; Rc 5.33-39)

18 Tsáijyúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáá mamyémuma diitye paritséómú mamyémú Píívyéébema iíhjyúva majcho áwahíjcyáhi. Aanéhjáa Jetsóo éllevu ipyééne tsaate dííbyeke nééhií:

—¿Aca ĭveekí dímamyémú majcho áwátúnáa Jóáá mamyémuma paritséómú mamyémú tsáijyu áwahíjcyáhi?

19 Áánélliihyéhjáa diityéké neébe:

—¿Aca tsaapi táábáváné wañéhjivu tsááme ikímóóvéne majcho áwáiyáhi? Muurá teene wañéhjĭ aabájaabe diityémá íjcyánáa tsá ditye áwáityuró majcho. Ehdu nééne támamyémú tsá majcho áwáityuró diityémá o íjcyáné hajchóta. 20 Muurá ihdyu íjcyaíñé diityédítyú o pééiñe. Áijyu ihdyu óvíi muhdú iñéhajchíí tsáijyu awámye.

21 Tsá muurá tene ímityú tsúúcáaja wájyamu béhbátu mepájaabóne. Muurá teeja menítyúcooca éhnííñevu íllure táváajcároba. 22 Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíínojpácyó mepícyoone tsúúcáau mĭĭ héneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsáráúúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Áijyu wágóovéné tsanéécújuco bíínójpácyoma cahpáyu. Áánéllii béjpácyo mépañénú bééú pañévúré muhdú tsanéécú iíjcyátuki. Ehdu nééne tsá tene ímityú ihdééné uwááboju béhné uwáábójú pañévú meúacóne. Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

Wáyeéévejcóójĭ Jetsóó mamyémú méénune
(Mt 12.1-8; Rc 6.1-5)

23 Aabéhjáa tsáijyu ímamyémuma pajtyé úmihéj piinétú wáyeéévejcóóji. Áijyúhjáa ímamyémú bajtsóháñetu ujcú imájchoki. 24 Áánélliihyéhjáa paritséómú néé dííbyeke:

—¿Aca ĭveekí aatye dímamyémú meenú íjcyooji wáyeéévejcóójĭ meméénúityuróne?

25 Árónáacáhjáa neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu iájyabáávaténéllii íñahbéjtema Dabíiúvú téeméné méénune Píívyéébé waajácuháámitu cáátuváne? 26 Muuráhjáa Abiatáá llúúvájté avyéjuube íjcyáijyu duurúvájá pañévú iúcáávéne imájchóityuróné Píívyéébé iicúvé pááa tééjá pañévú pícyámeíhijcyáné majchómé apáámyérée llúúvájte máchohíjcyáne.

27 Áhduréhjáa neébe:

—Muurá wáyeéévejcóójĭ ijcyá mĭamúnaa ímí téjcooji iíjcyaki. 28 Áánéllii Mĭamúnáájpidívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcoóji.

Tsáápi hójtsĭ Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mt 12.9-14; Rc 6.6-11)

3 1 Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma tsiiñe úcaavé pihcyáávéjá pañévu. Áájá pañéhjáa tsaapi múhdurá íhyójtsi néébeé. 2 Aanéhjáa téijyu wáyeéévejcóójĭ

íjcyánéllii tsaate dííbyedívúré ɨ́ɨ́tehíjcyá ‘áádíkye éhne ímíjpyetétsóiíbye’ iñééne téénej téeveri dííbyedívú iñéétsóroki. 3 Áánáacáhjáa dííbyeke neébe:

—Muúbej, cána dichaj.

4 Ahdújucóhjáa dibye pééneé. Áábedítyúhjáa neebe pámeere tétsii íjcyámeke:

—Ámuúhaj, ¿a tehdújuco tsaatéké mepɨ́ áábóiyóné íjcyooji wáyeéévejcóójij, mityá tsáhaáj? ¿A mépájtyetétsóiyá tsaate dsijɨ́veri íjcyámeke téjcooji íjcyaróne, mityá méɨ́ hvéjtsóiyá ditye idsɨ́ jɨ́ve wáyeéévejcóójɨ́ íjcyánélliíhyej?

Ehdúhjáa Jetsóó díllone tsá ditye áñújcutúne. 5 Aanéhjáa dííbyeke tsaríwu pajtyéráhi. Árónáacáhjáa idyé ɨ́dátsó ijtsúcunúúbé ditye dííbyeke cáhcújtsotúne. Átsihdyúhjáa neebe diibye múhdurá íhyójtsi néébeke:

—Muúbej, cána ííllevu cujúúvé díhyójtsiɨ́.

Ahdújucóhjáa dibye cújúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe. 6 Ehdúhjáa Jetsóó méénune paritséomú iɨ́ɨ́téne tétsihdyu pééme Heróóde hájkímuma pítyácójcatsí muhdú dííbyeke idsɨ́ jɨ́vétsoíñe.

Mítyane mɨ́amúnaa Jetsóodívú píhcyaavéne

7 Árónáacáhjáa tétsihdyu ímamyémuma peebe únéú úniúvu. Áábekéhjáa mítyane mɨ́amúnaa úraavyé Gariréá iiñúji múnaa. 8 Aabéhjáa méénúráítyúronéhjɨ́ mítyane méénúné uubállé tsújaavé pahúllevávu. Áánélliihyéhjáa mítyame tsáácunú pahúllevátú Jodéá iiñújituu, tééné iiñújiri íjcyacóómí Jerotsaréetuu, Idoméá iiñújituu, Joodáá tsiñéjcutuu, Tííroó, Tsidóoo, íjcyáné iñújɨ́ɨ́cutuu, íjcyane dííbyeke iájtyúmiki. 9 Ehdúhjáa mítyane mɨ́amúnaa Jetsóodívú píhcyaavéjúcóónéllii neebe ímamyémuke ditye miine iímíbájcho témɨ́ pañévú iúcááveki. 10 Mítyanéhjáa dibye chéméméhjike bóhɨ́ɨ́tsohíjcyánéllii ávyetáréjuco ditye dííbyedívú píhcyáávehíjcyáne. Aaméhjáa imíllehíjcyá dííbyeke idyómajcóné ibóhiɨ́ki.

11 Áijyúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyame dííbyé lliiñévú mɨ́móúúvémé pañétú kéévánécoba néémeé:

—¡Uu muurá Píívyéébé Hajchi!

12 Áánélliihyéhjáa diityéké neebe ditye tsiiñe tehdu iíhjyúvátuki.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye iíjcyaki

(Mt 10.1-4; Rc 6.12-16)

13 Átsihdyúhjáa peebe cáméhbaúvú iɨ́jtsúcunúdúmema. 14 Áámedítyúhjáa meménuube 12-meváké dííbyé uwááboju úwáábomété péhíjcyáímyeke. 15 Áámekéhjáa ájcuube ɨ́ihnáhootu ditye chéméméhjike ibóhɨ́ɨ́tsohíjcyaki, naavémú tsaaté pañe íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. 16-19 Aaméhjáa ílluúme: diibyéhjáa Jetsóó Tsimóoke Péédoródívú méménuúbee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámútsikyéhjáa dííbyere chíjchí hájchimútsidívú méménumútsii, Aderéee, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, Apéó hajchi Jacóóboo, Tadéoo, cananíjtámúejpi Tsimóoo, diibyéhjáa Jetsóodívú méénútsóiibye Jóóda Ijcyarióótee, éhdume.

Jetsóoke Naavéné pɨ́ áábohíjcyáné tsaate nééneé

(Mt 12.22-32; Rc 11.14-23; 12.10)

20 Áámemáhjáa Jetsóó tsúúca oomí ípyée iícyahíjcyajávu. Áánáacáhjáa tsúúca mítyane mɨ́amúnaa píhcyaavé tétsihvu. Áámedíyéjucóhjáa túhuuvémé

tsá imájchóíyónéhjɨ éllevu íjcyatúne. 21 Aanéhjáa iwáájácúne dííbye hájkímú tsáá dííbyeke tétsihdyu itsájtyéroki. Ɨjtsúcunúméhjáa dibye méívaténe.

22 Téhduréhjáa mítyame tétsihyi taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsááme néé dííbyedítyu:

—Áádí pañe mɨa naavémú avyéjuube Betsebóo. Téénéllii muurá eene dibye pɨ́áábóneri tsaaté pañétú naavémuke waagóohíjcyaábe.

23 Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityéké nééhií:

—¿Aca múhdutú diibye Naavéné iiye waagóómeíiyáhi? 24 Muurá tsáné avyéjujte tsajɨ́jtóré ɨ́jtsámeítyúmé páhduváré idyárɨ́ɨ́véjcatsíhajchíí íllure wáchájánújcatsí íavyéjutu. 25 Áhdure tsája múnaa tsajɨ́jtóré ɨ́jtsámeítyúmé páhduváré idyárɨ́ɨ́véjcatsíhajchíí ílluréjuco ihjyátú wáchájánújcatsíñe. 26 Ahdu ɨ́ɨ́vane muurá Naavéné ihyájkímukéré iwáágóoca íllure pɨ́rújtsóiyá diityéjúcooíyó íavyéjúejte íjcyáíyómeke. Tehdu imyéénuca íllure íavyéjú újóvéjtsóíyoóbe.

27 Tsá muurá tsaapi ɨ́htsútúúbé tsíeméné dííbyé já pañétú múha tsájtyéítyuró dííbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dííbyeke tujkénú ibóáyoca botsíi tsajtyéiyómé dííbyé tsíeméne. Árónáa tsáháubá muurá dibye ihñe múhdivú ɨ́hvéjtsóítyuróne. Ahdu ɨ́ɨ́vane tsá Naavéné oke pɨ́áábóítyuró dííbye hájkímuke o wáámíuki.

28 Ɨ́mɨáánetúré ámúhakye o néé panéváré ímityúné mɨ́amúnaa méénuhíjcyáronéhjɨ́ Píívyéébe abájɨ́ɨ́veíñé diityédí ɨ́ɨ́dáátsóvénema. Áhdure ímityúné óhdityu ditye ihjyúvahíjcyáronéhjɨ́ ábájɨ́ɨ́véiíbye. 29 Áánetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúné íhjyúvahíjcyámedi tsá dibye múijyú ɨ́dáátsóvéityúne. Aane tsá múijyú diityémá ímíbáávyéityúne. 30 Ehdúhjáa diityéké neebe dííbyé pañe naavéné íjcyane ditye néénélliihye.

Jetsóoke tsɨ́ɨju dííbyé nahbémuma újcutéróne
(Mt 12.46-50; Rc 8.19-21)

31 Áánáacáhjáa tétsihvu tsɨ́ɨju dííbyé nahbémuma wajtsɨ́ áachí éhnejcúvu. Aaméhjáa tsaatéké néé ditye dííbyeke iñéé dibye iúújéva diityéke. 32 Ahdújucohjáa tsaate dííbyé úníuri íjcyame nééne dííbyeke:

—Dɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́ju díñahbémuma ukévá néhcome éhtsíhyi áachi.

33 Árónáacáahjáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé tátsɨ́ɨ́juú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

34 Ehdúhjáa iñééne íúníuri ácújcatyémeke ɨ́ɨ́ɨ́téne neébe:

—Áánerá téhdure ámuha wahárómú táñahbémú táñaallémú méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha meíjcyame. 35 Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé dibye ímillédú íjcyame ɨ́mɨááné tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, wahárómu. Ehdúhjáa Jetsóó diityéké nééhií.

Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.1-9; Rc 8.4-8)

4 1 Aabéhjáa tsiiñe únéú úniúvú úwáábóóbedívú idyé mítyane mɨ́amúnaa píhcyáávénéllii mɨ́ɨ́né pañévú iúcáávéne téémɨ́ pañéturéjuco dibye úwaabóné diityéke. 2-3 Átsihvúhjáa mítyane tsíeméněhjɨtu úwááboobe nééhií:

—Ámuúhaj, cáhawáá mélleebúcunuj:

Tsaapíhjyáa íwajcyóhá tríígoúúhá bájtsoobe íllure wávárajcóhi. 4 Aanéhjáa dibye wávárájcónetu tsáuhjɨ juuváj pɨ́ɨnévú dójcone coomɨ́mú

méhdojéhi. 5 Ááné tsiúhjɨ́hjáa dojcó néwayúúné raahóvú iiñu imíchi íjcyátútsihvu. Áuhjɨ́hjáa ɨ́ɨ́cúíwuúré iiñé tétsii iiñu mítyane íjcyátúnélliíhye. 6 Áróhiibájɨ́hjáa chemé núhbá allóócori hállúháñeríyé tébajkyéjɨ́ íjcyánélliíhye. 7 Ááné tsiúhjɨ́hjáa dojcó tsuhjɨ́ pañévu. Ááné hallúvúhjáa teene tsuhjɨ́ wáánénéneri ííñeróné dúhcúvaténé tsáhájuco néévatúne. 8 Áánetúhjáa ihdyu tsáuhjɨ́ dojcó tsátsii imíwu ííñujɨ́ nétsihvu. Aanéhjáa tsaímíyé píívyene imíwu neeváhi. Tsáhiibájɨ́hjáa uhjénéré neeváhi. Áánetúhjáa tsíhiibájɨ́ kémú neeváhi. Ááné tsihííbájɨ́hjáa éhnííñevu mítyane neeváhi.

9 Ehdúhjáa tsaapi bájtsone iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—Ehdu teéne. Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi.

Jetsóó íuwáábó túhujtsóne

(Mt 13.10-17; Rc 8.9-10)

10 Aanéhjáa bóónétu iiye iíjcyátsihvu ímamyémuma tsijtye tétsii íjcyame dilló muhdú nééiyóné teene tsaapi bájtsónetu dibye úwaabóne. 11 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhadívú Píívyéébe bóhówátsohíjcyá ámuha mewáájácu muhdú dííbyé avyéjú íjcyane. Áánetu eene tsíeméńehjɨtu ó úwáábohíjcyá oke cáhcújtsotúmedívú tene ibóhówáávétuki. 12 Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumɨ́júcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmɨ́túmeúvúdu. Áámé imítyuháñé muurá tsá ímíbáávyéityúne. Ehdu néénéllii ó úwáábohíjcyá tsíeméńehjɨtu.

Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne

(Mt 13.18-23; Rc 8.11-15)

13 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsá ámuha mewáájácutú tsaapi bájtsónetu o úwaabóné ɨiná nééiyóne? ¿Aca múhdutúrá ámuha méwaajácuú tsiiñe téhdure néńehjɨtu ámúhakye o úwaabóne? 14 Muurá eene tsaapíhjyáa tríígoúúhá wávárajcódú nééne íñe tsaapi ɨ́mɨáájú úwááboobéré pehíjcyáhi. 15 Aane tsaate ímí lléébójúcóórómeke Naavéné téénetu mútátsohíjcyáhi. Aane muurá nééiyóné eene juuváj pɨinévúhjáa dójcoúhjɨ́ coomɨ́mú méhdojéne. 16-17 Áánetu teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré nééné mávaríjchojúúné íjcyanéhjɨ́ iáábucújúcóótúnetu ílluréjuco teene ɨ́hvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjɨ́ imíwu ííñeróné núhbá allóócori chémene. Ehdu muurá patyéhijcyáné ímí cáhcújtsótúmema. 18-19 Áánetu ɨ́mɨá uwááboju tsúúca ímí lléébórómé mítyane ɨ́jɨ́ avyéjuríyé itsúúrámeíñéllii ílluréjuco ténejcu ábájɨ́ɨ́vehíjcyáne. Aane nééiyóné muurá eene tsuhjɨ́ pañévúhjáa dójcoúhjɨ́ ííñeróné íllure dúhcúvaténé néévájúcootúne. 20 Áánetu ihdyu ijcyámé tsaate tééné uwááboju illéébóne cáhcujtsómé ímí tehdújuco úráávyehíjcyáme. Aame muurá eene imíwuúhjáa ííñujɨ́ nétsihvu dójcoúhjɨ́ ííñedu. Áámedítyú muurá ijcyámé tsaate eenéhjáa uhjénéré nééváhiibájɨ́dú néémeé. Áánetu ijcyámé tsijtye eenéhjáa kéémú nééváhiibájɨ́dú néémeé. Áánetu ijcyámé tsaate eenéhjáa ávyétá mityáné nééváhiibájɨ́dú nééme ɨ́mɨáánéjuco ɨ́mɨáájú icyáhcujtsóné ímí úráávyehíjcyáme. Ehdúhjáa Jetsóó néé diityéke.

Peetétú íjcyáné uwááboju
(Rc 8.16-18)

21 Áhduréhjáa neebe diityéke:
—¿A múúne peete mepéététsóne mépicyóó tsíeméné lliiñévu? Tsáhaá. Muurá
ihdyu mepéététsóne cáámevu mépicyóó tene iájchúcunúki. 22 Ehdu nééne muurá
Píívyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meícyahíjcyáne. Muurá íñe
teevétari meméénuhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere
waajácúméiíhi. 23 Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi.
24 Téhduréhjáa tsiiñe neébe:
—Ímíñeúvú tsáma méɨjtsoco íñe ɨmiá uwááboju tsúúca ámuha
mewáájacújucóóne. Muurá teene ámuha mewáájacújúcoorómé múhdurá
medárɨɨvémeíhajchíí Píívyéébe tsáhájuco ámúhadi ɨɨcúvéityúne. Áánetu
tsúúca iwáájacúné ímí úráávyémeke éhnííñevu waajácútsóiíbye. 25 Muurá
ɨmiáájú ímíllémedívú bóhówájtsóiibye éhnííñevu ditye ímíñeúvú iwáájácuki.
Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá dibye bóhówájtsóityúne. Ááne tsáijyu múu
áyánéwu ditye wáájácuróné dojtúcúiibye diityédítyu.

Tríigo bájtsómeíñetu íjcyáné uwááboju

26 Téhduréhjáa neebe diityéke:
—Muurá tsaapi bajtsó tríígoúúhá íwajcyóha. 27 Aane ɨbúwajɨɨ dibye
íjcyánáa keemévehíjcyá pajcóójɨváré dibye wáájácútúné hallúri. 28 Ehdu
muurá ííñújɨri ímí bajtsóháñé píívyene ikyéémévéne tsúúca wajcó iñéévá
ípívyééveíñéjuco. Aane tsúúca neeváhi. 29 Aane kéémécooca ílluréjuco
áábájaabe újcune. Ehdu muurá pajtyéiñe Píívyéébé avyéjúejtéma. Muurá
diityéké dibye újcúíñe éévé úújetécooca újcúiibye diityéke.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.31-32; Rc 13.18-19)

30 Téhduréhjáa tsiiñe neebe Jetsóó diityéke:
—¿Aca ɨɨnetú íñe tsiiñe ámúhakye ó úwáábooó Píívyéébé avyéju? 31 Muurá
dííbyé avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñé uméhé neeváú kémúútúróúwu
mebájtsou mítyáhécoba kéémevédu. Muurá pahévá nevááúné lliiñévúré
tééhé neeváú ávyétá ayáúwu. 32 Áróúwu muurá mebájtsou ííñene keemévé
mítyáhécoba pahéváré bajtsóhééné ehnííñevu. Ááhé wájcáváné hallúvú
muurá wahpéjté pɨhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Jetsóó iúwaabóné tsíeméněhjɨtu úúballéne
(Mt 13.34-35)

33 Ehdúhjáa Jetsóó mɨamúnáake iúwaabóné tsíeméněhjɨtu úúbállehíjcyá
muhdú ditye lléébóiyódu. 34 Tsáháhjáa dibye pevénéré úwáábohíjcyatúne.
Árónáacáhjáa ihdyu ímamyémuke ímíñeúvú waajácútsohíjcyaabe ɨiná tene
nééiyóne.

Kííjyébama nohjɨ Jetsóó ɨhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Rc 8.22-25)

35 Ááné iijyúnuvúhjáa neebe ímamyémuke:

—Métsu éhnéjcúeúvú mepéékií.

36 Ahdújucóhjáa tétsihíyé tsijtye íjcyánáa ditye pééne tsíñejcúeúvú mɨ́ɨ́neri. Áámemájucóhjáa idyé tsaate ɨhmɨ́néneri pééneé. 37-38 Aaméhjáa pɨ́ɨ́nééuri íjcyánáa ávyétá ɨhnáhó kííjyébari mítyane nújpacyo nóhjɨne úcaavé diityé mɨ́ɨ́né pañévu. Aanéhjáa ipámáávéíyóneri iíllityéne diitye ímamyémú idyéjuri cúwahíjcyáábeke iákyéjtsóne nééhií:

—¡Ávyéjuúbej, tsúúca mémájcánuúhi! ¿A tsá íñe meke u pájtyetétsóityúne?

39 Áánélliihyéhjáa iájkyéne úhbaabe kííjyébama nohjɨ íjcyane. Neebéhjápeé:

—¡Iijyévéne, dɨhvéte!

Ahdújucóhjáa tene ɨ́hveténé dáíhañéréjuco. 40 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿ɨ́veekí ayájú ɨhnáhórá ámuha meíllityéne? Tsáháhaca bo ámuha Píívyéébeke ími mecáhcújtsotúne.

41 Ehdúhjáa diityéké dibye néérónáa íllure íllityémé néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kííjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsáápí pañe naavéné íjcyane

(Mt 8.28-34; Rc 8.26-39)

5 1 Aaméhjáa tsúúca úújeté tsíñejcúeúvú Gadáárá iiñújɨvu. 2 Aanéhjáa ditye cátsúúvénemáyé Jetsóó ijchívyéhi. Áábe éllevúhjáa tsaapi níjkyénéj pɨ́ɨne ícyahíjcyaabe tsáá ípañe naavéné íjcyaábe. 3 Aabéhjáa ávyéta tsɨ́ jpá néébeke tsá múha píívyetétú iékeevéne. Úwááñehíhjyáa íjcyáróneri tsá múha dííbyeke chíjchúítyuróne. 4 Tsáijyúhjáa tsúúca dííbyeke chijchújúcohíjcyarómé íjtyúháácyuma íhyójtsɨcu. Áronéhjáa távúdócohíjcyaábe. Tsáháhjáa múha dííbyeke muhdú méénúítyuróne. 5 Aabéhjáa cójɨ́ hajchótá pécóhajchótá íhjyúcunúúbéré pehíjcyá níjkyénéj pɨ́ɨne. Ááné tsaíjyúhjáa cámewajúneri pehíjcyaabe néwayúúnetu wápújúhcámeííbyére. 6 Aabéhjáa tsíhyullétúré Jetsóoke iájtyúmɨ́ɨ́ be éllevu dsɨɨnéríyé ipyééne mɨ́móúúveté dííbyé lliiñévu. 7 Áánemáhjáa kéévánécoba neebe dííbyeke:

—¿ɨ́ɨná óhdityu ú imíllé ɨ́htsútuube Píívyéébé Hajchi Jetsóó u íjcyaábe? Uke Píívyéébe mémeri o néé óhdi u ɨ́cúbáhrátuki.

8 Ehdúhjáa naavéné dííbyé pañétú néé Jetsóoke dibyéhjáa dííbyeke ‘díjchivye áádí pañétu’ néénélliihye.

9 Áábekéhjáa Jetsóó nééhií:

—¿Aca muubá dimyéme? Áánélliihyéhjáa neébe:

Tamyémé Píváánéejpi mítyame muha meíjcyánélliihye.

10 Aanéhjáa diitye naavémú néé Jetsóoke dibye diityéké iwáágóótu tsíhyullévú tééné iiñújɨtu. 11 Áihjyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri. 12 Áánélliihyéhjáa dííbyeke néémeé:

—Múúhakye ihdyu wallo aatye méénímú pañévuréjuco.

13 Ahdújucóhjáa dibye wállóónéllii dííbyé pañétú iíjchívyéne méénímú pañévuréjuco ditye újcámeíñe. Aaméhjáa ditye méívatétsómé 2,000-meváubáhjáa íjcyame cámewájutu únéú pañévú cáhtsíñibámé májcanúhi.

14 Ááneríhjyáa diityé tehmejté iíllityéne ɨ́ɨ́cúi tétsíi múnáake úúballéhi. Áánélliihyéhjáa téhullévú péécunúmé iájtyúmɨ muhdú tene pájtyene. 15 Aaméhjáa úújeté diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaabe tsúúca íwajyámúúnema íjcyaabe pevétsɨhjɨ́ duréjuco ácuúcunúúbedívu. Ááneríhjyáa

íllityéme. 16 Aanéhjáa tétsihyi íjcyame úúballé diityéké muhdú tene pájtyene.
17 Aanéhjáa múhdurá ɨĭ jtsúcunúnéllii nééme Jetsóoke dibye tééné iiñújɨtu
ipyéé tsiéllevúréjuco.
18 Áánélliihyéhjáa Jetsóó ipyéé mĭĭné pañévú úcáávéébeke diibye eenée
ípañe naavémú ícyahíjcyaabe néé dííbyemáyéjuco ipyéékii. 19 Árónáacáhjáa
neebe dííbyeke:
—Tsá u péédityú óómaá. Dihyájkímú pañévúré péene duubállé diityéké
muhdú Píívyéébe úhdi ɨĭ dáátsóvéne uke ímíjpyetétsóne.
20 Ahdújucóhjáa dibye ihyájkímú pañévú ipyéene úúballéné páneere
muhdú Jetsóó dííbyeke bóhɨɨtsóné Decááporí iiñújɨri íjcyácoomíjɨ múnáake.
Ááneríhjyáa ávyetáré ullévenúme.

Tsaatépɨke Jetsóó bóhɨɨtsóne

(Mt 9.18-26; Rc 8.40-50)

21 Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma bɨwánejcúvúré úújeténáa idyé tsúúca
mĭamúnaa píhcyaavé dííbyedívú únéú úniúvu. 22 Átsihvúhjáa ‘Jáiro’
némeííbyé wajtsĭ pihcyáávéjá avyéjuube íjcyaábe. 23 Aabéhjáa dííbyé lliiñévú
ícyánoovéváne nééhii:
—Ájyúwa ávyeta dsijĭveríjyuco íjcyánéllii uke o néé u dócárájcoté dille
óóma ibóhɨĭki.
24 Ahdújucóhjáa Jetsóó dííbyema péébeke mítyane mĭamúnaa úraavyé
ávyeta ráautúne. 25 Áámé pañéhjáa tsáápille 12 pijcyábájuco díílleke ichémé
tujpácyó ĭ hvetépityúneri ĭcúbáhrámeíhíjcyalle. 26 Aalléhjáa bañúháñé
taabójtedívú ityáábótsámeíñé áhdohíjcyá ihñénehjĭvú ‘pɨrúhpĭrújuco’. Áróné
pañéhjáa íllure ávyetélle. 27 Aalléhjáa muubá Jetsóó íjcyane iwáájácúne
mĭamúnáá raahótú dííbye éllevu ipyéene dííbyé wajyámú dómajcó ‘muurá
dííbyé wajyámú íjcyaróné o dómájcóhajchíí ó bóhɨĭhi’ iñéénema. 28 Ehdúhjáa
ɨĭ jtsámeíñe dómájcolle dííbyé wajyámu. 29 Áánetúhjáa ĭmɨááné tsúúca
bóhɨille tsaímiyéjuco llíñémuúcunúmeíñe. 30 Aanéhjáa Jetsóó waajácú tsaate
bóhɨine dííbyé wajyámú idyómájcóneri. Áánélliihyéhjáa iyévóóvéne néébe
diityéke:
—¿Caatyé ámuha táwajyámutu oke médómajcóhi?
31 Áánélliihyéhjáa ímamyémú nééhii:
—¿Aca muhdú mĭamúnaa wahdyúré néétúnáa ú dilló múha uke
dómajcóne?
32 Ehdúhjáa ditye néérónáa pahúlleva ĭĭteebe iájtyúmɨ caatyé dííbyeke
dómajcóne. 33 Áánélliihyéhjáa eenée dííbyeke dómájcolle iíllityéneri
úúvécunúlléré dííbyé lliiñévú ɨmĭmóúúveténe úúballé dííbyé wajyámú
idyómajcóne. 34 Áánélliihyéhjáa neebe díílleke:
—Wáhaj, ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca ú bohĭĭhií.
Ahdícyane wa dipye tsaímiyéjucoj.
35 Ehdúhjáa Jetsóó díílleke néénáa tsaate pihcyáávéjá avyéjuube Jáiró jatu
tsááme úúballévá dííbyeke ĭ dsĭwu dsĭ jɨvéjucóone. Néémehjáa dííbyeke:
—Tsúúca dáájyuwa dsĭ jɨvéhi. Aane ĭĭnélliihyécó ú tsájtyeé aabye
uwáábóóbeke.
36 Ehdúhjáa ditye nééneri ĭĭcúvétuube Jetsóó néé Jáiróke:
—Kímóóvedíñe. Píívyéébekéré cahcújtso.

37 Ehdúhjáa iñééne tsá dibye ímílletú pámeere dííbyema pééneé. Apáámyéréhjáa péé dííbyema Péédoroo, Jacóóboo, dííbyé nahbe Jóáaá, éhdume. 38 Aaméhjáa pééme úújeté mítyane mɨamúnaa tééjá pañe táhíjcyámedívu. 39 Áámekéhjáa Jetsóó neetéhi:

—¿ɨ̃ɨneríami ámuha metaj? Áánerá tsá dille dsɨ̃jɨ̃vetúne. Muurá íllure cúwalle.

40 Ehdúhjáa dibye nééneri íllure goocóme. Áámekéhjáa tééjá pañétú iíjchívyétsóne iiyéjuco dibye úcaavéné díílléwúuúvúj caanímútsii, diitye 3-meva ímamyémuu, íjcyámema. 41 Aanéhjáa díílléwúuúvuke íhyójtsɨtu iékéévéne neébe:

—Taríta cómi, 'Wáhaj, dájkyeé' nééiyóne.

42 Ehdúhjáa dibye néénemáyé éhne múu cuwátú maájkyevádú ibóhɨ̃ɨ̃ne tsúúca úllelle 12 pijcyábáhjáa íjcyalle. Ááneríhjyáa mɨamúnaa ávyetáré ullévenúhi. 43 Áámekéhjáa Jetsóó bóijcyú muucá ditye teene iúúbállétuki. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díílleke.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mt 13.53-58; Rc 4.16-30)

6 1 Átsihdyúhjáa ímamyémuma óómiibye ípyée ipíívyéné iiñújɨvu. 2 Aabéhjáa wáyeéévejcóójɨ̃ pihcyáávéjá pañévú úwaabóné mítyame illéébóneri dííbyedi iúllévenúne nééhií:

—¿Kiátúami aabye ehdɨ̃ɨ̃vaíñé panéváré wáájacúnej? ¿Aca múhdutú piivyéteebe méénúráityúronéhjɨ̃ imyéénune? 3 Áánerá úméhewááné wákimyéi múnáajpi diibye Maaríá hajchi. Áábé nahbémújuco muurá Jacóóboo, Jotséee, Jóódaá, Tsimóoo, éhdume. Téhdure muurá íñaallémú ijcyá íchihyi méjpɨɨ̃ne. Ehdúhjáa dííbyedítyú iñéene tsá ditye ávyejúúlletú dííbyeke. 4 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ihdyújuco tsáma Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáróóbeke dííbyé iiñújɨ múnaa ihyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúlletú tsíjtye múnaa íjcyarómé ávyejúúlléébeke.

5 Ehdúhjáa tétsíi múnaa dííbyeke cáhcújtsótúnéllii tsá dibye tétsihvu mítyane méénúráityúronéhjɨ̃ méénutúne. Apááñéréhjáa chéméméhjɨke idyócárájcóneri bóhɨ̃ɨ̃tsohíjcyaábe. 6 Íllureéhjáa ullévenúúbé ditye dííbyeke cáhcújtsótúneri. Áánélliihyéhjáa técoomí úníuri íjcyájáhjɨ múnáakéréjuco dibye úwááboobéré péhijcyáne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wálloóne

(Mt 10.5-15; Rc 9.1-6)

7 Aabéhjáa tsáijyu ímamyémú 12-meva íjcyámeke uwáábovu wallóó míítyétsícyutsáké pahúllevávu. Áámé pañévúhjáa pícyoobe ɨtsɨ̃jpá dííbye mémeri tsaaté pañe naavémú íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. 8-9 Áámekéhjáa neebe ditye itsájtyétu ícyahpáyuu, imájchoo, ɨdsɨ̃ɨ̃dsɨɨ, íjcyane. Apááñéréhjáa neebe ditye ipyéé íhyallúejáhjɨ̃ íwajyámúnee, íjtyúhápaajɨ̃nee, ícyuujúii, íjcyánema. 10 Áámekéhjáa neébe:

—Tsátsihvu ámuha tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tsiéllevu ámuha mepéétúné hajchóta. 11 Aane tsátsíi múnaa ámúhá uwáábó cátúhtsóhajchíí múu ámúháj tuhááñeri íjcyáne ííñú píchóújcámeí diityédívu, 'tsá múúhá

hallúrí tene íjcyatú ámúhakye muha meúwáábóiyóné ámuha mecátuhtsóne' néeiyóne. Ááne múu péé tsiéllevúréjuco. Muurá múhdumé ámúhá uwáábó cátuhtsómé ávyétá ɨhnáhó ɾ́cúbáhráméiɨ muhdú mɨ́amúnaa ícyahíjcyáne ímíbájchómeícyooca éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa ɾ́cúbáhrámeíñé ehnííñevu.

12 Ehdúhjáa ímamyémuke téɾ́ búwájtsoobe uwáábovu iwállóómeke. Aaméhjáa úwáábohíjcyá mɨ́amúnáake ditye ímityúné iícyahíjcyáné ɨɾ́ hvéjtsóne ɾ́ɾ́ jtsaméí icyápáyóóve ɾ́mɨánejcúvuréjuco. 13 Téhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáme. Chéméméhjɨkéhjáa dúúrúbájpácyori íhñíwaúúné ditye pɾ́pájchóneri bóhɨhíjcyáme.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsɾ́ jɨvéne

(Mt 14.1-12; Rc 9.7-9)

14 Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyáné uubállé ávyéjuube Heróódé iwáájácúne nééhií:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée dsɾ́ jɾ́veebéubá tsiiñe bohɾ́ɾ́ hií. Muurá téénéllii piivyéteebe méénúráityúronéhjɾ́ imyéénune.

15 Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

—Tsáhaá, muurá ihdyu Eríá diibye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi éíjyuúvú ícyahíjcyaábe.

Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

—Áánerá ihdyu béébére diibye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi éíjyuúvúu ícyahíjcyáméejpi.

16 Ehdúhjáa ditye néénéllii tsiiñe Heróódé nééhií:

—Tsáha bóhoj, muurá ihdyu diibyéjuco tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée íhñíwaúvú o kípíyuúcútsoobéha tsiiñe bóhɨɾ́ be.

17-18 Diibyéhjáa muurá Heróódé táábavá ítyónúllekéré íñahbe Perípé taaba Herodíake. Aanéhjáa ímityúné íjcyane Jóááuvu dííbyeke néhíjcyáné hallútú cuvéhoojánútsoobe úwáñehííñeri ichíjchútsóóbedívu.

19 Téhduréhjáa diille Herodíá dííbyeúvuke tééné hallútú iñéhnílléne imíllé ɨdsɾ́ jɾ́vetsóne. 20 Árónáacáhjáa tsá dille píívyetétú muhdú dííbyeke ɨdsɾ́ jɾ́vétsóiyóné diibyéhjáa Heróódé Píívyéébeéjpí dibye íjcyáneri iíllityéne díílleke téhmehíjcyánélliíhye. Áánélliihyéhjáa díbyeúvú íhjyúvanéhjɾ́ tsáríyóné pañe lleebúcunúhíjcyaábe. 21 Árónáacáhjáa diille Herodíá tsúúca dííbyedívú lliihyánútsoóhi. Diibyéhjáa Heróódé ɾ́tsɨimávajcóójɾ́ úújeténé wáñehjɾ́núhi. Ááne éllevúhjáa pihjyúcuube ɾ́pɨáábojtee, ítsodáhómú avyéjujtee, Gariréá iiñújɾ́ ɨhtsútujtee, éhdúmeke. 22 Ááméj pɨɨnévúhjáa dííllé ajyúwá bádsɾ́ jcaja wáhtsɨne imíwu ɨjtsúcunúúbé diibye Heróóde. Áhduréhjáa dííbyeke náhbénúné avyéjujte ímí ɨjtsúcunúhi. Áánélliihyéhjáa díílleke neébe:

—Ɨɨná u ímilléné oke táuméí ávyeta ɾ́mɨááné állítyuube uke o ájcuki.

23 Ehdúhjáa Heróódé néé díílleke ɾ́mɨáánetúré ɨɨná dille táúmeíñevu iájcuíñe. Neebéhjáa ávyeta íavyéjú íjcyárónetu tsahdúnéécú díílleke iájcuíñé teene dille táúmeíhajchííjyu. 24 Áánélliihyéhjáa tsɾ́ɾ́ ju éllevu ipyééne neetélle:

—¿Aca Wa ɨɨná íñe ó táúmeíiyáhi?

Áánélliihyéhjáa neelle díílleke:

—Táuméí tsojtsó múnáajpi Jóáá nííwau ikípíyuúcuúvú uke dibye iájcuki.

25 Ahdújucóhjáa dille dííbye éllevu ipyééne néétene:

—Ó imíllé bohtájɨri oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáá nííwaúvu.
26 Ehdúhjáa dille nééne dííbyeke kímóhcó pajtyérái. Árónáacáhjáa eene
dííbyeke náhbénúné avyéjujte lléébónáa díílleke iállíityúné iñéénéllii tsá
dibye ‘tsáhaá’ néétune. 27 Áánélliihyéhjáa ɨ́ɨ́cúi ítsodáhómudítyú tsáápiikye
wálloobe cúvéhóójá pañe íjcyáábeke íhñíwau ikípíyuúcúne dibye itsívaki.
28 Ahdújucóhjáa dibye ipyééne ikípíyuúcúne bohtájɨri itsívaúvú ájcuváné
díílleke. Aaúhjáa tsajtyéllé tsɨ́ɨ́ju éllevu. 29 Ehdúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáávu
dsɨ́jɨvéhi. Ááné uubálléhjáa ímamyémú illéébóne újcujé dííbyeúvuke icyúúuki.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 14.13-21; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

30 Áánáacáhjáa Jetsóó mamyémú úwáábomére ipyéhíjcyátsihdyu tsúúca
óómimye tsiiñe píhcyaavé dííbyedívu. Aaméhjáa úúballé dííbyeke páneere
muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhji. 31 Áámekéhjáa neébe:
—Cána metsu múha íjcyátúhullévú mepéé mewáyéééveki. Ehdúhjáa
neebe ímamyémuke ‘rááho néétune’ mɨ́amúnaa tsaate péénetu tsíjtyeréjuco
dííbyedívú píhcyáávehíjcyánélliíhye. Áámedíyéhjáa íjcyame tsá imájchóíyónéhjɨ
éllevu íjcyatúne. 32 Áánélliihyéhjáa pééme mɨ́ɨ́neri múha íjcyátútsíí tujkévetu.
33 Árómekéhjáa mítyame ájtyumɨ́ kiávú ditye pééneé. Áhullévújucóhjáa ɨ́ɨ́cúi ditye
pacóómivátúré péécunúné íjchityu. Aaméhjáa diityé ɨhdéré úújeté kiávú ditye
pétsihvu. 34 Aaméhjáa tétsihyíjyuco íjcyámedívú Jetsóó úújeténe. Áámedíhjyáa
ɨ́dáátsóveebe éhne múúne ítyehméébema íjcyatúmé obééjámú íjcyadu ɨ́dátsó
diityéké ɨ́ɨ́ténélliíhye. Áámekéhjáa imyéénuhíjcyádú úwaabójúcoobe mítyane
panévatúre. 35 Aanéhjáa cúvéhréjuco néénéllii ímamyémú néé dííbyeke:
—Muhdú cúvéhréjuco teene íchii múubárá íjcyátútsihyi meíjcyánáaáca.
36 Ílluréjuco wallo aatyéké íchííj pɨihɨ́rí íjcyájáhjɨ múnáadítyú tsíeménéuba
iújcune ditye imájchoki.
37 Áánélliihyéhjáa neébe:
—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.
Árónáacáhjáa néémeé:
—¿Aca íhya tsiiñe maáhdone pámehdívúré úújetéiyáhi?
38 Áánélliihyéhjáa neébe:
—¿Aca múhduná majcho méhdií? Cána méuvánuj.
Áánélliihyéhjáa néémeé:
—Ijcyánéha 5-hova páahóónema míítyétsi amóóbemútsi.
39 Áánélliihyéhjáa neebe mɨ́amúnáake ditye iáhcúba páhadsɨ́jɨ.
40 Ahdújucóhjáa ditye áhcubáne. Tsáhadsɨ́jɨ múnaáhjáa 100-mevátsa. Áánetúhjáa
tsíhyadsɨ́jɨ múnaa 50-mevátsa. 41 Aanéhjáa páahóónema amóóbemútsikye
iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáámevu icyárúúvénema. Ááné boonétúhjáa
idyóhdáhɨ́núne neebe ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. 42 Aanéhjáa
imájchónetu pámeere oové tsaímíye. 43 Áánetúhjáa cóeváné 12-rujtsívá
úvérujtsíñe wáhpe. 44 Aaméhjáa diitye eenée tétsihvu májchome 5,000-meva.

Núpácyó hallúrí Jetsóó úllene
(Mt 14.22-27; Ja 6.16-21)

45 Átsihdyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke ditye dííbyé ihde únéú tsiñéjcuvu
mɨ́ɨ́neri ipyééne iúújeté Betsáidávú dibye mɨ́amúnáake pityájcóné hajchóta.

46 Aanéhjáa diityéké ipítyájcóne peebe cáméhbaúvú Píívyéébema iíhjyúvaki.
47 Áánáacáhjáa diitye ímamyémú pééme pɨ̈ɨ́néeúvújuco ííjyunúne.
48 Áámekéhjáa dibye ɨ̈ɨ́ténáa kííjyéba nóhjɨ́ wájojcómé ɨ̈htsútúnetu bóhdáméihijcyáhi. Ááme déjutúhjáa pejcójuco dibye pééne núipácyó hallúrí úlleebéré diityéké pájtyeíñúiibyédu. 49 Áábekéhjáa iájtyúmɨ̈ne íllityémé wánijcyámeí naavénekéré iwáábyúnema. 50 Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—¡Méíllityédíñe, oóre!

51 Aabéhjáa diityé pañévú úcáávénemáyé kííjyeba ɨ̈hveténeri ullévenúme.
52 Tsáháikyéhjáa ditye ímí dííbyeke cáhcújtsotú dibyée ɨ̈hde majcho mítyámedívú úújetétsórónáaáca.

Chéméméhjɨke Jetsóó bóhɨitsóné Genetsaréé iiñújɨri
(Mt 14.34-36)

53-54 Aaméhjáa tsíñejcúeúvú Genetsaréé iiñújivu úújetémeke tétsíi múnaa iájtyúmɨ̈ne waajácú diityémá Jetsóó íjcyane. 55 Áánemáhjáa úbálléjcatsímyé tsúúca dibye téené iiñújɨvu wájtsɨne. Áánélliihyéhjáa pahúllevátú chéméméhjɨke tsivámé dííbye éllevu. 56 Aabéhjáa patsɨ́hjɨváríyé íjcyámeke úwááboobéré pehíjcyá cómíñeri íjcyámeke, ííyéétsɨhjɨ́rí íjcyajáhjɨ múnáake, íúmɨhéneri íjcyámeke. Átsɨ́hjɨ múnaáhjáa idyé chéméméhjɨke pícyohíjcyá dibye pájtyéítsɨhjɨ́vu. Áánemáhjáa nehíjcyámé dííbyeke dibye diityéké íwajyámúubávúré idyómájcótso ditye ibóhɨɨ́ki. Ahdújucóhjáa dííbyeke íwajyámú dómajcóméjuco bóhɨhíjcyáne.

Ímichi ɨiná mɨamúnáake tútávajtsóne
(Mt 15.1-20)

7 1 Aanéhjáa Jetsóodívú tsáijyu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsááme píhcyaavéhi. 2 Aaméhjáa ɨiténáa dííbyé mamyémudítyú tsaate íhyójtsɨne nijtyámeítyúmé majchóhi. Aanéhjáa múhdurá ɨjtsúcunúmé ɨ̈hdé múnáaúvúu méénuhíjcyádú ditye méénutúne.
3 Diityéhjáa Píívyéébedívú iímíbájchómeíñéjuco imájchóíñé ɨhde íhyójtsɨne nítyámeíhijcyáne. Tsáháhjáa ditye májchóítyuró nijtyámeítyúmé téené uwáábojuú iúráávyénélliihye. 4 Tsíeméhjáa iñáhjɨ́hénújétsihdyu wájtsɨme iñíjtyámeítyúhajchíí tsá máchohíjcyatúne. Imájchoháñé imyéénuhíjcyanéhjɨ́hjáa nítyuhíjcyáme. Áhduréhjáa icyúwaháñé nítyuhíjcyáme. Áánetúhjáa ijcyáné mítyane tsíñehjɨ ditye méénuhíjcyáné ityútávájtsámeíñé iímíjpyetéki. 5 Aanéhjáa iúraavyépíñéllii diitye paritséómuma taúhbájú uwáábojte néé Jetsóoke:

—¿Aca ɨ̈veekí dímamyémú tsá nítyámeíhíjcyatú imájchóíñé ɨhde ɨ̈hdé múnáaúvú uwáábojuú néhduú?

6 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuha pánehjɨ́dú ɨ̈mɨáámeúvúdú bañú múnaa ámuha meíjcyame. ɨ̈mɨáánéhacáa Itsaíaúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi ámúhadítyú nééhií:

> Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuríye. Tsá ávyeta ɨ̈ɨ́ɨ́búuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne.
> 7 Íllure iállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iiye iípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjɨ́dú tátyaúhbajúúné iúráávyeúvúdu.

Ehdúu muurá Itsaíaúvú caatúnú ámúhadítyu. 8 Aame ámuha tsá meɨ̈ɨ́cúvehíjcyatú ímichi keená Píívyéébé taúhbaju íjcyáneri eene íhdityúré iújcúné ɨ́jtsaméí mɨ́amúnaa úwáábohíjcyáneríyé ámuha meɨ̈ɨ́cúvehíjcyánélliíhye. Muurá eene llíyihllóne níjtyú álliúré íjcyane ditye úwaabóné ámuha méúráávyehíjcyáhi. Téhdure tsíñehjɨ álliúré ditye méénune ámuha meúráávyehíjcyáhi.

9 Téhduréhjáa tsiiñe neebe Jetsóó diityéke:

—Ámuha mɨ́amúnáadítyúré tsááné uwáábó meúráávyéne ¿ɨ́veekí tsá Píívyéébé taúhbájuri meɨ̈ɨ́cúvehíjcyatúne? 10 Íllúu muurá Píívyéébe néé Moitséeúvuj tééveri: “Ámúháj caanímuke múu iwájyúne avyéjuulléhi. Áánetu cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsɨ́jɨvéhi.” 11 Ehdu dííbyé taúhbaju néérónáa muurá ámuha méúwáábócatsíhijcyá tsaatévá cáánímútsikye nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámúhtsikye o pɨ́aabóne. Ámúhtsikye o pɨ́ábóiyódú ɨ́ɨvane Píívyéébekéréjuco o ɨ́ɨcúvehíjcyáne.” 12 Aanévá ehdu íhjyúvaróóbé hallúrí tsá ɨ̈ná íjcyatú diityétsikye dibye pɨ́ábótúrónáaáca. 13 Ehdu muurá ámúhá ɨ́jtsaméityúré tsááné uwáábó ámuha meúráávyéne tsá Píívyéébé taúhbájuri meɨ̈ɨ́cúvehíjcyatúne. Áánetu ijcyáné mítyane tsiiñe állíunéhjɨ́ ámuha memeénuhíjcyáne.

14 Ehdúhjáa iñétsihdyu tsiiñe neebe diityéke:

—Ímíñeúvú mélleebúcunu ámúhakye ɨ̈ná o nééne ámuha mewáájácuki. 15 Muurá panéváré mɨ́amúnaa májchoróné tsá diityé ɨ́ɨ́búwá ɨ́jtsaméí tútávájtsotúne. Áánetu ihdyu diityé ɨ́buwááné déjúcotúré néhnijyu tsááne diityéké tútávajtsóhi. 16 Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi.

17 Ehdúhjáa diityéké iñééne peebe ímamyémuma tsájaávu. Átsihvúhjáa dííbyeke dillómé ɨ̈ná nééiyóné ehdu dibye úwaabóne. 18 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácutú ɨ̈ná tene nééiyóne? Muurá panéváré memáchohíjcyanéhjɨ́ tsá meke tútávájtsotúne. 19 Tehdu teene majchótú ímítyúné ɨ́jtsaméí tsáánejɨ́ɨvari. Muurá pevénéré méjpíítyu pajtyéne. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó panéváré majchóháñé dooháñema ímí nééne maáwáityuróne. 20-22 Átsihdyúhjáa idyé tsiiñe neébe:

—Muurá ihdyu mɨ́amúnáá ɨ́ɨ́búwá déjúcotu ílluune ímítyúné ɨ́jtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi: ihdícyáméhjɨmáyé ditye dómácócatsíhijcyáne, ditye dsɨ́jɨ́vétsócatsíhijcyáne, ditye nánihíjcyáne, tsíjtye éhneri ditye úmúúpívyehíjcyane, ditye állícyatsíhijcyáne, panévá oove íjcyatúné ditye óóvehíjcyáne, ditye nómíutáávahíjcyáne, ditye tsíjtyedi íhjyúvahíjcyáne, ditye mítyákímyeíhijcyáne, ditye múhdurá ɨ́tsámeíhijcyáne. 23 Énehjɨ ihdyu mɨ́amúnáá ɨ́ɨ́búwá déjúcotu tsááne diityéké tútávajtsóhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Tsííñé iiñújɨ múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mt 15.21-28)

24 Átsihdyúhjáa idyé peebe diityémá Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyáné iiñújɨvu. Aaméhjáa tsájaavu úújeténáa tsá dibye ímílléturó múha wáájacúné kiá dibye íjcyane. Árónáacáhjáa tsá dibye téévehíjcyatúne. 25 Áánélliihyéhjáa ɨ́ɨ́cúiye waajácúmé tétsihvu dibye wájtsɨne. Aanéhjáa tsúúca tsáápille tsáá dííbye éllevu ɨ́dsɨ́ pañe naavéné íjcyalle. 26 Aalléhjáa mɨ́móuuvévá

dííbyé lliiñévú Tsiropeníítsiá iiñújɨ múnáalle tsíjtye múnáalléré íjcyárolle. Áánemáhjáa Jetsóoke neelle dibye iwáágóo naavéneke ɨ́dsɨ́ pañétu. 27 Árónáacáhjáa neebe díílleke:

—Tujkénúi tahájkímuke ó pɨ́ábóóhi. Tsá muurá tsaapi ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́medítyú majcho idyójtúcúne oohímyeke ájcúítyuróne.

28 Áánélliihyéhjáa neelle dííbyeke:

—Ihdyúhde tehdújúcoóro, Ávyéjuúbej. Árónáa muurá múúne oohímyé íjcyarómé majchó tsiɨme imájchotu dójcótsówaahyéjɨ.

29 Áánélliihyéhjáa neebe díílleke:

—Tehdújuco, muúllej. Ahdícyane wa dipye dihjyávuj. Tsúúca muurá ícyooca dáájyuwa bohɨ́ jucóó. Tsáhájuco dííllé pañe naavéné íjcyatúne.

30 Ahdújucóhjáa péélle úújeténé ɨ́dsɨ́ divu pevétsihjɨ́ duréjuco icyúwá pañe tódsiúcunúlledívu. Tsáhájucóhjáa naavéné dííllé pañe íjcyájúcootúne.

Lléébótuube ihjyúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

31 Aanéhjáa tétsihdyu Tíírótu Jetsóó ímamyémuma péé Tsidóovu. Átsihdyúhjáa Gariréá unéuvúréjuco pééme pajtyé Decáápori iiñújɨtu. 32 Aaméhjáa tsúúca tétsihyíjyuco íjcyánáa tsaate tsivá dííbye éllevu lléébótuube ihjyúvátúúbeke dibye iímíbájchoki. 33 Áábekéhjáa diityédítyú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyójtsɨ́wari íñúhejúúcú ibóríjcyóne iúúniyi dííbyé nɨ́ɨ́ jɨwa pɨ́pájchoóbe. 34 Áánemáhjáa cáámevu icyárúúvéne tsɨ́ jpánécoba iállíjchúne dííbyeke neébe:

—¡Epááta! ‘Díñúhejúúcú dímíbáávyéne lleébo’ néeiyóne.

35 Ahdújucóhjáa dibye tsúúca llééboobe tsaímiyéjuco íhjyuváne. 36 Aanéhjáa ájtyúmɨ́meke bóíjcyuube ditye tsíjtyeke iúúbállétuki. Árónáacáhjáa úúballéme. 37 Ááneríhjyáa ávyétá ihnáhó iúllévenúne néémeé:

—Panévaréhaca ihdyu ɨ́miááné piivyéteébe. Íñúhejúúné lléébótúmekéha piivyéteebe illéébotsóne. Áhdurého íhjyúvátúmeke piivyéteebe iíhjyúvatsóne.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mt 15.32-39)

8 1 Aanéhjáa idyé mítyane mɨ́amúnaa Jetsóodívú píhcyáávémedi tsá iiná íjcyatú ditye májchóiyóne.

2 Áánélliihyéhjáa neebe ímamyémuke:

—Mítyane ó ɨ́dáátsové íjtye mɨ́amúnaa tsúúca 3 coojɨ́vájuco mééma íjcyame imájchoma íjcyájúcóótúneri. 3 Muurá májchótúmeke ihjyáhañévú o wállóhajchíí juuvávyúré chéméiyómé ájyáháñeri. Muurá tsaatétsáhjɨ́ tsíhyullé múnaa.

4 Ehdúhjáa dibye néénéllii ímamyémú néé dííbyeke:

—Árónáa ¿kiátú meújcúnetu diityéké mémájchótsóiyá múubárá íjcyátútsihyi meíjcyame?

5 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca múhduná méhdi majcho?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Ijcyáné 7-hova páahóóne.

6 Áánélliihyéhjáa neebe mɨ́amúnaa iáhcúbaki. Áánemáhjáa teene páahóóné iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa idyóhdáhɨ́nunévú

ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu diityéke. 7 Téhduréhjáa amómé ijcyá áyánéwu diityédi. Ááné hallúvúhjáa téhdure ityéhdújtsóne neebe ditye iwájtuki. 8 Áánetúhjáa pámeere óóvénetu coévané 7-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. 9-10 Aanéhjáa diitye 4,000-meváubáhjáa íjcyámeke imájchótsóné boone diityéké ipítyájcoíñúne péjucóómé mɨɨneri ímamyémuma Damanóótá iiñújɨvúréjuco.

Jetsóoke paritséómú néé dibye méénúráítyuróné imyéénuki
(Mt 16.1-4; Rc 12.54-56)

11 Áijyúhjáa idyé paritséómú péé Jetsóo éllevu dííbyema ityáhjájcatsíki. Aaméhjáa dííbyeke imújtátsóro néé íévéhoowávú méénúráítyuróné dibye imyéénuki. 12 Aanéhjáa múhdurá dííbyeke pájtyénéllii neébe:

—¿ɨveekí ámuha méimíllé méénúráítyuróné o méénune? Tehdu oke ámuha menéénéllii o méénúíyónejɨɨvari.

13 Ehdúhjáa diityéké iñééne tsiiñe ímamyémuma péjúcoobe únéú tsiñéjcuvu.

Paritséómú uwáábójutu Jetsóó ímamyémuke téɨ búwajtsóne
(Mt 16.5-12)

14 Téijyúhjáa ímamyémú ábájiɨvé majcho itsájtyéiyóne. Áámedíhjyáa tsáhoore ípaaáho. 15 Áánáacáhjáa Jetsóó diityéké nééhií:

—Téiɨbúwá tsáma méíjcyaco. Méɨɨcúvedí eene pááá ooríchó Heróódema paritséómu éhné íjcyáneri.

16 Ehdúhjáa dibye néénéllii ímamyémú néjcatsíhi:

—Majchóne metsívátúnélliihyéubá ehdu meke neébe.

17 Ehdúhjáa majchóré ditye ɨjtsúcunúné iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú ɨɨvane majcho mééma íjcyatúné ámuha ménéjcatsíhi? Ihdyúubá ávyétá muhdúrá ámúhá ɨbuúúné nééme íhyajchótá tsá ámuha mewáájacúpityú táuwáábo. 18 Áánerá ámúhá hálluúúnema ámúhá núhejúúnema ámuha meíjcyaróméubá tsá maátyúmiɨhíjcyatú ɨnehjɨ o méénuhíjcyáne. ¿ɨveekí tsá ámuha melléébohíjcyatú o úwaabóne? ¿Mityá tsá ámuha meɨtsaavéjúcootú majchóo muhdú o méénune? 19 Muuráhjáa 5-hováré páahóóné íjcyaróné ó úújetétsó 5,000-meva íjcyárómedívu. Áánetúu cóevané ¿múhdúrujtsíva wáhpé éhne mépihjyúcúhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—12-rujtsíva wáhpée muurá mépihjyúcúhi.

20 Áhduréhjáa neébe:

—Ácooca éhnée 7-hova páahóóné íjcyaróné 4,000-mevádívú o úújetétsóijyu ¿múhdúrujtsívá tééne pájtyé mépihjyúcúhi?

Áánélliihyéhjáa idyé néémeé:

—Téhdunérée 7-rujtsíva wáhpé mépihjyúcúhi.

21 Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neébe:

—¿A ícyooca tsúúca ámuha méwaajácú ɨiná nééiyóne pááá ooríchotu o íhjyuváne?

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

22 Átsihdyúhjáa úújetémé Betsáidávu. Áánáacáhjáa dííbye éllevu tsaate hállúvátúúbeke itsíváne néé dibye iímíbájcho dííbyeke. 23 Áánélliihyéhjáa

dííbyeke íhyójtsɨtu iékéévéne técoomítyú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyálluúúcú iúúniyi pɨ́pájchoóbe. Áánemáhjáa idyócárájcóne dílloobe dííbyeke muhdújucó dibye ɨ́ɨ́tene. 24 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muhdú ó ɨɨté mɨ́amúnaa úllécunúné úmehéénédu.

25 Áánélliihyéhjáa tsiiñe Jetsóó dííbyé hálluúúcú dócárájcónetu botsíi tsaímiyéjuco dibye ɨ́ɨ́tene. 26 Áábekéhjáa ihjyávú iwállóóne neebe técoomí múnáake dibye iúúbállétuki.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mt 16.13-20; Rc 9.18-21)

27 Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémuma péé ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí úniúúcuri íjcyáme wáábyu. Áijyúhjáa juuvávyú diityéké dílloobe muubá dibye íjcyane dííbyedítyú mɨ́amúnaa néhijcyáne.

28 Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiiñe bóhɨɨbe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éíjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú Eríá tsiiñe bóhɨɨbe u íjcyane.

29 Ehdúhjáa ditye néénéllii diityékeréjuco dibye díllone:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehií?

Áánélliihyéhjáa Péédoro néehií:

—Muurá uu Críjto mɨ́amúnáake u pájtyetétsoóbe.

30 Ehdúhjáa Péédoro dííbyeke néénetu bóíjcyuube ditye muucá iúúbállétuki.

Ɨdsɨ́ jɨ́veíñé Jetsóó úúballéne
(Mt 16.21-28; Rc 9.21-27)

31 Téijyúhjáa ímamyémuke úúbálleebe Jetsóó Mɨ́amúnáájpidívúu ípívyééveebe muhdú ɨ́ɨcúbáhrámeíiñe. Úúbálleebéhjáa muhdú túkevéjtsojtee, llúúvájté avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame dííbyeke iávyejúúllétúne dsɨ́ jɨ́vétsoobe 3 coojɨ́vatu tsiiñe ibóhɨɨíñe. 32 Ehdúhjáa dibye néénéllii Péédoro dííbyeke íhdyúétsihvu idyówajcáróóbeke néé ehdu dibye iíhjyúvátuki. 33 Áánélliihyéhjáa dííbyedítyú iyévóóvéne tsijtye ímamyémuke ɨ́ɨteebéré dííbyeke uhbáhi. Neebéhjápeé:

—¡Dɨ́hne óhdityu Náve Naavénej! Muurá tsá u wáájácutú muhdú óhdityu Píívyéébe ɨ́jtsámeíñe. Mɨ́amúnáá ɨ́jtsaméíyé dípañe.

34 Ehdúhjáa dííbyeke iñééné boonétú pámeere tétsihyi íjcyámeke neébe:

—Tsaate oke iúraavyéné ímillémé múu iímillédú iícyahíjcyánetu ɨɨ́hveténe oke úraavyé wájyúmeítyúmé tééné déjúcotu ɨɨ́cúbáhrámeíyóné pañe. 35 Muurá iímillédúré ícyahíjcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu ihdyu iímillédú iícyahíjcyáné ɨɨ́hvéjtsóne ookeréjuco úraavyémé pájtyéteéhi. 36 ¿Aca ɨ́ɨnetú meke pɨ́ábóiyóné tsáijyu múu mewágóóvénáa mítyane meéhneváne? 37 ¿Mityá ijcyáné tsane mepájtyetéíyóné ehnííñevu tsaímíyé meíjcyáiyóne? 38 Muurá oke iúraavyéné núcojpɨ́llémeke téhdure ó nucójpɨ́lleé Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe. Áhdure táuwááboju tsíjtyeke iúúballéiyóné núcojpɨ́llémeke téhdure ó núcojpɨ́lleé níjkyéjɨ múnáama tahñéjté ujcúvavu o tsáácooca.

9 1 Téhduréhjáa tsiiñe neebe diityéke:

Muurá ɨ́mɨááné ámúhadítyú tsáhái tsaate dsɨ́ jɨ́véityú Píívyéébé avyéjú ɨhtsútú ájtyúmɨtúme.

Jetsóo tsíhdyúreevéne
(Mt 17.1-13; Rc 9.28-36)

2 Átsihdyúhjáa 6 coojɨvatu peebe cáméhbaúvú apáámyemáyé Péédoroo,
Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmema. Áámedívúhjáa tsíhdyúrééveébe. 3 Íwajyámúhjáa
ávyeta tsɨtsɨj íjcyaja ajchúcunúhi. Tsáháubá múha téhdu ímí níjtyúítyuró
wájyamu. 4 Áánáacáhjáa Eríama Moitséemútsí tétsihvu diityédívú
bóhówáávémútsima Jetsóo ihjyúváhi. 5 Ááneríhjyáa Péédoro iúllévenúne néé
dííbyeke:

—¡Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchihyij! Ahdícyane métsu méméénu
3-wava nújuwááné ámúhá ahpa dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa,
éhdune.

6 Ehdúhjáa iíllityéné pañe iñééne tsá Péédoro wáájácutúne. Áhduréhjáa
íñahbéjtétsí íllityéhi. 7 Áánáacáhjáa ojtso diityédívú níítyéné pañétú
Píívyéébe nééhií:

—Áánu Hájchíwu mítyane o wájyúúbeke tsáma mélléébоco.
8 Áánélliihyéhjáa ɨɨterómé ɨɨnéubárá íjcyatúne. Téhduréhjáa Moitséemútsí
Eríama tsáhájuco íjcyatúne. Apáábyeréjucóhjáa Jetsóo tétsihyi.

9 Átsihdyúhjáa ditye óómíñáa Jetsóo bóijcyú ditye muucá teene iúúbállétu
Mɨamúnáajpidívúu ípívyééveebe ɨdsɨjɨvétsihdyu tsiiñe bóhɨɨtúné hajchóta.
10 Ahdújucóhjáa tsá ditye muucá úúbálletú teéne. Aaméhjáa ihdyu tsaméére
díllócatsíhijcyá muhdú dsɨjɨveebe tsiiñe bóhɨiíñe. 11 Átsihdyúhjáa nééme
dííbyeke:

—¿Ácooca muhdú ɨɨvane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eríá tsiiñe íjcyaíñé
mɨamúnáake pájtyetétsóiibye bóhówáávéíñé ɨhdéwu?

12 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, ɨmɨáánéjucóhdée tene némeíñé Eríá bóhówááveíñé mɨamúnáake
pájtyetétsóííbyé úmɨwari dibye diityéké ɨɨhdénu dííbyema. ¿Muhdútá nééne
óhdityu Mɨamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítyú Píívyéébé waajácúháámɨtuj?
Muurá nééne mɨamúnaa oke iávyejúúllétúne óhdi ɨcúbáhraíñe. 13 Aanée
muurá ɨmɨááné ijcyájúcóóroobe tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Eríá dibye
íjcyane ditye néhíjcyaábe. Áróóbekée mɨamúnaa iéhdɨɨválléne íllure
ɨcúbáhrahíjcyáhi. Áánemáa dibye néérone tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne.
Ehdúu Píívyéébé waajácúháámɨtu tene néhdújuco dííbyeke tene pájtyene.
Ehdúhjáa neebe Jetsóo 3-meva ímamyémuke.

Tsáápíwúú pañétú naavéneke Jetsóo wáágoóne
(Mt 17.14-21; Rc 9.37-43)

14 Aaméhjáa tsúúca ímunáajtémá tsijtye mítyame íjcyámedívú wajtsɨhi.
Áánáacáhjáa taúhbájú uwáábojtémá diitye ímamyému táhjácatsíhijcyáhi.
15 Aaméhjáa dííbyeke iájtyúmɨne ɨɨcúi dííbye éllevu ipyééne dííbyeke
duurúváhi. 16 Áámekéhjáa neébe:

—¿ɨɨnerí ámuha métáhjácatsíhijcyá támamyémuma?

17 Ehdúhjáa dibye neerónáa tsaapi néé diityéj pɨinétú dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áánu hájchíwúú pañe naavéné íjcyaabe íhjyúvátúúbeke ó
tsivá diéllevu óóma u ímíbájchoki. 18 Muhdú íhya dííbyeke dibye méénúcooca
baavu áákityéébé ihjyútú uráhtsaba íjchívyécooca íhwáñe ɨɨhdóne

cópenúhíjcyaábe. Áánéllii íñe íjtye dímamyémuke ó neerá dityévá óóma dííbyé pañétú iwáágóóroki. Árónáa tsá ditye píívyetétúne.

19 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—¡Juhúú, múhdúré mɨ́amúnaáami ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámúhá muhdúré o áábúcúne ámúhakye ó úwáábohíjcyaá ámuha mecáhcújtsoki?

Ehdúhjáa diityéké iñéérone neébe:

—Áyu cána bo ííllevu metsívá dííbyekej.

20 Ahdújucóhjáa dííbyéwúuke ditye tsájtyene dííbye éllevu. Áánáacáhjáa naavéné Jetsóoke iájtyúmɨ́ne dííbyeke ávyeta wáɨ́rohjácoobe áákityé baavújuco. Aabéhjáa baari cávíhyíñúmeííbyeke íhjyútu uráhtsaba ijchívyéhi.

21 Aanéhjáa Jetsóó néé cáánikyeé:

—¿Aca múhajchótájuco íllu dibye íjcyane?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsɨ́ɨ́ménedítyúré ehdu diíbye. 22 Tsáijyu muurá cúújúwá pañévú dibye ɨ́jcaáyoobe tsúúca dsɨ́ jɨ́vehíjcyáiyáhi. Ááné tsaíjyú téhí pañévú dííbyeke wááohíjcyaábe. Aane cána ihdyu u píívyetéhajchíí múúhadi dɨ́ dáátsóvéne múúhakye pɨ́ɨ́aboj.

23 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—¿A o píívyetéhajchííjyu? Ú eene ihdyu ɨ́mɨ́ɨ́áné oke u cáhcújtsóhajchíí tehdújuco uke o pɨ́ɨ́áboíñe. Tehdu ɨ́ɨ́ná óhdivu túhúúnejɨ́ɨ́vari.

24 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Uke muurá ó cáhcujtsóhi. Áánéllii oke pɨ́ɨ́ábó éhnííñevu uke o cáhcújtsoki.

25 Aanéhjáa mítyane mɨ́amúnaa píhcyáávénáa Jetsóó naavéneke úhbaabe nééhií:

—¡Nave Naavénej, eene muhdú ɨ́ádíwúuke u dárɨ́ɨ́veebe íhjyúvátuube lléébótúúbé pañétú uke o néé u íjchívyeki! ¡Aabe dohmíjyúcohdí dííbyé pañévu!

26 Áánélliihyéhjáa naavéné wáníjcyámeííbyéré dííbyeke tsiiñe ávyétá ɨ́hnáhó iwáɨ́róhcóne ijchívyéhi. Ááné boonéhjáa coévaabe dsɨ́ jɨ́veebédu. Aanéhjáa mítyame ɨ́jtsúcunú tsúúca dibye dsɨ́ jɨ́vejucóone. 27 Árónáacáhjáa Jetsóó íhyójtsɨ́tu íjyócujcároobe tsaímiyéjuco.

28 Ááné boonéhjáa tsájaavu aahɨ́veebe ímamyémuma. Átsihvúhjáa tsaméére iíjcyátsihvu néé dííbyeke:

—¿Aca ɨ́veekí muhdú nétsihdyu tsá muha mepíívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u íjchívyetsódu?

29 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúmé Píívyéébeke pɨ́ɨ́ábó métáúmeíhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Ɨ́dsɨ́ jɨ́veíñé tsiiñe Jetsóó úúballéne

(Mt 17.22-23; Rc 9.43-45)

30 Átsihdyúhjáa pééme pajtyé Gariréá iiñújɨ́tu. Áijyúhjáa tsá Jetsóó ímílletú múha wáájacúné ditye tééneri pájtyene. 31 Imílleebéhjáa apáámyekéréi ímamyémuke iúwaabóne. Téijyúhjáa úúbálleebe Mɨ́amúnáájpidívúu ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévétsóóbeke ditye dsɨ́ jɨ́vétsoobe 3 coojɨ́vatu tsiiñe ibóhɨ́ɨ́íñe.

32 Ehdúhjáa dibye diityéké úúballéné tsá ditye wáájácutú muhdú
nééiñe ehdu dibye nééneé. Aanéhjáa dííbyeke ímíñeúvú idíllóiyóné
nuhnévehíjcyáme.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé ɨihtsútuube diityédítyú íjcyáiyóne
(Mt 18.1-5; Rc 9.46-48)

33 Átsihdyúhjáa Capenaóovu pééme úújeté tsájaávu. Átsihvúhjáa Jetsóó
diityéké nééhií:
—¿ɨínerí éhne ámuha táhjájcatsímyéré métsahíjcyá juuváyi?
34 Árónáacáhjáa tsá ditye áñújcutú caabyé diityédítyú ɨihtsútuube
íjcyáíyóneríhjyáa ityáhjájcatsíñélliíhye. 35 Áánélliihyéhjáa iácúúvéne neebe
diityéke:
—Ámúhadítyú ɨihtsútuube iíjcyane ímílleebe óvíi tsíjtyeke ɨícuvéhi.
36 Ehdúhjáa diityéké iñééne tsɨímménéwúuke icyájaabúcúne neébe:
—Éje, áánu muurá tsɨímene ɨdátsóhreé.
37 Ahdu muurá táuráávye múnaa ɨdátsó néémeke ɨícúvehíjcyámé ookéjuco
ɨícuvéne. Aane tsá idyé ookére. Téhdure okée wállóóbekéjuco ditye ɨícuvéne.
Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Meke tútávájtsotúmé meke pɨaabóne
(Mt 10.42; Rc 9.49-50)

38 Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, tsáápiikye muha máájtyumɨ tsaaté pañe naavémú íjcyámeke
dimyémeri wáágóohíjcyáábeke. Áábeke muha mébóíjcyuíñú tsíjpiiye íjcyaabe
ɨveekí tehdu méénúnélliíhye.
39 Árónáacáhjáa Jetsóó nééhií:
—¿ɨveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá eene tamyémeri méénúráityúronéhjɨ
méénuhíjcyáméubá tsá óhdityu ímityúné íhjyúváityuróne. 40 Muurá meke
pɨaabómé tsá meke tútávájtsotúne. 41 Ahdícyane tsaate ámuha tahñéjté
meíjcyámeke nújpácyo dɨɨvanévú tamyémeri íjchome muurá tééne áhdó ɨíné
imíjyaú íjcyaáhi.

Tsaatéké ímítyunévú meɨ búwajtsóné ápichó nééneé
(Mt 18.6-9; Rc 17.1-2)

42 Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé ɨdátsó tsiɨméwuúmúdúréi néémedítyú
tsaatéké ímítyunévú ɨbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíí
íjkyééháñetu néwayúcobáné ióhbáñúmeke wájojcó móóá pañévú ditye
ɨícúbáhrámeííyóné ihdétu. 43-44 Ahdícyane ámúhá hojtsɨneri ímityúné ámuha
meméénuhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí téhojtsɨjɨ. Muurá ímí ámuha
méíjcyaá tsánejcúéhójtsima íjcyájúcóóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu.
Áánetu ɨdátsó ámuha méíjcyaá tsahójtsɨcuma ámuha meíjcyarómé múijyú
áábatéityúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Árónáa ihdyu tééwá
pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne. 45-46 Téhdure ámúháj tuhááñeri ímityúne
éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí téjtuhájɨ. Muurá ímí ámuha
meíjcyaá tsajtúháácyuma íjcyájúcóóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu.
Áánetu ɨdátsó ámuha meíjcyaá tsajtúháácyuma ámuha meíjcyarómé múijyú
áábatéityúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Árónáa ihdyu tééwá

pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne. 47-48 Áhdure idyé ámúhá hálluúúneri ámuha maájtyumɨné ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóoméí téuhjɨ. Muurá ímí ámuha méíjcyaá tsánejcúéuma íjcyájúcóóturómé Píívyéébé avyéjuri ámuha meíjcyáhajchííjyu. Áánetu ɨdátsó ámuha méíjcyaá tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé múijyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóvéhajchííjyu. Árónáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne.

49 Muurá pámeere tééwá pañe íjcyámedi tééwaj cúvá búúúveéhi. Áánetu Píívyéébeke ɨɨcúvehíjcyámeke ímíjpyetétsóiibye éhne múúne cánááma heeco ímíjpyetétsódu. 50 Muurá cánááma iíímúnéllii meke pɨaabóhi. Áánetu iíímútuca tsá ɨɨnetú tene pɨáábóityuróne. Ahdu teene Píívyéébé uwááboju cánáámadu. Aane ihdyu óvíi ámúhá pañévú ámuha méujcú tsaímíyé ámuha menáhbévájcatsíki. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsíityuróné Jetsóó úwaabóne

(Mt 19.1-12; Rc 16.18)

10 1 Aabéhjáa Jetsóó Capenaóotu péé diitye ímamyémuma Jodéá iiñújɨvu Joodáá tsiñéjcuvu. Áhullévúhjáa idyé mɨamúnaa dííbyedívú píhcyáávémeke imyéénuhíjcyádú úwááboóbe. 2 Áijyúhjáa paritséómú dííbye éllevu itsááne dííbyeke imújtátsóro dilló tsáápílleke ihdícyáné hallútúré ájyu wáágoóné tehdújuco néhajchííjyu. 3 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútáhjáa Moitséévú nehíjcyá téénetuj?

4 Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Muuráhjáa nehíjcyáábeúvú dííllekévá tééné waajácúhaamɨvú maájcúne meɨ hvéjtsóiyóne.

5 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópityúnéllii ehdu nehíjcyaabe tehdu tene néétúrónáaca. 6 Muuráhjáa Píívyéébe páné ɨhdéene iípívyéjtsóné nɨ jcaúvú téhdure ípívyejtsó wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyaídyújuco. 7-8 Áánélliihyée muurá neebe wajpi ityáábávácooca ɨɨneíñé cáánímútsidítyú dííllemáyéjuco iíjcya tsahéécoréjuco tsáápiiye íjcyáiyódu. 9 Aamútsí míítyétsi íjcyáromútsí tsahéécoréjuco íjcyaíñé Píívyéébée ípívyejtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávéityuróne.

10 Ehdúhjáa iñééné boonétú tsájaavu ímamyémuma úújetéébeke tsiiñe dillómé teéne. 11 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá tsaapi méwakye ɨɨ hvéjtsóne tsíjpíllekéréjuco ityáábáváhajchíí ímityúné meenú mewa ímíubááné íjcyánáa tsíjpíllemáyéjuco iíjcyáneri. 12 Áhdure idyé walle ájyúke ɨɨ hvéjtsóne tsíjpiikyéréjuco ityájɨváhajchíí ímityúné meenú ájyu ímíubááné íjcyánáa tsíjpiimáyéjuco iíjcyáneri.

Tsiɨméké Jetsóó llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Rc 18.15-17)

13 Téijyúhjáa tsaate ɨɨtsɨɨmeke tsivá dííbye éllevu dibye diityé hallúvú piááboju Píívyéébeke ityáúmeíki. Árónáacáhjáa ímamyémú néé ɨɨnevú ditye ɨɨtsɨɨmeke tsívane. 14 Ehdúhjáa ímamyémú nééne tsárí ɨɨ jtsúcunúne neebe diityéke:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿ɨveekí ámuha mécátuhtsóhi? Muurá diitye tsiɨme íjcyadu néémé wáábyuta Píívyéébé avyéju. 15 Aane ɨmiáánetúré ámúhakye

o néé éhne múúne teetsi tsɨ́ɨ́mene ímí meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dííbyé avyéjúejte íjcyatúne.

16 Ehdúhjáa iñééne tsiimèké cájáábíñuubéré piáábó táúmeí diityé hallúvu.

Ováhtsá Jetsóoma íhjyuváne

(Mt 19.16-30; Rc 18.18-30)

17 Átsihdyúhjáa dibye pééíyónáa tsaapi dííbye éllevu dsiinéríyé itsáane dííbyé lliiñévú imɨ́móúúvéne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ɨ́miáábé u íjcyaabe cána oke diñe muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsɨ́ jivéjúcóóityúne bóhɨ́ o újcuki.

18 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca ɨ́veekí ɨ́miáábedi oke ú dillóhi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ɨ́miáábe. 19 Aane muurá tsúúca ú waajácú dííbyé taúhbajúúné íllu nééneé: Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu mɨ́amúnáake dsɨ́ jɨvétsotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyáánimútsikye.

20 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii neébe:

—Uwááboóbej, tehdújuco muurá ihdyu o ícyahíjcyáné táayáábedítyúre.

21 Ehdúhjáa dibye nééne Jetsóó ímí iɨ́ jtsúcunúne néé dííbyeke:

—Árónáa ijcyánéi tsane. Dítsíeméné náhjɨ́ hénúne piáábó ɨ́ dáátsóméhjike. Áijyu ihdyu ú ávyéjúúteé níjkyéjɨri íjcyaabe Píívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

22 Ehdúhjáa Jetsóó nééne kimóhcó pajtyé dííbyeke mítyane dibye éhnévánélliíhye.

23 Aabéhjáa kímóóveebéré pééneri Jetsóó iúllévenúne néé ímamyémuke:

—Muurá mítyane éhnevámé ɨ́ htsútúnetu Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi.

24 Ehdúhjáa dibye nééneri ímamyému úllévenúnéllii tsiiñe neébe:

—Ámuúha Llihíúmuj, ihnáhóóné ɨ́miááné ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyóné ditye tééneríyé tsúúrámeíhíjcyánélliíhye. 25 ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

26 Ehdúhjáa dibye nééneri iúllévenúne tsaméére néjcatsíhi:

—¿Aca ihdyu múhdutúrá pájtyetéiyóme?

27 Áánélliihyéhjáa neébe:

—ɨ́miáánéjucóhde mɨ́amúnaa tsá píívyetétú iiye ipájtyetétsámeíñe. Árónáa Píívyéébe piivyété diityéké ipájtyetétsóné iiná dííbyedívú túhúútúnélliíhye.

28 Áánélliihyéhjáa Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meɨ́ hvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne.

29-30 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Muurá ɨ́miáánetúré ámúhakye o néé tsaate íijcyátsɨ́ hjii, íñahbémuu, íñaallémuu, cáánímutsii, méwamyuu, ɨ́ɨ́tsiɨ́mee, íjcyámeke tsánejcúvú iɨ́ hvéjtsóne Píívyéébé wákiméí méénume ɨ́ɨ́né imíjyaú íjcyaíñé íñé iiñújɨri. Aame muurá ájtyúmiɨ́ tsíjtyeke diityémá iñáhbéváímyeke íñahbémúdú íñaallémúdú cáánímutsídyú ɨ́ɨ́tsiimédú nééme téhdure ookéréjuco úráávyémeke. Aame tééné déjúcotu ɨ́cúbáhrámeíhíjcyaáhi. Árónáa ihdyu nihñévúré újcuímyé múijyú idsɨ́ jivéjúcóóityúne bóhɨ́ tsɨ́ɨ́ jɨréjuco ííñujɨ Píívyéébe ípívyéjtsójɨ́ hallúrí iíjcyaki. 31 Muurá íñe ícyooca

ɨhtsutúmé íjcyame ɨdátsó téijyu waagóojte íjcyaáhi. Ááné lliiñévú íñe ícyooca ɨdaatsómé ávyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Ɨdsɨjɨveíñé tsiiñe Jetsóó úúballéne

(Mt 20.17-18; Rc 18.31-34)

32 Aaméhjáa Jerotsaréevu pééme dííbye déjuri pehíjcyá íllityécunúmére. Áámekéhjáa tsátsihvu imíjyojcáróne tsiiñe úúbálleebe muhdú técoomívú dííbyeke tene pájtyeíñe. 33 Neebéhjáa diityéke:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Mɨamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi llúúvájté avyéjujtémá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame oke iékéévéébeke jodíómú íjcyátúmé hójtsɨ pañévú ɨhvéjtsoó oke ditye ɨdsɨjɨvétsoki. 34 Aame óhdi iúúhɨvaténe oke únichíhcyuméré iwápáájcóóbeke dsɨjɨvétsoóhi. Ároobe tsiiñe ó bóhiɨ 3 coojɨvatu.

Jacóóbomútsí Jóááma Jetsóoke táúmeíñe

(Mt 20.20-28)

35 Áábekéhjáa tsáijyu Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi nééhií:

—Uwááboóbej, muhtsi méimíllé tsane uke metáúmeíñe.

36 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿ɨiná ámuhtsi méimílléhi?

37 Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Muhtsi méimíllé u ávyéjuutécooca díúniúvú múhtsikye u ácujcáróné úúma muhtsi maávyéjuutéki.

38 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyeta tsá ámuhtsi mewáájácutú ɨiná metáúmeíñe. ¿Aca ámuhtsi méɨcúbáhrámeíiyá muhdú o ɨcúbáhrámeídyu?

39 Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Ée, muhtsi méɨcúbáhrámeíiyáhi.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ɨmiáánéhde ámuhtsi méɨcúbáhráméiíhi. 40 Árónáa tsá ámúhtsikye táúniúvú oore o pícyóóityuróne. Muurá ihdyu Llihíyóré táúniúvú pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke. Éhduréhjáa áñújcuube Jetsóó diityétsikye.

41 Aanéhjáa íñahbéjté 10-meva íjcyame illéébóne cayóbáávaté diityétsidívu. 42 Árónáacáhjáa Jetsóó diityéké nééhií:

Ámuha muurá méwaajácú íiñújiri íjcyáné avyéjujte ɨhnáhó ityáúhbájcatsíñe táhjácatsíhijcyáne. 43-44 Áánetu ihdyu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítyú ɨhtsútuube iíjcyane ímílleebe múu pamévakéré pɨaabóhi. 45 Muuráhjáa íñe Mɨamúnáájpidívú o ípívyéveebe tsá o tsáátu ɨhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke mɨamúnaa oke iɨɨcúveki. Ópée o tsáá diityéké o pɨaabóné diityé wájyuri o dsɨjɨve múhdumé teene cáhcujtsómé ipájtyetéki.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

(Mt 20.29-34; Rc 18.35-43)

46 Aabéhjáa Jericóori iíjcyátsihdyu diitye ímamyémuma tsiéllevúréjuco péémema mítyame pééhií. Áánáacáhjáa ditye pééjú úníuri Timéó hajchi

Batiméó hállúvátuube ácuúcunúúbé táúmeíhijcyá pɨáábo. 47 Aabéhjáa tétsihvu diibye Natsarée múnáajpi Jetsóó pɨ̈ɨ̈hɨne iwáájácúne kéévánécoba nééhií:

—¡Jetsóó Dabíiúvúj tsɨɨménémúhaabe u íjcyaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dɨ̈ daatsóve! 48 Ehdúhjáa dibye néénéllii tsaate néé cúúvéhulléré dibye iíjcyaki. Árónáacáhjáa éhnííñevúré tsiiñe neébe:

—¡Dabíiúvúj tsɨɨménémúhaabe u íjcyaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dɨ̈ daatsóve!

49 Áánélliihyéhjáa Jetsóó tétsihvu iíjyócúúvéne nééhií:

—Méne dibye itsáá taéllevu.

Ahdújucóhjáa dííbyeke ditye nééneé:

—Uke pɨ̈úvaábe. Wa dichaj.

50 Ahdújucóhjáa ɨ̈ɨ̈cúi íwajyámú hállúeja ityácórɨ̈ɨ̈véne dibye cátsíñiivyéné dííbye éllevu. 51 Áábekéhjáa neébe:

¿Ɨ̈iná ú imílléhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

52 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyaabe tsúúca ú hallúváhi.

Ahdícyane wa ílluréjuco dipyej. Ehdúhjáa Jetsóó dííbyeke néénemáyé ɨɨtéjúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemájuco pééneé.

Jerotsaréé pañévú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

11 1 Aaméhjáa úújeté Jerotsarééj pɨihɨ̈rí Bepajéema Betáániá coomícyú úníuri oríívo bájú íjcyátsihvu. 2 Átsihdyúhjáa Jetsóó míítyétsikye ímamyémudítyú ɨ̈pɨihɨ̈ré coomívú iwállóómútsikye nééhií:

—Écoomi ɨ̈pɨihɨ̈ré cóómityu óóma méujcúté íayáne ɨ̈ɨ̈júwuúke. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjɨ̈váábeke metsíñaáyóne métsívaco. 3 Aane tsaate ámúhtsikye ‘ɨ̈véébeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne néénéllii muhtsi méujcúváhi. ɨ̈ɨ̈cúiyévané ihdyu óómíchóiíbye.”

4 Ahdújucóhjáa péémutsi úújeténé dííbyedívú juuvá úníutu tsaaté já llahájtsɨ̈ mɨ̈jcó lleehówá úmɨ̈watu dóhjɨ̈váábedívu.

5 Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa tsaate néjucóó:

—¿Aca ɨ̈véébeké ámuhtsi métsíñaáyó kiávú metsájtyeki?

6 Áánélliihyéhjáa neemútsí dibyée úwaabódu. Áánélliihyéhjáa ɨ̈hvejtsómé dityétsí itsájtyeki. 7 Áábekéhjáa dityétsí úújetétsóóbé hallu wájyamúúnevu ditye ɨ̈hbóné hallúvú Jetsóó iñéríívyéne pééhií. 8 Áábé úmɨwáhjáa mítyame mɨ̈amúnaa juuva ɨhbó wájyamúúnema wájyuhóónevu. 9 Aaméhjáa dííbyema pééme tsuullérii, idyéjurii, íjcyame wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj, maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj! 10 ¡Ñóóooj, máávyejújtsó áánúke Dabíiúvúj tsɨɨménémúhaabe ɨ̈míá ávyéjuube íjcyáábeke! ¡Maímijyu Píívyéébe mééma íjcyanej! Ehdúhjáa iwáñéjcóne nehíjcyáme.

11 Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu úcááveebe duurúvajávú iááhɨ̈véne tééjá pañe panéváré ɨ̈ɨ̈ɨ̈téiñúne péjucóó Betáániávú cúvéhréjuco tene néénélliíhye.

Higyéérahe Jetsóó pítyuutsóne
(Mt 21.18-19)

12 Ááné tsiíjyúhjáa Betáániátú ditye óómíñáa Jetsóó ajyábáávatéhi.
13 Aabéhjáa tsíhyullétúré ájtyumɨ́ higyéérahe juuvá úníutu íjcyahe
imíwu háámɨ́vahe. Ááhe éllevúhjáa míjyóóveebe 'néévahéubáhaja'
iñéénema. Árónáacáhjáa tsá téijyu tehe néévatú iñééváiyó ráához
iíjcyátúnélliíhye. 14 Ááné hallútúhjáa ílluréjuco dibye teehe pítyúútsoobe
nééneé:

—Óvíárohe tsáma tsiiñe u néévahíjcyádú ú neevá níhñécunu ílluréjuco u
chéméihye.

Ehdúhjáa dibye nééne ímamyémú lleebóhi.

Duurúvájá pañétú náhjɨ́he múnáake Jetsóó bóayóne
(Mt 21.12-17; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

15 Átsihdyúhjáa úújetémé Jerotsaréevu. Áijyúhjáa Jetsóó duurúvájá pañétú
boáyó tééjá pañévú náhjɨ́hénújcatsímyeke. Dsɨ́ɨ́dsikéhjáa cápáyócohíjcyámé
metsáwááné wájójcoóbe. Áhduréhjáa ɨ́júúmuke náhjɨ́hénuhíjcyámé
acúvewááné wájójcoóbe. 16 Áánemáhjáa neebe múha tééjá pañévú
iñáhjɨ́henújúcóótuki. 17 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: "Íjya tahjya tééjá
lliiñévú mɨ́amúnaa óóma íhjyúvahíjcyáijya." Aaja ¿ɨ́veekí ámuha naní
múnáá jaríyéjuco medíllone? 18 Ehdúhjáa Jetsóó méénúné uubállé
llúúvájté avyéjujtémá taúhbájú uwáábójte iwáájácúne imíllerá dííbyeke
ɨdsɨ́jɨ́vetsóne. Árónáacáhjáa nuhnévémé mɨ́amúnáadi ditye ímí dííbyé
uwáábó ɨ́jtsúcunúnélliíhye. 19 Ááné iijyúnuvúhjáa tépejcójuco Jetsóó pééne
técoomítyú ímamyémuma tsiéllevúréjuco.

Higyéérahe chémene
(Mt 21.20-22)

20 Aaméhjáa tsíijyu cúúvénetúré dibyée pítyúútsohe higyéérahe íjcyátsihdyu
pájtyénáa ímamyémú ájtyumɨ́ tehe tsucájaaháñé tébajkyéjɨmájuco chémene.
21 Átsihvúhjáa Péédoro ɨ́tsaavé tétsihdyúu ditye pájtyénáa Jetsóó teehe
úhbane. Áánemáhjáa neébe:

—Éje Uwááboóbej, éhnée u pítyúútsohéha íhye tsúúca cheméhi.

22 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Ehdu ámuha meméénuhíjcya ímíñeúvú mécahcújtsó Píívyéébeke.
23 Muurá ámúhadítyú tsaate ɨ́mɨááné ímí cáhcujtsómé éhbau cámehbáú
nééiyá téhbau ɨ́ɨ́ɨ́ne móóáj pɨ́ɨ́névu. Ahdújuco muurá téhbau ɨ́ɨ́ɨ́néiyóne.
24 Ahdícyane muurá páneere Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé
pɨ́ɨ́ábojúvú ámúhakye ájcúiibye ɨ́mɨááné ámuha mecáhcújtsóhajchííjyu.
25 Árónáa ihdyu múu tujkénú ímíbáchójcatsí tsaatémá ímítyú ámuha
medáɨ́ɨ́vécatsíhajchííjyu. Áijyu ihdyu ámúháj Caani níjkyéjɨri íjcyaabe
ámúhadi ɨ́ɨ́dáátsóvéne ílluréjuco ábájɨ́ɨ́veíñé ámuha ímityúné meméénune.
26 Áánetu ímityúné ámúhakye méénúmedi ámuha meɨ́dáátsóvétúhajchíí
téhdure tsá dibye ámúhadi ɨ́dáátsóvéityúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé
ímamyémuke.

Jetsóó ɨhtsútu
(Mt 21.23-27; Rc 20.1-8)

27 Aaméhjáa Jerotsaréeri íjcyánáa duurúvájá pañe íjcyáábedívú llúúvájté
avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevéjtsojtee, íjcyame píhcyaavéhi.
28 Aaméhjáa néé dííbyeke:
—¿Aca múúbé ɨhtsúturí u íjcyaabe eene ehdu nénehjɨ ú méénuhíjcyáhi?
29-30 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:
—Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A
Píívyéébeé, mityá mɨ́amúnaárée nééjuri téené wákimyéí méénuhíjcyaábe?
Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke mááñújcúhajchíí botsíi ámúhakye ó neé
múúbé ɨhtsúturí o méénuhíjcyáne.
31 Áánélliihyéhjáa tsaméére néjcatsíhi:
—Muurá 'Píívyéébée nééjuri tsótsohíjcyaábe' menéhajchíí meke nééíyoóbe:
"Áábekéráhjáa ¿ɨ́veekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?" 32 Áánetu 'mɨ́amúnaárée
nééjuri' menéhajchíí meke mɨ́amúnaa téené hallútú méénúiyáhi. Muurá
paméváré cáhcujtsó ɨ́mɨáánéjucóo Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Jóáa
íjcyane. 33 Ehdúhjáa nééneri iñúhnévéne néémeé:
—Maáhuúj, tsá muha mewáájácutúne.
Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:
—Aanéjɨ́ɨ́va idyé ámúhakye ó neé múúbé ɨhtsúturí o méénuhíjcyáne.

Úmɨhé tehmé múnaa múhdurá dárɨ́ɨ́vémeíñetu íjcyáné uwáábóju
(Mt 21.33-46; Rc 20.9-19)

12 1 Áijyúhjáa Jetsóó tsíeménéhjɨ́tu úwááboobe nééhií:
—Tsaapíhjyáa íúmɨhe tsanéére óóva ibájtsone mɨjcónúhi.
Áánemáhjáa tsátsii ímíbájchoobe tééne néévá dótsúhcúmeíitsíi. Áhduréhjáa
tépallíj pɨɨnévú méénuube jáhwu cáámé cóhnaúvú tééjá pañétú tépalli
téhmémeíijya. Ehdúhjáa imyéénúne tsaatéké tépallívú ityéhmétsoíñúne
aahɨ́vetéébé tsííñé iiñújɨ. 2 Aanéhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácútsihvu
wálloobe íúníu múnáájpiikye dííbyema ditye iwállóóro dííbye éhné íjcyadúne.
3 Ahdújucóhjáa pééróóbeke ditye íllure méénúpéjtsónetu dibye óómiñe
íéveébe. 4 Áánélliihyéhjáa tsíjpiikyéréjuco dibye wállóróóbeke téhdure
néwayúúneri íhñíwáutu ityúúvátsóóbedi íllure uuhɨ́vatéme. 5 Áróné pañéhjáa
tsíjpiikye dibye wállóóbeke ílluréjuco ditye dsɨ́ jɨ́vétsópejtsóne. Árónáacáhjáa
tsiiñe wálloobe pívámevákéjuco. Áámekéhjáa idyé imyéénúpéjtsóne tsaatéké
dsɨ́ jɨ́vetsóme.
6 Ááné boonéhjáa ílli apáábyeréjuco cóeváné mítyane dibye wájyuúbe.
Áábekéréjucóhjáa dibye wálloone 'íhya hájchíwu íjcyánéllii dííbyeke
avyéjúúlléiyóme' iñéénema. 7 Aabéhjáa bóhdɨtéébeke iájtyúmɨ́ne
néjcatsímye: "Aabye muurá íllíyéjuco íñe cáánífiúiyóne. Áánéllii metsu
dííbyeke medsɨ́ jɨ́vétso mehnéréjuco tene iíjcyaki." 8 Ehdúhjáa iñéjcatsíñe
ɨdsɨ́ jɨ́vétsóóbeke waagóómé ííhyóvé pañévu.
9 Ehdúhjáa Jetsóó diityéké iúúbállétsihdyu nééhií:
—¿Aane íñe diibye úmɨhé aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú eenée
tépallívú dibye téhmétsoíñúmé ímítyú dárɨ́ɨ́vémeímyeke? Muurá diityéké
dsɨ́ jɨ́vétsóiibye téené hallútu. Ááne tsíjtyekéréjuco dibye téhmétsoíñé tépallívu.

10-11 ¿A tsá ámuha múijyú meéévetú Píívyéébé waajácúháámɨ? Muurá téhaamɨ́tú nééneé:

Tsaúu nééwayu jáháñé wákimyéi múnaa iñéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenú tehdújuco.

12 Ehdújáa diitye llúúvájté avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevéjtsojtee, íjcyámeke Jetsóó llébóóbóné hallútú imíllerómé dííbyeke tétsihdyu iwáágoóne. Árónáacáhjáa nuhnévémé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dibye íjcyane mɨ́amúnaa néhíjcyámedi iíllityénema. Aaméhjáa ílluréjuco pééneé.

Ííñújɨ́ avyéjúúbé wáábyuta dsɨ́ɨ́dsɨke ditye áhdotsóne

(Mt 22.15-22; Rc 20.20-26)

13 Ááné boonétúhjáa paritséómú wallójcatsí Heróódé icyánéjcúejtémá dííbye éllevu ditye iñééte muhdú dííbyedítyú ipítyácócatsíhijcyáne. Ehdúhjáa ɨ́jtsámeímyé dibye muhdú áñújcúnetu dííbyedívú iñéétsóroki. 14 Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú ɨ́miáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe ú úwáábohíjcyá kéjɨjtó Píívyéébe mɨ́amúnáadívú ímí ɨ́jtsúcunújɨ́jtó tsijtye múhdurá úhdivu ɨ́jtsúcunúróneri ɨ́ɨ́cúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú ɨjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnélliíhye. Aabe cána múúhakye diñe díicyánéjcutuj. ¿A tehdújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsɨ́ɨ́dsɨke ditye áhdótsohíjcyáné maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

15 Ehdúhjáa dííbyeke dillómé íllure imújtátsóroki. Aanéhjáa iwáájácúne neebe diityéke:

—¿ɨ́veekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? Áyu cána oke méuujétsó dsɨ́ɨ́dsɨjɨ́vuj.

16 Ahdújucóhjáa ditye tsájɨ́hcobávú ájcune dííbyeke. Áájɨtúhjáa húmɨ náávee, memee, íjcyane ɨ́ɨ́ɨ́téne neebe diityéke:

—¿Aca múhúmɨ náávé íñeé? Áhdure ¿mumémé íñe tééjɨtu?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuube Tséétsá húmɨ nááve. Áábe méméré eene tééjɨtu.

17 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhíjcyá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.

Ehdúhjáa Jetsóó diityéké nééneri íllure ullévenúme.

Dsɨ́ jɨvémé muhdú tsiiñe bóhɨine tsaate díllone

(Mt 22.23-33; Rc 20.27-40)

18 Téijyúréhjáa idyé tsadotséómú péé dííbye éllevu medsɨ́ jɨvémé tsiiñe mebóhɨine cáhcújtsotúme.

19 Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsɨ́ɨ́mávátuube dsɨ́ jɨvéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñé dííbyeréjuco ɨtsɨ́ɨ́máva díílledívú íñáhbeúvúu tsɨ́ɨ́máváiyóne. 20 Aanée ijcyámé 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávárólléjtane dsɨ́ jɨvé tsɨ́ɨ́mávátuubére.

21 Ááné boonée bóneebe díílleke táábávároobe idyé dsɨ̈jivé díílledívú téhdure
tsɨ̈ɨ́mávátuubére. Áábé bonéébekée idyé téhdure pajtyéne. 22 Ehdúu pámeere
tsané nahbémú 7-meva íjcyame díílleke ityáábáválledívú tsɨ̈ɨ́mávatúmé
dsɨ̈jɨ̈vehíjcyáhi. Aanée nihñévúré díílleréjuco dsɨ̈jivéne. 23 Aane cána
múúhakye diñe ímichi ¿cáábyé taaba dille íjcyaíñé tsiiñe ditye bóhɨ́ɨ́cooca?
24 Ehdúhjáa ditye néénéllii Jetsóó néehií:
—Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe ɨ́htsútuube íjcyáábé waajácúháámɨtu
muhdú tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnélliíhye. 25 Muurá dsɨ̈jɨvémé
tsiiñe bóhɨ́ɨ́cooca páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Tsáhájuco téijyu
mɨ́amúnaa táábávácatsíhijcyáné íjcyáityúne. Muurá téijyu pámeere íjcyaá
níjkyéjɨ múnaáduréjuco. 26 ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píívyéébé
waajácuháámi? Íllúu muurá Píívyéébe Moitséeke néé úméhéwu péétécunúné
pañétú dííbyema iíhjyúvácooca: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé
Piivyéébé ó ijcyáhi.” 27 Ehdúu Píívyéébe néénetu muurá méwaajácú ditye
íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá dibye néétyuró diityé Piivyéébé iíjcyane.
Aanéjɨ́ɨ́va íllure ámuha mémujtáhi.

Páñétúejúúcú taúhbajúúcu
(Mt 22.34-40)

28 Ehdúhjáa Jetsóó tsadotséómuma táhjájcatsíñé tsaapi taúhbájú uwááboobe
lleebúcunúhi. Aabéhjáa ímí diityéké Jetsóó áñúcuhíjcyánéllii néé dííbyeke:
—¿Aca teene Píívyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?
29 Áánélliihyéhjáa neébe:
—Ímichi muurá páñétúene taúhbajúúnetu néehií: “Ámuúha ijraéémuj,
muurá Máavyéjuube Mépiivyéébé apáábyéré ɨ́htsútuube ijcyáhi. 30 Áánéllii
múu dííbyeke Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke wajyú ávyeta dɨ́ɨ́ɨ́búutúré
páneere muhdú u íjcyáneri dɨ́ɨ́jtsaméiyi.” Ehdu néene ímichi páñétúene
teene taúhbajúúnetu. 31 Áánetu tsiiñe néehií: “Pamévakéré múu wajyú muhdú
u wájyúmeídyu.” Íñeecu muurá ímichi páñétúenéécú taúhbajúúnetu.
32 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii diibye taúhbájú uwááboobe néé dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, tehdújuco u néene ɨ́mɨ́ááné tsáápiiye Píívyéébe íjcyane
apáábyéré ɨ́htsútuube íjcyaábe. 33 Áábeke ɨ́mɨ́ááné méwájyúiyá ávyeta
méɨ́ɨ́búutúre páneere muhdú meíjcyáneri méɨ́jtsaméiyi. Áhdure
tsíjtyeke méwájyúiyá muhdú mewájyúmeídyu. Ehdu muurá meíjcyane
ími ɨjtsúcunúúbé íñe dííbyeke meɨ́ɨ́cuvéné panéváré dííbyé úmɨwávú
mecóvátsohíjcyáné ehnííñevu.
34 Ehdúhjáa dibye tsaímíyé áñújcúnéllii Jetsóó néé dííbyeke:
—Tsúúca muurá Píívyéébé avyéjúejpíjyúcooíyó uú.
Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóó nééné boone tsáhájuco múha dííbyeke tsiiñe
díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane
(Mt 22.41-46; Rc 20.41-44)

35 Téijyúhjáa duurúvájá pañe íjcyámeke úwááboobe íhdityúré néehií:
—¿Aca ɨ́veekí taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Dabíiúvúj tsɨ̈ɨ́méném úhaabe
Críjto íjcyaíñe? 36 Áánerahjáa Píívyéébé Apíichóré dííbyeúvuke túkévéjtsóneri
neébe:

Ávyéjuube néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúi diicya dímunáake o
táhjáné hajchóta.”
37 Ehdúhjáa muurá neebe Dabíiúvú Críjtodítyú Íavyéjuube dibye íjcyane.
Aanéjɨɨ ¿muhdú ɨɨvane Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáíyoobe Críjtoó?
Ehdúhjáa Jetsóo úwaabóné ímí diityéké pájtyénéllii lleebúcunúme.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóo núcójpɨvetsóne

(Mt 23.1-36; Rc 11.37-54; 20.45-47)

38 Téhduréhjáa tsiiñe úwááboobe nééhií:
—Ámuúhaj, téiibúwá tsáma méíjcyaco. Tsá múu ɨɨvatú eene aatye taúhbájú uwáábojte mɨamúnaa diityéké iávyejúúllekíyé cááméjácobájɨ úcámeíhíjcyánetu. 39 Muurá pihcyáávejááné pañévú iúcáávécooca imíllémé íboohówátsihjɨvúré iácuuvéne. Áhdure teene pihcyááveháñe májchó májchómeícyooca imíllémé ímítsihjɨvúré imájchone. 40 Aame pííbájyujte walléémudítyú dótuhíjcyá diityé jaaháñe. Ehdu muurá imyéénúné nucójpɨ cááménécóbaúvú ihjyúvahíjcyarómé Píívyéébema. Árome muurá tééné déjúcotu ɨcúbáhráméiíhi. Ehdúhjáa Jetsóo nééhií.

ɨdátsó néélle pííbájyulle dsɨɨdsike pícyoóne

(Rc 21.1-4)

41 Téijyúhjáa duurúvájá pañe Píívyéébé wáábyuta dsɨɨdsike ditye pícyohíjcyábá úníuri dibye ácuúcunúnáa téhbá pañévú picyóómé teene dsiɨdsi. Dsɨɨdsiváméhjáa mítyanéhjɨ picyóóhií. 42 Áánáacáhjáa pííbájyulle ɨdátsó picyóó mɨjɨhwuúcúre. 43 Aanéhjáa iɨɨténe ímamyémuke neébe:
—Áámye muurá pííbájyulle ɨdátsó néérolle picyóó pámé ehnííñevúre. 44 Muurá aatye picyóó mítyane idsɨɨdsivánetu áyánéwuújɨ. Áánetu pícyoolle páneere tééne tájpí iíjcyáiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóo nééneé

(Mt 24.1-2; Rc 21.5-6)

13 1 Aaméhjáa duurúvájá pañétú íjchívyénáa Jetsóoke ímamyémudítyú tsaapi nééhií:
—Uwááboóbej, aca ɨɨné imíjyaú eene duurúvaja néwayúúnetu méénúmeíhi.
2 Áánélliihyéhjáa neébe:
—¿A imíwu ú iitéhi? Ároja muurá wácávyáhcáméiíhi.

Jetsóo tsááíñé ihde pájtyéiñéhjɨ

(Mt 24.3-28; Rc 21.7-24; 17.22-24)

3 Átsihdyúhjáa pééme tééjáj piihɨrí oríívo bájú íjcyátsihvu. 4 Átsihvúhjáa Jetsóo ácuúcunúúbeke Péédoroo, Jacóóboo, Jóáaá, Aderéee, íjcyame nééhií:
—Cána múúhakye duubállé múijyú tene pájtyeíñé eene múúhakye u néhíjcyanéhjɨ. ¿Aca ɨɨnetú muha méwaajácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñe?
5 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:
—Ehdu nééme tsáma wajácútsi méíjcyaco ámuha állíu múnáadívú maállítsámeítyuki. 6 Muurá o tsááiñe tsúúca pɨɨhɨcooca íjcyaímyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame neé diibyéjuco Críjto iíjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe.

7 Áhdure téijyu íjcyaíñé méénujcátsí pahúlleváre. Ááneri méíllityédíñe. Ehdu pajtyéiñe páneere ílluréjuco nɨ́ jkéváíñé ɨhde. 8 Muurá tsáné iiñújɨ́ múnaa méénújcátsií tsííñé iiñújɨ́ múnáama. Áijyu ííñujɨ́ vááúméií pahúlleváre. Áhdure ájyaba íjcyaáhi. Ehdu déjúcóóveíñé ɨ́cúbáhraméí ííñújɨ́iri.

9 Áánéllii téɨ́ɨbúwá méíjcyaco. Muurá oke ámuha mecáhcújtsóné hallútú pihcyáávejááné pañévú ámúhakye imyéénúmeke tsajtyéimye ávyéjujté éllevu. Aame muurá ámuha méúwááboó diityéke. 10 Muurá íñe pajtyéteju pámeekéréi ííñújɨ́iri íjcyáné mɨ́amúnáake úwáábóméiíhi. Áijyu ihdyu ó tsaá páneere ílluréjuco ɨnɨ́ jkévaki. 11 Ahdícyane ávyéjujté éllevu ditye ámúhakye icyúvéhoojánu tsájtyécooca tsá múu ɨ́ jtsámeítyú muhdú iíhjyúváíñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri ámúhakye túkévéjtsóneri ámuha méihjyúvaáhi. 12 Áhdure téijyu tsané nahbémú íjcyarómé ímityúné dárɨ́ɨ́véjcátsiíhi. Aame tsaméére tsíjtyedívú táúhbájcátsiíhi. Muurá ɨ́ɨ́tsɨɨme íjcyárómedívú cáánimu táúhbaá tsijtye dityéké ɨdsɨ́ jɨ́vétsoki. Áhdure idyé ɨ́ɨ́tsɨɨme íjcyarómé cáánímudívú táúhbaáhi. 13 Áhdure cáhcújtsotúmé ámúhakye tsarílleé tahñéjté ámuha meíjcyámeke. Aane ehdu néérónéhjɨ́ pañe Píívyéébeke ɨ́ hvéjtsotúmé tsaímíyé nihñéétsihvúré íjcyame ihdyu pájtyéteéhi.

14 Áhdure muurá duurúvájatu tsátsii ɨ́ɨ́né imítyúné úújéítyútsihvu ímityúné úújeténé Píívyéébeke ávyéta tsárí pájtyeéhi. Aane ihdyu ámuha maájtyúmɨ́cooca méwáácunúcó cáméhbaúnevu Jodéá iiñújɨ́ múnaa ámuha meíjcyame. Ehdúu muurá tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Daniéré nééneé. Aane éévehíjcyámé íhya ihdyu waajácújucóó ɨ́ɨná íjcyaíñe. 15 Ahdícyane téijyu áachi íjcyame íúcaavéjúcohdí ɨ́mɨjcóhó pañévú tsíeméné iújcuki. 16 Áhdure íúmɨhé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu. 17 ¡Máɨdáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléémú éévájtema tsijtye ñohñójtéréi ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́méwuúmú íjcyámeke! 18 Áánéllii Píívyéébema méihjyúvaco tsúcohɨ́váneri úúníjyáijyu tene ipájtyétu nííjyáháñé lliiñe ámuha mewáácunútuki. 19 Muurá téijyu íjcyaíñé ávyétá ɨhnáhó ɨ́cúbáhraméí íñée ííñujɨ́ ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Ááné boonétú ihdyu tsáhájuco múijyú téhdu nééné ɨ́cúbáhraméí íjcyáityúne. 20 Aane muurá Píívyéébe oke wállóótuca pámeere dsɨ́ jɨ́véiyáhi. Áánéllii ɨ́ɨ́cúi tsiiñe oke wállóóiibye ihñéjte wájyuri.

21 Aane tsúúca tene pɨ́ɨ́ hɨ́cooca íjcyaímyé tsaate íllure iállíñe ‘tsúúca Críjto tsájucóóhií’ nééimye. Ááméke wajácútsi meíjcyáne mécáhcújtsodíñe. 22 Muurá íjcyaímyé állíu múnaa iiye Críjtodi díllómeíimye. Áhdure díllómeíimye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi. Aame piivyéteé méénúráítyúronéhjɨ́ imyéénune. Ááneri muurá mɨ́amúnáake mújtátsoímyé Píívyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsóiyómé ɨ́miááné dííbyeéjtéjuco íjcyárómeke. 23 Aane íñe tsúúca ámúhakye ó úúballé ɨ́ hdétújuco ámuha metéɨ́ búwááveki.

Jetsóó tsáácooca pájtyéiñéhjɨ

(Mt 24.29-35, 42-44; Rc 21.25-36)

24 Ehdu ɨ́cúbáhraméí pájtyéné boone cóójɨ́ejpi nuhba ílluréjuco áábatéiñe. Áhdure péjcóejpi tsáhájuco ájchúityúne. 25 Áijyu mɨ́ɨ́curu dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóówari ɨ́ htsútunéhjɨ́ íjcyane mujtáraba íjcyaáhi. 26 Áijyu tsúúca Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe páneere táɨhtsútú táavyéjuma ojtsó

pañétú ó bóhówááveéhi. 27 Aabe ó táúhbaá níjkyéji múnáake ditye ipíhjyúcu óhdivu tahñéjteke pahúlleváré ííñújiri, níjkyéjiri, íjcyámeke.

28 Cáhawáá méitjsúcunu higyéérahej. Muurá itsóúúvéne tsiiñe tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba píí hí jucóóne. 29 Ahdu nééne íñe ícyooca ámúhakye o nénehji pájtyénetu tsúúca ámuha méwaajácuú tsiiñe o tsááíñe éévé úújetéjucóóne. 30 Aane ímiááné ámúhakye o néé ehdu nénehji pájtyeíñé ííñújiríi míamúnaa íjcyápíñáaáca. 31 Muurá iñe ííñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámúhakye o néhijcyáné tsá múijyú wágóóóvéityúne.

32 Árónáa ihdyu tsiiñe o tsááíñe éévé tsá múha wáájácutúne. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáájácutúne. Téhdure páñetu Píívyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájácutúne. Apáábyéré ihdyu Llihíyó waajácú múijyú tsiiñe oke iwállooíñe.

33 Ahdícyane tsáma téiibúwá tééné ijtsúcunúré meíjcyáne méihjyúvahíjcyaco Píívyéébema. Muurá tsá mewáájácutú múijyú tsiiñe o tsááiñe. 34 Muurá tsaapi tsííñé iiñújí iááhíveté íúníu múnáake pícyoíñú ihjyávú tsáné wákimyéivu ditye tééneri iíjcya dibye téhulle íjcyáné hajchóta. Áámedívú muurá tsáápiikye ityéhmétsoíñúróóbeke tsá dibye néétu múijyú itsááiñe. Ahdu tsá ámúhakye o néétu múijyú tsiiñe o tsááiñe. 35 Ahdícyane téiibúwá meíjcyáne tééne íjtsóré méíjcyaco. Muurá ávyeta tsá mewáájácutú múijyú ámúhá avyéjuube o íjcyaabe o tsááiñe. Tsáijyu múúne tsájcooji o tsáá cuuvé pañe, mityá cúúvénetúrej, mityá pécójpiínej, mityá cóójí pañévuj. Ávyeta tsá mewáájácutúne. 36 Áánéllii múu téiibúwá tééne íjtsóré ijcyá ámúhakye o túvaaóvátu pevétáré iiná méénutúmé cuwáríyé ámuha meíjcyámeke. 37 Ehdu íñe ámúhakye o néé pámeere tahñéjté ámuha íjcyámeke. Ahdícyane tsáma tééne íjtsóré méíjcyaco. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe

(Mt 26.1-5; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

14 1 Áijyúhjáa pajtyété wañéhjí óórítyúne pááá máchómeíhíjcyáné wañéhjí míjcyoojícutúréjuco llééváíñáa llúúvájté avyéjujtémá taúhbájú uwáábojte íjtsámeí muhdú iállíñe Jetsóoke iékééveíñé idsíjívétsoki. 2 Árónemáhjáa néjcatsímyé teene wañéhjí pañéi tehdu imyéénútu míamúnáake iííbórínúíyónélliíhye.

Pácúúcújpácyori tsáápille Jetsóoke íhñíwau múrijchóne

(Mt 26.6-13; Ja 12.1-8)

3 Áijyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Betáániárí Tsimóó dííbyere ‘Ahlláriho’ némeííbyé jari. Aaméhjáa tééjari majchórí íjcyánáa tsáápille tsáá mítyane áhdómeíñé pacúúcújpácyoma. Aalléhjáa téjpacyórí dííbyé nííwau múrijchóhi. 4 Aanéhjáa ímamyémuke tsaríwu pájtyénéllii néjcatsímye:

—¿Íveekíami aalle ícúbahra pácúúcújpácyori tsáné pijcyábá mewákímyeíñe áhdodúné áhdómeíjpácyorij? 5 Muurá téjpacyo menáhjíhénúne dsíídsiri mépíaabóiyá ídáátsóméhjike.

6 Ehdúhjáa díílledítyú ditye néérónáa Jetsóó néé diityéke:

—Óvi íjcyalle. ¿Íveekí ehdu ámuha méihjyúváhi? Muurá tehdújuco dille méénune. 7 Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámúhadítyú péérityúne.

Áánetu tsá múhajchótá ámúhama o íjcyáityúne. 8 Áánéllii muurá oke téjpacyórí múríjcholle oke ditye cúúúíñé ɨhde tájpi iímíbajchóne. 9 Aane ɨ́miááné ámúhakye o néé íñe tajtyééveri mɨ́amúnaa pájtyetéíñé uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyáné mɨ́amúnaa waajácuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Jóóda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévetsóíñe

(Mt 26.14-16; Rc 22.3-6)

10 Áijyúhjáa Jóóda Ijcaríóóté dííbyé mamyému 12-meva íjcyáméejpi íjcyároobe múijyúrá llúúvájté avyéjujté éllevu ipyéene diityéké neeté dííbyedívú iékéévétsoíñe. 11 Ááneríhjyáa mítyane iímíjyúúvéne imíllémé dííbyeke iáhdone. Ehdúhjáa tsúúca diityémá ipítyácójcatsíñe íllurejuco dibye ɨ́ jtsámeíñé muhdú dííbyedívú iékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-25)

12 Aanéhjáa teene pajtyété wañéhjɨ́ óórítyúne pááá ditye máchohíjcyáné wañéhjɨ́ obééjáwuúmuke tsájaatsá múnaa dsɨ́ jɨ́vétsohíjcyáné wañéhjɨ́ túJkévajcóójɨ́ Jetsóoke ímamyému nééhii:

—¿Aca kiávú ú imíllé wañéhjɨ majchó muha meméénune?

13 Áánélliihyéhjáa tsaatétsikye neébe:

—Cáhawáá Jerotsaréevu mepej. Ácoomíyí ámuhtsi tsaapi llíyííhyori núJpáñújéébeke maájtyúmɨ́ɨ́ bema mépeéhi. 14 Aabe tsájá pañévú úcáávéébe déjutu meúcáávéne tééja múnáájpikye méneéco: “Uwááboobéne múhtsikye néé kiáváhjané íchii mɨ́ jcoho íjcyane tééhó pañévú dibye múúhama pajtyété wañéhjɨ majchó májchóihyo.” 15 Áijyu ámúhtsikye úújétsóiibye tsaho imíwu córɨ́ɨ́ hócoba néého cááméé́ɨ́ jiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméénuco mééma majcho. Ehdúhjáa neebe diityétsikye.

16 Ahdújucóhjáa dityétsí pééne técoomívu. Aamútsíhjyáa ɨ́miááné muhdú dibye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú méénune teene majcho.

17 Ááné iijyúnuvúhjáa Jetsóó tétsihyíjyuco pámeemáyé ímamyémuma. 18 Aanéhjáa tsúúca imájchótsihvu neebe diityéke:

—ɨ́miáánetúré ámúhakye o néé íjcyaabe tsaapi ámúhadítyú óhdivu méénútsóiíbye.

19 Aanéhjáa kímóhcó diityéké pájtyénéllii pámeere néé dííbyeke:

—¿Aca caabyé ehdu uke muha méméénuúhi, a oó?

20 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íñe tsajɨ́ pañévúré muhtsi dííbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi. 21 Ehdu ɨ́miááné oke pajtyéiñe Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco. Árónáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñé ehdu oke méénúúbeke. Tsáháa ihdyu dibye íjcyáityuróne.

22 Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhɨ́nunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

23 Áhduréhjáa ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánevúhjáa dibye ájcune adóme. 24 Áámekéhjáa neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú mɨamúnaa ícyahíjcyáné pityájcoju o dsɨjɨvéneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñé múhdumé oke cáhcujtsómé ipájtyetéki. 25 Aane ɨmiáánetúré ámúhakye o néé ícyoocátú tsiiñe ámúhama bíínojpácyó o ádójúcóóityúné Píívyéébé avyéjuri meíjcyácooca tsiiñe maádóiñévújuco.

Péédoro tóónúmeíiñe Jetsóó úúballéne

(Mt 26.30-35; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

26 Aaméhjáa teene pajtyété wañéhjɨ majtsíjyú imájtsívátsihdyu péé oríívó bajúvu. 27 Átsihvúhjáa Jetsóó néé diitye ímamyémuke:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíñé pahúllevávu. Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé: “Obééjámú tehméébeke o dsɨjɨvétsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñé pahúllevávu.” Ehdu muurá nééne Píívyéébé waajácúháámitu. 28 Árónáa ihdyu o dsɨjɨveebe tsiiñe o bóhɨɨne ó peé ámúhá ihde Gariréavu.

29 Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke néénéllii Péédoro nééhií:

—Íhya ihdyu íjtye uke ɨhvéjtsoóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o ɨhvéjtsóityúne.

30 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—ɨmiáánetúré uke o néé muurá ípyejcójuco tahñéébé u íjcyaróné u tóónuíñé 3-ijyúvá cáracái míijyúcú májtsívátúné ihde.

31 Árónáacáhjáa Péédoro nééhií:

—Muurá tsá o tóónúmeíityúne. Óvíjyuco néhi ihdyu oke ditye dsɨjɨvetsóné tééné hallútu. Ehdúhjáa pámeere neerá dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjyuváne

(Mt 26.36-46; Rc 22.39-46)

32 Aaméhjáa úújeté ‘Getsemaníi’ némeítsihvu. Átsihvúhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Íchiíyéi meíjcyá Píívyéébema o íhjyúvatéki.

33 Áánemáhjáa tsajtyéébé Péédoroo, Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmekére. Áámedívúhjáa ávyétá ihnáhó kímóóvémeííbye. 34 Áánemáhjáa neébe:

—Muhdú íhya o dsɨjɨvéiúvúduréjuco oke táɨɨbuwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Árónáa ihdyu mécúwadíñe.

35 Ehdúhjáa iñééne peebe éhnííñéwuúvu. Átsihvúhjáa imɨmóúúvéne Píívyéébema ihjyúvaabe muhdú tene néhajchíí iɨcúbáhrámeítyuki. 36 Íllúhjáa ihjyúvaábe:

—Ayúju Táácáániíj, tsá muurá iɨná u túhúúlletúne. Ahdícyane muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ɨcúbáhrámeíñe. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Óvíi ihdyu muhdú u ímillédú óóma ú meenúhi.

37 Ehdúhjáa Píívyéébema iíhjyúvátsihdyu óómiibye cuwárí íjcyámedívú iwájtsɨne néé Péédoróke:

—¿Aca eene ú cuwáhi, Tsímoj? ¿ɨveekí tsá cuwa u áábúcutú oke u téhmeki? 38 Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúmé Píívyéébema méihjyúvahíjcyá ímityunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ɨmiááné ámuha méimíllerá tsaímíyé meíjcyane. Árónáa tsá ámuha meɨhnáhootú tehdu meíjcyáiyóne.

39 Ehdúhjáa diityéké iñééne biwáhullévúré ipyééne tsiiñe Píívyéébema ihjyúvaabe piéhdúré tujkénúu iíhjyuvádúre. 40 Átsihdyúhjáa tsiiñe péébe

úújeté téhdure cuwárí íjcyámedívu. Ávyetáhjáa mítyane cuwa diityéké íjcyame tsá dííbyema iíhjyúváíyónéhjɨ éllevu íjcyatúne. 41 Aabéhjáa diityédí iúllejéróne tsiiñe Píívyéébema ihjyúvatéhi. Átsihdyúhjáa ihdyu óómiibye diityéké nééhií:

—Áyu, ícyooca ihdyu íllurejuco mecúwáiyóne. Árónáa Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ímityúmeke ékéévétsóíñe éévé tsúúca úújetéhi. 42 Ahdícyane íllurejuco metsu mepéékií. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóiíbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

43 Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsɨ́ tétsihvu llúúvájté avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevéjtsojtee, íjcyame wállóónéllii tsáámeé. Aaméhjáa tsáá ímyéénujcátsiháñé nɨitsúmuma, cávaájcoháñema. 44 Ácoocáhjáa ɨ́hdéjuco diityéké Jóóda nééneé:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcoói. Áábeke meékéévéne métsajtyéco. 45 Ehdúhjáa diityéké ipítyajcódújuco Jetsóo éllevu ipyééne dibye néétene:

—‘Uwáábooóbej, ¿a áánu uúj?’ nééberéhjáa chohchócú dííbyeke. 46 Áánerejucóhjáa ditye iékéévéébeke tsájtyene.

47 Árónáacáhjáa tsaapi dííbyé mamyémudítyú ɨ́nɨitsúwari wállórihjúcú llúúvájté avyéjujté úníu múnáájpí núúmiho. 48 Áámekéhjáa Jetsóó nééhií:

—¿Aca muhdú ɨ́ɨ́vane éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáá taéllevu nɨitsúmuma cávaájcoháñéma? 49 Áánerá íhyajchótá ámúháj pɨine o íjcyaabe duurúvájá pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Árónáa ihdyu tehdújuco ámuha meméénune Píívyéébé ihjyú uubálle múnaápe tsúúcajátújuco néhijcyáné dííbyé waajácúháámɨtu néhdújuco tene ipájtyeki.

50 Ehdúhjáa Jetsóó néénáa ímamyémú íllurejuco wurúvájá pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Árónáa ihdyu tehdújuco ámuha meméénune Píívyééáne dííbyéjtane.

Tsáápiikye ditye ékéévéroobe pállojcóne

51 Áánáacáhjáa tsaapi ováhtsá íéveho íjcyaabe wájyámubávú idyóvíyíívyéne pehíjcyá diityé déjutu. 52 Áábekéhjáa ditye ékévérónáa tehba diityé hójtsɨ́ pañévú iwááoíñúne waabe pevéhoréjuco.

Túkevéjtsojté úmɨ́wari Jetsóó íjcyane

(Mt 26.57-68; Rc 22.66-71; Ja 18.12-14, 19-24)

53 Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyémé llúúvájté avyéjúúbe éllevu. Áánáacáhjáa tsijtye llúúvájté avyéjujtee, túkevéjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame píhcyaavéjucóó tétsihvu. 54 Áijyúhjáa Péédoro dííbyeke úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté lláhajtsɨ́vúré tétsihyi tééjá tehméjté íjcyuujúwatu pɨ́hmihíjcyáme élletu ipɨ́hmiki.

55 Áánáacáhjáa ávyéjujte ɨ́tsáméihijcyá muhdú Jetsóó hallúvú iállíñe dííbyeke idsɨ́ jɨ́vétsoíñe. Árónáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvú iállíiyóne. 56 Ávyetáhjáa mítyame dííbyé hallúvú páhduváré álliyómé

báñúmeíhijcyáhi. 57-58 Árónáacáhjáa tsaate téhdure dííbyé hallúvú iállíñe nééhií:

—Áánu muurá nehíjcyá mɨamúnaáváa méénuja duurúvaja iwácávyáhcóne tsííjyaréjuco imyéénuíñé mɨamúnaa méénútuja. Aajává pánéévétsóiibye 3 coojɨvatúre. Ehdu ihjyúvahíjcyaábe.

59 Ehdúhjáa ditye néérone tsá cáhcújtsómeítyúne.

60 Árónáacáhjáa llúúvájté avyéjuube diityéj pɨɨnétú iíjyócúúvéne néé Jetsóoke:

—¿ɨveekí tsá u áñújcutú aatye díhyallúvú ímítyunéhjɨ úúballéne?

61 Árónáacáhjáa tsá ɨɨná diibye néétune. Áánélliihyéhjáa tsiiñe neebe dííbyeke:

—¿A ɨmɨááné diibyéjuco uu Críjto ɨmɨáábé Píívyéébé Hajchi?

62 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó. Aane méwaajácú íñe Mɨamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ɨhtsútuube Píívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiiñe o tsáácooca ó bóhówááveé ojtsó pañe.

63 Ehdúhjáa Jetsóó nééne ávyéta tsárí pajtyé diibye llúúvájté avyéjúúbeke. Áánélliihyéhjáa íwajyámúúné dóváríjcyámeííbyéré nééhií:

—Ávyeta tsáhájuco meímílletú tsijtye éhnííñevu dííbyé hallúvú tsiiñe úúballéne. 64 Muurá íñe ámuha melléébóneríyé ¿ɨveekí uuhɨvatéébé Píívyéébedi? Aane ¿muhdú ámuha méɨjtsúcunúhi?

Áánélliihyéhjáa pámeere néé ílluréjuco dibye dsɨ jɨveíñe.

65 Ehdúhjáa ditye néénéllii tsaate dííbyé hallúvú úníchíhcyuméré íhyúmɨ ɨbɨɨ́ jɨnúúbeke imyéénúne nééhií:

—Áyu cána waajácú caabyé uke méénune.

Téhduréhjáa duurúvájá tehméjté dííbyeke wábáajcóhi.

Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.69-75; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-29)

66 Aanéhjáa Péédoro lláhájtsiri íjcyánáa llúúvájté avyéjúúbé úníu múnáadítyú tsáápille tsááhií. 67 Aalléhjáa dííbyeke pɨhmɨrí íjcyáábeke ɨɨ́ɨtehíjcyáróne nééhií:

—Úpée idyé éhne ú ícyahíjcyá Jetsóoma Natsarée múnáájpiíma.

68 Árónáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjɨɨ́ óóma ú ihjyúváhi. Ehdúhjáa iñééne lláhájtsɨ mɨjcó lleehówavu íjyócúúvetéébe.

Áánáacáhjáa tsúúca cáraca májtsiváhi. 69 Aabéhjáa tétsihvu úújetéébeke tsiiñe ɨɨ́ɨténe tétsihyi íjcyámeke neélle:

—Áánu muurá idyé tsaapi Jetsóó mamyémúejpi.

70 Árónáacáhjáa idyé tsiiñe tóónuúbe. Ááné illúhwuúréhjáa idyé tsíjtyeréjuco nééne dííbyeke:

—Áánerá ɨmɨááné diibyéjuco uu Jetsóó mamyémúejpi. Muurá eene Gariréa múnaa íhjyuvádú u íhjyúvánetúré méwaajácú diibyéjuco u íjcyane.

71 Ehdúhjáa ditye néénéllii tsiiñe ityóónúne llíhcyámeííbyéré nééhií:

—Éje, ɨmɨáánetúré tsá o wáájácutú dííbyeke eene ámuha óóma dííbyedi meíhjyúváábeke.

72 Ehdúhjáa dibye néénáa tsiiñe cáraca májtsivá míijyúcújuco. Áánetúhjáa ɨtsááveebe Jetsóópe dííbyeke íllu nééneé: “Muurá 3-ijyúvá ú tóónúméií

tahñéébé u íjcyaróné cáracái míijyúcú májtsívátúné ɨhde.” Ehdúhjáa Jetsóó nééne ɨĭtsáávéne íllurejuco dibye tááne ávyétá ɨhnáho.

Pírááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Rc 23.1-5; Ja 18.28-38)

15 [1] Ááné tsɨtsĭɨvevúhjáa llúúvájté avyéjujtee, túkevéjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame tsiiñe dóbeevéhi. Aaméhjáa Jetsóoke dóhjĭuri tsajtyé ávyéjuube Pírááto éllevu. [2] Aabéhjáa díllópejtsó dííbyeke:

—¿A ĭmɨááné uu jodíómú avyéjuúbe?

Ááné llɨihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó.

[3] Áánáacáhjáa llúúvájté avyéjujte dííbyé hallúvú mítyane ímityúné úúballéhi. [4] Áánélliihyéhjáa Piráátó tsiiñe dííbyeke nééhiĭ:

—¿Aca ĭveekí eene tsá u áñújcutú aatye díhyallúvú ímítyunéhjĭ úúballéne?

[5] Ehdúhjáa dibye Jetsóoke néérónáa tsá dibye áñújcutúne. Ááneríhjyáa iúllévenúne tsáhájuco dibye ɨɨná néétune.

Jetsóoke ditye dsĭ jɨvétsoíñe

(Mt 27.15-31; Rc 23.13-25; Ja 18.38–19.16)

[6] Teenéhjáa pajtyété wañéhjĭ pañe paíjyuváré ávyéjuube Piráátó tsáápiikye ichívyétsohíjcyá cúvéhóójari íjcyámedítyú dííbyé hallúvú mĭamúnaa íhjyúváábekéjuco. [7] Aanéhjáa téijyu íjcyaabe dsĭ jɨvétso múnáajpi ‘Barabáa’ némeííbyé cúvéhóójá pañe tsijtye dsĭ jɨvétso múnáama. [8] Áánáacáhjáa tsúúca tétsihvu mĭamúnaa píhcyaavémé imyéénuhíjcyádú táúmeíjyucóó Piráátoke dibye iíjchívyétso tsáápiikye diityédítyu. [9] Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Íhya ámuha méimíllé ámuha jodíómú avyéjúúbeke o ácádsĭ jcaáyóne.

[10] Ehdúhjáa neebe diityéké íllure iñómíutááváne llúúvájté avyéjujte ehdu dííbyeke dárɨɨvéné iwáájácúnema. [11] Árónáacáhjáa diitye llúúvájté avyéjujte néé tétsihyi íjcyámeke ditye Barabáá hallúvúré iíhjyúva dííbyekéré dibye iíjchívyétso cúvéhóójatu. [12] Áánélliihyéhjáa diibye Piráátó néé diityéke:

—¿Ácooca eene jodíómú avyéjuube dibye íjcyane ámuha menéhíjcyáábeke muhdú méméénuúhi?

[13] Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Dííbyedívú ihdyu páwachékevu wátyétyehcútso.

[14] Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca ɨɨná ímityúné méénuúbe?

Árónáacáhjáa tsiiñe kéévánécoba néémeé:

—¡Muúbe, wátyétyehcútsó dííbyedívu!

[15] Áánélliihyéhjáa awáá ijchívyétsoobe cúvéhóójatu Barabáakéré diityémá ímí iíjcyane iímíllénema. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwápáájcótsóne ĭ hvéjtsoobe diityédívú diityéréjuco iwátyétyéhcu páwachékevu.

[16] Áábekéhjáa tsodáhómú dííbyé já llahájtsɨvu itsájtyéébedívú píhcyaavéhi. [17] Aaméhjáa dííbyeke uácó wájyamu duujĭnuúdú nééjavu. Áhduréhjáa tsuhjĭuuhónetu imyéénúné chahííwavu ávohjácómé dííbyeke. [18] Áánemáhjáa wáñejcóme:

—¡Ñóóooj, áánu jodíómú avyéjuúbe!

19 Ehdúhjáa iñééne dííbyeke únichíhcyuméré íllaáyohíjcyá úméhéiyi íhñíwáutu. Áánemáhjáa dííbyé lliiñévú ɨmɨ́hmóúbáne ávyéjútsohíjcyámé íllure dííbyedi iúúhɨ́vaténema. 20 Ehdúhjáa dííbyedi iúúhɨ́vaténé boone tácóriúcúmé teeja duujɨ́nuúdú nééjaá. Áánemáhjáa uácómé páñétúeja dííbyé wajyámuvúréjuco. Átsihdyúhjáa tsajtyémé dííbyeke páwachékevu iwátyétyéhcúíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)

21 Aanéhjáa téhullévú pééme cábuuvé tsirééne múnáajpi Arejáádorómá Róópómútsíj caani Tsimóó íúmɨhétú tsáábedívu. Áábekéhjáa íhbutsómé Jetsóoke iwátyétyéhcúíwachékevu.

22 Aaméhjáa úújeté tsátsii ‘Niwáupáájɨ’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu. 23 Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé ‘mííraá’ némeíñé duurúbájpácyoma bíínojpácyó iúménúnetu. Áronéhjáa tsá dibye ádotúne.

24-25 Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé páwachékevu ááméjutúréi nuhba íjcyánáaáca. Ááné boonéhjáa tsodáhómú nehcójcatsí caatyé dííbyé wajyámúúné újcuíñe. 26 Aanéhjáa dííbyé nííwáú caamééhullétú téwachéketu picyóómé tsíeménetu icyáátunúné íllu nééneé: “Áánu jodíómú avyéjuúbe.” 27 Téhduréhjáa téijyu tsaatétsí ímítyúmútsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcuvátú íjcyáwachékéécutu. 28 Ehdúhjáa ímítyúmútsima dííbyeke wátyétyehcúmé Píívyéébe íwaajácúháámɨtu íllu néhdújuco: “Ímítyúmé raahórí dsɨ́jívéiibye ímítyúúbedi ditye dílloóbe.”

29 Aanéhjáa dííbyeke úújejémé dííbyedi iúúhɨ́vaténemáyé ‘wamɨwamɨ’ nehíjcyáhi. Áánemáhjáa néémeé:

—Ehdɨ́ɨ́vaabéváa eene duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojɨ́vatúré tsiiñe ú pájáávétsóiyáhi. 30 Áyu cána bo pájtyetétsaméij.

31 Téhduréhjáa llúúvájté avyéjujtémá taúhbájú uwáábojte dííbyedi iúúhɨ́vaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée muurá ɨ́mɨááné pátyetétsohíjcyaábe. Árónáacáha tsá dibye píívyetétú iiye ipájtyetétsámeíñe. 32 Aabe cána óvíi ɨ́mɨááné diibyéjuco Críjto mee ijraéémú avyéjuube iíjcyáhajchíí eene éwachékevúne ditye wátyétyehcúné ityábáhcyúmeíñe pájtyeté botsíi dííbyeke mecáhcújtsoki.

Téhduréhjáa dííbyé úníutu ditye wátyétyéhcumútsí uuhɨ́vaté dííbyedi.

Jetsóó dsɨ́jɨvéne

(Mt 27.45-56; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

33 Téijyúhjáa cójɨ́jpɨɨnétú ííjyunúné cuuvé tujkévevújuco. 34 Áánáacáhjáa Jetsóó ávyétá ɨhnáhó íllu wáníjcyámeíhi:

—Eróij, Eróij, ¿rama tsabatááni? Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿ɨ́veekíami oke ú ɨ́hvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

35 Aanéhjáa tétsihyi íjcyámedítyú tsaate illéébóne nééhií:

—Éje, aadi Eríadi wáníjcyámeí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpiúvudi.

36 Áánélliihyéhjáa tsaapi ɨ́ɨ́cúi wájyámubádú nééne bíínójpácyó kiwátyetu iééníyojéné úméhéí nɨ́jcáutu ipícyoonévú cújuuvé dibye ɨ́ɨ́ɨ́haroki. Áánemáhjáa neébe:

—Bo óvíi Eríá niityétsová dííbyeke.

37 Áánáacáhjáa tsiiñe ávyétá ɨhnáhó iwánícyámeítsihdyu ílluréjuco dibye dsɨ́ jɨvéne. 38 Ááné tujkéveríhjyáa duurúvájá pañétú páñétúétsíí watájcó wájyámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavu panéjcuvávú wajɨ́tahnécu. 39 Aanéhjáa tsodáhómú avyéjuube tétsihyi íjcyaabe ájtyumɨ́ muhdú dibye iwánícyámeíñe dsɨ́ jɨvéne. Áánetúhjáa neébe:

—Á ihdyúha ɨ́mɨááné áánu Píívyéébé Hajchi.

40 Aanéhjáa tsaate walléémú dííbyeke ditye dsɨ́ jɨ́vetsóné tsíhyullétúré ɨ́ɨ́tehícyáhi. Áámemáhjáa ijcyámé Maaría Madarénaa, tsííñé Maaríá Jacóóboma Jotséemútsíj tsɨ́ juu, Tsaroméee, éhdume. 41 Diityéhjáa muurá Gariréari dibye íjcyácooca dííbyeke pɨ́ áábohícyámé téhullétú dííbyema tsáá Jerotsaréevu. Áámemáhjáa téhdure ijcyámé tsijtye walléémú dííbyemáa tsáámeé.

Jetsóó ɨitémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

42-43 Aanéhjáa wáyeéévéjcóójɨ́ llii ditye ímíbájkímyeíhíjcyajcóójɨ́ pejco ɨ́htsútuube Jotséé Arimatéá cóómi múnáajpi péé Pirááto éllevu, téhdure Jetsóoke cáhcújtsoobe Píívyéébé avyéjú ɨ́tsohíjcyaábe. Aabéhjáa diibye Piráátoke táúmeí dííbyeúvú ɨitémeho icyúúuki. 44 Ááneríhjyáa íllure Piráátó ullévenú ‘a ɨ́mɨááné íhya dsɨ́ jɨvéjúcoóbe’ iñéénema. Áánemáhjáa tsodáhómú avyéjúúbeke ɨpɨ́ úváne dílloobe ɨ́mɨááné dibye dsɨ́ jɨvéjúcóhajchíí iwáájácuki. 45 Aabéhjáa úúballé ɨ́mɨááné tsúúca dibye dsɨ́ jɨvéne. Áánélliihyéhjáa Piráátó néé diibye Jotséeke dibye iújcúne icyúúuki. 46 Ahdújucóhjáa dibye téwachéketu tééhoúvuke iñíítyétsóne bɨ́ɨ́ jɨnúné imíwu nééné wajyámuba iáhdóbari. Áánemáhjáa nééwájitu bóhdómeíñé nikyéhéjú pañévú icyúúúne wátájcoobe nééwayúvu. 47 Aanéhjáa Maaría Madarénamúpɨ́ tsíjpille Maaríá Jotséemútsíj tsɨ́ɨjúmá ájtyumɨ́ dibye cúúune.

Jetsóó dsɨ́ jɨ́veebe tsiiñe bóhɨ́ɨ́ne

(Mt 28.1-10; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

16 1 Aaméhjáa wáyeéévejcóójɨ́ pejco diille Maaría Madarénaa, Jacóóbój tsɨ́ɨju Maaríaa, Tsaroméee, éhdume ahdó pácúúcújpacyóné Jetsóó ɨitémeho itsójtsotéki. 2 Áánemáhjáa tsíijyu tsííñé tsemáánaréjuco túíkévajcóójɨ́ pejcójuco dííbyé nijkyévú pééme úújeté tétsihvu tsúúca nuhba ájchúnáaáca. 3 Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca múha íñe mééma téhejú watájcó nééwayu ɨ́ɨ́nétsoóhi?

4 Árónáacáhjáa ɨitécunúmé téhejú úmɨ́ wari teu íjcyájúcootúne. 5 Aaméhjáa téhejú pañévú úcaavémé ájtyumɨ́ tsaapi ováhtsá ɨ́mɨánéjcuri ácuúcunúúbeke. Áábé wajyámúhjáa cááméjácoba nééja ávyéta tsɨ́tsɨ. Áábedíhjyáa íllityéme. 6 Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíñe. Muurá ó waajácú ámuha menéhcone Natsarée múnáajpi Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúúbeke. Árónáa tsá dibye íchii íjcyájúcootúne. Tsúúca bohɨ́ júcoóbe. Cáhawáá méuujévá íchii dibyée íjcyatsíí pevétsíiyéjuco íjcyane. 7 Ahdícyane méúúballéte Péédorómá tsijtye dííbyé mamyémuke tsúúca tsiiñe dibye bóhɨ́ jucóóne. Méneeco dibye péjucóóné Gariréavu diityé ihde téhullévú diityémá iátyúmɨ́ jcatsí diityékée iñéhijcyádújuco.

8 Ehdúhjáa dibye néénemáyé wájucóómé iíllityéneri úúvécunúmére.
Aaméhjáa tsá muucá úúbálletu mítyane iíllítyénélliíhye.

Maaría Madarénadívú Jetsóó bóhówaavéne
(Ja 20.11-18)

9 Aanéhjáa ibóhɨjcóójɨ́ cúúvénetúré Jetsóó bóhówaavé Maaría
Madarénadívú dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke iwáágóólledívu.
10 Aalléhjáa úúbálleté dííbyé mamyému dííbyeke kímóóvehíjcyámeke.
11 Árónáacáhjáa tsá díílleke ditye cáhcújtsotúne.

Ímamyémudítyú míítyétsidívú Jetsóó bóhówaavéne
(Rc 24.13-35)

12 Aanéhjáa díílledívú ibóhówáávéné boonétú tsiiñe bóhówááveebe
tsíhdyuréjuco míítyétsi ímamyémudítyú juuváyí péhíjcyámútsidívu.
13 Aamútsíhjyáa idyé tsijtye íñahbéjteke úúbálleróné tsá ditye cáhcújtsotúne.

Muhdú ditye wákímyeíiñe ímamyémuke Jetsóó nééneé
(Mt 28.16-20; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

14 Átsihdyúhjáa bóhówááveebe pámehdívuréjuco ímamyémudívú
11-meváréjuco íjcyame majchórí íjcyámedívu. Áámekéhjáa uhbáíchoobe
ɨ́mɨ́ááné bóhɨ́ɨ́beke iájtyumɨ́né tsijtye úúbálleróné ditye cáhcútsohíjcyátúné
hallútu. 15 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:
—Ahdícyane óvíi ámuha pámeekéré ííñújɨri íjcyáné mɨ́amúnáake
méúwaabó ditye pájtyetéíñé uwááboju. 16 Aane lléébome ɨ́mɨ́ááné
icyáhcújtsóné uubállé tsójtsótsámeímyé ihdyu pájtyéteéhi. Áánetu
cáhcújtsotúmé wágóóóveéhi. 17 Aane oke cáhcujtsómé tamyémeri waagóoó
tsaaté pañe naavémú íjcyámeke. Téhdure tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri
ihjyúvaímye. 18 Téhdure ííñimyémuke ditye ékééverómé tsá ɨ́ɨná méénúityú
diityéke. Téhdure námijtya ádorómé tsá dsɨ́jɨ́véityúne. Aame chéméméhjike
bóhɨ́ɨ́tsohíjcyaáhi.

Níjkyejɨ́vú Jetsóó pééneé
(Rc 24.50-53)

19 Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééné boonétú tsúúca Píívyéébe
dííbyeke ujcú níjkyejɨ́vú dibye iávyéjuuté dííbyema. 20 Áábe déjuvúhjáa
ímamyémú úwáábohíjcyá pahúlleváré teene dííbyé uwááboju. Aaméhjáa
dííbyere pɨ́ɨ́ábóneri méénúráityúronéhjɨ́ méénuhíjcyá dííbyé uwááboju
iwáájácúmeíki. Áyu tehdújuco.

RÓÓCAÁ

Róóca Jetsóodítyú cáátúnuháámɨ

Íhjyu túјkeváne

1 [1-2] Tsúúca muurá tsaate uwáábojte muhdúhjáa Jetsóó méjpɨine úllejéné páñetu ájtyumɨ́mé téené uubállé caatúnuhíjcyá ímí tehdújuco. [3] Aane ícyooca ó imíllé ooréjuco téené uubállé o cáátunúné uke o wájyuube Téóópiró éllevu, diityékée o díllohíjcyánéj pɨinévú téhdure páneere ímí ídyéjúcotu tsúúca o wáájácúnélliíhye. [4] Aane ó imíllé téené uubállée ditye méénune u lléébohíjcyáné ímíñeúvú u wáájacúne.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa tsɨ́ɨmávámeíiñe

[5] Jodéá iiñújɨ́ avyéjuubéhjáa Heróódé íjcyáijyu íjcyaabe tsaapi llúúváábe Tsacaríá Abíámuúbe. Áábé táába méméhjáa Eritsabéé Aróój tsɨiménémúháábéelle íjcyalle. [6] Áámútsikyéhjáa Píívyéébe ímí ɨjtsúcunú dííbyé taúhbaju néhdújuco dityétsí íjcyánélliíhye. Aamútsíhjyáa tsá ɨ́ɨnetú néétsámeítyú mɨ́amúnáadívu. [7] Árónáacáhjáa ihdyu tsá dityétsí tsɨ́ɨmávatú mewa Eritsabéé ajchíbá íjcyánélliíhye. Ááné pañévúhjáa idyé tsúúca kéémemútsíjyuco diityétsi.

[8] Aanéhjáa tsáijyu diibye Tsacaríá íjcyáha múnáake dómajcóné llúúvájte Píívyéébé úmɨwávú pácúúcu péététsohíjcyáne. [9] Aanéhjáa imyéénuhíjcyádú nehcómé caabyé diitye llúúvájtedítyú páñétúétsihvu úcááveíñe. Aanéhjáa diibye Tsacaríake dómajcóné dibye úcááveíñé páñétúétsihvu duurúvájá pañévú teene imyéwu cúvaane dibye ipyéététsoki. [10] Aanéhjáa dibye péététsóné tujkéveri tsaate áachi íjcyame Píívyéébema ihjyúváhi. [11] Áánáacáhjáa dííbyedívú níjkyéjɨ múnáajpi bóhówaavé teene ditye péététsohíjcyáné waɨ́jɨ́ ijcyátsihvu. [12] Áábekéhjáa iájtyúmɨ́ne mítyane íllityéébe. [13] Árónáacáhjáa neebe diibye Tsacaríake:

—Díhllityédíñe. Tsúúca muurá Píívyéébe uke lleebó dííbyema u íhjyúvahíjcyáne. Ahdícyane muurá dítyáába Eritsabéé tsɨ́ɨmávaá wájpiíkye. Áábeke ú meménuú Jóáádivu. [14] Ááneri muurá mítyane ú ímíjyúúveéhi. Áhdure tsijtye ímíjyúúveéhi. [15] Aabe daachi Píívyéébedívú ɨ́htsútuube íjcyaabe tsá bíínojpácyó ádóityúne. Áhdure tsííñé avyéjpacyóné tsá dibye ádóityúne. Muurá tsɨ́ɨjú ɨ́ɨbúwá pañéréi íjcyáróóbé pañe tsúúca Píívyéébé Apíichó íjcyaáhi. [16] Aabe mítyámeke ijraéémudítyú Ávyéjuube Píívyéébé icyánejcúvú ɨ́búwáávétsoóhi. [17] Muurá tsaatéké ɨ́ɨtsɨ́ɨmemáyé cáánímuke dibye ímíbáávyetsómé tsaímiyéjuco íjcyaíñe. Áhdure lléébohíjcyátúrómeke ímíbáávyetsóiíbye. Ehdu muurá Ávyéjuube

Jetsóó ihde mɨamúnáake ímíbájchóiibye ditye ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtso Eríaúvumáa ícyahíjcyáné Píívyéébé Apíichóré dííbyeke túkévéjtsóneri.

18 Ehdúhjáa níjkyéjɨ múnáajpi néénéllii diibye Tsacaríá néé dííbyeke:

—¿Aca múhdutú tehdu óóma íjcyaíñe? Muurá tsúúca kéémemútsíjyuco muhtsi átyáábama.

19 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébe oke wallóó íúníu múnáajpi Gaabriéé o íjcyáábeke díéllevu uke ɨmiá uubállé o méénuki. 20 Ahdícyane ícyoocátú tsáhájuco u píívyetéityú u íhjyuváné dáachikye tsiɨju tsɨɨmávanévújuco ɨveekí uke o úúballéné u cáhcújtsótúnélliíhye. Ehdu úúma pajtyéiñe iéévé úújetéijyu.

21 Ehdúhjáa nééneri Tsacaríá duurúvájá pañe íjcyáábeke mɨamúnaa áachítyú ityéhméróne múhduréjucó ɨ jtsámeíñé ɨɨ́cúi dibye tsáátúnélliíhye. 22 Aabéhjáa iíjchivyédú ɨmiááné tsáhájuco píívyetétú iíhjyuváne. Íhyótsiríyéjucóhjáa dibye úbáhcyohíjcyáné diityémá iíhjyúvaróne. Aanéhjáa ɨjtsúcunúmé tsíeméné dííbyedívú bóhówaavéné tééjá pañévu.

23 Aabéhjáa dííbyeke tene dómájcodújcoojɨvá tééjá pañe iwákímyeíñe péjucóó ihjyávu. 24 Ááné boonétúhjáa ɨmiááné tsúúca mewa Eritsabéé eeváhi. Aalléhjáa ihjyátú tsá úlléjúcootú tsáhojtsɨ nuhbáva. 25 Aalléhjáa nehíjcyáhi:

—Íhya óhdi mɨamúnaa iíhjyúvahíjcyánetu iɨ́hveté íñe íllu óóma Píívyéébe meenúhi.

Jetsóó tsɨɨ́mávámeíiñe níjkyéjɨ múnáajpi úúballéne

26 Aanéhjáa tsúúca 6 nuhbávájuco dille íjcyánáa idyé Píívyéébe tsiiñe wallóó níjkyéjɨ múnáajpi Gaabriéeke Gariréari íjcyacóómí Natsaréevu dibye iúújeté wájpiikyéi úújétulle Maaríake. 27 Díílleképjáa Jotséé áábajáá ityáábáva Dabíiúvúj tsiɨménémúhaabe íjcyaábe. 28 Aabéhjáa níjkyéjɨ múnáajpi díílle éllevu ipyééne néé díílleke:

—Maímijyu ihdyu u íjcyanej. Muurá Píívyéébe uke tujkéveellé tsijtye walléémú ehnííñevu.

29 Ehdúhjáa dibye nééneri íllure iúllévenúne ɨ jtsámeíllé ɨiná nééiyóné ehdu dibye nééneri. 30 Árónáacáhjáa neebe díílleke:

—Díhllityédíñe. Muurá Píívyéébe uke tujkéveelléhi. 31 Ahdícyane ú éévaáhi. Aane u tsɨɨ́mávaábeke ú meménuú Jetsóodívu. 32 Aabe ɨ htsútuube íjcyaá Páñétúejpi Píívyéébé Hajchi íjcyaábe. Áábeke Píívyéébe ávyéjújtsoó dííbyé ihdé múnáajpíi Dabíiúvuke iávyéjujtsódu. 33 Aabe ijraéémú avyéjuube íjcyaá múijyú cápáyóóvéityuúbe.

34 Ehdúhjáa dibye néénéllii diille Maaríá néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú ó éévaá wájpiima o íjcyállejɨɨ́vari?

35 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu ɨ htsútuube Píívyéébere Íapíichoj tééveri ehdu úúma méénuúhi. Áánéllii diibye u tsɨɨ́mávaabe dííbyé Hajchíyé íjcyaáhi. 36 Téhdure muurá dííelle Eritsabéé tsɨɨ́mávaá tsáápiikye tsúúca kéémelléjuco íjcyárolle. Tsúúca muurá 6 nuhbávájuco dille éévane ajchíbá íjcyárolle. 37 Tsá muurá iiná Píívyéébedívú túhuutúne. Páneere piivyéteébe.

38 Áánélliihyéhjáa Maaríá nééhií:

—Muurá dííbyeke ó ɨɨ́cúvehíjcyáhi. Aabe ihdyu óvíi eene oke u néhdu óóma meenúhi. Ehdúhjáa dille nétsihdyu ílluréjuco níjkyéjɨ múnáájpi pééneé.

Maaríá Eritsabéeke ááhɨvéne

39 Átsihdyúhjáa ɨ́ɨcúiye múhdúj coojɨ́vatúrá diille Maaríá péé Jodéá iiñújɨri
íjcyáné caméhbáuri íjcyácoomívu. 40 Aalléhjáa Tsacaríake iááhɨ́véne dííbyé
taaba Eritsabéeke duurúváhi. 41 Ááné tujkéveríhjyáa diille Eritsabéeke
ɨ́jtsɨɨméné vááúmeí íhbáú pañe. Áánáacáhjáa Píívyéébé Apíichó tsúúca dííllé
pañe. 42 Aalléhjáa kéévánécoba néé Maaríake:

—Muurá tsijtye walléémú ehnííñevu uke Píívyéébe tujkéveelléhi. Aabe u
tsɨ́ɨ́máváábeke ími pícyoó panévatúre. 43 Aalle ¿muhdú ɨ́dátsohɨ́válleke oke
ú aahɨ́vevá Táavyéjuube Tápájtyetéébé íjcyáííbyéj tsɨɨju u íjcyalle? 44 Muurá
oke u dúúruváváné tujkéveri tápañe tsɨ́ɨ́mene vááúmeí iímíjyúúvénej pééve.
45 Ahdícyane ihdyu maímijyu u íjcyane eene uke Píívyéébe túјkevéélléné u
cáhcujtsódú íjcyalle. Muurá ɨ́mɨááné méénúiibye úúma muhdú uke iñéhduú.
46 Ehdúhjáa Eritsabéé néénéllii Maaríá nééhii:
Ávyetáré táɨ́ɨ́ búuri ó duurúvá Píívyéébeke.
47 Aabe Tápájtyetétsoobe mítyane oke ímíjyúúvetsó táɨ́ɨ́ buu.
48 Muurá íñe dííbyé ɨicúve múnáalle ɨ́dátsó o néérólleke oke ɨ́tsááveébe.
Ahdícyane ícyoocátú pámeere mɨ́amúnaa óhdi ímíjyuuvéhi.
49 Muurá Píívyéébe ɨ́mɨáábé ɨ́htsútuube íjcyaabe tajtyééveri meenú ími
tehdújuco.
50 Aabe pámeere mɨ́amúnáadítyú múhdumé dííbyeke ávyejúúllémeke
pɨ́aabó diityédí iɨ́dáátsóvénema.
51 Muurá ávyétá ɨhtsútú nénehjɨ imyéénúneri mítyájkímyeímyeke
núcójpɨ́vétsoóbe.
52 Áhdure ɨ́htsútujte ávyéjujtédítyú íavyéjú idyójtúne ávyéjuutétsoobe
ɨ́dáátsóméhjɨkéréjuco.
53 Muurá ɨ́mɨááneríyé tsúúrámeíhíjcyámedívú éhnííñevu
bóhówájtsoobe teéne. Áánetu ɨ́htsutúmé ehnéva múnaa tééneríyé
tsúúrámeíhijcyámeke tsá dibye ɨ́mɨáánevu ájcutúne.
54-55 Muurá ihñéjté ijraéémú meíjcyámeke iɨ́daatsólléne ɨ́hvéjtsótuubéré
meke pɨ́ɨ́ábohíjcyá múijyú nɨ́jkéváityúné éhnéhjáa méidé múnáajpi
Aavaráaúvuke pámeere ɨ́jtsɨɨméném úhɨ́ábema iñéhdújuco.
Ehdúhjáa neelle Maaría.
56 Aalléhjáa pápihchúú nuhbává Eritsabéema iíjcyátsihdyu oomí ihjyávu.

Tsojtsó múnáajpi Jóɨáke tsɨɨju tsɨ́ɨ́maváne

57 Aanéhjáa Eritsabéé tsúúca ɨtsɨ́ɨ́máváíñe éévé úújetédú tsɨ́ɨ́mavá
wájpiíkye. 58 Áijyúhjáa díílle hájkímuma tsijtye tééneri iímíjyúúvéne
duurúvá dille tsɨ́ɨ́maváne Píívyéébere díílleke pɨ́aabóné iwáájácúnema.
59 Aaméhjáa tsúúca íhyojtsɨ́tú pápihchúúj coojɨ́vájuco íjcyáábéwúuke
íñaméhó nɨ́jcáúemɨ́ɨ́hé kíhdyahɨ́róhi. Áánemáhjáa imíllerómé dííbyéwúuke
imyémenúné cááni Tsacaría déjuri. 60 Árónáacáhjáa tsɨɨju nééhii:

—Tsáhaá, Jóáa dííbye méme.

61 Áánélliihyéhjáa nééme díílleke:

—Árónáa tsá teene dídyohjɨ́ba múnáa mémé íjcyatúne.

62 Ehdúhjáa iñééne cáánikye úbahcyómé dibye imyémenu keená
iímíllenévu. 63 Áánélliihyéhjáa cááni Tsacaríá tsíeméné ityáúmeíñetu caatúnú

‘Jóáa dííbye mémé íjcyaáhi’ iñééneé. Ááneríhjyáa pámeere ullévenúhi. 64 Áijyúhjáa tsúúca íhjyúvaabe Píívyéébeke duurúváhi. 65 Ááneríhjyáa teene Jodéá iiñújɨ caméhbaúne múnaa iúllévenúne úbálléjcatsíhi. 66 Áánemáhjáa Jóáádityu néémeé:

—¿Aca íhya ɨ́ɨ́né ɨhtsútuubéí dííbyéwu? Muurá Píívyéébe ímí dííbyeke ɨjtsúcunúhi.

Píívyéébeke Tsacaríá dúúruváne

67 Aanéhjáa téijyu diibye cááni Tsacaríá Píívyéébé Apíichó ípañe íjcyaabe dííbyeke dúúrúvaabe nééhií:

68 Maímijyu ihdyu mee ijraéémú ávyéjuube Píívyéébe íjcyanej. Muurá meke pɨ́ ááboobe mepájtyetéki.

69-70 Muurá ɨ́ɨɨcúve múnáajpi Dabíiúvúj tsɨɨménémúhaábedítyú pícyóiibye tsaapi ɨ́htsútuube meke pájtyetétsóííbyeke tsúúcajátújucóo íhjyú uubálle múnáaj tééveri iñéhduú.

71 Aabe meke pájtyetétsoó mémunáadítyu.

72 Muuráhjáa méɨhdé múnáaúvudi ɨɨ́ dáátsóvéne diityéké ɨ́hvéjtsótuube pɨ́aabó muhdú diityéké iñéhdújuco.

73-75 Muuráhjáa téhdure méɨhdé múnáajpi Aavaráaúvuke ɨ́mɨáánetúré neebe meke mémunáadítyú ipájtyetétsoíñé ɨ́ɨ́nerí íllityétúmé dííbyekéréjuco meɨ́ɨ́cúve múijyú nɨ́ jkéváityúne.

76-77 Ehdúhjáa iíhjyúvátsihdyu diibye íllíwúuke neébe:

Ahdícyane uu hájchíwu ú íjcyaá ɨ́htsútuube Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi. Aabe dííbyeéjteke ú ímíbáávyétsoó Ávyéjúúbé ɨhde ditye iwáájácu tsúúca diityé imítyuháñé Píívyéébe diityédí ɨɨ́ dáátsóvéne ábájɨ́ɨveíñé ditye ipájtyetéki.

78 Muurá meke ɨɨ́ daatsólléne cáámetu wállóóiibye tsáápiikye meéllevu mepájtyetéiñe mééma méénúííbyeke.

79 Aabe muurá waajácútsoó ɨ́mɨájɨjtóvú eene iwágóóóvéíyojɨ́ jtóré úráávyehíjcyámé ɨ́ dátsó cúúvétsii múu íjcyadu wáájácúratúmé ícyahíjcyámeke. Ehdu muurá ɨ́mɨájɨjtóvú meke waajácútsóiibye tsaímíyé meíjcyaki.

Ehdúhjáa neebe Tsacaría.

80 Aanéhjáa diibye tsɨ́ɨ́mene tsaímíyé píívyeebe ijcyá Píívyéébe ímillédu. Aabéhjáa ícyahíjcyá ɨ́ɨ́néubárá píívyétúné iiñújiri imúnaa ijraéémú dííbyeke ímíñeúvú wáájácútsihvújuco.

Jetsóoke Maaríá tsɨ́ɨ́maváne

(Mt 1.18-25)

2 1 Áánetúhjáa Maaríá tsúúca tsɨ́ɨ́mávaíñé pɨ́ɨ́ hɨ́náa páñétúejpi ávyéjuube Tséétsa Aogójtó táuhbá pámeere imyémeháñé icyáátúnútsámeíki. 2 Téijyúhjáa Tsííriá iiñújɨ́ avyéjuube Tsiréénio íjcyánáa méénútujkénúmé teene páme méméré cáátúnúmeíiñe. 3 Áánélliihyéhjáa pámeere pehíjcyá ímichi íiiñújɨ́ comíñevu imyémeháñé icyáátúnútsoki.

4-5 Aanéhjáa Jotséé diille mewa Maaríá éévállema péé Gariréá iiñújɨ́ Natsaréetu Jodéá iiñújiri íjcyacóómí Beréevu Dabíiúvúu tsɨ́ɨ́mávámeítsihvu imyémé icyáátúnútso dííbyeúvúj tsɨɨménémúhaabe iíjcyánélliíhye. 6 Aanéhjáa

tétsii dityétsí íjcyánáa tsúúca Maaríá tsɨ̈ɨ́máváíñe éévé úújetéhi. 7 Aalléhjáa tujkénúejpi íjcyáábeke ɨtsɨ̈ɨ́máváne wájyámubááneri ɨbɨ̈ɨ́ jɨ́núúbeke tódsɨjcáró jéémú éébutáwá pañévú kiá dityétsí íjcyáíyotsíí íjcyátúnélliíhye.

Jéémú tehmé múnaa Jetsóoke ááhɨvéne

8-9 Áánáacáhjáa técoomí úníuri tsaate obééjámuke téhmehíjcyámedívú tépejco níjkyéjɨ múnáajpi bóhówáávéébedítyú Píívyéébé ámɨ̈tsaráhcó diityéké ájchúcunúneri mítyane íllityéme. 10 Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíñe. Muurá ɨ̈miá uubállema o tsáá ámúha éllevu pámeere mítyane ímíjyúúvéíñé uubállema. 11 Muurá tsúúca ámúhá avyéjuube ámúhakye pájtyetétsóííbyeke tsáápille tsɨ̈ɨ́mavá Dabíiúvú coomívu. 12 Aabe wájyámubááneri bɨ̈ɨ́ jɨ́númeííbyé jéémú éébutáwá pañe íjcyáábeke ámuha maájtyúmɨ̈netúré méwaajácuú diibyéjuco íjcyane.

13 Áánáacáhjáa diibye níjkyéjɨ múnáájpí úniúvú tsijtye mítyame dííbyé nahbéjté bóhówaavéhi. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé néehií:

14 Maímijyu Píívyéébe níjkyéjɨri íjcyaábej. Muurá ííñújɨri íjcyáné
mɨ̈amúnaa dibye ímillédú íjcyame tsaímiyéjuco íjcyaíñé ɨ̈iná diityé
hallúrí íjcyájúcootúme.

15 Aaméhjáa níjkyéjɨ múnaa tsúúca péénó boone diitye jéémú tehméjté néjcatsíhi:

—Cána bo metsu mepéé Beréevu Píívyéébe meke úúballéné maájtyúmɨki.

16 Ehdúhjáa iñééne ɨ̈ɨ́cúi téhullévú pééme ɨmiááné ájtyúmité diille Maaríaa, Jotséee, diibye tsɨ̈ɨ́ménéwu jéémú éébutáwá pañe íjcyaábee, íjcyámeke. 17 Aaméhjáa dííbyeke iájtyúmɨ̈ne úúballé níjkyéjɨ múnáajpíi dííbyéwúudítyú nééneé. 18 Ááneríhjyáa ullévenúme. 19 Aanéhjáa Maaríake ɨ̈ɨ́né imíjyaú pájtyelle téénéri ɨ̈tsámeíhijcyáhi. 20 Átsihdyúhjáa diitye jéémú tehméjté oomí Píívyéébeke ávyéjújtsoméré diityékée tene némeídyújuco tene íjcyánélliíhye.

Jetsóoke ditye mémenúne

21 Aanéhjáa 8 coojɨvá íjcyáábéwúuke íñaméhó nɨ̈jcáúemɨ̈ɨ́hé kíhdyahɨ̈róme. Átsihvúhjáa dííbyeke meménúmé Jetsóodívú níjkyéjɨ múnáájpíhjyáa Maaríake dilléi éévátúné ihdéjuco néhduú.

22 Téijyúhjáa diille Maaríá ímíbájchómeííñe éévé úújeténéllii pééme Jerotsaréevu Moitséeúvuj tééveríhjyáa Píívyéébe nééné taúhbaju néhdu imyéénuki. Áhduréhjáa téijyu Jetsóoke Píívyéébé hójtsɨ̈ pañévú pícyoomútsi. 23 Ehdúhjáa meenúmé Píívyéébé taúhbaju íllu néhdújuco: “Tujkénú paméváré wájpiikye tsɨ̈ɨ́mávaabe Píívyéébé wáábyutáábé íjcyaáhi.” 24 Aamútsíhjyáa tsajtyé Maaríá ímíbájchómeííñé hallúvú Píívyéébeke ɨ̈ɨ́cúveíñé míítyétsi wahpéjtétsikye dííbyé taúhbaju íllu néhdújuco: “Múu tóómehémútsíúbake ɨ́ júúumútsíúbake tsivá iímíbájchómeíñé ɨicúve.”

25 Téijyúhjáa Jerotsaréeri ɨmiáábé íjcyaabe Tsimeóó tsaímíyé Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyaabe ɨ̈tsohíjcyá ijraéémuke ímíbáávyétsóiibye tsááiñe. 26 Áábé pañéhjáa Píívyéébé Apííchó íjcyane úúballé dííbyeke dibyéi dsɨ́ jɨvétúnáa Píívyéébe wállooíñé meke pájtyetétsóííbyeke. 27 Aabéhjáa Píívyéébé Apííchóré túkévéjtsóneri péé duurúvajávu. Áánáacáhjáa Jetsóówúuma tsɨ̈ɨ́ jumútsí úcaavé tééjá pañévú Píívyéébé taúhbaju néhdújuco dííbyéwúuke imyéénuki. 28 Áhullévúhjáa diibye Tsimeóó dííbyéwúuke iíhbúcúne Píívyéébeke dúúrúvaabe néehií:

29 Ayúju Píívyéébeéj, tsúúca íñe oke ú ájtyúmɨtsó okée u néénevu dɨɨicúve
múnáajpi o íjcyáábeke. Ahdícyane óvíi ílluréjuco o dsɨ́jivéne.
30-31 Tsúúca ó ájtyumɨ́ múúhakye pájtyetétsóííbyeke pámeere
mɨ́amúnáadívú u bóhówáávétsóóbeke.
32 Aabe peetédú néébe téhdure ijraéémú íjcyátúróné mɨ́amúnáake
ɨ́mɨájɨjtóvú waajácútsoóhi. Áhdure ihñéjté ijraéémuke
ávyéjújtsóiíbye.
33 Ehdúhjáa Tsimeóó íhjyúváneri tsɨ́ɨ́jumútsí ullévenúhi. 34 Téhduréhjáa
diityétsí hallúvú pɨáábó táúmeííbyé ímí dityétsí iíjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe
Maaríake:
—Áánúdityu íjcyane muurá mítyame memúnaa ijraéémudítyú éhnííñevu
tútávááveéhi. Aame íllure dííbyeke ehdɨ́ɨ́válleé ávyejúúlletúme. Árónáa
íjcyaímyé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. 35 Ehdu dííbyeke tene pájtyécooca
waajácúmeíiñe muhdú mɨ́amúnaa tsáápiitsá ɨ́jtsaméí íjcyane. Áijyu teene
páneere u ɨ́ɨ́tene uke tsɨ́ɨ́juke ávyétá kimóhcó pájtyeé dɨ́ɨ́ɨ́búutu. Ehdúhjáa
neebe Tsimeóó Maaríake.
36-37 Áhduréhjáa íjcyalle tsáápille kéémelle Atséé dohjɨ́ba múnáajpi
Panoéeúvú ajyúwá Áánaá. Aalléhjáa bádsɨ́jcaja iíjcyácooca ityájɨ́váábema
ijcyá 7 pijcyábáre. Aanéhjáa tsúúca 84 pijcyábájuco ipííbajyúúvatétsihdyu
íjcyalle tsá ɨ́ɨ́nehíjcyatú duurúvájatu. Paíjyuváréhjáa Píívyéébeke
dúúrúvalléré ihjyúvahíjcyá dííbyema. Tsáijyúhjáa áwahíjcyalle majcho
dííbyema iíhjyúvácooca. Aalléhjáa Píívyéébere túkévéjtsóneri ɨ́hdéjuco
ɨɨná pájtyeíñé úúbállehíjcyalle tétsihvu itsááne duurúvá Píívyéébeke.
38 Ááné boonéhjáa úúbállelle Jetsóó Mépájtyetétsoobe íjcyájucóóné pámeere
Jerotsarée múnaa ipájtyetéiñe ɨ́tsohíjcyámeke.

Natsaréevu ditye óómiñe

39 Ehdúhjáa Píívyéébé taúhbaju néhdu Jetsóój tsɨɨjúmútsí imyéénúné boone
oomí Gariréá iiñújɨvu íhcyóómi Natsaréevu. 40 Aanéhjáa Jetsóó Píívyéébé
pɨáábójú pañe tsaímíyé píívyeebe panéváré waajácúhi.

Duurúvájá pañe Jetsóó íjcyane

41-42 Aabéhjáa tsúúca 12 pijcyábá íjcyáábema tsɨ́ɨ́jumútsí péé Jerotsaréevu
pajtyété wañéhjɨvu ténevá pijcyábádú ipyéhijcyádújuco. 43 Aanéhjáa tééné
pajtyétavu diityétsidítyú coévaabe Jerotsaréevu dityétsí wáájácútúné
hallúri. 44 Ɨjtsúcunúmútsíhjyáa dibye péjucóóné tsaatéma. Áánemáhjáa
tsájcoojɨ́juco ipyéróne néhcóromútsí dííbyeke imúnáá pañe. Téhduréhjáa
tsijtye iwáájácúmé pañe néhcóromútsi. 45 Árónemáhjáa tsiiñe óómimútsí
Jerotsaréevu dííbye néhcovu.
46 Aamútsíhjyáa ájtyumɨ́ 3 coojɨ́vatu duurúvájá pañe taúhbájú uwáábojtéj
pɨine ácuúcunúúbé ditye íhjyúvájcatsíñé lléébúcunúhíjcyáábeke. Aabéhjáa
téhdure díllohíjcyá íicyánéjcutu diityéke. 47 Ááneríhjyáa ávyeta ullévenúmé
muhdú kémúúbejɨ́ɨ́va wáájácúneri. Téhduréhjáa dííbyeke ditye díllone dibye
áñúcuhíjcyáneri ullévenúme. 48 Áhduréhjáa tsɨ́ɨ́jumútsí dííbyeke iájtyúmɨ́ne
ullévenúhi. Áábekéhjáa tsɨɨju nééhií:
—Llíhij, ¿aca ɨ́veekí ehdu múhtsikye ú dárɨɨvéhi? Muurá muhtsi
díícyáánidyu néébema uke ménéhcohíjcyá tsíñehjɨ́réjuco ɨ́jtsáméímútsíye.

49 Áánélliihyéhjáa neebe diityétsikye:
—¿Aca muhdú ɨ́ɨvane oke ámuhtsi ménéhcohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuhtsi mewáájácutú Llihíyó wákimyéiyi o íjcyaídyújuco o íjcyane?
50 Ehdúhjáa diityétsikye dibye nééne tsá dityétsí wáájácutú ɨɨná iñééiyóné ehdu dibye nééneé.
51 Aabéhjáa botsíi diityétsima oomí Natsaréevu. Aabéhjáa ícyahíjcyá tsaímíyé diityétsima muhdú dityétsí ímillédu. Aanéhjáa imíwu tsɨɨju ɨ́ɨ jtsúcunúneri ɨ́tsámeíhijcyáhi. 52 Aabéhjáa tsúúca kéémèveebe mítyanéjuco wáájacúúbeke ímí Píívyéébe ɨ́ jtsúcunúúbeke téhdure mɨ́amúnaa ímí ɨjtsúcunúhi.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Ja 1.19-28)

3 1 Téijyúhjáa 15 pijcyábájuco Tibéério páñétúejpi ávyéjuube íjcyánáa Póótsio Piráátó Jodéá iiñújɨ́ avyéjuúbe. Áánetúhjáa Heróódé Gariréá iiñújɨ́ avyéjuúbe. Áánetúhjáa íñahbe Perípé Itoréaa, Taraconíítee, íjcyáné iñújɨ́ɨ́cú avyéjuúbe. Áánetúhjáa Ritsaníá Abirííniá iiñújɨ́ avyéjuúbe.
2 Áánetúhjáa Anáama Caipáamútsí páñétúejtétsí llúúvájté avyéjujtétsi. Téijyúhjáa Tsacaríá hajchi Jóáa ɨ́ɨnéubárá píívyétúné iiñújiri íjcyáábeke Píívyéébe néé dibye iúwááboki. 3 Ahdújucóhjáa dibye úwááboobéré péhijcyáné patsɨ́ hjivá múnáakéré Joodáá úníuri íjcyáné iñújɨ́ɨ́ne múnáake. Nehíjcyaabéhjáa ditye íimítyuháñé ɨ́ɨ́ hvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ɨ́ɨ́ búwáávéne itsójtsótsámeí Píívyéébe diityédí ɨ́ɨ́ dáátsóvéne diityé imítyú ílluréjuco iábájɨ́ɨ́veki. 4 Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíaúvú íllu néhdújuco:

Mélléeboó ɨ́ɨ́néubárá píívyétúné iiñújiri íjcyaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímítyú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube iájtyumɨ́vaki.
5 Méímibáávyé ámúhá ɨ́ jtsaméí éhne múúne juuva nehníwu nénéhjiri pééroju meímíbájchoju ímí tsatújkevéréjuco íjcyadu.
6 Muurá Píívyéébe wálloó meke pájtyetétsóííbyeke pámeere mɨ́amúnaa iájtyúmɨki.”

7 Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyánéllii tsaate peecútéré dííbyedívú itsójtsótsámeí tsáámeke neébe:
—¡Ávyeta mɨ́a ííñimyémúeméjté ámuúha! ¿Múha ámúhakye néé peecútéré ámuha metsójtsótsámeíñeri mepállójcóiyóné Píívyéébe meke méimítyuháñé hallútú ɨ́cúbáhraíñé méúmɨ́wari íjcyánetu? 8 Tujkénúi méuujétsó ɨ́miááné Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ámuha meɨ́ búwaavéné mewáájácu ɨ́miááné tehdújuco ámuha meíjcyane. Tsá ámuha menémeíítyuró Aavaráaúvúj tsɨɨ́iménémúhaabe ámuha meíjcyánéllii ɨɨná ámúhakye pájtyéityúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyárónetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsijtye Aavaráaúvúj tsɨɨ́iménémúháábeke. 9 Aabe muurá téhmehíjcyá ímítyúmeke iwáágóoíñé éhne múúne tsaapi ibájtsotu ímiñe néévátuhéhjɨ́ úwáájiri iíllóne cóvajtsódu.
10 Ehdúhjáa dibye néénéllii tsaate néé dííbyeke:
—¿Aanéhaca muhdú muha méíjcyáiyáhi?
11 Áánélliihyéhjáa neébe:
—Wájyamúúvámé ájcúiyá tsájaavu tsaate wájyamúúvátúmeke. Áhdure majchómá íjcyame ájcúiyá imájchoma íjcyátúmeke. Ehdúhjáa neebe diityéke.

12 Téhduréhjáa tsaate ávyéjúúbé wáábyuta dsɨ̌ɨ̌dsike áhdótsohíjcyámé itsójtsótsámeí dííbye éllevu ipyééne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú muha méíjcyáiyá ímí Píívyéébema meíjcyaki?

13 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsá ííñújɨ́ avyéjúúbé taúhbaju nééné ehnííñevu ámuha maáhdótsohíjcyáítyuró mɨ̌amúnáake.

14 Áhduréhjáa tsaate tsodáhómú néé dííbyeke:

—¿Ácooca muha muhdú méíjcyáiyáhi?

Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tsá tsaaté éhné peecútéré ámuha medótúcuhíjcyáítyuróne. Áhdure tsá tsaaté hallúvú ámuha maállíítyuróne. Áhdure ámúhakye múhduná ditye ámúhá wákimyéí áhdone múu ímí ɨjtsúcunú tehdújuco.

15 Ehdúhjáa diityéké Jóáa nénéllii dííbyedítyú mɨ̌amúnaa ɨ̌jtsámeí tsáijyu múu diibyéjuco mɨ̌amúnáake pájtyetétsóiibye dibye íjcyane. 16 Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhakye ó tsótsohíjcyá nújpácyori. Áánetu íjcyaabe tsijpi táhboone úwáábóiibye táehnííñevu ɨ̌htsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájɨ̌ubáré o tácóɨúcu dííbyedívú o pɨ̌ɨ̌hɨ́véítyúroóbe. Diibye ihdyu ɨ̌mɨááné cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóóiíbye. 17 Muurá dówajcáróváiibye ímítyúmedítyú ɨ̌mɨáámeke éhne múúne bɨɨvá pañétú tríígo meújcune maááhɨ́vetsódu. Muurá ɨ̌mɨáámeke iújcúne ímítyúmeke waagóóiibye cúújuwa múijyú áábatéítyúwá pañévú éhne múúne tríígo néévá meújcúné boone téhiibájɨ́ bɨɨvámá mecóvajtsódu.

18 Ehdúhjáa Jóáa ɨ̌mɨáájú úwáábohíjcyá mɨ̌amúnáake. 19 Aabéhjáa ávyéjuube Heróódeke néé ɨ̌veekí ímíñejɨ́ɨ́ íñahbe Perípé táábake dibye táábaváne. Téhduréhjáa neebe dibye tsíñehjɨ ímityúné méénuhíjcyáne. 20 Ehdúhjáa Jóáa úwaabóné illéébóíyótsihvu íllure dííbyedívú tééné hallútú cuvéhoojánútsoóbe. Ááneríhjyáa éhnííñevúré ímityúné méénuúbe.

Jetsóó tsójtsótsámeíñe

(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

21 Aanéhjáa Jóáa mɨ̌amúnáake tsótsohíjcyáábedívú téhdure Jetsóó tsójtsótsámeíhi. Aabéhjáa Jetsóó Píívyéébema íhjyúvánáa cáámetu dííbyé Apíichó ɨ̌juuúdú bóhówaavéné niityé dííbyedívu. 22 Áánáacáhjáa Píívyéébe néé cáámetu:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóó ihdé múnáaúvu

(Mt 1.1-17)

23 Aanéhjáa Jetsóó 30 pijcyábá íjcyaabe botsíi tujkénú íwákimyéi. Aabéhjáa tene néméíhijcyádú Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Eríí hajchi. 24 Áánetúhjáa Eríí Matáá hajchi. Áánetúhjáa Matáá Revíí hajchi. Áánetúhjáa Revíí Méékí hajchi. Áánetúhjáa Méeki Jááná hajchi. Áánetúhjáa Jáána tsijpi Jotséé hajchi. 25 Áánetúhjáa Jotséé Matatíá hajchi. Áánetúhjáa Matatíá Amóó hajchi. Áánetúhjáa Amóó Naóó hajchi. Áánetúhjáa Naóó Éérí hajchi. Áánetúhjáa Ééri Nagáí hajchi. 26 Áánetúhjáa Nagáí Máá hajchi. Áánetúhjáa Máa tsijpi

Matatíá hajchi. Áánetúhjáa Matatíá Tsemeíí hajchi. Áánetúhjáa Tsemeíí Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jodáá hajchi. 27 Áánetúhjáa Jodáá Joanáá hajchi. Áánetúhjáa Joanáá Réétsá hajchi. Áánetúhjáa Réétsa Tsorobabéé hajchi. Áánetúhjáa Tsorobabéé Tsaratiéé hajchi. Áánetúhjáa Tsaratiéé Néérí hajchi. 28 Áánetúhjáa Nééri Méékí hajchi. Áánetúhjáa Mééki Áádí hajchi. Áánetúhjáa Áádi Cotsáá hajchi. Áánetúhjáa Cotsáá Emodáá hajchi. Áánetúhjáa Emodáá Ééré hajchi. 29 Áánetúhjáa Éére Jotsoéé hajchi. Áánetúhjáa Jotsoéé Erietséé hajchi. Áánetúhjáa Erietséé Jorií hajchi. Áánetúhjáa Jorií Matáá hajchi. Áánetúhjáa Matáá Revií hajchi. 30 Áánetúhjáa Revií Tsimeóó hajchi. Áánetúhjáa Tsimeóó Jodáá hajchi. Áánetúhjáa Jodáá Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jonáá hajchi. Áánetúhjáa Jonáá Eriakií hajchi. 31 Áánetúhjáa Eriakií Meréá hajchi. Áánetúhjáa Meréá Maináá hajchi. Áánetúhjáa Maináá Matátá hajchi. Áánetúhjáa Matátá Natáá hajchi. 32 Áánetúhjáa Natáá Dabií hajchi. Áánetúhjáa Dabií Itsaií hajchi. Áánetúhjáa Itsaií Obéé hajchi. Áánetúhjáa Obéé Bóó hajchi. Áánetúhjáa Bóo Tsamóó hajchi. Áánetúhjáa Tsamóó Naatsóó hajchi. 33 Áánetúhjáa Naatsóó Aminadáá hajchi. Áánetúhjáa Aminadáá Aráá hajchi. Áánetúhjáa Aráá Ejróó hajchi. Áánetúhjáa Ejróó Pááré hajchi. Áánetúhjáa Pááre Jodáá hajchi. 34 Áánetúhjáa Jodáá Jacóóbó hajchi. Áánetúhjáa Jacóóbó Itsáá hajchi. Áánetúhjáa Itsáá Aavaráá hajchi. Áánetúhjáa Aavaráá Taréé hajchi. Áánetúhjáa Taréé Nacóó hajchi. 35 Áánetúhjáa Nacóó Tseróó hajchi. Áánetúhjáa Tseróó Ragáó hajchi. Áánetúhjáa Ragáó Peréékéé hajchi. Áánetúhjáa Peréékéé Hebéé hajchi. Áánetúhjáa Hebéé Tsáárá hajchi. 36 Áánetúhjáa Tsáára Caináá hajchi. Áánetúhjáa Caináá Apatsáá hajchi. Áánetúhjáa Apatsáá Tséé hajchi. Áánetúhjáa Tsée Noéé hajchi. Áánetúhjáa Noéé Raméé hajchi. 37 Áánetúhjáa Raméé Matotsaréé hajchi. Áánetúhjáa Matotsaréé Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Jaréé hajchi. Áánetúhjáa Jaréé Mararéé hajchi. Áánetúhjáa Mararéé Caináá hajchi. 38 Áánetúhjáa Caináá Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Tséété hajchi. Áánetúhjáa Tséété Adáá hajchi. Aabéhjáa diibye Adáake Píívyéébe ípívyéjtsó tujkénú íiñúbatúre.

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne

(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

4 1 Aanéhjáa Jetsóó pañe Píívyéébé Apíichó íjcyaabe Joodáatu óómííbyeke téénere tsajtyé ɨ̃ɨ̃néubá píívyétúné iiñújɨvu. 2 Áhullévúhjáa Naavéné mávárijchó dííbyeke. Áijyúhjáa 40 coojɨ́vájuco májchótuube téhulle íjcyaabe ajyábáávatéhi. 3 Áábekéhjáa diibye Naavéné nééhií:

—Bo ɨ̃miááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu páaaho dípívyéjtsóne majchoj.

4 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré majchó tájpí meíjcyatúne.”

5 Ehdúhjáa Jetsóó nééné boonétú dííbyeke tsajtyéébé cáméhbaúvu. Átsihdyúhjáa úújétsoobe páneere íiñújɨ́ avyéjuvu. 6-7 Áánemáhjáa neebe dííbyeke:

—Íñe páneevúré uke ó ájcuú u mɨ́móúúvéne oke u dúúrúváhajchííjyu. Muurá tahñe páneere íñe imíwu nééne ɨ̃htsútunéhjɨ́ íjcyane. Áánevu muurá o ímíllémeke ó ájcúiyáhi.

8 Áánélliihyéhjáa idyé neebe Jetsóó dííbyeke:
—Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváábeke méɨ̈ɨ̈cúvéiyáhi.”
9 Ááné boonétúhjáa idyé dííbyeke tsajtyéébé Jerotsaréevu. Áánemáhjáa duurúvájá hallúvú cáámevu itsájtyéébeke neébe:
—Áyu cána ɨ̈mɨááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsiñíívyé baavújuco. 10-11 Muurá dííbyé waajácúháámɨtu nééneé:
Píívyéébe wálloó níjkyéjɨ munáake uke ditye ityéhme ɨ̈ɨ̈ná uke ipájtyétuki. Aabe tsá ɨ̈ɨ̈néúbatú u wápújúúvéityúne.
12 Ehdúhjáa Naavéné Jetsóoke néénéllii neébe:
—Téhdure muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memávárijchóityúne.”
13 Aanéhjáa tsiiñe imávárijchóiyóné ipíívyetéjúcóótúnéllii ílluréjuco dibye ɨ̈ hvéjtsoíñúné dííbyeke.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréá iiñújɨ múnáadítyu
(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

14 Átsihdyúhjáa óómiibye Jetsóó Gariréá iiñújɨvu Píívyéébé Apíichó dííbyé pañe íjcyaábe. Áijyúhjáa dibye méénúné uubállé tsújaavé páneere tééné iiñújɨri. 15 Aabéhjáa tééné iiñújɨri íjcyáné pihcyáávejááneri úwááboobéré péhíjcyáábeke duurúvahíjcyáme.

Jetsóó Natsaréri úwaabóne
(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

16-17 Átsihdyúhjáa peebe Natsaréevu ípyée ipíívyécoomívu. Aabéhjáa imyéénuhíjcyádú wáyeéévejcóójɨ̈ pihcyáávéjá pañévú eevé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíaúvú waajácúhaamɨ̈vú ditye ájcuháámɨ. Íllúhjáa dibye éévetsíí nééhií:
18 Píívyéébé Apíichó óóma ijcyáhi. Aabe oke picyóó ɨ̈mɨájɨ̈ jtó wáájácútúmeke o úúbálleki. Muurá ɨ̈ dátsó ícyahíjcyámé ímítyúnéhjɨ̈ pañe éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu ɨ̈cubáhrajte. Áánetu diityéké ó ijchívyétsoóhi.
19 Áámeke ó úúbálleé Píívyéébe diityémá ditye pájtyetéiñe méénune.
20 Ehdúhjáa nétsii iéévéné boone téhaamɨ̈vú tééjá wákimyéi múnáájpikye iájcúne ácúúveébe. Áábedívúhjáa pámeere tééjá pañe íjcyame ullévenúhi.
21 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:
—Ehdúu Píívyéébe íwaajácúháámɨtu nééne éévé tsúúca úújetéhi. Aane muurá tsúúca ámuha mélleebó o éévene.
22 Ehdúhjáa Jetsóó diityéké nééne pámeere ímí ijtsúcunúhi. Aaméhjáa iúllévenúne néjcatsíhi:
—¿Aca tsá éhne áánu Jotséé hajchi íjcyatúne?
23 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:
—Behtyu ámuha oke méneéhi: “Taabóóbé u íjcyaabe bo uure táábomeíj.” Ehdu muurá ámuha méneé íllu ámuha oke menééiyóne: “Capenaóó cóómiyíi méénúráityúronéhjɨ̈ u méénuhíjcyádú cána meenu ícyoomíyí awáá úpée u píívyécóómiyi.”
24 Átsihdyúhjáa tsiiñe neébe:

—Cáhawáá ɨ́mɨáánetúré ámúhakye o néékií: Tsá muurá cáábyekéikyé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú íiiñújɨ múnaa ávyejúúlléítyuróne. 25 Muuráhjáa ijraéémú pañe mítyame pííbájyujte walléémú íjcyará Eríaúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyácoóca. Téijyúu ájyaba tééné iiñújɨri 3 pijcyábáj pɨ́ɨnévú daarɨ íjcyánáaáca. 26 Árónáacáa tsá Píívyéébe wállootú Eríaúvuke diityé éllevu dibyée diityéké nééne ditye lléébóítyuróné iwáájácúnema. Áánemáa wálloobe Tsidóó iiñújɨri íjcyacóómí Tsaréétari íjcyáné piibájyúlle éllevúré dííbyeke. 27 Téhdurée ijcyámé mítyame íjpí chajááveri chémeme Eritséoúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáijyu. Árómedítyúu tsá tsáápíuba bóhɨ́ɨ́tsámeítyúne. Apáábyérée Tsííriá iiñújɨ múnáajpi Naamáá bóhɨ́ɨ́tsámeí Eritséodívú ípyée icyáhcujtsódújuco íjcyaábe.

28 Ehdúhjáa Jetsóó néénetu cayóbáávatémé pámeere pihcyáávéjá pañe íjcyame. 29 Áánemáhjáa dííbyeke ijchívyetsómé técoomi íjcyáné caméhbáutu dííbyeke iwááóroki. 30 Árónáacáhjáa múijyúrá péjúcoóbe.

Tsáápí pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mc 1.21-28)

31 Aabéhjáa péé Gariréá iiñújɨri íjcyacóómí Capenaóovu. Átsíi múnáakéhjáa úwááboobe wáyeéévejcóójɨ. 32 Aaméhjáa ullévenúhijcyá muhdícyánéjcurí tujkévéwu dibye úwáábóneri.

33 Áijyúhjáa íjcyaabe tsaapi tétsihyi pihcyáávéjá pañe naavéné ípañe íjcyaábe.

34 Aabéhjáa kéévánécoba nééhií:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaábej! ¿ɨ́veekí múúhakye ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhakye ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ɨ́mɨáábé Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

35 Ehdúhjáa naavéné dííbyé pañétú íhjyúvánéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—¡Cúúvéhulléré diícya! ¡Díjchivye áádí pañétu!

Ahdújucóhjáa dibye íjchivyéné diityéj pɨ́ɨnévú ɨ́ɨ́jcaáyóóbedítyú dííbyeke tútávájtsótuubére. 36 Ááneríhjyáa pámeere iúllévénúne néjcatsíhi:

—¿Aca múhdutú dibye néhdújuco naavémú íchívyehíjcyáné tsaaté pañétu?

37 Ehdúhjáa dibye méénuhíjcyáné uubállé tsújaavé pámeere tééné iiñújɨ múnáadívu.

Péédoró báábeke Jetsóó bóhɨ́ɨtsóne
(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

38 Aanéhjáa pihcyáávéjá pañétú iíjchivyédú Jetsóó péé ímamyémuma Tsimóo jávu. Áánáacáhjáa dííbyé baabe áíívyeri chéménéllii dííbyeke nééme dibye ibóhɨ́ɨ́tsoki. 39 Ahdújucóhjáa dibye teene cheme úhbánetu díílleke tene pájtyene. Aalléhjáa ibóhɨ́ɨ́ne diityéké májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhɨ́ɨtsóne
(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

40 Áijyúhjáa meííjyunúrónáa tsívahíjcyámé páhduváré nééne chémeri chéméméhjike dííbye éllevu. Áámekéhjáa idyócárájcóneri bóhɨ́ɨ́tsohíjcyaábe. 41 Aanéhjáa tsaaté pañétú dibye naavémuke íjchívyetsómé nehíjcyáhi:

—Uu muurá Píívyéébé Hajchi.

Waajácúméhjáa ĭmiááné diibyéjuco Pájtyetétsoobe dibye íjcyane. Áámekéhjáa neebe tsiiñe ditye tehdu iíhjyuvájúcóótuki.

Jetsóó úwaabóné pahúlleváré Gariréá iiñújĭ pañe

(Mc 1.35-39)

42 Aanéhjáa tsitsĭívevu Jetsóó péé técoomítyú tsiéllevu múubárá íjcyátúhullévu. Árónáacáhjáa mĭamúnaa néhcoméré pééme úújeté dííbyedívu. Aaméhjáa wájyurá dííbyeke dibyéi ipyéétu diityédítyu. 43 Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—Árónáa ó imíllé téhdure tsícyoomíji múnáake o úúballéné Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju. Muuráhjáa téénéllii Píívyéébe oke wallóóhií.

44 Ahdújucóhjáa dibye úwááboobéré péhijcyáné Gariréá iiñújiri pihcyáávejááné pañe.

Mítyane amómeke ditye újcune

(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

5 1 Tsáijyúhjáa Jetsóó Genetsaréé unéú úníuri íjcyánáa mítyane mĭamúnaa dííbyedívú píhcyaavé Píívyéébé uwááboju illéébúcunúné iímíllénema. 2 Áánáacáhjáa ájtyúmiibe mĭneecu iévemĭĭcú tééú úníuri cátsuhjúcunúmĭĭcú témĭĭcú aabájajtéhjáa ĭtsinúcoohóné iñíjtyu íjchívyéné boonéemĭĭcu. 3-4 Aanéhjáa Tsimóo éhmĭ pañévú iúcáávéne neebe ditye áyánéwu dííbyeke pĭĭnéehívú icyátújcaáyoki. Aabéhjáa téémĭ pañétú diityéké iúwáábótsihdyu néé Tsimóoke:

—Áyu cána ílluréjuco ípañétsíí métsinúútej.

5 Áánélliihyéhjáa Tsimóó néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ávyetáne pécóhajchótá muha metsĭnuurómé tsá meújcutú tsáápíúbake. Árónáa ihdyu u néénéllii tsiiñe muha métsĭnuúhi.

6 Ahdújucóhjáa tsĭnuume mítyane újcune amómeke. Ávyetáhjáa tsĭnucóóhó ílluréjuco móhtobáné diityé padúúcuri. 7 Áánélliihyéhjáa íhyójtsĭneri bómihcómé íñahbéjté íhdyúémiri íjcyámeke ditye ipĭáábotéki. Ahdújucóhjáa péémema ditye íjchívyetsóne. Aanéhjáa ávyeta ihmĭnéécú buúúvetu. 8 Ááneríhjyáa diibye Tsimóo Péédoro iúllévenúne Jetsóó lliiñévú imĭmóúúvéne nééhií:

—Ávyéjuúbej, ímítyuube o íjcyaabe tsá díúníuri o íjcyáityuróne.

9 Ehdúhjáa neebe ávyétá mityáné amómeke iújcúneri iúllévenúnema. 10 Téhduréhjáa íñahbéjtétsí Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi ullévenú tééneri. Árónáacáhjáa Jetsóó néé Tsimóoke:

—Tsájúréévedíñe. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajpi u ícyahíjcyaabe ícyoocátú mĭamúnáakéréjuco Píívyéébé icyánejcúvú u ĭbúwáávétsoíñe.

11 Áánélliihyéhjáa icyátsúúvétsihvúré páneere iĭhvéjtsóne Jetsóomáyéjuco ditye pééneé.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

12 Aabéhjáa Jetsóó tsácoomíyí íjcyánáa tsaapi íjpi chájááveebe tsáábe dííbyeke iájtyúmĭĭbé lliiñévú imĭmóúúvéne nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

13 Áánélliihyéhjáa Jetsóó dííbyeke dócárájcoobéré néehií:
—Mu ihdyu tehdújucoj.
Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsúúca bóhɨ̨ɨ̨ be. 14 Áábekéhjáa boíjcyuube dibye muucá iúúbállétu muhdú ibóhɨ̨ɨ̨ne. Neebéhjáa dííbyeke:
Tsapéhdúré llúúváábe éllevu péene dííbyedívú dúhjétsámeítyeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú ɨ̨ɨ̨cúveé téénetu mɨ̨amúnaa iwáájácu u bóhɨ̨ jucóóne.
15 Ehdúhjáa dibye néérónáa tsúúca pámeere téené uubállé waajácúhi. Áánélliihyéhjáa mítyane mɨ̨amúnaa píhcyáávehíjcyá dííbyé uwáábovu dibye diityéké ibóhɨ̨ɨ̨tso ditye chéménéhjɨtu. 16 Árónáacáhjáa diityédítyú múha íjcyátúhullévú péhíjcyaabe Píívyéébema iíhjyúvaki.

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó bóhɨtsóne
(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

17 Aabéhjáa Jetsóó tsáijyu úwáábohíjcyánáa ijcyámé tétsihyi paritséómuma taúhbájú uwáábojte Gariréaa, Jodéaa, íjcyáné iñújɨ̨ɨ̨cutu pahúllevátú tsáámeé. Áhduréhjáa ijcyámé tsaate Jerotsaréetu tsáámeé. Aaméhjáa ɨ̨ɨ̨ténáa Jetsóó Píívyéébé ɨhnáhoori bóhɨ̨ɨ̨tsohíjcyá chéméméhjɨke. 18 Áánáacáhjáa tsaate tsivá ɨ̨ɨ̨ botárí íjpi vááúmeítyúúbeke. Áábekéhjáa imíllerómé Jetsóó tsájá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyene. 19 Árónáacáhjáa tsá ditye píívyetétú múhdutú iúcáávéiyóné mítyane mɨ̨amúnaa íjcyánélliíhye. Áánélliihyéhjáa cáámevu iñérííívyéne dííbyé tujkévetu idyóhejúróhéjutu niityétsómé dííbyeke mɨ̨amúnááj pɨɨnévu. 20 Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóó dííbyeke:
—Muúbej, tsúúca úhdi o ɨ̨ dáátsóvéne díimítyú ó ábájɨɨvéhi.
21 Ehdúhjáa Jetsóó nééne taúhbájú uwáábojtémá paritséómú illéébóne néjcatsíhi:
—¿Muubáami aabye ɨ̨veekí ímityúné ihjyúvá Píívyéébe ímí ɨ̨jtsúcunúnejɨ̨ɨ̨vari? Tsá muurá mɨ̨amúnáá imítyuháñé mewáágóóítyuróne. Apáábyéré ihdyu Píívyéébe piivyété teene iwáágoóne.
22 Ehdúhjáa ditye néjcatsíñé Jetsóó iwáájácúne néé diityéke.
—¿Aca ɨ̨veekí ehdu ámuha méɨ̨ jtsáméihi? 23 Áánerá ó piivyété mɨ̨amúnáadi o ɨ̨ dáátsóvéne diityé imítyuháñé diityémá o ímíbajchóne. Áánéllii ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ɨ̨ dáátsóvéne díimítyú úúma ó ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.” 24 Ahdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumɨ̨ Mɨ̨amúnáájpidívúu o ípívyééveebe muhdú o méénune.
Ehdúhjáa iñééne diibye íjpi vááúmeítyúúbeke neébe:
—Dímíjpyeténe eene dɨ̨ɨ̨hbotámá dipye dihjyávu.
25 Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé diityéj pɨɨnétú iíjyócúúvéne péjúcoobe ihjyávú Píívyéébeke dúúrúvaabére. 26 Ááneríhjyáa pámeere tétsihyi íjcyame iúllévenúne téhdure duurúvá Píívyéébeke. Aaméhjáa itsájúréévéne néehií:
—¿Aca muhdú aabye meke ullévenútsóhi?

Revíikye Jetsóó újcune
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

27 Átsihdyúhjáa péébe Jetsóó ájtyúmité Revíikye ííñújɨ̨ avyéjúúbé wáábyuta dsɨ̨ɨ̨dsike iáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúúbeke. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávye.
28 Ahdújucóhjáa dibye páneere imyéénuhíjcyáné ɨĭhvéjtsóne
dííbyemáyéjuco pééneé.
29 Aabéhjáa Jetsóoma wáñehjĭvaté ihjyávu. Áánevúhjáa dibye míñutsómé
mítyame tsáá tsijtye ííñújĭ ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsĭĭdsĭ ahdótso
múnaa. Áhduréhjáa tsíjtyehjɨ ijcyá tétsihyi diityéma. 30 Áánélliihyéhjáa
paritséómú taúhbájú uwáábojtémá néé dííbyé mamyémuke:
—¿Aca ĭveekí ámuha ménahbévá aatye ĭmɨáámemájĭĭvari?
31 Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:
—Tsá muurá taabóóbé bóhɨime tsaímíyé néémeke táábotúne. Muurá ihdyu
chémémekéré táábooóbe. 32 Ahdícyane tsáháa ĭmɨááme wáábyú o tsáátune.
Muuráhjáa ímityúme wáábyú o tsáá diityéké o ímíbáávyétso Píívyéébé
icyánejcúvuréjuco ditye ɨĭbúwááveki.

Jetsóó mamyémú majcho áwatyúne
(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

33 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii nééme dííbyeke:
—¿Aca ĭveekí Jóáá mamyémuu, paritséómú mamyémuu, íjcyame tsáijyu
majcho áwahíjcyá Píívyéébema iíhjyúvácooca? Árónáa muurá dímamyémú
tsá tehdu méénuhíjcyatúne.
34 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:
—¿Aca tsaatétsí táábávájcatsíñé wañéhjɨvu tsáámeke ámuha majchótú
mááwáchóiyáhi? Ehdu nééne támamyémú tsá majcho áwáityuró diityémá o
íjcyáné hajchóta. 35 Muurá ihdyu íjcyaíñé diityédítyú o pééiñe. Áijyu ihdyu
óvíi muhdú iñéhajchíí awámye.
36 Ehdúhjáa iñééné boone diityéké úwááboobe nééhií:
—Tsá muurá tene ímityú béhbátu tsúúcáaja wájyamu mepájaabóne.
Muurá íllure éhnííñevu táváajcároba. 37 Áhdure tsá tene ímityú béjpácyo
bíínojpácyó mepícyoone tsúúcáau mĭĭhéneu cahpáyú pañévu. Muurá
béjpácyo iúhtsáráúúvéneri táváajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóovéné
tsanéécújuco bíínojpácyoo, cahpáyuu, íjcyane. 38 Áánéllii béjpácyo mépañénú
bééú pañévúre. 39 Muurá tsúúcáajpácyóré iádone ímillémé tsá ádóityuró
béjpácyo bíínojpácyo tsúúcáajpácyóré ímí diityédívú néénélliíhye. Ehdúhjáa
neebe Jetsóó dityéke.

Wáyeéévejcóójĭ Jetsóó mamyémú majcho újcune
(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

6 1 Aabéhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójĭ ímamyémuma úmɨhéj pɨɨnétú
pájtyénáa bajtsóháñetu ujcúmé imájchoki. 2 Aanéhjáa paritséómú ɨĭĭténe
néé diityéke:
—¿Aca ĭveekí ehdu ámuha mémeenú íjcyooji wáyeéévejcóójĭ
meméénúítyuróne?
3 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:
—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu iájyabáávaténéllii íñahbéjtema
Dabíiúvú téeméné méénune Píívyéébé waajácúháámɨtu cáátuváne?
4 Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcáávéne imájchóityuróné Píívyéébé ɨicúvé
pááa majchómé apáámyéré llúúvájte máchohíjcyáne.

5 Áhduréhjáa neebe diityéke:
—Muurá íñe Mɨamúnáájpidívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcooji wáyeéévejcóóji.

Tsáápi hójtsɨ Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

6 Tsáijyúhjáa téénere wáyeéévejcóójɨ pihcyáávéjá pañévú Jetsóó úwaabóhi. Áánáacáhjáa tsaapi tsánejcúehójtsɨ íhyójtsi múhdurá néébe tétsihyi. 7 Áánélliihyéhjáa taúhbájú uwáábojtémá paritséómú Jetsóodívúré ɨɨ́tehíjcyá dííbyeke téjcooji dibye bóhɨɨ́tsóhajchíí téénej tééveri ímítyuube dibye íjcyane iñéeroki. 8 Ehdúhjáa ditye ɨ jtsámeiñé iwáájácúne Jetsóó néé diibye múhdurá íhyójtsi néébeke:
—Muúbej, cána dichaj.
Ahdújucóhjáa dibye pééne dííbye éllevu. 9 Áábedítyúhjáa neebe diityéke:
—Ámúhakye ó dílloó tsane: ¿Aca tsá íjcyooji wáyeéévejcóójɨ mepɨ́ áábóítyuró tsaatéké tsíeméné pájtyémeke, mityá méɨ́hvéjtsóiyá ditye idsɨ́ jɨ́vekij?
10 Ehdúhjáa iñéene diityéké ɨɨ́teebéré néé dííbyeke:
—Muúbej, cána ííllevu cujúúvé díhyótsiɨ́ j.
Ahdújucóhjáa dibye cújúúvénemáyé téhojtsɨ́ ímíjpyeténe. 11 Ehdúhjáa Jetsóó méénune dííbyeke múnáátsohíjcyámé iɨ́ɨ́téne ávyétá ihnáhó cayóbáávatéhi. Áánemáhjáa pityácójcatsímyé muhdú dííbyeke imyéénuíñe.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyému ditye iíjcyaki
(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

12 Téijyúhjáa Jetsóó cáméhbaúvú péébe Píívyéébema ihjyúvápéjcovéhi. 13 Ááné tsitsɨ́ɨ́vevúhjáa pihjyúcuube dííbyema péhíjcyámeke. Áámedítyúhjáa újcuube 12-meváké páñétúejte ímamyému íjcyame úwáábomété péhíjcyáímyeke. 14-16 Aaméhjáa ílluúme: Tsimóóhjáa íjcyáábeke téhdure Péédoródívú dibye méménuúbee, íñahbe Aderéee, Jacóóboo, Jóáaá, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, tsijpi Jacóóbó Apéó hajchii, cananíjtámújepi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, tsijpi Jóóda Ijcarióóté bóónétúhjáa dííbyedívú méénútsóiíbyee, éhdume.

Jetsóó mítyámeke úwaabóne
(Mt 4.23-25)

17 Aaméhjáa teene cáméhbáutu tsááme wajtsɨ́ ítyujkévétsihvu. Áijyúhjáa mítyane mɨ́amúnaa Jetsóó uwáábó illéébúcunú tsáácunú pahúllevátú teene Jodéá iiñújitu Jerotsaréetuu, Tíírótuú, Tsidóotuu, íjcyane. Aaméhjáa tsivá chémémehjike dibye ibóhɨ́ɨ́tsoki. 18 Áámedítyúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dibye wáágóóné boone tsaímiyéjuco ditye ícyahíjcyáne. 19 Paméváréhjáa chémemehjɨ́ imíllehíjcyará dííbyeke idyómajcóné tsaatéhjáa dííbyeke idyómájcóneríyé bóhihíjcyáné iájtyúmɨ́nélliíhye.

Muhdú nééné mɨ́amúnaa ímí íjcyane
(Mt 5.1-12)

20 Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuke iɨ́ɨ́téne nééhií:

—Maímijyu ihdyu ámuha ɨdáátsóméhjɨúvú menééme meíjcyanej. Muurá tehdu néémé wáábyuta Píivyéébé avyéju.

21 Maímijyu ámuha meíjcyane dibye ímillédú ámuha meíjcyáíyóneri metsúúrámeíhijcyáme. Muurá ámúhakye pɨ́ááboobe tehdu ámuha meíjcyaki. Maímijyu ámuha meíjcyane kímóhcó nénehjɨ ámúhakye pátyehíjcyáme. Píivyéébe muurá ámúhakye ímíjyúúvetsóhi.

22 Muurá íñe Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébeéjté ámuha meíjcyáné déjúcotu oke cáhcújtsotúmé ámúhakye tsarílleéhi. Aame tsá ámúhakye lléébóityúne. Ámúhakye átéréejtédí idíllóne nehníwu ihjyúvahíjcyaímyé ámúhadítyu. Árome ihdyu maímijyu ámuha meíjcyanej. 23 Muuráhjáa téhdure éíjyuúvú diityé ihdé múnáaúvú Píivyéébé ihjyú uubálle múnáadi ɨ́cúbáhrahíjcyáhi. Ahdu ámúhakye ditye dárɨ́ɨ́véróné pañe óvíi ámuha íllure méimíjyúúhií. Muurá ámuha meɨ́cúbáhrámeíñe áhdó ɨ́ɨ́né imíjyaú Píivyéébe ámúhakye pícyoóhi.

24 Áánetu ihdyu ɨ́htsutúmé ehnéva múnaa tééneríyé tsúúrámeíhíjcyámeke máɨdáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá tééneri ditye ímíjyúúveróné nɨjkévaá diityéma.

25 Ehdu ɨ́ɨ́né imíjyaú panévatúré ícyahíjcyámeke máɨdáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá ɨ́dátsó diityémá nɨjkévaíñé ɨ́ɨ́né imíjyaú ditye ícyahíjcyaróne. Muurá ímíjyuuri íjcyárómema nɨjkévaíñé kímóóvevúréjuco.

26 Áhdure ditye ávyejúúllehíjcyámeke máɨdáátsoju tene pájtyeíñej. Ehdúu muurá diityé ihdé múnáaúvú iiye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáadi díllómeímyeke tsaate ávyéjútsohíjcyáhi.

Meke múnáájtsórómeke mewájyune Jetsóó úwaabóne
(Mt 5.38-48; 7.12)

27 Ahdícyane ámuha oke melléébúcunúmeke o néé ámuha mewájyu ámúhakye múnáájtsórómeke. Áhdure ámúhakye tsárílléróméke múu pɨ́aabóhi. 28 Téhdure múu ámúhadítyú ímityúné íhjyúvárómema tsaímíyé íhjyúváhi. Téhdure ámúhakye ááboíjcyárómé hallúvú múu táúmeí pɨáábó Píivyéébeke. 29 Áhdure tsaate ámúhakye méénúhajchíí tsá múu pɨ́ámeítyúne. Téhdure ámúhá wajyámú dɨ́ɨ́vane ditye ámúhadítyú újcúhajchíí múu ɨ́hvejtsó tsiijya ditye itsájtyeki. 30 Áhdure ámúhakye tsíeméné táúmeímyeke múu ajcúhi. Áhdure tsaate ámúha éhné náníhajchíí tsá múu díllotúne. 31 Áhdure pamévamáyé ámuha ímí meíjcyane meímílléhajchíí múu íicyánéjcutu ɨ́miáámére ijcyáhi.

32 Muurá ámúhakye wájyúmekéré ámuha mewájyúhajchíí tsá ɨ́miá wájyú tene íjcyatúne. Muurá ímityúné mɨ́amúnaa íjcyarómé téhdure diityéké wájyúmemáyé wajyújcatsíhi. 33 Téhdure ámúhama ɨ́miáámé íjcyámemáyé ámuha ɨ́miáámé meíjcyáhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tehdu meenúhi. 34 Áhdure ámúhakye tsíeménevu ájcúmekéré tééné cápayóóvéré ámuha maájcúhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tsaatéké tsíeménevu ajcú ditye ɨpɨ́ámeíkíye. Ahdu tsá múu néétune. 35 Ámúhakye múu néhníllérómeke iwájyúne panévatúré ditye pɨ́htónéhjɨtu pɨ́aabó ditye ámúhakye pɨ́ámeíítyúrónáaáca. Ehdu ámuha mepɨ́áábóhajchíí ɨ́htsútuube Píivyéébej tsɨ́ɨ́mé ámuha meíjcyame ɨ́ɨ́né imíjyaú méíjcyaáhi. Muurá Píivyéébe ímityúmé íjcyárómeke ɨ́ɨdaatsólléne

pɨ́ ɨ́ábohíjcyáhi. 36 Ahdícyane óvíi ámuha pamévakéré meɨ́ daatsólléne mépɨ́ ɨ́ábohíjcyá Méécɨ́ɨ́ni Píívyéébe méénuhíjcyádu.

Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhjyúváityuróne

(Mt 7.1-5)

37 Tsá múu íhjyúvatú tsijtye múhdurá néémedi Píívyéébe ámúhakye iñéétu téhdure ímityúmé ámuha meíjcyane. Tsá múu tsíjtyedi ɨ́cúbáhratú Píívyéébe ámúhadi ɨ́ɨ́cúbáhrátuki. Téhdure ámúhakye ímityúné tsaate méénuróné múu ɨ́hvejtsó ɨ́iná diityéké méénutúméré téhdure Píívyéébe ámúhakye ɨ́iná imyéénútuki. 38 Múu pɨ́aabó múhdurá néérómeke téhdure Píívyéébe ámúhakye ɨpɨ́ ɨ́ábóki. Muurá ɨ́mɨáámeke pɨ́ ɨ́ábóóbe. Aabe muurá ámuha muhdú tsíjtyeke mepɨ́ ɨ́ábohíjcyádúré ámúhakye pɨ́ ɨ́ábóóhi.

39 Téhduréhjáa tsiiñe Jetsóó úwɨ́ábóobe nééhií:

—¿Aca tsaapi hállúvátuube tsijpi téhdure néébeke tsajtyéiyá tsiéllevu? ¿Aca tsá tsamútsíyé ɨ́ákityéítyuró wáhyéju dɨ́ɨ́váné pañévu? 40 Tsá muurá tsaapi mamye dííbyeke úwɨ́ábohíjcyɨ́ábé ehnííñevu wɨ́ájácutúne. Muurá ihdyu páneeréi ɨnɨ́ jkévácooca botsíi dibye wɨ́ájacúdú wɨ́ájácuúbe.

41 ¿Aca ɨ́veekí ámuha méijyácunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúúné pañe wɨ́áhyéwuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné pañe úménebɨ́áné íjcyane wɨ́ájácúmeítyúme? 42 Muurá úménebɨ́áné ámúhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menéétyuróne: “Cána muha ámúhakye mebóhdo eene wɨ́áhyene ámúhá hálluúúné pañe íjcyane.” ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjɨ́ dú ɨ́mɨáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebɨ́áné ámúhá hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha maájtyumɨ́mé mebóhdo teene wɨ́áhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdɨ́ɨ́váné imítyúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhnííñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmeí muhdɨ́ɨ́vamé meíjcyane

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

43 Tsá muurá oove néévahíjcyáné uméhé néévɨ́ityuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyáné uméhé tsá múijyú néévɨ́ityuró oove íjcyane. 44 Muurá iñéévatúré méwaajácú uméhééné kéeméhéhjɨ́ íjcyane. Tsá muurá múijyú tsúhjɨ́vahe néévɨ́ityuró híígoó. Áhdure tsá múijyú wacyónejke néévɨ́ityuró baáco. 45 Ahdu ɨ́ɨ́vane muurá ɨ́mɨáámé ɨ́ɨ́búwá pañe ɨ́mɨá ɨ́jtsaméí íjcyanéjuco ditye íhjyuváne. Ɨ́ánetu ímityúmé ihjyúvá ɨ́ɨ́ɨ́búwá pañe ímítyúné ɨ́jtsaméí íjcyanéjuco. Muurá muhdú ɨ́ɨ́buúúné ɨ́ɨ́jtsaméí íjcyadújuco ditye íhjyuváne.

Míítyétsi ánúmeíñetu íjcyáné uwɨ́áboju

(Mt 7.24-27)

46 ¿ɨ́veekí ámuha oke Ávyéjúúbedi médíllohíjcyá ámúhakye o nééne ámuha melléébóne tehdu meíjcyámejɨ́ɨ́vari? 47 Cáhawɨ́á ámúhakye o úúbálle muhdú tahñéjté oke lléébome íjcyane. 48 Muurá tsaapi ánúmeííbyé cóhpéj nétsihdyu ávyéta páñé itséhdíhyejújiri íapɨ́ hajcúné wáduhcúhi. Aaja tsá nújpabya wɨ́ɨ́óityuró ávyéta cóhpé teja méénúmeíñélliíhye. Ehdu muurá tahñéjté oke lléébome ijcyáhi. 49 Ɨ́ánetu o nééne cáhcújtsotúmé ijcyá éhne múúne tsaapi

ímíñeúvú ihjyá apɨ hajcúné wádúhcútuja dííbyedívú núјpabya wááóné boone dibye ɨ dátsó íjcyadu.

Tsodáhómú avyéjúúbé úníu múnáájpikye Jetsóó bóhɨitsóne
(Mt 8.5-13)

7 [1] Ehdúhjáa mɨamúnáama Jetsóó iíhjyúvátsihdyu péé ímamyémuma Capenaóovu. [2] Ácoomíyíhjyáa romáánómú tsodáhómú avyéjúúbé úníu múnáajpi dibye wájyú néébe ávyeta chémeebe dsiјɨveríjyuco. [3] Áánáacáhjáa diibye íavyéjuube tsúúca waajácú Jetsóó técoomíyí íjcyane. Áánélliihyéhjáa tsaatéké túkevéjtsojtédítyú wálloobe dííbye éllevu dibye ibóhɨɨtso íúníu múnáájpiíkye. [4] Ahdújucóhjáa ditye ipyééne néétene:

ɨmiáábé diibye tsodáhómú avyéjuúbe. Áábeke íhya ihdyu tehdújuco u pɨ ááboíñe. [5] Muurá ímí meke wájyuube ijraéémú meíjcyámeke. Muuráhjáa dibye nééjuri mépihcyááveja méénúmeíhi.

[6] Ehdúhjáa ditye néénéllii Jetsóó péé diityémá téhullévu. Aaméhjáa pɨɨhɨ júcóónáa tsiiñe tsodáhómú avyéjuube wallóó tsíjtyekéréjuco íñahbévajtédítyú ditye iñééte dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáhaváne ávyeta dííbye jávú u úújetéityú ɨ dátsó dibye néénélliíhye. [7] Téénélliihyévané tsá dibye páñetu úúma íhjyúvatétúne. Áánélliihyévané ihdyu íchihdyúré ú neé dííbyé úníu múnáajpi ibóhiɨki. [8] Muurévá téhdure tsijtye íavyéjujte dííbyeke nééne méénuhíjcyaábe. Áhdurévá ítsodáhómuke dibye táuhbánéjuco ditye méénuhíjcyáne. Téhdurévá íúníu múnáajpi dibye néhdújuco méénuhíjcyáne.

[9] Ehdúhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube nééne ditye úúbálléneri Jetsóó ullévenúhi. Áánemáhjáa pámeekéré tétsihyi íjcyámeke iɨɨténe neébe:

—Muurá tamúnaa ijraéémú íjcyárómedítyú tsá tsáápíuba ehdu oke cáhcújtsotú eene romáánómuube íjcyároobe cáhcujtsódu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

[10] Aanéhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube wálloome téhullétú wájtsime ájtyumɨvá tsúúca diibye íúníu múnáajpi bóhɨɨbeke.

Dsɨ jɨvéébeke Jetsóó bóhiitsóne

[11] Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Naíivu péébema tsijtye mítyame péehií. [12] Aaméhjáa técoomívú úújetémé ájtyumɨ tsáápille pííbájyúllé hajchi apáábyéré íjcyaabe dsɨ jɨvéébeke cúúutémeke. [13] Áámedíhjyáa Jetsóó iɨ dáátsóvéne díílleke nééhií:

—Kímóóvedíñe.

[14] Ehdúhjáa iñééne teene ɨɨtémeho dibye ékééveténéllii teeho íhbume íjyócuuvéhi. Aabéhjáa néé téehoúvuke:

—Llíhi, dácuúve.

[15] Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsúúca iácúúvéne ihjyúvaabe diityéma. Aanéhjáa Jetsóó tsɨɨjuke néé dille itsájtye dííbyeke ihjyávu. [16] Ááneríhjyáa pámeere tétsihyi íjcyame itsájúréévéne Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

—Ícyooca ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi ɨhtsútuube mééma ijcyáhi. Téhduréhjáa néémeé:

—Muurá íñe Píívyéébe pɨaabó ihñéjteke.

[17] Ááné uubálléhjáa páneere Jodéa iiñúji múnáadi tsújaavéhi. Aanéhjáa téhdure tsííñé iñújɨɨne múnaa waajácúhi.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo éllevu wálloomútsi
(Mt 11.2-19)

18 Ehdúhjáa dibye méénuhíjcyáné tsojtsó múnáajpi Jóáake ímamyémú
úúballéhi. 19 Áánélliihyéhjáa diityédítyú míítyétsikye wálloobe dityétsí
idílloté dííbyeke diibyéjuco éhneváa mɨamúnáake pájtyetétsóiibye tsááiibye
íjcyáhajchíí iwáájácuki, áánetu diibyéjuco íjcyátúhajchíí tsíjpiikyéi
ityéhmeki. 20-21 Aamútsíhjyáa Jetsóodívú úújeténáa bóhɨɨtsohíjcyaabe
mítyámeke páhduváré nééne chémeháñeri chéméméhjike. Naavémúhjáa
tsaaté pañe íjcyámeke waagóohíjcyaábe. Áhduréhjáa hállúvátúméhjike
ímípyetétsohíjcyaábe. Áábekéhjáa neemútsi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa múhtsikye wallóó diéllevu uke muhtsi medíllo
¿ava diibyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñujɨvú tsááiíbye? ¿Mityá tsáhái
diibye u íjcyatúne? 22 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityétsikye:

—Wa meóómíñe méuubállé dííbyeke muhdú o úwááboobe
méénuráityúronéhjɨ o méénune ámuhtsi maájtyumɨne. Páneere méúúbálleco
hállúvátuméhjɨ hálluvájucóone, úllétuméhjɨ úlléjucóone, íjpi chájáávéméhjɨ
bóhɨɨne, lléébótuméhjɨ tsúúca lléébone, dsɨjɨvémé tsiiñe bóhɨɨne. Áhdure
méúúbálleco ɨdáátsóméhjike pajtyéteju tsúúca úwáábómeíñe. 23 Maímijyu
ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

24 Ehdúhjáa Jetsóó néé Jóáa wállóómútsikye. Aamútsíhjyáa óómíñé boone
diibye Jóáádityu neébe:

—¿Acáa Jóáa ɨɨnéubárá píívyétúné iiñújiri íjcyáábedívú ámuha
mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méijtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa
méijtsúcunú éhne múúne úmehe kííjyébari vááúmeídyú páhduváré dííbyé
ɨjtsaméí nééneé? 25 ¿A tsaímíyée úcámeíhíjcyaábe? Muuráhjáa tehdu
iújcámeícyá tsá ihdícyátsihyi dibye íjcyáityuróne. Muuráhjáa ávyéjujté
jaaháñé pañéiyo diíbye. ¿Aanée muubá ɨmiááné diíbye? 26 ¿Mityá Píívyéébé
ihjyú uubálle múnáajpíi diíbyej? ɨmiáánée diibyéjuco. Árónáacáa tsíjtyé
ehnííñevu diíbye. 27 Dííbyedítyú muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó dɨihde tsáápiikye dibye iúúbálle mɨamúnáake ditye
iímíbáávyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

28 Aane ɨmiáánetúré tsá dííbyedu tsijtye néétune. Árónáa níjkyéjiri íjcyaabe
Píívyéébé avyéjúejtédítyú ɨɨdáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméií diibye Jóáá
ehnííñevu.

29 Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsɨɨdsɨ ahdótso
múnáama tsijtye múhdumé Jóáádivu tsójtsótsáméímyé waajácú ɨmiáábé
Píívyéébe íjcyaabe tehdújuco méénune. 30 Áánetúhjáa paritséomuma taúhbájú
uwáábojte Jóáádivu tsótsójtsáméityúmé íllure ehdɨɨvállehíjcyá téhdure
Píívyéébe diityémá méénúiyóne.

31 Áámekéhjáa Jetsóó néehií:

—¿Aca muutédívú íñe ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsɨɨmedivuj.
32 Muurá múúne lláhájtsɨri ɨɨcume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhduváré
médárɨɨvémeíhijcyáhi. Muurá múúne íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóró
mellíjchúrónáa tsá ámuha meímílletú mewáhtsɨne téeneri. Áhdure
máátyóba májtsí memájtsivárónáa tsá ámuha meímílletú mekímoovéne.”
Ehdu múúne tsɨɨme úhbácatsíhijcyámé íjcyadu muurá ámuúha. 33 Muuráhjáa

tsojtsó múnáajpi Jóáa tsá májchópityúne. Áhdurée tsá dibye bíínojpácyó ádohíjcyatúne. Áábedítyúu ámuha ménehíjcyá méeííbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu dibye nééneé. 34 Áábé boonétúu ó bóhówaavé Mɨamúnáájpidívú o ípívyééveébe. Aabe panéváré o májchoobe téhdure ó adó bíínojpácyo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdityu ámuha menéhijcyáné oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsɨ́ɨ́dsɨ́ ahdótso múnaa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. 35 Árónáa muurá Píívyéébeéjté íjcyámedítyú bóhówaavéné dibye diityémá méénuhíjcyáne. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséómuma taúhbájú uwáábojtéke.

Jetsóó paritséómúúbema májchone

36 Aanéhjáa tsaapi paritséómúejpi Tsimóó Jetsóoke míñutsó dibye ihjyávú dííbyema imájchoki. Ahdújucóhjáa péébema dityétsí májchone. 37 Áánáacáhjáa tsáápille técoomíyí ímítyulle íjcyalle Jetsóó tééjari íjcyane iwáájácúne péé tééjavu imyéwu cúvááné pacúúcújpácyoma. 38 Aalléhjáa dííbyé lliiñévú icyánoovéváne tááhií. Aanéhjáa imáátyori dííbyéj tuháácyú ɨpɨ́pajchóné íhñíwácoríyé ipáácyúné boone téjtuhácyú ichóhchóne teene pácúúcújpácyoríyéjuco dille múrijchóne. 39 Ehdúhjáa dille Jetsóoke méénune diibye eenée dííbyeke ihjyávú tsájtyeebe ɨ́ɨ́ɨ́téne íllu ɨ́ jtsámeíhi: "Muurá ɨ́mɨ́ááné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi áánu iíjcyaca waajácúiyá aalle muhdɨ́ɨ́vallé íjcyalle dííbyeke ehdu méénune. Muurá ávyeta múhdurá diílle." 40 Ehdúhjáa dibye ɨ́ jtsámeíñé iwáájácúne Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsímo uke ó neé tsane.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Bo ihdyu oke diñe, Ávyéjuúbej.

41 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsaatétsíhjyáa dsɨ́ɨdsɨ́ táúmeí tsáápiíkye. Áámútsidítyúhjáa tsaapi ujcú 500-jɨ́va. Áánetúhjáa tsijpi ujcú 50-jɨ́váre. 42 Aanéhjáa iáhdóiyóné dityétsí píívyetétúnéllii ílluréjuco dibye ɨ́ hvejtsóné teene diityétsidi ɨ́ɨ́ dáátsóvénema. ¿Aane caabyé diityétsidítyú éhnííñevu dííbyeke wájyune ú ɨjtsúcunúhi?

43 Áánélliihyéhjáa neebe Tsimóo:

—Íhya diibye eenéhjáa éhnííñevu dsɨ́ɨ́dsɨ́ke táúmeiibyej.

Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Tehdújuco.

44 Ehdúhjáa néébere díílleke ɨ́ɨ́ɨ́téne néé Tsimóoke:

—Éje, muurá íñe uke o ááhɨvéváróóbema tsá nújpácyóubáré u pícyootú tájtyúhaacyu o níjtyámeíki. Áánáa muurá íñe áámye oke tájtyúhaacyu imáátyori ɨpɨ́pajchóné paacyú íhñíwácori. 45 Áhdure keená oke u dúúruváné u chóhchone. Áánáa muurá áámye oke idyúúruváné chóhchohíjcyá tájtyúhaácyu.

46 Áhdure tsá oke táhníwau dúúrúbájpácyóúbari u múríjchotúne. Aánáa muurá oke múríjcholle pácúúcújpácyori tájtyúhaácyu. 47 Aane uke o néé mítyane dííllé imítyú íjcyaróné dííllé hallúrí íjcyájúcootúné mítyane oke iwájyune dille úújétsónélliihye. Muurá wahdɨ́ɨ́váné imítyú tsaaté hallúrí íjcyane diityédí meɨ́ dáátsóvéne meɨ́ hvéjtsóneri tsá mítyane ditye ímíjyúúvéítyuróne. Áánetu ávyétá ihtsútú nééné imítyú diityé

hallúrí íjcyaróné diityédí meɨ dáátsóvéne meɨ hvéjtsóneri muurá mítyane ímíjyuuvéme. Aame meke wajyú mítyane.

48 Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe díílleke:

—Ímityúné u méénuhíjcyanéhjɨ tsáhájuco díhyallúrí íjcyájúcootúne.

49 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tétsihyi tsijtye diibye Tsimóó miñútso múnaa íjcyame nééhií:

—¿Aca muubá aabye íjcyaabe piivyété mɨamúnáadítyú íimítyuháñé iwáágoóne?

50 Árónáacáhjáa tsiiñe neebe díílleke:

—Oke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca u pájtyetéllé hallúrí tsáhájuco ɨiná íjcyatúne. Ahdícyane wa dipye tsaímiyéjucoj.

Jetsóoke pɨ áábóné walléému

8 1 Ehdúhjáa imyéénúné boonétú idyé pehíjcyaabe Jetsóó ímamyémuma tsícyoomíjiri patsɨ hjɨvárí íjcyájáhjɨ múnáake iúwáábo muhdú Píivyéébé avyéjú íjcyane. 2 Áábekéhjáa téhdure tsaate walléému nahbénú panévari chémehíjcyámeke dibye bóhɨitsóme. Áámemáhjáa Maaría Madaréná dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke dibye wáágóolle. 3 Téhduréhjáa diityé pañe Heróódé pɨááboobe Chóótsá taaba Jóáánaá, Tsotsáánaa, íjcyamúpɨ. Téhduréhjáa ijcyámé tsíjtyehjɨ panévatu majchó dɨ́vánetu dííbyeke pɨ áábohíjcyáme.

Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

4 Áhduréhjáa mítyane mɨamúnaa tétsihyi íjcyácoomíjɨtu Jetsóodívú píhcyáávémeke tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi: 5 —Tsaapíhjyáa íwajcyóhá tríígoúúhá bájtsoobe íllure wávárajcóhi. Aanéhjáa dibye wávárájcónetu tsáuhjɨ dojcó juuváj pɨɨnévu. Áuhjɨ hjáa mɨamúnaa tádɨrɨ hcoíñuhíjcyaúhjɨ coomɨmú méhdojéhi. 6 Ááné tsiúhjɨ hjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhjɨ ííñeróné chemé tétsii pɨɨpátúnélliíhye. 7 Ááné tsiúhjɨ hjáa tsuhjɨ íjcyátsihvu dójcóúhjɨ hallúvú tene wáámémeneri ííñeróné duhcúvatéhi. 8 Áánetúhjáa ihdyu tsáuhjɨ dojcó imíwu ííñujɨ nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píivyene neevá mítyane. Ehdúhjáa iúúbállétsihdyu kéévánécoba neebe diityéke:

—Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi.

Jetsóó íuwáábó túhútsohíjcyáne
(Mt 13.10-17; Mc 4.10-12)

9 Aanéhjáa ímamyémú dilló dííbyeke muhdú nééiyóné ehdu dibye úúballéne. 10 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu ó úúbállehíjcyá Píivyéébe ámúhakye iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Aane oke cáhcújtsótúmedívú tsá bóhówáávetúne. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá teene lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumɨ júcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmɨtúmeúvúdu.

Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne
(Mt 13.18-23; Mc 4.13-20)

11-12 Aane íllu nééiyóné ehdu ó úwáábohíjcyáhi: Muurá tríígóuuhádú nééne Píivyéébé uwááboju tsaate ímí lléébone diityé ɨ buúúné pañévú

úcáávéiyóné Naavéné ditye ipájtyetétu diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane néeiyóné eene juuváj pɨɨnévúhjáa dójcoúhjɨ́ coomɨ́mú méhdone. 13 Áánetu tsijtye teene uwááboju illéébone ímí ɨ́jtsúcunújúcoorómé páhduváré néené mávaríjchojúúné iáábucújúcóótúne ílluréjuco téénetu ɨ́hveténé ímí icyáhcújtsótúnélliíhye. Aane néeiyóné eene néwayúúnéj pɨɨnévúhjáa dójcoúhjɨ. 14 Áánetu tsijtye uwáábó lléébójúcoorómé muhdú iíjcyáneríyé itsúúrámeíhíjcyánéllii teene ábájɨ́ɨvehíjcyáhi. Aame mítyane iéhnéváíyóneríyé íjcyame tsá úraavyéjúcootú tééné uwááboju illéébójúcooróne. Aane néeiyóné eene tsuhjɨ íjcyátsihvúhjáa dójcoúhjɨ. 15 Áánetu ijcyámé tsijtye teene uwáábó illéébone ímí tehdújuco ɨ́ɨ́ɨ́búuri ɨ́ɨ́jtsúcunúné tsaímíyé úraavyéme. Aane néeiyóné eene imíwuúhjáa ííñujɨ nétsihvu dójcoúhjɨ.

Peetétú íjcyáné uwááboju

(Mc 4.21-25)

16 Átsihdyúhjáa tsiiñe neebe diityéke:

—Tsá muurá peete mepéétetsóné tsíeménevu maávohjácóityuróne. Tsá cuwáíhcyú lliiñévú mepícyóóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu mépicyóó tene iájchúcunú já pañe téénej tééveri meíjcyaki. 17 Ahdu muurá Píívyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meíjcyane. Muurá páneere téévéneúvú méénúmeíhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúméiíhi.

18 Ahdícyane ímíñeúvú méɨ́jtsoco íñe ɨ́mɨá uwááboju ámuha tsúúca mewáájacúne. Muurá teene ímíllémedívú éhnííñevu bóhówájtsóiibye ditye ímíñeúvú iwáájácuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá dibye bóhówájtsóityúne. Muurá áyánéwu ditye wáájácuróné íllure dojtúcúiibye diityédítyu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jetsóoke tsɨɨju dííbyé nahbémuma újcutéróne

(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

19 Téijyúhjáa dííbyé nahbémuma tsɨɨju wajtsɨ́ tétsihvu. Aaméhjáa tsá píívyetétú dííbyedívú iúújeténé mítyane mɨ́amúnaa íjcyánélliíhye. 20 Aanéhjáa tsaate dííbyeke néehií:

—Éhtsíhyi áachi dɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́juma díñahbémú íjcyame imíllé uke iájtyumɨ́ne.

21 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá téhdure íñe Píívyéébé uwááboju illéébone ímí tehdújuco úraavyémé wahárómú, táñahbémú, táñaallému.

Kííjyébama nohjɨ Jetsóó ɨ́hvetétsóne

(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

22 Tsáijyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Métsu mepájtye éhnéjcúeúvu.

Ahdújucóhjáa ditye mɨ́ɨ́neri pééneé. 23 Aaméhjáa péhíjcyánáa cúwaábe. Áánáacáhjáa kííjyébari mítyane nújpacyo nóhjɨne úcaavé diityé mɨ́ɨ́né pañévú ápííchówu diityéké pámaúcúiñédu. 24 Áánélliihyéhjáa dííbyeke iákyéjtsóne néémeé:

—¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej! Éje, tsúúca mémájcánuúhi. Áánélliihyéhjáa iácúúvéne teene kííjyébama nohjɨ íjcyane úhbaabe tene ɨ́ɨ́hvetéki.

Ahdújucóhjáa tene ɨhveténé dáihañéréjuco. 25 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:
—¿Aca ihdyu tsáhái eene ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne?
Ehdúhjáa dibye nééneri iúllévenúne néémeé:
—¿Muubáami áánu íjcyáábeke kííjyébama nohjɨ lleéboj?

Tsáápí pañe naavémú íjcyane
(Mt 8.23-34; Mc 5.1-20)

26 Aaméhjáa Gariréá iiñújɨtu pééme úújeté Gadáárá iiñújɨvu. 27 Átsihvúhjáa Jetsóó íjchívyénáa tsaapi dííbye éllevu tsáá técoomí múnáajpi naavémú ípañe íjcyaábe. Diibyéhjáa iéveebe wájyamúúvátuube ícyahíjcyá níjkyénéj pɨɨnére. 28 Aabéhjáa Jetsóó lliiñévú ɨmɨmóúúvéne dííbyeke néé kéévánécoba:
—Jétso Jetsóoj, ¿aca ɨɨná ú imíllé óhdityu ɨhtsútuube Píívyéébé Hajchi u íjcyaábe? Uke o néé óhdi u ɨcúbáhrátuki.
29 Ehdúhjáa naavéné néé mɨamúnáájpí pañétú Jetsóoke dibyéhjáa dííbyeke 'díjchivye áádí pañétu' néénélliíhye. Ávyetáhjáa tsáijyu meívatétsohíjcyaabe naavéné dííbyeke. Áábekéhjáa tsaate íhyójtsɨcuma íjtyúhaacyu úwáñehííñeri chíjchuróné távárícyohíjcyaábe. Áábekéhjáa diibye naavéné úúpíyíñuube pehíjcyá ɨɨnéubárá píívyétúné iiñújiri. 30 Aanéhjáa Jetsóó néé naavéneke:
—¿Aca muubá dimyéme?
Áánélliihyéhjáa neébe:
—Tamyémé Píváánéejpi.
Ehdúhjáa neebe mítyame dííbyé pañe iíjcyánélliíhye. 31 Aaméhjáa diitye naavémú néé Jetsóoke dibye iwáágóótu ditye ɨcúbáhrámeííyóhullévu. 32-33 Áijyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri. Áánélliihyéhjáa naavémú néé Jetsóó iwállo diityéké diityé pañévuréjuco. Ahdújucóhjáa dibye wálloome diibye mɨamúnáájpí pañétú iíjchívyéne újcámeíñé méénímú pañévuréjuco. Ááneríhjyáa úúpíyivyémé téwajútú únéú pañévú cáhpíyubámé májcanúhi.
34 Ááneríhjyáa diityé tehméjté iíllityéne wááme úúbállete técoomí múnáake. Áhduréhjáa técoomítyú kémuéllé íjcyájáhjɨ múnáake úúballéme. 35 Áánélliihyéhjáa mɨamúnaa téhullévú péécunú iájtyúmɨ muhdú tene pájtyene. Aaméhjáa úújetémé ájtyumɨ dííbyeke eenée naavémú dííbyé pañétú íjchívyéébeke íwajyámúúnemájuco íjcyaabe tsaímiyéjuco Jetsóó lliiñe ácuúcunúúbeke. Ááneríhjyáa íllityéme. 36 Áámekéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame úúbállépejtsó muhdú tene pájtyene. 37 Ááneríhjyáa iíllityéne nééme Jetsóoke dibye ipyéé tétsihdyu diityé iiñújɨtu. Ahdújucóhjáa dibye ímamyémuma óómiñe bɨwánejcúvúre. 38 Áábekéhjáa diibye eenée dííbyé pañétú naavémú íjchívyeebe néé dííbyema ipyéékií.
39 Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:
—Tsáhaá, dihjyávúré pééne duubállé páneere muhdú Píívyéébe uke bóhɨɨtsóne.
Ahdújucóhjáa péébe úúballéné íhcyóómi múnáake páneere muhdú Jetsóó dííbyeke bóhɨɨtsóne.

Tsaatépɨke Jetsóó bóhɨɨtsóne
(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

40 Aanéhjáa Jetsóó tsíñejcúéuri ímamyémuma iúlléjétsihdyu wájtsɨɨbeke tsaímíyé mɨamúnaa waatsúcúpejtsó dííbyeke témehíjcyadúme. 41 Áánáacáhjáa

‘Jáiro’ némeiíbyé tsáá tétsihvu pihcyáávéjá avyéjuube íjcyaábe. Aabéhjáa ɨmɨ́móúúvéne néé Jetsóoke dibye ipyéé dííbye jávú apáálléré ɨ́dsɨ 12 pijcyábá íjcyalle dsɨjɨ́veríjyuco íjcyánélliihye. 42 Aanéhjáa téhullévú péébeke mítyane mɨ́amúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. 43 Áámecóbá pañéhjáa tsáápille péé 12 pijcyábájuco ichémé tujpácyó ɨ́hvetépítyúneri ɨ́cúbáhrámeíhíjcyalle. Aalléhjáa ihñénéhjɨ́ pɨ́rujtsójucóó bañúháñé taabójteke iáhdohíjcyáneri. 44 Aalléhjáa idyéju éhnéjcutu Jetsóodívú ɨpɨ́ɨ́hɨ́véne dííbyé wajyámú dómajcóhi. Ááné tujkéveríhjyáa tsúúca ichémé díílleke ɨ́hvetéhi. 45 Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne nééhií:

—¿Múha ámuha oke médómajcóhi?

Árónáacáhjáa nééme dííbyeke idyómájcotúne. Aanéhjáa Péédorómá tsijtye íñahbéjté néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú wahdyúré mɨ́amúnaa néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

46 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ó waajácú tsaate bóhɨ́ine íllure oke idyómájcóneri.

47 Aanéhjáa Jetsóó wáájacújúcóónéllii íllityécunúlléré dííbyé lliiñévú mɨ́móúúvetéllé pámeere lléébónáa úúballé muhdú néénéllii dííbyé wajyámú idyómájcóne tsúúca ibóhɨ́ɨ́ne. 48 Áánélliihyéhjáa neebe díílleke:

—Árone Wa ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhɨ́ɨ́ne. Ahdícyane wa dipye tsaímiyéjucoj.

49 Ehdúhjáa dibye díílleke néénáa tsaate diibye pihcyáávéjá avyéjuube Jáiró jatu tsááme dííbyeke neeváhi:

—Tsúúca dáájyuwa dsɨ́ jɨvéhi. Aane ɨ́ɨ́nélliihyécó báñú ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

50 Aanéhjáa Jetsóó illéébóne néé Jáiróke:

—Kímóóvedíñe. Cáhawáá ihdyu Píívyéébeke cahcújtsó dáájyuwa úúma ibóhɨ́ɨ́ki.

51 Aanéhjáa tsúúca dííbye jávú ditye úújeténáa Jetsóó tsá ímílletú mítyame úcaavéné dííbyema tééjá pañévu. Apáámyéréhjáa Péédoroo, Jóáaá, Jacóóboo, diityétsí díílléwúúúvúj caanímútsii, éhdume úcaavéné imílleébe. 52 Áánáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame tahíjcyá díílleúvuke. Áámekéhjáa neébe:

—Métahdí dsɨ́ jɨ́véllekéjɨ́ɨ́vari. Muurá ihdyu íllure cúwalle.

53 Ehdúhjáa Jetsóó nééneri uuhɨ́vatémé dííbyedi tsúúca ɨ́mɨ́ááné dille dsɨ́ jɨ́vénélliihye. 54 Árónáacáhjáa díílleúvú hójtsɨtu iékéévéne kéévánécoba neébe:

—Wáhaj, dájkyeé.

55 Ahdújucóhjáa ibóhɨ́ɨ́ne dille ácuuvéne. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díílleke. 56 Ááneríhjyáa diityétsí cáánímutsi mítyane úllévenúmútsikye neebe dityétsí muucá iúúbállétu teéne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wálloóne
(Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

9 1 Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó pihjyúcú ímamyému 12-meva íjcyámeke. Áámé pañévúhjáa pícyoobe ɨtsɨ́ jpá dííbye mémeri tsaaté pañétú páhduváré nééme naavémuke ditye iwáágóohíjcyaki, chéméméhjike ditye

ibóhɨ̃ɨ̃tsohíjcyaki. 2 Áánemáhjáa wallójúcoobe muhdú Píívyéébé avyéjú íjcyane úwáábotémé téhdure chéméméhjike ibóhɨ̃ɨ̃tsohíjcyaki. 3 Áámekéhjáa neébe:

—Métsajtyédí ámúhá cuujúii, ámúhá cahpáyuu, ámúha májchoo, ámúha dsɨ̃ɨ̃dsɨi, éhdune. Tsájaare ámúhá hallúéjamáyé mépeéco. 4 Aame tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tétsihyi ámuha meíjcyáné hajchóta. 5 Aane tsátsíi múnaa ámúhadi ɨ̃ɨ́cúvétúhajchíí diityédí ɨ̃ɨ́cúvetúmé ámúháj tuhááñeri íjcyáne ííñú mépíchóújcámeícyó ‘tsá múúhá hallúrí tene íjcyatú ámúhakye muha meúwáábóiyóné ámuha meéhdiɨvállehíjcyáne’ nééiyóne. Ááne ílluréjuco mépeeco tétsihdyu.

6 Ehdúhjáa úwááboobe ímamyémuke. Ahdújucóhjáa ipyéene ditye ɨ̃mɨáájú úwaabóné patsɨ̃hjɨvá múnáake. Aaméhjáa bóhɨ̃ɨ̃tsohíjcyá chéméméhjike.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsɨ̃jɨvéne

(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

7 Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyáné ávyéjuube Heróódé iwáájácúne páhduváré ɨ̃jtsámeí dííbyedítyú ‘tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiiñe bóhɨ̃ɨbe’ tsaate néhíjcyánélliíhye. 8 Áánetúhjáa tsijtye nehíjcyá éíjyuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa dsɨ̃jɨ̃vémedítyú tsaapi bóhɨibe dibye íjcyane. Tsaatéhjáa ɨjtsúcunú Eríá dibye íjcyane. 9 Áánetúhjáa Heróódé néehií:

—Áánerahjáa Jóáádivu ó táuhbá ditye íhñíwau ikípíyuúcuki. Aanéjɨ̃ɨ̃ ¿muubáami tsáma diibye eene ehdu méénuhíjcyaábej?

Ehdúhjáa iñéene Heróódé imíllé Jetsóoke iájtyúmɨ̃iyóne.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Ja 6.1-14)

10 Aanéhjáa ímamyémú Jetsóodívú iwájtsɨ̃ne úúballé páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhjɨ. Átsihdyúhjáa Jetsóó péé diityémá múha íjcyátútsihvu Betsáidáj pɨihɨ̃vu. 11 Aanéhjáa kiávú ditye péene iwáájácúne tsijtye úraavyé diityéke. Áámekéhjáa úwááboobe Píívyéébé avyéjutu. Áámedítyúhjáa bóhɨ̃ɨ̃tsoobe chéméméhjike.

12 Aanéhjáa tsúúca meííjyunúnéllii ímamyémú néé dííbyeke:

—Ílluréjuco wallo íjtyéke íchííj pɨihɨ̃rí íjcyájáhjɨ múnáadítyú tsíeménéuba ditye iñéhcone imájchóne iwáyéééveki. Muurá íñe ɨ̃ɨ́néubárá íjcyátútsihyi meé.

13 Árónáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Árónáa méhdi 5-hováré páahóónema míítyétsiye amóóbemútsi. Íhya ihdyu tsiiñe kémúúneúvú maáhdoca úújetéiyóné pámehdívúre.

14 Ehdúhjáa ditye néérónáa neébe:

—Méne ditye páhadsɨ̃jɨ́ iáhcúba 50-mevátsa. Áijyúhjáa diitye 5,000-meváubáhjáa wajpíímúré íjcyaróme.

15 Áámekéhjáa ditye néhdújuco ditye áhcubáné páhadsɨ̃jɨi. 16 Áánáacáhjáa Jetsóó teene páahóónema amóóbemútsikye iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke cáámevu icyárúúvénema. Átsihdyúhjáa idyóhdáhɨ̃nunévú ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. 17 Aanéhjáa pámeere imájchónetu oovéhi. Áánetúhjáa cóeváné ujcúmé 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

18 Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémudítyú tsátsihvu ipyéene
Píívyéébema ihjyúváhi. Áijyúhjáa neebe diityéke:
—¿Aca muubá o íjcyane mɨ́amúnaa óhdityu nehíjcyáhi?
19 Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:
—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá
éíjyuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálle múnáaúvudítyú Eríá tsiiñe
bóhɨ́ibe u íjcyane.
20 Átsihdyúhjáa diityékeréjuco dibye nééneé:
—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehií?
Áánélliihyéhjáa Péédoro nééhií:
—Muurá, uu, Críjto Píívyéébe uke wálloobe mɨ́amúnáake u pájtyetétsoóbe.

Ɨdsɨ́ jɨ́veíñé Jetsóó úúballéne
(Mt 16.21-28; Mc 8.31–9.1)

21 Ehdúhjáa Péédoro néénetu bóíjcyuube ditye muucá iúúbállétuki.
22 Átsihdyúhjáa ɨdsɨ́ jɨ́veíñé úúbálleebe nééhií:
—Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe muurá ó ɨ́cúbáhráméii mítyane.
Muurá túkevéjtsojtee, llúúvájté avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame oke
ehdɨ́ɨ́válleéhi. Aame muurá oke dsɨ́ jɨ́vétsóroobe 3 coojɨ́vatu tsiiñe ó bóhɨ́ɨ́hi.
23 Ehdúhjáa ímamyémuke iñééné boonétú neebe pámeekére:
—Ahdícyane tsaate oke iúraavyéné ímillémé óvíi iímillédú iícyahíjcyánetu
ɨ́ɨ́hveténe oke úraavyé wájyúmeítyúmé tééné déjúcotu ɨ́ɨ́cúbáhrámeíyóné
pañe. 24 Muurá ííñújɨri iímillédú iíjcyáneríyé tsúúrámeímyé tsá pájtyetéityúne.
Áánetu ihdyu teene ɨ́ɨ́hvéjtsóne oke iúráávyéíñeríyéjuco tsúúrámeímyé
pájtyéteéhi. 25 ¿Aca ɨ́ɨ́netú meke pɨ́ɨ́ábóiyóné tsáijyu múu mewágóóvénáa
mítyane meéhneváne? 26 Muurá oke iúraavyéné núcojpɨ́ llémeke téhdure ó
núcojpɨ́ lleé Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe. Áhdure táuwááboju tsíjtyeke
iúwáábóiyóné núcojpɨ́ llémeke téhdure ó núcojpɨ́ lleé Llihíyó avyéjuri níjkyéji
múnáama tahñéjte éllevu o tsáácooca. 27 Muurá ímiááné ámúhadítyú tsáhái
tsaate dsɨ́ jɨ́véityú Píívyéébé avyéjú bóhówaavéné ájtyúmɨ́túme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

28 Átsihdyúhjáa 8 coojɨ́vatu Jetsóó péé cáméhbaúvú Píívyéébema
iíhjyúvaki. Aabéhjáa nahbévá Péédoroo, Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmedívu.
29 Aabéhjáa Píívyéébema íhjyúvánáa dííbye húmɨ́ tsíhdyúreevéhi. Áhduréhjáa
íwajyámú tsɨ́tsɨ́inújá ajchúcunúhi. 30 Áánáacáhjáa Moitséemútsí Eríama
bóhówáávemútsí ihjyúvá dííbyema. 31 Aamútsíhjyáa téhdure cádiúcunúmútsí
ihjyúvá dííbyema muhdú Jerotsaréevu ɨ́ɨ́cúbáhrámeíñe dibye dsɨ́ jɨ́véíñeri.
32 Aanéhjáa Péédoro íñahbéjtétsima ɨ́htsútúnetu cuwáháñema íjcyame
ájtyumɨ́hi. 33 Aanéhjáa tsúúca Jetsóodítyú kiávú diityétsí Moitséemútsí
Eríama péíñúné boone Péédoro néé dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchiij. Ahdícyane métsu meméénu
3-wava nújuwááné dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

Ehdúhjáa Péédoro iñééne tsá wáájácutú ɨveekí ehdu iñééneé.
34 Áánáacáhjáa ojtso diityédívú níítyéné pañe iíjcyáneri íllityéme.
35 Aaméhjáa tééné pañe íjcyánáa Píívyéébe nééhií:

—Áánu muurá Hájchíwu mítyane o wájyuúbe. Áábeke ihdyu tsáma mélléébоco.

36 Ehdúhjáa Píívyéébe íhjyúvánáa ɨitécunúmé Jetsóó iiyéjuco íjcyáábeke. Aaméhjáa tsá muucá úúbálletú teéne.

Tsáápíwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne

(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

37 Ááné boonéhjáa tsíjcyooji téhbaútú ditye óómíñáa téhbaú déjúcotu mítyane mɨamúnaa Jetsóoke téhmehíjcyámé dííbyeke waatsúcúpejtsóhi.
38 Áámedítyúhjáa tsaapi néé kéévánécoba dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco áánu hájchíwu apáábyéré íjcyáábeke duhjévaj. 39 Muhdú íhya naavéné dííbyé pañe íjcyaabe dííbyedi ɨcúbáhrahíjcyáhi. Ɨdáátsówu tsáijyu dibye wákyééhcoobe íhjyúcunúcooca íhjyútu uráhtsaba ichívyehíjcyáhi. 40 Áánéllii dímamyémuke ó neerá ditye óóma dííbyé pañétú iwáágóo dííbyeke. Árónáa tsá ditye píívyetétú iwáágoóne.
41 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diitye ímamyémuke:

—¡Juhúú, muutéráhana ihdyu ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámúhá muhdúrá o áábúcúne ámúhakye ó úwáaboóhi? Ehdúhjáa diityéké iñééróne neebe dííbyeke:

—Áyu cána ííllevu tsiva dááchikyej.

42 Ahdújucóhjáa dííbye éllevu dibye tsájtyéébeke tsiiñe naavéné wákyéehcóne. Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dibye iíjchívye dííbyé pañétu. Ahdújucóhjáa dibye íjchívyéné boone tsúúca ímíjpyetéébé cáánima péé pevétsɨhjɨduréjuco.
43 Áijyúhjáa pámeere tétsihyi íjcyame ullévenú Píívyéébé ɨhtsútú iájtyúmɨneri.

Ɨdsɨ jɨveíñé tsiiñe Jetsóó úúballéne

(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

44 Áánáacáhjáa Jetsóó tsiiñe néé ímamyémuke:

—Ímíñeúvú mélleebúcunúcó ámúhakye o néeneé. Muurá Mɨamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi óhdivu ékéévétsoó ímityúmeke.
45 Ehdúhjáa dibye nééne ímamyémú tsá wáájácutú ɨiná nééiyóné ehdu dibye nééneé. Tsáháhjáa tene ímíllémeítyú ditye wáájácúiyóne. Aaméhjáa nuhnévehíjcyá teene dííbyeke idíllóiyóne.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé ɨɨhtsútuube diityédítyú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

46 Téijyúhjáa táhjájcatsímyé caabyé diityédítyú ɨɨhtsútuube íjcyáíyóneri.
47-48 Aanéhjáa iwáájácúne Jetsóó tsɨɨménéwúuke iújcúne diityéké nééhií:

—Muurá íjtye tsiimewuúmú ɨdátsó néémeke ɨɨcuvémé ookéjuco ɨɨcuvéne. Téhdure okée wállóóbekéjuco ditye ɨɨcuvéne. Ahdícyane caabyé ámúhadítyú ɨdáátsóóbeúvú néébe muurá ɨɨhtsútuúbe. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Meke tútávájtsotúmé meke pɨaabóne

(Mc 9.38-41)

49 Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha máájtyumɨ́ tsaapi dimyémeri naavémuke wáágóohíjcyáné tsaaté pañétu. Áábeke muha menéé dibye tehdu imyéénújúcóótu ɨ́veekí tsíjpiiye íjcyaabe tehdu méénúnélliíhye.

50 Árónáacáhjáa Jetsóó néehií:

—¿ɨ́veekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá meke pɨ́aabómé tsá meke tútávájtsotúne.

Jacóóbomútsikye Jóááma Jetsóó úwaabóne

51 Aanéhjáa tsúúca níjkyejɨ́vú dibye pééíñe éévé pɨ́ɨ́hɨ́júcóónáa peebe ímamyémuma Jerotsaréevu. 52 Áijyúhjáa tsaatéké wálloobe íúmɨ́wari ditye iñéhco tsátsii ditye cúwatéitsíi. Ahdújucóhjáa pééme Tsamááriá iiñújɨri íjcyáné jaaháñé néhcoróne. 53 Árónáacáhjáa tétsíi múnaa tsá ímílletú ditye tétsii cúwane Jerotsaréevu ditye péénélliíhye. 54 Áánélliihyéhjáa Jacóóbomútsí Jóááma Jetsóoke néehií:

—Ávyéjuúbej, éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Eríaúvú cúújuwa táúmeídyú metsu metáúmeí Píívyéébeke dibye cúújuwa diityé hallúvú ɨ́ɨ́jcaáyo cáámetu ditye iáíívyeki.

55 Áánélliihyéhjáa diityétsidívú ɨ́ɨ́ɨ́téne neébe:

—¿Aca ɨ́veekí eene ámuhtsi múhdurá méɨ́jtsámeíhi? 56 Tsáháa Mɨ́amúnáájpidívú o ípívyééveebe o tsáátu mɨ́amúnáake o tútávájtsoki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoki. Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu pééme tsícyoomíwuúvu.

Jetsóoke iúraavyéne ímílleróme
(Mt 8.19-22)

57 Aaméhjáa péhíjcyánáa tsaapi juuvávyú Jetsóoke néehií:

—Ávyéjuubej, ó imíllé úúmaye o péhijcyáné kiávú u péhullévújuco. 58 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá iyámé íjcyarómé óówamu íhyéjúnema téhejújɨ́ pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté ijcyá icyúwáítsɨ́hjɨma. Áánetu íñe Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

59 Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe tsáápiíkye:

—Muúbej, óókéréjuco duráávye.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, óvíi ihdyu múijyú llihíyó óhdivu dsɨ́jivé botsíi uukéréjuco o úráávyeki.

60 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Óvi ihdyu tsaméére ɨ́mɨájɨ́jtó wáájácutúmé cúúújcatsí ɨdsɨ́jívécoóca. Áánetu ú úwáábooó Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwáábojúréjuco.

61 Áánetúhjáa idyé tsijpi néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, téhdure ó imíllé uukéréjuco o úraavyéne. Áánélli tujkénú tahájkímuke ó pityájcóteéhi.

62 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá múúne caajáíhcyú túkévéjtsoobe tsá kiá ɨ́ɨ́tetú caajáhó tsatújkeve pééiyóné ityútávájtsóíyónélliíhye. Ehdu néene tsúúca Píívyéébé avyéjúejte íjcyarómé tsíñéhjɨríyé íjcyame tsá dííbyé avyéjúejte íjcyatúne. Ehdúhjáa diityéké Jetsóó úwaabóhi.

70-meváké uwáábovu Jetsóó wálloóne

10 [1] Ááné boonétúhjáa 70-meváké iújcúmeke wálloobe míítyétsícyutsáké pacóómivávú dííbyé ɨhde ditye iúwáábo mɨ́amúnáake.
[2] Áámekéhjáa neébe:
—Ɨ́mɨáánéjuco ávyétá mityámé mɨ́amúnaa Píívyéébé avyéjúejte ditye íjcyáíyóné uwááboju úwáábómeíiyóme. Árónáa tééné wákimyéi múnaa uwáábojte áyáhreé. Áánéllii ihdyu múu táúmeí páné aabájaabéré íjcyaabe Píívyéébeke dibye mítyámeke uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo mɨ́amúnáake dííbyé avyéjúejte ditye íjcyáíñé uwááboju. [3] Ahdícyane íñe ámúhakye ó wallóó oohímye éllevu obééjáwuúmuke mewállóóiyódú muhdú ámúhakye dárɨ́ɨ́véímye éllevu. [4] Aame tsá ámuha metsájtyéityú ámúhá cahpámyuu, ámúha dsɨ́ɨ́dsɨɨ, ámúhá túhápaajɨ́nee, éhdune. Áhdure tsá ámuha juuvávú tsaatémá tsíñéhjɨri meíhjyúváityúne. Tsapéhdúré méúlleco. [5] Aame ámuha tsájaavu meúújetécooca múu tééja múnáake nééhií: “A ámuha méíjcyaraj. Óvíi Píívyéébe ámúhakye pɨ́aabó ímí ámuha meíjcyaki.” [6] Aane tééja múnaa ámúhakye ímí wáátsúcúpéjtsóhajchíí Píívyéébe ímí pɨ́ááboó diityéke. Áánetu ditye ámúhakye cátúhtsópéjtsóhajchíí múu ɨ́hvejtsó diityéké ɨɨná néétumére. [7] Áánetu ámúhakye ímí wáátsúcúpéjtsómé jari múu ijcyáhi. Tsá múu tsííjyatuu, tsííjyatuu, péétúne. Aane óvíi diityéké ámuha mepɨ́ááboóne áhdó diityéré ámúhakye ájcúne tájpí ámuha méijcyáhi. Muurá wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi. [8] Aane ámuha tsácoomívú meúújetécóómi múnaa ímí ámúhakye iwáátsúcúne májchotsóné mémájchoco panéváré ámúhakye ditye ájcune. [9] Aame mébóhɨ́ɨ́tsoco técoomí múnáadítyú chémémehjɨke. Áhdure méúúbálleco tsúúca Píívyéébe avyéjúejte ditye íjcyáiyóne. [10] Áánetu tsácoomí múnaa ámúhakye wáátsúcútúhajchíí múu ulléjɨjtónéj pɨɨnévú iíjcyáne nééhií: “Íñe ámúhá cóómi ííñú múúháj tuhááñeri íjcyane ámúhadívú muha mépíchóújcámeí ámúhá hallúrí ímityúné íjcyáné uubálle. [11] Aame ihdyu óvíi muhdú ámuha méijcyáhi. Muurá Píívyéébé avyéjúejte ámúha méijcyájúcóóiyáhi.” Ehdu méneeco diityéke. [12] Aane ámúhakye o néé ehdu ámúhakye dárɨ́ɨ́vémeke muurá Píívyéébe ávyétá ɨhnáhó ɨ́cúbáhraá muhdú mɨ́amúnaa ícyahíjcyáné iímíbájchócooca Tsodóóma múnáadi ɨ́ɨ́cúbáhráíñé ehnííñevu.

Lléébópítyúné mɨ́amúnaa
(Mt 11.20-24)

[13] ¡Máɨdáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénúráityúronéhjɨ́ o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúúca íimítyú ɨ́ɨ́hvéjtsóne ɨ́mɨánejcúvuréjuco ditye ɨ́búwáávéiyóne. Áánemáa muurá íatérééjahjɨ́vú iújcámeíñe bállííjyuri ávúhcúiyómé teene ɨ́ɨ́hvéjtsóné uubálle. [14] Áánéllii muurá ditye ɨ́cúbáhrámeíñé ehnííñevu ɨ́cúbáhrámeíimye diitye Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnaa muhdú mɨ́amúnaa ícyahíjcyáné Píívyéébe nihñéétsihvúré ímíbájchócooca. [15] Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyéiñe múhdumé ‘mityámítyá’ tsíñáávehíjcyámeke. ¿Ɨjtsúcunúméubá ɨ́ɨ́htsútúúvéiyóne? Áánerá íllure wágóóóveímye.

[16] Ahdícyane múhdumé ámúhakye lléébome muurá ookéjuco lléébone. Áánetu ámúhakye lléébotúmé téhdure oke tsá lléébotúne. Aane oke

illéébótúneri téhdure okée wállóóbeke tsá ditye lléébotúne. Ehdúhjáa Jetsóó diityéké túkévejtsóhi.

70-meva iúwáábójétsihdyu óómiñe

17 Aanéhjáa diitye 70-meváké dibye uwáábovu wálloome mítyane imíjyúú iúwáábójétsihdyu iwájtsɨneri. Aaméhjáa dííbyeke nééhií:

—Ávyéjuúbej, muurá naavémú múúhakye lléébohíjcyá tsaaté pañe íjcyámeke dimyémeri muha meíjchívyétsócooca.

18 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Éée, tehdújuco teene tsúúca páñétúejpi Naavéné íjcyároobe táhjátsámeíñélliíhye. Muurá ó ájtyumɨ́ éhne múúne chijchi rórihcyódú dibye íévéhóówatu áákityéne. 19 Muurá ámúhá pañévú ó picyóó tatsɨ́jpá tamyémeri ámuha diibye mémunáajpi Naavéneke metáhjaki. Áánélliі tsá ɨ̈ɨ́ná ámúhakye tútávájtsóityúne. Téhdure ííñimyémuma óóvɨmu íjcyarómé tsá ámúhakye tútávájtsóityúne. 20 Árónáa ihdyu mémityájkímyeíiyódú ɨ́ɨ́vane Pííviyéébekéré mítyajtsó tsúúca ámúha mémeháñé dííbyé waajácúháámɨtu cáátúvánélliíhye. Ehdúhjáa diityéké neébe.

Jetsóó Cáániкye dúúruváne

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Aanéhjáa Cááni Pííviyéébé Apíichó Jetsóoke ímíjyuuvu ájcuube dííbyeke dúúrúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácááni Pííviyéébeéj, níjkyejɨ̈ɨ́, ííñujɨ̈ɨ́, íjcyáné aabájaabe u íjcyaábej, uke téhdújtsoobéré ó ɖuurúvá ɨ́mɨ́áájú ɨ́ɖáátsojtédívú u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu tehdújuco tsá waajácu múnaa iíjcyane ɨ́tsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsotú teéne. Ahdícyane ihdyu, Lli, óvíi ehdu teene muhdú u túјkevééllédu.

22 Ehdúhjáa Cáániкye idyúúrúvátsihdyu neébe:

—Muurá ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyééveri mɨ́amúnáake iwáájácútso muhdú diityédítyú ɨ́ɨ́jtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácutú dííbyé Hajchi o íjcyáábé ɨ́jtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácú muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi.

23 Ehdúhjáa iñétsihdyu ímamyémuke ɨ́ɨ́ɨ́téne neébe:

—Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyane o méénuhíjcyáné ámuha maájtyumɨ́me. 24 Muuráhjáa éíjyuúvú Pííviyéébé ihjyú uubálle múnáama ɨ́htsutúmé avyéjujte oke ɨ́tsohíjcyará íñe ícyooca muhdú o méénuhíjcyáné ámuha maájtyumɨ́dú iájtyúmɨ́roki. Áhduréhjáa imíllerómé o íhjyúváné illéébone. Árónáacáa tsáhái téijyu o bóhówáávetúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsamááriá múnáajpi pɨ́ááboné uwááboju

25 Tsáijyúhjáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dííbyeke imújtátsóro nééhií:

—Uwáábooбej, ¿aca muhdú ó íjcyáiyá múijyú o dsɨ́jɨvéjúcóóityúne bóhɨ́ o újcuki?

26 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútá néene taúhbajuj?

27 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá nééneé: “Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta dɨ́ɨ́ búutúré páneere muhdú u íjcyáneri dɨ́ɨ́ jtsaméiyi. Áhdure múu pamévakéré wajyú muhdú u wájyúmeídyu.”

28 Ehdúhjáa dibye néénéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Ée, tehdújuco. Ahdícyane óvíi tehdu ú ijcyá múijyú u dsɨ́ jɨvéjúcóóityúne bóhɨ́ u újcuki.

29 Áánélliihyéhjáa ityáhjátsámeítyu tsiiñe neebe dííbyeke:

—¿Aanéhaca caatyéké ó wájyúiyáhi?

30 Áánélliihyéhjáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsaapíi Jerotsaréetu Jericóovu péébeke naní múnaa imyéénúne dííbye éhnénéhjɨ́ dojtú pɨ́rune íwajyámúúnemájuco. Áánemáa péjucóómé dibye tétsiíyé dsijɨ́veri íjcyánáaáca. 31 Áánáacáa llúúváábe tééjuri péébe úújeté dííbyedívu. Áróóbedíi ɨ́ɨ́cúvétuube pajtyéíñúhi. 32 Áhdurée duurúvájá pañe wákímyeíhíjcyaabe péébe dííbyeke ájtyúmɨ́roobe pajtyé tsapéhdúré dííbyedi ɨ́ɨ́cúvétuúbe. 33 Áánetúu Tsamááriá múnáajpi péébe dííbyeke iájtyúmɨ́ɨ́ bedi mítyane ɨ́ dáátsovéhi. 34 Aabée ihdyu dííbyeke ditye túúvátsonéhjɨ́ ityáábóne bɨ́ɨ́ jinúhi. Áábekée ɨ́ɨ́ judi tsajtyéébé tsaaté javu tépejco ityéhmeki. 35 Ááné tsitsɨ́ɨ́vevúu tééja múnáájpikye iáhdóne neébe: Áánúke téhmeco. Aane néhi tsiiñe tsíeméné dííbyema u áhdóhajchíí o óómidyu uke ó óómíchoóhi. Ehdúu méénuube Tsamááriá múnáajpi. 36 ¿Aanée caabyé diityédítyú tsíjpiiye íjcyároobe naní múnaa ɨ́cúbáhraiñúúbeke wajyúhi?

37 Áánélliihyéhjáa neebe Jetsóoke:

—Íhya eenée dííbyedi ɨ́ɨ́ dáátsóvéne pɨ́ ááboóbe.

Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco. Ahdícyane óvíi tehdu ú meenúhi.

Máátámúpɨke Jetsóó ááhɨvéne

38 Ááné boonétúhjáa idyé Jetsóó ímamyémuma péébe úújeté tsácoomíwuúvu. Átsihyíhjyáa íjcyalle Mááta tsaímíyé diityéké ihjyávú waatsúcúpejtsóhi. 39 Áijyúhjáa dííllé naalle Maaríá Jetsóó lliiñévú ácuuvé dibye úwaabóné illéébúcunúki. 40 Áánáacáhjáa diille Mááta tsíñehjɨ imyéénúneri íjcyalle Jetsóoke nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿ɨ́veekí aalle táñaalle íñe o méénúnéhjitu tsá oke pɨ́ ábotúne? Díñe bo okéi dille ɨpɨ́ ábokij.

41 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé díílleke:

—¿Aca ɨ́veekí eene tsíñehjɨ u méénúneríyé ú ijyácunú táuwáábori ɨ́ɨ́cúvétulle? 42 Muurá ihdyu tehdújuco Maaríá méénune tsá múha díílledívú cátúhtsóityuróne. Ehdúhjáa Jetsóó néé Máátákeé.

Píívyéébema meíhjyuváné Jetsóó úwaabóne

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 1 Aabéhjáa tsáijyu Píívyéébema iíhjyúvánetu nɨ́ jkévánáa tsaapi ímamyémudítyú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána múúhakye duwáábó muhdú múúne Píívyéébema meíhjyuváné éhnéhjáa Jóáa ímamyémuke úwaabódu.

2 Áánélliihyéhjáa neébe:
—Íllu múu íhjyúváhi:
Múúháj Caáni nijkyéjiri u íjcyaábej, uke muha máávyéjujtsó
dúúrúvamére. Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhakye dúúcúne u ímillédú
múúhakye túkevéjtsó ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú nijkyéjiri u
méénuhíjcyádu.
3 Aabe óvíi múúhakye majchóvú ú ácuhíjcyá paíjyuváré tééne tájpí muha
meíjcyaki.
4 Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyáné múúhadi dɨ́ dáátsóvéne
dábajɨ́ɨ́vé múúhakye ímityúné méénuhíjcyámedi muha
meɨ́ dáátsóvéne teene maábájɨ́ɨ́véhijcyádu. Áhdure múúhakye
ɨ́hvéjtsótuubéré pɨ́ ááboíjcyá mávaríjchojúúnevu muha
metáhjátsámeítyuki.
5-6 Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu tsiiñe neébe:
—Muurá tsaapi ámuha menáhbévahíjcyaabe tsáijyu pécójpɨine ámúhadítyú
tsáápiikye neetéiyáhi: “Muúbej, cána okéi óvi daacu ámúha májchotu
táñahbévaabe tahjyávú wájtsɨ́ɨ́beke o májchótsoki. Ávyeta tsá ɨ́ɨ́néúbamá
o íjcyatúne.” 7 Ehdu dibye néénéllii ícyuwájá pañétú nééíyoobe dííbyeke:
“Tsáhájuco o píívyetétú uke o ájcune. Tsúúca muha mécuwáhi. Tsúúcajáne
llééhowa wátájcámeíhi.” 8 Ehdu muurá ámúhadítyú tsaapi íñahbévάábeke
iñééróne ájcúiyá dibye táúmeíñevu éhnííñevúré dibye ipátsáríjcyótuki.
9 Ahdícyane ihdyu múu táúmeí Píívyéébeke tééne tájpí ámuha meíjcyane
ámúhakye dibye iájcuki. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámúhakye
dibye ɨpɨ́ ááboki. Áhdure métáuméí ámúhakye dibye ityúkévéjtsoki. 10 Muurá
tééne tájpí iíjcyane táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí iíjcyáíyóneri tsúúrámeímyeke
pɨ́ ááboóbe. Dííbyeke túkevéjtsoju táúmeímyeke túkévéjtsoóbe.
11 ¿Aca ijcyámé tsaate ámúhadítyú ɨ́ jtsɨiméné majcho táúmeícyooca
nééwayúvúré ájcúiyóme? ¿A amóóbeke tetsɨ táúmeíñáa ájcúiyómé
ííñimyédívúre? 12 Áhdure ¿aca ííhyúu táúmeítsɨke ájcúiyómé óóvɨhódívúre?
13 Muurá ámuha mɨ́amúnaa ímityúmé meíjcyarómé méimíllé ámúháj tsɨ́ɨ́meke
ɨ́mɨáánevúré maájcune. Aanéjɨ́ɨ́ awáá muurá ámúháj Caani nijkyéjiri íjcyaabe
Íapíichó picyóó dííbyeke teene táúmeímyé pañévu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó
ímamyémuke.

Jetsóoke Naavéné pɨ́ aabóné tsaate nééneé
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

14 Íjcyaabéhjáa tsaapi naavéné ípañe íjcyaabe íhjyúvátuúbe. Aanéhjáa
naavéneke dííbyé pañétú Jetsóó wáágóóné boone tsúúca ihjyúvaábe.
Ááneríhjyáa mɨ́amúnaa ullévenúhi. 15 Árónáacáhjáa Jetsóodítyú tsaate
nééhií:
—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá tsaaté pañétú diitye naavémú
avyéjuube Betsebóó pɨ́ ááboneríye.
16 Áhduréhjáa tsijtye dííbyeke íllure mávárijchómé nehíjcyá dibye
méénúráityuróné iévéhoowávú imyéénuki. 17 Árónáacáhjáa diityé ɨ́ jtsaméí
iwáájácúne neébe:
—Muurá tsáné avyéjujte tsajɨ́ jtóré ɨ́ jtsámeítyúmé ímityúné
idyárɨ́ɨ́véjcatsíñe íllureújuco ɨ́ hvejtsóné íavyéju. Áhdure muurá tsája múnaa

ímítyú idyárɨ́ɨ́véjcatsíñe íllureújuco wáchájánújcatsíñe. 18 Ahdu ɨ́ɨ́vane muurá Naavéné ihyájkímukéré íwáágóoca íllure íavyéjú újóvéjtsóiyáhi. Ehdu íñe ámúhakye o néé naavémú avyéjuubévá Betsebóó oke pɨ́áábóneríyé diityéké o wáágóohíjcyáné ámuha óhdityu menéénélliíhye. 19 Áánetúhaca ¿múúbé piáábori ámúhá mamyémú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menéétyuró Betsebóó piáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu meíhjyúváneri. 20 Muurá ihdyu Píívyéébe oke pɨ́áábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha méwáájácu tsúúca dííbyé avyéjú ííñújɨri ámúhama íjcyájúcooróne.

21 Muurá ɨ́htsútúúbé jatu tsá ɨɨná múha tsájtyéítyuróne. 22 Árónáa dííbyé ehnííñevu íjcyaabe dííbyedítyú dójtúiyá páneere dííbyé méénujcátsiháñe. Ááne dííbyé tsíeméné iímillédú méénúíyoóbe.

23 Ehdu nééne muurá oke ɨpɨ́aabóné ímílletúmé táwákimyéí íllure imíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáíyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

Ípyée iíjchívyémé pañévú tsiiñe naavéné óómiñe

(Mt 12.43-45)

24 Átsihdyúhjáa idyé tsiiñe Jetsóó nééhií: Muurá múúne naavéné mɨ́amúnáájpí pañétú íjchívyeebe pehíjcyá iíjcyáitsíí néhcoobére. Aabe iíjcyáíyotsíí iájtyúmɨ́túnéllii íllu ɨ́jtsámeíhi: “Tsiiñe ó óómií bɨwáábé pañévúré ópée o íjchívyéébé pañévu.” 25 Ahdújuco muurá óómiibye ájtyumɨ́váné diibye ípyée iíjchívyéébeke imíwu peevéébé éhne múu jaa llíjyahdu néébeke. 26 Áánéllii múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhnííñevu ímítyúmeke diityémá tsiiñe iúcááve dííbyé pañévu. Áábeke muurá ɨ́hdée ɨɨ́cúbáhráné ehnííñevu ɨ́cúbáhraábe.

ɨ́ɨ́nerí meímíjyuuvéne

27 Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsáápille mɨ́amúnááj pɨɨnétú kéévánécoba nééhií:

—¡Maímijyu ihdyu diille ukée ɨtsɨ́ɨ́máváábeke píívyétsolle íjcyanej!

28 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, tehdújuco. Áhdure ¡maímijyu Píívyéébé uwááboju cáhcujtsómé íjcyanej!

Mɨ́amúnaa Jetsóoke néé dibye méénúráítyuróné imyéénuki

(Mt 12.38-42; Mc 8.12)

29 Téijyúhjáa mítyane mɨ́amúnaa píhcyaavé Jetsóodívu. Áámekéhjáa úwááboobe nééhií:

—Ámuha muurá ícyooca íjcyáné mɨ́amúnaa ímityúme. Aame ¿ɨ́veekí ámuha méimíllé méénúráítyuróné o méénune ámuha oke mecáhcújtsómejɨ́ɨ́vari? Óvíi ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú diibyéjuco mɨ́amúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane. 30 Muuráhjáa dííbyeke muhdú tene pájtyénetu Níínibé múnaa waajácú ɨ́miáánéjuco Píívyéébe dííbyeke wálloóne. Ahdu muurá Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tene pájtyénetu mɨ́amúnaa waajácuú dityée iímíjpyeténe ipájtyeté Píívyéébe oke wálloóne. 31 Aane muurá Píívyéébe mɨ́amúnaa muhdú

ícyahíjcyáné ímíbájchócooca tsáápille tsííñé iiñújɨ múnáalle ámúhadívú néétsoó ámuha mecáhcútsohíjcyátunévu. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó uwáábó illéeboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa ¿ɨ́veekí dííbyeúvú ehnííñevu o íjcyaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne? 32 Téhdure muurá Níínibé múnáaúvú ámúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa Jonáá diityéké úwaabóné icyáhcújtsóne ímíjpyetéme. Áánáa ¿ɨ́veekí dííbyeúvú ehnííñevu o íjcyaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

Méhálluúúcú peetédú néeneé
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 Tsá muurá peete tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu íboohówátsihvu mépicyóó tene iájchúcunúki. 34 Ahdu muurá ámúhá hálluúúné peetédú néeneri ɨ́mɨáánéré ámuha meɨ́ɨ́téneri metsúúrámeíhajchíí téénetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áánetu ímityúnéré ámuha meɨ́ɨ́téneri metsúúrámeíhajchíí téhdure téénetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. 35 Áánéllii téɨɨbúwá méíjcyaco ɨ́mɨáájú ámuha tsúúca mewáájacúné múhdurá meúráávyétuki. 36 Muurá ténejcu wáájacúmé ímityúné méénújúcootúmé ɨ́ɨ́né imíjyaúréjucó íjcyane éhne múúne peete ájchúcunúnej tééveri meíjcyadu.

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpɨ́vetsóne
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 20.45-47)

37 Ehdúhjáa Jetsóó úwáábóné boone paritséómuube dííbyeke tsajtyé ihjyávú imájchótsoki. 38 Aabéhjáa íhyójtsɨ níjtyámeítyuube májchóneri diibye paritséómuube ullévenúhi. 39 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Ámuha muurá ámúhaj pi hállúre méímíbáchómeíhijcyáhi. Árónáa ámúhá ɨ́ jtsaméí ímityúne. 40 ¡Tsá muurá ámuha mewáájácúmeítyúne! ¿Aca tsá ámuha mewáájácutú téhdure méɨ́ jtsaméí metéhmémeíiyóné méjpi menítyámeíhijcyádúre? Muuráhjáa ɨ́mɨáámé meíjcya Píívyéébe meke ípívyejtsóhi. 41 Áánéllii múu íjpií, ɨ́ɨ́ jtsaméii, íjcyane tehmé ímí iíjcyaki.

42 ¡Máɨdáátsoju ámuha paritséómuke tene pájtyeíñej! Muurá tehdújúcooro Píívyéébeke ámuha meɨ́ɨ́cúvehíjcyáné ámúha bájtsoháñeri. Árónáa ¿ɨ́veekí tsá ámuha meɨ́ jtsámeítyú dííbyeke mewájyúíyóneri? Áhdure ¿ɨ́veekí tsá ámuha mɨ́amúnáama ímíñeúvú meíjcyatúne? Tsá muurá tsáneeríyé dííbyeke meúráávyéne tsiiñe meɨ́ hvéjtsóityuróne.

43 ¡Ahdícyane máɨdáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha méimíllé pihcyáávejááné pañe íboohówátsɨhjɨ́ríyé meíjcyane. Áhdure ámuha méimíllé mɨ́amúnaa ámúhakye ávyejúúlléne.

44 ¡Ááməke ámúhakye taúhbájú uwáábojtémá máɨdáátsoju tene pájtyeíñej! Muurá ímityúmé ámuha meíjcyárómeke mɨ́amúnaa ɨ́ɨ́tehíjcyá pánehjɨ́ dú ɨ́mɨáámeúvúdú éhne múúne níjkyéné pañe nehníwu néérone pánehjɨ́ dú hallu imíwu meɨ́ɨ́tedu.

45 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii taúhbájú uwáábojtédítyú tsaapi néé dííbyeke:

—Uwáábooóbej, ehdu aatyéké u nééneri múúhadívú ú wáájatsóhi.

46 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¡Téhdure ámúhakye ɨdátsó pajtyéiñe! Muurá ámuha íllure métúhútsohíjcyá mɨ́amúnáake ámúhá ɨ́ jtsaméityúré ámuha meújcúné uwáábori. Muurá ámuha meíjcyarómé tsá tehdu meíjcyatú eene ámuha meúwáábohíjcyádu.

47 ¡Ahdícyane máɨdáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! ¿ɨ́veekí ámuha
éíjyuúvúu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake ámúhá ɨhdé múnáaúvú
dsɨ́ jɨ́vétsohíjcyámé nijkyénetu diityéúvu náávé ménícyohíjcyáhi?
48 Ehdu ámuha meméénúnetu muurá méwaajácú ámúhá ɨhdé múnáaúvúu
ícyahíjcyajɨ́ jtóré ámuha meúraavyéne.
49 Muurá Píívyéébe nééhií: “Ó pícyoó o túkévéjtsóneri ɨ́hdétújuco iwáájacúné
úúbálléímyeke. Téhdure ó pícyoó uwáábojtéke. Áámedítyú muurá tsaatédí
ɨ́cúbáhraímye. Tsíjtyeke dsɨ́ jɨ́vétsoímye.” Ehdúu Píívyéébe nééhií. 50 Aane muurá
téhdure ícyooca íjcyáné mɨ́amúnáake dómájcoó ííñujɨ́ɨ ípívyéévétsihdyu ícyoocávú
Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake tsaate dsɨ́ jɨ́vétsohíjcyáné dibye diityémá
ímíbájchoíñe. 51 Muuráhjáa Abéeke íñahbéré dsɨ́ jɨ́vétsóné boone tsíjtyeke ámúhá
ɨhdé múnáaúvú dsɨ́ jɨ́vetsóhi. Muuráhjáa Tsacaríake dsɨ́ jɨ́vetsómé duurúvájama
Píívyéébé ɨɨcúvé cóvátsómeíhíjcyáné waɨ́ jɨ́ ráhoúcunútsihvu. Aane ámúhakye o
néé íñe ícyooca íjcyáné mɨ́amúnáake téhdure tééné ímibájchó dómájcoíñe.
52 ¡Ahdícyane máɨdáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! Muurá ɨ́miáájú mɨ́amúnaa
wáájácúiyóné ¿ɨ́veekí ámuha métúhútsohíjcyá tsíhdyuréjuco meúwáábóneri? Ditye
teene icyáhcújtsóne úráávyéiyóné ámuha métúhútsohíjcyáhi. Aane muurá ámuha
meíjcyarómé tsá ímíñeúvú teene meúráávyetúne.
53-54 Ehdúhjáa Jetsóó íhjyuváné taúhbájú uwáábojtémá paritséómuke
tsaríwu pajtyéhi. Aaméhjáa dííbyeke panévatu dilló tsane dibye múhdurá
áñújcúhajchíí dííbyedítyú ímityúné iíhjyúvároki.

Ímamyémuke Jetsóó téɨ́ búwajtsóne

12 1 Téijyúhjáa ávyétá mityáné mɨ́amúnaa píhcyaavémé wájócójcatsíñáa
Jetsóó néé ímamyémuke:
—Téiɨ́búwá méíjcyaco aatye paritséómú bañú múnaa ɨ́miáámeúvúdú
íjcyámeke. 2 Muurá téévéneúvú méénúmeíyóné tsá tétsihvúré nɨ́ jkéváityúne.
Muurá pámeere ɨ́iná méénuhíjcyáné bóhówááveéhi. 3 Múha wáájácútúnáa
ámuha mɨ́ jcóhó pañévú meíhjyúvaróné waajácúméiíhi.

Píívyéébedi múu íllityéhi

(Mt 10.26-31)

4 Ámuúha táñahbémuj, tsá múu íllityétú mɨ́amúnáadi apááñéré méjpi
dsɨ́ jɨ́vétsóíyómedi. 5 Áánetu ihdyu múu íllityé Píívyéébedi múijyú ámuha
meíjchívyéítyuwa cúújúwá pañévú ámúhakye wáágóóíyóóbedi.
6 Muurá 5-meva coomɨ́mú mɨ́ jɨ́ hwuúcúré áhdómeíyómeke téhmeébe. 7 Aabe
muurá téhdure waajácú ámúhá níwáujɨ́ɨ́né múhdújɨvá íjcyane. Áánéllii tsá múu
ɨ́ɨ́nerí íllityétúne. Muurá diitye coomɨ́mú ehnííñevu ámuha méwajyúmeíhi.

Jetsóoke meúraavyéné metóónúítyuróne

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Muurá Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke iúraavyéné tóónútúmeke
ó bóhówájtsoó níjkyéjɨ múnáadívu. 9 Áánetu íllure tóónuhíjcyámeke tsá o
bóhówájtsóityúne.
10 Muurá íñe Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítyú ímityúné
íhjyúvárómedi Píívyéébe ɨ́ɨ́ dáátsóvéne teene ábájɨ́ɨvéhi. Áánetu ihdyu dííbyé
Apííchotu ímityúné íhjyúvámedi tsá dibye múijyú ɨ́ dáátsóvéityúne.

11 Ehdúhjáa iñétsihdyu neébe:
—Tsaate ámúhakye pihcyáávejááné tehméjtema ámúhá iiñújɨ́ avyéjujté éllevu tsájtyécooca tsá múu íjyácunútú muhdú iíhjyúváíñeri. 12 Muurá ihdyu
Píívyéébé Apíichóré ámúhakye túkévéjtsoó ámuha meíhjyúvaki. Ehdúhjáa
Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsá múu íjyácunútú mítyane iéhnéváíyóneri

13 Téijyúhjáa tsaapi mɨ́amúnááj pɨ́inévú néé dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, táñáhbeke diñe dibye oke idyówajcáro múhtsí wáábyuta
múhtsíj caani pícyohíjcyánetu.
14 Árónáacáhjáa Jetsóó néé dííbyeke:
—¿Aca múha oke picyóó téeméné ímibájchoobe o íjcyaabe ámúhtsikye o
dówajcároki?
15 Tsá múu mítyane iéhnéváíyóneri úmúúpívyetúne. Tsá muurá mítyane
meéhnéváne tájpí tsaímíyé meíjcyáítyuróne.
16 Ehdúhjáa dííbyeke iñééné boonétú pámeekéré iúwaabóné úúbálleebe
ehnéva múnáájpidítyu. Íllúhjáa neébe:
—Íjcyaabée tsaapi ehnéva múnáajpi. 17 Áábe bájtsoháñée mítyane
néévánetu íllu ɨ́jtsámeííbye: “¿Aca kiávú íñe ó aahɨ́vétsoó tabájtsó
áyánejɨ́ɨ́vari?” 18 Árónemáa neébe: “Óubá éhne teene ááhɨ́vétsámeíhíjcyaja
o wácávyáhcóne éhnííñevu mítyájácoba o áméjtsójá pañévú ó pícyoóhi.
19 Ááne íllu ó ɨ́jtsáméiíhi: Ícyooca ihdyu tsá ɨ́iná óhdityu pɨ́htotúne.
Áánéllii pevétaréjuco ɨ́búwajɨ́ɨ́ o íjcyaíñé óhdityu o májchoíñé, o ádoíñé,
pɨ́htójúcóótúnélliíhye.” 20 Ehdúu dibye ɨ́tsámeíhíjcyárónáa Píívyéébe néé
dííbyeke: “Tsá mɨ́a u wáájácúmeítyúne. Muurá ípyejco tsúúca ú dsɨ́jíveéhi.
¿Ácooca eene u éhnévahíjcyánécoba muhdúíhyaja?” 21 Ehdu muurá pajtyéiñe
íhdyunéré éhnévahíjcyámema. Aame Píívyéébedívú ɨ́dátsóhreé.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene
(Mt 6.25-34)

22 Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu Jetsóó néé ímamyémuke:
—Tsá múu apááñeríyé ɨ́jtsámeítyú ɨ́ɨ́ne tájpí iíjcyáneri. 23 Tsá apááñéré
majchoo, wájyamuu, íjcyáne tájpí meíjcyatúne. 24 Cáhawáá méɨjtsúcunu
muhdú wahpéjté íjcyane. Tsá muurá ditye múijyú wákímyeítyú tééne
tájpí iíjcyaki. Pane tsá ditye imájchó pícyootúne. Árome ijcyá Píívyéébe
tájpi. Aanéjɨ́ɨ́ muurá diityé ehnííñevu ámuha mɨ́amúnaa méwajyúmeíhi.
Áámeke tsá ámúhakye dibye ɨ́ɨ́netú pɨ́htótsóityúne. 25 ¿Aca íjcyaabe tsaapi
ámúhadítyú éhnííñevu icyáámenúné ímílleebe iiye cáámenútsámeííyoóbe?
Tsáhaá. 26 Muurá tsane túhúúturóné tsá ámuha meméénúítyuróne. Aanéjɨ́ɨ́
tsá múu ɨ́jtsámeítyú tsane imyéénúiyóné ámuháyé mepíívyetéíyónejɨ́ɨ́vari.
27 Téhdure cáhawáá méɨjtsúcunu wajcóháñé múhdutú iiye tsaímíyé
píívyehíjcyáné pevétáré íjcyaróne. Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóoúvú
tsijtye ávyéjujté ehnííñevu íjcyáróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú
teene wajcóháñe ímivu. 28 Ehdu muurá Píívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá
wajcóháñé wahájchotáré iímí íjcyane íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjɨ́ɨ́
awáá muurá ámúhakye éhnííñevu tsaímíyé téhmehíjcyáhi. Ehdu teéne,
ámuúha cáhcujtsópítyúné mɨ́amúnaaj. 29 Ehdu nééne tsá múu áábímyeítyú

téene tájpí ámuha meíjcyane tsáijyu ámúhadítyú pɨ́htórónáaáca. 30 Muurá ihdyu Píívyéébeke cáhcújtsotúmé áábímyeí ɨpɨ́htócoóca. Árónáa muurá ámúháj Caani Píívyéébe waajácú ɨɨná ámúhadítyú pɨ́htone. 31 Áánéllii múu ámuha mepɨ́htóróneri ɨ́ɨ́cúvetúmé tsúúrámeí múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcáávéíyóneri. Áijyu ihdyu tsá ámúhakye dibye ɨ́ɨ́netú pɨ́htótsóityúne.

Ímí níjkyéjɨri meíjcyane Jetsóó úwaabóne
(Mt 6.19-21)

32 Muurá ámuha tahñéjté ɨ́dátsó éhne múúne obééjámú áyámẃu íjcyadu. Árome tsá múu ɨ́ɨ́nerí áábímyeítyúne. Muurá ámúháj Caani Píívyéébe imíllé ámúhakye iújcune íavyéjuvu. 33 Áánéllii múu ámúhá tsíeméné iñáhjɨ́hénúne pɨ́aabó ɨ́dáátsóméhjɨke. Muurá íñe ííñújɨri múhajchótá íjcyáityúné ámuha meéhnéváne tsaímíyé meícyahíjcyádú néene ijcyá níjkyéjɨri múijyú muhdú íjcyáityúmé ámuha meíjcyaíñe. Téhulle muurá meíjcyane tsá tútáváávéityúne. Muurá ííñújɨri naní múnaa ámúhakye tútávátsohíjcyádú néene tsáhájuco téhulle íjcyáityúne. 34 Muurá kénejcú éhnííñevu ímí ámúhakye pájtyénéjcuríyéjuco ámuha meɨ́jɨ́veíñe.

Jetsóó tsááiñe metéhmene

35 Ahdícyane ímíñeúvú meíjcyátsííívyéne oke météhmeco éhne múúne ávyéjuube tsaatétsí táábávájcatsíñé wañéhjɨri íjcyáábeke íúníu múnaa téhmehíjcyádu. 36 Muurá múúne téhmehíjcyámé dibye llééhówatu díllóvácooca ɨ́ɨ́cúi ipááyúcuki. 37 Ehdu muurá íavyéjúúbe ɨ́jtsóré íjcyámedívú dibye wájtsɨme ɨ́ɨ́né imíjyaú ijcyá dííbyema. Muurá iwájtsɨdu tsaímíyé diityéké imájchótsómema nahbévájcatsííbye. 38 Maímijyu ihdyu ditye íjcyane tsáijyu múu pécójpɨɨnéuba mityá cóójɨ́háñé pañévú tsáároobe tsaímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke dibye ájtyumɨ́váme. 39 Muurá tsája múnáajpi múijyú naní múnáajpi tsááiñe iwáájácuca cúwátuube ihjya téhméjá pañévú tsá dibye úcáávéityuró iñániki. 40 Ahdícyane meíjcyátsííívyéne méɨ́tsohíjcyaco o tsááiñe. Muurá ámuha meɨ́jtsámeityúnáa Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiiñe ó tsaáhi.

Tsaatétsí wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mt 24.45-51)

41 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a múúhakyéré ú úwáábohíjcyaj, mityá pámeekérej?

42 Árónáacáhjáa tsiiñe neébe:

—Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúúbema wákímyeííbyeke pícyoobe ihyájkímú tehméébedívu. Aabe muurá diityéké ímí ɨ́ɨ́cuvé ɨ́ɨ́né tájpí ditye íjcyáíñéhjɨtu. 43 Ahdícyane maímijyu dibye íjcyane íwákimyéiyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumɨ́vaábe. 44 Muurá ɨ́miááné ámúhakye o néé ɨ́miáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne. 45 Áánetu íjcyaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘ɨ́ɨ́cúi óómíityúné’ iñéene íwákimyéí ɨɨbúwá íjcyátuúbe. Ehdu néébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne iímillédú wañéhjɨ́neríyé pehíjcyá llíyíícyáveebére. 46 Aabe muurá ehdu ícyahíjcyánáa íavyéjuube óómiibye tuvááová dííbyeke dibye ɨ́jtsótúnáaáca. Áábeke ílluréjuco dibye ɨ́cúbahráné tsaate íwákimyéi múnaa ímítyúmeke imyéénudu.

47 Ehdu muurá íavyéjuube íúníu múnáake ɨcúbahrá dibye ímillédú dííbyé
wákimyéí imyéénúiyóné wáájácurómé tehdu méénútúhajchííjyu. 48 Áánetu
iwáájácútúné hallúríyé ímityúné méénúmeke ihtsútáré ɨcúbáhraábe. Muurá
mepɨ áábómedi méijyácunú ímí ditye íjcyáíyóneri. Áhdure tsíeménevu
meníwáávémedi méijyácunú ímí ditye téhméíyóneri.

Jetsóó hallútú mɨamúnaa tsárílléjcatsíñe

(Mt 10.34-36)

49 Muuráhjáa ííñujɨvú o tsáá táhallútú mɨamúnaa itsárílléjcatsíki. Aane
ihdyu múhdutúiyó téené pañéjuco meé. 50 Muurá o ɨcúbáhrámeíñé nɨ jcáutu
ó dsɨ jɨveéhi. Aane ávyeta múhduúvúrá ó ɨjtsúcunúhi. 51 ¿Aca ámuha
méijtsúcunú tsaímíyé mɨamúnaa iíjcya o tsáane ííñujɨvu? Muuráhjáa ihdyu
o tsáá mɨamúnaa tsajɨ jtóré ɨ jtsámeítyúmé táhallútú itsárílléjcatsíki. 52 Aane
muurá ícyoocátú tsané múnaa íjcyarómé tsarílléjcátsií táhallútu. Muurá
tsaatédítyú ímunáajte oke cáhcújtsóhajchíí tsaatétsí cáhcújtsótumútsí tsarílleé
diityéke. Áánetu diityétsíyé cáhcújtsóhajchíí ímunáajte tsarílleé diityétsikye.
53 Muurá cááni tsarílleé íllíkye oke dibye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure ílli
tsarílleé cáánikyeé. Áhdure ɨ dsi tsarílleé tsɨɨ juke. Áhdure tsáápille íaajáké
tsarílleéhi. Ehdu muurá panéjcuvávú mɨamúnaa tsarílléjcátsií táhallútu.

Ɨiná pájtyeíñé úúbállenéhji

(Mt 16.1-4; Mc 8.11-13)

54 Téhduréhjáa tsiiñe Jetsóó néé diityéke:
—Muurá ámuha nuhba áábatéhíjcyánéjcutu ojtso bóhówáávécooca menéé
maálleíñe. Ahdújuco tene állene. 55 Áhdure tsíñejcútú kííjyeba tsáácooca
ámuha menéé píjcyaba íjcyaíñe. Ahdújuco tene íjcyane. 56 Ehdu muurá
ɨmiáámeúvúdú ámuha méwaajácú muhdú néijyu muhdɨɨvané cóójɨ íjcyaíñe.
Árome ¿ɨveekí tsá ámuha mewáájácutú okée iwálloone Píívyéébe páhduváré
nénehjɨ imyéénúneri ámúhakye úúballéjúcohíjcyaróne?

Meke múnáajtsórómeke mewájyune

(Mt 5.25-26)

57 ¿ɨveekí tsá ámuha meɨ jtsámeítyú ɨmiáámé ámuha meíjcyáíyóneri?
58 Tsaate múu ámúhadítyú ímityunéhjɨ ditye ímíbájchóhullévú tsíjtyeke
tsájtyéhajchíí ímíñeúvú cánáájánújcatsí téhullévúi iúújetétúné ihde
ávyéjujtédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsítyuki. 59 Tsá muurá cúvéhóójatu
ámuha meíjchívyéítyuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyu.

Ímityúné meícyahíjcyáné meɨ hvejtsóne

13 1 Téijyúhjáa tsaate Jetsóo éllevu ipyéene úúballé Píívyéébeke iɨɨcúvéné
iyámeke ditye dsɨ jɨvétsohíjcyáhajtsɨvú Piráátó tsaate Gariréa
múnáadívú llííhyánútsómé tujpácyó iyámé tujpácyoma mújtane.
2 Áámekéhjáa neébe:
—¿Aca ámuha méijtsúcunú ehdu diityéké tene pájtyene tsíjtyé
ehnííñevu ímityúmé ditye íjcyánélliíhye? 3 Muurá téhdure ámuha pámeere
méɨcúbáhráméii diityédúré ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meɨ hvéjtsóne
Píívyéébé icyánejcúvú meɨ búwáávétúhajchííjyu. 4 Ácooca ¿muhdú ámuha

méijtsúcunú Jerotsarée múnáadítyúu 18-meváké ‘Tsiroée’ némeíñé nupáhyéjú úníuri íjcyaja cáámé cóhnaúvú nééja áámune? ¿A dityée éhnííñevu ímityúmé íjcyánéllii aamúné diityéke? 5 Muurá téhdure ámuha pámeere méɨcúbáhráméii diityédúré ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meɨ hvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvú meɨ búwáávétúhajchííjyu.

Higyéérahe néévátúnetu Jetsóó úwaabóne

6 Ehdúhjáa Jetsóó iñétsihdyu tsiiñe diityéké úwááboobe nééhii:

—Tsaapíhjyáa íúmɨhé pañétú higyéérahe ibájtsohe néévápityuhe úújéjehíjcyaráhi. 7 Árónemáhjáa tééné tehméébeke neébe: “Tsúúca 3 pijcyábájuco íhye tsá néévápityúne. Áánéllii ílluréjuco dihllo. Báñú úmɨhé pañétú teéhe.” 8 Árónáacáhjáa tépallí tehméébé néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, cána óvíi íñé pijcyábá méɨ jtsoráhi. Óvíi ó wápɨ jcoó tehe iñéévaki. 9 Tsáijyu múu tehdu meméénúneri néévahe. Tehe néévátúhajchíí botsíi ílluréjuco meílloíñe.”

Wáyeéévejcóójɨ tsáápílleke Jetsóó bóhɨɨtsóne

10 Áhduréhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójɨ úwááboobe pihcyáávéjá pañe íjcyámeke. 11 Áánáacáhjáa tétsihyi tsáápille naavéné ípañe íjcyalle 18 píjcyájuco íbájui ipátúúvétúneri chémehíjcyalle. 12 Áállekéhjáa Jetsóó ɨpɨ úváne nééhií:

—Tsúúca ú bohɨ jucóóhi, muúllej.

13 Ehdúhjáa néébere díílleke dócárájcónetu ɨmɨááné tsúúca íbájui pátúúvelle íjyócuuvé tsatújkevéjuco. Aalléhjáa duurúvá Píívyéébeke. 14 Aanéhjáa pihcyáávéjá tehméébeke tsárí pajtyé ɨveekí wáyeéévejcóójɨ dibye díílleke bóhɨɨtsóne. Aabéhjáa tétsii íjcyámeke nééhií:

—Muurá ijcyáné 6 coojɨvá wákimyéíjcyoojɨ ji. Ájcoojɨ jɨ ámuha métsááiyá dííbye éllevu dibye ámúhakye ibóhɨɨtsoki. Tsá wáyeéévejcóójɨ ámuha dííbye éllevu metsááityuróne.

15 Ehdúhjáa dibye néénéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Bañú múnáajpi u íjcyaabe pánehjɨdú ɨmɨáábeúvúdú uú. ¿Aca tsá wáyeéévejcóójɨ íjcyaróné ámúha jéémú dóhjɨvámeke ámuha meíjchotéityuró téhí pañétu? 16 Ehdu nééne muurá áámye téhdure Aavaráaúvúj tsɨɨménémúhάábéelle íjcyalle ɨdátsó chémehíjcyá 18 píjcyájuco naavéné ípañe íjcyaabéré díílleke tehdu méénúneri. Áálleke ¿aca tsá mepɨ áábóityuró wáyeéévejcóójɨ íjcyaróne?

17 Ehdúhjáa dibye nééneri pámeere dííbyeke múnáátsohíjcyámé núcójpɨvéhi. Áánetúhjáa ihdyu tsijtye mítyane ímíjyuuvé dibye díílleke pɨ áábóneri.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju

(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

18 Téhduréhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca ɨɨnetú íñe tsiiñe ámúhakye ó úwááboó Píívyéébé avyéju? 19 Muurá dííbyé avyéjú éhne múúne mojtáátsá neeváú kémúútúróúwu mebájtsou mítyáhécoba kéémevédu. Aahe muurá wájcáváné hallúvú wahpéjté pɨ htobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Pááá ooríchotu íjcyáné uwáábojuu
(Mt 13.33)

20 Téhduréhjáa neébe:
—¿Aca ɨ́ɨ́netú íñe tsiiñe Píívyéébé avyéjú ó úwáábóiyáhi? 21 Muurá tsáápille haríínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu téené ooríchotu pícyooróné páneeréjuco óórichódú teene Píívyéébé avyéju.

ɨ́miájɨ́jto
(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu péébe juuváyí íjcyácoomíji múnáake úwáábooobéré pehíjcyáhi. Áhduréhjáa patsɨ́hjɨvárí íjcyájáhji múnáake úwáábooóbe. 23 Áábekéhjáa tsaate néehií:
—Ávyéjuúbej, ¿a uhjéméré pájtyéteéhi?
24 Áánélliihyéhjáa neébe:
—ɨ́hnáhó íuráávyé néérojɨ́jtó múu úraavyé Píívyéébé avyéjuvu ámuha meúújetéijɨ́jto. Muurá mítyame imíllerá iúcaavéné téénevu. Árome tsá úcáávéityúne. 25 Muurá téɨɨbúwájɨ́ néétume áachi iímillédú íjcyámé hallúvú ávyéjuube ihjyá lleehówá wátaahácoóhi. Ááné boone lléehowa wátótóhcoméré neéhi: “Ávyéjuúbej, múúhakye paayúcu.” Árónáa nééiíbye: “Tsá ámúhakye o wáájácutúne.” 26 Áánéllii neeímyé dííbyeke: “Áánerá úúma tsaméhjɨ́ mémáchohíjcyáhi. Áhdure muurá múúhá comíñeri úwáábooobéré ú pehíjcyáhi.” 27 Ehdu ditye néérónáa nééiíbye: “Muuráhjané ámúhakye o néé ámúhakye o wáájácutúne. Ahdícyane méɨɨne óhdityu ímityúmé ámuha meíjcyame.” 28 Ehdu Píívyéébe waagóoó dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Aame kémuélletúré ɨ́ɨ́teé Píívyéébé avyéjuri dííbyé ihjyú uubálle múnaa Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámeke. Áijyu íllurréjuco ditye tááiñe íhwáñe ɨ́ɨ́hdónema. 29 Ehdu waagóojtéréjuco íjcyánáa pahúllevátú tsijtye ímí Píívyéébeke cáhcujtsómé dííbyedívú píhcyááveé dííbyema iíjcya íavyéjuri. 30 Áijyu muurá íñe ícyooca ɨdáátsóméhjiúvú nééme ávyéjúúteéhi. Áánetu ɨ́htsutúmé ícyooca íjcyarómé téijyu ɨ́dáátsónuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne
(Mt 23.37-39)

31 Téijyúhjáa paritséómú tétsihvu wájtsime néé dííbyeke:
—Dípye íchihdyu tsiéllevu. Muurá Heróódé imíllé uke ɨdsɨ́jɨ́vetsóne.
32 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:
—Mepééne dííbyeke ávyétá muubérá íjcyáábeke mene: “Óvíikyévá ihdyu nijkévaabe naavémuke tsaaté pañétú iwáágóóne chéméméhjike ibóhɨ́ɨ́tsohíjcyánetu.” 33 Tsá muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dsɨ́jɨ́véityuró Jerotsaréé tsiéllevúre. Óvíi ihdyu múhajchótá ó ijcyáhi.
34 Ámuúha Jerotsarée múnaaj, ihdyújuco tsáma ¿ɨ́veekí ámuha íllure mellííhyánúpétsohíjcyáné íhjyú uubálle múnáake Píívyéébe ámúha éllevu wállóórómeke? Uwáábojtéké dibye ámúha éllevu wállóórómedi ¿ɨ́veekí íllure ámuha méɨ́cúbáhrahíjcyá néwayúúnevu maáámúneri? Muurá ó imíllerá ámúhakye o újcune éhne múúne cáraca ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́méwuúmuke íhñúwáácyú lliiñévú újcudu. Árónáa ¿ɨ́veekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? 35 Ááné

déjúcotu muurá ámúha cóómí ápajyúréjuco cóévaíñe. Áhdure ámúhakye o néé oke ámuha maájtyumɨ́ júcóóityúné múijyú tsiiñe o tsááiñévújuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmɨ́ne méneéhi: “Maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

Íjpi óórííbyeke wáyeéévejcóójɨ́ Jetsóó bóhɨitsóne

14 [1] Tsáijyúhjáa idyé wáyeéévejcóójɨ́ Jetsóó péé paritséómú avyéjúúbe jávú dííbyema imájchoki. [2] Áábekéhjáa diitye paritséómú hállúváábohíjcyá tétsihyi íjpi óóríñeri chémeebe íjcyánéllii ‘áádikye éhne íjcyooji bóhɨ́ɨ́tsóiíbye’ iñéénema. [3] Aaméhjáa taúhbájú uwáábojtémá íjcyámeke neébe:

—¿A wáyeéévejcóójɨ́ tsaapi chéméébeke mébóhɨ́ɨ́tsóiyáhi, mityá tsáhaáj?

[4] Ehdúhjáa dibye néérónáa tsá ditye ɨiná néétune. Aanéhjáa awáá tsúúca diibye íjpi óórííbyeke ibóhɨ́ɨ́tsóne neebe ílluréjuco dibye ipyéékií. [5] Átsihdyúhjáa neebe diitye paritséómuke:

—¿Aca ámúhá ocájí ámúha ɨ́ɨ́júuba wáyeéévejcóójɨ́ wáhyéjú pañévú áákityéébeke tsá ámuha meújcúítyuróne?

[6] Ehdúhjáa dibye nééne tsá ditye píívyetétú muhdú iáñujcúne.

Táábávajcátsí wañéhjɨvu ditye míñutsóne

[7] Áhduréhjáa tsáijyu wañéhjɨvu tsaate míñutsómé imíllé íboohówátsɨhjɨ́vúré iácuuvéne. Aanéhjáa Jetsóó múhdurá ɨ́ɨ́jtsúcunúne diityéké úwááboobe nééhií:

[8-9] —Tsaate múu ámúhakye ityáábávájcatsíñé wañéhjɨvu míñútsócooca tsá ɨ́hdére ácúúvetú íboohówátsihvu tsáijyu múúne tsijtye ámúhá ehnííñevu ávyejúúmé wájtsɨ́mekéréjuco ditye tétsihvu ácújcóné boone íatéréétsihvúréjuco ámuha maácúúvéneri menúcójpɨ́vétuki. [10] Áánéllii múu tsaate íwañéhjɨvu ámúhakye míñútsócooca úújeté ihdícyátsihvúré diitye wañéhji múnaa ámúhakye iájtyúmɨ́cooca íboohówátsihvu iácujcároki. Áijyu ihdyu tsá ɨ́ɨ́nerí ámuha menúcójpɨ́vétsámeítyúne. [11] Muurá iiye ɨ́htsutúmé ávyéjujte iíjcyane némeíhijcyámé núcójpɨ́vétsáméiíhi. Áánetu ɨdáátsóméhjɨúvú tsaɨ́ɨ́ buwáré íjcyame ávyéjúúteéhi.

[12] Ehdúhjáa diityéké iúwáábótsihdyu neebe dííbyekée íwañéhjɨvu míñútsóóbeke:

—Tsá múu majchóvú míñútsotú ɨ́htsútúméhjɨkéré uke ditye pɨ́ámeíiñe u ímíllénélliihyére. Téhdure tsá múu míñútsotú dihyákímudúnéré múhdumé tsijtye úúma náhbévahíjcyámekére. [13-14] Múu téhdure míñutsó ɨ́dáátsóméhjike íjpíítyu tsátsɨhjɨ íjcyátúróméhjɨma hállúvátúméhjike ámúhakye ditye pɨ́ámeíiyóné ɨ́jtsámeítyúmére. Muurá Píívyéébere ámúhakye áhdoó dibye ímillédú ámuha meíjcyame medsɨ́jivémé tsiiñe mebóhɨ́ɨ́cooca.

Wañéhjɨtu íjcyáné uwáábojuu

(Mt 22.1-10)

[15] Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tsaapi néé dííbyeke:

—Maímijyu ihdyu diitye Píívyéébé avyéjuvu úcaavémé íjcyanej.

[16] Ehdúhjáa dibye néénéllii Jetsóó tsaapi wáñehjɨ́vaténetu úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjyáa iwáñehjɨ́vaténevu míñutsó mityámeke. [17] Ááme éllevúhjáa íúníu múnáájpikye dibye wálloobe neeté diityéke: “Tsúúcajávané majcho

baabáhi. Waávané mepéene mémajchótej." 18 Árónáacáhjáa tsá ditye ímílletú ipyéeneé. Tsaapíhjyáa íllure néé dííbyeke: "Ohné tsaatédítyú íiiñújɨ o áhdone ó imíllé o úújeténe. Áánéllii tsá oke dibye téhméityúne." 19 Áánetúhjáa tsijpi néehií: "10-meváké ócájímuke o áhdómeke ícyooca ó imíllé o wáájáculléné muhdú ditye wákímyeíñe. Áánéllii tsá oke dibye ɨjtsójúcóóityúne." 20 Áánetúhjáa tsijpi néehií. "Botsíi o táábávaabe muhdú ó peéhi. Tsáhái o péétune." 21 Éhduréhjáa ditye népejtsóné ióómíñe úúbálleebe íavyéjúúbeke. Aanéhjáa dííbyeke tsárí pájtyeebe néé diibye íúníu múnáájpiíkye: "Ané cána míñutsóté ɨdáátsóméhjɨkéréjuco íjpi ímítyuméhjɨ ímíñeúvú iúllene píívyetétúméhjɨma hállúvátúméhjɨke." 22 Ahdújucóhjáa imíñútsójétsihdyu tsáábe néene dííbyeke: "Ayúju ávyéjuúbej, tsúúca ó míñútsojéhi. Árónáa íñe jaa tsáhái wáhpetúne." 23 Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néehií: "Ané cána tsíjtyekéi míñutsótej. 24 Tsáhájuco tujkénúu o míñútsorómé májchóváityúne." Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

ɨhtsútúróné pañe Jetsóoke meúraavyéne
(Mt 10.37-38)

25-26 Aanéhjáa mítyane mɨamúnaa dííbyeke úráávyehíjcyámeke neébe:

—Muurá oke úráávyerómé oke iwájyúné ehnííñevu méwámyuma ihyájkímukéré wájyúhajchíí tsá ditye ɨmiááné tahñéjté íjcyatúne. Áhdure iiye éhnííñevu iwájyúmeíhajchíí tsá ditye tahñéjté íjcyatúne. 27 Áhdure oke iúráávyéné déjúcotu ɨɨcúbáhrámeíiyóné ímílletúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. 28 ¿Aca ámuha jaa meméénu tsá tujkénú meéévéityuró múhduná ámúha dsɨɨdsɨ íjcyane tene úújetéhajchíí botsíi ámuha meméénuki? 29 Muurá dsiidsi úújetétúnáa ámuha meméénuróné menɨ jkévátúneri tsijtye uuhɨvatéiyá ámúhadi. 30 Muurá nééiyóme: "Éje, íjtyémeíhjyáa íñe ánúmeíyómé tsá pánéévétsotúne." 31 Áhdure ¿aca tsáné avyéjúúbé tsodáhómú 10,000-meváré íjcyame tsíjpí tsodáhómú 20,000-meva íjcyámema imyéénújcatsí tsá tujkénú ɨjtsámeíítyuró téhdúmema diityéké ityáhjáityuróne? 32 Muurá téhdúmema iɨhnáhóóityúrónéllii tsíhyulléréi ditye íjcyánáa wállójcatsíiyómé diityé éllevu ditye iñééte imyéénújcatsíjyúcóótuki. 33 Ehdu néene muurá tsaate iímillédú iícyahíjcyáné ɨhvéjtsotúmé tsá tahñéjté íjcyatúne.

Cánáámatu íjcyáné uwááboju
(Mt 5.13; Mc 9.50)

34 Muurá cánááma iíímuma iíjcyánéllii meke pɨaabóhi. Áánetu iíímútuca tsá ɨɨnetú tene meke pɨáábóityuróne. 35 Pane mebájtso ííñujɨ meúménúíyónéúbatu tsá meke tene pɨáábóityuróne. Áánéllii tehdu néene íllurejuco mewáágóone. Aane ihdyu óvíi ámúhadítyú lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Obééjá mújtánetu íjcyáné uwááboju
(Mt 18.10-14)

15 1 Téijyúhjáa ííñújɨ avyéjúúbé wáábyuta dsɨɨdsike áhdótsohíjcyámema tsijtye ímityúmé píhcyaavé dííbyedívú dííbyé uwáábó illéébúcunúki. 2 Áámedítyúhjáa paritséómuma taúhbájú uwáábojte néehií:

—¿Aca ɨveekí aadi ímítyúmedívú nahbévàhi?

3-4 Ehdúhjáa dííbyedítyú ditye íhjyúvánéllii obééjá mújtánetu iúwaabóné neébe:

—¿Aca ámúha jéémú obééjámú 100-meva íjcyámedítyú tsaapi mújtaca tsá ámuha 99-meváréjuco íjcyámeke íúmɨhéj pɨɨnévú mepícyóóne dííbyeke menéhcóítyuróne? Muurá ámuha ménéhcóiyáhi. 5-6 Áábeke muurá ámuha maájtyúmɨ́cooca mítyane meímíjyúúvéne ááhɨvu ámuha mewájtsɨdu mépihjyúcúiyá ámuha menáhbévahíjcyámeke ditye téhdure iímíjyúúve mújtáróóbeke ámuha maájtyúmɨ́neri. 7 Ahdu muurá Píívyéébe níjkyéjɨri íjcyaabe mítyane ímíjyuuvé tsaapi ímítyúné pañévú mújtároobe tsiiñe ímíjpyetéébedi. Muurá ímí íjcyámedi iímíjyúúné ehnííñevu ímíjyúúveebe mújtároobe tsiiñe ímíjpyetéébedi.

Dsɨ́ɨ́dsɨjɨ wágóóóvénetu íjcyáné uwááboju

8 Téhduréhjáa dsɨ́ɨ́dsɨ́jɨtu diityéké iúwaabóné neébe:

—¿Aca tsáápílledi 10-jɨva dsɨɨdsɨ íjcyánetu tsajɨ wágóóóveca tsá dille choocówu peetéj tééveri llíjyaalléré néhcóítyuróne? Muurá néhcóíyolle. 9 Aajɨ muurá iájtyúmɨ́neri iímíjyúúvéne iñáállévahíjcyámeke pihjyúcúíyolle ditye téhdure iímíjyúúveki. 10 Ehdu muurá ímityúné ícyahíjcyaabe teene ɨɨ́hvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ɨ́búwáávéébedi níjkyéjɨ múnaa mítyane ímíjyuuvéhi.

Tsaapi cáánídityu mújtáné uwááboju

11 Téhduréhjáa tsiiñe úwááboobe nééhií:

—Íjcyamútsíhjyáa míítyétsi tsáápí hájchimútsi. 12 Áámútsidítyúhjáa bóneebe néé cáánίkyeé: “Llíhij, u dsɨ́jɨvéné boone métsíeméné múhtsidívuréjuco cóévàíñetu ó imíllé apáhajchíí ícyoocájuco oke tsáneevu u ájcune.” Ahdújucóhjáa dibye ɨɨná néétuubéré ájcune diityétsikye tsahdúnéécu. 13 Átsihdyúhjáa wahájchotáré tétsii diibye bóneebe iíjcyáróne páneere ihñe nahjɨ́henúhi. Ááne dsɨ́ɨ́dsɨmáhjáa peebe cáánídityu tsíhyullévú tsííñé iiñújɨvu. Áhullévúhjáa teene ɨdsɨ́ɨ́dsɨ́ íllure ɨ́cúbáhraabe ímityúné iícyahíjcyáneri. 14 Aanéhjáa tsúúca páneere ɨdsɨ́ɨ́dsɨ́ átéréénéhjɨri dibye pɨ́rújtsónáa tééné iiñújɨri tsá majcho íjcyatúne. Áijyúhjáa ɨ́dátsó pevééberéjuco ícyahíjcyáné ɨ́ɨ́ne tájpí íjcyájúcóótuúbe. 15 Áánélliihyéhjáa tééné iiñújɨ múnáájpikye táúmeííbyé wákiméi. Aabéhjáa dííbyeke téhmetsó ímyeenímudívu. 16 Aabéhjáa diityéké téhmehíjcyáábeke múha majchóvú ájcútuube ájyaba wájyújúcóótúnéllii imíllerá diityé éébuta imájchone. 17 Átsihvúhjáa ikímóóvémeíñe íllu ɨ́jtsámeííbye: “Ehdɨ́ɨvajúné tsáma áyáturómé llihíyó wákimyéi múnáadítyú majcho pɨ́htótúnáa ¿ɨ́veekí íchihvu ó dsɨ́jɨveehíubá ájyábari? 18 Tsáhaá, oo éhne llihíyo éllevu o óómíñe dííbyeke ó neéhi: Llíhij, ¿ɨ́veekíhyana ihdyu Píívyéébe ímíllénejɨ́ɨ́ ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejɨ́ɨ́vari? 19 Ahdícyane tsáhájuco dɨ́jtsɨɨméné o íjcyáityúne. Díwákimyéi múnáajpíyéjuco o íjcyaíñe.” 20 Ehdúhjáa ɨɨ́jtsámeídyújuco dibye óómiñe cáání éllevu. Aabéhjáa téhullévú péébeke tsíhyullétúré cááni iájtyúmɨ́ɨ́bedi mítyane ɨɨ́dáátsóvéne ɨ́ɨ́cúi icyáhdahɨ́róne ámabúcutéhi. 21 Átsihvúhjáa ípyée ɨɨ́jtsámeídyújuco dibye cáánίkye nééneé:

“Llíhij, ¿ɨveekíhyana ihdyu Píivyéébe ímíllénejɨ́ɨ́ ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejɨ́ɨvari? Ahdícyane tsáhájuco dɨ́jtsɨ́iméné o íjcyáityúne.” 22 Ehdúhjáa dibye néérónáa cááni néé íúníu múnáake: “ɨ́ɨcúi áánúke íwajyámúúnema ítyúhápaajɨvú meújcóne hójtsɨwápaajɨvú maájcú dibye ipícyámeíki. 23 Átsihdyu íujcávaabe ócájíwúuke médsɨjɨvétsó dííbyeke mewáñehjɨ́nuki. 24 Muurá íñe ‘tsúúcajáubáhjáa dsɨjɨveébe’ o néhíjcyánáa ɨ́dátsó kiátú bóhdɨvaabe méhdivu.” Ahdújucóhjáa ditye wáñehjɨvaténe.

25 Áijyúhjáa íñahbe ámíaabe úmɨhé pañétú óómiibye lleebúcunúvá wañéhjɨ́ ihjyárí íjcyane. 26 Ááneríhjyáa iúllévenúne kémuélletúré íúníu múnáájpikye ɨpɨ́uváne dílloobe ɨ́veekí ditye wáñéhjɨvaténe. 27 Áánélliihyéhjáa neébe: “Muurá díñahbe wajtsɨ́hi. Áánélliihyéne díícyááni lliihyánutsó íujcávaabe ócájíwúudívú dibyévané ɨ́ɨná pájtyétuube kiátú bóhdɨvánéllii dííbyeke iwáñehjɨ́nuki.” 28 Aanéhjáa ávyéta tsárí pajtyé dííbyeke. Aabéhjáa ɨ́hnáhó cáyobáávatéébé tsá áyánéwu ímílletú iááhɨvéné ihjyávu. Áánélliihyéhjáa cááni dííbye éllevu ipyééne cánáájanú dibye iááhɨ́veki. 29 Árónáacáhjáa neebe cáánikyeé: “Lliíhij, muurá íñe múhdúné pijcyábá úúma ó wákímyeí uke táhjállétuubére. Áróóbeke tsá múijyú oke u ájcutú obééjá hájchíúbadívúré ehdu o wáñehjɨvaté o náhbévahíjcyámema. 30 Aabe eene dááchikye ɨmɨáábekéjɨ́ɨ́ ú wáñehjɨ́nú íujcáváábeke jeemúdítyú u dsɨjɨvétsóóbé hallúrí ímityúné walléémudi dɨdsɨ́ɨdsɨ́ pɨ́rújtsójéébeke.”

31 Áánélliihyéhjáa cááni nééhií: “ɨmɨáánéjuco, Lli, óóma tsatsííyé u ícyahíjcyáne. Aane muurá páneere tátsiéméné dihñe. 32 Áánetu ihdyu tehdújuco mewáñehjɨ́núné díñáhbeke ɨ́dátsó kiáhjɨ́ múhduháñé iícyahíjcyátsihdyu ‘tsúúcajáubá dsɨjɨveébe’ o néhíjcyánáa méhdivu bóhdɨváábeke.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Íavyéjúúbema tsaapi ímityúné wákímyéíñetu íjcyáné uwááboju

16 1 Téhduréhjáa ímamyémuke úwááboobe nééhií:

—Íjcyaabéhjáa ɨ́htsútuube ehnéva múnáajpi. Áábé úníu múnáajpíhjyáa ímítyuube íjcyáábé hallúvú tsaate úúballé diibye íavyéjúúbeke dibye ímítyú téhmehíjcyáné dííbyé tsíeméne. 2 Áánélliihyéhjáa íavyéjuube ɨpɨ́úváábeke nééhií: “¿ɨ́veekí ímityúné mɨamúnaa díhyallúvú úúballéhi? Ahdícyane oke ímíñeúvú duubállé muhdú tátsiéméné u téhmehíjcyáne. Átsihdyu tsáhájuco óóma u wákímyeítyúne.” 3 Ehdúhjáa íavyéjuube néénetu íllu ɨ́jtsámeííbye: “Aane ¿muhdú íñe ó íjcyaá oke táavyéjuube wáágóóbe? Tsá muurá o píivyetétú tsííñé wákimyéí o méénune. Pane núcójpɨ́tsó teene tsíjtyeke pɨáábó o táúmeíñe tájpí o íjcyáiyóne.” 4 Ehdúhjáa ɨ́ɨjtsámeíyóne neébe: “Tsúúca ó waajácú muhdú o méénuíñe. Oo éhne ó pɨ́ááboó táavyéjúúbedítyúu iñáhjɨ́henúné áhdohíjcyátúmeke néhi dibye oke wáágóócooca diityéréjuco oke ɨpɨ́ááboki.” 5 Ehdúhjáa ɨ́ɨjtsámeíñe pɨ́úvaabe tsáápiitsádí diityéké eenée íavyéjúúbedítyú iñáhjɨ́henúné áhdohíjcyátúmeke. Áánemáhjáa o méénuíñe. Oo éhne ó pɨ́ááboó táavyéjúúbedítyúu iñ tujkénú tsáábeke neébe: “¿Acáa múhduná táavyéjúúbedítyú u náhjɨ́henúné tsáhái u áhdotúne?” 6 Áánélliihyéhjáa neébe: “100-hoojáváa oríívó duurúbájpacyóné ó ujcúhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Éée, íñée muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Árónáa cána ɨ́ɨcúi béháámitúréjuco picyo 50-hoojávaréjuco u áhdotúne.” 7 Ááné boonétúhjáa idyé tsijpi tsáábeke neébe: “¿Ácooca uu múhduná tsáhái

u áhdotú ávyéjúúbeke?” Áánélliihyéhjáa neébe: “100-babyáváa tríigo ó ujcúhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Ée, íñée muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Árónáa cána ɨ̈ɨ̈cúi béháámɨtúréjuco caatúnú 80-babyávaréjuco u áhdotúne.” 8 Ehdúhjáa ávyéjúúbé úníu múnáajpi ímityúné meenúhi. Aanéhjáa bóónétu íavyéjuube iwáájácúneri ullévenú dííbyedi ayájú tujkévé ehdu imyéénuíñé dibye ɨ̈ jtsámeíñeri. Ehdu muurá íñe ɨ̈mɨájɨ̈ jtó úráávyémé ehnííñevu ténejcu wáájácutúmé tujkévééné ɨ̈ jtsámeíñé tsíjtyema iñáhbévájcatsíki.

9 Aane ihdyu ámúhakye o néé íñe ííñújɨri ámuha meéhnevámé tsíjtyeke mepɨ̈ áábo néhi ámuha medsɨ̈ jɨ́vécooca Píívyéébe ámúhakye iúcúpéjtso múijyú muhdú íjcyáityúmé dííbyema ámuha meíjcyáíhullévu.

10 Muurá wahdɨ̈ɨ́váné wákimyéivu tsaatéké mepícyoome ímí wákímyeíhajchíí méwaajácú téhdure éhnííñevu íjcyáné wákimyéí ímí ditye méénúiyóne. Áánetu teene átérééné wákimyéí múhdurá méénuhíjcyámé muurá éhnííñevu íjcyane téhdure dárɨ̈ɨ́véiyáhi. 11 Aane muurá íñe ííñújɨri ámuha meéhnéváneri ɨ̈mɨáánéré ámuha meméénútúhajchíí téhdure Píívyéébé wákimyéí múhdurá ámuha médárɨ̈ɨvéhi. 12 Téhdure tsíjtye éhné ímíñeúvú ámuha metéhmétúhajchíí muurá ámúhá wáábyuta íjcyaróné tsá múha ámúhadívú ɨ̈ hvéjtsóityuróne.

13 Muurá tsá míítyétsima tsaapi ímí wákímyeíityuróne. Muurá tsáápiikye éhnííñevu iwájyúúbedíyé ɨ̈ɨ́cúvéne tsá tsíjpihdi dibye ɨ̈ɨ́cúvéityuróne. Áánélli tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrámeíñé medsɨ̈ɨ́ dsɨ́váíyóneri.

14 Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné paritséómú illéébóne íllure uuhɨ́vaté dííbyedi tééneri itsúúrámeíhíjcyánélliihye. 15 Áámekéhjáa neébe:

—Bañú múnaa ámuha meíjcyámeke mɨ́amúnaa ɨtsúcunúhijcyá ɨ̈mɨáámédu. Árónáa Píívyéébe waajácú ámúhá ɨ̈ jtsaméi. Muurá mɨ́amúnaa mítyájkímyeíñé tsarílleébe.

Píívyéébé taúhbaju wágóóóvéityúne

16 Muuráhjáa Jóáa bóhówáávétúné hajchótá Píívyéébé taúhbaju íhjyú uubálle múnáaúvú úwáábohíjcyánéréi mɨ́amúnaa úráávyehíjcyáhi. Ááné boonétúu ihdyu diibye Jóáávúréjuco úwaabóné ɨ̈mɨáájú Píívyéébe mɨ́amúnáake íavyéjuvu újcúné uwááboju. Áánélliihyée mítyame tsúúrámeíhijcyá téénevu iúcáávéíñeri.

17 Muurá ííñújɨma páneere íévéhóówari íjcyanéhjɨ́ wágóóóveéhi. Áánetu Píívyéébé uwááboju tsá múijyú wágóóóvéityúne. Muurá muhdú tene néhdújuco tene pájtyeíñe.

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsíityuróné Jetsóó úwaabóne

(Mt 19.1-12; Mc 10.1-12)

18 Muurá tsaapi méwakye ɨ̈ɨ́ hvéjtsóne tsíjpíllekéréjuco táábávaabe ímityúné meenú ɨ̈veekí mewa ímíubááné íjcyánáa tsíjpíllemáyéjuco iíjcyáneri. Áhdure tsaapi wáágóólleke táábávaabe ímityúné meenú ɨ̈veekí ájyu ímíubááné íjcyánáa dííllema iíjcyáneri.

Ehnéva múnáajpi ɨ̈ɨ́térónáa Ráátsaro ɨ̈cúbáhrámeíñe

19 Téhduréhjáa tsiiñe Jetsóó úwááboobe nééhií:

—Íjcyaabéhjáa tsaapi ɨ̈ htsútuube ehnéva múnáajpi tsanéére ɨ̈mɨá wajyámuunévú úcámeíhíjcyaábe. Áábekéhjáa ɨ̈ɨná pɨ́htótuube paíjyuváré

wáñehjɨvatéhijcyáhi. 20 Áánáacáhjáa Ráátsaro áhllávatéébé ácuúcunúhijcyá dííbyé já lleehówá úmɨwari. 21 Aabéhjáa ɨdátsó úmúúpívyehíjcyá díbye májchónetu baavu dójcówaahyéjɨ imájchóíyóneri. Áábedívúhjáa oohímyé ipíhcyáávéne pɨhjahíjcyá dííbye áhllaháñe. 22 Aabéhjáa ílluréjuco dsɨjɨvéne. Áábe ɨɨbuúhjáa níjkyéji múnaa tsajtyé Píívyéébe éllevu Aavaráá íjcyáhullévu. Ááné boonétúhjáa dííbyeréjuco ɨhtsútuube ehnéva múnáajpi dsɨjɨvéébeke tsaímíyé cuuúme.

23 Áábe ɨɨbuúhjáa úújeté Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ɨcúbáhrámeíhullévú cúújúwá pañévu. Áhulléhjáa ɨcúbáhrámeííbyé ájtyumɨ Aavaráake Ráátsaro dííbyemájuco íjcyáábeke. 24 Áábedíhjyáa wáníjcyámeííbyé néehií: “Múúhá ihdé múnáajpi Aavaráaj, óhdi ihdyu dɨdáátsóvéne aabye Ráátsaróké diñe oke dibye íhyójtsɨwáubáré nújpácyotu imúriúcúneri táhnɨ jiwa ipɨpajchóvaki. Ávyeta íñe cúújúwá allóócó tsáhájuco o áábúcutúne.” 25 Áánélliihyéhjáa Aavaráá néé dííbyeke: “Cáhawáá, Lli, ditsáávé ɨɨné imíjyaúhjáa u íjcyane u dsɨjɨvétúné ihde. Áánetúu muurá áánu Ráátsaro ɨdátsó ɨcúbáhrámeíhíjcyaabe íñe ícyooca ɨɨné imíjyaúréjucó íjcyane. Áánetu ihdyu ú ɨcúbáhráméiíhi. 26 Aabe piáábó u táúmeíyónáa ijcyáné íñe múúhadítyú ámuha meráhoúcunútsihdyu íéverááhó ápichó nééne kiátú mepájtyéne meúújéjcatsííyónejɨɨvari. Muurá íñejcúrí íjcyame tsá píívyetétú énejcúvú ipájtyene. Áhdure énejcúrí íjcyame tsá píívyetétú íñejcúvú ipájtyene.”

27 Ehdúhjáa Aavaráá néénélliі neébe: “Uu muurá Aavaráá múúhá ihdé múnáajpi u íjcyaabe ihdyu óvíjyuco aabye Ráátsaróké wallo ííñujɨvú llihíyoke pámeere tahájkímuma dibye iúwáábotéki. 28 Ijcyámé 5-meva táñahbému. Áámeke ó imíllé dibye wáájácútsoténe íllúhaca ɨcúbáhraméí íjcyánáa ɨveekí ímityúné o ícyahíjcyáné nɨjcaúvú o úújetéébé o ɨcúbáhrámeídyú ditye iɨcúbáhrámeítyuki.” 29 Ehdúhjáa dibye néérónáa Aavaráá néé dííbyeke: “Árónáa muurá ijcyáné diityédí Píívyéébé waajácúháámɨ íñe ɨcúbáhraméityu úúbálleháámɨ dííbyé ihjyú uubálle múnaápe Moitséémú cáátúnuháámi. Téhaami óvíi iéévéne cáhcujtsómé ipájtyetéki.” 30 Ehdúhjáa Aavaráá néérónáa neébe: “Ihdyúhde ímiááné ijcyájúcooróné diityémá uwááboju. Árónáa ihdyu mee dsijíve múnáadítyú tsiiñe bóhiibe diityéké úwáábotéébeke botsíi cáhcújtsóiyóme. Aaca ihdyu ímiááné ímityúné iícyahíjcyáné iɨhvejtsóne ɨbúwáávéiyómé ímiánejcúvuréjuco.” 31 Áánélliihyéhjáa Aavaráá nééhií: “Árónáa muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnaápe Moitséémú cáátúnúné uwááboju icyáhcújtsótúhajchíí téhdure tsá ditye cáhcújtsóityuró dsɨjɨvémedítyú tsaapi tsiiñe ibóhówáávéne úwááboróne.”

Tsaatéké ímítyunévú meɨbúwajtsóné ápichó nééneé
(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

17 1 Áhduréhjáa tsiiñe ímamyémuke neébe:
—Tsá ííñújiri mávaríjchojúúné pɨhtóityú mɨamúnáake túvájtsoíñe. Árónáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñé ímichi ténehjɨvú diityéké ɨbúwátsohíjcyámeke. 2 Muurá botsíi oke cáhcujtsómé ɨdátsó tsiimédúréi néémedítyú tsaatéké ímítyunévú ɨbúwátsohíjcyámekéubá múu íjkyééháñetu néwáyúcobáné ióhbáñúmeke wájojcó móóá pañévú ápichó diityé úmiwa nééné ihdétu. 3 Áánélliі téiibúwá meíjcyáne ámúhá nahbe ímityúné méénúúbeke mébóíjcyuco. Aabe teene iɨhvejtsóne ímiánejcúvú tsiiñe ɨbúwáávéhajchíí íllureíjuco máábájɨɨveco ímityúnée dibye méénune dííbyedi

meɨ́ dáátsóvénema. 4 Tsáijyu múúne 7-ijyúvá tsájcooji méénúíyoobe ímityúne. Áhdúijyúvá dibye ámúhadívú ɨ́ dátsójkímyeíhajchíí múu ɨ́ dáátsové dííbyedi.

Píívyéébeke mecáhcújtsóneri páneere meméénune

5 Áábekéhjáa ímamyémú nééhií:

—Múúhakye pɨáábó éhnííñevu muha mecáhcújtso Píívyéébeke.

6 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá mojtáátsá neeváúwúudúné áyánéwu ími Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca eehe úmehe ámuha ménééiyá étsihdyu tehe ityábáávyéne móóáj pɨínétú iíjyócúúvetéki. Ahdújuco muurá tehe íjyócúúvetéiyóné tétsihdyu.

Muhdú tsaaté wákímyéi múnaa íjcyane

7 ¿Aca ámúhá úníu múnáajpi úmɨhé pañe caajárí tsáijyu ócájimu téhméúbari iíjcyátsihdyu ááhɨ́véébeke ámuha mémáchótsópéjtsóiyáhi? Tsáhaá. 8 Muurá íllure ámuha ménépéjtsóiyá dííbyeke: “Majchóréjuco meénu. Aane u nɨ́ jkevádú ú pícyoó tujkénú muha memájchoki. Ááné boonétúi ú májchoóhi.” Éhdure muurá ámuha ménééiyáhi. 9 Áhdure ¿aca ámuha dííbyeke météhdújtsóiyá ámuha metáuhbánéré dibye méénúné hallúvu? Tsáhaá. 10 Ehdu téhdure Píívyéébe ámúhakye pícyóóné wákimyéí ámuha menɨ́ jkévácooca tsá múu íjyácunútú dibye ámúhakye téhdújtsóíyóneri. Íllure múu nééhií: “Tsá muurá ɨ́mɨá ɨícúve múnaa muha méíjcyatú múúhakye dibye táuhbánéré muha meméénúnélliíhye.” Éhdure múu nééhií. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Íjpi chájáávémeke Jetsóó bóhɨítsóne

11 Aabéhjáa Jerotsaréevu péébe pajtyé Tsamááriámá Gariréá iñújɨ́ɨ́cutu. 12-13 Aabéhjáa tsácoomíwuúvú úújeténáa dííbye éllevu 10-meva tsáá íjpi chájaavéme. Ároméhjáa kémuéllevúré iwájtsɨ́ne dííbyedi wáníjcyámeímyé kéévánécoba nééhií:

—¡Jétsoj, Jetsóoj, múúhadi dɨ́ daatsóve!

14 Áánélliihyéhjáa diityéké ɨ́ɨteebéré nééhií:

—Tsúúca muurá ámuha mébohɨ́ jucóóhií.

Aame cáhawáá llúúvájtedívú méúújétsámeityej. Ahdújucóhjáa ditye pééne tsaímiyéjuco néémeé. 15-16 Áámedítyúhjáa Tsamááriá iiñújɨ́ múnáajpi oomí Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aabéhjáa Jetsóó lliiñévú ɨmɨ́móúúvéne dííbyeke téhdujtsóhi. 17-18 Áábekéhjáa Jetsóó nééhií:

—¿Aca tsá pámeere ámuha mebóhɨítúne? Muurá íñe tsííñé iiñújɨ́ múnáajpi u íjcyároobe ú oomí Píívyéébeke u téhdújtsoki. Áánetu ¿kiá tsijtye?

19 Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Wa díjyócúúvéne dipyej. Tsúúca ú bohɨ́ɨ́ Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyaábe.

Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe

(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Aanéhjáa Jetsóoke paritséómú dilló múijyú Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdu Píívyéébé avyéjú bóhówááveróné ámuha maájtyúmɨ́ íyónejɨ́ɨ́vari. 21 Áánéllii tsá múha nééítyuróne: “Íñe Píívyéébé avyéju.” Muurá ihdyu ijcyájúcooróné ámúhama.

22 Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neebe ímamyémuke:
—Muurá ámuha méijyácúnuú Mɨamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke ámuha maájtyumɨ́ júcóóíyóneri. Ehdu ámuha meɨ́ jtsámeíyónáa tsáhái ámúhadívú o bóhówáávéityúne. 23 Muurá ámúhakye tsaate neéhi: "Tsúúca Mépájtyetétsoobe tsájucóóhií." Árónáa tsá múu cáhcújtsotúne. 24 Muurá chijchi rórihcyóné maájtyumɨ́ dú pámeere ájtyúmɨɨ́ Mɨamúnáájpidívúu o ípívyééveebe o tsáábeke. 25 Árónáa ihdyu ɨhnáhooíñé ícyooca íjcyáné mɨ́amúnaa óhdi ɨ́cúbahráne. Tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. 26 Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyáné mɨ́amúnaa íjcyadúré íjcyaímyé o tsááiñe ɨ́ jtsotúme. Áánáa tsúúca ó tsaá Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe. 27 Muuráhjáa téijyu íjcyáné mɨ́amúnaa iímillédúré ícyahíjcyá majchóháñeri, adóháñeri, táábávajcátsiyi. Áánáacáa ihdyu Noéé tsúúca ɨhmɨ́ɨ́né pañévú úcáávénáa ííñujɨ páneere caajávéjucóóhií. Ááneríi pámeere cáhcújtsotúmé óuuvé imájcanúneri. 28 Áhdurée muurá pajtyéné Róo íjcyáijyu íjcyámeke Tsodóóma múnáake. Muuráhjáa téhdure iímillédú ícyahíjcyámé majchóháñeri, adóháñeri, náhjɨ́heri, úmɨhéneri, ánuméiyi. 29 Áánélliihyée muurá Píívyéébe dííbyeke néé dibye iíjchívye técoomítyu. Áhdújucóo dibye íjchíívyéné boone Píívyéébe cúújuwa ɨ́ jcaáyóneri técoomi áiivyéne. 30 Ahdu muurá Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe ó tuvááóvaá mɨ́amúnáake iímillédúré íjcyámeke tsiiñe o tsáijyu.
31 Áijyu ihjyátú tsiéllé íjcyame tsá ihñénéhjɨ éllevu péjúcóóityúne. Áhdure íúmɨhérí íjcyame tsá ihjyávú péjúcóóityúne. 32 Cáhawáá méɨjtsúcunu muhdúhjáa diibye Róó táábake tene pájtyene idyéjú dille révoúcunúné déjúcotu. 33 Muurá ííñújiri iímillédú iíjcyáneríyé tsúúrámeíhijcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu ihdyu teene ɨ́ɨ́ hvéjtsóne ookéréjuco úraavyémé pájtyéteéhi.
34 Muurá tsiiñe o tsáácooca míítyétsi cúwámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi coévaáhi. 35 Áhdure tsaatépɨ́ cáátsómúpɨdítyú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaáhi. 36 Téhdure tsaatétsí íúmɨhé pañe íjcyámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi.
37 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii ímamyémú nééhií:
—¿Aame kiávú úújéteéhi?
Áánélliihyéhjáa neébe:
—Muurá éhne múúne tsíeméjpí dsɨ́ jɨ́véébedívú áñumu píhcyaavédú tahñéjté óhdivu píhcyááveéhi.

Ímítyúnéhjɨ́ ímibájcho múnáájpidítyú íjcyáné uwááboju

18 1 Áhduréhjáa Jetsóó tsiiñe ímamyémuke úwááboobe úúballé ímítyúnéhjɨ́ ímibájchoobe ímítyuube íjcyáábedítyú tééneri diityéké itsápɨ́ jtso Píívyéébema iíhjyúvahíjcyánetu ditye ióóchévétuki. 2 Íllúhjáa neébe:
—Íjcyaabée tsácoomíyí ímítyúnéhjɨ́ ímibájchoobe ímítyuube Píívyéébeke ávyejúúllétuúbe. Aabéhjáa tsá ímí pɨ́ ɨ́ábohíjcyatú mɨ́amúnáake. 3 Áábekée técoomíyí íjcyalle pííbájyulle néé tsaatémá ímityúné dille dáárɨ́ɨ́véjcatsíñé dibye iímíbájcho dííllema. 4 Ehdúu múhajchótájucó dille dííbyeke pɨ́ɨ́ábó táúmeíyóneri tsá dibye ɨ́ɨ́cúvehíjcyatúne. Áánéj pɨ́ɨ́névúhjáa íllu ɨ́ jtsámeííbye: "Píívyéébeke o ávyejúúllétúnéllii tsáháturo mɨ́amúnáake o pɨ́ ɨ́ábóiyóné oke

ávyetúne. 5 Árónáa aalle pííbájyulle íjyévé éhnííñevúré oke pátsáríjcyónéllii óvíjyuco díílleke o pɨ́ááboíñé oke dille ipátsárijcyójúcóótuki.”

6 Ehdúhjáa iúúbálléne neébe:

—Ehdúu pɨ́ɨ́névúi pɨ́ááboobe ímityúnéhjɨ́ ímibájchoobe ímítyuube íjcyárooóbe. 7 Aanéjɨ́ɨ́ ¿aca tsá ámuha mewáájácutú Píívyéébe ihñéjteke pɨ́ááboíñé dííbyeke pɨáábó táúmeíhíjcyámeke? ¿Mityá ámuha méɨjtsúcunú ditye pɨáábó táúmeíñeri dibye ɨ́ɨ́cúvetúne? 8 Tsáhaá. Muurá pɨ́áábóiibye diityéké teenémáye. ¿Aca íhya mɨ́amúnaa ímí cáhcújtsómedívú ó wájtsɨ́ Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiiñe ííñujɨ́vú o tsáácoóca? Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Tsaatétsí Píívyéébema íhjuúvánetu íjcyáné uwááboju

9-10 Téhduréhjáa tsaate ɨ́mɨáámedi idíllómeíñe tsíjtyeke éhdɨɨvállehíjcyámeke úwááboobe úúballé tsaatétsí Píívyéébema íhjyúvánetu. Íllúhjáa neébe:

—Tsáijyúu míítyétsi péé duurúvajávú píívyéébema iíhjyúvaki. Tsaapíi paritseómuúbe. Áánetúu tsijpi ííñújɨ́ avyéjúúbé wáábyuta dsɨ́ɨ́dsike áhdótsohíjcyaábe. 11 Aanée paritséómuube Píívyéébema íhjyúvaabe néehií: “Ayúju Tápiivyéébej, uke ó téhdujtsó ɨ́mɨáábé o íjcyáné hallúvu. Tsá muurá tsíjtyedu ímítyuube o íjcyatú naní múnáajpi. Tsá múijyú ihdícyámema o dómácójcatsítyúne. Pane tsá aabye ííñújɨ́ avyéjúúbé wáábyuta dsɨ́ɨ́dsike áhdótsohíjcyaabe ímítyuube íjcyadu o néétune. 12 Muurá tsáné tsemáánari míjcyoojɨ́cú májchótuube úúma ó ihjyúvahíjcyáhi. Téhdure muurá 10-jɨva o dsɨ́ɨ́dsɨ́vánetu tsájɨ́hcoba ó dówacárohíjcyá uke o ɨ́ɨ́cuvéne.” Ehdúu Píívyéébema ihjyúvaabe paritséómuúbe. 13 Áánetúu diibye ííñújɨ́ avyéjúúbé wáábyuta dsɨ́ɨ́dsike áhdótsohíjcyaabe tsá cáámevu icyárúúvéne Píívyéébema íhjyúvatúne. Íllurée kímóóvémeííbyé ɨ́jpɨ́újɨtu iíllaáyómeíñe néehií: “Ayúju Tápiivyéébej, óhdi ihdyu dɨ́dáátsóvéne dábajɨ́ɨ́vé táimítyu. Muurá imítyuube ó ijcyáhi.” Ehdúu ihjyúvaabe Píívyéébema ííñújɨ́ avyéjúúbé wáábyuta dsɨ́ɨ́dsike áhdótsohíjcyaábe. 14 Aane muurá dííbyeke tsúúca Píívyéébe ímíbájchóóbé hallúrí tsáhájuco íimítyú íjcyatúne. Áánetu tsíjpiikye tsá dibye ímíbájchotúne. Ehdu muurá iiye ɨ́htsutúmé iíjcyane némeíhijcyámé núcójpɨ́vétsáméiíhi. Áánetu ihdyu ɨdáátsóméhjɨúvú nééme ávyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Tsɨ́imèké Jetsóó llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

15 Aanéhjáa dííbye éllevu ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́meke tsivámé dibye Píívyéébeke piáábó ityáúmeí diityé hallúvu. Árónáacáhjáa ímamyémú diityéké néé ɨ́ɨ́nevú ditye ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́meke tsívane. 16 Árónáacáhjáa Jetsóó diitye tsɨ́imèké ɨpɨ́úváne néé ímamyémuke:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿ɨ́veekí ámuha mécátuhtsóhi? Muurá diitye tsɨ́ime íjcyadu néémé wáábyuta Píívyéébé avyéju. 17 Aane ɨ́mɨáánetúré ámúhakye o néé éhne múúne teetsɨ tsɨ́ɨ́mene meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dííbyé avyéjúejte íjcyatúne.

Ováhtsá Jetsóoma íhjyuváne

(Mt 19.16-20; Mc 10.17-31)

18 Aanéhjáa tsáijyu tsáné avyéjuube Jetsóoke néehií:

—Uwáábooóbej, ɨmiáábé ú íjcyaabe cána oke diñe ¿muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsɨ́jivéjúcóóítyúne bóhɨ́ o újcuki?

19 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca ɨ́veekí eene oke ú dilló ɨmiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ɨmiáábe. 20 Muurá ú waajácú dííbyé taúhbajúúné nééneé: “Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu mɨ́amúnáake dsɨ́jɨ́vétsotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyáánimútsikye.”

21 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítyúré tehdújuco o ícyahíjcyáne.

22 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néehií:

—Árónáa ijcyánéi tsane u méénúiyóne. Cáhawáá dítsíeméné náhjɨ́hénúne pɨáábó ɨ́dáátsóméhjɨkej. Áijyu ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjɨri íjcyaabe Píívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

23 Ehdúhjáa Jetsóó nééne kimóhcó pajtyé dííbyeke mítyane dibye éhnévánélliíhye. 24 Áábekéhjáa ɨ́ɨ́téne Jetsóó néehií:

—Muurá mítyane éhnevámé ɨ́htsútúnetu Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi. 25 ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

26 Ehdúhjáa dibye néénéllii tétsihyi íjcyame néehií:

—¿Aca ihdyu múhdutúrá pájtyetéiyóme?

27 Áánélliihyéhjáa neébe:

—ɨmiáánéjucóhde mɨ́amúnaa tsá píívyetétú iiye ipájtyetétsámeíñe. Árónáa Píívyéébe piivyété diityéké ipájtyetétsóné ɨ́ɨná dííbyedívú túhúútúnélliíhye.

28 Áánélliihyéhjáa Péédoro néehií:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meɨ́hvéjtsóne uukéréjuco méúraavyéne.

29-30 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néehií:

—ɨmiáánetúré ámúhakye o néé páneere íijcyátsɨ́hjima imúnáake cáánimuu, íñahbémuu, méwamyuu, ɨ́ɨ́tsɨ́ɨmee, íjcyámeke tsánejcúvú ɨ́ɨ́hvéjtsóne Píívyéébé wákiméí méénume muurá ɨ́ɨ́né imíjyaú íjcyaá ííñújɨri. Aame újcuú múijyú ɨdsɨ́jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ́ tsɨ́ɨ́jɨréjuco ííñujɨ Píívyéébe ípívyéjtsójɨ́ hallúrí iíjcyaki.

Ɨdsɨ́jɨ́veíñé tsiiñe Jetsóó úúballéne
(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

31 Ehdúhjáa iñétsihdyu Jetsóó ímamyémuke íhdyúétsihvu idyóbeúcúmeke nééhií:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítyú tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa néhijcyáné oke pájtyeéhi. 32-33 Muurá oke llúúvájté avyéjujtémá taúhbájú uwáábojte ɨ́hvéjtsoó jodíómú íjcyátúmé hójtsɨ́ pañévu. Aame óhdi iúúhɨ́vaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcóóbeke íllurújuco dsɨ́jɨ́vétsoíñe. Ároobe tsiiñe ó bóhɨ́ 3 coojɨ́vatu.

34 Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééne tsá ditye áyánéwu wáájácutú ɨ́ɨ́nerí dibye íhjyuváne.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíbajchóne

(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

35 Aabéhjáa ímamyémuma péébe Jericóój piihɨríjyuco íjcyánáa juuvá úníuri hállúvátuube ácuúcunúúbé táúmeí piáábo. 36 Aabéhjáa mítyane tééneri mɨamúnaa pájtyénéllii dilló ɨínerí ditye úllene. 37 Áánélliihyéhjáa úúballémé Natsarée múnáajpi Jetsóoma ipyééneé. 38 Áánélliihyéhjáa dííbyedi wánijcyámeiíbyé néehií:

—¡Jétsoj, Jetsóoj, Dabíiúvúj tsiimémúhaabe u íjcyaábej, óvíjyuco ihdyu óhdi dɨ daatsóve!

39 Ehdúhjáa dibye néénéllii tsuullérí pééme dííbyeke uhbá cúúvéhulléré dibye iíjcyaki. Árónáacáhjáa éhnííñevúré tsiiñe neébe:

—¡Dabíiúvúj tsiimémúhaabe u íjcyaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dɨ daatsóve!

40 Áánélliihyéhjáa Jetsóó iíjyócúúvéne néé ditye itsíva dííbyeke. Áhdújucóhjáa ditye tsíváábeke dibye nééneé:

—¿Iiná ú imílléhi?

41 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

42 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyaabe tsúúca ú hallúváhi.

43 Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé iitéjúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemáyéjuco pééne Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aanéhjáa tsijtye iájtyúmɨne téhdure duurúvá Píívyéébeke.

Tsakyéoke Jetsóó ááhivéne

19 1 Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma úújeté Jericóovu. 2 Ácoomíyíhjyáa ehnéva múnáajpi Tsakyéó ííñújɨ avyéjúúbé wáábyuta dsɨɨ́ dsike áhdótsohíjcyámé avyéjuube íjcyaábe. 3 Aabéhjáa imíllerá Jetsóoke iájtyumɨne. Árónáacáhjáa tsá dibye píívyetétú dííbyeke iájtyumɨné mɨamúnááj piine íjcyáábeke báhrí iñéénélliíhye. 4 Áánélliihyéhjáa ɨícúi dibye pééíhyullévú dsiinéríyé ipyééne néríívyeebe uméheri dííbyeke iájtyúmiki. 5 Áánáacáhjáa Jetsóó tétsihdyu pájtyeebe tééhé nɨ jcáuri íjcyáábeke iájtyúmɨne néehií:

—Tsákej, Tsakyéoj, ɨícúi niitye úúma o péékií. Muurá ó imíllé dihjyárí o cúwane.

6 Áánélliihyéhjáa ɨícúi iñíítyéne tsajtyéébé ihjyávú dííbyeke. 7 Ááneríhjyáa mɨamúnaa ihjyúvá Jetsóodi ɨveekí ímítyuube íjcyáábe jávú dibye pééneri. 8 Áánélliihyéhjáa diibye Tsakyéó iíjyócúúvéne néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, tátsíeménetu tsahdúnéécú ó dówajcároó ɨdáátsóméhjike. Áánetu tsaatékée o állíñe pevétsííyé o áhdótsohíjcyáné ó óómíchoó éhnííñevújuco.

9 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Tehdújuco, muurá Aavaráaúvúj tsiimémúhaabe u íjcyáábedívú tsúúca uwááboju wajtsɨ hi. 10 Muuráhjáa Mɨamúnáájpidívú o ípívyééveebe o tsáá ímítyúné pañévú mújtámeke o pájtyetétsoki.

Dsɨɨ́ dsitu íjcyáné uwááboju

(Mt 25.14-30)

11 Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó mɨamúnáake. Aaméhjáa Jerotsaréevu pɨɨ́ hɨnáa mɨamúnaa ɨ jtsámeí tsúúca Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe.

12-13 Áámekéhjáa úwááboobe nééhií:
—Tsaapíhjyáa ɨhtsútúméejpi íjcyaabe tsícyoomívú ipyéeíñé ihde 10-meváké íúníu múnáadítyú ipíhjyúcúmeke dsɨ́ɨ́dsidívú iwájtúne nééhií: "Ééneri méwákímyeícyó téhulle o íjcyáné hajchóta." Ehdúhjáa diityéké ipítyájcoíñúne técoomívú memévatéébé íhcyóómí avyéjuube iíjcyaki. 14 Árónáacáhjáa dííbyé cóómi múnaa tsá ímílletú diityé avyéjuube dibye íjcyane. Áánélliihyéhjáa tsaatéké wallóómé dííbye déjutu ditye iñéé íhcyóómí avyéjuube dibye íjcyane múha ímílletúne.
15 Árónáacáhjáa tsúúca meménúmé páñétúejpi íhcyóómí avyéjuube dibye iíjcyaki. Átsihdyúhjáa óómiibye teene íhcyóómivu. Aabéhjáa iwájtsidu pihjyúcú íúníu múnáake dsɨ́ɨ́dsidívúu iwájtuíñúmeke múhduná ditye llíyaatétsóné iwáájácuki. 16 Áábekéhjáa ímí wákímyeííbyé nétujkénúhi: "Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsɨ́ɨ́dsɨ́ ó llíyaatétsóhi." 17 Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: "Tehdújuco. Muurá eene múhdurá néérone ímí ú tehméhi. Áánéllii uke ó pícyoó 10 coomívá avyéjuube u íjcya ɨmiáábé u íjcyánélliíhye." 18 Áhduréhjáa tsijpi nééhií: "Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsɨ́ɨ́dsɨ́ téhdure ó llíyaatétsóhi." 19 Áánélliiyéhjáa idyé neebe dííbyeke: "Tehdújuco. Áánéllii téhdure ɨmiáábé u íjcyáábeke ó pícyoó 5 coomívá avyéjuube u íjcyaki."
20 Áánetúhjáa tsijpi nééhií: "Ávyéjuúbej, íñe didsɨ́ɨ́dsɨ́ éhnée óhdivu u pícyoíñúné o pícyohíjcyáne. 21 Ópée ó waajácú ímityuube u íjcyaabe díwákimyéí hallúvujɨ́ɨ́ dsɨ́ɨ́dsɨ́ jike ú ékéévehíjcyáne. Muuráhjáa ɨhtsútúnetu o llíyaatétsóné ɨmiátsíí ú újcúiyáhi. Aanée o wáájácúne íllure ó picyóó didsɨ́ɨ́dsike." 22-23 Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: "Aanée idyé ímityuube o íjcyane wájácú u néébe ¿ɨveekí tsá u pícyootú dsiidsi téhmémeíhíjcyájá pañévú tétsihvu ditye wákímyeíchóné óóma llíyaatéíyoki? ¿ɨveekí ímítyuube uú?" 24 Ehdúhjáa dííbyeke iñétsihdyu tétsihyi íjcyámeke neébe: "Áánúdityu eene dsiidsi medójtúcúne maájcú eenée ihñe pámé ehnííñevúré llíyaatétsóóbeke." 25 Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke: "Ávyéjuúbej, árónáa tsúúca mítyanéjuco dííbye dsɨ́ɨ́dsi." 26 Áánélliihyéhjáa neébe: "Ehdu múúne mémeenúhi. Muurá ihñe llíyaatétsómeke éhnííñevu tsiiñe máajcú ditye illíyaatétsoki. Áánetu pevénéré pícyohíjcyámedítyú médojtúcúhi. 27 Téhdure eene avyéjuube o íjcyane iímíllétúne oke múnáátsohíjcyámeke ííllevu metsíváne o ɨ́ɨténáa médsɨ́jivétso."

Jerotsaréé pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Ja 12.12-19)

28 Ehdúhjáa diityéké iúwáábóné boone Jetsóó péé ímamyémuma Jerotsaréevu. 29-30 Aaméhjáa úújeté Bepajéema Betáániá coomícyú úníuri oríívo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúhjáa míítyétsikye ímamyémudítyú ɨpiihɨ́ré coomívú iwáállóómútsikye neébe:
—Cána écoomi ɨpiihɨ́ré cóómityu óóma méujcúté íayáne ɨ́ɨjúwúukej. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjɨváábeke metsíñaáyóne métsívaco. 31 Aane tsaate ámúhtsikye 'ɨvéébeké ámuhtsi métsíñaáyó' néhajchíí méneéco: "Ávyéjuubéne múhtsikye néénélliíhye."
32 Ahdújucóhjáa péémutsi dibye néhdújuco úújeténé dííbyedívu. 33 Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa ábábájajte nééhií:
—¿ɨvéébeké ámuhtsi métsíñaáyóhi?

34 Áánélliihyéhjáa neemútsi:
—Ávyéjuubéne múhtsikye néénélliíhye.
35 Aamútsíhjyáa tsajtyéjucóó dííbyeke. Áábé hallúhjáa wájyamúúnevu ɨ̌hbóne Jetsóoke nérijcyáróme. 36 Áijyúhjáa dibye péijyu juuva mɨ̌amúnaa ɨhbó íwajyámuunévu. 37-38 Aaméhjáa dííbyeke úraavyémé tsúúca oríívó bajúvú pɨ̌ɨ̌hime méénúráityuróné dibye méénuhíjcyáné hallúvú Píívyéébeke dúúruvámé kéévánécoba wáñécohíjcyá:
—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme:
—¡Maímijyu áánu Píívyéébe méméri tsááneéj! ¡Ahdícyane metsu ímíjyuuri Píívyéébeke maávyéjújtsoki!
39 Ehdúhjáa ditye néénáa tsaate paritséómú diityé pañe íjcyame néé Jetsóoke:
—Ávyéjuúbej, aatye díuráávye múnáake duhba ditye cúúvéhulléré iíjcyaki.
40 Árónáacáhjáa neébe:
—Muurá ditye dáíívyérónáa néwayúúneréjuco íhjyúcunúiyóne.
41 Aabéhjáa tsúúca Jerotsarééj pɨihɨ̌vú ímamyémuma úújetéébé tétsihdyu técoomi ɨ̌ɨ̌téne kímoovéhi. 42 Áánemáhjáa neébe:
—Múhdutú ihdyu ámuha Jerotsarée múnaa méwaajácúiyá Píívyéébema ámuha tsaímíyé meíjcyáiyóné íjcyájúcooróne. Árónáa tsá tene ámúhadívú bóhówáávéityú ámuha mecáhcújtsótúnélliíhye. 43 Muurá ámúhakye ímityúné pájtyeéhi. Ámúhá munáá ámúha cóómí ɨmɨ̌cáávéne ámúhakye méénuúhi. 44 Aame ámúhakye ɨdsɨ̌ jɨ́vétsóne páneere ámúhá jaaháñé wácávyáhcoó Píívyéébe ámúhakye pɨ̌aabójúcooróné ámuha metáhjállehíjcyáné déjúcotu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Duurúvájá pañétú náhjɨ̌he múnáake Jetsóó bóayóne
(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Ja 2.13-22)

45-46 Aabéhjáa duurúvájá pañévú iúcáávéne náhjɨ̌hénújcatsímyeke téjá pañétu ibóáyóne néehií:
—Muurá Píívyéébé waajácúhámɨtu nééneé: “Íjya tahjya tééjá lliiñévú mɨ̌amúnaa óóma íhjyúvahíjcyáijya.” Aaja ¿ɨ̌veekí ámuha naní múnáá jaríyéjuco medíllone?
47 Aanéhjáa paíjyuváré tééjá pañévú dibye úwaabóné tsaríllehíjcyámé llúúvájté avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, tsijtye avyéjujtee, íjcyame. Aaméhjáa ɨ̌tsámeíhijcyá ɨ̌ɨ̌né hallútú dííbyeke ɨdsɨ̌ jɨ́vétsóiyóne. 48 Árónáacáhjáa tsá ɨ̌ɨ̌né hallútú ditye dííbyeke méénúityuró mítyaméhjáa ími dííbyé uwáábó ɨ̌jtsúcunúnélliíhye.

Jetsóó ɨhtsútu
(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

20 1-2 Aabéhjáa Jetsóó duurúvájá pañévú pajtyéteju úwáábónáa llúúvájté avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevéjtsojtee, íjcyame itsááne dííbyeke néehií:
—¿Aca múúbé ɨhtsúturí u íjcyaabe eene ehdu nénehjɨ ú méénuhíjcyáhi? Cána múúhakye duubállej.
3 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Áyu cána téhdure ámúhakye ó díllone oke máañújcuj. 4 ¿Acáa múha
nééjuri Jóáauvu tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébépeé, mityá
mɨ́amúnaárée nééjuri?
5 Áánélliihyéhjáa tsaméére néjcatsíhi:
—Muurá 'Píívyéébée nééjuri tsótsohíjcyaábe' menéhajchíí meke nééíyoóbe:
"Áábekéráhjáa ¿ɨ́veekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?" 6 Áánetu 'mɨ́amúnaárée
nééjuri' menéhajchíí meke diitye mɨ́amúnaa tééné hallútú dsɨ́ jɨ́vétsóiyá
néwayúúnevu iáámúneri. Muurá paméváré cáhcujtsó ɨ́miáánéjucóo Píívyéébé
ihjyú uubálle múnáajpi diibye Jóáa íjcyane. 7 Ehdúhjáa nééneri iñúhnévéne
nééme iwáájácutúne. 8 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:
—Aanéjɨ́ɨ́va idyé ámúhakye ó úúbálleé múúbé ɨhtsúturí o méénuhíjcyáne.

Úmɨhé tehmé múnaa múhdurá dárɨ́ɨ́vémeíñetu íjcyáné uwáábo
(Mt 21.33-44; Mc 12.1-11)

9 Téhduréhjáa tsiiñe úwááboobe nééhií:
—Tsaapíhjyáa íúmɨhe bajtsó tsanéére óóvaá. Ápallívúhjáa tsaatéké
ityéhmétsoíñúne peebe tsiéllevu tsúúcaja téhulle iíjcyáíhullévu.
10 Áhullétúhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácútsihvu wálloobe íúníu
múnáájpikye dííbyema ditye iwállóóro téénetu dííbye éhné íjcyadúne.
Ahdújucóhjáa péeróóbeke ditye méénúpéjtsónetu dibye óómiñe íéveébe.
11 Áánélliihyéhjáa tsíjpiikye dibye wállóóróóbeke téhdure iúhbáne
méénúpejtsóme. Aabéhjáa idyé oomí íéveebére. 12 Áróné pañéhjáa tsíjpiikye
dibye wállóóbeke téhdure ditye túúvátsónetu íllurújuco dibye wááneé.
13 Áánéhjáa diibye úmɨhé aabájaabe nééhií: "¿Aane muhdúí íñe teéne?
Áyu cána hájchíwu mítyane o wájyúróóbekéréjuco o wálloókij. Dííbyeke
íhya avyéjúúlléiyóme." 14 Ehdúhjáa iñééne íllíkyeréjuco dibye wállóóbeke
iájtyúmɨ́ne néjcatsímye: "Aabye muurá íllíyéjuco íñe cáánínúiyóne.
Áánélli metsu dííbyekéréjuco medsɨ́ jɨ́vétso mehnéréjuco tene iíjcyaki."
15 Ahdújucóhjáa tétsihdyu kémuéllevu itsájtyéébeke ditye dsɨ́ jɨ́vetsóne.
Ehdúhjáa Jetsóó iúúbállétsihdyu nééhií:
—¿Aane íñe diibye tépallí aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú diityéké
eenée íúmɨhévú dibye téhmétsoíñúmé ímityúné dárɨ́ɨ́vémeímyeke? 16 Muurá
diityéké tééné hallútú ɨdsɨ́ jɨ́vétsóne tsíjtyekéréjuco dibye téhmétsoíñé tépallívu.
Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tétsihyi íjcyame nééhií:
—Óvíi ihdyu Píívyéébe múúhakye tehmé tehdu muha meíjcyátuki.
17 Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityédívú ɨ́ɨ́téne nééhií:
—¿Aca muhdú nééiyóné Píívyéébé waajácúháámɨtu íllu nééhií:
Tsaúpe nééwayu jáahání wákimyéi múnaa iñéhnílléne waagóórou
pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu?
18 Aane muurá teeu nééwayúdú o néébé uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi.
Áámedívú o cáyobáávatécooca íllurújuco ditye wágóóóveíñe.

Ííñújɨ́ avyéjúúbé wáábyuta dsɨ́ɨ́dsike ditye áhdotsóne
(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mc 12.12-17)

19 Ehdúhjáa Jetsóó taúhbájú uwáábojtémá llúúvájté avyéjujtéké múu
llébóobódú úwaabóné iwáájácúne imíllerómé téijyúré dííbyeke iékeevéne.
Árónáacáhjáa íllityémé mɨ́amúnáadi.

20 Aaméhjáa ɨmiáámédú tsaatéké dííbye éllevu wallóó ditye dííbyeke ávyéjúúbedítyú díllone dibye múhdurá áñújcúhajchíí tééné hallútú dííbye éllevu itsájtyéroki. 21 Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú tehdújuco u úwáábohíjcyáné keená Píívyéébe mɨamúnáadívú túјkevéélleјɨjtó tsijtye múhdurá úhdivu ɨjtsúcunúróneri ɨɨcúvétuubére. 22 Aabe cána múúhakye diñe díicyánéjcutuj: ¿A tehdújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsɨɨdsike ditye áhdótsohíjcyáné maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

23-24 Ehdúhjáa ímityúné ɨɨjtsámeíñemáyé ditye nééne Jetsóó iwáájácúne néé diityéke:

—¿ɨveekí ehdu ámuha oke médárɨɨvéhi? Áyu cána oke méuujétsó dsɨɨdsɨјɨvuj. Ahdújucóhjáa ditye úújétsoјɨ ɨɨɨténe neébe: ¿Aca múhúmɨ náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééјitu? Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tséétsá húmɨ nááve. Áábe méméré íñe tééјitu. 25 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhíjcyá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.

26 Ehdúhjáa dííbyeke dárɨɨverómé tsá píívyetétú dííbyedívú iñéétsóiyóne. Aaméhjáa ehdu dibye nééneri iúllévenúne tsá ɨiná íhjyuvájúcootúne.

Dsɨјivémé muhdú tsiiñe bóhɨine tsaate díllone
(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

27 Ááné boonéhjáa tsadotséómudítyú tsaate péé dííbye éllevu medsɨјivémé tsiiñe mebóhɨine cáhcújtsotúme.

28 Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsɨɨmávátuube dsɨјɨvéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñe dííbyeréjuco ɨtsɨɨmáva díílledívú íñáhbeúvúu tsɨɨmáváiyóne. 29 Aanée ijcyámé 7-meva tsané nahbému. Áámedítyúu ámíaabe ityáábávárólléjtane dsɨјivé tehdu tsɨɨmávátuúbe. 30 Ááné boonée bóneebe díílleke táábávároobe téhdure dsɨјivé tsɨɨmávátuubére. 31 Ááné boonée tsijtye bónejte díílleke táábávarómé téhdure dsɨјivé tsɨɨmávatúme. 32 Ááne nihñévúrée díílleréjuco dsɨјivéne. 33 Aane cána múúhakye diñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyaíñé tsiiñe ditye bóhɨɨcoóca?

34 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ihdyu ííñújɨri íjcyame táábávácatsíhi. 35 Áánetu ɨmiáámé dsɨјivémé tsiiñe bóhɨime níjkyéjɨri iíjcyácooca tsáhájuco táábávájcatsíityúne. Tsíhdyuréjuco ditye íjcyaíñe. 36 Aame tsáhájuco dsɨјɨvéityú Píívyéébej tsɨɨmé íjcyame níjkyéjɨ múnaáduréjuco néémeé. 37 Muurá ɨmiááné dsɨјivémé tsiiñe bóhɨɨhi. Muuráhjáa Moitséeúvú teene úúballé úméhéwu péétécunúné pañétú Píívyéébe dííbyeke íllu nééneé: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó ijcyáhi.” 38 Ehdúu Píívyéébe néénetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá dibye nééítyuró diityé Piivyéébé iíjcyane. Muurá dííbyedívú tsá múha dsɨјɨvetú tétsɨhjɨ daíhañe.

39 Ehdúhjáa diityéké dibye nééníllii tsaate taúhbájú uwáábojtédítyú nééhií:

—Uwááboóbej, tehdújuco u nééneé.

40 Aaméhjáa tsáhájuco dííbyeke tsiiñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane
(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

41 Áijyúhjáa idyé Jetsóó néé diityéke:
—¿Aca muhdú ɨ́ívane ámuha ménehíjcyá Críjto Dabíiúvúj tsiɨiménémúhaabe íjcyaíñe? 42-43 Ááneráhjáa dííbyeúvú íjcyároobe dííbyedítyú néé íwaajácuháámɨtu:
Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúi diicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”
44 Ehdúhjáa muurá Dabíiúvú dííbyeke Íavyéjúúbedi dillóhi. Aane ¿muhdú dííbyeúvúj tsiɨiménémúhaabe íjcyáiibye Críjtoó? Ehdúhjáa Jetsóó néehií.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpɨ́vetsóne
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 11.37-54)

45 Aabéhjáa pámeere lléébónáa néé ímamyémuke:
—Téiɨibúwá tsáma méíjcyaco. 46 Tsá múu ɨ́ívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte mɨ́amúnaa diityéké iávyejúúllekíyé cááméjácobájɨvu úcámeíhíjcyánetu. Muurá pihcyáávejááné pañe imíllémé íboohówátsihjɨ́vúré iácuuvéne. Áhdure wañéhjɨ pañe imíllémé íimítsɨhjɨ́vúré imájchone. 47 Aame pííbájyujte walléémudítyú dótuhíjcyá diityé jaaháñe. Ááné nucójpɨ́ muurá cááménécóbaúvú ihjyúvahíjcyarómé Píívyéébema. Ehdu muurá dárɨ́ɨvémeímyeke Píívyéébe ɨ́cúbáhraáhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Pííbájyulle dsɨ́ɨdsike pícyoóne
(Mc 12.41-44)

21 1 Aabéhjáa duurúvájá pañe íjcyánáa mɨ́amúnaa picyóócunú dsɨ́ɨdsike Píívyéébé wáábyuta. Ehnéva múnaáhjáa mítyanéhjɨ́ picyóóhií. 2 Áánáacáhjáa pííbájyulle ɨ́dátsó picyóó mɨ́jɨ́hwuúcúre. 3 Aanéhjáa ɨ́ɨ́ténе neébe:
—Ámuúhaj, muurá áámye pííbájyulle ɨ́dátsó néérolle picyóó pámé ehnííñevúre. 4 Muurá tsijtye dsɨ́ɨdsɨ́varómé picyóó uhjénéhjɨ́re. Áánetu pícyoolle páneere téene tájpí iíjcyáiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó néeneé
(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

5 Téijyúhjáa tsaate ímamyémudítyú ihjyúvá duurúvaja imíwu néwayúúnetu méénúmeíñeri, ditye bóhbánuhíjcyánéhjɨtu imíwu teja ícyáávétsámeíñéhjɨri.
6 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néehií:
—Ároja muurá wácávyáhcáméiíhi.

Jetsóó tsááíñé ɨhde pájtyéiñéhjɨ
(Mt 24.3-28; Mc 13.3-23)

7 Ehdúhjáa dibye néénéllii dííbyeke néémeé:
—Uwáábooébej, ¿aca múijyú pajtyéiñe eene múúhakye u néhíjcyanéhjɨ? ¿Aca ɨ́ínetú muha méwaajácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñe?
8 Áánélliihyéhjáa neébe:
—Ehdu nééme tsáma wajácútsi méíjcyaco ámuha maállítsámeítyuki. Muurá o tsááiñe tsúúca pɨ́ɨhícooca íjcyaímyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame

nehíjcyaá diibyéjuco Críjto iíjcyane. Árómeke mécáhcújtsodíñe. 9 Téhdure pahúlleváré méénujcátsí íjcyáné uubállé ámuha melléébóóhi. Áróneri méíllityédíñe. Pane méijtsúcunúdí téijyu tsúúca o bóhówááveíñe. Tsáhái téijyu o bóhówáávéityúne. Árónáa ihdyu ehdu nénehjɨ tujkénú pájtyeéhi.

10 Muurá tsáné iiñújɨ múnaa tsííñé iiñújɨ múnáama méénujcátsiíhi. 11 Áhdure ávyétá ɨhnáhó ííñujɨ vááúméiíhi. Áijyu íjcyaíñé ájyabááne, cheméháñé, pahúlleváre. Áhdure íévéhoowávú apíichó nénehjɨ bóhówááveéhi.

12 Ehdu nénehjɨ pájtyéíñé ɨhde cáhcújtsotúmé ámúhakye ɨ̈cúbáhrámeke tsájtyeé pihcyáávejááné pañévú muhdú ámuha meícyahíjcyáné ámúhakye idílloki. Áhdure ámúhakye ííñújɨ̈ avyéjujté éllevu itsájtyémeke cuvéhoojánuímye. Ehdu muurá ámúhakye mɨ̈amúnaa dárɨ̈ɨ̈veé oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. 13 Ááné hóówari ámuha táuwááboju diityéké méúwáábóóhi. 14 Árónáa ihdyu tsá ámuha meíjyácunúityú muhdú ámuha diityémá meíhjyúváíñeri. 15 Muurá ihdyu ámúhakye ó ájcuú muhdú ámuha diityéké meúwáábóíñé tujkévejúvu. Áijyu ámúhakye múnáátsohíjcyámé íllure ámuha maálliñe néhijcyámé ámúhadívú táhjátsáméiíhi. 16 Muurá ámúháj caanímú, ámúhá nahbémú, ámúha hájkímú, tsijtye ámuha menáhbévahíjcyároméhjɨ̈ ámúhakye téijyu ímityúné dárɨ̈ɨ̈veéhi. Muurá tsaatéké ámúhadítyú dsɨ̈jɨ̈vétsoímye. 17 Ehdu muurá oke cáhcújtsotúmé ámúhakye tsarílleé oke ámuha mecáhcújtsóné hallútu. 18 Árónáa tsá ámúhá níwáujɨ̈ɨ̈né íjcyárónetu tsájɨ̈ubáré wágóóóvéityúne. 19 Ahdícyane ihdyu ámuha panéváré maáábúcúhajchíí mépájtyéteéhi.

20 Áhdure tsííñé iñújɨ̈ɨ̈ne múnaa Jerotsaréé mɨ̈caavéné ámuha mewáájácúcooca múu néé tsúúca técoomi wágóóóveíñe. 21 Áijyu méwáácunúcó cáméhbaúnevu Jodéá iiñújɨ múnaa ámuha meíjcyame. Áhdure técoomí múnaa óvíi néhi wáácunú tsiéllevu. Aane íúmɨhé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí técoomívu. 22 Ehdu íjcyaíñé ɨ̈cúbáhraméí mɨ̈amúnáama ditye ímityúné dárɨ̈ɨ̈vémeíhíjcyáné déjúcotu Píívyéébé waajácuháámɨtu tene némeídyújuco. 23 ¡Máɨdáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléémú éévájtema tsijtye ñohñójtérei ɨ̈ɨ̈tsɨ̈ɨ̈méwuúmú íjcyámeke! Muurá ávyétá kimóhcó nééné ɨ̈cúbáhraméí pájtyeé téijyu ííñújɨri íjcyáné mɨ̈amúnáadívú Píívyéébe cáyobáávatécooca. 24 Tsaatéké muurá dsɨ̈jɨ̈vétsoímyé méénujcátsí pañe. Áánetu tsíjtyeke tsajtyéimye tsíñéhjɨ̈ iñújɨɨnévu. Ááné boone jodíómú íjcyátúné mɨ̈amúnaáréjuco teene Jerotsaréé cáávácuíñé Píívyéébe diityédívú técoomi ɨ̈hvéjtsóné hajchótá tétsihyi iíjcyaki.

Jetsóó tsáácooca pájtyéiñéhjɨ

(Mt 24.29-35, 42-44; Mc 13.24-37)

25 Aane ehdu nénehjɨ pájtyéné boone nuhba cóójɨ̈ejpii, péjcóejpii, mɨ̈ɨ̈curuu, íjcyane múhduréjucó íjcyaíñe. Téhdure ávyétá ɨhnáhó móañe nóhjɨ̈neri cáhcújtsotúmé íllítyeéhi. 26 Éhdúcóbaúvú nénehjɨ ííñújɨri íjcyácooca muurá mɨ̈amúnaa iíllityéneri ílluréjuco wájácúrátúúúveíñe. Ehdu páneere íévéhóówari ɨ̈htsútunéhjɨ̈ íjcyane mujtáraba íjcyaáhi. 27 Áijyu ihdyu Mɨ̈amúnáájpidívúu o ípívyééveebe páneere táɨhtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. 28 Ehdu tene pájtyécooca múu íllure ímíjyuuvéhi. Muurá tééné boone tsúúca ámuha máállíjchuú múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. Áijyu ihdyu tsaímiyéjuco ámuha meíjcyaíñe.

29 Téhduréhjáa tsiiñe diityéké neébe:
—Cáhawáá méijtsúcunu higyéérahema tsííñé uméhééné muhdú íjcyane.
30 Muurá téhehjɨ béhjɨ́vácooca tsúúca méwaajácú píjcyaba pɨ́ɨ́hine.
31 Ahdu ííñújɨri ténehjɨ íjcyácooca méwaajácuco tsúúca Píívyéébé avyéjú bóhówáávéíñe éévé úújeténe.
32 Aane ɨ́miááné ámúhakye o néé ehdu nénehjɨ pájtyeíñé íñéi ííñújɨri páhdure mɨ́amúnaa íjcyápíñáaáca. 33 Muurá ííñújɨma páneere íévéhóówari íjcyanéhjɨ́ wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámúhakye o néhijcyáné tsá múijyú wágóóóvéityúne.
34 Áánélliɨ tsáma téɨɨbúwá méíjcyaco tsiiñe o tsáábe ámúhakye o túvaaóvátu llíyiicyáveháñeri, tsíñéhjɨri, ámuha meíjcyámeke. 35 Muurá iímillédúré íjcyámeke ó ábájɨ́nejcuú éhne múúne iyáábeke dahpe ábájɨ́nejcúdu. 36 Áánélliɨ múu téɨɨbúwá iíjcyáne Píívyéébema paíjyuváré ihjyúvá ténehjɨ ámúhakye imújtátsótuki. Áijyu ihdyu ámuha méúújéteé óhdivu Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú ɨ́ɨ́nerí núcójpɨ́vetúme.
37 Ehdúhjáa Jerotsaréeri íjcyaabe Jetsóó duurúvájá pañévú úwáábohíjcyáhi. Aabéhjáa meííjyunúdú pehíjcyá oríívo bájú íjcyátsihvu tétsii icyúwaki.
38 Aanéhjáa paíjyuváré cúúvénetúré mɨ́amúnaa pehíjcyá duurúvajávú dííbyé uwáábó illéébúcunúki.

Jetsóoke iékééveíñé ditye pityácójcatsíñe
(Mt 26.1-5, 14-16; Mc 14.1-2, 10-11; Ja 11.45-53)

22 1-2 Téijyúhjáa pajtyété wañéhjɨ́ óórityúne pááá máchómeíhíjcyáné wañéhjɨ́ lleváríjyuco íjcyánáa llúúvájté avyéjujtémá taúhbájú uwáábojte ɨ́jtsámeí muhdú Jetsóoke ɨdsɨ́jɨ́vétsoíñe. Árónáacáhjáa íllityémé mɨ́amúnáadi.
3 Áánáacáhjáa Jóóda Ijcarióóté pañévú tsúúca Naavéné úcaavé tsaapi Jetsóó mamyémúejpi íjcyáábé pañévu. 4 Aabéhjáa péé diitye llúúvájté avyéjujtémá duurúvájá tehmójte éllevu diityémá ipityácójcatsí muhdú dííbyedívú iékéévétsoíñe.
5 Ááneríhjyáa iímíjyúúvéne imíllémé dííbyeke iáhdone. 6 Áánélliihyéhjáa ɨ́jtsámeíjyúcoobe mítyane mɨ́amúnaa íjcyátútsihvu dííbyedívú iékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone
(Mt 26.17-29; Mc 14.12-25; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

7 Aanéhjáa tsúúca teene pajtyété wañéhjɨ́ óórityúne pááá máchómeíhíjcyáné wañéhjɨ́ pañe tsájaatsá múnaa obééjake dsɨ́jɨ́vétsohíjcyáné wañéhjɨ́ lleevájucóóhií. 8 Áijyúhjáa Péédorómá Jóáámútsikye Jetsóó néehií:
—Mééma mémeenúté wañéhjɨ majchó memájchoki.
9 Áánélliihyéhjáa neemútsí dííbyeke:
—¿Aane kiávú ú imíllé muhtsi meméénune?
10-11 Áánélliihyéhjáa neébe:
—Ámuhtsi Jerotsaréevu mepéémutsi tsaapi llíyiíhyori nújpáñújéébedívú meúújetéébema mepééne tééja múnáájpikye méneéhi: “Múúhá uwááboobéne múhtsikye néé kiává íchii tsaho mɨ́jcoho íjcyane téého pañévú dibye múúhama pajtyété wañéhjɨ majchó májchóihyo.” 12 Áánélliɨ ámútsikye úújétsóiibye córɨ́ɨ́hócoba néého tsúúca ímíbájchómeíhyó cáámééɨ́jɨri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméénuco.
13 Ahdújucóhjáa péémutsi dibye néhdújuco iúújeténe téého pañévú méénune majcho.

14 Aanéhjáa tsúúca ditye májchóíñe éévé úújetédú majchójúcoobe ímamyémuma.
15 Átsihvúhjáa diityéké neébe:
—Ímí ó ɨjtsúcunú íñe pajtyété wañéhjɨ májchó ámúhama o májchone nihñéréjuco. Tsúúca muurá ámúhadívú ó dsɨ́ jɨ́veéhi. 16 Aane tsáhájuco tsiiñe ámúhama o wáñehjɨ́vatéityú íñe pajtyété wañéhjɨ. Árónáa ihdyu páneere muhdú óhdityu úúbállémeíhijcyáné oke pájtyéné boone tsaméhjɨ́ Píívyéébé avyéjuríyéjuco meíjcyame mewáñehjɨ́vatéiñe.
17 Ehdúhjáa iñétsihdyu ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa neébe:
—Áju, íñe pámeere maádo. 18 Muurá tsáhájuco tsiiñe ámúhama o ádóityú íñe óóvajpácyó Píívyéébé avyéjuri tsaméhjɨ́ meíjcyáiñévújuco.
19 Átsihdyúhjáa idyé pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhɨ́nunévú diityéké iwájtúne neébe:
—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu paíjyuváré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ɨ́cúbáhrámeíñé ámuha meɨ́tsaavéne.
20 Téhduréhjáa teene adóvú diityéké iájcúne neébe:
—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú ámuha meícyahíjcyáné pityájcoju tádsijɨ́veri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñé ámuha mepájtyetéki. 21 Aane muurá íchihyi mééma majchórí diibye óhdivu méénútsóiíbye. 22 Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco óhdityu tene némeídyújuco oke tene pájtyeíñé Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke. Árónáa ihdyu máɨdáátsoju tene pájtyeíñé eene óhdivu méénútsóóbeke.
23 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii díllójcatsímyé caabyé diityédítyú dííbyedívú méénútsoíñe.

Jetsóó mamyémú táhjájcatsí caabyé diityédítyú ɨ́htsútuube íjcyáiyóneri

24 Átsihdyúhjáa táhjájcatsímyé caabyé diityédítyú ɨ́ihtsútuube íjcyáíyóneri. 25 Árónáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:
—Muurá ííñújiri ávyéjujte imíllé ityáuhbáné téénetu diityéké mɨ́amúnaa ɨ́htsútujtédí idílloki. Ááne itsúcunúhijcyámé tehdújuco imyéénune. 26 Tsá múu tehdu néétune. Muurá ihdyu ɨdáátsóóbeúvú néébe tsaímíyé tsíjtyeke ɨ́ɨ́cúvehíjcyaabe ɨ́htsútuube ijcyá pámé túkevéjtsoóbe. 27 ¿Aca caabyé ɨ́htsútuube ávyéjuúbe? ¿A eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsaapi majchótú ɨ́ɨ́cúveébe? ¿Mityá eene dííbyeke ɨ́ɨ́cúveébej? Muurá mɨ́amúnaa ijtsúcunú eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsijtye ɨ́ɨ́cúveebe ɨ́htsútuube íjcyane. Áánetu ihdyu eene ɨ́ɨ́cúvehíjcyaabédú o néébe ámúhama ó ijcyá ámúhakye o pɨ́ááboki.
28 Muurá ávyétá imítyú nénehjɨ oke pátyehíjcyárónáa ímí ámuha óóma méijcyá oke ɨ́hvéjtsotúme. 29 Áánéllii ámúhakye ó picyóó Llihíyóo oke pícyohdu avyéjujte ámuha meíjcyaki. 30 Áámema muurá ɨ́ɨ́né imíjyaú ámúhama ménahbévájcátsií táavyéjuri. Aame ámuha ijraéémú 12-hava íjcyámedítyú cáhcújtsótúmema méímíbájchoó muhdú ditye ícyahíjcyáne.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíiñe
(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Ja 13.36-38)

31 Ehdúhjáa iñétsihdyu Jetsóó Tsimóoke néehií:

—Tsímoj, Naavéné Píívyéébeke táúmeí ámúhadítyú iñéhco caabyé ɨ̈miáábé íjcyáábeke éhne múúne tríígotu iímí menéhcodu. 32 Árónáa tsúúca díhyallúvú ó táúmeí piáábó oke u ɨ̈hvéjtsótuki. Aabe ihdyu óvíi díñahbémuke ú pɨ̈aabó téhdure ditye ímí oke iúráávyeki.

33 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco, Ávyéjuúbej, ɨ̈miááné tsá uke o ɨ̈hvéjtsóityúne. Muura uke ditye cúvéhoojánúcooca óómájuco ditye meke cúvéhoojánuíñe. Áhdure uke ditye dsɨ̈jɨ̈vétsócooca óómájuco ditye meke dsɨ̈jɨ̈vétsoíñe.

34 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Árónáa muurá, Tsimo, ípyejcójuco oke u úráávyeróné u tóónuíñé cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúva.

Jetsóó ɨ̈cúbáhrámeííñe pɨ̈ɨ̈hɨ̈jucóóne

35 Átsihdyúhjáa tsiiñe neebe diityéke:

—Éíjyúu muurá ámúhakye uwáábovu o wállóócooca o néé ámúha dsɨ̈ɨ̈dsima tsípaajɨ̈jɨ̈ ámúháj túhápaajɨ̈né ámuha metsájtyétuki. ¿A téijyúu tsáneetu ámuha méviióhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tsáháa muha ɨ̈ɨ̈netú mevííotúne.

36 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa ícyooca métsajtyécó ámúha dsɨ̈ɨ̈dsɨi, ámúhá nɨitsúmuu, íjcyane. Áánetu nɨ̈tsuwáávatúmé óvíi hállúeja íwajyámú iñáhjɨ̈hénúne ɨ̈nɨitsúwá ujcúhi.

37-38 Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuúbej, íjcyawáácú míwáácu múúhadi. Áánélliihyéhjáa neébe: Íhya téhduwáácújuco. Muurá tsúúca oke pajtyéiñe tsúúcajátújucóo Píívyéébé waajácúháámɨtu íllu óhdityu tene néhdújuco: “Muurá ímítyúmé raahórí itsájtyéébeke téhdure ímítyúúbedi dílloímye.” Ehdúhjáa óhdityu tene némeídyújuco muurá oke tene pájtyeiñe.

Píívyéébema Jetsóó íhjyuváne

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

39 Ehdúhjáa ímamyémuke iñétsihdyu ipyéhijcyádú oríívo bájú íjcyátsihvu péébema téhdure péémeé. 40 Átsihvúhjáa iúújetédú neebe diityéke:

—Píívyéébema méihjyúvaco ámuha mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeítyuki.

41-42 Ehdúhjáa iñééne ɨ̈ɨ̈neebe diityédítyú éhne múúne nééwayu maáámune úújeténé hajchóta. Átsihvúhjáa ɨmɨ̈móúúvene Píívyéébema ihjyúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáániíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ɨ̈cúbáhrámeíñe. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óóma meénuj.

43 Áábedívúhjáa níjkyéjɨ múnáajpi bóhówaavé dííbyeke ɨpɨ̈ááboki. 44 Aabéhjáa ɨ̈hnáhó tééneri ávyevécunúúbé Píívyéébema íhjyúvaabe tówaane waapé túipácyoma.

45 Átsihdyúhjáa ímamyému éllevu péébe úújeté dííbyeke ikímóóvéne pávyeenúmé cuwárí íjcyámedívu. 46 Áámekéhjáa neébe:

—¿Muhdúami ɨ̈ɨ̈vane ámuha mécuwaj? Maájkyéne méihjyúvá Píívyéébema mávaríjchojúúnevu ámuha metáhjátsámeítyuki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Ja 18.2-11)

47 Ehdúhjáa dibye néénáa tsúúca mítyame mɨ́amúnaa wajtsɨ́ tétsihvu. Áámekéhjáa Jóóda tsuullé tsaapi dííbyé mamyémúejpi íjcyaábe. Aabéhjáa dííbyedívú iwájtsɨ́ne chohchócú dííbyeke. 48 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca muhdú eene, Joda, oke u chóhchóneri óhdivu ú méénutsó Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívu?

49 Aanéhjáa ɨ́ɨ́ɨ́téne ímamyémú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, métsu aatyéké meméénu ménɨ́ɨtsúmuri.

50 Árónáacáhjáa tsúúca tsaapi diityédítyú llúúvájté avyéjúúbé úníu múnáájpí núúmɨho ɨ́mɨánéjcúeho wállórɨhjúcúhi. 51 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Óvi íjcyaábe. Óvi ihdyu muhdú oke meenúme.

Ehdúhjáa néébere cámahjácó dííbyé núúmɨho. 52 Átsihdyúhjáa llúúvájté avyéjujtee, duurúvájá tehméjtee, túkevéjtsojtee, íjcyámeke neébe:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáá taéllevu nɨ́itsúmuma, cávaájcoháñema? 53 Áánerá íhyajchótá ámúhama duurúvájá pañe o íjcyáábeke keená muhdú ámuha oke meméénuhíjcyáne. Árónáa ihdyu ícyooca tsúúca ámúhaj tééveri Naavéné kyéhéjkímyeíhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Ja 18.12-18, 25-27)

54 Áábekéhjáa tsúúca iékéévéébeke llúúvájté avyéjúúbe jávú ditye tsájtyéébeke Péédoro úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. 55 Áijyúhjáa lláhajtsɨ́vú tsaate icyújuwááñúnetu pɨ́hmɨhíjcyáme élletu téhdure pɨ́hmɨ́ɨ́be. 56 Áánáacáhjáa tétsíí wákimyéi múnáalle pɨhmɨ́rí íjcyáábedítyú nééhií:

—Áánúu muurá téhdure Jetsóoma ícyahíjcyáhi.

57 Árónáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu, muulle, o wáájácúnejɨ́ɨ́ dííbyeke.

58 Ááné boonéwuúréhjáa idyé tsijpi dííbyeke nééhií:

—Uu éhne téhdure diityéejpi.

Árónáacáhjáa neébe.

—Tsáha muúbej, tehdu diityéejpi o íjcyáábejɨ́ɨ́vari.

59 Ááné boonéhjáa idyé tsíjpiiyéjuco nééneé:

—Ɨmiááné muurá áánu diibyéjuco Jetsóomáa ícyahíjcyaabe Gariréa múnáajpi.

60 Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tehdu, muube, o wáájácúúbedíjɨ́ɨ́ óóma ú ihjyúváhi.

Ehdúhjáa dibye néénáa tsúúca cáraca májtsiváhi. 61 Áánélliihyéhjáa Jetsóó dííbyeke révoúcunúhi. Áánetúhjáa ɨ́tsááveebe dibyée nééneé: “¿Muurá ípyejco cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúvá ú tóónuú oke u úráávyeróne?” 62 Aabéhjáa tétsihdyu áachívú ipyééne ávyétá ihnáhó tááhií.

Jetsóodi ditye úúhɨ́vaténe

(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

63 Áánáacáhjáa Jetsóoke téhmeme dííbyedi iúúhɨ́vaténe meenúhi. 64 Dííbyé hálluúúcúhjáa iwátájcóóbeke iwábáájcóne néémeé:

—¿Cána waajácú múha uke méénunej?
65 Áánemáhjáa éhnííñevúré uuhɨ́vatémé dííbyedi.

Túkevéjtsojté úmɨ́wari Jetsóó íjcyane
(Mt 26.59-66; Mc 14.53-65; Ja 18.19-24)

66-67 Ááné tsitsɨ́ɨ́vevúhjáa túkevéjtsojtee, llúúvájté avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ipítyácócatsíhíjcyátsihvu dííbyeke itsájtyéébeke néehií:
—¿A ɨ́mɨááné diibyéjuco uu mɨ́amúnáake pájtyetétsoóbe? Cána múúhakye duubállej.
Áánélliihyéhjáa neébe:
—Muurá diibyéjuco o íjcyane ámúhakye o néérone tsá ámuha mecáhcújtsóityúne. 68 Pane ámúhakye o díllone ámuha maáñújcúne oke maácádsɨ́jcaáyokíjɨ́ɨ́va oke médillóhi. 69 Aane cáhawáá óvíi ícyoocátú Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe ɨ́htsútuube Píívyéébé úníuri ó ijcyáhi.
70 Ehdúhjáa dibye néénéllii nééme dííbyeke:
—¿Áánélliihyéhaca ihdyu ɨ́mɨááné Píívyéébé Hajchi uú?
Áánélliihyéhjáa neébe:
—Éée, diibyéjuco oó.
71 Ehdúhjáa dibye néénéllii néjcatsímye:
—ɨ́ɨ́nélliihyécó tsijtye éhnííñevu dííbyé hallúvú úúbálléiyáhi. Muurá íñe melléébóneríyé ímityúné ihjyúvaábe.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Ja 18.28-38)

23 1 Aanéhjáa páméhcobáré Jetsóoke tsajtyé tééné iiñújɨ́ ávyéjuube Pirááto éllevu. 2 Átsihvúhjáa dííbyé úmɨwávú dííbyedívú iñéétsóro néémeé:
—Áánu mɨ́amúnáake ííbórɨ́nuubéré pehíjcyáhi. Nehíjcyaabe meeva ɨ́veekí ávyéjuube Tséétsa romáánómuubéré íjcyáábé wáábyuta dsɨ́ɨ́dsike ditye áhdotsóné maáhdohíjcyáne. Téhdure nehíjcyaabe mɨ́amúnáakévá ipájtyetétsoíñe. Áhdure nehíjcyaabe muuhává jodíómú avyéjuube iíjcyane.
3 Áánélliihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:
—¿Ava ɨ́mɨááné uu jodíómú avyéjuúbej?
Áánélliihyéhjáa neébe:
—Éée, diibyéjuco oó.
4 Áánélliihyéhjáa Piráátó néé llúúvájté avyéjujtémá pámeere tétsii tsijtye íjcyámeke:
—Áánerá tsá dibye ɨ́ɨ́né imítyúné méénúturóne.
5 Árónáacáhjáa tsɨ́jpánécoba néémeé:
—Áánerá pámeere Jodéá iiñújɨ múnáake ííbórɨ́nuubéré pehíjcyá múhdurá iúwáábóneri. Muuráhjáa Gariréá iiñújɨ múnáadítyú túíjkénuube íñe téénema íílléjuco tsááneé.

Heróóde éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

6 Ehdúhjáa ditye néénéllii Piráátó dilló diityéké ɨ́mɨááné Gariréa múnáajpi dibye íjcyáhajchíí iwáájácuki. 7 Aanéhjáa téhulle múnáajpíjyuco dibye íjcyane ditye néénéllii wálloobe dííbyeke tééné iiñújɨ́ avyéjuube Heróóde

éllevu. Téijyúhjáa téhulle Jerotsaréeri diíbye. 8 Aabéhjáa mítyane ímíjyuuvé Jetsóoke iájtyúmɨneri. Tsúúcajájucóhjáa dibye ímílleróné dííbyeke iájtyumɨné dííbyedítyú ditye íhjyúvahíjcyáné illéébónema. Imílléroobéhjáa iájtyumɨné dibye méénúráítyuróné méénune. 9 Áánemáhjáa mítyane panéváré dílloobe dííbyeke. Árónáacáhjáa tsá dibye áñújcutúne. 10 Áijyúhjáa idyé tétsihyi llúúvájté avyéjujtémá taúhbájú uwáábojte íjcyame ímityúné dííbyé hallúvú úúballéhi. 11 Áábedíhjyáa diibye Heróódé ítsodáhómuma iúúhɨvaténemáyé ujcó ávyéta ímí nééné wajyámuunévú ávyéjuube múúne úcáávéné wajyámuunévu. Áábekéhjáa tsiiñe wálloobe Pirááto éllevu. 12 Téijyúhjáa diibye Piráátoma Heróódemútsí wajyújcatsí ɨhdée néhníllécatsíhíjcyáromútsi.

Jetsóoke ditye dsɨjɨvétsoíñe

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Ja 18.39–19.16)

13 Aanéhjáa Piráátó pihjyúcú pámeere mɨamúnáake llúúvájté avyéjujtémá tsijtye avyéjujtéke. 14 Áámekéhjáa neébe:

—Ámuha íñe áánúke taéllevu métsivá dibyévá mɨamúnáake ímityú dárɨɨvehíjcyáné ámuha menéénema. Áábeke muurá íñe ámuha meɨɨténeríyé ó díllorához. Árónáa tsá dibye ímityuube íjcyatúne. 15 Muurá Heróódé íjcyároobe tsá wáájácutú ɨɨné imítyú dibye méénune. Áánéllii muurá íñe óómíchoobe tsiiñe meéllevu dííbyeke. Aabe ɨɨné hallútú dsɨjɨvéíyónejɨɨvari. 16 Áánéllii íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácádsɨjcaáyoóhi. 17 Ehdúhjáa Piráátó néé paíjyuváré tsáápiikye cúvéhóójari íjcyámedítyú pajtyété wañéhjɨ pañe iíchívyétsohíjcyánélliíhye.

18 Árónáacáhjáa pámeere néé kéévánécoba:

—¡Tsá muha meímílletú Jetsóoke maácádsɨjcaáyóne! ¡Barabáakéré muha méimíllé meíjchívyetsóne!

19 Ácoocáhjáa diibye Barabáake cuvéhoojánúmé ávyéjujtéké dibye ímityúné dárɨɨvehíjcyáné hallútu, téhdure dibye mɨamúnáake dsɨjɨvétsohíjcyáné hallútu. 20-21 Aanéhjáa Piráátó Jetsóoke iácádsɨjcaáyóné iímílléne tsiiñe diityémá íhjyúvárónáa éhnííñevúré néémeé:

—¡Wa ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu dííbyekej!

22 Áánélliihyéhjáa tsiiñe neébe:

—¿Aca ɨɨné imítyúné méénuúbe? Keenéiyó o wáájacúné dibye ímityúné méénune tééné hallútú ɨdsɨjɨvéiyóne. Áánéllii ihdyu íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácádsɨjcaáyoóhi.

23 Árónáacáhjáa mítyane imíllémé dííbyedívú dibye wátyétyéhcutsóne. 24-25 Áánélliihyéhjáa awáá diibye Piráátó ílluréjuco dííbyeke ɨhvejtsóné diityé hójtsɨ pañévú ditye iímillédú imyéénuki. Áánemáhjáa Barabáakéréjuco dibye íjchívyetsóné ímítyuube íjcyánéllii ditye cúvéhoojánúróóbeke.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Ja 19.17-27)

26 Aaméhjáa Jetsóoke páwachékevu iwátyétyéhcúíhullévú tsájtyeme cábuuvé Tsirééne múnáajpi Tsimóó íúmɨhétú óómííbyedívu. Áábekéhjáa íhbutsómé Jetsóoke iwátyétyéhcúíwachékevu.

27 Áijyúhjáa mítyane mɨamúnaa Jetsóoke úraavyéhi. Mítyaméhjáa walléémú dííbyeke táámere péehií. 28 Áámekéhjáa ɨɨɨténe neébe:

—Ámuúha Jerotsaréé walléémuj, oke mékímóóvedíñe. Ámuháyé ihdyu mékímóóveméi. Pane ámúháj tsɨ̈ɨ́mekéré ihdyu mékimóóve. 29 Muurá ɨ́cúbáhraméí íjcyácooca ajchímú íjcyáné walléémú ímíjyúúveé ɨtsɨ̈ɨ́mávátúneri. 30 Muurá teene ɨ́cúbáhraméí íjcyácooca muhdú imyéénu mɨ́amúnaa neé muhdícyánéjcurí diityé hallúvú cáméhbaúné úhnóbáiyóné apáhajchíí ɨdsɨ́ jɨ́ve ápíchó diityéké tene pájtyéíyóné ɨhdétu. 31 Muurá íñe ɨ́ɨ́né imítyú o méénútúróóbedi óhdi ɨ́cúbahráme. Aaméjɨ́ɨ́ mityáubá ámúhakye ditye méénuíñé awáá múhdurá ámuha menéémeke.

32 Téhduréhjáa téijyu míítyétsi ímítyúmútsikye tsajtyémé tsaíjyú dííbyema ɨdsɨ́ jɨ́vétsoki. 33 Aanéhjáa tsúúca 'Niwáupáájɨ' némeítsihvu iúújetétsóóbeke wátyétyehcúmé páwachékevu. Áábé úníutúhjáa panéjcuvátú íjcyáwachékéécutu wátyétyehcúmé diityétsí ímítyúmútsikye. 34 Áijyúhjáa neebe Jetsóo:

—Íjtyédi, Lli, dɨ́ daatsóve. Muurá tsá ditye wáájácutú ɨ̈ɨná imyéénune. Áánáacáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé dííbyé wajyámúúné újcuíñe. 35 Aanéhjáa mítyane mɨ́amúnaa ɨ́ɨ́tehíjcyánáa ávyéjujte dííbyedi iúúhɨ́vaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyeke muurá pátyetétsohíjcyaábe. Aabe cána óvíi pájtyetétsámeí ɨ́mɨ́ááné diibyéjuco Críjto mɨ́amúnáake pájtyetétsóííbyeke Píívyéébe pícyoobe iíjcyáhajchííjyu.

36 Áhduréhjáa idyé tsodáhómú dííbyedi iúúhɨ́vaténemáyé bíínójpácyó kiwátyetu dííbyeke íjchoráhi. 37 Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Áyu cána bo pájtyetétsaméí ɨ́mɨ́ááné diibyéjuco jodíómú avyéjuube u íjcyáhajchííjyu.

38 Áánemáhjáa dííbyé nííwáú caaméehullétú téwachéketu picyóómé gríéégomuu, romáánómuu, jodíómuu, éhdúmé ihjyúrí íllu icyáátunúne: "Áánu jodíómú avyéjuúbe."

39 Áhduréhjáa dííbyé úníutu ímítyumútsí íjcyámútsidítyú tsaapi iúúhɨ́vaténemáyé néé dííbyeke:

—Áyu cána bo ɨ́mɨ́ááné diibyéjuco mɨ́amúnáake u pájtyetétsóiibye u íjcyáhajchíí meke pájtyetétsoj.

40 Áánélliihyéhjáa íñahbéébé néé dííbyeke:

—¿Aca tsá eene u íllityú Píívyéébeke? ¿A tsá u wáájácutú máhallúrí ímityúné íjcyane? 41 Muurá ihdyu tehdújuco meɨ́cúbáhrámeíñé ímityúné meméénuhíjcyáné déjúcotu. Áánetu muurá áánú hallúrí tsá ɨ́ɨ́né imítyú íjcyatúne.

42 Ehdúhjáa íñahbéébeke iñétsihdyu neebe Jetsóoke:

—Oke ihdyu dɨ́tsááveco díavyéjuri u íjcyácooca.

43 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco. Muurá ɨ́mɨ́ááné uke o néé óóma u íjcyaíñé táavyéjuri.

Jetsóó dsɨ́ jɨvéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Ja 19.28-30)

44 Téijyúhjáa cójɨ́ jpɨ̈ɨnétú ííñujɨ̈ ííjyunú cuuvé tujkévevújuco. 45 Tsáhájucóhjáa nuhba ájchutúne. Áijyúhjáa duurúvájá pañétú páñétúétsíí watájcó wájyámúwácoba dóchéreevé tsahdúnéécú apáhajchíí wajɨ́tahnécu. 46 Áánáacáhjáa Jetsóó ávyétá ihnáhó íllu wánijcyámeíhi:

—Llíhij, Llihíyoj, oke duúcu. Ehdúhjáa iñééne dsɨ́ jɨ́veébe.
47 Aanéhjáa tétsihvu ditye téhmétsoobe tsodáhómú avyéjuube teene iájtyúmɨ́ne Píívyéébeke dúúrúvaabe nééhií:
—Ɨmiáánéjucóha ihdyu áánu tsá ɨ́ɨ́né imítyú méénuhíjcyatúne.
48 Téhduréhjáa tsijtye tétsihyi íjcyame téeneri itsájúréévéne ílluréjuco pééneé. 49 Áánetúhjáa dííbyeke náhbévahíjcyámema Gariréatúu dííbyema tsááme walléémú kémuélletúré ɨ́ɨ́tehíjcyáhi.

Jetsóó ɨitémeho ditye cúúune
(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Ja 19.38-42)

50 Téijyúhjáa íjcyaabe ɨ́miáábé Jodéá iiñújiri íjcyacóómí Arimatéa múnáajpi Jotséé pítyácojcátsi múnááejpi íjcyaábe. 51 Aabéhjáa ɨ́tsohíjcyá Píívyéébé avyéjuri iíjcyaíñe. Áánélliihyéhjáa tsá dibye úcáávetú íñahbéjté pítyácojcátsi múnaa Jetsóoke dsɨ́ jɨ́vétsóné pañévu. 52 Aabéhjáa Piráátoke táúmeí dííbyeúvú ɨitémeho icyúúuki. 53 Aabéhjáa téwachéketu iñíítyétsóne wájyámúbari ibɨ́ɨ́ jɨ́núne cuuú nééwájitu béhéjure bóhdómeíhyéjú pañévú tsaatékéi ditye cúúútúhéjú pañévu. 54 Dityéhjáa wáyeéévéjcóójɨ́ ihde ímíbájkímeíhíjcyajcóójɨ́ cúúuúbe.
55 Aanéhjáa diitye Gariréatúu dííbyema tsááné walléémú ɨ́ɨ́ténáa cúúuúbe. 56 Aaméhjáa ihjyáhañévú ipyééne pácúúcújpacyóné iújcúne wáyéeevéhíi teene wáyeéévejcóójɨ́ Píívyéébé taúhbaju néhdújuco.

Jetsóó dsɨ́ jɨ́veebe tsiiñe bóhiɨ́ne
(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Ja 20.1-10)

24 1-2 Aanéhjáa tsíijyu cúúvénetúré tsííñé tsemáánaréjuco déjúcóóvejcóójɨ́ tsiiñe pééme ɨitécunú níkyéhéjú watájcó nééwayu tsítsiíyéjuco ijcyane. 3 Aaméhjáa téhejú pañévú iúcáávéne ɨ́ɨ́terá pevétsíiyéjuco Jetsóó ɨitémeho íjcyájúcootúne. 4 Ááneríhjyáa iíllityéne wájácúrátúuuvémé ájtyumɨ́ míítyétsi tsitsɨ́wu íwajyámúúné néémutsi íjyócuuvévámútsikye. 5 Áámútsidíhjyáa iíllityéne cáhnóbámeke neemútsi:
—¿Aca ɨiná ámuha níkyehéjú ménehcó tehdu íchii íjcyácóóbekéjɨ́ɨ́vari?
6 Tsúúca bóhiɨ́ be. Cahawáá méitsáávé Gariréaríi ámúhama iíjcyácooca muhdú ámúhakye dibye néhijcyáne. 7 Muuráhjáa nehíjcyaabe Mɨ́amúnáájpidívú ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ájcume dííbyeke páwachékevu dsɨ́ jɨ́vétsóroobe 3 coojɨ́vatu tsiiñe ibóhiiíñe.
8 Ehdúhjáa dityétsí néénetu ɨ́tsaavémé ɨ́miáánée tehdu dibye néhijcyáne. 9 Aaméhjáa ióómíñe úúbálleté 11-meváréjuco dííbyé mamyémú íjcyámeke. Áhduréhjáa tsíjtyéhjike dííbyekée náhbévahíjcyámeke úúballéme.
10-12 Aanéhjáa tsá dííbyé mamyémú cáhcújtsotúne. Ɨjtsúcunúméhjáa íllure ditye álliñe. Áánetúhjáa Péédoro dsiinéríyé níkyéhejúvú ipyééne téhejú pañévú iúcáávéne ɨité ɨ́miááné dííbyekée ditye bɨ́ɨ́ jɨ́núné wajyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. Ááneríhjyáa iúllévenúne ílluréjuco dibye óómiñe. Íllumého jáa diityéké úúballé dibye tsúúca bóhiɨ́ne: Maaría Madarénaa, Jóáánaá, tsííñé Maaríá Jacóóbój tsiɨ́ juu, tsíjtyehjii, éhdume.

Ímamyémudítyú tsaatétsidívú Jetsóó bóhówaavéne
(Mc 16.12-13)

13 Aanéhjáa téijyúré Jetsóó bóhɨjcóójɨ́ dííbyemáa ícyahíjcyámedítyú
tsaatétsí péé Jerotsaréetu Emaóovu 11 kiróómetro técoomítyú íjcyácoomívu.
14 Aamútsíhjyáa juuváyí íhjyúvamútsíyé pehíjcyá muhdú dííbyeke tene
pájtyéneri. 15 Áánáacáhjáa diityétsidívú bóhówááveebe diityétsimájuco
pééneé. 16 Aanéhjáa Píívyéébe diityétsikye íhyálluúúné pívyétéjtsomútsí tsá
wáájácutú dííbyeke. 17 Áámútsikyéhjáa neébe:

—¿Aca ɨ́ɨ́nerí íhjyúvamútsíyé ámuhtsi metsáhíjcyamútsí muhdú
kehdóvémútsiúvu? 18 Áánélliihyéhjáa 'Créopa' némeííbyé néé dííbyeke:

—Áánerá pámeere waajácú ɨɨná Jerotsaréeri pájtyene. Aane muhdú
úhduubéréjuco tsá u wáájácutúne.

19 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityétsikye:

—¿Aca ɨɨná pajtyéhi?

Áánélliihyéhjáa neemútsí:

—Muurá dsɨ́jɨ́vetsómé Natsarée múnáájpi Jetsóoke ɨ́htsútuube Píívyéébé
ihjyú uubálle múnáajpi íjcyaabe panéváré méénuhíjcyáábeke. Áábekée
Píívyéébe wájyúúbeke téhdure tsaate mɨ́amúnaa ímí ɨjtsúcunúhi. 20 Áábekée
llúúvájté avyéjujtémá tsííñé avyéjujte ɨ́hvejtsó ditye ɨdsɨ́jɨ́vétso páwachékevu
iwátyétyéhcúneri. 21 Muháa méijtsúcunúrá diibyéjuco muha ijraéémuke
pájtyetétsóiibye íjcyane. Aane íñe tsúúca 3 coojɨ́vájuco mee dibyée dsɨ́jɨ́vétsihdyu.
22-23 Árónáacáne walléémú cúúvénetúré níkyehéjú úújejémé múúhakye néé dííbyé
ɨɨtémehóvané téhejú pañe íjcyájúcootúne. Áámedívuváne níjkyéjɨ́ múnáajtétsí
bóhówáávemútsí diityéké néé tsúúca dibye bóhɨɨ́ne. Ááneríñe muha méullévenúhi.
24 Ááné boonétuné idyé tsijtye téheju úújéjerómeváne ɨmiááné tsá ájtyúmɨtúne.

25 Áánélliihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¡Aca ihdyu eene tsá ámuhtsi mewáájacúpityúne! ¿Aca muhdúikyé
ámuhtsi mécáhcújtsoó muhdúhjáa tene pájtyeíñé ɨ́hdéjuco iwáájacúné
Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa néhijcyáne? 26 ¿Aca ámuha méijtsúcunú
mɨ́amúnáake pájtyetétsóiibye ɨ́cúbáhrámeítyuubéré ávyéjuutéiyóne?

27 Ehdúhjáa diityétsikye iñééne úúbálleebe ímíñeúvú páneere muhdúhjáa
dííbyeke tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé waajácúhɨ́ámɨtu dííbyé
ihjyú uubálle múnaa cáátúnuhíjcyáne. Moitsééhjáa cáátúnúhaamɨ́jɨ́ pañétú
muhdú tene nééne úúbállétujkénuube diityétsikye.

28 Áánáacáhjáa tsúúca úújetémé Emaóovu ípyée ipyécoomívu. Átsihvúhjáa
Jetsóó pítyajcó diityétsikye pééiibyédu. 29 Árónáacáhjáa dííbyeke neemútsi:

—Múhtsimáyéi cuwa ípyejcoj. Muurá cúvéhréjuco teéne. Áhdújucóhjáa
dibye cóeváné diityétsima. 30 Aabéhjáa diityétsima májchoobe pɨ́ɨ́aho
iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáhjáa tsahdúnéécú idyóhdahɨ́róne
ájcuube diityétsikye. 31 Áánetúhjáa botsíi wájácúméíívyemútsí éhne múu
cuwátú ájkyevádu. Aamútsíhjyáa bótsíi dííbyeke wáájácúrónáa tsúúca kiávú
peíñuube diityétsidítyu. 32 Ááné boonéhjáa néjcatsímútsi:

—¡Áyúú, ehdúhacáne ɨ́ɨ́vane juuváyí dibye meke Píívyéébé waajácúhɨ́ámɨtu
íjcyanéhjɨ́ úúballéné ɨ́ɨ́né imíjyaú méɨ́ɨ́ búutu meke pajtyéhi!

33 Aamútsíhjyáa teenémáyé tsiíñe oomí Jerotsaréevu páñétúejte dííbyé
mamyémuma tsijtye íjcyáme éllevu. 34 Áámútsikyéhjáa népejtsóme:

—Ávyéjuubéha Jetsóó ɨmiááné tsúúca bohɨ́jucóóhií. Tsimóodívuva bóhówááveébe.

35 Áánélliihyéhjáa úúbállemútsí muhdú téhdure diityétsidívú dibye bóhówaavéné juuvávyu. Áhduréhjáa úúbállemútsí dibye pááaho idyóhdahɨ́róne diityétsikye ájcúnetu botsíi dííbyeke iwáájacúne.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Ja 20.19-23)

36 Aaméhjáa téené úbállejcátsiyi íjcyánáa Jetsóó tsiiñe diityédívú ibóhówáávéne néé diityéke:

—Ámuúhaj, o tsájucóóhií. Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyanej.

37 Ááneríhjyáa itsájúréévéne íllityémé naavénekéré iwáábyúnema. 38 Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—¿ɨ́veekí ámuha múhdurá meɨ́jtsámeíñe méíllityé oke cáhcújtsotúme?. 39 Éje, cáhawáá oke meɨ́ɨ́té táhójtsɨ́cuma tájtyúhaácyuj. Muurá diibyéjuco oo Jetsóo. Cáhawáá oke médomájcoj. Muurá naavéné tsá íjpííma íjcyatúne.

40 Ehdúhjáa iñééne úújétsoobe diityéké dityée dííbyeke wátyétyéhcunéhjɨ́ íhyójtsɨ́cutu, íjtyúháácyutu, íjcyanévu. 41 Ááneríhjyáa ímíjyúúverómé tsá cáhcújtsotúne. Áámekéhjáa neébe.

—¿A ijcyáné majcho ámúhadi o májchokij?.

42 Áánélliihyéhjáa ajcúmé amóóbevííú wáhjámeíñema íímúhójpacyóvu. 43 Aanéhjáa ditye ɨ́ɨ́téneríyé idyóóné hallúvú ádoobe teene íímúhojpácyo. 44 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Éhnée ámúhakye o néhijcyáné muurá íñe tsúúca oke pajtyéhi. Ehdúu oke tene pájtyeíñé muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Moitséé caatúnúhi. Áhduréhjáa tsijtye dííbyé ihjyú uubálle múnaa caatúnúhi. Áhdure Tsááamóháámɨtu caatúváne.

45 Ehdúhjáa dibye néénetu botsíi waajácúmé ɨmiááné tehdújuco Píívyéébé waajácúháámɨtu tene nééneé. 46-47 Átsihdyúhjáa idyé neébe:

—Muuráhjáa óhdityu nééne mɨ́amúnáake o pájtyetétsoobe o ɨ́cúbáhrámeíñe o dsɨ́jɨ́veebe 3 coojɨ́vatu tsiiñe o bóhɨ́ɨ́be mémeri táuwááboju Jerotsaréetu túíkeváné páné iñújɨ́ɨ́ne múnáake úwáábómeíiñe, ditye íimítyú iɨ́hvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco iɨ́búwááve diityé imítyú iábájɨ́ɨ́vémeíki. 48 Ááné uwááboju pahúllevávú ámuha métsújaúcuúhi. 49 Áánélliı ámúha éllevu ó wálloó Llihíyóo Íapííchovu ámúhakye iájcuíñé nééneé. Aane íchihdyu Jerotsaréetúréi météhmeco ámúhá pañévú tene iúcááveki.

Jetsóó níjkyejɨ́vú péeneé

(Mc 16.19-20)

50-51 Ehdúhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu técoomítyú diityémá peebe Betáániávu. Átsihvúhjáa íhyójtsɨcu iíhbúcúne diityé hallúvú pɨáábo ityáúmeíñe diityédítyú péjúcoobe níjkyejɨvu. 52 Ááné boonéhjáa tsiiñe Jerotsaréevu oomímyé ímíjyuuri dííbyeke dúúrúvamére. 53 Aaméhjáa paíjyuváré duurúvájá pañévú duurúvahíjcyá Píívyéébeke. Áyu tehdújuco.

JÓÁA

Jóáa Jetsóodítyú cáátúnuháámɨ

Mɨamúnáájpidívú Píívyéébe ípívyeevéne

1 [1] Iíjcyadúréhjáa ihdyu Críjto ícyahíjcyá ipíívyema íjcyátuube muhdú
Píívyéébe íjcyane bóhówájtsoóbe. [2] Aabéhjáa dííbyere Píívyéébe íjcyaabe
ícyahíjcyá páné ɨhdéene íjcyaíñéi íjcyátúnáaáca. [3] Aabéhjáa ípívyejtsó
páneere íñe múhduná íjcyane. Tsáháhjáa ɨɨná iiye ípívyéévetúne. [4] Áánéllii
dííbyedi ijcyáné múijyú dsɨ́ jɨ́véítyúne bóhɨ. Áhdure ijcyáné ɨ́mɨá uwááboju
dííbyedi pámeere mɨamúnaa tééne tájpí íjcyáiyóne. [5] Aane peetédú
nééne muurá bóhówaúcunú ííñújɨ́ hallúrí mɨamúnaa teene wáájácutúmé
éhne múúne cúúvétsii íjcyadu néémedívu. Aame tsá píívyetétú teene
ɨɨ́ hvetétsóiyóne.

[6-7] Aanée íjcyaabe tsaapi ‘Jóáaá’ némeííbye. Áábekéhjáa Píívyéébe picyóó
Jetsocríjtó uwááboju peetétú nééne dibye mɨamúnáake iúúbálle ditye
icyáhcújtsoki. [8] Árónáacáa tsá diibye Jóáa Jetsocríjtó íjcyatúne. Muuráhjáa
ihdyu dííbyé uubálle múnáajpíyé diíbye. [9] Aane Jetsocríjtodi ɨ́mɨáájú íjcyane
tsá álliu íjcyatúne. Áánevúu mɨamúnáake iwáájácútso tsaabe ííñujɨ́vu.

[10] Aamée mɨamúnaa ííñújɨri íjcyame diibye páneere ípívyéjtsóóbeke tsá
wáájácutúne. [11] Aabée imúnáállii tsáaróóbeke tsá ditye wáátsúcúpéjtsotúne.
[12] Árónáacáa ijcyámé tsaate ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtsóóbeke cáhcujtsóme.
Aame ihdyu ɨ́mɨááné Píívyéébej tsɨ́ɨ́me. [13] Árónáa tsá íñe mɨamúnaa
metsɨ́ɨ́mávahíjcyádú meke dibye tsɨ́ɨ́mávatúne. Muurá ihdyu meke dibye
ímíbajchómé méijcyá dííbyej tsɨ́ɨ́me.

[14] Muuráhjáa Críjto apáábyéré Píívyéébé Hajchi ɨ́mɨáábé íjcyaabe
Mɨamúnáájpidívú iípívyéévéne méjpɨine úlléjeebe mɨamúnáake wajyúhi.
Áábé ámɨtsaráhcóo muurá máájtyumɨ́ hi. [15] Aabée bóhówáávéébedítyú tsojtsó
múnáajpi Jóáa nééhií:

—Áánúdityu éhne ámúhakye ó nehíjcyá táehnííñevu ɨ́htsútuube íjcyaabe
íjcyaíñe. Muuráhjáa ihdyu iíjcyadúré ícyahíjcyaabe ipíívyema íjcyátuube ói
o íjcyátúné ihdéjuco.

[16] Áábej tééveri Píívyéébe meke pɨ́ áábohíjcyáhi. [17] Muuráhjáa Moitséeúvuj
tééveri méénuube ítyaúhbaju téénetu mɨamúnaa iwáájácu muhdú dííbyema
iíjcyáiyóne. Áánetúu Jetsocríjtoj tééveri meke iwájyúne ɨ́mɨáájuvu ájcuúbe.
[18] Aane muurá tsá múha ájtyúmɨtú Píívyéébeke. Apáábyéré Ílli ájtyumɨ́
dííbyeke. Aabée múúhakye waajácutsó dííbyedívu. Ehdúu Jóáa Jetsóodítyú
nééhií.

Jetsocríjtoke tsojtsó múnáajpi Jóáa bóhówajtsóne

(Mt 3.11-12; Mc 1.7-8; Rc 3.15-17)

19 Téijyúhjáa avyéjujte Jerotsaréetu wallóó llúúvájtema ɨpiáábojtéké
tsojtsó múnáajpi Jóáá éllevu ditye idíllo dííbyeke muubá dibye íjcyane.
20 Áánélliihyée úúbálleebe muubá iíjcyane. Neebépeé:
—Tsá Críjto o íjcyatúne.
21 Áánélliihyée néémeé:
—¿Aca ihdyu múúberá uú, mityá Eríá uu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi
u íjcyaábej?
Áánélliihyée neébe:
—Tsáhaá.
Áánélliihyée tsiiñe néémeé:
—Áánéllii diibyéjuco uu éhneváa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi
tsááiíbye.
Áánélliihyée neébe:
—Tsá diibye o íjcyatúne.
22 Áánélliihyée néémeé:
—¿Aca ihdyu múúberá uú? Muurá muha méimíllé meúúballéné múúhakyéne
wállóómeke muubá u íjcyane. Bo ihdyu múúhakye duubálle muubá u íjcyane.
23 Áánélliihyée botsíi Jóáa nééhií:
—Oo muurá éhne ɨ́ɨnéubárá píívyétúné iiñújɨri kéévánécóbaúvú o
úwááboobe ó nehíjcyáhi: “Méímibáávyé ímityúné ámuha meícyahíjcyánetu
tsaímiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube iájtyumɨ́vaki.” Ehdúhjáa o
úwááboíñé muurá tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíá
úúballéne.
24-25 Ehdúu dibye néénéllii diitye eenée paritséómú dííbye éllevu wálloome
néé dííbyeke:
—Aanéhaca ¿múha nééjuri ɨ́veekí ú tsótsohíjcyá idyé Críjto u íjcyáábejɨ́ɨ́va,
pane Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú Eríáuba u íjcyáábejɨ́ɨ́vari?
26-27 Áánélliihyée Jóáa nééhií:
—Muurá ihdyu ɨ́mɨááné núpácyori ó tsótsohíjcyá mɨ́amúnáake. Áánetu
táehnííñevu ɨ́htsútuube íjcyaabe tsúúca ámúhama íjcyáróóbeke ámuha
mewáájácútuube óhdityu cámááveé éhnííñevu iúwááboki. Áábeke muurá tsá
íjtyúhápáájɨ́ubáré o tácórɨúcúítyuróne.
28 Ehdúu pajtyéné Betáábarávú Joodáá ehnéjcuvu diibye Jóáa
tsótsohíjcyáhullévu.

Jetsóó obééjádú néébeé

29 Ááné tsijcyóójɨ́ɨ diibye tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó dííbye éllevu
péébeke iájtyúmɨ́ne nééhií:
—Éje ámuúhaj, áánu muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píívyéébe wallóó
dibye mɨ́amúnáá imítyuháñé iímíbájchoki. 30 Áánúdityúu muurá éhne
ámúhakye ó nehíjcyáhi: “Táhboone íjcyáiibye táehnííñevu ɨ́htsútuube
íjcyaabe óikyée o íjcyátúné ɨhdéjuco ícyahíjcyaábe.” 31 Téhdurée idyé tujkénú
tsá o wáájácutú diibyéjuco meɨ́tsohíjcyaabe dibye íjcyane. Aanée ihdyu
ɨ́mɨááné dííbyé ihde ó tsótsohíjcyá mee ijraéémudítyú cáhcújtsómeke.

32 Ehdúu iñétsihdyu neébe:
—Téhdurée dííbyeke o tsójtsóijyu ó ájtyumɨ́ Píívyéébé Apíichó ɨ́juúdú cáámetu dííbyedívú níítyene. 33 Aanée téhdure tsá o wáájácúítyuró diibyéjuco meɨ́tsohíjcyaabe íjcyane. Árónáacáa ihdyu Píívyéébe o tsótsohíjcyáiñévú oke pícyoobe oke nééhií: “Tsáápiikye u tsójtsóóbedívú níjkyéjɨtu Táapíichó níítyene u ájtyúmɨ́netu ú waajácuú diibyéjuco mɨ́amúnáá pañévú Táapíichó pícyóóiibye íjcyane.” 34 Ahdújucóo ɨ́mɨááné dííbyeke o tsójtsóijyu o ájtyumɨ́ne. Áánéllii o néé diibyéjuco Píívyéébé Hajchi dibye íjcyane. Ehdúu neebe tsojtsó múnáajpi Jóáaá.

Jetsóó úcútujkénú ímamyémú íjcyáímyeke

35 Ááné tsijcyóójɨ́ɨ tétsihyíyé muhtsi imámyemútsima dibye íjcyánáa téeneri Jetsóó tsiiñe pajtyéhi. 36 Áánélliihyée tsiiñe neébe:
—Éje, aadi muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píívyéébe wálloóbe.
37 Ehdúu Jóáa dííbyedítyú néénéllii muhtsi dííbyemáyéjuco mepééneé. 38 Áánáacáa idyéjú révoúcunúúbé múhtsikye nééhií:
—¿Ɨ́ináá ámuhtsi ménehcóhi?
Áánélliihyée muhtsi menééhií:
—Uwááboóbej, ¿aca kiá ú ícyahíjcyáhi?
39 Áánélliihyée neebe múhtsikye:
—Cáhawáá óóma mepe ámuhtsi mewáájácu kiá o ícyahíjcyáne.
Ahdújucóo muhtsi cúvéhréjuco néénáa dííbyema mepéémutsi téhullévú méííjyunúhi.
40 Muhtsíi Jóáádityu Jetsóomáyéjuco mepééne Tsimóo Péédoró nahbe Aderéema. 41 Aanée diibye Aderéé íñahbe Tsimóoke neetéhi:
—Muúbe muhtsi máájtyumɨ́ jucóó Críjto mɨ́amúnáake pájtyetétsóóbeke.
42 Ehdúu iñéene tsajtyéébé dííbyeke Jetsóo éllevu. Áábekée Jetsóó népejtsóhi:
—Uu éhne Tsimóó Jonáá hajchi. Árónáa téhdure dimyémé íjcyaá Péédoro ‘nééwayu’ nééiyóne. Ehdúu neebe Jetsóó Tsimóoke.

Tsíjtyétsikye Jetsóó újcune

43 Ááné tsijcyóójɨ́ɨ Jetsóó imíllé ipyéene Gariréá iiñújɨvu. Aabée téhullévú péébe Betsáidá múnáajpi Perípeke iájtyúmɨ́ɨ́ beke nééhií:
—Muúbe ookéréjuco duráávye.
44 Téhdurée diityétsí Aderéema Péédorómútsí técoomí múnáajtétsi. 45 Áijyúrée idyé diibye Perípé Natanaée éllevu ipyéene neetéhi:
—Muúbej, muha muurá máájtyumɨ́ jucóó éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Moitséeúvú dííbyé taúhbaju icyáátúnuhíjcyáhaamɨ́ jɨtu dííbyedítyú cáátúnuhíjcyáábeke. Téhduréhjáa muurá tsíjtyehjɨ Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa caatúnú dííbyedítyu. Aabe Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyaabe Jotséé hajchi.
46 Ehdúhjáa Perípé Natanaéeke néénéllii neébe:
—¿A ɨ́mɨááne? ¿Aca íhya Natsaréeri ijcyámé tsaate ɨ́mɨááme?
Áánélliihyéhjáa Perípé nééhií:
—Cáhawáá majo u ájtyúmɨ dííbyeke.
47 Aamútsíi péémutsi úújeténáa Natanaéeke Jetsóó iájtyúmɨ́ne nééhií:

—Áánújuco páñétúejpi ijraéémuube ɨmiáábé íjcyaábe.

48 Áánélliihyée Natanaéé néé dííbyeke:

—¿Aca kiátú eene oke ú waajácúhi?

Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—Muuráhjané ihdyu úhdivu Perípé úújetétúné ihdéjuco uke o ájtyumɨné higyééráhé déjúcori u íjcyáábeke.

49 Áánélliihyée Natanaéé nééhií:

—Uwááboóbej, uu éhne Píívyéébé Hajchi muuha ijraéémú avyéjuube u íjcyaábe.

50 Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Higyééráhé déjúcoríñe u íjcyane uke o néénélliihyéré oke ú cáhcujtsóhi. Mityái éhnííñevu uke o úllévenútsoíñej.

51 Ehdúu iñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Muurá ɨmiááné ámúhakye o néé Mɨamúnáájpidívúu o ípívyéévéébe éllevu cáámetu níjkyéji múnaa iñíítyéne tsiiñe nériívyémeke ámuha maájtyúmiíñe. Ehdúu Jetsóó nééhií.

Canáá cóómiyi taabává wañéhjɨ íjcyane

2 1 Ááné boonée 3 coojɨvatu Gariréá iiñújiri íjcyacóómí Canáa múnáajpi ityáábáváné wañéhjɨ meenú técoomívu. Áánevúhjáa Jetsóój tsiijúké ditye míñútsolle tétsihyi. 2 Áhdurée Jetsóoke míñutsómé muuha ímamyémuma. 3 Áijyúu teene wañéhji ádó bíínojpácyó óúúvénéllii Jetsóoke tsiiju nééhií:

—Éje, tsúúca bíínojpácyó diityédívú óuuvéhi.

4 Árónáacáa neebe díílleke:

—¿Aanéha, Wa, muhdú ɨɨvane oke ú úúballéhi? Tsáhái muurá iiná o méénúíñe éévé úújetétúne.

5 Áárónerii ɨɨcúvétulle tétsií wákimyéi múnáake nééhií:

—Ámúhakye dibye néhdu méméénuco.

6 Áijyúu ijcyáné tétsihyi 6-hova néwayúúnetu méénúmeíñé lliyíhyóóné téhójɨ pañévúu tamúnaa iímíbájchómeííñé nujpácyóóné pícyohíjcyahóhji. 7 Áánáacáa tsúúca neebe tétsií wákimyéi múnáake:

—Cána eene llíyihyóóné núipátyu méwahpétsoj.

Ahdújucóo ditye wáhpetsóne. 8 Átsihdyúu neebe diityéke:

—Áyu cána áyánéwu meújcúne báñéjúúbeke meíjchoj.

Ahdújucóo iújcúne ditye íjchone. 9 Aanée adúcuube imyéwu núipacyóo íjcyaróné bíínójpacyóvú dibye ípívyéévétsojpácyo. Aanée tsá dibye wáájácutú kiátú ditye téjpacyo újcune. Apáámyérée tétsií wákímyéi múnaa waajácú ípyée iñújpáñújénélliíhye. 10 Aanée báñéjuube wañéhji múnáájpikye ipɨ úváne nééhií:

—¿Acáne, muube, muhdú ɨɨvane ɨmiájpácyóhacáne íjcyánáa peíyé átéréépácyotu meke ú ijchóhi? Áánerá múúne tujkénú ɨmiájpácyó meíjchone óuuvédú botsíi ihdícyájpácyotúréjuco meíjchone. Ehdúu neebe íbañéjuube wañéhji múnáájpiíkye.

11 Ehdúu Jetsóó méénúráityuróné méénútujkénú Gariréari íjcyacóómí Canáavu. Áánerii waajácútsoobe íavyéjú ɨhtsutúné íjcyane. Áánetúu muha ímamyémú mécáhcujtsó ɨmiááné diibyéjuco Críjto mɨamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane.

12 Ááné pajtyétavúu Capenaóovu muha dííbyema mepéémema téhdure
pééme tsiɨ́ juu, íñahbémuu, íjcyame. Ácoomíyíi tsúcájá muha méijcyáhi.

Duurúvájá pañétú náhjɨ́he múnáake Jetsóo íjchívyetsóne
(Mt 21.12-13; Mc 11.15-18; Rc 19.45-46)

13 Aanée pajtyété wañéhjɨ́ lléévaíñéllii muha mepéé dííbyema Jerotsaréevu.
14 Áijyúu duurúvájá pañévú mɨ́amúnaa nahjɨ́hénuhíjcyá ócájímuke,
obééjámuke, ɨ́júúmuke. Áánetúu tsijtye dsɨ́ɨ́dsike cápáyócócatsíhijcyáhi.
15 Aanée Jetsóo múhdurá iɨ́jtsúcunúne watsíhcyuúúhó imyéénúneri
diityéké boáyó tééjá pañétú páneere íñahjɨ́hemájuco. Dsɨ́ɨ́dsikée
cápáyócócatsíhíjcyámedívú teene wácháájcoóbe. Áánemáa diityé
metsáwááné wájójcoóbe. 16 Áánetúu ɨ́júúmú nahjɨ́he múnáake neébe:

—¡Méijchívyetso íñe páneere íjyá pañétu! ¿ɨ́veekí Táácááni ja ámuha
méípívyejtsó náhjɨ́hejávuréjuco?

17 Ehdúu dibye néénetu muha méɨ́tsaavé Píívyéébé waajácúháámɨtu tene
tsátsihdyu nééneé: “Dihjya o wájyúneri ó dsɨ́jɨ́véiyáhi.”

18 Ááné boonétúu tsaate néé dííbyeke:

—¿Aca múha nééjuri ehdu ú meenúhi? Cána méénúráityuróné meenu
muha mewáájácu múihtsúturí u íjcyaabe ehdu u méénuhíjcyáne.

19 Áánélliihyée neébe.

—Cáhawáá íjya duurúvaja méwácavyáhcó 3 coojɨ́vatúré tsiiñe o
pánéévétsoki.

20 Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—¿Aca muhdú 46 pijcyábáa ditye wákímyeíjyá ú pánéévétsoó 3 coojɨ́vatu?
Tsáháubá éhajchótatu u pánéévétsóityuróne.

21 Árónáacáa ihdyu Jetsóo ihjyúvá dííbyeke ditye dsɨ́jɨ́vétsoíñéré
iñééiyóne. Íjpííyée meménuube duurúvajávu. 22 Ehdúu dibye nééne muha
méɨ́tsaavé ɨdsɨ́jɨ́vétsihdyu dibye bóhɨ́ɨ́coóca. Áijyúu muha mécáhcujtsó
ehdúhjáa dííbyema tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé waajácúháámɨtu
cáátúnúmeíñé ɨ́miáánéjuco dibye múúhakye néhijcyáne.

Mɨ́amúnáá ɨ́jtsaméí tsá Jetsóo túhúúlletúne

23 Aabée Jerotsaréeri pajtyété wañéhjɨ́ pañe méénúráityúronéhjɨ́
méénúnetu mítyame cáhcujtsó ɨ́miááné diibyéjuco Críjto íjcyane.
24 Árónáacáa waajácuube ɨ́miáánetúré dííbyeke ditye cáhcújtsotúné diityé
ɨ́jtsaméí ityúhúúllétúnélliihye. 25 Tsáháa múha dííbyeke muhdú mɨ́amúnaa
ɨ́jtsámeíñé úúbálléityuróne.

Jetsóoma Nicodéémó íhjyuváne

3 1 Íjcyaabée tsaapi paritséómuube Nicodéémó ɨ́htsútuube íjcyaábe. 2 Aabée
tsápejco Jetsóo éllevu itsááne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha méwaajácú múúhá uwáábovúu Píívyéébe uke
wálloóne. Aabe úúma íjcyánélliі muurá ú méénuhíjcyá méénúráityúronéhjɨ́
múha méénúityuróne.

3 Áánélliihyée Jetsóo néehií:

—ɨ́miáánetúré uke o néé béhnétu u tsɨ́ɨ́mávámeítyúhajchíí tsá Píívyéébé
avyéjúejpi u íjcyáityúne.

4 Áánélliihyée neebe dííbyeke: ¿Aca múhdutú keeméjuco meíjcyaabe tsiiñe méétsɨ̈ɨ́jú ɨ̈ɨ́búwá pañévú méúcáávéiyá dille meke ɨtsɨ̈ɨ́máva bɨwáhdúré tsɨ̈ɨ́mene meíjcyaki?

5 Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—Ɨ̈mɨááné uke o néé Píívyéébé Apíichoj tééveri ímíbaavyémé béhnétu tsɨ̈ɨ́mávámeítyúmé tsá dííbyé avyéjúejte íjcyáityúne. 6 Muurá mɨ̈amúnaa tsɨ̈ɨ́mávámé pañe diityé ɨ̈jtsaméíyé ijcyáhi. Áánetu Píívyéébé Apíichó ɨ̈ɨ́jtsaméí cápáyoácómé ténejcúriyéjuco ɨ̈jtsámeíñe. 7 Ahdícyane tsájúréévedí tsiiñe metsɨ̈ɨ́mávámeíñé uke o nééneri. 8 Muurá íñe uke o nééne kííjyebádu. Tsá muurá ámuha mewáájácutú kiátú kííjyeba tsááne kiávú péhijcyáne. Tehdu muurá Píívyéébé Apíichó maájtyúmɨ̈turóné meke ímíbajchóhi.

9 Áánélliihyée Nicodéémó nééhií:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

10 Áánélliihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú ijraéémú uwááboobe u íjcyaabe tsá u wáájácutú uke o nééneé? 11 Muurá ɨ̈mɨááné o ájtyumɨ̈né ímí o wáájacúné íñe ámúhakye ó úúballéhi. Árone ¿ɨ̈veekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne? 12 Muurá ííñújɨri íjcyánéhjɨtu ámúhakye ó úwáábohíjcyá ámuha ímíñeúvú mewáájácúroki. Árónáa íllure ámúhakye túhútsohíjcyáne. Aanéjɨ̈ɨ́ awáá muhdú ámuha méwaajácuú Píívyéébé icyánéjcutu ámúhama o íhjyuváne.

13 Tsá muurá múha úújetú dibye íjcyáhulle. Apáábyéré ihdyu Mɨ̈amúnáájpidívúu o ípívyééveebe téhullé múnáájpi o íjcyánéllii ó waajácú téhulle. 14-15 Muuráhjáa ɨ̈ɨ́néubárá píívyétúné iiñújɨri iíjcyácooca Moitséeúvú picyóó úméhéí nɨ́jcáutu ííñimyéké úwááñéityu iñíjcyóóbeke páñétúejpi ɨ̈hdome dííbyeke ɨ̈ɨ́téne ɨdsɨ́jɨvétuki. Ahdu muurá oke Mɨ̈amúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke páwachéketu pícyooímyé oke cáhcujtsómé múijyú ɨdsɨ́jɨvéjúcóóityúne bóhɨ́ iújcuki.

Mɨ̈amúnáake mítyane Píívyéébe wájyune

16 Muuráhjáa Píívyéébe mítyane mɨ̈amúnáake iwájyúnéllii Ílli apáábyéré íjcyáábeke wallóó ííñujɨ̈vú dibye ɨdsɨ́jɨ̈ve diityé wájyuri ditye iwágóóóvétu teene cáhcujtsómé múijyú ɨdsɨ́jɨvéjúcóóityúne bóhɨ́ iújcuki. 17 Tsáháa Píívyéébe oke wállootú mɨ̈amúnáake ɨ̈cúbáhraki. Muuráhjáa ihdyu oke wálloobe tajtyééveri diityéké ipájtyetétsoki.

18 Aane oke Píívyéébé Hájchikye cáhcújtsómé hallúrí tsá ɨ̈ná íjcyatúne. Áánetu apáábyéré dííbyé Hajchi o íjcyáábeke cáhcújtsótúmeke ɨ̈cúbáhráiíbye. 19 Ehdu pajtyéiñe peetédúu o néébe ííñujɨ̈vú o tsááne cáhcújtsotúmé ímityúné méénuhíjcyámeke. 20 Muurá ímityúné méénuhíjcyámé íllure oke tsaríllé ɨ̈mɨáájuvu diityéké o wáájácútsóíyónáaáca. Aame tsá ímílletú óhdivu ɨpɨ́ɨ̈hine diityé imítyú o bóhówajcáróné iímíllétúnema. 21 Áánetu ihdyu ímí iíjcyane ímilléméjuco taéllevu tsááne téénetu tsijtye iwáájácu ɨ̈mɨááné Píívyéébe ímillédú ditye íjcyane.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó iíjcyatúné tsiiñe nééneé

22 Ehdúu Jetsóó nééné boonétú muha mepéé Jodéá iiñújɨvu. Áhullée muha meíjcyánáa dibye úwaabóné cáhcujtsóméjuco tsójtsómeíhijcyáne. 23 Ááné tujkéveríhjyáa idyé tsojtsó múnáajpi Jóáa téhdure uwáábohíjcyá Enóori Tsaríí

cóómíj pɨihɨ́rí íjcyácóómiyi. Áábedívúhjáa mɨ́amúnaa píhcyáávémedítyú dííbyé uwáábó cáhcújtsómeke tsótsohíjcyaabe tétsihdyu íjcyáhityu. 24 Téijyúu tsáhái dííbyeke ditye cúvéhoojánutúne.

25 Aanéhjáa tsáijyu dííbyé mamyémudítyú tsaate tsíjtyema táhjácatsíhijcyá muhdú meímíjpyeténeri. 26 Áánáacáhjáa diibye Jóááke ímamyémú nééhií:

—Uwááboóbej, éhnée Joodáá ehnéjcuri maájtyúmɨ́ɨ́bedítyú múúhakye u úúbállehíjcyaabéha téhdure tsótsohíjcyáábe éllevu mítyame pehíjcyáhi.

27 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu Píívyéébe dííbyeke pícyóóné wákimyéíjyuco dibye méénune. 28 Áánetúu oke pícyoobe dííbyé ɨhde mɨ́amúnáake o úwáábohíjcyaki. Áánélliihyée muurá ámúhakye ó nehíjcyá Críjto o íjcyatúne. 29 Muurá múúne taabává wañéhjɨ́ pañe diibye taabáva múnáajpi méwama ɨ́ɨ́né imíjyaú ijcyáhi. Ááneri muurá diityétsikye náhbenúmé ímíjyuuvéhi. Ahdu ó ímíjyuuvé mítyane tsúúca Críjto mɨ́amúnáake pájtyetétsoobe íjcyáneri. 30 Diibye ihdyu táehnííñevu ávyéjúúteéhi. Áánetu ihdyu ɨ́dáátsoobéré ó ijcyáhi.

Píívyéébedítyú tsáábeé

31 Muuráhjáa Píívyéébedítyú dibye tsáánéllii tsá múha dííbyé ɨhtsútuvu úújetétúne. Áánetu ihdyu ɨ́jɨ́ejpíyé o íjcyánéllii ó ihjyúvahíjcyá mɨ́amúnaa íhjyuvádúre. 32 Áánetu ihdyu diibye Píívyéébeke iwáájácúnéllii dííbyé uwááboju mɨ́amúnáake úúbálleróné tsá ditye cahcútsohíjcyatúne. 33 Árónáa ijcyámé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. Aame bóhówátsohíjcyá ɨ́mɨááné dííbyé ihjyu álliu íjcyatúne. 34 Muuráhjáa Píívyéébe wálloobe úúbállehíjcyá dííbyé uwááboju dííbyé pañe Íapíichó íjcyánélliihye. 35 Aabée diibye Íllíkye iwájyúnéllii dííbyé hójtsɨ́ pañévú ɨ́hvejtsó páneere íñe múhdúné tsíeméné íjcyane. 36 Aabe Píívyéébé Hájchikye cáhcujtsómé újcuú múijyú ɨdsɨ́ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ. Áánetu dííbyeke cáhcújtsótúmeke Píívyéébe ɨ́cúbahrámé tsá tééne bóhɨ́ újcúityúne. Ehdúhjáa neebe tsojtsó múnáajpi Jóáaá.

Tsamááriá múnáállema Jetsóó íhjyuváne

4 1 Aanée diibye Jóáá ehnííñevu Jetsóoke mɨ́amúnaa úráávyehíjcyámedítyú cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhijcyáhi. 2 Árónáacáa ihdyu tsá dibye páñetu tsótsohíjcyatúne. Múúhayée ímamyémú métsótsohíjcyáhi. Aanéhjáa tsúúca paritséómú waajácúhi. 3 Áánetúu muha méoomí Jodéá iiñújɨtu bɨwáhullévúré Gariréá iiñújɨvu.

4-5 Aamée muha Tsamááriá iiñújɨtu mepájtyeme méúújeté tééné iiñújɨri íjcyacóómí Tsicáá úniúvú Jacóóboúvúhjáa ílli Jotséeke ájcútsihvu. 6 Átsihyíi núpahyéjú ‘Jacóóbó nupáhyéju’ némeíhyéjú úniúvú Jetsóó wáyéeevé juuváyí muha metsááneri pávyeenúúbe. Téijyúu tsúúca cójɨ́ jpɨinéélléjuco meé. 7-8 Áánáacáa muha mepéé técoomívú majchó áhdovu. Ááné hallúríhjyáa teene Tsamááriá múnáalle téhejútú nújpañúvállekéváa Jetsóó nééhií:

—Muúlle, oke dijcho.

9 Áánélliihyéváa neélle:

—¿Aca muhdú ɨ́ɨ́vane oke nújpacyo ú táúmeí Tsamááriá múnáalle o íjcyálleke jodíómuube u íjcyaábe? Muurá jodíómú tsá íhjyúvatú Tsamááriá múnáama.

10 Áánélliihyéváa neebe díílleke:

—Muurá Píívyéébema múhtsikye u wáájácuca téhdure oke ú táúmeíiyá pɨáábó íñe uke núpjacyo o táúmeídyu. Aaca uke ó ájcúiyá bohɨ̃ nujpácyovu.

11 Áánélliihyéváa neelle dííbyeke:

—¿Aca kiátú u úcújpacyóvú oke ú ájcúiyá teene bohɨ̃ nujpácyovu wáábyáúúbamáyé u íjcyáábejɨ̃ɨ́vari? 12 Muurá íñe núpahyéjú pañéwu méihdé múnáajpíi Jacóóboúvú méhdivu pícyoíñuhéju. Téhejútúhjáa muurá ɨ̃ɨ́tsɨ̃ɨ́mema iádóhéjutu téhdure ijyéémuke íchohíjcyaábe. Aane ¿aca dííbyeúvú ehnííñevu uú?

13 Áánélliihyéváa neébe:

—Árónáa téhejútú ádorómé tsiiñe adópívyenúhi. 14 Áánetu óhdi íjcyáné nujpácyó ádome tsá múijyú ádópívyenúityúne. Muurá o ájcúné nujpácyó óuuvératu diityé pañe íjcyajpácyó diityéké ímíjpyetétsómé újcuú múijyú ɨdsɨ̃ jɨvéjúcóóityúne bóhɨ.

15 Áánélliihyéváa neelle dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané cána oke daacu téjpacyótú múijyú o ádópívyenújúcóótuki, pane íñe núpáhyejúvú tsiiñe o tsájúcóótuki.

16 Áánélliihyéváa neébe:

—Ané dítyájɨkéi duucúte.

17 Áánélliihyéváa neélle:

—Tehdu o tájɨ́vállejɨ́ɨ́ kiá íjcyáábeke ó újcúteéhi.

Áánélliihyéváa idyé neebe díílleke:

—Tehdújuco u néérone. 18 Árónáa muurá 5-mevákéjuco u tájɨváne. Muurá ícyooca tsíjpiimáyéjuco u íjcyaabe idyé tsá ɨ́mɨá tajɨ ijcyatúne. Áánélliɨ ɨ́mɨááné u néé u tájɨ́vatúne.

19 Ehdúváa Jetsóó díílleke néénélliɨ neelle dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, úubá mɨ́a Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi. 20 Muuráhjáa múúha ɨhdé múnáaúvú éhbáu cáméhbáutu Píívyéébeke dúúrúvahíjcyátsihdyu muha téhdure méduurúvahíjcyá dííbyeke. Aane ámuha jodíómú ¿ɨ́veekí ménehíjcyá apááñéreva Jerotsaréetu dííbyeke medúúrúváiyóne?

21 Áánélliihyéváa neebe díílleke:

—Muurá ihdícyátsihdyuréjuco ámuha dííbyeke medúúrúváíñe éévé tsúúca úújetéhi. Áánélliɨ tsáhájuco ámuha apátsihdyuré eene u nétsihdyuu, Jerotsaréetuu, íjcyane Méécááni Píívyéébeke medúúruváityúne. Aane cáhawáá oke cahcújtsoj. 22 Muurá ámuha Tsamááriá múnaa ímíñeúvú mewáájácútúúbeke méduurúvahíjcyáhi. Áánetu ihdyu muuha jodíómú ímí mewáájácúúbeke méduurúvahíjcyá ɨ́mɨááné múúhaj tééveri mɨ́amúnaa pájtyetéiñe muha mewáájácúnélliihye. 23 Aane muurá ɨ́mɨááné Méécááni Píívyéébeke dúúrúvahíjcyámé ícyooca dííbyeke duurúvaá ɨ́ɨ́ɨ́búuri. Tehdu dííbyeke medúúruváné imílleébe. 24 Tsá muurá dibye íjpííma íjcyatúne. Áábeke ihdyu óvíi múhdumé dúúruvámé duurúvahíjcyá ɨ́ɨ́ɨ́búuri.

25 Ehdúváa Jetsóó néénélliɨ neélle:

—Tehdújuco, muurá ɨ́mɨááné ó waajácú Críjto tsááiñe mɨ́amúnáake ipájtyetétsoki. Aabe ihdyu óvíi itsáácooca múúhakye ímíñeúvú waajácutsóhi.

26 Áánélliihyée neebe díílleke:

—Muurá diibyéjuco Críjto o íjcyaabe íñe úúma o íhjyuváne.

27 Ehdúu díílleke dibye néénáa tsúúca muha méwajtsɨ́hi. Aamée muha méullévenú dibye dííllema íhjyúváneri. Aanée tsá muha tsáápíuba medíllotú

ɨ́ɨnerí dityétsí íhjyúvájcatsíñe. 28-29 Átsihdyúu diille Tsamááriá múnáalle tétsihvúré ílliyííhyó iwááoíñúne dsiɨnériyé ímunáácoomívú ipyéénemáhjáa neetéhi:

—Ámuúhaj, éhtsíhyi muubáhjáubá íjcyaabe oke néé páneere muhdú o ícyahíjcyáné kiátúhjáubá iwáájacúne. Tsáijyu múu Críjto diíbye. ¡Cáhawáá metsu meúújetékij!

30 Áánélliihyéhjáa tsáácunúmé múúha éllevu. 31 Áijyúu dííbyeke muha méneerá dibyéi imájchoki.

32 Árónáacáa neébe:

—Tsáhái o májchotúne. Ijcyáné muurá ihdyu tamájchó ámuha mewáájácutúne.

33 Áánélliihyée muha ménéjcatsíhi:

—Tsaatéubáhjané tsúúca dííbyeke májchotsóhi.

34 Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Muurá ihdyu teenéjuco tamájchódú nééne okée wálloobe Píívyéébé wákimyéí o méénune muhdú dibye ímillédú tene óóma ɨnɨ́jkévaki. 35 Áánáa muhdú ámuha ménehíjcyá 4 nuhbávatúi bajtsóháñé maááhɨ́vétsoíñe. Cáhawáá meɨ́ɨté teene bajtsóháñé múúne kéémedu nééme mɨ́amúnaa ɨ́dátsó wágóóóvéiyóné ɨ́miájɨ́jtó diityéké pájtyetétsóiyóné meúúbállétuca. 36 Muurá teene bajtsóháñé ááhɨ́vétsohíjcyamédú nééme úwáábomété péhijcyámé újcuú tééne áhdo. Áhdure ditye úwaabóné cáhcujtsómé újcuú tééne áhdó múijyú ɨdsɨ́jɨvéjúcóóityúne bóhɨ. Ááneri bajtsó múnáama iñéévá ááhɨ́vétsohíjcyamédú nééme uwáábojte tsaméhjɨ́ ímíjyúúveéhi. 37 Muurá tsaate nééhií: “Tsaate bájtsóne néévá múúne tsíjtyeréjuco ááhɨ́vetsóne.” 38 Aanée muurá ámúhakye ó wallóó tehdu éhne múúne tsaate bájtsóne néévá tsíjtyeréjuco ááhɨ́vétsonédú nééme éllevu, tsúúcajáa tsaate úwaabójúcooróné cáhcújtsótúme éllevu ámuha tsiiñe meúwaabóné botsíi tsaímiyéjuco ditye icyáhcújtsoki. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

39 Mítyamée téijyu teene Tsamááriátú tsááme cáhcujtsó Jetsóoke eenéhjáa dille ‘páneere muhdú o ícyahíjcyáné oke neébe’ néénélliíhye. 40 Aamée néé dííbyeke diityémái dibye iíjcyaki. Áánélliihyée muha técoomíyí méijcyá míjcyoojɨ́cu. 41 Áijyúu éhnííñevu mítyame cáhcujtsó dííbyeke dibye úwaabóné illéébónema. 42 Aamée néé diille imúnáálleke:

—Tsá apááñéré múúhakyée u néénetu muha mecáhcújtsotúne. Muurá tsúúca muha páñetu mélleebó dibye úwaabóne. Áánetu ɨ́mɨááné muha mécáhcujtsó diibyéjuco Críjto íjcyane mɨ́amúnáake Pájtyetétsoóbe.

Tsáné ávyéjúúbé hájchikye Jetsóó bóhɨitsóne

43 Átsihdyúu téhdune míjcyoojɨ́cutu muha mepéé Tsamááriá iiñújɨtu Gariréá iiñújɨvu. 44 Aanée muha mepéhíjcyánáa Jetsóó néé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpikye imúnaa ávyejúúlléityúne. 45 Árónáacáa Gariréá iiñújɨ múnaa ímí dííbyeke waatsúcúpejtsó Jerotsaréeríi pajtyété wañéhjɨri ditye úlléjénáa dibye méénúráityúronéhjɨ́ méénune iájtyúmɨ́nélliíhye.

46 Átsihdyúu muha tsiiñe méoomí Canáavu tétsihvúu nújpacyo bíínójpacyóvú dibye ípíívyéévétsócoomívu. Áánáacáhjáa tsaapi ávyéjúúbé hajchi Capenaóori íjcyaabe cheméhi. 47 Aanéhjáa tsúúca Jodéá iiñújɨtu muha metsááme teene Gariréá iiñújɨríjyuco meíjcyane diibye ávyéjuube

iwáájácúne tsáá Jetsóo éllevu. Aabée néé dííbyeke dííbyema ihjyávú ipyéène dibye íllíkye ibóhɨ̈ɨ̈tso ávyeta dsɨjɨ́veríjyuco íjcyáábeke. 48 Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Ámuha muurá tsá oke mecáhcújtsóityuró méénúráityúronéhjɨ́ o méénuhíjcyátuca.

49 Árónáacáa neébe:

—Ávyéjuúbej, árónáa ihdyu hájchíwu dsɨ́jɨ́vétúné hajchótá ɨ̈ɨ́cúi óóma tahjyávú péène bohɨ́ɨ̈tso.

50 Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Tehdújuco, tsúúca muurá ícyooca bohɨ́júcoobe daáchi.

Ahdícyane wa dipyej. Ahdújucóo dibye óómiñe dííbyeke icyáhcújtsónema. 51 Aabéhjáa ihjyávú úújetéébeke íúníu múnaa népejtsóhi:

—Tsúúca daachi bohɨ́jucóóhií.

52 Áánélliihyéhjáa dílloobe múijyú dibye bóhɨ́ɨne. Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Iijyúijyu révóóvéébedi dííbyeke pajtyéné áíívyeé.

53 Ehdúhjáa ditye úúbállénetu ɨ̈tsááveebe ávyetáa téène ééveri Jetsóó dííbyeke néène tsúúca ílli bóhɨ́jucóone. Áánélliihyée téhdure pámeere ihyájkímú cáhcujtsó Jetsóoke.

54 Ehdúu Jetsóó méénúráityuróné meenú Jodéá iiñújɨtu muha Gariréá iiñújɨvu meóómimye tétsihyi meíjcyánáaáca. Téénemáa botsíi tétsihvu míijyúcúréi méénuube méénúráityuróne.

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó bóiɨ̈tsóne

5 1 Ááné boonétúu muha tsiiñe dííbyema Jerotsaréevu méuubámyenú wañéhjɨvu. 2 Áánáacáa técoomíyí tsátsii ‘Obééjámú lleehówa’ némeítsíí úníuri nújpacyo páábáwu heeberéómú ihjyúrí ‘Betéjda’ némeíība. 3 Áábá hallúríi 5-wava nújúwáwuúné íjcyáwáhjɨ́ pañétú hállúvátuméhjɨ́, úllétuméhjɨ́, íjpi vááúmeítyuméhjɨ́, téhmehíjcyá teeba nóhjɨíñe. 4 Tsáijyúhjáa níjkyéjɨ múnáajpi iñíítyéne téébáwu nóhjihíjcyáhi. Aanéhjáa dibye nóhjíné boone tujkénúré éniivyéméjuco ímípyetéhijcyáne. 5 Téijyúu íjcyaabe diityé pañe ávyetáhjáa 38 pijcyábájuco chémehíjcyaábe. 6 Aabée tódsɨúcunúúbeke Jetsóó ɨ́ɨ̈téne waajácú téhajchótájuco dibye chémehíjcyáne. Áábekée neébe:

—Muúbe ¿muhdúami ú ijcyaj? ¿A ú imíllé u bóhɨ́ɨne?

7 Áánélliihyée neébe:

Ééero Ávyéjuúbej, árónáa tsá o píívyetéhíjcyatú nújpacyo nóhjɨ́cooca ɨ́ɨ̈cúi tujkénú o éníívyéiyóne. Íhya ihdyu tsaate oke pɨ́ɨ́áboca o éníívyéne ó bohɨ́jucóóiyáhi. Tehdu o méénúíyónáa tsijtye táɨhdéré éníívyehíjcyáhi.

8 Áánélliihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—Ané wa ílluréjuco eene dɨ́ɨ́hbotámá dipye dihjyávuj.

9 Ehdúu dííbyeke dibye néénemáyé tsúúca ibóhɨ́ɨne ɨ́ɨ́hbotámá péjúcoóbe. 10 Téijyúu wáyeéévejcóójɨ́ íjcyánáa dibye ɨ́ɨ́botámá péène ávyéjujte ɨ́ɨ́téne néé dííbyeke:

—Muúbe, tsá eene dɨ́ɨ́hbota íjcyooji wáyeéévejcóójɨ́ u tsájtyéityuróne.

11 Áánélliiyée neébe:

—Árónáacáne oke bóhɨ́ɨ̈tsoobe néé téénema o péékií.

12 Áánélliihyée néémeé:

—¿Aca muubá íjcyaabe ɨ́veekí wáyeéévejcóójɨ́ uke táuhbáhi?

13 Árónáacáa tsá dibye wáájacújúcootú caabyé dííbyeke bóhɨɨtsóné
mítyanée mɨamúnaa íjcyámé pañe Jetsóó íjcyánélliíhye. 14 Ááné boonétúu
Jetsóó dííbyeke duurúvájá pañe iájtyúmɨɨ beke néehií:
—Muúbej, tsúúca muurá ú bohɨ jucóóhií. Aabe ɨmiááberéjuco díícyaco.
Tsiiñe ímityúné meenújúcohdí éhnííñevu íjcyane uke ipájtyétuki.
15 Ehdúu Jetsóó dííbyeke nétsihdyu péébéhjáa botsíi úúballé ímíñeúvú
avyéjujtéké Jetsóó dííbyeke bóhɨɨtsóne. 16 Ááné hallútúu imíllerómé
téijyúré Jetsóoke ɨdsɨ jɨvetsóne ɨveekíváhjáa wáyeéévejcóójɨ dííbyeke dibye
bóhɨɨtsóné hallútu. 17 Árónáacáa neebe diityéke:
—Muurá Llihíyó paíjyuváré meke pɨ ááboníjcyádújuco o pɨaabóné
ihdícyáijyúre.
18 Ehdúu dibye nééne éhnííñevu diityéké tsárívyetsómé imíllerá dííbyeke
ɨdsɨ jɨvetsóne. Tsáháa apááñéré taúhbaju néhdu wáyeéévejcóójɨ dibye
íjcyátúné hallútú ditye dííbyeke dsɨ jɨvétsóityuróne. Téhdurée Píívyéébeke
icyáánívahíjcyáábé tujkévevu iíjcyane dibye néhíjcyáné hallútú imíllémé
dííbyeke ɨdsɨ jɨvetsóne.

Iiye ɨɨ jtsámeídyú Jetsóó méénutúne

19 Ehdúu éhnííñevúré ditye Jetsóoke pátsáríjcyónéllii neebe diityéke:
—Muurá ɨmiááné tsá Píívyéébé Hajchi o íjcyaabe ɨiná o méénúityuró
oore o ɨ jtsámeídyu. Muurá ihdyu Llihíyó méénúiyónéjuco o méénuhíjcyáne.
20 Aabe oke iwájyúnéllii waajácútsohíjcyá páneevúré muhdú imyéénúiñévu.
Muurá tajtyééveri éhnííñevu tsíñehjɨ dibye méénúneri ámuha méullévénuúhi.
21 Muurá Llihíyó dsɨ jɨvémeke bóhɨɨtsódú o ímíllémeke o bóhɨɨtsoóhi. 22-23 Tsá
muurá Llihíyó mɨamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchóityúne.
Muuráhjáa oke neebe teene o méénu pámeere oke iávyéjújtso dííbyeke
iávyéjujtsódúre. Aane oke ávyéjújtsotúmé téhdure tsá diibye okée wállóóbeke
ávyéjújtsotúne.
24 Muurá ɨmiáánetúré ámúhakye o néé íñe o néhijcyáné lléébome
okée wállóóbeke cáhcujtsómé múijyú ɨdsɨ jɨvéjúcóóityúne bóhɨ. Áánevúu
oke ájcuube oke cáhcújtsómeke o ájcuki. 27 Muuráhjáa Mɨamúnáájpidívú
o ípívyéévéébeke neebe mɨamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá o
ímíbájchoki. 28-29 Métsájúréévedí ehdu ámúhakye o nééneri. Muurá ɨmiááné
iéévé úújetéijyu pámeere dsɨ jɨvehíjcyámé íhñijkyénetu ijchívyeé pámeekéré
o pɨ úvácooca. Áámedítyú ɨmiánéjcúu úráávyehíjcyámé tsáhájuco muhdú
íjcyáityúne. Áánetu íimítyunéjcúrée úráávyehíjcyámé ɨcúbáhráméiíhi.

ɨ ɨnetú Jetsóoke mewáájacúne

30 Muurá tsá ɨiná oore táɨ jtsaméiyi o méénúityuróne. Okée wálloobe
Llihíyóré oke néhdújuco mɨamúnaa muhdú íjcyanéjuco o néhijcyáne.
Tsá oore o ímillédú o méénuhíjcyatúne. 31 Muurá oore muubá o íjcyane
o némeícyá tsá múha oke cahcújtsóityuróne. 32 Muuráhjáa tsojtsó

múnáajpi Jóáa óhdityu nehíjcyá ɨmiáánéjuco muubá o íjcyane. 33 Áábe éllevúu muurá ámuha tsaatéké méwallóó ditye óhdityu idíllo dííbyeke. Áánélliihyée úúbálleebe ɨmiááne muubá o íjcyane. 34 Árónáacáa tsá dibye úúbállénetúré o wáájácúmeítyú Píívyéébedítyú o tsááneé. Árónáa ihdyu o néé tehdújucóo óhdityu dibye néhijcyáné ámuha mecáhcújtsóne mepájtyetéki. 35 Muuráhjáa ámúhakye waajácútsoobe ɨmiá uwáábojúvú éhne múúne peetéj tééveri tsiéméné maájtyumɨné mewáájacúdu. Aanée dibye úwáábohíjcyáné muurá wahájchotáré ími ámuha méɨjtsúcunúráhi. 36 Árónáa dibyée oke bóhówátsohíjcyáné éhnííñevu páñetu ó bóhówátsámeíhijcyá páneere okée Llihíyó níwaavéné o méénuhíjcyáneri. Téénetu muurá ámuha méwaajácújúcoorá ɨmiáánée oke dibye wálloóne. 37 Aabe ámuha maájtyúmɨtúroobe óhdityu nehíjcyá ɨmiáánéjucóo oke iwálloóne. 38 Áábé uwááboju tsá ámúhakye úcáávehíjcyatú dííbyeke ámuha mecáhcújtsótúnélliihye. 39 Muurá ámuha méévehíjcyará Píívyéébé waajácuháámɨ muhdú óhdityu néhijcyáné ámuha múijyú medsɨ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ meújcúroki. 40 Árónáa tsá ámuha meímílletú oke mecáhcújtsóne óhdivu meɨhvéjtsámeíñé téénevu ámúhakye o ájcuki.

41 Árónáa tsá o íjyácunútú mɨamúnaa oke ávyéjújtsóíyóneri. 42 Muurá ó waajácú múhdurá ámuha menééme Píívyéébeke mewájyutúne. 43 Muuráhjáa diibyéjuco Llihíyó nééjuri ííñujɨvú o tsáábé uwáábori tsá ámuha meɨɨcúvehíjcyatúne. Ááne eene tsijtye ɨɨɨ búwaríyé ámúha éllevu itsááne íhdityúré újcune úwáábóneríyé ámuha méɨɨcúvehíjcyáhi. 44 ¿Muhdú ámuha oke mécáhcújtsóiyá kiá eene ámuha tsaméére maávyéjútsócatsíhijcyáné íjcyánáaáca? Tééneríyé ámuha meíjcyame tsá meɨɨcúvehíjcyatú apáábyéré íjcyaabe Píívyéébe ámúhakye ávyéjújtsóíyóneri. 45 Aane méɨjtsúcunúdí ámúhá imítyú ámúhá hallúvú Llihíyoke o úúbálleíñe. Muuráhjáa ihdyu Moitséeúvúré tsúúca ámúhá hallúvú úúballé dííbyé uwááboríi ámuha mepájtyetéiñe meɨtsúcunúhíjcyároóbe. 46 Muuráhjáa dibye úwaabóné ími ámuha mecáhcújtsoca idyé téhdure ími oke ámuha mécáhcújtsóiyáhi. Muuráhjáa óhdityu íjcyáné uwááboju caatúnuhíjcyaábe. 47 Ááné uwáábóo ámuha ími mecáhcújtsómejɨɨ ¿muhdú mécáhcújtsóiyá ámúhakye o néhijcyáne? Ehdúu neebe Jetsóo.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Rc 9.10-17)

6 1 Ááné boonétúu dííbyema muha mepéé Gariréá unéú tsaúúré 'Tibééria' néméíú tsiñéjcuvu. 2 Áijyúu mítyane mɨamúnaa múúhakye úraavyé méénuráítyuróné chéméméhjike dibye bóhɨɨtsohíjcyáné iájtyúmɨnélliihye. 3-4 Téijyúu pajtyété wañéhjɨ tsúúca llééváiñáa muha caméhbaúvú mepééme téhbaú déjucóvú meúújetétsihvu ácúúveébe. 5 Áánemáa diitye mɨamúnáake ɨɨɨténe neebe Perípeke:

—¿Aca kiátú íñe majcho méújcuú íjtyéke memájchótsoki?

6 Ehdúu neebe muhdú dííbyeke dibye iáñújcuki. Waajácúroobée muhdú imájchótsoíñé diityéke. 7 Aanée dibye díllónéllii Perípé nééhií:

—Muurá 200-jɨvámá majcho meújcuróné tsá úújetéityuró diityédívú áyánéwuújɨ maájcúrónáaáca.

8-9 Áánélliihyée Tsimóo Péédoró nahbe Aderéé néé Jetsóoke:

—Áánúwúudíhya 5-hova tsebáádatu méénúmeíñé paáhóónema míítyétsi amóóbemútsi. Árónáacáubá tsá tene úújetéityuró áyámedívujɨ̃ɨ̃vari.

10 Árónáacáa Jetsóó nééhií:

—Méne pámeere iáhcúbaki.

Ahdújucóo muha menéénéllii ditye áhcubáné 5,000-meváubáhjáa íjcyame.
11 Aabée teene páahóóné iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáa
múúhakye dibye ájcune muha méwajtú pámeekére. Áhdurée amóóbemútsikye
muha mewájtune úújeté pámehdívúre. 12 Aanée pámeere tsaímíyé óóvéné
boone múúhakye neébe.

—Cóeene mepíhcyú tene iwágóóóvétuki.

13 Ahdújucóo pátyeevéné muha mepíhjyucúné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.
14 Ehdúu méénúráityuróné Jetsóó méénune iájtyúmɨ̃ne tsaate néjcatsíhi:

—ɨ̃mɨáánéha diibyéjuco áánu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi éhneváa
ííñujɨ̃vú tsááiíbye.

15 Áánemáa imíllerómé peecútéré dííbyeke páñétúejpi ávyéjúúbedívú
ipícyoóne. Aanée iwáájácúne múúhadítyú iiye peebe cáméhbaúvu.

Nújpácyó hallúrí Jetsóó úllene

(Mt 14.22-27; Mc 6.45-52)

16-17 Ááné iijyúnuvúu muha dííbyé mamyému mepéé mɨ̃ɨ̃neri Capenaóovu
tsíñejcúéuri íjcyácoomívu. Áijyúu tsúúca péjcóhréjuco néénáa tsá Jetsóó
múúhama íjcyatúne. 18 Áánáacáa mítyane nohjɨ ávyétá ihnáhó kííjyeba
íjcyáneri. 19 Aamée muha pɨ̃ɨ̃néeuríjyuco meíjcyame máájtyumɨ̃ dibye tsááne
nújpácyó hallúrí úlleebéré múúhá tujkévetu. Ááneríi muha méíllityéhi.
20 Árónáacáa neebe múúhakye:

—Oóre, méíllityédíñe.

21 Áánélliihyée muha méujcú dííbyeke mɨ̃ɨ̃né pañévu. Aamée tsúúca muha
méúújeté muháa mepétsihvu.

Jetsóoke mɨamúnaa néhcone

22 Ááné tsijcyóójɨ̃hjáa múúha déjuvu ɨ̃tsaavémé apáámɨ̃rée mɨine íjcyámɨri
muha mepéémema Jetsóó péétune. 23 Áánáacáhjáa tsɨ̃mɨhjɨ Tibéériá
cóómityu tsámɨhjɨ wajtsɨ̃ dibyée Píívyéébeke ityéhdújtsóne áyaróné
majcho mítyámedívú úújetétsótsííj pɨihɨ̃vu. 24 Aanéhjáa tétsihyi dííbyeke
iájtyúmɨ̃túnéllii témɨ̃hjiri pééme múúha déjutu Capenaóovu dííbye néhcovu.

Medsɨ̃ jɨvéjúcóóityúne bóhɨivu meke Jetsóó ájcune

25 Aamée tsúúca múúhadívú úújetémé dííbyeke nééhií:

—Uwááboóbej, ¿acáa múijyúrá u tsáá ííllevu?

26 Árónáacáa neebe diityéke:

—ɨ̃mɨáánéha ámúhakye o néé ámúhakyée o májchótsónélliihyéré oke ámuha
menéhcohíjcyáne. Tsá ámuha oke menéhcohíjcyatú méénúráityúronéhjɨ̃
o méénune ɨiná nééiyóné ámuha mewáájácuki. 27 Tsá múu íjyácunútú
majchórí múhajchótá ámuha tééne tájpí meíjcyáíñeríjɨ̃ɨ̃vari. Múu táuwáábori
ijyácunú teene majchódú nééne múijyú ámuha medsɨ̃ jɨvéjúcóóityúne bóhɨ̃
meújcúíñeri. Áánevúu muurá ámúhakye o ájcu Llihíyó oke meménuube
mɨamúnáájpidívú ó ípívyeevéhi.

28 Áánélliihyée nééme dííbyeke:
—¿Aanéhaca muhdú muha Píívyéébe ímilléné méméénúiyáhi?
29 Áánélliihyée neebe diityéke:
—Muurá imílleebe okée dibye wállóónéllii ííñujɨ́vú o tsáábeke ámuha mecáhcujtsóne.
30 Áánélliihyée néémeé:
—¿Aca ɨɨná díwákimyéi? Ané cána méénúráítyuróné meenu uke muha mecáhcújtso diibyéjuco mɨ́amúnáake pájtyetétsóiibye u íjcyane.
31 Muuréváhjáa múúhá ihdé múnáaúvú manáá májchohíjcyá ɨ́ɨ́néubárá píívyétúné iiñújɨri iíjcyácooca. Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé: "Píívyéébe diityé éllevu majcho dójcotsó níjkyéjɨtu."
32 Ehdúu Jetsóoke ditye néénéllii neébe:
—Ɨ́mɨáánéjucóo Moitséeúvú tsá diityéké ácuhíjcyatú majchóvú téijyu. Muuráhjáa ihdyu Llihíyóré dócótsohíjcyá diityé éllevu teene 'manáa' némeíñe májcho. Aabe muurá imíllé ámúhakye iájcune teene majchódú nééne múijyú ámuha medsɨ́ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨɨvu. 33 Muuráhjáa teene majchódú o néébeke níjkyéjɨtu oke wálloobe ííñujɨ́vú mɨ́amúnáake téene bóhɨɨvu o ájcuki.
34 Áánélliihyée nééme dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, ané ihdyu múúhakye paíjyuváré dáácuhíjcyá téeméne májchotu.
35 Áánélliihyée neébe:
—Oo muurá teene majchódú o néébe múijyú medsɨ́ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨɨvu ó ajcúhi. Aane ɨ́mɨááné oke cáhcujtsómé tsáhájuco muhdú éhnííñevu tsaímíyé iíjcyáíyóneri ɨ́ jtsámeítyú éhne múúne memájchóne maádóne tsiiñe maájyabáávatémé memájchóíyóneri maádóíyóneri meɨ́ jtsámeídyu. 36 Árónáa ihdyu íñe ámúhakye o néhijcyádú ¿ɨ́veekí ámuha tsá oke mecáhcújtsotú ɨ́mɨááné diibyéjuco o íjcyáábeke tsúúca ámuha oke maájtyúmɨróme? 37 Muurá Llihíyó nééjuri oke cáhcújtsómeke tsá o cátúhtsóítyuróne. 38 Tsáháa níjkyéjɨtu oke dibye wállootú o ímilléné o méénuki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá oke dibye táuhbáné o méénuki. 39 Aabe tsá ímílletú ópée o pájtyetétso óhdivu dibye ɨ́ hvéjtsómedítyú tsaate wágóoovéne. Imílleebe páneere nihñéétsihvúré tsíhdyuréjuco ímíbáávyécooca pámeere pájtyeténe. 40 Muurá imílleebe okée dibye wállóóbeke cáhcujtsómé múijyú ɨdsɨ́ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ́ újcune. Muurá dsɨ́ jɨ́vémeke ó bóhɨ́ɨ́tsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávyécooca.
41-42 Ehdúu Jetsóó majchódú néébe níjkyéjɨtu itsááne diityéké néénetu dííbyeke cáhcújtsotúmé dííbyedítyú nééhií:
—Áánerá aabye Jotséé hajchi Jetsóó wájácú cáánímútsikye menéébe ¿muhdú ɨ́ɨvane néé níjkyéjɨtu itsááneé?
43 Áánélliihyée neebe diityéke:
—Ayécó óhdityu ámuha meíhjyuváne. 44 Muuráhjáa Llihíyó oke wálloobe mɨ́amúnáake óhdivu ɨ́ búwájtsótuca tsá múha pájtyetéítyuróne. Aane muurá oke cáhcujtsómé dsɨ́ jɨ́vémeke ó bóhɨ́ɨ́tsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávyécooca. 45 Muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpí waajácúháámɨtu nééneé: "Píívyéébere diityéké úwaabóhi." Ehdu dibye úwaabóné lléébome oke úraavyéhi.
46 Árónáa tsá múha ájtyúmɨtú dííbyeke. Apáábyéré ihdyu ó ájtyumɨ́ dííbyeke dííbyedítyúu o tsáánélliihye. 47 Aane ɨ́mɨááné ámúhakye o néé

oke cáhcujtsómé tsúúca újcune múijyú ɨdsĭ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ. 48 Áánevu majchódú o néébe ó ajcúhi. 49 Muuráhjáa ámúhá ihdé múnáaúvú ɨ́ĭnéubárá píívyétúné iiñújɨri iíjcyácooca ‘manáa’ némeíñé májchorómé dsĭ jɨ́vehíjcyáhi. 50 Áánetu íñe ícyooca ó ihjyúvahíjcyá tsííñere níjkyéjɨene íjcyáne májchori, teene májchome múijyú dsĭ jɨ́véítyúne májchori. 51 Aabe ó ijcyá teenée majchódú o néébe níjkyéjɨtu o tsáábe mɨ́amúnáake bohɨ́ĭvú o ájcuúbe. Aane bohɨ́ĭvú o ájcuube mɨ́amúnaa ipájtyeté ó dsĭ jɨ́veéhi. Áánéllii táuwáaboju majchódú nééne cáhcujtsómé tsá múijyú dsĭ jɨvéjúcóóityúne.

52 Ehdúu Jetsóó néénetu tsaate múhdurá ɨĭ jtsámeíñe néjcatsíhi:

—Ɨɨnáami aabye ehdu meke nehíjcyaj. ¿Aca muhdú meke íhyéécovu dóótsóíyoóbe?

53 Áánélliihyée neebe diityéke:

—Muurá ĭmɨááné Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyéévéébe héécó dóótume tsá újcúityú múijyú ɨdsĭ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ. Téhdure tátyujpácyó ádotúmé tsá újcúityú tééne bóhɨ. 54 Áánetu ihdyu táhyééco dóóme téhdure tátyujpácyó ádome újcuú tééne bóhɨ. Muurá oke cáhcujtsómé dsĭ jɨ́vémeke ó bóhɨ́ĭtsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávyécoóca. 55 Muurá tájpi ĭmɨá májcho. Áhdure tátyujpácyó ĭmɨá ádo. 56 Áánéllii téneecu óóveme ímí óóma nahbévájcatsíhi. 57 Muurá Llihíyó okée wálloobe ĭmɨááné ijcyáhi. Áábe tájpí ó ícyahíjcyáhi. Áánéllii oke cáhcujtsómé tatyájpí ijcyáhi. 58 Ehdu íñe ó nehíjcyá tsííñére májchoma níjkyéjɨtu o tsááneé. Aane májchome újcuú múijyú ɨdsĭ jɨvéjúcóóítyúne bohɨ. Tsá ‘manáa’ némeíñe májchódú tene néétu éhnée méihdé múnáaúvú teene májchorómé dsĭ jɨ́vehíjcyáne májchódu.

59 Ehdúu Jetsóó úwaabó Capenaóovu pihcyáávéjá pañévu.

Medsĭ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ́ meújcúné uwáábo

60 Aanée muha meíjcyarómé mewáájácútúnéllii ménéjcatsíhi:

—Tsáháubá múha lléébóityuró muhdú tuhúwu dibye úwaabóne.

61 Ehdúu téénetu muha meíhjyuváné iwáájácúne neebe múúhakye:

—¿A múhdurá ámúhakye pajtyéné o úwaabóne? 62 Awáárejucóubá Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe ámuha meɨ́ĭténeríyé cáámevu ópée o tsáhullévú o pééca múhduréjuco ámuha meíjcyáiyóne. 63 Muurá ihdyu Píívyéébé Apíichoj tééveríyé méujcú múijyú medsĭ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ. Tsá meere teene meújcúítyuróne. Aane íñe ámúhakye o néhijcyáné Píívyéébedítyú tsááne ĭmɨááné meke ajcú tééne bóhɨ́ĭvu. 64 Árónáa ijcyámé tsaate ámúhadítyú teene icyáhcújtsóiyóné ímílletúme. Ehdúu neebe Jetsóó ĭhdéjuco caatyé dííbyeke cáhcújtsóityúné iwáájácúnema. Áhdurée waajácuube ĭhdéjuco caabyé dííbyedívú méénútsoíñe. 65 Áánélliihyée neébe:

—Ehdúu mɨ́amúnaa múhdurá nééne o wáájácúne ó nehíjcyá Llihíyó óhdivu ĭbúwájtsótuca múha pájtyetéityuróne.

66 Ehdúu dibye nétsihdyu múúhama péhíjcyámedítyú mítyame íllureíjuco dííbyeke ɨĭ hvéjtsóne pééneé. 67 Áánetúu múúhakye neébe:

—¿A téhdure idyé ámuha méimíllé oke meĭ hvéjtsóne óhdityu mepééneé?

68 Áánélliihyée Tsimóo Péédoro nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aca múhdivú muha mecátsĭpáávéne uke méĭ hvéjtsóiyá apááñéré díuwáaboju múijyú medsĭ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨivu meke ájcúnáaáca? 69 Muurá muha tsúúca uke mécáhcujtsóhi. Aame muha

méwaajácú ĭmiááné diibyéjuco Píívyéébé Hajchi mĭamúnáake u pájtyetétsoobe Críjto u íjcyane.

70 Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Muuráhjáa ámúhakye ó ujcú ámúhakye o mámyénuki. Árónáa íjcyaabe tsaapi ámúhadítyú ímítyuube ávyétá naavéné íjcyaábe.

71 Ehdúu Jetsóó néé Tsimóó hajchi Jóódáke iñéérone múúháejpi íjcyároobéhjáa dííbyedívú méénútsoíñé iwáájácúnema.

Íñahbémú Jetsóoke cáhcújtsotúne

7 1 Ááné boonétúu muha Jetsóoma mépehíjcyá pahúlleváré Gariréá iiñújiri. Tsáháa dibye ímílletú Jodéá iiñújiri iíjcyane téhullé ávyéjujtée dííbyeke dsĭjĭvétsóllehíjcyánélliihye. 2-3 Árónáacáa téijyu 'nújuwááné wañéhji' némeíñé lleeváríjyuco íjcyánéllii íñahbémú néé dííbyeke:

—Wa bo ihdyu dipye Jodéá iiñújivu ukée cáhcujtsómé téhulle íjcyame iájtyúmi méénúráítyúronéhjĭ u méénuhíjcyáne. 4 Muurá ehdu nénehji méénuhíjcyaabe tsá téévéneúvú méénúítyuró dííbyeke pame wáájacúné iímílléhajchííjyu. Aanéjĭĭva wa ihdyu méénuhíjcyá uke mĭamúnaa iwáájácuki.

5 Ehdúu íñahbémú Jetsóoke néé dííbyeke téhdure icyáhcújtsótúnélliihye. 6 Áánélliihyée neebe diityéke:

—Árónáa téhullévú o péeíñe éévéi tsá úújetétúne. Ámuha ihdyu mépiivyété ihdícyáijyúré téhullévú mepéeneé. 7 Muurá ámuha tsaméére ĭji múnaa meíjcyame tsá metsárílléjcatsítyú tsahdúré ámuha menéénélliihye. Áánetu oke tsaríllémé ditye ímityúné ícyahíjcyáné diityédívú o bóhówátsohíjcyáné hallútu. 8 Áánéllii wái ámuháyé méuubámyenuj. Óvíi ihdyu taéévé úújeté o péékií.

9 Ehdúu Jetsóó íñahbémuke iñééne coévá tétsihvúré Gariréá iiñújivu.

Wañéhjiri Jetsóó íjcyane

10 Aabée bóónétúi íñahbému déjutu teene wañéhjivu péébema muha mepéehií. Árónáacáa tsá boohówáneúvu dibye úújetétúne. Wáájácúratúnée tétsii diíbye. 11 Áijyúu ávyéjujte néhcohíjcyá dííbyeke. Díllohíjcyámée pamévakéré caabyé dibye íjcyane.

12 Áábedítyúu mĭamúnaa ihjyúvahíjcyá páhduváre. Tsaatée nehíjcyá ĭmiáábé dibye íjcyane. Árónáacáa tsijtye nehíjcyá ímítyuube íjcyaabe íllure mĭamúnáake állihíjcyáne.

13 Ehdúu dííbyedi téévéneúvúré ihjyúvahíjcyámé ávyéjujtédí iíllityénema.

14 Aabée Jetsóó wañéhjĭ pĭnéévénáa duurúvájá pañévú úwaabóhi. 15 Aanée imíwu dibye úwáábóneri diitye ávyéjujte iúllévenúne néé dííbyedítyu:

—¿Aca kiátú aadi ehdĭĭvaíñé wáájacúné waajácúháámĭubárée ĭĭtehíjcyáábejĭĭvari?

16 Áánélliihyée neebe diityéke:

—Tsá oore táĭĭbúwá ĭjtsaméityu o újcune o úwáábotúne. Muurá ihdyu okée wállóóbé uwáábóré teéne. 17 Aane cáhawáá óvíi dibye ímillédú íjcyame waajácú kiátú tsááné uwáábó o méénuhíjcyáne. 18 Muurá tsaate íhdityúré iújcune úwaabó diityéké mĭamúnaa iávyéjújtsokíye. Áánetu ihdyu okée wállóóbeke iávyéjujtsóné ímillémé ĭmiááné tehdújuco úwáábohíjcyáne.

19 Muuráhjáa Píívyéébe muhdú ámuha meíjcyáíñé taúhbajúvú ámúhakye
ajcú Moitséeúvuj tééveri. Árónáa muurá tsá ámuha tsaatéubáré tene néhdu
meíjcyatúne. Aame ¿ɨ̃ɨ̃né hallútú ámuha méimíllé oke mellííhyanúne?
20 Áánélliihyée tétsii íjcyame néé dííbyeke:
—Naavénéhaca dípañe. ¿Aca múha uke imíllé illííhyanúne?
21 Áánélliihyée neebe diityéke:
—Áánerahjáa tsáneere wáyeéévejcóójɨ̃ tsáápiikye o bóhɨitsóné múhdurá
ámúhakye pajtyéhi. 22 Árónáacáa muurá Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri
méénútúróné taúhbaju ámúhá ɨhdé múnáaúvú méénuhíjcyádújuco
wápíj tsɨɨméneke ámuha tsáijyu wáyeéévejcóójɨ̃ íjcyaróné
mekíhdyahɨ̃rótsohíjcyáne. 23 Ehdu muurá téhdure ámuha méméénuhíjcyá
tsáijyu wáyeéévejcóójɨ̃ íjcyaróné teene taúhbaju ámuha mewáágóótuki.
Aame ¿ɨ̃veekí muhdú ámuha menééne óhdi méijyácunúhijcyá tsáápiikyérée
téjcooji o bóhɨ̃ɨ̃tsóné hallútu? 24 Tsá múu peecútéré tsáápiikye 'íllu uú'
néétune. ɨmiááné múu dibye íjcyanéjuco nééneé.

Muubá iíjcyane Jetsóo nééneé

25 Ehdúu Jetsóo néénéllii Jerotsarée múnaa néjcatsíhi:
—¿Aca tsá éhne áábyeke ditye néhcohíjcyatú ɨdsɨ̃ jɨ̃vétsoki? 26 Áróóbeke
¿keená tsaatéubáré ɨiná nééneé? Áánélliihyéubá bo ávyéjujte íjcyarómé
cáhcujtsó ɨmiááné diibyéjuco mɨ̃amúnáake pájtyetétsóiibye Críjto dibye
íjcyane. 27 Árónáacáubá tsá diibye íjcyatúne. Muurá méwaajácú kiá múnáajpí
dibye íjcyane. Muurá ihdyu mɨ̃amúnáake pájtyetétsóiibye tsáácooca tsá múha
wáájácúityú kiátú dibye tsááneé.
28 Ehdúu Jetsóodítyú ditye íhjyuváné iwáájácúne duurúvájá pañévú
iúwáábótsihvu neébe:
—¿A ámuhává éhne méwaajácú kiá múnáajpí o íjcyane? Árónáacáa tsá
oore táɨ̃ɨ̃búwaríyé o tsáátune. Muuráhjáa o tsáá ɨmiáábé íjcyáábeke ámuha
mewáájácútuube oke wállóónélliíhye. 29 Áánetu ihdyu ó waajácú dííbyeke
okée wállóóbeke.
30 Ehdúu Jetsóo nééné hallútú imíllerómé dííbyeke iékeevéne. Árónáacáa
tsá ditye ékéévetú iéévéi úújetétúnélliíhye. 31 Áróóbekée tsijtye mítyame
cáhcujtsómé néjcatsíhi:
—¿Aca íhya tsijpi itsááca áánú ehnííñevu méénúráityúronéhjɨ̃ méénúiyáhi?

Paritséómú Jetsóo éllevu ekééve múnáake wálloóne

32 Aanéhjáa dibye méénuhíjcyánéhjɨri mɨ̃amúnaa íhjyúvahíjcyáné
paritséómú lleebóhi. Aanéhjáa múhdurá llúúvájté avyéjujtémá diityéké
pájtyénéllii wallóómé duurúvájá tehméjteke dííbye éllevu ditye iékéévéébeke
itsájtyeki. 33 Aamée dííbyedívú wájtsɨ́náa pámeekéré neébe:
—Tsá ámúhama múhajchótá o íjcyáityúne. Muurá wahájchotáré
o íjcyátsihdyu ó oomíjyúcoó okée wállóóbe éllevu. 34 Áijyu muurá
ámuha oke menéhcorómé tsá maájtyúmɨ̃ityú kiá o íjcyáhullévú ámuha
meúújetéityúrónélliíhye.
35 Áánélliihyée tsaate néjcatsíhi:
—¿Aca íhya kiávú péébeke maájtyumɨ́ júcóóityúné eene neébe? Íhya mityá
íñe kiáhjɨ̃ tsííñé iiñújɨ́ múnáá pañe memúnaa jodíómú mújtáme éllevúréjuco

dibye pééiñe. 36 ¿Aca íhya tsáma muhdú nééiñe eene meke neebe dííbyeke menéhcorómé dibye íjcyáhullévú meúújetéityuróne?

Píívyéébé Apíichó Jetsóoke cáhcújtsómé pañévú úcaavéne

37 Aanée nihñéejcóójɨréjuco tsúúca teene wañéhjɨ́ pájtyéijcyóójɨ́ Jetsóó kéévánécoba néehií:

—Tsaate ádópivyémé taéllevu metsa o íjchoki. 38 Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu néene oke cáhcújtsómé ɨ́ buúúné pañévú téhiñe ípívyééveíñé íñujpácyó bohɨ́ɨ́vú ájcúnéj tehíñe.

39 Ehdúu nehíjcyaabe dííbyeke cáhcújtsómé pañévú Píívyéébé Apíichó úcaavéné diityéké túkévéjtsoíñé iñééiyóne. Árónáacáa tsáhái téijyu tene tsááíñe éévé úújetétú diibyée Jetsóó teene wállóóiibye íavyéjuvúi óómítyúnélliíhye.

Pahdúváré Jetsóodítyú mɨ́amúnaa ɨ́ jtsámeíñe

40 Aanée tsaate dibye íhjyuváné illéébóne néehií:

—ɨ́mɨáánéha diibyéjuco aabye éhneváa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi tsááiíbye.

41 Téhdurée tsijtye néehií:

—Diibyéjuco muurá aabye Críjto éhneváa mɨ́amúnáake pájtyetétsóiíbye.

Árónáacáa tsijtye néehií:

—Árónáa Gariréá iiñújɨ múnáajpi tsá Críjto íjcyáítyuróne. 42 Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu néene Dabíiúvúj tsɨ́ɨménémúhaabe dibye íjcyaíñé dííbyeúvúhjáa ícyahíjcyacóómí Berée múnáajpi.

43 Ehdúu mɨ́amúnaa páhduváré ɨ́ jtsámeí Jetsóodítyu. 44 Áijyúu tsaate imíllerá dííbyeke iékeevéne. Árónáacáa tsá ditye tehdu méénutúne.

Ávyéjujte tsá Jetsóoke cáhcújtsotúne

45 Aanée diitye duurúvájá tehméjté dííbyeke iékééve tsáárome íévejtéré oomíhi: Aaméhjáa diitye paritséómuma llúúvájté avyéjujtédívú úújetémeke népejtsóme:

—¿Kiávújuco diíbyej? ¿ɨ́veekí tsá ámuha metsívatúne?

46 Áánélliihyéhjáa néémeé:

—¿Muhdú ɨ́ɨ́né hallútú méékééveé túútaváné íhjyúváábekéjɨ́ɨ́vari? Tsá muurá múha múijyú tehdu íhjyúvatúne.

47 Áánélliihyéhjáa nééme diityéke:

—Áánélliihyéha íllure ámuha dííbyedívú máállítsámeíhi. 48 Tsá muurá avyéjujte íjcyárómedítyú tsaatéubáré cáhcújtsotú dííbyeke. Téhdure muha meíjcyarómé tsá mecáhcújtsotúne. 49 Apáámyéré ihdyu ímityúmé Píívyéébé taúhbaju wáájácutúmé ɨjtsúcunú diibyéjuco Críjto íjcyane.

50-51 Ehdúhjáa ditye néénélliɨ diityéejpi Nicodéémó tsápejcóo Jetsóoke ááhɨ́véjeebe néé diityéke:

—Muurá taúhbaju néé tsá peecútéré tsáápihdívú meɨ́cúbáhrátsóityú dibye ɨɨná méénune ímíñeúvú mewáájácútúhajchííjyu.

52 Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¡Úubá bo téhdure Gariréá iiñújɨ múnáajpij! Cáhawáá Píívyéébé waajácuháámɨ́ dehve u wáájácu tsá muurá Gariréá iiñújɨ múnáadítyú dííbyé

ihjyú uubálle múnáajpi íjcyaíñé némeítyúne. 53 Ehdúhjáa dííbyeke iñééne ihjyáhañévuréjuco ditye pééneé.

Ihdícyámema ícyahíjcyáne wálle

8 1 Áánetúu Jetsóoma muha mepéé oríívo bájú íjcyátsihvu. 2 Aamée idyé tsíjcyooji tsiiñe muha méoomí duurúvajávu. Átsihvúu mĭamúnaa dííbyedívú píhcyáávémeke iácúúvéne úwááboóbe.

3 Áánáacáa taúhbájú uwáábojtémá paritséómú tsivá ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyálleke ityúváálolleke. 4 Áállekée Jetsóó tééjá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyéne dííbyeke néémeé:

—Uwáábooóbej, áámye ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyálleke muha métuvááóhi. 5 Muuráhjáa Moitséeúvú taúhbaju néé ehdu nééné walléémuke medsĭ jĭvétsoíñé néwayúúnevu maáámúneri. ¿Ácooca muhdú u néé téénetu?

6 Áánélliihyée íllure icyánóóvéne íhyójtsĭwari caatúnuube ííñuji. Ehdúu Jetsóoke nééme muhdú dibye nééne dííbyé hallúvú iúúbálléroki. 7 Aanée éhnííñevúré ditye dillónéllii icyánohjúcunútsihdyu neébe:

—Ané óvíi ihdyu ámúhadítyú múijyúubá ímityúné méénuhíjcyátuube áámútujkénú díílleke.

8 Ehdúu iñééne tsiiñe icyánóóvéne caatúnuube ííñuji. 9 Aanée ehdu dibye néérónáa waajácúmé ímityúmé iíjcyane. Aamée ílluréjuco tsáápiitsádí péécunúne. Tujkénúu kéémejte péécunúhi. Ááné boonée iiyéjuco dille cóeváné tétsihvu Jetsóó úniúvu. 10 Aanée Jetsóó icyánohjúcunútsihdyu ĭitécunú iiyéjuco tétsihyi íjcyálleke. Áállekée neébe.

—¿Aca kiávújuco íñe díhyallúvuné úúballéme? ¿A tsá íñe uke muhdú ditye méénúityúne?

11 Áánélliihyée neélle:

—Íhya tsáhaj.

Áánélliihyée idyé Jetsóó nééhií:

—Téhdure o íjcyároobe tsá muhdú uke o méénúityúne. Ahdícyane wa dipyej. Tsiiñe ihdyu ímityúné meenújúcohdíñe.

ĭmiáájuvu mĭamúnáake Jetsóó wáájácutsóne

12 Ááné tsiíjyúu tsiiñe mĭamúnáake úwááboobe nééhií:

—Muurá peetédú o néébe ííñújiri o íjcyáábej tééveri mĭamúnaa ĭmiá uwáábojuu waajácuú peetédú nééne bohĭĭvú diityéké ájcune. Aane oke cáhcujtsómé tsáhájuco éhne múu cúúvétsihyi íjcyadu ímityúné pañe íjcyatúne.

13 Áánélliihyée paritséómú néé dííbyeke:

—¿Aca ĭveekí eene ehdu uure ú némeíhi? Tsá muurá múha uke cáhcújtsóítyuróne.

14 Áánélliihyée neébe:

—Áánerá ĭmiááné o nééhií. Muurá ó waajácú kiátúhjáa o tsáhullévú o pééiñe. Aane tsá ámuha mewáájácutúne. 15 Muurá mĭamúnáá ĭ jtsaméíyé ámúhá pañe íjcyánéllii ehdu óhdityu ámuha méĭ jtsámeíhi. Áánetu ihdyu tsáhái ícyooca múhdityú o néétu muhdú ditye íjcyane. 16 Muurá muhdú mĭamúnaa ícyahíjcyáné diityémá o ímíbájchoca ó nééiyá ĭmiáánéjuco muhdú ditye ícyahíjcyáne. Árónáa tsá oore o méénúityuróne. Okée wálloobe

Llihíyoma muhtsi méméénúiyáhi. 17 Muurá ámúhá taúhbaju néé míítyétsi ɨɨná pájtyene úúbállécooca mecáhcujtsóne. 18 Ahdu muurá íñe ó némeíhijcyá ɨmiááné muubá o íjcyane. Áábeke oke Llihíyó waajácú okée wálloóbe.

19 Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dííbyeke:

—¿Aca kiá diibye Díícyáánii?

Áánélliihyée neébe:

—Oke ámuha mewáájácúmejɨ́ɨ́ méwaajácúiyá Llihíyoke. Muurá oke ámuha mewáájácuca téhdure méwaajácúiyá dííbyeke.

20 Ehdúu Jetsóó úwaabó duurúvájá pañe Píívyéébé ɨɨcúvé dsɨɨdsɨ pícyámeíhíjcyátsihyi íjcyámeke. Áróóbekée téijyu tsá múha ékéévetú iéévéi úújététúnélliíhye.

Jetsóoke cáhcújtsotúmé tsá úújetéityú dííbyedívu

21 Ááné boonétúu idyé tsiiñe neebe diityéke:

—Tsúúca muurá ámúhadítyú o péjúcoóhi. Áábeke ámuha oke menéhcorómé tsá maájtyúmɨ́ityúne. Ámuha médsɨ́jɨ́veé ámuhá imítyuháñé ímíbáávyetúmére. Áánéllii o péhullévú tsá óhdivu ámuha meúújetéityúne.

22 Ehdúu Jetsóó néénéllii tétsihyi íjcyame néjcatsíhi:

—Dsɨ́jɨ́vétsámeíiibyéubáhaja. Íjcyátúnélliі neebe dííbyedívú meúújetéityúne.

23 Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ámuha muurá mɨ́amúnaa ɨ́jɨ múnaáre. Áánetu tsá ɨ́jɨ múnáajpi o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu níjkyéjɨtu o tsááhií. 24 Áánélliі ámúhakye o néé diibyéjuco mɨ́amúnáake o pájtyetétsóóbeke cáhcújtsotúmé íimítyú ímíbáávyetúméré dsɨ́jɨ́veíñe.

25 Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—¿Aca muubá uú?

Áánélliihyée neébe:

—Muurá tsúúca ámúhakye ó nehíjcyá muubá o íjcyane. 26 Aane téhdure múhdurá ámuha meícyahíjcyáné ámúhakye ó nééiyáhi. Árónáa okée wálloobe ɨmiáábé íjcyánélliі oke dibye néénere ámúhakye ó nehíjcyáhi.

27 Ehdúu Jetsóó Cááni Píívyéébedítyú diityéké úúbálleróné tsá ditye wáájácutúne. 28 Áámekée idyé neébe:

—Muurá Mɨ́amúnáájpidívúu o ipívyéévéébeke páwachékevu ámuha mewátyétyéhcúcooca botsíi méwaajácuú muubá o íjcyane. Tsá táɨ́jtsaméityúré o újcune ámúhakye o néhíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó oke néénere ó nehíjcyáhi. 29 Muurá diibye okée wálloobe tsá kiá óhdityu íjcyatúne. Aabe tsá oke ɨ́hvéjtsotú dibye ímilléné o méénuhíjcyánélliíhye.

30 Ehdúu dibye néénetu mítyame cáhcujtsó dííbyeke.

Naavéneéjte

31 Áámekée neébe:

—Muurá íñe ámúhakye o néhijcyáné ámuha mecáhcújtsóne tehdu meíjcyáhajchíí ɨmiááné tahñéjté ámuha méíjcyaáhi. 32 Aame ámuha ɨmiá uwááboju tsúúca mewáájacúmé múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu méímíjpyéteéhi.

33 Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Áánerá muha Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyámeke ¿ĭveekí u néé ĭĭnetú muha meímíjpyetéiñe tehdu múhójtsĭ pañé muha meíjcyámekéjĭĭvari?

34 Áánélliihyée neébe:

—Muurá ĭmiááné ímityúné méénuhíjcyámé tsá ímí íjcyatú éhne múúne tsíjtyé hójtsĭ pañe íjcyame íjcyadu. 35 Muurá tsaaté hójtsiri íjcyaabe tsá diityéejpi íjcyatúne. Áánetu ihdyu diityé hajchi diityéejpi. 36 Ahdu Píívyéébé Hajchi o íjcyaabe ámúhakye ímityúnetu o ímíjpyetétsómé ĭmiááné ámuha méímíjpyéteéhi. 37 ĭmiáánéjucóhde ámuha Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyarómé méimíllehíjcyá oke medsĭ jĭvetsóné íñe ámúhakye o úwaabóné ámuha mecáhcújtsóiyóné meímíllétúnema. 38 Muurá ihdyu Llihíyó oke túkévéjtsóneri ámúhama ó ihjyúvahíjcyáhi. Ahdu muurá ámúháj caani ámúhakye túkévejtsódújuco ámuha meícyahíjcyáne.

39 Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Áánerá ihdyu múúhá ihdé múnáajpi Aavaráaúvú múúháj caáni.

Áánélliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ĭmiááné dííbyeúvúj tsiiménémúhaabe ámuha meíjcyaca dííbyeúvúu ícyahíjcyádú ámuha méíjcyáiyáhi. 40 Aaca muurá íñe Píívyéébe oke túkévéjtsóneri ámúhakye o úwáábohíjcyáné hallútú tsá ámuha oke medsĭ jĭvétsóityuróne. Tsáháa muurá ehdu Aavaráaúvú néétune. 41 Árónáa ihdyu ámúháj caani íjcyadújuco ámuúha.

Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Áánerá íjcyaabe tsáápiiye múúháj caani Píívyéébeé. Tsá tsijpi múúháj caani íjcyatúne.

42 Áánélliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ĭmiááné Píívyéébe ámúháj caani íjcyaca oke ámuha méwájyúiyáhi. Muuráhjáa dííbyedítyú o tsáá oke dibye wállóónélliíhye. Tsáháa táĭĭ búwaríyé o tsáátune. 43 Aabe ámúhakye o úwaabóné ¿ĭveekí tsá ámuha melléébohíjcyatúne? 44 Muurá ihdyu ámúháj caani Naavéné íjcyánéllii dibye ímillédú ámuha méméénuhíjcyáhi. Muuráhjáa iípívyeevédújuco ímítyuube diibye dsĭ jĭvétso múnáajpi. Áábé pañe tsá ĭmiá ĭ jtsaméí íjcyatúne. Apááñéré álliu dííbyé pañe íjcyáábedítyú ímichi teene tsahíjcyáhi. 45-46 Ahdu ámuha menéénéllii tsá meímílletú ĭmiááné ámúhakye o néhíjcyaróné mecáhcujtsóne. Áánetu ihdyu tsá múha oke néétyuró ímítyuube o íjcyane. 47 Muurá ihdyu ĭmiááné Píívyéébeéjté íjcyame imíllé dííbyé uwááboju illéébone. Áánetu ámuha dííbyeéjté meíjcyátúnéllii tsá meímílletú teene melléébone.

Aavaráaúvú íjcyátúnáacájuco Críjto ícyahíjcyáne

48 Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dííbyeke:

—Ihdyúha ĭmiáánéjuco muha menéhijcyáné Tsamááriá iiñújĭ múnáajpi u íjcyáábé pañe naavéné íjcyane.

49 Áánélliihyée neébe:

—Áánerá tsá tápañe naavéné íjcyatúne. Muurá ihdyu ĭiná o méénúneri Llihíyoke ó ávyéjútsohíjcyáhi. Áánetu ámuha tsá oke maávyejúúlletúne. 50 Aane tsá o íjyácunútú oke ámuha maávyéjújtsóíyóneri. Árónáa ihdyu Llihíyó imíllerá oke ámuha maávyéjujtsóne. Aabe ihdyu óvíi muhdú néé oke ávyejúúllétúmeke. 51 Aane ĭmiááné ámúhakye o néé o néhijcyáné cáhcujtsómé múijyú dsĭ jĭvéjúcóóityúne.

52 Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Ɨmiáánéhaca dípañe naavéne. Muurá eene ɨnehjɨréjucó u íhjyuváne. Ááneráhjáa Aavaráaúvuma Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa ɨhtsutúmé íjcyároméhjɨ dsɨjɨvehíjcyáhi. Aanáa muhdú ɨɨvane u néé u néhijcyáné cáhcujtsómé múijyú dsɨjɨvéityúne. 53 ¿Aca diibye méihdé múnáajpi Aavaráaúvú ehnííñevu uú? Áhdure ¿aca diitye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáaúvú ehnííñevu uú? Ááneráhjáa diitye íjcyarómé dsɨjivéhi. Aanéjɨɨ tehdu múha uke cáhcújtsóíyónejɨɨvari.

54 Áánélliihyée neébe:

—Ihdyu tehdújuco ɨmiááné oore o ávyéjújtsámeíhíjcyaca tsá múha oke cáhcújtsóityuróne. Aaca idyé tsá tene ímíityuróne. Árónáa ihdyu Llihíyóré oke ávyéjútsohíjcyá eene ámúhá Piivyéébé dibye íjcyane ámuha menéhíjcyaábe. 55 Áróóbeke tsá ímí ámuha mewáájácutúne. O ihdyu ó waajácú dííbyeke. Muurá dííbyeke o wáájácutúné o nééca ámuháduíyó oo állíu múnáajpi. Árónáa ɨmiááné dííbyeke o wáájácunéllii oke dibye nééne ó cáhcútsohíjcyáhi. 56 Muuráhjáa diibye méihdé múnáajpi Aavaráaúvú ímí ijtsúcunú o tsááiñe ɨmiááné iwáájácunélliíhye. Áánerii mítyane ímíjyúúveébe.

57 Ehdúu Jetsóó néénéllii néémeé:

—¿Aca muhdú 50 pijcyábá u íjcyáábejɨɨ ú waajácú Aavaráaúvuke?

58 Áánélliihyée neébe:

—Ɨmiáánetúré ámúhakye o néé dííbyeúvúikyée íjcyátúnáacájuco o ícyahíjcyáne.

59 Ehdúu dibye néénéllii néwayúúné éhkebámé dííbyeke iáámúroki. Árónáacáa diityédítyú duurúvájá pañétú múijyúrá wáájácúratúné ijchívyeébe.

Hállúvátúúbe tsiiju tsɨɨmaváábeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

9 1 Téhdurée tsátsihdyu muha Jetsóoma mepájtyénáa ájtyúmiibe hállúvátúúbekéhjáa tsiiju tsɨɨmaváábeke. 2 Áábedítyúu muha menéé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿acáa ɨveeki áánúke íllu tsiiju tsɨɨmavähi? ¿A cáánímútsí imítyú déjúcotu, mityá dííbyé imítyú déjúcotúrej?

3 Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Tsáháa dííbyé imítyú déjúcotu ehdu dibye íjcyatúne. Áhdurée tsá cáánímútsí imítyú déjúcotu tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dííbyeke o ɨɨtétsónej tééveri Píívyéébe ɨhtsútuube íjcyane iwáájácúmeí ehdu píívyeébe. 4 Aane ó imíllé okée wálloobe níwaavéné o íjcyáné hajchótá o méénune. Muurá meííjyunúcooca tsá múha wákímyeíjyúcootúne. 5 Muurá peetédú o néébe ííñújiri o íjcyáné hajchótá ɨmiáájú mɨamúnáadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

6 Ehdúu iñééne ííñújɨ hallúvú iúníñeri ííñuba ityátsájcóneri diibye hállúvátúúbeke íhyálluúúcú táábooóbe. 7 Áánemáa neebe dííbyeke:

—Díllójcámeítyé éhne 'dityée wálloóne' nééiyóné 'Tsiroée' némeííbáwúutu. Ahdújucóo dibye téébatu iíllójcámeíjyéne óómiñe tsaímiyéjuco ɨɨteébe. 8 Áábekéhjáa wáájácuhíjcyámé iájtyúmɨne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áánu hállúvátuube ácuúcunúúbé piáábó táúmeíhíjcyatúne?

9 Áánélliihyéhjáa tsaate nééhií:

—Diibyéjuco.

Áánetúhjáa tsijtye nééhií:
—Diibyéjɨ̈ɨ̈vari. Tsíjpiíye. Árónáa ihdyu paabéjuco diíbye.
Árónáacáhjáa dííbyere páñetu nééhií:
—Muurá diibyéjuco oó.
10 Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke.
—¿Aane múhdutú tsúúca ú ɨ̈ɨtéhi?
11 Áánélliihyéhjáa neébe:
—Okée Jetsóó iúúniyi ííñuba ityátsájcóneri táhálluúúcú ityáábóne wallóó 'Tsiroée' némeiíbáwúutu o íllójcámeítyeki. Ahdújucóo o péébe o íllójcámeíñe tsúúca ó ɨ̈ɨtéhi.
12 Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:
—¿Aane kiá diíbye?
Áánélliihyéhjáa neébe:
—Tsá o wáájácutú kiá ícyooca dibye íjcyane.

Paritséómú dilló hállúvátúúbeke múhdutú dibye ɨ̈ɨ̈téjucóóne

13 Aabéhjáa tsaímiyéjuco ɨ̈ɨ̈téébeke tsajtyémé paritséómu éllevu. 14 Áijyúu Jetsóó dííbyeke ímíjpyetétsó wáyeéévejcóójɨ̈. 15 Áánélliihyéhjáa tsiiñe dillómé dííbyeke múhdutú dibye ɨ̈ɨ̈téjucóóne. Áánélliihyéhjáa neébe:
—Okée Jetsóó ííñuba iúúrúnúneri táhálluúúcú táábone o íllójcámeíñe tsúúca ó ɨ̈ɨtéhi.
16 Áánélliihyéhjáa paritséómudítyú tsaate nééhií:
—Áánélliihyéhaca tsá dibye Píívyéébedítyú tsáátune. Keená dibye wáyeéévejcóójɨ̈ ávyejúúlléne.
Áánetúhjáa tsijtye nééhií:
—Árónáa ímítyuube tsá méénúítyuró méénúráítyúronéhjɨ̈.
Ehdúhjáa paritséómú páhduváré Jetsóodítyú ɨ̈ jtsámeíhi. 17 Aaméhjáa diibye hállúvátuubée ícyahíjcyaabe tsaímiyéjuco ɨ̈ɨ̈téébeke tsiiñe nééhií:
—¿Aanéhaca diibye eene uke ímíjpyetétsoobe muubá íjcyane ú ɨ̈jtsúcunúhi?
Áánélliihyéhjáa neébe:
—Ihdyu ó ɨ̈jtsúcunú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dibye íjcyane.
18-19 Aanéhjáa tsaate diityédítyú tsá cáhcújtsotú diibyéjuco hállúvátuubée ícyahíjcyaabe dibye íjcyane. Áánemáhjáa cáánímútsikye ɨpɨ́úvámútsikye néémeé:
—¿Ava diibyéjuco áánu éhneváa hállúvátúúbeke ámuhtsi metsɨ̈ɨ́mávaabe íñe múhdutú tsaímiyéjuco ɨ̈ɨ́tene?
20 Áánélliihyéhjáa neemútsi:
—Ée, diibyéjuco. 21 Árónáa ihdyu tsá muhtsi mewáájácutú múha dííbyeke ímíjpyetétsóne. Aane tsɨ̈ɨ́menécojɨ̈ɨ́ tuhúúlleéhi. Cáhawáá ihdyu medílló ámúhakye dibye iúúbálle muhdú iímíjpyeténe.
22 Ehdúhjáa cáánímutsi néé diityéké diibyéjuco Jetsóó Críjto íjcyane néémekéhjáa pihcyáávéjá pañétú iwáágóoíñé ditye pítyájcámeíñé apííchori.
23 Áánélliihyéhjáa neemútsí dííbyekéré ditye idílloki.
24 Ehdúhjáa cáánímutsi néénéllii tsiiñe ɨpɨ́úváábeke néémeé:
—Píívyéébekéré tehdújtso, tsá idyé Jetsóoke. Muurá muha méwaajácú ímítyuube dibye íjcyane.
25 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa tsáháturo o wáájácutú ímítyuube dibye íjcyane. Apááñéré ó waajácú ɨ̈mɨ́áánée hállúvátuube o ícyahíjcyáábeke oke dibye ímíjpyetétsóne.

26 Áánélliihyéhjáa tsiiñe nééme dííbyeke:

—¿Acáa muhdú uke ímíjpyetétsoóbe?

27 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhjané tsúúca ámúhakye ó úúballéhi. ¿ɨ̈veekí ámuha méimíllé tsiiñe ámúhakye o úúballéné ámuha mecáhcújtsokíjɨ̈ɨ̈vari? ¿Mityá ámuha méimíllé dííbyeke meúraavyéne?

28 Ehdúhjáa dibye néénéllii ílluréjuco ditye dííbyeke iúhbáne nééneé:

—Wa ihdyu uure dííbyeke duráávyej. Muurá ihdyu muha Moitséeúvú uwáábóré méúraavyéhi. 29 Muurá muha méwaajácú dííbyeúvumáa Píívyéébe íhjyúvahíjcyáne. Áánetu eene u néébeke tsá muha mewáájácutú kiátúhjáa tsáábe muubá íjcyane.

30 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muhdú ɨ̈ɨ́vane tsá ámuha mewáájácúityú kiátúhjáa tsáábe oke ímíjpyetétsóóbeke? 31 Muurá ímityúmé Píívyéébeke pɨáábó táúmeíyóné tsá dibye lléébóítyuróne. Áánetu ihdyu ɨ̈mɨ́ááné dííbyeéjté íjcyame dibye ímillédú ícyahíjcyámej tééveri tehdɨ̈ɨ́vanéhjɨ́ méénuúbe. 32 Tsá muurá múijyú mehdu nééme hállúvátúméhjɨke ímíjpyetétsóné mewáájácutúne. 33 Aane muurá diibye okée ímíjpyetétsoobe Píívyéébedítyú itsáátuca tsá tehdɨ̈ɨ́vanéhjɨ́ méénúítyuróne.

34 Ehdúhjáa dibye néénéllii nééme dííbyeke:

¿Aca muhdú eene ɨ̈daatsónée ímítyuube u píívyeebe ú imíllé múúhakye u úwaabóne?

Ehdúhjáa néémere dííbyeméikye ijchívyetsó pihcyáávéjá pañétu.

Píívyéébeke ímí cáhcújtsotúmé ijcyá hállúvatúmé íjcyadu

35 Aanée tsúúca Jetsóó waajácúhi. Áábekée tsáijyu iájtyúmɨ́ɨ́be neébe:

—¿Aca ɨ̈mɨ́ááné ú cáhcujtsó Píívyéébé Hájchikye?

36 Áánélliihyée neébe:

—Ávyéjuúbej, oke duubállé caabyé dibye íjcyane o cáhcújtso dííbyeke.

37 Áánélliihyée neébe:

—Diibyéjuco muurá íñe úúma o íhjyuváne. Aane tsúúca oke u ájtyumɨ́hi.

38 Áánélliihyée dííbyé lliiñévú ɨmɨ́móúúvéne neébe:

—Ávyéjuúbej, uke ɨ̈mɨ́ááné ó cáhcujtsóhi.

39 Ááné boonée Jetsóó nééhií:

—Muuráhjáa ííñujɨ́vú o tsáá muhdú mɨ̈amúnaa ícyahíjcyáné diityéké o wáájácutsóvaábe. Ópée o tsáá ɨ̈mɨ́ájú wáájácutúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu néémeke o wáájácútsoki. Áhdurée o tsáá panéváré iwáájacúné ɨ̈tsúcunúhíjcyámeke o néé ɨ̈mɨ́á uwááboju ditye wáájácutúne.

40 Áánélliihyée paritséómú tétsihyi íjcyame nééhií:

—¿Áca muha tehdu hállúvatúmé íjcyadu?

41 Áánélliihyée neebe diityéke:

—Árónáa ámuha diityédú menééca tsá ɨ̈iná ámúhá hallúrí íjcyáítyuróne. Áánetu ámuha páneere mewáájacúné menémeíhíjcyánéllii ámúhá hallúrí ijcyáné ímityúne.

Obééjámú mɨ́jcotu íjcyáné uwááboju

10 [1]Muurá naní múnaa obééjámú mɨ́jcó pañévú llééhówatu úcáávetúmé ihdícyátsihdyúré úcaavéhi. [2-3]Áánetu ihdyu diityé tehméébé úcaavé lleehówatu tééwá tehméébé pááyúcúcooca. Aabe diityéké pɨ́úvácooca íjkyéétu waajácúme. Aaméjuco témɨjcó pañétú áachívú dííbye déjutu íjchivyécunúne. [4]Aabe kiávú diityéké tsúúlléhullévú úraavyémé dííbyeke iwáájácúnema. [5]Áánetu tsíjtyere diityéké pɨ́úváhajchíí tsá ditye péétune. Íllure wááme ditye pɨ́úvárónáa diityéké iwáájácútúnélliíhye.

[6]Ehdúu Jetsóó diityéké nééne tsá ditye wáájácutú ɨ́ináɨ́ iñééiyóné obééjámú mɨjcótú dibye íhjyuváne.

Jetsóó obééjámú tehméébédu

[7]Aanée ditye lléébótúnéllii tsiiñe neebe íboohówájɨ́jtori:

—Oo muurá ɨ́mɨ́ááné teene obééjámú mɨ́jcó lleehówádu. [8]Aabéikyée o tsáátúné ɨhde naní múnaádú nééme úwáábohíjcyá tsɨ́jijtóríye. Árómé uwáábóo tsá mɨ́amúnaa obééjámúdú nééme cáhcútsohíjcyatúne. [9]Aane ɨ́mɨ́ááné llééhowádú o néébeke cáhcujtsómé tajtyééveri pájtyetéhi. Aame ɨ́ɨ́né imíjyaú ijcyá éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyame íjcyadu.

[10]Muurá naní múnáajpi íllure ɨ́cúbahrá obééjámuke. Áánetúu tsá o tsáátu tehdu mɨ́amúnáake o méénuki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétso ɨ́dsɨ́jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ́ ditye iújcuki. [11]Aabe ɨ́mɨ́ááné páñétúejpi oo oke cáhcujtsómé obééjámúdú néémé tehméébe. Muurá obééjámú tehméébé diityé wájyuri ɨ́cúbáhrámeíhi. [12]Áánetu áhdólliihyéré diityéké téhmehíjcyaabe tsá ímí téhmetúne. Muurá oohííbyé dɨ́ɨ́vaabe diityéké idyóó tsáábedítyú dibye wááné boone tsáápiikye dibye tábejcárónetu wáchájaavémé ílluréjuco mújtane pahúllevávu. [13]Ehdu muurá diityéjtane waabe ditye áhdónélliihyéré téhméroóbe. Aabe tsá diityédí íjyácunútú ihñéjté ditye íjcyátúnélliíhye.

[14]Áánetu ihdyu páñétúejpi diityé tehméébé íjcyadu tahñéjté tehméébé o íjcyámema muha méwaajácújcatsíhi. [15]Ahdu téhdure Llihíyoma muhtsi méwaajácújcatsíhi. Aabe tahñéjte wájyuri ó ɨ́cúbáhrámeíi ditye iwágóóóvétuki. [16]Téhdure ijcyámé tsijtye jodíómú íjcyáturómé tahñéjté íjcyaímye. Áámeke ó pihjyúcuú pámeere oke cáhcujtsómé tsaméérejuco íjcyámé tehméébé o íjcyaki.

[17]Muurá Llihíyó oke wajyú diityé wájyuri o dsɨ́jɨ́veebe tsiiñe o bóhɨ́ɨ́ííbyeke. [18]Tsá muurá múha oke dsɨ́jɨ́vétsóítyuróne. Muurá ihdyu o ímíllénélliihyéré o ɨ́hvéjtsámeííbyé ó dsɨ́jɨ́veéhi. Ároobe tsiiñe ó bóhɨ́ɨ́hi. Ehdu táúmɨwa Llihíyóo néhdújuco.

[19]Ehdúu Jetsóó néénetu páhduváré ɨ́jtsámeímyé dííbyedítyu. [20]Tsaatée nééhií:

—Muurá áábyé pañe naavéné íjcyáábé ɨ́jtsaméí mújtáábeke ¿ɨ́veekí ámuha mécáhcútsohíjcyá állíuuháñé dibye íhjyuváne?

[21]Árónáacáa tsijtye nééhií:

—Tsáháubá ehdu naavéné ípañe íjcyaabe íhjyúváítyuróne. Pane ¿aca naavéné ípañe íjcyame hállúvátúmeke ímíjpyetétsóiyáhi?

Jodíómú Jetsóoke éhdɨ́ɨválléne

[22]Áhdurée tsáijyu Jerotsaréeri muha úúníjyá pañe meíjcyánáa duurúvaja Píívyéébé wáábyuta íjcyaja iwáñehjɨ́nuhíjcyajcóójɨ́ wáñehjɨ́núme.

23 Áánáacáa Jetsóó patyéíñuhíjcyá tsátsii tééjá lleehówá úmɨwa ‘Tsaromóo’
némeítsihyi. 24 Áábedívúu ɨmɨ́cáávéne néémeé: ¿Aanéhaca íñe múhajchótá
múúhadívú tsá u wáájácútsámeíityúne? Bo ihdyu apáhajchíí ɨ́mɨááné
diibyéjuco Críjto u íjcyáhajchíí múúhakye duubállej.
25 Áánélliihyée neebe diityéke:
—Tsúúca muurá ámúhakye ó nehíjcyará diibyéjuco o íjcyane. Árone
tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne. Téhdure muurá Llihíyo mémeri
méénúráityuróné o méénúneri ó bóhówátsómeíhíjcyará diibyéjuco o
íjcyane. 26 Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatú táobééjámúdú nééme
tahñéjté ámuha meíjcyátúnélliíhye. 27 Muurá ihdyu tahñéjté oke waajácú oke
icyáhcújtsónélliíhye. Áámeke téhdure ó waajácúhi. Aame ímí tehdújuco oke
uráávyehíjcyáne. 28 Áánéllii diityéké ó ájcuú múijyú ditye dsɨ́ jɨvéjúcóóityúne
bóhɨivu ditye iwágóóóvétuki. Áámeke tsá múha óhdityu dójtúcúityúne. 29 Muurá
Llíhíyó okée diityédívú téhmétsoobe pámé ehnííñevu ɨ́htsútuúbe. Áábedítyú tsá
múha diityéké dójtúcúityúne. 30 Muurá muhtsi Llihíyoma tsáápiiyéro.
31 Ehdúu Jetsóó néénéllii tsiiñe éhkebámé néwayúúné dííbyeke téúhjɨri
ɨdsɨ́ jɨ́vétsóroki. 32 Árónáacáa neebe diityéke:
—Áánerá Llihíyó oke pɨ́ áábóneri ámúhama méénúráityuróné o
méénuhíjcyáábeke ¿ɨ́ɨ́né hallútú ámuha méimíllé oke medsɨ́ jɨvetsóne?
33 Áánélliihyée nééme dííbyeke:
—Tehdu tééné hallútú uke muha medsɨ́ jɨvétsóíñejɨ́ɨ́vari. Muurá ihdyu
ɨ́veekí mɨ́amúnáajpi u íjcyaabe Píívyéébedi u díllómeíñé hallútúré uke muha
médsɨ́ jɨvétsoóhi.
34 Áánélliihyée neebe diityéke:
—Áánerá ámúhá taúhbaju íjcyáhámɨitu Píívyéébe néehií: “Ámuha
méijcyá ohdu.” 35 Aane muurá dííbyé uwáábó icyáhcujtsóné úráávyémeke
ɨmɨáánéjuco dibye íwaajácúhámɨitu nééne dííbyedu ditye íjcyane. 36 Aanéjɨ́ɨ́
muhdú dííbyerée oke ííñujɨvú wálloobe tehdu oore dííbyé Hajchi o íjcyane
o néénejɨ́ɨ́vari. Aane ¿ɨveekí ámuha méijtsúcunú ímityúné Píívyéébedítyú
o íhjyuváne? 37 Ihdyu méénúráityúronéhjɨ́ ámúhama o méénuhíjcyáné
dííbyedítyú tsáátuca tehdújuco ɨmɨááné ámuha tsá oke mecáhcújtsóityuróne.
38 Aane ihdyu okée dibye wálloone ámuha mecáhcújtsótúrónáa mécahcújtsó
o méénuhíjcyanéhjɨ́ dííbyedítyú tsááne ámuha mewáájácu Llihíyoma muhtsi
tsáápihdyúré meíjcyane.
39 Ehdúu Jetsóó nééné hallútú idyé imíllerómé dííbyeke iékeevéne.
Árónáacáa pállójcoobe diityéke.
40 Áábemáa tsiiñe muha mepéé Joodáá ehnéjcuvu tsojtsó múnáajpíi
Jóáauvu tsótsohíjcyáhullévu. 41 Áijyúu mítyane mɨ́amúnaa dííbyedívú
píhcyaavémé néjcatsíhi:
—Tsáháa muurá áánu méénuhíjcyádú Jóáauvu méénúráityúronéhjɨ́
méénuhíjcyatúne. Árónáacáhjáa ihdyu ɨmɨáánéjuco díbyeúvú dííbyedítyú
úúbállehíjcyáne. Ehdúu nééme Jetsóodítyu. 42 Áábekée mítyame tétsii múnaa
cáhcujtsóhi.

Ráátsaro dsɨ́ jɨvéne

11 1 Áijyúhjáa ‘Ráátsaro’ némeííbyé Betáániarí íñáállemúpɨma Maaríaa,
Máátaá, íjcyámúpɨma íjcyaabe cheméhi. 2 Diillée muurá Maaríá Ávyéjuube

Jetsóój tuháácyú pácúúcújpácyori imúríjchóne paacyú íhñíwácori. 3 Aamúpɨhjáa wallóó tsaatéké Jetsóo éllevu dibye náhbévahíjcyaabe ɨhnáhó chéménélliíhye.

4 Aamée úúballévánetu neébe:

—Árone dibye dsɨjɨvéné tsá ɨɨná íjcyatúne. Ihdyu Píívyéébe ɨhtsútuube íjcyaabe iávyéjújtsámeíkíyé ehdu dííbyeke pajtyéne. Áhdure dííbyé Hajchi o íjcyaabe téénej tééveri o ávyéjújtsámeíki. Ehdúu neebe Jetsóo.

5 Mítyanée ɨvámeííbyé diityéké Máátaá, Maaríaa, Ráátsaroo, íjcyámeke. 6 Aabée Ráátsaro ɨhnáhó chémene ditye úúbállérónáa míjcyoojɨcúi ijcyá tétsihyi. 7 Átsihdyúu botsíi neebe múúhakye:

—Métsu tsiiñe mepéé Jodéá iiñújɨvu.

8 Áánélliihyée muha menéé dííbyeke:

—Uwáábooébej, muuráhjáa éíjyure téhullé múnaa uke imíllerá ɨdsɨjɨvetsóné néwayúúnevu iáámúneri. Áhullévú muhdú ú imíllé mepééneé.

9 Áánélliihyée neébe:

—Muurá cóójɨ ímí máájtyumɨhi. Áánéllii cóójɨ úllémeke tsá ɨɨná pájtyetúne. 10 Áánetu pejco úlleme cábóhcámeíhi.

11 Átsihdyúu idyé múúhakye neébe:

—Muurá ihdyu ménahbéébé Ráátsaro íllure cuwáhi. Áróóbeke ó ákyéjtsóteé téhullévú meúújetédu.

12 Áánélliihyée muha menééhií:

—Ávyéjuúbej, áánélliihyéhaca bóhɨɨɨiibye ehdu idyé íllure cúwaábe.

13 Ehdúu muha menéé ɨmɨáné cúwáré dibye nééne meɨjtsúcunúnema. 14 Árónáacáa botsíi ímíñeúvú neebe múúhakye:

—Muurá ihdyu ɨmɨáánéé tsúúca Ráátsaro dsɨjɨvéhi. 15 Árónáa íllure ó ímíjyuuvé dibye dsɨjɨvénáa téhulle o íjcyátúneri éhnííñevu ámuha oke mécáhcújtsoki. Ahdícyane cáhawáá metsu meúújetékij.

16 Ehdúu Jetsóó múúhakye néénéllii Tomáá dííbyere ‘Jemééro’ némeííbyé nééhií:

—Ané wa ihdyu metsu pámeere mepéé dííbyema téhullévú medsɨjɨveki.

Dsɨjɨvémeke Jetsóó bóhɨɨtsóne

17 Aanée Betáániávú muha meúújeténáa úúballémé Jetsóoke tsúúca 4 coojɨvájuco pájtyene Ráátsaróúvuke ditye cúúúnetu. 18 Teenée Betáánia Jerotsaréetu míñéécú kiróómetrój pɨɨnévu. 19 Aanéhjáa mítyame péé diityépɨ Máátámúpɨke iñáhbénuki. 20 Aanéhjáa diille Mááta tsúúca tétsihyíjyuco muha meíjcyane iwáájácúne cáhdahɨɨró Jetsóoke. Áánetúhjáa Maaríá ááhɨvu coévähi. 21 Aallée Mááta néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsɨjɨvéítyúroobe tsúúca dsɨjɨvéhi. 22 Árónáa ihdyu ó waajácú Píívyéébe uke pɨááboíñe.

23 Áánélliihyée neebe díílleke:

—Díñahbe bóhɨɨhi.

24 Áánélliihyée neélle:

—Éée, ɨmɨáánéé ó waajácú dibye bóhɨɨíñé páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávyéijyu pámeere dsɨjɨvémé bóhɨɨɨcoóca.

25 Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—Muurá dsɨjɨvémeke ó bóhɨɨtsóhi. Áánéllii pámeere oke cáhcujtsómé dsɨjɨverómé bóhɨɨhi. 26 Aame tsá wágóóóvéityúne. ¿A ú cáhcujtsó uke o nééneé?

27 Áánélliihyée neélle:
—Éée Ávyéjuúbej, ó cáhcujtsó diibyéjuco éhneváa íñe ííñujɨvú tsááiibye Críjto Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

Ráátsaróúvuke Jetsóó kímoovéne

28 Ehdúu iñéene Mááta íñaalle Maaría éllevu ipyéene áábánéwu neetéhi:
—Muúllej, Uwááboobe éhtsíhyi íjcyaabe uke pɨ́uváhi.
29 Áánélliihyéhjáa ɨ́ɨcúi peelle dííbyeke iúújetéki. 30 Téijyúu tsáhái muha meúújetétú técoomívu. Kémúélléhréikyée muuha Mááta múúhadívú úújetétsihyi. 31 Aanéhjáa Maaríá diityépike náhbenúmé ɨ́ɨténáa ijchívyeíñú peecútére. Aanéhjáa ijtsúcunúmé íñáhbeúvuke ikímóóvéne dille íjchívyeíñúne. Áánemáhjáa úraavyémé díílleke.
32 Aallée múúhadívú wájtsille Jetsóó lliiñévú imɨ́móúúvéne néé dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsɨ́ jɨ́véítyúroobe tsúúca dsɨ́ jivéhi.
33 Ehdúu iñéene taálle. Téhdurée dííllema pééme tááhií. Aanée Jetsóoke kímóhcó pajtyéhi. 34 Aabée néé diityéke:
—¿Kiátúhjáa ámuha mécuuú dííbyeúvuke?
Áánélliihyée néémeé:
—Cáhawáá metsu meúújeté ténijkye.
35-36 Ehdúu ditye nétsiu Jetsóó táánéllii néjcatsímye:
—Mítyanée muurá wájyuube dííbyeúvuke.
37 Áánetúu tsaate nééhií:
—Áánerá hállúvátúméhjike ɨ́ɨ́tétsohíjcyaabée ¿ɨveekí tsá múhdúubá méénutú dííbyeúvuke dibye idsɨ́ jɨ́vétuki?

Ráátsaróké Jetsóó bóhiitsóne

38 Aamée dííbyeúvú níjkyé hallúvú muha meúújeténáa tsiiñe Jetsóó kímoovéhi. Áijyúu teene níkyehéjú wátájcámeí mítyau nééwayúvu. 39 Aanée neebe diityéke:
—Cána eeu nééwayu méiinétsoj.
Árónáacáa dííbyeúvú naalle Mááta nééhií:
—Ávyéjuúbej, árónáacáubá tsúúca toocújúcoóbe. Muurá tsúúca 4 coojɨ́vájuco mee díbyeúvúu dsɨ́ jɨ́vétsihdyu.
40 Áánélliihyée neébe:
—Muuráhjané idyé uke o néé oke u cáhcújtsóhajchíí Píívyéébé ihtsútú u ájtyúmiíñe.
41 Ehdúu dibye néénéllii awáá ɨ́ɨnetsómé teeu nééwayu. Áánáacáa cáámevu icyárúúvéne Cáánima íhjyúvaabe nééhií:
—Ayúju Táácáániíj, uke ó téhdujtsó páneere uke o nééne oke u lléébohíjcyáné hallúvu. 42 Muurá ó waajácú oke u lléébohíjcyáne. Ehdu íñe uke o néé íjtye mɨ́amúnaa icyáhcújtso ɨ́miáánée oke u wálloóne.
43 Ehdúu Cáánima iíhjyúvátsihdyu tsɨ́ jpánécoba neébe:
—¡Rátsa Ráátsaroj, díjchivye eene níkyéhéjú pañétu!
44 Ehdúu dibye néénemáyé ijchívyéjúcoobe dityéhjáa bɨ́ɨ́ jɨ́núnéhjimáye. Áánélliihyée neebe diityéke:
—Métsiñu eene ɨ́ biijɨ́nuháñe.

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Rc 22.1-2)

45 Ehdúu dibye méénune iájtyúmɨ́nélllii Maaríama péémedítyú mítyame
cáhcujtsó dííbyeke. 46 Áánetúu cáhcújtsotúmé paritséómu éllevu ipyéene
úúbálletéhi. 47 Ááné lliiñétúhjáa píhcyaavémé pámeere llúúvájté avyéjujtémá
tsijtye páñétúejte ávyéjujte ipítyácójcatsí muhdú dííbyeke imyéénuíñe.
Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca muhdú íñe méméénuú dííbyeke? Muurá ɨmiááné méénuhíjcyaabe
méénúráítyúronéhjɨ. 48 Muurá éhdure dííbyeke meɨ́hvéjtsóhajchíí pámeere
dííbyekéréjuco ávyejúúlleíñe. Áijyu muurá romáánómú méhdivu icyáyobáávaténe
íñe méduurúvaja iwácávyáhcóne méhdi ɨ́cúbáhráiyáhi. Ehdúhjáa néjcatsímye.

49 Áijyúu tééné pijcyábari diityédítyú tsaapi piañétúejpi llúúvájté avyéjuube
íjcyaabe Caipáá néé diityéke:

—Ávyétá muutérá mɨ́a ámuha ɨ́ɨ́néubárá wáájácutúme. 50 Muurá ihdyu
tehdújuco tsáápiiye dsɨ́ɨ́véiyóné pámeere meóúúvéíyóné ihdétu.

51 Ehdúhjáa neebe Caipáá Píívyéébere ɨ́jtsámeíchóneri Jetsóó dsɨ́jɨ́veíñé
jodíómu wájyuri. Tsáháhjáa íhdityúré iújcune ehdu dibye néétune.
52 Árónáacáa tsá apáámye wájyuríyé dibye dsɨ́jɨ́vetúne. Téhdurée dsɨ́jɨ́veebe
pámeere múhdumé Píívyéébej tsɨ́ɨ́mé ííñújɨri íjcyame dííbyeke cáhcujtsómé
ipájtyetéki. 53 Aanée téijyu pítyácójcatsímyé muhdú dííbyeke ɨdsɨ́jɨ́vétsoíñe.

54 Áánélliihyée tsáhájuco dibye boohówáneúvú péhíjcyatú mɨ́amúnááj
pɨ́ɨ́ne. Áábemáa muha mepéé Jodéá iiñújɨtu Eeparaíivu ɨ́ɨ́néubárá píívyétúné
iiñújɨ́j pɨihɨ́rí íjcyácoomívu. Ácoomíyíi muha méícyahíjcyáhi.

55 Áijyúu lleeváríjyuco pajtyété wañéhjɨ́ muháa ténevá pijcyábádú
mewáñehjɨ́vatéhijcyáne. Ááné ihdéjucóo hállúécoomíjɨ múnaa péécunúné
Jerotsaréevu muhdú iícyahíjcyáné iímíbájchómeíki. 56 Aaméhjáa duurúvájá
pañe íjcyame Jetsóoke iájtyúmɨ́íyóneri íjcyame néjcatsíhi:

—¿Muhdú ámuha méijtsúcunúhi? ¿Aca íhya tsááiíbye, mityá tsáhaáj?

57 Áánáacáhjáa paritséómú llúúvájté avyéjujtémá pámeekéré néé ditye kiá
Jetsóó íjcyane iwáájácúcooca ɨ́ɨ́cúi diityéké iúúbálle ditye dííbyeke iékééveki.

Tsáápille pácúúcújpácyori Jetsóój tuháácyú tsójtsone
(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

12 1 Aanée téijyu íhyojtsɨ́tú tsájcoojɨ́turéjuco teene pajtyété wañéhjɨ́
llééváiñáa Jetsóoma muha mepéé Betáániávu dibyée bóhɨ́ɨ́tsoobe
Ráátsaro íjcyácoomívu. 2 Áijyúu diitye Ráátsarómú mítyane majcho
meenú dííbyeke idyúúruváne. Áánevúu Mááta ájcune máchohíjcyamútsí
diibye Jetsóoma. 3 Áánáacáa ‘náádoó’ némeíñé pacúúcujpácyó mítyane
áhdótsámeíjpácyó itsíváne Maaríá múrijchó Jetsóój tuháácyu. Áánemáa
páácyulle íhñíwácoríyé dííbyeke. Aanée pájá pañéré imyéwu cuvááhií.
4-5 Ájpacyó hallútúu múúhadítyú tsaapi Jetsóodívúhacáa méénútsóiibye
Tsimóó hajchi Jóóda Ijcarióóté néé múúhakye:

—¿Aca ɨ́veekí éjpacyo tsá menáhjɨ́ hénutú 300-jiva tsáné pijcyábá wákimyéi
áhdodúné téene dsɨ́ɨ́dsiri ɨ́dáátsojtéké mepɨ́áábóíyoki?

6 Árónáacáa tsá ɨ́miááné ɨ́dáátsojtéké ipɨ́áábóíyóneri iíjyácunúnélllii
ehdu dibye néétune. Ihdyúhacáa múúhama dsɨ́ɨ́dsike ityéhmehíjcyánetu

iñánihíjcyánélliihyéré imílléroobe téjpacyo náhjɨhénúmeíñe. 7 Áábekée Jetsóó néehií:

—Óvi ihdyu oke téjpacyórí múríjcholle. Muurá ihdyu oke ditye cúúúcooca oke itsójtsóiyónéjuco dille méénune. 8 Tsá diitye ɨdáátsojte kiávú ámúhadítyú péeityúne. Áánetu tsá paíjyuváré ámúhama o íjcyáityúne.

Ráátsaróké ɨdsɨ jɨvétsóiyóné ditye pítyácójcatsíñe

9 Aanéhjáa mítyame tsúúca waajácú Betáániárí dibye íjcyane. Áánélliihyée tsáácunúmé dííbye éllevu. Áhduréhjáa imíllémé Ráátsaróké iájtyumɨné dsɨ jɨvéébekée dibye bóhɨɨtsóóbeke. 10-11 Téijyúhjáa llúúvájté avyéjujte néjcatsí téhdure Ráátsaróké ɨdsɨ jɨvétsóiyóné ɨveekí dííbyeke Jetsóó bóhɨɨtsónéllii mítyane mɨamúnaa dííbyekéréjuco icyáhcújtsóne úráávyéné hallútu.

Jerotsaréé coomívú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Rc 19.28-40)

12-13 Ááné tsiíjyúu Jerotsaréevu muha mepéénáa técoomíyí mítyame pahúllevá múnaa teenéhjáa pajtyété wañéhjɨvu péémeé. Aaméhjáa Jetsóó tsááne iwáájácúne wájyuhóónema dííbyeke cáhdahɨrómé íllu wáñécohíjcyáhi:

—¡Ñóóooj, maímijyu áánu ijraéémú Piivyéébe mémeri tsááneéj! Ehdúhjáa nehíjcyámé iwáñéjcónema.

14 Áijyúu bóhdɨɨbe íayáne ɨɨjú hallúrí tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébere íwaajácúháámɨtu íllu néhdújuco:

15 Ámuúha Tsióó cóómi múnaaj, méíllityédíñe. Ámuha éllevu ámúhá
avyéjuube tsáá íayáne ɨɨjú hájchí hallúri.

16 Ehdúu dííbyedítyú némeíñé tujkénú tsá muha mewáájácutú ɨɨná tene nééiyóne. Árónáacáa bóónétu cáámevu dibye iávyéjuuté péénetu muha méɨtsaavé teenéhacáa nééiyóné ehdu dííbyedítyú tene néhijcyáne.

17 Aanée tétsihyi íjcyame úúbállehíjcyá muhdúhjáa Ráátsaro dsɨ jɨvéébeke dibye bóhɨɨtsóne. 18 Aanée teene méénúráityuróné dibye méénune iwáájácúnéllii mítyame cáhdahɨró dííbyeke. 19 Áámekée ɨɨɨténe paritséómú néjcatsíhi:

—Ehdɨɨvane, ámuúhaj. Muurá mítyane mɨamúnaa dííbyekéréjuco úraavyéne. Aane tsá mepíívyetétú muhdú meméénune.

Gríéégomu imíllé Jetsóoke iájtyumɨne

20 Áijyúu Jerotsaréeri pajtyété wañéhjɨri muha meíjcyámé pañe ijcyámé gríéégomu. 21 Aamée Gariréá iiñújɨri Betsáida íjcyácóómi múnáajpi Perípe éllevu itsááne néehií:

—Muúbej, muha méimíllé Jetsóoke maájtyumɨne.

22 Aanée Perípé Aderéeke úúballéné tsamútsíjyuco úúballéné Jetsóoke. 23 Áánélliihyée neebe diityétsikye:

—Tsúúca muurá Mɨamúnáájpidívúu o ípívyééveebe o ávyéjuutéíñe éévé úújetéhi. 24 Muurá ɨmɨááné ámúhakye o néé tríígó neeváú mebájtsou dsɨ jɨveúdú iíjcyátsihdyu ííñeu mítyanéjuco llííyaaténe. Ahdu ó dsɨ jɨveé mítyame Píívyéébé avyéjúejte iíjcyaki. 25 Muurá muhdú ɨ jɨɨri iícyahíjcyajɨ jtóré ímillémé wágóóóveéhi. Áánetu ímityúné imyéénuhíjcyáné ɨhvejtsómé újcuú múijyú ɨdsɨ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ. 26 Ahdícyane tsaate tahñéjté iíjcyane iímílléhajchíí óvíi ookéréjuco úraavyéne. Muurá oke ɨɨcúvehíjcyámeke Llihíyó ávyéjújtsoóhi.

Ɨdsɨ jɨveíñé Jetsóo úúballéne

27 Ehdúu iñétsihdyu neébe:

—Muhdú íhya múhduúvúrá ícyooca táɨɨ buwa. ¿Aane muhdú íñe teéne? Óubá Llihíyoke ó táúmeíiyá ɨiná oke pájtyénetu dibye oke ipájtyetétsoki. Tsáhaá. Muuráhjáa ímichi téénéllii oke wálloóbe. 28 Átsihdyúu neébe:

—Ayúju Llihíyoj, óvíi ihdyu ú bóhówájtsómeíhi. Áánélliihyée níjkyéjɨtu Píívyéébe nééhií:

—Tsúúca muurá ó bóhówájtsómeíhi. Árónáa éhníínevu tsiiñe ó bóhówájtsóméiíhi.

29 Aanée tétsihyi íjcyame illéébóne nééhií:

—Chijchi ihjyúváhi.

Áánetúu tsijtye nééhií:

—Níjkyéjɨ múnáajpi dííbyema ihjyúváhi.

30 Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áánerá ihdyu ámúhakye iñéérone ookéré neébe. 31 Aane tsúúca mɨamúnaa ímityúmé iíjcyanévú néétsáméiíñe éévé úújetéhi. Téhdure ííñújɨ avyéjuube Naavéné tsúúca táhjátsáméiíhi. 32 Muurá oke cáámetu wátyétyéhcuímyé pámeere óóma iíjcyaki.

33 Ehdúu bóhówájtsoobe Jetsóo muhdú ditye dííbyeke dsɨ jɨvétsoíñe. 34 Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Áánerá muha mélléébohíjcyá Píívyéébé waajácúháámɨtu ditye éévehíjcyáné mɨamúnáake pájtyetétsóiibye Críjto muhdú íjcyáityúne. Áánáa muhdú u néé u dsɨ jɨveíñé Mɨamúnáájpidívúu u ípívyééveébe. ¿Mityá tsíjpiiyéí diíbyej?

35 Áánélliihyée neébe:

—Muurá ihdyu peetédú o néébe wahájchotáwuúré ámúhama ó íjcyaáhi. Áánélli ɨmiáámeréjuco meíjcyá ámúhama o íjcyánej tééveri péjcodu nééne ímityúné ámúhakye idyómájcótuki, ámuha éhne múúne cúúvétsihyi íjcyame wáájácúmeítyúmé íjcyadu meíjcyátuki. 36 Ahdícyane peetédú o néébedi ɨmiá uwááboju íjcyane mécahcújtsó tééneréjuco ámúhadítyú ibóhówaúcunúki. Ehdúu Jetsóo diityéké iñétsihdyu péébe tsáhájuco tsiiñe diityédívú bóhówáávetúne.

Jetsóoke jodíómudítyú tsaate cáhcújtsotúne

37 Mítyaméj pɨinévú méénúráítyúronéhjɨ dibye méénuhíjcyárónáa tsaate tsá dííbyeke cáhcútsohíjcyatúne. 38 Ehdúhjáa ditye cáhcújtsóityúné Píívyéébe nééne dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíá cáátunúné nééhií:

> Píívyéébeéj, ¿a ijcyámé tsaate méuwáábori ɨɨcuvémej? Muurá tsúúca ú úújetsójúcoorá diityéké dɨihtsútuvu.

39 Muuráhjáa ɨmiááné tsá ditye cáhcútsohíjcyatú dííbyeke. Íllúhjáa idyé tsiiñe caatúnuube Itsaía:

> 40 Píívyéébere ihdyu diityéké pívyétejtsó hállúvatúmé íjcyadu nééme ɨɨ buúúné wáájácúmeítyúmé iájtyumɨ júcooróné illéébójúcooróné ‘ehdúhaáca’ iñéétuki, aame diibyéjúcooro diityéké ímítyúnetu ímíjpyetétsóíyóóbedi ɨɨɨcúvétuki.

41 Ehdúhjáa neebe Jetsóodítyú Itsaía Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi tsúúcajátújuco dííbyé ihtsútú iátyúmɨhíjcyánélliíhye.

42 Áróné pañée mítyame cáhcujtsó tamúnaa jodíómú Jetsóoke ávyéjujte íjcyáróméhjɨmájuco. Aamée dííbyeke icyáhcújtsoróné tsá pámehdívúré bóhówáávétsotú paritséómú diityéké pihcyáávéjá pañétú wáágóóíyóné apííchori. 43 Imíllerómée ímí Píívyéébema iíjcyane. Árónáacáa éhnííñevu imíllémé mɨ́amúnáamáyé ímí iíjcyane.

Jetsóó uwáábó lléébotúmé díllómeí ímityúmedi

44 Áijyúu Jetsóó kéévánécoba nééhií:

—Muurá oke cáhcujtsómé tsúúca cáhcujtsó Llihíyoke okée wállóóbeke. 45 Áhdure oke ájtyumɨ́mé tsúúca ájtyumɨ́ dííbyeke. 46 Muuráhjáa peetédú néene ɨ́miá uwáábójuma o tsáá ííñujɨ́vú teene cáhcujtsómé éhne múu cúúvétsii íjcyadu ímityúné pañe iíjcyájúcóótuki. 47 Aane íñe o úwaabóné illéébójúcooróné cáhcújtsótúmeke tsá o néétyuró ímityúmé ditye íjcyane. Tsáháa o tsáátu mɨ́amúnáadi o ɨ́cúbáhraki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoki. 48 Árónáa ihdyu muhdú mɨ́amúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchómeícyooca íñe o úwáábohíjcyáné iéhdiɨválléne cáhcújtsotúmé tééné déjúcotu néétsáméiíhi. 49 Aane íñe ámúhakye o néhíjcyanéhjɨ́ tsá táɨ́ jtsaméityúré o újcune o néhíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó okée wálloobe oke néhdújuco ámúhakye o úwáábohíjcyáne. 50 Aane ɨ́miááné dííbyé uwááboju lléébome újcuú múijyú ɨ́dsɨ́ jivéjúcóóityúne bóhɨ. Ehdu ámúhakye ó nehíjcyá Llihíyó oke néhdújuco. Ehdúu neebe Jetsóo.

Ímamyémúj tuhááñé Jetsóó níjtyune

13 1 Aanée teene pajtyété wañéhjɨ́ lleeváríjyuco íjcyánáa tsúúca waajácuube mɨ́amúnáama ííñújɨri iícyahíjcyátsihdyu Cáání éllevu ióómiíñe. Aabée mítyane múúhakye iwájyune úújétsohíjcyá múúhadítyú ipyétsihvújuco.

2 Áánáacáhjáa tsúúca Tsimóó hajchi Jóóda Ijcaríóóté ɨ́ɨ́ búwá pañévú Naavéné úcaavé dibye dííbyedívú méénútsóíñé ɨ́ jtsaméima. 3 Aabée Jetsóó waajácú Cááni Píívyéébe éllevu tsiiñe ióómiíñe. Téhdurée waajácuube dííbyeke dibye pícyoone páné avyéjuubéré dibye iíjcyaki. 4 Aabée majchórí muha meíjcyánáa hállúeja íwajyámú ityácórɨ́ɨvéne ípáácyuméibávú ɨ́ jpɨinétú chíaavéhi. 5 Áánemáa llíyíhlló pañévú nújpacyo ipícyójpácyori múúháj tuhááñé iñíjtyúne páácyuube eenée íjpɨinétú ichíáávéhbari.

6 Aanée Tsimóo Péédoróké dibye níjtyúíyónáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdú ɨ́ɨvane oke ú níjtyuú tájtyúhaacyu cáábyekérá uke o níjtyúíyóóbeke?

7 Áánélliihyée neébe:

—Tehdújuco. Árónáa tsá u wáájácutú ɨveekí ehdu o méénune. Aane ihdyu cáhawáá óvíi ú waajácúhi.

8 Áánélliihyée neebe Péédoro:

—Árónáa tsá oke u níjtyúítyuróne. Muurá ihdyu uke ó níjtyúiyáhi.

Árónáacáa neebe dííbyeke:

—Muurá uke o níjtyútuca tsá u íjcyáítyuró táavyéjúejpi.

9 Áánélliihyée idyé neebe Péédoro:

—Ávyéjuúbej, aanéjɨ́ɨva tsá apááñéré tájtyúhaacyu u níjtyúityúne. Téhdure oke nijtyu táhníwáuma táhójtsɨcu.

10 Áánélliihyée Jetsóó néé dííbyeke:
—Muurá iávúhcútsihdyu íjchivyémé íjtyúhaacyúréjuco níjtyámeíñé íjpi ííñuvájúcóótúnélliíhye. Ahdu muurá ícyooca ímíhyero ámuúha. Árónáa tsá pámeére.
11 Ehdúu neebe múúhadítyúhacáa tsaapi dííbyedívú méénútsoíñé iwáájácúnema.
12 Ehdúu múúháj tuhááñé iñíjtyúne tsiiñe íwajyámuvu iúcáávéne ácúúveebe múúháj pɨɨnévú ípyée iácuúcunúhíjycyátsihvu. Áánemáa neebe múúhakye:
—¿A ámuha méwaajácú ɨ̈veekí ehdu ámúhakye o méénune? 13 Muurá ámuha oke médíllohíjcyá Uwáábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyane. Aane diibyéjuco o íjcyáábeke ihdyu tehdújuco ámuha oke medíllohíjcyáne. 14 Muurá ɨ̈mɨááné Uwáábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyároobe ámúháj tuhááñé ó nijtyúhi. Aane ihdyu óvíi tehdu ámuha ménítyúcatsíhijcyáhi. 15 Muurá ehdu ó meenú tehdu ámuha pamévakéré maávyejúúlleki. 16 Muurá ɨ̈mɨááné ámúhakye o néé tsáné avyéjúúbé úníu múnáajpi tsá diibye íavyéjúúbé ehnííñevu íjcyatúne. Áhdure tsaate tsáápiikye tsiéllevu wálloobe tsá diityé ehnííñevu íjcyatúne. 17 Ehdu ámúhakye o néhijcyáné ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí muurá ɨ̈ɨ́né imíjyaú ámuha meíjcyaáhi.
18 Árónáa tsá pámeere tehdu ámuha meíjcyáityúne. Muurá ó waajácú caatyé ɨ̈mɨááné tahñéjté íjcyane. Árónáa ihdyu tehdújuco tene pájtyeíñé tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámɨtu íllu néhdújuco: “Dííbyema muhtsi memáchohíjcyároobe óhdivu méénútsoóhi.” 19 Ehdu oke tene pájtyeíñé ɨ̈hdétújuco ámúhakye o úúballéné néhi tene pájtyéijyu ámuha oke mecáhcújtso ɨ̈mɨááné diibyéjuco o íjcyane. 20 Aane ɨ̈mɨááné o néé íñe ámúhakye o wállóómeke ímí iwáátsúcúpéjtsómedi ɨ̈ɨ́cuvémé idyé muurá ookéjuco ɨ̈ɨ́cuvéne, áhdure Llihíyó okée wállóóbekéjuco ditye ɨ̈ɨ́cuvéne.

Jetsóó úúballé dííbyedívú Jóóda méénútsoíñe
(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Rc 22.21-23)

21 Ehdúu Jetsóó múúhakye iñétsihdyu múhduúvúrá illíñémuúcunúmeíñe tsiiñe nééhií:
—Muurá ɨ̈mɨááné ámúhadítyú tsaapi óhdivu méénútsoóhi.
22 Aanée tsá muha mewáájácutú cáábyedítyú dibye nééneé. Áánélliihyée muha íllure méɨ̈ɨ́téjcatsíhi. 23 Téijyúu muha memájchónáa mítyane dibye oke ɨ̈vámeííbyé dííbyé úníuri ó ácuúcunúhi. 24 Áábekée oke Tsimóo Péédoro néé o díllo dííbyeke ímichi cáábyedítyú ehdu dibye nééneé. 25 Ahdújucóo dííbyeke áábánéwu o nééneé:
—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé ímichi úhdivu méénútsoóhi?
26 Áánélliihyée neébe:
—Pááaho o éénίyohóvú o ájcuúbe.
Ehdúu néébere iéénίyohóvú ajcú Tsimóó hajchi Jóóda Ijcarióóteke. 27 Áijyúu tsúúca dííbyé pañévú Naavéné úcaavéné iwáájácúne Jetsóó néé dííbyeke:
—Wa bo ɨ̈ɨ́cúi ɨɨná u méénuíñé meénuj.
28 Ehdúu dibye nééne tsá muha dííbyema majchórí meíjcyámedítyú tsáápíubáré wáájácutú ɨ̈veekí ehdu dibye dííbyeke nééneé. 29 Tsaatée ɨjtsúcunú dsɨ̈ɨ́dsɨ́ tehméébé dibye íjcyánéllii ehdu dibye nééne wañéhjɨ́

wáábyuta tsíeméné dibye iáhdoki. Áhdurée ɨjtsúcunúmé ɨ́dáátsojtéké dibye dsɨ́ɨ́dsɨtu ájcúiyóné ehdu dibye nééneé.

30 Aanée diibye Jóóda Jetsóó pááahóvú ájcune imájchóne múúhadítyú péjucóó tépejco.

Jetsóó taúhbaju

31 Áábe déjuvúu Jetsóó nééhií:

—Ícyooca ihdyu Mɨ́amúnáájpidívúu o ípívyééveebe ó ávyéjúúteé Píívyéébé avyéjú iwáájácúmeíki. 32 Aane lléváhréjuco muhtsi maávyéjútsójcatsíiñe Píívyéébema. 33 Muurá ámúhakye o pícyoíñúmé oke ámuha menéhcorómé tsá maájtyúmɨ́ityú áátsɨ́ɨméjuco ámuha meíjcyaróme. Aane ámúhá avyéjujtékée o néhdu tsá ámuha ícyooca mepéétityú o péhullévu. 34 Ahdícyane ámúhakye ó táuhbá muhdú ámúhakye o wájyudu ámuha mewájyújcatsíki. 35 Muurá ɨ́miááné ámuha mewájyúcatsíhajchíí téénetu pámeere mɨ́amúnaa waajácuú ɨ́miááné tahñéjté ámuha meíjcyane.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíiñe

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Rc 22.31-34)

36 Ehdúu Jetsóó néénéllii Tsimóo Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca kiávú ú peéhi?

Áánélliihyée neébe:

—Ícyooca tsáhái óóma u péétityúne. Árónáa bóónétúi oke ú úráávyeéhi.

37 Áánélliihyée Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿Aca ɨ́veekí tsá ícyooca úúma o péétityúne? Muurá téhdure ó dsɨ́ jɨ́véiyá diwájyuri.

38 Áánélliihyée neébe:

—¿Aca ɨ́miááné u néé tawájyuri u dsɨ́ jɨ́véiyóne? Muurá ɨ́miáánetúré uke o néé ípyejco cáracái májtsívátúnáa oke u úráávyeróóné u tóónuíñé 3-ijyúva.

Jetsóoj téeveríyé Méécáánidívú meúújeténe

14 1 Aane ihdyu ɨ́ɨ́nerí maáábímyeídíñe. Llihíyoma múhtsidívú mécátsɨpááve. 2 Muurá dibye íjcyáhulle ijcyáné meíjcyáíyotsɨ́hjɨ. Muurá tene íjcyátuca idyé ó nééiyá tene íjcyatúne. Árónáa ijcyáne. Áánélliio péé téhullévú ámúhá ɨhde o ímíbájchoki. 3 Aane o ímíbáávyetsódú ámuha tahñéjteke ó ujcúvaá tsatsíhyí meíjcyaki. 4 Muurá ámuha méwaajácú kiávú o péeiñe. Áhdure ámuha méwaajácú muhdú téhullévú ámuha meúújetéiñe.

5 Ehdúu múúhakye Jetsóó néénéllii Tomáá nééhií:

—Ávyéjuúbej, tsá muha mewáájácutú kiávú u péeiñe. Téhdure tsá muha mewáájácutú muhdú téhullévú meúújetéiñe.

6 Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Oo muurá téhullévú úújeténe júúvádú o néébedi ɨ́miá uwááboju íjcyane cáhcujtsómé ujcú múijyú ɨdsɨ́ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ. Aame tajtyééveri úújeté Llihíyodívu. 7 Muurá ámuha oke mewáájácúhajchíí tsúúca téhdure méwaajácú Llihíyoke. Tsúúca muurá ámuha máájtyumɨ́ dííbyeke.

8 Áánélliihyée Perípé nééhií:

—Ávyéjuúbej, cána múúhakye dájtyumɨ́tsó Díícyáánidívú muha téeneri meíjyácunújúcóótuki.

9 Áánélliihyée neebe dííbyeke:
—¿Aca muhdú íhyajchótá ámúhama o íjcyáábeke tsá oke u wáájacúpityúne? Muurá oke ájtyumɨmé tsúúca ájtyumɨ Llihíyoke. Aanéjɨɨ ¿muhdú Llihíyodívú ámúhakye o ájtyúmɨtsóiyóné oke u néehií? 10 ¿Aca tsá u cáhcújtsotú dííbyema tsáápihdyúré muhtsi meíjcyane? Muurá dííbyere tajtyéeveri ámúhakye úwáábohíjcyáhi. Tsá ɨiná óhdityúré o újcune o méénuhíjcyatúne. 11 Aane ihdyu mécahcújtsó tsáápihdyúré muhtsi Llihíyoma meíjcyane. Pane eene méénúráityúronéhjɨ ámuha meɨɨténáa o méénuhíjcyánéubatu bo oke mécahcújtsoj. 12 Muurá ɨmɨááné ámúhakye o néé oke ími cáhcujtsómé téhdure o méénuhíjcyádú méénúráityúronéhjɨ méénuíñe. Muurá Llihíyodívú o úújetéébé téhullétú diityéké o pɨaabómé éhnííñevu íjcyanéhjɨ méénuúhi. 13 Aane panéváré ámuha dííbyeke tamyémeri metáúmeímyeke ó pɨ́ááboó tééneri dííbyé ɨhtsútú o bóhówájtsoki. 14 Ahdícyane panéváré pɨáábó tamyémeri ámuha metáúmeíñetu ámúhakye ó pɨ́ááboóhi.

Jetsóó néé Píívyéébé Apíichó iwállooíñe

15 Aane óvíi ɨmɨááné ámuha oke mewájyúhajchíí mélleebó muhdú ámuha meíjcyaíñé ámúhakye o néhijcyáne. 16 Muurá Llihíyoke ó táúméií dibye ámuha éllevu iwállo Íapíichó ámúhakye tene ɨpɨ́ááboohíjcya panévatúré ími ámuha meíjcyaki. Aane tsá ámúhadítyú kiá íjcyáityúne. 17 Muurá teene ɨmɨájɨjtóvú meke waajácutsóhi. Aane tsá úcáávéityú ɨ jɨene úráávyehíjcyámé pañévú teene ditye wáájácútúnélliíhye. Áánetu ihdyu ámuha tsúúca méwaajácú ámúhama tene íjcyánélliíhye. Aane ámúhá pañévú úcááveéhi.

18 Ahdícyane tsá ámúhakye o ɨhvéjtsóityúne. Muurá tsiíne ámúha éllevu ó tsaáhi. 19 Aabe lléváhréjuco ɨ jɨɨtu o péébeke tsáhájuco múha oke ájtyúmɨityúne. Árónáa ihdyu ámuha oke máájtyúmɨɨ o bóhɨhdu ámuha mebóhɨɨíñélliíhye. 20 Aane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú muhdú Llihíyoma muhtsi meíjcyane, téhdure muhdú ámúhama tsame meíjcyane. 21 Aane ihdyu óvíi oke wájyume lleebó muhdú diityéké o néhijcyáne. Ááneri úújétsoímyé ɨmɨááné oke iwájyune. Áámedívú o wáájácútsámeímyeke muhtsi Llihíyoma méwájyuúhi.

22 Ehdúu Jetsóó néénéllii tsijpi Jóóda Ijcarióóté íjcyátuube néé dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, ¿aca ɨveekí múúhadívúré ú waajácútsáméií tsíjtyedívú wáájácútsámeítyuúbe?

23 Áánélliihyée neébe:
—Muurá oke wájyume o nééne lléébómedívúré ó waajácútsáméiíhi. Áámeke Llihíyó iwájyúne diityé pañévú Íapíichó pícyoó téénej tééveri ími tsaméhjɨ diityémá muha menáhbévájcatsíki. 24 Muurá o nééne lléébotúmé tsá oke wájyutúne. Ehdu íñe ámúhakye o néhijcyáné tsá táɨ jtsaméí íjcyatúne. Muurá ihdyu okée wálloobe Llihíyóré ehdu ámúhakye nehíjcyáhi.

25 Aane íñe ámúhakye ó nehíjcyá ámúhama o íjcyáné hajchóta. 26 Árónáa bóónétu Llihíyó Íapíichó ámúha éllevu wálloonéréjuco ámúhakye pɨ́ááboíñé panévatúre. Aane ámúhakye túkévéjtsoó muhdú ámuha meíjcyaíñé ámúhakye o úwáábohíjcyánetu. Téhdure tsíñehjɨvú ámúhakye waajácútsoíñe.

27 Aane ámúhakye o pícyoíñúmé tadyéjuvu ehdícyáróné pañe ímíñeúvú méíjcyaco ɨ́ɨnerí ɨ jtsámeítyúme. Árónáa tsá ámúhakye o néétu mɨamúnaa ímíjyútsócatsíhijcyádú nééné ɨ jtsaméima ámúhakye o pícyoíñuíñe. 28 Aane muurá ámúhakye ó nehíjcyá lléváhréjuco ámúhadítyú o péébe idyé

tsiiñe ámúha éllevu o tsááiñe. Aane ɨmiááné ámuha oke mewájyúhajchíí méímíjyúúveé Llihíyó táehnííñevu ɨhtsútuube íjcyáábe éllevu o pééneri. 29 Aane ámúhakye ó úúballé ɨhdéjuco néhi tehdu tene pájtyéijyu ámuha mecáhcújtso ɨmiááné o néhijcyáne.

30 Aane íñe nihñéréjuco ámúhama o íhjyuváne. Tsúúca muurá ííñújɨ avyéjuube átéréejpíyé íjcyároobe tawáábyú tsáábe pɨɨhɨ jucóóhií. 31 Áábedívú ihdyu ó ɨhvéjtsáméií Llihíyó ímillédújuco pámeere mɨamúnaa iwáájácu ɨmiááné dííbyeke o wájyúnéllii dibye oke néhdújuco o íjcyaíñe.

Ahdícyane ílluréjuco metsu mepéékií. Ehdúu neebe múúhakye Jetsóo.

Jetsóó néé óóvahédú iñééneé

15 1 Aabée tsiiñe múúhakye úwááboobe nééhií:

—Oo muurá óóvahédu. Áánetu Llihíyó tééhé tehméébédu. 2 Aabe dówacárohíjcyá tahñéjté íjcyájúcóórómedítyú táuwááboju bóhówaúcunútúmeke éhne múúne teehe óóváhetu néévahíjcyátúwajcájɨ tééné tehméébé wáágóohíjcyádu. Áánetu ihdyu ɨmiáánéjuco tahñéjté íjcyámedítyú táuwáábó bóhówaúcunúmeke pɨááboobe éhnííñevu ími ditye teene iúráávyeki. 3 Muurá tsúúca ámúhakye o úwáábohíjcyánej tééveri ámuha méímíbaavyéhi. 4 Ahdícyane óóma ámuha meíjcyame óhdityu médówáávedíñe. Muurá úméhetu téwajca víúúvewájcá tsá néévájúcootúne. Ahdu muurá óhdityu ámuha medówáávéhajchíí tsá ɨmiá uwááboju ámúhadítyú bóhówaúcunújúcóóityúne.

5 Aane óóvahédú oó. Áánetu ámuha tééhéwajcánédu. Aame óhdityu ámuha medówáávétúhajchíí ɨmiá uwááboju ámúhadítyú bóhówaúcúnuúhi. Áánetu óhdityu ámuha medówáávéhajchíí tsá Píívyéébe ímillédú ámuha meíjcyáityúne. 6 Aame ílluréjuco ámuha mewágóóóveíñé éhne múúne teene óóváhetu néévahíjcyátúwajcájɨ mewáhdáhɨnúné mecóvajtsódu.

7 Muurá tahñéjté ámuha meíjcyame óhdityu dówáávetúméré ími táuwááboju meɨ jtsúcunúhajchíí tehdújuco ámuha meíjcyaíñe. Aame ámuha pɨáábó metáúmeíñevu ámúhakye ó ájcuúhi. 8 Muurá ɨmiá uwááboju ámúhadítyú bóhówaúcunúhajchíí ɨmiááné Llihíyoke ámuha máávyéjújtsoóhi. Aame ámuha méíjcyaá ɨmiááné táuráávye múnaa. 9 Muurá ámúhakye mítyane ó wajyú Llihíyó oke wájyudu. Áánéllii oke méɨ hvéjtsodíñe. 10 Muurá tátyaúhbajúúné ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ámúhakye ó pɨáábooó íñe Llihíyó taúhbajúúné o lléébónéllii oke dibye pɨáábohíjcyádu.

11 Ehdu íñe ámúhakye ó nehíjcyá tsaméhjɨ tééneri meímíjyúúveki. 12 Áánéllii ámúhakye ó nehíjcyá ámúhakye o wájyudu ámuha mewájyújcatsíki. 13 Muurá o dsɨ jɨvéneri ámúhakye ó úújétsoó mítyane ámúhakye o wájyune. Tsáhájuco muurá tsiiñe muhdú éhnííñevu mewájyune meúújétsóityuróne. 14 Aane íñe ámúhakye o néhijcyáné ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ɨmiááné táñahbévajte ámuha méijcyáhi. 15 Áámeke tsá ámúhakye o díllotú táwákimyéi múnáadi. Muurá tsáné avyéjúúbé wákimyéi múnaa tsá wáájácutú muhdú íavyéjuube ɨ jtsámeíñe. Áánéllii ihdyu ámúhakye o néé táñahbévajte ámuha meíjcyane íñe páneere muhdú oke Llihíyó úwáábohíjcyáné ámúhakye o úúbállehíjcyánélliíhye. 16 Tsáháa oke ámuha menéhcoobe íñe ámúhama o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu oore ámúhakye ó ujcú tahñéjté ámuha meíjcyámedítyú ɨmiá uwááboju

ibóhówaúcunú múijyú nɨ́jkéváityúne. Aame ámuha Llihíyoke tamyémeri panévá pɨ́áábó metáúmeícyooca ámúhakye pɨ́áábóiíbye. 17 Áánéllii ámúhakye o néé ámuha mewájyújcatsíki.

Jetsóoke cáhcújtsotúmé dííbyeéjteke tsárilléne

18 Aane ámuha oke mecáhcújtsóné hallútú tsaate ámúhakye tsárílléhajchíí múu ɨ́tsaavé okée itsárillédújuco ditye ámúhakye tsárilléne. 19 Muurá ditye íjcyadu ámuha meíjcyaca ámúhakye wájyúiyóme. Árónáacáa diityédítyú ámúhakye o újcúnéllii ámúhakye tsarílleímyé diityédú ámuha menéjúcóótúnélliíhye. 20 Aane cáhawáá méijtsúcunu éhnée tsáné avyéjúúbé wákimyéi múnáajpi íavyéjúúbé éhnííñevu íjcyáityuróné ámúhakye o nééneé. Aane muurá oke ɨ́ɨ́cúbahrádúré ámúhadi ɨ́cúbáhraímye. Muurá táuwáábó illéébоca idyé ámuha meúwaabóné lléébóiyóme. 21 Ehdu páhduváré ámúhakye dárɨ́ɨ́veímyé tahñéjté ámuha meíjcyáné hallútú okée wálloobe Píívyéébeke iwáájácútúnélliíhye.

22 Muuráhjáa diityé uwáábovu o tsáátuca tsá oke ditye tsárílléityuróne. Aacáa tsá diityé hallúrí ímityúné íjcyáityuróne. Árónáa ícyooca diityé hallúrí teene ɨ́veekí oke cáhcújtsotúmé íllure oke tsárílléhíjcyánélliíhye. 23 Tsá idyé apáábyekéré oóke, muurá Llihíyomájuco múhtsikye ditye tsárilléne. 24 Muurá diityéj pɨ́ɨ́névú méénúráityúronéhjɨ́ o méénuhíjcyátuca tsá diityé hallúrí ɨ́ɨ́ná íjcyáityuróne. Árónáa ténehjɨ́ múubárá méénúityuróné o méénuhíjcyáné ájtyumɨ́júcoorómé ¿ɨ́veekí íllure múhtsikye tsaríllehíjcyá Llihíyoma? 25 Árónáa ihdyu tehdújuco oke ditye tsárilléné dííbyé waajácúháámɨtu íllu tene néhdújuco: “ɨ́ɨ́né imítyú o méénútúróóbeke oke tsárílléme.”

26 Árone ihdyu óvíi Píívyéébé Apíichó ámúha éllevu o wálloonéréjuco ámúhakye túkévejtsóné táuwáábó ámuha meméénuki. 27 Ahdícyane óvíi ámuha teene méméénuhíjcyá íñée táwákimyéí o túíjkénútsihdyu óómaye ámuha meícyahíjcyádú íjcyame.

16 1 Ehdu íñe ámúhakye ó nehíjcyá ámuha meíjcyátsíívyéne oke meɨ́hvéjtsótuki. 2 Muurá ámúhakye waagóoímyé pihcyáávejááné pañétu. Áhdure tsaatéké ámúhadítyú ɨdsɨ́jívétsone ɨjtsúcunúimye tehdújuco Píívyéébe ímillédú imyéénune. 3 Ehdu muurá dárɨ́ɨ́vémeíimye Llihíyoma múhtsikye iwáájácútúnélliíhye. 4 Aane íñe ámúhakye ó úúballé néhi tene pájtyéijyu ámuha meɨ́tsááveki. Tsáháa éíjyu ámúhakye teene o úúbálletú ámúhamáyéikyée o íjcyánélliíhye.

Píívyéébé Apíichó meke pɨ́aabóne

5 Aabe ícyooca tsúúca ámúhadítyú o péjúcoó okée wállóóbe éllevu. Árónáa tsá tsáápíuba ámúhadítyú oke díllotú kiávú o péeiñe. 6 ¿Muhdú ámuha kehdóvéméhjɨ́úvú ámúhakye o úúbállénélliíhye? 7 Árónáa ihdyu tehdújuco ámúhadítyú o péeiñe. Muurá o péétuca tsá Píívyéébé Apíichó ámúha éllevu tsáátyuró ámúhakye ɨpɨ́ɨ́ábоki. Áánéllii ó peé ámúha éllevu teene o wállooki. 8 Muurá téénej téeveri mɨ́amúnaa waajácuú ímityúmé iíjcyane. Téhdure waajácuímyé ɨ́miájɨ́jtó cáhcujtsómé ímíjpyetéiñe. Téhdure waajácuímyé teene cáhcújtsótúmema Llihíyó muhdú ditye ícyahíjcyáné ímíbájchoíñe. 9 Muurá ímityúmé tsá oke cáhcújtsotúne. Aame wágóóóveé téénе déjúcotu. 10 Aame idyé waajácuú Llihíyo éllevu o péénetu ɨ́miááné

apááñéré táuwáábojuicyáhcújtsóneri mɨamúnaa dííbyedívú úújetéiyóne. Aabe ámúhadítyú o péébeke tsáhájuco oke ámuha maájtyúmɨ ityúne. 11 Téhdure waajácuímyé Píívyéébe mɨamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchóijyu dííbyeke cáhcujtsómé pájtyetéiñe tsúúca ííñújɨ avyéjuube Naavéneke o táhjánélliíhye.

12 Aane íjcyaróné mítyane ámúhakye o nééiyóne. Árónáa tsá ámuha mewáájácúítyuróne. 13 Muurá ihdyu Píívyéébé Apíichó ɨmiááné ámúha éllevu itsáácooca ámúhakye waajácútsoó keená ɨmiááné íjcyanévu. Tsá íhdityúré iújcune tene ámúhakye úwáábóityúne. Muurá ihdyu Píívyéébere nééne ámúhadívú bóhówájtsoíñé panéváré muhdú pájtyeíñe. 14 Aane táuwáábojúvú ámúhakye iwáájácútsónej tééveri oke ávyéjújtsoóhi. 15 Muurá Llihíyórero oó. Áánéllii ó nehíjcyá tahñévúré dííbyé Apíichó ámúhakye wáájácútsoíñe.

Kímóóve ímíjyuuvu nɨjkeváne

16 Aabe muurá llévahréjuco ámúhadítyú o péébeke tsáhájuco oke ámuha maájtyúmɨ ityúne. Árónáa idyé llévá ámuha oke tsiiñe máájtyúmiɨ Llihíyo éllevu o pééíñé ihde.

17 Ehdúu Jetsóó néénéllii múúhadítyú tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya muhdú iñééiyóné ehdu meke neébe? 18 Tétsii tsá mewáájácutúne.

19 Aanée dííbyeke muha medíllóiyóné iwáájácúne neebe múúhakye:

—Éhnené ámúhakye 'llévahréjuco ámúhadítyú o pééiñe, árónáa idyé llévá ámuha oke máájtyúmiɨ' o nééne muurá ámuha médíllójcatsíhi. 20 Muurá ɨmiááné ámúhakye o néé ávyétá ihnáhó ámuha oke mekímóóveíñe. Ááné tujkéveri muurá oke cáhcújtsotúmé íllure ímíjyúúveéhi. Árónáa ihdyu ámuha mekímoovéné ámúhama nɨjkévaá ímíjyuuvúréjuco. 21 Muurá walle ɨtsɨɨmáváijyu avyéríɨcúbáhrámeíhi. Árónáa tsɨɨmene tsúúca íjchívyéné boone tsáhájuco dille ávyevéjúcootúne. Ílluréjuco dille ímíjyuuvéné tsɨɨméneke iújcúneri. 22 Ahdu muurá ámúhadítyú o pééneri ámuha mékímóóveéhi. Árónáa llévá ámuha oke máájtyúmɨneri meímíjyuuvéné tsá múha muhdú méénúityúne.

23 Aane téijyu piáábó tsáhájuco oke ámuha metáúmeíityúne. Llihíyokéréjuco ámuha tamyémeri metáúmeíiñe ámúhakye dibye ɨpɨ ááboki. 24 Aane muurá tsáhái ámuha metáúmeítyúne. Cáhawáá métáuméí ámúhakye dibye pɨ áábóneri ámuha meímíjyúúveki.

Jetsocríjtó ɨjɨ imítyú tsúúca táhjane

25 Áhdurée idyé tsiiñe neebe múúhakye:

—Muurá ámúhakye ó úúbállehíjcyá tsíeméném̀hjɨj tééveri. Aane cáhawáá ícyooca ímíñeúvú Llihíyodítyú ámúhakye o úúbálleki. 26 Dííbyekéréjuco ihdyu ámuha metáúmeíiñe piáábó tamyémeri. Tsáhájuco ámúhama o táúmeíityúne. 27 Muurá mítyane ámúhakye wájyuube oke iwájyudu dííbyedítyúu o tsááne ámuha mecáhcújtsóne téhdure oke mewájyúnélliíhye. 28 Muuráhjáa dííbyedítyú ííñujɨvú o tsáábe éllevu tsúúca ó oomíjyúcoóhi.

29 Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menéé dííbyeke:

—Ícyooca ihdyu botsíi ímíñeúvú múúhakye ú úúballéhi. Tsáhájuco tsíeméném̀hjɨj tééveri múúhakye u úúbálletúne. 30 Aane muha méwaajácú

ɨmiááné páneere u wáájácúúbeke tsá múha uke úwáábóityuróne. Áánélliі muha mécáhcujtsó ɨmiáánéjucóhjáa Píivyéébedítyú u tsááneé.

31 Áánélliihyée neebe múúhakye:

—¿A ícyooca botsíi ámuha mécáhcujtsóhi? 32 Árónáa tsúúca óhdityu ámuha metsújáaveéhi. Ááné boone ooréjuco o cóévaíñe. Árónáa tsá oore o íjcyatúne. Muurá Llihíyoma ó ijcyáhi. 33 Ehdu íñe ámúhakye ó nehíjcyá óhdivu ámuha mecátsɨpáávéne ɨɨnerí maáábímyeítyuki. Ihdyúhde tehdújuco ííñújiri ámuha meɨcúbáhrámeíiñe. Árónehjɨvú métáhjátsámeídíñe. Muurá tsúúca tééjɨ imítyú ámúhama ó tahjáhi.

Jetsóó ímamyémú hallúvú piáábó táúmeíñe

17 1 Ehdúu iñétsihdyu Jetsóó cáámevu icyárúúvéne nééhií:

—Ayúju Táácáániíj, wa ícyooca oke Dááchikye dávyejújtsó dɨihtsútú óhdityu ibóhówaúcunúki. 2 Muuráhjáa oke ú picyóó pámé avyéjuubéré o íjcyaabe múhdúmekéhjáa u újcúmeke o ájcu múijyú ditye dsɨjivéjúcóóityúne bóhiɨvu. 3 Aane muurá apáábyéré ɨmiá Piivyéébé u íjcyáábema oke Dááchikye íñée ííñujɨvú u wállóóbeke wáájacúmé újcuú tééne bóhi.

4 Aabe íñe uke ɨjiitu ó bóhówátsohíjcyá dɨihtsútú okée u níwaavéné o méénuneri. Aane tsúúca ó nijkéváhi. 5 Ahdícyane ihdyu, uu Táácááni, óvíi oke ú ávyéjujtsó meíjcya éhnée ííñujɨi íjcyatúnáa meícyahíjcyádu.

6 Muurá ííñújiri íjcyámedítyú tahñéjté íjcyáímyeke u újcúmeke tsúúca úhdivu ó waajácutsóhi. Muuráhjáa tsúúcajátújuco dihñéjté íjcyame íñe díuwááboju o úwaabóné tsúúca cáhcujtsóhi. 7 Aame tsúúca waajácú páneere o méénuhíjcyáné úhdityúré tsááneé. 8 Muurá okée u níwaavéné o úwáábohíjcyáné imílléme. Aame cáhcujtsó ɨmiáánée oke u wállóónéllii o tsááneé.

9 Ahdícyane uke ó táúmeí piáábó dihñéjtéjuco íjcyame táhójtsiri íjcyámé hallúvu. Áánetu uke cáhcújtsótúmé hallúvú tsá o táúmeítyúne. 10 Muurá pámeere tahñéjté íjcyame téhdure dihñéjté íjcyámedítyú táavyéjú bóhówaúcunúhi.

11 Áámedítyú tsúúca ó peé diéllevu. Áámeke ihdyu, Táácááni ɨmiáábé u íjcyaabe, tehme dɨihtsúturi táhójtsiri íjcyame ímí tsaméhjɨ tsajɨjtóré iɨjtsámeí íñe meíjcyadu. 12 Muurá ííñújiri diityémá o íjcyaabe ditsɨjpari diityéké ó téhmehíjcyáhi. Aame ijcyá pámeére. Árónáa tsáápiiye diityédítyú wágóoové tsúúcajátújucóo díwaajácúháámitu tene néhdújuco.

13 Áámeke ihdyu ííñújiri diityémá o íjcyáné hajchótá ó úwáábohíjcyá ditye iímíjyu íñe o ímijyúdu. Aabe tsúúca diityédítyú ó oomíjyúcoó diéllevu. 14 Muurá díuwááboju diityéké o úwáábómeke ɨjɨénéré úraavyémé tsaríllé téénéejpi o íjcyátúúbeke ditye úráávyénélliihye. 15 Árónáa tsá uke o néétu diityéké diityédítyú u ɨɨnétsoki. Íllure uke o néé Naavéné diityéké mújtátsóíyónetu u téhmeki. 16 Tsá muurá ííñújɨéneri o ɨɨcúvetú téénéejpi o íjcyátúnélliihye. Áhdure tsáhájuco ditye tééneri ɨɨcúvetú tsúúca oke iúráávyénélliihye. 17 Áámeke ihdyu díuwáábójuj tééveri éhnííñevu dímibájchó tsaímiyé uke ditye iúráávyeki. 18 Muurá ó wálloó diityéké uwáábovu ɨjɨénéré úráávyémé pañévú íñée diityé pañévú oke u wállohdu.

19 Muuráhjáa diityéké ó ímíbáávyetsó ɨmiájɨ́jtó icyánejcúvú ávyeta diityédí
o íjyácunúnélliíhye.
20 Aane tsá uke piáábó o táúmeítyú apáámyéré óóma íjcyámé hallúvu.
Téhdure ó táúmeí ditye táuwááboju úwaabóné lléébome oke cáhcújtsóímyé
hallúvu. 21-23 Aame diityémá íñe meíjcyadu tsame íjcyame iwáájácu oke u
wájyudu diityéké téhdure u wájyune. Áámema ímí menáhbévájcatsí téénetu
ɨ́jɨ́ icyánéjcú úraavyémé icyáhcújtso ɨmiáánée oke u wálloóne. Muurá oke u
bóhówátsohíjcyádúré idyé diityéké ó bóhówátsohíjcyá ditye ímí tsame iíjcya
meíjcyadu.
24 Ahdícyane, Lli, uke ó táúmeí dihñéjté táhójtsɨri íjcyame óóma táavyéjuri
iíjcyaki. Muuráhjáa ííñujɨ́i u ípívyéjtsótúné ihdéjuco oke u ávyéjútsohíjcyáné
oke u wájyúnélliíhye. 25 Aabe Táácááni ɨmiáábé u íjcyaabeke muurá ɨ́jɨ́
icyánéjcú úraavyémé tsá uke wáájácutú íñe uke o wáájacúdu. Áánetu
ihdyu íjtye tsúúca ímí uke waajácú okée u wállóóbeke icyáhcújtsónélliíhye.
26 Áámeke tsúúca ó waajácutsó úhdivu. Áánetúréi diityéké éhnííñevu o
wáájácútsoíñé pámeere pahúllevávú mewájyújcatsíki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Rc 22.47-53)

18 1 Ehdúu Jetsóó Cáánima íhjyúvátsihdyu muha dííbyema mépajtyé
'Tsedoróo' némeíñé téhiwánɨjke tsíñejcúvu. Ánejcúrii oríívo bájú
ijcyáné lliiñévú muha méúújetéhi. 2 Átsiípye Jóóda Jetsóodívú méénútsóiibye
waajácú paíjyuvárée tétsihvu muha dííbyema meúújetéhíjcyánélliíhye.
3 Átsihvúu tsívaabe tsodáhómuma duurúvájá tehméjteke llúúvájté
avyéjujtémáhjáa paritséómú wállóómeke. Áámée ímyéénujcátsiháñema,
ipyéétehāñema, tsááhií. 4 Aanée Jetsóó iwáájácúne diityé éllevu ipyééne néé
diityéke:
—¿Muucá ámuha ménehcóhi?
5 Áánélliihyée nééme dííbyeke:
—Muha Natsarée múnáájpi Jetsóoke ménehcóhi.
Áánélliihyée neébe:
—Oo muurá diíbye. Téijyúu diityé pañe diibye Jóóda dííbyedívú
méénútsóiíbye. 6 Aanée ehdu Jetsóó diityéké néénetu idyéjuéhnejcúvú
óómiyómé áákityéhi. 7 Áámekée tsiíñe neébe:
—¿Ɨmiááné muucá ámuha ménehcóhi?
Áánélliihyée néémeé:
—Éje, Jetsóoke muha ménehcó Natsarée múnáájpiíkye.
8 Áánélliihyée neebe diityéke:
—Tsúúcajáne muurá ámúhakye ó néé diibye o íjcyane. Aane ihdyu ámuha
oke meméénúhajchíí médómájcodí íjtyékeé.
9 Ehdúu pajtyéné dííbyerée íllu néhdújuco: "Úpée, Lli, u újcume táhójtsɨri
íjcyámedítyú tsá tsáápíuba wágóóóvetúne." 10 Áánáacáa Tsimóo Péédoro
ɨníitsúwá iwávɨ́tsuúcúne wállórihjɨ́cú llúúvájté avyéjúúbé úníu múnáajpi
'Máácoó' néméííbyé núúmiho ɨmiánéjcúeho. 11 Árónáacáa Jetsóó néé
dííbyeke:
—Ɨveekíami ehdu ú meénuj. Pícyo dɨ́nɨitsúwa. ¿Aca tsá u wáájácutú
Llihíyóo néhdújuco o ɨ́cúbáhrámeíiñe?

Llúúvájté avyéjúúbe éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 26.57-58; Mc 14.53-54; Rc 22.54)

12 Aamée diitye tsodáhómuu, íavyéjuúbee, duurúvájá tehméjtee, íjcyame
tsúúca Jetsóoke iékéévéébeke dohjɨ́núhi. 13 Áánemáa tsajtyémé dííbyeke
Caipáá baabe Anáa jávu. Téijyúu tééné pijcyábari diibye Caipáá páñétúejpi
llúúvájté avyéjuúbe. 14 Diibyée muurá diityéké nehíjcyá pámeere óúúvéíyóné
ɨhdétú tehdújuco tsaapi dsɨ́ jɨ́veíñe.

Jetsóoke iúráávyeróné Péédoro tóónune

(Mt 26.69-70; Mc 14.66-68; Rc 22.55-57)

15 Aanée Jetsóoke ditye tsájtyéébeke o úráávyéébema idyé Tsimóo Péédoro
péé óóma páñétúejpi llúúvájté avyéjuube oke wájácú néébema. Áánélliihyée
oke pajtyétsoobe ihjyá llahájtsɨ́ míhllémeíñetu páñevu Jetsóoma o úcááveki.
16 Áánetúu diibye Péédoro coévá lléehowávúré áachí éhnejcúvu. Áánélliihyée
ó ihjyúvá lléehówá tehméllema dibye téhdure iúcááveki. Áánélliihyée botsíi
pajtyétsolle dííbyeke. 17 Aallée néé dííbyeke:

—¿Aca tsá Jetsóó mamyémúejpi u íjcyatúne?

Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiiye oó.

18 Téijyúu tsuucówu tene néénéllii llúúvájté avyéjúúbé úníu múnáama
tehméjté icyújuwááñúwatu pɨ́ hmɨ́me élletu idyé pɨ́ hmɨibe Péédoro.

Llúúvájté avyéjuube Jetsóoke díllone

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Rc 22.66-71)

19 Áánáacáa llúúvájté avyéjuube Anáá dilló Jetsóoke ɨiná dibye
úwáábohíjcyáne. Áhdurée dílloobe ímamyémú ɨiná méénuhíjcyáne.
20 Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Muurá duurúvájá pañévú téhdure pihcyáávejááné pañévú
mɨ́amúnááj pɨinévú ó úwáábohíjcyáhi. Tsá muurá múijyú téévéneúvú o
íhjyúvahíjcyatúne. 21 Aanéjɨ́ɨ́ muhdú oke ú dillóhi. Cáhawáá dillo táuwááboju
lléébúcunúhíjcyámeke ditye uke iñéé ɨiná o úwáábohíjcyáne. Muurá íchihyi
ijcyámé tsaate teene lléébúcunúhijcyáme.

22 Áánélliihyée duurúvájá tehméébé néé dííbyeke:

—¿ɨ́veekí ehdu ú áñujcú llúúvájté avyéjúúbeke? Ehdúu néébere wábáajcáró
dííbyeke.

23 Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—¿Aca ó allíhi? Cána oke diñej. Muurá ɨmiááné o nééhií. Aanéjɨ́ɨ́ ¿ɨ́veekí
oke ú wábáajcóhi?

24 Átsihdyúu Jetsóoke diibye Anáá wallóó dóhjɨ́uri páñétúejpi llúúvájté
avyéjuube Caipáa éllevúréjuco.

Tsiiñe Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Rc 22.58-62)

25 Áánáacáa tétsihíyéi Péédoro pihmɨ́rí diityéj pɨine íjcyáábeke néémeé:

—¿Aca tsá áádí mamyémúejpi u íjcyatúne?

Áánélliihyée ityóónúne neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiiye oó.

26 Áánélliihyée llúúvájté avyéjúúbé úníu múnáadítyú dibyée íñúúmɨho wáhdahɨróóbé jéeeebe néehií:

—Áánerahjané diityémá oríívó bájú lliiñe u íjcyáábeke ó ájtyumɨhi.

27 Árónáacáa tsiiñe íllure tóónuúbe. Áánáacáa tsúúca cáraca májtsiváhi.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Rc 23.1-5)

28 Aanée tétsihdyu Caipáá jatu tsajtyémé Jetsóoke tééné iiñújɨ avyéjuube Pirááto jávu. Áánáacáa tsúúca métsɨtsɨɨvéhi. Áijyúu dííbyeke tsájtyeme tsá úcáávetú tééjá pañévú tééneríváa ímityújtsámeímyé teene wañéhjɨ májchó imájchójúcóityúrónélliíhye. 29 Áánélliihyée Piráátó diityé éllevu iíjchívyéne néé diityéke:

—¿Aca ɨɨná ímityúné áánu méénune ámuha méúúballé dííbyé hallúvu?

30 Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Muurá dibye ímítyuube íjcyátuca tsá muha metsíváityuró diéllevu.

31 Áánélliihyée neébe:

—Ané wa ihdyu metsájtyéébeke meméénú muhdú ámuha jodíómú taúhbaju néhduú.

Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Árónáa tsá muha metáúhbáityuró tsaaté dsɨjɨvétsovu.

32 Ehdúu pajtyéné dííbyerée Jetsóó muhdú idsɨjɨveíñé néhdújuco. 33 Áábekée Piráátó ihjyá pañévú ɨpɨúváábeke néehií:

—¿A uu jodíómú avyéjuúbe?

34 Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—¿A uure ehdu oke u néehií, mityá tsaate uke néhijcyánéré oke u néé?

35 Áánélliihyée Piráátó néehií:

—Tsá muurá jodíómuube o íjcyatúne. Muurá ihdyu dimúnaáré llúúvájté avyéjujtémá ¿ɨíné hallútútá uke tsiva taéllevuj? ¿ɨɨnétáhjáa ímityúné ú meénuj?

36 Áánélliihyée neébe:

—Tsá ííñújɨene táavyéjú íjcyatúne. Muurá ííñújɨ avyéjúejpi o íjcyaca támamyémú táhallútú méénúiyá oke ditye iékéévétuki.

37 Áánélliihyée Piráátó néé dííbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu diibyéjuco uu ávyéjuúbe?

Áánélliihyée neébe:

—Éée, diibyéjuco oo ɨmiáájuvúu mɨamúnáake o wáájácútso ííñujɨvú o tsɨɨmávámeííbye. Aane ímilléméjuco táuwááboju illéébóne cáhcujtsóne.

38 Áánélliihyée Piráátó néehií:

—¿Aca ɨɨná teene ɨmiááju?

Ehdúu dííbyeke iñééne ihjyá pañétú iíjchívyéne neebe dííbyeke tsívámeke:

—Áánerá tsá dibye ímítyuube íjcyatúne.

Jetsóoke ditye dsɨjɨvétsoíñe

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Rc 23.13-25)

39 Muurá ámuha paíjyuva pajtyété wañéhjɨ pañe cúvéhóójari íjcyámedítyú tsáápí hallúvú méihjyúváábeke ó ichívyétsohíjcyáhi. Aane ¿íhya ámuha méimíllé diibye ámúhá avyéjúúbeke o ácádsɨjcaáyóné téijyu?

40 Ehdúu Piráátó néérónáa páméhcobáré nééhií:
—¡Tsáhaá, tsá dííbyeke u ácádsɨ jcaáyóityúne! ¡Barabáakéré u íjchívyetsóné muha méimílléhi!
Ácoocáa diibye Barabáá ávyétá imítyuube íjcyaabe cúvéhóójari téijyu.

19 1 Aanée ehdu ditye néénéllii awáá Piráátó ílluréjuco Jetsóodívú táuhbáné ítsodáhómuke ditye dííbyeke iwátsíhcyuki. 2 Aamée ánetóónetu cháhiiwa imyéénuwávú ávohjácó dííbyeke. Áánemáa dííbyeke uácómé wájyamu duujɨnuúdú nééjácobávu. 3 Áánemáa dííbyé úniúvú iíjcyáne íllu wáñécohíjcyáme:
—¡Ñóóooj, maímijyu áánu jodíómú avyéjuúbej!
Ehdúu iwáñéjcóne néémere wábáácohíjcyá dííbyeke.
4 Aanée tsiiñe Piráátó dííbyekée tsájtyéme éllevu ipyééne nééhií:
—Cáhawáá ííllevu dííbyeke o íjchívyétso ámuha mewáájácu ɨmiááné dibye ímítyuube íjcyatúne.
5 Ehdúu iñééne Jetsóoke dibye pɨúvaabe úújeté diityé úmiwávú ánetóóné chahííwavu ditye ávohjácónema. Téhdurée wájyamu duujɨnuúdú nééjavu ditye úácójama diíbye. Áábedítyúu neebe Piráátó diityéke:
—Éje, áánu muuráhaja.
6 Áábekée llúúvájté avyéjujtémá duurúvájá tehméjté iájtyúmɨne kéévánécoba nééhií:
—¡Ááby edívú wátyétyehcútsó páwachékevu! ¡Tsáma wátyétyéhcútsoco!
Áánélliihyée neebe Piráátó diityéke:
—Wa ihdyu metsájtyéébeke ámuháyé méwátyetyéhcuj. Tsá muurá ímítyuube dibye íjcyatúne.
7 Áánélliihyée nééme dííbyeke:
—Árónáa ihdyu múúhá taúhbaju néhdújuco dibye dsɨ jɨveíñé ɨveekí Píívyéébé Hájchidi dibye díllómeíhíjcyáné déjúcotu.
8 Ehdúu ditye nééneri Piráátó mítyane íllityéhi. 9 Áánemáa tsiiñe ihjyá pañévú itsájtyéébeke neébe:
—¿Aca kiá múnáajpí uú? Aanée tsá dibye áñújcutúne. 10 Áánélliihyée neebe dííbyeke:
—¿Aca ɨveekí tsá oke u áñújcutúne? ¿Aca tsá u wáájácutú o nééjuri páwachékevu uke ditye wátyétyéhcúiyóne? Téhdure ¿a tsá u wáájácutú uke téénetu o pájtyetétsóiyóne?
11 Áánélliihyée neebe Jetsóo:
—Ávyeta muurá tsá muhdú oke u méénúityuró Píívyéébe ímíllétuca. Muurá íñe diéllevu oke tsívame díehnííñevu ímityúné meenúhi.
12 Ehdúu Jetsóó néénéllii Piráátó imíllerá dííbyeke iácádsɨ jcaáyóne. Árónáacáa nééme kéévánécoba dííbyeke:
—Muurá áádikye u ácádsɨ jcaáyóhajchíí tsá páñétúejpi avyéjuube Tséétsáma ímí u íjcyáityúne. Muurá iiye ávyéjúúbedi díllómeímyé íllure ehdɨɨvallé dííbyeke.
13 Ehdúu ditye néénéllii ihjyá pañétú ijchívyétsoobe Jetsóoke. Áánemáa ácúúveebe íavyéjú ijyáwá néwayúúnetu níjcyómeíñé hallúvu. Tétsíi mémée heeberéómú ihjyúrí Gabááta. 14 Téijyúu cójɨ jpiine péjcore teene pajtyété wañéhjɨ lléévaíñáaáca. Áijyúu Piráátó néé diityéke:
—¡Aabye ámúhá avyéjuúbe!

15 Árónáacáa kéévánécoba néémeé:
—¡Wa ihdyu dííbyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu dibye ɨdsɨ́ jɨ́veki!
Árónáacáa neebe diityéke:
—Árónáa tsáháubá ámuha jodíómú avyéjúúbedívú o wátyétyécútsóityuró páwachékevu.
Ehdúu dibye néérónáa llúúvájté avyéjujte néé dííbyeke:
—¡Árónáa íjcyaabe apáábyéré páñétúejpi múúhá avyéjuube Tséétsaá!
16 Ehdúu éhnííñevúré ditye néénéllii ílluréjuco Piráátó ɨ́hvejtsóné diityédívú ditye dííbyeke iwátyétyéhcu páwachékevu. Áábekée tsajtyémé iwátyétyéhcúíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Rc 23.26-43)

17 Aabée Jetsóó tsajtyé dííbyeke ditye wátyétyéhcúíwachéké 'Niwáupáájɨ' némeítsíí heeberéómú ihjyúrí 'Góógota' némeítsihvu. 18 Áábekée tétsihvu wátyétyehcúmé téwachékevu. Áhdurée téijyu tsaatétsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcuváácutu. 19 Áijyúu Piráátó néé ditye téwachéketu ipícyo íllu nééneé: "Jetsóó Natsarée múnáajpi jodíómú avyéjuúbe." 20 Aanée mítyame éévehíjcyá pɨ́hɨ́ré tétsii Jerotsaréetu íjcyánélliíhye. Caatúvánée heeberéómuu, gríéégomuu, romáánómuu, éhdúmé ihjyúri. 21 Ehdúhjáa Piráátó cáátúnúnéllii dííbye éllevu llúúvájté avyéjujte ipyéene néé dííbyeke:
—Tsáháa u cáátúnúityuró jodíómú avyéjuube dibye íjcyane. Úpée ú caatúnúiyá iiye jodíómú avyéjúúbedi dibye díllómeíhijcyáne.
22 Árónáacáhjáa neébe:
—Árónáacáa tsúúca o cáátunúné óvi éhduréjuco.
23 Aanée tsodáhómú dííbyeke iwátyétyehcúné ɨnɨ́ jkevádú dííbyé wajyámúúné wátújcatsíhi. Áánetúu tsaja cááméjácoba tsá ditye píívyetétú muhdú iácújcatsíñe. 24 Áánélliihyée néjcatsímye:
—Íjyáhcoba tsá medóváájcóityúne. Metsu menéhco muucá tene dómajcómé teeja itsájtyeki. Ehdúu pajtyéné tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébé waajácúhá́ámɨtu íllu tene néhdújuco: "Táwajyámúúné wátújcatsímye. Áánetu ícyaaméjácóbá hallúvú nehcómé muhnéjá teja íjcyaíñe."
Ahdújucóo ɨ́mɨááné tsodáhómú méénune.
25 Áijyúu tétsihyi dííbyéj tsɨ́ɨ́ juu, dííllé naállee, Créopá taaba Maaríaa, Maaría Madarénaa, éhdume. 26 Téhdurée ɨvámeíwu oke dibye néhíjcyaabe tsɨ́ɨ́ jú úníuri o íjyócunúúbeke ɨ́ɨ́ɨ́téne neebe díílleke:
—Wáhaj, aadi muurá tsaapi daáchi.
27 Átsihdyúu oke neébe:
—Aalle, muube, dɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́ juú.
Áánélliihyée tahjyávuréjuco díílleke o tsájtyene.

Jetsóó dsɨ́ jɨvéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Rc 23.44-49)

28 Aanée téijyu tsúúca páneere pájtyéíñe éévé úújeténé Jetsóó iwáájácúne nééhií:
—Ó ádóiyáhi. Ehdúu neebe tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébé waajácúhá́ámɨtu tene néhdújuco.

29 Áánélliihyée bíínójpácyó kiwátyé llíyíhlló pañe íjcyánetu
wájyámúɨhdsɨ́dú nééne iééniyóné úméhéí nɨ́jcáutu ipícyóóne cújuuvémé
dííbyeke. 30 Aanée ɨɨ́ɨ́hátsihdyu neébe:
—Áyu, ícyooca ihdyu páneere nijkéváhi.
Ehdúu iñétsihdyu íllurejuco dibye dsɨ́jivéne.

Tsodáhó Jetsóoke cáváajcáróne

31 Ááné tsiíjyúu pajtyété wañéhjɨ́ llééváiñéllii tsá ditye ímílletú ɨ́témehóóné
téwachékéjɨtúré íjcyane. Áánélliihyée nééme Piráátoke dibye ityáúhba
ítsodáhómuke ditye ítyájkiííñé iwáihyáñu ɨ́ɨ́cúi ditye ɨdsɨ́jɨ́ve ditye tétsihdyu
iñíítyétsómeke tsiéllevúréjuco ipícyoóki. 32 Ahdújucóo dibye néénéllii
tsodáhómú pééme wáihyañúné Jetsóó úníutu panéjcuvátú íjcyámútsí
tájkiííñe. 33 Áánetúu Jetsóoke ditye wáihyáñúíyónáa tsáhájuco dibye
bóhɨɨtúne. Áánélliihyée tsáhájuco ditye wáihyáñutú dííbyé tájkiíícyu.
34 Árónáacáa tsodáhó dííbyeúvuke íáámɨ́hotu cáváajcáró aamúbari.
Áhejútúu túpácyoma núpacyo ijchívyéhi. 35 Ehdúu ɨ́mɨááné tene pájtyene
o ájtyumɨ́né íñe ó úúballéhi. Aane ihdyu óvíi ámuha mécáhcujtsóhi.
36 Ehdúu Jetsóoke tsodáhómú ítyájkiíícyú tsá wáihyáyotú tsúúcajátújucóhjáa
Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néhdújuco: “Tsá dííbyeke tsátsííuba ditye
wáihyáyóityúne.” 37 Téhdure téhaamɨ́tú nééneé: “Ditye cáváájcóóbeke
ɨ́ɨ́teímye.”

Jetsóó ɨɨtémeho ditye cúúune
(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Rc 23.50-56)

38 Ááné boonéhjáa Arimatéá cóómi múnáajpi Jotséé ávyéjujté apííchoríi
teevétaríyé Jetsóoke úráávyehíjcyaabe táúmeí Piráátoke dííbyeúvú ɨɨtémeho
icyúúuki. Ahdújucóo dibye ájcune dibye icyúúuki. 39 Téijyúhjáa dííbye
éllevu Nicodéémó tsáá tsáijyúu pejco Jetsóoma íhjyúvájeébe. Aabéhjáa
tsivá mííraá, áároee, íjcyáné pacúúcuma úméváné duurúbajpácyó 30-áámú
íjcyane. 40 Ááneríhjyáa wájyámubááné imúríjchóne bɨ́ɨ́jɨ́numútsí dííbyeúvuke
dityée ɨ́ɨ́témeho icyúúu méénuhíjcyádújuco. 41 Aanéhjáa dííbyeúvuke ditye
wátyétyéhcúné úníuri bajtsóháñé íjcyátsihdyu níkyehéjú béhéjure tsaatékéi
ditye pícyóótuhéju. 42 Áhejú pañévúhjáa dííbyeke cúúumútsí pɨ́hɨ́ré
tétsihdyu téheju néénélliíhye. Ehdúhjáa meenúmé wáyeéévéjcóójɨ́ ihde ditye
ímíbáchómeíhíjcyajcóójɨ́ tsíijyu téjcoojɨ ijcyáíñélliíhye.

Jetsóó dsɨ́jɨ́veebe bóhɨ́ne
(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Rc 24.1-12)

20 1 Aanéhjáa teene wáyeéévéjcóójɨ́ boonétú tsííñé tsemáánaréjuco
déjúcóóvejcóójɨ́ Maaría Madaréná péé pejcójuco Jetsóó nijkye
úújetélle. Aalléhjáa úújeté téhejú watájcó nééwáyúcoba ɨ́ɨ́nétsámeíñevu.
2 Áánélliihyéhjáa ɨ́ɨ́cúi dsɨɨnéríyé tsáálle Tsimóo Péédorómá muhtsi
meíjcyámútsikye neeváhi:
—¡Ávyéjúúbeúvú ɨɨtémehóha újcujémé níkyéhéjú pañétu! ¡Aane tsá
mewáájácutú kiávú ditye tsájtyene! 3 Áánélliihyée muhtsi téhullévú mepéé
dsɨɨnéríye. 4-5 Aanée ɨ́ɨ́cúi o dsɨ́ɨ́neebe Péédoró ihdéré o úújetéébé téhejú
pañévú úcáávétuube íúmɨ́watúré ó dújuúcunú ɨ́bɨijɨ́nubááneréjuco téhejú

pañe íjcyane. 6 Áánáacáa botsíi Péédoro tadyéjutu wájtsɨɨbe tsapéhdú úcaavé páñéehejúvu. Aabée idyé ájtyumɨ́ wájyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. 7 Íhdyúebárée íhñíwau bɨ́ɨ́ jɨ́númeíbá béwánúmeíbá ájtyúmɨɨ́ be. 8 Áábe déjutúu o úcááveebe teene o ájtyúmɨ́ne botsíi ó cáhcujtsó ɨ́mɨááné Jetsóó bóhɨɨ́ne. 9 Aanée tsáhái tsijtye wáájácutú ehdúhjáa dibye bóhɨɨíñé tsúúcajátújuco Píívyéébe néhijcyáné dííbyé waajácúháámɨtu cáátuváné iéévehíjcyaróne. 10 Ehdúu muhtsi teene maájtyúmɨ́ne ílluréjuco meóómiñe.

Maaría Madarénadívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mc 16.9-11)

11 Áánetúu Maaría Madaréná tsiiñe níkyéhejúvú péélléváa táállere téhejú pañe dújúcohíjcyáhi. 12 Aalléváa ájtyumɨ́ míítyétsi níjkyéji múnáajtétsí tsɨ́tsɨ́j íwajyámúúné néémutsi ácuúcunúné Jetsóó ɨɨtémého boonéehájtsɨri panéjcuváácuri íhñíwáú icyánéjcurii, íjtyúháácyú icyánéjcurii, ehdu. 13 Aamútsiváa néé díílleke:

—Muúllej, ¿ɨ́ɨ́nerí ú tahíjcyáhi?

Áánélliihyéváa neelle diityétsikye:

—Ávyéjúúbé ɨɨtémehóha kiávú ditye tsájtyéneri ihdyu ó tahíjcyáhi.

14 Ehdúváa iñétsihdyu révoúcunúllé ájtyumɨ́ tsaapi íjyócunúúbeke. Árónáacáváa tsá dille wáájácutú Jetsóó dibye íjcyane. 15 Aabéváa idyé néé díílleke:

—Muúllej, ¿aca muucá u néhcolle eene ú tahíjcyáhi?

Áánélliihyéváa tétsii íjcyane bajtsó tehméébekéré iwáábyúne neélle:

—Tsáijyúne múu uure ɨ́ɨ́témeho tsítsihvu u ɨ́ɨ́nétsóhajchíí ihdyu oke duubállé kiávúhjané u pícyoone o tsájtyeki.

16 Árónáacáváa dílloobe imyémeri díílleke. Áánélliihyéváa dííbyedívú iwááne ‘¡Rabónij!’ neelle muuha heeberéómú ihjyúrí ‘Ávyéjuúbej’ néeiyóne.

17 Áánélliihyéváa neebe díílleke:

—Oke dácádsɨ́ jcaáyo. Tsáhái muurá cáámevu Llihíyo éllevu o péétune. Áánéllii tahñéjte éllevu pééne duubállé tsúúca o pééiñe Mépiivyéébe éllevu.

18 Ahdújucóhjáa dille múúha éllevu itsááne múúhakye úúballéváné dííbyeke iájtyumɨ́ne. Áhdurée úúbállelle muhdú dibye díílleke nénehjɨ.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Rc 24.36-49)

19 Aanée téjcoojɨ́ré tsemááná túјkévajcóójɨ́ pejco muha tsatsíhyí tsájá pañe. Aamée cóhpé muha méwátajcó llehówááné tsíjtyé apííchori. Áánetúhjáa Jetsóó múhdutú iúcáávéne múúhakye nééhií:

—¡Ámuúhaj! ¿A ámuha méíjcyaraj?

20 Ehdúu múúhakye iñééne úújétsoobe íhyójtsɨ́cutúu ditye wátyétyehcúné añúííhyóhejúcuvu. Téhdurée tsaapi cáváajcáróhejúvú múúhakye úújétsoóbe. Áánerii mítyane muha méímíjyuuvé Jetsóoke maájtyúmɨ́neri. 21 Átsihdyúu neebe múúhakye:

—Óvíi ímí ámuha méijcyáhi. Ókée ííñujɨ́vú ámúha éllevu Llihíyó wállohdu idyé ámúhakye ó wallóó táuwááboju wáájácútúme éllevu.

22 Ehdúu néébere múúhakye ɨ́ɨ́ bátsúhcúne nééhií:

—Óvíi ámúhá pañévú Píívyéébé Apíichó úcaavéhi. 23 Muurá tsaate ímityúné méénune diityémá ámuha meímíbájchómé hallúrí tsáhájuco tene íjcyáityúne. Áánetu diityémá ámuha meímíbájchótúmé hallúrí íjcyaíñé diityé imítyu.

Tomáá Jetsóoke iájtyúmĭnemáyé cáhcujtsóne

24 Ehdúu Jetsóó múúhadívú bóhówáávénáa tsá Tomáá múúhama íjcyatú dííbyere 'Jemééro' némeííbye. 25 Áábekée muha meúúbállérónáa neebe múúhakye:

—Dííbyé hojtsĭcutu añúííhyóhejúcú íjcyáneri táhójtsiwa o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityú dííbyeke. Áhdure dityée cáváájcóhéjuri o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityúne. Ehdúu neebe Tomáá múúhakye.

26 Átsihdyúu 8 coojĭvatu tsiiñe muha tsájá pañe meíjcyánáa tsúúca múúhamájuco diibye Tomáa. Aanée idyé cóhpé muha lléhowááné mewátájcónáa tsiiñe Jetsóó múúha éllevu iúcáávéne néé múúhakye:

—¡Ámuúhaj! ¿A ámuha méíjcyaraj?

27 Átsihdyúu Tomáake neébe:

—Ayúwa díhyójtsiwa duácó íñe añúííhyóhejúcú táhójtsĭcutu íjcyánerij. Téhdure ú uácoó íñée oke ditye cáváájcóhéjuri. Ááne tsá éhnííñevúré cáhcújtsótuube u íjcyáityúne.

28 Áánélliihyée Tomáá botsíi icyáhcújtsóne nééhií:

—¡Ĭmiáánéjuco Tápiivyéébé uu Táavyéjuúbe!

29 Áánélliihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—Oke u ájtyúmĭnemáyé botsíi ú cáhcujtsó o bóhiĭne. ¡Maímijyu ihdyu ditye íjcyane iájtyúmĭturóné cáhcujtsóme! Ehdúu Jetsóó nééhií.

Íhyaamĭ pañe cáátuváné ĭĭnetú meke pĭaabóne

30 Aabée mítyane méénuráityúronéhjĭ muha ímamyémú meĭĭténáa méénuhíjcyáné tsá páneere o cáátúnutúne. 31 Árónáa ihdyu téénetu tsáneetsa ó caatúnú ámuha mecáhcújtso ĭmiáánée diibyéjuco Críjto Píívyéébé Hajchi mĭamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane. Áánélliı dííbyeke cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne.

Tsiiñe ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

21 1 Ááné boonétúu tsiiñe Jetsóó bóhówaavé múúhadívú 'Tibééria' néméíñé unéú úníuri muha ílluume meíjcyámedívu: 2 Tsimóo Péédoroo, Tomáá dííbyere 'Jemééro' néméííbyee, Gariréá iiñújiri íjcyacóómí Canáa múnáajpi Natanaéee, Tsebedéó hájchimútsí muhtsii, tsíjtyetsíi múúháejtétsii, éhdúmedívu. 3 Áijyúu Tsimóo Péédoro 'ói ó tsĭnuutéhi' néénéllii muha menééhií:

—Métsu bo tsaméhjĭ mepéékií. Ahdújucóo muha mĭĭneri mepééme tépejco metsĭnuurómé tsá metáávatúne. 4 Aanée tsúúca metsĭtsĭĭvénáa tééú úníuri íjcyáábeke muha máájtyúmirómé tsá mewáájácutú dííbyeke. 5 Aabée múúhakye nééhií:

—¿A ámuha métaávaj?

Áánélliihyée muha menééhií:

—Tsáhaá, keenéiyóhaja.

6 Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Cáhawáá tsíñejcu metsĭnuj. Ahdújucóo ténejcu muha metsĭnuume meújcune mítyane ámómeke. Aamée ávyétá padúúcú néémeke tsá muha

meɨhnáhootú meíjchívyetsóné mɨɨ́né pañévu. 7Áánáacáa dííbyeke o wáájácúne Péédoróké o nééhií:

—¡Áánerá Ávyéjuube Jetsóó aábye!

Ehdúu o néénemáyé Péédoro ɨ́ícúi íwajyámuvu iúcáávéne cátsíñiivyé tééú pañévú dííbye éllevu ipyéékií. 8Áánetúu ihdyu muha choocói tsɨnucóóhó llícyúhcoméré mepéé 100 éévetá hajchótáubáhjáa muha íúníutu meíjcyame. 9Aamée muha meíjchivyémé máájtyumɨ tétsihyi cúújúwatu amóóbé wáhjámeíñé úníuri pááaho íjcyane. 10Áánáacáa Jetsóó néé múúhakye:

—Ámúhaj táávatu tsaatéké metsíva.

11Áánélliihyée Péédoro tsɨnucóóhó amómema lliúcú íjchivu 153-meva íjcyámema. Árómé padúúcuríi tsá técooho móhtóbatúne. 12Átsihdyúu neebe múúhakye:

—Ayúwa mémajchóvaj.

Aanée tsá tsáápíuba díllotú dííbyeke múha dibye íjcyane pámeerée dííbyeke muha mewáájácúnélliíhye. 13Áámekée múúhakye amóóbeke pááához wájtuúbe.

14Ehdúu Jetsóó tsiiñe múúhadívú bóhówaavé tsúúca pápihchúú ijyúvájuco ípyée ɨdsɨ́ jɨvétsihdyu bóhɨ́ be.

Péédorómá Jetsóó íhjyuváne

15Aanée muha memájchóné nɨ́ jcáutu neebe Tsimóo Péédoróke:

—Tsímoj, Jonáá hajchi u íjcyaabe, ¿a ɨ́mɨááné oke ú wajyú íjtye díñahbéjté oke wájyúné ehnííñevu?

Áánélliihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áánélliihyée Jetsóó néehií:

—Ané óóma táuráávye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

16Átsihdyúu idyé tsiiñe neébe:

—Tsímoj, Jonáá hajchi u íjcyaabe, ¿a ɨ́mɨááné oke ú wajyúhi?

Áánélliihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áánélliihyée idyé neébe:

—Ané óóma táuráávye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

17Átsihdyúu tsiiñe neébe:

—Tsímoj, Jonáá hajchi u íjcyaabe, ¿a ɨ́mɨááné oke ú wajyúhi?

Aanée Péédoróké ɨ́dátsó pajtyé 3-ijyúvájuco bɨwáánéré dibye díllone. Aabée néehií:

—Ávyéjuúbej, muurá tsá ɨɨná u túhúlletúne. Aabe muurá ú waajácú ɨ́mɨááné uke o wájyune.

Áánélliihyée idyé neebe dííbyeke:

—Ané óóma táuráávye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu. 18Muurá u óváhtsáné hajchótá uure díwajyámuunévú u újcámeíñe ú úllehíjcyá u ímílléhulléhjɨ. Aabe u kéémécooca muurá tsíjtyeréjuco uke díwajyámuunévú iújcóóbeke tsájtyeíñé u ímíllétúróhullévu.

19Átsihdyúu idyé neebe dííbyeke:

—Aabe wa ihdyu ehdu uke o néérónáa oke duráávyej. Ehdúu Jetsóó néé Péédoróké dibye iwáájácu muhdú dííbyeke iúráávyéné nɨ jcaúvú ɨdsɨ jɨvéneri dibye Píívyéébé ɨhtsútú bóhówájtsoíñe.

Jetsóó ɨvámeíwu iñéébedítyú úúballéne

20 Aanée tétsihdyu Péédoro révoúcunú Jetsóo déjutu ɨvámeíwuúu oke dibye néébe o péébeke. Ópée muurá dííbyé úníuri nihñéré majchórí muha meíjcyánáa o íjcyaabe ó dilló dííbyeke caabyé múúhadítyú dííbyedívú méénútsoíñe. 21 Áábekée Péédoro oke ɨɨɨténe néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, ¿ácooca áánu muhdú íjcyaáhi?

22 Áánélliihyée neébe:

—Muurá o ímílléhajchíí tsá dibye dsɨ jɨvéityú múijyú tsiiñe o tsááiñévújuco. Árónáa óvíjyacóóné téeneri u ɨ jtsámeíñe. Wa ihdyu oke duráávyej.

23 Ehdúu Jetsóó óhdityu nééné uubállé tsújaavé cahcújtso múnáadi múijyúváhjáa o dsɨ jɨvéjúcóóityúné uubálle. Árónáacáa ihdyu tsá tehdu dibye néétune. Muuráhjáa ihdyu íllure neebe dibye ímílléhajchíí o íjcyaíñé múijyú dibye tsááiñévújuco. Áánemáa neebe téeneri Péédoro ɨɨ jtsámeíjyúcóótuki.

24 Aane íñe tsaapi Jetsóo mámyé o íjcyaabe íhyaamɨ ó caatúnú muhdúhjáa páneere dibye méénuhíjcyanéhjɨ o ájtyúmɨɨbe dibye úwáábohíjcyanéhjɨ o lléébone. Aane méwaajácú íhyaamɨ́tú cáátuváné ɨ́mɨááné íjcyane.

25 Áhdure íjcyaróné mítyane tsíñehjɨ Jetsóópe ɨ́ jɨɨri iíjcyácooca méénuhíjcyanéhjɨ. Aane muurá páneere mecáátúnuca ííñujɨ́vú tsá waajácúhaamɨ́né úújetéityuróne. Áyu tehdújuco.

HÉÉCHOÓ

Uwáábojte méénúnéhjɨ́ uubálleháámɨ

Píívyéébé Apíichó tsááiñe némeíñe

1 [1]Muúbe Téóópiroj, ɨ́hdée diéllevu o cáátúnúháámɨ́ pañe ó úúballé
páneere muhdúhjáa Cáání éllevu níjkyejɨ́vú ipyétsihvújuco Jetsóó
úwááboobéré méénuhíjcyanéhjɨ. [2]Muuráhjáa ímamyémuke iújcúmeke
Píívyéébé Apíichoj tééveri níwááveebe ɨ́ɨná ditye méénúiñévu.
[3]Áámedívúhjáa muurá ɨ́dsijɨ́vé boone bóhówáávehíjcyaabe 40 coojɨ́vá
hajchótá ɨ́mɨáánéjuco dibye bóhɨ́ine ditye iwáájácuki. Áámekéhjáa Píívyéébé
avyéjutu úwáábohíjcyaábe.

[4]Aabéhjáa néé diityéke:

—Jerotsaréetúi kiávú mépehdíñe. Météhmecói tétsihdyu Llihíyóo
ámúhakye iájcuíñé néhijcyáne. [5]ɨ́mɨáánéjucóo Jóáa tsótsohíjcyáné
núipácyori. Áánetu ihdyu lléváhréjuco ámúhá pañévú Píívyéébé Apíichó
úcááveíñe. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Jetsóó níjkyejɨ́vú pééneé

[6]Aaméhjáa tsiíñe dííbyema idyóbéévétsihvu néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a ícyooca tsiíñe ú ímíbáávyétsoó méiiñújɨ́ tsíjtyé hójtsɨ́
pañe iíjcyájúcóótuki?

[7]Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsá ámuha teene mewáájácúityuró múúcoocá Llihíyó tehdu méénuíñe.
Óvíi ihdyu múijyú iímílléijyu méénuube páneere dííbyé hójtsiri íjcyaábe.
[8]Áánetu ihdyu dííbyé Apíichó ámúhadívú níityene ámúhá pañévú
úcáávécooca ámuha tééné ɨ́hnáhoori méúwááboó óhdityu íjcyáné uwááboju
Jerotsarée múnáakee, Jodéá iiñújɨ múnáakee, Tsamááriá iiñújɨ múnáakee,
íjcyane. Aane téhdure tsújááveé pahúllevá múnáadívu.

[9]Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu Jetsóó ditye ɨ́ɨ́téneríyé tsúúca cáámevu
wátyóhɨ́ivéhi. Aabéhjáa ojtsó pañévú tsúúca tévééveíñúúbeke tsáhájuco
ditye ájtyúmɨ́túne. [10]Aaméhjáa cáámevu dibye péhullévúré ɨ́ɨ́tehíjcyárónáa
míityétsi ávyéta tsɨ́tsɨ́ íwajyámúúcú néémutsi bóhówaavé diityédívu.
[11]Aamútsíhjyáa néé diityéke:

—Ámuúha Gariréá iiñújɨ múnaa, ¿aca ɨ́ɨná caame ámuha méɨ́ɨ́tehíjcyáhi?
Muurá ámúhama ícyahíjcyaabe Jetsóó péjucóó ámúhadítyú níjkyejɨ́vu.
Aabéjuco idyé tsiíñe tsááiñe muhdúhjané ámuha meɨ́ɨ́ténáa ipyéhduú.
Ehdúhjáa neemútsí diityéke.

Matíake ditye újcune Jóódáúvú cápayóóve

12 Aaméhjáa oríívó bájú ijcyátsihyi iíjcyátsihdyu oomí Jerotsaréevu. Pɨ́hɨ́réhrée técoomítyú téhbaju múhajchótá wáyeéévejcóójɨ́ meúlléiyóné jodíómú taúhbaju nééné hajchóta. 13 Aaméhjáa técoomívú úújeté ípyée iícyahíjcyajávú cááméé́ɨ́ jɨri íjcyáné mɨjcóhovu. Ílluuméhjáa diítye: Péédoroo, Jacóóboo, Jóáaá, Aderéee, Perípee, Tomáaa, Baatoroméee, Matéoo, tsijpi Apéó hajchi Jacóóboo, tsáha múnaa cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, éhdume. 14 Aaméhjáa paíjyuváré dóbéévehíjcyá téehó pañévú Píívyéébema iíhjyúvaki. Áámemáhjáa ijcyámé Jetsóó nahbémuu, tsɨ́ɨ́ juu, tsijtye walléémuu, íjcyame.

15 Áijyúhjáa Péédoro íñahbéjté 120-meva íjcyáméj pɨɨnévú iíjyócúúvéne néé diityéke:

—Ámuúha táñahbémuj, tsúúca pajtyéné éhnéhjáa Píívyéébé waajácúhá́ámɨtu Jóóda pɨ́áábóneri Jetsóoke ditye ékééveíñé cáátúnúmeíñe. 16 Ehdúhjáa muurá dibye dííbyedívú méénútsoíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé Apíichó néhijcyáné Dabíiúvuj tééveri. 17 Diibyée muurá Jóóda Jetsóó mamyémú meíjcyáméejpi tsaméhjɨ́ɨ́ dííbyema mewákímyeíhíjcyaábe. 18 Aabée ímityúné méénune ditye áhdóne dsɨ́ɨ́dsɨ́ dibye wájójcoíñúné iújcúnemma ahdómé tsátsii ííñujɨ. Ááné boonétúhjáa muurá iiye dsɨ́ jɨ́vétsómeííbyé áákityé apáhajchíí íhbáu áachívújuco. 19 Aanéhjáa Jerotsarée múnaa iwáájácúne dityée áhdotsíí meménú Atséédama 'Túpácyo Ájtsi' nééiyóne. 20 Muurá Tsááamóhá́ámɨtu téénetu nééneé:

Íávajáréjuco dííbye ja cóévájari tsáhájuco múha íjcyáityúne.

Téhdure idyé tsiiñe nééneé:

Tsíjpiiyéjuco dííbyé wákimyéivu cápáyóóveíñe.

21-22 Ahdícyane muurá ijcyámé tsaate éhnée Jóáa Jetsóoke tsójtsoobe cáámevu pétsihvújuco meke náhbénuhíjcyáme. Áámedítyú ihdyu óvíi méujcú tsáápiikye dibyée ɨmiááné ɨdsɨ́ jɨ́vétsihdyu bóhɨine úúbállehíjcyáííbyeke. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

23 Ahdújucóhjáa míítyétsikye ditye pevénéréi mémenúné tsáápiikye diityétsidítyú iújcuki. Tsáápíhjyáa Jotséé dííbyere 'Batsabáa' némeííbyé téhdure Jójto imyémé íjcyaábe. Áánetúhjáa tsijpi Matía. 24 Áámútsí hallúvúhjáa íllu Píívyéébema ihjyúváme:

—Ayúju Ávyéjuúbe Píívyéébeéj, uu muurá pámé ɨ́buwáánéré ú waajácúhi. 25 Aabe ihdyu ú waajácú caabyé u túíkevélleebe íjtyétsidítyú úcááveíñé díhjyú uwááboobe iíjcya Jóódáuvúu íimítyú nɨ́jcaúvú úújetéébé cápayóóve.

26 Ehdúhjáa Píívyéébema iíhjyúvátsihdyu nehcómé diityétsidítyú cáábyeké iújcuíñe. Aanéhjáa úújeté Matíadívu. Aabéjucóhjáa úcaavéné 11-meváréjuco íjcyame Píívyéébé uwááboju úwáábomété péhíjcyáímyé pañévu.

Píívyéébé Apíichó níityene

2 1 Aaméhjáa pámeere tsijtye cahcújtso múnáama 'Pejtecojtée' némeíñé wañéhjɨj cóójɨ́ dóbeevéhi. 2 Áánáacáhjáa peecútéré éhne múúne tsɨ́ jpáné kiijyébá tsááne íhjyuvádú nééne tsáá cáámetu. Aanéhjáa ávyeta wádóoové pájá pañére. 3 Árónáacáhjáa tsúúca cúújúwaj péétédú 'niwáhnɨ́wá' tsáápitsá hallúvú bóhówaavéne. 4 Ehdúhjáa diityé pañévú Píívyéébé Apíichó úcaavéné diityéké ihjyúvatsó tsíjtyéhjɨ́ ihjyúháñeri ditye lléébótúrójúhjɨri.

5 Téijyúhjáa ijcyámé tsijtye jodíómú tétsihyi Jerotsaréeri Méécáánikye
muhdú ɨĭ jtsúcunúdú úráávyehíjcyámé panévá iñújĭĭnetu tsáámeé. 6 Aaméhjáa
mítyane tétsii íhjyuba íjcyane illéébóne diityédívú píhcyaavéhi. Aaméhjáa
úvánujcátsí tsaatétsáhjĭɨ ditye íhjyúvájúhjɨri íhjyuváné illéébónema.
7 Ááneríhjyáa úváhtúuvémé néjcatsíhi:
—¿Aca tsá éhne íjtye Gariréa múnaa íjcyatúne? 8 ¿Aca muhdú ĭĭvane ávyeta
meíhjyúvájúhjɨri ihjyúváme? 9-10 Muurá íñe íchii mee panévá iñújĭĭne múnaa
Páátiaa, Méédia, Eráaa, Metsopotáámiaa, Jodéaa, Capadóótsiaa, Póótoó,
Áátsiaa, Pírííjiaa, Pajpííriaa, Ejíhtoo, Tsirééné tujkéveri íjcyane Áápirícaa,
éhdúné iñújĭĭne múnaa. Áhdure ijcyámé Róómátu tsáámedítyú tsaate
páñétúejte jodíómu. Téhdure ijcyámé jodíómú íjcyáturómé diityé uwáábó
úráávyehíjcyáme. 11 Áhdure ijcyámé Créétama Aráábiá múnaa. Ílluume íñe
mélleebó muhdú Píívyéébé ɨhtsútú diityéké íhjyúvatsóné meíhjyúvájúhjɨri.
12 Aaméhjáa tééneri úllévenúmé idyé tsiiñe néjcatsíhi:
—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?
13 Árónáacáhjáa tsaate diityédí iúúhĭvaténe néehií:
—Íllure llíyíícyavéme.

Péédoro íhjyuváne

14 Áánélliihyéhjáa diitye 11-mevádítyú Péédoro iíjyócúúvéne kéévánécoba
néé diityéke:
—Ámuúha tamúnaa íñe múhdumé Jerotsarée múnáama tsijtye íjcyamej,
cáhawáá ámúhama o íhjyuváné ímíñeúvú mélleebúcunuj. 15 Tsá muha
mellíyíícyávetú eene ámuha múúhadítyú menéhduú. Muurá llíyiicyáve
múnaa íjcyarómé tsá ícyooca ááméjutúréi nuhba íjcyánáa llíyíícyávetúne.
Aanéjĭĭ awáá muhdú muha méllíyíícyáveéhi. 16 Muuráhjáa Píívyéébé ihjyú
uubálle múnáajpi Joéé íñe ícyooca pájtyénetu nééhií:

17 Muurá nihñéré mĭamúnáá pañévú Táapííchó ó pícyoóhi. Ááméj
tsɨɨménémúhaábé ĭĭ búwá déjúcotu táuwáábóju ijchívyeéhi.
Ováhtsámú naavédú nénehjɨ ĭĭténé pañe diityémá ó ihjyúvaáhi.
Áánetu kéémémuma ó ihjyúvaá ityúwaháñé pañe.
18 Ehdu ó ájcuú Táapííchotu pámeere múhdumé táɨɨcúve múnaa
íjcyámeke wajpíímumáyé walléémuke. Aame táuwáábó méénuúhi.
19 Áijyu caame iévéhoowávú ó úújétsoó páhduváré nénehjɨ
meúllévenúnéhjɨ. Áánetu ííñújiri íjcyaíñé tééné uubálleháñé mítyane
méénujcátsiháñé pañe túpacyo wágóóóveíñe. Áhdure íjcyaíñé
panéváré áíívyéne ójtso.
20 Muurá cóójĭejpi nuhba áábáteéhi. Áánetu péjcóejpi íjcyaá
túpacyóduréjuco. Ehdu páhduváré nénehjɨ pájtyeé Ávyéjuube Jetsóó
tsááiñe ávyétá ɨhtsútú néeíñé úmĭwari.
21 Aane pámeere múhdumé dííbyedi tsúúrámeíhijcyámé ihdyu
pájtyéteéhi.

Ehdúhjáa Joéej tééveri Píívyéébe néehií.

22 Ahdícyane, ámuúha tamúnaa ijraéémuj, cáhawáá mélleebúcunu tsiiñe
ámúhakye o néeiñe: Muurá ámuháyé méwaajácú Jetsóó Natsarée múnáajpi
íjcyáábej tééveríi Píívyéébe panéváré méénuráítyúronéhjĭ méénuhíjcyáné
ámúháj pɨɨnévu. Téénerii muurá meke úújetsójúcóóroobe ĭmiááné Píívyéébe

dííbyeke wálloóne. 23 Áróóbedívúu ámuha ímítyúmeke méméénutsó páwachékevu mewátyétyéhcútsóneri Píívyééberéhjáa ihdyu tsúúcajátújuco néhdújuco. 24 Áróóbekée muurá dííbyere Píívyéébe bóhiitsó tsúúca dsɨjɨvéjúcóróóbeke. Muuráhjáa tsá muhdú dsiɨjɨvé dííbyeke méénúítyuróne.
25 Muuráhjáa Dabíiúvú dííbyedítyú néehií:

Paíjyuvárée Ávyéjuube óómaye ú ícyahíjcyáhi. Aabe muurá oke ú téhmehíjcyá ɨɨnerí o íllityétuki.

26 Ááneri mítyane o ímíjyúúveebe uke ó duurúvahíjcyaáhi. Áánéllii o dsɨjɨvécooca tsaímíyé úúma ó íjcyaáhi.

27 Muurá tsá tabóhɨ u ɨhvéjtsóityú tene iwágóóóveki. Áhdure tsá u ɨhvéjtsóityú dɨiicúve múnáájpikye mítyane u wájyúúbej pi ɨcúbáhrámeíñe.

28 Muuráhjáa oke ú waajácutsó ɨmiájiitóvu. Aabe mítyane ó ímíjyuuvé óóma u íjcyánélliíhye.

Ehdúhjáa Dabíiúvú néé Jetsóodítyu.

29 Aabéhjáa muurá diibye Dabíiúvú dsɨjɨvéébeke ditye cúúune ícyoocápí dííbyeúvú nijkye ijcyáhi, ámuúha táñahbémuj. 30 Muuráhjaa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáábeúvú ɨmiááné waajácú Píívyéébe dííbyeke néhijcyáné dííbyeúvúj tsiiménémúhaabe llíyaatémedítyú Críjto ávyéjuutéiñe díbyeúvúu ávyéjuutédu. 31 Ehdúhjáa tene pájtyeíñé ɨhdétújuco iwáájacúdú íjcyáábeúvú nehíjcyá Críjto idsɨjɨvétsihdyu bóhiibe wágóóvéityúne. Áhduréhjáa nehíjcyáábeúvú dííbyej pi muhdú íjcyáityúne. 32 Ahdújucóo muurá dííbyeke Píívyéébe bóhiitsóne. Aane muha pámeere méwaajácúhi.
33 Áábekée Píívyéébe ílluréjuco ávyéjujtsóne. Áábej téeveri muurá íñe ícyooca Cááni Íapíichó múúhá pañévú picyóó dííbyekéhjáa iñéhdújuco. Aane íñe páneere ámuha maájtyumɨné, melléébone, Pííyéébedítyúré tsáá Ílli Jetsóoj téeveri dibye méénune. 34-35 Íllúhjáa muurá tsiiñe Dabíiúvú néehií:

Ávyéjuubée néé táavyéjúúbeke: Íchihvu táúniúvú diicya dímunáake úúma o táhjáné hajchóta.

Ehdúhjáa néébeúvu. Árónáacáhjáa ihdyu tsá dibye íhdityu íhjyúvatúne. Muuráhjáa tsá dibye cáámevu nijkyejɨvú péétu Críjto péhduú.

36 Aane ihdyu ámuha pámeere tamúnaa ijraéémú méwaajácúiyá Píívyéébée Mépájtyetétsoobe Críjtoke pícyóóbeke ámuha páwachékevu medsɨjɨvétsóóbeke.

37 Ehdúhjáa Péédoro nééne diityéké múhdurá pájtyénéllii pámeere diitye uwáábojtéké néehií:

—¿Aanéhaca íñe muhdúí muúha, ámuúha múúhá nahbémuj?

38 Áánélliihyéhjáa Péédoro néé diityéke:

—Ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meɨhvéjtsóne ɨmiáámeréjuco meíjcyá ámúhá imítyú ámúhá hallúrí iíjcyájúcóótuki. Ááne métsójtsótsaméí Jetsocríjto mémeri Píívyéébe ámúhá pañévú ipícyo Íapíicho. 39 Aane muurá íñe ɨhdétújucóo úúbállémeíhijcyáné pámeere ámúháj tsiiménémúháábema ámúhá wáábyuta. Téhdure pámeere pahúllevá múnáake Méécááni Píívyéébe wábyújtsómé wáábyuta teéne.

40 Ehdúhjáa Péédoro diityéké iúwáábótsihdyu néehií:

—ɨmiánejcúvuréjuco mepájtyé mɨamúnaa ímityúné ícyahíjcyánetu.

41 Ahdújucóhjáa múhdumé dííbyé uwáábó cáhcújtsodúmé tsójtsótsámeíñe. Áijyúhjáa tsúúca cahcújtso múnaa llíyaatémé 3,000-mevájuco. 42 Aaméhjáa

diityé uwáábó úraavyémé tsaímíyé náhbévájcatsímyé tsatsíhvú idyóbéévéne Píívyéébema ihjyúvahíjcyáhi. Téhduréhjáa Jetsóó dsiɨ́vé iɨ́tsaavéné pááaho iwátújcatsíñé máchohíjcyáhi.

Tujkénúejte Jetsóó uráávye múnaa muhdú ícyahíjcyáne

43 Aanéhjáa ímí ɨjtsúcunúme. Áámemáhjáa uwáábojte méénúráityúronéhjɨ́ méénuhíjcyáhi. 44 Aaméhjáa tsaímíyé iñáhbévájcatsíñe panévatúré pɨ́ áábócatsíhijcyáhi. 45 Ihñénéhjɨ́ hjáa iñáhjɨ́ hénúne pɨ́ áábohíjcyámé pɨ́ htómeke. 46 Aaméhjáa paíjyuváré dóbéévehíjcyá duurúvajávú Píívyéébeke idyúúrúvaki. Tsaímíyéhjáa ihjyáháñeri íjcyame Jetsóó dsiɨ́vé iɨ́tsaavéné pááaho iwátújcatsíñé máchohíjcyáhi. 47 Ehdúhjáa Píívyéébeke ditye dúúrúvahíjcyáné tsijtye ímí ɨjtsúcunúhi. Aaméhjáa éhnííñevu llíyaaté Píívyéébé pɨáábori tsúúca pájtyetéme.

Úllehíjcyátuube úlléjucóóne

3 1 Tsájcuuvéhjáa Péédorómútsí Jóááma péé duurúvajávú Píívyéébema ditye íhjyúvahíjcyáne ééveri. 2 Áijyúhjáa tsaapi tsɨ́ɨ́ménedítyújuco úllétúúbeke pícyohíjcyámé tééjá lleehówavu ‘Imíwu’ némeítsihvu dibye ityáúmeíhíjcya dsɨ́ɨ́dsike tééjá pañévú úcáávémeke. 3 Aabéhjáa diityétsikye táúmeí dsɨ́ɨ́dsike tééjá pañévú úcáávémútsikye. 4 Áánélliihyéhjáa dííbyedívú iɨ́ɨ́téne neemútsi:

—Éje, cáhawáá múhtsikye dihtej.

5 Aanéhjáa ɨjtsúcunúúbé dityétsí tsíeménevu ájcuíñe. 6 Árónáacáhjáa Péédoro néé dííbyeke:

—Tsá muhtsi medsɨ́ɨ́dsɨ́vatúne. Árónáa ihdyu uke muhtsi mépɨ́ ááboóhi. Ahdícyane Natsarée múnáájpi Jetsocríjto méméri díjyócúúvéne duhlle.

7 Ehdúhjáa néébere ɨ́miánéjcúéhójtsitu iékéévéébeke íjyócujcárónemáyé tsúúca ímíjpyetéébe. 8 Aabéhjáa tsaímiyéjuco úlleebe cáhtsíñíbaabéré diityétsima úcaavé tééjá pañévú Píívyéébeke dúúrúvaabére. 9 Aanéhjáa tétsihyi íjcyame ájtyumɨ́ ímíhyéjuco úlleebe Píívyéébeke dúúruváne. 10 Aanéhjáa waajácúmé diibyéjuco duurúvájá lleehówarí ‘Imíwu’ némeítsihyi ácuúcunúúbé pɨáábó táúmeíhíjcyaabe dibye íjcyane. Ááneríhjyáa ávyeta ullévenúmé dííbyedi.

Duurúvájatu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihvu Péédoro íhjyuváne

11 Aabéhjáa tsúúca ímíjpyetéébé tsá ɨ́hvéjtsotú diityétsí Péédorómútsikye. Ááneríhjyáa mɨ́amúnaa itsájúréévéne dsiɨnécunú diityé éllevu duurúvájatu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihyi íjcyáme éllevu. 12 Áámekéhjáa Péédoro iájtyúmɨ́ne nééhií:

—Ámuúha tamúnaaj, ¿aca muhdú ɨ́ɨ́vane ámuha meúllévenúne múhtsidyívú méiɨté tehdu múhtsí ihnáhooríyé muhtsi meméénúneríjɨ́ɨ́vari? Áhdure ¿aca ɨ́miájtétsí muhtsi meíjcyánéllii tehdu mémeenúhi? 13 Muuráhjáa téhdure méihdé múnáaúvú Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, éhdume cáánívahíjcyaabe Mépiivyéébé Ílli Jetsóoke téeneri ávyéjútsohíjcyá éhnée ámuha ávyéjujté hójtsɨ́ pañévú meɨ́ hvéjtsóóbeke. Muuráhjáa Piráátó dííbyeke ácadsɨ́ jcaáyóíyónáa tsá ámuha meímílletúne. 14 Diibyée ɨ́miáábé hallúvú íhjyúvatúmé ámuha cáábyerá dsɨ́ jivétso múnáájpí hallúvúré

méihjyúvá dibye iíjchívyeki. 15 Ehdúu ámuha mélliihyánutsó diibyéjuco meke bohɨ̈ɨ̈vú ájcúúbedívu. Áróóbekée muurá Píívyéébe bóhɨɨtsóhi. Aane muha méwaajácúhi. 16 Áábeke muhtsi mecáhcújtsónéllii muurá íñe áánu ímíjpyeté dííbye mémeri dííbyé ɨhnáhoori ámuha meɨ̈ɨ̈téneríye.

17 Ahdícyane, ámuúha tamúnaaj, muurá ó waajácú ɨ̈mɨáánéjucóo ámuha pámeere ámúhá avyéjujtémá dííbyeke medsɨ̈ jɨ̈vetsóné ámúhá ɨ̈ buúúné aabáte. 18 Árónáacáa ihdyu tehdújuco dibye ɨ̈cúbáhrámeíñé tsúúcajátújucóo Píívyéébe íhjyú uubálle múnáaj téeveri néhdújuco. 19 Áánéllii ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meɨ̈hvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco méɨ̈buwáávé ténehjɨ ámúhama iábájɨ̈ɨ̈vémeí ímí Píívyéébema ámuha meíjcyaki. 20 Muurá meéllevu wállóóiibye Ílli Jetsocríjtoke tsúúcajátújucóo meke dibye pájtyetétsoíñé iñéébeke meke dibye iújcúvaki. 21 Aabe muurá níjkyéjiri íjcyaá páneere muhdúhjáa Píívyéébe íhjyú uubálle múnáaj téeveri tsúúcajátújuco iñéhijcyáné ímíbáávyétsóné hajchóta. 22-23 Íllúhjáa muurá Moitséeúvú néé méihdé múnáaúvuke: “Ávyéjuube Píívyéébe méhdityu pícyoó tsaapi íhjyú uubálle múnáajpi íjcyáííbyeke íñée oke ipícyohdu. Áábeke ihdyu tsáma mélléeboco. Muurá dííbyeke cáhcújtsotúmé wágóóóveéhi.”

24 Áhduréhjáa tsijpi Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Tsamoéeúvú ihjyúvahíjcyá íñe ícyooca muhdú pájtyénéhjɨtu. Áábeúvú boonéhjáa idyé tsijtye íjcyáméhjɨúvú ihjyúvahíjcyá téénetu. 25 Ehdúhjáa muurá Píívyéébe íhjyú uubálle múnáaj téeveri nehíjcyá meeke pámeekére. Muuráhjáa méihdé múnáaúvuma pámeekéré meke ɨpɨ̈ ááboíñé Aavaráaúvuke íllu neébe: “Pámeere ííñújɨ̈ cuwáábema íjcyaíñé pɨáábó dɨ̈ jtsɨɨméném úhɨ́ábej téeveri.” 26 Muuráhjáa Píívyéébe Íllíkye wallóó tujkénú mee ijraéémuke dibye ɨpɨ̈ ááboméimityuháñé meɨ̈hvéjtsoki. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

Péédorómútsí Jóááma ávyéjujté úmɨ̈wari íjcyane

4 1 Aanéhjáa Péédorómútsí Jóááma mɨ̈amúnáama íhjyúvahíjcyárónáa tsáácunúmé llúúvájteé, duurúvájá tehméjté avyéjuúbee, tsadotséómuu, íjcyame. 2 Aaméhjáa cayóbáávaté Jetsóope dsɨ̈ jɨ̈veebe bóhɨhdu idyé tsijtye dsɨ̈ jɨvémé bóhɨɨíñé dityétsí úwáábónetu. 3 Aaméhjáa iékéévémútsikye cuvéhoojánú cúvéhréjuco tene néénélliíhye. Aamútsíhjyáa téhulléré tsɨ̈tsɨɨvéhi. 4 Árónáacáhjáa diityétsí uwáábó lléébúcunúhíjcyámedítyú mítyame cáhcújtsómemáubáhjáa tsúúca úújetémé 5,000-mevájuco tsaméére wajpíímu.

5 Aanéhjáa awáá tsíjcyooji píhcyaavéjucóómé Jerotsaréevu ávyéjujtee, túkevéjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. 6 Áámemáhjáa ijcyámé llúúvájté avyéjujte Anáaa, Caipáaa, Jóáaá, Arejáádoroo, éhdume. Téhduréhjáa ijcyámé diityéjéeejte. 7 Aaméhjáa diitye ávyéjujte néé Péédorómútsikye ditye iíjchívyétsóne itsíva diityé éllevu. Ahdújucóhjáa ditye tsájtyémútsikye ditye nééneé:

—¿Aca ɨ̈ɨné ihtsúturí ámuhtsi méénúráityuróné méméénuhíjcyáhi, pane mumémeríhyaja?

8-9 Áánélliihyéhjáa Péédoro Píívyéébé Apíichó ípañe íjcyaabe néé diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraéémú avyéjujtej, ámuha íñe múhtsikye médilló éhnée íayáábedítyújuco úllétuube áánu muhdú ímíjpyeténé ámuha mewáájácuki. 10 Áánéllii ícyooca muhtsi ámúhakye méúúbálleé teéne. Muurá

ihdyu Píívyéébere ímíjpyetétsó dííbyeke éhnée ámuha páwachékevu Natsarée múnáajpi Jetsóoke medsɨ́ jɨ́vétsóóbeke ibóhɨ́ɨ́tsóóbe méméri. 11 Muuráhjáa diibyéjuco éhne múúne ímichi nééwáyutu jaa éjkedu néébeke ámuha meéhdɨɨválléroobe ícyooca ijcyá páñetúejpi teene jaa ímichi páñétúétsihdyu éjkedu néébeé. 12 Tsá tsijpi íjcyatú meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa muurá tsíjpiikye Píívyéébe méménutú mɨ́amúnáake pájtyetétsóííbyeke.

13 Ehdúhjáa dityétsí íhjyúváneri diitye ávyéjujte ullévenúhi. Aaméhjáa waajácú dityétsí ɨ́dátsó nééméejtétsí íjcyane tsáijyúubáré waajácúhaamɨ́né ɨ́ɨ́tehíjcyátumútsi. Árónáacáhjáa ɨ́tsaavémé Jetsóomáa dityétsí ícyahíjcyáne. 14 Aanéhjáa dityétsí ímíjpyetétsoobe tétsihyi íjcyánéllii tsáhájuco ditye ɨɨná néétu diityétsidítyu. 15 Áánélliihyéhjáa ílluréjuco ditye wálloone diityétsikye tétsihdyu. Ááné boonéhjáa tsamééréjuco íhjyúvájcatsíñé muhdú diityétsikye imyéénúíyóneri. 16 Néjcatsímyéhjápeé:

—¿Aanéhaca íñe muhdú méméénúiyá diityétsikye? Muurá pámeere Jerotsarée múnaa waajácú méénúráityuróné dityétsí méénune. Aane muhdú metóónúíyónejɨ́ɨ́vari. 17 Árónáa ihdyu metsu meíllívyéébo diityétsikye dityétsí éhnííñevu Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju pámehdívúré tsújaúcútúné ɨhde.

18 Ahdújucóhjáa tsiiñe ɨpɨ́úvámútsikye ditye ávyeta bóijcyúné dityétsí iúwaabójúcóótuki. 19 Árónáacáhjáa neemútsí diityéke:

—Cáhawáá méɨ́ jtsaméí keená ímí Píívyéébe ɨ́ jtsúcunúne. ¿A ámúhakyéré muhtsi melléébóne dííbyeke tsá melléébóitúne? 20 Tsáháubá muhtsi meɨ́ hvetéityuró Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju meúwáábohíjcyánetu dibyée iúwáábóne méénuhíjcyanéhjɨ́ muhtsi maájtyúmɨ́nélliíhye.

21 Ehdúhjáa dityétsí néénéllii ibóíjcyúróne ílluréjuco ditye ɨ́hvejtsóné diityétsikye. Tsáháhjáa ditye píívyetétú muhdú diityétsikye imyéénúiyóné tsáápiikyéhjáa dityétsí ímíjpyetétsónéllii mítyame Píívyéébeke ávyéjújtsónélliíhye. 22 Aanéhjáa diibye dityétsí ímíjpyetétsoobe 40 pijcyábá ehnííñevújuco.

Cahcújtso múnaa pɨáábó táúmeíñe

23 Aamútsíhjyáa tsúúca ditye ácádsɨ́ jcaáyomútsí íñahbéjte éllevu ipyééne úúballé páneere muhdú llúúvájté avyéjujtémá túkevéjtsojte diityétsikye nééneé. 24 Áánélliihyéhjáa tsaméhjɨ́ íllu Píívyéébema ihjyúváhi:

—¡Ayúju múúhá Avyéjuube Píívyéébeéj, uu muurá ú ijcyá páneerée iévéhóówari íjcyánéhjɨma ííñujɨ, nújpacyo, múhdúné tsíeméné íjcyane, u ípívyéjtsoóbe! 25 Aabée muurá dɨ́ɨ́ícúve múnáajpi Dabíiúvudi Díapííchó íjcyánej tééveri u nééhií:

¿ɨ́veekí tsííñé iñújɨ́ɨ́ne múnaa páhduváré idyárɨ́ɨ́véjcatsíñe
ɨ́tsámeíhijcyá ɨ́ɨ́netú diityéké pɨ́áábóítyúnéhjiri?

26 Muurá ávyéjujte pítyácócatsíhijcyá Ávyéjuube Críjtoke imyéénuki. Ehdúhjáa muurá u néé Dabíiúvuj tééveri.

27 Aanée muurá téénéllii ícyoomívú píhcyáávehíjcyámé Heróódee, Póótsio Piráátoo, tsííñé iiñújɨ múnaa, muuha ijraéémú avyéjujtee, ijcyame Daachi Jetsóoke imyéénu múúhakyée pájtyetétsóííbyeke u wállóóbeke. 28 Áábekée meenúmé tsúúcajátújucóhjáa ihdyu u néhdújuco. 29-30 Aame muurá u ɨ́ɨ́ténáa téhdure múúhakye méénúllehíjcyáhi. Áánéllii ihdyu óvíi múúhakye ú túkévejtsó dɨ́ihtsútuuri muha meúwáábohíjcya díuwááboju ɨ́ɨ́nerí íllityétúme.

Áhdure múúhakye pɨáábó muha méénúráítyúronéhjɨ́ chéméméhjɨke mebóhɨ́ɨ́tsohíjcya Daachi Jetsóo méneri.

31 Ehdúhjáa Píívyéébema iíhjyúvánetu ditye nɨ́jkévánáa tétsii diityémá uuvécunúhi. Aanéhjáa Píívyéébé Apíichó diityé pañe íjcyame ɨ́ɨ́nerí núhnévetúmé úwáábohíjcyá dííbyé ihjyu.

Pámé wáábyutáré íjcyane

32 Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama tsajɨ́jtóré ɨ́jtsámeímyé tsá néhíjcyatú ihñénéhjɨ́ íhdyúenéhjɨ́ íjcyane. Tsáápiitsá éhnéhjáa pámé wáábyutáré ijcyáhi. 33 Aaméhjáa diitye uwáábojte úúbállehíjcyá Ávyéjuubée Jetsóó ɨdsɨ́jɨ́vétsihdyu bóhɨɨ́ne. Áámekéhjáa Píívyéébe mítyane pɨ́áábohíjcyáhi. 34 Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama ímí pɨ́áábócatsíhijcyá ɨ́ɨ́netú pɨ́htótsójcatsítyúme. Tsaatéhjáa íiñújɨ́ɨ́nema, ihjyáháñema, íjcyame ténehjɨ iñáhjɨ́hénúne dsɨ́ɨ́dsɨ́ pihjyúcuhíjcyá uwáábojtédívu. 35 Áánetújucóhjáa ditye ácuhíjcyáné tsaate diityédítyú pɨ́htómeke. 36 Áijyúhjáa íjcyaabe diityédítyú Revítámuube Jotséé Chííperévúhjáa ditye tsɨ́ɨ́mávaábe. Áábekéhjáa uwáábojte iúúhɨnúné meménú Benabéedívú 'ímijyújtsoóbe' néeiyóne. 37 Aabéhjáa íiiñújɨ́ iñáhjɨ́hénúne áhdovu ajcú diitye uwáábojtéke.

Ananíamútsí mewa Tsapíírama ímityúné méénune

5 1-2 Áhduréhjáa Ananíamútsí mewa Tsapíírama íiiñújɨ́ iñáhjɨ́hénúne áhdotu tsane iújcúnéj coéénevu diitye uwáábojtéké ajcú páneh jɨ́jtaráhdu. Aanéhjáa mewa waajácú dibye muhdú méénune. 3 Áábekéhjáa Ananíake Péédoro néehií:

—¿Aca ɨ́veekí Naavéné uke ɨ́búwájtsónej péévé muhdú ú meenú díiiñújɨ áhdo? ¿Ááne pánehjɨ́dú ú tsivá cóeéne? Ú imíllé múúhakye u álliñe tehdújuco Píívyéébé Apíichó ímillédú u méénune muha meɨ́jtsúcunúroki. 4 ¿Aca muhná teene íiñuji? Ááneráa dihñe teéne. Ááne áhdóo dihñéreíyo. Tsáháa tsane u újcúnéj coééné u tsíváityuró pánéhjɨ́jtaráhdu. Aanéhaca idyé múúhakyéré u állíñejɨ́ɨ́vari. Muurá téhdure Píívyéébeke ú allíhi.

5 Ehdúhjáa Péédoro néénemáyé Ananíá ílluréjuco dsɨ́jɨ́veebe áákityéné baavújuco. Ááné uubálléhjáa lléébome mítyane íllityéhi. 6 Ááhoúvukéhjáa ováhtsámú ɨbɨ́ɨ́jɨ́núne tsajtyé icyúúuki.

7 Ááné boonétúhjáa mewa wajtsɨ́ ɨiná ájyúke pájtyene wáájácútulle. 8 Áállekéhjáa idyé Péédoro népejtsóhi:

—¿A téhdunéjucóo íllúunéré ámuhtsi menáhjɨ́henúné ámúhtsí iiñúji?

Áánélliihyéhjáa neélle:

—Éée, téhdunéjucópeé.

9 Árónáacáhjáa Péédoro néé díílleke:

—¿ɨ́veekíhjyáa ehdu ámuhtsi mémeenúhi? ¿Aca ámuhtsi méɨjtsúcunú Píívyéébé Apíichó wáájácúityuróne? Éje, aatye muurá tsáá dítyájɨúvuke icyúúújétsihdyu. Aame muurá ícyooca uukéréjuco cúúutéiñe.

10 Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsúúca dsɨ́jɨ́velle áákityé dííbyé lliiñévu. Áálledívúhjáa diitye ováhtsámú wajtsɨ́ ɨ́ɨ́témehóvuréjuco. Áálleúvukéhjáa idyé itsájtyéne cuúmé ájyú úníutu. 11 Ehdúhjáa Ananíamútsikye méwama tene pájtyéneri cahcújtso múnaa mítyane íllityéhi. Áhduréhjáa tsijtye teene iwáájácúne íllityéhi.

Méénúráítyúronéhjɨ́ méénúmeíñe

12 Aanéhjáa diitye uwáábojte dóbéévehíjcyá duurúvájá pañévú
tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihvu. Aaméhjáa méénuhíjcyá mítyane
méénúráítyúronéhjɨ́ mɨ́amúnááj pɨ́ɨnévu. 13 Áámekéhjáa cáhcújtsotúmé
diityémá náhbévahíjcyáturómé ímí ɨ́jtsúcunúhi. 14 Téijyúhjáa idyé
tsijtye wajpíímumáyé walléémú cóbéévehíjcyá duurúvájá pañéahcujtsó
Píívyéébeke. Aaméhjáa éhnííñevu mítyaméjuco llíyaaténe. 15 Áánetúhjáa
chéméméhjike ɨ́ɨ́hbotáháñeri ijchívyetsómé hulléjɨjtónéj pɨ́ɨnévú tééneríváa
Péédoro pájtyéébe náávéubáré diityé hallútú pájtyéneri ditye ibóhɨ́ɨ́ki.
16 Téhduréhjáa idyé íúníúécoomíjɨ́ múnaa Jerotsaréeri íjcyáábe éllevu
tsívahíjcyá chéméméhjike. Áhduréhjáa tsívahíjcyámé naavémú ípañe íjcyame
ɨ́cúbáhrámeíhíjcyámeke dibye ibóhɨ́ɨ́tsoki.

Uwáábojtéké ditye ɨ́cúbahráne

17 Aanéhjáa páñétúejpi llúúvájté avyéjúúbema tsadotséómú nomíutáává
diitye uwáábojtédi. 18 Áánélliihyéhjáa diityéké cuvéhoojánúme.
19-20 Árónáacáhjáa tépejco níjkyéjɨ múnáajpi cúvéhóójá llehówááné
ipááyúnetu iíjchívyétsómeke néé ditye mɨ́amúnáake duurúvájá pañévú
iúwááboté muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. 21 Ahdújucóhjáa ditye
cúúvénetúré tééjá pañévú ipyééne úwaabóne. Áánáacáhjáa diibye
páñétúejpi llúúvájté avyéjuube íñahbénu múnáama pihjyúcú túkevéjtsojtéke.
Áánemáhjáa tehmé múnáake wallóómé diityé éllevu cúvéhóójá pañétú
ditye iújcutéki. 22 Aaméhjáa pééme úújeté íávajávuréjuco. 23 Áánélliihyéhjáa
ióómíñe néémeé:

—Muha méúújetérá cúúveja cóhpé wátájcaméíjyá tehmé múnaa lléhowááné
téhmehíjcyámedívu. Áronáa muha lléhowááné mépaayú dáíháñeréjuco
tsaatéubáré pañe íjcyájúcootúne.

24 Ehdúhjáa ditye úúbálléneri diibye páñétúejpi llúúvájté avyéjuúbee,
duurúvájá avyéjuúbee, tsijtye llúúvájteé, íjcyame iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca kiávú péeiyóme? 25 Árónáacáhjáa tsaapi téhullétú tsáábe néé
diityéke: Áánerá éhnéijyu ámuha mecúvéhoojánúmé éhlle duurúvájá pañe
uwááboríjyuco.

26 Áánélliihyéhjáa tehmé múnáá avyéjuube péé tsaatémá diityé éllevu.
Aaméhjáa diityéké ɨ́cúbáhratúmé tsajtyé mɨ́amúnaa néwayúúnevu diityéké
áámúíyóné apííchori. 27-28 Aaméhjáa diitye ávyéjujtédívú wájtsɨ́tsómeke
páñétúejpi llúúvájté avyéjuube néehií:

—Ááneráhjáa muha ámúhakye mébóijcyú ámuha meúwaabójúcóótu
eene ámuha meíhjyúvahíjcyáábedítyú íjcyáné uwááboju. Árónáa ¿ɨ́veekí
éhnííñevúré ámuha méúwaabóhi? ¿Ɨveekí ámuha Jerotsaréeri dííbyé
uwááboju metsújaúcúne méimíllé dibyée dsɨ́jɨvéné múúhá hallúvú
mewátyanúne?

29 Áánélliihyéhjáa Péédoro néehií:

—Árónáa ihdyu Píívyéébe múúhakye néhdújuco muha meméénune
mɨ́amúnaa múúhakye bóíjcyúrónáaáca. 30 Muuráhjáa téhdure méihdé
múnáaúvú dííbyeke cáánívahíjcyaabe Mépiivyéébé Jetsóoke bóhɨ́itsó éhnée
páwachékevu ámuha mewátyétyéhcútsoobe dsɨ́jɨ́véébeke. 31 Áábekée muurá

dibye ávyéjuutétsoobe ícyooca ijcyá dííbyé úníuri Ávyéjuube Pájtyetétsoobe íjcyáábej tééveri mee ijraéémú ímityúné meícyahíjcyáné meɨ hvéjtsóne ɨmiánejcúvuréjuco meɨ búwááve ténehjɨ máhallúrí iíjcyájúcóótuki. 32 Aane muurá Píívyéébé Apíichó múúhadívú bóhówajtsóné íñe muha meúúbállehíjcyáhi. Muurá ɨmiááné dííbyeke mecáhcújtsómé pañe dííbyé Apíichó ijcyáhi.

33 Ehdúhjáa Péédoro nééne diityéké cáyobáávatétsómé imíllerá diityéké ɨdsɨ jɨvetsóne. 34 Árónáacáhjáa paritséómuube 'Gamariée' némeííbyé taúhbájú uwááboobe íjcyáábeke mɨamúnaa ávyejúúllehíjcyaabe diityéj pɨinétú iíjyócúúvéne néé dityéi iíjchívyétso áachívú wahájchotáwu diitye uwáábojtéke. 35 Ááné boonéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúhaj, téɨibúwá tsáma méíjcyaco. Ááne ímíñeúvú meɨ jtsámeítsihdyu aatyéké méméénuco ámuha meméénúíhajchííjyu. 36 Muuráhjáa 'Téoda' némeííbyé ɨtsúcunúmeíhijcyá ɨ htsútuube iíjcyane. Áábemáhjáa muurá ijcyámé mɨamúnaa 400-meva. Áróóbekéhjáa tsaate dsɨ jɨvétsóné boone pámeere dííbyema íjcyarómé pahúllevávú tsújaavé tétsɨ hjɨ daíhañéréjuco. 37 Téhduréhjáa Gariréa múnáajpi Jóódáke pajtyéné mɨamúnáake ditye éévehíjcyáijyu. Áábemáhjáa muurá téhdure mítyame íjcyáróóbeke idyé dsɨ jɨvetsóme. Ááné boonéhjáa dííbyema íjcyarómé íllurájuco wáhchájabáne. 38 Áánéllii ámúhakye o néé diityéké éhnííñevu ámuha mepátsárijcyójúcóótuki. Muurá ihdyu ɨmiááné mɨamúnáadítyúré tsááné uwááboju ditye úwáábohíjcyáhajchíí diityémá nɨjkévaíñé muhdú ámuha diityéké meméénútúrónáaáca. 39 Áánetu Píívyéébedítyú tsááné uwááboju íjcyáhajchíí tsá ámuha muhdú meméénúityúne. Áánéllii téɨibúwá meíjcya.

Tsá tene ímityú Píívyéébeke ámuha ímityúné medárɨivéne. 40 Ahdújucóhjáa dííbyeke ditye lléébone. Árónáacáhjáa ihdyu diitye uwáábojtéké ɨpɨ úvámeke wátsihcyúme. Áámekéhjáa iácádsɨ jcaáyo tsiíñe bóijcyúmé ditye iúwaabójúcóótu Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju. 41 Aaméhjáa péé imíjyúwu Píívyééberéhjáa ihdyu ɨ hvejtsódújuco Jetsóodítyú íjcyáné uwáábójú hallútú núcójpɨtsó ɨɨcúbáhrámeíyónnáaáca. 42 Aaméhjáa ɨ hvéjtsotúmé éhnííñevúré pajcóójɨváré úwáábohíjcyá duurúvájá pañévu. Téhduréhjáa tsíjtyeke ihjyáhañévúré úwáábomété pehíjcyáhi.

Uwáábojté pɨáábojte íjcyáímyeke ditye mémenúne

6 1 Aanéhjáa téijyu tsúúca mítyaméjuco cahcújtso múnaa llíyaaténe. Áánáacáhjáa tsaate jodíómú íjcyarómé gríéégómú ihjyúrí íhjyuvámé imúnáadítyú nehíjcyá dityéváa pííbájyujtéké panévatúré pɨ áábohíjcyatúne. 2 Áánélliihyéhjáa diitye méjtúhatyu míítyétsi íjcyame uwáábojte pámeere cahcújtso múnáake ipíhjyúcúmeke nééhií:

—Muurá íñe Píívyéébé uwááboju muha meúwaabómé tsá tsíñéhjɨri metúhújkímyeíítyuróne. 3 Áhdícyane, ámuúha múúhá nahbémuj, ámúhadítyú tsaate ɨmiáámé 7-meváké menéhcóne téénevu mepícyó Píívyéébé Apíichó diityéké túkévétsohíjcyámeke. 4 Áánetu ihdyu muha dííbyeke pɨáábó metáúmeíñe dííbyé uwááboju méúwáábohíjcyaáhi.

5 Ehdúhjáa ditye nééne ímí tehdújuco ɨɨ jtsúcunúnéllii meménújucóómé Ejtéébake Píívyéébé Apíichó túkévéjtsóneri ímí dííbyeke úráávyehíjcyáábeke. Áábé hallúvúhjáa meménúmé íllúúmeke: Perípee, Próócoroo, Nicanóoo,

Timóoo, Paméénaa, Ajtiokíía múnáajpi Nicoráá jodíómuube íjcyátúroobée diityé uwááboju tujkénú iúráávyehíjcyátsihdyu Jetsóokérejuco cáhcújtsoóbee, éhdúmeke. 6 Áámekéhjáa tsajtyémé diitye uwáábojté éllevu. Áámé hallúvúhjáa íhyójtsine ipícyóóne táúmeímyé piáábo.

7 Ehdúhjáa Píívyéébé uwááboju Jerotsaréevu tsújaavéné mítyame cáhcujtsómé éhnííñevu llíyaatéhi. Áhduréhjáa mítyame llúúvájtedítyú cáhcujtsóhi.

Ejtéébake ditye ékeevéne

8 Áijyúhjáa Ejtéébá méénuhíjcyá méénúráítyúronéhjĭ Píívyéébe pĭáábóneri. 9 Áábemáhjáa táhjácatsíhijcyámé tsaate pihcyááveja ‘iicúve múnaa íjcyájúcootúme’ némeíjya múnáama Tsirééne múnaa, Arejadríía múnaa, Tsiríítsiá iiñújı múnaa, Áátsiá iiñújı múnaa, íjcyame. 10 Ároméhjáa tsá dííbyeke táhjatú Píívyéébé Apíichóré túkévéjtsóneri dibye íhjyúvahíjcyánélliíhye. 11 Áánélliihyéhjáa ahdómé tsaatéké ditye dííbyé hallúvú iállíñe iñéé dibyéváa Píívyéébeé, Moitséeúvuu, íjcyámútsidítyú ímityúné íhjyuváne. 12 Ehdúhjáa ditye nééne túkevéjtsojtémá taúhbájú uwáábojtéké muhdú dárıivémé awáá diibye Ejtéébake iékéévéébeke tsajtyé ávyéjujté éllevu. 13 Áábélliihyéhjáa nehcómé tsíjtyeke dííbyé hallúvú ditye iálliki. Aaméhjáa néé dííbyedítyu:

—Áánu ímityúné ihjyúvahíjcyá duurúvájatuu, Píívyéébé taúhbájutuu, íjcyane. 14 Áhdure nehíjcyaabe Natsarée múnáajpívá Jetsóó duurúvaja iwáchájánúne Moitséeúvú uwáábó cápáyoácoíñe.

15 Ehdúhjáa ditye néénéllii ávyéjujtémá tsijtye tétsihyi ácújcatyémé ıitécunú diibye Ejtééba húmĭ amĭtsárahcówu níjkyéjı múnáájpí humĭdu.

Íhyallúvú Ejtéébá íhjyuváne

7 1 Áábekéhjáa páñétúejpi llúúvájté avyéjuube nééhií:

—¿Ava ĭmıááné ehdu teénej? 2 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ámúhakye o nééne mélleebúcunuj. Muuráhjáa Mépiivyéébé ĭhtsútuube íjcyaabe bóhówaavé méihdé múnáajpi Aavaráaúvudívú Haráavúi dibye péétúné ihde Metsopotáámiá iiñújıri íjcyáábedívu. 3 Áábekéhjáa neébe: “Pámeere dihyájkímuke díiiñújıma dĭhvéjtsóne peeco uke o wállóóné iiñújıvu.” 4 Ahdújucóhjáa muurá dibye íiiñújĭ Caadéatu péébe úújeténé Haráavu. Ááné boonétúhjáa cááni dsĭjĭvétsihdyu Píívyéébere tsivá dííbyeke íñe ícyooca meíjcyáné iiñújıvu. 5 Aanéhjáa ĭmıááné dííbyeúvuke iájcuíñé iñéérónáa tsáhái dibye dííbyeke ájcutú tééné iiñújıvu. Árónáacáhjáa ihdyu neebe dibye dsĭjĭvéné boone iájcuíñé dííbyéj tsiiménémúháábekéréjuco díbyeúvúi tsĭĭmávátúrónáaáca. 6 Áhduréhjáa neebe dííbyeúvudítyú llíyaaténéj tsiiménémúhaabe tsííñé iiñújıri tsíjtyé hójtsĭ pañe íjcyame ĭcúbáhrámeíiñe 400 píjcyá hajchóta. 7 Téhduréhjáa Píívyéébe néé diityédítyu: “Eene kééné iiñújı múnáá hójtsirí ditye íjcyámema teene ó ímíbájchoóhi. Ááné boone ó ijchívyétsoó téhullétú diityéké ookéréjuco ditye iĭĭcúve íchihvu.” 8 Muuráhjáa Píívyéébe Aavaráaúvuma muhdú dibye íjcyáíñé pityájcoju imyéénéne néé pámeere dííbyéj tsiiménémúhaabe ikíhdyahĭrótsámeíki. Ahdújucóhjáa dibye méénune ílli Itsáake itsĭĭmáváábeke 8 coojĭvá dibye íjcyátsihvu. Áhduréhjáa diibye ílli Itsáaréjuco méénune íllíkye

Jacóóboke. Aabéhjáa idyé Jacóóbó meenú téhdure ɨ́ɨtsɨ́ɨmeke 12-nevá dohjɨ́ba múnaa mee ijraéémú ihdéejtéké itsɨ́ɨmávámeke.

9 Aaméhjáa diitye méihdé múnaa Jacóóboúvuj tsɨ́ɨmé nomíutáávahíjcyá íñahbe Jotséedi. Áánemáhjáa dííbyedívú tsaatéké ditye náhjɨ́henúmé tsajtyé dííbyeke Ejíhtó iiñújɨvu. Áróóbekéhjáa ihdyu Píívyéébe pɨ́ábohíjcyá panéváré dííbyeke pátyehíjcyánéhjɨtu. 10 Aanéhjáa dííbyeke dibye túkévéjtsónej péévéré teene Ejíhtó iiñújɨ́ avyéjuube Paraóó ímí dííbyeke pícyohíjcyáhi. Muuráhjáa dííbyeke pícyoobe íiiñújɨ́ túkevéjtsoobe íjcyaabe téhdure páneere dííbyé tsíeméné tehméébé dibye iíjcyaki.

11 Áijyúhjáa muurá mítyane mɨ́amúnaa ɨ́cúbáhrámeí ájyábari Ejíhtó iiñújɨi, Canaáá iiñújɨi, íjcyájɨ́ɨcu múnaa. Tsáháhjáa téijyu méihdé múnáaúvudi majcho íjcyatúne. 12 Árónáacáhjáa Jacóóboúvú Ejíhtó iiñújɨri tsátsii majcho íjcyane iwáájácúne wallóó ɨ́ɨtsiime méihdé múnáaúvuke ditye téhullétú tsane iújcutéki. 13 Ááné hallúvúhjáa tsiiñe péémedívú botsíi Jotséé waajácútsámeí diitye íñahbémudívu. Átsihdyúhjáa diibye Ejíhtó iiñújɨ́ avyéjuube waajácújucóó caatyé múnáajpi dibye íjcyane. Áánélliihyéhjáa neebe dibye ipɨ́úva pámeekéré imúnáake. 14 Ahdújucóhjáa Jotséé pɨ́uváné cááni Jacóóboke pámeere ihyájkímú 75-meva íjcyámema. 15 Aaméhjáa téhulle ícyahíjcyámé pámeere dsɨ́jivé 12-nevá dohjɨ́ba múnaápe mee ijraéémú ihdéejte íjcyame diibye cááni Jacóóbomájuco. 16 Áámeúvukéhjáa tétsihdyu icyúúúrómeke tsúúcajátú tsiiñe iáábyúne tsajtyémé Tsikyéevu diibyéhjáa Aavaráaúvú Hamóoúvúj tsɨ́ɨmedítyú áhdóné nijkyénetu icyúúuki.

17 Aanéhjáa Píívyéébe Aavaráaúvuke pítyájcóne éévé tsúúca pɨ́ɨhɨ́náa memúnaa éhnííñevu llíyaaté mityáméjuco teene Ejíhtó iiñújivu. 18 Áijyúhjáa tsíjpiiyéjuco úcaavéné tééné iiñújɨ́ avyéjúúbedívú Jotséeúvuke wáájácútuúbe. 19 Aabéhjáa iállíñe ɨ́cúbáhrahíjcyá diityédi. Áánemáhjáa nehíjcyaabe ditye ɨ́ɨtsɨ́ɨméwuúmuke iwáámíuhíjcya béhnére itsɨ́ɨmávámέwuújike. 20 Téijyúhjáa Moitséeúvú tsɨ́ɨmávámeííbyeke Píívyéébe ímí ijtsúcunúhi. Áábéwúukéhjáa cáánímutsi téhmehíjcyá pápihchúú nuhbáva. 21 Áábéwúukéhjáa tsúúca dityétsí wáágoójúcóóróóbeke Ejíhtó iiñújɨ́ avyéjúúbé ajyúwá iújcúúbeke keemévetsóhi. 22 Áábekéhjáa ditye úwááboobe waajácú páneere diityé múnaápe wáájácuhíjcyanéhjɨ. Aabéhjáa ávyétá tujkéveebe ɨ́iná imyéénúnetu, iíhjyúvánetu, panévatúre.

23 Aabéhjáa 40 pijcyábájuco íjcyaabe ɨ́jtsámeí imúnáake iááhɨ́vetéiñe. 24 Aabéhjáa téhullévú péébe cábuuvé Ejíhto múnáajpi memúnáajpidi ɨ́cúbáhrahíjcyáábedívu. Áábekéhjáa lliihyánuúbe. 25 Áijyúhjáa ijtsúcunúúbé memúnáaúvú tsúúca wáájacúné dííbyej tééveri Píívyéébe diityéké ditye ɨ́cúbáhrámeíhíjcyánetu íjchívyétsoíñe. Árónáacáhjáa ihdyu tsáhái ditye wáájácutúne. 26 Ááné tsijcyóójɨ́hjáa idyé úújetéébé tsamútsíyé memúnáajtétsí méénújcatsímútsidívu. Áámútsikyéhjáa imílléroobe idyówajcáróne. Árónemáhjáa neebe diityétsikye: ¿ɨ́veekí ámuhtsi tsané múnáajtétsíyé meíjcyamútsí méméénújcatsíhi? 27 Árónáacáhjáa ímichi cáábyedítyú tene túјkévaabe diibye Moitséeke néehií: “¿Múha uke picyóó ímítyúnéhjɨ́ ímibájchoobe u íjcyaki? 28 ¿Mityá oke ú lliihyánuú éhnéijyu Ejíhto múnáajpikye u llííhyanúdu?” 29 Ehdúhjáa dibye néénetu ílluréjuco Moitséé wááneé. Aabéhjáa úújeté Madiáá iiñújivu. Aabéhjáa téhulle tsííñé iiñújiri íjcyaabe tsɨ́ɨmavá míityétsikye téhullétú ityáábáválledívu.

30 Aanéhjáa 40 pijcyábájuco dibye ɨĭ́néubárá píívyétúné iiñújɨri íjcyánáa
níjkyéjɨ múnáajpi bóhówaavé dííbyedívú úméhéwu péétécunúné pañe
‘Tsinaíi’ némeíhbáúj pɨihĭ́vu. 31-32 Ááneríhjyáa mítyane ullévenúúbe.
Áánélliihyéhjáa ímíñeúvú ɨĭ́ɨte dibye pɨĭ́hĭvérónáa Píívyéébe dííbyeke néehií:
“Oo ámúhá Piivyéébé ó ijcyá dɨihdé múnáaúvúu Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo,
íjcyame oke cáánívahíjcyaábe.” Ááneríhjyáa iíllityéne úúvécunúúbé tsáhájuco
tsiiñe ɨĭ́tetúne. 33 Áábekéhjáa tsiiñe neébe: “Díjtyúhápaajĭné tácorĭjcó íñe
úhdivu o bóhówáávénélliíhye. 34 Muurá ó waajácú tahñéjté Ejíhtori íjcyame
wánícyámeíhijcyáné ɨĭ́cúbáhrámeiñeri. Áámeke dijtyééveri o íjchívyétso íñe
úhdivu ó bóhówaavéhi. Ahdícyane uke ó wallóó tééné iiñújɨvu.”

35 Ehdúhjáa Píívyéébe néé Moitséeke éhnéhjáa memúnáajtétsiúvú
‘¿múha uke picyóó ímítyúnéhjĭ ímibájchoobe u íjcyaki?’ nééróóbeke.
Píívyééberéhjáa ihdyu néé úméhéwu péétécunúné pañe níjkyéjɨ múnáajpi
dííbyedívú bóhówáávéébej tééveri dibye memúnáaúvuke iíjchívyétsoki.
36 Ahdújucóhjáa méénúráityúronéhjĭ imyéénúnej tééveri dibye íjchívyetsóné
méihdé múnáaúvuke Ejíhtó iiñújɨtu. Aaméhjáa ɨĭ́néubárá píívyétúné iiñújɨvu
pééme Túipáñe Móóa pajtyé núipacyo dówáávéjĭjtori. Aabéhjáa téhulle
40 pijcyábá íjcyaabe méénuhíjcyá méénúráityúronéhjɨ. 37 Aabéhjáa mee
imúnáadítyú nééhií: “Píívyéébere muurá pícyoó méhdityu íhjyú uubálle
múnáajpikye íñe o íjcyadu néeííbyeke. Aabe ihdyu nééne mélléeboco.”
Ehdúhjáa néébeúvu. 38 Aabéhjáa muurá ɨĭ́néubárá píívyétúné iiñújɨri
méihdé múnáaúvuma íjcyáábedívú níjkyéjɨ múnáajpi bóhówaavé ‘Tsinaíi’
némeíhbaúvú. Áábemáhjáa iíhjyúváne ájcuube dííbyeke Píívyéébé taúhbaju
cáátúnúmeíñevu dibye iájcu méihdé múnáaúvuke.

39 Áróóbekéhjáa tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ílluréhjáa dííbyeke
ityáhjálléne tsiiñe imíllerómé ióómiñe Ejíhtó iiñújɨvu. 40 Áánemáhjáa dííbyé
nahbe Aróoke néémeé: “Mééma meenu Píívyéébedu néméhjike piéhullévúré
meóómícyooca meke ditye ityúkévéjtsoki. Kiávú íñe díñahbe Moitséé úújeté
mekée Ejíhtó iiñújɨtu iíjchívyétsónema.” 41 Ahdújucóhjáa ditye níjcyone jééú
ocájíwuúdú néébeke. Áábekéhjáa ɨĭ́cúvehíjcyámé iyámeke illííhyánúméhjɨdi.
Ááneríhjyáa mítyane ímíjyuuvémé iiye iñíjcyóóbeke ɨĭ́ɨcúvehíjcyáneri.
42 Áánélliihyéhjáa ílluréjuco Píívyéébe diityéké ɨhvejtsóné ditye awáá
idyúúrúvahíjcya caame iévéhóówari íjcyáméhjike. Muurá dííbyé ihjyú
uubálle múnáájpí waajácúháámɨtu nééneé:

> ¿Acáa ámuha ijraéémú oke méĭ́ɨcúvehíjcyá iyámeke mellííhyánúmedi
> 40 pijcyábá ɨĭ́néubárá píívyétúné iiñújɨri ámuha meíjcyácoóca?
> 43 Tsáhaá. Muuráhjáa oke ɨĭ́ɨcúvetúmé ámuha méĭ́ɨcúvehíjcyá ámuháyé
> meméénúméhjike. Áánemáa ámuha métsatyéhijcyá níjcyotáábé
> Moróoke ihjyáwúuma. Áhdurée ámuha métsatyéhijcyá níjcyotáábé
> mĭ́ɨcúruwa Rejpáake Píívyéébedi ámuha medíllónema. Áánélliɨ
> ámúhakye ámúhá iiñújɨtu o íjchívyétsómeke ó wálloó Babiróóníá
> iiñújĭ ehnííñevu.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi caatúnúhi.

44 Aanéhjáa muurá téhulle ɨĭ́néubárá píívyétúné iiñújɨri méihdé
múnáaúvudi íjcyaja iyámé miihénetu méénúmeíjyá duurúvaja dityéhjáa
Píívyéébé taúhbaju cáátúnúmeíñé newáyuwááné pícyohíjcyaja. Ehdúhjáa
méénuube Moitséeúvú Píívyéébe dííbyeke néhdújuco muhdúhjáa

iájtyumɨ́ du. 45 Aajájucóhjáa dityéúvú ɨ́ɨnetsóné tsííñé iiñújɨvu Píívyéébéhjáa
Jotsoéeúvuma tééjɨ múnáake ibótoácóne dííbyeke ájcujɨ́vu. Áájaréikyéhjáa
ícyahíjcyá Dabíiúvú íjcyáné hajchóta. 46 Aanéhjáa diibye Dabíiúvú waajácú
ímí Píívyéébe dííbyeke pɨ́aabóne. Áánélliihyéhjáa imílléroobe imyéénune
béhja Jacóóboúvúu téhdure cáánívahíjcyaabe Píívyéébé wáábyuta
teeja iyámé mɨihénetu méénúmeíjyá cápayóóve. 47 Áronéhjáa íllíyéjuco
Tsaromóoúvú méénune teéja. 48 Árónáa Píívyéébe tsá íjcyatú apááñéré
duurúvaja mɨ́amúnaa méénújá pañe. Muurá ihdyu ihdícyátsɨhjɨ́ríyé dííbye.
Muurá íllu dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi nééhií:

49 Níjkyéjɨri táavyéjú ijyáwá hallúrí o íjcyaabe ó ejécunú páneere ííñujɨ.
Aanéjɨ́ɨva ¿muhdɨ́ɨváne já ámuha óóma méméénuú tétsihyi o
íjcyaki?

50 Aanéjucóo páneere múhdúné tsíeméné íjcyane o ípívyejtsóne.
Ehdúhjáa neebe Píívyéébe íhjyú uubálle múnáájpij tééveri.

51 Árónáa ámuha ávyétá nuuhéjujte meíjcyámé ɨ́buúúné éhne
Píívyéébeke wáájácútúmé ɨ́buúúnédu. Aame ámuha Píívyéébé Apíichó
nééné tsihdyúré méícyahíjcyá méɨhdé múnáaúvúu ícyahíjcyádúre. 52 ¿Acáa
cáábyeké Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú méɨhdéejtéúvú pevénéré
ɨ́itécunúhijcyáhi? Muuráhjáa lliihyánuhíjcyámé ɨ́mɨáábé Críjto ííñujɨ́vú
tsááiñe úúbállehíjcyárómeke. Aabée muurá Críjto tsáaróobeke ámuháyéjuco
mellííhyanúne. 53 Muuráhjáa tsúúca ámúhama níjkyéjɨ múnáaj tééveri
Píívyéébé taúhbaju íjcyájúcooróné tsá ámuha melléébohíjcyatúne.

Ejtééba dsɨ́ jɨvéne

54 Ehdúhjáa Ejtéébá néénéllii dííbyedívú cayóbáávatémé íhwáñeene
ɨ́ɨhdónema. 55 Aanéhjáa diibye Ejtéébá Píívyéébé Apíichó ípañe íjcyaabe
ájtyumɨ́ níjkyéjɨri Píívyéébe íavyéjuri íjcyáábé úníuri Jetsóó íjcyáábeke.
56 Aabéhjáa nééhií:

—Muurá ó ájtyumɨ́ Mɨ́amúnáájpidívúu ípívyééveebe níjkyéjɨri Píívyéébé
úníuri íjcyáábeke.

57 Ehdúhjáa dibye néérónáa íllure íñúhejúúné iwátájcóne dííbyé tujkévetu
túruuvémé íhjyúcunúmére. 58 Aaméhjáa técoomítyú tsiéllevu itsájtyéébeke
áámuhíjcyá néwayúúnevu. Aaméhjáa íwajyámúúné ityácórɨ́ jcámeíjyahjɨ́vú
téhmetsó tsaapi ováhtsá ‘Tsáoro’ némeííbyeke.

59 Aabéhjáa Ejtéébá ditye áámúroobéré Píívyéébema íllu ihjyúváhi:
“Ávyéjuúbej, tabóhɨ́ duúcu.” 60 Átsihdyúhjáa ɨmɨ́móúúvéne kéévánécoba
neébe: “Ávyéjuúbej, dɨ́ɨcúvedí íñe íjtye ímityúné méénúróneri.” Ehdúhjáa
iñétsihdyu dsɨ́ jɨ́veébe. Aanéhjáa Tsáoro ímí ɨjtsúcunú ditye dííbyeke
llííhyanúne.

Cahcújtso múnáake Tsáoro ímityúné dárɨɨvéne

8 1 Téijyúhjáa Jerotsaréeri cahcújtso múnaa ɨ́cúbáhrámeíiñe tujkéváhi.
Áánetúhjáa tsújaavémé Jodéá iinújɨri. Tsaatéhjáa péé Tsamááriá iiñújɨvu.
Árónáacáhjáa ihdyu uwáábojte tsá kiávú péétune. 2 Aanéhjáa ímí Píívyéébeke
úraavyémé diibye Ejtéébaúvuke kímóóveméré cuuúhi. 3 Ááné tujkéveríhjyáa
diibye Tsáoro cahcújtso múnáake wajpíímumáyé walléémuke ɨ́cúbáhraabéré
ihjyáháñetu tsajtyé icyúvéhoojánuki.

Tsamááriá iiñújiri ɨmiáájú uwáábómeíñe

4 Árónáacáhjáa Jerotsaréetu pehíjcyámé pahúlleváré úwáábomére.
5 Áánetúhjáa Perípé Tsamááriá iiñújiri íjcyácoomívú ipyééne téhdure
úúbállehíjcyá diibyéjuco Críjto Mépájtyetétsoobe íjcyane. 6 Áábedívúhjáa
mítyane mɨamúnaa píhcyaavémé lleebúcunúhijcyá dibye úwaabóne.
Aaméhjáa ɨ́ɨtehíjcyá méénúráítyúronéhjɨ́ dibye méénune. 7 Tsaaté pañétúhjáa
naavémuke dibye wáágoómé íhjyúcunúméré diityé pañétú ichívyehíjcyáhi.
Áhduréhjáa íjpi vááúmeítyúméhjima úllétúméhjike ímípyetétsohíjcyaábe.
8 Ááneríhjyáa técoomí múnaa mítyane ímíjyuuvéhi.
9 Áijyúhjáa íjcyaabe tétsihyi 'Tsimóo' némeííbyé ápííchoóbe. Aabéhjáa
álliibyéré pehíjcyá teene Tsamááriá múnáake. Nehíjcyaabéhjáa pane
iwáájacúne. 10-11 Áábedítyúhjáa ícyátújtsiɨméné íllure diityéké dibye
íapííchori álliñéhjɨ́ icyáhcújtsóne nehíjcyáhi:
—Áánúhaca ihdyu Píívyéébé ɨhnáhoóma. 12 Áánetúhjáa ihdyu Perípé
Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju Jetsocríjtodítyújuco pájtyene úwaabóné
cáhcujtsómé tsójtsótsámeí wajpíímuu, walléémuu, íjcyame. 13 Áhduréhjáa diibye
ápííchoobe Tsimóó íjcyároobe icyáhcújtsóne ílluréjuco tsójtsótsámeíñe. Aabéhjáa
Perípema íjcyaabe ullévenúhijcyá méénúráítyúronéhjɨ́ dibye méénúneri.
14 Aanéhjáa diitye Tsamááriá iiñújɨ múnaa tsúúca Píívyéébeke
cáhcujtsóné uwáábojte Jerotsaréeri íjcyame iwáájácúne wallóó diityé
éllevu Péédorómútsikye Jóáámaá. 15 Aamútsíhjyáa téhullévú ipyééne
diityé hallúvú piáábó táúmeí Píívyéébeke dííbyé Apíichó diityé pañévú
iúcááveki. 16 Tsáháikyéhjáa diityé pañévú tene úcáávetú ditye Jetsóo méméri
tsójtsótsámeíjyúcóórónáaáca. 17 Áánélliihyéhjáa diityé hallúvú íhyójtsicu
ipícyóóne dityétsí Píívyéébeke piáábó táúmeíñé tujkéveri botsíi dííbyé
Apíichó úcaavé diityé pañévu.
18 Ehdúhjáa dityétsí méénune diibye Tsimóó iájtyúmɨ́ne néé diityétsikye
iáhdóiyóné dsɨ́ɨ́dsidívu. 19 Neebéhjápeé:
—Cána oke maájcú éénevu ooréjuco tsaaté hallúvú táhójtsicu o pícyóóné
tujkéveri Píívyéébé Apíichó diityé pañévú iúcááveki.
20 Áánélliihyéhjáa Péédoro néé dííbyeke:
—¿ɨ́veekí múhdurá dɨ́ɨ́jtsaméi? Muurá teene didsɨ́ɨ́dsiméyé ú
wágóóóvéiyáhi. Úubá ú ɨjtsúcunú Píívyéébe téénevu meke ájcune
maáhdóiyóné dííbyeke. 21 Muurá tsá díwáábyuta tene íjcyatú Píívyéébe uke
túíkevéellétúnélliíhye. 22 Ahdícyane eene ímityúné u ɨ́jtsáméiñé dɨ́hvéjtsóne
dííbyeke piáábó táuméi. Tsáijyu múúne úhdi ɨ́ɨdáátsóvéne ábájɨ́ɨveebe
ímityúné u ɨ́jtsáméiñe. 23 Muurá ó waajácú ímityúné dípañe íjcyane éhne
múúne iyáábé nijpáyú nehníwu néhdu nééneé.
24 Ehdúhjáa Péédoro diibye Tsimóoke néénéllii neebe dííbyeke:
—Ané táhallúvú Píívyéébeke piáábó métáuméí eene oke u néhdu tene oke
ipájtyétuki.
25 Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyu Tsamááriá iiñújiri patsɨ́hjivá múnáake
iúwáábótsihdyu óómimútsí Jerotsaréevu.

Perípemútsí Etiopíía múnáájpima

26 Átsihdyúhjáa níjkyéjɨ múnáajpi diibye Perípeke nééhií:

—Dípye Jerotsaréetu Gáátsávu péeju ɨ́ɨ́néubárá píívyétúné iiñújɨtu pájtyéjuri. 27 Ahdújucóhjáa téhullévú péébe cábuuvéné Etiopíía múnáajpi eonóócodívú tééné iiñújɨ́ avyéjuulle ‘Cadáátse’ némeílle dsɨ́ɨ́dsɨ́ tehméébedívu. 28 Aabéhjáa Píívyéébeke Jerotsaréevu idyúúrúvájétsihdyu íijchíémɨri íiiñújɨvu óómiibye ééveebéré pehíjcyá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíaúvú waajácuháámɨ.

29 Áánáacáhjáa Píívyéébé Apííchóré diibye Perípeke néehií:

—Éhmɨ íjchíemɨ duhjéte. 30 Ahdújucóhjáa péébe lléébúcunúné dibye éévene. Áábekéhjáa neébe:

—¿A ú waajácú ɨ́ɨná nééiyóné u éévehíjcyáne?

31 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsáhaá. Múhdutú ó waajácuú múha oke úwáábónejɨ́ɨ́vari.

Ehdúhjáa iñééne pɨ́úvaabe dííbyeke íijchíémɨ́ pañévu. 32 Aanéhjáa Píívyéébé ihjyu cáátúnúmeíñé dibye éévehíjcyáné íllu néehií:

Obééjake múúne illííhyánu ditye tsájtyedu tsajtyémé dííbyeke. Aabe pevétsɨhjɨ́ dú íjcyáábeke dsɨ́ jɨ́vetsómé éhne múúne obééjáwu pevétsɨhjɨ́ dú íjcyáábeke ditye nɨ́ɨ́tsudu.

33 Áábeke ɨdátsó meenúme. Aabe íiñújɨri tsá íjcyájúcootúne. Aane íñe ¿múha téijyú múnáadítyú úúbálléiyá muhdúhjáa téijyu mɨ́amúnaa ícyahíjcyáne?

Ehdúhjáa nééne éévehíjcyaábe.

34 Átsihdyúhjáa neebe Perípeke:

—Cána oke ímíñeúvú duubállé múhdityúhjáa ehdu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi nééneé. ¿A íhdityu, mityá tsíjpihdítyúpeé?

35 Áánélliihyéhjáa teene dibye éévehíjcyánetu úwááboobe dííbyeke ɨ́mɨáájú Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju. 36 Aamútsíhjyáa péhíjcyamútsí úújeté tsátsii nújpacyo íjcyátsihvu. Átsihvúhjáa diibye eonóócó néé Perípeke:

—¡Éje, íchiíhya nújpacyo! ¿Aca tsá oke apáhajchíí u tsójtsóityuróne?

37 Áánélliihyéhjáa Perípé néé dííbyeke:

—Ihdyu tehdújuco ɨ́mɨááné u cáhcújtsóhajchííjyu. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ɨ́mɨááné ó cáhcujtsó Jetsocríjtó Píívyéébé Hajchi íjcyáábeke.

38 Áánélliihyéhjáa Perípé néé dibye íijchíemɨ idyáíívyétsoki. Áámɨtúhjáa iñíítyéne peemútsí teene núpácyó pañévú Perípé dííbyeke itsójtsoki. 39 Átsihdyúhjáa dityétsí íjchívyénáa Píívyéébé Apííchóré tsajtyéjucóó Perípeke. Áábekéhjáa tsáhájuco eonóócó ájtyúmɨtúne. Átsihdyúhjáa iiyéjuco dibye péhijcyáné tsaímijyúúre. 40 Áánáacáhjáa diibye Perípé Atsóótó cóómiyíjyuco. Aabéhjáa pacóómiváríyé úwááboobéré péhíjcyaabe úújeté Tsetsaréavu.

Tsáoro Jetsóoke cáhcujtsóne

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

9 1 Ááné tujkéveríhjyáa Tsáoro lliihyánúllehíjcyá cahcújtso múnáake. Aabéhjáa péé llúúvájté avyéjúúbe éllevu waajácuháámɨ́ ityáúmeíki. 2 Aanéhjáa dibye ájcúháámɨma peebe Damájcori íjcyáné pihcyáávejááné avyéjujté éllevu néhcoobéré Críjtodítyú íjcyáné uwááboju úráávyehíjcyámeke Jerotsaréevu itsájtye wajpíímumáyé walléémuke. 3 Aabéhjáa téhullévú juuváyí péébe tsúúca técoomívú pɨ́ɨ́hɨ́rónáa dííbyedívú peete cádiivyé

cáámetu. 4 Aanéhjáa dííbyeke baavu ɨjcaáyóóbeke Jetsóó dibye ájtyúmɨtuubéré nééhií:

—¡Tsáoj, Tsáároj! ¿ɨveekíami oke ú pátsárícyohíjcyaj?

5 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Múha uu Ávyéjuúbej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Oo Jetsóó oke u pátsárícyohíjcyaábe. Árónáa muurá uure ú tútávátsámeíhijcyá éhne múúne ócáji naatsóú íñúbɨ jcóne iiye tútávájtsámeídyu.

6 Ááneríhjyáa Tsáoro íllityéébé úúvécunúúbéré nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca ɨiná ú imíllé o méénune?

Áánélliihyéhjáa Jetsóó dibye ájtyúmɨtuubéré nééhií:

—Wa ihdyu dipye kiávúhjané u péhullévu. Téhullévúi uke neeímyé ɨiná u méénuíñe.

7 Ááneríhjyáa dííbyema pééme mítyane íllityé ditye ájtyúmɨtuubéré dííbyema íhjyúváneri. 8 Aabéhjáa baatu iíjyócúúvétsihdyu tsáhájuco hállúvatúne. Áábekéhjáa patóhcoríyéjuco ditye úújetétsóné teene Damájcovu. 9 Aabéhjáa téhulle pápihchúúj coojɨvá hállúvátuube íjcyaabe tsá majchóubáré, adóubáré, méénutúne.

10 Áijyúhjáa tétsii tsaapi cahcújtso múnáajpi Ananíá íjcyáábedívú Jetsóó naavédú nééne ibóhówajcárótsihvu dilló dííbyeke. Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

11 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Cáhawáá ‘ɨmɨánéjcu’ némeíñé ulléjɨjtóvú pééne Jóóda ja dillo Táátsó múnáajpi ‘Tsáoro’ némeííbyekej. Muurá tééjari íjcyaabe pɨáábó táúmeíhijcyá Píívyéébeke. 12 Aabe téhdure naavédú nééne ɨɨɨténé pañe ájtyumɨ dííbyé hallúvú díhyójtsɨcu u pícyoone dibye tsiiñe ihállúvaki.

13 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Ananíá nééhií:

—Ávyéjuúbej, mítyame oke úúbállehíjcyá dibyévá Jerotsaréeri díuwááboju cáhcújtsómeke ímityúné méénuhíjcyáne. 14 Aabe muurá eene ííllevu tsáá llúúvájté avyéjujte nééjuri cahcújtso múnáake itsájtyeki.

15 Árónáacáhjáa Jetsóó nééhií:

—Wa ihdyu dipye dííbye éllevuj. Muurá téhdure óhdityu íjcyáné uwááboju úwááboobéré pehíjcyaá tsííñé iñújɨɨne múnáake íavyéjujtéhjɨmájuco. Áhdure ámuha imúnaa ijraéémuke úwáábóiíbye. 16 Áábeke ó waajácútsoó muhdú dibye tééné déjúcotu ɨcúbáhrámeíiñe.

17 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii péjúcoobe Ananíá diibye Tsáoro íjcyajávu. Aabéhjáa tééjá pañévú iúcáávéne dííbyé hallúvú íhyójtsɨcu ipícyóóne néé dííbyeke:

—Muúbej, Avyéjuube Jetsóó éhneváa juuváyí u tsáánáa úhdivu bóhówááveebe oke wallóó diéllevu uuva tsiiñe u hállúváábé pañévú Píívyéébé Apííchó iúcááveki.

18 Ehdúhjáa Ananíá néénemáyé íhyálluúúcú pañétú amóóbé mɨihédú nééne áákityéné boone hállúvájúcoóbe. Aabéhjáa ílluréjuco tsójtsótsámeíñe. 19 Átsihdyúhjáa botsíi imájchóne tsɨ jpanúúbe. Aabéhjáa teene Damájcori íjcyáné cahcújtso múnáama múhdúj coojɨvárá ijcyáhi.

Tsáoro Damájcotu úwáábótujkénúne

20 Átsihdyúhjáa tsúúca úwáábótujkénuube diityé pihcyáávejááné pañévu. Aabéhjáa nehíjcyá ɨmɨááné Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane. 21 Ááneríhjyáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Acáa tsá áánu éhne cahcújtso múnáake ímityúné dárɨ̈ɨ́vehíjcyatú Jerotsaréeri? Diibyéjuco muurá íñe ííllevu tsááne llúúvájté avyéjujté éllevu tsaatéké itsájtyeki.

22 Ehdúhjáa ditye néjcatsíyónáa éhníínevúré iúwáábóné pañe nehíjcyaabe ɨ́miááné diibyéjuco Jetsóó Críjto íjcyane. Ááneríhjyáa íllure tsájúréévétsoobe imúnaa jodíómuke teene Damájcori íjcyámeke.

Tsáoro pállojcóne

23 Átsihdyúhjáa diitye imúnaa íjcyarómé pityácójcatsí dííbyeke illííhyánúroki. 24 Áánemáhjáa pécóhajchótá cójɨ́ hajchótá téhmehíjcyarómé técoomí llehówááné dííbyeke illííhyánuki. Árónáacáhjáa waajácújúcoobe teéne. 25 Áábekéhjáa cahcújtso múnaa úvérújtsí pañévú iúácóóbeke pejco niityétsó técoomí míhlletátú áachívújuco. Ehdúhjáa pállójcoobe Tsáoro ditye llííhyánúíyónetu.

Tsáoro Jerotsaréeri

26 Aabéhjáa Jerotsaréevu úújetéébé imíllerá iñáhbévájcatsíñé técoomíyí íjcyáné cahcújtso múnáama. Áróóbedíhjyáa íllure íllityéme. Tsáháikyéhjáa ditye wáájácutú dibye téhdure cáhcujtsójucóóné Jetsóoke. 27 Áábekéhjáa Benabéé uwáábojté éllevu itsájtyéébedívú waajácutsó diityéké ímíñeúvu. Úúbálleebéhjáa diityéké muhdú Jetsóó juuváj pɨ̈ínévú dííbyedívú bóhówáávéébema iíhjyúvátsihdyu péébe dííbyedítyú íjcyáné uwááboju Damájco múnáake ɨ́ɨ́nerí íllityétuube úúbállehíjcyáne. 28 Aabéhjáa Jerotsaréeri íjcyaabe diityémá úwááboobéré pehíjcyá tsijtye imúnaa cáhcújtsótúmeke ɨ́ɨ́nerí íllityétuúbe. 29 Aanéhjáa tsaate imúnaa íjcyarómé gríéégómú ihjyúriyéjuco íhjyuvámé dííbyema ityáhjájcatsíñe lliihyánúllehíjcyá dííbyeke. 30 Aanéhjáa íñahbéjté cahcújtso múnaa iwáájácúne tsajtyé dííbyeke Tsetsaréavu. Átsihdyúhjáa wallóómé dííbyeke Táátsóvuú.

31 Áijyúhjáa Jodéaa, Gariréaa, Tsamááriaa, íjcyáné iñújɨ́ɨ́neri íjcyáné cahcújtso múnaa tsaímiyéjuco íjcyane Píívyéébé Apííchóré diityéké pɨ́áábóneri. Aaméhjáa éhnííñevu llíyaatéhi.

Enéá ímíjpyeténe

32 Téhduréhjáa Péédoro pahúlleváré ááhɨ́veebéré péhíjcyaabe úújeté Ríídári íjcyáné cahcújtso múnáadívu. 33 Aabéhjáa téhulle ájtyúmité ‘Enéa’ némeííbyeke 8 pijcyábájuco íjpi vááúmeítyúneri chémehíjcyáábeke. 34 Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, tsúúca Jetsocríjtó uke bóhiitsóhi. Ahdícyane dácúúvéne ílluréjuco dicyúwá dímibájcho.

Ahdújucóhjáa dibye téijyúré ácuuvéne. 35 Aanéhjáa Ríídaá, Tsaróoo, íjcyácoomícyu múnaa iájtyúmɨ́ne muhdúhjáa iícyahíjcyanéhjɨ́ ɨ́ɨ́hvéjtsóne Jetsóokéréjuco cáhcujtsóne.

Dóóca bóhiine idsɨ́ jɨ́vétsihdyu

36 Téijyúhjáa íjcyalle cahcújtso múnáalle Jóópéri Tabítá gríéégómú ihjyúrí ‘Dóócaá’ némeílle. Aalléhjáa ávyétá ɨ́miáállé íjcyalle pɨ́áábohíjcyá

ɨ́ dáátsóméhjɨke. 37 Aalléhjáa téijyu chémelle dsɨ́ jɨvéhi. Áálleúvukéhjáa iñíjtyúne picyóómé cáaméé́ɨ́ jɨri íjcyáné mɨ́ jcóhó pañévu. 38 Áijyúhjáa diibye Péédoro íjcyacóómí Ríída pɨ́ hɨ́ré teene Jóópétuú. Aanéhjáa cahcújtso múnaa dibye kiá íjcyane iwáájácúne wallóó míítyétsikye dííbye éllevu. Aamútsíhjyáa neeté dííbyeke:

—Uuva ú peé ɨ́ɨ́cúi múúha éllevu.

39 Ahdújucóhjáa dibye péene diityétsimájuco técoomívu. Aabéhjáa úújetéébeke tsajtyémé teene mɨ́ jcóhó pañévú kiá téehoúvú íjcyáhullévu. Áánáacáhjáa tétsihyi pííbájyujte walléémú máátyóri íjcyame úújétsópejtsó dííbyeke dílleúvúhjáa dsɨ́ cohíjcyáné wajyámuunévu. 40 Ááné boonétúhjáa pámeekéré áachívú iíjchívyétsóne Píívyéébema ihjyúvaabe ɨmɨ́ móúúvénema. Aabéhjáa díílleúvudívú ɨ́ɨ́teebéré nééhií:

—Tabítaj, múúhama dacúúve.

Ehdúhjáa dibye néénemáyé ɨ́ɨtéjúcoólle. Aalléhjáa dííbyeke iájtyúmɨ́ne tsúúca ácuuvéhi. 41 Áállekéhjáa íhyójtsɨ́ cutu iékéévéne íjyócujcároóbe. Áánemáhjáa cahcújtso múnáama pííbájyujtéké ɨpɨ́ úváne úújétsoobe tsúúca bóhɨ́ɨ́lledívu. 42 Aanéhjáa teene Jóópé múnaa mítyame iwáájácúne cáhcujtsó Jetsóoke. 43 Átsihdyúhjáa Péédoro coéváhíi tsúcájá técoomívú ‘mɨ́ɨ́héné ímibájchoóbe’ némeííbyé Tsimóo jávu.

Péédorómútsí Conééríoma

10 1 Íjcyaabéhjáa Tsetsaréari ‘Conéério’ némeííbyé tsáha múnaa ‘Itariáno’ némeíñé tsodáhómú avyéjuube íjcyaábe. 2 Aabéhjáa paíjyuváré Píívyéébeke piáábó ityáúmeíñe ícyahíjcyá muhdú dibye ímillédu. Pámeemáyéhjáa ihyájkímuma duurúvahíjcyámé dííbyeke. Áhduréhjáa jodíómuke pɨ́ áábohíjcyaabe panévatúre. 3 Aabéhjáa tsájcuuve naavédú nééne ɨ́ɨ́ɨ́téné pañe ájtyumɨ́ níjkyéjɨ múnáajpi dííbye éllevu tsááneé. 4 Aabéhjáa dííbyeke díllónéllii íllityécunúúbéré dííbyedívú ɨ́ɨ́teebéré nééhií:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá Píívyéébe ímí ɨjtsúcunú piáábó dííbyeke u táúmeíhijcyáne. Áhdure ímí ɨjtsúcunúúbé ɨ́ dáátsóméhjɨke u pɨ́ áábohíjcyáne. 5 Ahdícyane Jóópévu tsaatéké wallo ditye iújcuté Tsimóoke dííbyere ‘Péédoro’ némeííbyeke. 6 Téhulle muurá diibye tsijpi Tsimóó ‘mɨ́ɨ́héné ímibájchoóbe’ némeííbye ja únéú úníuri íjcyájari. Diibye uke neé ɨɨ́ná u méénuíñe.

7 Ehdúhjáa níjkyéjɨ múnáajpi Conééríoke iñééne pééné boone pɨ́ úvaabe míítyétsi íúníu múnáajtétsikye. Áhduréhjáa pɨ́ úvaabe tsaapi tsodáhó ímí Píívyéébeke úráávyehíjcyáábeke ityújkevéélléébeke. 8 Áámekéhjáa ímíñeúvú iúúbálléne wálloobe teene Jóópévu.

9 Aaméhjáa péhijcyámé tsíijyu tsúúca técoomíj pɨ́ ɨhɨ́ríjyuco íjcyánáa Péédoro nériivyé já hallúvú Píívyéébema iíhjyúva cójɨ́ jpɨ́ ɨnéjuco íjcyáíñáaáca. 10 Téijyúhjáa mítyane ajyábáávatéébe. Áábemáhjáa ditye majcho méénúné hajchótá tétsii íjcyáábedívú naavédú nééne bóhówaavéhi. 11 Ááné pañéhjáa ájtyúmɨ́ɨ́be cáámetu wájyámúbácobádú nééne téjtyóhjɨtu dóhjɨváné dííbyedívú níítyene. 12 Áhbácóbá pañéhjáa pañévámé pamévá jodíómú dóótúné iyáme. 13 Áámedívúhjáa dibye úllévenúrónáa Píívyéébe dííbyeke nééhií:

—Aatyédítyú bo tsaatéké llííhyánúmeke tsájtyéne didyoj.

14 Árónáacáhjáa neébe:

—Tsáha, Avyéjuúbej, tehdúi múijyú ehdɨ̈ɨ́váméhjɨke o dóónejɨ̈ɨ́ doorátujtéke. 15 Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:

—¿Ɨ́veekí doorátujtédívú ú meménú ɨ̈mɨáámé íjcyámeke?

16 Ehdúhjáa dííbyeke Píívyéébe néé pápihchúújyúva. Ááné boonéhjáa tsiiñe piéhullévúré pééne cáámevu. 17 Ááneríhjyáa dibye ɨ̈tsámeíhíjcyánáa tsúúca llééhowávú wajtsɨ́ jucóómé Conéérió walló múnaa dibye íjcyaja díllomére péhijcyáme. 18 Aaméhjáa dilló tééjari dibye íjcyáhajchííjyu.

19 Aabéhjáa tééné ɨ́ jtsaméiyíyéi íjcyánáa tsiiñe Píívyéébé Apíichó néé dííbyeke:

—Pápihchúúmeva uke nehcóhi. 20 Diityémá peeco ɨ̈ɨná néétuubére. Muurá oore ó wallóó diityéké diéllevu.

21 Ahdújucóhjáa dibye diityé éllevu ipyééne nééneé:

—¿A oke ámuha ménehcóhi? ¿Aca muhdú néénéllii ímichi ámuha metsáá taéllevu?

22 Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Ihdyu muha metsáá tsodáhómú avyéjuube Conéério ɨ̈mɨáábé Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyáábeke ámúha múnaa jodíómú ímí ɨ́tsúcunúhíjcyaabe nééjuri. Dííbyekéváa níjkyéjɨ múnáajpi néé dííbye jávú u pééne dííbyema u íhjyúvaki.

23 Ehdúhjáa ditye néénéllii Péédoro diityéké néé dityéi icyúwa tépejco tétsii. Átsihdyúhjáa botsíi tsíjcyooji diityémá péébeke tsaate cahcújtso múnaa nahbénúhi.

24 Aaméhjáa tsíijyu úújeté Tsetsaréavu eenée Conéério ihyájkímuma íñahbévajtéké ɨpɨ́ úvámema dííbyeke téhmehíjcyátsihvu. 25 Aanéhjáa Péédoro dííbye jávú ááhɨ́véíyóné ihdéré iíjchívyeíñúne dííbyé úmɨwávú mɨ́móúúvetéébé dííbyeke idyúúrúvaki. 26 Árónáacáhjáa Péédoro dííbyeke nééhií:

—Díjyocúúve. Muurá úhdure oo mɨ́amúnáajpi.

27 Ehdúhjáa dííbyema íhjyúvaabéré tééjá pañévú úcááveebe úújeté mítyane mɨ́amúnaa tétsihvu píhcyáávémedívu. 28 Áámekéhjáa neébe:

—Amuúhaj, muurá ámuha méwaajácú tsá múijyú jodíómuube tsííñé iiñújɨ múnáájpiima iñáhbévájcatsíñe dííbyé já pañévú úcáávéityuróne. Árónáa Píívyéébe oke néé tsaatéké átéréejtédí o díllótuki. 29 Ahdújuco muurá íñe o tsááne ‘tsiíjyu’ néétuubéré oke ámuha mepɨ́ úvánélliíhye. Aane ícyooca ó imíllé o wáájacúné muhdú néénéllii ímichi ámuha oke mepɨ́uváne.

30 Áánélliihyéhjáa Conéério néé dííbyeke:

—Ícyoocáa cuuve íchihyi tahjyárí májchótuube Píívyéébema o íhjyúvahíjcyáábedívú tsaapi óhdivu bóhówaavé ávyeta íwajyámú áchaúcunúúbe. Áánetu tsúúca mee pɨ́ɨ́néehójtsɨ́ j coojɨ́vájuco. 31 Aabée oke nééhií: “Píívyéébe muurá lleebó dííbyema u íhjyúvahíjcyáne. Téhdure ímí ɨ́ jtsúcunúúbé ɨ́ dáátsóméhjike u pɨ́ áábohíjcyáne. 32 Áánéllii wallo tsaatéké Jóópévu ditye iújcuté Tsimóoke dííbyere ‘Péédoro’ némeííbyeke. Téhulle muurá diibye tsijpi Tsimóó ‘mɨ́ɨ́héné ímibájchoóbe’ némeííbye ja únéú úníuri íjcyájari. Aabe ihdyu óvíi itsáácooca úúma ihjyúváhi.” 33 Ehdúu oke dibye néénéllii diéllevu ó wallóó uke ditye iújcutéki. Aabe ihdyu tehdújuco u tsááne

ímí tsame meíjcya Píívyéébema. Aane ícyooca muha méimíllé Píívyéébée uke níwaavéné múúhakye u úúballéne.

Péédoro Conéériómuke úwaabóne

34 Áánélliihyéhjáa Péédoro néehií:

—Ícyooca ihdyu ɨmiááné ó waajácú Píívyéébe pámeekéré tsahdúré wájyune. 35 Muurá tsííñé iñújɨ́ɨne múnáadítyú múhdumé dibye ímillédú íjcyámeke ímí ɨjtsúcunúúbe. 36 Muuráhjáa tsúúcajátújuco dííbyere Píívyéébe muuha ijraéémú ihdéejtéúvuke néhijcyáné tsaímíyé dííbyema meíjcyáíñé uwááboju mééma íjcyaíñé pámé Avyéjuubéré íjcyaabe Jetsocríjtoj tééveri. 37 Aane muurá ámuha páneere méwaajácú muhdúhjáa múúhá iiñújɨ́ Gariréatu tene túíjkeváné éhnée Jóáauvu iúwáábóne tsótsohíjcyáné boonétu. 38 Muuráhjáa Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyáábé pañévú Píívyéébe Íapííchó picyóó dibye tééné ihnáhoori ibóhɨ́ɨtsohíjcya naavéné túkevéjtsójú pañe íjcyame ɨ́cúbáhrámeíhíjcyámeke. Ehdúu muurá ɨmiáánéjuco dibye méénuhíjcyáné Píívyéébe dííbyema íjcyánélliíhye. 39 Aane muurá muha méwaajácú páneere muhdúhjáa dibye méénuhíjcyáné Jodéá iiñújɨrii, Jerotsaréerii, íjcyane. Ááné boonétúu dííbyeke lliihyánúmé páwachékevu. 40 Áróóbekée Píívyéébe 3 coojɨ́vatu tsiiñe ibóhɨ́ɨtsóóbeke bóhówajcáró múúhadívu. 41 Árónáacáa tsá pamévadívúré dibye bóhówáávetúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píívyéébe múúhakye dííbyé uubállé muha meméénúímyeke méménúmedívúré bóhówááveébe. Áábemáa muurá muha mémajchóhi. 42 Áijyúu múúhakye níwááveíñuube muha meúwáábo ɨmiáájú pámeekéré mɨamúnáake. Áhdurée neebe muha meúúbálle Píívyéébée dííbyeke néhdújuco pámeere dsɨ́ jivéjúcóóréméhjɨma muhdú ditye ícyahíjcyáné dibye ímíbájchoíñe. 43 Téhduréhjáa muurá tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa néhijcyáné dííbyeke cáhcújtsómé imítyuháñé ábájɨ́ɨvémeíiñe. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

Jodíómú íjcyátúmé pañévú Píívyéébé Apíichó úcaavéne

44 Aabéhjáa íuwáábó pɨ́néévénáa tsúúca Píívyéébé Apíichó úcaavé pámeere múhdumé dibye úwaabóné cáhcújtsómé pañévu. 45 Ááneríhjyáa imúnaa dííbyemáa pééme ullévenú jodíómú íjcyátúrómé pañévú Píívyéébé Apíichó úcáávéneri. 46 Aaméhjáa lleebúcunú Píívyéébeke ditye dúúruváné tsíjtyéhjɨ́ ihjyúháñé iwáájácútúrójúhjiri. 47 Áámekéhjáa neebe Péédoro:

—Tsúúca muurá diityé pañe ijcyáné Píívyéébé Apíichó íñe mépañe iíjcyadu. Áánéllii tsúúca piivyétémé itsójtsótsámeíñe.

48 Ehdúhjáa iñééne neebe ílluréjuco ditye itsójtsótsámeí dííbyedívú Jetsocríjto mémeri. Áábekéhjáa nééme dibyéi diityémá iíjcya tsuucájááneúvu.

Muhdú tene pájtyene Péédoro úúballéne

11 1 Aanéhjáa Jodéari íjcyáné uwáábojtémá tsijtye cahcújtso múnaa waajácújucóó jodíómú íjcyáturómé tsúúca Píívyéébé uwááboju cáhcujtsóne. 2 Áánáacáhjáa Péédoro oomíjyucóó Jerotsaréevu. Áábedítyúhjáa tsaate cahcújtso múnaa íjcyájúcoorómé ɨ́hdééné taúhbaju úraavyémé ihjyúvahíjcyáhi. 3 Aaméhjáa néé dííbyeke:

—¿Acáa ɨ́veekí memúnaa jodíómú íjcyátúmeke ááhɨ́veebéré u péébe diityémá ú máchohíjcyáhi?

4 Áánélliihyéhjáa úúbálleebe páneere ídyéjúcotu muhdúhjáa dííbyema tene
pájtyene.
5 Neebéhjápeé:
—Muuráhjáa ihdyu Jóópéri o íjcyaabe Píívyéébema o íhjyúvahíjcyánáa
óhdivu naavédú néene bóhówáávéné pañe ó ájtyumɨ́ wájyámúbácobádú néene
téjtyóhjɨtu dóhjɨváné cáámetu óhdivu níítyene. 6 Áánevúu o úllévenúróne
botsíi ímíñeúvú o ɨ́ɨteebe ó ájtyumɨ́ tééné pañe pamévá iyámé doorátujte
íjcyane. 7 Áámedívúu o ɨ́ɨtehíjcyárónáa Píívyéébe oke néehií: “Aatyédítyú
bo tsaatéké llííhyánúmeke tsájtyéne didyoj.” 8 Árónáacáa o néehií: “Tsáha,
Ávyéjuúbej, tehdúi múijyú ehdɨ́ɨváméhjɨke o dóónejɨ́ɨ́ doorátujtéke.”
9 Áánélliihyée oke neébe: “¿ɨ́veekí doorátujtédívú ú mémenúné ɨ́mɨáámé
íjcyámeke?” 10 Ehdúu oke pápihchúújyúvá dibye nééné boone piéhullévúré
pééne cáámevu. 11 Ááné tujkéveríhjyáa tsúúca o íjcyajávú wajtsɨ́ jucóómé
pápihchúúmeva Tsetsaréatu ditye taéllevu wálloóme. 12 Áámemájucóo o
pééne Píívyéébé Apíichóré oke túkévéjtsóneri ɨ́ɨná néétuubére. Áábemájucóo
idyé íjtye 6-meva óóma úújeténé oke pɨ́úváábe jávu. 13 Aabée múúhakye
úúballé níjkyéjɨ múnáajpíváa idyé dííbyedívú ihjyávú ibóhówáávéne
dííbyeke nééneé: “Jóópévu tsaatéké wallo ditye iújcuté Tsimóoke dííbyere
‘Péédoro’ némeííbyeke. 14 Diibye ihdyu uke neé muhdú ámuha dihyájkímuma
mewágóóóvéíyónetu mepájtyetéiñe.” Ehdúu múúhakye úúbálleébe. 15 Ááné
boonétúu diityéké o úwáábómé pañévú Píívyéébé Apíichó úcaavé éhnée
mépañévú iúcaavédu. 16 Téijyúu ó ɨ́tsaavé éhnée Ávyéjuube Jetsóó íllu
nééneé: “ɨ́mɨáánéjucóo Jóáa tsótsohíjcyáné núipácyori. Áánetu ihdyu ámúhá
pañévú Píívyéébé Apíichó úcááveéhi.” Ehdúu Jetsóó nééne ó ɨ́tsaavé téénetu.
17 Muuráhjáa dííbyeke ditye cáhcújtsónéllii Píívyéébé Apíichó diityé pañévú
úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. Ehdúu Píívyéébe iímillédú méénune
tehdu muhdú o méénúíyónejɨ́ɨvari.
18 Ehdúhjáa Péédoro Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáake néénéllii
tsáhájuco ɨ́ɨná ditye néétú dííbyeke. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé
nééhií:
—Píívyéébéhaca téhdure jodíómú íjcyátúrómeke wajyúhi. Muurá
eene muhdúhjáa iícyahíjcyáné ɨ́ɨhvéjtsóne ɨ́mɨánejcúvú pajtyémé múijyú
ɨ́dsɨ́ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ́ iújcuki. Ehdúhjáa nééme Jerotsaréeri íjcyáné
cahcújtso múnaa.

Ajtiokííari íjcyáné cahcújtso múnaa

19 Muuráhjáa Ejtéébaúvuke ditye dsɨ́ jɨvétsóné boone téhdure tsijtye
cahcújtso múnáake ímityúné dárɨ́ɨvéme. Áánetúhjáa tsaate wáá Peníítsiávuu,
‘Chíípere’ némeíñé caapáhovuu, Ajtiokííavuu, íjcyane. Aaméhjáa téhulle
úwáábohíjcyá Críjtodítyú íjcyáné uwááboju apáámyekéré imúnaa jodíómuke.
Tsáháhjáa tsíjtyeke ditye úwáábohíjcyatúne. 20 Árónáacáhjáa tsijtye
Chííperétú tsááné cahcújtso múnáama Tsirééne múnaa Ajtiokííavu wájtsɨ́me
úwaabóvá jodíómú íjcyátúrómeke. 21 Áámekéhjáa Píívyéébe pɨ́aabómé muhdú
iícyahíjcyanéhjɨ́ ɨ́ɨhvéjtsóne dííbyekéréjuco cáhcujtsóne.
22 Aanéhjáa Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnaa iwáájácúne
wallóó Benabéeke téhullévu. 23 Aabéhjáa téhullévú úújetéébé waajácú
muhdú ɨ́mɨááné Píívyéébe diityéké pɨ́aabóne. Ááneríhjyáa mítyane

ímíjyúúveebe diityéké túkévétsohíjcyá ditye ímíñeúvú Jetsóoke iúráávyeki.
24 Ehdúhjáa diityéké neebe ímí Píívyéébe cáhcújtsóóbeke dííbyé Apíichó
túkévétsohíjcyaábe. Aabéhjáa úwáábóneri tsijtye cáhcujtsóhi.
25 Átsihdyúhjáa Táátsóvu peebe Tsáoró néhcovu. Áábekéhjáa téhullétú
iújcújéébema tsiiñe óómimútsí Ajtiokííavu. 26 Aamútsíhjyáa tétsíí cahcújtso
múnáama tsáné pijcyábá íjcyamútsí úwáábohíjcyá diityéke. Áijyúhjáa botsíi
cahcújtso múnáake dillómé 'Crijtiánómudi' Críjtó uráávye múnáake.
27 Áánáacáhjáa uwáábojtédítyú tsaate Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa
íjcyame péé Jerotsaréetu Ajtiokííavu. 28 Áámedítyúhjáa 'Agáábo' némeííbyé
diityéj pɨɨnévú iíjyócúúvéne néé ájyaba íjcyaíñé ííñújɨri Píívyéébé
Apíichó túkévéjtsóneri iwáájacúne. Ahdújucóhjáa tene íjcyane Cáráódio
ávyéjuube íjcyáijyu. 29 Áánélliihyéhjáa Ajtiokííari íjcyáné cahcújtso múnaa
ɨ jtsámeí muhdú tsáápiitsa ɨpɨ ááboíñé Jodéari íjcyáné cahcújtso múnáake.
30 Ahdújucóhjáa ditye méénune. Áánemáhjáa diityétsí Benabéemútsikye
Tsáorómá wallóómé téhulle íjcyáné cahcújtso múnáá túkevéjtsojté éllevu.

Jacóóboke illíihyánúne Péédoróké ditye cúvéhoojánúne

12 1 Áijyúhjáa ávyéjuube Heróódé ímityúné dárɨɨvé tsaate cahcújtso
múnáake. 2 Diibyéhjáa muurá nééjuri Jóáá nahbe Jacóóboke
lliihyánúmé icyáváájcóneri. 3 Aanéhjáa ímí pajtyé imúnaa jodíómú
Jetsóoke cáhcujtsótúmeke. Átsihdyúhjáa neebe Péédorókeréjuco ditye
iékééveki. Ehdúhjáa meenúmé pajtyété wañéhjɨ pañe óórítyúne pááá
máchómeíhíjcyáijyu. 4 Áábekéhjáa icyúvéhoojánúúbedívú téhmétsoobe
tsodáhómú 16-meva íjcyámeke ditye ityéhme pɨɨnéehójtsɨmevátsáhjɨdi.
Áánemáhjáa ɨ jtsámeííbyé téené pajtyétavúi iíjchívyétsóóbedívú iúújétsoíñé
tsíjtyeke ditye muhdú iñéékií. 5 Áábé hallúvúhjáa cahcújtso múnaa piáábó
táúmeíhijcyá Píívyéébeke.

Píívyéébe Péédoróké cúvéhóójatu íjchívyetsóne

6 Aanéhjáa tsitsɨɨvevu diibye Heróódé dííbyedívú tsíjtyeke úújétsóíyo
péjcó cúwaabe panéjcuváácutu úwááñéhityu tsodáhomútsidítyú
dóhjɨvaábe. Áánetúhjáa tsijtye imyéénuhíjcyádú téhmé péjcové tééjá
lleehówa. 7 Árónáacáhjáa níjkyéjɨ múnáajpi dííbyedívú úújetéébedítyú
peete cádiúcunú páneere teene cúvéhóójá pañe. Aabéhjáa dííbyeke
cávíhyiñú 'muúbe, dájkyeé' néébere. Ehdúhjáa dibye néénemáyé
úwááñehi córɨɨveíñú dííbyé hótsɨ jkejɨɨcutu. 8 Áábekéhjáa neebe dibye
íwajyámúúné iímíbájkímyeíñe íjtyúhápaajɨnevu iújcámeíki. Ahdújucóhjáa
ímíbájkímyeííbyeke neébe:

—Ayúwa díwajyámú hállúejávú dávóóveíñúne dicha tadyéjurij.

9 Ahdújucóhjáa dííbye déjutu péébe ɨjtsúcunú ɨmiááné íjcyátúneúvúdu.
ɨjtsúcunúúbéhjáa naavédú néénere ɨɨɨténé pañe iájtyumɨne. 10 Árónáacáhjáa
tsúúca pajtyémútsí tujkénúetsíii, hallúvúetsíii, téhmehíjcyámútsikye.
Átsihdyúhjáa úújetémútsí ulléjɨjtóvuréjuco meíjchívyéné lleehówá
úwáñewáánetu méénúmeíwavu. Aawáhjáa iiye diityétsima páyúúvénetu
íjchívyemútsí tsamútsíi peerá teene ullɨjɨ jtori diibye níjkyéjɨ múnáájpiíma.
Aabéhjáa tétsihdyu íllurújuco dííbyedítyú pééneé.

11 Átsihvúhjáa botsíi ɨmiááné íjcyane iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú íñe ĭmiááné Píívyéébe níjkyéji múnáájpikye taéllevu wallóó oke dibye ipájtyetétso Heróódé hójtsĭ pañétu? Áhdure oke pájtyetétsoobe tamúnaa íjcyarómé oke iímillédú méénúíyónetu.

12 Ehdúhjáa néeneri ĭ jtsámeííbyéré péé Jóáa dííbyere ‘Máácoó’ némeííbyéj tsiiju Maaría jávu. Áijyúhjáa téejavu cahcújtso múnaa ipíhcyáávéne Píívyéébema ihjyúvahíjcyáhi. 13 Áánáacáhjáa llééhówatu áachí éhnéjcutu díllohíjcyaabe diityéke. Áánélliihyéhjáa bádsĭ jcaja ‘Róódeé’ némeíllé iíjchívyeíñúne úújeté múha íjcyane iwáájácuki. 14 Aalléhjáa Péédorój ké illéébóne mítyane ímíjyuuvéhi. Áánemáhjáa dííbyekéi pááyúcútulléré ĭĭcúi tsiiñe ióómíñe úúbálleté diityéke. 15 Árónáacáhjáa díílleke népejtsóme:

—Ílluréubá ú meívatéhi. Tsáháubá diibye íjcyatúne. Níjkyéji múnáajpíyéubá dííbyé uubállema tsáábeke ú néehií.

16 Áánáacáhjáa Péédoro éhnííñevúré díllohíjcyá llééhówatu. Áábekéhjáa botsíi ipááyúcúúbedi mítyane ullévenúme. 17 Áámekéhjáa íhyójtsiríyé neebe ditye cúúvéhulléré iíjcyaki. Átsihdyúhjáa úúbálleebe diityéké muhdú Píívyéébe dííbyeke cúvéhóójatu íjchívyetsóne. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Aane tsáma méúúbálleco Jacóóboke tsijtye cahcújtso múnáama.

Ehdúhjáa iñééne tsiéllevúréjuco dibye pééne diityédítyu.

18 Aanéhjáa tsitsĭívevu tsodáhómú eenée dííbyeke téhmehíjcyámé úvánujcátsí múhdutú kiávú dibye péeneri. 19 Ááme éllevúhjáa diibye Heróódé wallóó tsaatéké ditye teene cúvehóójá iúújeté dííbyeke. Aaméhjáa ájtyúmĭtúnéllii ímíñeúvú diitye tehmé múnáake idíllóróne ílluréjuco dibye llííhyánutsóné diityédívu. Áánemáhjáa teene Jodéá iiñújitu peebe Tsetsaréavu.

Heróódé dsĭ jivéne

20 Aabéhjáa tsaríllehíjcyá Tííróma Tsidóó coomícyu múnáake. Ároméhjáa dííbyé iiñújitúré majcho iúcuhíjcyánélli imíllé dibye diityémá ímíjyuuvéne. Áánélliihyéhjáa tsaméhjĭ ímíñeúvú ipítyácójcatsíñe péé dííbyé piááboobe Bárájto éllevu. Áábekéhjáa nééme dibye Heróódeke iñéé dibye diityémá iímíjyúúveki. Aanéhjáa ímí ĭĭ jtsúcunúnéllii neetéébé dííbyeke dibye diityémá iímíjyúúveki. 21 Áánélliihyéhjáa diityéké ééveebe kéjcoojĭ diityémá iíhjyúvaíñe. Ájcoojĭ hjáa úújetédú íavyéjú wajyámuvu iúcáávéne íavyéjú ijyáwá hallúvú ácúúveebe diityémá iíhjyúvaki. 22 Ááneréjucóhjáa tsaate kéévánécoba néeneé:

—Aabye muurá eene íhjyúvaabéubá tsá mĭamúnáajpi íjcyatúne. ¡Píívyééberéubá diíbye! 23 Ehdúhjáa ditye néénemáyé níjkyéji múnáajpi Heróódeke baavu ĭĭ jcaáyóobeke chémetsóhi. Aabéhjáa íllurejuco dsĭ jivéné iúúvaténeri. Ehdúhjáa dííbyeke pajtyéné ĭveekí Píívyéébeke ávyéjújtsotúmé mĭamúnaa dííbyekéré ávyéjujtsóné ímí dibye ĭ jtsúcunúné déjúcotu.

24 Áijyúhjáa Píívyéébé uwááboju éhnííñevu tsújaavé pahúllevá múnáadívu.

25 Áánetúhjáa Benabéemútsí Tsáorómá oomíjyucóó Ajtiokííavu tétsíí cahcújtso múnaa Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáake pĭ áábóne dsĭĭ dsidívú diityéké iájcújétsihdyu. Aamútsíhjyáa tsajtyé Jóáake dííbyere ‘Máácoó’ némeííbyeke.

Benabéemútsí Tsáorómá uwáábótújkenúne

13 1 Áijyúhjáa Ajtiokííari íjcyáné cahcújtso múnáama ijcyámé Píívyéébé ihjyú uwáábojte íllúume: Diibye Benabéee, Tsimóó dííbyere

‘Cúúvéébeé’ némeííbyee, Tsirééne múnáajpi Róótsioo, Manaéé Gariréá iiñújɨ̃ avyéjuube íjcyaabéhjáa Heróódema tsaíjyú píívyeébee, Tsáoroo, éhdume. Áámedítyúhjáa tsaate úwáábohíjcyá Jetsóoke cáhcújtsótúmeke. Áánetúhjáa tsijtye úwáábohíjcyá tsúúca dííbyeke cáhcújtsómeke. 2 Aaméhjáa tsájcooji máíjchotúmé Píívyéébeke dúúrúvámeke dííbyé Apíichó néehií:

—Óóma mémeménú Benabéemútsikye Tsáorómá tsúúcajátújucóo diityétsidyítyú o ɨ̃jtsámeíñé wákimyéí diityétsí imyéénuki.

3 Ahdújucóhjáa diityétsí hallúvú íhyótsine ipícyóóne ditye táúmeíñé piáábó Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa ipítyájcómútsikye ílluréjuco ditye wálloóne.

Benabéemútsí Chííperéri úwaabóne

4 Aamútsíhjyáa Píívyéébé Apíichó túkévéjtsóneri péé Tsereóótsiávu. Átsihdyúhjáa tsahííyí peemútsí ‘Chíípere’ némeíñé caapáhovu. 5 Aamútsíhjyáa ‘Tsaramína’ némeí mujcóvú úújetémútsí úwaabójucóó Píívyéébé ihjyu imúnaa jodíómú pihcyáávejááné pañévu. Áámútsimáhjáa ɨ̃piááboobe Jóáa péé dííbyere ‘Máácoó’ némeííbye.

6 Aaméhjáa teene caapáhori péhijcyámé Páápó coomívú úújetémé tétsii ájtyumɨ̃ tsaapi imúnáajpi Bajetsóoke ápíichoobe íjcyáábeke. Diibyéhjáa íllure iállíñe nehíjcyá Píívyéébé icyánéjcú uubállé imyéénuhíjcyáne. 7 Aabéhjáa ícyahíjcyá ávyéjuube Tsééjio Páorómá ímí dííbyema iñáhbévácatsíhíjcyánélliíhye. Diibyéhjáa ávyéjuube pɨ̃uvá Benabéemútsikye Píívyéébé uwááboju illéébúcunúné iímíllenélliíhye. 8 Aamútsíhjyáa dííbyeke úwáábórónáa diibye ápíichoobe dííbyere ‘Erííma’ némeííbyé tsá ímílletú dibye cáhcujtsóné Píívyéébé ihjyu. Áánemáhjáa íllure téénetu bóíjcyuube dííbyeke. 9 Áánélliihyéhjáa Tsáoro dííbyere Páávoro íjcyáábé pañe Píívyéébé Apíichó íjcyaabe dííbyedívú ɨ̃ɨ̃téne néehií:

—Muúbej, uu muurá állíu múnáajpi Naavénéj tsɨ̃iméné u íjcyaabe átéréejpi. 10 Aabe ¿múijyúikyé ú ɨ̃hvéteé eene Ávyéjúúbedítyú íjcyáné uwááboju ɨ̃miáájú u tútávátsohíjcyánetu? 11 Ahdícyane ícyooca Píívyéébere nééjuri tsáhájuco u hállúváityúne. Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsáhájuco dibye állúvatúne. Áánemáhjáa tsaatéké neebe ditye itsájtye dííbyeke. 12 Aanéhjáa ávyéjuube Tsééjio Páoro iájtyúmɨ̃ne ílluréjuco cáhcujtsóné Píívyéébeke.

Páávorómútsi Ajtiokííari

13 Átsihdyúhjáa Páávoro íñahbénujtétsima Páápótu péé tsahííyí Pajpííriá iiñújɨri íjcyacóómí Pééjévuú. Áámútsidítyúhjáa tétsihdyu Jóáa oomí Jerotsaréevu. 14 Ááné boonéhjáa iiyéjuco péémutsi úújeté Ajtiokííavu Pitsíídiá iiñújɨri íjcyácoomívu. Aamútsíhjyáa téhulle wáyeéévejcóójɨ̃ íjcyamútsí péé imúnáá pihcyáávejávu. 15 Áánáacáhjáa tééjá avyéjujte Píívyéébé ihjyu iéévene ɨnɨ̃ jkevádú néé tsaatéké ditye idíllo dityétsí íhjyúváíhajchííjyu. Áánélliihyéhjáa nééme diityétsikye:

—¿Ava tsá ámúhtsidi tsáné túkevéjtsoju íjcyatú múúhakye ámuhtsi menééiyóne? Tenévá íjcyáhajchíí múúhakye mene.

16 Áánélliihyéhjáa diibye Páávoro iíjyócúúvéne íhyójtsɨri néé ditye cúúvéhulléré iíjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaa ijraéémuj, cáhawáá ímíñeúvú mélleebúcunu ámúhakye o nééiñe íñe múhdumé Píívyéébeke ámuha maávyejúúllémeke.

17 Muuráhjáa méihdé múnáaúvú Piivyéébé idyé íjcyaabe ihñéjté Ejíhtó iiñújɨri íjcyámeke llíyaatétsó diityékée iñéhdújuco. Áámekéhjáa muurá ɨ́ihnáhoori ijchívyétsoobe téené iiñújɨtu. 18 Aaméhjáa múhdurá ícyahíjcyáronéhjɨ́ iáábúcúne diityéké pɨ́ábohíjcyaabe panévatúré 40 píjcyá hajchótá ditye ɨ́ínéubárá píívyétúné iiñújɨri ijcyácooca. 19 Ááné boonéhjáa Canaáá iiñújɨvúréjuco péémeke idyé dibye pɨ́ábónej tééveríyé táhjahíjcyámé 7 coomíva múnaa téené iiñújɨri íjcyámeke. Diityékéhjáa ibóáyóné boone iiyéjuco ditye cáávácuhíjcyáné diityé iñújɨ́ɨne. Ehdúhjáa muurá méénuhíjcyámé Píívyéébé piááboríye. 20 Áámekéhjáa túkévétsohíjcyaabe ímityúnéhjɨ́ ímibájcho múnáaj tééveri 450 píjcyá hajchótá íhjyú uubálle múnáajpi Tsamoéeréjuco íjcyájcoojɨ́vu. 21 Aaméhjáa idyé táúmeí Píívyéébeke dibye imyéménu tsáápiikye diityé avyéjuube íjcyáííbyeke dibye diityéké ityúkévéjtsoki. Ahdújucóhjáa dibye mémenúné 'Bejamíi' némeíñé dohjɨ́ ba múnáajpi Tsíí hajchi Tsaóoke dibye iíjcya ávyéjuube 40 píjcyá hajchóta. 22 Áábekéhjáa iíjchívyétsóné boone Dabíikyéréjuco dibye tsiiñe pícyoone diityé avyéjuube dibye iíjcyaki. Dííbyedítyúhjáa muurá neébe: "Ópée o túјkevéélléébeke ó ájtyumɨ́ Itsaíí hajchi Dabíikye." 23 Diibyéhjáa muurá Dabííj tsɨiménémúháábedítyú Píívyéébe meménú Jetsóoke mee ijraéémuma pámé Pájtyetétsoobe íjcyáábeke tsúúcajátújucóhjáa iñéhdújuco. 24 Áábé ɨhdéhjáa Jóáa úwáábohíjcyá memúnaa ijraéémuke. Aabéhjáa nehíjcyá ímityú iícyahíjcyánéhjɨ́ iɨ́hvéjtsóne ditye ɨ́mɨánejcúvuréjuco ipájtyéne ílluréjuco itsójtsótsámeíki. 25 Aabéhjáa teene íuwáábó nɨjkévaríjyuco íjcyaabe nééhií: "Tsá muurá o íjcyatú eene ámuha meɨ́tsúcunúhíjcyaábe. Táhboonétúi ihdyu úwáábóiíbye. Áábeke muurá tsá íjtyúhápáájɨ́ubáré o tácóriúcúityuróne."

26 Ehdúhjáa iñétsihdyu Páávoro nééhií:

—Ámuúha, Aavaráaúvúj tsɨiménémúháábema múhdumé tsíjtye múnaa Píívyéébeke cáhcujtsómej, muurá pajtyété uwááboju méwáábyuta. 27 Muuráhjáa Jerotsaréeri íjcyame memúnaa íavyéjujtémáyé tsá wáájácutú diibyéjuco Mépájtyetétsoobe Jetsóó íjcyane ténevá wáyeéévéjcoojɨ́vadúné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáá uwááboju dííbyedítyú íhjyuváné éévehíjcyaróme. Aamée muurá íllure ɨ́cúbahrá dííbyedi tsúúcajátújuco tene dííbyedítyú néméidyújuco. 28 Tsáháturóhjáa ɨ́ɨné imítyúné dibye méénutú téené hallútú ditye dííbyeke llííhyánúiyóne. Árónáacáhjáa nééme Piráátoke dibye illííhyánútso dííbyedívu. 29 Ehdúhjáa dííbyedítyú tene cáátúnúmeídyújuco ditye méénune dííbyeke. Áábeúvú ɨitémehóhjáa tsíjtyeréjuco páwachéketu iñíítyétsóne cúúune. 30 Áróóbekée muurá Píívyéébere bóhiitsóhi. 31 Aabéhjáa píváijyúvá bóhówáávehíjcyá Gariréatúhjáa Jerotsaréevu dííbyema péhíjcyámedívu. Aame muurá íñe úúbállehíjcyá mɨ́amúnáake dííbyedítyu.

32 Aane íñe ámúhakye muha méúúbállehíjcyá ɨ́mɨá uwááboju tsúúcajátújucóhjáa méihdé múnáaúvuke úúbállémeíhijcyáne. 33 Muuráhjáa meke diityéúvúj tsɨiménémúháábeke iñéhdújuco Píívyéébe bóhiitsóné Jetsóoke. Muurá Tsááamóháámɨtu nééneé: "Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó bóhiitsóhi." 34 Ehdúhjáa Píívyéébe néé dííbyeke ibóhɨ́ɨtsoíñé dííbyej pi ɨ́ɨcúbáhrámeítyuki. Áhdure idyé tsiiñe neébe: "Ámúhakye ó pɨ́ábóo panévatúré Dabíiúvukée o néhdújuco." 35 Téhdure idyé tsiiñe Tsááamóháámɨtu nééneé: "U íjcyátúcoocájɨ́ɨva néhi dɨ́ɨicúve múnáajpi íjcyáábej pi tóócuúhi." 36 Aanéhjáa

muurá diibye Dabíiúvuke Píívyéébe iñéhdújuco ímí ɨ́ɨcúvehíjcyáné mɨ́amúnáake dibye íjcyáijyu íjcyámeke. Aabéhjáa muurá dsɨ́jɨ́véébeke cáániúvú úniutu ditye cúúúúbej pi ɨ́cúbáhrámeíhi. 37 Áánetúu Jetsóoke Píívyéébe bóhɨ́ɨ́tsóóbej pi tsá ɨ́cúbáhrámeítyúne. 38 Aane ihdyu ámuha tamúnaa méwaajácúiyá diibyée dsɨ́jɨ́vénej tééveri tsúúca pámeere mɨ́amúnáá imítyuháñé Píívyéébe ábájɨ́ɨ́véné uwááboju. 39 Aane muurá íñe múhdumé dííbyeke cáhcújtsómé imítyuháñé tsúúca ábájɨ́ɨ́vémeíhi. Áánetu teene cáhcújtsotúmé Píívyéébéhjáa Moitséeúvuj tééveri méénúné taúhbajúré úráávyehíjcyámé imítyuháñé tsá ábájɨ́ɨ́vémeítyúne. 40 Ahdícyane téɨɨbúwá méíjcyaco. Ámúhakye pajtyédíñé éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa íllu nééneé:

41 Ámuúhaj, múúnedi íllure úúhɨ́vatéhijcyámej, wa ihdyu méwágóóóvecoj.
Muurá ɨ́htsútuube Píívyéébe o íjcyaabe panéváré o méénune tsaate ámúhakye úúballéjúcooróné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne.

42 Ehdúhjáa Páávoro pihcyáávéjá pañévú úwáábóné tsujáávevu tsaate dííbyeke néé tsiiñe dibye wáyeéévejcóójɨ́ itsááne iúwááboki. 43 Áánemáhjáa diityétsima nahbévahíjcyámé Píívyéébeke ímí úráávyehíjcyámé jodíómuu, tsijtye jodíómú íjcyátúmedítyuu, íjcyame. Áámekéhjáa túkévétsohíjcyamútsí Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju dityétsí úwaabóné ímí diityéké búuuvémé diityétsikye náhbévámeke. Aamútsíhjyáa nehíjcyá diityéké Píívyéébé pɨáábori ímí ditye iúráávye dííbyeke.

44 Átsihdyúhjáa tsííñé tsemáánaréjuco déjúcóóvéneri wáyeéévejcóójɨ́ íllúhwu pácoomí múnaáré dóbééverá Píívyéébé uwááboju illéébúcunúki. 45 Ááneríhjyáa avyéjujte mítyane iñómíutááváne Páávoródítyú ihjyúvá dííbyé uwáábó icyátúhtsónema. 46 Áámekéhjáa núhnévétumútsíyé diibye Páávorómá Benabéemútsí nééhií:

—Muurá ihdyu tehdújúcooro íñe Píívyéébé uwááboju Jetsóodítyú íjcyane mee jodíómudítyú úwáábómeí tujkénújúcooróné tsá ámuha meímílletú mecáhcújtsóne meímíbaavyéné múijyú medsɨ́jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ́ ámuha meújcuki. Áánéllii muhtsi mepéé jodíómú íjcyátúme éllevu diityékeréjuco muhtsi meúwááboki. 47 Muurá Píívyéébe íhjyú uubálle múnáaj tééveri nééhií:

Ukée ó picyóó peetédú u néébedítyú pajtyété uwááboju itsújááve pámeere ííñújiri íjcyáné mɨ́amúnáadívu.

48 Ehdúhjáa dityétsí nééneri jodíómú íjcyatúmé ímíjyuuvéhi. Aaméhjáa nehíjcyá Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju ɨ́mɨááné íjcyane. Áánemáhjáa cáhcujtsómé eenée múhdumé múijyú ɨdsɨ́jɨvéítyúne bóhɨ́ iújcúíñejcúvuréjuco pájtyeme. 49 Ehdúhjáa tééné iiñújiri úwáábómeíñé Ávyéjúúbedítyú íjcyáné uwááboju. 50 Árónáacáhjáa pihcyáávéjá túkevéjtsojtémá ɨ́htsutúmé íjcyáné walléémú néé técoomí avyéjujtéké diityémá tsaméhjɨ́ iíjchívyétso diityétsikye tétsihdyu. Ahdújucóhjáa ditye íjchívyetsóné diityétsikye tééné iiñújitu páhduváré idyárɨ́ɨvémútsikye. 51 Áánélliihyéhjáa ílluréjuco dityétsí diityédívú íjtyúhááñe ííñú ipíchóújcóne pééne Icóónióvu. 52 Árónáacáhjáa ihdyu tétsíi múnaa múhdumé tsúúca Jetsóoke cáhcújtsómé pañe Píívyéébé Apíichó íjcyame mítyane ímíjyuuvéhi.

Páávorómútsí Benabéema Icóóníori

14 1 Aamútsíhjyáa Páávorómútsí Benabéema teene Icóóníori íjcyáné pihcyáávéjá pañévú úwáábohíjcyáné mítyame cáhcujtsó imúnaa

jodíómu. Áhduréhjáa tsíjtye múnaa íjcyarómé cáhcujtsóhi. 2 Árónáacáhjáa tsaate jodíómú cáhcújtsotúmé bóijcyú jodíómú íjcyátúmeke ditye icyáhcújtsótuki. Aaméhjáa ditye néhdújuco tsáríllehíjcyáné cahcújtso múnáake. 3 Áróné pañéhjáa tsúúcajái tétsii íjcyamútsí úwáábohíjcyá Píívyéébedívú icyátsɨpáávéne ɨ́ɨnerí núhnévétumútsi. Áámútsikyéhjáa pɨ́ááboobe dííbyé ɨhnáhoori dityétsí méénúráityúronéhjɨ imyéénuki. 4 Áánáacáhjáa técoomí múnaa ílluréjuco dówaavéne. Tsaatéhjáa pajtyé uwáábojté icyánejcúvu. Áánetúhjáa tsijtye coévá cáhcújtsótúmema. 5 Áánélliihyéhjáa jodíómuu, tsijtye jodíómú íjcyátúmee, íjcyame íavyéjujtémá pítyácójcatsí diityétsikye páhduváré idyárɨ́ɨvémútsikye néwayúúnevu iáámuíñe. 6 Aanéhjáa iwáájácúne úmɨ́vamútsí Ricaóóniá iiñújɨvu. Aamútsíhjyáa úwáábohíjcyá tééné iiñújɨri Ríítaraa, Déébeé, íjcyácoomícyuri. 7 Téhduréhjáa úwáábohíjcyamútsí hállúcuri íjcyámeke.

Páávoróké néwayúúnevu ditye áámune

8 Aanéhjáa Ríítarárí íjcyaabe tsaapi ɨtsɨ́ɨmávámeítsihdyújuco úllétuúbe. 9 Aabéhjáa lleebúcunúhijcyá Páávoro úwaabóne. Áábekéhjáa Páávoro iájtyúmɨ́ne waajácú dibye ɨ́mɨááné cáhcujtsóné Píívyéébe dííbyeke ímíjpyetétsoíñe. 10 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Díjyocúúve. Ahdújucóhjáa iíjyócúúvénemáyé dibye úllene. 11 Ááneríhjyáa teene Ricaóóniá iiñújɨ múnaa iúllévenúne néé íhjyúrií:

—¡Píívyéébemútsíhya íñe méhdivu niityé mɨ́amúnáajtétsidívú iípívyéévénema!

12 Ehdúhjáa iñééne Benabéeke meménúmé ‘Jóópite’ némeíñé mɨicúrúwake icyáánívahíjcyáábe déjutu. Áánetúhjáa Páávoróké meménúmé tsijpi ‘Meecóório’ némeíñé mɨicúrúwa déjutu ímichi dibye íhjyúvahíjcyánélliíhye. 13 Áijyúhjáa diibye ‘Jóópite’ némeíñé mɨicúrúwake cáánívahíjcyaabe llúúváábé duurúvaja técoomí lleehówá úníuríye. Aabéhjáa tsivá ócájimútsikye wajcóháñetu iícyáávétsómútsikye. Áámútsikyéhjáa tsaméhjɨ́ imíllerá illííhyanúné tééneri Páávorómútsikye ɨ́ɨ́cúveki. 14 Aanéhjáa iwáájácúne íwajyámúúné dóváríjcyómeímútsí tsárí ehdu ditye méénúiyóné diityétsikye pájtyénélliíhye.

15 Áánemáhjáa ɨ́ɨcúi diityé éllevu ipyééne neemútsi:

—¿Aca ɨ́veekí ámuha ehdu mémeenúhi? Áánerá ámuhádúré muhtsi mɨ́amúnáajtétsi. Aamútsíi muurá íñe ámúha éllevu muhtsi metsáá ámúhakye meúwáábo ehdu nénehjɨ ámuha meúráávyehíjcyáné meɨ́hvejtsóne Píívyéébekéréjuco ámuha meúráávye páneerée íévéhóówari íjcyánéhjima ííñujɨ tééjɨ́ hallúrí íjcyáméhjɨmájuco núpácyó pañe íjcyámeke ípívyejtsóóbeke. Diibye ihdyu meke bohɨ́ívú ajcúhi. 16 Dííbyerée muurá éíjyuúvú mɨ́amúnáake ɨ́hvejtsómé ícyahíjcyá iímillédu. 17 Árónáacáa ɨ́ihnáhoovu diityéké úújétsoobe panévatúré diityéké ɨpɨ́ááboneri. Dííbyere muurá mééma nííjyáhañe állétsóneri mebájtsoháñé tsaímíyé píívyene meóóvéne méícyahíjcyá tsaímijyúúre.

18 Ehdúhjáa dityétsí néérónáa imíllerómé diityétsikye ɨ́ɨ́cuvéné ócájimútsikye icyóvájtsóneri. Árónemáhjáa ɨ́hvejtsóme.

19 Áánáacáhjáa tétsihvu wajtsɨ́mé tsijtye jodíómú Ajtiokííaa, Icóónioo, íjcyácoomícyutu tsáámeé. Aaméhjáa diityétsí hallúvú diityéké állívánéllii

Páávoróké aamúmé néwayúúnevu. Áábekéhjáa ‘tsúúca dsɨ́ jɨ́veébe’ iñééne lliúcuíñúmé técoomítyú ɨ́ɨ́wávuú. 20 Áábé hallúvúhjáa tétsíí cahcújtso múnaa mɨ́caavérónáa iácúúvéne tsiiñe peebe diityémá técoomívu. Ááné tsiíjyúhjáa Déébévuréjuco dityétsí pééneé.

21 Aamútsíhjyáa téhulle úwaabóné mítyame cáhcujtsóhi. Átsihdyúhjáa óómimútsí úwáábomútsíyé Ríítaraa, Icóónioo, Ajtiokííaa, éhdú coomívari ijcyáné cahcújtso múnáake. 22 Diityékéhjáa tsápɨ́tsohíjcyamútsí ditye ímíñeúvú iúráávye Jetsóoke icyáhcujtsóne. Áhduréhjáa nehíjcyamútsí diityéké ɨ́miáánéjuco mítyane meɨ́cúbáhrámeíñé nɨ́jcáutu meúcaavéné Píívyéébé avyéjuvu. 23 Téijyúhjáa meménuhíjcyamútsí pacóómivárí íjcyáné cahcújtso múnáá túkevéjtsojte íjcyáímyeke. Ááné boonéhjáa tsaméhjɨ́ májchotúmé Píívyéébema ihjyúvá dííbyeréjuco diityéké ityúkévéjtsoki.

Páávorómútsí Ajtiokííavu óómiñe

24 Aamútsíhjyáa Pitsíídiá iiñújɨtu péémutsi úújeté Pajpííriá iiñújɨvu. 25 Aamútsíhjyáa Pééjéri iúwáábohíjcyátsihdyu idyé péé Atááriá coomívu. 26 Átsihdyúhjáa íwákimyéí ɨnɨ́jkévátsihdyu tsahííyiyéjuco dityétsí óómiñe Ajtiokííavu, tétsihdyúu teene Píívyéébé wákimyéivu diityétsikye ditye wállótsihvu. 27 Aamútsíhjyáa cahcújtso múnáake úúballé muhdú Píívyéébe diityétsikye panévatúré pɨ́ áábohíjcyáne. Áhduréhjáa úúbállemútsí dibye pɨ́ áábóneri jodíómú íjcyáturómé cáhcujtsóné Jetsóodítyú íjcyáné uwáábojuu. 28 Áámemáhjáa tsúcájá íjcyamútsi.

Jerotsaréevu ditye dóbeevéne

15 1 Áijyúhjáa tsaate Jodéá iiñújɨtu teene Ajtiokííavu pééme tétsíí cahcújtso múnáake úwáábohíjcyá Moitséeúvú uwáábojuu néhdu kíhdyahɨ́rótsámeítyúmé pájtyetéityúne. 2 Ááneríhjyáa diityémá Páávorómútsí táhjájcatsíhi. Ááné boonétúhjáa tsaméérejuco cahcújtso múnaa íhjyúvájcatsíñé dityétsí Jerotsaréevu tsaatémá ipyééne idyé iíhjyúva tééneri técoomí cahcújtso múnáá túkevéjtsojtémá uwáábojte íjcyámema.

3 Aaméhjáa pééme pajtyé Peníítsiámá Tsamááriá iñújɨ́ɨcutu. Aaméhjáa úúballé imúnáake jodíómú íjcyatúmé Píívyéébeke cáhcujtsóné muhdú iícyahíjcyanéhjɨ́ ɨ́ɨ́hvéjtsónema. Ááneríhjyáa tétsíí cahcújtso múnaa mítyane ímíjyuuvéhi.

4 Aaméhjáa Jerotsaréevu úújetémeke tétsíí cahcújtso múnaa tsaímíyé waatsúcúpejtsóhi. Áámekéhjáa úúballémé páneere muhdú Píívyéébe diityéké pɨ́ áábohíjcyáné panévatúre. 5 Áijyúhjáa tsaate paritséómudítyú tsúúca Críjtoke cáhcújtsorómé néehií:

—Múu eene jodíómú íjcyatúmé cáhcújtsómedívú ikíhdyahɨ́rótsóne táuhbá ditye Moitséeúvú uwáábojuu iúráávyeki.

6 Áánélliihyéhjáa pámeere uwáábojtémá túkevéjtsojte dóbeevé téeneri iíhjyúvaki. 7 Aaméhjáa mítyane téeneri táhjájcatsíñé nɨ́jcáutu Péédoro iíjyócúúvéne néehií:

—Ámuúha táñahbémuj, muurá ámuha méwaajácú tsúúcajátújucóhjáa oke Píívyéébe ámúhadítyú imyéménúúbeke pícyoone o úúbállehíjcya ɨ́miáájú pajtyéteju jodíómú íjcyátúrómeke ditye téhdure icyáhcújtsoki. 8 Aabée muurá Píívyéébe ɨ́iná túhúúllétuube téhdure diityé pañévú picyóó

Íapíichó mépañévúu ipícyohdu. Ááneríi úújétsoobe téhdure diityéké iwájyune. 9 Áámekée ímíbájchoobe Críjtoke ditye cáhcújtsónéllii muhdúhjáa meke iímíbajchódu. 10 Ehdúu Píívyéébe diityéké ímíbajchó Críjtoke ditye cáhcújtsónélliíhye. Áámeke ¿ɨveekí ámuha méimíllé íllure metúhujtsóné méihdé múnáaúvúu íjcyarómé ímí úráávyehíjcyánejɨɨva ditye iúráávye Moitséeúvú uwááboju, pane meíjcyarómé tene néhdu meíjcyáíyónejɨɨvari? 11 Aame muurá tsaméhjɨ diityémá tsúúca mépájtyetéjucóó apááñéré Críjtóo méhdi ɨɨdáátsóvéne mééma méénune mecáhcújtsónélliíhye. Tsá ɨnehjɨ meméénúneri mepájtyetétúne.

12 Ehdúhjáa Péédoro néénéllii cúúvéhulléréjuco ditye lléébúcunúné Páávorómútsí úúballéné muhdúhjáa Píívyéébe méénúráityúronéhjɨ diityétsij tééveri méénuhíjcyáné jodíómú íjcyátúrómé pañe. 13-14 Aamútsíhjyáa ɨhveténé boone Jacóóboréjuco nééneé:

—Ámuúha táñahbémuj, cáhawáá idyé táicyánéjcutu ámúhakye o néé peíyené Tsimóo Péédoro meke úúballéjucóóné muhdúhjáa Píívyéébe téhdure jodíómú íjcyátúrómedívú íuwááboju úújetétsóné múhdumé teene cáhcujtsómé dííbyeéjté iíjcyaki. 15 Muuráhjáa dííbyé ihjyú uubálle múnaa cáátunúné íllu nééhií:

16-17 Bóónétu tsiiñe ó tsaá Dabíiúvú avyéjúu tútávaavéné dííbyéj
tsɨiménémúháábemáyéjuco o ímíbájcho téénetu pámeere mɨamúnaa
iwáájácúne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ɨɨbúwááve múhdumé dííbyé
wáábyutájté íjcyame.

18 Ehdu neebe Píívyéébe tsúúcajátújucóo ɨɨjtsámeíñe.
Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa caatúnúhi.

19 Áánéllii ámúhakye o néé tsáháubá menééityuró jodíómú íjcyáturómé Píívyéébeke úráávyémeke ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávye diityéké tééneri metúhújtsótuki. 20 Árónáa ihdyu íllure mécaatúnuú diityémá ditye ílluune imyéénújúcóótuki: Tsá ditye dóóityú níjcyotájteke ɨɨcúvémeíñé iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjɨma dómácójcatsíityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsɨjɨvéné iyámeke; tsá ditye dóóityú túјpacyo. 21 Muuráhjáa tsúúcajátújuco pacóómiváríyé tsaate úwáábohíjcyáné téénetu Moitséeúvú uwááboju néhdújuco. Aanéjuco muurá ténevá wáyeéévéjcoojɨvádú éévémeíhijcyáné pihcyáávejááné pañévu.

22 Ehdúhjáa Jacóóbó néénéllii pámeere tétsíí cahcújtso múnaa, uwáábojtee, túkevéjtsojtee, íjcyame néé tsaatéké íhdityu iwállooíñé Ajtiokííavu Páávorómútsima. Áánemáhjáa meménúmé Tsíírámútsikye Jóódáma dííbyere ‘Batsabáa’ némeííbyema ityújkevééllémútsikye. 23 Áámútsimáhjáa waajácuháámɨ iwállóháámɨ pañe néémeé:

“Muha íílle pámeere cahcújtso múnaa meíjcyame ámúha éllevu íhjyu méwallóó jodíómú ámuha meíjcyatúmé Tsííriá iiñújiri íjcyacóómí Ajtiokííari ámuha meíjcyáme éllevu, áhdure hállúcu múnáa éllevu. Áhdure idyé Tsiríítsiá iiñújɨ múnáá wáábyuta téhaámɨ. 24 Aame muha méwaajácújucóó muha mewállootúméré ámúha éllevu ipyééne íllure ámúhakye máváríchohíjcyáne. Ámúhakyévá muurá nehíjcyámé Moitséeúvú uwááboju néhdu ámuha mekíhdyahɨrótsámeíki. 25 Áánéllii muha ímíñeúvú meɨ jtsámeíñe múúhadítyú meméménúmútsikye méwallóó ámúha éllevu muha maávyejúúllehíjcyamútsí Páávorómútsima. 26 Diityétsíi

muurá Páávorómútsí ápichó néérónehjɨvú pájámeíhijcyá Máavyéjuube Jetsocríjtoke iwájyúnélliíhye. 27 Áámútsima muha méwallóó ámúha éllevu Tsíírámútsikye Jóódámaá. Aamútsí ihdyu óvíi ímíñeúvú ámúhakye néé muhdú téhaamɨ pañe íjcyáné túkevéjtsoju nééneé. 28 Aane mítyane ámúhakye muha metúhújtsótu apáhdyúré Píívyéébé Apíichó múúhakye túkévéjtsóneri ámúhakye muha menééhií: 29 Tsá múu dóótu níjcyotájteke ɨɨcúvémeíñé iyámeke. Áhdure tsá múu dóótu dótsohcáorii, majcánurii, dsɨjɨvéné iyámeke. Tsá múu tsíjtyéhjɨma dómácójcatsítyúne. Áhdure tsá múu túpacyo dóótune. Aane tehdu ámuha meíjcyáhajchíí ímí tehdújuco ámuha meíjcyaíñe. Áyu wáí meíjcyaj." Ehdúhjáa iñéhaamɨ wallóómé Ajtiokííari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu.

30 Aanéhjáa tsúúca técoomívú iúújeténe ipíhjyúcúmeke ájcumútsí téhaamɨvu. 31 Áhaamɨhjáa iéévéne mítyane ímíjyuuvéme. 32 Ááné boonétúhjáa diityéké úwáábomútsí Píívyéébé ihjyu diityéké téeneri éhnííñevu itsápɨjtsoki. Piivyétemútsíhjyáa iúwaabóne. 33 Aamútsíhjyáa tsúcájáhréjuco diityémá iíjcyátsihdyu úúballé diityéké ílluréjuco ióómiíñe. Áánélliihyéhjáa pítyajcómé dityétsí tsaímíyé ióómiki. 34 Árónáacáhjáa Tsííra tétsihvúré cóévánáa Jóóda iiyéjuco óómiñe. 35 Áhduréhjáa Páávorómútsí coévá tétsihvúré Ajtiokííavu. Aamútsíhjyáa tétsíi múnáama úwáábohíjcyá Píívyéébé uwááboju.

Páávoro tsiiñe uwáábovu péeneé

36 Átsihdyúhjáa pívájcoojɨvájuco pájtyénetu Páávoro Benabéeke néehií:

—Cána majo ááhɨvemútsíyé mepéé éhnée Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju úwáábomútsíyé mepéhíjcyá coomíjɨri íjcyáné cahcújtso múnáake mewáájácu muhdújuco ditye úraavyéne.

37 Áijyúhjáa Benabéé imíllerá tsiiñe Jóáa péene diityétsima dííbyere 'Máácoó' némeííbye. 38 Árónáacáhjáa Páávoro tsá ímílletú dibye péene diityétsima dibyéhjáa Pajpííriá coomívú diityétsidítyú cóévánélliíhye. 39 Ááné hallútúhjáa itsɨpájújcatsíñe ílluréjuco dityétsí dówaavéne. Ááné boonéhjáa Benabéé diibye Máácóke iújcúúbema péé tsahííyí Chííperévu. 40 Áánetúhjáa Páávoro Tsíírákeréjuco újcune dííbyema ipyéékií. Áámútsí hallúvúhjáa tétsíí cahcújtso múnaa Píívyéébeke piáábó táúmeí ímí dityétsí ipyéékií. 41 Aamútsíhjyáa pehíjcyá Tsííriámá Tsiríítsiá iñújɨɨcuri íjcyáné cahcújtso múnáake tsápɨjtsomútsíye.

Páávorómútsikye Tsííráma Timotéó náhbenúne

16 1 Aamútsíhjyáa Páávorómútsí Tsííráma úújeté Déébeé, Ríítaraa, íjcyácoomícyuvu. Átsiíhjyáa ájtyúmɨmútsí tsaapi cahcújtso múnáajpi Timotéoke. Dííbyéj tsɨijúhjáa jodíómulle íjcyalle idyé cahcújtso múnáalle. Áánetúhjáa cááni gríéégómuúbe. 2 Áábedítyúhjáa Timotéodítyú tétsíí cahcújtso múnaa nehíjcyá ɨmɨáábé dibye íjcyane. 3 Áábekéhjáa Páávoro imíllé itsájtyene dibye iñáhbénu dííbyeke. Árónáacáhjáa pámeere waajácú cááni gríéégómuube íjcyánéllii dibye kíhdyahɨrótsámeítyúne. Áánélliihyéhjáa tujkénúi dííbyedívú kíhdyahɨrótsoobe imúnaa jodíómú méénuhíjcyádú tééné hallútú diityémá ímityúné iíjcyátuki. 4 Aaméhjáa ipyéhíjcyátsɨhjɨ múnáake úúbállehíjcyá muhdú Jerotsaréeri íjcyáné uwáábojte túkevéjtsojtémá diityéké

úwáábohíjcyáné muhdú cahcújtso múnaa íjcyáiyóne. 5 Aanéhjáa illéébóne
Píívyéébeke cáhcujtsómé llíyaaté éhnííñevu mítyaméjuco.

Naavédú nééné pañe Matsedóónía múnáajpi Páávoródívú bóhówaavéne

6 Aaméhjáa Píívyéébé ihjyu Áátsiá iiñújĭ úwáábóíyónáa dííbyé Apíichóré
diityéké túkévéjtsónej péévé tsá ditye úwáábotú tééné iiñújı múnáake.
Áánélliihyéhjáa Pírííjiámá Garáátsiá iñújĭĭcutúré pajtyéme. 7 Aaméhjáa Míítsiá
iiñújĭ watsíívyevu úújetémé imíllerá ipyééne Bitííniá iiñújıvu. Arónáacáhjáa
téénere Píívyéébé Apíichó Jetsóópe diityéké ájcune túkévéjtsónej péévé
idyé tsá ditye téhullévú péétune. 8 Áánélliihyéhjáa tsapéhdú Míítsiá iiñújıtu
pájtyeme úújeté 'Tóróóaá' néméí mujcóvújuco. 9 Átsihvúhjáa Páávoródívú
pejco naavédú nééne bóhówáávéné pañe Matsedóóniá iiñújı múnáajpi
dííbyeke nééhií: "Muúbej, Matsedóóniá iiñújıvu metsááne múúhakyéréjuco
méuwáábo." 10 Ehdúu nééne dííbyedívú bóhówáávéné boonétú muha mepéé
téhullévú Píívyéébere múúhakye wállóhullévú muha meúwáábokı.

Páávorómú Pirípori

11 Aamée Tóróóatu muha tsahííyí mepéé tsapéhdú Tsamotáráátsiá
caapáhovújuco. Ááné tsiíjyúu muha méúújeté Néááporívu. 12 Átsihdyúu
muha mecóhbaavémé méúújeté romáánómúhjáa Matsedóóniá iiñújĭ
pañévú íhcyóómi ípívyéjtsocóómí Pirípovu tééné iiñújĭ avyéjú coomívu.
Ácoomíyíikyée tsúcájá muha méícyahíjcyáhi. 13 Aamée muha wáyeéévejcóójĭ
mepéé Píívyéébema ditye íhjyúvahíjcyátsihvu téhí úniúvu. Átsihvúu muha
méúwaabó walléémuke múúhadívú píhcyáávémeke. 14 Áámé pañée íjcyalle
Tiatíírá cóómi múnáalle Ríídia ĭmiá wajyámúúné duujĭnuúdú néjáhjĭ nahjĭhe
múnáalle. Aalléhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píívyéébeke úráávyehíjcyárolle
botsíi dííbyere pĭáábóneri cáhcujtsó Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju Páávoro
úwaabóne. 15 Aallée ílluréjuco tsójtsótsámeíñé pámeemáyé ihyájkímuma.
Ááné boonétúu múúhakye neélle:

—Áyu cána tahjyávú mepe ĭmiááné Píívyéébeke o cáhcujtsóné ámuha
menéhajchííjyu. Ehdúu múúhakye iñééne ihjyávú itsájtyémeke tétsihvúréi
coévátsolle.

16 Áhdurée tsáijyu Píívyéébema ditye íhjyúvahíjcyáhullévú muha mepééme
méúújeté bádsĭjcájadívú naavénéhjáa ípañe íjcyáábej tééveríyé ıiná pájtyeíñé
wáájácuhíjcyálledívu. Aalléhjáa tsaaté hójtsĭ pañe íjcyalle mítyane dsĭĭsike
úcuhíjcyá diityémá tééné hallúvu. 17 Aallée múúha déjutu tsáálle nehíjcyáhi:

—Íjtye muurá ĭhtsútuube Píívyéébé wákimyéi múnaa ámúhakye pajtyéteju
úwáábohíjcyáhi.

18 Ehdúu múúhakye nehíjcyalle píváijyúvájuco. Áánéj taíchoríi Páávoro
ílluréjuco úhbane dííllé pañe íjcyaabe naavéneke. Íllúu neébe:

—Uke o néé Jetsocríjto mémeri áállé pañétú u íjchívyeki.

Ahdújucóo dibye íjchivyéné teenémáyé díílledítyu.

19 Áánélliihyée íavyéjujte ĭĭné hallúvucó ıdsĭĭdsıvájúcóóítyúné maatyóbá
diityétsí Páávorómútsikye iékéévéne tsajtyé técoomí avyéjujté éllevu.
20-21 Áámútsikyée diityédívú iúújetétsóne néémeé:

Íjtyetsi jodíomútsí ¿ĭveekí méhcóómí pañe páhduváré nénehjı
úwáábohíjcyá tehdu mee romáánómú teene mecáhcújtsóíyónejĭĭvari?

22 Áaneréjucóo pámeere néene ɨmiááné tehdu dityétsí méénuhíjcyáne.
Áánélliihyée awáá ávyéjute diityéké táuhbá ditye íwajyámúúné
ityácórɨ jcómútsikye iwápáájcoki. 23 Ahdújucóo ditye diityétsikye imyéénúne
icyúvéhoojánúmútsidívú téhmetsóné tééjá tehméébeke. 24 Áánélliihyéhjáa
tsíhyooja pañe íjcyáhóójá pañévú iúácómútsikye úméhewávú ɨhdótsoobe
ítyújkejɨɨnetu.
25 Aamútsíhjyáa téhoojá pañe íjcyamútsí Píívyéébema ihjyúvahíjcyá
pécójpiinéjuco meíjcyárónáaáca. Téhduréhjáa dííbyeke idyúúruváné
dityétsí májtsiváné tsijtye teene cúvéhóójari íjcyame lleebúcunúhijcyáhi.
26 Árónáacáhjáa peecútéré tétsii úúvécunúneri lléhowááné páhyúbáné
tujkéveri pámeere tééjari íjcyámedítyú úwáñehííñé cóhribáhi. 27 Áánáacáhjáa
tééjá tehméébé icyúwátsihdyu ájkyeebe iitécunú páneere lléhowááné
páyújcatyéne. Aanéhjáa ijtsúcunúúbé tsúúca ditye úmiváne. Áánélliihyéhjáa
ícyávaájcó újcuube illííhyánúmeíki. 28 Árónáacáhjáa Páávoro nééhií:
—Ehdu bo méénúmeídíñej, íjtyérero muúha.
29 Áánélliihyéhjáa peete ipɨúváne ɨɨcúi diityétsi éllevu peebe
íllityécunúúbére. Áánemáhjáa mɨmóúúvetéébé diityétsí lliiñévu.
30 Áánemáhjáa ílluréjuco dibye iíjchívyétsómútsikye nééneé:
—¿Aca muhdú ó pájtyetéiyáhi?
31 Áánélliihyéhjáa dííbyeke neemútsi:
—Ávyéjuube Jetsocríjtoke pámeere dihyájkímuma mécahcújtsó ámuha
mépájtyetéki.
32 Ehdúhjáa dííbyeke iñétsihdyu úwáábomútsí dííbyeke pámeere
ihyájkímumájuco. 33 Aabéhjáa tépejco nijtyú diityétsikye ditye túúvátsonéhji.
Áánemáhjáa ílluréjuco dibye diityétsidívú tsójtsótsámeíñé diitye
ihyájkímumájuco. 34 Átsihdyúhjáa diityétsikye ihjyávú itsájtyémútsikye
májchotsóme. Aaméhjáa mítyane ímíjyuuvé Píívyéébeke tsúúca icyáhcújtsóneri.
35 Ááné tsitsɨɨvevúhjáa técoomí avyéjujte wallóo tehmé múnáake ditye
iñééte diibye cúúvéjá tehméébeke ílluréjuco dibye iíjchívyétso diityétsikye.
36 Ahdújucóhjáa ditye dííbyeke nééténéllii neebe Páávoróke:
—Ávyéjujtévá néé ámúhtsikye o íjchívyétsoki. Ahdícyane wa ílluréjuco mepej.
37 Árónáacáhjáa Páávoro néé diityéke:
—Muurá íñe múhtsikye iiná néétuméré mɨamúnááj piinévú
iwápáájcómútsikye cuvéjaanú romáánómúejtétsí téhdure muhtsi meíjcyáné
waajácúháámima meíjcyámútsikye. Aame ¿ɨveekí imíllé múhtsikye
iíjchívyetsóné teevétaríye? Aane tsá muhtsi áyánéwu meímílletúne. Óvíi
ihdyu iiye itsááne múhtsikye ijchívyetsóváme.
38 Ehdúhjáa dityétsí néene úúbálletémé ávyéjujtéke. Ááneríhjyáa mítyane
íllityémé romáánómúejtétsí iíjcyáné waajácúháámima dityétsí íjcyáneri.
39 Áánélliihyéhjáa diityétsi éllevu ipyéene ɨdátsójkímyeímyé diityétsidívu.
Áánemáhjáa choocóréjuco ditye wálloone técoomítyu. 40 Aamútsíhjyáa
teene cúúvéjatu íjchívyemútsí Ríídiá javu úújetémútsí cahcújtso múnáake
itsápɨtsohíjcyátsihdyu ílluréjuco pééneé.

Tetsaróónicárí ditye íiborɨvaténe

17 1 Aaméhjáa Páávoroo, Tsííraá, Timotéoo, éhdume péhijcyámé
pajtyé Ajpííporii, Aporóóniaa, íjcyácoomícyutu. Átsihdyúhjáa

pééme Tetsaróónicávú úújetétsihyi íjcyaja imúnaa jodíómú pihcyááveja.
2 Áájá pañévúhjáa wáyeéévejcóójɨ Páávoro imyéénuhíjcyádú úwaabóhi.
Ehdúhjáa ténevá wáyeéévéjcoojɨvádú úwáábohíjcyaabe pápihchúújyúva.
3 Úúbállehíjcyaabéhjáa diityéké Pííyéébé ihjyú uubálle múnaáhjáa
cáátúnuhíjcyáné néhdújuco Críjto ɨɨcúbáhrámeítsihdyu dsɨjɨveebe tsiiñe
bóhiɨɨne. Téhduréhjáa nehíjcyaabe diityéke:

—Muurá diibyéjuco Jetsóó Mépájtyetétsoobe íjcyáábedítyú ámúhakye o
úúbállehíjcyáne.

4 Ehdúhjáa Páávoro néénéllii tsaate imúnáadítyú tsúúca cáhcujtsómé
diityémá nahbévahíjcyáhi. Téhduréhjáa mítyame gríéégómudítyú cáhcujtsó
ɨmiáámé íjcyame tsúúcajátújuco Píívyéébeke úráávyehíjcyáme. Áhduréhjáa
diityédítyú walléémú avyéjúméhjɨúvú nééme cáhcujtsóhi. 5 Ááneríhjyáa
tééjá túkevéjtsojte cáhcújtsotúmé iñómíutááváne juváñeri átéréejte óvéhe
múnaa péhíjcyámeke iújcúmema técoomí múnáake iííbórɨnútsihdyu Jatsóo
jávú péé Páávorómútsi néhcovu diityétsikye itsájtye técoomí avyéjujté
éllevu. 6-7 Aaméhjáa diityétsikye iájtyúmɨtúnéllii diibye Jatsóokéréjuco
tsijtye cahcújtso múnáama tsájtyene diityé éllevu. Áámekéhjáa diityédívú
iúújetétsóne néémeé:

—Éhne mɨamúnáake tútávátsohíjcyamútsíhya Páávorómútsí Tsíírama
wájtsɨmútsikye áánu Jatsóó ihjyávú tsaímíyé iwáátsúcúpéjtsóne tsaméhjɨjuco
íhjyuváné ímityúné mee romáánómú avyéjúúbé taúhbajúúnetu. Nehíjcyámé
tsijpívá ávyéjuube íjcyane Jetsóo.

8 Ehdúhjáa ditye nééne técoomí avyéjujtémá tsijtye tétsii íjcyámeke
múhdurá pajtyéhi. 9 Árónáacáhjáa diitye Jatsóómú múu áhdómeídyú meenú
ditye iácádsɨjcaáyo diityéke. Ahdújucóhjáa ditye ácádsɨjcaáyóne.

Páávorómú Beréari íjcyane

10 Áijyúhjáa tépejco cahcújtso múnaa ijchívyetsó Páávoroo, Tsííraá,
íjcyámútsikye diityétsí ipyéé Beréavu. Áámutsíhjyáa téhullévú iúújetédú
péé imúnáá pihcyáávejávu. 11 Tsáháhjáa tétsíi múnaa Tetsaróónicá múnaádú
néétune. Ímíhyéhjáa lleebúcunúhijcyámé dityétsí úwaabóne. Aaméhjáa
néhcohíjcyá Píívyéébé ihjyú uubálle múnaápe cáátúnuhíjcyánéhjɨ
pañe iwáájácu ɨmiááné tehdújuco dityétsí úwáábohíjcyáhajchííjyu.
12 Áámedítyúhjáa mítyame cáhcujtsó jodíómuu, gríéégómuu, íjcyame
wajpíímumáyé avyéjúméhjiúvú nééné walléému. 13 Aanéhjáa tsúúca
Tetsaróónicárí íjcyame jodíómú waajácú Páávoro Beréari úwáábohíjcyáné
Píívyéébé ihjyu. Áánélliihyéhjáa téhullévú ipyééne tsiiñe iibórɨnutémé
diityéke. 14 Áánélliihyéhjáa ɨɨcúi wallóómé Páávoróké dibye ipyéé
móóá úniúvú tétsihvúré Beréavu Timotéomútsí Tsííráma cóévánáaáca.
15 Áábekéhjáa pícyohjémé Atéénavu. Aaméhjáa óómímyeke neebe ditye iñéé
ɨɨcúi dityétsí ipyéé dííbye éllevu.

Páávoro Atéénari

16 Áámútsikyéhjáa téhmeebe ɨɨtehíjcyá mítyane técoomíyí ditye
dúúrúvahíjcyáné níjcyotájteke. 17 Aanéhjáa múhdurá iɨjtsúcunúnéllii
tééneri ihjyúvahíjcyaabe imúnáama tsijtye Píívyéébeke dúúrúvahíjcyámema
pihcyáávéjá pañévu. Ihdícyátsihjɨvúhjáa icyábúúvémema ihjyúvahíjcyaabe

téeneri. 18 Áábemáhjáa ‘epicóóreo’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámema tsijtye ‘ejtóico’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámé ihjyúvahíjcyáhi. Áámedítyúhjáa tsaate néjcatsíhi:

¿Muhdúami tsáma áánu íhjyuwábá meke nehíjcyaj?

Áánetúhjáa tsijtye néehií:

—Tsííñé piivyéébémú ihjyú uubálle múnáajpíubá diíbye. Ehdúhjáa nehíjcyámé Páávoródítyú dibyée Jetsóó dsɨ́jɨ́veebe bóhɨ́ɨ́bedítyú íjcyáné uwááboju úúbállehíjcyánélliíhye. 19 Áábekéhjáa tsajtyémé ipítyácócatsíhíjcyátsihvu ‘Areóópago’ némeítsihvu. Áánemáhjáa dííbyeke néémeé:

—¿Aca tsá múúhakye u wáájácútsóityuró ímíñeúvú béhné uwáábójuma u tsáánevu? 20 Muurá múúhakye u néhijcyáné tsáhái tsáijyúubáré muha melléébotúne. Áánéllii muha méimíllé mewáájacúné ímíñeúvú ɨ́ɨ́ná nééiyóné múúhakye u néhijcyáne.

21 Ehdúhjáa dííbyeke nééme Atééna múnáama tsííñé iiñújɨ́ múnaa íjcyame. Aaméhjáa ɨ́ɨ́nerí íjcyatúmé paíjyuváré úbállécatsíhijcyá páhduváré nééné uwáábó illéébone.

22 Áámekéhjáa Páávoro néehií:

—Ámuúha Atééna múnaaj, muurá ó waajácú ámuha panéváré tsíñehjɨ́ mecáánívahíjcyáne. 23 Muuráhjáa ámuha medúúrúvahíjcyátsihjɨ́rí o péhíjcyaabe ó ájtyumɨ́ ɨ́ɨ́cúvé waɨ́jɨ́ hallútú íllu nééne cáátúnúmeíñe: “Mewáájácútúné Piivyéébé wáábyuta.” Aane muurá dííbyedítyú ámúhakye ó úwáábohíjcyá eene dííbyeke wáájácutúméré ámuha medúúrúvahíjcyáábe dítyu.

24 Diibye ihdyu Píívyéébe páneerée múhdúné tsíeméné ípívyéjtsoóbe. Diibyée muurá ípívyejtsó ííñújɨ́ma páneere iévéhóówari íjcyanéhjɨ́. Áánéllii páneere ijcyá dííbye tájpíye. Aabe tehdu apátsiíyé íjcyáíyónejɨ́ɨ́ mɨ́amúnaa méénúné duurúvájá pañe. Muurá ihdyu ihdícyátsihjɨ́ríyé diíbye. 25 Aabe tsá mutájpí íjcyatúne. Muurá ihdyu dííbyedítyúré tsááne bóhɨ́ɨ́ma méijcyáhi. Áhdure panéváré íñe múhduná tééne tájpí meícyahíjcyáné dííbyedítyúré tsááhií.

26 Muuráhjáa tsáápihdítyúré íñe múhdumé ííñújɨ́ri meíjcyámeke llíyaatétsoóbe. Áánemáa ɨ́hdétújuco dibye éévecúné kiáhjɨ́ meíjcyaíñé múijyúhaja. 27 Ehdúu méénuube dííbyedi meɨ́tsámeíhíjcyáné nɨ́jcáutu ɨ́htsútúnetu mewáájácu méhdityu kiá íjcyátúróóbeke. 28 Muurá dííbyedítyúré tsááne bóhɨ́ɨ́ma méijcyá éhnéhjáa tsaate íllu néhduú: “Muha méijcyá Píívyéébej tsɨ́ɨ́me.” 29 Aane tsúúca dííbyej tsɨ́ɨ́mé meíjcyame tsá meɨ́jtsúcunúítyuró eene panévatúré mɨ́amúnaa óórótuú, nééwáyutuu, dsɨ́ɨ́dsituu, nícyohíjcyánehjɨ́dú Píívyéébe nééneé. 30 Muuráhjáa ihdyu éíjyuúvú pevénéré ɨ́ɨ́técunúhíjcyaabe mɨ́amúnaa iwáájácútúné hallúrí ehdu méénuhícyáne. Árónáa ícyooca pámeere mɨ́amúnáake neebe ímityúné meícyahíjcyáné meɨ́hvéjtsoki. 31 Muurá muhdú meícyahíjcyáné iwáájacúdú mééma ímíbájchóiibye ípyée imyéménuube Jetsóoj tééveri. Aanée muurá meke waajácútsoobe dííbyeke ibóhɨ́ɨ́tsóneri.

32 Ehdúhjáa Páávoro dsɨ́jɨvémé tsiiñe bóhɨ́ɨ́netu íhjyúváneri íllure tsaate uuhɨ́vaté dííbyedi. Áánetúhjáa tsaate néehií:

—Muha ihdyu méimíllé tsíijyu tsiiñe téénetu u íhjyuváné melléébúcunúne.

33-34 Áámedítyúhjáa tsúúca tsaaté múnaa cáhcujtsómé dííbyema nahbévahíjcyáhi. Áámemáhjáa íjcyaabe Dioníítsio teene ‘Areóópago’ némeítsihvu dóbéévehíjcyáméejpi. Áhduréhjáa ‘Dáámari’ némeíllema tsíjtyehjɨ ijcyá diityéma.

Páávoro Coríítori

18 1 Aanéhjáa Páávoro teene Atéénatu péébe úújeté Coríítovu.
2 Átsihdyúhjáa aahɨvetéébé imúnáajpi Akíírake Póótó iiñújɨ
múnáájpiíkye. Téijyúhjáa téhdure botsíi wajtsɨɨbé Itááriá iiñújɨtu mewa
Piritsíírama, Ávyéjuubeváa Cáráódio pámeere Róómári íjcyáné jodíómú
íjchívyeíñé néénetu tsáámutsi. 3 Aanéhjáa Páávoro diityétsimáyéjuco
íjcyane diityétsikye íwákimyéityu ɨpɨáábo téeméné wákimyéí
imyéénuhíjcyánélliíhye. Aaméhjáa méénuhíjcyá cuwájaanédú nééné
nujúwááne. 4 Áijyúhjáa ténevá wáyeéévéjcoojɨvádú pehíjcyaabe imúnaa
jodíómú pihcyáávejávu. Aabéhjáa úwáábohíjcyá Jetsóodítyú íjcyáné
uwááboju imúnáama tsijtye imúnaa íjcyáturómeke ditye icyáhcújtsoki.
5 Áánáacáhjáa tsúúca Tsíírámutsi Timotéoma wajtsɨ Matsedóóniá iiñújɨtu.
Áijyúhjáa Páávoro tsanéériyé uwáábori íjcyaabe nehíjcyá imúnáake
diibyéjuco Jetsóó dityée téhmehíjcyaabe Críjto Mépájtyetétsoobe íjcyane.
6 Ehdúhjáa dibye néérónáa dííbyedítyú nehníwu ihjyúváme. Áánélliihyéhjáa
ílluréjuco dibye diityédítyú ipyéé íwajyámú wátsóújcoobéré nééneé:
—Árone tsáma ámúhá hallúriyéjuco teene ámuha medsɨ jɨvécooca
meɨcúbáhrámeíiñe. Tsá táhallúrí tene íjcyatúne. Ahdícyane jodíómú
íjcyátúróme éllevúréjuco o pééiñe diityékeréjuco o úwááboki.
7 Ehdúhjáa iñééne íllureéjuco dibye tééjatu íjchivyéne. Átsihdyúhjáa péébe
úújeté Jójto jávú teenéhjáa pihcyáávéjá úníuríyé íjcyaabe tsúúcajátújuco
Píívyéébeke dúúrúvahíjcyáábe jávu. 8 Áijyúhjáa teene pihcyáávéjá avyéjuube
‘Críjpoó’ némeííbyé cáhcujtsó Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju pámeere
ihyájkímuma. Aaméhjáa tsójtsótsámeíhi. Áhduréhjáa tsijtye Coríító cóómi
múnáadítyú cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhi. 9 Átsihdyúhjáa Páávoródívú
tsápejco Jetsóó naavédú nééné pañe ibóhówáávéne néé dííbyeke:
—Imíchi díícyáne éhnííñevu dúwááboco ɨɨnerí íllityétuubére. 10 Ijcyámé
mítyame ícyoomíyí tahñéjté íjcyaímye. Áánéllii ehdu uke o nééhií. Áábeke o
íjcyátúcoocájɨɨva múha uke muhdú méénuúhi. 11 Ahdújucóhjáa tsáné pijcyábáj
pɨɨnévú tétsii Coríítori íjcyaabe diityéké úwáábohíjcyáné Píívyéébé ihjyu.
12 Áijyúhjáa Acááyá iiñújɨ avyéjuube Garióó íjcyánáa tsaate imúnaa
jodíómú cáhcújtsotúmé ipítyácójcatsíñe Páávoróké ékeevéhi. Áábekéhjáa
tsajtyémé diibye ávyéjúúbe éllevu dibye ímítyunéhjɨ ímíbáchohíjcyátsihvu.
13 Áánemáhjáa dííbyé hallúvú úúballémé dííbyeke. Nééméhjápeé:
—Áánu métaúhbaju nééné tsɨjɨjtoríyé mɨamúnáake úwááboobéré pehíjcyá
dityévá Píívyéébeke idyúúrúvaki.
14 Ehdúhjáa Páávoró hallúvú ditye úúbállénéllii dibye íhjyúváíyóné ihdéré
diibye ávyéjuube Garióó diityéké nééhií:
—Ihdyúhde tehdújúcooíyó dííbyema o ímíbájchóiyóné dibye ímítyuné
méénuca. 15 Áánetu ámúhá taúhbaju nééné tsɨjɨjtoríyé dibye tsáápihdítyú
íjcyáné uwááboju úwáábohíjcyáhajchíí wa ihdyu ámuháyé chooco
méímíbáchojcátsij. Tsá o ímílletú átéréenéhjɨ o ímíbajchóne.

16 Ehdúhjáa iñééne ílluréjuco dibye diityéké wálloone tétsihdyu.
17 Árónáacáhjáa pihcyáávéjá avyéjuube Tsójtenéké tsaate gríéégomu
iékéévéébeke wápáajcó diibye ávyéjúúbé úmiwávu. Áróneríhjyáa tsá dibye
íícúvetúne.

Páávoro Ajtiokííavu ióómítsihdyu tsiiñe uwáábovu péeneé

18 Aanéhjáa Coríítori tsúcájá Páávoro ícyahíjcyáhi. Aabéhjáa tétsihvu
'Tséékeréa' néme mujcóvú béérómeí tsanéhjáa ímiáánetúré imyéénuíñé
iñééné uubálle. Ehdúhjáa méénúmeííbyé Tsííriá iiñújivu ipyéétúné
ihde. Átsihdyúhjáa botsíi tétsíí cahcújtso múnáake ipítyájcóne peebe
Akííramútsima tsahííyí teene Tsííriá iiñújivu. 19 Aaméhjáa Éépetsóvú úújeté
tétsihvu Akííramútsí mewa Piritsíírama cóéváítsihvu. Átsihvúhjáa Páávoro
imúnaa jodíómú pihcyáávejávú péébe úwaabó tééjavu píhcyáávémeke.
20 Áabekéhjáa neerómé dibye tsuucájááneúvú dityémá iíjcyaki. Árónáacáhjáa
tsá dibye ímílletúne. 21 Áánemáhjáa diityéké pítyájcoobe nééhií:

—Árónáa ó imíllé o péene Jerotsaréevu. Aabe óvíi Píívyéébe ímílléhajchíí
tsiiñe ámúhakye ó uujévähi.

Ehdúhjáa iñééne péjúcoobe tsahííyí teene Éépetsótu. Áánetúhjáa
Akííramútsí dííbyedítyú coévá tétsihvu. 22 Aabéhjáa Tsetsaréavu úújetéébé
tétsihdyu botsíi péé Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu.
Átsihdyúhjáa peebe Ajtiokííavu. 23 Átsihyíhjyáa tsúcájá iíjcyátsihdyu idyé
tsiiñe pehíjcyaabe Garáátsiámá Pírííjiá iñújiícuri íjcyáné cahcújtso múnáake
tsápi jtsoobéré técomívádu.

Éépetsóri Apóóró úwaabóne

24 Áijyúhjáa Arejadrííá cóómi múnáajpi jodíómuube Apóóró teene
Éépetsóvú wajtsíhi. Aabéhjáa ímiá uwááboobe íjcyaabe mítyane waajácú
Píívyéébé ihjyu. 25-26 Aabéhjáa úwáábohíjcyá muhdú Jetsóoke meúráávyejíjtó
tsaate dííbyeke úwaabóne. Úwáábohíjcyaabéhjáa apááñéré Jóáápe
tsótsohíjcyánetu íjcyáné uwáábó iwáájacúné imúnáá pihcyáávéjá pañévú
íínerí núhnévétuubére. Aanéhjáa dibye níjkevádú Akííramútsí dííbyeke
ihjyávú itsájtyéne botsíi ímíñeúvú úwaabó muhdúhjáa Píívyéébe Jetsóoj
tééveri mééma méénune. 27 Aabéhjáa imíllé Acááyá iiñújivu ipyééneé.
Aanéhjáa cahcújtso múnaa ímí íjtsúcunúnéllii caatúnú waajácuháámí
téhullé cahcújtso múnáa éllevu ditye tsaímíyé iwáátsúcúpéjtso dííbyeke.
Aabéhjáa téhullévú úújetéébé Píívyéébere túkévéjtsóneri pí áábohíjcyá
mítyane cahcújtso múnáake. 28 Aabéhjáa imúnaa jodíómuke nehíjcyá
diibyéjuco Jetsóó Críjto Mépájtyetétsoobe íjcyane Píívyéébé waajácúháámitúu
tene néhdújuco. Ehdúhjáa dibye néénéllii tsáhájuco ditye iiná néétune.

Páávoro Éépetsóri

19 1 Aabéhjáa Coríítori íjcyánáa Páávoro íjchí iiñújiri péhíjcyaabe úújeté
Éépetsóvu. Átsihyíhjyáa ijcyámé tsaate Píívyéébé cahcújtso múnaa
Jóááúvú uwáábó úráávyehíjcyáme. 2 Áámekéhjáa neébe:

—¿A ámuháape Píívyéébeke mecáhcújtsótujkénúijyu tsúúca dííbyé Apíichó
ámúhá pañévú úcaavéhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tehdu muha mewáájácúnejɨ̈ɨ̈va dííbyé Apíichó íjcyane.

3 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Acáa ɨ̈ɨ̈né uwáábórá ámuha mecáhcújtsóne métsójtsótsámeíhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Mu ihdyúu éhne Jóáávu tsótsohíjcyáné uwáábo.

4 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ɨmiáánéjucóhdée diibye Jóáa tsótsohíjcyáné ímityúné iícyahíjcyanéhjɨ̈ ɨ̈hvéjtsómeke. Árónáacáa ihdyu diityéké nehíjcyaabe dííbyé boone Mépájtyetétsoobe Jetsóó úwáábóííbyeke ditye icyáhcújtsoki.

5 Áánélliihyéhjáa botsíi Jetsóoke icyáhcújtsóne tsiiñe tsójtsótsámeímyé dííbye mémeri. 6 Áámé hallúvúhjáa Páávoro tsáápiitsá hallúvú íhyójtsɨ ipícyóóne Píívyéébema íhjyúváné tujkéveri dííbyé Apíichó diityé pañévú úcaavéhi. Aaméhjáa tsíjyúhjɨri illéébótúrójúhjɨri Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi. Áhduréhjáa téénere túkévéjtsóneri úúbállehíjcyámé dibyée diityédívú íuwááboju bóhówajtsóne. 7 Aaméhjáa diitye Píívyéébé Apíichó diityé pañévú úcaavémé 12-meva.

8 Aanéhjáa Páávoro pápihchúú nuhbává imúnaa jodíómú pihcyáávéjá pañévú úwáábohíjcyá ɨ̈ɨ̈nerí núhnévétuubére. Aabéhjáa mɨ̈amúnáake téɨ̈ búwátsohíjcyá Píívyéébé avyéjú icyánejcúvu. 9 Árónáacáhjáa tsaate tsá ímílletú icyáhcujtsóne. Aaméhjáa nehníwu ihjyúvahíjcyá teene Jetsóodítyú íjcyáné uwáábotu pámé úmɨwávúre. Áánélliihyéhjáa Páávoro diityédítyú péé pámeemáyé cahcújtso múnáama 'Tirááno' némeííbyé uwáábojávu. 10 Aabéhjáa tééjavúréjuco diityéké úwáábohíjcyáné míñéécú pijcyába. Aanéhjáa tsúúca pámeere Áátsiá iiñújɨ múnaa lleebójucóó Jetsóodítyú íjcyáné uwáábojuu dibye úwáábohíjcyáne. Áhduréhjáa tsijtye jodíómú íjcyáturómé tsúúca lleebóhi. 11 Áijyúhjáa dííbyej tééveri Píívyéébe méénuhíjcyá mítyane méénúráítyúronéhjɨ. 12 Ávyetáhjáa dííbyé miñúbajáánema íwajyámúúné chéméméhjɨ éllevu ditye tsájtyéróneri tsúúca bóhɨhíjcyáme. Tsaaté pañéhjáa naavémú íjcyároméhjɨ̈ ichívyehíjcyáhi.

13 Áijyúhjáa tsaate téhullé múnaa jodíómú naavémuke tsaaté pañétú íchívyétsohíjcyámé imíllerá Jetsóo mémeríyéjuco iíjchívyetsóne. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Méneé tsaaté pañétú ditye iíjchívye éhne Páávoro úwáábohíjcyaabe Jetsóo mémeri.

14 Ehdúhjáa imíllerómé imyéénune jodíómuube Etséébá llúúvájté avyéjúúbej tsɨ̈ɨ̈mé 7-meva íjcyame. 15 Aaméhjáa tehdu méénúrónáa tsáápí pañétú diibye naavéné nééhií:

—Muurá ó waajácú Jetsóoke. Áhdure ó waajácú muubá Páávoro íjcyane. Áánetu ¿muutá ámuúha?

16 Ehdúhjáa néébere diibye mɨ̈amúnáajpi naavéné ípañe íjcyaabe diityéké méénúnetu íllureíjuco ditye wááne tééjá pañétú íévejtéhjɨréjuco wájyamúúvatúmé dibye túúvátsónéhjɨma. 17 Aanéhjáa pámeere Éépetsó múnaa jodíómumáyé tsijtye jodíómú íjcyátúmé iwáájácúneri mítyane iíllityéne Jetsóoke ávyéjujtsóhi.

18 Áhduréhjáa tsaate cáhcujtsójúcóómedítyú úúbállehíjcyá ɨ̈hdéhjáa ímityúné iícyahíjcyanéhjɨ. 19 Áánetúhjáa ápíichojte ténéhjɨ̈ waajácúhaamɨ̈né íllureíjuco cóvajtsóné pámeere ɨ̈ɨ̈téneríye. Ááné pañéhjáa ɨjtsúcunúmé dsɨidsɨ

wágóoovéné 50 míi. 20 Ehdúhjáa téijyu Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju tsújaavé
pámehdívúre.
21 Ááné boonétúhjáa Páávoro ɨjtsámeí Matsedóóniámá Acááyá iñújɨɨcú
iááhɨvetétsihdyu botsíi Jerotsaréevu ipyééiñe. Áhduréhjáa nehíjcyaabe
teene Jerotsaréetu ipyééiñe Róómávuú. 22 Áánélliihyéhjáa ɨhde wálloobe
ɨpiáábojtétsikye Matsedóóniávú Timotéoma Erájtomútsikye. Áánetúikyéhjáa
tsúcájá coévaabe Áátsiá iiñújivu.

Éépetsóri ditye íiborɨvaténe

23 Aabéhjáa Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju úwáábohíjcyáné hallútú
cáhcújtsotúmé páhduváré dárɨɨvehíjcyá cahcújtso múnáake. 24 Tsaapíhjyáa
'Deméétrio' némeííbyedítyú tujkéváne. Diibyéhjáa nícyohíjcyá úwáñewáánetu
'Diána' némeíñé níjcyota píívyélledi idíllone idyúúrúvahíjcyája nááve. Ááné
hallúvúhjáa mítyane dsiidsɨvahíjcyámé pámeere íwákimyéi múnáama.
25 Aabéhjáa pámeere múhdumé téeménéhjɨ wákímyeíhíjcyámeke ipíhjyúcúne
nééhií:
—Muurá ámuha méwaajácú íñe mewákímyeímyé tsaímíyé meícyahíjcyáné
ɨɨnetú pɨhtotúme. 26 Aane ¿ɨveekí Páávoro nehíjcyá íñe menícyohíjcyámé
píívyéébe íjcyatúne? Ehdu iñééneri muurá mítyámekéjuco dibye tsíñejcúvúré
ɨbúwajtsóne. Aane muurá tsá apátsiíyé íchii Éépetsóri dibye tehdu
méénutúne. Muuráhjáubá páneeréjuco Áátsiá iiñújiri ehdu dibye méénune.
27 Aane múhdurá teene méémaá. Muurá méwákimyéí tééne tájpíjyuco
meícyahíjcyáné méhdivu wágóóóvéiyáhi. Áhdure diille ɨhtsútulle píívyélleke
Áátsiá múnáama pámeere ííñújiri íjcyáné mɨamúnaa dúúrúvahíjcyálle ja
tsáhájuco bóhówaúcunújúcóóítyuróne.
28 Ehdúhjáa dibye néénéllii tsijtye icyáyobáávaténe íllu wáñejcóhi:
—¡Ñóóooj, ehdɨɨvájullé tsáma ɨhtsútulle Epéétsiómú piivyéllé Diánaj!
Ehdúhjáa iwáñéjcóne néémeé.
29 Áijyúhjáa ihdyu kiávú técoomíyí mɨamúnaa iibórɨnújcatsíhi.
Áánáacáhjáa Matsedóóniá múnáajtétsí Gááyóma Arijtáácomútsí Páávoróké
náhbénuhíjcyámútsikye lliúcuíñúmé ditye píhcyáávehíjcyájá pañévu.
30 Áájá pañévúhjáa Páávoro ipyééne diityémá íhjyúvatéíyónáa tsá cahcújtso
múnaa dííbyeke ɨhvéjtsotúne. 31 Áhduréhjáa tsaate Áátsiá iiñúji múnaa
ávyéjujte dííbyeke wáájacúmé néé tsaatéké ditye iñéé dííbyeke téhullévú
dibye ipyéétuki. 32 Áánáacáhjáa ihdyu mɨamúnaa iibóriba teene pihcyááveri
íjcyame. Aanéhjáa mítyame tsá wáájácutú ɨɨnélliihyé ímichi ipíhcyaavéne.
33 Áánáacáhjáa tsaate jodíómú imúnáajpi Arejáádoróké cátujcú dibye diityé
úmiwávú ipyééne iíhjyúvaki. Ahdújucóhjáa iíhjyúva dibye íhyójtsiri diityéké
néérone cúúvéhulléréjuco ditye iíjcyaki. 34 Árónáacáhjáa 'dáij' néétune tsiiñe
íllu wáñécohíjcyáme:
—¡Ñóóooj, ehdɨɨvájullé tsáma ɨhtsútulle Epéétsiómú piivyéllé Diánaj!
Ehdúhjáa iwáñéjcóne nehíjcyámé míñéécu hóórá hajchótá jodíómuube dibye
íjcyane iwáájácúnema.
35 Áámekéhjáa técoomí avyéjuube idyáíívyétsómeke nééhií:
—Ámuúha tamúnaa íñe Éépetsóri meíjcyamej, pámeere muurá waajácú
éhnée cáámetu áákityéné neewáyú píívyélle Diánadi medíllóné duurúvaja
méhójtsɨ pañe íjcyane. 36 Aane tehdu múha tóónúíyónejɨɨvari. Áánéllii

ílluréjuco metáchúúréévéne cúúvéhulléréjuco meíjcya. Aame ɨɨná mémeenújúcohdí ímíñeúvú ɨ́jtsámeítyúme. 37 Muurá íjtyétsikye ííllevu ámuha metsívamútsí tsá ɨ́ɨ́né imítyúné méénutúne. Áhdure tsá dityétsí méduurúvaja tútávájtsotúne. Aamútsí muurá tsá ɨɨná ímityúné íhjyúvatú mépiivyélledítyu. 38 Ahdícyane Deméétrio íwákimyéi múnáama tsaatédítyú ímityúné iíjyácunúhajchíí óvíi péé ténéhjɨ́ ímibájcho múnáa éllevu teene iímíbájchoki. Muurá téénéllii ijcyáné ténéhjɨ́ ímibájchotsɨ́hjɨ. 39 Áánetu ávyétá ɨhnáhó nééne íjcyáhajchíí múu ɨ́hvejtsó páñétúéhullévú tene iímíbáávyeki. 40 Muurá ícyooca ápíchó nééne máhallúrí téénetu menéétsámeíiyóne. Tsá muurá ɨɨná menéétyuró íñe ícyooca pájtyene páñétúejte meke dílloca. 41 Ehdúhjáa iñééne ílluréjuco dibye diityéké tsújaúcúne.

Páávoro Matsedóóniámá Gréétsiá iñújɨɨcúvú pééneé

20 1 Aaméhjáa iííbórɨ́nújcatsíñetu ɨ́hvetédú Páávoro cahcújtso múnáake ipíhjyúcúne túkévejtsóhi. Átsihdyúhjáa diityéké ipítyájcóne Matsedóóniá iiñújɨvúréjuco dibye pééneé. 2 Aabéhjáa téhullé cahcújtso múnáake ááhɨ́veebe diityéké tsápɨ́tsohíjcyáhi. Átsihdyúhjáa péébe Gréétsiá iiñújɨvu iúújetétsihyi ijcyá pápihchúú nuhbáva. 3 Aabéhjáa tsahííyí Tsííriá iiñújɨvu pééíyónáa tsaate imúnaa dííbyedítyú ímityúné pítyájcámeíñé iwáájácúne ɨ́jtsámeííbyé Matsedóóniá iiñújɨvúré tsiiñe ióómiíñé íjchityu. 4-5 Ááhemáa o pééíñáa múhtsikye náhbénuímyé múhtsí ɨhdéjuco Tóróóavu ipyééne téhullétú múhtsikye téhmeténé íllúume: Beréa múnáajpi Tsóópatee, Tetsaróónicá múnáajtétsí Arijtáácomútsí Tsegóódomaa, Déébé múnáajpi Gááyoó, Timotéoo, Áátsiá iiñújɨ múnáajtétsí Tííkicyómútsí Tóróópimómaa, éhdume. 6 Áánetúikyée muhtsi mecóévamútsí óórítyúne pááá májchómeíhíjcyáné wañéhjɨ́ pajtyétavu botsíi Pirípotu tsahííyí mepéémutsi méúújeté tsáhojtsɨ́j coojɨ́vatu diityédívú Tóróóavu. Átsihyíi muha méijcyá tsané tsemáána.

Páávoro Tóróóa múnáake ááhɨvéne

7 Aamée muha tsemááná déjúcóóvejcóójɨ́ medóbéévéne pááa mémajchó Jetsóó dsɨjɨ́vé meɨ́tsaavéne. Áijyúu Páávoro úwaabó ávyeta pécójpɨɨnévújuco tsíijyu muha mepéjúcóóíñélliíhye. 8 Téijyúu muha médóbeevé cááméehó pañévú peetéháñej tééveri. 9 Áánáacáa ováhtsáwu ‘Éóótico’ némeííbyé ácuúcunúhijcyá páhoowa nétsihyi. Aabéhjáa icyúwaíñúné hallúrí baavu ááákityéébé dsɨ́jɨvéhi. 10 Áánélliihyée Páávoro ɨ́ɨcúi iñíítyéne dííbyeke iámabúcúne nééhií:

—Méíllityédíne. Muurá ihdyu bóhɨ́ɨróobe.

11 Átsihdyúu tsiiñe cáámevu néríívyéébema muha pááa mémajchó Jetsóó dsɨjɨ́vé meɨ́tsaavéne. Ááné boonétúu idyé tsiiñe íuwáábó cámahjácoobe tsɨ́tsɨjnécu. Átsihdyúu ílluréjuco muha mepééneé. 12 Áánetúu tétsíi múnaa ihjyáhañévuréjuco péémema diibye ováhtsáwu pééneri mítyane ímíjyuuvéme.

Tóróóatu Miréétovu ditye pééneé

13 Aamée muha mepéjúcóónáa Páávoro múúhadítyú coévá tétsihvúré Tóróóavu íjchityúré ipyéé Atsóovu. Áánetúu muha ɨ́hde cúújúwámɨri

mepééme méúújeté técoomívú tétsihdyu dííbyeke muha meújcuki. 14 Aamée muha técoomítyú dííbyeke meújcuíñútsihdyu mepééme méúújeté Mitiréénevu. 15 Átsihdyúu muha mepééme tsíijyu 'Kíioó' némeíñé caapáhó tujkévetu mepájtyeme tsíjcyooji méúújeté 'Tsáámoó' némeíñé caapáhó mujcóvu. Ámujcótúu muha mepájtyeme mécúwaté Trojíirióvu. Ááné tsiíjyúu botsíi muha méúújeté Miréétovu. 16 Ehdúu muha mepéhíjcyánáa Páávoro ɨ jtsámeí Jerotsaréeri muha Pejtecojtéé wañéhjɨ mepájtyeíñe. Áánélliihyéikyée tsá dibye ímílletú muha Áátsiá iiñújiri íjcyacóómí Éépetsóvú mepéene ɨ́ɨcúi muha téhullétú meóómíityúrónélliíhye.

Páávoro íhjyuváné Éépetsó cahcújtso múnáá túkevéjtsojtéma

17 Aabée Miréétori íjcyaabe pɨ́uvá Éépetsórí íjcyáné cahcújtso múnáá túkevéjtsojtéke. 18 Áámekée neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú muhdúhjáa Áátsiá iiñújɨvu o wátsɨ́tujkénúijyu o ícyahíjcyáne. 19 Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íjcyarómé oke páhduváré dárɨ́ɨvéneri támeííbyéré Píívyéébé wákimyéí ó méénuhíjcyá ɨiná néétuubére. 20 Árónáacáa tsá o ɨ hvetétú ámúhakye pɨ́ááboíñé patsɨ́ hjɨvávúré úwááboobéré o péhíjcyánetu. 21 Aabée ámúhakye pámeekéré tamúnaa íjcyátúróméhjima ó nehíjcyá ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meɨ́ hvéjtsóne Máavyéjuube Jetsocríjtoke mecáhcújtso ímí Píívyéébema ámuha meíjcyaki. 22 Aabe íñe ícyooca tsiiñe o péé Jerotsaréevu Píívyéébé Apíichó oke túkévéjtsóneri muhdú táúmɨwa íjcyane wáájácútuúbe. 23 Muurá pahúlleva o péhíjcyá coomíjɨvu téénere Píívyéébé Apíichó tsúúca oke waajácutsójúcoorá Jerotsaréevu oke ditye cúvéhoojánuube o ɨ́cúbáhrámeíiñe. 24 Árónéri tsá o ááb ímyeítyúne. Apááñéré ihdyu ó imíllerá Píívyéébée meke iwájyúne mééma mepájtyetéiñe méénúné uwáábojúvú Jetsóó oke níwááveíñúné o nɨ́ jkeváne.

25 Ahdícyane ámúhakye o néé íñe múhdúméj pɨinévú Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwáábojú úwááboobéré o péhijcyámé ámuha oke maájtyumɨ́ júcóóityúne. 26 Téhdure ámúhakye o néé ámuha mewágóóóvéhajchíí tsá táhallúrí tene íjcyáityúne. 27 Muurá tsúúca páneere ámúhadívú ó bóhówajtsójúcoorá muhdú Píívyéébé ɨ́ jtsaméí íjcyane. 28 Ahdícyane tsáma téiɨibúwá méíjcyaco ámuha uwáábojte meíjcyame. Ímíñeúvú météhmeco cahcújtso múnáake Íllíi Jetsóó tujpácyó wágóóóvénej tééveri dibye újcúmeke. Muuráhjáa diityédívú ámúhakye níwááveebe Íapíichoj tééveri diityé túkevéjtsojte ámuha meíjcyaki. 29 Árónáa ó waajácú íchihdyu o pééné boone tsaate múhdurá iúwáábóneri íllure diityéké tútávájtsoíñé éhne múúne oohííbyé obééjámuke tútávajtsódu. 30 Áhdure íjcyaímyé tsaate ámúhadítyúré ɨ́miá uwáábojú tsɨjɨ́ jtoríyé átéréénéhjɨ́ úwááboímye. Ááneri íllure cahcújtso múnáake mújtátsoímye. 31 Áánéllii tsáma téiɨibúwá méíjcyaco éhnée pápihchúú pijcyábá hajchótá támaatyóú o wáágóóne ámúhakye o úwáábohíjcyáné meɨ́tsáávénema.

32 Ahdícyane ámuha Píívyéébeéjté meíjcyame óvíi dííbye tájpiyéjuco ámuha meíjcyane meke iwájyúne dibye ácuhíjcyáné uwáábójú pañe ɨ́htsutúmeréjuco. 33 Cáhawáá méijtsúcunuj, tsáháa muurá o íjyácunútú oke tsaate dsɨ́ɨ́dsidívú áhdoobe ehnéva múnáajpi o íjcyaabe ɨ́miá wajyámuma o íjcyáíyóneri. 34 Muuráhjáa ámuháyé wájácú menéene oore tsáávanéréi ó wákímyeíhijcyá óóma íjcyámema muha mepɨ́htone meújcuki. 35 Aabée

muurá ámúhakye panévatúré ó úwáábohíjcyá muhdú mewákímyeíiyóné ɨdáátsóméhjɨke mepɨ́ábo éhnéhjáa Ávyéjuube Jetsóó íllu néhijcyáné o ɨtsáávénema: “Muurá tsaatéké tsíeménevu ájcume ímíjyúúvéiyá ditye ájcume ímíjyúúvéné ehnííñevu.”

36 Ehdúu diityéké iñétsihdyu Páávoro Píívyéébema iíhjyúva mɨ́móúúvénéllii muha téhdure mémɨ́móuuvéhi. 37 Áábekée pámeere ikímóóvéne ámábiñúhi. 38 Aamée múúhakye pícyohjé cúújúwamɨ́vú dibyée ‘tsáhájucóubá tsiiñe oke ámuha maájtyúmɨ́ityúne’ nééneri kímóóvemére.

Jerotsaréevu Páávoro pééneé

21 1 Aamée muha tétsihdyu mepéé tsapéhdú ‘Cóoó’ némeíñé caapáhovu. Ááné tsiíjyúu muha méúújeté ‘Róódaá’ némeíñé caapáhovu. Átsihdyúu botsíi muha méúújeté Páátarávu. 2 Átsihvúu muha tsɨ́ɨmivúréjuco mepájtyene Peníítsiá iiñújɨvu péémɨvu. Áámiríyéjucóo muha mepééneé. 3 Aamée muha ‘Chíípere’ némeíñé caapáhó náníñéjcuri meɨ́ɨteíñútsihdyu mepéhijcyámé méúújeté Tsííriá iiñújɨvu. Aaméikyée muha Tííró mujcójuvu mécátsúúveté tétsihvu tsane píichuta iíjchívyeki. 4 Átsihyíi muha tsaate cahcújtso múnáake maájtyúmɨtémemái méijcyá tsáné tsemáána. Aamée Páávoróké néé dibye Jerotsaréevu ipyéétu Píívyéébé Apíichóréhjáa diityéké túkévéjtsóneri. 5 Aamée muha técoomíyí téhajchótá meíjcyánetu mepéémeke pícyohjémé pámeere mújcojúvu. Áámemáa muha pámeere memɨ́hmóúbáne Píívyéébema méihjyúváhi. 6 Átsihdyúu muha ílluréjuco diityéké mepítyájcóne meúcaavéné cúújúwámɨ́ pañévu. Ááné tujkéveríjyucóo ditye óómiñe ihjyáhañévu.

7 Aamée muha Tíírótu nihñéréjuco tsahííyí mepééme mécátsúúveté Toremáidávu. Átsihyíi íjcyáné cahcújtso múnáadívú muha meúújetémema méijcyá tsájcoójɨ. 8 Ááné tsiíjyúu muha mepééme méúújeté Tsetsaréavu. Aamée muha mepéé Perípe jávú cahcújtso múnáá túkevéjtsojtéhjáa 7-meva íjcyámedítyú uwáábori úllehíjcyáábe jávu. 9 Áábej tsɨ́ɨmée pɨ́ɨnéehójtsɨ́meva walléémú tájɨ́vatúmé íjcyame úúbállehíjcyá Píívyéébere diityéké ájcúné ɨ́jtsaméiyi ɨiná pájtyeíñé iwáájacúne. 10 Aamée muha tétsihyi tsúcájáhréjuco meícyahíjcyánáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Agáábó wajtsɨ́ tétsihvu Jodéatu tsáábeé. 11 Aabée múúhakye ááhɨ́veebe Páávoró ocájɨmɨ́ɨ́hé iújcúmɨ́ɨ́heri íhyójtsɨcuu, íjtyúhaácyuu, íjcyane ichíácómeíñe nééhií:

—Píívyéébé Apíichó muurá nehíjcyá ílluva ditye íñe ócájɨmɨ́ɨ́hé aabájáábeke Jerotsaréevu ichíjchúúbeke ɨ́hvéjtsoíñé tsííñé iiñújɨ múnáá hójtsɨ́ pañévu.

12 Ehdúu dibye néénéllii muha teene Tsetsaréa múnáama méneerá Páávoróké dibye ipyéétu téhullévu. 13 Árónáacáa múúhakye neébe:

—¿ɨ́ɨnerí ámuha mekímoovéné ɨdátsó oke pajtyéhi? Tehdu apááñéré oke ditye chíjchúíñejɨ́ɨvari. Óvíi néhi ihdyu oke illííhyánúhajchíí lliihyánúmé Ávyéjuube Jetsóoke o cáhcújtsóné hallútu.

14 Ehdúu múúhakye dibye néénéllii muha dííbyeke menéehií:

—Óvíikyéhde muhdú Píívyéébe ímillédú ú ijcyáhi.

15 Átsihdyúu muha ílluréjuco meímíbájkímyeíñe mepééne Jerotsaréevu. 16 Áámemáa múúhama tsaate cahcújtso múnaa péé Tsetsaréatu. Aamée muha méúújeté Chííperé múnáajpi tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébeke cáhcújtsoobe Natsóo jávu.

Páávoro Jacóóboke ááhɨvéne

17 Átsihdyúu muha Jerotsaréevu meúújetémeke tétsíí cahcújtso múnaa
tsaímíyé waatsúcúpejtsóhi. 18 Ááné tsiíjyúu muha Páávorómá máaahɨ́veté
Jacóóboke. Áánáacáa tétsihyi pámeere cahcújtso múnáá túkevéjtsojte.
19 Áámedívúu muha meúújetémeke Páávoro úúballé ímíñeúvú muhdúhjáa
Píívyéébe jodíómú íjcyátúrómé pañévú dííbyej tééveri méénuhíjcyanéhjɨ.
20 Áánélliihyée duurúvámé Píívyéébeke ávyéjújtsomére. Áánemáa nééme
dííbyeke:

—Ehdɨ́ɨvane, muúbej. Muurá múhdúné mɨ́amúnáajpíjyúcooró memúnaa
jodíómudítyú cáhcujtsójúcoorómé úraavyépí Píívyéébée Moitséeúvuj tééveri
ájcúné taúhbajúúne. 21 Aame nehíjcyá úhdityu uuva u úwáábohíjcyáné téénetu
múu bóijcyúdú pámeekéré jodíómú tsííñé iiñújɨri íjcyámeke ditye tééneri
ɨ́ɨ́cuvéjúcóótuki. Áhdurévá ú nehíjcyá ditye ɨ́hdéuvúu iícyahíjcyajɨ́jtó ɨ́ɨ́hvéjtsóne
ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́meke ikíhdyahɨ́rotsójúcóótuki. 22 Aane íñe ¿muhdúí teéne? Muurá íñe
tsúúca íchihyi u íjcyane iwáájácúcooca píhcyááveímye. 23 Áánéllii ú méénuú uke
muha menéhduú. Ijcyámé íchihyi múúhadítyú pɨ́ɨ́néehójtsɨ́meva wajpíímú ípyée
ɨ́mɨáánetúré imyéénuíñé iñéénéi méénutúme. 24 Áámema tsaméhjɨ́ meúcújcatsíñe
méímíbájchótsaméí duurúvájá lluuváábedívú memúnaa méénuhíjcyádu. Ááné
boonétú ú áhdoó diityémá ditye ibyéérómeíki. Áijyu úhdityu íhjyúvahíjcyarómé
neé álliúré íjcyáneri iíhjyúvahíjcyáne. Áhdure neeímyé Píívyéébée Moitséeúvuj
tééveri ájcúné taúhbajúúné téhdure u úraavyéne. 25 Áánetúu ihdyu tsúúca muha
mécaatúnú jodíómú íjcyáturómé Jetsóoke cáhcujtsómé ílluune imyéénútuki:
Tsá ditye níjcyotájteke ɨ́ɨ́cúvémeíñé iyámeke dóóityúne; tsá ditye túpacyo
dóóityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsɨ́jɨ́véné iyámeke; tsá
ditye tsíjtyéhjɨma dómácójcatsíityúne. Ehdúu nééme Páávoróke.

Páávoróké ditye ékeevéné duurúvájá pañévu

26 Ahdújucóo dibye diityémá pɨ́ɨ́néehójtsɨ́mevámá iúcújcatsíñe pééneé.
Aaméhjáa úcaavé duurúvájá pañévú iúúbálle tééjá tehméébeke múhdúj
coojɨ́vatú iímíbájchómeíñé ɨnɨ́jkévaíñé botsíi páñétúétsihvu Píívyéébeke
ɨ́ɨ́cúvéíñé iyáábeke itsájtyeki.

27 Aanéhjáa tsáné tsemáánatu ɨnɨ́jkévaíñé ditye nééne tsúúca
nɨjkévaríjyuco íjcyánáa Áátsiá iiñújɨtu tsááné jodíómú ájtyumɨ́ dííbyeke
duurúvájá pañe íjcyáábeke. Áábekéhjáa pámeere tétsii íjcyámema páhduváré
idyárɨ́ɨvétsihdyu ékeevéme. 28 Áánemáhjáa kéévánécoba néémeé:

—¡Ámuúha ijraéémuj, metsááne múúhakye mépɨ́aabóva! Áánu muurá
éhne pahúlleváré úwááboobéré péhíjcyaabe ímityúné ihjyúvahíjcyá méiiñújɨ
múnáadítyu. Áhdure Píívyéébée Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbaju
nééné tsɨjɨ́jtóríyé úwáábohíjcyaábe. Téhdure ímityúné ihjyúvahíjcyaabe
duurúvájatu. Ááneréi íjcyáíyónáa muurá íñe íjtye gríéégómuke tééjá pañévú
iúácóneri tútávájtsoobe tééjá pañe ɨ́ɨ́né imítyúné úújéítyúrotsíi.

29 Ehdúhjáa nééme Jerotsaréeríi Éépetsó múnáajpi jodíómuube íjcyátuube
Tróópimómá dííbyeke iájtyúmɨ́nélliíhye. Aanéhjáa ɨjtsúcunúmé Páávoro
dííbyeke úacóné tééjá pañévu.

30 Ááneríhjyáa técoomí múnaa íbórɨ́baavémé péé teeja duurúvajávu.
Aaméhjáa Páávoróké iékéévéébeke lliúcuíñú áachívu. Áánemáhjáa wátajcómé

tééjá llehówáane. 31 Aaméhjáa dííbyeke llííhyanújúcóóíyónáa tsúúca úúbálle
úújeté técoomí tsodáhómú avyéjúúbedívu. 32 Áánélliihyéhjáa pámeekéré
ítsodáhómuke íavyéjujtémá ipíhjyúcúmema dsɨɨnécunúmé téhullévu.
Áámekéhjáa iájtyúmɨne ɨhvetémé dííbyeke iwápáácohíjcyánetu. 33 Átsihdyúhjáa
diitye tsodáhómú avyéjuubéréjuco iékéévéébedívú táuhbáné ditye ichíjchu
úwáñehííñeri. Áánemáhjáa tétsii íjcyámeke dílloobe muubá dibye íjcyane,
áhdure ɨɨné hallútú ditye ehdu dííbyeke méénune. 34 Ááneréjucóhjáa páhduváré
mítyane ditye íhjyúváné pañe tsá dibye lléébotú muhdú ditye nééneé.
Áánélliihyéhjáa ítsodáhómuke neebe ditye itsájtye dííbyeke. 35-36 Áhdújucóhjáa
ditye íhcyóómivu itsájtyéébeke tsájá niityéwaahyóvú iúújetétsótsihdyu ílluréjuco
íhbúcuíñúné mɨamúnaa íjyévé 'áádikye mélliihyánu' néémere úráávyénélliíhye.

Páávoro íhyallúvú íhjyuváne

37 Áábekéhjáa ditye ihjyá pañévú ááhɨvétsóíyónáa neebe diityé avyéjúúbeke:
—¿A tsá o íhjyúváityuróne?
Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:
—¿Aca eene ú piivyété gríéégómú ihjyúrí u íhjyuváne? 38 ¿Aca tsá Ejíhto
múnáajpi u íjcyatú éhnée ímityúmeke u újcúmema ɨɨnéubárá píívyétúné
iiñújivu u péene ímityúné múúhá iiñújɨ avyéjúúbedítyú u ɨtsámeíhíjcyaábe?
39 Áánélliihyéhjáa Páávoro néé dííbyeke:
—Muurá ihdyu oo jodíómuubéré Tsiríítsiá iiñújiri íjcyacóómí Táátsó múnáajpi.
Ahdícyane ihdyu cána óvíjyuco oke daacu tsáraahóvú o íhjyúva mɨamúnáama.
40 Ahdújucóhjáa diibye ávyéjuube ɨhvéjtsoobe niityéwááhyó hallútú
diityéké íhyójtsiri nééne ditye cúúvéhulléré iíjcyaki. Aaméhjáa
dáíívyénemáyé ihjyúvaabe heeberéómú ihjyúri.

22 1 Neebéhjápeé:
—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ímíñeúvú mélleebúcunu ámúhakye
táicyánéjcú o úúballéne.
2 Ehdúhjáa dibye heeberéómú ihjyúrí íhjyúvánéllii ímíñeúvú lleebúcunúmé
dííbyeke.
3 Áámekéhjáa neébe:
—Oo muurá jodíómuube Tsiríítsiá iiñújivúu Táátsó coomívú oke ditye
tsɨɨmávaábe. Ároobée ihdyu ó keemévé íchihvúré Jerotsaréevu. Áábekée oke
Gamariéé úwáábohíjcyá méihdé múnáaúvúhjáa úráávyehíjcyáné taúhbaju.
Aabée ó imíllehíjcyará múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke o ɨɨcúvéébeke
o cáhcújtsóiyóné táɨɨbúuri. Ahdu muurá ícyooca ámuúha. 4 Ároobée
táwaajácútubááné íñe ɨmiáájú cahcújtso múnaáhjáa íjcyámeke o dsɨjɨvétso
ímityúné ó dárɨɨvehíjcyá dityéváa téénetu iɨhvetéroki. Opée ó tsatyéhijcyá
wajpíímumáyé walléémuke ditye icyúvéhoojánuki. 5 Aane muurá llúúvájté
avyéjúúbema duurúvájá túkevéjtsojte waajácú okée waajácúhaamɨnema
iwálloone Damájcori íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Aabée téhullévú tsúúca
o péé oováa o dóhjɨnújémeke íchihvu Jerotsaréevu ditye iɨcúbáhraki.

Páávoro úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujtsóne
(Hch 9.1-19; 26.12-18)

6 Aanée Damájcovu oke ditye wálloobe juuváyí o péhíjcyárónáa cójɨ jpiine
técoomíj piihɨvuréjuco péécutéré óhdivu ávyétá ihnáhó nééne pééte

cádiivyéné cáámetu. 7 Aanée oke ɨ́jcaáyó baavújuco. Áábekée oke Jetsóó o ájtyúmɨ́tuube nééhií: “Tsáo Tsááoroj, ¿ɨ́veekíami oke ú pátsárícyohíjcyaj?” 8 Áánélliihyée o nééhií: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánélliihyée oke neébe: “Oo Jetsóó Natsarée múnáajpi oke u pátsárícyohíjcyaábe.” 9 Aanée téijyu óóma íjcyame teene peete iájtyúmɨ́neri íllityéhi. Áromée ihdyu tsá lléébotú dibye óóma íhjyuváne. 10 Aanée awáá ehdu oke dibye néénéllii o néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca ɨ́ɨná ú imíllé o méénune?” Áánélliihyée oke neébe: “Wa ihdyu dipye Damájcovuj. Téhullévúi uke neeímyé ɨ́ɨná u méénuíñe.” 11 Aabée teene peete muhdú oke táhálluúúcú cúúvetétsoobe o hálluvájúcóótúúbeke óóma íjcyaméréjuco oke úújetétsóné téhullévu.

12 Áijyúu ‘Ananía’ némeiíbyé tsáá taéllevu Piívyéébée Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbaju néhdújuco ícyahíjcyáábeke ími mɨ́amúnaa ɨ́jtsúcunúúbe. 13 Aabée itsááne oke nééhií: “Muúbej, tsúúca ú hallúvá tsiíñe.” Ehdúu oke dibye néénemáyé ɨ́ɨ́né imíjyaú ó ɨ́ɨtéjucóóhií. 14 Átsihdyúu oke neébe: “Muuráhjáa tsúúcajátújuco méihdé múnáaúvú cáánívahíjcyaabe Piívyéébe uke mémenúné ɨ́mɨ́áábé Jetsóoke u ájtyúmɨ́ɨbe íhjyuváné u lléébóne dibye ímillédú u íjcyaki. 15 Áánélliii ícyooca pámeekéré dííbyedítyú íjcyáné uwááboju ú úúbállehíjcyaáhi. 16 Ahdícyane ɨ́ɨ́nerí ɨ́jtsáméityuube dííbyedívuréjuco cátóróóvéne dííbye mémeri táuméí Piívyéébeke páneere díimítyú dibye iábájɨ́ɨ́veki. Ááne tsójtsótsaméi.” Ehdúu oke neebe Ananía.

Páávoro úúballé Piívyéébe dííbyeke wálloone jodíómú íjcyátúme éllevu

17 Aabée Jerotsaréevu tsiíñe o óómiibye duurúvájá pañévú o úcáávéne Piívyéébema o íhjyúvahíjcyánáa óhdivu bóhówaavéné naavédú néeneé. 18 Ááné pañée Jetsóoke o ájtyúmɨ́ɨbe oke nééhií: “ɨ́ɨ́cúi dipye tsiéllevu íchihdyu Jerotsaréétu. Muurá tsá ditye ɨ́ɨ́cúvéityú táuwááboju u úúbálléróneri.” 19 Áánélliihyée dííbyeke o nééhií. “Ávyéjuúbej, áánerá oke waajácúmé ópée dícyahcújtso múnáake pihcyáávejááné pañévú o wápáájcómeke o cúvéhoojánuhíjcyaabe o íjcyane. 20 Áhdurée muurá díwákimyéi múnáajpi Ejtéébá díuwááboju méénuhíjcyáábeke ditye dsɨ́ jɨ́vétsóijyu diityémá o íjcyáábema tsaméhjɨ́juco muha tehdu dííbyeke meméénune. Téijyúu muurá ó téhmehíjcyá diitye dííbyeke llííhyánúmé wajyámúúne.” 21 Ehdúu o néérónáa tsiíñe oke neébe: “Árónáa ú peé íchihdyu tsíhullévú jodíómú íjcyátúrómé pañévú uke o wállóónélliíhye.” Ehdúhjáa úúbálleebe Páávoro.

Páávoro tsodáhómú avyéjúúbé hójtsɨ́ pañe

22 Aanéhjáa dííbyeke illéébúcunúhíjcyáróne kéévánécoba néémeé: ¡Tsáhájuco aabye íjcyáítyuróne! ¡Íllureíjuco mélliihyánu! 23 Ehdúhjáa néémere íwajyámúúné cáámevu wájójcoméré téhdure bálliijyu wájojcóhi. 24 Áánélliihyéhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube néé ítsodáhómuke ditye iááhɨ́vétso páñéejávú dííbyeke. Áánemáhjáa neebe ditye iwátsíhcyúúbeke idíllo ɨ́ɨ́né hallútú dííbyedítyú ditye íjyácunúhijcyáne. 25 Ahdújucóhjáa ditye iwátsíhcyu dóhjɨ́nuube tsaapi tsodáhómú avyéjuube tétsihyi íjcyáábeke nééneé:

—¿Aca ihdyu múúne eene ámuha romáánómuube iíjcyáné waajácúháámɨma íjcyáróóbeke ɨ́ɨná néétume méwátsihcyúhi?

26 Ehdúhjáa Páávoro nééne tsodáhómú avyéjuube pajtyétsó
páñétúéjpihdívu. Neebéhjápeé:
—Tsáma téiɨibúwá díícyaco áábyeke muhdú u méénúíhajchííjyu.
Muuráhjáhaca ihdyu romáánómuube iíjcyáné waajácúháámɨma diíbye.
27 Áánélliihyéhjáa páñétúejpi ipyéene néé dííbyeke:
—¿Ava úhdi ijcyáné romáánómuube u íjcyáné waajácuháámɨj?
Áánélliihyéhjáa neébe:
—Ée.
28 Áánélliihyéhjáa neebe ávyéjuube dííbyeke:
—Téhdurée muurá mítyane ó ahdó romáánómuube o íjcyáíñé
waajácuháámɨ.
Áánélliihyéhjáa Páávoro nééhií:
—Árónáa ihdyu llihíyomútsidi téhdure tene íjcyánéllii ó néé pañétúejpi o
íjcyane.
29 Ehdúhjáa dibye néénéllii ɨ̃hvejtsómé dííbyeke. Áhduréhjáa ávyéjuube
íllityé romáánómuube iíjcyáné waajácúhɨ́ámɨma íjcyɨ́ábeke ehdu
imyéénúneri.

Jodíómú túkevéjtsojté úmɨ̃wari Páávoro íjcyane

30 Ááné tsiíjyúhjáa imílleebe iwɨ́ájacúné ímichi ɨ̃ɨ̃né hallútú imúnaa
jodíómú diibye Páávoródítyú iíjyácunúne dííbyé hallúvú páhduváré
úúbállehíjcyáne. Áánemáhjáa neebe ditye dííbyedítyú íjcyáné uwáñehííñé
itsíñúúne ipíhjyúcu pámeekéré ávyéjujtéké llúúvájté avyéjujtéma. Ámé
úmɨwávúhjáa dííbyeke íjyócujcároóbe.

23 1 Aabéhjáa Páávoro diityédívú ɨ̃ɨ̃teebéré nééhií:
—Ámuúha tamúnaaj, muurá íjcyoojɨ̃vújuco Píívyéébé húmɨ̃j
pɨɨnévú tsáháturo ímityúné o méénutúne.
2 Ehdúhjáa dibye néénéllii llúúvájté avyéjuube Ananía táuhbá tsaatéké
ditye iwábɨ́ájco dííbyeke. 3 Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:
—¿Aca taúhbaju néé muhdú o íjcyane óóma u ímíbájchoki? ¿A tsá u
wɨ́ájácutú teene taúhbaju nééné tsɨjɨ̃jtoríyé óhdivu u táuhbáné oke ditye
imyéénuki? Uke téhdure Píívyéébe méénuú bañú múnɨ́ajpi u íjcyɨ́ábeke.
4 Áánélliihyéhjáa tsaate nééhií:
—¿Aca muhdú eene íllure ú uuhɨ̃vaté Píívyéébere pícyoobe llúúvájté
avyéjuube páñétúejpi íjcyɨ́ábedi?
5 Áánélliihyéhjáa neébe:
—Árónáa tsá o wɨ́ájácutú dibye páñétúejpi llúúvájté avyéjuube íjcyane.
Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé: “Tsá múu ímityúné íhjyúvatú
ávyéjujtédítyu.” Ehdúhjáa neebe Páávoro.
6 Botsíikyéhjáa waajácuube tsadotséómuma paritséómúejte diitye ávyéjujte
íjcyane. Áánélliihyéhjáa neebe kéévánécoba:
—Ámuúha tamúnaa, oo muurá paritséómú uwɨ́ábóo úráávyehíjcyɨ́ábé
hajchi. Aabée téhdure tééné uwɨ́áboju ó úráávyehíjcyáhi. Ɨ́ábeke íñe oke
ámuha médíllohíjcyá dsɨ̃jɨvémé tsiiñe bóhɨɨne o cáhcújtsónélliíhye.
7 Ehdúhjáa dibye néénéllii diitye ávyéjujte tsaaméére ɨtsɨ̃pájújcatsíñe
íllurejuco pájúvanújcatsíñe. 8 Diityéhjáa muurá tsadotséómú nehíjcyá
dsɨ̃jɨvémé bóhɨ̃júcootúne. Áhduréhjáa ɨtsúcunúhijcyámé níjkyéjɨ múnáama

panéváré ápííchoháñé íjcyatúne. Áánetúhjáa ihdyu paritséómú cáhcujtsó ténehjɨ íjcyane. 9 Aaméhjáa íhjyúbari íjcyánáa diitye paritséómudítyú tsaate taúhbájú uwáábojte néehií:

—Muurá tsá áánu ɨɨná ímityúné méénutúne. Áábema tsáijyu múu ɨmiááné níjkyéjɨ múnáajpi íhjyúvánáa ¿ɨveekí Píívyéébeke múhdurá médárɨɨvéiyáhi?

10 Ehdúhjáa ditye táhjájcatsíñeri tsodáhómú avyéjuube iíllityéne ɨjtsúcunú ditye Páávoróké méénuíñe. Áánélliihyéhjáa tsiiñe neebe ítsodáhómuke ditye itsájtye bɨwáhullévúré íhcyóómivu dííbyeke.

11 Ápejcóhjáa Jetsóó dííbyedívú ibóhówáávéne néehií:

—Imíchi díícyáne ɨɨneri áábímyeítyuubéré íñe táuwááboju íchii Jerotsaréeri u úwáábohíjcyádúré idyé dúwááboco Róómárií. Ehdúhjáa Jetsóó néé Páávoróke.

Páávoróké imíllerómé illííhyanúne

12 Ááné tsɨtsɨɨvevúhjáa imúnaa jodíómú pítyácójcatsíyá ɨmiáánetúré dííbyeke ɨdsɨ jɨvétsoíñe. Áánemáhjáa néjcatsímyé ɨɨnéubárá imájchóityúné dííbyeke illííhyánútúné hajchóta. 13-14 Ehdúhjáa dííbyedítyú pítyácójcatsímyé 40-mevá ehnííñevu íjcyame. Aaméhjáa llúúvájté avyéjujtémá ítyúkevéjtsojté éllevu ipyééne neeté diityéke:

—Muha ɨmiááné Píívyéébe lléébónáa mépítyácójcatsí ɨɨnéubárá memájchóityúné Páávoróké muha mellííhyánútúné hajchóta. 15 Áánélliі méneeco tsodáhómú avyéjúúbeke dibye péjcore ámúha éllevu itsíva dííbyeke. Árónáa ihdyu méneeco dííbyedítyú íjcyáné ihjyu ámuha medíllo dííbyeke mepɨuváne. Áijyu muha tsúúca máarúcóónuú ámúhadívú dibye úújetétúné ɨhdéré muha mellííhyánuki.

16 Ehdúhjáa ditye pítyácójcatsíñé Páávoró beebe iwáájácúne ɨɨcúi tsodáhómu coomívú ipyééne úúbálleté diibye ííñáhnikye. 17 Áánélliihyéhjáa tsáápiikye tsodáhómú avyéjúúbeke ɨpɨúváábeke neebe Páávoro:

—Áánu ováhtsáwúuke tsajtye páñétúejpi ámúhá avyéjúúbe éllevu dibyévá ɨɨnáhjáubá iúúbálle dííbyeke.

18 Ahdújucóhjáa dííbyeke dibye tsájtyene ávyéjúúbe éllevu. Aabéhjáa neeté dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, éhne cúúvéjari íjcyaabe Páávoro oke néénéllii ó tsivá áánu ováhtsáwúuke diéllevu dibyévá íhya ɨɨná uke iúúbálleki.

19 Áánélliihyéhjáa íhdyúétsihvu itsájtyéébeke neébe:

—¿ɨɨná ú imíllé oke u úúballéne?

20 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tamúnaáne jodíómú pítyácójcatsí ukévá iñééiñe péjcore u tsájtye Páávoróké diityé avyéjujté éllevu dityévá idíllo dííbyeke ɨɨná dííbyedítyú íjcyáné ihjyu. 21 Áróneri tsá u ɨɨcúvéityúne. Ijcyámé 40-mevá ehnííñevu dííbyekévá illííhyánu árucóónuímye. Aame néjcatsí ɨmiááneva imyéénuíñé Píívyéébe lléébónáa ipítyácójcatsíñe. Aamévá dííbyeke illííhyánútúné hajchótá tsá ɨɨnéubárá májchóityúne. Aame ícyooca tehmé muhdú diityéké u nééneréjuco.

22 Ehdúhjáa dibye tsodáhómú avyéjúúbeke úúbálléné boone ipítyájcóóbeke neebe dibye muucá iúúbállétu teéne.

Ávyéjuube Péérí éllevu Páávoróké ditye wálloóne

23 Átsihdyúhjáa diibye ávyéjuube míítyétsikye ítsodáhómú avyéjujtédítyú
ipɨ́ úváne néé dityétsí iújcu 200-meváké tsodáhómuke ullérí péémyeke,
70-meváké ɨ́ɨ́ júmudi péémyeke, 200-meváké cávaájcoháñema péémyeke,
ditye ipyéé Tsetsaréavu tépejcójuco. 24 Áhduréhjáa neebe ditye tsáápi ɨ́ɨ́ juke
iímíbájcho dííbyedi Páávoróké itsájtye ávyéjuube Péérí éllevu. 25 Áámemáhjáa
waajácuháámɨ́ wálloobe íllu iñéhaámɨ:

26 "Ávyéjuube Péériíj, oo íñe Cáráóódio Ríítsia o íjcyaabe úúma ó ihjyúváhi.
27 Áánukée tsúúca imúnaa jodíómú iékéévéébeke llííhyanújúcóóróóbeke
tátsodáhómuma diityédítyú ó dojtúcú romáánómuube iíjcyáné
waajácúháámɨma dibye íjcyane o wáájácúnema. 28 Áánemáa ó tsajtyé
dííbyeke diityé ávyéjujté éllevu ɨ́ɨ́né déjúcotú dííbyé hallúvú ditye
páhduváré úúbállehíjcyáné o wáájácuki. 29 Aabée ó waajácú apááñéré
ítyaúhbajúúné hallútú ditye ehdu dííbyeke dárɨ́ɨvehíjcyáne. Aane tsá
ɨ́ɨná íjcyáturó ditye téené hallútú icyúvéhoojánúúbeke dsɨ́ jɨ́vétsóiyóne.
30 Áábeke íñe diéllevu ó wallóó imúnaa íjcyarómé dííbyeke illííhyánuíñé
pítyácójcatsíñé o wáájácúnema. Áámeke o néé ditye páñetu diéllevu
ipyééne díhyúmiri iñéé ɨ́ɨné hallútú dííbyedítyú iíjyácunúhijcyáne.
Ahdícyane wái diícyaj."

31 Ehdúhjáa néhaamɨ́má tsodáhómú pejco tsajtyé Páávoróké Ajtíípatírí
coomívú íavyéjuube néhdújuco. 32 Ááné tsɨtsɨ́ɨvevúhjáa tsaate tsodáhómú
ulléríyée pééme ílluréjuco óómiñe íhcyóómivu. Áánetúhjáa tsijtye ɨ́ɨ júmudíi
péémeréjuco cóhbaavéné Páávoróma. 33 Aaméhjáa Tsetsaréavu ávyéjúúbedívú
dííbyeke iúújetétsóne ajcú teene waajácúhaamɨ́vú dííbyeke. 34-35 Áhaamɨ́ hjáa
ávyéjuube iéévéné nɨ́ jcáutu dilló Páávoróké kiá múnáajpí dibye íjcyane.
Aanéhjáa Tsiríítsiá iiñújɨ múnáajpi dibye íjcyane iwáájácúne neébe:

—Cána óvíi ímichíi díhyallúvú páhduváré úúbállehíjcyámé wajtsɨ́
mewáájácu muhdú úúma tene íjcyane.

Áánemáhjáa neebe ditye ipícyo dííbyeke ávyéjuube Heróódeúvu jávu.

Ávyéjuube Péérí úmɨwávú Páávoro íhjyuváne

24 1 Átsihdyúhjáa tsáhojtsɨ́ j coojɨ́vatu páñétúejpi llúúvájté avyéjuube
Ananíá tsáá Tsetsaréavu túkevéjtsojtéma. Áámemáhjáa téhdure
Téétoro tsáá ímityúné múúne méénúmé hallúvú íhjyúvaábe. Aaméhjáa diibye
ávyéjúúbedívú iwájtsɨ́ne úúballévá ímityúné Páávoró hallúvu. 2 Áábekéhjáa
diityé éllevu ditye tsájtyéébé hallúvú Téétoro úúballéjucóó ávyéjuube
Péériкyeé. Neebéhjápeé:

—Ávyéjuúbej, mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyaabe
pane u wáájácúúbé túkevéjtsójú pañe muha tsaímíyé meícyahíjcyánélliíhye.
3 Muurá muha páhduube dítyúkevéjtsójú pañe méijcyáhi. Áánéllii mítyane
uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyáábeke. 4 Aane mítyane
uke o túhújtsótu uke o néé okéi u lléébúcunú múhajchótáwuú úúma o
íhjyuváne. 5 Muurá muha méwaajácú áánu ávyeta panévá iñújɨ́ɨneri íjcyáné
jodíómuke ííbórɨ́nuubéré péhijcyáne. Aabe natsarénómuube Jetsóoke
úráávyehíjcyámedítyú ímichi páñétúejpi. 6 Muuráhjáa duurúvaja dibye
tútávájtsóíyónáa muha meékéévéébema méimíllerá teene meímíbajchóné

muhdú múúhá taúhbaju néhduú. 7 Árónáacáa tsodáhómú avyéjuube Ríítsia
múúhá hójtsɨ pañétú dojtúcú dííbyeke. 8 Áánemáa neebe dííbyé hallúvú
úúbállehíjcyámé itsáá diéllevu. Ahdújuco íñe muha metsááne diéllevu dííbyé
hallúvú muha meúúbállehíjcyáméjuco. Aane cáhawáá óvíi páñetu ú dilló
dííbyeke u wáájácu muhdú nééné déjúcotu muha meúúbállehíjcyáné dííbyé
hallúvu. Ehdúhjáa neebe Téétoro Pééríkyeé.
9 Téhduréhjáa tétsihyi íjcyame tsijtye jodíómú nehíjcyá ɨmiáánéjuco
ehdu tene íjcyane. 10 Áánélliihyéhjáa ávyéjuube Pééri úbahcyó Páávoróké
dííbyeréjuco iíhjyúvaki. Ahdújucóhjáa dibye nééneé:
—Muurá ó waajácú múhdúné pijcyábájucó íñé iiñújiri ímítyúnéhjɨ
ímibájchoobe u íjcyane. Áánéllii mítyane ó ímíjyuuvé táicyánéjcú o
úúbálléneri. 11 Aane ihdyu cáhawáá óvíi apááñéré ú waajácú Jerotsaréevúu
Píívyéébeke o dúúrúvájétsihdyu botsíi 12 coojɨváré meíjcyane. 12 Tsáháa
múha oke ájtyúmitú tsaatémá o táhjájcatsímyeke o ííbórɨnuhíjcyáné
duurúvájá pañévu, pihcyáávejááné pañévu, tsiéllehjɨvu. 13 Aane muurá íjtye
ávyeta tsá wáájácutú ɨɨné hallútú táhallúvú iúúbállehíjcyáne. 14 Áánetu
cáhawáá uke o úúbálle apááñéré táihdé múnáaúvúu cáánívahíjcyaabe
Píívyéébeke o ɨɨcúvéébeke o úraavyéne. Dííbyeke ihdyu ó úráávyehíjcyá
béhjɨ jtori eene múhdurá ditye óhdivu ɨtsúcunúhíjcyájɨ jtori. Aabe idyé ó
cáhcujtsó dííbyé ihjyú uubálle múnáá waajácúhaamɨnetu dííbyé taúhbaju
cáátúnúmeíñéhjima tsíñehji íjcyane. 15 Muurá ditye cáhcujtsódúré dííbyeke
o cáhcújtsoobe ó waajácú ɨmiáméhjima ímítyúroméhjɨ dsɨ jivémé bóhiiíñe.
16 Áánéllii ó imíllehíjcyará tsaímíyé Píívyéébema o íjcyane. Áhdure idyé ó
imíllehíjcyará tsaímíyé mɨamúnáama o náhbévájcatsíñe.
17 Aabée muurá múhdúne píjcyá lliiñé tsiélléhjɨ o péhíjcyátsihdyu o
tsáá táiiñúji múnáake o pɨaabóvaabe idyé dííbyeke o ɨɨcúve iyámeke o
cóvájtsóneri. 18 Éhdurée néhéhjiri duurúvájá pañe o íjcyáábeke Áátsiá iiñújiri
íjcyame tamúnaa oke ájtyumɨ dityée méénuhíjcyádújuco tééjá lluuváábedívú
o ímíbájchómeííbyeke. Áánáacáa tsá tétsihyi tsijtye ijcyáturóne. Aabée
tsáháturo téijyu muucá o ííbórɨnutúne. 19 Aane bo óvíi eene táhallúvú
úúbállehíjcyámé ííllevu itsááne úúballévá ɨmiááné ímityúné táhallúrí
íjcyáhajchííjyu. 20 Óvíikyéhde aatyéré úúballé ɨɨné imítyúnéhjáa tamúnáá
avyéjujtémá o méénune iájtyumɨne. 21 Áánerahjáa apááñéré diityémá
o íjcyaabe pámeere lléébónáa o nééhií: “Oke íñe ámuha médíllohíjcyá
dsɨ jivémé bóhiine o cáhcújtsónélliíhye.”
22 Ehdúhjáa Páávoro néénéllii ávyéjuube Pééri ílluréjuco tééné ihjyu
ɨ hvejtsóné ímíhyéhjáa dibye úráávyenéjcú iwáájácúnélliíhye. Áánemáhjáa
neebe diityéke:
—¿A ehdúhaca teéne? Ané óvíi tsodáhómú avyéjuube Ríítsia tsáá botsíi
ámúhama meímíbájchoki.
23 Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neebe tsáápi tsodáhómú avyéjúúbeke
dibyéi tétsihvúré ipícyo dííbyeke. Áánemáhjáa neebe dibye iɨ hvéjtso imúnaa
dííbyeke iááhɨvehíjcyaki.
24 Átsihdyúhjáa tsúcájá iíjcyánetu Pééri tsiiñe tsáá dííbye éllevu mewa
Drotsíírama jodíómulle téhdure íjcyállema. Aabéhjáa pɨuvá diibye
Páávoróké dibye diityétsima iíhjyúva muhdú Jetsocríjtoke mecáhcújtsónetu.
25 Áánélliihyéhjáa ihjyúvaabe muhdú tsaímíyé meíjcya íímítyúnéjcutu

metéhmémeíñetu. Áhduréhjáa ihjyúvaabe nihñéétsihvúré Píívyéébe muhdú mɨamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchóíñetu. Ááneríhjyáa ávyéjuube iíllityéne dííbyeke nééhií:

—Wa ílluréjuco dipyej. Néhijyáca idyé tsiiñe uke ó pɨúvaá múhtsima u íhjyúva téénetu.

26 Aanéhjáa diibye Pééri ijyácunúhijcyá dsɨ́ɨ́dsidívú Páávoro áhdóíyóneri ílluréjuco dííbyeke iíjchívyétsoki. Téénélliihyéhjáa wáájácúroobéré pɨúvahíjcyá dííbyema iíhjyúvaki. 27 Ehdúhjáa pajtyéné míñéécú pijcyábá hajchóta. Átsihdyúhjáa Pééri ílluréjuco ɨhvejtsóné ávyéjuube iíjcyane. Áábé cápayóóvéhjáa Póótsio Péjtóréjuco úcaavéne. Aanéhjáa Pééri jodíómuma ími iíjcyane iímílléne pícyoíñú cúúvejávúré diibye Páávoróke.

Páávoro Péjtó úmɨwari

25 1 Aanéhjáa diibye Péjtóréjuco tééné iiñújɨ avyéjúúbedívú úcááveebe pápihchúúj coojɨvatu péé Tsetsaréatu Jerotsaréevu. 2 Áábekéhjáa téhullévú túkevéjtsojtémá llúúvájté avyéjujte úúbállépejtsó ímityúné Páávoró hallúvu. 3 Áánemáhjáa nééme dibye ɨpɨúva dííbyeke Jerotsaréevu. Aaméhjáa pítyácójcatsíyá juuva iárucóónúne dííbyeke illííhyánúpéjtsoíñe. 4-5 Ehdúhjáa diibye ávyéjúúbeke ditye néérónáa neebe diityéke:

—Bo néhi caatyé ámúhadítyú ávyéjujte íjcyame óóma Tsetsaréavu mepe ámuha téhullévú meúúbálle dííbyé hallúvú ɨmiáánée ímityúné dibye méénúhajchííjyu. Muurá téhulle diibye cúúvéjari. Áhullévú lléváhréjuco tsiiñe o péehiñe. Ehdúhjáa neebe Péjtoó.

6 Aabéhjáa teene Jerotsaréeri ijcyá íhyotsɨ́tú pápihchúúj coojɨváubáhjápeé, íhjyáa mityá pahójtsɨ́cúj coojɨvaj. Átsihdyúhjáa péjúcoobe Tsetsaréavu. Ááné tsiíjyúhjáa teene idíllóítsihvu iácúúvéne pɨuvájúcoobe diibye Páávoróke. 7 Áábekéhjáa ditye wájtsɨ́tsóóbedívú Jerotsaréetu pééné jodíómú ipíhcyáávéne dííbyé hallúvú úúballéjucóó ímityunéhjɨ. Ároméhjáa íllure báñúmeíhi. 8 Aabéhjáa Páávoro íicyánéjcutu nééhií:

—Tsáháturo tsáma ɨiná ímityúné o méénutú tamúnaa jodíómú taúhbájutu, téhdure diityé duurúvájatu. Téhdure tsáháturo páñétúejpi romáánómú avyéjúúbedítyú ímityúné o íhjyúvatúne.

9 Ehdúhjáa Páávoro néérónáa Péjto dííbye múnaa jodíómuma ími iíjcyane iímílléne néé dííbyeke:

—¿Aanéhaca ú imíllé Jerotsaréevu meímíbajchóné eene ɨiná díhyallúvú ditye úúbállehíjcyáne?

10 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Árónáá muurá tétsihyíjyuco oo ehdu nénéhjɨ ámuha romáánómú meímíbáchohíjcyáitsíí amúhá avyéjuube méménútsihyi. Aane muurá ú waajácurá ɨɨné imítyúné o méénúturóné tamúnaa jodíómuma. 11 Muurá ihdyu ɨmiááné ímityúné o méénuca ó pájámeíiyá oke ditye illííhyánuki. Keená ‘tsáhaá’ o néeiyóne. Áánetu íñe táhallúvú ditye úúbállehíjcyáronéhjɨ ɨmiááné íjcyátúhajchíí tsá oke múha ɨhvéjtsóityú diityé hójtsɨ́ pañévu. Áánéllii ó imíllé ámúhá avyéjuube páñétúejpíyé óóma teene ímíbajchóne.

12 Ehdújáa Páávoro néénéllii Péjto pámeekéré ípítyácócatsíhíjcyámeke ipíjyúcúmema idíllójcatsíñe néé dííbyeke:

—Ehdu idyé muuha romáánómú avyéjuube páñétúejpíyé úúma ímíbajchóné u ímilléné ané óvíi dííbye éllevúréjuco u pééneé. Ehdúhjáa Pejto néé Páávoróke.

Páávoro ávyéjuube Agríípá úmɨwari

13 Átsihdyúhjáa idyé múhdúj coojɨvatúrá tsijpi ávyéjuube Agríípá péé mewa Bereníítsema Tsetsaréavu Péjtóke ááhɨvetémútsi. 14 Aamútsíhjyáa téhulle íjcyámútsikye diibye Péjto úúballé Páávoro tétsihyi íjcyane. Neebéhjápeé:

—Íjcyaabe íchihyi tsaapi cúvéhóójari Péérii pícyoíñuúbe. 15 Áábé hallúvúu jodíómú túkevéjtsojtémá llúúvájté avyéjujte ímityúné oke úúbálleté Jerotsaréeri o íjcyáábeke oováa dííbyedívú o méénútsoki. 16 Árómekée o néehií: “Tehdu muha romáánómú peecútéré muucá medsɨ jɨvétsóíyónejɨɨ tsaate tsíjtyé hallúvú úúbállémema ditye díllócatsítyúhajchííjyu.” 17 Ehdúu o néérónáa ditye óhdivu píhcyaavéjúcóónéllii awáá tsíjcyooji o díllóítsihvu o íjcyáne ó pɨ́uvá dííbyeke. 18 Áábe éllevúu tsááme ímítyunéhjɨ dííbyé hallúvú úúbállehíjcyáme. Aanée ó ijtsúcunú ɨmiááné dibye ímityúné méénuhíjcyáné dííbyé hallúvú ditye úúbálleíñe. Árónáacáa tsá tehdu tene néétune. 19 Apááñérée nehíjcyámé Jetsóó dsɨ jɨvéjúcóóbeke dibye ‘íjcyaábe’ iñééne úráávyehíjcyáne. 20 Ehdúu nénehji o ímíbájchóítyúrónéllii ó neerá dííbyeke dibye ímílléhajchíí Jerotsaréevu muha dííbyema teene meímíbájchotéki. 21 Árónáacáa imílleebe páñétúéjpimáyé Agójtoma teene iímíbajchóne. Áánélliihyée dííbyeke o néé dibyéi cúúvéjaríyé iíjcya dííbye éllevu o wállóótúné hajchóta.

22 Ehdúhjáa Péjto Agríípake úúbállénéllii neebe dííbyeke:

—Aane ihdyu ó lleebúcunúiyá téhdure dibye íhjyuváne.

Áánélliihyéhjáa Péjto néehií:

—Cáhawáá óvíi péjcore tsaabe dibye íhjyuváné u lléébúcunúki.

23 Ehdúhjáa Péjto dííbyeke néénéllii tsíjcyooji tsiiñe tsaamútsí Agrípamútsí méwama. Ávyéta ímíhjyáa iícyáávéne aahɨvemútsí dííbyé já pañévú tsodáhómú avyéjujtémá tsijtye técoomí ihtsútujtéma. Áánáacáhjáa Péjto pɨ́uvájucóó diibye Páávoróke. 24 Áánemáhjáa neebe diityéke:

—Ayúju, ámuúha, pámeere íñe múhdumé ávyéjuube Agríípama meíjcyamej. Áánújuco íchii dííbyé hallúvú ímityúné Jerotsarée múnáama Tsetsaréa múnaa oke úúbállehíjcyaábe. Áánúdityu nehíjcyámé dííbyekévá illííhyánúiyóne. 25 Arónáa íjcyánejɨɨ ɨ́ɨné déjúcotu dibye dsɨ jɨvéiyóne. Áábeke ó wálloó páñétúejpi Agójto éllevu dííbyema teene dibye iímibájcho dííbyerée ímíllénélliíhye. 26 Áábedítyú diibye páñétúéjpikye o cáátúnúiyóné o ɨtsámeíhíjcyárónáa íñe ámuha metsáánéllii ámúhadívú ó ijchívyetsóhi. Áábeke cáhawáá óvíi aabye ávyéjuube Agríípá dilló muhdú dibye úúballéné botsíi mecáátunúné páñétúejpi ávyéjúúbe éllevu mewálloóki. 27 Muurá tsá tene ímityú tsaapi cúúvéjari íjcyáábeke pecútéré mewálloone páñétúéjpi éllevu ímichi ɨ́ɨné déjúcotú dííbyeke mewálloone úúbálletúmére. Ehdúhjáa Pejto néé diityéke.

Agríípá úmɨwávú Páávoro úúballé muhdú iícyahíjcyáne

26 1 Aanéhjáa Páávoróké diibye ávyéjuube Agríípá néehií:
—Cána dihjyúvaj.

Ahdújucóhjáa dibye íhjyuváne. 2 Neebéhjápeé:
—Ávyéjuube Agríípaj, mítyane ó ímíjyuuvé muhdú tamúnaa jodíómú íjcyarómé táhallúvú ímítyunéhjɨ́ úúbállehíjcyánetu ícyooca díúmɨwávú o íhjyúváneri. 3 Muurá ú waajácú muhdú muha meícyahíjcyánéhjɨ́ hallútú metáhjácatsíhijcyáne. Aane cáhawáá ímíñeúvú lleebúcunu úúma o íhjyuváne.

Muhdú Páávoro ícyahíjcyáné Jetsóoke icyáhcújtsótúné ɨhde

4 Muurá waajácúmé muhdúhjáa diityémá o píívyene Jerotsaréeri múúhá iiñújɨri. 5 Téhdure waajácúmé táováhtsadítyúré paritséómuube o íjcyaabe íñe muha meúráávyehíjcyajɨ́jtó o úraavyéne. Aane téhdure iímílléhajchíí úúbálléiyóme. 6 Áábeke íñe oke íchihvu tsivámé Píívyéébée dsɨ́jɨ́vémeke ibóhɨ́ɨ́tsoíñé méɨhdé múnáaúvuke néhijcyáné o cáhcújtsónéllii teene oke idílloki. 7 Muurá 12-nevá dohjɨ́ba múnaa muha meíjcyame Píívyéébeke paíjyuváré méɨ́ɨ́cúvehíjcyá dibyée nééne muha maájtyúmɨki. Ehdu nééné hallútú íñe tamúnaa táhallúvú ímítyunéhjɨ́ úúbállehícyáhi, Ávyéjuúbej. 8 ¿Ácooca ámuha tsá mecáhcújtsotú Píívyéébe dsɨ́jɨ́vémeke bóhɨitsóne?

Muhdú ɨ́hdéuvu Páávoro Críjtó uráávye múnáake pátsárícyohíjcyáne

9 Ópée muurá idyé o íjcyároobe Natsarée múnáajpi Jetsóodítyú ímityúné o ɨ́jtsámeíñé ó ɨtsúcunúhijcyá tehdújuco o méénune. 10 Ehdúu ó méénuhíjcyá Jerotsaréeri. Muuráhjáa llúúvájté avyéjujte oke néhdújuco cúvejáánuubéré o péhijcyáné cahcújtso múnáake. Téhdurée tsaméhjɨ́juco muha mepítyácójcatsíñe tsaatéké medsɨ́jɨ́vétsohíjcyáne. 11 Ehdúu diityéké ɨ́cúbáhraabéré ó pehíjcyá pihcyáávejááné pañévú dityéváa teene ɨ́miá uwáábojúhacáa íjcyane icyáhcujtsóné iɨ́hvéjtsóroki. Áámekée tsárí o ɨ́jtsúcunúne pátsáríjcyoobéré ó pehíjcyá pahúlleváré tsííñé iñújɨ́ɨ́neri íjcyárócoomíjɨri.

Páávoro tsiiñe úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujtsóne
(Hch 9.1-19; 22.6-16)

12 Aabée idyé téénevúré ó peerá Damájcovu llúúvájté avyéjujte oke wállóónélliíhye. 13 Árónáacáa juuvávyú cójɨ́jpɨiine núhba ájchú ehnííñevu íámɨ́tsaráhcó íjcyane peete óhdivu cádiivyéné pámeere oke náhbénúmema múúhakye ajchúcunúhi. 14 Aamée muha máákityé baavújuco. Áánáacáa oke tsaapi muuha heeberéómú ihjyúrí nééhií: “Tsáo Tsááoroj, ¿ɨ́veekíami oke ú pátsárícyohíjcyaj? Muurá uure ú tútávátsámeíhijcyá éhne múúne ócáji naatsóú iñúbɨ́jcóne iiye tútávájtsámeídyu.” 15 Áánélliihyée o néé dííbyeke: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánélliihyée oke neébe: “Oo Jetsóó oke u pátsárícyohíjcyaábe. 16 Ahdícyane ílluréjuco díjyocúúve. Muurá íñe ícyooca úhdivu ó bóhówaavé óhdityu íjcyáné uwáábojuu u méénuki, áhdure bóónétu tsiiñe úhdivu o bóhówájtsóné uwáábojuu u méénuki. 17 Aabe ijcya uke ó llííñeé dimúnaa jodíómuma tsííñé iiñújɨ múnaa uke imyéénútuki. 18 Áánéllii uke ó wallóó dityé éllevu diityéké u wáájácútso Naavéné hójtsɨ́ pañe iícyahíjcyánetu ditye iíjchívye Píívyéébé icyánejcúvuréjuco diityé imityuháñé ílluréjuco ábájɨ́ɨ́vémeímyé ɨ́miáámeréjuco iíjcya dííbyeéjte.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

Páávoro naavédú néene ɨɨɨtene cáhcujtsóne

19 Ahdícyane tsáháa naavédú néene óhdivu bóhówaavéné cáhcújtsótuube o íjcyatúne, Ávyéjuúbej. Muuráhjáa téené pañe o ɨɨɨtene ó cáhcujtsóhi. 20 Aabée muurá Damájco múnáadítyú ó úwáábótujkénúhi. Átsihdyúu úwááboobéré o péé Jerotsaréetújuco páneeríyé Jodéá iiñújiri. Aabée jodíómú íjcyátúrómeke ó nehíjcyá ditye ímityúné iícyahíjcyáné ɨɨɨ hvéjtsóne Píívyéébekéréjuco iúráávyeki. Áhdurée ó nehíjcyá téené uwááboju néhdújuco iíjcyáneri ditye iwáájácútso tsíjtyeke ɨmiááné tsíhdyuréjuco iíjcyane. 21 Éhdurée néené hallútú tamúnaa íjcyarómé oke duurúvájá pañévú iékévéébeke imíllerá illííhyanúne. 22 Ároobe íñe íjcyoojɨvújuco Píívyéébe oke piáábóneri ímí dííbyeke o úráávyeebe o úwáábohíjcyáné dííbyé ihjyu pámeekéré ɨdáátsojtémáyé ɨhtsútujtéke. Aabe tsáháturo tsáma o néhíjcyatú éhnéhjáa Moitséeúvuma Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa iiná íjcyaíñé úúbállehíjcyáné tsijɨjtoríye. 23 Muuráhjáa nehíjcyámé Críjto iɨcúbáhrámeítsihdyu dsɨjɨveebe ibóhɨɨneri meke pámeekéré tsííñé iñújɨɨne múnáama úújétsoíñé tsúúca mééma pajtyété íjcyájucóóne. Áhduréhjáa nehíjcyámé diibye tujkénúejpi íjcyaíñé dsijɨvetu bóhɨɨbe.

Páávoro imíllerá Agríípá cáhcujtsóné Jetsóoke

24 Ehdúhjáa Páávoro íhjyúvárónáa Péjto kéévánécoba néehií:

—¡Muúbe, mítyane u wáájácúneríubá íllurújuco u méívaténe!

25 Árónáacáhjáa neébe:

—Tsá o méívatétúne, Ávyéjuúbej. ɨmiááné o néehií. 26 Muurá áánu ávyéjuube Agríípá ténehji páneere ímí waajácúhi. Áánéllii dííbyé húmiríyé ɨɨnerí núhnévétuube ó ihjyúvá ténehji teevétaríyé méénúmeíhíjcyátúnélliíhye. 27 Ahdícyane, Ávyéjuube Agríípaj, ¿a ú cáhcujtsó éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa néhíjcyanéhji? Muurá ó waajácú u cáhcujtsóne.

28 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Úubá ú imíllé áyánéwuúré u úwááboróné o cáhcújtsóne Críjtoéjpiyéjuco o íjcyáiyóne.

29 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá mítyane o úwaabóné u cáhcújtsóiyódúré idyé áyánéwu o úwaabóné ú cáhcújtsóiyáhi. Áánéllii muurá Píívyéébeke piáábó ó táúmeíhijcyá o úwaabóné ámuha mecáhcújtso íñe múhdumé oke ámuha melléébúcunúhijcyámé o íjcyadu ámuha meíjcyaki. Tsá idyé íñe úwáñehííñema o íjcyadu ámuha meíjcyáiyóné o néétune.

30-31 Ehdúhjáa Páávoro néené boonétú pámeere tétsihyi íjcyame tsiéllevu ipyééne tsaméérejuco néjcatsíñe:

—Tsáháturo muurá dibye ɨmiááné iiná ímityúné méénutú téené déjúcotu idsɨjɨvéiyóne. Aabe tsá cúvéhóójari íjcyáityuróne.

32 Áhduréhjáa Agríípá Péjtóke néehií:

—Muuráhjáa ihdyu tsúúca ijchívyéíyoobe páñétúéjpi máavyéjúúbemáyé teene iímíbajchóné iímíllétuca.

Páávoróké ditye Róómávu wálloóne

27 1 Aanée tsúúca múúhakye Itááriávú iwállóóíñeri ihjyúvájcatsímye. Áánáacáa Páávoródívú tsijtye cúúvéjari íjcyámema ajcújucóómé

tsodáhómú avyéjuube Jóórióké tsáha múnaa ‘Agójto’ némeíñé tsodáhómúéjpikye. 2 Aamée muha méújcámeíjyucóó Adaramíítíój cuujúwami Áátsiá iiñújï mujcójuunévú péé ïmï pañévu. Áámemáa múúhama Arijtáácó péé Matsedóóniá iiñúji múnáajpi Tetsaróónicárí ícyahíjcyaábe. 3 Aamée tsíjcyooji muha méújeté Tsidóovu. Átsihvúu diibye tsodáhómú avyéjuube Jóório Páávoródí ïï dáátsóvéne ï hvejtsó dibye íñahbéva múnáake iááhïveki. 4 Átsihdyúu muha tsíñejcúemóvú mepéémeke kííjyeba wááome ‘Chíípere’ némeíñé caapáhó ïmiánéjcutu mépajtyéhi. 5 Aamée muha Pajpííriámá Tsiríítsíá iñújïïcú tujkévetu mepájtyeme méújeté Míírávu Ríítsiá iiñújï coomívu.

6 Átsihyíi diibye tsodáhómú avyéjuube ájtyúmité tsiimi cújújúwami Arejadrííáemi Itááriá iiñújivu péémiï. Áámiríyéjucóo muha mepééne téhullévu. 7 Aamée muha pívájcoojïvájuco mepéhijcyámé ï htsútúnetu Níídó cóómí tujkévetu mepájtyeme tsapéhdúré mepééíyónáa kííjyeba múúhakye tsiéllevúré wááome muha ‘Créétaá’ némeíñé caapáhó hallú éhnéjcutúréjuco mepééme mépajtyé ‘Tsaamóo’ némeítsíí tujkévetu. 8 Átsihdyúu ï htsútúnetu muha mepéhijcyámé méújeté tsátsii ‘ïmiá Mujcójúúne’ némeítsihvu Ráátseá cóómíj piihïvújuco.

9-10 Ehdúu muha choocówu mépehíjcyáhi. Áijyúu ápichóhréjuco teene muha meúlléiyóné tsúúcajáa nííjyáréjuco íjcyaíñé pïï hï júcóónélliíhye. Áánélliihyée Páávoro diityéké ityéï búwajtsóné neeráhi:

—Ámuúha Ávyéjujtej, ó waajácú mepééne ápichó nééiñe. Muurá tsá apáámïré cúújúwami wágóóóvéityuróne. Téhdure muurá méwágóóóvéiyáhi.

11 Ehdúu Páávoro néérone tsá tsodáhómú avyéjuube cáhcújtsótúne. Téémï aabájajtétsikyérée téémï avyéjúúbema cáhcújtsoóbe. 12 Áijyúu muha meíjcyamújcó tsá ímityú tétsii muha úúníjya mepájtyéíyónáaáca. Áánélliihyée muha méï jtsámeí mepéjúco tétsihdyu muha meï hnáhóhajchíí meúújeté Peníítsé mujcóvú Créétá caapáhó pañe nuhba áábatéhíjcyánéjcúéraahócuri íjcyácoomívú tétsii muha mepájtye úúníjyaá.

Kííjyébama nííjyaba mítyáne móóari

13 Áánáacáa tsíñejcútú áyánéwu kííjyeba muha mepééíhullévú íójcónéllii ijtsúcunúmé múu péhdu tene nééneé. Áánélliihyée tsúúca muha mepéjucóó Créétá caapáhó úníuélleríye. 14 Áróné illúhwuúrée múúhakye ávyéta tsï jpá nééné kiijyébá waaó tsiéllevúre. 15 Aamée muha metúkévéjtsómeíyónáa meíoovéjúcóónélliii awáá muha meï hvéjtsómeímyeke waaóne. 16 Aamée ‘Cáráoda’ némeíñé caapáhó bóunáálletu muha mépajtyé imíchi kííjyeba íjcyátúnéjcuri. Átsihvúu mïïnéwu muha metsátyehíjcyami méujcú múúhá pañévú ï htsútúnetu. 17 Aamïi iñérijcyáróné boone ímunáami cóhpéj chijchúmé wábyaúúneri. Áánemáa niityétsómé téémï ihcyúháñé muháa ‘Tsííteé’ némeíñé newáyuuhávú mecátsóhóóvetéíyóné apííchori. Áámekée kííjyebáréjuco múúhakye tsájtyene. 18 Ááné tsijcyóójïi téhdure ápichó tene néénéllii ílluréjuco ditye téémï píichutáháñé wájojcóné téhí pañévu. 19 Átsihdyúu pápihchúúj coojïvatu páñetu téémi éhnéhjiréjuco idyé ditye wájojcóne. 20 Áijyúu tsúúca pívájcoojïvájuco tsá muha cóójïejpi núhbama mïïcúrúwáúbakéré maájtyúmitúne. Aánáacáa kííjyeba éhnííñevúré ávyétá ihtsúturéjuco íjcyánéllii tsáhájuco muha meï jtsámeítyú mepájtyetéiñe.

21 Aamée májchotúmeréjuco muha meícyahíjcyánáa Páávoro iíjyócúúvéne
nééhií:
—Ámuúhaj, ópée tsáma ámúhakye o nééne ámuha mecáhcújtsoca tsá
meke metsíváityuró Créétatu. Aacáa muurá tsá íllu meĭcúbáhrámeiítyuróne.
22 Árónáa ihdyu imíchi méíjcyaco. Tsá néhi tsaatéubáré méhdityu muhdú
íjcyáityú méjcuujúwamɨ wágóóvérónáaáca. 23-24 Muuráhjané ípyejco
o ĭĭcúvehíjcyaabe Píívyéébe níjkyéjɨ múnáájpikye wálloobe óhdivu
ibóhówáávéne oke nééhií: “Tsáma díhllityédíñe. Muurá ihdyu tehdújuco
páñétúejpi romáánómú avyéjúúbedívú u úújetéiñe. Áánéllii dijtyééveri
Píívyéébe ámúhakye pámeekéré pájtyetétsoó cúújúwámɨri ámuha
mepéhíjcyámeke.” Ehdúne oke ípyejco níjkyéjɨ múnáajpi nééhií. 25 Ahdícyane
imíchi méíjcya. Muurá ó waajácú oke dibye néhdújuco mééma tene pájtyeíñe.
26 Aane muurá mepámaavémé tsáné caapáhój tohívú méwáhtóbaáhi. Ehdúu
neebe Páávoro.
27 Áijyúu tsúúca míñéécú tsemáánájuco muha meúllene. Áámekée tsápejco
kííjyeba múúhakye tsatyéhijcyá ‘Áádria’ némeíñe móóaríyéjuco tsánejcútú
tsíñejcúvújuco. Áánáacáa pécójpɨine téémĭ wákimyéi múnaa tsúúca waajácú
muha ííñujĭvú mepĭĭhine. 28 Áánélliihyée eevémé tétsíij páñé iwáájácuki.
Aanée tétsíij páñé 36 ééveta. Átsihdyúu éhnííñéwuúvú muha mepétsii
tsiiñe eevémé 27 éévetáréjuco. 29 Átsihvúréjucóo ditye téémĭ dohjĭwajcyóné
níítyetsóné téémĭ déjúcotu 4-wajcyóvá íjcyane muha néwayúúnetu
mewápújúúvétuki. Aanée muha méijyácunúhijcyá metsĭtsɨivéjúcóóíyóneri.
30 Áánáacáhjáa téémĭ wákimyéi múnaa tsuulléene téémĭ dohjĭwajcyóné múu
níítyetsódú imyéénúnej tééveri mĭĭnéwu téhí pañévú niityétsójúcoorá téémɨri
iúmĭvaki. 31 Áánélliihyée Páávoro tsodáhómú avyéjúúbeke nééhií:
—Muurá áátye méhdityu úmĭváhajchíí tsáhájuco mepájtyetéityúne.
32 Áánélliihyée diitye tsodáhómú teemɨ mĭĭnéwúú dohjɨ wátsahjyúcú
apáhajchíí téhí pañévújuco.
33 Aanée tsúúca metsĭtsĭĭvénáa Páávoro nééhií:
—Tsúúca íñe míñéécú tsemáánájuco mee majchóubáré, cuwáubáré,
méénutúme. 34 Áánéllii metsu tsíeménéuba memájcho téene tsĭjpari
meíjcyaki. Muurá tsá muhdú meíjcyáityúne.
35 Ehdúu néébere pááaho iékéévéne Píívyéébeke téhdujtsó pámeere
ĭĭténáaáca. Ááné boonétúu idyóuháyóné májchoóbe. 36 Áánélliihyée dííbye
élletu muha mémajchó dibye múúhakye nééneri muha meímíjyúúvénema.
37 Aamée pámeere teene cúújúwámĭ pañe muha meíjcyame 276-meva.
38 Aamée muha memájchóné boonétú tsiiñe wájojcómé téémĭ píichutátúu
tsáneetsa icyóeváné temɨ ivájĭhconúki.

Cúújúwamɨ wápújuuvéne

39 Áijyúu tsitsĭĭvevu téémĭ wákimyéi múnaa tsá wáájácutú kééné iiñújirí
muha meíjcyane. Árónáacáa muha máájtyumĭ tsátsii pádujca nétsihyi
néwayúúhá íjcyane. Átsihvúu imíllerómé ĭĭhnáhóhajchíí icyátsuhjácóné
teémɨ. 40 Átsihvúu muha mepéé téémĭ dohjĭwajcyóné wátsahcyúme. Áánemáa
ítyúkevéjtsojĭĭné chíjchuta icyácóroácóne tsuulléewa wájyámuwa picyóóme.
Átsihdyúu muha mepéjucóó teene néwááyúúhá tujkévetu. 41 Aamée muha
tsátsii panéjcuvátú ĭhnáhó nóhjĭtsihdyu mepájtyérónáa cúújúwámĭ tújuwa

úújeté néwáyúúhatu apáhajchíí wáduhnécu. Aamɨɨ ávyéta cóhpé úújetémɨ nohjɨ wáváajcóhi.

42 Áijyúu tsodáhómú imíllerá illííhyanúné cúúvéja múnáake ditye iíjchíñe iúmɨvátuki. 43-44 Árónáacáa Páávoróké diityé avyéjuube ipájtyetétsóné iímílléne tsá ímílletú ditye tehdu méénune. Áánélliihyée neebe múhdumé iíjchiñe píívyetédúmé iíjchi ííñujɨvú diityé déjutu tsijtye úméhewáánéúbá hallúrí ipyéékií. Ehdúu muha mépájtyetéhi.

Páávoro 'Máátaá' némeíñé caapáhori

28 1 Aamée muha téijyu botsíi méwaajácú téjtohí mémé Mááta íjcyane. 2 Áámekée múúhakye tétsíi múnaa ímí iwáátsúcúpéjtsómeke pɨuvá icyújuwááñúne éllevu muha mepɨhmɨ nííjyabáa téijyu állene tsúcó néénélliíhye. 3 Áánáacáa Páávoro áyánéwu icyóóvane cóvájtsóné pañétú ííñimye cájtúcuube dííbyeke ɨhdó íhyójtsɨtu. 4 Aabée tétsihdyúré dííbyé hójtsɨtu wávíyiúcunúúbeke tétsíi múnaa ɨɨɨténe néjcatsíhi:

—Aanéubá ɨmɨááné áánu dsɨjɨvétso múnáajpi. Muurá eene nújpácyotu pájtyetéróóbeke tsiiñe Píívyéébe ehdu meenúhi.

5 Ehdúu ditye néérónáa diibye ííñimyéké wáchíyoácoobe apáhajchíí cúújúwá pañévújuco. Ááné boonée pevétsɨhjɨdú diibye tsíhdyúwu néétuúbe. 6 Aanée ɨjtsorómé 'dííbyeke tene óóríñeri dsɨjɨvéiíbye' iñéénema. Aanée ɨɨɨtsohíjcyáróne nééme tsaapi Píívyéébedu néébe dibye íjcyane.

7 Áijyúu teene caapáhó avyéjuube Póóbiríó ihjya tétsihdyu pɨhɨré nééjavu tsaímíyé múúhakye iwáátsúcúmeke panévatúré ɨɨcúvehíjcyá pápihchúúj coojɨva. 8 Áábéj caaníi téijyu tsiiñáávema námedíjcyori chémeebe cuwájá pañe íjcyáábe éllevu Páávoro ipyééne Píívyéébema iíhjyúvátsihdyu dííbyé hallúvú íhyójtsɨcu pícyóóneri tsúúca bóhɨɨbe. 9 Aanée pámeere téjtohíyí íjcyame chémehíjcyaméhjɨ iwáájácúne diibye Páávoró éllevu tsáámekéjuco dibye bóhɨɨtsohíjcyáne. 10 Aamée múúhakye idyúúrúváne panévavu ajcú juuvá wáábyuta tsiiñe muha tsahííyí mepéeíñélliíhye.

Páávoro Róómávú úújeténe

11 Aamée muha pápihchúú nuhbává teene caapáhori méijcyáhi. Átsihdyúu muha tsiiñe mepéé tsamɨ Arejadrííáemɨ tétsihyi úúníjyaba pájtyémɨri. Áámɨtúu imyémé kíjtyúmeí míñéécu Píívyéébedi ditye díllohíjcyánéécu nááve. Tsáne mémée 'Cájtoó'. Tsííñe mémée 'Póóroó'. 12 Aamée muha Tsiracóótsá mujcójuvu mecátsúúvetémé tétsii méijcyá pápihchúúj coojɨva. 13 Átsihdyúu muha tsané úníuélleri mepéhijcyámé méúújeté Rééjió mujcóvu. Ááné tsijcyóójɨɨ tsaímíyé kííjyeba múúhakye muha mepéhullévú wááome tsíijyu méúújeté Poteóórí coomívu. 14 Átsihvúu muha tsaate cahcújtso múnáadívú meúújetémé múúhakye wajyú tsáné tsemáánái muha diityémá meíjcyaki. Ahdújucóo muha téhajchótá meíjcyátsihdyu botsíi mepééne Róómávuú. 15 Áánáacáhjáa teene Róómári íjcyáné cahcújtso múnaa tsúúca waajácú muha meúújetéiñe. Áánélliihyéhjáa múúhakye cáhdahɨrómedítyú tsaaté múnaa úújeté 'Áápió Nahjɨhetsíi' némeítsihvu. Áánetúhjáa tsíjtye múnaa úújeté 'Pápihchúúwava Nújuwááne' némeítsihvu. Áámekée Páávoro 'bohɨbóhiúvú' ɨɨɨtécunúne téhdujtsó Píívyéébeke mítyane. 16 Áánáacáa tsúúca tsodáhómú avyéjuube úújetétsó cúúvéja múnáake tehmé múnáá

avyéjúúbedívu. Áámedítyúu Páávoróké idyówajcáróóbeke picyóómé íhdyúétsihvúré ítyehméébé tsodáhoma.

Páávoro Róómari úwaabóne

17 Átsihdyúu pápihchúúj coojɨvatu Páávoro pɨ́uvájucóó teene Róómari íjcyame imúnaa jodíómú pihcyáávejááné túkevéjtsojtéke. Aamée píhcyáávémeke neébe:

—Ámuúha tamúnaaj, tsáháturóo muurá ɨɨná ímityúné o méénutú memúnáama. Áhdurée tsá ímityúné o ɨ́jtsámeítyuró méihdé múnáaúvúu muhdú ícyahíjcyánéhjɨtu. Áróóbekée oke Jerotsaréevu iékéévéébeke ácádsɨ́jcaáyómé romáánómú hójtsɨ́ pañévu. 18 Aamée oke idíllóróne imíllerá iácádsɨ́jcaáyóné ɨɨná ímityúné o méénútúúbeke oke ditye llííhyánúíyónélliíhye. 19 Árónáacáa memúnaa tsá ímílletúne. Áánélliihyée awáá o néé diityéké páñétúejpíyéjuco óóma teene iímíbájchoki. Tsáháa ɨɨná diityé hallúvú o úúbálle dííbyere óóma ímíbajchóné o ímílletúne. 20 Ehdu néénéllii ámúhakye ó pɨ́uvá ámúhama o íhjyúva ímíñeúvu. Muurá mee ijraéémú méwaajácú mépée metéhmehíjcyáné Mépájtyetétsoobe tsááiñe. Aabée muurá tsúúca tsááne o cáhcújtsóné déjúcotu íñe ícyooca oo dóhjɨ́utu.

21 Ehdúu Páávoro néénéllii dííbyeke néémeé:

—Áánerá keenéiyó Jodéatu waajácúhéámɨri díuubállé múúhadívú wájtsɨne. Keená memúnaa téhullétú tsáárome ímityúné díhyallúvú úúbállehíjcyáne. 22 Árónáa ihdyu muha méimíllerá múúhakye u úúballéné muhdú u ɨ́jtsámeíñe. Muurá muha méwaajácú pahúllevá múnaa béhjɨ́jto úráávyémeíñetu ímityúné íhjyúvahíjcyáne.

23 Ehdúu iñééne dííbyeke eevémé kéjcoojɨ́ dííbye éllevu itsááiñe. Ahdújucóo téijyu ditye tsááne dííbye éllevu mítyame. Áámemáa pajcóójɨváré ihjyúvahíjcyaabe Píívyéébé avyéjutu. Aabée diityéké ɨ́búwátsohíjcyá ténejcúvú éhnéhjáa Moitséeúvúma Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa Jetsóodítyú cáátúnuhíjcyáné uwááboj tééveri. 24 Ehdúu dibye úwáábohíjcyáné ími tsaatéké pájtyeme cáhcujtsóhi. Áánetúu tsijtye tsá cáhcújtsotúne. 25 Aamée téénetu ipájúvanútsójcatsíñe péémekéréjuco tsiiñe dibye nééneé:

—ɨ́miáánéjucóhjáa muurá Píívyéébé Apíichó méihdé múnáaúvuke íhjyú uubálle múnáajpi Itsaíaúvuj tééveri nééneé:

26 Aatyé éllevu pééne diñe íllu diityékej: Muurá uwáábó lléébójúcoorómé
tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure iájtyumɨ́júcooróné tsá ditye
wáájácúityúne.

27 Diityé ɨ́jtsaméí ími néétúnéllii tsá ditye ímíñeúvú lléébohíjcyatúne.
Aame ícyahíjcyá wáájácúmeítyúmé éhne múúne hállúvatúmé
íjcyadu. Aaméjɨ́ɨ́ tehdu óhdi íjyácunúmekéjɨ́ɨ́ ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébé Apíichó néé méihdé múnáaúvuke. 28 Aane íñe ámúhakye ó úúballé Píívyéébée mééma pajtyété méénúné uwááboju téhdure jodíómú íjcyátúrómé wáábyuta íjcyane. Aane llééboímye. 29 Ehdúu Páávoro diityéké nééné hallútú tsaméérejuco úhbájcatsímyéré pééneé.

30 Aabéikyée tétsihyi ícyahíjcyá míñéécú pijcyábá tsaaté já iáhdójari. Átsihyíi íjcyaabe tsaímíyé waatsúcúpétsohíjcyá íaahɨ́ve múnáake. 31 Áámekée úwáábohíjcyaabe Píívyéébé avyéjú Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju múha ɨɨná néjúcóótuúbe. Áyu tehdújuco.

ROMÁÁNO

Róómári íjcyáme éllevu Páávoro cáátúnuháámɨ

Duurúvaju

1 [1]Oo Páávoro o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéiñe mééma dibye méénúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íñe íhyaamɨ ó caatúnú Jetsocríjtó ɨɨcúve múnáajpi o íjcyaábe.

[2]Mekée ipájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjyú uubálle múnáaj tééveri cáátunúné íwaajácúháámɨtu. [3]Aanéhjáa Ílli Jetsocríjtó Máavyéjuube tsɨ̌ɨ́ jú icyánéjcutu mɨ̌amúnáajpi Dabíiúvúj tsɨɨménémúhaabe íjcyáábej tééveri méénuúbe. [4]Aabée dsɨ̌ jɨ̌veebe tsiiñe bóhɨ̌ɨ́netu méwaajácú ɨ̌mɨááné Píívyéébé Hajchi ɨ́htsútuube dibye íjcyane Cáání icyánéjcutu.

[5]Ááboj tééveríi meke ímíbájchoobe méhdi ɨɨ́ dáátsóvénema. Áánemáa meke pícyoobe dííbyé uwááboju úwáábomété mepéhíjcya panévá iñújɨ́ɨ́ne múnáake diityédítyú cáhcujtsómé teene iúráávyeki. [6]Aane muurá tsúúca ámuha tsaate dííbyeéjté méijcyá Róómá múnáadítyú Píívyéébe ámúhakye túkevéélléméjuco. [7]Ááme éllevu íñe íhyaamɨ ó caatúnú ámúhakyée iwájyúnéllii dibye újcúme éllevu. Aabe ihdyu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri óvíi ámúhakye panévatu pɨ́aabó ímí ámuha meíjcyaki.

Róómávu Páávoro ipyéeíñeri ɨ́jtsámeíñe

[8]Muurá ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyéné uubállé tsúúca pahúllevá múnaáré waajácúhi. Áánéllii ámúhá hallúvú mítyane ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri. [9]Áábeke ó ɨ́ɨ́cúvehíjcyá Íllídityu íjcyáné uwááboju o úwáábóneri. Aabe waajácú ɨ́mɨááné ámúhá hallúvú dííbyeke pɨáábó o táúmeíhijcyáne. [10]Áhdure ó táúmeíhijcyá dibye ímíllécooca ámúhakye o ááhɨ́vetéki. [11]Mítyane ó ijyácunú ámúhakye o ááhɨ́véíyóneri íñe dííbyeke meúráávyejɨ́jtó éhnííñevu ámúhakye o úwáábo ímí ámuha meúráávyeki. [12]Ehdu ó ɨ́jtsámeí tsaméhjɨ́ panéjcuvávú mepɨ́ áábójcatsí ímí dííbyeke mecáhcújtsoki.

[13]Aane, ámuha, táñahbémuke ó úúballé mítyane ámúhakye o ááhɨ́vetéíyóneri o íjyácunúhíjcyároobéi ámúhakye o ááhɨ́vetétúne. Ó imíllé ámúhadítyú tsíjtyeke Píívyéébedívú o wáájácutsóné muhdú pahúllevá múnáá pañe o méénuhíjcyádu. [14]Muurá táhallúrí teene dibyée Jetsocríjtoj

téeveri méema mepájtyetéiñe méénunévú pamévakéré o wáájácútsóiyóné ɨhtsútujtémáyé ɨdáátsojtéke. 15 Áánéllii mítyane ó imíllé ámuha Róómá múnáake o úúballéné dibyée méema mepájtyetéiñe méénune.

ɨmiáájú meúraavyéné menúcojpɨlletúne

16 Aabe tsá o núcojpɨlletú Críjtodítyú ɨmiáájú íjcyane o úwaabóné ɨhtsutúnée Píívyéébe mewájyuri méénune íjcyánélliíhye. Aane pámeere cáhcujtsómé pájtyéteé jodíómuu, jodíómú íjcyáturómee, íjcyame. 17 Ááné uwááboju meke waajácutsó muhdú ɨmiááné Píívyéébeke mecáhcújtsómeke dibye ɨmiáámedíyéjuco díllone. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébeke cáhcújtsómeke ɨmiáámedi dibye díllome pájtyéteéhi.”

Mɨamúnaa ímityúné íjcyane

18 Muurá ímityúné ícyahíjcyámedívú icyááyóbáne diityédí ɨcúbáhráiibye ɨmiáájú ímílletúmé téeneríyé tsúúrámeíhíjcyáné hallútu. 19 Muurá waajácurómé Píívyéébeke dííbyere ɨmiááné iíjcyane bóhówátsohíjcyánetu. 20 Muurá dííbyeke maájtyúmɨtúrónáa méwaajácú dibye íjcyane páneerée múhdúné tsíeméné dibye ípívyéjtsónetu. Aane ɨmiááné tsá tene téévéturó múijyú nɨjkéváítyuube dibye íjcyane ɨhtsútuúbe. Áánéllii iímillédú ícyahíjcyámé tsá néétyuró dííbyeke iwáájácutúne. 21 Iwáájacújúcóróóbeke tsá ditye ávyejúúllehíjcyatúne. Tsá ditye téhdútsohíjcyatú dibye diityéké panévatúré pɨáábohíjcyárónáaáca. Tehdu imyéénúíyótsihvu ɨtsámeíhijcyámé átéréénéhjɨri. Aame ɨdátsó teene íimítyú pañe ícyahíjcyá ɨimɨaane wáájácutúmé éhne múu cúúvétsii íjcyadu. 22 Aame ɨdátsó bañúháñé néméíhijcyá waajácu múnaa iíjcyane átéréejte ɨɨnéubárá wáájácutúmé íjcyame. 23 Muurá Píívyéébe múijyú muhdú íjcyáítyúúbedi ɨɨcúvetúmé mɨamúnáama páhduváré nééné iyámé ‘tsucátsúcá’ íjcyáítyúme náávé iñíjcyone díllohíjcyá Píívyéébedi. Ánehjɨré duurúvahíjcyámé ɨmiáábeke idyúúrúváíyótsihvu.

24 Áánéllii diityéké íllurújuco dibye ɨhvejtsóné ditye awáá iímillédú iíjcyaki. Aame méénuhíjcyá panéváré núcójpɨtsó nénehjɨ. 25 Ehdu méénuhíjcyámé ɨmiáájú dííbyé uwááboju icyáhcújtsóíyótsihvu állíuháñéré icyáhcújtsónélliíhye. Aame dííbyeke dúúrúvatúmé kéénerá dibyée ípívyéjtsonéhjɨré duurúvahíjcyáhi.

26 Áánéllii diityéké ɨhvéjtsoobe ditye awáá iímillédú nucójpɨtsówu iíjcyaki. Muurá tsaméére walléémú dómácócatsíhijcyáhi. 27 Téhdure tsaméére wajpíímú dómácócatsíhijcyá nucójpɨtsówu wálléémuma iíjcyáiyóné iímíllétúnema. Ááné nɨjcaúvú muurá ɨcúbáhrámeíhijcyáme.

28 Muurá Píívyéébedi ditye ɨɨcuvéjúcóótúnéllii awáá ɨhvéjtsoobe diityéké ímityúnerújuco ditye imyéénu imyéénúítyuróne. 29 Ahdújuco muurá páhduváré nééné imítyuháñé ditye méénuhíjcyáne. Mítyane iéhnéváíyóneri ijyácunúhijcyáme. Ihdícyáméhjɨma dómácócatsíhijcyáme. Nomíutáávahíjcyáme. Dsɨjɨvétso múnaa íjcyame téhdure állíu múnaa. Caayóbáme. Átéréénéhjɨri ihjyúvahíjcyáme. 30 Píívyéébeke iéhdɨɨválléne tsíjtyedítyú nehníwu íhjyúvahíjcyáme. Uuhɨvatépíwu nééme ɨtsúcunúmeíhijcyá ɨhtsutúmé iíjcyane. Ímityúnéré imyéénúíyóneri íjcyame tsá cáánímuke icyáhcújtsóiyóné ímílletúne. 31 Wáájácúmeítyúmé

imyéénúityúnéré ihjyúvahíjcyáhi. Muucá iwájyútúnéllii tsá ditye múhdí ɨdáátsóvehíjcyatúne. 32 Waajácurómé ehdu néémeke Píívyéébe wáágóoíñe. Árónáa éhnííñevúré tehdu dárɨɨvémeíhijcyáme. Ááneréi íjcyárónáa tsijtye ímityúné íjcyane duurúvahíjcyáme.

Mɨamúnaa íjcyanéjuco Píívyéébe nééneé

2 1 Aane ámuha diityédúré menééme ¿ɨveekí múhdurá ditye íjcyáneri méihjyúvahíjcyáhi? Tsá ámuha menéétyuró diityédú ámuha menéétune. Muurá tsijtye ímityúné íjcyáneri ámuha meíhjyúvahíjcyámé hallúrí téhdure ijcyáné ímityúné diityédúré ámuha menéénélliíhye. 2 Muurá méwaajácú múhdurá ícyahíjcyámema teene Píívyéébe ímíbájchoíñe. 3 Ámuháubá méijtsúcunú ímityúné tsijtye íjcyáneri ámuha téhdure menééme meíhjyúvahíjcyámé mepállójcoíñé Píívyéébe pámeemáyé muhdú ditye ícyahíjcyáné ímíbájchócooca. 4 Muurá múhajchótájucó dibye ámúhá imítyúcoba áábúcuhíjcyáné ámúhakye iwájyúne teene ámuha meɨhvéjtsóne ɨmiánejcúvuréjuco mepájtyéroki. 5 Árónáa ¿ɨveekí tsá ámuha meɨhvejtsópityú teéne? Áánéllii íllure ámúhá hallúvú llíyájkímyeíñé Píívyéébe icyáyobáávatécooca mɨamúnáama teene ímíbájchócooca ámuha téénéé déjúcotu meɨcúbáhrámeíiñe. 6 Téijyu pámeere méújcuú muhdú meícyahíjcyáne áhdo. 7 Muurá dííbyé avyéjú múijyú nɨjkéváítyúneri tsúúrámeíhijcyámé dibye ímillédú íjcyámeke ájcúiibye múijyú ditye dsɨjivéjúcóóítyúne bóhiɨvu. 8 Áánetu teene ímílletúmé íimítyujɨjtóré úráávyehíjcyámeke icyááyóbáne waagóóiibye ditye ɨcúbáhrámeííhyullévu. 9 Muurá jodíómuma tsijtye jodíómú íjcyátúrómedítyú pámeere múhdumé ímityúné ícyahíjcyámé ɨcúbáhráméiíhi. 10 Áánetu diityédítyú ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ávyéjuutétsóiibye tsaímiyéjuco dííbyema ditye iíjcyaki.

11 Muurá tsahdúré meke wájyuube pámeekéré mɨamúnáake. Tsá dibye tsaatéké múhdurá ɨjtsúcunútúne. 12 Árónáa dííbyé taúhbajúu Moitséeúvudi íjcyane muhdú nééne wáájácúturómé ímityúné méénuhíjcyámeke waagóóiíbye. Muurá teene taúhbaju muhdú nééne wáájácúturómé waajácurá ɨɨɨjtsaméiyi keená ímityúné íjcyane imyéénúityuróne. Áánetu teene wáájácurómé ímityúné ícyahíjcyámeke awáá téénéé déjúcotu waagóóiíbye. 13 Muurá teene wáájácurómé tene néhdu íjcyátúmeke tsá ɨmiáámedi dibye díllotúne. Tene néhdu íjcyámekéré dílloobe ɨmiáámedi. 14 Muurá tsaate jodíómú íjcyatúmé teene wáájácúturómé ɨɨɨɨbúwaríyé tehdújuco ímí ícyahíjcyáne. 15 ɨɨɨɨbúwaríyé muurá waajácúmé muhdú múu ímí íjcyane. Áhdure waajácúmé ímityúné iíjcyane. 16 Muurá Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri mɨamúnaa muhdú ícyahíjcyáné ímíbájchoó muhdú ámúhakye o úwáábóne o néhijcyádu.

Píívyéébé taúhbaju jodíómú úraavyéne

17 Árónáa ¿ɨveekí ámuha jodíómú Píívyéébeéjté meíjcyámedi dííbyé taúhbaju íjcyájúcóóneúvuri mémítyákímyeíhijcyáhi? 18 Aame ɨmiááné ámuha méwaajácurá kéjijtó meúráávyéiyóné dibye ímilléne. Muurá dííbyé taúhbájutu keená ɨmiáánee, ímityúnee, íjcyane tsúúca ámuha méwaajácúhi. 19 Áánéllii ámuha méitsúcunúmeíhijcyá téjijto wáájácutúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu néémé túkevéjtsojte ámuha meíjcyane.

20 Ámuha méɨjtsúcunúmeí dííbyé icyánéjcú wáájácutúmé tsɨɨmédúréi néémé
uwáábojte ámuha meíjcyane dííbyé taúhbaju ámuha mewáájacújúcóóneúvuri.
21 Muurá ámuha méúwáábohíjcyá tsíjtyeke. Árónáa ¿ɨ́veekí tsá ámuha
meícyahíjcyatú ámuha meúwáábohíjcyádu? Muurá ámuha méúwáábohíjcyá
menáníváityuróne. Árónáa ¿ɨ́veekí ámuha ménánihíjcyáhi? 22 Áhdure
ámuha méúwáábohíjcyá ihdícyáméhjɨma medómácójcatsíityuróne.
Árónáa ¿ɨ́veekí ámuha méméénuhíjcyá teéne? Áhdure ámuha ménehíjcyá
níjcyotájteke mecááníváityuróne. Árónáa ¿ɨ́veekí téhdure ɨ́ɨvane ámuha
diityé duurúvajááné pañétú tsíeméné méékéévehíjcyáhi? 23 Muurá ámuha
dííbyé taúhbaju mewáájácúneri memítyákímyeíhíjcyarómé tsá tene néhdu
meíjcyatúne. Ááneri ámuha tsá maávyejúúlletú Píívyéébeke. 24 Téénetu
muurá dííbyé waajácúháámɨtu nééneé: "Ámuha jodíómú meíjcyarómé ímityú
meícyahíjcyánetu jodíómú íjcyatúmé néhní ihjyúvahíjcyá Píívyéébedítyu."

25 Muurá dííbyeéjté meíjcyáné uubállé mékíhdyahɨ́rótsámeíyómé
dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhajchíí tsá ɨ́ɨ́netú meke tene
pɨ́áábotúne. Aame ihdícyamédúré méijcyáhi. 26 Muurá jodíómú íjcyatúmé
kíhdyahɨ́rótsámeítyurómé dííbyé taúhbaju néhdu íjcyámeke dílloobe
ihñéjtedi tsíjtyere íjcyárómeke. 27 Áánetu mee jodíómú meíjcyarómé
ménéétsáméií diityédívú ímichi mééma teene taúhbaju íjcyaróné
ímí meúráávyétúnélliíhye. 28 Muurá Píívyéébeéjté meíjcyáné uubállé
mekíhdyahɨ́rótsámeíjyúcoorómé dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhajchíí
tsá dííbyeéjté meíjcyatúne. 29 Muurá ihdyu dííbyeke ímí cáhcujtsómé
dibye ímillédú íjcyame ɨ́mɨááné dííbyeéjte. Áámeke ímí ɨjtsúcunúúbé
tsáijyu múúne mɨ́amúnaa ímityú ɨ́jtsúcunúrómeke. Tehdu Píívyéébe
hállúejpi meke ɨ́ɨ́ténejɨ́ɨvari. Muurá ihdyu ímichi ɨ́ɨ́teebe méɨ́ɨ́ búuri muhdú
meícyahíjcyáne.

3 1 ¿Aca meke pɨ́aabóné jodíómú meíjcyane? ¿A téhdure meke pɨ́aabóné
mekíhdyahɨ́rótsámeíñe? 2 ɨ́mɨáánéhde meke pɨ́aabóné íñée íuwáábojúvú
ímichi meke dibye níwááveíñúmedítyú tene bóhówaúcunúnélliíhye.
3 Árónáa ijcyámé tsaate dííbyeke ímí úráávyetúme. ¿A ehdu tsaate múhdurá
dííbyeke úráávyénéllii tsáhájuco dibye ɨ́mɨáábé íjcyáityúne? 4 Tsáhaá, muurá
ihdyu ɨ́mɨáábé diíbye. Áánetu mee mɨ́amúnaa állíu múnaa. Muurá dííbyé
waajácúháámɨtu nééneé:

> Píívyéébe u íhjyuváné tsá álliu íjcyatúne. Áábedítyú tsá múha
> nééítyuró ímítyuube u íjcyane.

5 Muurá ímityúmé meíjcyárómeke Píívyéébe wájyúnetu méwaajácú
ɨ́mɨáábé dibye íjcyane. Árónáa tsaate nehíjcyá ímítyuube dibye íjcyane,
¿ɨ́veekívá méimítyú hallútú méhdi ɨ́cúbáhrahíjcyaabe téénetu ɨ́mɨáábé
dibye íjcyane bóhówaúcunúnáaáca? ¿A téénéllii ímítyuube diíbye? 6 Tsáhaá.
Muurá ímítyuube iíjcyaca tsá dibye muhdú meícyahíjcyáné mééma
ímíbájchóítyuróne.

7 Áhdurévá állíu múnaa meíjcyánetu ɨ́mɨáábé dibye íjcyane
bóhówaúcunúnáa ¿ɨ́veekí meke díllohíjcyaabe ímityúmedi? 8 Áánélliihyéubá
ímityúmeréjuco meíjcyáiyóné méimítyú mééma ɨnɨ́jkéva ɨ́mɨáánevu. Ehdu
muurá nehíjcyáme. Áhdurévá ímityúné o úwaabóné nehíjcyámé óhdityu.
Árónáa álliúré teene ehdu óhdityu ditye néhijcyáne. Muurá ihdyu ɨ́mɨááné
tehdu méénuhíjcyámé wágóóóveéhi.

Mɨamúnaa ímityúné íjcyane

9 ¿Aanéhaca muhdú teéne? ¿A mee jodíómú ɨ́mɨáámé tsijtye jodíómú
íjcyátúmé ehnííñevu? Tsáhaá. Muurá méwaajácú pámeere mɨ́amúnaa
ímityúmé meíjcyane. 10 Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu néeneé:
Tsá tsaatéubáré mɨ́amúnáadítyú ɨ́mɨáámé íjcyatúne.
11 Tsá múha ímílletú Píívyéébeke icyáhcujtsóne.
12 Pámeere muurá dííbyedi ɨ́ɨ́cúvetúmé ímityúné pañe íjcyame tsá
wáájácúmeítyúne. Áánéllii tsá tsaatéubáré ɨ́mɨáámé íjcyatúne.
13 Muurá diityé ɨ́ jtsaméí nehníwu éhne múúne níkyehéjú nehníwu
cúvahdu. Aame allíúwu nééme íhjyuváné meke tútávajtsó éhne
múúne ííñimyé namíjtyá meke tútávajtsódu.
14 Tsanéére ímityúné imíllémé iíhjyuváne.
15 Aame ímí ɨjtsúcunú mɨ́amúnáake múu dsɨ́ jɨ́vetsóne.
16 Ehdu idyárɨ́ɨ́véjcatsíñeri íllure kímóvétsócatsíhijcyáme.
17 Aame tsá wáájácutú ímí iíjcyáiyóne.
18 Áhdure tsá ditye íllityú Píívyéébeke.
Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámɨtu mɨ́amúnáadítyu.
19 Muurá méwaajácurá muhdú dibye ímillédú meíjcyáiyóné taúhbajúu
dibye mééma méénúnetu. Árónáa tene néhdu meíjcyámejɨ́ɨ́ tsá
menéétyuró ɨ́mɨáámé meíjcyane. Áánéllii pámeere mɨ́amúnaa ímityúmé
méijcyá Píívyéébedívu. 20 Muurá dííbyé taúhbaju meúraavyémé ɨ́mɨáámé
meíjcyane meɨ́ jtsúcunúmeíyómeke tsá dibye díllotú ɨ́mɨáámedi tene néhdu
meíjcyátúnélliíhye. Íllure téénej téeveri méwaajácú ímityúmé meíjcyane.

Jetsocríjtoke mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

21 Tsá Píívyéébe ɨ́mɨáámedi meke díllotú ítyaúhbaju meúráávyérómeke.
Muurá dííbyé waajácúháámɨtu íhjyú uubálle múnaa meke úúballé ɨ́ɨ́netú meke
ɨ́mɨáámedi dibye díllone. 22 Muurá ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsɨ́ jɨvéné
mecáhcújtsómeke dílloobe ɨ́mɨáámedi. Árónáa idyé tsá apáámyekéré meéke.
Muurá ihdyu pámeere mɨ́amúnaa múhdumé dííbyeke ɨ́mɨááné cáhcújtsómeke
dílloobe ɨ́mɨáámedi tsaatéké múhdurá ɨ́ jtsúcunútuúbe. 23 Muurá pámeere
mɨ́amúnaa ímityúné meméénume tsá Píívyéébe ímillédú meíjcyatúne.
24 Árónáacáa meke mítyane ɨ́ɨ́ daatsólléne Jetsocríjtoj tééveri ɨ́mɨáámedi
dílloobe múhdumé dííbyeke mecáhcújtsómeke. 25 Muuráhjáa Críjtodívú
pájaabe dííbyé tujpácyó wágóóóvéneri méimítyú iímíbáávye pámeere
dííbyeke mecáhcujtsómé mewágóóóvéíyónetu mepájtyetéki. Téhdurée tééneri
ímíbájchoobe méihdé múnáaúvú dííbyeke úráávyehíjcyámé imítyuháñé
éíjyuúvú iáábúcuhíjcyáne. 26 Ehdu néénetu méwaajácú Píívyéébe iíjcyadúré
ɨ́mɨáábé íjcyane. Áánéllii ɨ́mɨáámedi dílloobe ímí Jetsóoke cáhcújtsómeke.
27 Aane íñe ¿ɨ́veekí mémítyájkímyeíiyáhi? ¿Aca meere meímíbáávyémeke
Píívyéébe ɨ́mɨáámedi dillóhi? Tsáhaá. Muurá ihdyu Jetsóoke
mecáhcújtsónetúré meke ɨ́mɨáámedi dílloóbe. 28 Tsá teene dííbyé taúhbaju
meúráávyérómeke dibye ɨ́mɨáámedi díllóítyuróne.
29 ¿Aanéhaca íñe apáámyéré mee jodíómuke pájtyetétsóiíbye? Tsáhaá.
Muurá téhdure jodíómú íjcyátúrómeke pájtyetétsóiíbye. 30 Muurá tsáápiiye
Píívyéébeé. Tsá tsijpi íjcyatúne. Aabe dilló ɨ́mɨáámedi dííbyeke ɨ́mɨááné

cáhcújtsómeke pamévakéré mee jodíómuma jodíómú íjcyátúrómeke. 31 Árónáa idyé tsá dííbyé taúhbaju mewáágóotú dibyée méema mepájtyetéiñe Jetsóoj téeveri méénune mecáhcújtsóné hallúhcuri. Muurá ihdyu téénej téeveri éhnííñevu ímí méúraavyé teéne.

Aavaráadítyú íjcyáné uwáaboju

4 1 Cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa nétsihdyu méihdé múnáajpi Aavaráaúvuke ĭmiáábedi Píívyéébe díllone. 2 Tsáháa dibye ímí íjcyánéllii ĭmiáábedi dibye díllotúne. Tehdúu tene nééca muurá téeneri mítyájkímyeííyoóbe. Árónáacáa ihdyu Píívyéébere pĭáábónéllii tsá dibye mítyájkímyeítyúne. 3 Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: "Aavaráá Píívyéébeke ímí cáhcújtsónéllii ĭmiáábedi dííbyeke díllooóbe." Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu. 4 Aane muurá tsaatéké diityé wákimyéi áhdó maájcune tsá pevénéré maájcutú meímíllénema. Muurá ihdyu diityé wákimyéi áhdóré máajcúhi. 5 Ahdu muurá Píívyéébe tsá meke ĭmiáámedi díllotú meere ĭiná ĭmiááné íjcyane meméénúnélliíhye. Ĭmiáámedi meke dílloobe apáañéré méimítyutúu meke dibye ímíjpyetétsóné mecáhcújtsómeke. 6 Ehdúhjáa muurá dibye méénune Dabíiúvú iwáájácúne néé ĭĭne ímí méénútúrómeke dibye ĭmiáámedi díllome ímí íjcyane. 7-8 Illúhjáa muurá neébe:

> Maímijyu ditye íjcyane Píívyéébe diityédí ĭĭdáátsóvéne íimítyú
> diityédítyú wáágóómé hallúrí ĭiná íjcyájúcootúme.

9 ¿Aanéhaca íñe apáámyéré mee jodíómú ímí méíjcyaáhi? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyáturómé ímí íjcyaáhi. Aavaráaúvúhjáa muurá ímí Píívyéébeke cáhcújtsónéllii dííbyeke ĭmiáábedi díllooóbe. 10 ¿Aanéhacáa múijyútú ĭmiáábedi díllloobe dííbyeke? ¿A dibyée dííbyeéjpí iíjcyáné uubállé kíhdyahĭrótsámeíñé boonétu? Tsáhaá. Teenéikyée dibye méénúmeítyúné ihdéjuco dibye ĭmiáábedi díllone dibye ímí cáhcújtsónélliíhye. 11 Ááné uubállée bóónétúi kíhdyahĭrótsámeííbye. Áánéllii diibye ídyéjúcóejpi kíhdyahĭrótsámeítyurómé ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ĭmiáámedi dibye díllómedítyu. 12 Téhdure kíhdyahĭrótsámeímyé ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedítyú ídyéjúcóejpi diibye Aavaráaúvú dibyéhjáa ímí cáhcujtsódú ditye cáhcújtsónélliíhye.

Aavaráá Píívyéébeke cáhcujtsóne

13 Píívyéébéhjáa muurá dííbyeke néé pámeere dííbyéj tsiiménémúúháábema diityéké ííñujĭvú iájcuíñé ímí dibye dííbyeke cáhcújtsónélliíhye. Tsáháa Píívyéébé taúhbaju néhdu iíjcyánéllii dibye tééné piáábó újcutúne. 14 Muurá dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyánej tééveríyé meke dibye pĭááboca bañúháñé Críjto dsĭjivéné mécáhcújtsóiyáhi. 15 Muurá íllure teene taúhbaju méhdivu neetsó méimítyuvu. Teene íjcyátuca tsá ĭiná méhdivu néétsóítyuróne.

16 Áánéllii Aavaráakéhjáa iájcuíñé Píívyéébe nééné piáábó téhdure méújcuú íñe múhdumé dííbyeúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyame Píívyéébeke mecáhcujtsóme. Tsá ĭnehjĭ meméénúnetu meújcúityú teéne. Muurá pámeere múhdumé dííbyeúvúu Píívyéébeke ímí cáhcujtsódú cáhcujtsómé újcuú tééné piáábo. Áánéllii diibye Aavaráaúvú ídyéjúcóejpi Píívyéébeke mecáhcújtsómedítyu. 17 Téénetúhjáa muurá Píívyéébe néé íwaajácúháámitu:

“Uke ó meménú mítyame mɨamúnáaj caanídyú u néébe ímichi diityé déjúcóejpi u íjcyaki.” Ehdúhjáa neebe dííbyedítyú panévatúré ɨhtsútuube íjcyaabe dsɨjɨvémeke bóhɨɨtsóóbeke dibye cáhcújtsoóbe. Áhduréhjáa cáhcújtsoobe dííbyedítyúu mɨamúnáake illíyaatétsoíñé dibye nééne tenéi pánéévétúrónáaáca.

18 Ávyetáhjáa múha cáhcújtsóítyuróné cáhcújtsoobe Aavaráá Píívyéébeke. Árodújucóhjáa dibye íjcyane pámeere múhdumé Píívyéébeke cáhcújtsómedítyú ídyéjúcóejpi. Téénetúhjáa idyé neebe dííbyeke: “Úhdityu llíyaaténé mɨamúnaa mítyame íjcyaáhi.” 19 Ehdúhjáa dibye nééne cáhcújtsoobe ‘muhtsi metsɨɨmávácóóíñejɨɨ’ néétuubéré keeméjuco 100 pijcyábá íjcyáróóbeúvu. Téhduréhjáa mewa Tsáára tsúúca ɨtsɨɨmáváíyotsɨhjɨ pájtyérónáa cáhcújtsoobe dityétsí tsɨɨmávaíñé Píívyéébe nééneé. 20 Ávyetáhjáa ɨmɨááné dííbyema tene pánééveíñé iwáájácúne ɨhdére tééné hallúvú dííbyeke téhdújtsoobe dúúrúvaabére. 21 Muuráhjáa ɨmɨááné waajácuube Píívyéébe ɨhtsútuube íjcyaabe iñéhdu méénuíñe. 22 Ehdúhjáa ímí dibye cáhcújtsónéllii Píívyéébe dííbyeke ɨmɨáábedi dillóhi.

23 Árónáacáa tsá apáábyeúvúré ímí cáhcújtsónéllii dibye dííbyeke ɨmɨáábedi díllone cáátúvatúne. 24 Téhdurée caatúváné Máavyéjuubée Jetsóoke bóhɨɨtsóóbeke mecáhcújtsómeke idyé dibye ɨmɨáámedi dílloíñe. 25 Muuráhjáa Jetsóó dsɨjɨvé mewájyuri méimítyú iwáágóoki. Áábekée Píívyéébe bóhɨitsó dííbyej tééveri ɨmɨáámedi meke idílloki.

Píívyéébe ɨmɨáámedi meke díllone

5 1 Muurá ɨmɨááné Píívyéébeke mecáhcújtsómeke dílloobe ɨmɨáámedi. Tsáhájuco múhdurá meke dibye ɨjtsúcunútú Máavyéjuubée Jetsocríjtó tsúúca méimítyú mééma ímíbájchónélliíhye. 2 Muurá teene mecáhcújtsónej tééveri Píívyéébe meke pɨaabó tsaímíyé dííbyema meíjcyaki. Áánéllii méwaajácú dííbyeéjté meíjcyámeke dibye ávyéjújtsóneri meímíjyúúveíñe. 3 Téhdure méímíjyúúvéiyá meɨcúbáhrámeíyóneri. Muurá ténehjɨ panéváré máaabúcuhíjcyá ɨmɨáámére meíjcyaki. 4 Áánetu méwaajácú ímí Píívyéébeke meúráávyémema iñéhdújuco dibye méénuíñe. 5 Ááneri tsá menúcójpɨvétsámeíityú dibye meke báñúítyúnélliíhye. Muurá méwaajácú dibye meke wájyune Ɨapíichó méɨ buúúné pañévú dibye pícyóónej tééveri.

6 Muuráhjáa méimítyú déjúcotu mewágóóóvéíyónetu tsá meere mepájtyetétsámeíityuróne. Árónáacáa Críjto dsɨjɨvé pámeere ímityúmé meíjcyáme wájyuri meke ipájtyetétsoki. 7 Tsá muurá múha ímílléítyuró tsíjtye wájyuri ɨdsɨjɨvéne. ¿Mityá ijcyámé tsaate ɨmɨáábé íjcyáábeke ipájtyetétso dsɨjɨvéiyóme? 8 Árónáacáa muurá Píívyéébe Críjtoke wallóó dibye ɨdsɨjɨve ímityúmé meíjcyárómeke ipájtyetétsoki. Ááneríi meke úújétsoobe mítyane meke iwájyune. 9 Áánéllii meke dílloobe ɨmɨáámedi dibyée mewájyuri dsɨjɨvénej tééveri. Aame dííbyej tééveríyé mépájtyeté dibye meke ɨcúbáhráíyónetu. 10 Muuráhjáa Píívyéébema tsá meíjcyáítyuró ímityúmé meíjcyánélliíhye. Árónáacáa Ílli Jetsocríjtó mewájyuri dsɨjɨvéneri méímíbaavyéjucóó dííbyema. Aame méwaajácú mepájtyetéiñe dibye mépañe íjcyánélliíhye. 11 Ááneri méimíjyúú Críjtóo mééma ímíbájchónej tééveri ímí Píívyéébema meíjcyáneri.

Adáá tútávajtsóné Críjto ímíbajchóne

12 Muuráhjáa tsáápihdítyúré ímityúné ííñujɨ́vú ípívyeevéné tsówayúcú
pámeere mɨ́amúnáake. Átsihdyúu íjcyane íñe médsɨ́ jɨ́vehíjcyá ímityúmé
meíjcyánélliíhye. 13-14 Muuráhjáa Píívyéébé taúhbajúi íjcyátúnáa tsúúca
mɨ́amúnaa ímityúmé ícyahíjcyá Adáaúvudítyú Moitséeúvudívújuco íjcyáné
mɨ́amúnaa. Árómé hallúríhjyáa tsá ɨ́ná íjcyatú dityée muhdú meíjcyáiyóné
Píívyéébe ímilléné wáájácútúnélliíhye. Árónáacáhjáa dsɨ́ jɨ́vehíjcyámé
Adáaúvúu méénudu nééné imítyú méénúturóme. Aanée muurá ímichi
dííbyedítyú íjcyane pámeere mɨ́amúnáake tútávajtsódú ɨ́ɨ́vane téhdure Críjto
dsɨ́ jɨ́véneri pámeere mɨ́amúnaa ímíjpyetéjucóó múhdumé teene cáhcujtsóme.
15 Muuráhjáa diibye Adáaúvú Píívyéébe dííbyeke bóijcyúné lléébótúné
déjúcotu íñe pámeere mɨ́amúnaa médsɨ́ jɨ́vehíjcyáhi. Áánélliihyéhjáa ihdyu
Píívyéébe meke ɨ́ɨ́ daatsólléne Ílli Jetsocríjtoj tééveri meenú mepájtyetéiñe.
Aane tsá ɨ́nehjɨ́ meméénúneri mepájtyetéityuróne. Apááñéré dííbyeke
mecáhcújtsóneri mépájtyetéhi. 16 Aanée dííbyeúvú ímityúné méénúné
déjúcotu pámeere ímityúmeréjuco meíjcyame méwágóóóvéiyáhi.
Árónáacáa Píívyéébe mééma ímíbajchóhi. Áánélliɨ apááñéré ɨ́mɨááné
dííbyeke mecáhcújtsómeke dílloobe ɨ́mɨáámedi ímityúmé meíjcyárómeke.
17 Muurá méwaajácú tsáápiiyée ímityúné méénúné déjúcotu pámeere
meímítyuuvémé mewágóóóvéiyóne. Téhdure méwaajácú Píívyéébe
Jetsocríjtoj tééveri ɨ́mɨáámedi meke díllome dííbyé avyéjuri meíjcyaíñé
múijyú dsɨ́ jɨ́véítyúmeréjuco. 18 Tsúúcajáa mééma ímíbaavyéné tsaapi
ɨ́mɨáábé íjcyáábej tééveri Adáaúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere
wágóóóvéiyóne.
19 Muuráhjáa tsáápí lleebótú nɨ́ jcaúvú íñe ímityúmé meé. Áhdurée idyé
tsáápiiye ɨ́mɨáábé íjcyáábej tééveri Píívyéébe dilló ɨ́mɨáámedi dííbyeke
cáhcújtsómeke.
20 Muuráhjáa dibye teene muhdú meíjcyáíyóné taúhbaju pícyóónej
tééveri éhnííñevu méwaajácú ɨ́mɨááné ímityúmé meíjcyane. Aane ehdu
menéérómeke dibye ɨ́ daatsóllénetu méwaajácú mítyane meke dibye wájyune.
21 Aanée ɨ́mɨááné ímityúmé meíjcyáné déjúcotu pámeere méwágóóóvéiyáhi.
Árónáacáa Píívyéébe mítyane meke iwájyúnéllii ɨ́mɨáámedi díllome tsúúca
méujcú medsɨ́ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ́ɨ́ Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

Críjtokéréjuco meúraavyéne

6 1 ¿A ehdu Píívyéébe meke mítyane wájyúnéllii tsá meɨ́ hvetéityú
ímityúné meícyahíjcyánetu dibye meke éhnííñevu iúújétso muhdú
meke iwájyune? Tsáhaá. 2 Tsúúca muurá téénetu méijchívyé ɨ́mɨáámeréjuco
meíjcyaki. Ahdícyane tsáhájuco tsiiñe meméénúityuró teene ímityúné
téénéejte meíjcyájúcóótúnélliíhye. 3 ¿Aca tsá ámuha mewáájácutú mépée
Jetsocríjtoéjteréjuco meíjcyáné uubállé metsójtsótsámeíñe? 4 Muurá tééneri
méúújetsó ímityúnéjcutu dsɨ́ jɨ́vemédú meíjcyane. Téhdure tééneri ménaavénú
Críjtóo dsɨ́ jɨ́véébeke Píívyéébe ɨ́ihnáhoori bóhɨ́ɨ́tsoobe tsíhdyuréjuco íjcyadu
ícyooca tsíhdyuréjuco meíjcyane.
5 Muuráhjáa Críjto dsɨ́ jɨvédú ɨ́ɨ́vane ímityunéhjɨ́ meɨ́ hvéjtsóhajchíí idyé dibyée
bóhɨhdu ɨ́ɨ́vane tsaímiyéjuco meíjcyaíñé Píívyéébema. 6-7 Muurá méwaajácú

ímityúnée meícyahíjcyáné tsúúca Críjto méhdityu wáágoóné páwachékevu ɨdsɨ́ jɨ́véneri. Áánéllii téénetu meíjchivyémé tsáhájuco téené pañe meíjcyatú éhne múúne tsaapi tsaaté hójtsɨ́ pañe íjcyadu. 8 Aanée méhdityu Críjto ɨdsɨ́ jɨ́véneri wáágóónéllii méwaajácú dibye íjcyadu meíjcyaíñe. 9 Muurá méwaajácú ípyée ɨdsɨ́ jɨ́vénetu bóhɨ̈be múijyú tsiíñe dsɨ́ jɨvéjúcóóityúne. 10 Tsáneerée dsɨ́ jɨ́veebe páneere méimítyú iwáágóoki. Aabe ícyooca ijcyá Píívyéébema tsaímiyéjuco. 11 Ahdu dibye íjcyadu meíjcyá dsɨ́ jɨ́vemédú ímityúné icyánéjcutu. Ááne ɨ́mɨáámeréjuco meíjcyá dibye ímillédú tsúúca dííbyeéjté ámuha meíjcyame.

12 Ahdícyane panéváré ímityúné ámuha meméénúíyóneri méúmúúpivyéjúcohdíñe. Óvíjyacóóné ténehjɨ ámuha meméénuhíjcyáne. Métáhjátsámeíjyúcohdí téénevu. 13 Píívyéébedívuréjuco méɨ́ hvéjtsaméí ámúhakye dibye ityúkévéjtso tsaímíyé ámuha meíjcyaki. 14 Tsá téénevu metáhjátsámeíítyuró Jetsóoke mecáhcujtsóme. Muuráhjáa méhdi ɨɨ́ dáátsóvéne dsɨ́ jɨ́veebe téénej tééveri meke iímíbájcho téénevu metáhjátsámeíjyúcóótuki. Aame méijcyá Píívyéébé pɨáábó pañe. Tsáhájuco teene ɨ́ hdééné taúhbájú pañe meíjcyájúcootúne.

Ímityúnetu meíjchivyéne

15 ¿A ehdu tene néénéllii éhnííñevúré méméénúiyá ímityúne? Tsáhaá. Ílluréjuco metsu téénetu meɨ́ hvetéki. 16 Muurá ámuha méwaajácú tsáné avyéjúúbema íjcyame dibye ímillédú íjcyane. Ahdu muurá ímityúné pañe meíjcyame tééné nɨ́ jcaúvú íllure méwágóoovéhi. Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú meícyane ími mééma nɨjkéváhi. 17 Ahdu ícyooca méijcyá tsúúcajáa téénetu meíjchivyémé dííbyé uwáábójú pañéréjuco. Ááné hallúvú ihdyu mítyane ó téhdujtsó dííbyeke. 18 Aane tsúúcajáa téénetu meíjchivyémé ícyooca ɨ́ mɨááneréjuco meúraavyéne. 19 Áánéllii teene ímíñeúvú méuráávyé ɨ́ hdée ímityúné íjcyaróné ámuha meúráávyehíjcyádu. Áijyu ihdyu ámuha méíjcyaá ɨ́ mɨááné Píívyéébeéjteréjuco. Ehdu íñe ámúhakye o néé ímíñeúvú ámuha mewáájácuki.

20 Muuráhjáa ámuha ímityúné pañe meíjcyácooca tsá meímílletú ɨ́ mɨájɨ́ jtó meúraavyéne. 21 Ehdúu éíjyu múhdurá núcójpɨ́ tsó meícyahíjcyáné déjúcotu muurá méwágóóóvéiyáhi. 22 Árónáa tsúúca téénetu meíjchivyémé Píívyéébeéjté meíjcyame ɨ́ mɨáámeréjuco meíjcyáiyóne. 23 Muurá ímityúné méénuhíjcyámé ɨ́ dátsó wágóóóveé tééné déjúcotu. Áánetu Píívyéébeke ími úráávyémeke ájcúiibye múijyú ditye dsɨ́ jɨvéjúcóóityúne bóhɨ̈vu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

Táábávajcátsityu íjcyáné uwáábo

7 1 Ámuúha táñahbémuj, ámuha muurá méwaajácú tsaaté túkevéjtsójú pañe meíjcyane meíjcyáné hajchóta. Áánetu medsɨ́ jɨ́véné boone tsáhájuco tééné pañe meíjcyatúne. 2 Muurá walle ityájɨ́ vácooca ijcyá ájyú túkevéjtsójú pañe. Aane dibye díílledívú dsɨ́ jɨ́véhajchíí tsáhájuco tééné pañe dille íjcyájúcootúne. 3 Áijyu ihdyu tsá muhdú tene néétu dille tsíjpiikyéréjuco tájɨ́ váiyóne. Áánetu ájyu dsɨ́ jɨ́vétúnáa tsíjpiikye dille tájɨ́ váhajchíí ávyeta ímityúné méénulle ɨ́ veekí ájyu ímíubááné íjcyánáa tsíjpiima iíjcyáneri.

4 Ahdu ámuha táñahbémú tsáhájuco meíjcyatú taúhbájú pañe eene walle ájyu dsɨ́ jɨ́véné boone dííbyé túkevéjtsójú pañe íjcyájúcóótulle íjcyadu. Muurá

méijcyá Críjtóo ɨdsɨ́ jɨ́vénetu bóhɨ́ɨ́bé uráávye múnaáréjuco. Muuráhjáa mééma ímíbájchoobe Píívyéébe ímillédú meíjcyaki. [5] ɨ́hdéuvúu muurá meímillédú meíjcyame ímityúné méméénuhíjcyáhi. Áánetúu teene Píívyéébé taúhbaju meke bóíjcyúrónáa éhnííñevúré méméénuhíjcyá ímityúné téené déjúcotu mewágóóóvéiyóne. [6] Árónáa tsáhájuco téené pañe meíjcyatúne. Aame ícyooca ɨ́mɨááné meímílléne tsaímíyé Píívyéébeke méúráávyehíjcyá tsíhdyuréjuco méɨ́jtsaméí mecápáyoovéme. Tsáhájuco taúhbaju néénélliihyéré dibye ímillédú meíjcyatúne.

Ímityúné méhdityu íjcyane

[7] ¿Áánélliihyéhaca teene taúhbaju ímityúne? Tsáhaá. Teene muurá ihdyu meke waajácutsó keená ímityúné íjcyanévu. Muuráhjáa tene íjcyátuca tsá o wáájácúítyuró ímítyúneri meúmúúpivyéné ímityúné íjcyane. Muurá íllu nééneé: "Tsá múu úmúúpívyetú ímítyúneri." [8] Téhdurée tene íjcyátuca tsá o wáájácúítyuró kénehjɨ́ ímityúné íjcyane. Aane o wáájacújúcóóroobe éhnííñevúré ó imíllehíjcyá ténehjɨ́ré o méénune. [9] Ópée teene taúhbaju o wáájácútúné hajchótá ó ɨtsúcunúhijcyá ímí o íjcyane. Árónáacáhjáa ihdyu múhdurá ó dárɨ́ɨ́vémeíhijcyáhi. Ááné nɨ́jcaúvúhjáa o wágóóóvéiyóné tsúúca ó waajácúhi. [10] Píívyéébée teene ítyaúhbaju mééma meenú tsaímíyé dííbyema meíjcyároki. Árónáacáhjáa tehdu o íjcyátúné déjúcotu ó wágóóóvéiyáhi. [11] Ópée ó ɨjtsúcunú ímí tehdújuco o ícyahíjcyáne. Árónáacáa téénej tééveri ó waajácú ímityúné o ícyahíjcyáné déjúcotu íllure o wágóóóvéiyóne.

[12] Árónáa tsá ímityúné teene taúhbaju íjcyatúne. Muurá ímí tehdújuco teene ɨ́mɨáájú íjcyane. [13] Aane ¿ɨ́veekí o wágóóóvéíyonévú oke tene wáájácútsónáa ó nehíjcyá ɨ́mɨáájú tene íjcyane? ¿Mityá ímítyuube o íjcyanévú tene oke wáájácútsótuca tsá o wágóóóvéityuróne? Áánerá ihdyu ó wágóóóvéiyá tahlllííñé táimítyú déjúcotu. Muurá teene taúhbaju ɨ́mɨáájú íjcyaróné méhdivu bóhówajtsó méimítyu.

[14] Aane méwaajácú teene Píívyéébedítyúré tsááneé. Árónáa óhdityúré íjcyane ímítyúné pañe ó ícyahijcyáhi. [15] Aabe tsá o wáájácúmeítyú muhdú o íjcyane. ɨ́mɨáánéré o méénune o ímíllérónáa ímityúnéré ó méénuhíjcyá o méénúítyuróne. [16] Aane ímityúné o méénuhíjcyánetu ó waajácú ɨ́mɨááné Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyaca ímí o íjcyáiyóne. [17] Árónáa teene ímityúné tápañe íjcyanéré oke ɨ́búwájtsóneri ó méénuhíjcyá teéne. [18] Aane ó waajácú ɨ́mɨááné ímítyuube o íjcyane. Ó imíllehíjcyará ɨ́mɨáánéré o méénune. Árónáa tsá o méénuhíjcyatúne. [19] Ááne ímityúné o méénúítyurónéré ɨ́veekíhjyáubá ó méénúhijcyáhi. [20] Árónáa ihdyu téénere tápañe íjcyane oke ɨ́búwájtsóneri teene ó méénuhíjcyáhi.

[21] Íllu muurá ó ícyahíjcyáhi: ɨ́mɨáánéré o méénúíyócooca ímityúnéré óhdivu dsɨɨnévahíjcyáhi. [22] Ó imíllehíjcyará Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyane. [23] Árónáa ímityúné ɨ́jtsaméí tápañe íjcyane oke tútávátsohíjcyáhi.

[24] ¡Aabe máɨdáátsoju ehdɨ́ɨ́váiibye o íjcyanej! ¿Aanéhaca íñe múha oke pájtyetétsoó ehdu o ícyahíjcyáné nɨ́jcaúvú o wágóóóvéíyónetu? [25] Muurá íjcyaabe Píívyéébe apáábyéré tsúúca téénetu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri oke pájtyetétsoóbe. Áánélliі mítyane ó téhdútsohíjcyá dííbyeke. Aabe ihdyu óvíi ícyooca ó ijcyá dibye ímillédu. Árónáa táimítyú tápañe íjcyane oke pátsárícyohíjcyáhi.

Píivyéébé Apíichó meke túkévejtsóne

8 [1] Muurá Críjtoéjté iímillédú íjcyájúcootúmé Píivyéébé Apíichó
túkevéjtsó pañéréjuco íjcyámé hallúrí tsá ɨɨná íjcyatúne. [2] Aane muurá
Jetsocríjtoéjpí o íjcyánej tééveri Píivyéébé Apíichó tsúúca tápañe íjcyánéllii
tsáhájuco ímítyúné pañe o íjcyatúne. Aabe tsáhájuco o wagóóóvéityúne.
[3] Muuráhjáa ítyaúhbaju meúráávyerómé mepájtyetéityúrónéllii Íllíkye
wálloobe mehdu néébe dsɨ́ jɨ́vénej tééveri méhdityu méimítyú iwáágóoki.
[4] Ehdúu mééma méénuube muhdú teene taúhbaju néhdu meíjcyaki. Aame
tsáhájuco meímillédú meíjcyatú Píivyéébé Apíichoréjuco meke túkévéjtsóné
pañe meíjcyánélliíhye.

[5] Muurá iímillédúré íjcyame tééneríyé tsúúrámeíhijcyáhi. Áánetu ihdyu
Píivyéébé Apíichó túkévéjtsóné pañe íjcyame tsúúrámeí dibye ímillédú
iíjcyáíyóneri. [6-7] Muurá meímillédú meícyahíjcyáneríyé metsúúrámeímyé
íllurréjuco metútávaavéne. Ááneríyé muurá tsúúrámeímyé tsá ímílletú
Píivyéébema ímí iíjcyáiyóne. Aame tsá ávyejúúlletú dííbyé taúhbaju. Áánetu
dibye ímillédú meíjcyáíyóneri metsúúrámeímyé tsaímíyé dííbyema méijcyáhi.
[8] Muurá iímillédúré ícyahíjcyámé tééneríyé itsúúrámeíñéllii tsá Píivyéébe
ímillédú íjcyatúne.

[9] Aane óvíi ɨ́mɨ́ááné Píivyéébé Apíichó túkevéjtsó pañe ámuha
meíjcyáhajchíí tsáhájuco ɨ́hdée ámuha meícyahíjcyádú meíjcyatúne. Muurá
Íapííchovu Críjto meke ájcune ípañe íjcyatúmé tsá dííbyeéjté íjcyatúne.
[10] Muurá médsɨ́ jɨ́veé méimítyú déjúcotu Críjtoéjté meíjcyaróme. Árónáa tsá
muhdú meíjcyáityú tsúúca Píivyéébe meke ɨ́mɨ́ámedi díllónélliíhye. [11] Aane
ɨ́mɨ́ááné mépañe Íapííchó íjcyáhajchíí muurá téhdure meke bóhɨ́ɨ́tsóiibye
Jetsóokée ibóhɨ́ɨ́tsódu.

[12] Ahdícyane tsáhájuco meímillédú meíjcyáityúne, ámuúha táñahbémuj.
[13] Muurá tehdu meícyahíjcyáné meɨ́ hvéjtsótúhajchíí méwágóóóveéhi. Áánetu
Píivyéébé Apíichó pɨ́ábori teene metáhjáhajchíí mépájtyéteéhi.

[14] Muurá íñe múhdumé tééné túkevéjtsó pañe meíjcyame ɨ́mɨ́ááné
dííbyej tsɨ́ɨ́mé méijcyáhi. [15] Aane teene mépañe íjcyame dííbyeke
mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Llihíyo múúháj Caánij.” Áánéllii tsá
dííbyedi menúhnévéityuróne. [16] Ehdu Píivyéébé Apíichó mépañe
íjcyáneri méwaajácú ɨ́mɨ́ááné dííbyej tsɨ́ɨ́mé meíjcyane. [17] Aane tsúúca
dííbyej tsɨ́ɨ́mé meíjcyame Críjtóo ɨ́cúbáhrámeídyú meɨ́cúbáhrámeímyé
dííbyema máávyéjúúteé Cáánii dííbyeke nééné avyéjuri. [18] Muurá ɨ́mɨ́ááné
meɨ́cúbáhrámeíhijcyámé ɨ́ɨ́né imíjyaúréjucó meíjcyaíñé Píivyéébé avyéjuri.
[19] Páneere muurá dibyée ípívyejtsóné téhmehíjcyá múijyú dibye ihñéjteke
ávyéjújtsoíñe. [20] Muuráhjáa páneere dibye ípívyejtsóné tútávaavé dibye
ímillédúre. [21] Árónáa ihdyu ímíbáávyeíñéi ɨ́ɨ́tsɨ́ime meíjcyámeke dibye
tsíhdyuréjuco ímíjpyetétsóijyu. [22] Muurá páneere dibyée ípívyejtsóné tsá
ímí néétune. Aane téhmehíjcyá múijyú iímíbáávyeíñé éhne múúne walle
ɨ́tsɨ́ɨ́máváné boone iímíbáávyeíñé téhmehíjcyádu. [23] Árónáa tsá apááñéré
teene ɨ́cúbáhrámeítyúne. Téhdure mee tsúúca Píivyéébeéjté meíjcyámé pañe
Íapííchó íjcyarómé méɨ́cúbáhrámeíhijcyáhi. Aame téhdure météhmehíjcyá
ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́medíi meke idíllómeke dibye tsíhdyuréjuco ímíbájchoíñe. [24] Ehdu
méúmɨwa nééne mecáhcújtsóhajchíí mééma pánééveíñé tehdújuco. Muurá

tsane meɨtsohíjcyáné tsúúca maájtyúmɨcooca íllurejuco meɨ hveténé meɨ jtsohíjcyánetu. 25 Áánetu meɨtsohíjcyáné maájtyúmɨtúné hajchótá tsá meɨ hvetétú meɨ jtsónetu.

26 Muurá meɨ hnáhóótúnéllii Píívyéébé Apíichó meke pɨ ɨábohíjcyá panéváré maáábúcuki. Muurá meere piáábó dííbyeke muhdú metáúmeíityúrónéllii téénere wáájácúratúné mépañétú ihjyúvahíjcyáhi. 27 Aane Píívyéébe pámé ɨ jtsaméíyé wájácú néébe waajácú ɨiná dííbyé Apíichó mépañe íjcyane taúmeíñe. Muurá táúmeíhijcyáné ihñéjté meíjcyámé hallúvú dibye ímillédú meíjcyaki.

Ihñéjteke Píívyéébe pɨaabóne

28 Muurá méwaajácú panéváré meke pájtyénej tééveri Píívyéébe meke pɨaabóné ɨmiááné dííbyeke mewájyúmeke tsúúcajátújucóo ipítyájcámeídyú meke iújcúmeke. 29 Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye meke wáájacúné íhñéjté meíjcyame Íllídyu menéémyeke. Aame cahcújtso múnaa meíjcyámedítyú diibye Ílli ímichi ídyéjúcóejpi. 30 Ehdúu tsúúcajátújuco meke iwáájácúmeke dibye ɨmiáámedi díllone dííbyé avyéjúejte meíjcyaki.

31 Áánéllii Píívyéébe mééma ijcyá meke ɨpɨ ɨáboki. Aanéjɨɨ ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? 32 Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré ɨ hvejtsó mewájyuri dibye ɨdsɨ jɨveki. Aabéjɨɨ muhdú tsá meke panévatúré pɨ ɨábóityúne. 33 ¿Mityá ijcyámé tsaate dibyée meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúúca dibye ɨmiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájuco ɨiná íjcyatúne. 34 Aanéjɨɨ ¿múha nééjuri méwágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ɨdsɨ jɨvéne bóhɨibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébé úníuri íjcyaabe máhallúvú táúmeíhijcyá piáábo. 35 Áánéllii dibye meke wájyúmeke tsá ɨiná dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meɨcúbáhrámeíyonéhjɨ, mávaríjchoháñe, ájyabááne, mewájyamúúvátunéhjɨ, ápichó nééronéhjɨ, téhdure dsɨjɨvé íjcyaróné tsá meke dówajcáróityuró dííbyedítyu. 36 Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

> Dihñéjté muha meíjcyáné hallútú múúhakye dsɨ jɨvétsohíjcyáiyómé éhne múúne obééjámuke ditye dsɨ jɨvetsódu.

37 Ehdu ápichó nééronéhjɨ métáhjahíjcyá Jetsocríjtó meke wájyúúbej tééveri. 38-39 Aane muurá ó waajácú Píívyéébe meke wájyúmeke ɨiná dííbyedítyú meke dówajcáróityuróne. Muurá dsɨjɨvé íjcyaróne, bóhɨime ííñújɨ hallúrí meíjcyaróne, níjkyéjɨ múnaa íjcyaróme, naavémú íjcyaróme, ííñújɨri ɨ htsútujte ávyéjujte íjcyaróme, ícyooca tééné pañe meíjcyáronéhjɨ, bóónétu meke pájtyéiñéhjɨ, téhdure caame iévéhóówari íjcyánéhjɨma ííñújɨri íjcyáronéhjɨ tsá meke dííbyedítyú dówajcáróityuró Máavyéjuubée Jetsocríjtoj tééveri dibye meke iwájyune úújétsómeke.

Píívyéébe ijraéémuke ihñéjtedívú mémenúne

9 1 Aane Críjtoéjpí o íjcyánéllii ámuha cáhcújtsótúmeke o néé ɨmiááné mítyane ámúhadi o ɨ dáátsovéné ímityúné ámúhá hallúrí íjcyáneri. 2 Tápañe Píívyéébé Apíichó íjcyane waajácú teene múhduúvúrá o ɨ jtsúcunúne ɨ dátsó o íjcyane. 3 Muurá ámuha tamúnaa ámúhá imítyú déjúcotu mewágóóóvéiyónéllii ámúhakye o wájyúne oore Críjtodítyú ó wágóóóvéiyá ehdu o méénúneri ámuha mepájtyetéca. 4 Muurá Píívyéébe

meke tsúúca ɨ́ɨtsɨ́ɨmedi díllorómé tsá dííbyeke melléébohíjcyatú Ijraééj tsɨɨménémúhaabe meíjcyaróme. Árónáa ihdyu méwáábyutáró dííbyé avyéju. Áánélliihyéhjáa muurá méénuube muhdú meíjcyáíñé pityájcójuma taúhbaju. Áhduréhjáa neebe dííbyeke medúúrúvahíjcyámeke tsaímíyé meke ipícyooíñe. 5 Muuráhjáa méihdé múnáaúvúj tsɨɨménémúhaabe Críjto mɨ́amúnáajpi tsɨ́ɨjú icyánéjcutu. Aabe páné avyéjuube ijcyá Píívyéébe múijyú nɨ́jkéváityúné dúúrúvámeíhíjcyaábe.

6 Árónáa Píívyéébée mééma imyéénuíñé nééne tsá tsaate méhdityu cáhcújtsotú diityéjúcooro Ijraééj tsɨɨménémúhaabe meíjcyárómedítyu. ¿Íhya mityá paméváré dííbyeéjté meíjcyátúnéllii tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne? Muurá ɨtsúcunúhíjcyámé ípyée iñéhdu dibye méénutúné tsúúca dibye méénújúcooróne. 7 Muuráhjáa tsá pámeekéré Aavaráaúvúj tsɨɨménémúháábeke dibye wábyújtsotú diityéj tééveri mɨ́amúnaa pájtyétéiñe imyéénuíñe. Íllúhjáa muurá neebe dííbyeke: “Daachi Itsáadítyú llíyaatémé íjcyaá páñétúejte dɨ́jtsɨɨménémúhaábe.” 8 Ehdu néénetu méwaajácú ɨ́mɨ́ánéé diibye Aavaráaúvúj tsɨɨménémúhaabe íjcyarómé pámeere Píívyéébeéjté íjcyatúne. Muurá ihdyu ípyée iñéhdu dibye dííbyeke ájcuube Itsáaúvudítyú llíyaatémé páñétúejte dííbyéj tsɨɨménémúhaábe. 9 Íllúhjáa muurá neebe dííbyeke: “Ámúhtsikye o nééne éévé úújetéijyu dítyáába tsɨ́ɨmávaá wájpiíkye.”

10 Ehdúhjáa muurá Píívyéébe diityétsikye néhdújuco tene páneevéné diityétsima. Aanéhjáa diityétsí hajchi méihdé múnáajpi Itsáadívú mewa Rebécá tsɨ́ɨmavá míítyétsikye tsaíjyúre. 11-12 Aanéhjáa dilléi diityétsikye tsɨ́ɨmávátúné ɨhdéjuco Píívyéébe nééne díílleke: “Ámíáábé ehnííñevu bóneebe avyéjuúhi.” Ehdúhjáa neebe diityétsikye muhdú dityétsí íjcyaíñé diityétsimái tene pánéévétúrónáa íhjyáa ipítyájcáméídyújuco. 13 Téénetúréhjáa muurá idyé íllu neebe tsiiñe íwaajácúháámɨtu: “Jacóóboke ó wajyú Etsaóoke o wájyúné ehnííñevu.”

14 ¿Áánélliihyéhaca ímítyuube diibye Píívyéébeé? Tsáhaá, tsá ímítyuube dibye íjcyatúne. 15 Íllúhjáa muurá téhdure neebe Moitséeúvuke: “O ímíllémedi o ɨ́dáátsóvémeke ó pɨ́ábooóhi.” 16 Tsá muurá méhdityu tene íjcyatú Píívyéébe méhdi ɨ́dáátsovéne. Muurá ihdyu iiye ityújkevééllémedíjyuco dibye ɨ́dáátsovéne. 17 Muuráhjáa Ejíhtó avyéjuube Paraóoúvuke idyé neébe: “Oorée uke ávyéjúúbedívú ó picyóó uke pájtyénéhjɨtu pámeere ííñújɨri íjcyáné mɨ́amúnaa iwáájácu ɨ́mɨ́ánéé ɨ́htsútuube o íjcyane.” Ehdúhjáa Paraóoúvuke neebe Píívyéébeé. 18 Aabe ɨ́mɨ́ánéé ityújkevééllémedi ɨɨ́dáátsóvéne pɨ́aabóhi. Áánetu tsaate illéébone ímíllétúmeke pícyoobe ditye iímillédú iíjcyaki.

19 Árónáacáubá tsaate nééiyáhi: “Dííbyere meke pícyohdújuco meíjcyámeke ¿ɨ́veekí nehíjcyaabe ímityúmé meíjcyane?” Árónáa tsá mee mɨ́amúnaa Píívyéébe iwáájacúdú méénune múhdurá meɨ́jtsúcunúítyuróne. 20 ¿Aca muutá mee dííbyema metáhjájcatsíki? ¿Aca núpájkiíhlló nééiyá téihllóo níjcyómeke ɨ́veekí múhdurá ditye níjcyone? 21 Muurá núpájkityu nícyohíjcyámé piivyété páhduváré iímillédú iñíjcyone. Piivyétémé ɨ́mɨ́ánéé wáábyuta iñíjcyone. Áhdure piivyétémé átérééné wáábyuta iñíjcyone.

22 Muurá Píívyéébe iímillédúré aabúcuhíjcyá dibye wáágóoímyé múhdurá ícyahíjcyanéhjɨ. Ehdu aabúcuhíjcyaabe diityéj tééveri iúújétso ɨ́ihtsútuu, ícyaayóbaa, íjcyane. 23 Áánetu tsúúca dibye méhdi ɨ́dáátsovémé méijcyá

dííbyé avyéjúejte tsúúcajátújucóo meke dibye újcume. Ehdu méénuube mejtéeveri íavyéjú ɨhtsútú iúújétsoki. 24 Muuráhjáa ihdyu dííbyere meke ujcú íavyéjúejte meíjcyáímyeke jodíómudítyuu, jodíómú íjcyátúmedítyuu, íjcyane.
25 Íllúhjáa muurá dibye nééne Otséá caatúnúhi:

Tahñéjté íjcyátúné mɨamúnaa ɨ́dátsó ɨ́ɨcúvératúmé ícyahíjcyámeke ó újcuú tahñéjteréjuco ditye iíjcyaki.

26 Téhdure tsiiñe nééneé:

Tahñéjté íjcyátúrómeke áátsɨ́ɨmedíyéjuco o dílloíñé ɨmiáábé Píívyéébe o íjcyaábe.

27-28 Áánetúhjáa Itsaíá néé mee ijraéémudítyu: “Píívyéébe ɨ́ɨcúiyéjuco muhdú mɨ́amúnaa ííñújɨri ícyahíjcyáné ímíbájchócooca Ijraééj tsɨimémúhaabe ávyétá mityámé íjcyárómedítyú uhjéméré pájtyéteéhi.” 29 Áhduréhjáa tsiiñe neébe:

Páné ihdéene íjcyáné avyéjuube íjcyaabe Píívyéébe méhdi ɨ́ɨ dáátsóvétuca tsúúca meke waagóóiyá tsaaté coéváratu éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake imyéénudu.

Jodíómú tsá cáhcújtsotú Jetsóoj tééveri mepájtyeténe

30 Aane ¿aca muhdú íñe teéne? Muurá jodíómú íjcyátúrómeke tsúúca Píívyéébe dilló ɨmiáámedi éíjyúu ténéhjɨ éllevu íjcyatúmé botsíi dííbyeke cáhcújtsórómeke. 31 Áánetu mee ijraéémú métsúúrámeíhíjcyará dííbyé taúhbaju meúraavyémeke dibye meke ɨmiáámedi díllóíyóneri. Árónáa tsá meke dibye díllotú ɨmiáámedi. 32 Aane ¿ɨ́veekí tsá meke dibye díllotú ɨmiáámedi? Muurá méijtsúcunúhijcyá teene taúhbaju meúráávyénetu dibye meke ɨmiáámedi díllóiyóne. Árónáa tsá tene néhdu meíjcyatúne. Áhdure Jetsóópe mééma méénune mecáhcújtsótúnéllii tsá dibye meke díllotú ɨmiáámedi. Íllure mébáñúmeíhijcyá éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeíúdú néébeke mecáhcújtsótúnélliíhye. 33 Íllu muurá Píívyéébe néé íwaajácúháámitu:

Tsióo múnáá pañévú ó pícyoó tsáápiikye éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeímyé maáákityéúdú néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá ɨ́ɨnerí báñúmeíityúne. Ehdúhjáa Píívyéébe nééhií.

10 1 Ámuúha táñahbémuj, ó imíllé memúnaa jodíómú pájtyeténe. Áánélliɨ ávyétá ihnáhó piáábó diityé hallúvú ó táúmeíhijcyá Píívyéébeke. 2 ɨmiááné imíllerómé dííbyeke iúraavyéne. Árónáa tsá ímí ditye úráávyetúne. 3 Tsá ditye cáhcújtsotú Críjtóo mewájyuri dsɨ́ jivéné mecáhcújtsómeke ɨmiáámedi dibye díllone. Imíllerómé iiye ímí iíjcyáiyóné diityéké ɨmiáámedi dibye idílloki. 4 Árónáa tsá dííbyé taúhbaju meúráávyémeke dibye ɨmiáámedi díllotúne. Muuráhjáa ihdyu Críjto mewájyuri dsɨ́ jivéné mecáhcújtsómeke dílloobe ɨmiáámedi.

5 Árónáacáhjáa ihdyu Moitséeúvú néé ɨmiááné Píívyéébé taúhbaju néhdu íjcyámeke dibye ɨmiáámedi díllóiyóné ditye ipájtyetéki. Árónáa tsá múha ávyeta tene néhdu íjcyáityuróne. 6 Áánélliihyée Críjtoj tééveri mepájtyetéiñe dibye méénune mecáhcújtsómeke ihdyu dílloobe ɨmiáámedi. Aane tsá múu ɨ́ jtsámeítyú Críjtoke níjkyéjɨ́ pañe iñéhcotéiyóné dibye meke ɨpɨ́ ááboki. 7 Áhdure tsá múu ɨ́ jtsámeítyú níjkyéné pañe dííbyeke iñéhcotéiyóné dibye meke ɨpɨ́ ááboke tehdu téhulle íjcyácóóbekéjɨ́ɨvari. Muurá tsúúca mééma diíbye.

8 Íllu muurá téénetu nééneé: “Tsúúca ámúhama ijcyájúcooróné pajtyété
teene ámuha mecáhcújtsóne tsíjtyeke meúúbálléiyóne.” Aane muurá muha
mecáhcujtsómé íñe méúwáábohíjcyáhi. 9 Muuráhjáa Jetsocríjtó dsɨ́jɨ́véébeke
Píívyéébe bóhɨɨtsóné méɨ́ɨ́ búuri mecáhcujtsómé dííbyeke maávyejúúlléne
teene tsíjtyeke meúúbálléhajchíí mépájtyéteéhi. 10 Muurá ɨ́mɨááné méɨ́ɨ́ búuri
mecáhcujtsóné tsíjtyeke meúúbálléhajchíí ɨ́mɨáámedi meke dibye díllome
mépájtyéteéhi.
11 Muurá dííbyé waajácúháámɨtu nééneé: “Dííbyeke cáhcujtsómé tsá
ɨ́ɨ́nerí báñúmeítyúne.” 12 Ahdícyane pámeere tsííñé mɨ́amúnáama mee
jodíómú Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé mépájtyéteéhi. Muurá tsáápiiye pámé
avyéjuubéré íjcyaabe pɨ́ábohíjcyá pámeekéré dííbyedi tsúúrámeímyeke.
13 Íllu muurá nééneé: “Dííbyedi tsúúrámeímyé pájtyéteéhi.” 14 Árónáa ¿aca
múhdutú dííbyedi tsúúrámeíiyómé dííbyeke cáhcújtsómejɨ́ɨ́vari? Áhdure
¿múhdutú cáhcújtsóiyómé dííbyeke wáájácúmejɨ́ɨ́vari? ¿Kiátú waajácúiyómé
teene dííbyedítyú íjcyáné uwááboju múha diityéké úúbállémejɨ́ɨ́vari?
15 Áhdure ¿múhdutú tsaate diityéké úúbálléiyá múha diityéké téénevu
pícyóómejɨ́ɨ́vari? Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé: “Maímijyu diitye
ɨ́mɨáájú úúbállehíjcyámej.”
16 Ehdu Píívyéébé waajácúháámɨtu tene néérónáa muurá tsá paméváré
tééneri ɨ́ɨ́cúvehíjcyatúne. Muuráhjáa Itsaíaúvú nééhií: “Píívyéébeéj, ¿a
ijcyámé tsaate méuwáábori ɨ́ɨ́cúvehíjcyámej?” 17 Aane muurá Jetsocríjtodítyú
íjcyáné uwááboju melléébone ímíñeúvú mewáájácúcooca tsúúca
mécáhcujtsóhi.
18 ¿A tééné uwááboju tsáhái múijyú mee ijraéémú melléébotúne? Áánerá
tsúúca mélléébohíjcyaráhi. Muurá tsiiñe Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé:
Tsúúca pahúllevávú ííñújɨri tsújaavéné Críjtodítyú íjcyáné uwááboju.
19 Ehdu Píívyéébé waajácúháámɨtu nééronéubá ¿mityá tsá mewáájácutúne?
Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe néé íllu Moitséeúvuj tééveri:
Tsííñé mɨ́amúnáakéréjuco o pájtyetétsóneri ámuha menómíutáváne
diityédívú mécayóbáávateé átéréejte ditye íjcyane ámuha
meɨ́tsúcunúhíjcyárómedívu.
20 Áhduréhjáa idyé tsiiñe dííbyeúvuj tééveri neébe:
Oke wáájácútúné mɨ́amúnaa táɨɨbúwá íjcyáturómé tsúúca tahñéjté
ijcyáhi.
21 Áhduréhjáa mee ijraéémudítyú Isaíaúvuj tééveri neébe: “Ó nehíjcyará
aatye lléébópítyúné mɨ́amúnáake ditye ookéréjuco iúráávyeki.”

Tsaate ijraéémú pájtyeténe

11 1 ¿Aanéhaca ehdu menéénéllii meke ɨ́hvéjtsoobe Píívyéébeé? Tsáhaá.
Muuráhjáa oo ámúha múnáajpi Aavaráaúvúj tsɨɨméném úhaabe
ímichi Bejamíí dohjɨ́ba múnáajpi o íjcyáábeke újcuúbe. 2 Tehdu meke
ɨ́hvéjtsóíyóóbejɨ́ɨ́ tsúúcajátújucóhjáa ihñéjté meíjcyaíñé iñéémeke.
3 Muuráhjáa Eríaúvú nééhií: “Píívyéébeéj, díhjyú uubálle múnáake
ɨdsɨ́jɨ́vétsóne dɨ́ɨɨcúvé waɨ́jɨ́ɨné wácávyáhcohíjcyáme. Áánetu íñe
apáábyeréjuco o íjcyáábeke téhdure oke dsɨ́jɨ́vétsóllehíjcyáme.” 4 Ehdúhjáa
dibye Píívyéébeke néérónáa neébe: “Árónáa muurá ijcyámé 7,000-meva
tahñéjté íjcyame ‘Baáa’ némeíñé níjcyotáábeke cáánívahíjcyatúme.”

Ehdúhjáa Píívyéébe néé Eríaúvuke. [5] Aane muurá ijcyámé tsaate méhdityu dibyée ɨĭ dáátsóvéne újcume ímí dííbyeke úráávyehíjcyáme. [6] Muuráhjáa meke iwájyúnélllii meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa ɨnehjĭ meméénúnélllii mepájtyetétúne. Muurá meere mepájtyetétsómeícyá tsá dibye meke wájyúneri mepájtyetéityuróne.

[7] Muurá mee ijraéémú mepájtyetéíyóneri meíjyácunúrómé tsáhái mepájtyetétúne. Árónáa ijcyájucóómé tsaate dibye újcume tsúúca pájtyetéme. [8] Áánetu dííbyé waajácúháámɨtu dííbyeke lléébohíjcyátúmedítyú nééneé: "Píívyéébere diityé ɨ jtsaméí mújtatsó ditye iájtyumɨ́ júcooróné iwáájácútuki. Áhdure illéébójúcooróné ditye icyáhcújtsótuki. Aame muurá téhdupíyé ícyoóca." [9] Áhduréhjáa Dabíiúvú nééhií:

> Óvi ditye náhbévácatsíhíjcyáné wañéhjĭné dahpédú nééne diityéké mújtatsó ímí Píívyéébema ditye iíjcyátu diityémá ímítyú tene ɨnĭ jkévaki.
>
> [10] Óvi ijcyámé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu íimítyuháñé diityéké mújtatsómé iímíbáávyétuki.

Ehdúhjáa neebe Dabíiúvu.

Jodíómú íjcyáturómé pájtyeténe

[11] ¿Anéhaca íñe ávyéta mújtaréjuco mee jodíómú Píívyéébedítyú meméénune? Tsáhaá. Muurá ihdyu dííbyere Píívyéébe nééjuri ehdu mééma teene jodíómú íjcyatúmé tééné hóówari pájtyeténetu meɨ́ɨ́váne botsíi tééneri metsúúrámeíki. [12] Ehdu Píívyéébeke melléébotúmé ímítyú meíjcyaróné pĭaabó tsíjtyeke jodíómú íjcyátúmeke. Aanéjɨĭ awáá muurá dííbyeke meúráávyécooca éhnííñevu pĭ ááboíñé pamévakére.

[13] Aane ícyooca diitye jodíómú íjcyátúrómeke o nééhií: Ámúha éllevúu oke Píívyéébe wallóó ámúhakye dííbyé uwáábojúvú o wáájácútsoki. Ááné wákimyéí o méénune ímí ó ɨjtsúcunúhi. [14] Aane tsáijyu múu íñe ámúhakye o úwáábóneri ímí ámuha meíjcyane tsaate tamúnáadítyú ɨĭɨ́téne ámuhádú ímíjpyeté ipájtyetéki. [15] Muuráhjáa múúhakye múu ɨ hvejtsódú Píívyéébe méénúné hóówari tsíjtye múnaa ámuha meíjcyarómé méímíbaavyé tsaímiyéjuco dííbyema ámuha meíjcyaki. Aanéjɨĭ muurá muha dííbyema meímíbáávyécooca mébóhɨĭ́teé tsúúcajáa dsɨ́ jɨvemédú muha menéérome. [16] Muurá tsáoobɨ́ráutu pááaho meméénuho ímí néhajchíí páneere ímíhyeé. Áhdure úméhe bájkyé ímí néhajchíí páheere ímíhyeé. Ahdúu muurá méihdé múnáajpi Aavaráaúvú Píívyéébeéjpí íjcyánéllii téhdure mee dííbyedítyú mellíyaatémé méijcyá Píívyéébeéjté íñe múhdumé dííbyeke mecáhcujtsóme.

[17] Muuráhjáa páñétúehe oríívóhé wajcánédú muuha jodíómú menéérómedítyú tsaatéké waagóoobe diityéjúcooro páñétúejte ihñéjté muha meíjcyárómedítyu. Áámé cápayóóvée ámúhakye dibye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ɨmiááhetu mecámahjácódu. Áánéllii muurá ámuha téhdure Píívyéébeéjté íñe muha meíjcyadu. [18] Árónáa ihdyu méijtsúcunúmeídí muha páñétúejte meíjcyárómé ehnííñevu ámuha meíjcyane. Muurá múúhadítyú ámuha méejécunú éhne úmehe tébajkyéjɨtu éjécunúdú ímichi tujkénúejte muha meíjcyánélliíhye.

[19] Íhya mityá ámuha menééhií: Diityéjúcooro páñétúejte íjcyárómeke ɨĭ hvéjtsóne meekéréjuco dibye újcune diityé cápayóóve. [20] Ihdyúhdée

tehdújuco múúhakye dibye ɨhvejtsóné muha mecáhcújtsótúnélliíhye. Áámé cápayóóvée ámúhakye újcuube ími dííbyeke ámuha mecáhcújtsónélliíhye. Aame téiɨbúwá meíjcya. Mémityájkímyeídí téeneri. 21 Muuráhjáa páñétúejte ihñéjté muha meíjcyárómedi ɨdáátsóvétuubéré múúhakye ɨhvejtsóhi. Aabe téhdure ámúhadi ɨdáátsóvéíyónejɨɨ ímityú ámuha dííbyema meíjcyáhajchííjyu. 22 Muurá Píívyéébe ɨmiáábé dííbyema ími meíjcyámema. Áánetu ímityú meíjcyámeke múhdurá ijtsúcunúúbe. Áánéllii ɨmiááméré méíjcyaco tsúúcajáa ámúhakye dibye újcume. Ími ámuha meíjcyátúhajchíí tsáhájuco ámúhadi dibye ɨɨcúvéityúne. 23 Muurá tamúnaa ímíbáávyéhajchíí diityéké újcúiíbye. Muurá piivyéteebe tsiiñe diityéké iújcune. 24 Muuráhjáa ámuha tsííñé mɨamúnaa meíjcyárómeke dibye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ɨmiááhetu cámaavédu. Aanéjɨɨ muurá tamúnaa ímichi awáá ihñéjte íjcyámeke tsiiñe újcúiíbye.

Nihñéré ijraéémú pájtyeténe

25 Ámuúha táñahbémuj, ó imíllé ámúhakye o úúballéné muhdúhjáa mepájtyetéiñe Píívyéébe wáájácúratúné Críjtoj tééveri méénune. Áronée tamúnaa tsá cáhcújtsotú tééné hóówari ámuha tsííñe múnaa dííbyeke cáhcujtsómé mepájtyetéki. Ááneri ihdyu mémityájkímyeídíñe. 26 Muurá téhdure tamúnáadi ɨɨdáátsóvéne pɨáábóiibye ditye ipájtyetéki. Muurá dííbyé waajácúháámɨtu nééneé:

Tsióo múnaa ijraéémudítyú íjcyáiibye tsaapi diityéké pájtyetétsoóbe.
Aabe waagóoó diityé imítyu.

27 Ehdu diityéké ó ímíbájchoó ópée o néhijcyádújuco.
Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámɨtu.

28 Aane tamúnaa jodíómú tsaríllé Críjtóo mepájtyetéiñe méénúné uwááboju téénej tééveri ámuha jodíómú meíjcyátúrómeke téhdure Píívyéébe ɨpɨááboki. Árónáa ihdyu tsá dibye ɨhvejtsóturó múúhakye. Muurá mítyane múúhakye wájyuube múúhá ihdé múnáaúvukée ihñéjtedívú imyéménúnélliíhye. 29 Aabe iñéhdu imyéénúnéllii tsá ihñéjteke ɨhvejtsotúne. Téhdure meke ɨpɨaabóné tsá dibye dójtúcutúne. 30 Áábekée muurá tsá ámuha melléébohíjcyatúne. Ahdu muurá ícyooca tamúnaa téénej tééveri dibye ámúhadi ɨɨdáátsóvéne ɨpɨááboki. 31 Ááné boone téhdure ámúhadíi ɨɨdáátsovédú diityédí ɨɨdáátsóvéne pɨáábóiibye ditye icyáhcújtsoki. 32 Muurá dííbyere Píívyéébe meke pamévá mɨamúnáake ɨhvejtsó dííbyema múhdurá meíjcya pámehdíyé méhdi ɨɨdáátsóvéne tsahdúré meke ɨpɨááboki.

33 Aabe ɨhtsútuube íjcyaabe panéváré wáájácuube muhdú meke túkévétsohíjcyáné mewáájácúíyonévú tsá méɨjtsaméí úújetétúne. 34 ¿Mityá ijcyámé tsaate dííbyé ɨjtsaméivu úújetémej? ¿A ijcyámé tsaate dííbyeke úwaabóiyóme? 35 ¿A ijcyámé tsaate tsíeménevu ditye dííbyeke ájcúnéllii tééné pɨaméí dibye pɨáábohíjcyáme? 36 Muuráhjáa ihdyu páneere dííbyere Píívyéébe ípívyejtsóné dííbye tájpíyé ijcyáhi. Ááné avyéjuube diíbye. Ahdícyane metsu dííbyeke maávyéjújtso paíjyuváré múijyú nɨjkéváityúne. Ehdu teéne.

Píívyéébé túkevéjtsójú pañe meíjcyane

12 1 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, Píívyéébe mítyane meke ɨdaatsóllénéllii ámúhakye o néé dííbyedívú ámuha meɨhvejtsámeíñe

dííbyé túkevéjtsójú pañéréjuco ámuha meíjcyame dííbyeke meúráávye muhdú dibye ímillédu. Ehdu muurá ámuha meíjcyáneri dííbyeke méduurúváiyáhi. 2 Tsá múu íjcyájúcootú íñe ɨ́jiɨri mɨ́amúnaa múhdurá ícyahíjcyádu. Mécápayóóvé ámúhá ɨ́jtsaméí ámuha mewáájácu tsaímíyé meíjcyáiyóné Píívyéébe ímilléne.

3 Muuráhjáa meke iɨ́daatsóllédú íjcyaabe oke picyóó ámúhá uwááboobe o íjcyaki. Aabe ámúhakye o néé ámuha meɨ́jtsúcunúmeítyu panéváré ámuha mewáájacúne. Múu ímíñeúvú iíjcyáne ɨ́jtsámeí dííbyeke icyáhcújtsóneri. 4 Muurá méjpi pívátsɨhjɨ́vá íjcyane tsá tsáné wáábyutáré íjcyatúne. 5 Ahdu Críjtoéjté pívámeva meíjcyarómé tsáápihdyúré menééme mépɨ́ááboocatsíhijcyáhi.

6 Áámekée Píívyéébere iímillédú meke ájcúneri mépiivyété páhduváré nénehjɨ meméénune. Áánéllii tehdu nénehjɨ méméénuhíjcyá ímíñeúvú meɨ́jtsámeíñema. Muurá tsaate ɨɨ́ná pájtyeíñé ɨ́hdéjuco iwáájacúné úúbállehíjcyámé tehdújuco úúbállehíjcyáné dííbyeke icyáhcujtsódú íjcyame. 7 Áhdure tsíjtyeke ɨpɨ́aabóné píívyetémé múu ímíñeúvú pɨ́aabóhi. Áhdure iúwaabóné píívyetémé múu ímíñeúvú úwaabóhi. 8 Áhdure múhdurá néémeke iímíjpyetétsóné píívyetémé múu ímíñeúvú meenúhi. Tsáneetu pɨ́htómeke ɨpɨ́aabóné píívyetémé múu pɨ́aabó pájúvatúmére. Tsaatéké ityúkévejtsóné píívyetémé múu ímíñeúvú túkévejtsóhi. ɨ́dáátsómeke ɨpɨ́aabóné píívyetémé múu pɨ́aabó ímíjyuuri.

Muhdú Críjtoéjté íjcyáiyóne

9-10 Ámúhakye o néé ámuha mewájyújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbému wájyújcatsídyu. Ááne máavyéjúúllejcátsí panévatúre. Ímítyúneri ɨ́ɨ́cúvetúmé ɨmiáánéré méuráávye ímí ámuha meíjcyaki.

11 Óvéheetúmé ímíñeúvú meméénú Píívyéébeke ámuha meɨ́ɨ́cúvéné wákimyéi.

12 Aame múu imíjyúú ímí ámúhá úmɨwa néénélliíhye. ɨ́ɨ́cúbáhrámeíyóné múu iáábúcúne óóchévetúmé paíjyuváré ihjyúvahíjcyá Píívyéébema.

13 Áhdure tsijtye dííbyeéjté íjcyámeke mépɨ́ááboh íjcyá ditye pɨ́htónéhjɨtu. Ámúhakye ááhɨ́vémeke múu tsaímíyé waatsúcúhi.

14 Tsaate ámúhakye tsárílléróméke tsá múu tsárílletúne. Íllure múu diityé hallúvú piáábó táúmeí Píívyéébeke.

15 Áánetu ímíjyúúmema múu téhdure imíjyúúhií. Kímóóveri íjcyámema múu kímoovéhi.

16 Mépɨ́ááboj cátsí ímíñeúvú pájúvatúmére. Tsá múu iiye iéllevu ávyéjuuháñé ɨpɨ́úváne ‘mityáhmítyá’ néétune. Múu pamévamáyé tsahdúré nahbéváhi. Tsá múu ɨ́jtsúcunúmeítyú pámé ehnííñevu iwáájacúne.

17 Tsaate ámúhakye ímityúné méénúmeke tsá múu pɨ́ámeítyúne. Múu ɨmiáánéré meenú ímí ditye ámúhakye iɨ́jtsúcunúki. 18 Tsaímíyé meíjcyá pamévamáyé úhbájcatsítyúme. 19 Ámuúha táñahbémuj, tsaate ímityúné ámúhakye méénúhajchíí tsá múu íjyácunútú diityéké iáhdó iújcúíñeri. Múu ɨ́hvejtsó Píívyéébere muhdú iwáájacúdú diityémá iímíbájchoki. Muurá dííbyé waajácúháámɨtu nééneé: “Ooréi ó ɨ́cúbáhraá ímityúné ámúhakye méénúmeke. Ehdu o néé Píívyéébe o íjcyaábe.” 20 Áhdure idyé tsiiñe nééneé: “Ámúhakye múnáájtsórómeke mépiáábó panévatúre. Ditye ájyabáávatéhajchíí

múu májchotsóhi. Ditye iádóíyóneri íjcyáhajchíí múu ijchóhi. Ehdu ámuha diityéké tsaímíyé meɨɨcúvéhajchíí muurá íllurújuco ditye núcójpɨveiñé ámúhakye iñéhníllehíjcyáneri." Ehdu muurá meke úwaabóné Píívyéébé waajácúháámitu. 21 Ahdícyane ímítyunévú métáhjátsámeídíñe. Múu ɨmiáámére iíjcyáíyóneríyé tsúúrámeí ímityúné ámúhakye idyómájcótuki.

13 1 Múu avyéjuullé pámeere méiiñújɨ ávyéjujtéke. Muurá Píívyéébere diityéké pícyoome ijcyá patsɨhjivári. 2 Aame nééne lléébotúmé muurá tsá Píívyéébeke ávyejúúlletúne. Aane ehdu néémeke tééné hallútú ɨcúbáhraímyé diitye ávyéjujte. 3 Árómedi ímí meíjcyame tsá meíllityétúne. Áánetu ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Aane ámúhá hallúrí ímityúné iíjcyátu ɨmiáámére meíjcyá muhdú diityé taúhbajúúné néhduú. Áijyu ímí ámuha méíjcyaáhi. 4 Muurá Píívyéébere picyóó diityéké téénevu diityé túkevéjtsó pañe ímí meíjcyaki. Áánéllii ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Muurá tsá pevénéré ditye úvanúítyuró ímityúné méénúmeke. 5 Áánéllii múu avyéjuullé diityéke. Tsá múu ditye ámúhakye ɨcúbáhráíyóné apííchoríyé ávyejúúlletúne. Múu avyéjuullé diityéké muhdú Píívyéébeke maávyejúúllédú dííbyerée diityéké pícyóónélliíhye. 6 Ááne iɨiná néétuméré mááhdohíjcyá méiiñújɨ avyéjúúbé wáábyuta ditye áhdótsohíjcyáné Píívyéébere diityéké pícyóómé túkevéjtsó pañe meíjcyánélliíhye.

7 Múu pamévakéré ajcú diityé wáábyuta íjcyanévu. Áhdure ámúhakye piáábó táúmeímyeke mépiáábo. Méiiñújɨ avyéjujte meke áhdotsóné múu diityéké iávyejúúlléne ahdóhi.

8 Tsá múu tsaatédítyú iñáhjɨhenúné áhdotúmé íjcyatúne. Múu áhdójucóóhií. Muurá Píívyéébé taúhbaju néhdu meíjcyame tsíjtyeke méwajyúhi. Imílleebe muurá pamévamáyé mewájyújcatsíñe. 9 Muurá dííbyé taúhbajúúné néehií: "Tsá múu ihdícyáméhjima dómácójcatsítyúne. Tsá múu dsɨjɨvétsotú mɨamúnáake. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu ímítyúneri úmúúpívyetúne." Ehdu Píívyéébé taúhbajúúné néhdu meíjcya tsiiñe íllu néé dííbyé taúhbaju: "Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu." 10 Muurá ɨmiááné pamévake mewájyume tsá múijyú ímityúné meméénúítyuróne. Aane tehdu meíjcyame méijcyá dííbyé taúhbaju néhduú.

11 Áánéllii metsu meíjcya téiibúwá muhdú dibye ímillédu. Tsúúca muurá piihɨné mepájtyetémé tsíhdyuréjuco meímíbáávyeíñe. 12 Muurá ímityúné meícyahíjcyáné tsúúca nijkévaríjyuco. Áánéllii óvíjyacóóné tehdu meícyahíjcyáne. Métsu metsúúrámeí muhdú ímí meíjcyáíyóneri téénetúréjuco mebóhówaúcunúki. 13 Métsu panévatúré ɨmiáámére meíjcya ímítyúnetu menéétsámeítyuki. Óvíjyacóóné mewáñehjɨvaténé pañe mellíyíícyávehíjcyáne. Áhdure óvíjyacóóné ihdícyáméhjima medómácócatsíhijcyáne. Óvíjyacóóné menéhnílléjcatsíñe menómíutáávahíjcyáne. 14 Métsu Ávyéjuube Jetsocríjtodívuréjuco meɨhvéjtsámeí dibye meke túkévejtsómé ímí meíjcyaki. Óvíjyacóóné meímillédú meíjcyane.

Tsá meíhjyúváítyuró ménahbémudi

14 1 Tsaate Píívyéébeke cáhcújtsorómé ímí dííbyé uwááboju wáájácútúmema tsá múu táhjájcatsítyú tééneri. Tsaímíyé múu nahbévájcatsí diityéma. 2 Muurá ijcyámé tsaate pamévakéré dóómeé. Áánetu

ɨjcyámé tsijtye Píívyéébé uwáaboju ímí wáájácutúmé pamévakéré idyóóiyóné múhdurá ɨɨ́jtsúcunúne pevéne májchóré májchome. 3 Aane panéváré dóóme tsá múu múhdurá ɨ́jtsúcunútú tsijtye ténehjɨ dóótune. Áhdure panéváré dóótume tsá múu íhjyúvatú panéváré dóómedi. Muurá idyé diityéké Píívyéébe wajyú téhdure ihñéjté ijcyámeke. 4 ¿Aca muutá mee muhdú Píívyéébeke tsijtye úráávyéneri meíhjyúvaki? Óvíi ihdyu dííbyere néé ditye muhdú ijcyane. Tsáijyu múúne ímí ijcyáme, ¿mityá tsáhaáj? Muurá ihdyu dííbyere piivyété diityéké ɨpɨ́aabóné ditye ímí iíjcya muhdú iíjcyáiyódu.

5 Muurá ijcyámé tsaate kéjcoojɨ́ dííbyeke idyúúrúvahíjcyáné éhnííñevu ímí ɨ́jtsúcunúme. Áánetu ijcyámé tsaate pajcóójɨváré idyúúruváné ímí ɨjtsúcunúme. Aane ihdyu óvíi iímíllejcóójɨ́ dííbyeke dúúrúvahíjcyámé téjcoojɨ duurúváhi. 6 Áhdure panéváré dóóme óvi dóóhií. Áánetu panéváré dóótume óvi tsá dóótune. Muurá pevéne májchó íjcyáróné hallúvú Píívyéébeke téhdujtsóme. Áhdure tsijtye téhdujtsó dó hallúvu. Ááneri muurá pámeere tsahdúré ávyéjujtsó dííbyeke.

7 Tsá muurá meere meímillédú meíjcyatúne. Muurá Píívyéébere meke picyóó dííbyeke mebóhówájtsoki. Aame médsɨ́ jɨvé dibye ímílléijyu. 8 Muurá mebóhɨ́íné hajchótá méijcyá dííbyé hójtsiri. Aame medsɨ́ jɨ́vécooca téhdure tsá kiávú dííbyedítyú mepéétune. Muurá dííbyemáyé méijcyá dííbyeéjté meíjcyánélliíhye. 9 Téénélliihyée muurá Críjto dsɨ́ jɨ́veebe tsiiñe bohɨ́ɨ́hií. Aabe muurá téhdure dsɨ́ jɨ́vetúméi dííbyé cahcújtso múnaa íjcyámé avyéjuúbe. Áhdure dííbyé cahcújtso múnaápe íjcyame tsúúca dsɨ́ jɨvéjúcóómé avyéjuube diíbye.

10 Aanéjɨ́ɨ́ tsá múu ámúhá nahbémú cahcújtso múnaa múhdurá íjcyáneri íhjyúvatúne. Tsá múu diityé piivyétetu néétune. Muurá pámeere mépíhcyááveé Críjtodívú dibye meke iñéé ɨ́miááné muhdú meícyahíjcyáne. 11 Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé:

Píívyéébe o íjcyáábeke pámeere mɨ́amúnaa iwáájácúne táúmɨwávú
ɨmɨ́ hmóúbáne oke duurúvaáhi.

12 Aane muurá pámeere méúúbálleé dííbyeke muhdú meícyahíjcyáné meke dibye díllóijyu.

Tsá ménahbémuke metútávájtsóityúne

13 Áánéllii tsá múu tsaate múhdurá íjcyáneri íhjyúvatúne. Métsu ɨ́miáámé meíjcya ménahbémú Píívyéébeke cáhcújtsónetu diityéké metútávájtsótuki. 14 Muurá Críjtoéjpí o íjcyaabe ó waajácú panéváré medóórone muhdú néétune. Árónáa tsaate panéváré medóóne ímityúné ɨ́jtsúcunúmé óvi tsá dóótune. 15 Aane teene dóótúmeke ámuha medóóneri métútávájtsóhajchíí muurá tsá ámuha diityéké mewájyutúne. Áánéllii múu téiɨbúwá ijcyá ámuha tsaatéké memújtátsótu téhdurée diityé wájyuri Críjto dsɨ́ jɨ́vémeke. 16 Aame tsáma ménéétsámeídí tehdújúcooro néérone ámúhadívú ímityú ɨ́tsúcunúhíjcyámedívu. 17 Muurá Píívyéébé avyéjúejte meíjcyame tsá apááñéré méjpi tééne tájpí íjcyáneri metsúúrámeíityuróne. Téhdure métsúúrámeíiyá dibye Íapíichó mépañévú pícyóónej tééveri ímíjyuuri tsaímíyé meíjcyáíyóneri. 18 Ehdu muurá Jetsocríjtoke meúraavyéné Píívyéébe ímí ɨjtsúcunúhi. Téhdure mɨ́amúnaa ímí ɨjtsúcunúhi.

19 Ahdícyane metsu dííbyeéjté meíjcyame mepɨ́ áábójcatsííyóneri metsúúrámeí tsaímíyé meíjcyame dííbyeke meúráávyeki. 20 Áánéllii médohdí ámúhá nahbémú

dóótunéhjɨ́ Píívyéébeke ditye úráávyénetu ámuha diityéké metútávájtsótuki. Tsáháturo dooháñé ímityúné íjcyatúne. Árónáa tsaate ménahbémú ímityúné ɨ́jtsúcunúné médohdí ditye ɨ́ɨténáa diityéké ámuha metútávájtsótuki. 21 Áánéllii tsá ditye dóótunéhjɨ́ medóóityuróne. Áhdure tsá maádóityuró ávyéjpacyóné diityéké metútávájtsótuki. Panéváré ímityúné ditye ɨ́jtsúcunúnéhjɨ́ tsá meméénúityuró Píívyéébeke ditye úráávyénetu diityéké metútávájtsóíyónélliíhye. 22 Áánetu tsane ámuha meméénune ímí tehdújuco ámuha meɨ́jtsúcunúné múu meenúhi. Árónáa ihdyu tsá múu tééneri tsíjtyeke pátsáríjcyotúne. Muurá ɨ́ɨné imíjyaú méijcyá ímityúnetu menéétsámeityúme. 23 Muurá tsaate ímityúné ɨ́ɨjtsúcunúróné idyóhajchíí tsúúca ímityúné meenúhi. Panéváré ímityúné meɨ́jtsúcunúróné meméénúhajchíí muurá tsúúca ímityúné mémeenúhi.

Tsíjtyeke mepɨ́aabóne

15 1 Aane tsúúca ímí Píívyéébeke mecáhcujtsómé metsu mepɨ́ábo eene dííbyeke cáhcújtsorómé múhdurá ɨ́tsúcunúhíjcyámeke ditye ímíñeúvú iwáájácuki. Tsá meere ímí meíjcyáíyóneri metsúúrámeiítyuróne. 2 Áánéllii metsu mepɨ́ábo tsíjtyeke ditye éhnííñevu ímí Píívyéébeke iúráávyeki. 3 Tsáháa muurá Críjto íjyácunútú iiye tsaímíyé iíjcyáíyóneri. Muuráhjáa dííbyeke pajtyéné Píívyéébé waajácúháámɨtu íllu tene néhdújuco: “Úhdi úúhɨ́vatémé óhdíjyuco úúhɨ́vatéhijcyáne.” 4 Ehdúhjáa páneere Píívyéébe caatúnútsohíjcyá meke tene úwáábónej tééveri óóchévetúmé meɨ́tsohíjcya ɨ́ɨné imíjyaú dííbyema meíjcyaíñe. 5 Muurá piivyéteebe meke ɨpɨ́aabóné mávaríjchojúúné maáábúcuki. Aabe ihdyu óvíi ámúhakye pɨ́aabó ámuha ími meíjcya panévatúré muhdú dibye ímillédú Críjtóo ícyahíjcyádu. 6 Aame máávyejújtsó dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtój Caaníkye.

Jodíómú íjcyátúrómeke ɨ́mɨáájú úwáábómeíñe

7 Ímíñeúvú múu nahbévájcatsí muhdúhjáa Críjto meke náhbevádú tééneri Píívyéébeke maávyéjújtsoki. 8 Muuráhjáa múúhá ihdé múnáaúvuke Píívyéébe néhdújuco Críjto tsááne muuha jodíómuke ɨpɨ́ábóki. Áánetu méwaajácú muhdú iñéhdu ɨ́mɨááné dibye méénune. 9 Áhdurée tsaabe ámuha jodíómú meíjcyáturómedi ɨ́ɨdáátsóvéne dibye ámúhakye pájtyetétsóné hallúvú dííbyeke ámuha medúúrúvaki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

> Uke o ávyéjujtsóné dúúrúvaabéré ó mátsívahíjcyaá jodíómú íjcyátúrómé pañétu.

10 Áhdure tsiiñe nééneé:

> Pámeere jodíómuma jodíómú íjcyáturómé méímijyúúvé tsaméére Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame.

11 Téhdure tsítsihdyu nééneé:

> Pámeere panévá iñújɨ́ɨne múnaa máávyejújtsó Píívyéébeke.

12 Téhduréhjáa Itsaíá dííbyere Píívyéébe túkévéjtsóneri íllu caatúnúhi:

> Itsaííj tsɨ́ɨiménémúháábedítyú íjcyáiibye tsaapi téhdure jodíómú íjcyátúrómé avyéjuube íjcyaábe. Áábedívú cátsɨ́pááveímye. Ehdúhjáa Itsaíá caatúnúhi.

13 Ahdícyane óvíi Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsómeke ímíjyúúvétsoobe tsaímíyé ámuha meíjcyaki, dííbyé Apíichó ámúhá pañe íjcyánej tééveri ími dííbyema meíjcyaíñé ámuha meɨ́jtsoki.

14 Muurá ó waajácú dííbyé icyánéjcú tsúúca ámuha táñahbémú
mewáájácúnéllii mepɨ́ áábócatsíhijcyáne. Aame ímí tehdújuco ámuha
meúwáábócatsíhijcyáne. 15 Aane íñe íhyaamɨ ámúha éllevu o cáátúnúhámɨ́
pañe ámúhakye o néé ámuha maábájɨ́ɨ́vétu muhdú Píívyéébeke meúraavyéne.
Íllu íñe ámúhakye ó úwáábohíjcyá iwáábyudúu múhdurá o nééróóbeke
Píívyéébe oke níwaavénéjuco. 16 Okée muurá níwááveebe ámúhakye jodíómú
íjcyátúrómeke o úwáábo Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéiñe mééma dibye
méénúné uwááboju. Aane táwákimyéí íjcyaabe ámúhakye ó úwáábohíjcyá
Píívyéébema ámuha meímíjpyetéki. Muurá dííbyé Apííchoj tééveri ámuha
meímíbáávyémeke ímí ɨjtsúcunúiíbye.
17 Aane íñe Jetsocríjtoéjpí o íjcyaabe Píívyéébeke o ɨ́ɨ́cúvéneri ó imíjyúúhií.
18 Muurá tajtyééveri méénuhíjcyaabe méénúráítyúronéhjɨ́ téénetu ámuha
jodíómú íjcyáturómé mecáhcújtso dííbyeke. 19 Ehdu ó méénuhíjcyá panéváré
dííbyé Apííchó pɨááboríye. Aane tsúúca pahúlleváré ó úwáábohíjcyá Críjtóo
méema mepájtyetéiñe méénune Jerotsaréetu Irííricó iiñújɨvújuco. 20 Aane ó imíllé
o úwaabóné dííbyeke waajácútúmeke. Áánéllii tsá o úwaabójúcootú tsúúca tsaate
uwáábohíjcyátsɨ́hjɨ múnáake. 21 Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé:

> Múijyú dííbyé uubállé lléébohíjcyatúmé dííbyedítyú íjcyáné uwáábojuilléébone cáhcújtsoóhi.

Róómávu ipyééiñe Páávoro ɨ́jtsámeíñe

22 Ehdu íñe tsaate múijyúikyé Críjtodítyú íjcyáné uwáábojuu lléébótúmedi
o ɨ́ɨ́jɨ́vénéllii tsá o píívyetéhíjcyatú ámúhakye o ááhɨ́veténé mítyane o
ímíllérónáaáca. 23 Árone íñe múhdúne píjcyájucó ámúhakye o ájtyúmɨ́íyóneri
o íjyácunúhíjcyaabe tsúúca ó nijkévá ííllé iñújɨ́ɨ́ne múnáake o úwáábónetu.
24 Aabe Ejpááñá iiñújivu o péécooca ámúhakye ó aahɨ́veíñuúhi. Átsihdyu o
péébeke óvíi ámuha oke panévatúré mepɨ́aabó ímí o úújetéki. 25-26 Árónáa
tujkénúi ó úlléjeé Jerotsaréeri téhulle ménahbémú íjcyámeke Matsedóóniámá
Acááyá iñújɨ́ɨ́curi íjcyáné cahcújtso múnaa pɨ́ áábóne dsɨ́ɨ́dsidívú o ájcutéébe.
27 Imíllémé íicyánéjcutu ɨpɨ́aabóné téhulle íjcyáné cahcújtso múnáake.
Muuráhjáa ímichi diitye jodíómudítyú teene pajtyété uwáábojuu tsújaavéné
diityédívú úújetéhi. Áánéllii tehdújuco diityéké ditye panévatúré pɨ́ áábóiyóne.
28 Ahdícyane óvíi teene dsiidsi Jerotsaréevu o pícyóhjéné boonétú Ejpááñavu
o péébe ámúhakye ó aahɨ́veíñúhi. 29 Muurá ó waajácú ámúhadívú o
úújetécooca meímíjyúúveíñé mítyane Críjto meke pɨ́ áábohíjcyáneri.
30-31 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoéjté
meíjcyame méwajyújcatsí Píívyéébé Apííchó meke pɨ́ áábóneríye. Áánéllii
ámúhakye o néé táhallúvú dííbyeke ámuha pɨáábó métáúmeí oke dibye ityéhme
cáhcújtsótúné mɨ́amúnaa ímityúmé íjcyame oke ityútávájtsótu téhulle Jodéá
iiñújiri íjcyame. Áhdure métáuméí diitye Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáá
hallúvú ímí ditye ɨ́ɨjtsúcunú diityé éllevu dsɨ́ɨ́dsike o tsájtyene. 32 Aane óvíi
Píívyéébe ímílléhajchíí ámúhadívú o úújetécooca ímí ménahbévájcatsíhi.
33 Ahdícyane óvíi ámúhakye pɨ́ áábóobe ɨ́búwajɨ́ɨ́ ámuha meíjcyaki. Ehdu teéne.

Páávoro pítyajcóne

16 1 Téhdure ménaalle Péébe Tséékeréá cóómiyi íjcyáné cahcújtso
múnáake pɨ́ áábohíjcyalle ámúhakye aahɨ́véteéhi. 2 Áálleke ímíñeúvú

méwaatsúcuco Máavyéjuube Jetsóo mémeri muhdú dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame mewájyújcatsídyu. Ááne mépɨ́ááboco ímíñeúvú panévatúré ɨ́ɨ́ne tájpí dille íjcyáíñetu. Muurá tsaatéké ɨpɨ́áábóné tsanéjcuvu téhdure oke pɨ́ááboíjcyalle.

3 Téhdure ámúhakye o néé Piritsíírama Akííramútsikye ámuha meúúbálle diityétsikye o dúúruváne. Diityétsíi oke pɨ́ááboíjcyá Jetsocríjtó uwááboju o úwáábónetu. 4 Áhdurée oke pájtyetétsomútsí ápichó néénetu. Áánéllii ó téhdujtsó diityétsikye. Téhdure tsijtye jodíómú íjcyatúmé cahcújtso múnaa téhdujtsó diityétsikye. 5 Téhdure diityétsi jávú diityétsima píhcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáake ó duurúváhi. Téhdure táñahbévaabe Epéénetóké ó duurúváhi. Diibyée muurá Acááyá iiñújɨ múnáadítyú cáhcújtsótujkénú Críjtoke. 6 Téhdure Maaríake ó duurúvá éhnée mítyane ámúhama wákímyeíhíjcyálleke. 7 Téhdure ó duurúvá tamúnáajtétsí Adoróónicómá Joníamútsikye, diityétsimáa cúvéhóójari muha meíjcyámútsikye. Diityétsíhjyáa táɨhdéjuco cáhcujtsóné Críjtoke. Áámútsikye uwáábojte ímí ɨjtsúcunúhi.

8 Áhdure Píívyéébeéjpí tsijpi táñahbévaabe Áápiríake ó duurúváhi. 9 Téhdure Obáánoke ó duurúvá Jetsocríjtó uwááboju muha meúwáábohíjcyánetu múúhakye náhbénuhíjcyáábeke. Téhdure mítyane o ɨ́vámeííbyeke Etáákikye ó duurúváhi. 10 Téhdure Apéére ímí Críjtoke úráávyehíjcyáábeke ó duurúváhi. Téhdure Arijtóóboró hájkímuke ó duurúváhi. 11 Téhdure tamúnáajpi Herodióoke ó duurúváhi. Natsíítso hájkímú Píívyéébeéjté íjcyámeke idyé ó duurúváhi. 12 Téhdure ó duurúvá Tripéénamúpɨke Tripóótsama téénere Píívyéébé uwááboju méénuhíjcyámúpɨke. Téhdure ménaalle Péétsida tééné wákimyéí méénuhíjcyálleke ó duurúváhi. 13 Téhdure ó duurúvá Róópóke Ávyéjuube Jetsocríjtoépjí íjcyáábeke. Tsɨ́ɨ́juke idyé ó duurúvá ávyeta waháródú o ɨ́jtsúcunúlleke. 14 Téhdure ó duurúvá Atsíícritoo, Peregóótee, Hééremaa, Paatoróóbaa, Hééremee, éhdúmema pámeere tsijtye íjcyámeke. 15 Téhdure ó duurúvá Piróórogoo, Jóóriaa, Neréoke íñáállemaa, Oríípaa, éhdúmema tsijtye cahcújtso múnaa íjcyámeke.

16 Téhdure pámeere íílle íjcyáné cahcújtso múnaa ámúhakye duurúváhi. Ahdícyane óvíi téhdure ámuha mewájyújcatsíñe méduurúvájcatsíhi.

17 Ámuúha táñahbémuj, téɨibúwá meíjcyá eene múhdurá ɨ́ɨ́jtsaméí nééme ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyénetu ámúhakye tútávájtsóíyómeke. Muurá íñe ámuha mewáájácúné uwááboju tsíñejcúvúré úwáábohíjcyáme. Áánéllii tsá múu tehdu néémedívú pɨ́ɨ́hitúne. 18 Tsá muurá tehdu nééme Máavyéjuube Jetsocríjtoke ɨ́ɨ́cúvetúne. Muurá iiye tsaímíyé iíjcyáíyóneríyé tsúúrámeíhijcyáme. Aame pánehjɨ́dú iíhjyúváneri íllure mútátsohíjcyá ímí wáájácútúmeke. 19 Árónáa tsúúca mítyame waajácú ímí Píívyéébeke ámuha meúraavyéne. Ááneri ó imíjyúú mítyane. Ahdícyane óvíi ámuha mébóhówaúcunú ɨ́miáánéré ámuha meméénúnetu, tsá ímityúnetu. 20 Muurá Píívyéébe ámúhá pañévú picyóó ámuha tsaímíyé meíjcyáíñé ɨ́jtsaméi. Aabe ámúhama táhjaá Naavéneke ámúhakye dibye imújtátsótuki. Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye pɨ́aabóhi.

21 Téhdure ámúhakye ó úúballé táwákimyéityu oke pɨ́ááboíjcyaabe Timotéó ámúhakye dúúruváne. Téhdure tsijtye tamúnaa ámúhakye duurúvá Róótsioo, Jatsóoo, Tsotsíípatee, éhdume.

22 Téhdure páñetu íhyaamɨ cáátúnuube Téétsio ámúhakye duurúváhi.
23 Téhdure Gááyo ámúhakye duurúvá dííbyé jari o íjcyaábe. Tééjavu muurá cahcújtso múnaa dóbéévehíjcyáhi. Téhdure ícyoomí dsɨ̌ɨ̌dsɨ̌ tehméébé Erájtoma ménahbe Wáátómutsi ámúhakye duurúváhi. 24 Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye pɨ̌aabóhi. Ehdu teéne.

Píívyéébeke medúúruváne

25 Ahdícyane metsu medúúrúva Píívyéébeke. Diibye ihdyu piivyété ámúhakye ityúkévejtsóné ímí ámuha meúráávye Ílli Jetsocríjtó uwááboju ámúhakye o úwaabóne. Ehdúhjáa muurá mee mɨ̌amúnáake ipájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco ɨɨnéikyé iípívyéjtsótúnáa dibye pítyájcámeíñé tsá ɨ̌hdé múnáaúvú wáájácutúne. 26 Árone tsúúca dííbyé ihjyú uubálle múnaáhjáa néhdújuco panévá iñújɨ̌ɨ̌ne múnáake úwáábómeíñé ditye icyáhcújtso dííbyere Píívyéébe múijyú muhdú íjcyáítyuube néhdújuco.
27 Ahdícyane metsu medúúrúva dííbyeke Ílli Jetsocríjtoj tééveri múijyú nɨ̌jkéváityúné ɨ̌htsútuube íjcyaabe pane wáájácúúbeke. Áyu tehdújuco.

1 CORÍÍTIO

Tujkénú Coríítori íjcyáme éllevu Páávoro cáátúnuhéámɨ

Duurúvaju

1 [1]Oo Páávoro o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítyú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. [2]Aane íñe íhyaamɨ muhtsi mécaatúnú ménahbe Tsójtenémá elle Coríítori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáakée Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri ímíbájchóme éllevu. Áhdure idyé múhdumé pahúllevá múnaa pámé avyéjuubéré íjcyáábedi íjyácunúhíjcyámé wáábyuta téhaámɨ. [3]Aane óvíi Méécááni Píívyéébema Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí ámúhakye pɨaabó tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

Críjtoj tééveri Píívyéébe pɨaabóne

[4]Paíjyuváré ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri ámúhakye dibye pɨ́ábohíjcyáné hallúvu. [5]Muurá dííbyema ímí ámuha meíjcyánej tééveríyé Píívyéébe ámúhakye pɨaabómé ámuha mépiivyété meúwaabóné keená ɨ́mɨááné íjcyane tsúúca ámuha mewáájacúne. [6]Muuráhjáa dííbyedítyú íjcyáné uwááboju ámúhakye o úwaabóné ámúhadítyú bóhówaúcunúhi. [7]Áánéllii dibye tsááiñe ámuha metéhméné hajchótá méíjcyaá Píívyéébé pɨáábójú pañe. [8]Áámeke ámúhakye téhméiibye éhnííñevu ímí ámuha dííbyeke meúraavyémé ɨ́ɨ́netú menéétsámeítyu Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáácoóca. [9]Muurá Píívyéébe ɨmɨááné meenú iñéhduú. Aabée tsúúca meke ujcú Ílli Jetsocríjtó Máavyéjuube íjcyáábema dííbyé avyéjuri meíjcyaki.

Cahcújtso múnaa páhduváré ɨ́jtsámeíñe

[10]Ámuúha táñahbémuj, Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri ámúhakye ó bóijcyú ámuha metáhjácatsíhíjcyánetu. Óvíjyacóóné páhduváré ámuha meɨ́tsámeíhijcyáne. Tsajɨ́jtóré meɨ́jtsámeíñe ímíñeúvú ménahbévajcátsi. [11]Ehdu ámúhakye o néé ámuhává meúhbácatsíhijcyáné oke Coroéémudítyú tsaate úúbállénélliíhye. [12]Ámuhává tsaate ménehíjcyá Páávoróéjté meíjcyane. Áánetúvá tsijtye nehíjcyá Apóóroéjté iíjcyane. Tsijtyévá nehíjcyá Péédoróéjté iíjcyane. Tsijtyévá nehíjcyá Críjtoéjté iíjcyane. [13]¿Acáa ehdu Críjto pívámeva dówájcámeíhi? Pane ¿acáa ó ɨ́hvéjtsámeí ámúha wájyuri páwachékevu oke ditye iwátyétyéhcuki? ¿Acáa tamyémeri ámuha métsójtsótsámeíhi? [14]Muuráhjáa tsá tsaatéúbake ámúhadítyú o tsójtsotú Críjpoma Gááyómútsikye o tsójtsóné boóne.

Áánéllii ó téhdujtsó Píívyéébeke. 15 Aane tsá múha néétyuró támamyémú íjcyame
tamyémeri itsójtsótsámeíñe. 16 Áhduréhacáa idyé ó tsojtsó Ejtéépanáké imúnáama.
Átsihdyúu tsáhájuco muucá o tsójtsójúcootúne. ¿Íhjyáa mityá ó tsójtsorá?
Tsáhájuco o ɨtsáávetúne. 17 Tsáháa Críjto oke pícyootú o tsótsohíjcyaki. Muuráhjáa
ihdyu oke pícyoobe mépée mepájtyetéiñe dibye méénune úwááboobéré o
péhíjcyaki. Aabe tsá o úwáábohíjcyatú táɨ́ jtsaméityúré o újcúné waajácuri. Muurá
tehdu o méénuca dibyée páwachékevu dsɨ́ jivéné tsá ɨ́ínetú meke pɨ́ ááboítyuróne.

Píívyéébe Críjtoj tééveri úújetsóné ɨ́htsútuube iíjcyane

18 Muurá wágóóóvéímyedívú álliúré teene mekée ipájtyetétso páwachékevu
Críjto dsɨ́ jɨ́véné uwááboju. Áánetu ihdyu mecáhcujtsómé mepájtyetéímyedívú
tsá tene álliu íjcyatúne. Muurá Píívyéébé ɨhtsútú teéne. 19 Muurá dííbyé
waajácúhá á mɨtu nééneé:

Waajácu múnaa iiye ipájtyetétsómeííyóneri tsúúrámeíhíjcyámedítyú ó waagóoó tééné ɨ́ jtsaméi. Ehdu ditye ɨ́ jtsámeíyóné óhdivu atéréenére.

Ehdu muurá Píívyéébe waajácúhá á mɨtu nééneé.

20 Aanéhaca íñe ¿ɨ́ ɨ́ínetú diitye waajácu múnáake pɨ́ aabóné ditye panéváré
ɨ́ jtsámeíñe? Áhdure ¿ɨ́ ɨ́ínetú pɨ́ aabóné ditye páhduváré úwáábócatsíhijcyáne?
Muurá mee mɨ́ amúnáadívú ɨ́ miááné íjcyaróné Píívyéébedívú átéréene.
21 Aabe muurá ɨíná túhúúlléébejɨ́ ɨ́ waajácú ehdu mɨ́ amúnaa iiye páhduváré
ɨ́ jtsámeíyómé pájtyetéítyuróne. Áánélliihyée muurá pícyoobe íñe mɨ́ amúnaa
állíuri díllohíjcyáné uwááboju cáhcujtsómé téénej tééveri ipájtyetéki.

22 Muurá tamúnaa jodíómú imíllé íévéhoowávú Píívyéébe méénúráítyuróné
méénune iájtyumɨ́ né botsíi icyáhcújtso tééné uwááboju. Áánetu gríéégomu
ɨjtsúcunú iiye ɨ́ ɨ́ jtsaméiyi panéváré iwáájacúne. 23 Árónáa ihdyu muha ɨ́ miááné
íjcyane méúwáábohíjcyá dityée páwachékevu wátyétyéhcuube Críjtodítyú
íjcyáné uwááboju. Árone tamúnaa ɨtsúcunúhijcyá íllure tééneri muha diityéké
memáváríchohíjcyáne. Téhdure jodíómú íjcyatúmé nehíjcyá álliúré íjcyane
ɨ́ ɨ́ínetú meke pɨ́ ááboteúne. 24 Árónáa tsúúca tsaatéké diityédítyú Píívyéébe
újcume waajácú dibyée ɨ́ htsútuube pane wáájácuube iíjcyane Críjtoj tééveri
úújetsóne. 25 Aabe Píívyéébé ɨ́ jtsaméí mɨ́ amúnaa állíuri díllohíjcyáronévú tsá
diityé ɨ́ jtsaméí úújetétúne. Áhdure dííbyeke ɨhtsúuvúdú ditye ɨ́ jtsúcunúróóbé
ɨ́ htsútuvu tsá múha úújetétúne. 26 Cáhawáá méɨjtsúcunu, ámuúha táñahbémuj.
Muuráhjáa meke dibye újcúmé pañe tsá mítyame ɨ́ htsutúmé íjcyatúne.
Uhjéméré muurá diityédítyú cáhcujtsóhi. 27 Aane muurá mɨ́ amúnaa meke
éhdɨivállehíjcyárómeke újcuube mejtééveri diitye ɨ́ htsutúmé waajácu múnáake
iñúcójpɨ́ vétsoki. 28 Muurá meke ditye éhdɨivállérómeke újcuube meke dibye
ɨ́ htsútújtsóné lliiñévú diitye ɨ́ htsutúmé íjcyarómé ílluréjuco ɨ́ ɨ́ dáátsonúki.
29 Téhdurée tsá ɨ́ ɨ́ nerí memítyájkímyeíítyuróne. 30 Muurá ihdyu dííbyere
Píívyéébe meke ujcú Jetsocríjtoéjté meíjcyaki. Áánélliihyée dííbyeke pícyoobe
meke dibye ɨ́ miá tujkévejúvú iájcuki. Áhdurée dííbyej tééveríyé ɨ́ miáámedi
meke idíllómeke ímíbájchoobe mepájtyetéki. 31 Muurá dííbyé waajácúhá á mɨtu
nééneé: “Imítyájkímyeíñé ímillémé múu mítyajtsó Píívyéébekére.”

Críjtodítyú íjcyáné uwááboju

2 1 Ámuúha táñahbémuj, muuráhjáa íñe Críjtodítyú íjcyáné uwááboju
ámúhakye o úwáábócooca tsá o íhjyúvahíjcyatú ihtsútúúnécóbaúvu.

2 Téhdurée ámúháj pɨine o íjcyaabe tsá tsíñéhjɨri o wátyánúmeíhíjcyatúne.
Apááñerée ó imíllehíjcyá ámúhakye o úwaabóné dityée páwachékevu
wátyétyéhcúúbedítyú íjcyáné uwááboju. 3 Ároobée tsá ámúhadívú o úújetétú
'mityáhmítya'. ɨ dátsóhrée muurá ó úújeté ámúhadívú íllityécunúúbére.
4 Aabée tsá ámúhakye ɨ hnáhó o úwáábotú muhdú mɨamúnaa íhdityúré
iújcúné ɨ jtsaméiyi úwáábohíjcyádu. Píívyéébedítyúrée tsááné ɨ jtsaméiyi
ámúhakye o úwáábónéllii dííbyé Apíichó ámúhadívú bóhówátsohíjcyá
ámuha mecáhcújtsoki. 5 Aane íñe ámuha mécáhcujtsó Píívyéébe ɨihnáhori
ámúhakye pɨ áábóneri. Tsá mɨamúnáá ɨ jtsaméí ámúhakye piáábóneri ámuha
mecáhcújtsotúne.

Píívyéébedívú Íapíichó meke wáájácutsóne

6 Muurá Píívyéébeke cáhcújtsómeke muha méúwáábohíjcyá ítyuhútsɨhjɨ.
Árónáa tsá ííñújɨri íjcyáné mɨamúnaa íavyéjujtémá wágóóvéímyé ɨ jtsaméí
muha meúwáábohíjcyatúne. 7 Muha méúwáábohíjcyá muhdúhjáa Píívyéébe
pane iwáájacúdú íjcyaabe mɨamúnáake ipájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco
ííñujɨi iípívyéjtsótúné ihdéjuco pítyájcáméíñe. 8 Ehdúhjáa dííbyé
pityájcoju nééne muurá tsá tsáápíubáré wáájácutú íñe ííñújɨri íjcyáné
avyéjujtédítyu. Muuráhjáa iwáájácuca tsá ditye Jetsocríjtoke páwachékevu
wátyétyéhcúítyuró avyéjuube ɨ htsútuube íjcyáábeke. 9 Muurá Píívyéébé
waajácúháámɨtu nééneé:

> Tsá múha wáájácutú muhdɨ ɨvané Píívyéébe méénune dííbyeke
> ávyejúúllémé wáábyuta. Áánéllii tsá múha úúbálléítyuró
> muhdɨ ɨvané tene íjcyane.

10 Áronévú tsúúca meke dííbyere Píívyéébe waajácutsó mépañévú Íapíichó
ipícyóónej tééveri. Muurá páneere dííbyé ɨ jtsaméí Íapíichó waajácúhi.
11 Muurá mee mɨamúnaa tsá mewáájácutú tsíjtyé ɨ jtsaméi. Meere tsáápiitsa
méwaajácú muhdú meɨ jtsáméíñe. Ahdu Píívyéébé ɨ jtsaméí apááñéré Íapíichó
waajácúhi. 12 Aanée mépañévú pícyoobe meke iɨ daatsólléne téénej tééveri
mewáájácu muhdú dibye mééma méénune. Tsáháa tsííñé apíichó dibye
mépañévú pícyootúne. 13 Aane íñe muha méúúbállehíjcyá tsúúca dííbyé
icyánéjcúejte muha meíjcyámeke dííbyé Apíichó túkévejtsódújuco. Tsá
mɨamúnáá ɨ jtsaméí muha meúúbállehíjcyatúne.
14 Muurá Píívyéébé icyánéjcúejte íjcyatúmé tsá cáhcújtsotú dibye Íapíichoj
tééveri meke túkévejtsóné ténejcúejte iíjcyátúnélliíhye. Áánéllii ɨjtsúcunúmé
álliúré tene íjcyane. 15 Muurá ihdyu Píívyéébé Apíichó mépañe íjcyaméré
méwaajácú dííbyé icyánéjcu. Áánetu dííbyé Apíichó ípañe íjcyatúmé
tsá wáájácutú ténejcu. 16 Muurá dííbyé waajácúháámɨtu nééneé: "¿A
ijcyámé tsaate Píívyéébé ɨ jtsaméivu úújetéme? ¿A ijcyámé tsaate dííbyeke
úwáábóiyóme?" Aane muurá ihdyu dííbyeéjté muha meíjcyame méwaajácú
Críjtó ɨ jtsaméi.

Píívyéébé wákimyéí méénúmeíñe

3 1 Ámuúha táñahbémuj, muurá Píívyéébeke úraavyémé dííbyé Apíichó
túkévéjtsóné pañe íjcyámeke o úwáábohíjcyádúu tsá ámúhakye o
úwáábotú dííbyeke ámuha ímí meúráávyétúnélliíhye. 2 Áánélliihyée muurá
ítyuhúútutsɨhjɨré ámúhakye ó úwáábohíjcyá éhne múúne tsɨ ɨméneke tsiiju

majchótú ájcútulle ímujpáñetúréi ñóhñótsohíjcyádu. Aamée ámuha tsá téijyu mepíívyetétú uwáábó meújcune teetsɨ tsɨ́ɨmene majchói méénútutsɨ íjcyadu. Aame ámuha téhduréi ícyoocápi. 3 Téénéllii muurá ámuha méúhbácatsíhijcyáhi. Áhdure ámuha ménomíutáávácatsíhijcyáhi. Ehdu múhdurá ámuha meɨ́tsámeíhíjcyánéllii muurá ámuha méijcyá Píívyéébeke wáájácutúmé íjcyadu. 4 Muurá ámuha tsaate ménehíjcyá oo Páávoróéjté meíjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá Apóóroéjté iíjcyane. Ehdu ámuha múhdurá médárɨ́ɨvémeíhijcyá ihdícyame íjcyadu.

5 Aane ¿muubá oo Páávoro? Áhdure ¿muubá diibye Apóóro? Áánerá Píívyéébé ɨɨcúve múnáajtétsíyé muhtsi meíjcyamútsí téénevúu múhtsikye dibye pícyoone méméénuhíjcyáhi. Aanée muurá múhtsí wákimyéíjyuco íjcyane Ávyéjuube Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju muhtsi meúwaabóné tsúúca ámuha mécáhcujtsóhi. 6 Ópée muurá ímichi ó úwáábohíjcyá éhne múúne tsíeméné mebájtsodu. Aanée diibye Apóóró éhnííñevu tsiiñe úwáábohíjcyá éhne múúne teene bajtso íchémétu memúríchohíjcyádu. Aane muurá dííbyere Píívyéébe pɨ́áábóneri cáhcujtsómé dííbyé uwááboju eene mebájtsone dííbyere píívyétsohíjcyádu. 7 Aane ímichi o úwáábohíjcyároobe tsá múúbé ɨhtsútuubé o íjcyatúne. Téhdure diibye eenée táuwáábó cámahjácoobe tsá múúbé ɨhtsútuubé íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébe apáábyéré ɨ́htsútuube íjcyáábé pɨ́ábóríyé cáhcútsohíjcyámé dííbyé uwááboju. 8 Muurá eene bajtso múúne memúrijchódú táuwáábó cámahjácóóbema muhtsi tsahdúré tsané tujkévevu. Árónáa ihdyu múhtsikye Píívyéébe múhtsí tujkévevu áhdoó muhdú muhtsi mewákímyeíhijcyádu. 9 Muurá ámuha úmɨhédu, téhdure jahdu. Ááné aabájaabédú néébe Píívyéébeé. Áábé wákimyéi múnáajtétsí muhtsi meíjcyamútsí ámúhakye méúwáábohíjcyá téneecúdú ámuha menéémeke. 10 Muuráhjáa meke iwájyúnéllii oke pícyoobe páñétúejpi jááháñé wákimyéi múnáajpídyú o néébe dííbyé uwááboju o úwáábohíjcya éhne múúne já apɨ́ hajcúné mewádúhcútujkénúdú nééneé. Aane muurá bóóne tsíjtyeréjuco teeja wákímyeídyú nééne tsíjtyeréjuco táuwáábó éhnííñevu úwáábohíjcyámé ihdyu óvíi téɨɨbúwá úwaabóhi. 11 Muurá íjcyaabe tsáápiiye éhne múúne jaa ímichi teene ápɨ́ hajcúnetu éjkedu néébe Jetsocríjto. Aane tsá múha néétyuró tsijpi íjcyane. 12 Áánéllii múu ímíñeúvú dííbyé wákimyéí meenú éhne múúne tsaapi jaa cóhpénéhjɨtu óórótu, imíwu nééné newáyúúnetu, tsɨ́tsɨ́ɨné uwáñewáánetu méénudu. Áánetu muurá tsijtye méénúiyá ‘tsucátsúcá’ íjcyatúné úméhewáánee, úméhecóónee, ajɨɨ, éhdúnetu. Ahdu tsá múu íjcyatú átéréénéhjɨtu jaa méénuubédu. Múu ijcyá cóhpénéhjɨtu méénuubédu. 13 Muurá jaa ímichi ápɨ́ hajcúnetu éjkedu néébedítyú íjcyáné uwááboju muhdú meméénuhíjcyáné waajácúméií Píívyéébe teene mééma ímíbájchócooca. ɨmiá wákimyéí meméénuhíjcyáné coévaá éhne múúne cúújúwari átéréene áíívyéné boone ícyohpéneréjuco cóevádu. 14 Muurá ímí tééné wákimyéí meméénuhíjcyámé iáhdó méújcuúhi. 15 Áánetu múhdurá meméénuhíjcyámé tsá iáhdó meújcúityúne. Arónáa ihdyu mépájtyéteé tsúúca dííbyeéjtéjuco meíjcyame éhne múúne tsaapi ihjya áíívyérónáa pájtyetédu.

16 ¿Aca tsá ámuha mewáájácutú Píívyéébeéjté meíjcyame dííbyé duurúvajádú menéémé pañe dííbyé Apíichó íjcyane? 17 Muurá meke tsúúca dibye ímíbajchómé metútáváávéhajchíí ílluréjuco meke dibye íñé iiñújɨtu wáágóoíñe.

18 Áánéllii tsá múu állímyeítyúne. Tsaate íiñújɨene iwáájácúhajchíí múu
ijcyá ɨ daatsóméré ɨiná wáájácútúmeúvúdú ɨmiá waajácu múnaa ámuha
meíjcyaki. 19 Muurá ɨ jɨene mewáájacúné Píívyéébedívú atéréene. Muurá
dííbyé waajácúháámɨtu nééneé: “Waajácu múnáake Píívyéébe téeneríyé
túhúúvetsómé íllure báñúmeíhi.” 20 Téhdure tsiiñe nééneé: “Waajácu múnáá
ɨ jtsaméí Píívyéébe waajácú átéréene íjcyane ɨ ɨnetú diityéké pɨ ááboţúne.”
Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámɨtu. 21 Áánéllii tsá mɨamúnáajpi méhdure
néébeke ɨ htsútúúbedi medíllóne meúráávyéítyuróne. Téhdure tsá dííbyedi
memítyájkímyeíítyuróne. Muurá páneere íiñújiri íjcyane méwáábyuta.
22 Muurá meke pɨ ááboţíjcyaabe íiñújɨri meíjcyáné hajchóta. Téhdure meke
pɨ ááboţíjcyaabe medsɨ jɨvémé ímí meíjcyaki. Aane íñe oo Páávoroo, Apóóroo,
Péédoroo, íjcyámeke múúhakye pícyoobe ámúhakye muha mepɨ ááboki.
23 Aane tsúúca méijcyá Críjto Píívyéébeéjpí íjcyáábeéjte.

Uwáábojte úwaabóne

4 1 Aane muurá ámuha méwaajácú ɨ dátsó ámuhádúré muha menéérome
Críjtó wákimyéi múnaa meíjcyane. Muuráhjáa múúhakye pícyoobe
Píívyéébée muhdú meke ɨpɨ ááboíñé pítyájcámeíñé uwááboju muha
meméénuki. 2 Áánéllii tééné wákimyéí máhallúrí íjcyane ímíñeúvú
méméénúiyáhi. 3 Tsá muurá muhdú óhdivu tene néétu ámuha tsíjtyema
muhdú o ícyahíjcyáné oke menééiyóne. Tsá muurá o némeíítyuró muhdú
o ícyahíjcyáne. 4 Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajácú muhdú o íjcyane.
Árónáa ihdyu ó waajácú táhallúrí ímityúné íjcyatúne. Ároobe tsá o némeítyú
ɨmiáábé o íjcyane. 5 Ahdícyane tsá múu Críjtó wákimyéí muhdú tsaate
méénune múhdurá diityédívú ɨ jtsúcunútúne. Óvíi ihdyu páñetu tsaabe
muhdú dííbyé wákimyéí memééenuhíjcyáné meke iñéékií. Áijyu ihdyu muhdú
mewákímyeíñé meke téhdújtsóiibye Píívyéébeé.

6 Aane íñe muhdú muhtsi Apóóroma meícyahíjcyáné ámúhakye ó
úúballé tehdu ámuha meíjcya tsíñehjɨ ɨ jtsámeítyúme. Tsá múu tsaatékéré
ímí ɨɨ jtsúcunúne tsíjtyeke éhdɨiválletúne. 7 ¿Aca múha meke picyóó tsíjtyé
ehnííñevu meíjcyaki? Áhdure ¿aca ɨiná méhdi Píívyéébé pɨ ááboríyé meújcutúne?
Áánerá Píívyéébé pɨ ááboríyé méijcyáhi. Ááneri tsá memítyájkímyeíítyuró
méihnáhoríyé meíjcyánerí jɨ ɨvari.

8 Ámuháubá méijtsúcunúmeí Píívyéébé icyánéjcutu ɨ ɨné imíjyaúréjucó
ámuha meíjcyane ɨ ɨnetú vííotúme. Ááne muurá tsáhájuco múúhadi ámuha
meɨ ɨcúvetúne. ɨmiááneíyó ihdyu ámuha ténejcútú meɨ htsútuuvéné ímí
tsaméhjɨ meíjcyaki. 9 Píívyéébeubáhjáa muurá ihdyu muuha uwáábojtéké
picyóó ávyeta ɨ idáátsojte muha meíjcyaki. Aame muha méijcyá ɨ daatsóné
éhne múúne ditye dsɨ jɨvétsoímyé íjcyadu. Áámedi múúhadi mɨamúnáama
níjkyéji múnaa ullévenúhijcyáhi. 10 Muurá íñe Críjtoke meúráávyénéjcutu
ámuha múúhadítyú ménehíjcyá átéréejte ɨiná wáájácutúmé muha meíjcyane.
Ááne ámuháyé méijtsúcunúmeí ɨ htsutúmé ámuha meíjcyame ímí tehdújuco
dííbyeke meúraavyéne. Aane muurá mɨamúnaa múúhakye ávyejúúlletúmé
ámúhakyéré ávyejúúlléneri ámuha mémítyájkímyeíhijcyáhi. 11 Muurá ihdyu
muha ɨ dátsó múúhá ajyábama meííjyunúhíjcyámedi ɨ daatsóné tsájaare
múúhá wajyámu. Áámedi mɨamúnaa ɨcúbáhrahíjcyá múúhá ijcyátsííúbamáyé
muha meíjcyátúmedi. 12 Muurá muha meúwáábóné tsanéjcuvu

méwákímyeíhijcyá téene tájpí muha meíjcyaki. Áámeke mɨamúnaa páhduváré idyárɨɨvémedítyú nehníwu íhjyúvaróné muha maáábúcúne ímíjyuuríyé méihjyúvahíjcyá diityéma. 13 Ehdu múúhakye ditye dárɨɨvérónáa ɨmiáámeré muha méícyahíjcyáhi. Áróné pañe ícyoocápí múúhadítyú nehíjcyámé átéréejte muha meíjcyame íllure mɨamúnáake metútávátsohíjcyáne.

14 Tsá ámúhakye o núcójpɨvétso ehdu o néétune. Íllure ámúhakye ó úwaabó áátsiimédú ámuha menéémeke o wájyúnema. 15 Muurá mítyame ámúhakye Críjtodítyú íjcyáné uwááboju úwáábórómedítyú ó ijcyá ámúháj caanídyú o néébe ímichíi táuwáábori ámuha dííbyeke mecáhcújtsótujkénúnélliíhye. 16 Áánéllii ímíñeúvú o íjcyadu meíjcya.

17 Muurá tájtsiiménédú néébe Timotéó ɨmiáábé íjcyáábeke ó wallóó ámúha éllevu. Aabe óvíi ámúhakye úúballé muhdú Críjtoke o úráávyeebe o úwáábohíjcyáné o ááhɨvehíjcyátsɨhjɨ cahcújtso múnáake. 18 Árónáa ¿ɨveekí ámúhadítyú tsaate múhdurá dárɨɨvémeímyé mítyákímyeíhijcyáhi? ¿Íhya mityá ijtsúcunúmé ámúhakye tsiiñe o úújéityúne? 19 Muurá Píívyéébe ímílléhajchíí lléváhréjuco ámúhakye o ááhɨvetéiñe. Áijyu ó waajácuú iiná ditye méénuhíjcyáné eene 'mityáhmítyá' íhjyúvahíjcyáme. Tsá imyéénutúnéré ditye íhjyúváityuróne. 20 Muurá tsá Píívyéébé avyéjúejte meíjcyatú pevénéré meíhjyúváneri. Apáámyéré ihdyu dííbyé ihtsúturi íjcyame téénéejte ijcyáhi. 21 Ahdícyane ¿muhdú ámuha méimíllé ámúhakye ellévú o úújetécooca o túkévejtsóne? ¿A chooco ímíjyuúri? ¿Mityá ihnáhóónécoba múu úhbadu?

Ímityúné tsaapi méénune

5 1 Muurá ó waajácújucóó tsaapívá ámúhadítyú tsɨɨjúdúéllema ícyahíjcyáne. Teene ihdyu tsáma ávyeta ímityúne. Muurá Píívyéébeke wáájácútúrómedívú idyé teene ávyétá imítyúne. 2 Áánerái íjcyárónáa ámuha mémítyákímyeíhijcyá Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáneri íllure múu kímoovéme. Muurá tehdɨɨváné imítyú méénúmeke ámuha méijchívyétsóiyá ámúháj piinétu. Tsáhájuco ámúhama ditye píhcyáávéityuróne. 3 Aane ámúhama o íjcyátúroobe tsúúca ó waajácú muhdú meméénuíñé dííbyeke. 4-5 Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri mepíhcyáávéne méijchívyetso dííbyeke. Aane téhdure ámúhakye ó nahbénuú táɨjtsaméiyi. Áábeke méihvéjtsó Naavéné hójtsɨ pañévuréjuco dibye iɨcúbáhrámeíñé nɨjcaúvú idsɨjɨve Máavyéjuube Jetsocríjtó tsiiñe tsáácooca dibye ipájtyetéki.

6 Aane tsá tene ímityú Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáneri memítyájkímyeíñé múhdurá ámúhama tene pájtyénáaáca. Muurá haríínallíjyú metátsájcóné pañévú áyánéwu tééné ooríchotu mepícyooróné páneeréjuco óórichóne. Ahdu nééne muurá tsaapi ímityúné méénúúbeke iiná menéétúhajchíí pámeekéréjuco dibye tútávajtsóne. 7 Áánéllii íllurújuco dííbyeke méijchívyetso teene pááá ooríchódú néébeke ámuha meímíbáávyeki. Muuráhjáa Críjto Píívyéébé obééjáwuúdú néébe ipájámeíñe ɨcúbáhrámeí mewájyuri mepájtyetéki. 8 Áánéllii metsu ɨmiáámeré meíjcyáne meúráávye tsaímíyé dííbyeke. Ovíjyacóóné átérééné ɨjtsaméí méhdityu bóhówaúcunúhijcyáne. Métsu ténejcu meɨhvéjtsóne dííbyé ihjyu ɨmiá májchódú nééneréjuco menújtsoki.

9 Muuráhjáa ɨhde ámúha éllevu o wállóháámɨ pañe tsúúca ámúhakye ó úwaabó ámuha menáhbevájúcóótu ihdícyámema dómácócatsíhíjcyámedívu.

10 Árónáacáa tsá ámúhakye o bóíjcyutú ámuha meíhjyuvájúcóótu diitye
ímítyúmema mítyane iéhnéváíyóneri tsúúrámeíhíjcyámee, naní múnaa,
níjcyotájteke dúúrúvahíjcyámee, ihdícyáméhjima dómácócatsíhíjcyámee,
éhdúmema. Muurá ihdyu ehdu néérómój piine mépiivyété meíjcyane tsajɨ
hallúríyé diityémá meíjcyánélliíhye. 11 Muuráhjáa ihdyu ámúhakye o néé eene
'cahcújtso múnaa muúha' néérome ihdícyáméhjima idyómácójcatsíyónee,
éhnííñevúré iéhnévarónee, níjcyotájteke icyáánívarónee, tsíjtyedi
iíhjyúvarónee, illíyiícyáverónee, iñániyónee, éhdune méénuhíjcyámedívú
ámuha menáhbevájúcóóityuróne. Áhdure tsá ámuha diityémá
memájchóityuróne. 12-13 Muurá tsá o ɨícúvetú cahcújtso múnaa íjcyatúmé
muhdú ícyahíjcyáneri. Óvíi ihdyu Píivyéébere diityémá teene ímíbajchóhi.
Árónáa ihdyu ámuha cahcújtso múnaa méɨítéiyá ámúhadítyú múhdurá
dáɨɨívémeíhíjcyámeke ámuha meíjchívyétso ámúháj piinétu.

Cahcújtso múnaa ímityúné ímíbáchójcatsíiyóne

6 1 ¿Ɨveekí ímityúné ámuha medáɨɨívéjcatsícyooca mépehíjcyá cahcújtso
múnaa íjcyátúné ímibájchojté éllevu? ¿Ɨveekí tsá ámuha tsaméére cahcújtso
múnaa meímíbáchócatsíhíjcyatú ténehji? 2 ¿Mityá tsá ámuha mewáájácutú
Píivyéébé cahcújtso múnaa meíjcyame dííbyeke cáhcújtsótúmema muhdú ditye
ícyahíjcyáné meímíbájchoíñe? Aanéjɨí muurá ámuha mépiivyété ámúhama
pájtyenéhjɨ ámuháyé meímíbáchójcatsíñe. 3 Áhdure muurá níjkyéji múnaa
íjcyárómema muhdú ditye ícyahíjcyáné méímibájchoóhi. Aanéjɨí muurá
mépiivyété tsaméére cahcújtso múnaa meímíbáchójcatsíñe. 4 Áánáa ¿Ɨveekí
ámuha mépehíjcyá cahcújtso múnaa íjcyátúné ímibájchojté éllevu ímityúné
ámuha medáɨɨívéjcatsícyooca? 5 Ehdu íñe ámúhakye o néé ámuha téeneri
menúcójpɨvéne tehdu meméénújúcóótuki. ¿Aca tsá ámuha elle meíjcyáné
cahcújtso múnáadítyú tsaatéuba íjcyatú teene ámúhama ímíbájchóiyóme?
6 ¿Ɨveekí ámuha páhduváré medáɨɨívéjcatsíñe cahcújtso múnaa íjcyátúme
éllevu mépehíjcyá ditye ámúhama teene iímíbájchoki?

7 Ehdu ámuha medáɨɨívéjcatsíñetu ílluréjuco ámuha metútáváávehíjcyáné ímí
Píivyéébeke ámuha meúráávyérónetu. ¿Ɨveekí tsá ámuha maáábúcuhíjcyatú
ámúhakye tsaate iúhbarónee, iñániyónee, dáriivéne? 8 Tehdu ámuha
meíjcyáíyótsihvu ¿ɨveekí diityéké ámuha mépɨámeíhijcyáhi? Ehdu ámuha
meméénúneri tsané nahbémú ámuha meíjcyarómé íllure métútávátsócatsíhijcyáhi.

9-10 ¿A tsá ámuha mewáájácutú ímityúmé Píivyéébé avyéjuvu
úcáávéityúne? Ahdícyane tsáma mébáñúmeídíñe. Muurá ihdícyáméhjima
dómácócatsíhijcyáme, níjcyotájteke cáánívahíjcyáme, tsaméére wajpíímú
dómácócatsíhijcyáme, tsaméére walléémú dómácócatsíhijcyáme, naní
múnaa, mítyane iéhnéváíyóneri íjyácunúhijcyáme, llíyiicyáve múnaa,
tsíjtyedi ɨcúbáhrahíjcyáme, tsíjtyedítyú nehníwu íhjyúvahíjcyáme, éhdume
muurá tsá Píivyéébé avyéjúejte íjcyatúne. 11 Ehdúu muurá tsaate ámúhadítyú
ícyahíjcyáhi. Árómekée Píivyéébe Jetsóoj tééveri újcúmeke tsúúca dííbyé
Apíichó ímíbájchómé hallúrí tsáhájuco iiná íjcyatúne.

Méjpi metéhméiyóne

12 Muurá tsaate nééhií: "Mépiivyété panéváré meímilléné meméénune."
Ihdyúhde tehdújúcoóro. Árónáa tsá panéváré ímí néétune. Áánéllii tsá

ténehjɨvú metáhjátsámeiítyuróne. 13 Muurá ɨmiááné majcho ijcyá téene tájpí meíjcyaki. Árónáa idyé tsá panéváré majcho ímí néétune. Muurá íjcyaíñé téene tájpí meíjcyájúcóóityúne. Tsáháa Píivyéébe meke ípívyéjtsotú meímillédú ihdícyáméhjɨma medómácójcatsíki. Mekée ípívyéjtsoobe ihñéjté meíjcyame dííbyé túkevéjtsójú pañe meíjcyaki. 14 Muurá Píivyéébe ipíivyetédú íjcyaabe ɨihnáhoori meke bóhɨɨtsoó tsúúca medsɨjɨvérómeke Jetsóokée ibóhɨitsódu.

15 Aane ¿aca ímíiyóné tsúúca Críjtoéjté meíjcyame nahtsɨwamééwake medómajcóne? Tsáhaá. 16 Muurá tsaapi dííllema íjcyáhajchíí tsahéécoréjuco dityétsí íjcyane. Muurá Píivyéébé waajácúháámɨtu nééneé: “Tsahéécoréjuco dityétsí íjcyaíñé tsáápiiye íjcyáiyódu.” 17 Ahdu muurá Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé méijcyá dííbyeéjteréjuco.

18 Ahdícyane óvíjyacóóné ihdícyámema ámuha medómácócatsíhijcyáne. Ílluréjuco méɨhvété téénetu. Muurá ijcyáné tsane ímityúné meméénuróné méjpi dómájcotúne. Áánetu íñe méjpíiyi ihdícyáméhjɨma medómácójcatsíñé tsáma ávyeta ímityúne. Muurá tehdu meméénúneri meere métútávájtsámeíhi. 19 ¿A tsá ámuha mewáájácutú Píivyéébeéjté meíjcyámé pañe tsúúca dííbyé Apíichó íjcyane? Aane tsúúca ámúhá pañe íjcyame tsáhájuco ámuha meímillédú medárɨɨvémeíítyuróne. 20 Muuráhjáa Píivyéébe mééma mepájtyetéiñe meenú Íllíkye ditye dsɨjɨvétsóneri. Áánéllii metsu dííbyeke maávyejúúlléne tsaímíyéjuco meíjcyaki.

Metáábávájcatsícyooca meíjcyane

7 1 Aane ícyooca ámúhakye ó úúballé éhnée taéllevu ámuha mewállóháámɨ pañe oke medíllone. ɨmiááné ímí tehdújúcooro teene tsaapi táábávátuube íjcyane. 2 Árónáa ihdícyáméhjɨma medómácójcatsíñé ávyeta ímityúné íjcyánéllii téhdure ímí teene metáábávájcatsíñe. 3 Aane ityáábávállema ihdyu múu ímí ijcyáhi. Áhdure idyé walle ityájɨváábema múu ímí ijcyáhi. 4 Aane tsúúca ájyúma íjcyalle tsáhájuco iímillédú íjcyatú dííbyé wáábyutálleréjuco iíjcyánélliíhye. Téhdure diibye ájyu tsáhájuco iímillédú íjcyatú tsúúca diille méwá wáábyutááberéjuco iíjcyánélliíhye. 5 Aamútsí idyómácócatsíhijcyáné tsá ɨhvéjtsóityuró Naavéné téénej tééveri diityétsikye tsíñejcúvuréjuco ɨɨhbúwájtsóneri ityútávájtsótuki. Árónáa ihdyu tsáijyu ɨhnáhó Píivyéébema iíhjyúvácooca muhdú iñéhajchíí wahájchotáwu ɨhvéjtsóíyomútsí teéne.

6 Ehdu íñe ámúhakye tsánejcúvú o néé okée ámuha teene medíllónélliíhye. Árónáa tsá ámúhakye o táúhbatú ámuha metáábávájcatsíki. 7 Táicyánéjcutu ihdyu ímí ó ijtsúcunú pámeere ohdu táábávatúmé, tájɨvatúmé, íjcyáiyóne. Árónáacáhjáa ihdyu Píivyéébe páhduváré meke ípívyéjtsónélliі tsaate piivyété iiye iíjcyane. Áánetu tsijtye tsá píivyetétú iiye iíjcyane.

8 Áánéllii íiyéejte íjcyámema pámeere pííbájyujtéké o néé táábávájcatsítyúmeréjuco íjcyáiyóné íñe o íjcyadu. 9 Árónáa ihdyu iiye iíjcyane ipíivyetétúhajchíí múu apáhajchíí táábávájcatsí téeneri ɨɨcúbáhrámeítyuki.

10 Áánetu tsúúca tájɨvámé walléémú tsá múu ɨhvéjtsotú ájyúmuke. Ehdu Píivyéébé taúhbaju nééhií. Tsá oore ámúhakye o néétune. 11 Árónáa tsáijyu múúne tsáápille ájyúke ɨɨhvéjtsóhajchíí tsáhájuco múu tájɨvájúcootúne. Tsá tene ímityú tsíjpiikyéréjuco dille tájɨváne. Áánetu tsiiñe ityájɨváné

iímílléhajchíí óvíi tsiiñe óómille ájyú éllevúre. Téhdure idyé wajpi ityáábáválleke tsá múu ɨhvéjtsotúne.

12 Aane ícyooca Píívyéébé taúhbaju néétune oore táicyánéjcutu ámúhakye o néé tsaapi cahcújtso múnáájpí taaba cáhcújtsótúrolle ímí dííbyema íjcyáhajchíí tsá dibye díílleke ɨhvéjtsóityuróne. 13 Áhdure tsáápille cáhcújtsóllé tajɨ cáhcújtsótúroobe ímí dííllema íjcyáhajchíí tsá dille dííbyeke ɨhvéjtsóityuróne. 14 Muurá ímíbáávyéíyoobe dille ímí íjcyáneri. Áhdure idyé cáhcújtsóóbé taaba ímíbáávyéiyá dibye ímí íjcyáneri. Aane muurá ímí íjcyáromútsí ɨhvétsócatsíhajchíí tsáijyu múúne ɨɨtsiɨme íllurújuco túávaavéne. 15 Aane ihdyu cáhcújtsóllé tajɨ cáhcújtsótuube díílleke ɨɨhvejtsóné ímílléhajchíí óvi ɨhvejtsóhi. Téhdure idyé cáhcújtsótulle cahcújtso múnáajpi ájyu íjcyáábeke ɨɨhvejtsóné ímílléhajchíí óvi ɨhvejtsóhi. Aane tsá Píívyéébeke cáhcújtsómé hallúrí íjcyatúne. Muurá imílleebe tsaímíyé metáábávájcatsímyema meíjcyane. 16 Muurá tsá mewáájácutú cáhcújtsóllé tajɨ dille íjcyadu cáhcújtsóíhajchííjyu. Áhdure tsá mewáájácutú cáhcújtsóóbé taaba dibye cáhcujtsódú cáhcújtsóíhajchííjyu.

17 Árónáa ihdyu óvíi muhdú paméváré méijcyá Píívyéébée iímillédú meke pícyohdu. Áánéllii óvi tehdújuco tsaate ííyéejtéré íjcyane. Téhdure idyé óvi tehdújuco tsaate méwámyuma íjcyane. Ehdu pámeere cahcújtso múnáake ó nehíjcyá ditye tehdu iíjcyaki. 18 Muurá kíhdyahɨrótsámeímyeke Píívyéébe ujcúhi. Áhdure tehdu méénúmeítyúrómeke dibye újcume ihdyu óvi éhduréjuco. 19 Muurá tsá muhdú tene néétu tehdu meméénúmeítyúne. Áhdure tsá muhdú tene néétu tehdu meméénúmeíyóne. Muurá ihdyu apááñéré muhdú dííbyé taúhbajúúné néhdu meíjcyane imílleébe. 20 Áánéllii Píívyéébekée mecáhcújtsótujkénúijyu muhdú meíjcyadúré múu ijcyáhi. 21 Tsaaté hójtsɨ pañe íjcyame dííbyeke cáhcujtsómé tsá múu íjyácunútú diityédítyú iíjchívyéíyóneri. Árónáa ihdyu múu ipíívyetéhajchíí diityédítyú ijchívyéhi. 22 Muurá tsíjtyé hójtsɨ pañe íjcyámema tsíjtyé hójtsɨ pañe íjcyátúrómeke Píívyéébe újcume tsahdúré ijcyá dííbyeéjte. Aame tsaméhjɨ ijcyá Críjtó ɨicúve múnaa. 23 Muuráhjáa tsúúca Píívyéébe mééma meenú mepájtyetéiñe. Áánéllii tsá múu mɨamúnáá ɨjtsaméí cáhcujtsójúcootúne. 24 Ehdu teéne, ámuúha táñahbémuj. Ahdícyane tsá múu ɨɨnerí íjyácunútúne. Óvi ihdyu Píívyéébekée mecáhcújtsótujkénúijyu muhdú meíjcyadúré meíjcyame dííbyeke méúraavyéhi.

25 Ehdu íñe ámúhakye ó úúballé éhnée ámuha oke muhdú táábávatúmé íjcyáiyóné medíllone. Ténejcútú Píívyéébe tsá muhdú meke néétune. Árónáa ihdyu oke dibye pɨáábóneri o wáájacúné o néé ditye táábávájcatsítyúné téhdure ímí nééneé. Ehdu ímí dííbyeke o úráávyeebe ámúhakye o nééhií. 26 Aane ó ɨjtsúcunú ímí tehdújuco ditye ííyéejtéré íjcyáiyóné íñe Críjtoke meúráávyenéjcú ɨhnáhó néénélliíhye. 27 Árónáa ihdyu tsúúca táábavámé tsá múu ɨhvéjtsotú méwakye. Áánetu iiye íjcyame tsá múu ɨjtsámeítyú ityáábáváíyóneri. 28 Aane tsaate ityáábáváhajchíí ihdyu óvi táábaváhi. Téhdure tsáápille ityájɨváhajchíí óvi tájɨváhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. Árónáa ihdyu ɨhnáhóóné táábávámeke ííñújɨ icyánéjcúene dómajcóne. Áánéllii ámúhakye o néé ámuha ténehjɨvú metáhjátsámeítyuki.

29 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, muurá lléváhréjuco tsiiñe Críjto tsááiñe. Áánéllii ihdyu méwámyuma íjcyámeke o néé ditye ɨhnáhóóróné

pañe íiyéejte wákímyeíiyódú Píívyéébé wákimyéí imyéénuki. 30 Téhdure ámúhakye tsaatéké kímóóve pájtyérónáa tsá múu kehdóvéméhjiúvú néétune. Téhdure wáñehjɨvatéhijcyámé tsáhájuco téeneri íjcyáityúne. Áhdure tsíeméné áhdome tsá téeneri ɨɨjɨvéityúne. Ténehjɨ íjcyárónáa méɨhvéjtsodí Píívyéébé wákimyéi. 31 Tsá múu íiñújɨri muhdú iíjcyáíyóneríyé itsúúrámeíñe ɨhvéjtsotú dííbyé wákimyéi. Muurá iñe ɨjɨ hallúrí íjcyáné tsíeméné imíwu meɨjtsúcunúróné nɨjkévaáhi.

32 Áánéllii ó imíllé ámuha téeneri meíjyácunúhíjcyánetu meɨhveténe. Muurá íiyéejte ɨɨnerí íjcyatúmé ími Píívyéébeke ɨɨɨcúvéiñeríyé ɨjtsámeíhi. 33-34 Téhdure muurá walléémú tájɨvatúmé ijyácunú tsaímíyé dííbyeke ɨɨɨcúvéiyóneri. Aame ɨmɨááné ténejcúrí ɨɨjɨvémé tsá tsíñéhjɨri ɨjtsámeítyúne. Áánetu tájɨvámé ijyácunú muhdú ájyúma iíjcyáíñé wákimyéí imyéénúíñeríye. Téhdure wajpíímú méwámyuma íjcyame ijyácunú ɨjɨ wákimyéiyíyé muhdú diityéké ipícyóóíñeri.

35 Ehdu íñe ámúhakye o néé ámúha wájyuri ími Píívyéébeke ámuha meɨɨcúveki. Tsá idyé ávyeta ámúhakye taabávatu o bóijcyúné ehdu o néétune. Ámúhakye ihdyu o néé tsaímíyé ámuha Píívyéébeke meɨɨcúvéné wákimyéí meméénuki.

36 Áhdure idyé tsaate tsúúca ityáábávájcatsííñe éévevu úújetémé iiye iíjcyane ipíívyetétúhajchíí óvi táábávájcatsíhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. 37 Aane tsaate ipíívyetéhajchíí óvi íiyéejtéré ijcyáhi. 38 Áhdure ditye táábávácatsíhajchíí ímí teéne. Téhdure ditye táábávájcatsítyúhajchíí awáá éhnííñevu ímí teéne.

39 Muurá tájɨvalle ijcyá ájyú wáábyutálle. Árónáa tsáijyu múúne ájyu díílledívú dsɨjɨvéhajchíí piivyételle iímílléhajchíí tsíjpiikyéréjuco ityájɨváne. Árónáa ihdyu tsá dille tájɨváityuró ihdícyáábeke cahcújtso múnáajpi íjcyátúúbeke. 40 Árónáa ó ɨjtsúcunú iiye íjcyalle ɨɨné imíjyaú íjcyáiyóne. Ehdu íñe ámúhakye o néé Píívyéébé Apíchó oke túkévéjtsóneri.

Níjcyotájté ɨɨcúve

8 1 Aane ícyooca ámúhakye ó úúballé éhnée oke ámuha níjcyotájteke ɨɨcúvémeíñé iyámeke medóónetu medíllone. Muurá tsúúca ténejcu méwaajácúhi. Árónáa ¿ɨveekí panéváré mewáájacújúcóóneúvuri mémityákímyeíhijcyáhi? Árone tsá ɨɨnetú meke pɨáábotúne. Apááñéré ihdyu mewájyújcatsíñé meke pɨaabóhi. 2 Muurá panéváré iwáájacúné ɨjtsúcunúmeíyómé tsá ɨmɨááné wáájácutúne. 3 Muurá ihdyu Píívyéébe waajácú caatyé dííbyeke wájyune.

4 Aane níjcyotájteke ɨɨcúvémeíñé iyámeke tsaate dóóne muurá tsá muhdú nééturóne. Atéréenéré íjcyane mɨamúnaa cáánívahíjcyaróné tsá diityéké ɨɨnetú pɨáábotúne. Muurá ihdyu íjcyaabe tsáápiiye Píívyéébeé. 5 Muurá caame íévéhóówarii, íiñújɨrii, íjcyanéhjɨ icyáánívahíjcyánéllii ɨtsúcunúhijcyámé mítyame Píívyéébedu némehjɨ íjcyane. 6 Árónáa ihdyu íjcyaabe tsáápiiye apáábyéré Méécááni Píívyéébe páneerée ípívyéjtsoóbe. Muuráhjáa meke ípívyéjtsoobe dííbyeke maávyéjújtsoki. Áhdure tsáápiiye Ávyéjuube Jetsocríjtoj tééveri páneere íjcyáábe tájpíyé méijcyáhi.

7 Árone muurá tsaate cahcújtso múnaa íjcyájúcoorómé tsá ími wáájácutúne. Muurá ɨtsúcunúhijcyámé ɨmɨááné níjcyotájté ibóhɨima íjcyámeke

ɨĩĩcúvehíjcyáne. Áánéllii ténehjɨ ĩĩcúvémeíñé iyámeke idyóóiyóné múhdurá ɨtsúcunúhijcyáme. 8 Muurá teene medóórone tsá Píívyéébedívú muhdú néétune. 9 Árónáa ihdyu tsá múu dóótu eene dííbyeke ímí wáájácutúmé teene medóóne múhdurá ĩtsúcunúhíjcyámeke ityútávájtsótuki. 10 Muurá tsaate ténehjɨ dóóneri tsijtye teene dóótume iúmúúpívyéne diityé élletu idyóóneri ĩĩjtsaméí tútávájtsóiyáhi. 11 Ehdu muurá ámúhá nahbémú ténejcu ímí wáájácútúmeke ámuha teene medóóneri métútávájtsóiyá ímí Píívyéébeke ditye úráávyéíyónetu téhdurée diityé wájyuri Críjto dsĩjɨvémeke. 12 Aane diityé ĩjtsaméí metútávájtsóneri ímityúné meméénune tsá Críjto ímí méhdivu ĩjtsúcunútúne. 13 Áánéllii diityéké o tútávájtsótu tsá múijyú téeménéhjĩ o dóóityúne.

Uwáábojte iáhdó újcune

9 1 Muuráhjáa Píívyéébe oke picyóó uwááboobe o íjcyaki. Aabée Máavyéjuube Jetsóoke o ájtyúmĩĩbé uwááboju ámúhakye o úwaabóné ámuha mecáhcújtsónetu muurá méwaajácú ĩmiááné ténejcú uwááboobe o íjcyane. 2 Árónáacáubá tsaate tsá cáhcújtsotú uwááboobe o íjcyane. Áánetu ihdyu ámuha mécáhcujtsó ópée o úwáábóneri Ávyéjuube Críjtoke ámuha mecáhcújtsónélliíhye.

3-4 Aane eene múhdurá óhdityu ĩtsámeíhíjcyámeke o néé uwááboobe o íjcyáábeke oke ditye ĩĩcúvéiyóné panévatúre. 5 Muurá téhdure o táábávállema úwááboobéré ó pehíjcyáiyá eene tsijtye uwáábojte Péédoroo, Jetsóó nahbémuu, íjcyame péhijcyádu. Áábeke muurá idyé ámuha oke méĩĩcúvéiyá diityéké ámuha meĩĩcúvehíjcyádu. 6 Árónáa ¿ĩveekí muhtsi Benabéema múhtsiye mewákímyeíñe tájpí méúwáábohíjcyáhi? 7 ¿Aca múúne tsodáhó iiye iáhdóne tájpí ijcyáhi? ¿Aca óóva bájtsome tsá iñéévá lléénetúne? ¿Aca obééjámuke éénume tsá diityé mujpáñejpácyó ádotúne? 8-9 Ehdu ámúhakye o nééne méɨjtsúcunúdí mĩamúnáá ĩjtsaméí tene íjcyane. Muuráhjáa Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri íwaajácuháámitu nééhií: “Tríígó tátsoújcori íjcyáábeke ócájikye tsá múu tsíeménevu íhjyu wátájcotú dibye imájchótuki.” 10 Ehdúu Píívyéébe néé dííbyé wákimyéí méénume tééne áhdó újcúiyóne iñééiyóne. Tsáháa apáámyéré iyámedítyú dibye néétune. Muurá tsaate úmihe bájtsone kéémene tsíjtyeréjuco ááhĩvetsóne. Árónáa téhdure teenée bájtsómedívú tsane coévá tsahdúré ditye iújcuki. 11 Ahdu muurá Píívyéébé icyánéjcú ámúhakye muha meúwáábohíjcyámeke ¿aca tsá ámuha múúhakye mepĩáábóityuró tsíeménetu tééne tájpí muha meíjcyaki? 12 Áánerá tsijtye uwáábojte ámuha mepĩáábóne tájpí ícyahíjcyáhi. Téhdure muurá múúhakye ámuha mépĩáábóiyáhi. Árónáa ihdyu muha tsá tééneri meíjyácunútúne. Tsáijyu múu mĩamúnaa teene múhdurá ɨĩjtsúcunúne tsá ímílléityuró icyáhcujtsóné muha meúwaabóne. 13 Muurá ámuha méwaajácú duurúvájá pañe wákímyeímyé tééjá wáábyuta ditye tsátyehíjcyánetu iújcúne tájpí ícyahíjcyáne. Téhdure muurá Píívyéébeke ditye iyámedi ĩĩcúvehíjcyánetu iújcune dohíjcyáme. 14 Ahdu ĩĩvane muurá Píívyéébe néé uwáábojte íjcyaíñé cahcújtso múnaa diityéké pĩáábóne tájpi. 15 Ehdu íñe ámúhakye o néé pevénéré ámuha mewáájácuki. Tsá piáábó ámúhakye o táúmeítyúne. Aabe ihdyu óvíi o dsĩjɨvéhajchíí ó dsĩjɨvé ámuha oke mepĩáábótuubére. Muurá ímí ó ɨjtsúcunú oore o wákímyeíñe tájpí o íjcyaabe o úwáábohíjcyáne.

16 Muuráhjáa ihdyu Píivyéébere oke pícyóóné wákimyéí o méénúneri tsá o mítyájkímyeíityuróne. Aane muurá tsíjtyeke o úwáábótúhajchíí ɨdátsó oke pajtyéiyóne. 17 Íhya ihdyu oore táɨjtsaméiyi tééné wákimyéí o méénuca tééneri ó mítyájkímyeíiyáhi. Árónáa tsá oore o ímílléne tééné wákimyéí o méénutúne. Píivyééberée oke picyóó téénevu. 18 Áánéllii ó imíjyúú tééné uwááboju pevénéré áhdótsótuube o úwáábóneri. Tsá o íjyácunútú tééne áhdó oke ditye pɨáábóne tájpí o íjcyáíyóneri.

19 Aabe múiɨicúve múnáajpí o íjcyáityúroobe pamévá iɨicúve múnáajpi ó ijcyá téénej tééveri tsijtye Críjtoke icyáhcújtsoki. 20 Muurá ɨhdééné taúhbaju o úraavyéjúcóótúroobe tamúnaa jodíómú muhdú ícyahíjcyádú idyé ó ícyahíjcyá diityémá o íjcyácooca téénej tééveri ímíñeúvú diityéké o úwáábo Críjtoke ditye icyáhcújtsoki. 21 Áánetu Píivyéébeke wáájácútúmema o íjcyácooca téhdure ditye íjcyadu ó ijcyáhi. Ároobe ihdyu tsá múhdurá ditye íjcyáné pañévú o úcáávetú Críjtoéjpiyéjuco o íjcyánélliíhye. Ehdu diityé pañe ó ícyahíjcyá téénej tééveri diityéké o úwáábo Críjtodítyú íjcyáné uwááboju. 22 Áhdure Píivyéébeke cáhcujtsójúcoorómé ími ténejcu wáájácutúmema o íjcyácooca ó ijcyá muhdú ditye íjcyadu téénej tééveri diityéké ímíñeúvú o wáájácútso ténejcu ditye ími iúráávyeki. Ehdu ihdyu pamévamáyé ɨmiáábéré ó nahbévahíjcyá téénej tééveri diityéké o pɨaabómé ipájtyetéki. 23 Aabe pamévakéré ó úwáábohíjcyá tsaméhjɨ diityémá ími meíjcyame meímíjyuúki.

24 Muurá táhjajcátsiyi dsɨɨnémedítyú tsáápiiye táhjaabe tééne áhdó ujcúhi. Ahdu ɨɨvane ímíñeúvú méuráávyé Píivyéébeke iáhdó ámuha meújcuki. 25 Áhdure muurá iɨicu iáhdoma íjcyanévú úcááveímyé tééné ihde pííñúmeímyé tsá iɨiná dómájcotú diityéké tútávájtsóiyóne. Ehdu muurá pííñúmeímyé tééne áhdó imíwu néérone múhajchótá íjcyáityúné iújcuki. Áánetu ihdyu mépííñúmeíhijcyá múijyú muhdú íjcyáityúné meújcuki. 26 Áánéllii tsá pevénéré Píivyéébeke o úráávyehíjcyatú éhne múúne tsaate kiávú ipyééne wáájácutúmé dsɨɨnehíjcyádu. Aabe tsá ténejcúrí o báñúmeíityú éhne múúne méénújcatsííbyé bañúháñé pevétsɨhjɨré cátyétyehcúdu. 27 Áánéllii muurá Píivyéébedívú o ɨhvéjtsámeííbyé ó ɨcúbáhrámeíhijcyáhi. Aabe ó téhmémeíhijcyá keená oke ténejcútú mújtátsóíyónetu ímichi awáá ténejcu o úwáábohíjcyaabe o báñúmeítyuki.

Níjcyotájteke Píivyéébedi medíllóityuróne

10 1 Ámuúha táñahbémuj, cáhawáá méiɨjtsúcunu muhdúhjáa méihdé múnáaúvuke Píivyéébe ojtsórí túkévejtsómé Túpáñe Móóá pájtyene. 2 Ehdúhjáa dibye diityéké pɨaabómé ɨhvéjtsámeí Moitséé hójtsɨ pañévú dibye diityéké ityúkévéjtsoki. 3 Aaméhjáa ihdyu ícyahíjcyá Píivyéébere diityéké pɨáábóne tájpi. 4 Dííbyeréhjáa muurá diityéké ácuhíjcyá majchóvuu, adóvuu, íjcyane méénúráityuróné diityémá imyéénúneri. Áámemáhjáa téijyújuco nééwayúdú néébe Críjto íjcyaabe diityéké túkévétsohíjcyáne. 5 Ehdúhjáa panévatúré ímíhyéjúcooro Píivyéébe diityéké túkévéjtsórónáa ímunáajte ímityúné dárɨɨvémeíhijcyáhi. Ááné déjúcotúhjáa mítyame dsɨjivé ɨɨnéubárá píivyétúné iiñújivu.

6 Ahdu meke tene ipájtyétu tsá ímityúnéhjiri meúmúúpívyéityúne. 7 Tsá dityée méénuhíjcyádú níjcyotájteke mecááníváityúne. Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Níjcyotájteke idyúúrúváné wañéhjɨné pañe

imájchóné hallúvú ádohíjcyáme.” 8 Ahdícyane tsá medómácójcatsíityú
ihdícyáméhjima dityéhjáa méénuhíjcyádu. Téené déjúcotúhjáa muurá
tsajcóójíré diityédítyú dsíjivémé 23,000-meva. 9 Áánéllii tsá Píívyéébeke
mepátsáríjcyóityú ímityúné meméénune dibye iáábúcuhíjcya tsaatéhjáa
diityédítyú méénuhíjcyádu. Tehdúhjáa muurá méénúmeke téené déjúcotu
ííñimyémú íhdome dsíjívehíjcyáhi. 10 Aanéjíí tsá múu diityé díívame
ímityúné íhjyúvatú Píívyéébedítyu. Tehdúhjáa néémeke muurá téené
déjúcotu dííbyere Píívyéébe wálloobe ‘Dsijíve’ némeííbyé níjkyéji múnáajpi
dsíjívetsóhi.

11 Ehdúhjáa nénehji éíjyuúvú méihdé múnáake pátyehíjcyáné muurá
Píívyéébé waajácúháámitu caatúvá íñe ícyooca meíjcyámema ííñuji
nijkévaríjyuco íjcyame teene meéévéne tehdu medárííívémeítyuki.
12 Áánéllii ímí Píívyéébeke iúraavyéné íjtsúcunúmé téiibúwá méíjcyaco
ámuha ímítyúneri memújtátuki. 13 Muurá eene ámuha ímítyúneri
meúmúúpívyehíjcyáné mávaríjchojúúné tsá apáámyekéré ámúhakye
dómájcotúne. Muurá ihdyu pámeekéré patyéhijcyáne. Árónáa mécátsipáávé
Píívyéébedívu. Dibye íjcyátúcoocájíí; tsá néhi ávyétá ihnáhó nééné
mávaríjchoju meke dómájcóityúne. Diibye ihdyu tehdííváné mávaríjchoju
meke dómájcóijyu meke píáábooó maáábúcuki.

14 Ehdu teéne, ámuúha táñahbémuj. Áánéllii tsáhájuco níjcyotájteke
ámuha medúúrúváityúne. 15 Ehdu íñe ámúhakye o néé ámúhá íjtsaméima
ámuha meíjcyámeke. Aane cáhawáá ihdyu ímíñeúvú méíjtsaméí ámuha
mewáájácuki. 16 Muuráhjáa Píívyéébe mééma mepájtyetéiñe méénune
meítsáávéne májchó meméénúcooca maádome météhdútsohíjcyá teene
dííbyeke. Aame méduurúvahíjcyá mewájyurii Críjtó tujpácyó páwachákevu
wágóoovéne. Téhdure pááaho memájchóneri méduurúvahíjcyá mewájyurii
dibye íícúbáhrámeíñé meítsaavéne. 17 Muurá mítyame meíjcyarómé tsahóóré
pááaho memájchome ímí ménahbévájcatsíhi. Ahdu muurá tsáápiiye Críjto
íjcyáábeéjté mítyame meíjcyarómé méijcyá tsáápihdyúre.

18 Muuráhjáa tamúnaa ijraéémú Píívyéébé iicúvé dóhijcyámé tsame ijcyá
téénéejte. 19-20 Muurá dííbyeke wáájácutúmé naavémukéré dooháñevu
íícúvehíjcyá ímíubááné ditye íícúvéíyoobe Píívyéébe íjcyánáaáca. Áánéllii
ámúhakye o néé tehdu ámuha naavémuke meíícúvétuki. Tsá ámúhakye o
néhíjcyatú níjcyotájté meke píaabóne. 21 Ahdícyane tsá tene ímityú tsúúca
Píívyéébema maádóneri, memájchóneri, menáhbévácatsíhijcyámé Naavéneke
íícúvehíjcyámema menáhbeváne.

22 ¿Íveekí Píívyéébeke mepátsáríjcyóiyá ehdu medárííívémeíñeri? ¿Aca
dííbyé ehnííñevu meé?

Críjtoéjté wájyújcatsíiyóne

23 Muurá ímiááné panéváré meímilléné méméénúiyáhi. Árónáa
tsá panéváré ímí néétune. Tsá páneere meke píáábotú Píívyéébeke
meúráávyénéjcutu. 24 Áánéllii tsá múu tsúúrámeítyú iiye tsaímíyé
iíjcyáíyóneri. Téhdure múu íjtsámeí tsíjtyeke ipíáábóíyóneri pámeere ímí
meíjcyaki.

25 Áhdure ditye dooháñé náhjíhénuhíjcyánetu múu cúúvéhulléré
iáhdone dóó tsáijyu múu iicúvé íjcyane ámuha medóóne múhdurá

meɨ jtsúcunúíyónélliíhye. 26 Muurá ííñújɨri páneere múhdúné tsíeméné íjcyane Píívyéébe éhné dibyée ípívyejtsóne.
27 Áánélliɨ múu cahcújtso múnaa íjcyáturómé ámúhakye majchóvú pɨ́úváhajchíí cúúvéhulléré majchó ɨ́nehjɨ́ ditye pícyoone ámuha múhdurá meɨ́ jtsúcunútuki. 28 Áánetu tsaate idyóótune 'íñe níjcyotájté ɨɨcúve' néhajchíí tsá múu dóótu diityéké ámuha múhdurá meɨ́ jtsámeíchótuki. 29 Ehdu o néé ihdyu ámuha medóórone ímítyú meɨ́ jtsúcunútúrónáa diityéké múhdurá ámuha meɨ́ jtsámeíchóíyónélliíhye.
Árónáa tsáijyu múu ámuha téénetu ménééiyáhi: "¿Aca muhdú ɨ́ɨ́vane mewáájacúdú meméénune tsijtye múhdurá ɨjtsúcunúiyáhi? 30 Muurá ɨɨná memájchóné hallúvú météhdútsohíjcyá Píívyéébeke dibye ímillédu. Aanéjɨ́ɨ́ ¿ɨ́veekí tsijtye ihjyúváiyá ímityúné íjcyáneríjɨ́ɨ́vari?" 31 Ihdyúhde tehdújúcoóro. Árónáa ihdyu múu panéváré ɨɨná imyéénúneri, imájchóneri, iádóneri, bóhówajtsó Píívyéébeke. 32 Ánéhjɨri ihdyu tsá múu tútávájtsotú jodíómuu, jodíómú íjcyáturómee, íjcyámeke pámeere cáhcújtsótúróméhjɨmájuco. 33 Muurá ihdyu ó imíllé pamévamáyé ímí o íjcyane ditye téhdure ipájtyetéki. Tsá oore ímí o íjcyáíyóneri o íjyácunútúne.

11 1 Ahdu múu ijcyá muhdúhjáa Críjto ícyahíjcyáné o wáájáne dííbyeke o úraavyédu.

Muhdú walléémú pihcyáávé pañe íjcyáiyóne

2 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, mítyane ámúhakye ó duurúvá Píívyéébé icyánéjcú ámúhakye o úwaabóné ímí ámuha meúráávyéne oke meɨ́tsáávehíjcyánélliíhye. 3 Aane ó imíllé ámúhakye o úúballéné Píívyéébe Críjtó túkevéjtsoobe íjcyane. Áánetu Críjto wajpíímú túkevéjtsoóbe. Áánetu diitye wajpíímú méwámyú túkevéjtsojte eene Críjtó túkevéjtsoobe Píívyéébe íjcyadu. 4 Aame wajpíímú íhñíwaúúné iwátájcómeíñe Píívyéébé uwááboju úwáábóhajchíí núcójpɨ́tsó teéne. Téhdure tehdu imyéénúmeíñe ditye Píívyéébema íhjyúváhajchíí núcójpɨ́tsó teéne. 5 Áánetu walléémú íhñíwaúúné wátájcómeítyúmé úwáábóhajchíí téhdure núcójpɨ́tsó teéne. Téhdure tehdu méénúmeítyúmé Píívyéébema íhjyúváhajchíí núcójpɨ́tsó teene ibyéérómeíñe ditye íjcyáiyódu. 6 Aane iwátájcómeíñé ímílletúmé óvíi íllure béérómeíhi. Áánetu tehdu imyéénúmeíiyóné núcójpɨ́tsó ɨɨ́ jtsúcunúhajchíí óvíi wátájcómeímye. 7 Áánetu wajpíímú tsá Píívyéébé pihcyáávé pañe wátájcómeíítyuró dííbye náávé íjcyame dííbyeke iávyejúúlléébeke ibóhówátsohíjcyánélliíhye. Áhdure walle ájyúke iávyejúúlléne bóhówajtsóhi. 8 Tsáháa muurá wájpiikye Píívyéébe ípívyéjtsotú wállehdítyú tsátsii iújcúnetu. Muuráhjáa ihdyu wálleekéré ípívyéjtsoobe wájpihdítyú tsátsii iújcúnetu. 9 Tsáháa muurá wálleeke tujkénú iípívyéjtsólleke dibye náhbénutú wájpihdívu. Muuráhjáa ihdyu wájpiikyéré tujkénú iípívyéjtsóóbeke nahbénuube wállehdívu. 10 Áánélliɨ múu walléémú wátácáméíhijcyá íhñíwaúúné ájyúmuke iávyejúúlléné uubállé níjkyéjɨ múnaa ímí ɨɨ́ jtsúcunúki. 11 Muuráhjáa Píívyéébe ípívyejtsó wajpi wálleema iúcújcatsíñe ímí ɨpɨ́ áábójcatsíki. 12 Muuráhjáa ɨ́míááné wájpihdítyúré walle ípívyeevéhi. Árónáa ihdyu ícyooca dííbyere Píívyéébe méénune wállehdítyuréjuco mɨ́amúnaa ípívyeevéne.
13 Aane ¿muhdú ámuha méijtsúcunú diitye walléémú dobéévé pañe íhñíwaúúné wátájcómeítyúmé Píívyéébema íhjyuváne? ¿A tehdújuco

teénej? ¿Mityá tsáhaáj? 14 Muuráhjáa ihdyu mepíívyedújuco íjcyane wajpi íhñíwácoma íjcyáiyóné múhdurá núcójpɨtsóhreé. 15 Áánetu ihdyu wállehdítyú uuvéné íhñíwácoma dille íjcyane íhñíwáú watájcódú tene néénélliíhye. 16 Aane íñe páneere ámúhakye o nééne tsaate múhdurá ɨɨ jtsúcunúhajchíí óvíi muhdú néé téénetu. Árónáa ehdu muha méúwáábohíjcyá pahúlleváré íjcyáné cahcújtso múáake.

Jetsóope mépajtyété méénúne májchó múhdurá dárɨɨvémeíñe

17 Áánetu ijcyáné tsane ámuha meméénuhíjcyáné múhdurá ámúhadívú o ɨ jtsúcunúne. ¿ɨveekí ámuha medóbéévéné pañe múhdurá médárɨɨvécatsíhijcyá ɨmiáámére íjcyatúme? 18 Muurá oke úúballémé ámuhává metáhjácatsíhijcyáné medóbéévécoóca. ɨmiáánéubá tehdu ámuha méícyahíjcyáhi. 19 Árónáacáubá ¿mityá tsánejcútú tehdújuco teene, téénetu mewáájácu caatyé ɨmiááné Críjtoke cáhcujtsóne? 20 Muurévá ámuha Ávyéjuubée Jetsóó mewájyuri mééma méénune meɨtsáávéne májchó memájchorómé tsá ímí meméénuhíjcyatúne. 21 Ámuhává muurá tsaatéjtane memájchome ɨ dátsó ájyábari íjcyánáa múhdumé ámuha teene mekéwáñehdúmé ílluréjuco mellíyíícyávehíjcyáne. 22 ¿Aca ɨveekí ehdu ámuha méméénuhíjcyáhi? ¿A tsá ámúhá jaaháñevúré ámuha memájchóityuróne? Muurá ehdu ámuha meméénúneri tsá maávyejúúlletú Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame medóbeevéne. Íllure ámuha ménúcópɨvétsohíjcyá ɨ dáátsojtéke. ¿A ehdu ámuha meícyahíjcyámeke ó duurúváiyáhi? Tsáhaá.

Jetsóó mewájyuri méénune meɨtsáávéne májcho
(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25; Rc 22.14-20)

23 Páñetúhjáa Ávyéjuube Jetsóó úwaabóné íñe ámúhakye ó úúballéhi. Jóódáhjáa dííbyedívú ékéévétsóipyéjcó pááaho iújcúne téhdújtsoobe Píívyéébeke. 24 Átsihdyúhjáa teeho idyóhdahɨróne neebe ímamyémuke: “Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu paíjyuváré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ɨcúbáhrámeíñé ámuha meɨtsaavéne.” 25 Átsihdyúhjáa idyé ado iékéévéne neébe: “Íñe tátyujpácyó ɨcúbáhrámeíñej téeveri Píívyéébema tsíhdyuréjuco ámuha meíjcyáíñé uubálle. Aane ámuha meɨtsaavéné tehdu méméénuhíjcyaco.” 26 Ahdícyane óvíi ámuha tehdu meméénúneri mébóhówátsohíjcyá dibyée mɨamúnáa wájyuri dsɨ jívéné múijyú tsiiñe dibye tsááiñévújuco.

Jetsóoke meɨtsáávéne májchori menáhbévájcatsíñe

27 Aane muurá Ávyéjuubée mewájyuri méénune meɨtsáávéne májchó tsaate múhdurá nééme meélletu májchome ímityúné meenúhi. Tehdu méénume tsá ávyejúúlletú dibyée ɨɨcúbáhrámeíñe ítyujpácyó wáágoóne. 28 Áánéllii múu tujkénú teene imyéénútúné ɨhde ímíñeúvú ɨ jtsámeí muhdú iíjcyane. 29 Muurá peecútéré teene meméénúhajchíí máhallúvúré ímityúné mémeenúhi. 30 Ehdu nééné nɨ jcaúvú muurá eene ámúhadítyú chémeme dúhcúméhjiúvú néémedítyú tsaate dsɨ jɨvehíjcyáhi. 31 Áánetu ihdyu ɨmiáámére ímíñeúvú meɨ jtsámeíñe teene meméénúhajchíí tsá Píívyéébe ɨɨné hallútú méhdi ɨcúbáhráityúne. 32 Muurá ihdyu tsáijyu meke

ɨhvétsohíjcyaabe meɨcúbáhrámeí téénetu meíllíjkívyéne ɨmiáámeréjuco meíjcya cáhcújtsótúmema mewágóóóvétuki.

33 Ehdu teéne, ámuúha táñahbémuj. Áánéllii múu téhméjcatsí pámeeréi píhcyáávécooca ámuha ímíñeúvú memájcho teene Ávyéjuubée mewájyuri méénune ámuha meɨtsáávéne májcho. 34 Áánetu tsaate iájyabáávatéhajchíí óvíi ihjyávú majchóhi. Tsá ditye teene dómájcóítyuró Píívyéébe diityéké téénéhallútú ɨɨcúbáhrátuki. Áánetu eene tsíñehjɨ ámuha meméénuhíjcyáné óvíi ámúhakye o ááhɨvetéijyu méímíbajchóhi.

Píívyéébé Apíichó piááboríyé meméénuhíjcyanéhjɨ

12 1 Ámuúha táñahbémuj, ó imíllé ámúhakye o úúballéné ímíñeúvú ámuha mewáájácu muhdú Píívyéébé Apíichó meke piáábónej tééveríyé ɨnehjɨ meméénune mepíívyeténe.

2 Muurá ámuha méwaajácú dííbyekée ámuha mecáhcújtsótúcooca níjcyotájtekéré medúúrúvahíjcyáné ibóhɨima íjcyátúmeke. 3 Aane ámúhakye o néé tsá muurá tsaate Píívyéébé Apíichó túkevéjtsori néétyuróne: “Jetsóó nehníjyau.” Áhdure tsá múha Ávyéjúúbedi Jetsóoke díllóítyuró Píívyéébé Apíichó diityéké túkévéjtsótuca.

4 Muurá ihdyu Píívyéébere meke pɨ áábónej tééveri mépiivyété páhduváré nénehjɨ meméénune. Árónáa ihdyu Ía píichoj tééveríyé meke pɨ ááboobe ténehjɨ meméénuki. 5 Muurá dííbyé wákimyéí páhduváré nénehjɨ meméénúróneri tsaapííkyéré méɨɨcuvéhi. 6 Muurá dííbyere Píívyéébe tehdu mééma meenú ihñéjté meíjcyámema. 7 Aane muurá dííbyé Apíichóré meke pɨ áábóneri mépiivyété tehdu nénehjɨ meméénune mejtééveri téhdure tsijtye cahcújtso múnáake dibye ipɨ ááboki. 8 Muurá tsaate téénere pɨ áábónej tééveri piivyété tsíjtyeke ityúkévejtsóne. Ááné piááboríyé tsijtye piivyété ímí iúwaabóne. 9 Áhdure muurá tsaate téénere pɨ áábónej tééveri ímí Píívyéébeke cáhcujtsóhi. Ááné piááboríyé tsijtye piivyété chéméméhjike ibóhɨitsóne. 10 Tsaate piivyété méénúráityuróné imyéénune. Tsijtye piivyété ɨiná pájtyeíñé ɨhdéjuco iwáájacúné iúúballéne. Tsijtye piivyété iwáájacúné caatyé pañé ɨmiááné Píívyéébé Apíichó íjcyane, caatyé pañé Naavéné apíichóré íjcyane. Tsijtye piivyété tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri iíhjyuváne. Tsijtye piivyété tsijtye íhjyuváné illéébóturóné ihñéjuvu ipájtyetsóne. 11 Ehdu muurá Píívyéébé Apíichó pɨ áábónej tééveríyé mépiivyété páhduváré nénehjɨ meméénune.

Pámeere Críjtoéjté tsáápihdyúré íjcyane

12 Muurá méjpi pívátsihjɨvá íjcyáné dobéévé méijcyá tsáápiíye. Ahdu téhdure Críjtoéjté mítyame páhduváré menéérome méijcyá tsáápihdyúre. 13-14 Muurá paméváré jodíómuu, gríéégomuu, tsíjtyé hójtsɨ pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsɨ pañe íjcyatúmee, éhdume pámeere méijcyá dííbyeéjte. Muuráhjáa Píívyéébé Apíichó mépañévú úcaavémé méijcyá tsané múnaáréjuco. Aame Críjtoma tsáápihdyúré méijcyá Cáání Apíichó mépañe íjcyánej tééveri íñe méjpi pívátsihjɨvá íjcyáróné dobéévé tsáápiiye meíjcyadu. 15 Muurá méjtúha iíhjyúvaca tsá néétyuró méjpíene iíjcyatúné hójtsi iíjcyátúnélliíhye. 16 Téhdure ménúúmiho tsá néétyuró méjpíene iíjcyatúné máhálluu iíjcyátúnélliíhye. Árónáa muurá páneere méjpíene. 17 Muurá páneere méjpi hálluúré íjcyaca ¿ɨɨnerí mélléébóiyáhi? Téhdure páneere

ménúúhejúré íjcyaca ¿ɨ́ɨ́nerí máárahjúcúiyá tsíeménej cúva? 18 Ehdúhjáa tene múhdurá néeíyónéllii ihdyu Píívyéébe méjpi ípívyejtsó muhdú ɨ́ɨ́ jtsúcunúdú ténéhjima. 19 Muurá tsáneere méjpi íjcyaca múhduréiyó teéne. 20 Aane muurá pívátsihjɨ́vá íjcyáróné dobéévé tsáápiíye.

21 Áánéllii máhálluúúcú iíhjyúvaca tsá néeítyuró méhójtsicu ɨ́ɨ́netú pɨ́ áábotúne. Áhdure méhníwau tsá néeítyuró méjtúhaacyu ɨ́ɨ́netú pɨ́ áábotúne. 22 Muurá méjpíítyu ihtsúuvúdú meɨ́ jtsúcunúrotsɨ́ hjɨ́ ímichi éhnííñevu meke pɨ́ aabóhi. 23 Áánéllii tétsihji múhdurá néérotsɨ́ hjɨ́ tsaímíyé météhmémeí múha meke iájtyúmɨ́tuki. 24 Áánetu muurá ímí meɨ́ jtsúcunúrotsɨ́ hjɨ́ tsá pahdu mewátájcómeítyúne. Píívyéébée ípívyejtsó méjpíítyu múhdurá néérotsɨ́ hjɨ́ tsaímíyé metéhmeki. 25 Ehdúhjáa ípívyéjtsoobe méjpi patsɨ́ hjɨváré ímí meke pɨ́ áábónetu tsátsii múhdurá meɨ́ jtsúcunútuki. 26 Muurá tsátsiíyé metútáváávérónáa páneeréjuco méjpííyi avye búuuvéne. Áánetu tsátsii metútáváávétúcooca pájpiiye ɨ́ɨ́né imíjyaú méllíñémuúcunúmeíhi.

27 Ahdu muurá tsáápiitsa Críjtoéjté meíjcyame méijcyá tsáápiiye íjcyadu. 28 Áánéllii dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyámeke Píívyéébe picyóó ɨiná mewákímyeííñehjɨ́vu. Tsaatéké muurá pícyoobe Jetsocríjtodítyú íjcyáné uwááboju úwáábomeré ditye ipyéhíjcyaki. Áánetu tsíjtyeke pícyoobe ɨ́ hdéjuco ɨiná pájtyeíñé iwáájacúné úúbálléímyeke. Tsíjtyéhjike pícyoobe dííbyé ihjyú uwáábojte ditye iíjcyaki. Téhdure tsíjtyeke pícyoobe méénúráítyúronéhjɨ́ méénúímyeke, chéméméhjike bóhɨ́ɨ́tsóímyeke, ɨ́ dáátsóméhjike pɨ́ áábóímyeke, túkevéjtsojte íjcyáímyeke, tsííñé mɨ́amúnáá ihjyu illéébótúrójuri íhjyúváímyeke. Ehdu muurá páhduváré nééné wákimyéiháñevu pícyoobe Píívyéébe ihñéjté meíjcyámeke. 29 ¿Aca pámeere dííbyeéjté meíjcyame Jetsocríjtodítyú íjcyáné uwááboju úwáábomeré mépehíjcyáhi? Áhdure ¿aca pámeere ɨiná pájtyeíñé mewáájacúné méúúbállehíjcyáhi? ¿Aca pámeere mee uwáábojte? ¿Aca pámeere méénúráítyúronéhjɨ́ méméénuhíjcyáhi? 30 ¿Aca pámeere chéméméhjike mébóhɨ́ɨ́tsohíjcyáhi? ¿Aca pámeere méihjyúvahíjcyá tsííñe múnáá ihjyu melléébótúrójuri? ¿Aca pámeere mépiivyété téjúhjiri tsaate íhjyuváné mepájtyetsóne? Tsáhaá. 31 Ahdícyane cáhawáá métsúúraméí keená éhnííñevu ímí ámuha meɨ́ jtsúcunúneri Píívyéébe ámúhakye iájcuki. Aane ó imíllé ámúhakye o úwaabóné muhdú éhnííñevu ímí meíjcyáiyóne.

Mewájyújcatsíñe

13 1 Muurá tsííñé mɨ́amúnaa, níjkyéji múnaa, íjcyámé ihjyúrí o ihjyúvároobe muucá o wájyútúhajchíí atéréejpíyé o íjcyaabe pevénéré ó ihjyúvahíjcyá éhne múúne cúúmúbama chehkéú íhjyuvádu. 2 Téhdure ɨiná pájtyeíñé ɨ́ hdéjuco o wáájacúné o úúbállehíjcyaabe páné ihdéene o wáájácúroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá ɨ́miáábé o íjcyatúne. Áhdure Píívyéébeke ímí o cáhcújtsónéllii cáméhbaúné tsiéllevu o ɨ́ɨ́nétsóroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá ɨ́miáábé o íjcyatúne. 3 Áhdure ɨ́ dáátsóméhjike tátsíeméneri o pɨ́ áábohíjcyaabe Críjtodítyú íjcyáné uwááboju o úwáábohíjcyáné hallútú oke ditye cóvájtsóroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá ɨ́ɨ́netú oke tene pɨ́ áábotúne.

4 Muurá ihdyu pamévakéré meɨ́ daatsólléne mewájyume máaabúcú múhdurá nééronéhji. Aame tsá ɨ́ɨ́nerí menómíutáávátyuróne. Tsá ávyéjuuháñé mellííñéítyuróne. Tsá ‘mityáhmítyá’ menéétyuróne. 5 Tsá

átéréeénéhjɨ́ meíhjyúváityuróne. Tsá méhlliihyéré tsane meméénúityuróne. Tsá mecááyóbáityuróne. Tsá tsiélléréjuco meɨ́ jtsúcunúityuró tsaate meke ímityúné méénune. 6 Áhdure tsaate ímityúné méénúneri tsá meímíjyúúvéityuróne. Ɨmiááneríyé méímíjyúúvéiyáhi. 7 Muurá ɨ́miááné pamévake mewájyume múhdurá tsaate íjcyámeke mépɨ́aabó ditye iímíjpyetéki.

8 Ehdu mewájyúcatsíñé tsá múijyú mééma nɨ́ jkéváityúne. Áánetu eene ɨɨ́ná pájtyeíñé ɨ́hdéjuco mewáájacúné meúúbállehíjcyáné mééma nɨjkévaáhi. Téhdure dííbyé pɨ́ááboríyé tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjyúvahíjcyáné nɨjkévaáhi. Áhdure dííbyé pɨ́ááboríyé mewáájácuhíjcyáné tsáhájuco íjcyáityúne. 9 Muurá Píívyéébé icyánéjcú tsátsíhwuútsáré mewáájacúné méúúbállehíjcyáhi. 10 Árónáa ihdyu íjcyaíñéi páneere mewáájacúne. Áijyu tsáhájuco tsátsɨhjɨ́tsáré mewáájácúityúne.

11 Muuráhjáa tsɨ́ɨ́mene o íjcyácooca ó ihjyúvahíjcyá tsɨ́ɨ́mene íhjyuvádu. Aabée ihdyúhacáa múhdurá néérone ó ɨtsúcunúhíjcyá tehdújuco. Aanée o kéémeebe tsáhájuco tehdu o néjúcootú tsúúca o wájácúúvénélliíhye. 12 Ahdu muurá íñe ícyooca tsátsíhwuútsáré méwaajácú Pííyéébé icyánéjcú éhne múúne mɨ́ɨ́cúmɨ́ pañe tsíeméne náávé meɨ́ɨ́tene mewáájacúdu. Árónáa ihdyu íjcyaíñéi éhnííñevu ténejcu mewáájacúne. Muurá íñe ícyooca tsátsíhwuútsáré o wáájacúné téijyu botsíi ó waajácuú ímíñeúvú muhdú Píívyéébe oke wáájacúdu.

13 Aane muurá dííbyeke mecáhcújtsóne mewájyújcatsímyé meɨtsohíjcyáné tsá múijyú nɨ́ jkéváityúne. Áánetu ímichi páñétúene teene mewájyújcatsíñe.

Tsíjtyé ihjyúrí tsaate iíhjyuváné píívyeténe

14 1 Ahdícyane múu tsúúrámeí pamévamáyé ámuha mewájyújcatsímyeke Píívyéébé Apíichó túkévejtsómé panéváré ámuha meméénúíyóneri. Múu tsúúrámeí ɨ́hdétújuco dibye ámúhadívú bóhówajtsóné ámuha mewáájacúné meúúbálléíyóneri. 2 Muurá tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjyuvámé Píívyéébemáyé ihjyúvá tééjuri. Aane tsá múha lléébóityuró ɨɨ́ná ditye nééne Píívyéébé Apíichóré diityéké túkévéjtsóneri ditye íhjyúvánélliíhye. 3 Áánetu ihdyu dibye íuwááboju bóhówajtsóné úúbállehíjcyámé cahcújtso múnáake tsápɨjtsó éhnííñevu ímí dííbyema ditye iíjcyaki. 4 Muurá tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri tsaate íhjyúvámekéré pɨ́aabóné Píívyéébeke ditye úráávyénéjcutu. Áánetu ihdyu dibye íuwááboju bóhówajtsóné úúbállehíjcyámé éhnííñevu tsíjtyeke pɨ́aabóhi.

5 Aane ihdyu ímí ó ɨjtsúcunú tsíjtyé ihjyu ámuha melléébótúrójuri meíhjyúváiyóne. Árónáa éhnííñevu ó imíllé ámuha meúúbalnéné Píívyéébe íuwááboju ámúhadívú bóhówajtsóne. Teene ihdyu éhnííñevu pɨ́aabó cahcújtso múnáake. Áánetu tsíjtyé ihjyúrí ámuha meíhjyúvaróné tsaate diityé ihjyúvú pájtyétsótúhajchíí tsá diityéké tene pɨ́ɨ́ábotúne. 6 Ámuúha táñahbémuj, muurá ámúhakye o ááhɨ́veebe tehdu tsíjtyé ihjyúrí ámúhama o íhjyúváhajchíí tsá ámúhakye tene pɨ́ɨ́ábóityú ámuha melléébótúnélliíhye. Áánetu ihdyu Píívyéébe óhdivu bóhówajtsóné ámuha melléébójuri o úúbálléhajchíí ámúhakye pɨ́ɨ́aboíñe.

7 Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá mɨ́amúnaa íjcyáturóné cúúmúbama chiiyóró ímíñeúvú mellíjchúcooca mélleebó imíwu tsanéécú íhjyuváne.

Áánetu múhdurá mellíjchúhajchíí tsá ímí melléébotúne. 8 Áhdure méénujcátsí íjcyácooca ímíñeúvú rojrócó llíjchúmeítyúhajchíí tsá múha íjcyátsíívyetúne. 9 Ahdu muurá tsaatémá ditye lléébótújuri meíhjyúváhajchíí tsá ditye lléébotúne. Pevénéré méihjyúvá éhne múu pevétsíima íhjyuvádu. 10 Muurá ííñújiri mɨamúnaa páhduváré íhjyuvámé tsá wáájácúratúné íhjyúvatúne. Muurá ihdyu ditye íhjyuváné waajácúmeíhi. 11 Muurá tsaate óóma tehdu o lléébótújuri íhjyúvaca tsá ɨ́ɨnetú oke tene pɨ́ábóityuróne. Áámedítyú ó nééiyá tsíjtye múnaáré ditye íjcyane. Áhdure óhdityu nééiyómé tsíjtye múnáajpíyé o íjcyane. 12 Aane Píívyéébé Apíichó ámúhakye túkévéjtsóneri páhduváré nénehjɨ ámuha meméénúíyóneri meíjyácunúhijcyámé múu ijyácunú ámúhakye dibye pɨ́ábóneri cahcújtso múnáake ámuha metúkévéjtsóíyóneri.

13 Áánetu tsíjtyé ihjyúrí iíhjyuváné píívyetémé múu Píívyéébeke piáábó táúmeí dibye túkévéjtsóneri teene ipájtyétso tsijtye illéébokí. 14 Muurá tsá oore táɨ́jtsaméiyi tsíjtyé ihjyu o lléébótúrójuri Píívyéébema o íhjyúvahíjcyatúne. Dííbyé Apíichóré ihdyu tápañétú ihjyúvahíjcyáhi. Áánéllii o íjcyároobe tsá o wáájácuhíjcyatú o íhjyuváne. 15 Aane íñe ¿kééjurí méihjyúváiyá Píívyéébema? Méihjyúváiyá tsajúúcuri melléébótúrójurii, melléébójurii, íjcyane. Áhdure dííbyeke medúúruváné mémátsíváiyá tsajúúcuri. 16 Muurá tsijtye lléébótújuri dííbyeke medúúrúváhajchíí tsá múha meke náhbénúityú illéébótúnélliíhye. 17 Ímí tehdújúcooro Píívyéébema tééjuri meíhjyúvaróné tsá tsíjtyeke pɨ́ɨ́ábotú dííbyeke ditye úráávyénetu. 18 Árónáa ihdyu ímí tehdújuco teene melléébótúrójuri dííbyema meíhjyuváne. Muurá ámúhá ehnííñevu ó ihjyúvahíjcyá Píívyéébema oore o íjcyácooca. Áánéllii ó téhdujtsó dííbyeke. 19 Árónaá ihdyu tsame cahcújtso múnaa mepíhcyáávécooca ó imíllé pámeere lléébójuri báhríñéwuúré o íhjyúvaróné diityéké pɨ́aabóne. Tsá muurá diityéké tene pɨ́ɨ́ábóityuró cááménécóbaúvú tsíjtyé ihjyúrí o íhjyuváné ditye lléébójuríjɨ́ɨ́vari.

20 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, tsá múu ɨ́miájɨ́jtó ámuha meúraavyémé tsɨ́imédú néétune. Ímíñeúvú múu ɨ́jtsámeí kéémejte ɨ́jtsámeídyu. Áánetu ihdyu ímítyúné icyánéjcutu múu ijcyá diitye tsɨ́ime ɨ́iná wáájácutúmé íjcyadu. 21 Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé: “Tahñéjté jodíómuma ó ihjyúvaá tsíjtye múnáaj tééveri diityé ihjyúri. Árónáa tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. Ehdu íñe o néé Píívyéébe o íjcyaábe.” 22-23 Aane muurá tsíjtyé ihjyu melléébótúrójuri Píívyéébé Apíichó meke íhjyúvátsóneri cáhcújtsótúmeke méújetsó ɨ́htsútuube Píívyéébe íjcyane ditye iwáájácuki. Árónáa muurá medóbeevémé téjúhjiri meíhjyuváné illéébóne méhdityu nééiyómé íllure meméívaténe. Áánetu ihdyu cahcújtso múnáá wáábyuta méhdivu íuwááboju bóhówájtsoobe diityéké meúúbálleki. Tsá cáhcújtsótúmé wáábyuta tene íjcyatúne. 24 Árónáa tsáijyu múúne tsááme meúwaabóné illéébokí. Aame muurá teene illéébóne waajácúiyá ɨ́miááné ímityúmé iíjcyane. 25 Aane múhduúvúrá ɨ́ɨ́jtsúcunúne botsíi Píívyéébe mééma íjcyane iwáájácúne dííbyeke duurúváiyómé ɨmɨ́hmóúbánema.

Muhdú pihcyáávé pañe meíjcyáiyóne

26 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, ámuha mepíhcyáávécooca Píívyéébeke ámuha medúúrúváne májtsí méénuhíjcyámee, tsaatédívú dibye

íuwáaboju bóhówajtsóné úúbállehíjcyámee, tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjyúvahíjcyámee, ditye íhjyuváné melléébojúvú pátyétsohíjcyámee, éhdume múu ímíñeúvú meenú cahcújtso múnáake tene ɨpɨ́ɨáboki. 27 Aane tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri iíhjyuváné píívyetéhajchíí óvíi míítyétsiye ihjyúváhi. Téhdure iímílléhajchíí tsijpi piivyété iíhjyuváne. Árónáa ihdyu tsá múu tsané tujkéveri íhjyúvatúne. Tsáápiitsádí múu ihjyúvá lléeboobe ipájtyétsoki. 28 Áánetu dibye íjcyátúhajchíí tsá múu ámuha mepíhcyáávéné pañe tééjuri íhjyúvatúne. Iiye múu iíjcyácooca Píívyéébemáyé tééjuri ihjyúváhi. 29 Áhdure dibye íuwáaboju tsaatédívú bóhówajtsómé múu tsáné dobéévé pañe míítyétsíuba, 3-meváuba, úwaabó tsijtye illéébúcunúki. 30 Árónáa tsáijyu múúne Píívyéébe lléébúcunúmedívú téhdure íuwáaboju bóhówájtsóhajchíí ovíi tujkénú úwáaboobe ɨ́hveté diityéréjuco iúwáaboki. 31 Ehdu múu Píívyéébe íuwáaboju ámúhadívú bóhówajtsóné tsáápiitsádí ímíñeúvú úwaabó tsijtye illéébóne dííbyedívú icyátsɨ́pááveki. 32 Dííbyé uwáaboju múu imyéénune píívyetémé ímíñeúvú meenúhi. 33 Tsá dibye ímílletú múhdurá dííbyé uwáaboju medárɨɨvéne.

Imílleebe tsaímíyé pámeere metúkévétsójcatsíñe. 34 Aane ihdyu óvíi ámuha mepíhcyáávécooca Píívyéébé taúhbaju néhdu walléémú ɨ́miááméré iíjcyáne cúúvéhulléré uwáábó lleebúcunúhi. Tsá ehdu nétsɨhjɨ́vú ditye íhjyúváityuróne. 35 Tsane idíllone iímílléhajchíí óvíi ihjyáhañévúré dillómé ájyúmuke. Tsá tene ímityú Píívyéébé pihcyáávé pañe walle íhjyúváiyóne.

36 ¿Mityá tsá ehdu tene néétune? Cáhawáá méɨjtsúcunuj, tsáhái muurá ámuha pahdu dibye íuwáaboju méhdivu bóhówátsohíjcyáné mewáájácutúne. 37 Aane cáhawáá óvíi tsaate dibye íuwáaboju diityédívú bóhówátsohíjcyámé pañe dííbyé Apíichó íjcyáhajchíí waajácú dííbyé taúhbaju néhdújuco o néhijcyáne. 38 Áánetu tehdújuco néérone ditye múhdurá ɨ́jtsúcunúhajchíí muhdú idyé méméénuúhi.

39 Ehdu teéne, ámuúha táñahbémuj. Ahdícyane óvíi ámuha méúwáábohíjcyá Píívyéébe íuwáaboju méhdivu bóhówajtsóne. Tsá múu tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjyúvánetu diityéké bóíjcyutúne. 40 ɨ́miááméré múu iíjcyáne panéváré ímíñeúvú meenúhi.

Críjto dsɨ́ jɨ́veebe bóhiɨ́ne

15 1 Ámuúha táñahbémuj, cáhawáá méɨtsáávé muhdúhjáa pajtyéteju ámúhakye o úwaabóné ámuha mecáhcujtsóne. Aane muurá ímí ámuha méúraavyéhi. 2 Aame tsúúca ámuha mépájtyeté ɨ́miááné ámuha mecáhcújtsóhajchííjyu. Áánetu ámuha ímí mecáhcújtsótúhajchíí íllure ámuha mébáñúméiíhi.

3 Muuráhjáa Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco méimítyú iwáágóo Críjto dsɨ́ jɨ́vénetu íjcyáné uwáaboju oke ditye úwaabódújuco ámúhakye o úwáábohíjcyáne. 4 Muuráhjáa tene néhdújuco dsɨ́ jɨ́véébeke ditye cúúuube pápihchúúj coojɨ́vatu bóhiɨ́ne. 5 Aane íñe ó úwáábohíjcyá muhdúhjáa Péédoródívú ibóhówáávéné boone tsijtye ímamyémudívú dibye bóhówaavéne. 6 Ááné boonétúhjáa muurá bóhówááveebe ihñéjté 500-mevá ehnííñevu íjcyámedívu. Áámedítyúu tsúúca tsaatétsáhjɨ́ dsɨ́ jɨ́vénetu muurá ijcyáméi mítyame. 7 Áhduréhjáa muurá bóhówááveebe Jacóóbodívu. Ááné boonétúhjáa bóhówááveebe pámehdívúréjuco.

8 Ááné boonécóbaúvutúu téhdure óhdivu dibye bóhówaavéné ó ɨjtsúcunú éhne múúne walle ɨtsɨ̈ɨ́mávàíyotsɨ̈hjɨ̈ pájtyelle tsɨ̈ɨ́mavádu. 9 Áánéllii tsá o ɨ́jtsúcunúmeítyuró dííbyedítyú íjcyáné uwááboju úwáábomété péhíjcyáméejpi o íjcyane. Muurá ɨ́mɨ́ááné tsá o íjcyáítyuró ténejcú uwááboobe cahcújtso múnáakée o ɨ́cúbáhrahíjcyánélliíhye. 10 Árónáacáhjáa ihdyu Píívyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyaabe óhdi ɨ́ɨ́dáátsóvéne oke ímíbajchóhi. Aabe ihdyu óvíi tehdújuco o íjcyane dííbyé icyánéjcú uwááboóbe. Áánéllii muurá ɨ́mɨ́ááné tsijtye uwáábojté ehnííñevu ó méénuhíjcyá tééné wákimyéi. Tsá idyé oóre. Dííbyere ihdyu Píívyéébe méénuhíjcyá tajtyééveri. 11 Árónáa tsá muhdú tene néétu tsaate éhnííñevu tééné wákimyéí méénune. Aane ihdyu ímí tehdújuco ámúhakye muha meúwáábohíjcyáné ámuha mecáhcujtsóne.

Dsɨ̈ jɨvémé bóhɨɨíñe

12 Muuráhjáa Críjto dsɨ̈ jɨ́veebe bóhɨɨne muha meúwáábohíjcyáné ámuha mécáhcujtsóhi. Árónáa ¿ɨ́veekí tsaate ámúhadítyú nehíjcyá dsɨ̈ jɨvémé bóhɨ́ júcóóityúne? 13 Muuráhjáa ɨ́mɨ́ááné tehdu tene nééca Críjto dsɨ̈ jɨ́veebe tsáhájuco bóhɨ́ɨ́ityuróne. 14-15 Aaca muurá ténejcú uwáábojte muha méíjcyáiyá állíu múnaa dibyée bóhɨɨtúnéré muha meúúbállehíjcyánélliíhye. Aaca téhdure tééné uwááboju mecáhcujtsóné tsá ɨ́ɨ́netu meke pɨ́ɨ́ábóityuróne. 16 Muuráhjáa tehdu tene nééca Críjtoke ditye cúúuube tsá bóhɨ́ júcóóityuróne. 17 Aacáa muurá íjcyáiyóné máhallúrí méimítyuháñe. 18 Aamée dííbyeke ímí mecáhcújtsorómé medsɨ̈ jɨvémé ávyétá wágoóóveréjuco meméénúiyóne. 19 Muurá dííbyeke mecáhcujtsóné apááñéré ííñújɨ̈ hallúrí meíjcyánetu meke pɨ́ɨ́áboca tsíjtyéhjɨ̈ ehnííñevu ávyétá ɨdáátsó méíjcyáiyáhi.

20 Árónáacáa ɨ́mɨ́ááné Críjto ɨdsɨ̈ jɨ́vétsihdyu bohɨ́ɨ́ medsɨ̈ jɨvémé mebóhɨɨíñé mééma déjucóónuúbe. 21-22 Muuráhjáa tsáápiiye Adáá ímityúné méénúné déjúcotu médsɨ̈ jɨ́vehíjcyáhi. Ahdúu ɨ́ɨ́vane tsáápiiye Críjto ɨ́mɨ́ábé íjcyaabe méénúnej tééveri medsɨ̈ jɨvémé mébóhɨ́hi. 23 Árónáa tsá ihdícyáijyu mebóhɨ́ɨ́ityúne. Dibyéi tsiiñe tsáácooca mébóhɨ́ɨ́ dííbyeéjté meíjcyame. 24-25 Áijyu pámé avyéjuubéré íjcyaá dííbyeke múnáátsohíjcyámeke ityáhjáné hajchóta. Ááné boone páneere Cááni Píívyéébé hójtsɨ̈ pañévú ɨ́hvéjtsóiibye dííbyeréjuco páné avyéjuube iíjcyaki. Téijyu páneere nɨjkévaáhi. 26 Dsɨjɨ́vé meke múnáátsohíjcyáné tsáhájuco íjcyáityúne. 27 Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe picyóó Críjtoke páné avyéjuubéré dibye iíjcyaki. Ehdu muurá nééne dííbyé waajácúháámɨtu. Tsá tene néétu Cááni dííbyé túkevéjtsójú pañe íjcyane. 28 Muurá ícyooca páneere Críjtó túkevéjtsójú pañe íjcyároobe téijyu íjcyaá Cááni Píívyéébé túkevéjtsójú pañéréjuco. Muurá Píívyéébe ávyeta páné avyéjuubéré ímichi dííbye tájpí páneere íjcyaábe. Áánéllii téijyu páneere dííbyé túkevéjtsójú pañéréjuco íjcyaíñe.

29 Áánetu ijcyáné tsane. Ehdu idyé medsɨ̈ jɨvémé mebóhɨ́ júcóóityúné néhijcyámé ¿ɨ́veekí tsójtsómeíhijcyá imúnaa dsɨ̈ jɨ́véme mémeri ‘ditye ipájtyetéki’ néémere muhdú idyé medsɨ̈ jɨvémé mebóhɨ́ júcóóityúnáa ɨ́ɨ́netú diityéké tene ɨpɨ́ɨ́áboki? 30 Aane idyé ehdu tétsɨ́hjɨ̈ daíhañéréjuco medsɨ̈ jɨ́véíñáa ¿íñe muha úwáábomété mépehíjcyá tsáijyu tsaate múúhakye tééné hallútú dsɨ̈ jɨ́vétsóhajchíí muha mepájtyetékijɨ́ɨ́vari? 31-32 Áánélliihyéhacáa bañúháñé tééné hallútú Éépetsó cóómi múnaa ápichó éhne múúne meke dóóné iyámédú néémema ó táhjácatsíhijcyáhi. Aanéjɨ́ɨ́va,

ané metsu ɨmiááné tehdu tene néhajchíí meíjcyáné hajchótá mewáñehjɨvaténé pañe panéváré meóóvehíjcya tétsɨhjɨ daíhañéréjuco medsɨ jɨvéíñélliíhye. Árónáa muurá ɨmiááné medsɨ jivémé mebóhɨine o úwáábohíjcyáné hallútú oke ditye dsɨ jɨvétsóllehíjcyároobe ó ícyahíjcyáhi. Áróneri íllure ó ímíjyúúvehíjcyá eene ámuha Jetsocríjtoke meúráávyéneri o ímijyúdu.

33 Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ɨtsámeíhíjcyámedívu. Ámúhakye mújtátsodímyé ímí ámuha meíjcyáíyómeke. Muurá tsaate néehií: “Átéréejtédívú menáhbevámé íllure meke mújtatsóhi.” 34 Ahdu ámuha meíjcyáíyónéllii ímíñeúvú méuráávyé ɨmiááju. Óvíjyacóóné íimítyunéjcu. Muurá ijcyáméubá tsaate ámúhadítyú Píívyéébeke wáájácutúme. Ehdu ámúhakye o néé núcójpɨtsóróné pañe ámuha téénetu mewájácúúveki.

Muhdú dsɨ jivémé bóhɨiíñe

35 Árónáacáubá tsaate ámúhadítyú neéhi: ¿Aca íhya muhdɨ́ɨváj píhjɨmá medsɨ jɨvétsihdyu mébóhɨɨhi? 36 ¿Aca muhdú ámuha méijtsúcunúhi? Íllu muurá teéne: Muurá tsíeméné pañévau mebájtsou tsíhdyuréjuco icyápáyóóvétsihdyu ííñeu botsíi páneevé úmehéréjuco. 37 Tsá muurá apáhajchíí teeu mebájtsónemáyé pahéjuco íjcyáítyuróne. Tsáijyu muurá tríígó pañéváuma tsíñéhjɨ pañévahúúné mebájtsócooca tsáhái téúhjɨtu ipáhé bóhówáávetúne. 38 Píívyéébere ihdyu iímillédú píívyetsóné tsaímíyé keemévé ɨ́ɨnéhé neeváúhjáa íjcyahéjuco. 39 Tsá muurá panéváré tsahdúré néétune. Muurá úmehééné tsíhdyure. Áánetu mee mɨamúnaa tsíhdyure. Áhdure iyámé tsá tsahdúré néétune. Muurá baari úlléné iyámé tsíhdyure. Wahpéjté tsíhdyure. Amómé tsíhdyure. 40 Téhdure caame íévéhóówari íjcyanéhjɨ, ííñújiri íjcyánéhjɨ, tsihdyúre. 41 Muurá cóójɨejpi núhba ájchú péjcóéjpima mɨɨ́curu ájchúné tsihdyúre. Áhdure mɨɨ́cúruj péété tsá tsahdúré néétune.

42-43 Ahdu muurá idyé tsíhdyuréjuco meíjcyane medsɨ jɨvétsihdyu mebóhɨíme. Muurá medsɨ jɨvémeke ditye cúúume mechájááverómé tsiiñe mebóhɨ́ɨcooca tsíhdyuréjuco néjpiima meíjcyame tsáhájuco múijyú muhdú meíjcyájúcóóityúne. Muurá íñe ícyooca meíjcyánej pi átéréenére. 44 Aane muurá ííñújiri meíjcyánéj piima meíjcyame téhdure méíjcyaá tsíhdyuréjuco néénej pi múijyú medsɨ jivéjúcóóityúnéj piíma.

45 Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé: “Tujkénúejpíi Adáake Píívyéébe iípívyétsóóbé pañévú picyóó mɨamúnaa dibye íjcyáíñe bóhi.” Áábé boonétúu Críjto bóhówááveebe ihdyu meke ajcú múijyú muhdú meíjcyájúcóóityúne bóhiɨvu. 46 Árónáa tujkénúi méijcyá íñe ícyooca meíjcyánéj piíma. Ááné boonétú botsíi méíjcyaá tsíhdyuréjuco néjpi múijyu medsɨ jivéjúcóóityúnéj piíma. 47-48 Muuráhjáa tujkénú Píívyéébe meenú ííñúbatu Ádáake ííñújɨejpi íjcyáábeke. Áánéllii tééjɨ hallúrí meíjcyame méjpíháñema mee dibyée ípívyéjtsoobédújuco. Áánetúhjáa ihdyu Ávyéjuube Críjto tsáá níjkyéjɨtu. Áánéllii dííbyema meíjcyácooca tsíhdyuréjuco meíjcyaíñé dibye íjcyadújuco.

49 Muuráhjáa Píívyéébe ííñúbatu méénuube íjpííma íjcyadújuco mee méjpíímaá. Áhdure idyé níjkyéjɨri íjcyaabe Críjtodúréjuco meíjcyaíñé dííbyema meíjcyácoóca.

50 Ámuúha táñahbémuj, muurá íñe ícyooca meíjcyánéj piiháñema tsá meíjcyáityú Píívyéébé avyéjuri. Muurá íñe dsɨ jɨvéíñéj piiháñé tsá

múhdutú dsɨ́ jɨ́vetúné íjcyáítyuróne. 51 Cáhawáá ámúhakye o úúbálle múha
mewáájácutúne. Tsá muurá pámeere mɨ́amúnaa dsɨ́ jɨ́véityúne. Muurá
dsɨ́ jɨ́vétúméj piiháñé cápáyóóveé tsíhdyuréjuco néénéj piiháñevu. 52 Muurá
ávyeta ɨ́ɨcúíwuúré tsáneere metámihjyácóné hallúrí méjpííhañe cápáyóóveé
páneere tsíhdyuréjuco iímíbáávye nihñéré rojrócó llíjchúmeícyoóca. Tene
muurá íhjyúvácooca cahcújtso múnaápe dsɨ́ jɨ́vehíjcyámé tsiiñe bóhɨ́ime
tsáhájuco dsɨ́ jɨ́véityúne. Ááné tujkéveri téijyu íjcyame dsɨ́ jɨ́vétúméj piiháñé
tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. 53 Muurá íñe ícyooca medsɨ́ jɨ́vehíjcyanéj
piiháñé téijyu cápáyóóveé dsɨ́ jɨ́véityúnéj piiháñevúréjuco. Áijyu ihdyu
botsíi méíjcyaá Píívyéébé avyéjuri. 54-55 Ehdu muurá íñe medsɨ́ jɨ́vehíjcyánéj
piiháñé tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñé Píívyéébé waajácuháámɨtu íllu tene
nehdújuco: “¿Aanéhaca kiávújucó teene dsɨjɨ́vé meke wáágóóiyóne? Tsúúca
táhjátsámeíñé tsáhájuco íjcyatúne.” Ehdu Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé.
56 Muurá ímityúmé meíjcyáné déjúcotu médsɨ́ jɨ́vehíjcyáhi. Aanée méhdivu
Píívyéébé taúhbaju bohówajtsó ímityúmé meíjcyane. 57 Árónáacáa ihdyu
tehdújuco Píívyéébe méhdi ɨ́ɨ́ dáátsóvéne Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri
ímityúné mééma táhjane mewágóóóvétuki.

58 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, méɨ́ hvéjtsodí Píívyéébé icyánéjcú ámuha
meúraavyéne. Óóchévetúméré méméénuhíjcyá Máavyéjuube Jetsocríjtó
wákimyéi. Muurá méwaajácú dííbyé wákimyéí meméénume mebáñúmeíityúne.

Cahcújtso múnáá wáábyuta dsɨ́idsɨ píhcyúmeíñe

16 1 Áánetu dsɨ́ ɨ́dsike cahcújtso múnáállii ámuha mepíhcyuhíjcyáné múu
ímíñeúvú meenú ɨ́inée Garáátsiá iiñújiri íjcyáné cahcújtso múnáake o
néhduú. 2 Ténevá tsemáánádú múu wáyeéévejcóójɨ́ idyóbéévécooca ámúhá
wákimyéí hallúvú ámuha meújcúnetu tsánéhwu dówacárohíjcyá ámúhadívú
o úújetécooca botsíi ámuha mepíhcyútuki. 3 Aane o úújetécooca tsaatéké
ámuha metújkevééllémeke méwálloó Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáa
éllevu ámuha mewállóóné waajácúhaamɨ́nema ditye teene itsájtyeki.
4 Ááméma téhdure muhdú o néhajchíí ó peéhi.

Muhdú ipyéeiñe Páávoro ɨ́ jtsámeíñe

5 Árónáa ihdyu tujkénúi ó peé Matsedóóníá iiñújɨvu. Átsihdyu botsíi
ámúhakye ó aahɨ́véteéhi. 6 Aabe tsáijyu múúne ámúhama úúníjyá hajchótá ó
ijcyá tsúcájáhreé. Átsihdyu óvíi kiávú o péébeke ámuha oke mépɨ́aabóhi. 7 Tsá o
ímílletú ámúhakye ɨ́ɨ́cúiye o ááhɨ́veíñúne. Ó imíllé tsuucájááneúvúi ámúhama
o íjcyane Píívyéébe ímílléhajchííjyu. 8-9 Aabe íchihvúré Éépetsóvú Pejtecojtéé
wañéhjɨ́ ó pájtyeé tééné pañe íchíi múnáake o úwááboki. Tsáijyu múúne tsaate
diityédítyú o úwaabóné cáhcujtsó tsijtye oke tééné hallútú tsárílléróná aáca.

10 Áánetu Timotéó íñe o íjcyadu Píívyéébé wákimyéí méénuhíjcyaabe
ámúhadívú úújetéhajchíí ímíñeúvú méwaatsúcúpéjtsoco dibye ímí
ɨ́ɨ́ jtsúcunúki. 11 Áábeke ihdyu métsɨ́iménéélledíñe. Ímíñeúvú dííbyeke
mépɨ́ ááboco elle iúlléjéne oke dibye iúújévaki. Muurá dííbyeke ó ɨ́tsohíjcyá
tsijtye ménahbémuma oke ditye iúújévaki.

12 Téhdurée ménahbe Apóóroke ó neerá dibye ámúhakye iááhɨ́veté
tsijtye menáhbémuma. Árónáa tsá dibye péétune. Óvíi múijyú iímíllécooca
ámúhakye aahɨ́vetéébe.

Páávoro pítyajcóne

13 Ahdícyane ímíñeúvú Píívyéébeke méuráávyé ténejcútú ámuha ɨhtsutúmé
meíjcyame ímítyunévú metáhjátsámeítyuki. 14 Múu ɨiná imyéénune ímíñeúvú
meenú pamévakéré iwájyúnema.
15 Ámuúha táñahbémuj, muurá ámuha méwaajácú Ejtéépanáké éhnée
Acááyá iiñújɨ múnáadítyú ihyájkímuma tujkénú Píívyéébé icyánejcúvú
pájtyéébeke. Aabe muurá diitye ihyájkímuma ímí pɨ́ ááboíjcyá téhulle
íjcyame ménahbémuke. 16 Áámeke múu avyéjuulléhi. Áhdure tsijtye Píívyéébé
wákimyéí méénuhíjcyámeke múu avyéjuulléhi.
17 Muuráhjáa diibye Ejtéépanaa, Potonáátoo, Acáicoo, éhdume tsaímíyé
oke pɨ́aabó íílle ámuha meíjcyaca oke mepɨ́ ááboíyónetu. 18 Aame oke
tsápɨ́tsohíjcyá ámúhakyée itsápɨjtsódu. Aane ímí ó ɨjtsúcunú tehdújuco.
Tehdu néémeke múu avyéjuulléhi.
19 Áhdure ámúhakye ó úúballé Ááatsiá iiñújɨri íjcyáné cahcújtso múnaa
ámúhakye dúúruváne. Téhdure Akííramútsí Piritsíírama ámúhakye
duurúváhi. Áhdure diityétsi jávú píhcyáávehíjcyámé ámúhakye duurúváhi.
20 Pámeere íchíi múnaa ménahbémú ámúhakye duurúváhi. Téhdure tsaméére
méduurúvajcátsi.
21 Aane íñe ámúhakye o pítyajcóné páñetu oo Páávoro ó caatúnúhi.
22 Aabe o néé Ávyéjuube Jetsocríjtoke wájyútúmé hallúrí tsúúca ímityúné
íjcyane. Aabe ihdyu óvi tsájucóó Máavyéjuúbe.
23-24 Muurá mítyane ámúhakye ó wajyú dííbyeéjté ámuha meíjcyámeke.
Ahdícyane ihdyu óvíi dííbyeréjuco ámúhakye pɨ́aabóne. Áyu tehdújuco.

2 CORÍÍTIO

Hállúvúeháámɨ̌ Coríítori íjcyáme éllevu Páávoro cáátúnuháámɨ

Duurúvaju

1 [1]Oo Páávoro o íjcyáábekée oke Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítyú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aane íñe ícyooca muhtsi íhyaamɨ mécaatúnú ménahbe Timotéoma elle Coríítori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Téhdure pámeere Acááyá iiñújɨri íjcyáné cahcújtso múnáá wáábyuta téhaámɨ. [2]Ahdícyane óvíi Píívyéébe Ílli Jetsocríjtoma ámúhakye pɨ̌aabó ɨ̌búwajɨ́ɨ́ ámuha meíjcyaki.

Páávoro ɨ̌cúbáhrámeíñe

[3]Áánéllii metsu Máavyéjuube Jetsocríjtój Caani Píívyéébeke medúúrúvaki. Muurá meke ɨ́ɨ̌daatsólléne íjcyaabe paíjyuváré meke bóhɨ́ɨ̌tsohíjcyáhi. [4]Muurá meɨ̌cúbáhrámeíñetu meke ibóhɨ́ɨ̌jtsóne pɨ̌ɨ́ábohíjcyaabe téhdure tsíjtyeke mepɨ̌ɨ́ábo muhdú meke dibye pɨ̌aabódu. [5]Ehdu Críjtoéjté meíjcyame dibyée ɨ̌cúbáhrámeíhijcyádújuco meɨ̌cúbáhrámeíhijcyáne. Ááméke dííbyej tééveri Píívyéébe meke ímíjyuuvu ácuhíjcyáhi. [6]Muurá muhtsi meɨ̌cúbáhrámeíyómútsikye ímíjyuuvu ácuhíjcyaabe téhdure ámúhakye muhtsi meúwáábóneri mebóhɨ́jtsómé tehdɨ́ɨ̌váné ɨ̌cúbáhraméí ámuha maáábúcúne mepájtyetéki. [7]Muurá muhtsi méwaajácú ámuha ímí Píívyéébeke meúráávyehíjcyáné panéváré ámúhakye pájtyéróné pañe. Muhtsi meɨ̌cúbáhrámeídyú ámuha meɨ̌cúbáhrámeíñéllii téhdure ámúhakye bóhɨ́ɨ̌tsohíjcyaabe múhtsikye ibóhɨ́ɨ̌tsohíjcyádu.

[8]Ámuúha táñahbémuj, ó imíllé ámúhakye o úúballéné muhtsíi Áátsiá iiñújɨri meɨ̌cúbáhrámeíñe. Ávyetáa muhtsi méɨ̌cúbáhrámeí múha áábúcúityuróne. Tsáhájucóo muhtsi meɨ̌jtsúcunútú mepájtyetéiñe. [9]ɨ̌dátsóhrée muhtsi éhne múúne ditye dsɨ̌jɨ́vétsoímyé íjcyadu. Ehdúu múhtsima pajtyéné Píívyéébedívú muhtsi mecátsɨ̌pááve panévatúré ɨ̌htsútuube íjcyaabe dsɨ̌jɨ́vérómeke bóhɨ́ɨ̌tsóóbedívu. [10]Aabée ihdyu múhtsikye pájtyetétsó téijyu muhtsi medsɨ̌jɨ́véíyónetu. Áánéllii dííbyedívú muhtsi mécátsɨ̌páávehíjcyá éhnííñevu íjcyárónéhjɨtu dibye múhtsikye ipájtyetétsoki. [11]Aane óvíi ámuha pɨ́ɨ́ábó métáúmeí dibye éhnííñevu múhtsikye pɨ̌aabóné tsijtye iájtyúmɨ́ne dííbyeke ityéhdújtsoki.

Coríító cóómivúi Páávoro péétune

12 Muurá muhtsi méwaajácú ímí tehdújuco muhtsi meíjcyane mɨ́amúnááj pɨ́ine ímichi ámúhama. Píívyéébere múhtsikye pɨ́ ɨ́ábóneri ímí muhtsi méícyahíjcyáhi. Tsá múhtsiye tehdu meíjcyatúne. Ááneri mítyane muhtsi méimíjyúúhií. 13 Aane íñe ámúhakye muhtsi mecáátúnuhíjcyáné tsá túhú íhjyúvatúne. Cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú téhaamɨ́ jɨ́ meéévénema. 14 Muurá ámuha méwaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáácooca ámuha múhtsidi meímíjyúúveíñé ténejcúvúu ámúhakye muhtsi mewáájácútsónélliíhye. Áhdure ámuha méwaajácú ámúhadi muhtsi meímíjyúúveíñé múhtsí uwáábóo ámuha melléébónélliíhye.

15-16 Aanée ámúhadívú ímí o ɨ́ jtsúcunúnéllii tujkénú ó imíllerá Matsedóóniá iiñújɨvu o péébe ámúhakye o ɨ́áhɨ́veíñúne. Aabée téhullétú o óómiibye ó imíllerá tsiiñe ámúhadítyú o pájtyene Jodéá iiñújɨvu o péébeke ámuha oke mepɨ́ ɨ́ábóki. Árónáacáa tsá tehdu tene néétune. 17 ¿A téénetúu ámuha méɨjtsúcunú pánehjɨ́ dú o pítyácámeíhijcyáne? ¿A ámuha méɨjtsúcunú cahcújtso múnaa íjcyatúmé pánehjɨ́ dú imyéénúityúné íhjyúvahíjcyádú o íhjyúvahíjcyáne? 18 Tsáhaá, muurá Píívyéébe múhtsikye waajácú tehdu muhtsi menéétune. Ááníllii muurá muhtsi menéhdújuco meméénune. 19 Muurá Críjto Píívyéébé Hajchi íjcyaabe tsá múijyú ɨ́ ɨ́ jtsaméí cápáyóóvéityuróne. Muurá muhdú iñéhdújuco dibye méénune. Ááhedítyú íjcyáné uwáábóju íñe muha méúwáábohíjcyá oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, éhdume. 20 Áábej tééveri muurá páneere Píívyéébe mééma meenú muhdúhjáa iñéhdújuco. Ááníllii dííbyeke medúúrúváne météhdútsohíjcyáhi. 21 Téhdure dííbyere Críjtoj tééveri dibye meke ímíbajchómé méijcyá dííbyeéjté ɨ́ htsutúme. 22 Aabe meke ɨ́ ɨ́tsɨ́ ɨ́medi idíllómé pañévú Íapíichó pícyóóneri ɨ́miááné méwaajácú meke iñéhíjcyanévú dibye ájcuíñe.

23 Aabe waajácú ɨ́ ɨ́nélliihyéikyé elle Coríítori ámuha meíjcyámeke o ɨ́áhɨ́vetétúne. ɨ́miáánée ó imíllerá ámúhakye o ɨ́áhɨ́veténe. Árónáacáa tsáhái o péétu ámúhakye uhbádúré o túkévéjtsotéíyónélliíhye. Ááníllii hyée tsáhái ámúhakye o ɨ́áhɨ́vetétú ámúhakye o kímóvéjtsóíyónélliíhye. 24 Árónáa tsá ámúhakye o táúhbáityuró íñe mecáhcújtsónejcúvu. Muurá tsúúca ámuha ténejcu méwaajácújucóóhií.

2 1 Apááñéré ó imíllé ámúhakye o tsápɨ́ jtsóneri o pɨ́aabóné ámuha meímíjyuúki. 2 Muuráhjáa diityédíjyuco ámúhadi o ímíjyúúvéíyómeke o kímóvéjtsoca ¿múhdí ó ímíjyúúvéiyáhi? 3 Ááníllii hyée muurá ámúha éllevu ɨ́ hde o cáátúnúháámɨ́ pañe ámúhakye ó úwaabó ámuha meímíbáávye ellévú o péécooca oke ámuha meímíjyúúvétsóíyótsihvu íllure oke mekímóvéjtsótuki. Muurá ó waajácú oke ámuha meímíjyúúvétsoca tsaméhjɨ́ juco meímíjyúúvéiyóne. 4 Muuráhjáa tujkénú ámúha éllevu o wálloháámɨ́ ó caatúnú múhdurá ámuha meícyahíjcyáné kímóhcó oke pájtyéneri táábere. Árónáacáa tsá ámúhakye o kímóvéjtso o cáátúnutúne. Mítyanée ámúhakye o wájyúnéllii ámúhakye ó caatúnú ámuha meímíbáávyeki.

Ímityúné méénúmedi meɨ́ dáátsovéne

5 Áánetu eene ímityúné imyéénúneri oke kímóvéjtsoobéubá awáá éhnííñevu ámúhakye kímóvejtsóhi. ¿Mityá tsá ámúhakye dibye

kímóvéjtsotúnej? 6 Áábeke téhdunéjuco ámuha téené hallútú meúwaabóne.
7 Íllurúejuco dííbyedi meĭ dáátsóvéne máábajĭĭvé teéne. Ááne mécánaajánú
dibye ĭĭjtsaméí icyátóróóvéne iímíbáávye ávyétá túta vááveréjuco
Píívyéébedítyú dibye imyéénútuki. 8 Áánéllii ámúhakye o néé ámuha tsiiñe
ímí dííbyema menáhbévaki. 9 Ehdúu ámuha meíjcyane o wáájácúne éíjyu
téené uwáábó o cáátúnuháámĭ ámúha éllevu ó wallóó ámúhakye o néene
ámuha mecáhcújtsóhajchíí o wáájácuki. 10 Muurá ímityúné méénúmedi
ámuha meĭ dáátsóvéne teene maábájiivéné ímí ó ijtsúcunúhi. Áánéllii téhdure
táicyánéjcutu ámuha meĭ dáátsóvémedi ó ĭ dáátsóvehíjcyá Críjto méneri.
11 Ehdu mépĭ ááboíjcatsí Naavéné meke imújtátsótuki. Muurá tujkéveebe meke
imújtátsoki.

Tóróóá cóómiyi íjcyaabe Páávoro múhdurá ĭ jtsámeíñe

12 Tóróóavúu muurá o úújetéébé tétsíi múnáake Críjtodítyú íjcyáné
uwááboju o úwáábóca mítyame cáhcújtsóiyá Píívyéébé pĭ ááboríye.
13 Árónáacáa técoomíyí ménahbe Tííto íjcyatúné múhduúvúrá o
ĭ jtsúcunúnéllii o péé diityédítyú Matsedóóniá iiñújivu dííbye néhcovu.

Críjtoma ĭ htsutúmé meíjcyane

14 Árónáa ihdyu Píívyéébeke ó téhdútsohíjcyá Críjtoj tééveri panéváré
metáhjahíjcyáné hallúvu. Muurá mejtééveri íuwáábojuu pahúllevávú
tsújaúcuhíjcyaabe éhne múúne pácúúcuj cúvá pahúllevávú tsújaavédu.
15 Ahdu Críjtoj tééveri meímíbáávyémeke Píívyéébe ímí ĭ jtsúcunúmé
dííbyé uwáábojuu métsújaúcuhíjcyá pámehdívúré pájtyetéímyema
wágóóóvéímyedívu. 16 Ááné uwáábojuu muurá wágóóóveímyé ijtsúcunú éhne
múúne meke dsĭ jĭvétsóiyóné meĭ jtsúcunúdu. Áánetu pájtyetéímyedívú ĭĭné
imíjyaú teene bohĭĭvú diityéké ájcune. Aanéhaca íñe ¿caatyé úwáábóiyá
téené uwáábojuu? 17 Muurá tsá teene muha meúwáábohíjcyatú tsaate
méénuhíjcyádú muha medsĭĭdsívakíye. Áhdure tsá tsíhdyuhjíré muha
meúwáábohíjcyatúne. Muurá tene néhdújuco muha meúwáábohíjcyáné
Píívyéébée múúhakye níwáávéné wákimyéí Jetsocríjtó múúhakye pĭ ááboónej
tééveri dííbyeke muha meĭĭcuvénéjuco.

Béhné pihtyájcoju

3 1 ¿Aanéubá ámuha méijtsúcunú íllure muhtsi memítyájkímyeí ehdu
ámúhakye menéhijcyáne? ¿Áhduréubá ámuha méijtsúcunú tsaate
méénuhíjcyádú uwáábojtétsí muhtsi meíjcyáné waajácúháámivu ámúhakye
muhtsi meúújétsoíñe? ¿Panéubá ámuha méijtsúcunú téeméháámĭ ámúhakye
muhtsi metáúmeíiñe? 2 Áánerá ihdyu ámuháyé teene waajácúháámĭ
tujkévéejte múhtsí uwááboríi tsíhdyuréjuco ámuha mecápáyoovéme.
Áámeke ámúhakye pámeere iĭĭténe waajácú ĭmiááné tehdújuco ámúhakye
muhtsi meúwaabóne. 3 Aame ámuha Críjtóo múúhaj tééveri cáátúnúné
waajácúhaamĭ du. Árónáa ihdyu tsá ámuha mecáátúvatú caatúnújpácyori.
Áhdure tsá ámuha mecáátúvatú éhnéhjáa néwáyuwáácutu cáátúvanédu.
Muurá ihdyu ĭ htsútuube Píívyéébé Apíichóré ámúhá pañévú úcaavéné
ámúhakye ímíjpyetétsómeke tsijtye iĭĭténetu waajácú dííbyeéjté ámuha
meíjcyane, waajácuháámĭ cáátuváné iéévéne iwáájácúiyódu.

4 Ehdu íñe ámúhakye o nééne ɨmiááné tsá álliu íjcyatúne. Muurá
Píívyéébere Críjtoj tééveri múhtsikye pɨ́ábohíjcyánélllii ó waajácú
ɨmiááné tehdújuco o néhijcyáne. 5 Tsá múhtsí waajácúríyé muhtsi
meúwáábohíjcyatúne. Píívyéébere ihdyu múhtsikye túkévéjtsóneri
muhtsi méúwáábohíjcyáhi. 6 Áhdure dííbyere múhtsikye pɨ́ábohíjcyá íñe
muhdú meíjcyaíñé béhné pityájcoju muhtsi tsíjtyeke meúwááboki. Muurá
dííbyé Apíichó mépañe íjcyánej tééveríyé mépájtyetéhi. Tsá ɨ́hdééné
taúhbaju meúráávyéneri mepájtyetétúne. Muurá teene meúráávyerómé
íllure méwágóóóvéiyáhi. Áánetu ihdyu Píívyéébé Apíichó meke ajcú
medsɨ́ jivéjúcóóityúne bóhɨ́ɨvu.
7 Muuráhjáa teene tujkénú Píívyéébe pícyóóné taúhbaju meke
pájtyetétsóityuróné néwáyuwáácutu cáátuváné tamúnaa ijraéémudívú wajtsɨ́
dííbyé ɨ́htsútuma Moitséeúvuj tééveri. Ááné ámɨ́tsaráhcóhjáa dííbyeúvú
húmɨri íjcyánéllii tsá imúnaa ɨ́ɨ́tehíjcyatú dííbyeke. Aanéikyéhjáa chooco
dííbyedítyú áábanúhi. 8-9 Ehdúhjáa muurá meke pájtyetétsóityúróné taúhbaju
tujkénú Píívyéébe pícyoone ɨ́ɨ́né imíjyaú bóhówaavéhi. Aanéjɨ́ɨ́ mityáubá
awáá mepájtyetéíñé uwááboju dííbyé Apíichó mépañétú bóhówájtsoíñej. Ááné
pityájcoju íñe ícyooca mééma dibye méénune muurá meke ímíjpyetétsóhi.
10-11 Áánevu tujkénúu dibye méénúné taúhbaju ímí néérone tsá úújetétúne.
Áánetu íñe ícyooca mepájtyetéíñé pityájcojúu dibye méénune awáá éhnííñevu
meke pɨ́aabóné tsá múijyú nɨ́ jkéváityúne.
12 Aane muha mewáájácúnélllii méúwáábohíjcyá ɨ́ɨ́nerí núhnévetúme.
13 Tsá muha meméénuhíjcyatú éhnéhjáa Moitséeúvú ditye iájtyúmɨ́tu
Píívyéébé ámɨ́tsaráhcó íhyúmɨri íjcyane áábanútúné hajchótá wájyámubávú
wátácámeíhijcyádu. 14 Téijyúhjáa íjcyáné mɨ́amúnaa tsá wáájacúpityúne.
Áhdure ícyooca íjcyáné mɨ́amúnaa teene ɨ́hdééné pityájcoju éévéjúcoorómé
tsá wáájácutúne. Aame ijcyá éhne múúne tsane tsíeménevu maávohjácóné
íjcyadu wáájácúmeítyúme. Muurá ihdyu apááñéré Críjtóo mééma méénune
mecáhcújtsóneri méwaajácúiyáhi. 15 Aane ícyoocápí tsaate téénere
Moitséeúvúu cáátúnuhíjcyanéhjɨ́ré icyáhcújtsóne ɨtsúcunúhijcyá ipájtyetéiñe.
Tsá ditye wáájácúpityú Píívyéébée muhdú mepájtyetéiñe Jetsóoj tééveri
méénune. 16-17 Árome muurá dííbyé icyánejcúvuréjuco pájtyémeke pɨ́ábboobe
Íapíichoj tééveri ditye iwáájácu muhdú ipájtyetéiñe. 18 Muurá Píívyéébeéjté
meíjcyame tsúúca dííbyé icyánéjcú méwaajácúhi. Aame mɨ́ɨ́cumɨ́ dú
menéémedítyú dííbye ímí bóhówaúcunúhijcyámé icyóhbodu méíjcyaá
Críjtodu Íapíichoj tééveri meke dibye ímíjpyetétsóme.

4 1 Aane téénetu íjcyáné uwááboju ɨmiáájú íñe muhtsi méúwáábohíjcyáhi.
Áánetu tsá muhtsi meóóchévéityuró mekée ɨ́ɨ́daatsólléne Píívyéébe
múhtsikye pícyóóné wákimyéityu. 2 Áánéllii muurá páneere núcójpɨ́tsó
nénehjɨ muhtsi meɨ́hvéjtsóne dííbyé uwááboju méúwáábohíjcyá muhdú
tene néhdújuco. Tsá muhtsi tsɨ́ jijtóríyé meúwáábotúne. Aane Píívyéébe
waajácú muhtsi maállityúne. Aane téhdure mɨ́amúnaa waajácúiyáhi.
3 Aane íñe meke pájtyetétsoíñé muhtsi meúwáábohíjcyáné tsá bóhówáávetú
wágóóóvéímyedívu. 4 ɨ́ jɨ́ j caani Naavéné diityéké túhútsohíjcyá ditye
icyáhcújtsótu Píívyéébere íjcyaabe Críjtodítyú íjcyáné uwááboju. 5 Muurá
tsá múhtsidítyú muhtsi meúwáábohíjcyatúne. Muhtsi méúwáábohíjcyá
Jetsocríjtó Máavyéjuube íjcyáábedítyu. Áábeke muhtsi mewájyúnélllii méijcyá

ámúhá ɨicúve múnáajtétsi. 6 Muuráhjáa Píivyéébe néhdújuco peete íjcyane. Áábere muurá íñe ícyooca mépañévú téénedu nééne íuwááboju picyóó téénej tééveri dííbyé ámɨtsaráhcó Jetsocríjtodítyú bóhówaúcunúné mewáájácuki.

Mecáhcujtsóné meke túkévejtsóhi

7 Aane muurá Píivyéébé ámɨtsaráhcó núpájkíihllódú menéérómé pañe tsúúca íjcyánetu ámuha méwaajácú dííbyé ɨhnáhooríyé muhtsi meúwáábohíjcyáne. Tsá múhtsí ɨhnáhoori muhtsi meúwáábohíjcyatúne. 8 Muurá múhtsikye tsíñehjɨ páhduváré dárɨɨvéronévú tsá muhtsi metáhjátsámeítyúne. Tsáijyu múhtsikye ɨhnáhó tene ɨjtsámeíchórónáa tsá muhtsi ɨɨnerí maáábímyeíhíjcyatúne. 9 Tsáijyu muurá múhtsikye ditye méénúrónáa tsá muhtsi meɨhvétsohíjcyatú tééné uwááboju. Ehdu múhtsidi ditye ɨcúbáhrárómútsikye Píivyéébe pɨáábohíjcyáhi. 10-11 Muurá paíjyuva kiávú muhtsi mepéhullévú múhtsikye dsɨjɨvétsohíjcyarómé Jetsóokée imyéénudu. Ehdu muhtsi dsɨjɨvetu mépátyetéhijcyá dííbyeke muhtsi meɨɨcúvéné wákimyéí meméénúné déjúcotu Jetsóó múhtsikye panévatúré téhmene iwáájácúmeíki. 12 Ávyeta múu dsɨjɨvénetu muhtsi méúwáábohíjcyá teene ámuha mecáhcújtsóne múijyú medsɨjɨvéjúcóóítyúne bóhɨ ámuha meújcuki.

13 Muurá Píivyéébé waajácúháámɨtu nééneé: “O cáhcújtsónetu íñe ó ihjyúvahíjcyáhi.” Ahdu idyé muhtsi mecáhcújtsónéllii íñe ámúhakye ménehíjcyá ɨɨnerí núhnévétumútsí ɨmɨááné panévatu Píivyéébe meke pɨaabóné muhtsi mewáájácúnélliíhye. 14 Muurá muhtsi méwaajácú muhdúhjáa Ávyéjuube Jetsóoke ibóhɨɨtsódú medsɨjɨvémeke ibóhɨɨtsóne dibye meke tsájtyeíñé íúniúvu. 15 Aane muhtsi mewáájácúnéllii méɨcúbáhrámeíhijcyá ímí ámuha Píivyéébeke mecáhcújtso mítyame meíjcyame dííbyeke metéhdújtso dibye meke pɨáábohíjcyáné hallúvu.

16 Áánéllii tsá múijyú meɨhtsunúítyuró tééné wákimyéí meméénúnetu. Muurá ɨdátsó menéérome Píivyéébeke meúráávyénéjcutu ɨhtsutúmé meíjcyámeke téjcoojɨvádú meke pɨáábohíjcyaábe. 17-18 Aane íñe ícyooca páhduváré nénéhjɨri meɨcúbáhrámeíhíjcyaróné tsá múhajchótá íjcyáityúne. Áánetu ihdyu ténéhjɨri meɨcúbáhrámeíyómé nihñévúré Píivyéébema meíjcyame tsá múijyú muhdú meíjcyáityúne. Áánéllii meere tsaímíyé meíjcyáíyóneri tsá meíjyácunúítyuróne. Apááñeríyé méijyácunúiyá múijyú nɨjkéváityúné Píivyéébé avyéjuvu meúújetéíyóneri.

5 1 Muurá méwaajácú méjpi jahdu néjpiima múhajchótá meíjcyáityúne. Aane wágóóvéné boone ihdyu Píivyéébe mééma tsíhdyuréjuco méénúnéj piima méíjcyaá níjkyéjɨri múijyú muhdú íjcyáityúme. 2 Ááneri íñe métsúúrámeíhijcyá téénéj piivu mepájtyéíyóneri ɨdátsó meɨcúbáhrámeíhíjcyánetu mewáyéééveki. 3 Muurá téhulle tsá méjpíima íjcyatúmé meíjcyáityúne. 4 Múhdutúiyó íñe ícyooca meíjcyánej píiyé cápáyovéné múijyú medsɨjɨvéjúcóóítyúnéj piívu. Tsáháítyuro ihdyu medsɨjɨvécooca múhajchótá méjpíima íjcyatúmé meíjcyáityuróne. 5 Árónáa ihdyu Píivyéébere méénudújuco méjpíihañe tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Aanée mewáájácu mépañévú pícyoobe Íapíícho.

6 Aane ehdu méúmɨwa íjcyane tsúúca méwaajácúhi. Árónáa íñe ícyooca meíjcyánéj piimáyéi meíjcyáné hajchótá tsáhái Ávyéjuube Jetsóó úníuri

meíjcyatúne. 7 Aane ɨmiááné iñéhdújuco Píivyéébe méema méénune muurá maájtyúmɨturóné mécáhcujtsóhi. 8-9 Aame medsɨ jɨvétúné hajchótá métsúúrámeíhijcyá muhdú dibye ímillédú meíjcyáíyóneri medsɨ jɨvécooca tsaímíyé dííbyema meíjcyaki. Áánéllii tsá meíllityéityú dsɨjɨveri. Aame ihdyu médsɨ jɨvéjúcóóiyá Ávyéjuube Jetsóomáyéjuco meíjcyaki. 10 Muurá dííbyedívú pámeere mɨamúnaa mépíhcyááveé dibye meke idíllo muhdúhjáa medsɨ jɨvétúné hajchótá ííñújɨri meícyahíjcyáne. Áijyu meke áhdóiibye muhdúhjáa meícyahíjcyáne. ɨmiáámée ícyahíjcyámé tééne áhdó ɨíné imíjyaú ijcyáhi. Áánetúu ímityúné méénuhíjcyámé tééne áhdó ɨcúbáhráméiíhi.

Píivyéébema ímí meíjcyane

11 Áánéllii muhtsi Píivyéébeke maávyejúúllédú íjcyamútsí méimíllé tsijtye cáhcujtsóné dííbyeke. Aane waajácuube ɨmiááné tehdu muhtsi meméénuhíjcyáne. Áhdure cáhawáá óvíi ámuha méwaajácúhi. 12 Ehdu ámúhakye muhtsi menééneri tsá memítyájkímyeítyúne. Íllure ámúhadívú muhtsi mébóhówátsohíjcyá múhtsidi ámuha meímíjyúúveki, teene ámuha mewáájácúne eene ɨíɨɨ búuri icyáhcújtsóturóné mɨamúnaa ɨíɨɨtérokíyé iúwáábóneri mítyákímyeíhíjcyámedívú téhdure ámuha mebóhówájtsoki. 13 Ehdu íñe ámúhakye muhtsi menééne méijtsúcunúdí muhtsi meméívatémútsí meíhjyúvahíjcyáne. Ehdu muhtsi meúwáábónej tééveri éhnííñevu Píivyéébeke máávyéjujtsó ámúhakye tene ɨpɨ ááboki. 14-15 Muuráhjáa Críjto pámeekéré meke iwájyúne ɨdsɨ jɨvétsihdyu bóhɨine mewáájácúne dííbyedívú méɨ hvéjtsámeí dibye meke ityúkévéjtso meímillédú meíjcyájúcóótuki. Aame dííbyeke mecáhcujtsómé medsɨ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨima meíjcyame ímítyúnehjɨvú dsɨ jɨvemédú méijcyáhi. 16 Aame tsá meíjyácunúítyuró tsaate muhdú íjcyáneri eene cáhcújtsotúmé ténehjɨré ɨítehíjcyádu. Ehdúikyée Críjtoke o cáhcújtsótúné ɨhde táɨ jtsaméí néébe dííbyeke ó ɨtsúcunúhijcyá ihdícyaabédúre. Árónáa ícyooca tsáhájuco tehdu o ɨ jtsúcunújúcootúne. 17 Muurá íñe tsúúca dííbyeéjté meíjcyame ɨ hdée múhdurá meícyahíjcyánetu tsíhdyuréjuco mecápááyóóvémedítyú ɨmiáájuréjuco bóhówaúcunúhijcyáne.

18 Ehdúu muurá Píivyéébere meke ímíbáávyetsó Críjtoj tééveri tsaímíyé dííbyema meíjcyaki. Áámekée meke níwááveebe tsíjtyeke meúwaabómé téhdure iímíbáávyeki. 19 Muuráhjáa Críjtoj tééveri Píivyéébe méimítyú ímíbajchó ímí dííbyema meíjcyaki. Aabée múhtsikye níwaavé tééné uwáábovu. 20 Aamútsí íñe Críjto mémeri dííbyé uwáábójuma muhtsi méúllehíjcyá múhtsij tééveri ámúhama dibye iíhjyúvaki. Aane dííbyere Críjto mémeri ámúhakye muhtsi menéé ámuha meímíbáávyéne ímí Píivyéébema meíjcyaki. 21 Muuráhjáa Críjto ávyétá ɨmiáábé íjcyaabe múijyú ímityúné méénútúróóbeke Píivyéébe ímítyúúbedi dilló méimítyú déjúcotu dííbyeéjté meíjcyámeke ɨmiáámedíyéjuco idílloki.

6 1 Áánéllii íñe muhtsi dííbyé wákimyéí meméénuhíjcyamútsí ámúhakye menéé ámuha mebáñúmeítyu dííbyé piááboju méema íjcyane ámuha mewáájacújucóóme. 2 Muurá dííbyé waajácúháámɨtu nééneé:

> Mɨamúnáakée o pájtyetétsóíñeri o íjyácunúnáa piáábó oke ámuha metáúmeíñéllii ámúhakye ó pɨaabóhi.

Ehdu néénetu méwaajácú ícyooca tsúúca mepájtyetéiñe méema íjcyane.

3 Áánéllii muurá íñe muhtsi dííbyé wákimyéí meméénuhíjcyamútsí météhmémeíhijcyá múhdurá muhtsi medárɨɨvémeíñeri tsíjtyeke

metútávájtsótuki. 4 Muhtsi méimíllehíjcyá Píívyéébé ɨicúve múnáajtétsí muhtsi meíjcyamútsí ɨmiáámútsíyé meíjcyane. Muurá muhtsi ɨiná néétumútsí máaabúcuhíjcyá panévaríyé meɨcúbáhrámeíyonéhjɨ. 5 Muurá tsáijyu muhtsi cuwáháñeri, ájyáháñeri, méɨcúbáhrámeíhijcyá 'wayée' néétune mewákímyeícyoóca. Áámútsikye tsáijyu múhtsikye ɨɨcúbáhráne iwátsíhcyúmútsikye cuvéhoojánuhíjcyáme. 6-7 Áronéhjɨ muhtsi máaabúcuhíjcyá Jetsocríjtodítyú íjcyáné uwááboju muhtsi mewáájácúnej téeveri Píívyéébe ímillédú muhtsi meícyahíjcyánélliíhye. Aamútsí tsíjtyeke muhtsi mépɨ áábohíjcyá dííbyé Apíichó múhtsí pañe íjcyánej téeveri. Ehdu muhtsi dííbyé wákimyéí meméénumútsí dííbyé ɨhnáhoori méícyahíjcyá tsaímíye. Áánéllii tsáijyu tsaate múhtsí hallúvú ímityúné íhjyúvaróné tsá pánéévehíjcyatúne. 8 Árónáa ihdyu tsaate múhtsikye ímí ɨɨ jtsúcunúne duurúvahíjcyáhi. Áánetu tsijtye múhtsidi úúhɨvatémé nehíjcyá állíu múnáajtétsí muhtsi meíjcyane. 9 Ááne múhtsikye wáájácurómé tsá múhtsidi ɨɨcúvehíjcyatúne. Muurá tsáijyu ávyétá ihnáhó múhtsidi ditye ɨcúbáhráromútsí tsá muhtsi medsɨ jɨvehíjcyatúne. Áróné pañe muhtsi méícyahíjcyá ɨ dátsó múhtsikye ditye dsɨ jɨvétsóllehíjcyáromútsi. 10 ɨ dátsó muhtsi meíjcyáromútsí mítyámeke mépɨ áábohíjcyá Píívyéébé avyéjúejte ditye iíjcya ɨ htsutúme. Ááneri muhtsi méimíjyuhíjcyá ɨɨnéúbamá íjcyátúromútsí tsáijyu kímóhcó múhtsikye tene pájtyérónáaáca.

11 Ámuúha Corííto múnaa múhtsí nahbémuj, ámúhakye muhtsi mewájyúne méúúballé muhdú muhtsi meíjcyane tóónútumútsi. 12 Tsáháturo múhtsí icyánéjcutu ímityúné ámúhadítyú muhtsi meɨ jtsámeítyuró tsáijyu múúne ámúhá icyánéjcutu múhdurá ámuha múhtsikye meɨ jtsúcunúrónáaáca. 13 Árónáa ihdyu ámúhakye muhtsi mewájyúne méúwáábohíjcyá éhne múúne ɨɨtsɨɨmeke cááni iwájyúne úwaabódú ámuha téhdure múhtsikye mewájyuki.

Píívyéébe jádú menéémeé

14 Aane tsá menáhbéváityuró cahcújtso múnaa íjcyátúmema tsahdúré diityémá méɨ jtsaméí néétúnélliíhye. Cáhawáá méɨjtsúcunuj, tsá muurá pejco cóójɨma tsahdúré néétune. Ahdu ɨɨvane tsá tene ímityú ɨmiáájú meúraavyémé ímítyúmema menáhbeváne. 15 ¿Aca Críjtoma Naavéné ɨ jtsaméí tsahdúre? Aanéhjɨɨva tsá tene ímityú Críjtoéjté íjcyame Naavéné icyánéjcúejtémá náhbéváiyóne. 16 Áhdure ¿aca ímíiyóné ɨmiá Piivyéébeéjté meíjcyame dííbye jáhdú menééme menáhbeváné níjcyotájté ibóhɨima íjcyátúmeke dúúrúvahíjcyámema? Muurá íllu méhdityu neébe:

> Tahñéjté íjcyámé Piivyéébé o íjcyaabe tsá kiá dityédítyú o íjcyatúne.

17-18 Téhdure tsiiñe neébe:

> Médowáávé ímítyúné mɨamúnáadítyu. Ááne mémeenújúcohdí ímityúné ditye méénuhíjcyádú ímí ámúhakye o ɨ jtsúcunú ámuha tahñéjtéj Caani o íjcyaábe. Ehdu o néé Píívyéébe panévatúré ɨ htsútuube o íjcyaábe.

7 1 Ehdu íñe Píívyéébe nehíjcyá meke iújcuíñe, ámuúha táñahbémuj. Áánéllii íllurújuco metsu meɨ hveté panéváré ímityúné méjpííyií, meɨ jtsaméiyii, meméénuhíjcyánéhjitu. Ááne metsu meɨ hvéjtsámeí dííbyedívu.

Coríító cóómiyi íjcyame cahcújtso múnaa ímíjpyeténe

2 Ahdícyane óvíjyuco múhtsima méímibáávyé tsaímíyé meíjcyaki. Muuráhjáa tsáháturo ɨɨnerí ámúhakye muhtsi metútávájtsotúne. Áhdurée

tsáháturo ámúhakye muhtsi maállíñé hallúrí ámúhá tsíeméné meékéévetúne.
3 Tsá íñe ehdu ámúhakye o néétu ímityúmé ámuha meíjcyánélliíhye.
Éíjyúu ámúhakye o néhdu mítyane ámúhakye o wájyúnéllii ó nehíjcyá ímí
tsaméhjɨ́ meíjcya múijyú medsɨ́ jɨ́vétsihvújuco. 4 Aane ó waajácú ámuha
tehdújuco meíjcyane. Áánéllii mítyane ó imíjyúú ámúhadi panévaríyé o
ɨ́cúbáhrámeíyoobe téénevu o cátóróóvénema.

5 Muuráhjáa Matsedóóniá iiñújɨvu muhtsi meúújetémútsí ávyétá ɨhnáhó
meɨ́cúbáhrámeíñeri muhtsi mítyane méíllityéhi. 6 Árónáacáa Píívyéébe
imyéénuhíjcyádú pɨ́ ááabónej péévé Tííto múhtsidívú 'bohɨ́ bóhɨúvú' úújeténeri
muhtsi méímíjyuuvéhi. 7 Árónáacáa tsá apááñéré dibye múhtsidívú
úújeténeri muhtsi meímíjyúúvetúne. Ímichíi muhtsi méímíjyuuvé muhdú
ámuha meíjcyane dibye múhtsikye úúbálléneri. Múhtsikyée úúbálleebe
ámuhává ímityú meícyahíjcyánetu tsúúca meɨ́ hvetémé meíjyácunúhijcyáné
ámúhakye muhtsi maáahɨ́ vetéíyóneri. Áhdurévá ámuha ímí o íjcyáíyóneri
méijyácunúhijcyáhi. Ehdúu dibye múhtsikye úúbálléneri mítyane muhtsi
méímíjyuuvéhi.

8 Árónáacáa tsánejcúvú ámúhadi ó ɨ́ dáátsové éhnée tujkénú ámúha éllevu
o wállóháámɨ́ pañe ɨ́ hnáhó ámúhakye o úwaabóné kímóhcó ámúhakye
pájtyéneri. Áronée óvíjyuco múhajchótáwuúrá ámúhakye tene kímóvejtsóné
ámuha meímíjpyetéki. 9 Áánéllii ó imíjyúú tééneri. Árónáa tsá ámúhakyée
kímóhcó tene pájtyéneri o ímijyúúné o néétune. Ó imíjyúú ámúhakyée
kímóhcó tene pájtyétsihdyu ímí tsíhdyuréjuco ámuha meíjcyáneri. Aane
ámuha maáábúcuhíjcyáné ímí Píívyéébe ɨjtsúcunúhi. Aanée tsá tééneri
ámúhakye o tútávájtsotúne. Muuráhjáa íllure ámúhakye tééneri ó pɨ́ aabóhi.
10 Muurá tsáijyu dííbyere Píívyéébe meke ɨ́ hvejtsó tsáné kimóóvé meke
ipájtye téénetu meíllíjkívyéne ímityú meícyahíjcyáné meɨ́ hvéjtsóne dííbyé
icyánejcúvuréjuco mepájtye mewágóóóvétuki. Áánéllii tsá múu kímóóve
íjcyácooca ɨiná ɨ́ jtsámeítyú dííbyedítyu. Áánetu ihdyu cáhcújtsotúmé
ehdu nénehjɨ diityéké pájtyéneri kímóóverómé wágóóóveéhi. 11 Muuráhjáa
Píívyéébe ímillédú ámúhakye ɨ́ hnáhó o úwaabóné kímóhcó ámúhakye
pájtyeróné ámuha máaabúcúhi. Aanée ɨ́ mɨáánéjuco múhdurá ámuha
meícyahíjcyanévú ámúhakye wáájácutsóné tsárí ámúhakye pájtyéróneri
ámuha meíllityéne méimíllerá ámúhama teene o ímíbájchoténe. Árónáacáa
ámuha tsaméréjuco eenée ímityúné méénúúbeke ɨ́ hnáhó meúwáábóneri
meímíbájchónéllii tsáhájuco ámúhá hallúrí tene íjcyatúne. 12 Ehdúu
ámúhakye ó caatúnú Píívyéébedívú o bóhówájtso ɨ́ mɨááné ámuha múhtsikye
mewájyune. Tsáháa apáámútsikyéré ímityúné dárɨ́ ɨ́ véjcatsímútsikye tene
ɨpɨ́ ááabo o cáátúnutúne. 13 Aane muurá muhdúhjáa ámúhakye muhtsi
menéhdújuco ámuha meíjcyánetu muhtsi méwaajácú ɨ́ mɨááné múhtsikye
ámuha mewájyune.

Ááneri mítyane muhtsi méímíjyuuvéhi. Áhdurée Tííto ámuháváa
panévatúré dííbyeke meɨ́ ɨ́ cúvénéllii imíjyúwu múhtsidívú wájtsɨ́ neri
éhnííñevu muhtsi méimíjyúúhií. 14 Ááabekée muhdú ámuha meíjcyane
o úúballéné ímí ɨjtsúcunúúbe. Tehdu tene íjcyátújɨ́ jtori múijyú o
íhjyúváíyónejɨ́ ɨ́ vari. Muuráhjáa o néhdújuco ámuha dííbyeke meɨ́ ɨ́ cuvéné
tehdújuco. 15 Ááanéllii mítyane éhnííñevu ámúhakye wájyuube ámuháváa
dibye nénehjɨ mecáhcújtsóne ímí dííbyeke meɨ́ ɨ́ cúvehíjcyánélliíhye.

16 Téhdure mítyane ó ímíjyuuvé ímí ámúhama menáhbévájcatsíiñe o
wáájácúneri.

Pɨ́ábojcátsi

8 1 Téhdure ó imíllé ámuha táñahbémuke o úúballéné muhdú Matsedóóniá
iiñújɨri íjcyáné cahcújtso múnaa ɨ́cúbáhrámeímyeke Píívyéébe
pɨ́ábohíjcyáné diityédí ɨ́ɨ́dáátsóvénema. 2 Aame muurá tsaímíyé íjcyame
mítyane pɨ́ábohíjcyá tsijtye ménahbémuke. 3 Aane ó waajácú ɨ́mɨááné
ditye pɨ́ábohíjcyáné íjcyátúrónetu diityéké ɨpɨ́aabóné iímíllénélliíhye.
4 Aamée múhtsikye néé téhdure Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáake
ditye pɨ́ábóne dsɨ́ɨ́dsɨ́ muhtsi diityé éllevu metsájtyeki. 5 Ávyetáa tsá
muhtsi meɨ́jtsúcunútú ditye tsíjtyeke pɨ́ábóiñe. Árónáacáhjáa ihdyu muhtsi
meúwaabóné illéébóne Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé dííbyedívuréjuco
ɨ́ɨ́hvéjtsámeíñema. 6 Ehdúu Matsedóóniá iiñújɨri íjcyáné cahcújtso múnaa
méénune imíwu muhtsi meɨ́jtsúcunúne Tíítóke menée ámúhadítyú tsiiñe
dibye dsɨ́ɨ́dsike iújcuté ɨ́hdée imyéénudu. 7 Muurá ámuha tehdújuco
meméénuhíjcyáné íñe Píívyéébeke meúráávyenéjcu. Aame ámuha ímí
téjɨjtóríjyuco meúwáábohíjcyámé múhtsikye méwajyúhi. Ahdícyane óvíi
ámuha meméénuhíjcyadú dsɨ́ɨ́dsɨdi mépɨ́ábójcatsíhi.
8 Árónáa ihdyu tsá ámúhakye o táúhbatúne. Íllure ámúhakye ó
waajácutsó muhdú ménahbémú pɨ́ábócatsíhijcyáné tehdu ámuha tsíjtyeke
mepɨ́ábónetu mewáájácu ɨ́mɨááné ámuha diityéké mewájyune. 9 Muurá
tsúúca ámuha méwaajácú Máavyéjuubée Jetsocríjtó ɨ́htsútuube íjcyároobe
mewájyuri ihdícyaabédú ɨ́cúbáhrámeíñé téénej tééveri tsaímíyé dííbyema
maávyéjuutéki.
10 Áánéllii ó imíllé ámúhakye o úwaabóné éhnííñevu ámuha meúráávye
dsɨ́ɨ́dsɨdi mepɨ́ábócatsíhijcyáné muhdúhjáa éhné pijcyábari ámuha
metújkenúdu. Árónáa tsá múu iímíllétúróné pañe pɨ́ábotúne. Múu
pɨ́aabó ɨ́mɨááné ɨpɨ́aabóné iímíllénema. 11 Ahdícyane óvíi ámuha tsaímíyé
mépɨ́ábójcatsí muhdúhjáa tujkénú ámuha meméénudu.
12-13 Árónáa tsá ámúhakye o néétu ámuha mepɨ́ábóne bóónétu ílluréjuco
mepɨ́htóveki. Muurá Píívyéébe ímí ɨjtsúcunú múhduná meíjcyátsodúneri
tsaatéké mepɨ́aabóne. Tsá meke dibye éhnííñevu táúmeítyúne. 14 Muurá
ámuha mepɨ́htótúijyu tsíjtyeke mépɨ́ábohíjcyá tsáijyu téhdure ámuha
mepɨ́htónetu ditye ámúhakye ɨpɨ́ábo tsahdúré ímí ámuha meíjcyaki.
15 Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééneé: “Mítyane újcúmema áyánéwu
újcúrómedívú tsahdúré úújeténe.” Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámɨtu.

Tíítóke tsatétsí náhbenúne

16-17 Muurá íñe ámúhadi o íjyácunúdúré Píívyéébe túkévéjtsóneri Tííto
ámúhakye ɨpɨ́ábóíyóneri ijyácunúhi. Áánéllii muurá ávyeta imílleebe
ámúha éllevu o wálloóne. Aabe cáhawáá óvíi ámúhakye aahɨ́vetéhi. Áánéllii
mítyane ó téhdujtsó Píívyéébeke.
18 Áábema ó wallóó tsijpi dííbyeke náhbénúííbyeke dííbyedítyú cahcújtso
múnaa ímí dibye úwaabóné néhíjcyáábeke. 19-20 Áábeke téhdure meménúmé
mepɨ́ábójcatsíñe dsɨ́ɨ́dsɨ́ Jerotsaréevu muhtsi metsájtyécooca dibye
múhtsikye iñáhbénu tsaímíyé muha teene metsájtye mɨ́amúnaa ɨ́ɨ́jtsúcunútu

muhtsi menáníiyóne. Aane ímí muha meúújetétsóneri Píivyéébeke muha maávyéjújtsoki. Áhdure diityéké muha mepɨ́ áábóíyóneri meíjyácunúhijcyáné téénetu ditye iwáájácuki. 21 Áánéllii muha méimíllé tsaímíyé teene metsájtyene ímí Píivyéébe múúhakye iɨ́ jtsúcunúki. Árónáa tsá apáábyéré diibye ímí múúhakye iɨ́ jtsúcunú ímí muha metsájtyéityúne. Téhdure muha méimíllé mɨ́amúnaa ímí múúhakye ɨ́ jtsúcunúne.

22 Aane íñe Tíítómútsima ó wallóó ménahbe panéváré Píivyéébé icyánéjcú wákimyéí tsaímíyé méénuhíjcyáábeke. Aabe téhdure waajácú ímí ámuha meíjcyane. 23 Aane tsáijyu múúne tsaate muubá Tííto íjcyane díllóhajchíí múu néé tápiɨ́ábboobe dibye íjcyane. Áhdure tsíjtyétsikye ditye díllóhajchíí múu néé Críjtoke ímí úráávyehíjcyámútsikye ííllé cahcújtso múnaa wálloóne. 24 Ahdícyane óvíi ámuha diityéké mewájyúne méɨ́ɨ́cuvé ímí ámúhakye muhtsi meɨ́ jtsúcunúmedi idyé tsijtye cahcújtso múnaa iímíjyúúve teene iwáájácúnema.

Cahcújtso múnáá wáábyuta dsiɨdsi píhcyúmeíñe

9 1 Áánetu dsɨ́ ɨ́ dsike mepíhcyúneri mepɨ́ áábócatsíhíjcyánéjcutu tsáhájuco ámúhakye iɨná o néétyuróne. 2 Árónáa ó waajácú ɨ́miɨ́áné ámuha Acááyá iiñújɨ́ cahcújtso múnaa meímíllehíjcyaróné mepɨ́ aabóné tsijtye cahcújtso múnáake éhné píjcyábatújuco. Ááneri mítyane o ímíjyúúvéne Matsedóóniá iiñújɨ́ cahcújtso múnáake ó úúballéhi. Aane diityéké imíwu pájtyeme éhnííñevu ímí pɨ́ áábócatsíhijcyáhi. 3 Aane o nééne íñe ícyooca ó wallóó ménahbémuke ditye ámúhakye iñéé apáhajchíí ámuha mepíhcyújúco dsiɨdsi bañúháñé ámúhadítyú diityéké o úúbállehíjcyátuki. 4 Tsáijyu múúne tsájɨ́ ubáréi ámuha meújcútúnáa ellévú o péébema muurá tsaate diitye Matsedóóniá iiñúji múnáadítyú péhajchíí tsaméhjɨ́ juco menúcójpɨ́ veíñé tééneri. 5 Ááné ihdétú ó imíllé ménahbémú Tíítomu ámúhakye ááhɨ́ veténé ámúhakye ditye pɨ́ áábóneri ámuha meúújetétsójúco múhdúneríhjyáa ámuha diityéké mepɨ́ ááboíñé menéhijcyáne. Ahdícyane óvíi ámuha méúújetétsó ɨ́miɨ́áné ámuha mepɨaabóné meímíllénema. Tsá idyé muha menééné iijyéveríyé ámuha meméénúítyuróne.

6 Cáhawáá méɨjtsúcunuj, íllu muurá tsaate nééhií: Áyánéwu bájtsome áyánéwu ujcúhi. Áánetu mítyane bájtsome mítyane ujcúhi. 7 Ahdícyane ihdyu óvíi tsáápiitsa mépɨ́ áábohíjcyá ɨ́miɨ́áné mepɨaabóné meímíllénema. Tsá meímíllétúné pañe mepɨ́ áábóítyuróne. Áhdure tsá tsijtye meke néénélliihyéré mepɨ́ áábóítyuróne. Muurá Píivyéébe ímí ɨjtsúcunú ɨ́miɨ́ánetúré meímílléne mepɨ́ áábómeke. 8 Aabe ihdyu ɨ́ htsútuube íjcyaabe óvíi meke panévatúré pɨ́ aabó iɨná méhdityu ipɨ́ htótu téhdure tsíjtyeke mepɨ́ ááboki. 9 Muurá dííbyé waajácúhámitu nééneé:

ɨ́ dáátsojtéké pɨ́ áábómedítyú tsá múijyú tene ábájɨ́ ɨ́vémeíityúne.

10 Aane muurá íñe dííbyere panéváré bajtsóháñé píivyétsóne tájpí meícyahíjcyaabe ámúhakye pɨ́ ááboó ámúhá wákimyéityu. 11 Ehdu ámúhakye éhnííñevu panévatúré pɨ́ áábóiibye tsíjtyeke ámuha mepɨ́ áábohíjcyaki. Aane ámúhakye muha meúwaabódújuco ámuha ménahbémuke mepɨ́ áábónéllii téhdújtsoímyé dííbyeke. 12 Tsá pevénéré diityéké ámuha mepɨ́ áábotú ditye pihtónetu. Muurá ámuha mepɨ́ áábóné hallúvú idyé téhdújtsoímyé Píivyéébeke. 13 Aane diityéké ámuha mepɨ́ áábóneri méwaajácutsó

ɨmiááné Críjtodítyú íjcyáné uwááboju ámuha mecáhcujtsóne. Áánéllii Píívyéébeke iávyéjújtsóne duurúvahíjcyaímyé pamévakéré ímí ámuha mepɨ́ áábohíjcyánélliíhye. 14 Aame ámúhakye iwájyúne ámúhá hallúvú piáábó táúméií ámúhaj tééveri dibye diityéké pɨ́ áábohíjcyánélliíhye. 15 Ahdícyane metsu metéhdújtso Píívyéébeke ávyetáa méɨ́ jtsaméí pɨrúúvé íjcyáné piáábó Jetsocríjtoj tééveri dibye mééma méénúné hallúvu.

Páávoro mɨ́amúnáake túkévejtsóne

10 1 Ehdu íñe ámúhakye ó úwáábohíjcyá ímíñeúvú Críjtóo meke ɨɨ́ daatsólléne úwáábohíjcyádu. Árónáa muurá ó waajácú óhdityu ámuha múhdurá meíhjyúvahíjcyáne. Muurévá ámuha ménehíjcyá ámúhama o íjcyácooca ɨɨná ámúhakye o néétuube tsiélletúré waajácuháámɨ́ o cáátúné pañe núhnévétuube ɨ́ hnáhó ámúhakye o úwáábohíjcyáne. 2 Aane ámúhakye o ááhɨ́ vetécooca tsá o ímílletú ámuha óhdityu menééne cáhcújtsotúmé íjcyadu o íjcyane. Ehdu íhjyúvámema ɨ́ hnáhó téeneri ó ihjyúvaáhi. 3 Muurá ihdyu oo mɨ́amúnáajpi. Árónáa tsá ehdu nénehjɨ tatsɨ́ jparíyé o méénúítyuróne. 4 Muurá Naavéné icyánéjcú ó táhjahíjcyá ɨ́ htsútuube Píívyéébé ɨhnáhooríye. 5 Muurá mɨ́amúnaa Píívyéébeke iéhdɨívállédúré ɨ́ívame imítyájkímyeíñe óhdityu íhjyúváronéhjɨ́ ó táhjahíjcyáhi. Áámeke ó úwáábohíjcyá Críjtodítyú íjcyáné uwááboju ditye icyáhcújtsóne iímíbáávyeki. 6 Ahdícyane tsúúca dííbyeke ámuha mecáhcujtsójúcóórómedítyú tsaate dibye ímillédú íjcyátúmeke ɨ́ hnáhó ó úwáábooḧi.

7 Muurá ámuha méijtsúcunú átéréejpi o íjcyane. Árónáa táɨ́ jtsaméí tsá ámuha mewáájácutúne. Muurá Críjtoéjpí o íjcyaabe dííbye mémeri ó úwáábohíjcyá tsijtye dííbyeéjté méénuhíjcyádu. 8 Aabe mítyájkímyeítyuubéré dííbyeke meúráávyénéjcutu ámúhakye ó túkévétsohíjcyá ɨ́ɨnerí núcójpɨ́ vétuubére. Ááneri tsá ámúhakye o tútávájtsotúne. 9 Ehdu ámúhakye waajácúháámɨ́ pañe o nééne méɨjtsúcunúdí o méénúityúné o íhjyuváne. 10 Muurá ó waajácú tsaate óhdityu néhijcyáné atéréejpívá o íjcyaabe ámúhadívú o úújetécooca ɨɨná ámúhakye o néétyuube waajácúháámiríyé ámúhama o íhjyúvahíjcyáne. 11 Áánéllii ámúha éllevu o péécooca ɨ́ hnáhó ámúhakye ó úwáábooḧ muhdú waajácúháámɨ́ pañe o néhijcyádu. Áijyu botsíi waajácuímyé óhdityu íhjyúvahíjcyáme.

12 Árónáa tsá o némeítyú ɨ́miáábé o íjcyane eene tsaate íhjyúvahíjcyádu. Muurá pámé ehnííñevu ɨ́miáámé iíjcyane ɨ́ jtsúcunúmeíyómé íllure báñúmeíhijcyáhi. 13 Áánéllii tsá múijyú tehdu o íjcyátúneri o mítyájkímyeíítyuróne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere oke néhdújuco íñe dííbyé ihjyu o úwáábohíjcyáne. Aabée elle Coríítori ó úllejé dííbyere oke túkévéjtsóneri. 14 Aane ímichíi ámúhakye Críjtodítyú íjcyáné uwááboju o úúbállétujkénúnéllii ámúhakye ó nehíjcyá ámúhá túkevéjtsoobe o íjcyane. 15 Árónáa tsá o néétu apáábyéré ámúhá túkevéjtsoobe o íjcyane téhdure tsijtye ámúhakye úwáábohíjcyámé íjcyánáaáca. Apááñéré ó imíllé ámuha ímíñeúvú mecáhcujtsóné Píívyéébé uwááboju dibye nééné hajchótá ámúhama o íjcyaabe o úwaabóne. 16 Aabe bóónétu téhdure tsícyoomíjɨ múnáakéréjuco o úwáábotéiñe pajtyété uwááboju. Árónáa ihdyu ó úwáábóteé tsáijyúubái tsaate úwáábohíjcyátútsɨ́ jɨ múnáakéréjuco tsíjtyé wákimyéí o cáávácútuki.

17 Ááné wákimyéiyi tsaate imítyájkímyeíñé ímillémé ihdyu óvíi dííbyekéré mítyátsohíjcyáhi. 18 Árónáa ihdyu tsaímíyé tééné wákimyéí méénume tsá iiye

némeíityuró ɨmiáámé iíjcyane. Muurá ihdyu Píivyéébere diityéké bóhówajtsó ímí ditye íjcyane.

Múhdurá tsaate úwaabóne

11 [1]Ehdu íñe ámúhakye o nééne ihdyu óvíjyuco ehdícyáróné pañe mélleebúcunu. [2]Muurá ávyeta ámúhadi ó ijyácunúhijcyá muhdú Píivyéébe méhdi íjyácunúdu. Áábekée oke Críjto níwaavé ámúhakye o túkévéjtso dibye ímillédú ámuha meíjcya éhne múúne wájpiikyéi úújétúné badsɨ́jcaja ájyu íjcyáiibye ímillédú íjcyadu. [3]Áánéllii ámúhadi mítyane ó ijyácunú Naavéné ámúhakye Críjtodítyú mújtátsóiyóneri éhnéhjáa Éébáke ííñimyéj tééveri imyéénudu. [4]Muurá Jetsocríjtodítyú íjcyáné uwááboju ámúhakye o úwáábóné úníutu tsíhdyuréjuco ámúhakye tsaate úwááboróné ímí ámuha mélleebúcunúhijcyáhi. Áhdure ámuha méimíllehíjcyá melléébúcunúné Naavéné apíichotu ámúhakye ditye úwaabóné tsúúca Píivyéébé Apíichó ámúhá pañe íjcyaróme. [5]Muurá tsá táehnííñevu ditye íjcyatú eene ímí ditye úwaabóné ámuha meɨ́jtsúcunúróme. [6]Ihdyúhde ɨmiááné tsá eene ditye imíwu ‘cáto’ néétune úwaabódú o úwáábóturóne. Árónáa muurá ámuha méwaajácú ɨmiáánéjuco íjcyane ámúhakye o úwáábohíjcyáné panéváré ámúhama o méénuhíjcyánetu.

[7]¿Mityá ámuháa méɨjtsúcunú átéréejpi o íjcyánéllii ámúhakye áhdótsótuube pajtyéteju o úwáábóneri ímityúné o méénune? [8]Muuráhjáa ihdyu tsijtye cahcújtso múnaa oke pɨ́áábóne tájpí o íjcyaabe ámúhakye ó úwáábohíjcyá áhdótsótuúbe. [9]Aanée óhdivu óúúvérónáa tsá ámúhakye ɨ́ɨnerí o pátsáríjcyotúne. Tehdu muucá ɨ́ɨnerí o pátsáríjcyóíñejɨ́ɨvari. Áróóbekée Matsedóóniá iiñújɨtu tsááné nahbémú tsiiñe oke pɨ́aabóhi. [10]Ehdu íñe ɨmiáájú Críjtodítyú íjcyáné uwááboju tápañe íjcyaabe muhdú o ícyahíjcyáné ó úúbálleé Acááyá iiñújɨ múnáake. [11]¿Aanéhaca íñe ámúhakye o wájyútúne íjcyaabe ehdu ámúhakye ó nehíjcyáhi? Muurá Píivyéébe waajácú mítyane ámúhakye o wájyune.

[12]Aabe o méénuhíjcyádú éhnííñevu ó úwáábooó áhdótsótuubére. Áánetu eene o úwaabódú iúwaabóné néhíjcyarómé tsá pevénéré úwáábóityuróne. [13]Muurá állíu múnaa íjcyame Píivyéébé uwáábojtédí idíllómeíñe pánehjɨ́dú méénuhíjcyá ɨmiáámé Críjtó wákimyéi múnaa méénuhíjcyádu. [14]Aane ehdu némehjɨ tsá pɨ́htotúne. Muurá dííbyere Naavéné ɨmiá uwáábóóbedi idíllómeíñe méhdivu bóhówáávehíjcyáhi. [15]Áánéllii muurá dííbyé ɨicúve múnaa ɨmiá uwáábojte méénuhíjcyádú méénuhíjcyáhi. Árone ɨ́dátsó diityémá nɨjkévaáhi.

Páávoro ɨ́cúbáhrámeíñe

[16]Áánetu tsiiñe ámúhakye o néé ámuha óhdityu menéétu méeídyu o íhjyúvahíjcyáne. Ehdu ámuha óhdityu meɨ́jtsámeíyóné pañe ihdyu óvíjyuco ámúhama o íhjyúvahíjcyáné eene tsijtye múhdurá iúwáábóróneri mítyákímyeíhijcyádú téhdure o mítyájkímyeíki. [17]Árónáa tsáháturo tene ímityú Píivyéébeéjpí o íjcyaabe o mítyájkímyeíñe. Árónáa íñe muhdú ó mítyájkímyeí méeídyu o íhjyúváné pañe. [18]ɨ́ɨnéturó mityá ɨ́jɨenéré imyéénúróneri tsaate mítyákímyeíhijcyáhi. Aanéjɨ́ɨ muhdú tsá o mítyájkímyeíityú awáá Píivyéébé wákimyéí o méénuúbe. [19]Áánetu idyéjuva

ámuha panéváré mewáájacúmé ¿ɨveekí máállítsámeíhijcyá iwáájácutúnéré íhjyúvahíjcyámedívu? 20 Ditye muurá ámúhadi páhduváré ɨcúbáhraróné ámuha máaabúcuhíjcyáhi. Muurá ámúhakye íúníu múnaádú ɨɨjtsúcunúmeke ityáúhbáne ámúhá tsíeméné ihñériyéjuco ditye díllohíjcyáne. Ááne ámúhakye méénuhíjcyámé iávyejúúllétúnema. 21 Áhdúwu muucá o méénutúné muhdú núcójpɨtsó ó ɨjtsúcunúhi. Óubá ó ɨhtsúhi. Ároobe ihdyu téhdure mééídyu o íhjyúváné pañe ó mítyájkímyeí eene múhdurá imyéénúróneri ditye mítyákímyeíhijcyádu. 22 Muurá mítyákímyeíhijcyámé heeberéómú Píívyéébeéjté Aavaráaúvúj tsɨɨiménémúhaabe iíjcyáneri. Árónáa muurá téhdure oo diityé múnáajpi. 23 Áhdure mítyákímyeíhijcyámé Críjtó ɨɨcúve múnaa iíjcyáneri. Muurá téhdure dííbyé ɨɨcúve múnáajpi o íjcyaabe diityé ehnííñevu tééné déjúcotu ó ɨcúbáhrámeíhijcyáhi. Muurá oke iwátsíhcyurónee, icyúvéhoojánurónee, dárɨɨvehíjcyáme. Ánéhjɨtu píváijyúvájuco o pájtyeténé dsɨjɨvetu. 24 Muuráhjáa oke 39-neva wátsihcyúmé tamúnaa íjcyarómé imyéénuhíjcyádújuco. Aane tsáhojtsɨijyúvájuco tehdu oke ditye méénune. 25 Áhdure pápihchúúijyúvájuco oke ditye úméhéiyi wápáajcóne. Áánetu tsáijyúréi néwayúúnevu oke aamúme. Áhdurée pápihchúúijyúvá cúújúwamɨ óóma pámááveebe tsáijyu núipácyó pañe ó ijcyá tsájcoójɨɨ, tsápejcoo, íjcyane. 26 Ehdúu úlleebéré o péhíjcyáábeke patyéhijcyáné pahúllevávú núipácyój pɨɨnévuu, cómiñévuu, múubárá íjcyátútsihvuu, íjcyane. Aabe tsáijyu ápichó néérómehjɨj pɨɨne ó ícyahíjcyá naní múnaa, tsíjtye múnaa, tamúnaa, íjcyáméj pɨɨne. Téhdure ó ícyahíjcyá cahcújtso múnaa íjcyáturómé ménahbémudi díllómeímyéhjɨj pɨɨne. 27 Ehdúu néhéhjɨri o ɨcúbáhrámeííbyé ɨdátsó o májchóíyónéhjɨri, o ádóíyónéhjɨri, ó ícyahíjcyáhi. Áhdurée tsáijyu cúwátuube tsuucórí ó ɨcúbáhrámeí o wájyamúúvátuúbe.

28 Aabée tsánejcúvú muhdɨɨvané tsijtye cahcújtso múnaa íjcyáneri o ɨjtsáméíñé oke múhduúvúrá patyéhijcyáhi. 29 Muurá tsaate ímityúné íjcyáneri ó ɨdáátsóvehíjcyáhi. Áhdure ditye ténejcúvú mútátsójcatsíñeri o ɨdáátsóvérónáa tsátsii tsárí oke patyéhijcyáne. 30 Aabe muurá o mítyájkímyeíñé o ímílleca ó mítyájkímyeíiyá ɨdátsó o nééróóbej tééveri Píívyéébe bóhówájtsómeíñeri. 31 Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtój Caaníkyé múijyú nɨjkéváityúné medúúrúvahíjcyaabe waajácú ɨmiáánéjuco o néhijcyáne. 32 Muuráhjáa tsáijyu Damájcori o íjcyácooca ávyéjuube Aréétá tsíjpiikye pícyoobe téhmetsó tsaatéké técoomí llehówaanévú okéváa ditye iékééveki. 33 Árónáacáa técoomí mijcótú cáámetu páheju néénetu oke tsaate úvérújtsiyi niityétsó áachívújuco. Ehdúu téijyu ó pállojcóhi.

Píívyéébe Páávoróké úújetsóne

12 1 Aane tsá ɨɨnetú oke tene pɨáábóityuró o mítyájkímyeíñe. Árónáa ámúhakye ó úúbálleé ɨináhjáa nééiyóné Píívyéébe oke úújetsóné naavédú nééné pañe. 2-3 Muuráhjáa ihdyu oke tsajtyéébé páñétúéhullévú níjkyejɨvú dííbyeéjpí o íjcyáábeke. Aane muurá tsúúca tétsihdyu 14 pijcyábájuco pájtyene. Árónáa ihdyu tsá o wáájácutú páneerée tájpííma o péhajchííjyu, íhjyáa mityá apááñéré táɨɨbuu pééhií. Tsá o wáájácutúne. Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajácúhi. Árónáacáa ihdyu ɨmiááné ó úllejéhi. 4 Aabée muurá téhulle tsaímiyéjuco meíjcyáítsihyi o íjcyaabe ó lleebúcunúhijcyá tsaate íhjyuváné tsáijyúubáré melléébohíjcyátúnéhjɨri.

Áánetúu oke bóijcyúmé muucá o úúbállétuki. 5 Ááneri o mítyájkímyeíiyóné muurá tsá o ímílletúne. Apááñeríyé ihdyu ó mítyájkímyeíiyá íñe ɨdátsó o nééróóbej tééveri Píívyéébe bóhówájtsómeíñeri. 6 Árónáa tsá pevénéré o mítyájkímyeíítyuróne. Ó mítyájkímyeíiyá ɨmiáánéjuco o méénuhíjcyáneri. Árónáa tsá o ímílletú oore o bóhówájtsómeíñe. Óvíi ihdyu o úwaabóné illéébónetu mɨamúnaa waajácú muhdú o ícyahíjcyáne. 7 Muuráhjáa tééneri o mítyájkímyeíiyóné ihdétú Píívyéébere ɨhvéjtsoobe Naavéné oke tútávájtsoobe ó ɨcúbáhrámeí éhne múúne metójáávéneri meɨcúbáhrámeídyu. 8 Áánélliihyée Píívyéébeke 3-ijyúvá ó táúmeíyá dibye oke ibóhɨɨtsóroki. 9 Árónáacáa oke neébe: “Óvíi uke o pɨáábóneri ú aabúcúhi. Muurá ehdu ɨdátsó íjcyámej tééveri ó bóhówájtsómeí ɨhtsútuube o íjcyane.” Ehdúu oke dibye néénéllii íñe ɨdátsó o nééroobe ó imíjyuhíjcyá tajtyééveri dibye mɨamúnáake ɨɨhnáhoovu iúújétsoki. 10 Aabe íñe ícyooca panévaríyé o ɨcúbáhrámeíyoobe ó imíjyúúhií. Muurá Críjtoke o cáhcújtsóné hallútú óhdi mɨamúnaa ɨɨcúbáhráábeke nehníwu úhbahíjcyáhi. Aabe panévatúré ó pihtóhi. Ehdu panévari o ɨcúbáhrámeíñeri o ɨhtsunúroobe Críjtodívú ó cátsɨpáávehíjcyá o ɨhtsútúúveki.

Coríító cahcújtso múnáadi Páávoro íjyácunúne

11 Ároobée ihdyu ɨmiááné méeídyu o íhjyúváné pañe ó mítyájkímyeíhi. Ámuháa oke mítyájtsotúmé tsíjtyéhjɨkéré maávyéjútsohíjcyánéllii oore ó bóhówájtsómeíhi. Árome ámuha maávyéjújtsorómé íñe oke ámuha meéhdiɨválléhíjcyáábé ehnííñevu tsá íjcyatúne. 12 Muuráhjáa ámúháj piine uwáábori o íjcyaabe panévaríyé o ɨcúbáhrámeíyonéhjɨ ó aabúcuhíjcyáhi. Áijyúu páhduváré nénehjɨ méénúráityúronéhjɨ o méénúneri ó bóhówájtsómeí ɨmiááné Píívyéébé uwááboobe o íjcyane. 13 Ároobée tsá ámúhakye tsíeméné o táúmeíñeri o íjyévéjtsotú tsíjtyekée o méénudu. Aanéubá ámuha méijtsúcunú ámúhakyée o éhdiɨválléne iɨná o táúmeítyúne. Árone ihdyu óvíjyacóóne.

14 Aabe ícyooca tsiiñe ó íjcyátsíiivyé tsúúca pápihchúúijyúvájuco ámúhakye o ááhɨvetéki. Aabe tsá ɨɨnerí ámúhakye o íjyévéjtsóityúne. Tehdu ámúhakye dsɨɨdsike néhcotéébé o péeíñejɨɨvari. Íllure ihdyu ámúhakye o pɨáábo ó peé éhne múúne tééne tájpí ɨɨtsiime íjcyaíñé cáánímutsi méénudu. Tsá muurá ɨɨtsiime wákímyeíítyuró cáánímutsi tééne tájpí íjcyaíñe. 15 Aane ihdyu óvíi o ɨcúbáhrámeíyóné pañe ámúhakye ó pɨaabó ímityúné pañévú ámuha memújtátuki. Mítyane muurá ámúhakye ó wajyú íhya ihdyu oke ámuha mewájyútúrónáaáca.

16 Muurá ó waajácú tsaate ámuha óhdityu menéhijcyáné íllurévá o állíñe ɨɨnerí ámúhakye o íjyévéjtsotúné o néhíjcyároobe ɨɨné hallúvúrá o dsɨɨdsívahíjcyáne. 17 ¿Acáa íllure ámúhakye o állíñe ó wallóó tsaatéké ámúha éllevu? 18 ¿Mityá téijyúu ámúhakye álliibye Tíítoó? Áánerá tsahdúré muhtsi dííbyema méijyácunúhijcyá ámúhakye mepɨáábóíyóneri. Áánélliihyée dííbyeke o néé tsijpi ménáhbema dityétsí ámúhakye iááhɨvetéki.

19 Ámuháubá méijtsúcunú ámuha oke mewájyukíyé ehdu ámúhakye o néhijcyáne. Muurá Píívyéébe waajácú Críjto mémeri ámúhakye muha mepɨáábo ehdu ámúhakye o néhijcyáne. Aane muurá ámúhakye táñahbémuke éhnííñevu ó pɨáábóó dííbyeke ámuha ímí meúráávyeki. 20 Muurá tsá ímí oke tene pájtyéítyuró ámúhakye o ááhɨvetéébé múhdurá

ámuha meíjcyánáa o úújeténe. Áhdure tsá ámúhakye ímí tene pátyéítyuró tééné hallútú ámúhakye o nééneé. Áánéllii ó ijyácunúhijcyá ámuha meúhbájcatsíítyúróneri, ámuha menómíutáávájcatsíítyúróneri. Áhdure ó ijyácunúhijcyá iiye tsaate ímí iíjcyáíyóneri tsúúrámeíítyúróneri, ámuha maálliúúnújcatsíítyúróneri, ámuha memítyájkímyeíítyúróneri. Tehdu ámuha medárɨɨvéjcatsíñé nɨjcaúvú ámuha mewáchájánújcatsííyónéllii ihdyu ámúhadi ó ijyácunúhijcyáhi. 21 Aane tsáijyu múúne ténehjɨ ámuha meɨhvejtsótúnáa ámúhakye o ááhɨvetéhajchíí muurá Píívyéébé úmɨwávú kímóhcó oke tene pájtyéneri ó núcójpɨveéhi. Muurá ámuha ímíñejɨɨ ihdícyáméhjɨma medómácócatsíhijcyáné tsá meɨhvejtsópityúne. Áhdure tsíñehjɨ panéváré ímityúné ámuha méméénuhíjcyáhi.

Páávoro pítyajcóne

13 1 Muurá pápihchúúijyúvájuco ámúhakye o ááhɨvetéiñe. Áijyu eene ímítyú ícyahíjcyámé hallúvú míítyétsíuba, pápihchúúmeváuba, úúbálléhajchíí tehdújúcooi teéne. 2 Muuráhjáa éíjyu ámúhakye o ááhɨvéjeebe tsúúca ɨhnáhó ámúhakye ó úwaabó pámeere ímityúné méénuhíjcyámeke. Aane íñe tsiiñe piéhdúré tsíhyullétú ámúhakye ó úwaabóhi. Aabe ícyooca ámúhakye o ááhɨvetéébé tsaate páhdure néémedi tsáhájuco o ɨɨcúvéityúne. 3 Áijyu ámuha méwaajácuú muhdú tajtyééveri Críjto íhjyúvahíjcyáné ámuha mewáájácúíyóneri meíjyácunúhijcyáne. Dibye tajtyééveri nééne álliu íjcyátúnéllii imílleebe muhdú dííbyé ihtsútú íjcyane ámuha mewáájacúne. 4 Dííbyekée ɨmɨááné páwachékevu dsɨjɨvetsómé átérééjpidi idíllónema. Áróóbekée Píívyéébe ɨɨhnáhoori bóhɨɨtsoobe ijcyá ícyooca ɨhtsútuubéréjuco. Aane dííbyekée pájtyedu ɨɨvane tsáijyu ó ɨcúbáhrámeíhijcyáhi. Árónáa dííbyedívú o cátsɨpáávehíjcyánéllii oke pɨáábohíjcyaabe téhdure ámúhakye o pɨáábóki.

5 Aane cáhawáá ihdyu ámuháyé ímíñeúvú méɨjtsaméij. ¿A ɨmɨááné tsúúca ímí ámuha mécáhcujtsó Píívyéébeke? ¿A ámuha méwaajácurá Jetsocríjtó paíjyuváré ámúhama íjcyane? ¿Mityá íllure ámuha maállíñe ménehíjcyá dííbyeéjté ámuha meíjcyanej? 6 Árónáa íhya mityá ícyooca tsúúca ámuha méwaajácú ɨmɨááné dííbyeéjpí o íjcyane eene álliu múnáájpidi oke ámuha medíllohíjcyáme. 7 Muurá Píívyéébeke piáábó ó táúmeíhijcyá ámúhá hallúvú ímityúné ámuha meíjcyátuki. Aane tsá teene o méénuhíjcyatú mɨamúnaa ímí oke ɨɨjtsúcunúki. Muurá oke ditye múhdurá ɨjtsúcunúroobe ó imíllehíjcyá ámuha ɨmɨáámére meíjcyane. 8 Aabe tsá múijyú állíuri o íhjyúvatúne. ɨmɨááneríyé ó ihjyúváhi. 9 Áánéllii íllure ó imíjyuhíjcyá oke ditye éhdɨɨválléróobe. Ehdu oke ditye ɨjtsúcunúroobe ámúhakye ó pɨáábohíjcyá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsoki. Ámúhá hallúvú piáábó ó táúmeíhijcyá ímí dííbyeke ámuha mecáhcújtsoki. 10 Ehdu íñe ó caatúnú ámuha meímíbáávye ámúhakye o ááhɨvetécooca ɨhnáhó ámúhakye o úwáábótuki. Píívyéébée muurá ɨɨhnáhoovu oke ajcú dííbyeke meúráávyénéjcutu ámúhakye o pɨáábóki. Tsáháa téénevu oke dibye ájcutú ámúhakye o tútávájtsoki.

11 Aane óvíi ámuha táñahbémú ímí meíjcyame métsúúrámeí Píívyéébema ámuha tsaímíyé meíjcyáíyóneri. Aane óvíi dííbyeréjuco ámúhakye iwájyudu íjcyaabe pɨaabóné tsaímíyé ámuha meíjcyaki. 12 Áánéllii ámúhakye o néé

ámuha ɨmiáámére meíjcyáne medúúrúvájcatsíki. [13] Téhdure pámeere íílle íjcyame ménahbémú ámúhakye duurúváhi.

Ahdícyane ihdyu óvíi Píívyéébe pámeekére iwájyudu íjcyaabe Jetsocríjtoj tééveri Íapííchó mépañévú ipícyóóneri meke tehméhi. Áyu tehdújuco.

GÁÁRATA

Garáátsiárí íjcyáme éllevu Páávoro cáátúnuháámɨ

Duurúvaju

1 [1]Oo Páávoro o íjcyáábekée Píívyéébe oke picyóó uwáábóóbedívú Jetsocríjtoke ibóhɨ́ɨ́tsóóbej tééveri. Tsáháa mɨ́amúnaa oke pícyootú téénevu. [2]Aabe íñe íílle óóma íjcyámema íhyaamɨ ó caatúnú elle Garáátsiá iiñújɨri ámuha cahcújtso múnaa meíjcyáme éllevu. [3]Áámeke óvíi ámúhakye Méécááni Píívyéébe pɨ́aabó Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri ɨ́ búwajɨ́ɨ́ ámuha meíjcyaki. [4]Muuráhjáa dibye ímillédújuco mewájyuri Jetsocríjtó dsɨ́ jɨvéné ɨ́ jɨ́ imítyú meke mújtatsójúcóórónetu meke ipájtyetétsoki. [5]Áánéllii metsu dííbyeke maávyéjújtso múijyú nɨ́ jkéváityúne. Ehdu teéne.

Tsá tsiiñe íjcyatú meke pájtyetétsóíyóné uwááboju

[6]Árónáa múhdurá oke pajtyéné Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsónetu tsíhdyuréjuco meɨ́ jtsámeíñe. Ááneráhjáa tsúúca ámuha ími mécáhcujtsó mekée iwájyúne Críjtoj tééveri mééma dibye méénune. Ááné mutsííenéréjuco ámuha tsɨ́ jɨjtójɨríyé meúwáábócatsíhijcyáne. [7]Áánerá tsá tsiiñe íjcyatú meke pájtyetétsóíyóné uwááboju. Íllure ámúhakye tsaate iállíñe tsɨ́ jɨjtójɨríyé iúwáábóneri máváríchohíjcyá Críjtodítyú íjcyáné uwáábójutu ámúhakye imújtátsóroki. [8]Ehdu úwáábohíjcyámé hallúrí apíchó teéne. Muurá o íjcyároobe tsɨ́ jɨjtóríyé o úwááboca téhdure Píívyéébe óhdi ɨ́cúbáhráiyáhi. Áhdure níjkyéjɨ́ múnáajpi íjcyáróóbedi ɨ́cúbáhráíyoobe tehdu dibye méénuca. [9]Aanée tsúúca éíjyu ámúhakye o úúbálleróné íñe tsiiñe ó úúballé tsaate Críjtodítyú íjcyáné uwááboju tsɨ́ jɨjtóríyé úwáábóhajchíí Píívyéébe diityédí ɨ́cúbáhraíñe.

[10]Ehdu íñe ámúhakye o nééne méɨjtsúcunúdí mɨ́amúnaa ími oke ɨ́ɨ́ jtsúcunúrokíyé o íhjyúvahíjcyáne. Píívyéébere ihdyu óhdivu túјkevéélléneríjyuco o tsúúrámeíhijcyáne. Muurá mɨ́amúnáamáyé tsaímíyé o íjcyane o ímílleca tsá Críjtó ɨicúve múnáajpi o íjcyáityuróne.

Páávoro uwááboobe íjcyane

[11]Aane ihdyu ó imíllé ámuha táñahbémú mewáájacúné íñe dííbyé uwááboju mɨ́amúnáá ɨ́ jtsaméí íjcyatúné o úwáábohíjcyáne. [12]Tsáháa múha oke úwáábotú teéne. Dííbyerée ihdyu páñetu Jetsocríjtó óhdivu bóhówajtsóné íñe ó úwáábohíjcyáhi.

13-14 Muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa tujkénú o dárɨ́ɨvémeíhijcyáné
tamúnaa múhdurá Píívyéébeke úráávyehíjcyajɨ́jtó o úráávyéijyu. Téjɨjtóo
ávyéta ímí ó waajácú tsijtye tátyujkévéejte íjcyárómé ehnííñevu. Aabée téijyu
ɨmiáánéhacáa Críjtó cahcújtso múnaa íjcyámedi ó ɨ́cúbáhrahíjcyá dityéváa
téénetu ɨ́ɨhvetéroki. 15 Árónáacáhjáa ihdyu pámeeke iwájyudu íjcyaabe
Píívyéébe tsúúcajátújuco ói o tsɨ́ɨmávámeítyúné ɨhdéjuco oke iújcuíñé
wábyujtsóne. 16 Aabée oke waajácutsó Ílli Jetsocríjtodívú dííbyedítyú íjcyáné
uwáábojúvú ámúhakye jodíómú íjcyátúrómeke o wáájácútsoki. Ááneríi tsá
múúmá o íhjyúvatúne. 17 Muuráhjáa Jerotsaréeri dííbyé uwáábo múnaa
táihdéjuco íjcyaróme éllevu tsá o péétu diityémá tééneri o íhjyúvaki. Aráábiá
iiñújɨvúrée o péébe téhulle ɨ́ɨnéubárá píívyétútsihyi o ícyahíjcyátsihdyu tsiiñe
ó oomí Damájcovu.

18 Átsihdyúu botsíi Jerotsaréevu tsiiñe pápihchúú pijcyábatu o wájtsɨ́ibe
o péé Péédoró éllevu dííbyema o íhjyúvaki. Áábemáa técoomíyí ó ijcyá 15
coojɨ́va. 19 Áijyúu tsá tsijtye Jetsóó uwáábó méénuhíjcyámeke o ájtyúmɨ́túne.
Apáábyekérée ó ájtyumɨ́ íñahbe Jacóóboke.

20-21 Átsihdyúu o péé Tsíiríamá Tsiríítsiá iñújɨ́icúvu. Ehdu íñe ámúha
éllevu o cáátúnúné pañe o nééne Píívyéébe waajácú ɨmiáánéjuco íjcyane
ámúhakye o úúballéne. 22 Áábekée oke tsúúca téhullé múnaa waajácúhi.
Áánetúikyée tsá Jodéá iiñújiri íjcyáné cahcújtso múnaa oke wáájácutúne.
23 Apááñéreváa lléébohíjcyámé tsaate óhdityu néhijcyáne: “Éhnée éíjyu
Críjtoke mecáhcújtsóné hallútú ávyétá ɨ́cubáhrá méhdi méénuhíjcyaabévá
muhdú ícyooca teene úwááboobéré pehíjcyáhi.” 24 Ehdúváa tsaate óhdityu
néhijcyáné illéébóne mítyane Píívyéébeke duurúvahíjcyáme.

Páávoróké uwáábojte wáájacúne

2 1 Átsihdyúu tsúúca 14 píjcyá pájtyéné boone tsiiñe Jerotsaréevu o péébema
Benabéemútsí Tíítóma pééhií. 2 Áámútsimáa o péé téhullévú Píívyéébere
oke túkévéjtsóneri. Áijyúu tsamééré técoomí cahcújtso múnáá túkevéjtsojte
píhcyáávémeke ó úúballé íñe ámuha jodíómú íjcyátúrómeke o úwáábohíjcyánetu
muhdú oke ditye iñéékií. 3 Árónáacáa oke nééme tehdújuco o úwáábohíjcyáne.
Aamée tsá ɨ́ɨná néétu Tííto óóma íjcyaabe kíhdyahɨ́rótsámeítyúnetu. Tsáháa dibye
kíhdyahɨ́rótsámeítyú jodíómuube iíjcyátúnélliíhye. 4 Árónáacáa ijcyámé tsaate
íllure iállíñe ɨmiáámédú múúhakye náhbévahíjcyáme. Aamée imíllé Críjtoéjté
muha meíjcyame tééné taúhbaju meméénújúcóótúmeke tsiiñe múúhakye téénevu
ɨ́ɨbúwajtsóne. 5 Árónerii tsá muha meɨ́ɨcúvetú Críjtodítyú íjcyáné uwáábóju
mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténetu ámúhakye muha memújtátsótuki.

6 Aamée táehnííñevu íjcyarómé túkevéjtsojte tsá oke béhné uwáábó téénetu
méénutúne. Árónáa tsá o íjyácunútú ditye táehnííñevu íjcyáneri. Muurá
Píívyéébe tsahdúré meke ɨ́jtsúcunúhi. 7-8 Aamée ímí ɨjtsúcunú Péédorókée
tamúnaa jodíómú uwáábóóbedívú ipícyohdu téhdure oke Píívyéébe pícyoone
ámuha jodíómú íjcyátúrómé uwááboobe o íjcyaki.

9 Aanée páñétúejte Péédoroo, Jóóaá, Jacóóboo, íjcyame ímí ɨ́ɨjtsúcunúne
múhtsikye Benabéema mítyane dúúrúvaméré néé muhtsi tééné wákimyéí
meméénu jodíómú íjcyátúmé pañe téhdure tamúnáá pañe tééné
wákimyéí ditye méénúné tujkéveri. 10 Áánemáa múhtsikye nééme muhtsi
mepɨ́áábohíjcya ɨ́dáátsóméhjike. Aanée ímí ó ɨjtsúcunúhi.

Péédoróké Páávoro úhbane

11 Árónáacáa Péédoróké Ajtiokííavu ó tsɨjpájúú dibye múhdurá íjcyáné
hallútu. 12 Muuráhjáa ámúha múnaa jodíómú íjcyátúmema dibye májchórónáa
tsaate múúha múnaa Jacóóbo hájkímú ɨhdééné taúhbaju úráávyehíjcyámé
técoomívú wájtsɨmedítyú waabe diityédí iíllityénema. 13 Áábedítyúu ɨɨɨváne
tsijtye tamúnaa tsúúca cahcújtso múnaa íjcyarómé téhdure wááhií. Áhdurée
táñahbéébé Benabéé diityédítyú ɨɨɨváne wááhií. 14 Ehdúu tsúúca cahcújtso
múnaa íjcyarómé dáɨɨɨvémeíñé hallútú Péédoróké pámeere pihcyááve
múnááj pɨɨnévú o néehií: “Muúbej, uu muurá jodíómuube u íjcyároobée
tsúúca ú ɨhvejtsó ɨhdééné taúhbaju u úráávyehíjcyáne. Aabe ¿ɨveekí téénevu
ú táúhbahíjcyá memúnaa íjcyátúmeke teene u úráávyécóóbejɨɨvari?” Ehdúu
o néé Péédoróke.

Mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

15-16 Muurá muha jodíómú páñétúejte Píívyéébeéjté meíjcyame tsúúca
méwaajácú Moitséeúvuj tééverii múúhá ɨhdé múnáaúvuke dibye ájcúné
taúhbaju muha meúráávyeróné múúhakye pájtyetétsóityuróne. Apááñéré
ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsɨjɨvéné paméváré mecáhcújtsómeke
ɨmɨáámedi dílloóbe.

17 Aane dííbyej tééveri Píívyéébema meímíbáávyéíyóneri
metsúúrámeíhijcyámé méwaajácú ɨmɨááné ímityúmé meíjcyane.
¿Áánélliihyéhaca Críjto nééjuríyé ímityúmé méicyahíjcyáhi? Tsáhaá.
Tsá tehdu tene néétune. 18-19 Muurá teene taúhbaju o úráávyéroobe tsá
Píívyéébema ímí o íjcyáityuróne. Áánéllii ténejcútú ó ijcyá dsɨjɨveebédú
teene o úraavyéjúcóótúnélliíhye. Aabe ihdyu ícyooca ó tsúúrámeíhijcyá
muhdú Críjtoj tééveri tsaímíyé Píívyéébema o íjcyáíyóneri. Muurá o
ɨhvejtsójúcooróné tsiiñe o úráávyéhajchíí oore ó tútávájtsáméiíhi. 20 Áánéllii
tsá o ímillédú o íjcyájúcootúne. Ícyooca ó ijcyá Píívyéébé Hajchíi tawájyuri
dsɨjɨvéébeke o cáhcújtsoobe oke túkévejtsóné pañe. 21 Aane tsá múijyú o
ɨhvejtsóityuró mekée ɨɨdaatsólléne mééma dibye méénune. Muuráhjáa teene
taúhbaju néhdu meíjcyánej tééveríyé ɨmɨáámedi meke dibye dílloca Críjto
dsɨjɨvéné tsá ɨɨnetú meke pɨáábóityuróne.

Críjtore meke pájtyetétsóne

3 1 ¡Áyu ámuúha Gáárata cahcújtso múnaaj! ¿Múamíi ámúhakye
tútávajtsómé tsáhájuco ímí ámuha meúráávyetú Jetsocríjtóo mewájyuri
páwachékevu dsɨjɨvéné mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténé ámúhakye o
úwaabóne? Áánerahjáa tsúúca ámuha ímí méúraavyé tééné uwááboju. 2 ¿Acáa
tsá Píívyéébé Apíichó ámúhá pañévú úcáávetú teene ámuha mecáhcújtsóijyu?
¿Mityá ítyaúhbajúrée ámuha meúráávyénélliı ámúhá pañévú úcaavéne?
Áyu cána oke menej. 3 ¿ɨveekí ayájú allíúrá ámuha menééme múhdurá
médáɨɨvémeí tsúúcajáa Píívyéébé Apíichó túkevéjtsó pañe ámuha
meíjcyame? ¿Aca ámuha méɨjtsúcunú ámúhá ɨhnáhooríyé tsaímíyé
dííbyema ámuha meíjcyáiyóne? 4 ¿Muhdú bañúháñé ámuha tééné hallútú
meɨcúbáhrámeíhijcyáné ɨveekí méɨhvejtsóhi? 5 ¿Mityá ámuha méijtsúcunú
Píívyéébé taúhbaju néhdu meíjcyánéllii dibye mééma méénúráityúronéhjɨ

méénuhíjcyáne? Muurá ihdyu Críjtoke mecáhcújtsómé pañévú Íapíichó ipícyóónej tééveríyé mééma méénuhíjcyaabe ténehji.

6 Muuráhjáa Aavaráaúvú ímí dííbyeke cáhcújtsónéllii ímiáábedi dílloobe dííbyeke. 7 Áánéllii ímí Píívyéébeke mecáhcujtsómé dííbyeúvúj tsiiménémúhaabe méijcyáhi. 8 Tsúúcajátújucóhjáa muurá mee pámeere ámuha jodíómú meíjcyátúrómema tsaímíyé dííbyema meíjcyaíñé Aavaráaúvuke dibye íllu nééneé: "Ímí oke u cáhcújtsónéllii dijtyééveri pámeere ííñújiri íjcyámeke ó pímáábooóhi." Ehdúhjáa neebe Aavaráaúvuke. 9 Aane muurá téhdure Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke pímááboobe dííbyekée ipímaabódu.

10 Áánetu eene taúhbaju iúráávyéneríyé ipájtyetéiyóné ímtsúcunúhíjcyámé hallúrí ápichó teéne. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: "Píívyéébé taúhbaju múhdurá úráávyehíjcyámé hallúrí ápichó teéne." 11 Aane muurá méwaajácú teene taúhbaju néhdu iíjcyáíyóneri tsúúrámeíyómé tehdu íjcyátúmeke Píívyéébe ímiáámedi díllóityúne. Íllu tsiiñe nééne dííbyé waajácúháámitu: "Píívyéébeke ímí cáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllome pájtyéteéhi." 12 Árónáa teene taúhbájutu Píívyéébée Moitséeúvuj tééveri meke iájcúnetu neeráhi: "Páneere taúhbajúúné néhdu tsaímíyé íjcyame ihdyu pájtyetéiyáhi."

13 Árónáacáa tehdu meíjcyátúné déjúcotu méhdi dibye ímcúbáhráíyóné ihdétú tsúúca Críjto meke iwájyúne pájtyetétsóhi. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: "Ímityúmé átéréejtéké cáámetu úmáhájcutu picyóóme." 14 Ahdújucóhjáa muurá Píívyéébe Críjtoj tééveri pámeekéré pímaabóné jodíómú íjcyátúrómého jima Aavaráaúvukée iñéhdújuco. Áhdure Críjto pámeere dííbyeke cáhcújtsómeke ájcuú Íapíichotu ípyée iñéhdújuco.

Píívyéébe Aavaráaúvuke pítyajcóne

15 Aane cáhawáá ámuha táñahbémuke o néé muhdú maállítyu meméénune. Muurá tsaatémá tsáné wákimyéí meméénu tééné waajácúháámitu memémé mecáátúnúné boone tsáhájuco múha tsíhdyuréjuco meí jtsaméí cápáyoácóityuróne. 16 Ahdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke néé dííbyéj tsiiménémúháábedítyú tsáápiikye ipícyooíñé mímamúnáake pájtyetétsóííbyeke. Tsáháhjáa dibye íwaajácúháámitu néétu pívámeváké ipícyooíñe. Neebéhjáa tsáápiikyéré ipícyooíñé Jetsocríjtoke. 17 Muuráhjáa dííbyeúvuke Píívyéébe ipítyájcóné boone 430 pijcyábatu ítyaúhbajúvú jodíómuke ajcú Moitséeúvuj tééveri. Árónáacáa tsá tééné hallúhcuri dibyée Aavaráaúvuke pítyajcóné wáájácúratúné íjcyatúne. 18 Muuráhjáa teene taúhbaju meúráávyéneríyé mepájtyetécá álliúreíyó teene dííbyeúvukée Píívyéébe pítyajcóne. Árónáacáa muurá dííbyeke iñéhdújuco dibye méénune.

19 ¿Aanée íveenévúrá ájcuube teene taúhbajúvú meke tene ipájtyetétsokíjíívari? Muuráhjáa ihdyu teene níjkyéji múnáaj tééveri pícyoobe mewáájácu múhdurá meícyahíjcyáné Jetsocríjtói bóhówáávétúné hajchóta. 20 Árónáacáa tsá tehdu Píívyéébe Aavaráaúvuke tsíjtyej tééveri pítyájcotúne. Muuráhjáa ihdyu ávyeta dííbyere dííbyeúvuma ihjyúváhi.

Píívyéébé taúhbaju

21 ¿Áánélliihyéhaca Moitséeúvuj tééverii dibye meke ítyaúhbajúvú ájcune tútávajtsó dibyée mééma imyéénuíñé nééneé? Tsáhaá. Muuráhjáa

tene néhdu meíjcyáneríyé mepájtyetécá ɨmiáámedi meke díllóíyoobe teene meúráávyémeke. Aacáa tsá mepájtyetéiñe tsɨ jijtóriyéjuco dibye méénúítyuróne. 22 Árónáa muurá dííbyé waajácúháámitu nééne ímítyúné pañe meíjcyame Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke dibye pájtyetétsoíñe.

23-24 Muuráhjáa ɨmiááné éhne múúne tsiiméké metúkévejtsódú taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe méícyahíjcyá Jetsocríjtói méhdivu bóhówáávétúné ihde. Aabée méhdivu bóhówáávéébeke mecáhcújtsómeke bótsíi Píívyéébe ɨmiáámedi dillóhi. 25 Aame ícyooca tsáhájuco taúhbájú túkevéjtsó pañe meíjcyájúcootúne. 26 Ícyooca méijcyá Píívyéébej tsɨɨmeréjuco pámeere Críjtoke mecáhcujtsóme. 27 Muuráhjáa ɨmiááné dííbyeéjté meíjcyáné uubállé metsójtsótsámeímyé méijcyá dííbyedúréjuco. 28 Áánéllii tsá menééítyuró tsíjtyere jodíómú íjcyane. Téhdure tsá menééítyuró tsíjtyere gríéégómú íjcyane. Áhdure tsá menééityú tsaate ímí íjcyánáa tsaate tsíjtyé hójtsɨ pañe íjcyane. Muurá ihdyu pámeere tsííñé mɨamúnaa íjcyárómèhjima wajpíímuma waalléémú méijcyá tsaméére Críjtoéjte. 29 Ehdu paméváré dííbyeéjté meíjcyame méijcyá Aavaráaúvúj tsiiménémúhaábe. Áánélli téhdure méwáábyuta teene dííbyekée Píívyéébe iájcuíñé nééneé.

4 1 Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá tsaapi tsɨɨmene cááni dsɨ jívéné boone dííbyé tsíeméné aabájaabe íjcyáiibye iáyáné hajchótá ihdícyaabédú ijcyá tsaaté hójtsɨ pañe. 2 Aabe ɨbúwajɨɨ ícyahíjcyá cáánívuvú diityéké téénevu níwaavémé dibye kéémécooca dííbyeke ájcúiíbye. 3 Ahdúu muurá éíjyu méícyahíjcyá taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe Críjtói méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Aamée méitsúcunúhijcyá teene meúráávyéneríyé mepájtyetéiyóne. 4 Árónáacáa Píívyéébe Íllíkye meéllevu wállóóíñe éévé úújeténéllii bóhówááveebe wállé ɨɨbúwá déjucóvú iípívyéévénema. Áábekée dille tsɨɨmávaabe keemévé téénere Moitséeúvuj tééverii dibye ájcúné taúhbájú pañe. 5 Ehdúu Jetsocríjtó méhdivu ibóhówáávéne meke ímíjpyetétsó taúhbajúu meúráávyerómé ímityúmé meíjcyámeke botsíi Píívyéébe ɨɨtsɨɨmedi idílloki. 6 Aane ɨmiááné dííbyej tsɨɨmé meíjcyane méhdityu ibóhówaúcunú mépañévú pícyoobe Íapííchó Íllij tééveri. Áánere muurá meke túkévéjtsóneri dííbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Llihíyo múúháj Caánij.” 7 Aane ícyooca dííbyej tsɨɨmé meíjcyámé hallúrí tsáhájuco ɨiná íjcyatúne. Áánéllii meke ájcúiibye íavyéjuvu Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej tééveri.

Cahcújtso múnáadi Páávoro íjyácunúne

8 Muuráhjáa ihdyu éíjyu ámuha Píívyéébeke mewáájácútúnéllii ihdícyanéhjɨ mecáániváné méɨɨcúvehíjcyáhi. 9 Áánetu ícyooca tsúúca ámúhakye dibye wáájacúmé ámuha méijcyá dííbyeéjte. Árónáa ¿ɨveekí ámuha méimíllé tsiiñe ɨhdééné taúhbaju meúraavyéne? ¿Mityá ámuha méimíllé tsiiñe tééné pañe meíjcyane? 10 Muurá ámuhái méijtsúcunúpí eene ténevá pijcyábádú, ténuhbávadú, kéjcoojɨ jɨ ámuha Píívyéébeke medúúrúvahíjcyánetu ámúhakye dibye ɨmiáámedi díllóiyóne. 11 Ehdu ámuha múhdurá medárɨɨvémeíñetu ámúhadítyú o néé bañúháñéubáhjáa ámúhakye o úwáábohíjcyáne.

12 Árónáa ihdyu ámuha táñahbémuke o néé ɨhdée ámuha meícyahíjcyáné meúraavyéjúcóótuki. O íjcyadúréjuco meíjcya. Muuráhjáa tujkénú ámúhakye o úwáábócooca tsá oke ámuha metsárílletú tsɨ jijtóréjuco o úwáábórónáaáca.

13 Muuráhjáa téijyu ámúhakye ɨmiáájú ó úwáábohíjcyá táhálluúúneri o chéméroóbe. 14 Áróóbekée muurá ámuha oke éhdiɨválletúméré tsaímíyé mewáátsúcúpéjtsóóbeke méɨɨcúvehíjcyá muhdú Jetsocríjtomútsikye níjkyéji múnáájpiima ámuha meɨɨcúvéiyódu. 15 Muuráhjáubáhjáa ámuha mepíívyetécá táhálluúúcú oke mecápáyoácóiyá ámúhá hálluúúnetúréjuco. Áámeke ¿iɨiná ámúhakye pájtyeme ɨveekí tsáhájuco óhdi ámuha meɨɨcúvetúne? 16 ¿Ámuháubá méijtsúcunú ámúhakye o tsárílléne ehdu o néhijcyáne? Muurá ihdyu ɨmiááné tehdújuco ámúhakye o néhijcyáne.

17 Muurá eene ámúhakye ɨɨné imíjyaú úwáábohíjcyámé tsá ɨmiá uwáábó méénuhíjcyatúne. Íllure muurá ámúhakye óhdityu imújtátsóro úwáábohíjcyámé diityé uwááboréjuco ámuha meúráávyeki. 18 Árónáa ihdyu tehdújúcooíyó ɨmiá uwáábó ámúhakye imyéénu ámúhadi ditye tsúúrámeíñe. Tsá idyé ámúhama o íjcyánélliihyéré ámúhadi ditye tsúúrámeíhíjcyáityuróne. 19 Aane ámuha áátsiimédú menééme tsiiñe múhdurá medáɨɨvémeíñé ɨdátsó oke pajtyé éhne múúne walle iɨtsɨɨmáváne ávyeri ɨcúbáhrámeídyu. Aabe ámúhadi ó ijyácunúhijcyá Críjtokéréjuco ámuha mecáhcújtsóne dibye íjcyadu meíjcyáíyóneri. 20 Múhduúvúrá ó ɨjtsúcunú ehdu ámuha meícyahíjcyáne. Áánéllii ihdyu múhdutúiyó ícyoocáré ámúhama o íjcyane ímíñeúvú ámúhakye o úwááboki.

Agáama Tsáárámúpidítyú íjcyáné uwááboju

21 Muurá ámuha méijtsúcunú Moitséeúvuj tééveríi Píívyéébe meke ájcúné taúhbaju néhdu meíjcyáneri mepájtyeténe. ¿Aca tsá ámuha mewáájácutú muhdú dííbyé waajácúháámɨtu tene cáátuváne? 22 Muurá téhaamɨtú nééne Aavaráaúvúhjáa míítyétsikye tsɨɨmaváne. Páñétúelle méwadívúhjáa tsɨɨmávaabe tsáápiíkye. Áánetúhjáa tsíjpiikye tsɨɨmávaabe íúníu múnáálledívu. 23 Aanéhjáa íúníu múnáálle Agáadívú dibye tsɨɨmávaabe ihdícyaabéré íñe meíjcyadu. Áánetúhjáa páñétúélledívú dibye tsɨɨmávaabe diibyéjuco Píívyéébéhjáa diityétsikye iájcuíñé néhíjcyaábe. 24 Ehdúhjáa tsɨɨmávamúpɨ Píívyéébe mɨamúnáake mɨjijtócuri túkévéjtsoíñe. Diilléhjáa muurá Agááj tsiiménémúhaabe tsíjtyé hójtsɨ pañe ícyahíjcyádújuco Moitséeúvukée Tsinaií caméhbaúvú Píívyéébe ítyaúhbajúvú ájcúné pañe íjcyame ícyahíjcyáne. 25 Áánéllii muurá téhbau Aráábiá iiñújiri íjcyahbáú memévá díílleúvu déjutu. Muurá Jerotsaréeri íjcyame taúhbájú pañe ícyahíjcyá díílleúvúj tsiiménémúhaabée tsíjtyé hójtsɨ pañe ícyahíjcyádújuco. 26 Áánetu ihdyu níjkyéjiri íjcyáné Jerotsarée múnaa meíjcyame tsáhájuco téené pañe meíjcyatúne. 27 Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééne Tsáráditytu:

> Ajchíbá u íjcyárolle kímóóvétulléré ímíjyuuri diícya. Muurá úi ú tsɨɨmávaáhi. Aame dɨɨtsiime ávyétá mityámé llíyááteé díúníu múnáállej tsɨɨmé llíyaaténé éhnííñevu.

Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámɨtu.

28 Ámuúha táñahbémuj, Píívyéébéhjáa néhdújuco Itsáake cáánímutsi tsɨɨmaváne. Áhduréhjáa dibye néhdújuco íñe tsúúca dííbyej tsɨɨmé meíjcyane. 29 Árómeke íñe tsaate meke muhdú dáɨɨvehíjcyá ɨhdééné taúhbaju iúráávyéneri éhnéhjáa Píívyéébere pɨáábóneri Aavaráá páñétúélledívú tsɨɨmáváábeke íúníu múnáálledívú dibye tsɨɨmávaabe tsáríllehíjcyádu.

30 Téénetu muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Díúníu múnáálleke
dijchívyetso dihjyátú íllímájuco. Tsá páñétúelle dítyáábadívú u tsɨ̈ɨ́mávaábé
wáábyuta íjcyane dííbye éhné íjcyatúne.” Ehdu nééne Píívyéébé
waajácúháámitu. 31 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, tsá meíjcyatú íúníu
múnáálledívúu Aavaráaúvú tsɨ̈ɨ́mávaábéj tsɨ̈ɨméménémúhaabe íjcyadu. Muurá
ihdyu méijcyá páñétúellée Tsáárádivu dibye tsɨ̈ɨ́mávaábéj tsɨ̈ɨméménémúhaabe
íjcyadu tsúúca páñétúejpi Píívyéébé Hájchikye mecáhcújtsónélliíhye.

Jetsocríjtokéré meúraavyéne

5 1 Muuráhjáa Jetsocríjtó tsúúca meke ijchívyetsó taúhbaju meke
túkévéjtsóné pañe meícyahíjcyánetu. Áánéllii metsu dííbyekéréjuco
meúráávye ímíñeúvu. Óvíjyacóóné ámuha tééneri metsúúrámeíhijcyáné
meke pájtyetétsóíyóneríjɨ́ɨ́vari.
2 Aane cáhawáá ímíñeúvú melléébó ámúhakye o nééneé. Muurá ámuha
mekíhdyahɨ́rótsámeíñetu ɨ́mɨáámedi Píívyéébe ámúhakye díllóiyóné
ámuha meɨ́jtsúcunúne tehdu meméénúmeíhajchíí tsá Críjto ámúhakye
pájtyetétsóityúne. 3 Árónáa ihdyu o néé tehdu imyéénúmeíñe ími
Píívyéébema iíjcyáíyóneri tsúúrámeíhijcyámé óvíi ávyeta muhdú teene
taúhbaju néhdu íjcyáhi. 4 Árónáa íllure ámuha tééneri mémújtátsámeí
Píívyéébée meke iwájyúne Críjtoj tééveri mepájtyetéiñe méénúnetu. 5 Muurá
ihdyu ɨ́mɨáámedi meke dílloobe Ɨapííchó meke túkévéjtsóneri Jetsocríjtoke
mecáhcújtsómeke. 6 Áánéllii mekíhdyahɨ́rótsámeítyúné tsá muhdú néétune.
Áhdure mekíhdyahɨ́rótsámeíyóné tsá meke pɨ́áábotúne. Apááñéré ihdyu
ɨ́mɨááné Jetsocríjtoke mewájyúne mecáhcujtsóné meke pɨ́aabóhi.
7 Aanée muurá tsúúca tehdújuco ámuha meúraavyéne. ¿Ááné
mutsíhdyúhjáa ɨ́veekí tsáhájuco ámuha tééné uwááboju ími mecáhcújtsotú
múha nééjuri? 8 Áánerahjáa tsúúca Píívyéébe ámúhakye ijchívyetsó ténejcútú
Jetsocríjtoj tééveri. Aane tsá dííbyedítyú tene íjcyatú eene piéénéré ámuha
meúraavyéne. 9 Muuráhjáubá ihdyu ámúhadítyú tsáápihdítyúré íjcyane ehdu
ámúhakye dárɨɨ́vé éhne múúne haríínallíjyú metátsajcóné pañévu íooríchotu
áyánéwu mepícyooróné páneeríyéjuco mújtadu. 10 Árónáa ó waajácú
Píívyéébe tsiiñe ámúhakye pɨ́ááboíñé ámuha meɨ́hveté taúhbaju néhdu
ámuha meíjcyáneri mepájtyetéiyóné ámuha meɨ́jtsámeíhíjcyánetu. Áánetu
ihdyu ɨ́hnáhooíñé dibye ɨ́cúbahráné ámúhakye mútátsohíjcyámedi.
11 Muurá téhdure óhdityu nehíjcyámé oova mekíhdyahɨ́rótsámeíñeríyé
ími Píívyéébema meíjcyane o úwáábohíjcyáne. Árónáa teene o úwááboca
tsá oke ditye tsárílléityuróne. Muurá ihdyu Críjtoj tééveríyé mepájtyeténé
o úwáábohíjcyánéllii oke tsaríllehíjcyáme. 12 Aame ihdyu óvíi ílluréjuco
ámúhadítyú dówaavéné tééneri ámúhakye pátsárícyohíjcyáme.
13 Muuráhjáa tsúúca Píívyéébe ámúhakye ijchívyetsó téénetu. Aame
ámuha tsaímiyéjuco meíjcyame tsá ímityúné meméénújúcóóityúne.
Ímíñeúvú pamévamáyé mewájyújcatsíñe mépɨ́ááboícátsi. 14 Muurá tsane
dííbyé taúhbaju néehií: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.”
Ehdu muurá pamévakéré mewájyúhajchíí tsúúca mémeenú páneere
dííbyé taúhbajúúné muhdú meíjcyáiyóné meke néhijcyáne. 15 Áánetu
tehdu ámuha mewájyújcatsíñe mepɨ́ááboícatsííyótsihvu íllure ámuha
meɨ́cúbáhrájcatsíhajchíí muurá íllure ámuha métútávátsójcátsiíhi.

Píívyéébé Apíícho meke túkévejtsóne

16 Áánélliı ámúhakye o néé Píívyéébé Apíichó túkevéjtsó pañéréjuco
ámuha meíjcya ímítyunéhjı́ ámuha meméénújúcóótuki. 17 Tsá dííbyé
Apíichó ímílletú meímillédú meíjcyane. Téhdure ténehjı méhdivu cátuhtsó
teene meke túkévéjtsóné pañe meíjcyáiyóne. Ehdu panéjcuvávú téneecu
cátúhtsójcatsíñéllii éhnííñevu métsúúraméí Píívyéébé Apíichó túkevéjtsó
pañe ámuha meíjcyáíyóneri. Óvíjyacóóné ámuha meímillédú meíjcyane.
18 Aane ı́mıááné ámuha dííbyé Apíichó túkevéjtsó pañe meíjcyáhajchíí
tsáhájuco ámuha ı́hdééné taúhbájú túkevéjtsó pañe meíjcyájúcootúne.

19 Muurá iímillédúré ícyahíjcyámé tsá téévetúne. Panéváré muurá
ímítyunéhjı́ méénume ihdícyáméhjıma dómácócatsíhijcyáhi. 20 Aame
níjcyotájtekéré duurúvahíjcyáhi. Nomíuuváwu nééme tsané úhbajcátsiyíyé
íjcyame itsárílléjcatsíñe waabyénúcatsíhijcyáhi. Iiye ímí iíjcyáiyóné imílléme.
Ehdu idyáŕı́véjcatsíñe ílluréjuco ditye dóhwábahíjcyáné íhdyúeháhjıréjuco.
21 Aame nomíutááváwu nééme dsı́ jivétso múnaa, llíyiicyáve múnaa, íjcyame
majchó ávyétá mityáne. Áhdure tsíñehjı panéváré ímityúné méénuhíjcyáme.
Aane éíjyúu ámúhakye o néhdu tsá múu tehdı́́vanéhjı́ méénutúne. Muurá
tehdu nénehjı méénume tsá Píívyéébé avyéjúejte íjcyatúne.

22-23 Áánetu ihdyu Píívyéébé Apíichó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyame
méwajyújcatsíhi, méimíjyúúhií, tsíñehjı meke pájtyeróné máaabúcúhi,
tsaímíyé pamévamáyé méijcyáhi, tsíjtyeke mépı́aabóhi, panéváré
óóchevélletúmé mémeenúhi, ı́daatsómé méijcyáhi, tsá ímítyúnehjı́vú
metáhjátsámeítyúne. Ehdu Píívyéébé Apíichó meke túkévéjtsóné pañe
meíjcyame tsá ı́hdééné taúhbaju nééné tsijı́ jtoríyé meíjcyatúne. 24 Muurá
Críjtoke mecáhcujtsómé ímítyúné icyánéjcutu méijcyá dsı́ jı́vemédú
ténéhjı éllevu meíjcyájúcóótúnélliíhye. 25 Aame méijcyá Píívyéébé Apíichó
meke túkévéjtsóné pañe. Áánéllii metsu meı́hvéjtsámeí tééneréjuco meke
túkévéjtsóné pañe meíjcyaki.

26 Tsáhájuco ávyéjuuháñé mellííñéítyuróne. Tsá ı́ı́nerí
menómíutááváítyuróne. Tsá ímityúné medáŕı́véjcatsíítyuróne.

Mepı́ áábójcatsíñe

6 1 Aane tsaate ámúhadítyú ímítyúné pañévú mújtáhajchíí mépiáábó
ditye tsiiñe iímíjpyetéki. Árónáa ihdyu ímíñeúvú chooco méuwáábó
diityéke. Ááne téiıbúwá meíjcyá ámuháyéjuco tehdu meíjcyátuki. 2 Ehdu
mépı́ áábojcátsí múhdurá ámuha meícyahíjcyánéhjıtu Críjto ímillédú ámuha
meíjcyaki.

3 Muurá iiye ı́htsutúmé iíjcyane ı́ jtsúcunúmeímyé tsíjtyeke ıpı́ áábóíyónéhjı
éllevu íjcyatúmé állímyeíhi. 4 Cáhawáá ihdyu ámuha tsáápiitsa métsúúraméí
Críjtoke ámuha meúraavyémé tsaímíyé meíjcyáíyóneri. Árónáa ihdyu tsá múu
ı́ jtsúcunúmeítyú tsíjtyé ehnííñevu ímí iíjcyane. 5 Muurá ijcyánéi pámeere
ímityúné meméénuhíjcyáné meméénújúcóóítyuróne.

6 Áhdure ámúhakye o néé íñe Píívyéébé ihjyu ámúhakye úwáábohíjcyámeke
ámuha mepı́ áábo panévatúré ı́ı́ne tájpí ditye íjcyáíñetu.

7 Aame tsá múu állímyeítyúne. Méı́ jtsámeídí Píívyéébe wáájácúityúné
ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muurá ímityúné méénuhíjcyámeke tééne

áhdovu ájcúiíbye. 8 Aame ílluréjuco wágóóóveíñé iímillédú ícyahíjcyáme. Áánetu Píívyéébé Apíichó meke túkévéjtsóné pañe meícyahíjcyámé méújcuú múijyú medsɨ́ jɨvéjúcóóityúne bóhɨ. 9 Áánéllii metsu óóchevélletúmé ɨ́mɨáánéré meméénuhíjcyaki. Ehdu muurá ɨ́mɨáámé meíjcyáhajchíí tééne áhdó tsaímiyéjuco meíjcyaíñe. 10 Áánéllii metsu pamévamáyé ɨ́mɨááméré meíjcyaki. Tsá Críjtoke mecáhcujtsómé tsané nahbémú meíjcyame ímityúné medárɨ́ɨ́véjcatsíityuróne.

Páávaro pítyajcóne

11 Aane íñe ámúhakye o pítyajcóné ooréjuco páñetu o cáátunúne. 12 Muurá eene tsaate Críjtoke úraavyémé tééné hallútú diityéké tsijtye ímítyú ɨ́ jtsúcunúíyónélliihyéré ámúhakye táúhbahíjcyá ámuha mekíhdyahɨ́rótsámeíki. 13 Árome muurá tsá panéváré teene taúhbaju nénehjɨ méénuhíjcyatúne. Muurá íllure imítyájkímyeí ámúhakye téénevu táúhbahíjcyáme. 14 Áánetu ihdyu tsá o ímílletú ɨ́ɨ́nerí o mítyájkímyeíiyóne. Apááñéré ihdyu ímí ó ɨjtsúcunú mewájyuríi Críjto páwachékevu dsɨ́ jɨ́véébeke o cáhcújtsónéllii táimítyú táhallúrí íjcyájúcootúne. Aabe tééné pañe o íjcyájúcóótúnéllii ténejcútú ó ijcyá dsɨ́ jɨ́veebédu. 15 Ahdícyane tsá muhdú tene néétu mekíhdyahɨ́rótsámeítyúne. Áhdure mekíhdyahɨ́rótsámeíyóné tsá ɨ́ɨ́netú meke pɨ́ áábotúne. Áánetu ihdyu Críjtoke mecáhcujtsómé tsíhdyuréjuco mecápáyoovéné meke pɨ́aabóhi. 16 Aane óvíi Píívyéébe meke ɨ́ɨ́ daatsóllédú íjcyaabe pámeere pahúlleváré ihñéjté íjcyámema ámúhakye pɨ́aabó ɨ́ búwajɨ́ɨ́ ámuha meíjcya muhdú ámúhakye o úwáábohíjcyádu.

17 Óvíjyacóóné ámuha oke múhdurá medárɨ́ɨ́vehíjcyáne. Muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoke o cáhcújtsóné hallútú oke ditye méénuhíjcyáné matyáwááné tájpííyi íjcyánetu méwaajácú dííbyé wákimyéi múnáajpi o íjcyaabe ɨ́mɨááné ámúhakye o néhijcyáne.

18 Ahdícyane óvíi dííbyeréjuco ámúhakye pámeekéré panévatu pɨ́aabóne. Áyu tehdújuco.

EPÉÉTSIO

Éépetsórí íjcyáme éllevu Páávoro cáátúnuhá́ámɨ

Duurúvaju

1 [1]Oo íñe Páávoro íhyaamɨ ó caatúnú elle ámuha Éépetsórí meíjcyame Jetsocríjtoke meúráávyéme éllevu Píívyééberée dííbyedítyú íjcyáné uwááboju o úwáábóiñévú oke pícyoóbe. [2]Áámeke óvíi ámúhakye pɨ́ábohíjcyamútsí ɨ́búwajɨ́ɨ́ ámuha meíjcyaki.

Críjtoke mecáhcújtsóne áhdo

[3]Ahdícyane ihdyu óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtój Caani Píívyéébeke méduurúváhi. Muurá ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoma meíjcyámeke tsaímíyé níjkyéjɨtu panévatúré pɨ́ábohíjcyaábe. [4]Tsúúcajátújucóhjáa ííñujɨ́ɨ iípívyéjtsótúné ihdéjuco dibye wábyujtsóné Jetsocríjtoj tééveri meke iújcúmeke iímíbájchoíñé méimítyú máhallúrí iíjcyájúcóótu dííbyeéjté meíjcyame ɨ́ɨ́netú menéétsámeítyuki. [5]Mítyanéhjáa meke íwájyúnéllii ɨ́jtsámeííbyé dííbyej tééveri meke ipájtyetétsómeke ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́medíyéjuco idílloíñe. Ahdújucóo dibye meke tsɨ́ɨ́mavámé dííbyeéjté meíjcyane dibyéhjáa méhdityu ɨ́jtsámeídyújuco. [6]Áánéllii paíjyuváré dííbyeke méduurúvahíjcyá ávyetáa méhdi ɨɨ́dáátsóvéne dibye meke pɨ́ábónélliíhye. Mekée muurá pɨ́áboobe Íllíkye mítyane dibye wájyúúbeéjté meíjcyaki. [7]Muuráhjáa ávyétá ihnáhó meke iwájyúnéllii dibye dsɨ́jɨ́vénej tééveri méimítyuháñé mééma ímíbájchoobe mepájtyetéki. [8]Ááneríi meke úújétsoobe mítyane meke iwájyune. Áánemáa meke ájcuube panéváré mewáájácúíñé tujkévejúvu. [9]Téhdurée meke waajácútsoobe tsúúcajátújucóo muhdú meke ipájtyetétsoíñé ɨɨ́tsámeíhijcyáné tsúúca mééma ipánéévétsonévu. [10]Aane ehdu ípityájcó páneere pájtyéné boone Críjtoke pícyóóiibye pámeere níjkyéjɨma ííñújɨri íjcyámé avyéjuube dibye iíjcyaki.

[11]Dííbyej tééveríhjyáa muurá tsúúcajátújuco dibye meke újcune íavyéjúejte meíjcyaki. [12]Ehdúhjáa méénuube muhdú ɨɨ́jtsúcunúdú íñée tujkénú muha Críjtoke mecáhcújtsómema ámuha bóónétu mecáhcujtsómé pámeere dííbyeke maávyéjújtso dúúrúvamére. [13]Muurá Críjtodítyú pajtyéteju íjcyane ámuha mecáhcújtsómé pañe tsúúca Píívyéébé Apííchó íjcyame ɨ́mɨááné ámuha méijcyá dííbyeéjté dibyée néhdújuco. [14]Aane muurá dííbyé Apííchó tsúúca mépañe íjcyánetu méwaajácú ɨ́mɨááné meke dibye múijyú iñéijyu pícyooíñé

íavyéjuvu tsaímiyéjuco dííbyema meíjcyaki. Ahdícyane metsu dííbyeke medúúrúvahíjcya ávyéjújtsomére.

Cahcújtso múnáá hallúvú Páávoro Píívyéébeke túјkéveeju táúmeíñe

15 Muurá ó waajácú tehdújuco ámuha Máavyéjuube Jetsóoke mecáhcujtsómé ími pamévamáyé cahcújtso múnáama mewájyúcatsíhijcyáne. 16 Áánéllii paíjyuváré ámúhá hallúvú Píívyéébeke ó téhdútsohíjcyáhi. 17 Téhdure ó táúmeíhijcyá dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtój Caani íjcyáábeke dibye ámúhakye iájcu ítyujkévé ɨ jtsaméityu dibyée Jetsóoj tééveri méhdivu úújétsámeíñé ímíñeúvú ámuha mewáájácuki. 18 Aane óvíi ámúhakye túјkévejúvú ájcuube dííbyé avyéjúejtée ámuha meíjcyáímyeke dibye újcúmé úmɨwa ɨíné imíjyaú nééne ámuha ímíñeúvú mewáájácuki. 19 Áhdure idyé óvíi ámúhakye waajácútsoobe muhdɨ́ɨvané ɨihtsútú íjcyáne tájpí íñe dííbyeke mecáhcujtsómé meícyahíjcyanévu. 20 Áánevúu muurá meke úújétsoobe Críjto dsɨ́ jɨvéébeke tsiiñe ibóhɨ́ɨtsóne íúniúvú níjkyejɨvú itsájtyéébeke iávyéjújtsóneri. 21 Áábekée pícyoobe íñe múhdumé ávyéjujte níjkyéjɨrii, ííñújɨrii, íjcyámé avyéjuube páñétúejpi dibye iíjcyaki. Áábedívú muurá tsá múha úújetétú íñe ícyooca íjcyáné avyéjujtédítyu. Áhdure bóóne íjcyárómedítyu tsá múha úújetéityú dííbyedívu. 22 Áánélliihyée muurá dííbyé hójtsɨ́ pañévú pícyoobe páneere íñe múhdúné tsiéméné íjcyane. Áhdurée dííbyeke pícyoobe múhdumé dííbyé cahcújtso múnaa íjcyámé túkevéjtsoobe dibye iíjcyaki. 23 Muurá dííbyé cahcújtso múnaa méijcyá tsané múnaa dííbyema. Aabe páneere ejécunú íñe múhdúné tsiéméné íjcyane.

Píívyéébe meke pájtyetétsóne

2 1 Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe ámúhakye pájtyetétsó Críjtoj tééveri ámúhá imítyuháñé déjúcotu ámuha mewágóóóvéíyómeke. 2 Muuráhjáa ɨ́hde ámuha ímityúné méícyahíjcyá íñe ɨ́ jɨ éhné Naavéné túkevéjtsoju Píívyéébedítyú mɨ́amúnáake múhdurá ɨ́tsámeíchohíjcyánéréi ámuha meúráávyénélliíhye. 3 Ehdúu ɨ́mɨ́ááné méícyahíjcyá ímityúmé eene ícyooca tsaate íjcyadu. Mépée meímíllejɨ́ jtóré méúráávyehíjcyá méhdityúré íjchívyéné allíujúúne. Ááné déjúcotúu muurá máhallúrí ijcyájúcooróné Píívyéébe méhdi ɨ́cúbáhráiyóné eene ícyooca tsíjtyé hallúrí tene íjcyadu. 4 Árónáacáa ihdyu mítyane meke iwájyúnélliі méhdi ɨ́ɨ dáátsóvéne meke pájtyetétsoobe Críjtoj tééveri mewágóóóvétu dííbyedúréjuco meíjcyaki. 5 Ehdúu Píívyéébe méhdi ɨ́ɨ dáátsóvéne meke pɨ́aabó mepájtyetéki. 6 Muuráhjáa Críjtoke ibóhɨ́ɨtsóneri meke ávyejújtsoobe dííbyema meíjcya níjkyéjɨri íavyéjuri. 7 Ehdúu mééma méénuube Críjtoj tééveri bóónétu íjcyáné mɨ́amúnáake iwáájácútso ɨ́mɨ́ááné meke iwájyune. 8 Aane íñe tsúúca mepájtyeténé tsá meere meɨ́ hnáhori meméénutúne. Píívyéébere ihdyu meke ɨ́ɨ dáátsóllénélliі pájtyetétsó Íllíkye mecáhcújtsónej tééveri. 9 Tsá mepájtyetétú ɨ́nehjɨ́ meméénúnélliíhye. Áánéllii tsá tééneri memítyájkímeíítyuróne. 10 Muuráhjáa Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri méɨ́ jtsaméí cápáyoácó ɨ́mɨ́ááneréjuco meméénuhíjcyaki. Ehdúhjáa tsúúcajátújuco meke iímíbájchoíñé ɨ́ɨ jtsámeídyújuco dibye méénune.

Críjtoke cáhcujtsómé ími íjcyane

11 Aane cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa ámuha meícyahíjcyáne. Muuráhjáa tamúnaa jodíómú ihdícyámedíyé ámúhakye díllohíjcyáhi.

Áánemáa iiye díllómeíhijcyámé ɨmiáámé Píívyéébeéjté iíjcyane íjpííye ikíhdyahɨrótsámeíñélliíhye. 12 Téijyúikyée muurá ɨmiááné tsá ámuha mewáájácutú Mépájtyetétsoobe Críjtoke. Áánélliihyée tsá ámuha Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Ɨdátsóhrée ámuha waagóojte meíjcyame tsá mewáájácutú muhdúhjáa Críjtoj tééveri meke dibye ipájtyetétsoíñé pítyájcámeíñe. 13 Árónáa ihdyu ícyooca Jetsocríjtóo mewájyuri dsɨjɨvéébema ámuha meíjcyánéllii tsúúca ámuha méijcyá Píívyéébema. 14 Áhdure muurá dííbyej tééveríyé ícyooca muuha jodíómuma ámuha méijcyá tsaímiyéjuco ɨhdée múhdurá medárɨɨvécatsíhíjcyaróme. Aame ícyooca ámuha jodíómú meíjcyátúrómema méijcyá tsamééréjuco. 15 Muuráhjáa Moitséeúvuj tééveri Píívyéébe ájcúné taúhbajúúné hallútú jodíómú íjcyátúmema tamúnaa jodíómú tsáríllécatsíhíjcyanéhjɨ Críjto ɨdsɨjɨvéneri nɨjkévatsóhi. Ehdúu mééma méénuube íñe pamévá mɨamúnaa meíjcyarómé dííbyeke mecáhcújtsómé tsame dííbyeéjté meíjcyame ɨmiáámeréjuco meíjcyaki. 16 Muuráhjáa múhdurá medárɨɨvécatsíhíjcyanéhjɨ Críjto mééma nɨjkévatsó páwachékevu ɨdsɨjɨvéneri. Ehdúu ímíbájchoobe pamévá mɨamúnaa meíjcyarómé tsamééréjuco meíjcyame tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki.

17 Ehdúu Críjto itsááne muuha jodíómuke waajácutsó muhdú tsaímíyé Píívyéébema muha meíjcyaíñé tsúúca dííbyeke muha mewáájacújúcóórómeke. Áhdurée ámuha jodíómú meíjcyatúmé awáá dííbyeke mewáájácútúmeke muurá waajácútsoóbe. 18 Áánéllii dííbyej tééveri Méécááni Píívyéébema tsaméhjɨ menáhbévájcatsí dííbyé Apííchó mééma íjcyane meke pɨáábóneri. 19 Áánéllii tsáhájuco ámuha tsíjtye múnaa meíjcyájúcootúne. Muurá ícyooca méijcyá tsané múnaaréjuco Píívyéébé avyéjúejte tsúúca dííbyeéjté meíjcyame. 20 Muuráhjáa muha Jetsóó mamyémú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama uwáábó medéjucóónúné pañévú tsúúca ámuha méúcaavéhi. Aane muurá ímichi páñétúejpi Jetsocríjtó dííbye tájpí meíjcyaabe éhne múúne jaa ímichi ápɨhajcúné hallúrí íjcyadu néébeé. 21 Aame íñe ícyooca éhnííñevu dííbyema méllíyaatéhijcyá ɨmiáámeré Píívyéébema meíjcyaki. 22 Aane muurá Críjtoma meíjcyame jahdu menéémé pañe Píívyéébe ijcyá Íapííchoj tééveri.

Jodíómú íjcyátúmé uwááboobe Páávoro

3 1 Ááné hallútú íñe oo Páávoro o íjcyáábeke cuvéhoojánúmé ámuha jodíómú meíjcyátúmeke Críjtodítyú íjcyáné uwááboju o úwáábohíjcyáné hallútu. 2 Tsúúca íhya ámuha méwaajácú Píívyéébée meke ɨɨdaatsólléne oke níwaavéné ámuha jodíómú meíjcyátúrómeke téénevu o wáájácútsoki. 3 Muuráhjáa ihdyu dííbyere óhdivu bóhówajtsó ámúhakye téhdure Críjtoj tééveri ɨpɨááboíñé wáájácúratúné ipítyájcámeíñe. Aanée muurá tsúúca ámúhakye ó úúballé áyánéwu éhnée ɨhde ámúha éllevu o cáátúnúháámɨ pañe. 4 Téhaamɨɨ ámuha meéévénetu íhya tsúúca méwaajácú ɨmiáánéjucóo oke dibye téénevu wáájácutsóne. 5 Tsáháa muurá teene éíjyu múnáaúvudívú dibye bóhówajcárotúne. Aanée íñe ícyooca tsúúca bóhówajcároobe Íapííchoj tééveri íhjyú uubálle múnáama dííbyeéjté muha meíjcyame Jetsóó mamyémú meíjcyámedívu. 6 Ahdícyane ámuha jodíómú meíjcyáturómé tsúúca méijcyá Píívyéébé avyéjúejte muha meíjcyadu Jetsocríjtodítyú ɨmiáájú úwáábómeíñé ámuha mecáhcujtsódú íjcyame. Aame ícyooca méijcyá tsamééréjuco Píívyéébée Críjtoj tééveri iájcuíñé nééne meújcuímye.

7 Ehdu nééne íñe úwááboobéré ó pehíjcyá o méénúítyuróné Píívyéébée
téénevu oke pícyoonéjuco. Aane ihdyu ó méénuhíjcyá dííbyé pɨááboríye.
8 Aabe oo pámeere múhdumé Píívyéébeéjté meíjcyámedítyú ɨ̈ɨdáátsoóbe.
Áróóbekée oke ityújkevéélléne níwááveebe Críjtodi ɨ̈ɨ́né imíjyaú meíjcyáné
uwááboju íjcyanévú ámuha jodíómú íjcyátúrómeke o wáájácútsoki. 9 Ahdújuco
muurá o bóhówátsohíjcyáné pámehdívúré teene wáájácúratúnée Píívyéébe
páneere ípívyéjtsoobe tsúúcajátújuco pítyájcámeíñe. 10 Aane muurá Píívyéébe
meke úcuhíjcyá paméváré dííbyeke mecáhcujtsómé tsamééréjuco meíjcya
téénetu níjkyéjɨri íjcyáné ɨhtsútujte iwáájácu muhdɨ̈ɨ́vané dííbyé tujkéveju
íjcyane. 11 Ehdúhjáa imyéénuíñé pítyájcámeííbyé tsúúcajájuco. Ahdújucóo
muurá dibye teene méénune Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri. 12 Ahdícyane
dííbyej tééveri tsúúca Píívyéébema menáhbévájcatsí ɨ̈ɨ́nerí íllityétúmé
ɨ̈mɨáánéjuco Críjtoke mecáhcújtsónélliíhye. 13 Áánéllii ámúhakye o néé
ámuha meɨ̈ hvéjtsótu íñe tééné déjúcotu ámúhállii o ɨ̈cúbáhrámeíhíjcyáné
uwááboju. Íllure méímijyúúvé tééneri múhdurá ɨ̈ jtsúcunútúme.

Críjto meke wájyune

14 Ehdu Méécááni Píívyéébé tujkéveju mééma íjcyánéllii dííbyé úmɨwávú
o mɨ̈móúúvéne ó ihjyúvahíjcyá dííbyema dúúrúvaabére. 15 Áábé cahcújtso
múnaa meíjcyame muurá tsúúca méijcyá dííbyé dohjɨ̈ ba múnaa tsaate tsúúca
níjkyéjɨríjyuco íjcyámema íñe ííñújɨri meíjcyame. 16 Áánéllii ó táúmeíhijcyá
dííbyeke Íapííchoj tééveri dibye ámúhá pañévú ipícyo ɨ̈ɨhnáhó ámúhakye tene
ɨtsɨ̈pájtsoki. 17 Áhdure ó táúmeíhijcyá Críjto éhnííñevu ámúhakye ɨpɨ̈ áábo
ími dííbyeke ámuha meúráávyeki. 18 Aame óvíi ámuha tsijtye cahcújtso
múnáama méwajyújcatsí ímíñeúvú ámuha mewáájácu ávyeta muhdú ɨ̈mɨááné
Críjto meke wájyune méɨ̈ jtsaméí pɨrúúvé íjcyane. 19 Aane ámúhá hallúvú ó
táúmeíhijcyá pɨáábó Píívyéébe ɨ̈mɨáábé íjcyáábeke muhdú dibye íjcyadu
ámuha meíjcyaki.

20 Áánéllii ihdyu metsu dííbyeke medúúrúva ávyéjújtsomére. Muurá meke
pɨ̈ ááboobe dííbyeke metáúmeíñé ehnííñevu meɨ̈ jtsámeítyúrónemájuco.
Ehdu muurá meke pɨ̈ ááboohíjcyaabe Íapííchó mééma íjcyánej tééveri. 21 Aane
ihdyu óvíi dííbyeke méduurúvahíjcyá dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame
paíjyuváré múijyú nɨ̈ jkéváityúné ípyée ipítyájcámeídyújuco Jetsocríjtoj
tééveri mepájtyetéiñe dibye méénúnélliíhye. Ehdu teéne.

Píívyéébeéjté meíjcyane Íapííchoj tééveri

4 1 Aane muurá Máavyéjuube Jetsocríjtodítyú íjcyáné uwááboju
úwááboobéré o péhíjcyáné hallútú íñe cúvéhóójari oo ícyoóca. Aabe
ámúhakye o néé tsúúca Píívyéébe ámúhakye újcume ímíñeúvú ámuha
meíjcya muhdú meíjcyáiyódu. 2 Áhdure idyé ámúhakye o néé tsaɨ̈ ɨ̈ buwáré
ɨdáátsóméhjɨúvú ámuha meíjcyáne mewájyújcatsí pamévamáye. Aame
ímityúné ámúhama íjcyaróné máaabúcuhíjcyá ími ámuha meíjcyaki.
3 Ááne métsúúraméí tsané múnaáréjuco ámuha meíjcyame dííbyé Apííchó
pɨáábori tsaímíyé ámuha meíjcyáíyóneri. 4 Muurá íñe tsané múnaáréjuco
meíjcyámema ijcyáné tsáneere Píívyéébé Apííchó meke ityúkévéjtsoki.
Áánéllii téhdure ijcyáné tsáneere dííbyé avyéjú méwáábyuta. 5 Aabe
tsáápiiye Máavyéjuube apáábyéré íjcyáábeke mecáhcujtsóhi. Áábe mémeríyé

muurá métsójtsómeíhijcyáhi. 6 Áánéllii diibye tsáápiiye Mépiivyéébé ijcyá apáábyekéré pámeere mecáánívahíjcyaábe. Áábé hójtsɨri pámeere méijcyá dííbye tájpíye. Aabe kiá méhdityu iíjcyátúnélliі panéváré mejtééveri méénuhíjcyáhi.

7 Árónáa ihdyu tsáápiitsa mépiivyété muhdú nénehjɨ meméénune Píívyéébée Críjtoj tééveri meke ájcune. 8 Muurá dííbyé waajácúháámɨtu nééneé:

Naavénekée ityáhjáne dííbyé hójtsɨ̈ pañe ícyahíjcyámeke iíjchívyétsóne peebe cáámevu. Aame ihñéjteréjuco íjcyame dibye nééjuríyé piivyété páhduváré nénehjɨ imyéénune.

9 ¿Aanéhaca ɨɨná nééiyóné teene dibyée cáámevu pééneé? Téénetu muurá méwaajácú ɨ̈htsútuubée íjcyároobe ííñujɨ̈vú iñíítyéne ɨ̈dáátsonúne. 10 Árónáacáa bóónétu tsiiñe peebe cáámevu níjkyejɨ̈vú páñétúétsihvu ávyéjuube iíjcyáki. 11 Áábe tájpí muurá páneere íjcyaabe meke ihñéjteke ájcúné waajácuríyé mépiivyété páhduváré nénehjɨ meméénune. Muurá tsaate piivyété dííbyé ihjyu úwáábomété ipyéhijcyáne. Áhdure tsijtye piivyété iwáájacúné muhdú méúmɨwa íjcyane. Tsijtye piivyété tsúúca Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímíñeúvú muhdú múúne téjijto meúraavyéné iúwaabóne. 12-13 Ehdu muurá Críjto meke pɨ̈ áábohíjcyá ihñéjté meíjcyame dííbyé wákimyéí ímí meméénu éhnííñevu dííbyé cahcújtso múnaa illíyaaté pámeere dííbyeke mecáhcujtsómé mewáájácu muhdúhjáa Píívyéébé Hajchi íjcyane dibyée íjcyadu meíjcyaki. 14 Áijyu ihdyu muurá tsá múha meke mújtátsóityú íhdityúré iújcúné uwáábori muhdú tsiɨméké memújtátsóiyódu. 15 Aane ihdyu cáhawáá metsu ɨ̈mɨááméré meíjcyáne ímíñeúvú meúráávye teene ɨ̈mɨááju. Áijyu ɨ̈mɨááné Críjto métúkevéjtsoobe íjcyáábeéjté meíjcyame éhnííñevu méímíbáávyeéhi. 16 Áábe tájpí pámeere dííbyeéjté méíjcyame mewájyújcatsíñe panévatúré mepɨ̈ áábójcatsímyé muurá éhnííñevu mellíyaatémé ímí Píívyéébeke méúraavyéhi.

Críjtoke meúraavyéne

17 Áánéllii ámúhakye o néé Máavyéjuube Jetsocríjto méméri Píívyéébeke wáájácutúmé ícyahíjcyádú ámuha meíjcyájúcóótuki. Muurá ímityúné diityé ɨ̈jtsaméí íjcyánéllii iímillédú ícyahíjcyáme. 18 Tsá ditye wáájácutú muhdú ímí iíjcyáiyóné Píívyéébé ɨ̈jtsaméí diityé pañe íjcyátúnélliíhye. Aame tsá íjcyáityú dííbyema ɨ̈mɨánéjcú iwáájácúiyóné iímílletúnélliíhye. 19 Muurá éhnííñevúré ‘nucójpɨ’ néétune méénuhíjcyá panéváré ímityúne. 20-21 Árónáacáa ihdyu tsá ámuha teene mewáájatú Críjto ɨ̈mɨá uwááboju ámúhakye úwáábócoóca. 22 Ahdícyane ámúhakye o néé ámuha meɨ̈hvéjtso ɨ̈mɨájɨ̈jtóo ámuha mewáájácutúné hajchótá ímityúné íjcyaróné ɨ̈mɨááneúvúdú ámuha meɨ̈tsúcunúhijcyáné tsáijyu múu ámúhadi íjcyáhréi nééneé. 23-24 Ámúhá ɨ̈jtsaméí mecápáyóóvéne ɨ̈mɨánejcúvuréjuco mepájtyé muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímíllénejcúvú tsaímiyéjuco ámuha meíjcyánetu mebóhówaúcunúki.

25 Óvíjyacóóné ámuha maállícyatsíhijcyáne. Múu ɨ̈mɨáánéré ihjyúvá pamévamáyé íñahbémuma. Tsaméére meíjcyame tsá metútávátsójcatsíityuróne.

26 Tsá múu tsaatédívú icyáyobáávatéhajchíí páñetétsójcatsítyúne. ɨ̈ícúi múu ímíbáchójcatsíhi. Tsá múu tsiélleréjuco ɨ̈jtsúcunútú teéne. 27 Tsá múu Naavénedívú táhjátsámeítyúne.

28 Áhdure tsáijyu múúne tsaate ámúhadítyú nánihíjcyámé íllureíjuco
méihvété téénetu. Mewákímyeíñe tsijtye vííómèhjike mépiáábo.
29 Áhdure tsá múu íhjyúvatú ímítyúneri. Ɨmiááneríyé múu ihjyúvá
éhnííñevu tsíjtyeke tene ipɨ́ áábo Píívyéébeke ditye úráávyénetu. 30 Ahdícyane
óvíjyacóóné múhdurá medárɨ́ɨvémeíhijcyáné Píívyéébé Apíichó mépañe
íjcyane mekímóvéjtsótuki. Muurá teene mépañévú dibye pícyóónej tééveri
méwaajácú ɨmiááné dííbyeéjteréjuco meíjcyámeke dibye újcúvaíñe.
31 Ahdícyane íllureíjuco méihvété ímityúné ámuha medárɨ́ɨvéjcatsíñe
páhduváré nehníwu meúhbácatsíhíjcyánetu. 32 Ááne ɨmiáámèré meíjcyáne
ténehjɨ méímíbáchojcátsí muhdúhjáa Píívyéébe ámúhadi iɨ́ dáátsóvéne Críjtoj
tééveri ámúhakye ímíbajchódu.

Píívyéébeéjté meíjcyáiyóne

5 1 Muurá ámuha ɨmiááné tsúúca Píívyéébej tsɨ́ɨmé meíjcyámeke wájyuúbe.
Áánéllii métsúúraméí dííbyedi dibye íjcyadu ámuha meíjcyaki. 2 Ááne
méwájyujcátsí muhdú Críjto meke wájyudu. Muuráhjáa meke iwájyúnéllii
meke ipájtyetétso ɨ́hvéjtsámeííbyeke dsɨ́ jɨ́vetsómé éhne múu obééjake
dsɨ́ jɨ́vetsódu. Ááneríi Píívyéébe mítyane ímíjyuuvéhi.
3 Ahdícyane tsúúca dííbyeéjté ámuha meíjcyame tsáhájuco múu ɨ́ jtsámeítyú
ihdícyámema idyómácójcatsííyóneri. Óvíjyacóóné panéváré ímityúné
ámuha meméénune. 4 Áhdure tsá múu átéréenéhjɨ́ úbálléjcatsítyúne.
Múu Píívyéébeke ityéhdújtsóneríyé ihjyúváhi. 5 Muurá ihdícyáméhjɨma
dómácócatsíhijcyámé tsá Píívyéébé avyéjúejte íjcyatúne. Áhdure tsíñéhjɨ́
imítyuháñé méénuhíjcyámema panéváré ímityúneri úmúúpívyehíjcyámé
tsá dííbyé avyéjúejte íjcyatúne. Aane muurá tsúúca ámuha méwaajácúhi.
Ténéhjiríyé muurá íjcyame tsá dííbyeke icyááníváiyóne éllevu íjcyatúne.
6 Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ícyahíjcyámé átéréenéhjɨ́
úwáábohíjcyámedívu. Muurá ehdu ditye ícyahíjcyáné hallútu Píívyéébe
ɨ́cúbáhraá ávyétá ihnáhó diityédí dííbyeke ditye lléébohíjcyátúné hallútu.
7 Áánéllii tsá múu tehdu néémema náhbévatúne.
8 Muuráhjáa ɨ́hde ámuha tehdu ímityúné pañe méícyahíjcyá ɨmiáájú
ámuha mewáájácútúnélliíhye. Árónáa ícyooca tsúúca ámuha méwaajácújucóó
Ávyéjuube Críjtoéjté ámuha meíjcyame. Aame ihdyu óvíi ámuha méijcyá
ɨmiáámeréjuco. 9 Muurá téjijto mewáájacúmé ɨmiáámeréjuco meíjcyame
tsíjtyeke mépɨ́aabóhi. 10 Áánéllii ihdyu métsúúraméí Máavyéjuube Críjtoke
ámuha meímíjyújtsóíyóneri. 11 Aame ihdyu tsá múu náhbénutú ɨmiáájú
wáájácutúmé ímityúné méénuhíjcyáne. Íllure múu úwaabó keená ɨmiáájú
íjcyane ditye iwáájácuki. 12 Ehdu muurá teevétari wáájácúratúné ditye
méénuhíjcyáneri meíhjyúváiyóné nucójpitsóhi. 13 Aane muurá íñe Jetsocríjtó
uwááboju diityédívú bóhówajtsó páneere ímityúné ditye méénuhíjcyáne.
14 Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Muhdú éhne múu dsɨ́ jɨvémé íjcyadu wáájácúmeítyuube u íjcyaabe cána
wájácúúvéne ímíñeúvú dɨ́ jtsaméí Críjto uke iwáájácútso ɨmiájijtóvu.

Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

15 Aane cána meté ɨ́ búwáávéne ímíñeúvú méɨ́ jtsaméí muhdú ámuha
meícyahíjcyáneri. Tsá múu ɨmiánéjcú wáájácutúmé ícyahíjcyádú íjcyatúne.
Múu ímíñeúvú ijcyá tsúúca ɨmiánéjcú ámuha mewáájacúme. 16 Muurá

ɨhnáhóóné Píívyéébeke meúraavyéné panéváré múhdurá néénélliíhye. Áróné pañe múu tsúúrámeíhijcyá ténejcúríye. 17 Tsá múu ávyeta pevé ɨ́ɨ́buwáré íjcyatú wáájácúmeítyúme. Múu tsúúrámeí muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímílléneri tehdu ámuha meíjcyaki. 18 Tsá múu llíyíícyávetúne. Muurá tehdu meíjcyáhajchíí ílluréjuco metútávááveíñe. Áánéllii ámúhá pañévú dííbyé Apíichó meújcú ámúhakye tene ityúkévéjtsoki. 19 Ááne múu ámúhá ɨ́buúúnetu íjchívyéne májtsiyi dííbyeke dúúrúvaméré ihjyúvájcatsí ténejcúri. 20 Áhdure idyé múu dííbyeke paíjyuváré téhdútsohíjcyá panévá hallúvú Máavyéjuube Jetsocríjto méməri.

Métáábama mewájyújcatsíñe

21 Múu Píívyéébeke ámuha maávyejúúllédú panéjcuvávú avyéjúúlléjcatsíhi.
22 Ahdícyane óvíi ámúhá taabámú ámuha ájyúmuke avyéjuullé Máavyéjuube Jetsocríjtoke iávyejúúllédu. 23 Muurá ájyu méwá túkevéjtsoobe Mépájtyetétsoobe Críjto ihñéjté meíjcyámé túkevéjtsoobe íjcyadu. 24 Ááběke ihñéjté meíjcyame maávyéjúúlléne mecáhcujtsódú óvíi walléémú téhdure ájyúmuke iávyejúúlléne cáhcujtsóhi.
25 Áhdure idyé wajpíímú íicyánéjcutu múu méwámyuke iávyejúúlléne wajyú Críjtóo meke ihñéjteke mítyane iwájyúnéllii wájyúmeítyuubéré dsɨ́ jɨvédu. 26 Muuráhjáa dsɨ́ jɨ́veebe mewájyuri dííbyé uwáăboju mecáhcújtsónej tééveri meke iímíbájchoki. 27 Aame tsúúca méímíbaavyé ɨ́ɨ́né imítyú méhdi íjcyájúcootúmé ɨ́mɨáăméré dííbyema meíjcyaki. 28 Ahdícyane múu ímíñeúvú wajyú méwakye muhdú ámuha mewájyúmeídyu. Muurá ímí meíjcyane meímílleebe métáábake méwajyúhi. 29-30 Tsá muurá méjpi meere meɨ́cúbáhráítyuróne. Muurá mewájyúmeíñéllii ímí météhméməi panévatúré muhdú Críjto ihñéjté meíjcyámeke téhmehíjcyádu. 31 Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu nééne wajpi cáánímútsidítyú ɨ́ɨ́néne ityáábávállema tsahéécoréjuco íjcyaíñe. 32 Ehdu ámúhakye o nééné pañe ijcyáné muhdú Críjto ihñéjtema íjcyáné uwáăboju. 33 Ahdícyane tsiiñe ámúhakye o néé ámúhá taabámuke ámuha mewájyu muhdú ámuha mewájyúmeídyu. Áhdure idyé diitye ámúhá taabámú óvíi íicyánéjcutu ámúhakye iávyejúúlléne wajyúhi.

6 1 Áhdure tsɨ́ɨme múu lleebó cáánímuke. Ehdu Píívyéébeéjté meíjcyane ímílleébe. 2-3 Muurá dííbyé taúhbaju nééhií: “Ámúháj caanímuke mewájyúne máavyéjuulle cáámene ííñújɨ́ hallúrí ámuha meíjcyaki.” Ehdu muurá ítyaúhbaju néhdu íjcyámeke pɨ́ăăboóbe.
4 Áánéllii cáánimu tsá múu uhbádúré úwáăbotú ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́meke. Muurá tehdu nééné uwáăbó diityéké ímítyúnejcúvúré ɨ́jtsámeíchóiyáhi. Áánéllii múu ímíñeúvú choocóré úwaabó diityéké Píívyéébé icyánéjcú dííbyeke ditye icyáhcújtsoki.
5 Áhdure idyé tsíjtyé hójtsɨ́ pañe íjcyame múu diityéké iávyejúúlléne ditye táuhbáné meenú Críjtoke ɨ́ɨ́cúvéiyódu. 6 Tsá múu íavyéjujte ɨ́ɨ́técoocáré ími wákímyeítyú ditye ámúhakye ími ɨ́ɨ́jtsúcunúrokíye. Múu ditye ámúhama íjcyátúrónáa tsaímíyé wákímyeí ɨ́mɨáăné Críjtó ɨicúve múnaa ámuha meíjcyaki. Ehdu meíjcyane imílleebe Píívyéébeé. 7 Áánéllii múu ɨ́mɨáăméré meenú íwákimyéí Máavyéjuube Jetsocríjtoke ɨ́ɨ́cuvénéjuco. 8 Muurá tsaaté hójtsɨ́ pañe íjcyámema tehdu íjcyátúrómeke tsahdúré áhdóiibye muhdú ditye íjcyadújuco.

9 Áánéllii múu íavyéjujte íicyánéjcutu ímíñeúvú picyóó ɨ́cúbáhratúméré íúníu múnáake. Cáhawáá méɨjtsúcunuj, muurá pámé Avyéjuube Píívyéébe níjkyéjɨri íjcyaabe tsá tsaatéké éhnííñevu ímí ɨ́jtsúcunútúne. Muurá tsahdúré meke wájyuube pámeekére.

Ímítyunéhjɨ́ metáhjane

10 Ámuúha táñahbémuj, ícyooca ihdyu méɨ́tsutúúvé Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri dííbyé ɨhnáhoóri. 11 Aame Píívyéébe ámúhakye túјkévejtsódú ímíñeúvú météhmeméí Naavéné ámúhakye mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. 12 Tsá muurá mɨ́amúnáama memúnáátsócatsíhíjcyatúne. Muurá ihdyu mémúnáátsócatsíhijcyá diibye Naavéne ájkímú íjpííma íjcyátúné mɨ́amúnaa ímityúmé íjcyame Píívyéébeke wáájácútúméke iímillédú dárɨ́ɨ́vehíjcyámema. 13 Áánéllii ámúhakye o néé muhdú Píívyéébe ámúhakye túkévejtsódú ímíñeúvú ámuha meíjcya tehdɨ́ɨ́vanéhjɨ́ ámuha maáábúcúne ɨ́htsutúmé meíjcyaki.

14 Ahdícyane imíchi meíjcyáne ɨ́mɨáájú ímíñeúvú ámúhá pañévú mepícyó éhne múúne cóhpene ócájɨmɨ́ɨ́hé méhdityu chíúcunúdu. Ááne ɨ́mɨáámére meíjcyá ímítyunévú ámuha metáhjátsámeítyu éhne múúne méénujcátsi múnaa ityáhjátsámeítyu túémɨihóvú pícyámeídyu. 15 Ímíñeúvú meíjcyátsíívyéne méúwáábohíjcyá tsaímíyé meíjcyáné uwááboju éhne múúne tsodáhó íjtyúhápaajɨ́nevu iújcámeíñe íjcyátsíiivyédu. 16 Aame ímíñeúvú mécahcújtsó ámúhá watájcódú nééne téénej tééveri ámúhakye Naavéné mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. 17 Aane íñe tsúúca pajtyété mééma íjcyane tsáma méɨ́hvéjtsodí éhne múúne tsodáhoke íwatájcojɨ pɨ́aabódú nééne ímítyúnéhjɨtu meke téhmehíjcyáne. Áhdure Píívyéébé ihjyu ménɨitsúwádú nééne Íapííchoj tééveri mééma íjcyane ímíñeúvú meújcú ámúhá pañévu. 18 Aane ámúhá pañe íjcyánej tééveri óóchevélletúmé dííbyema paíjyuváré méihjyúvahíjcya. Métáuméí dííbyeke pɨ́ɨábó ímí ámuha meíjcyaki. Áhdure métáuméí pahúlleváré dííbyeéjté íjcyámé hallúvú dibye diityéké ɨpɨ́ɨáboki. 19 Téhdure táhallúvú métáuméí dibye oke ityúkévétso muhdú mepájtyeténé úwáábojúvú pamévakéré o wáájácútsoki. 20 Muuráhjáa tééné wákimyéivu oke Píívyéébe pícyoobe íñe tééné déjúcotu ícyooca oo cúvéhóójari. Árónáa ihdyu táhallúvú métáuméí pɨ́ɨábó núhnévétuubéré o úwáábohíjcya ímíñeúvú muhdú tene néhdújuco.

Páávoro pítyajcóne

21 Aane cáhawáá ihdyu óvíi ménahbe Tííkico tééné wákimyéityu oke pɨ́ɨábohíjcyaabe ímíñeúvú ámúhakye táuubállé meenúhi. Diibye waajácú páneere muhdú o íjcyaabe ɨiná o méénuhíjcyáne. 22 Áánéllii dííbyeke ámúha éllevu ó wallóó dibye ámúhakye iúúbálle muhdú muhtsi meícyahíjcyáné ámuha mewáájácúne metsájpɨnúki.

23 Ahdícyane óvíi Méécááni Píívyéébe Máavyéjuube Jetsocríjtoma ámúhakye pɨ́aabó ímí ámuha dííbyeke mecáhcujtsómé mewájyújcatsíñe ɨ́búwajɨ́ɨ́ meíjcya ɨ́ɨ́nerí ɨ́jtsámeíjyúcootúme. 24 Áámeke ihdyu óvíi ámúhakye pɨ́ɨábohíjcyaabe múhdumé ɨ́mɨááné ámuha Máavyéjuube Jetsocríjtoke mewájyúmeke. Áyu tehdújuco.

PIRIPÉÉTSE

Pirípori íjcyáme éllevu
Páávoro cáátúnuhá́ámi

Duurúvaju

1 [1]Oo Páávoroo, Timotéoo, íjcyamútsí Jetsocríjtó ɨicúve múnáajtétsí íhyaamɨ ámúha éllevu muhtsi mécaatúnú elle Pirípori dííbyé cahcújtso múnaa Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáme éllevu, áhdure ámúhá uwáábojtémá túkevéjtsojté éllevu. [2]Áámeke ihdyu óvíi ámúhakye pɨ́áábohíjcyamútsí ɨ́búwajɨ́ɨ́ ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú Páávoro pɨ́áábó taúmeíñe

[3-5]Muurá paíjyuváré ámúhakye o ɨ́tsáávécooca ímíjyuuri Píívyéébeke téhdújtsoobéré ámúhá hallúvú ó táúmeíhijcyá pɨáábó ɨ́mɨáájú mecáhcújtsóné wákimyéityu ícyoocápí oke ámuha mepɨ́áábohíjcyánélliíhye. [6]Aane muurá ó waajácú Píívyéébe ámúhakye tsaímíyé pɨ́áábohíjcyáné ímí dííbyeke ámuha meúráávye múijyú tsiiñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñévújuco. [7]Ehdu íñe ámúhadítyú o néé oke ɨpɨ́aabódúré Píívyéébe ámúhakye pɨ́áábohíjcyámeke o wájyúnema. Muuráhjáa ɨ́hde oke ɨpɨ́áábohíjcyadúré íñe cúvéhóójari o íjcyáróóbeke oke pɨáábohíjcyaabe tsíjtyeke o úúbállehíjcya dííbyé ihjyu tóónútuubére. [8]Muurá Píívyéébe waajácú ɨ́mɨááné ámúhakye o wájyune muhdú Jetsocríjtó meke wájyudu. [9-10]Aabe ámúhá hallúvú ó táúmeíhijcyá pɨáábó ámuha mewájyúcatsíñe mewáájácu muhdú dííbyeke tsaímíyé meúráávyéiyóne. Ááme ɨ́mɨáámeréjuco ámuha meíjcyame ɨ́ɨ́nerí menéétsámeítyu Jetsocríjtó tsiiñe tsáácoóca. [11]Ehdu dííbyere Jetsocríjtó pɨáábori tsaímíyé ámuha meíjcyame Píívyéébeke máávyéjútsohíjcyaáhi.

Críjtokéré ɨ́ɨ́cúvéiyóné Páávoró ɨ́jtsaméi

[12]Ámuúha táñahbémuj, ó imíllé ámuha mewáájacúné íñe páneere múhdurá oke pátyehíjcyáronéhjɨ́ íllure oke pɨ́aabóné éhnííñevu ɨ́mɨáájú pajtyéteju Críjtodítyú íjcyane o úwáábohíjcyaki. [13]Áábeke tsúúca oke pámeere páñétúejpi avyéjúúbé já tehméjté íjcyámema tsíjtyehjɨ́ íjcyame waajácújucóó Críjtoéjpí o íjcyáné hallútú cúvéhóójari o íjcyane. [14]Aabe teene cúvéhóójari o íjcyároobe ímí o úwáábohíjcyáné tsaate ménahbémú iwáájácúne téhdure úwáábohíjcyá ɨ́ɨ́nerí núhnévetúme.

15 Árónáa ijcyámé tsaate tsijtye ímí méénuhíjcyáneríyé iñómíutáávane
ɨhnáhó úwáábohíjcyáme. Áánetu ihdyu tsijtye úwáábohíjcyá ɨmiááné
tehdújuco. 16-17 Ímí úwáábohíjcyámé oke iwájyúne íñe téené déjúcotu
cúvéhóójari o íjcyane iwáájácúnélliíhye. Áánetu tsijtye úwáábohíjcyá íllure
oke éhnííñevu ityútávájtso íñe cúvéhóójari o íjcyáábeke. Tsá ditye ɨmiá
uwáábó méénuhíjcyatúne. 18 ¿Aanéhaca idyé muhdú o méénúíyónejɨɨvari?
Árónáa eene ímityúné iɨjtsámeíñe ɨmiáájú Críjtodítyú íjcyane ditye
úwááboróné tsúúca mɨamúnaa lléébúcunúhíjcyánéllii ó imíjyuhíjcyáhi.
19 Áhdure ó imíjyuhíjcyá íñe panéváré ímítyunéhjɨ oke pátyehíjcyaróné
tsaímíyé óóma nɨjkévaíñé o wáájácúnema. Ehdu óóma tene nɨjkévaíñé
ó waajácú ámuha táhallúvú pɨáábó metáúmeíhíjcyánéllii Jetsocríjtó
oke pɨááboíñé Íapíichoj tééveri. 20 Aabe ihdyu ó imíllehíjcyá tsáneetu o
núcójpɨvétsámeíítyuróné ɨɨná táhallúrí íjcyátuube panévaríyé Jetsocríjtoke
o bóhówátsohíjcya dibye ɨhtsútuube íjcyane paíjyuva o bóhówátsohíjcyádu.
Áábeke téené hallútú oke ditye dsɨjɨvétsóhajchíí óvi ó dsɨjɨvéhi. 21 Muurá
íñe o bóhɨɨbe dííbyeke o úraavyéné o ímillédúré idyé ó imíllé o dsɨjɨvéné
tsaímiyéjuco awáá dííbyema o íjcyaki. 22 Árónáa ihdyu ó imílléhíi o íjcyane
éhnííñevu dííbyedítyú íjcyáné uwááboju tsíjtyeke o úwááboki. Ahdícyane
tsá o wáájácutú muhdú o íjcyaíñe. 23 Muurá ɨhtsútú óhdivu teene muhdú
o íjcyáiyóne. Tsánejcútú ímí tehdújúcooro teene íllurédjuco o dsɨjɨvéné
tsaímiyéjuco Críjtoma o íjcyaki. 24 Árónáa idyé ímí óhdivu teene ói o íjcyane
éhnííñevu ámúhakye o pɨááboki. 25 Aane tsúúca ó waajácú ói o íjcyaíñé
ámúhakye o pɨáábo ámuha ímíñeúvú Críjtoke mecáhcújtsóneri meímíjyuúki.
26 Ehdu muurá ámúhakye éhnííñevu ó ímíjyúúvétsoó tsiiñe ámúha éllevu o
péijyu dííbyere Jetsocríjtó oke pɨáábóneri téené hallúvú ámuha maávyéjújtso
dííbyeke.

27 Ahdícyane ihdyu ámúhakye o néé ámuha tsaímíyé meíjcya muhdú
dííbyé uwááboju meke úwáábohíjcyádu. Áánéllii ó imíllé ámúha éllevu o
péétúroobe o wáájacúné tsaímíyé ámuha meíjcyáné uubálle. Árónáa idyé
tsá ámúhama o íjcyánélliihyéré ɨmiáámé ámuha meíjcyáítyuróne. Ó imíllé
ámuha tsaméhjɨ ímíñeúvú téené uwááboju mecáhcújtsóne ímí meíjcyane.
28 Aame tsá múu íllityétú ámúhakye múnáátsohíjcyámedi. Muurá eene
Críjtoéjté ámuha meíjcyámeke ehdu ditye dárɨɨvehíjcyánetu méwaajácú
ditye wágóóóveíñe. Áánetu tsúúca méwaajácú Píívyéébé pɨáábori ámuha
mepájtyeténe. 29 Aane tehdújúcooro ímí ámuha dííbyeke mecáhcújtsóne
dííbyedívú mecátsɨpáávehíjcyáne. Árónáa íjcyáné téhdure téené déjúcotu
ámuha meɨcúbáhrámeíiñe. 30 Aane ihdyu óvíi ámuha máaabúcuhíjcyá
páneere ámúhakye pájtyenéhjɨ muhdúhjáa o áábúcuhíjcyádu. Ááneríyéi
muurá íñe ícyoocápí o íjcyane ámuha méwaajácúhi.

Muhdú Ávyéjuube Jetsocríjto íjcyane

2 1 Ahdícyane ɨmiááné oke ámuha meɨdaatsólléne mewájyúhajchíí óvíi oke
ámuha éhnííñevu méímíjyúúvetsó ímí tsajɨjtóré ámuha meɨjtsámeímyé
mewájyújcatsíñe mepɨáábócatsíhíjcyáneri. 2 Óvíi Críjto ámúhakye
wájyúneri ámuha meímíjyúúvémé pañe dííbyé Apíichó íjcyane ámúhakye
tsápɨtsohíjcyáhajchíí ámuha oke méímíjyúúvetsó ɨmiáámére meíjcyáneri.
3 Aame ihdyu tsá múu tsaate tehdɨɨvane méénúne ímiyíyé idyé méénutú íllure

téeneri imítyájkímyeíki. Tsáɨ́ɨ́ buwáré múu iíjcyáne pɨ́ ááböjcatsí panéjcuvávú iávyejúúlléjcatsíñema. [4] Tsá múu iiye tsaímíyé iíjcyáíyóneri tsúúrámeítyúne. Téhdure múu tsúúrámeí muhdú tsíjtyeke ɨpɨ́ ááböíyóneri.

[5] Múu ɨ́ jtsámeí muhdú Jetsocríjtó ɨ́ jtsámeídyu. [6] Muuráhjáa Pííyéébere íjcyároobe tsá ávyeta tehdu iñééíyóneri íjyácunútúne. [7] Muuráhjáa ɨ́ htsútuube íjcyároobe mɨ́amúnáajpídyú ɨtsɨ́ɨ́mávámeíñe ihdícyaabéduréjuco íjcyane meke ɨpɨ́ ááboki. [8] Aabée ɨ́ htsútuuháñé lliíñétuube ɨɨná néétuubéré ɨ́ dátsó ɨ́ hvéjtsámeííbyeke nucójpɨ́tsó wátyétyehcúmé páwachékevu éhne múu átéréejpi ímítyúúbeke méénudu. [9-11] Ehdúhjáa méénuube 'tsiíjyu' néétuubéré muhdú Pííyéébe dííbyeke néhdújuco. Áánélliihyée dííbyeke Pííyéébe iávyéjuutétsóóbeke meménú pámé ehnííñevúré dibye iíjcyaki, dííbyé úmɨwávú páhduube níjkyéjɨri íjcyámema ííñújɨri íjcyame naavémuháñemáyé ɨmɨ́ hmóúbáne iávyéjújtsóóbeke iwáájácu ɨ́ mɨ́ááné avyéjuube dibye íjcyane téeneri Méécááni Pííyéébeke iávyéjújtsoki.

Cahcújtso múnaa peetédu néeneé

[12] Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, éhnée ámúhama o íjcyaabe ámúhakye o nééne ámuha melléébohíjcyádú idyé oke melléébó íñe tsíhyulle ámúhadítyú o íjcyároobe ámúhakye o néhijcyáne. Ááne muhdú Pííyéébe ímillédú meíjcyá teenéjuco ámuha mepájtyetéiñe íjcyáneri. [13] Muurá ihdyu dííbyere ámúhakye ácuhíjcyá ɨ́ mɨá ɨ́ jtsaméivu muhdú dibye ímillédú ámuha meíjcyaki.

[14] Aane ihdyu méméénuhíjcyá ííjyevélletúmé úhbájcatsítyúmére. [15] Áijyu ihdyu ámuha Pííyéébeéjté meíjcyame ɨ́ mɨá uwááboju úwáábomété mepéhijcyámé mébóhówaúcúnuú ímítyúné mɨ́ amúnááj pɨɨnétú éhne múúne mɨ́ ɨ́ curu cúúvétsihdyu péétécunúdu. [16] Ehdu ámuha meméénúhajchíí mítyane ámúhadi ó ímíjyúúveé Críjto tsáácooca ópée dííbyema bañúháñé o wákímyeíhíjcyátúneri. [17] Aane mítyane téeneri o ímíjyúúnéllii ámúhakye o néé téhdure ámuha meímíjyuúki. Áánéllii eene ámuha mecáhcújtsóné hallúvú ihdyu ó dsɨ́ jɨ́véiyá éhnííñevu ímí ámuha mecáhcújtso dííbyeke. [18] Aane ihdyu metsu tsaméhjɨ́ meímíjyuúki.

Timotéoma Epaporodítomútsikye Páávoro úwáábovu wálloóne

[19] Aane óvíi Ávyéjuube Jetsóó ímílléhajchíí Timotéoke ó wálloó ámúhakye dibye iúújeté muhdú ícyooca ámuha meíjcyane oke dibye úúballéváneri éhnííñevu o ímíjyúúveki. [20] Muurá apáábyéré dííbyé ɨ́ jtsaméí táɨ́ jtsaméídyú néénéllii ijyácunúúbé ámúhakye ɨpɨ́ ááböíyóneri. [21] Áánetu tsíjtyehjɨ ijyácunúhijcyá iiye ímí iíjcyáíyóneri. Tsá ditye íjyácunútú Jetsocríjtó ímillédú iíjcyáíyóneri. [22] Áánetu muurá ámuha méwaajácú diibye ávyétá mityáné oke pɨ́ ááböhíjcyáné ɨmɨáájú Críjtodítyú íjcyáné wákimyéityu éhne múu cáánikye íjcyadu. [23] Aane óvíi íñe ícyooca o íjcyane muhdú óóma péé o wállo dííbyeke ámúhakye dibye iúújetéki. [24] Árónáa ó ɨjtsúcunú tsáijyu múúne Pííyéébé pɨ́ ááböri lléváhréjuco oore ámúhakye o úújeténe.

[25] Téhdure ó ɨ́ jtsúcunú ménahbe Epaporodítoke ámúha éllevu o wállooíñé téhdure mítyane panévatúré oke pɨ́ ááböhíjcyáábeke éhnée ámuha oke mepɨ́ áábónema taéllevu mewállóóbeke. [26] Aabe téhdure mítyane imíllé ámúhakye iájtyumɨ́né dibyée chéméné uubállé ámuha méwáájacúné múhdurá dííbyeke ɨ́ jtsámeíchónélliíhye. [27] ɨmɨáánée muurá dsɨ́ jɨ́véróobe.

Árónáacáa ihdyu Píívyéébe dííbyema múhtsidi ɨĩ dáátsóvéne bóhɨɨtsó dííbyeke íñée muhdú ícyooca kímóhcó o íjcyánáa dibye dsĩ jɨvéné oke éhnííñevu ávyénéjcúíyónélliíhye. 28 Áábeke ámúha éllevu ó wálloó ámuha meímíjyúúvéné tujkéveri o állíjchu eene dííbyedi ámuha mekímóóvehíjcyáné múhdurá oke íjyácunúhíjcyánetu. 29 Áábeke ihdyu óvíi ámuha ímíjyuuri méwaatsúcúpejtsó Ávyéjúúbeéjté meíjcyáméejpi ménahbe íjcyáábeke. Áhdure tsijtye dííbyedu néméhjɨke idyé múu wajyúhi. 30 Muuráhjáa ávyeta wájyúmeítyuubéré ámuháa oke mepĩ áábóiyóné Críjtó wákimyéí imyéénúneri íllúhwu dsĩ jĩveráhi.

Muhdú Críjtoéjté téhmémeíiyóne

3 1 Ámuúha táñahbémuj, tsáháturo muhdú tene óhdivu néétu tsiiñe bɨwáánéré ámúhakye o úwaabóné ámúhakye tene pĩ áábóíñéllíihye. Ahdícyane múu imíjyúú Ávyéjúúbeéjté ámuha meíjcyame. 2 Aame ihdyu tsáma téɨɨbúwá méíjcyaco oohímyédú nééme ímityúmé íjcyame eene kíhdyahĩ rótsámeítyúmé pájtyetéityúné úwáábohíjcyámeke. 3 Árónáa tsá téénetu Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Muurá ihdyu dííbyé Apííchó meke túkévéjtsóné piáábori dibye ímillédú dííbyeke maávyéjútsohíjcyámé ĩmiááné dííbyeéjté méijcyá Jetsocríjtóo mééma méénunéjuco. Áánéllii dííbyeke ímíjyuuri méduurúvahíjcyáhi. Muurá tsá meere ɨɨná meméénúneri mepájtyetétsámeíityuróne. 4 Muurá tehdu tene nééca oore ó pájtyetétsámeíiyáhi. Aaca muurá tsá múha óhdivu úújetéityuróne. 5 Muuráhjáa idyé oke waháró tsĩ ĩmávátsihdyu íhyojtsĩ tú pápihchúúj coojĩ vatu óhdivu kíhdyahĩ rotsómé ijraééj tsɨɨménémúhaabe heeberéómuube o íjcyaabe páñétúeju múúhá ihjyúrí o íhjyúváábedívu. Diityéejtétsíi llihíyomútsi. Aabe muurá oo Bejamíí dohjĩ ba múnáajpi. Áhdure paritséómuube oo muuháa jodíómú taúhbaju o úráávyehíjcyaábe. 6 Aabée ó ijyácunúhijcyá Jetsóoéjtéhacáa íjcyámeke o ĩcúbáhráíyóneri. Áábekée muurá tsá múha oke ɨɨná nééityuró taúhbajúu néhdújuco o íjcyánélliíhye. 7 Ehdúu o dárĩ ĩvémeíhíjcyanéhjĩ ó ɨjtsúcunúhijcyá ĩ htsutúné o méénuhíjcyáne. Árone ícyooca Críjtoéjpiyéjuco o íjcyánéllii óhdivu atéréenéréjuco ɨĩnéúbatú meke pĩ áábóityúne. 8 Áhdurée panéváré tsíñehjɨ íjcyaróné dííbyé hallúhcuri ó ĩ hvejtsó dibye páné ehnííñevu ĩ htsútuube íjcyane o wáájácúnélliíhye. Ehdúu muurá panéváré o ímílléronéhjĩ ó ĩ hvejtsó éhne múúne tsíeméné átéréene meĩ hvejtsódú Táavyéjuube Jetsocríjtokéréjuco o ɨĩcúveki. 9 Ehdúu ó meenú tsaímiyéjuco dííbyema o íjcyaki. Tsáháa muurá Píívyéébe oke ĩmiáábedi díllóityuró taúhbaju néhdu o íjcyáróóbeke. Muurá ihdyu apááñéré Críjtoke o cáhcújtsónej tééveríyé oke dílloobe ĩmiáábedi. Aabe apáámyéré dííbyeke cáhcújtsómeke pájtyetétsoóhi. 10 Áánéllii ó imíllé Críjtoke o wáájacúné tsúúcajáa dsĩ jɨvéjúcóróóbeke Píívyéébe bóhĩ ítsóné ɨhnáhó téhdure óóma iíjcyaki. Muuráhjáa dibye ímillédújuco ɨĩcúbáhrámeíñe dibye dsĩ jɨvéne. Ahdu idyé ó imíllé o ĩcúbáhrámeíñé dibyée dsĩ jɨvédú ɨĩvane téhdure Píívyéébe ímillédú o íjcyane o ímíllénélliíhye. 11 Ááne éhne múu dsĩ jĩveebe tsiiñe bóhɨɨbe íjcyadu o néébe ĩmiááberéjuco o íjcyaki.

Tsaímíyé meíjcyáíyóneri metsúúrámeíñe

12 Árónáa idyé tsá ámúhakye o néétu panévatúré tsaímiyéjuco ĩmiáábé o íjcyane. Muurá ihdyu éhnííñevu ó tsúúrámeíhijcyá múhdutú ávyeta tsaímíyé

Jetsocríjtó ímillédú o íjcyáíyóneri. Tehdúu dííbyema o íjcya oke újcuúbe.
13-14 Ámuúha tañahbémuj, tsáhái muurá ávyeta ɨmiáábé o íjcyatúne. Áánéllii
ɨhdée múhdurá o ícyahíjcyáné o ɨhvéjtsóne ícyooca ó tsúúrámeíhijcyá
muhdú dibye ímillédú o íjcyáíyóneri botsíi téene áhdó o újcu íñe múhdumé
ími dííbyema ícyahíjcyámeke téene áhdóllii níjkyejɨvú Píívyéébe piúvácooca.
15 Áánéllii íñe múhdumé tsúúca ími Críjtoke ámuha mecáhcújtsómeke o néé
ámúhakye ími tene ibúúúve íñe ámúhakye o néhijcyáne. Áánetu tsátsii
tsíhdyure ámuha meɨjtsúcunúhajchíí óvii Píívyéébe ámúhakye waajácutsó
téénevu. 16 Áánéllii ámúhakye o néé ímíñeúvú ámuha meɨjtsámeíñe
meúráávye muhdú tene íjcyane tsúúca ámuha mewáájacúdu.
17 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, íñe muhdú o íjcyadu meíjcya. Áhdure
tsijtye óhdityúu iwáájáne ími úráávyehíjcyámé íjcyadu meíjcya. 18 Áánetu
ámúhakye o néhijcyádú ijcyáméi muurá mítyame Críjtóo páwachékevu
dsɨjɨvéneri mepájtyeténé uwááboju íllure tsáríllehíjcyáme. Aane íñe ɨdátsó
táábere tsiiñe ámúhakye ó úúballéhi. 19 Aame muurá ímityúné ícyahíjcyámé
téené déjúcotu íllure wágóóóveéhi. Muurá Píívyéébeke ɨtsáávetúmé muhdú
tsaímíyé ííñújiri iímillédú iíjcyáíyóneríyé tsúúrámeíhijcyáhi. Ááneri íllure
mítyákímyeíhijcyámé múu núcópɨvehíjcyánáaáca. 20 Áánetu ihdyu mee
níjkyéjɨejtéréjuco meíjcyame íñe météhmehíjcyá Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtó
meke újcúváííbyeke. 21 Aabe muurá íñe ɨdátsó meícyahíjcyánej pi meke
cápáyoácómé meíjcyaá dííbyedúréjuco dsɨjɨvéityúnéj piiháñema. Ehdu meke
ímíbájchóiibye panéváré ipíívyetédú íjcyaábe.

Múu imíjyúú paíjyuváre

4 1 Ámuúha, táñahbémú mítyane ámúhakye o wájyúmeke o ájtyumɨíyóneri
o ijyácunúhijcyámej, ámúhadi ihdyu mítyane ó ímíjyuhíjcyá táwákimyéi
áhdódú nééne ími ámuha táuwáábó mecáhcútsohíjcyánélliíhye. Áámeke
ihdyu ámúhakye o néé tsaímíyé ámuha meúráávye Máavyéjuube
Jetsocríjtoke.
2 Téhdure Ebóódíamúpɨke Tsíítikyémá o néé dityépɨ ɨmiáámúpɨréjuco iíjcya
tsárílléjcatsítyumúpɨ. Tsá ehdu meíjcyáityuró Jetsocríjtoéjté meíjcyame.
3 Aane íñe uke o néé táwákimyéityu oke u náhbénuhíjcyaabe diityépɨke
u pɨ́ááboki. Muurá mítyane oke téhdure pɨ́ááboíjcyamúpɨ ɨmiáájú
Críjtó uwáábójutu. Téhdure Creméétema tsijtye oke téené wákimyéityu
piáábohíjcyáhi. Ááme mémeháñé tsúúca ijcyá múijyú medsɨjɨvéjúcóóityúne
bóhɨ újcúímye mémeháñé cáátúváné waajácúháámɨtu.
4 Áánéllii ámúhakye o néé ámuha paíjyuváré meímíjyu tsúúca ávyéjúúbeéjte
ámuha meíjcyame. Áánéllii tsáma méimíjyuhíjcya. 5 Muurá pɨihɨjucóóné
tsiiñe Máavyéjuube tsááiñe. Áámeke ihdyu óvii ámúhakye paméváré waajácú
ɨmiáámé ámuha meíjcyame pamévakéré mepɨ́ááboíjcyámeke.
6 Aame ihdyu tsá múu ímityúné ɨjtsámeítyú tsíeméné ámúhakye
pájtyécooca. Múu paíjyuváré Píívyéébeke úúbállehíjcyá muhdú iíjcyane.
Áhdure múu dííbyeke téhdútsohíjcyá panévá hallúvúre. 7 Ehdu ihdyu
ámuha meíjcyácooca dííbyere Píívyéébe ámúhakye pɨ́ááboó ɨ́ínerí
ɨjtsámeíjyúcootúmé tsaímíyé ámuha meíjcya múhdumé Críjtodívú ámuha
mecátsɨpáávehíjcyáme. Ehdu meke Píívyéébe pɨ́ááboónévú méɨjtsaméí tsá
úújetéityuróne.

ɨmiááneríyé meɨ jtsámeíñe

8 Ahdícyane méɨ jtsaméí ɨmiááneríyé muhdú tsíjtyema ámuha
maávyejúúlléjcatsíñe tsaímíyé meíjcyáíyóneri ámuha téénetu
mebóhówaúcunúmeke ímí Píívyéébe iɨ jtsúcunúki, ámuúha táñahbémuj. Ehdu
múu néhéhjiríyé iɨ jtsámeíñe tsáhájuco átéréénéhjiri ɨ jtsámeíjyúcootúne.
9 Áánéllii ménútsohíjcyá ímíñeúvú ámúhakyée o úwáábohíjcyáné tehdu
ámuha meíjcyaki. Muuráhjáa tsúúca ámuha mélleebó muhdú ámúhakye
o néhíjcyanéhji. Áhdurée tsúúca ámuha máájtyumɨ muhdú ténehji o
méénuhíjcyáne. Ahdu méméénuco Píívyéébe ámúhama íjcyame ímí ámuha
meíjcyaki.

Pirípó cahcújtso múnaa Páávoróké pɨaabóne

10 Muurá ávyeta ó téhdujtsó Píívyéébeke íñe ícyooca tsiiñe ámuha oke
mepɨ áábóneri mítyane o ímíjyúúvénema. Aabe tsá o néétu ɨveekí ámuha oke
meɨtsáávehíjcyatúne. Muurá ɨmiááné oke ámuha mepɨaabóné meímíllérónáa
tsá ámuha mepíívyetéhíjcyatúne. 11 Árónáa idyé tsá ámuha oke maájcúne
tájpí o íjcyáiyóné o ímílléne ehdu ámúhakye o néétune. Muurá óhdi íjcyane
tsúúca téhdunéjuco. 12 Aabe ó piivyété o íjcyane éhnévátúroóbe. Áhdure idyé
ó piivyétéiyá o íjcyane ehnéva múnáajpi. Téhdure ó piivyété ɨ búwajɨɨ iiná
májchótúroobe o íjcyane óóma tene íjcyácooca o ícyahíjcyádúre. 13 Aabe
ó piivyété panéváré o táhjane Jetsocríjtó oke pɨ áábóne tsɨ jpari. 14 Áábeke
ihdyu tehdújuco ámuha oke mepɨaabóné íñe ɨ dátsó múhdurá o íjcyáábedi
ámuha meɨ dáátsóvénema.
15 Aame ɨmiááné apáámyéré ámuha Pirípori íjcyáné cahcújtso múnaa
tsúúcajátújuco meɨ jtsámeíñé muhdú oke ámuha mepɨ áábóíñeri. Muuráhjáa
éhne tujkénúré Críjtodítyú íjcyáné uwááboju ámúhakye o úwáábótsihdyu
Matsedóóniá iiñújitu tsiéllevúréjuco o péébeke apáámyéré ámuha oke
mépɨaabó Píívyéébé ihjyúvú ámúhakye o úwaabóné tsaímíyé ámúhakye
búúúvénélliíhye. 16 Téhdurée Tetsaróónicárí o íjcyácooca ámuha taéllevu
méwállohíjcyá oke mepɨaabóne. 17 Árónáa idyé tsá ámuha oke maájcúíyóneri
o íjyácunúnéllií ehdu ámuha meméénuhíjcyatúne. Muurá ihdyu ó imíllé
ehdu ámuha meméénúneri éhnííñevu tsaímíyé Píívyéébema meíjcyane.
18 Muurá ámuha oke maácuhíjcyanéhjɨ mítyanéjuco éhnée Epaporodítoma
ámuha mewállóónema. Aane ímí Píívyéébe ɨjtsúcunú éhne múúne ávyéta
ímyé cúvááné pacúúcú meɨ jtsúcunúdu. 19 Áámeke ámúhakye ájcúiibye iiná
ámúhadítyú pɨ htonévú ɨ htsutúné íavyéjú íjcyaabe Jetsocríjtoéjté ámuha
meíjcyánélliíhye. 20 Aane ihdyu óvíi dííbyeke méduurúvahíjcyá paíjyuváré
múijyú nɨ jkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávoro pítyajcóne

21 Ahdícyane Jetsocríjtó uráávye múnaa elle íjcyámeke méuubállé mítyane
diityéké muha íílle meíjcyame medúúruváne. 22 Áhdure ávyéjuube Tséétsá
úníu múnaa ámúhakye duurúváhi.
23 Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye pɨaabóhi. Áyu tehdújuco.

COROTSÉÉTSE

Coróótsari íjcyáme éllevu
Páávoro cáátúnuhéámi

Duurúvaju

1 [1]Oo Páávoro Jetsocríjtodítyú ɨmiáájú pajtyéteju íjcyáné uwááboobe Píívyééberée ihdyu oke ityújkevééllédú íjcyaabe tééné wákimyéivu pícyoóbe. [2]Aabe íñe íhyaamɨ o cáátúnuhéámɨ muhtsi ménahbe Timotéoma méwallóó ámuha elle Coróótsari meíjcyame Críjtoke meúraavyémé múúhá nahbému éllevu. Áámeke óvíi Méécááni Píívyéébe ámúhakye pɨaabó ɨbúwajɨɨ ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú piáábó Páávoro táúmeíñe

[3]Paíjyuváré Píívyéébe Jetsocríjtój Caaníkyé muhtsi météhdútsohíjcyá ámúhá hallúvú dííbyema muhtsi meíhjyúvácoóca. [4]Muuráhjáa múhtsikye úúballémé ímí Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujtsónéllii tsaímíyé mewájyúcatsíhijcyáné pámeemáyé Píívyéébeéjté íjcyámema. Áánéllii muhtsi météhdútsohíjcyá dííbyeke. [5]Ehdúvá ímí ámuha meícyahíjcyá ɨíné imíjyaú meíjcyaíñé Píívyéébe méwáábyuta níjkyejɨvú méénune ámuha mewáájácúnema. Muuréváhjáa Jetsocríjtodítyú pajtyéteju íjcyáné uwááboju ámuha melléébótsihdyújuco teene ámuha meɨtsohíjcyáne. [6]Ááné uwááboju muurá tsúúca tsújaavé pahúllevávú ííñújiri. Aane mítyame icyáhcújtsóne ímí úráávyehíjcyá éhnée ámuha tujkénú meíjcyadu. Muuráhjáa Píívyéébe mítyane meke wájyune ámuha mewáájácúne ímí mécáhcujtsóhi. [7]Téénevúu muurá Epáápara muhtsi wájyú menéébe ímichi ámúhakye úwaabóhi. Aabe ímí Críjtoke úráávyeebe múhtsikye pɨáábohíjcyá ámuha múhtsikye mepɨáábóiyóne. [8]Aabée múúhakye úúballé ímí ámuha mewájyújcatsíñe.

[9]Áánée muha mewáájácútsihdyu paíjyuváré ámúhá hallúvú piáábó Píívyéébeke métáúmeíhijcyá dibye ámúhakye ímíñeúvú iwáájácútso ɨɨjtsaméivu. [10]Áhdurée idyé muha métáúmeíhijcyá ámúhakye dibye iájcu dííbyé icyánéjcú ámuha meɨjtsóíñé waajácuvu ímí dííbyeke ámuha mewáájácúne muhdú dibye ímillédú meíjcyámedítyú ɨmiááneréjuco ibóhówaúcunúki. [11]Ehdu nééné piáábó muha métáúmeíhijcyá ámúhá hallúvú Píívyéébeke dibye ɨihnáhoori ámúhakye tsɨpajtsómé panévá imítyuháñé ámuha maáábúcuhíjcyaki. [12]Aame dibye ámúhakye ímíbájchóné hallúvú ímíjyuri ámuha dííbyeke metéhdújtsoki. [13]Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe

meke ijchívyetsó Naavéné hójtsɨ́ pañétú éhne múu cúúvétsihyi íjcyadu meícyahíjcyámeke. Áánemáa meke pícyoobe mítyane iwájyuube Íllí avyéjuvúréjuco. 14 Dibyée muurá dsɨ́ jɨ́vénej tééveri mééma ímíbájchoobe méimítyuháñé méhdi ɨ́ɨ́ dáátsóvénema.

Jetsocríjtó dsɨ́ jɨ́vénej tééveri ímí Píívyéébema meíjcyane

15 Muuráhjáa Píívyéébeke maájtyúmɨ́tuube Ílli Jetsocríjtoj tééveri méhdivu bóhówaavé páñé piivyéébéré íjcyaábe. 16 Diibyéhjáa muurá Jetsocríjtoj tééveri ípívyéjtsoobe páneere múhdúné tsíeméné ííñújɨri íjcyánéhjɨma íévéhóówari íjcyanéhjɨ́ maájtyumɨ́nee, maájtyúmɨtúnee, íjcyane. Téhduréhjáa ípívyéjtsoobe níjkyéjɨ múnáama naavémuke pámeere íavyéjujtéma. Ehdúhjáa panéváré ípívyéjtsoobe Íllij tééveri ténéhjɨri dibye iávyéjújtsámeíki. 17 Aabéhjáa ihdyu Críjto ícyahíjcyá tsúúcajátújuco iíjcyadúré ɨ́ɨ́néubáréikyé íjcyátúné ɨhdéjuco. Áábe tájpí muurá íñe páneere múhdúné tsíeméné íjcyane ijcyáhi. 18 Aabe muurá dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyámé túkevéjtsoobe íñe méhníwau meke túkévétsohíjcyádú néébeé. Muuráhjáa dsɨ́ jɨ́veebe tsiiñe bohɨ́ɨ́ téhdure medsɨ́ jɨvémé mebóhɨɨíñé túјkénuúbe. Áábekée Píívyéébe picyóó páné avyéjuubéré dibye iíjcyaki. 19 Ehdúu Píívyéébe imíllé ibóhówájtsámeíñé Críjtoj tééveri. 20 Muuráhjáa páwachékevu ítyujpácyó waagóoobe páneere íñe múhdúné tsíeméné ííñújɨri íjcyánema íévéhóówari íjcyanéhjɨ́ iímíbáávyeki, téhdure tsaímíyé mɨ́amúnaa Píívyéébema iíjcyaki. Aanée Píívyéébe ímí ɨjtsúcunúhi.

21 Muuráhjáa ɨ́hde ámuha Píívyéébeke mémúnáátsohíjcyá ímityúné ámuha meméénuhíjcyánélliíhye. Árómeke tsúúca ámúhakye iímíbájchómeke újcuube tsaímiyéjuco ámuha dííbyema meíjcya Críjtóo mɨ́amúnáájpidívú iípívyéévéne dsɨ́ jɨ́vénej tééveri. 22 Ehdúu méénuube ɨ́ɨ́né imítyú máhallúrí íjcyájúcootúmé tsaímiyéjuco menéémeke iújcuki. 23 Áánéllii ámúhakye o néé ɨ́ɨ́nevú táhjátsámeítyúmé tsaímíyé ámuha meúráávye muhdú mepájtyetéíñé uwááboju tsúúca ámuha mewáájacúne. Ááné uwááboju muurá íñe úwááboobéré o péhijcyáné tsúúca ííñújɨri pahúllevávú tsújaavéhi.

Cahcújtso múnáá pɨ́ɨ́áboobe Páávoro

24 Áánéllii ó imíjyúú ámúhakye o pɨ́ɨ́ábóné wákimyéí o méénúneri o ɨ́cúbáhrámeíyoóbe. Ehdúu muurá Críjto mewájyuri ɨ́cúbáhrámeídyújuco o ɨ́cúbáhrámeíhijcyáne. 25 Muuráhjáa Píívyéébe oke níwaavénéjuco íñe cahcújtso múnáake o pɨ́ɨ́ábohíjcyáne. Aabe ámúhakye ó úwáábohíjcyá tene íjcyadújuco. 26 Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye pítyájcámeíñé tsá múha wáájácuhíjcyatúne. Méɨhdé múnáaúvúhjáa íjcyarómé tsá wáájácutú teéne. Áánevu íñe ícyooca tsúúca meke waajácútsoobe ihñéjté meíjcyámeke. 27 Aane Críjto mééma íjcyáneri tsúúca méwaajácú tsaímíyé Píívyéébé avyéjuri meíjcyaíñe. Eene muurá wáájácúratúné íjcyanévú imílleebe téhdure ámúhakye iwáájácutsóné jodíómú ámuha meíjcyátúrómeke.

28 Aane íñe muha méúwáábohíjcyá pámeekéré panévatúré túkévéjtsoméré ditye Críjtoj tééveri éhnííñevu iwáájácúne ɨ́mɨ́ámeré Píívyéébema iíjcyaki. 29 Áánéllii muurá íñe ávyétá ihnáhó ó úwáábohíjcyá ɨ́cúbáhrámeííbyéré Críjto oke pɨ́ɨ́ábóneri.

2 1 Aane ó imíllé ámuha Raoditséá cóómi múnaa tsijtye oke wáájácútúrómema mewáájacúné ávyétá ihnáhó ámúhá hallúvú pɨ́ɨ́ábó

o táúmeíhijcyáné Píívyéébeke ímíñeúvú ámuha Críjtoke meúráávyeki.
2 Aabe ó imíllé ámuha tsaímíyé mewájyújcatsíñe ímíñeúvú mewáájacúné
muhdúhjáa Píívyéébe mééma Críjtoj tééveri wáájácúratúné méénuhíjcyáne.
3 Dííbyedi ihdyu páneere ɨmiá tujkéveju ijcyáhi. 4 Ehdu íñe ámúhakye ó
téɨ búwátsohíjcyá tsaate ámúhakye iállíñeri imújtátsótuki. 5 Muurá tsá
ámúhama elle o íjcyáturóne. Árónáa ámúhama ó ijcyá táɨ jtsaméiyi. Áánéllii
ó imíjyúú ímí ámuha Críjtoke mecáhcujtsómé tsaímíyé meíjcyáneri.
6 Aame muhdúhjáa ámuha tujkénú dííbyeke mecáhcújtsóijyu
meíjcyadu tsahdúré ímíñeúvú meíjcyá dííbyema. 7 Ahdícyane ímíñeúvú
mecáhcújtsóóbedívú meɨ hvéjtsámeíñe paíjyuváré Píívyéébeke
météhdútsohíjcyá muhdúhjáa ámúhakye o úwaabódu.

Críjtoke cáhcujtsómé tsíhdyuréjuco íjcyane

8 Téiɨibúwá tsáma méíjcyaco tsaate ɨɨ jtsaméityúré iújcúné uwáábori
ámúhakye imújtátsótuki. Muurá mɨamúnáá ɨ jtsaméityúré tsááne
méénuhíjcyáme. Tsá Críjtodítyú tsááné ɨ jtsaméiyi ditye úwáábohíjcyatúne.
9 Muurá muhdú Píívyéébe íjcyane méwaajácú Críjto mɨamúnáájpidívúu
ípívyéévéébej tééveri. 10 Aabe muurá pámeere níjkyéji múnaa naavémuu,
íjcyámé éhnííñevu ɨ htsútuúbe. Áánéllii dííbyema meíjcyámema téhdure
íjcyaabe Píívyéébeé. 11 Aabe tsúúca ámúhakye ijchívyetsó ímityúnetu
Críjto ámúhama íjcyánélliíhye. Tsá idyé mekíhdyahɨrótsámeíñeri
meímíbáávyetúne. Muurá ihdyu Críjtoj tééveríyé meke ímíbájchoóbe.
12 Muuráhjáa metsójtsótsámeíñeri ménaavénú dsɨ jɨvéébekée ditye cúúune.
Áánerii méúújetsó ɨ hdée múhdurá meícyahíjcyáné tsúúca meɨ hvejtsóne.
Aame ícyooca tsíhdyuréjuco mee Píívyéébée ɨiihnáhoori bóhɨɨ tsóóbeke
mecáhcújtsónema. 13 Muuráhjáa éíjyu ámuha éhne múu dsɨ jɨvemédú
méícyahíjcyá ámuha ímityúné meícyahíjcyáné meɨ hvéjtsótúnélliíhye. Árónáa
ícyooca tsúúca Píívyéébe ámúhakye ímíjpyetétsó téénetu Críjtoj tééveri
ámúhadi iɨ dáátsóvénema. 14 Muuráhjáa dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúné
déjúcotu méhdi ɨcúbáhráíyoóbe. Áronáacáa mééma ímíbájchoobe Ílli
Críjtoke ditye páwachékevu wátyétyéhcuube dsɨ jɨvénej tééveri. Ehdúu
mééma ímíbájchoobe mewágóóóvéíyónetu meke ipájtyetétsoki. 15 Muuráhjáa
páwachékevu ditye wátyétyéhcuube Críjto ɨdsɨ jɨvéneri tsúúca tahjá
Naavéneke ihyájkímumájuco. Áánetu méwaajácú tsúúca ditye táhjátsámeíñe.

Níjkyéjɨ éneri metsúúrámeíñe

16 Ahdícyane méɨɨcúvedí tsaate ámuha memáchohíjcyánéhjɨtu
íhjyúváneri. Áhdure méɨɨcúvedí eene béébe nuhba íjchívyécooca
ditye wáñehjɨvatéhíjcyáneri ámuha meɨɨcúvétúneri ditye ámúhadi
íhjyúvahíjcyáneri. Áhdure méɨɨcúvedí kéjcoojɨ Píívyéébeke
idyúúrúvahíjcyáneri ditye íhjyúvahíjcyáneri. 17 Éhduhjɨ ikyée muurá
meméénúneri Píívyéébeke méúráávyehíjcyáhi. Ááneríhjyáa ménaavénuhíjcyá
Críjtoke dibye méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Árónáa ícyooca tsáhájuco
tehdu meméénújúcootú tsúúca dibye mééma íjcyánélliíhye. 18 Ahdícyane
tsáma máállítsámeídí eene níjkyéji múnáakévá ámuha medúúrúvátúhajchíí
ámuha mewágóóóveíñé tsaate ɨmiááneúvúdú úwáábohíjcyámedívu. Muurá
iwáájácutúnéré bañúháñé méénuhíjcyámé naavéváa diityédívú bóhówáávéné

pañe iájtyumɨ̈ne. Ehdu imyéénúne pánehjɨ̈ dú ícyahíjcyámé ɨdáátsóméhjɨúvu. Árónáa mítyákímyeíhijcyámé iiye ɨ̈ɨ̈jtsámeíñé imyéénúneri. 19 Ááne diibyéjuco Críjto ítyúkevéjtsoobe íjcyáíyóóbedi tsá ditye ɨ̈ɨ̈cúvehíjcyatúne. Muurá dííbye tájpíyé méijcyá dííbyeéjté meícyame. Aame méúráávyehíjcyá Píívyéébeke muhdú dibye ímillédú dííbyé pɨááboríye.

20 Muuráhjáa mewájyuri dibye dsɨ̈jɨvéné ámuha mecáhcújtsóneri tsúúca métahjá mɨ̈amúnáá ɨ̈jtsaméí álliúré íjcyane. Aame ámuha ténejcu mewáájacújúcóótúnéllii méijcyá ténejcútú éhne múu dsɨ̈jɨ̈vemédu. Árónáa ¿ɨ̈veekí Píívyéébeke wáájácutúmé íjcyadu ámuha ɨ̈jɨ̈enévú métáhjátsámeíhijcyáhi? 21 ¿ɨ̈veekí majchóháñetu ámuha mébóícyúcatsíhijcyáhi? Óvíjyacóóné ehdu ámuha meíllívyéébócatsíhijcyáne. 22 Muurá ténéhjɨtu ámuha mebóícyúcatsíhíjcyaróné ijcyá memájchoki. Muurá mɨ̈amúnáá ɨ̈jtsaméityúré tsááne ámúhakye úwáábohíjcyáme. 23 Aane pánehjɨ̈ dú meke báñuhíjcyá ɨ̈mɨááné ímí Píívyéébeke ditye úráávyeúvúdu. Muurá ɨtsúcunúhijcyámé ɨ̈ɨ̈cúbáhrámeíñe ɨdáátsóméhjɨúvú iíjcyáneri tehdújuco Píívyéébeke iávyéjútsohíjcyáne. Árónáa tsá diityéké tene pɨ̈áábotú ditye iímíbáávyeki.

3 1 Ahdícyane Críjtóo dsɨ̈jɨ̈veebe tsiiñe bóhɨ̈ɨ̈nej tééveri ímityúmé ámuha meícyahíjcyánetu tsúúca meíjchivyémé métsúúraméí níjkyéjɨene íjcyáneri dííbyeke ámuha meɨ̈ɨ̈cuvémé dííbyema Cáání úniúvú maávyéjuutéki. 2 Áánéllii tééneríyé métsúúraméi. Óvíjyacóóné ííñújɨene. 3 Tsúúca muurá ámuha Críjtoke mecáhcujtsómé Píívyéébeéjtéréjuco meíjcyame ténejcúrí meɨ̈ɨ̈cuvéjúcóótúnéllii ámuha ténejcútú méijcyá dsɨ̈jɨ̈vemédu. 4 Aabe muurá tsiiñe tsáácooca dííbyema tsaímíyé méíjcyaá íavyéjuri.

Tsihdyúréjuco meíjcyane

5 Ahdícyane ílluréjuco méɨhvéjtsó páneere ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Óvíjyacóóné ihdícyáméhjɨma ámuha medómácócatsíhijcyáne. Áhdure tsíñehjɨ ámúhakye tútávájtsóíyóneri ámuha meúmúúpívyehíjcyanéhjɨ́ ílluréjuco méɨhvéjtso. Áhdure mítyane ámuha meéhnéváíyóneri meɨtsámeíhijcyáné méɨhvéjtso. Muurá níjcyotájteke medúúruváné ímityúné íjcyáné tujkévéenéré teéne. 6 Ehdu nénehjɨ lléébotúmé méénuhíjcyámedi ɨhnáhooíñé Píívyéébe ɨ̈cúbahráne. 7 Tehdúu muurá nénehjɨ téhdure ámuha méméénuhíjcyáhi. 8 Árone ílluréjuco méɨhvéjtsó ámuha mecááyóbahíjcyáne, ímityúné ámuha medárɨ̈ɨ̈vécatsíhijcyáne, néhní ámuha menéáyócatsíhijcyáne, núcójpɨ̈tsó nénehjɨ ámuha meíhjyúvahíjcyáne. Énehjɨ panéváré ílluréjuco méɨhvéjtso. 9 Ténéhjɨtu tsúúca ámuha tsíñejcúriyéjuco meíjcyame tsáhájuco múu álliúúnújcatsítyúne. 10 Métsúúraméí éhnííñevu ámuha meímíjpyetéíyóneri ímíñeúvú ámuha Píívyéébeke mewáájácu dííbyedu ɨ̈mɨáámeréjuco ámuha meíjcyaki. Muurá ɨ̈mɨááné tsúúca ámuha tsíhdyuréjuco. 11 Tsá dííbyeéjté meíjcyatú jodíómú meíjcyánélliíhye. Muurá ihdyu paméváré dííbyeéjté ijcyá jodíómú íjcyáturómé kíhdyahɨ̈rótsámeítyuróme, tsííñé iñújɨ̈ɨ̈ne múnaa íjcyaróme, ɨ̈ɨ̈néubárá wáájácúturóme, tsaaté úníu múnaa íjcyaróme, tsaatéúbámáyé wákímyeítyuróme. Muurá pámeere Críjtoke mecáhcujtsómé tsahdúré dííbyeéjté méijcyáhi.

12 Muuráhjáa Píívyéébere ámúhakye ujcú mítyane ámúhakye iwájyúnéllii dííbyeéjté ámuha meíjcyaki. Aame múu ɨ̈mɨánejcúvú ɨ̈ɨ̈jtsaméí icyápáyóóvéne

wajyújcatsíhi, pɨ́ áábójcatsíhi, ɨdáátsóméhjɨúvú ijcyáhi, ɨ́mɨáámére pamévamáyé ijcyáhi, ámuha meɨ́cúbáhrámeíyonéhjɨ́ aabúcúhi. 13 Ááne múu tsáijyu múhdurá ámúhama pájtyéronéhjɨ́ ímíbáchójcatsí ɨ́ɨ́ daatsólléjcatsíñe Críjtóo méhdi ɨ́ɨ́ dáátsóvéne meke ímíbajchódu. 14 Áhdure múu éhnííñevu wajyújcatsí tsaímíyé ámuha meíjcya ɨ́ɨ́nevú táhjátsámeítyúme. 15 Áámeke ihdyu óvíi ámúhakye Píívyééberéjuco túkévejtsóne. Muurá ímílleebe Críjtoj tééveri ámúhakye ɨpɨ́aabóné ímí tsame meíjcyaki.

16 Ááné hallúvú múu dííbyeke ityéhdújtsóne ímíjyuuri duurúvahíjcyá ámúhá ɨ́buúúnetu íjchívyéne májtsiyi. Aame ihdyu wajácúnejcútsi meíjcyáne méúwáábohíjcyá Críjtó uwááboju ámúhá pañe íjcyane tsápɨ́tsójcatsímyére. 17 Panéváré múu ɨɨ́ná imyéénunee, iíhjyuvánee, íjcyane méénuhíjcyá muhdú ɨ́mɨááné Ávyéjuube Jetsóoéjté meíjcyame meméénúiyódú tééné hallúvú Méécááni Píívyéébeke dííbyej tééveri téhdújtsomére.

Muhdú cahcújtso múnaa íjcyane

18 Ámuúha walléémuj, tsúúca Ávyéjuube Críjtó uráávye múnaa ámuha meíjcyame múu avyéjuullé ámúhá tajɨ́muke. 19 Áhdure idyé ámuha wajpíímú múu wajyú ámúhá taabámuke. Tsá múu ímityúné dárɨ́ɨ́véjcatsítyúne.

20 Áhdure tsɨɨ́me mécahcújtsó ámúháj caanímuke. Ehdu muurá ámuha meíjcyane Píívyéébe imílléhi. 21 Áhdure ámuha cáánimu tsá múu ámúháj tsɨ́ɨ́meke úmécójtsotú ditye ityútáváávétuki.

22 Téhdure idyé tsáné avyéjújtémá wákímyeímyé múu cáhcujtsó diityéke. Tsá múu ditye ɨ́ɨ́térokíyé tsaímíyé wákímyeítyúne. Múu Píívyéébeke iávyejúúlléne tsaímíyé wákímyeíhi. 23 Áhdure panéváré ɨɨ́ná ámúhá wákimyéí íjcyane múu meenú ímíñeúvú óvéheetúmé dííbyeke ámuha meɨ́ɨ́cuvénéjuco. 24 Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtoke meɨ́ɨ́cúvéne áhdó dibye meke újcuíñé íavyéjuvu tsaímiyéjuco dííbyema meíjcyaki. 25 Áánetu ímityúné íjcyámeke téhdure ájcúiibye tééne áhdovu. Muurá Píívyéébe meke pámeekéré tsahdúré wájyúroobe áhdoó muhdú meícyahíjcyádújuco.

4 1 Aabe níjkyéjɨri íjcyaabe Máavyéjuube meke ɨ́ɨ́tehíjcyá muhdú meíjcyane. Áánéllii múu ávyéjujte íjcyame ímíñeúvú íwákimyéi múnáake picyóó ɨ́cúbáhratúme.

2 Ahdícyane múu téɨɨ́búwá iíjcyáne paíjyuváré Píívyéébeke pɨáábó táúmeíhijcyá óóchévetúmé panévá hallúvú téhdújtsomére. 3 Téhdure múúhá hallúvú métáuméí dibye múúhakye pɨ́ áábónej péévé múúhakye múha ɨɨ́ná néétume éhnííñevu mɨamúnáake muha meúwáábo Críjtóo mééma pajtyéteju méénune. Teene o úwáábohíjcyáné hallútú muurá íñe ícyooca oo cúvéhóójari. 4 Áánéllii ámúhakye o néé táhallúvú pɨáábó ámuha Píívyéébeke metáúmeí dibye oke ɨpɨ́ áábo mɨamúnáake téénevu o wáájácútsoki.

5 Téhdure ámúhakye o néé panévatúré ɨ́mɨáámére ámuha meíjcyáne cahcújtso múnaa íjcyátúmeke tééjuvu mewáájácútsoki. 6 Aame ihdyu múu ímíñeúvú ihjyúvahíjcyá tsaate ámúhakye díllócooca tsaímíyé diityéké ámuha meúúbálleki.

Páávoro pítyajcóne

7 Ahdícyane óvíi ménahbe Tííkico ámúhakye táuubállé meenú dííbyema muhtsi Ávyéjuube Jetsocríjtó wákimyéí meméénuhíjcyaábe. Diibye muurá

oke tsaímíyé téené wákimyéityu pɨ́ ááboh íjcyáhi. 8 Áábeke ámúha éllevu ó wallóó ámúhakye tsápɨ́ jtsoobéré iúúbálle muhdú íílle muha meíjcyane. 9 Áábema téhdure tsaapi ménahbe ɨ́miáábé íjcyaabe Onéétsimo péé ámúhadítyúu tsáábeé. Aamútsí óvíi ámúhakye úúballé páneere muhdú íílle íjcyane.

10 Áánetu íñe dííbyema muhtsi cúvéhóójari meíjcyaabe Arijtáácó ámúhakye dúúruváné ámúhakye ó úúballéhi. Áhdure Benabéé nahbe Máácó uubállé ámuha wájácú menéébe ámúhakye duurúváhi. Aabe ámúhakye ááhɨ́vetéhajchíí ímíñeúvú méwaatsúcuco. 11 Téhdure idyé Jetsóó dííbyere 'Jójtoó' némeííbyé ámúhakye duurúváhi. Éhdume tamúnaa jodíómudítyú cahcújtso múnaa íjcyame oke pɨ́ ááboh íjcyá Píívyéébé avyéjú wákimyéí o méénúnetu. Aame oke mítyane tsápɨ́tsohíjcyáhi. 12 Téhdure ámúhadítyúu tsáábe Epáápara Críjtó wákimyéí méénuhíjcyaabe ámúhakye duurúváhi. Téhdure ámúhá hallúvú mítyane pɨ́ ááb Píívyéébeke táúmeíhíjcyaabe ámuha tsaímíyé dííbyeke meúráávye muhdú dibye ímillédu. 13 Aane ɨ́miááné ó waajácú ámúhá hallúvú mítyane pɨ́ ááb dibye táúmeíhijcyáne. Téhdure Raoditséá cóómiyi íjcyámema Hierááporíyí íjcyámé hallúvú táúmeíhíjcyaábe. 14 Téhdure wájyú menéébe taabóóbé Róócáma Déémámutsi ámúhakye duurúváhi.

15 Áhdure táicyánéjcutu Raoditséari íjcyame ménahbémuke o dúúruváné méuubálle. Áhdure Níhpáke pámeere dííbye jávú dóbéévehíjcyáné cahcújtso múnáama o dúúruváné méuubálle. 16 Aane íhyaamɨ ámúha éllevu o wálloháámɨ́ ámuha meéévéné boone méwállooco diitye Raoditséari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu téhdure ditye iééveki. Áhdure téhullétú ámúha éllevu ditye wálloháámɨ ímíñeúvú mééévéco. 17 Áánetu Akíípoke mene dibye ímíñeúvú ɨnɨ́ jkéva Píívyéébée dííbyeke pícyóóné wákimyéi.

18 Ehdu íñe ámúhakye pámeekéré o dúúruváné ó caatúnú páñetu oóre. Áábeke ihdyu oke máábájɨ́ɨ́vedí íñe cúvéhóójari o íjcyáábeke. Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhakye pɨ́ aabóhi. Áyu tehdújuco.

1 TETSARONITSÉÉTSE

Tujkénú Tetsaróónicárí íjcyáme éllevu Páávoro cáátúnuháámɨ

Duurúvaju

1 [1] Ámuúha Tetsaróónicá múnaa múúhá nahbémuj, íhyaamɨ íñe muha mécaatúnú ámúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, íjcyame elle ámuha meíjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. Aamútsí ihdyu óvíi ámúhakye pɨ́aabó ɨ́búwajɨ́ɨ́ ámuha meíjcyaki.

Tetsaróónicá múnaa cáhcujtsóne

[2] Ímí ámuha Píívyéébeke meúráávyehíjcyánéllii paíjyuváré muha dííbyeke météhdútsohíjcyáhi. [3] Áhdure muha méɨ́tsáávehíjcyá Jetsóoke ámuha mewájyúne mecáhcujtsómé tsaímíyé dííbyé wákimyéí ámuha memeénume meɨ́tsohíjcyáné tsiiñe dibye tsááiñe. Ááné hallúvú muha téhdure Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. [4] Muurá muha méwaajácú ámúhakyée táñahbémuke iwájyúnéllii dibye újcune. [5] Muuráhjáa ámúhakye muha pajtyété tsúúca mééma íjcyáné uwáábojuu meúwáábócooca tsá pevénéré meúwáábohíjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchó múúhakye pɨ́áábóneri panéváré méénúráítyúronéhjɨ́ muha méméénuhíjcyá ɨ́miáánéjuco íjcyane muha meúwáábohíjcyánélliíhye. Aane muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa ámúhama muha meíjcyame ámúhakye mepɨ́áábohíjcyáne.

[6] Muuráhjáa Píívyéébé Apííchóré ámúhakye ímíjyuuvu ájcume tsaímíyé ámuha mécáhcujtsó dííbyé uwáábojuu ámúhakye muha meúwaabóne. Aame muurá eene muhdú muha dííbyeke meúráávyehíjcyádújuco ámuha meúráávyehíjcyáné ámuha meɨ́cúbáhrámeíyóné pañe. [7] Ehdu néérónė pañe ámuha dííbyeke tsaímíyé meúráávyehíjcyámedítyú muurá Matsedóóniámá Acááyá iñújɨ́ɨ́cú cahcújtso múnaa ámúhadítyú ɨ́ɨ́váne tehdu úráávyehíjcyáhi. [8] Ááné uwáábojúu muurá ámúhadítyú tsújaavéné tsá apáámyéré téénė iñújɨ́ɨ́cu múnaa wáájácutúne. Muuráhjáa tsúúca pahúllevá múnaáré waajácúhi. Téhdurée waajácúmé ámuha ímí Píívyéébeke mecáhcujtsóne. Áánéllii tsáhájuco muha muucá teene meúúballéítyuróne. [9-10] Muurá téhdure múúhakye úúbállehíjcyámé éhnée ámúhakye muha maááhɨ́véjémeke tsaímíyé ámuha mewáátsúcúpejtsóne. Áhdure múúhakye úúbállehíjcyámé níjcyotájtekérée ámuha mecáánívahíjcyámé ícyooca botsíi ɨ́miáábé

Píívyéébekéréjuco ámuha mecááníváábeke meɨ́ɨcuvémé metéhmehíjcyáné múijyú tsiiñe Ílli tsááiñe éhnée dsɨ́jɨ́véébeke dibye bóhɨ́ɨ́tsoóbe. Diibyée muurá tsúúca meke pájtyetétsó méimítyú hallútú meɨ́cúbáhrámeííyónetu.

Tetsaróónicárí Páávoro úwaabóne

2 [1]Aane muurá ámuha táñahbémú méwaajácú bañúháñée ámúhakye muha maááhɨ́véjetúne. [2]Muuráhjáa Pirípovu múúhakye ditye ɨ́cúbáhráróné pañe ɨ́ɨ́nerí íllityétúmé ámúhakye muha méúwááboté Píívyéébedívú muha mecátsɨ́páávénema. Áámedíi múúhadi tsaate úúhɨ́vatéróné pañe ámúhakye muha meúwaabóné muurá ámuha mécáhcujtsóhi. [3]Tsáháa ímityúné ámúhadítyú muha meɨ́jtsámeíñe íllure ámúhakye muha maállityúne. [4]Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe pámé ɨ́jtsaméíyé wájácú néébe múúhakye ityújkevééllémekéjuco níwáávéné uwááboju íñe muha méúwáábohíjcyá ámúhakye dibye ímillédújuco. Tsá muha meúwáábohíjcyatú mɨ́amúnaa múúhakye ímí ɨ́ɨ́jtsúcunúki. [5]Aane wájácú ámuha menééne tsáháa múúhakye ámuha maáhdórokíyé tsaímíyé ámúhakye muha meúwáábohíjcyatúne. Aane Píívyéébe waajácúhi. [6]Áhdurée tsá muha meíjyácunútú mɨ́amúnaa múúhakye mítyájtsóíyóneri. Muuráhjáa ihdyu ɨ́miááné múúhakye ámuha mémityájtsóiyá Críjtorée múúhakye uwáábojtédívú pícyóómeke. Árónáacáa tsá muha meíjyácunútú tééneri. [7-8]Muuráhjáa ihdyu ámúhakyéré muha tsaímíyé mépɨ́ɨ́ábohíjcyá éhne múúne tsɨ́ɨ́méké tsɨ́ɨ́ju téhmedu ámúhakye muha mewájyúnema. Aamée ámúhakye muha méúwáábohíjcyá ɨ́mɨ́ɨ́ájú ápíchó nénehjɨ́ múúhakye pátyehíjcyáróné pañe. [9]Aane cáhawáá méɨ́tsáávé muhdúhjáa ámúhakye muha meúwáábo ámúháj pɨ́ɨ́ne muha meíjcyame mewákímyeíhijcyáné pécóhajchótá cójɨ́hajchótá tééne tájpí muha meíjcyaki. Tsáháa ɨ́ɨ́nerí ámúhakye muha meíjyévétsohíjcyatúne.

[10]Áhdure muurá ámuha méwaajácú tsaímíyée ámúhama muha meícyahíjcyánéllii ɨ́ɨ́netú muha menéétsámeítyúne. Aane téhdure Píívyéébe waajácúhi. [11]Áhdure ámuha méwaajácú ámúhakyée muha meúwaabómé mecánáájánuhíjcyáné éhne múúne tsɨ́ɨ́méké cááni méénudu. [12]Muuráhjáa ámúhakye muha ménehíjcyá Píívyéébema ímíñeúvú ámuha meíjcya muhdú dííbyeéjté íjcyáiyódú íavyéjúejtée ámuha meíjcyáiñévú ámúhakye dibye méménúmeke.

[13]Ááné hallúvú muha paíjyuváré météhdútsohíjcyá dííbyeke. Muuráhjáa dííbyé uwááboju mɨ́amúnáá ɨ́jtsaméí íjcyatúné muha ámúhakye meúwáábónéllii ámuha ímí mecáhcujtsómé tsúúca méímíjpyetéhi. [14]Ahdícyane ámuúha múúhá nahbémuj, muurá Críjtoke ámuha mecáhcújtsóné hallútú ámúha múnaáré ámúhadi ɨ́cúbáhrahíjcyádúu idyé múúhadi Jodéari muha meícyáné cahcújtso múnáadi múúha múnaáré jodíómú ɨ́cúbáhrahíjcyáhi. [15]Diityérée muurá dsɨ́jɨ́vetsó Ávyéjuube Jetsóoke ɨ́hdée múúha múnaáré idyé íjcyámeke Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake ɨ́dsɨ́jɨ́vetsódu. Aame tsá Píívyéébe ímillédú íjcyáityuróne. Áánéllii pamévakéré tsarílléme. [16]Aame muurá tsá ímíllehíjcyatú jodíómú íjcyátúmeke muha meúwaabóne. Ááneri íhyallúvúré éhnííñevu ímityúné méénuhíjcyáme. Árómeke tééné hallútú Píívyéébe ɨ́cúbáhraáhi.

Páávoro imíllé Tetsaróónicárí íjcyáné cahcújtso múnáake iááhɨ́veténe

[17]Ámuúha múúhá nahbémuj, éhnée ámúhadítyú muha metsátsihdyu muurá tsúcájáhréjuco meé. Aame íñe ámúhadítyú tsíhyulle muha meíjcyarómé

ámúhakye méĭtsáávehíjcyáhi. Áánéllii muha méimíllerá ámúhakye maááhĭveténé tsiiñe maátyúmĭ jcatsíki. 18 Éíjyújúcooróo o ĭtsámeíhíjcyaróné oore ámúhakye o ááhĭvetéíyóneri. Árónáacáa Naavéné táĭ jtsaméí tútávajtsóhi. 19-20 ¿Aane íñe ĭĭnevú muha mecátóróóvéne méímíjyúúveé Máavyéjuube Jetsocríjtó tsiiñe tsáácooca? Muurá ihdyu diityéjuco ámuha ámúhadi téijyu muha meímíjyúúveímye.

3 1 Áámekée ámúhakye muha maájtyúmĭíyóneri meíjyácunúhíjcyánéllii ámúha éllevu tsúúca muha mepéjúcooráhi. Árónáacáa muhtsi mécoévá Atéénavúre. 2-3 Átsihdyúu ménahbe Timotéó téhdure Píívyéébé ĭicúve múnáajpi íjcyáábekéréjuco muhtsi mewálloone ámúhakye dibye Críjtodítyú íjcyáné uwááboju iúwáábóneri itsápĭ jtsoté éhnííñevu ímí ámuha dííbyeke mecáhcújtso tsaate ámuha múhdurá meĭ jtsáméityu íñe ícyooca meĭcúbáhrámeíhíjcyánéhjitu. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Píívyéébeéjté meíjcyame ehdu néhéhjiri meĭcúbáhrámeíñe. 4 Muuráhjáa ámúhama muha meíjcyácooca ménehíjcyá meĭcúbáhrámeíiñe. Ahdújuco muurá meĭcúbáhrámeíhijcyáne. 5 Áánerii mítyane ámúhadi o íjyácunúnéllii Timotéoke ó wallóó dibye ámúhakye iúújeté muhdújucó ámuha Críjtoke mecáhcujtsóné o wáájácuki. Ópée mítyane ó íllityé bañúháñé ámúhakye muha meúwáábohíjcyámeke Naavéné íicyánejcúvú llíúcúíyóneri.

6 Árónáa Timotéó ámúhadi Tetsaróónicárí úlléjeebe múhtsikye úúballévá ímíhyeva ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsóne pamévamáyé mewájyúcatsíhijcyáne. Téhdure múhtsikye úúbálleebe ámúhadi muha meíjyácunúhijcyádúreva idyé múúhakye ámuha maájtyúmĭíyóneri meíjyácunúhijcyáne. 7-8 Ááneri mítyane muha méímíjyuuvé panévaríyé muha meĭcúbáhrámeíyómé ímí tehdújuco ámuha Ávyéjuube Jetsocríjtoke meúráávyéneri. 9 Ááné hallúvú mítyane muha Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. 10 Muurá paíjyuváré muha dííbyeke pĭáábó métáúmeíhijcyá tsiiñe ámúhakye muha maááhĭvetémé éhnííñevu ámúhakye meúwáábo dííbyeke mecáhcújtsónéjcutu tsátsii ímíñeúvú ámuha mewáájácutúne.

11 Aane ihdyu óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtoma múúhakye pĭáábomútsí ámúhakye muha maááhĭvetéki. 12 Áhdure óvíi ámúhakye pĭááboobe íñe ámúhakye muha mewájyudu ámuha pamévamáyé mewájyújcatsíki. 13 Aane óvíi ámúhakye pĭááboobe tsaímíyé dííbyeke ámuha meúráávye múijyú Máavyéjuube Jetsocríjtó ihñéjteke újcúvácooca ĭĭné imítyú ámúhá hallúrí íjcyatúmé ámuha dííbyedívú meúújetéki.

Píívyéébe ímillédú meíjcyane

4 1 Áánéllii ámúhakye múúhá nahbémuke muha menéé Máavyéjuube Jetsóo mémeri panévatúré tsaímíyé ámuha meíjcya Píívyéébe ímillédú muhdúhjáa ámúhakye muha meúwaabódu. Aane óvíi ámuha méúraavyé éhnííñevu.

2 Muurá ámuha méwaajácú Ávyéjuube Jetsóó taúhbajúré ámúhakye muha meúwáábohíjcyáne. 3 Muurá Píívyéébe imíllé dííbyedívú ámuha meĭhvéjtsámeíñe dibye ímillédú meíjcyane. Áánéllii tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. 4 Múu ityáábávájcatsíñe tsaímíyé ijcyáhi. 5 Tsá múu Píívyéébeke wáájácutúmé dárĭĭvécatsíhijcyádú átéréénéhjĭ hallútú

ɨcúbáhrájcatsítyúne. 6 Tsá múu íñáhbé táábake pátsáríjcyotúne. Muurá ehdu dárɨɨvémeíhíjcyámeke tééné hallútú ɨhnáhooíñé Píívyéébe ɨcúbahráne. Téénélliihyée muurá tsúúca ámúhakye éíjyu muha méúúballé teéne. 7 Tsáháa ímítyunéhjɨ meméénu dibye meke újcutúne. Mekée újcuube ténehjɨ meɨhvéjtsóne meímíjpyetéki. 8 Ááné uwááboju tsaate éhdɨɨválléhíjcyámé tsá mɨamúnáake éhdɨɨválletúne. Píívyéébekéré ehdɨɨvallémé mépañévúu Íapííchó ipícyóóneri meke ímíjpyetétsóóbeke.

9 Áánetu íñe muhdú ámuha tsané nahbémú mewájyújcatsííñetu tsáhájuco ámúhakye o cáátúnúityú tsúúca Píívyéébé túkevéjtsójú pañe ámuha meíjcyame tehdújuco mewájyújcatsíñélliihye. 10 Muurá Matsedóóniá iiñújɨ múnaa ménahbémuma ímí tehdújuco ámuha mewájyúcatsíhijcyáne. Árónáa ámúhakye muha menéé éhnííñevu ámuha pamévamáyé mewájyújcatsíki. 11-12 Aame ihdyu tsaímíyé ɨbúwajɨɨ ámúhá wákimyéiyi meíjcyá ɨɨná ámúhadítyú ipɨhtótu muhdúhjáa ámúhakye muha meúwaabódú tsijtye cahcújtso múnaa íjcyatúmé ámúhakye iávyejúúlleki.

Ávyéjuube Jetsóó tsiiñe tsááiñe

13 Ámuúha múúhá nahbémuj, téhdure muha méimíllé ámúhakye meúúballéné íñe tsúúca cahcújtso múnaa íjcyame dsɨjɨvehíjcyámé muhdú íjcyaíñé ámuha ɨdátsó meɨjtsúcunúne mekímóóvétu eene pájtyetéityúmé ɨdátsó kímóóvehíjcyádu. 14 Muuráhjáa Jetsóó dsɨjɨveebe tsiiñe bóhɨɨne mecáhcujtsómé méwaajácú téhdure Píívyéébe meke bóhɨɨtsoíñé dííbyeke mecáhcujtsómé medsɨjɨvémeke.

15 Muurá tsiiñe dibye tsáácooca téijyu íjcyame tsá péétyú medsɨjɨvémé ɨhdéré dííbye éllevu. Ehdu Píívyéébere nééne íñe ámúhakye muha méúúballéhi. 16 Aabe Jetsóoma wálloó níjkyéjɨ múnáá avyéjúúbeke dííbyé rojrócori dibye meke ipɨúva dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyámeke. Áijyu muurá pámeere múhdumé dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame tsiiñe mébóhɨɨhi. 17 Átsihdyu ihdyu botsíi téijyu íjcyámema tsaméhjɨjuco mepééiñe cáámevu Máavyéjúúbema maátyúmɨjcatsíki. Aame dííbyema méíjcyaá muhdú íjcyáityúmeréjuco. 18 Áánéllii téénevu mecátóróóvéne métsɨpátsócatsíhijcya.

5 1 Ehdu teene Ávyéjuube Jetsóó tsááiñe, ámuúha múúhá nahbémuj. Árónáa ihdyu tsá mewáájácutú múijyú dibye tsááiñe. 2 Muurá tsúúca ámuha méwaajácú meɨjtsótúnáa dibye tsááiñe éhne múúne naní múnáajpi pejco meke ábájɨnejcúdu. 3 Muurá mɨamúnaa nehíjcyaá ɨɨné imíjyaú iíjcyaíñe. Áhdure ɨjtsúcunúimye múijyú ɨɨná pájtyéityúne. Árónáa ílluú néétútsihdyu íjcyaíñé ɨcúbáhraméí éhne múúne wállehdívú peecútéré tsɨɨmáva ávyé wájtsɨdu. Áánetu muurá tsá múha pállójcóityúne. 4-5 Árónáa tsáhájuco ámuha meíjcyatú éhne múu cúúvétsii meíjcyadu. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú teene éhne múúne cóójɨ páneere ɨɨná maájtyumɨné mewáájacúdu. Áánéllii tsáhájuco ámúhakye tene ábájɨnéjcúityúne. 6 Ahdícyane metsu ɨmɨáámére meíjcya téɨɨbúwaréjuco. Tsáhájuco tsaatédú wáájácúmeítyúmé meíjcyáityú éhne múúne cúwame íjcyadu. 7 Muurá cúwamee, llíyíícyavémee, éhdume tsá wáájácúmeítyú éhne múu cúúvétsii íjcyadu. 8 Áánetu ihdyu mee péététsihyi múu íjcyadu menééme tsúúca teene mewáájacúmé metsu ɨmɨáámeréjuco meíjcyáne Píívyéébeke mecáhcújtso ímítyúnehjɨvú metáhjátsámeítyu éhne

múúne tsodáhó ityáhjátsámeítyu cóhpéneúvú wátájcámeídyu. Ááne metsu ímíñeúvú meúráávye íñe mepájtyeténé uwááboju éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji wátajcódú ɨɨvane mewágóóóvéíyónetu meke pájtyetétsoíñe. 9 Tsáháa Píívyéébe meke újcutú meɨcúbáhrámeíki. Muuráhjáa ihdyu íllure meke téénetu pájtyetétsoobe Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri. 10 Áánélliihyée dííbyeke wálloobe mewájyuri dibye idsɨ jɨve múijyú meke dibye újcúvácooca pámeere téijyu íjcyámema medsɨ jɨvéjúcoorómé tsaméhjɨ dííbyema meíjcyaki. 11 Áánéllii ámuha meméénuhíjcyádú éhnííñevu métsɨpátsojcátsí tsaímíyé Píívyéébema ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáake Páávoro túkévejtsóne

12 Ahdícyane ámuúha múúhá nahbémuj, ámúhakye muha menéé ámuha maávyejúülle ámúhá túkevéjtsojtéke. 13 ɨmiááméré meíjcyáne mewájyú diityéke. Tsá múu múnáátsójcatsítyúne.

14 Téhdure ámúhakye muha menéé tsaate wákimyéityu óvéhéémeke ámuha metáúhbaki. Téhdure panévatúré ɨhtsunúmeke mépiáábo. Ehdu múu pɨ áábohíjcyá pamévakéré múhdurá ditye íjcyáronéhjɨ iáábúcúnema.

15 Aame ihdyu téiibúwá méíjcyaco. Tsá múu tsaate ímityúné ámúhakye méénuróné pɨ ámeítyúne. ɨmiááméré meíjcyáne íllure mépɨ áábojcátsi.

16-17 Paíjyuváré Píívyéébema meíhjyúváne méimíjyuhíjcya. 18 Météhdútsohíjcyá panévá hallúvúré dííbyeke. Muurá íñe Jetsocríjtoéjté meíjcyame panéváré meke pátyehíjcyánéhjɨ hallúvú dííbyeke metéhdujtsóné imílleébe.

19 Ááibé Apíichó ámúhá pañe íjcyane ámúhakye túkévétsohíjcyáné tsáma méɨ hvéjtsodíñe. 20 Áhdure íñe dííbyere tsaatédívú bóhówájtsóneri iiná pájtyeíñé ditye úúbálléneri tsá múu ɨɨcúvetúmé íjcyatúne. 21 Árónáa ihdyu múu ímíñeúvú ijtsó keená ɨmiááné íjcyane iúráávyeki. 22 Aame ihdyu mémeenújúcohdí ímityúne.

23 Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhakye pɨ aabó ɨɨné imítyú ámúhá hallúrí iíjcyájúcóótuki. Aabe ihdyu óvíi ámúhakye tehmé ámúhaj pi, ámúhá ɨ jtsaméí, ámúhá ɨ buúúné, múijyú tsiiñe Ávyéjuube Jetsocríjtó tsáácooca ámuha ɨɨnerí menéétsámeítyuki. 24 Tsá muurá ɨɨnerí meke dibye báñúityúne. Muuráhjáa iñéhdújuco meke dibye újcune. Aabe muurá téhdure páneere mééma méénuú muhdú iñéhduú.

Páávoro pítyajcóne

25 Ahdícyane ámuha múúhá nahbémú meíjcyame múúhá hallúvú Píívyéébeke piáábó paíjyuváré métáuméí múúhakye dibye ipɨ ááboki.

26 Téhdure ámúhakye muha menéé ámuha tsané nahbémú meíjcyame medúúrúvájcatsíki.

27 Téhdure ámúhakye muha méníwaavé Ávyéjuube Jetsóo mémeri íñe íhyaamɨ pañe ámúhama o íhjyuváné ámuha mewáájácútso pámeekéré elle íjcyáné cahcújtso múnáake.

28 Ahdícyane óvíi dííbyeréjuco Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye pɨ aabóne. Áyu tehdújuco.

2 TETSARONITSÉÉTSE

Hállúvúeháámɨ̨ Tetsaróónicárí íjcyáme éllevu Páávoro cáátúnuháámɨ

Duurúvaju

1 [1] Ámuúha Tetsaróónicá múnaa múúhá nahbémuj, íhyaamɨ íñe tsiiñe muha mécaatúnú ámúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, íjcyame elle ámuha meíjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. [2] Aamútsí ihdyu óvíi ámúhakye pɨ̨aabó ɨ̨búwajɨ̨ɨ̨ ámuha meíjcyaki.

Ímítyúmema Píívyéébe ímibájchoju méénuíñe

[3] Ámuúha múúhá nahbémuj, muurá Píívyéébeke muha météhdútsohíjcyá ámúhá hallúvú ímí dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé mewájyújcatsíñélliíhye. [4] Mítyane muha méimíjyúú ámuha meɨ̨cúbáhrámeíyóné pañe ímí dííbyeke ámuha mecáhcújtsóne meúráávyéneri. Aane muha méúúbállehíjcyá tsijtye dííbyé cahcújtso múnáake. [5] Ehdu muurá ámuha meɨ̨cúbáhrámeíhíjcyáneri ámúhakye waajácútsoobe ɨ̨mɨ́ááné tsúúca dííbyé avyéjúejte ámuha meíjcyane. Áánéllii ámuha méɨ̨cúbáhrámeíhijcyá ɨ̨mɨ́áámeréjuco ámuha dííbyema meíjcyaki.

[6] Árónáa ihdyu eene ámúhadi ɨ̨cúbáhrahíjcyámeke téhdure ɨ̨cúbáhráiíbye. [7] Áánetu ihdyu meɨ̨cúbáhrámeíhíjcyánetu meke állíjchútsóiibye múijyú Máavyéjuube Jetsóó ɨ̨htsutúmé níjkyéjɨ́ múnáama cúújuwádú péétécunúnéj pɨ́ine tsáácoóca. [8] Ehdu tsááiibye íñe Píívyéébeke iéhdɨ́válléne dííbyedítyú íjcyáné uwááboju ɨ̨mɨ́ááné íjcyáneri ɨ̨ɨ̨cúvehíjcyátúmeke ɨ̨ɨ̨cúbáhraki. [9] Aame ílluréjuco wágóóóveíñé múijyú nɨ̨jkéváityúné ɨ̨ɨ̨cúbáhrámeeíhullévu. Aame tsá múijyú dííbyé avyéjú ɨ̨htsutúné íjcyane ájtyúmɨ̨ityúne. [10] Ehdu muurá méénúiibye Ávyéjuube Jetsóó tsiiñe itsáácoóca. Áijyu dííbyeéjté meíjcyame dííbyeke maávyéjujtsómé méduurúvaáhi. Muurá téijyu tsaméhjɨ́ dííbyema méíjcyaá dííbyé uwááboju muha ámúhakye meúwáábohíjcyáné ámuha ímí mecáhcújtsónélliíhye.

[11] Áánéllii paíjyuváré muha Píívyéébeke pɨ́áábó ámúhá hallúvú métáúmeíhijcyá ámúhakyée dibye újcume tsaímíyé dííbyema ámuha meíjcyaki. Áhdure muha métáúmeíhijcyá dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé ɨ̨mɨ́áánéré meméénúíyóneri metsúúrámeíhijcyáné ámúhama dibye ipánéévétsoki. [12] Ehdu néhéhjɨri máávyejújtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke.

Muurá meke ávyéjújtsóiibye Píívyéébée meke ɨĭ daatsólléne dííbyej tééveri újcúmeke.

Naavéneéjpí méénune

2 [1] Ámuúha múúhá nahbémuj, muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááíñé úmɨ́wari páhduváré nééne mávaríjchojúúné íjcyaáhi. [2] Áánéllii ámúhakye muha menéé íñe Píívyéébé uwáábódú nénehjɨ tsaate naavédú nééne ɨĭɨ́téné pañe iájtyumɨ́né úwáábóneri ámuha meíllityéne memújtátuki. Áhdure tsaate múúha mémeri íllure iállíñe icyáátúnúháámɨ́ pañe 'tsúúca Ávyéjuube tsájucóóhii' iñéhaamɨ ámúha éllevu wállóhajchíí méɨ́ɨ́cúvedí tééneri. [3] Tsáma tsaatédívú máállítsámeídíñe. Muurá ihdyu ɨ́mɨááné dibye tsááíñé ɨhde tsaate Píívyéébé uwáábóju állíuríyéjuco dílloíñe. Téijyu muurá bóhówáávéiibye ímítyuube Naavéneéjpí íjcyáábeke Píívyéébe ɨ́cúbáhráiíbye. [4] Aabe páhduváré dárɨ́ɨ́veé Píívyéébeéjteke dííbyekéré ditye dúúrúváíyóneri iíjyácunúnema. Muurá Píívyéébedi idíllómeíñe dííbyé duurúvájá pañévú úcáávéiíbye.

[5-6] Aane muurá ámuha méwaajácú ɨ́veekí ícyooca dibyéi bóhówáávetúne. Muurá ihdyu iéévéi úújetécooca bóhówáávéiíbye. ¿A tsá ámuha meɨ́tsáávetú éhnée ámúhakye ehdu mééma tene pájtyeíñé o néhijcyáne? [7] Tééné pañéjúcooro muurá mee ícyoóca. Árónáa ihdyu tsáhái dibye méhdivu bóhówáávetú Píívyéébere néhdújuco. Dibye ihdyu dííbyeke ɨ́hvéjtsócooca botsíi bóhówáávéiíbye. [8-12] Aabe muurá Naavéné ɨhnáhooríyé méénúráítyúronéhjɨ́ méénuú tééneri mɨ́amúnáake imújtátsoki. Ehdu imyéénúneri mújtátsóiibye Críjtodítyú íjcyáné uwááboju ɨ́mɨáájú cáhcújtsotúmé wágóóóvéímyeke. Áánéllii Píívyéébe diityéké ɨ́hvéjtsoó ditye awáá iímillédú teene icyáhcújtsoki. Aame tééné déjúcotu ílluréjuco wágóóóveíñe. Árónáa Ávyéjuube Jetsóó itsáácooca eene ténejcúvú diityéké ɨ́búwátsohíjcyáábeke íámɨ́tsaráhcori ɨ́cúbáhráábeke íllure ɨĭ bátsuhjácóneri dsɨ́ jívétsoóhi.

Muhdú mepájtyetéiñe

[13] Áánetu ihdyu ámúhakye Píívyéébe wájyúnéllii ámuha dííbyeke ímí mecáhcújtsóné hallúvú muha dííbyeke météhdútsohíjcyáhi. Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye meke újcune Ɨapííchó meke ímíjpyetétsónej tééveri dííbyeke mecáhcujtsómé mepájtyetéki. [14] Ahdújucóo muurá íñe ámúhakye muha meúwáábónej tééveri dibye ámúhakye újcune Máavyéjuube Jetsocríjtoma tsaméhjɨ́ dííbyé avyéjuri meíjcyaki.

[15] Ehdu teéne, ámuúha múúhá nahbémuj. Ahdícyane tsáma máábájɨ́ɨ́vedí éhnée ámúhadi muha meúlléjécooca ámúhakye muha meúwáábohíjcyáne. Áhdure íñe waajácúháámɨ́ pañe ámúhakye muha menéhijcyáné méɨ́hvéjtsodíñe. [16-17] Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Méécááni Píívyéébema ámúhakye pɨ́aabó tsaímíyé ámuha meíjcyame ɨ́mɨáánéré meméénuhíjcyaki, áhdure ámuha ɨ́mɨáánéré meíhjyúvahíjcyaki. Muuráhjáa mítyane meke iwájyúnéllii méhdi ɨĭ dáátsóvéne meke újcuube múijyú nɨ́ jkéváityúné meímíjyu dííbyema íavyéjuri meíjcyáiñévú mecátsɨ́páávénema.

Páávoro néé pɨááboju diityé hallúvú ditye ityáúmeíki

3 [1] Ahdícyane ámuúha múúhá nahbémuj, múúhá hallúvú téhdure Píívyéébeke pɨáábó métáuméí dibye múúhakye ipɨ́ áábo Jetsocríjtodítyú

íjcyáné uwááboju muha pahúllevá múnáadívú metsújaúcúné ditye tsaímíyé icyáhcújtso ámuháa mecáhcujtsódu. 2 Áhdure métáuméí dibye múúhakye ityéhme ímityúmé múúhakye imyéénútuki. Tsá muurá paméváré dííbyé uwááboju cáhcújtsotúne. 3 Árónáa Píívyéébe ɨmiáábé íjcyaabe ámúhakye pɨ́ááboó tsaímíyé ámuha meíjcyaki. Áhdure idyé ámúhakye téhméiibye ímítyúnéhjitu. 4 Muurá muha méwaajácú ámúhakye muha meúwáábohíjcyáne ámuha meméénuíñé ámúhakye dibye túkévéjtsóneri. 5 Aabe ihdyu óvíi ámúhakye pɨ́aabó ímíñeúvú ámuha mewáájácu mítyane meke dibye wájyune. Áhdure idyé óvíi ámúhakye pɨ́ááboobe ímítyunéhjɨ́ ámuha maáábúcu muhdúhjáa Críjto áábúcuhíjcyádu.

Muhdú mewákímyeíñe

6 Ahdícyane ámuúha múúhá nahbémuj, Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri ámúhakye muha menéé íñe ámúhakye muha meúwáábohíjcyádú íjcyátúmema ámuha menáhbévátu eene iwákímyeíñé ímíllehíjcyátúmema. 7 Muurá tsúúca ámuha méwaajácú muhdú muha meíjcyadu ámuha meíjcyáiyóne. Muuráhjáa elle ámúhama muha meíjcyácooca tsá wákímyeítyúmé muha meíjcyatúne. 8 Aamée tsá muha mumájchó pevénéré áhdóratúné memáchohíjcyatúne. Muuráhjáa muha méɨ́cúbáhrámeíhijcyá wákimyéiyi cójɨ́hajchótá pécóhajchótá tééne tájpí muha meíjcyaki. Ehdúu muha méwákímyeíhijcyá ɨ́ɨ́nerí ámúhakye muha meíjyévéjtsótuki. 9 Muuráhjáa ihdyu ɨmiáánéjuco múúhakye ámuha mepɨ́ááboíyóné íñe Píívyéébé wákimyéí muha meméénúmeke. Árónáacáa ihdyu múúhaye mewákímyeíñe tájpí méícyahíjcyá tehdu ámuha meíjcyaki. 10 Muuráhjáa ámúhama muha meíjcyácooca ménehíjcyáhi: “Iwákímyeíñé ímílletúmé tsá múu májchotúne.” 11 Áánáacává muurá ámuha tsaate pevétáré tsíñéhjiríyé méícyahíjcyáhi. 12 Áánéllii ehdu ícyahíjcyámeke Máavyéjuube Jetsocríjtó taúhbaju íjcyane muha menéé ɨmiááméré iíjcyáne iwákímyeíñe tájpí iíjcyaki.

13 Ámuúha múúhá nahbémuj, méóóchévedí ɨmiáánéré ámuha meméénuhíjcyánetu. 14 Ehdu íñe ámúhakye muha waajácúháámɨ́ pañe meúwaabóné tsaate lléébótúmeke méwáájaco caatyé íjcyane. Áámema ménahbévájúcohdí ditye tééneri iñúcójpɨ́véne iwájácúúve múhdurá idyárɨ́ɨ́vémeíhijcyáne. 15 Árónáa ihdyu tsá múu diityéké tééné hallútú múnáájtsotúne. Íllure ihdyu chooco ímíñeúvú méuwáábó ditye iímíjpyeté ménahbémújuco íjcyámeke.

Páávaro pítyajcóne

16 Aane óvíi Píívyéébe ɨmiáábé íjcyaabe ámúhakye túkévejtsó ɨbúwajɨ́ɨ́ ámuha meíjcyaki. Aabe ihdyu óvíi ámúhakye panévatúré pɨ́aabóhi.

17 Aane íñe ícyooca ámúhakye pámeekéré o dúúruváné páñetu oore ó caatúnúhi. Ehdu muurá nihñéré ooréjuco o cáátúnuhíjcyáné páneere táwaajácúhaamɨ́netu. 18 Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye pɨ́aabóhi. Áyu tehdújuco.

1 TIMOTÉO

Tujkénú Timotéo éllevu Páávoro cáátúnuhá́ámi

Duurúvaju

1 [1]Oo Páávoro o íjcyáábekée Mépájtyetétsoobe Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítyú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. [2]Aabe íhyaamɨ diéllevu ó caatúnú ópée o úwáábóneri Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii ávyeta tájtsɨɨménédú uke o ɨ́jtsúcunúúbé Timotéo éllevu. Aane ihdyu óvíi meke ɨ́ɨ́daatsóllédú íjcyamútsí Máavyéjuube Jetsocríjtoma uke pɨ́aabó ɨ́búwajɨ́ɨ́ u íjcyaki.

Átérééné uwáábotu Páávoro teɨ́búwajtsóne

[3-4]Muuráhjáa Matsedóóniá iiñújɨvu o péébe uke ó neíñú Éépetsóvú u cóéváne tétsii átéréenéhjɨ́ ɨ́hdé múnáaúvúu ícyahíjcyanéhjɨ́ úwáábohíjcyámeke u bóíjcyu ditye teene iúwaabójúcóótuki. Muurá bañúháñé ténéhjɨríyé meíjcyame tsá meméénúítyuró Píívyéébée tsíjtyeke ɨ́mɨáájuvu mewáájácútsóiñévú meke níwaavéne.

[5]Áánéllii uke o néé diityéké u úwáábo ɨ́ɨ́né ɨ́jtsaméí ɨ́ɨ́buúúneri íjcyájúcootúmé tsaímíyé Píívyéébeke icyáhcújtsóne iwájyújcatsí muhdú ɨ́mɨááné mewájyúcatsíhdyu. [6]Ehdu iíjcyaíyótsihvu tsaate ɨ́ɨ́netú diityéké pɨ́áábóityúnéhjɨríyé ityáhjájcatsíñe tsá tehdu íjcyatúne. [7]Aame muurá imíllerá Píívyéébé taúhbájú uwáábojte iíjcyane. Árónáa tsá ditye wáájácutú ɨ́ɨ́nélliihyéhjáa ímichi meke téénevu dibye ájcune. Úwáábohíjcyámé íévenéré iwáájácutúne.

[8]Muurá ɨ́ɨ́nélliihyéhjáa meke dibye téénevu ájcune mewáájácúhajchíí tehdújuco teéne. [9]Tsá teene taúhbaju tsaímíyé íjcyámé wáábyuta íjcyatúne. Muurá ihdyu meúwaabóné cáhcújtsotúmé ímítyunéhjɨ́ méénuhíjcyámé wáábyuta teéne. Píívyéébeke ávyejúúlletúmé dsɨ́jɨvétso múnaa, cáánímuke, tsɨ́ɨ́júmuke, dsɨ́jɨ́vétsohíjcyámé wáábyuta teéne. [10]Áhdure ihdícyáméhjɨma idyómácójcatsíñe, tsaméére wajpíímú walléémú dómácócatsíhíjcyámé wáábyuta teéne. Mɨ́amúnáadívú náhjɨ́hénuhíjcyáme, állíu múnaa, pánehjɨ́dú imyéénúityúné íhjyúvahíjcyáme, ɨ́mɨá uwááboju íllure éhdɨɨvállehíjcyáme, éhdúmé wáábyuta teéne. [11]Ááné uwááboju muurá íñe ɨ́mɨáájú pajtyéteju úwááboobéré ó pehíjcyá Píívyéébée oke níwaavéne.

Páávoro duurúvá Píívyéébe dííbyedi ɨdáátsovéne

12 Áánéllii mítyane ó téhdujtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke ávyetáa múhdurá
o nééróóbeke oke téénevu ipícyóóbeke dibye tsɨpátsohíjcyánélliíhye.
13 Dííbyedíi o úúhɨvaténe dííbyé cahcújtso múnáadi o ɨcúbáhrahíjcyáróóbeke
oke téénevu pícyoóbe. Árónáacáa ihdyu táwaajácútubááné ehdu ó
dárɨɨvémeíhijcyá dííbyekéikyée o wáájácútúnélliíhye. Áróóbedíi ihdyu
Píívyéébe óhdi ɨdáátsovéhi. 14 Aabe oke mítyane pɨáábóneri íñe Críjtoke o
cáhcújtsóóbedívú o cátsɨpáávéne botsíi pamévakéré ó wajyúhi.
15 Áánéllii ó ijyácunúhijcyá pámeere dííbyeke cáhcújtsóíyóneri.
Muuráhjáa ɨmiááné mewájyuri tsaabe ííñujɨvú ímityúmé meíjcyámeke
ipájtyetétsoki. Aanéhjáa muurá oo pámé ehnííñevúré ávyétá imítyuúbe.
16 Áróóbedíi óhdi Píívyéébe ɨɨdáátsóvéne oke ímíjpyetétsó muhdú pámeere
ímityúmé íjcyárómeke iwájyune tajtyééveri iúújétsoki. Áánetu méwaajácú
pámeere ímityúmé íjcyarómé Críjtoke icyáhcújtsócooca újcuíñé múijyú
ɨdsɨjivéjúcóóítyúne bóhi. 17 Áánéllii metsu Píívyéébe apáábyéré íjcyaabe
múijyú muhdú íjcyáítyuube pane wáájácúúbeke maávyéjútsohíjcya
maájtyúmɨtúróóbeke. Ehdu teéne.
18 Ahdícyane Llihíu Timotéoj, imíchi díícyáne ɨhnáhóóróné pañe ímíñeúvú
tsaɨɨbuwáré díícyáne dúwááboco Píívyéébé ihjyúvúu uke o níwaavéné
muhdúhjáa ménahbémú dííbyere túkévéjtsóneri úhdityu néhijcyádu. 19 Muurá
tsaate ímí iíjcyáiyóné wáájacújúcoorómé tehdu iíjcyane iímíllehíjcyátúné
nɨjcaúvú ílluréjuco tútáváávehíjcyáne. Ááne ílluréjuco Críjtodi ditye
úúhɨvatéhijcyáne. 20 Tehdúu Himenéomútsí Arejáádorómá dárɨɨvémeíñéllii
diityétsikye ó ɨhvejtsó Naavéné hójtsɨ pañévú dityétsí iwáájácu Píívyéébeke
múhdurá idyárɨɨvehíjcyáne.

Muhdú Píívyéébema meíhjyuváne

2 1 Aane uke o néé pámeere mɨamúnáá hallúvú Píívyéébeke piáábó ámuha
métáúmeíhíjcya panévá hallúvúré téhdújtsomére. 2 Múu táúmeíhijcya
múhdumé méiiñújɨ avyéjujte íjcyámé hallúvú Píívyéébe diityéké pɨáábónej
péévé ímí ditye meke ityúkévéjtso tsaímíyé dííbyema meíjcyame
maávyejúúlléjcatsíki. 3 Ehdu meíjcyane ímí ijtsúcunúúbé Mépájtyetétsoobe
Píívyéébeé. 4 Muurá imílleebe pámeere mɨamúnaa dííbyé uwááboju
icyáhcújtsóne pájtyeténe. 5 Muurá tsáápiiye Píívyéébe ijcyáhi. Áábemáa ímí
meíjcyaíñé téhdure tsáápiiye mééma ímíbajchó Jetsocríjtó mɨamúnáájpidívú
iípívyéévénema. 6 Muuráhjáa wájyúmeítyuubéré dsɨjivé pámeere mɨamúnaa
ipájtyeté Píívyéébée dííbyeke nééne éévé úújetétsihvu. 7 Ááné uwáábojúu
jodíómú íjcyátúrómeke úwááboobéré o péhíjcya oke dibye pícyoobe íñe ó
úwáábohíjcyá teene mecáhcujtsómé mepájtyeténe. Ehdu íñe uke ó nehíjcyá
ɨmiáánéjuco íjcyane Jetsocríjtó cahcújtso múnáajpi o íjcyánélliíhye.
8 Áánéllii uke o néé pahúlleváré íjcyáné cahcújtso múnaa ɨmiááméré
iíjcyáne ɨɨnevú táhjájcatsítyúmé tsaímíyé Píívyéébema iíhjyúvahíjcya
íhyójtsine cáámevu iíhbúcúnema. 9 Aane walléémú waajácutábáré
ímíbájkímyeíiyáhi. Tsá ditye mítyane áhdómeíjyahjɨvú iújcámeíñe páhduváré
íhñíwaúúné idyárɨɨvéne ícyáávéityuró téhdure mítyane áhdómeíñé
icyáávevu. 10 Píívyéébedívúré ɨɨhvejtsámeíñe dibye ímillédúré íjcyáiyóme.

11 Aame dííbyé uwááboju iávyejúúlléne cúúvéhulléré lleebúcunúiyáhi.
12 Tsá muurá walle úwáábóítyuróne. Áhdure tsá dille wájpiikye ityáhjálléne
dííbyeke túkévéjtsóítyuróne. Áánéllii o néé walléémú cúúvéhulléré iíjcya
pihcyáávé pañe. 13 Muuráhjáa Píívyéébe tujkénú Adáake iípívyéjtsóné
boone Éébáke ípívyejtsóhi. Ehdu néénéllii tsá walle wájpí túkevéjtsolle
íjcyáityuróne. 14 Tsáháa muurá Adáá Naavénedívú állítsámeítyúne.
Muuráhjáa ihdyu Éébáre iállítsámeíñéllii ímityúné meenúhi. 15 Ehdu néénéllii
muurá walle ɨtsɨ́ɨ́máváneri ɨ́cúbáhrámeíhijcyáhi. Árólleke ihdyu Píívyéébe
pájtyetétsoó dííbyeke icyáhcújtsóne dille ɨ́mɨáálléré íjcyáhajchííjyu.

Muhdú cahcújtso múnáá uwáábojte íjcyane

3 1 Áánetu cahcújtso múnáá uwáábojte tsaate iíjcyane ímílléhajchíí
tehdújuco ɨ́mɨá wákimyéí íjcyane ditye ímilléne. 2 Árónáa ihdyu tééné
wákimyéí méénume ɨ́ɨ́netú néétsámeítyúmé panévatúré ɨ́mɨáámére iíjcyáne
úwáábóiyáhi. Aame tsáápíllekéré táábáváiyáhi. Áhdure tsaímíyé íaahɨ́ve
múnáake waatsúcúpétsohíjcyáiyóme. 3 Aame tsá llíyíícyávéityuróne.
Tsá ditye tsaatémá úhbájcatsíítyuróne. Tsá mítyane ɨdsɨ́ɨ́dsɨ́váíyóneri
ditye íjyácunúítyuróne. ɨ́mɨáámére iíjcyáne pɨ́áábóiyá pamévakéré
ɨ́ɨ́daatsóllénema. 4 Áhdure piivyétéiyómé méwámyuma ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́meke ímíñeúvú
ityúkévejtsóné ditye ɨ́mɨáámére iíjcyáne pamévakéré iávyejúúlleki. 5 Muurá
ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́meke ityúkévejtsóné píívyetétúmé tsá Píívyéébé cahcújtso múnáake
túkévéjtsóítyuróne. 6 Áhdure botsíi béhnére cáhcujtsómé tsá uwáábojte
íjcyáityuróne. Muurá béhmérei íjcyame tsáijyu múúne íllure imítyájkímyeíñeri
tútávájtsámeíiyá muhdúhjáa Naavéné tútávájtsámeídyu. 7 Áhdure panévatúré
ɨ́mɨáámére íjcyáiyá cahcújtso múnaa íjcyáturómé diityéké iávyejúúlleki. Áijyu
tsá ɨ́ɨ́nej tééverí Naavéné diityéké íicyánejcúvú llíúcúítyuróne.

Muhdú túkevéjtsojte íjcyane

8 Téhdure idyé túkevéjtsojte ɨ́mɨáámére íjcyáiyá pame diityéké
iávyejúúlleki. Tsá ditye állíúúítyuróne. Áhdure tsá ditye llíyíícyávéityuróne.
Tsá ditye átéréénéhjɨ́ hallúvú dsɨ́ɨ́dsɨ́váityuróne. 9 Tsá ditye ɨ́ɨ́netú
néétsámeíityuróne. Aame íñe mecáhcújtsonéjcú ímíñeúvú waajácúiyáhi.
10-13 Áánéllii múu tujkénú diityéké tsáneeri waajácullé ímí ditye méénúhajchíí
botsíi diityéké tééné wákimyéivu ipícyoóki. Aame tsáápíllekéré táábáváiyáhi.
Téhdure piivyétéiyómé méwámyuma ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́meke ímíñeúvú ityúkévejtsóne.
Áhdure méwamyu panévatúré ɨ́mɨáámére íjcyáiyá ditye diityéké
iávyejúúlleki. Tsá ditye álliúúnújcatsíítyuróne. Ehdu muurá tsaímíyé tééné
wákimyéi múnaa íjcyámeke pame avyéjuulléhi. Aame ihdyu Jetsocríjtoke
icyáhcújtsóné uwááboju éhnííñevu ɨ́ɨ́nerí núhnévetúmé úwaabóhi.

Muhdú néjɨjto meúraavyéne

14-15 Aane lléváhréjuco uke o ááhɨ́vetéiñe. Árónáa ihdyu tsáijyu múúne
ɨ́ɨ́cúi o péétúnéllii íñe uke apáhajchíí ó nehíjcyá muhdú Píívyéébeéjté íjcyame
dííbyé uwááboju ɨ́hvéjtsotúmé úráávyehíjcyámema u íjcyaíñe. 16 Muurá íñe
meúráávyehíjcyajɨ́jtó ɨ́mɨááné ɨ́htsutúné íjcyánéllii íllu nééneé:

Píívyéébée méhdivu bóhówaavé mɨ́amúnáájpidívú iípívyéévénema.
Aabée ɨ́mɨáábé íjcyane Íapííchó bóhówátsohíjcyáhi. Áábekée

níjkyéji múnaa ɨ́ícúvehíjcyáábé uwááboju pámehdíyé tsújaavéné cáhcujtsóme. Átsihdyúu tsiiñe peebe íavyéjuvu níjkyejɨ́vu.
Ehdu muurá nééneé.

Píívyéébeke icyáhcujtsóné tsaate ɨ́hvétsoíñe

4 [1]Aane Píívyéébe Íapííchoj tééveri meke boohówáwu nehíjcyá páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóvéíñé ɨhde nihñéétsihvúré tsaate dííbyeke icyáhcujtsoróné ɨ́ɨ́hvéjtsóne naavéneéjté átéréenéhjɨ́ úwaabóneréjuco úráávyeíñe. [2]Aame ílluréjuco mújtaíñé eene ɨ́ɨ́jtsaméiúvú wáájácúmeítyúmé pánehjɨ́dú ɨ́mɨáámeúvúdú úwáábohíjcyáné icyáhcújtsónema. [3]Muurá téeméjtéjuco úwáábohíjcyáné metáábávájcatsíñé ímityúné íjcyane. Áhdure tsáneetsa majchóháñé ímityúné íjcyane nehíjcyáme. Árónáacáa muurá Píívyéébe páneere majcho ípívyejtsó dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame tééne tájpí meíjcyáné hallúvú dííbyeke metéhdútsohíjcyaki. [4-5]Muuráhjáa páneere tsaímíyé ípívyéjtsoóbe. Áánéllii tééne tájpí meícyahíjcyánéhjɨtu tsáneetsa tsá múhdurá meɨ́jtsúcunúítyuróne. Muurá panéváré dííbyedívú ímí néénéllii ténehjɨ méóóvéiyá dííbyeke téhdújtsomére.

Muhdú uwáábojte íjcyane

[6]Ehdu íñe uke o úwaabóné ménahbémuke ímí u úwáábóhajchíí ɨ́mɨááné Jetsocríjtó wákimyéi múnáajpi ú íjcyaáhi. Aabe dííbyedítyú íjcyáné uwááboju u cáhcujtsóné ímí u úráávyéhajchíí éhnííñevu ímí ú íjcyaáhi.

[7]Áánéllii éhnííñevu ténejcúrí pííñuméí ímíñeúvú u wáájácuki. Tsá múu ɨ́ícúvetú átéréenéhjɨ́ íhdityúré iújcune tsaate úúbállehíjcyánéhjɨri. [8]Muurá ɨ́ínetú meke pɨ́áábóítyúnéllii meɨ́hnáho méjpi mépiiñúhi. Ááné ehnííñevu muurá panévatúré meke pɨ́aabóné Píívyéébé icyánéjcuri mepííñúmeíñe. Muurá meke pɨ́aabóné ííñújɨ́ hallúrí meíjcyánetu. Téhdure meke pɨ́áábóné dííbyema tsaímiyéjuco meíjcyáíñetu. [9]Ehdu íñe uke ó néé ɨ́mɨááné íjcyane. Aane ihdyu óvíi pámeere cáhcujtsóhi. [10]Muurá méwaajácú ɨ́íné imíjyaú tsaímíyé Mépájtyetétsoobe Píívyéébema meíjcyaíñé dííbyeke mecáhcujtsóme. Áánéllii muurá nehníwu méhdityu mɨ́amúnaa íhjyúvahíjcyámé panévaríyé meɨ́cúbáhrámeíyóné pañe tééné wákimyéí méméénuhíjcyáhi.

[11]Aane páneere íñe uke o néhíjcyanéhjɨ́ óvíi ú úwaabóhi. [12]Árónáa ihdyu uke tsɨimenéélledímyé ováhtsáré u íjcyáábeke. Áánéllii uke o néé cahcújtso múnáake u úújétso muhdú múúne ɨ́mɨáábé Críjtó cahcújtso múnáajpi íjcyadu u íjcyáneri, u úwáábóneri, pamévakéré u wájyúneri, panévatúré ɨ́mɨáábé u íjcyáneri. [13]Áámema íñe íílle o íjcyáné hajchótá Píívyéébé waajácuháámɨ́ déhvéne dúwáábohíjcyá tsápɨ́jtsoobére. [14]Aabe ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá Píívyéébée uke ájcúné waajácuri ɨ́ɨná u méénune u píívyeténe. Muuráhjáa dííbyere túkévéjtsóneri cahcújtso múnáá túkevéjtsojte díhyallúvú íhyójtsɨne ipícyóóne dííbyeke pɨ́áábó táúmeíñé tujkéveri téénevu uke ájcuúbe.

[15]Ááné wákimyéí ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá pámeere iwáájácu ténejcu ímí u úraavyéne. [16]Áánéllii uke o néé u úwáábohíjcyánéjcutu panévatúré ímíñeúvú u téhmémeíñe tsaímíyé ténejcu u úráávyeki. Ehdu u íjcyáhajchíí ámuha tsaméhjɨ́ mépájtyéteé múhdumé díuwáábó illéébone cáhcújtsómema.

Muhdú cahcújtso múnáama meíjcyane

5 1 Aabe múu kéémeke díícyáánidyu ɨĭjtsúcunúne ímíñeúvú chooco
túkévejtsóhi. Tsá múu uhbádúré túkévéjtsotúne. Áhdure ováhtsámuke
díñahbémúdú dĭjtsúcunúne ímíñeúvú túkevéjtso. 2 Kéémélleke dĭĭtsĭĭjudu
dĭjtsúcunúne ímíñeúvú túkevéjtso. Bádsĭjcake díñaallémúdú dĭjtsúcunúne
ímíñeúvú túkevéjtsó ímityúné diityédítyú ĭjtsámeítyuubére.
3 Téhdure pííbájyujtéké pɨáábó tééne tájpí ditye íjcyáíñetu. 4 Áánetu
ĭĭtsĭĭmema íaachímuma íjcyámeke óvíi diityéré pĭaabó cáánímutsíi
diityéké píívyétsóne áhdódú ĭĭvane. Ehdu nééne Píívyéébe ímí ɨjtsúcunúhi.
5 Áánetu ĭmiááné iiye íjcyáné piibájyulle óvíi Píívyéébedívú icyátsĭpáávéne
paíjyuváré pɨáábó táúmeíhijcyá dibye díílleke ɨpĭááboki. 6 Áánetu iímillédú
íjcyáné piibájyulle ímityúné méénuhíjcyálleke tsá múu pĭáábotúne. 7 Íllu
íñe uke o néhíjcyanéhjĭ páneere duwáábó cahcújtso múnáake ditye ĭĭnetú
iñéétsámeítyuki. 8 Muurá tsaate ihyájkímuke íñahbéjteke ɨpĭáábóiyóné
ímílletúmé tsá ĭmiá cahcújtso múnaa íjcyatúne. Ímityúmé diitye
cáhcújtsótúmé ehnííñevu.
9-10 Téénéllii mépĭáábohíjcyá pííbájyujte walléémudítyú tsúúca 60
pijcyábájuco íjcyame ĭmiáámére iíjcyánetu bóhówaúcunúmeke, tsáápiikyérée
tájĭvámeke, tsaímíyée ĭĭtsĭĭmeke píívyétsómeke, íaahĭve múnáake
tsaímíyé wáátsúcuhíjcyámeke, cahcújtso múnáake pĭáábohíjcyámeke,
tsaatéké kímóhcó nénehjɨ pájtyémeke pĭáábohíjcyámeke, ĭmiáánéré
méénuhíjcyámeke. Éhdu ícyahíjcyáné piibájyujtékéré múu pĭaabóhi.
11 Áánetu badsĭjcaíchóméhjɨúvú nééné piibájyujtéké mépĭáábodí tsáijyu
múúne bañúháñé ámuha mepĭáábohíjcyánáa tsiiñe ityájĭváne tútávaavémé
Críjtoke icyáhcújtsónetu. 12 Aame tééneri ityútáváávéhajchíí íhyallúvúré
ímityúné meenú tééné déjúcotu iwágóóóveíñé ípyée iñéhdu iíjcyátúnélliíhye.
13 Muurá téeméjté jááháñeri pehíjcyá tsííjyatúréjuco óvéhe múnaa íjcyame.
Aame tsíjtyedi íhjyúvaméré pehíjcyá átéréénéhjĭ úbálléjcatsímyére.
14 Áánéllii o néé ditye ityájĭváne ɨtsĭĭmávámeke tsaímíyé ityéhme múha
diityédítyú ɨiná iíhjyúvátuki. 15 Muurá tehdu nééné piibájyujtédítyú
tsaatétsáhjĭ Críjtoke icyáhcujtsóné ɨĭhvéjtsóne Naavénekéréjuco úraavyéne.
16 Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítyú ámúha hájkímú pííbájyujte
íjcyáhajchíí múu iiye pĭaabó tsíjtyedívú tájpityúme. Áánetu ihyájkímuma
íjcyátúmeke múu pámeere cahcújtso múnaa pĭaabóhi.
17 Áhdure múu túkevéjtsojtémá uwáábojtéké avyéjuulléhi. 18 Muurá Píívyéébé
waajácúháámɨtu nééneé: “Tríígó tátsoújcori íjcyáábeke ócájikye tsá múu
tsíeménevu íhjyu wátájcotú dibye imájchótuki.” Áhdure nééneé: “Wákimyéi
múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi.” Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámɨtu.
19 Téhdure uke o néé tsaapi cahcújtso múnáá túkevéjtsoobe tsáijyu
múhdurá íjcyane tsáápiiye dííbyé hallúvú úúbálléhajchíí tsá múu ĭĭcúvetúne.
Áánetu ihdyu míítyétsíuba pápihchúúmeváuba úúbálléhajchíí múu ĭĭcuvéhi.
20 Múu pámeere cahcújtso múnáá húmĭj pɨinévú ɨhnáhóónécoba úwaabó
ímityúné imyéénuhíjcyáné ĭhvejtsópítyúmeke tsijtye tééneri iñúhnévéne
tehdu iíjcyátuki.
21 Aane íñe Píívyéébeé, Ávyéjuube Jetsocríjtoo, níjkyéjɨ múnaa, íjcyámé
húmĭj pɨinévú uke o níwaavéné tsáma ímíñeúvú dúwáábohíjcyá múhdí

núhnévétuubére. 22 Árónáa ihdyu tsá múu tsaatéké peecútéré méménutú cahcújtso múnáá túkevéjtsojte ditye iíjcyaki. Muurá peecútéré tsáijyu ímityúmé íjcyámeke u méménúhajchíí tsaate uke ɨjtsúcunúiyá téhdure ímítyuube u íjcyane. Áánéllii uke o néé panévá ímítyunéhjɨtu u téhmémeíki.
23 Áánetu eene díhbáu uke ávyéneri u chémehíjcyánéllii uke o néé áyánéwu bíínójpácyotu u ádo uke tene ɨpɨ́ááboki. Tsá múu tsanéére nújpacyo ádotúne.
24 Muurá tsaate ímityúné méénune tsá téévetú diityémái tene ímíbájchómeítyúrónáaáca. Áhdure tsíñehjɨ wáájácúratúné íjcyaróné páneere ímíbájchómeícyooca bóhówááveéhi. 25 Muurá ɨmɨánéhjɨ́ meméénuhíjcyáné tsá téévetúne. Áhdure tsíñehjɨ wáájácúratúné íjcyaróné bóhówááveéhi.

6 1 Áánéllii múu tsaaté hójtsɨ́ pañe íjcyame ímíñeúvú diityéké panévatúré avyéjuullé ímityúné Píívyéébedítyú múha iíhjyúvátu muha meúwáábohíjcyánetu. 2 Ahdícyane tsaaté avyéjujte cahcújtso múnaa íjcyáhajchíí múu avyéjuulléhi. Tsá ditye cahcújtso múnaa íjcyánéllii ávyejúúlletúmé íjcyáityuróne. Awáá tsame íjcyame múu ímíñeúvú pɨ́áábójcatsíhi. Muurá cahcújtso múnaa meíjcyame mewájyújcatsíñe tsaímíyé mépɨ́áábójcatsíiyáhi. Ehdu íñe uke o néhíjcyanéhjɨ́ dúwáábohíjcya.

Píívyéébeke meúraavyéne

3 Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó uwááboju ɨ́mɨáájú meúráávyéné tsɨjɨ́ jtoríyéjuco tsaate úwáábohíjcyáne. 4 Ehdu úwáábohíjcyámé atéréejte íjcyame ɨ́ɨ́néubárá wáájácúturómé íllure tééneri imítyájkímyeíki. Áámé ɨ́ɨ́ búwari muurá tsaanéére átérééné ɨ́ jtsaméí íjcyame táhjácatsíhijcyá ténéhjiri. Áámedítyú ímichi dóhéjúúvehíjcyáné ímítyunéhjɨ́ íjcyane nómíutááva, úhbajcátsi, áábojcátsi, tútávátsojcátsi. 5 Aame ɨ́mɨáájú wáájácutúmé méénúcatsíhijcyá ɨ́ɨ́ jtsaméí wáájácúmeítyúme. Aame ɨtsúcunúhijcyá tééné hallúvú medsɨ́ɨ́ dsɨ́va meúwáábohíjcyáné Píívyéébé uwááboju. Tsá múu ehdu néémedívú náhbévatúne. 6 Muurá ihdyu íñe méhdi íjcyadúnéwúuma tsíñehjiri ɨ́ jtsámeítyúmé tsaímíyé Píívyéébeke meúráávyejɨ́ jtó meúraavyémé nihñéétsihvúré ɨ́ɨ́né imíjyaú méíjcyaáhi. 7 Tsáháa muurá ehnémá ííñujɨ́vú metsɨ́ɨ́mávámeítyúne. Áhdure medsɨ́ jɨ́vécooca tsá ɨiná metsájtyetúne. 8 Áánéllii múu tééne tájpíjyuco memájchoma méwajyámuma, meíjcyane, ímí ɨjtsúcunú tehdújuco. 9 Muurá éhnííñevúré iéhnéváíyóneri tsúúrámeíhijcyámé tsá áábúcutú panévá umúúpi. Aame éhnííñevu ɨdsɨ́ɨ́ dsɨ́va átéréenéhjɨ́ wákímyeíhijcyámé íllureíjuco tútávaavémé tééné nɨ́ jcaúvú wágóóóveéhi. 10 Muurá medsɨ́ɨ́ dsɨ́váíyóneríyé meíjyácunúhíjcyánetu ímichi tsááne panéváré ímityúne. Muurá tsaate Píívyéébeke cáhcujtsójúcoorómé tééneríyé íjyácunúhijcyámé íllureíjuco teene ɨ́ hvejtsóne. Aame ɨ́ dátsó ijcyáhi.

Tsaímíyé mecáhcujtsóne

11 Áánetu ihdyu tsúúca Píívyéébeéjpí u íjcyaabe tsá múu tééneri ɨ́ɨ́cúvetúne. ɨ́mɨáábéré díícyáne ímíñeúvú dííbyeke mecáhcújtsojɨ́ jtó duráávye. Ááne pamévakéré wajyu. Aabe panéváré ímítyunéhjɨ́ uke pátyehíjcyáronéhjɨ́ ɨ́mɨáábéré díícyáne daabúcuhíjcya. Tsá múu 'mityáhmítyá' néétune. 12 Aabe imíchi díícyáne ɨ́ɨ́nevú táhjátsámeítyuubéré ímíñeúvú Máavyéjuube Jetsocríjtoke cahcújtsó múijyú medsɨ́ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ́ u újcuki.

Muuráhjáa téénéllii Píívyéébe uke ujcúhi. Áábeke ímí u cáhcujtsóné tsúúca mítyame waajácúhi. 13-14 Ahdícyane ícyooca dííbye tájpí páneere íjcyaabe Píívyéébé húmɨj pɨɨnévuu, éhnée Póótsio Piráátó úmɨwávú ɨhtsútuube iíjcyane úúbállémeiíbyé Jetsocríjtó húmɨj pɨɨnévuu, íjcyane uke o néé íñe muhdú uke o néhijcyádú u úwáábohíjcya ɨɨnetú néétsámeítyuubéré múijyú tsiiñe dibye tsááiñévújuco. 15 Muurá Píívyéébe páñétúejpi ɨhtsútujte ávyéjujte íjcyárómehjɨ avyéjuube íjcyaabe Críjto tsááíñe éévé úújetécooca wálloó dííbyeke. 16 Aabe apáábyéré Píívyéébe ijcyá muhdú íjcyáítyuúbe. Áábé ámɨtsaráhcovu muurá tsá múha pɨɨhɨvéítyuróne. Áhdure tsá múha dííbyeke ájtyúmɨítyuróne. Áábeke ihdyu metsu ɨhtsútuube íjcyáábeke medúúrúvahíjcya múijyú nɨjkéváityúne. Ehdu teéne.

17 Ahdícyane ícyooca uke o néé téhdure ehnéva múnáake u úwááboki. Tsá ditye ítsíeméné múhajchótá íjcyáíñevújɨɨ icyátsɨpáávéne mítyájkímyeíítyuróne. Píívyéébe ɨmɨáábé íjcyaabe ɨɨnetú meke pɨhtótsótúúbedívúré cátsɨpáávéiyóme. 18 Dúwaabo diityéké iéhnevádú íjcyame tsaate pɨhtóméhjike ítsíeméneri ɨpɨáábóíyóneri ɨɨjtsámeíki. 19 Áijyu muurá panévatúré tsaímíyé íjcyámé úmɨwa ɨɨné imíjyaú nééme újcúiyá múijyú ɨdsɨjɨvéjúcóóityúne bóhi.

Timotéoke Páávoro téɨbúwajtsóne

20 Ahdícyane uke o néé Timotéoke Píívyéébée uke níwáávéné wákimyéí ímíñeúvú u méénuki. Tsá múu ɨɨcúvetú átéréenéhjɨ ɨjɨenéré íjcyane mɨamúnaa iwáájácúneri táhjácatsíhíjcyáneri. 21 Muurá ténehjɨ iúráávyéne tsaate tsáhájuco Píívyéébeke cáhcújtsotúne. Aabe ihdyu óvíi uke pɨaabóhi. Áyu tehdújuco.

2 TIMOTÉO

Hállúvúehéámɨ̃ Timotéo éllevu Páávoro cáátúnuhéámɨ

Duurúvaju

1 [1] Oo Páávoro o íjcyáábekée Píívyéébe oke ityújkevéélléne picyóó
Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé múijyú medsɨ̃ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ̃
meújcúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. [2] Aabe íñe tsiiñe íhyaamɨ
diéllevu ó caatúnú ávyeta tájtsɨiménédú uke o ɨ̃ jtsúcunúúbeke mítyane o
wájyuube Timotéo éllevu. Aane óvíi uke Máavyéjuube Jetsocríjtój Caani
Píívyéébe pámeeke ɨ̃ɨ̃ daatsóllédú íjcyaabe pɨ̃aabó ímí u íjcyaki.

Críjtodítyú Páávoro úwaabóne

[3] Áánélliɨ paíjyuváré Píívyéébeke pɨáábó díhyallúvú ó táúmeíhijcyá
panévá hallúvúré téhdújtsoobére. Áábeke tsaímíyé ó ɨ̃ɨ̃cúvehíjcyá ɨ̃ɨ̃nerí
ɨ̃ jtsámeítyuube méɨhdé múnáaúvúu ɨ̃ɨ̃cúvehíjcyáábeke. [4] Aabe ó ɨ̃tsáávehíjcyá
éhnée uke o pícyoíñúneri ɨ̃ dátsó u kímoovéne. Áánélliɨ ó imíllé uke o
ájtyumɨ́né o ímíjyúúveki. [5] Muurá ó waajácú ímí Píívyéébeke u cáhcujtsóné
díítyáállée Róóidámúpɨ̃ dɨ̃ɨ̃tsɨ̃ɨ̃ ju Eoníítsema cáhcujtsódu.

[6] Muuráhjáa díhyallúvú táhójtsɨcu o pícyóóne dííbyeke pɨáábó o táúmeíñé
tujkéveri uke dibye pɨ̃ááboobe ú piivyété dííbyé wákimyéí u méénune. Áánélliɨ
uke o néé ímíñeúvú teene u méénuki. [7] Tsáháa Píívyéébe Íapííchó mépañévú
pícyootú meíllityéki. Mépañévúu pícyoobe téénej tééveri ɨ̃ htsutúmé meíjcya
ɨ̃ɨ̃nevú táhjátsámeítyúmé ɨ̃mɨáámére meíjcyame mewájyújcatsíki. [8] Ahdícyane
núcojpɨ̃ llétuubéré dúwáábohíjcyá Jetsocríjtodítyú íjcyáné uwááboju. Áhdure
íñe tééné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáneri núcójpɨ̃ vétuubéré Píívyéébedívú
cátsɨ̃ páávéne téhdure tééné déjúcotu u ɨ̃cúbáhrámeíyóné daabúcu.
[9] Muuráhjáa tsúúca meke ipájtyetétsómeke ɨ̃mɨáámedi dibye díllome méijcyá
dííbyeéjte. Tsáháa idyé ɨ̃ɨ̃iná ɨ̃mɨááné meméénúnélliɨ meke dibye újcutúne.
Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ííñujɨ̃ i íjcyátúné ɨhdéjuco meke iwájyúne
dibye ɨ̃ jtsámeíñé Críjtoj tééveri meke iújcuíñe. [10] Áhdújucóo dííbyeke
iwállóóneri meke dibye úújetsóné ɨ̃mɨááné meke iwájyune. Aabée mééma
ímíbajchó mépée mewágóóóvéiyóne. Áánemáa méhdivu bóhówajcároobe
múijyú medsɨ̃ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ̃ meújcúíñé uwááboju.

[11] Aane íñe úwááboobéré ó pehíjcyá jodíómú íjcyátúmeke okée
Píívyéébe níwaavédújuco. [12] Aabe tééné déjúcotu páhduváré néhéhjɨri o

ɨcúbáhrámeíyoobe tsá o núcójpɨ́vetú dííbyedívú o cátsɨ́páávénema. Muurá ó waajácú oke dibye pɨ́ááboíñé tsiiñe Jetsocríjtó tsááiñévújuco.

13 Ahdícyane ímíñeúvú dííbyé uwááboju cáhcújtsóne duráávyé muhdúhjáa uke o úwaabódu. Ááne pamévakéré wajyu Críjto meke wájyudu. 14 Aabe óvíi Píívyéébée uke ityújkevéélléne níwáávéné wákimyéí ímíñeúvú ú meenú dííbyé Apííchó mépañe íjcyane uke pɨ́áábóneri.

15 Áánetúu Áátsiá iiñújɨ́ cahcújtso múnáadítyú tsaate oke náhbénuhíjcyarómé óhdityu péémema téhdure Pijééromútsí Hemóójenémá pééhií. Aane muurá tsúúca ú waajácúhi. 16 Áánetúu Onetsííporo píváijyúvá oke aahɨ́vejé ‘bohɨ́ bóhɨúvú’ cúvéhóójari o íjcyane núcojpɨ́llétuubére. Áábedi óvíi Píívyéébe ɨ́ɨ́ dáátsóvéne pɨ́aabó panévatúré pámeekéré ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́mema. 17 Ííllevúhjáa Róómávu wájtsɨ́ibe íjcyátútsihdyu oke néhcoobéré ipyéhíjcyáné nɨ́ jcaúvú ájtyúmɨté cúvéhóójari o íjcyáábeke. 18 Aane muurá uure ú waajácú muhdúhjáa meke dibye pɨ́ ááboíjcyáné Éépetsórí meíjcyámútsikye. Ahdu óvíi dííbyeke Píívyéébe pɨ́aabó Ávyéjuube Jetsóó itsáácooca tsaímíyé dííbyeke iújcuki.

Muhdú uwáábojte íjcyane

2 1 Aane ovíi Píívyéébe uke pɨ́aabó íñe Críjtoke mecáhcújtsónéjcutu u ɨ́htsútúúveki, Llihíu Timotéoj. 2 Aabe ihdyu muhdúhjáa mítyáméj pɨ́inévú o úwaabóné u wáájane tsíjtyeke ímíñeúvú duwáábó téhdure diityéréjuco iúwáábo tsíjtyeke.

3 Ááné wákimyéiyi u ɨcúbáhrámeíyonéhjɨ́ imíchi díícyáne daabúcuhíjcyá diibyéjuco Jetsocríjtó wákimyéi múnáajpi u íjcyaábe. 4 Tsá muurá tsodáhó iímillédú íjcyatú pevéjté íjcyadu. Muurá ihdyu íavyéjuube muhdú néhdújuco dibye íjcyane. 5 Muurá tsáne ɨ́ɨ́curi ímíñeúvú ɨ́ɨ́cutúmé tsá tééne áhdó újcutúne. 6 Áánetu úmɨhéneri wákímyeímyé ibájtsó kéémécooca ujcú tééne tájpí iíjcyaki. 7 Íllu íñe uke o néhijcyáné cáhawáá ímíñeúvú dɨjtso Píívyéébe páneere úhdivu ibóhówájtsoki.

8 Cáhawáá dɨjtsúcunu muhdúhjáa Jetsocríjtó mɨ́amúnáá icyánéjcutu Dabíiúvúj tsɨiménémúhaabe íjcyaabe ɨdsɨ́ jɨvétsihdyu tsiiñe bóhɨ́ɨ́ne. Áábedítyú íjcyáné uwááboju íñe méúwáábohíjcyá pajtyéteju. 9 Ááné hallútú muurá éhne múúne dsɨ́ jɨvétso múnáájpikye icyúvéhoojánúdú oke mɨ́amúnaa cúvéhoojánuube ó ɨcúbáhrámeíhijcyáhi. Árónáa tééné uwááboju tsúúca pahúllevávúré tsújaavéné tsá múha muhdú méénúítyuróne. 10 Áánéllii o ɨcúbáhrámeíyonéhjɨ́ ó aabúcuhíjcyá Píívyéébée újcúmeke o úwáábo múijyú muhdú íjcyáityúmeréjuco Jetsocríjtoj tééveri ipájtyetéki.

11 Íllu muurá nééne ɨmɨáánéjuco:
Críjtoke mecáhcujtsómé medsɨ́ jɨvécooca ɨ́ɨné imíjyaú dííbyema meíjcyaáhi.
12 Áhdure meɨcúbáhrámeíyonéhjɨ́ maáábúcúhajchíí dííbyema
máávyéjúúteéhi. Áánetu dííbyeéjté meíjcyane metóónúmeíhajchíí
téhdure tóónúiibye ihñéjté meíjcyaróne.
13 Muurá múhdurá medárɨ́ɨvémeíyónáa iíjcyadúré ɨmɨáábé iíjcyánéllii
meke pɨ́ ááboíjcyaábe.

ɨmɨá uwáábojte

14 Áánéllii ímíñeúvú duwáábó mɨ́amúnáake Ávyéjuube Jetsóó mémeri ditye átéréénéhjɨri ityáhjájcatsíjyúcóótuki. Muurá ténéhjɨri íllure

tútávátsohíjcyámé ɨmiá uwááboju lléébóíyómeke. 15 Áánetu ɨmiá uwááboobe u íjcyaabe ímíñeúvú dúwáábohíjcyá ɨmiá uwááboju ɨ́ɨnerí núcójpɨ́vétuubéré Píívyéébedívú u úújetéki. 16 Átéréenéhjɨ́ ditye úbállécatsíhíjcyáneri dɨ́ɨ́cúvedíñe. Muurá ténéhjɨri éhnííñevu iiye tútávátsámeíhijcyáme. 17 Ááné uwááboju muurá mɨ́amúnáadi tsújaavéné íllure diityéké tútávátsohíjcyá éhne múúne cheme méjpííyi llíyaaténé meke tútávajtsódu. Muuráhjáa Himenéomútsikye Piréétoma téénė uwááboju tútávajtsóhi. 18 Aamútsí muurá nehíjcyá meeva medsɨ́ jivémé tsiiñe mebóhɨ́ júcóóityúne. Ááneri cahcújtso múnáake tsíñejcúvuréjuco dityétsí ɨ́ búwátsohíjcyáné tsíhdyuréjuco iúwáábóneri. 19 Árónáa méwaajácú íllu tene nééneé: “Píívyéébe waajácú ihñéjteke.” Áhdure nééneé: “Pámeere Críjtoéjté tsáhájuco ímityúné méénúítyuróne.” Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu nééneé.

20 Muurá tsájá pañe tsá apááñéré ɨmiááné wáábyuta óórótuú, tsɨ́tsɨ́ɨné uwáñewáánetuu, méénúmeíñé lliyíhllóné íjcyatúne. Téhdure muurá ijcyáné átéréénéhjɨ́ wáábyuta úméhetuu, núpájkityuu, méénúmeíihllójɨ. 21 Ahdu muurá ímítyunéhjɨ́ méénújúcootúmé ɨmiáámeréjuco íjcyámej tééveri Píívyéébe meenú íwákimyéi.

22 Ahdícyane ihdyu dɨ́ɨ́cúvedí ováhtsámú ɨ́ɨ́ búwatu ímityúné ɨ́ jtsaméí tsíñáávehíjcyáneri. ɨmiáábéré díícyáne ímíñeúvú duráávyé u cáhcújtsojɨ́ jto. Ááne pamévamáyé wajyújcatsi múhdumé ɨmiáámére iíjcyáne dííbyedi tsúúrámeíhíjcyámema ɨ́ búwajɨ́ɨ́ ámuha meíjcyaki. 23 Tsá múu ɨ́ɨ́cúvetú átéréénéhjiri mɨ́amúnaa táhjácatsíhíjcyáneri. Muurá ú waajácú téeménéhjɨ́ nɨ́ jkeváné úhbajcátsivúréjuco. 24-25 Tsá tene ímityú Píívyéébé wákimyéí méénume úhbájcatsíñe. Pamévamáyé ɨmiáámére iíjcyáne aabúcuhíjcyáiyá ímítyunéhjɨ́ íjcyaróne. ɨmiáámére mítyájkímyeítyúmé chooco úwáábóiyá tsaate ímityúné íjcyámeke Píívyéébé piáábori ditye iímíjpyeténe iwáájácu ɨmiá uwááboju. 26 Ááne ditye iíjchívye Naavéné hójtsɨ́ pañétú iímillédú dibye diityéké dárɨ́ɨ́vehíjcyánetu.

Muhdɨ́ɨ́vané mɨ́amúnaa íjcyaíñe

3 1 Áánetu wajácútsi díícyaco. Muurá nihñéétsihvúré páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóvéíñé úmɨ́wari mɨ́amúnaa ímityúné íjcyaáhi. 2 Imílleímyé tsaímíyé iíjcya mítyane ɨdsɨ́ɨ́dsɨ́váiyóne. Mítyákímyeíhíjcyaímye. Ááne nehníwu Píívyéébedítyú iíhjyúváne dííbyeke meúráávyejɨ́ jtó tsá ditye ávyejúúlléityúne. Áhdure tsá ditye cáánimu íjcyárómeke ávyejúúlléityúne. 3 Tsá muucá ditye wájyúityúne. Mɨ́amúnáadi nehníwu ihjyúvahíjcyaímye. Ímítyúnéhjiri úmúúpívyehíjcyaímye. Íllure tsaríllehíjcyaímye páneere ɨmiááné íjcyane. 4 Iñáhbévahíjcyárómeke ímityúné dárɨ́ɨ́veímye. ‘Meíhméí’ nééme Píívyéébedi ɨ́ɨ́cúvetúméré iiye tsaímíyé iíjcyáíyóneri tsúúrámeíhíjcyaáhi. 5 Pánehjɨ́ dú dííbyeke meúráávyejɨ́ jtó úráávyeímye. Árónáa tsá ditye ɨmiáánetúré cáhcújtsóityúne. Áámedi tsá múu ɨ́ɨ́cúvetúne. 6 Muurá téeméjtéjuco mɨ́amúnáake iáhɨ́ɨ́véne álliúré úwáábohíjcyáne. Ááneri walléémuke mútátsohíjcyámé ímityúné ɨ́ɨ́ jtsaméí íjcyame ténehjɨ́ré llííñémeke. 7 Aane diityé uwáábó úráávyerómé tsá múijyú wáájácúityú keená ɨmiááné íjcyane. 8 Tehdúhjáa muurá ápííchojtétsí Jáánémutsi Jááberémá Moitséeúvú úwaabóné ehdɨ́ɨ́vállehíjcyáhi. Ahdu nééme ɨ́ɨ́ jtsaméiúvú wáájácúmeítyúmé tsá ɨ́ɨ́cúvehíjcyatú Píívyéébé uwááboju ɨmiáájú íjcyáneri.

9 Ároméi wájácúúvétsáméií ímityúné imyéénuhíjcyanévú diityétsíhjyáa
ápííchojtétsí imyéénuhíjcyanévú wájácúúvétsámeídyu.

Timotéoke éhnííñevu Páávoro úwaabóne

10 Áánetu ihdyu ímí tehdújuco u ícyahíjcyáné ukée o úwaabódu. Aabe
muurá ú waajácú muhdú o ícyahíjcyáne, muhdú o ɨjtsámeíñe, muhdú
Críjtoke o cáhcujtsóne, panéváré oke pájtyéronéhjɨ o áábúcuhíjcyáne,
pamévakéré o wájyuhíjcyáne, o úwáábóné déjúcotu o ɨcúbáhrámeíyonéhjɨ
o áábúcuhíjcyáne. 11 Muurá ú waajácú muhdúhjáa Ajtiokíía múnaa, Icóónío
múnaa, Ríítará múnaa, óhdi ɨcúbáhráronéhjɨ o áábúcuhíjcyáne. Áhdure
ú waajácú muhdúhjáa Píívyéébe oke ténéhjitu pátyetétsohíjcyáne. 12 Aane
ɨmiááné ihnáhóóné Jetsocríjtoke meúraavyéné meímillémé tééné déjúcotu
meɨcúbáhrámeíñe. 13 Áánetu ímityúmé állíu múnaa íjcyame ávyétá
tútavááveréjuco méénume mɨamúnáake éhnííñevúré állihíjcyá muhdú
ímityúnehjɨvú iállítsámeíhijcyádu.

14 Áánetu ihdyu ímíñeúvú duráávyé ukée o úwaabóné tsúúca u wáájacúne.
15 Muurá ímí tehdújuco tsɨɨméneditýúré u wáájacúné Píívyéébé uwááboju
muhdú íwaajácúháámitu nééneé. Aane uke túkévéjtsóneri tsaímíyé
Jetsocríjtoke u cáhcújtsoobe ú pájtyéteéhi. 16-17 Muuráhjáa Píívyéébé uwááboju
íwaajácúháámitu íhjyú uubálle múnaa caatúnú dííbyere túkévéjtsóneri meke
tene iúwáábo keená ɨmiáájú íjcyane, téhdure meke tene ityúkévéjtso keená
álliúré íjcyánetu, áhdure meke tene iúwáábo múhdurá meícyahíjcyánetu
meímíbáávyéne ɨmiáámé dííbyema meíjcyame ɨmiánéhjiréjuco meméénuki.

4 1 Muurá Ávyéjuube Jetsocríjtó ɨhtsútuube íjcyaabe tsiiñe tsaá pámeere
mɨamúnaa dsɨjivéjúcóórómémhjima muhdú ícyahíjcyáné iímíbájchoki.
Áánéllii diíbyee, Píívyéébeé, íjcyámútsí úmiwávú uke o néé dííbyedítyú
íjcyáné uwááboju paíjyuváré u úwáábohíjcya ihdícyajcóójɨ íjcyaróne.
2 Ímíñeúvú múhdurá néérónéhjɨ pañe óvéhéétuubéré cáhcújtsótúmeke
chooco duwáábó muhdú tene néhdújuco. Áánetu cáhcujtsójúcoorómé
múhdurá ícyahíjcyámeke ihnáhóónécoba duwáábó ditye iímíjpyetéki.
3 Muurá íjcyaíñé mɨamúnaa ɨmiá uwááboju iɨhvéjtsóne iímíllehíjcyádú
átéréénéhjɨ uwáábojtékeréjuco néhcoíñe. 4 Aame úúbálléníhjiríyéjuco
íjcyame íllurúéjuco ɨhvéjtsoíñé ɨmiá uwááboju. 5 Áánetu ihdyu ɨmiáábéré
díícyáne daabúcuhíjcyá ímityunéhjɨ uke pájtyeróne. Ááne dúwáábohíjcyá
ɨmiáájú pajtyéteju mɨamúnaa icyáhcújtsoki. Ehdu ímíñeúvú méénuhíjcyá
díwákimyéíjyuco íjcyane.

6 Muurá íñe tsúúca tééneri o ɨcúbáhrámeíhíjcyánetu ó wáyéeevéhi.
Aabe wahájchotáréjuco o íjcyánetu o dsɨjíveíñe. 7 Tsúúca íñe okée
Píívyéébe níwáávéné wákimyéí o méénúnetu ó nijkéváhi. Aabe dííbyeke o
cáhcujtsóné tsá o ɨhvéjtsotúne. 8 Áánéllii Jetsocríjtó ɨmiáábé íjcyaabe tsiiñe
itsáácooca tééne áhdó oke ávyéjújtsoóhi. Árónáa tsá apáábyekéré oke dibye
ávyéjújtsóityúne. Pámeere múhdumé ɨmiáámére iíjcyáne tsaímíyé dííbyeke
téhmehíjcyámeke téhdure ávyéjújtsóiíbye.

Timotéoke Páávoro túkévejtsóne

9 Aane óvíjyuco ɨɨcúi oke duhjéva. 10 Muurá oke náhbénuhíjcyarómé péjucóó
óhdityu. Dééma péjucóó Tetsaróónicávú ɨjɨenéré iímíllehíjcyánélliíhye.

Áhdure Cretséété péjucóó Garáátsiá iiñújɨvu. Áhdure Tíito péjucóó Damáátsiá iiñújɨvu. 11-12 Áánetúu Tíikicyóké ó wallóó Éépetsóvu. Apáábyeréjuco Róóca óhdivu cóeváne. Áánéllii uke o néé kiá Mááco íjcyáábeke u néhcóne óhdivu u tsíva oke dibye táwákimyéityu ɨpɨ́ááboki. 13 Aabe néhi u tsáácooca óhdivu tsiva Tóróóavúu Cáápo jávú tátsuucójama táwaajácúhaamɨ́né o pícyoíñúne. Tsáma dábájɨ́ɨ́vedí ímichi tápañétúéhaamɨ́jɨ́ íjcyane.

14 Áánetu uke ó úúballé Arejáádoro ímityúné oke dárɨɨvéné éhne úwáñewáánetu panéváré méénuhíjcyaábe. Áábema ihdyu óvíi Píívyéébe ímíbajchó teéne. 15 Áábeke téɨɨbúwá díícyaco. Uke mújtátsódiíbye. Muurá íñe meúwáábohíjcyáné ehdɨ́ɨvállehíjcyaábe.

16 Aanée muurá pámeere oke náhbénurómé óhdityu pééné boone ímítyúnéhjɨ́ ímibájchojté úmɨwávú o íhjyúváábeke tsá múha oke pɨ́ááboténe. Árómeke néhi tsá ɨɨná pájtyéityú tééné hallútu. 17 Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke pɨ́áábóneri pajtyéteju o úwaabóné tsújaavé pámeere jodíómú íjcyátúrómedívu. Áhdurée oke pájtyetétsoobe oohímyé oke dóóíyónetu. 18 Aabe muurá oke panévatúré téhmeé tsaímíyé íavyéjuri dííbyema níjkyéjɨri o íjcyaki. Áábeke metsu maávyéjújtso múijyú nɨ́jkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávoro pítyajcóne

19 Aane óóma duubállé Píríícama Akííramútsikye o dúúruváne. Téhdure Onetsííporóké pámeere ɨ́ɨtsɨ́ɨmema ó duurúváhi. 20 Téhdure uke ó úúballé Coríítovúu óhdityu Eráátó cóeváne. Áánetúu Tóróópimo chéméébeke ó pícyoíñú Miréétovu. 21 Áánéllii uke o néé ɨ́ɨcúi úúníjyabái íjcyátúné ɨhde u tsáákií. Téhdure uke ó úúballé íílletu uke ditye dúúruváné Eobóóroo, Podéétee, Ríínoó, Cáráódiaa, íjcyame. Téhdure pámeere tsíjtyehjɨ ménahbémú uke duurúváhi. 22 Ahdícyane óvíi Píívyéébema Ávyéjuube Jetsocríjtomútsí pámeekéré ámúhakye pɨ́aabóhi. Áyu tehdújuco.

TÍÍTOÓ

Tíító éllevu Páávoro cáátúnuháámɨ

Duurúvaju

1 [1]Oo Páávoro Píívyéébé ɨɨcúve múnáajpi o íjcyaabe íñe Jetsocríjtodítyú íjcyáné uwááboju úwááboobéré ó pehíjcyá dibyée tsúúca újcúmeke ditye ímíñeúvú iwáájácu téjɨjto meúraavyémé múijyú medsɨ́ jɨvéjúcóóítyúne bóhɨ́ meújcune. [2]Tsá muurá Píívyéébe állíuutúne. Aabée téénevu meke iájcuíñé néé tsúúcajátújuco ííñujɨ́ ikyée ípívyéévétúné ɨhdéjuco. [3]Ááné uwáábojúu mewáájácúíñe éévé úújetétsihvújuco muurá íñe meke dibye wáájácutsóné téénevu. Aane úwááboobéré ó pehíjcyá Mépájtyetétsoobée Píívyéébe oke néhdújuco. [4]Aabe íñe íhyaamɨ ó caatúnú, uu, Tíító éllevu táuwáábori Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii tájtsɨɨménédú uke o ɨ́ jtsúcunúúbe éllevu. Aane ihdyu óvíi pámeeke ɨɨ́ daatsóllédú íjcyamútsí Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtoma uke pɨ́aabó ɨ́ búwajɨ́ɨ́ u íjcyaki.

Cahcújtso múnáake Tííto pɨ́aabóne

[5]Muuráhjáa uke ‘Créétaá’ némeíñé caapáhovu ó pícyoíñú tétsii íjcyácoomíjɨri íjcyáné cahcújtso múnáake panévatúré u pɨ́ááboki. Áhdurée uke o néé diityémá túkevéjtsotéké u méménuki. [6]Aame diitye túkevéjtsojte íjcyáiyá panévatúré ɨ́mɨáámére ɨ́ɨ́netú néétsámeítyúme. Tsáápíllekéré táábáváiyóme. Áámej tsɨ́ɨ́mé cahcújtso múnaa íjcyáiyá cáánímudívú iñéétsótuki. [7]Muurá túkevéjtsoobe páneere Píívyéébé icyánéjcú wákimyéí ejécunúhi. Áánéllii tééné wákimyéí méénume panévatúré ɨ́mɨáámére íjcyáiyáhi. Tsá ditye ávyéjuuháñé llííñéítyuróne. Tsá ditye cááyóbáítyuróne. Tsá ditye llíyíícyávéítyuróne. Tsá ditye átéréénéhjɨ́ hallúvú dsɨ́ɨ́dsɨ́váítyuróne. [8]Keená ɨ́mɨááné íjcyane Píívyéébe ímilléneréjuco ditye méénúiyóné ɨ́ɨ́nevú táhjátsámeítyúme. Aame tsaímíyé íaahɨ́ve múnáake waatsúcúiyáhi. [9]Tsaímíyé ɨ́mɨá uwááboju tsúúca iwáájacúné úráávyéiyóme. Ááne úwáábóiyómé téénetu ímityúné íhjyúvahíjcyámeke ími diityéké tene ibúúúveki.

[10]Muurá ijcyámé mítyame tamúnaa jodíómú ɨ́mɨáájú úraavyéjúcoorómé úwáábohíjcyáné mɨ́amúnaa kíhdyahɨ́rótsámeííyónetu. Ááneri íllure mɨ́amúnáake állihíjcyáme. [11]Áánéllii múu diityéké bóijcyú téénetu. Múhdurá úwáábohíjcyámé tééné hallúvú ɨdsɨ́ɨ́dsɨ́vakíye. Muurá pívájavá múnáakéjuco ditye mújtatsóné ɨ́mɨájɨ́ jtó ditye úráávyénetu.

[12]Aanéhjáa muurá tétsii múnáajpíyé uwááboobe néehií: “Crééta múnaa ávyétá allíujte iyámédú nééme ovéhe múnaa íjcyame mítyane majchóhi.”

13 Ɨmiáánéjucóhjáa dibye nééneé. Áánéllii uke o néé ɨhnáhóónécoba tétsíi
múnáake u úwáábo ditye ímíñeúvú Críjtoke icyáhcújtsoki. 14 Aame tsá
ɨ́ɨcuvéjúcóóityú átéréenéhjɨ́ ɨ́ɨ jtsaméityúré iújcune ditye úúbállehíjcyáneri.
Áhdure tsá ditye ɨ́ɨcúvéityú ɨmiájɨ́ jtó úraavyéjúcootúmé diityéké tsíñejcúvúré
túkévéjtsóneri.
15 Muurá cahcújtso múnaa ɨmiáánéré ɨ́ jtsámeíhi. Áánetu cáhcújtsotúmé
tsá múijyú ɨmiááné ɨ́ jtsámeíityuró ímityúnéré diityé ɨ́ɨ búwari íjcyánélliíhye.
16 Tehdu nééme muurá bañúháñé nehíjcyá Píívyéébeke iwáájacúne. Árónáa
múhdurá ditye ícyahíjcyánetu méwaajácú íllure ditye állihíjcyáne. Aame
ímityúmé íjcyame tsá múijyú ɨmiááné méénúityuróne.

Ɨmiá uwááboju

2 1 Áánetu ihdyu ímíñeúvú dihjyúvahíjcyá muhdú ɨmiá uwááboju néhduú.
2 Ááne dúwáábohíjcyá kéémemújuco íjcyáné nahbémuke ditye tsaɨ́ɨ buwáré
iíjcyáne pamévakéré iávyejúúlleki, ímityúnehjɨ́vú ditye ityáhjátsámeítyuki,
Críjtoke ditye ímí icyáhcújtsoki, ímityunéhjɨ́ íjcyaróné iáábúcúne ditye
pamévamáyé iwájyújcatsíki. 3 Áhdure kéémemújuco íjcyáné naallémuke
duwáábó pamévakéré iávyejúúlléne tsíjtyedítyú állíunéhjɨ́ ditye iíhjyúvátuki.
Áhdure tsá ditye llíyíícyávéityuróne. ɨmiáánetúré bóhówaúcunúiyóme. 4 Aame
úwáábóiyá bádsɨ́ jcake muhdú múúne walle ájyúma iwájyújcatsíñe tsaímíyé
ɨ́ɨtsɨ́ɨmeke téhmene. 5 Úwáábóiyómé ímítyunévú ditye ityáhjátsámeítyuki,
panévatúré ɨmiáámeré ditye iíjcyaki, tsaímíyé ihjya ditye ityéhmeki, tsíjtyeke
ɨ́ɨ daatsólléne ditye ɨpɨ́ ááboki, ájyumu túkévejtsódú tsaímíyé ditye iíjcyaki.
Ehdu íjcyáiyómé Píívyéébé uwáábójutu múha ímityúné iíhjyúvátuki.
6 Áhdure ováhtsámuke ímíñeúvú duwáábó ditye ɨmiáámeré iíjcyaki. 7 Ááne
panévatúré ɨmiáábé diityémá diicya tehdu ditye iíjcyaki. Tsá múu májchíjyuri
díllotú diityéké iúwaabóne. 8 Tsaate úhdityu ímityúné íhjyúváneri dɨ́ɨcúvedí
ditye tééneri iñúcójpɨ́véne tsiiñe iíhjyuvájúcóótuki.
9 Téhdure idyé uke o néé tsaaté hójtsɨ́ pañe íjcyámeke u úwáábo ditye
ɨmiáámeré iíjcyáne íavyéjujte táuhbáné imyéénuki. Tsá tene ímityú llííñetúré
diityéké ditye áñújcúiyóne. 10 Tsá ditye náníityuró diityé éhne. Panévatúré
ɨmiáámeré íjcyáiyá Mépájtyetétsoobe Píívyéébé uwááboju diityédítyú
ibóhówaúcunúki.
11 Muuráhjáa meke ɨ́ɨ daatsólléne iwájyúmeke waajácútsoobe
muhdú mepájtyetéiñe. 12 Áánéllii tsúúca méwaajácú páneere ɨ́ jɨ́
imítyuháñé meɨ́ hvéjtsóne tsaímiyéjuco dííbyeke meúráávyéiyóné
ɨ́ɨnevú táhjátsámeítyúme. 13 Áhdure tsúúca méwaajácú ípyée iñéhdu
ɨ́ htsútuube Mépiivyéébé Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtó ɨ́ɨné imíjyaú
tsááiñe metéhmehíjcyáne. 14 Diibyée muurá dsɨ́ jivé mewájyuri mépée
mewágóóvéíyónetu meke ipájtyetétsoki. Ehdúu meke ímíjpyetétsoobe
dííbyeéjté meíjcyame ɨmiááné meímílléne ɨmiááneréjuco meméénuki.
15 Ehdu múu úwaabó mɨ́amúnáake tsápɨ́ jtsoobére. Áhdure múu ɨhnáhóónécoba
úwaabó múhdurá ícyahíjcyámeke diityédívú táhjátsámeítyuubére.

Muhdú múúne cahcújtso múnaa íjcyane

3 1 Áhdure idyé duwáábó cahcújtso múnáake ditye pámeere ííñújɨ́
avyéjujtéké iávyejúúlléne muhdú ditye néhdu iíjcyáne imyéénuhíjcya

ɨmiááneréjuco. 2 Ááne ɨmiáámére iíjcyáne mítyájkímyeítyúmé mɨamúnáake
ɨɨ daatsólléne ɨpɨ áábohíjcyaki. Aame tsá múhdityú ímityúné íhjyúváityúne.
3 Muuráhjáa tujkénú múhdurá menéénéllii tsá Píívyéébeke
melléébohíjcyatúne. Ɨdátsóhrée ímityúnéhacáa íjcyane páhduváré nénehjɨ
pánehjɨ dú imíwu meɨ jtsúcunúné méúráávyehíjcyáhi. Ehdúu ímítyúnéhjɨ
pañe meíjcyame tsíñéhjɨri ménomíutáávahíjcyáhi. Áhdurée tsíjtyéhjɨma
métsaríllécatsíhijcyáhi. 4 Árónáacáa Píívyéébe Mépájtyetétsoobe ɨmiááné
pámeekéré mɨamúnáake iwájyune úújetsó meke ipájtyetétsóneri.
5 Tsáháa ɨiná ɨmiááné meméénúnéllii meke dibye pájtyetétsotúne. Mekée
ɨɨ daatsóllénéllii pájtyetétsoobe Íapíichoj tééveri meke dibye ímíbajchómé
béhné ɨ jtsaméimáyéjuco meíjcyaki. 6-7 Teenée Íapíichó mépañévú pícyoobe
Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ɨmiáámeréjuco meíjcyame múijyú
medsɨ jɨvéjúcóóityúne bóhɨ meɨtsohíjcyáné meújcuki.
8 Aane éhnííñevu dúwáábohíjcyá Píívyéébeke cáhcujtsómé keená ɨmiááné
íjcyanéré imyéénúíñeri itsúúrámeíki. Ehdu íñe uke o néé pámeekéré
pɨ ááboíñe. 9 Áánetu eene átéréenéhjɨ meke pɨ áábóityúné muhdúhjáa méihdé
múnáaúvú ɨ hdééné taúhbáju úráávyehíjcyáneri ditye táhjácatsíhíjcyáneri
dɨɨ cúvedíñe. Íllure ténehjɨ meke mújtatsóhi.
10 Áánéllii múu tsaate ténéhjɨri táhjácatsíhajchíí bóijcyúrá míijyúcúre.
Aane ditye lléébótúhajchíí múu ílluréjuco íjchívyetsóné diityéké tsíjtyeke
ditye imújtátsótuki. 11 Muurá ehdu dárɨɨ vémeímyé tsáhájuco ímílletú ímí
iíjcyane. Aame waajácurá íhyallúvúré ímityúné imyéénune.

Tíítóke Páávoro túkévejtsóne

12 Aane diéllevu Tííkicyómá Atéémamútsidítyú tsáápikye o wálloobe
úújetécooca ɨ ɨcúi oke dúhjetécó Nicóóporíyí o íjcyáábeke. Técoomíyí
úúníjyaba o pájtyeíñé ó wábyujtsóhi. 13 Áánetu ihdyu óvíi muhdú u
píívyetédú ú pɨ aabó Apóóromútsikye ímityúné múúne méénúmé hallúvú
íhjyúvaabe Tséénáma dityétsí kiávú ipyéhullévú péécoóca. 14 Aane ihdyu óvíi
éhnée méuwáábori cáhcujtsómé iwáájáne téhdure tsíjtyeke pɨ aabó ɨmiáájú
diityédítyú ibóhówaúcunúki.

Páávoro pítyajcóne

15 Ahdícyane óvíi Píívyéébe pámeekéré ámúhakye pɨ aabóhi. Pámeere
ménahbémú íílle íjcyame uke duurúváhi. Áhdure elle íjcyámeke o duurúváhi.
Áyu tehdújuco.

PIREMÓO

Piremóo éllevu Páávoro cáátúnuháámɨ

Duurúvaju

1 Oo Páávoro Críjtoke o úráávyéné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáábema ménahbe Timotéó íjcyáábema muhtsi íhyaamɨ diéllevu mécaatúnú Píívyéébé wákimyéí muhtsi meméénuhíjcyádú téhdure téené wákimyéí u méénúúbeke mítyane uke muhtsi mewájyuube Piremóo éllevu. 2 Téhdure idyé dihjyávú píhcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáá wáábyuta téhaámɨ. Áhdure uwáábotu meke pɨ́ áábohíjcyaabe Akíípoo, ménaalle Áápiaa, íjcyamútsí wáábyuta téhaámɨ. 3 Áámeke ihdyu óvíi ámúhakye Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Méécááni Píívyéébema pɨ́ aabó ɨ́ búwajɨ́ɨ́ ámuha meíjcyaki.

Piremóó ímí cáhcujtsóne

4-5 Muurá paíjyuváré Píívyéébema o íhjyúvácooca díhyallúvú ó téhdútsohíjcyá uuva ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoke u cáhcújtsóne pámeekéré cahcújtso múnáake u wájyuhíjcyáné uubállé o lléébónélliíhye. 6 Áánéllii díhyallúvú ó táúmeíhijcyá pɨáábó íñe Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej tééveríyé mééma pɨáábó íjcyane éhnííñevu u wáájácúne tsíjtyeke u úwááboki. 7 Muurá mítyane ó ímíjyuuvé ímí tehdújuco ménahbémuke u wájyúne panévaríyé diityéké u ímíjyúúvétsohíjcyáneri.

Páávoro Onéétsimó hallúvú íhjyuváne

8 Áábeke muurá uke ó piivyéterá o táuhbáné ɨ́ɨná u méénúiñévú Críjtorée oke uwáábóóbedívú pícyoóbe. 9-10 Aabe íñe ɨ́ dátsó keeméjuco o íjcyaabe dííbyeke o cáhcújtsóné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyaabe úúma ó ihjyúvá Onéétsimó hallúvú táuwáábori dibye Píívyéébeke cáhcújtsónélliɨ tájtsɨ́ɨménédú o ɨ́ jtsúcunúúbé hallúvu. Áánéllii uke o néé oke u wájyúhajchíí dííbyeke u pɨ́ ááboki.

11 Muuráhjáa ihdyu éíjyu díhyójtsɨ́ pañe íjcyaabe tsá ɨ́ɨ́netú uke pɨ́ áábohíjcyatú átéréejpi iíjcyánélliíhye. Ároobe ícyooca tsúúca ímíjpyetéhi. 12 Áábeke íñe tsiiñe diéllevu o óómíchóóbeke ihdyu ímíñeúvú waatsúcúpéjtsoco muhdú oke u wáátsúcúiyódu. 13 Ó imíllerá dibyéi óómaye íjcyane íñe ɨ́miá uwáábójú déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáné hajchótá oke dibye ɨpɨ́ áábo oke u pɨ́ áábóiyódu. 14 Árónáa tsá o ímílletú u wáájácútúnáa dibye óhdivu cóeváne. Ihdyu díicyánéjcutu u ímílléhajchíí tehdújuco óhdivu icyóéváne oke dibye pɨ́ áábóiyóne. 15 Muuráhjáubáhjáa ihdyu úhdityu

úmɨvaabe iímíbáávyéne úúmaye iíjcyaki. 16 Aabe ihdyu tsiiñe díhyójtsɨ pañévú úújetéébeke éhnííñevu ú wájyuúhi. Muurá téhdure dííbyeke mítyane ó wajyúhi. Ááné ehnííñevu dííbyeke wajyu tsúúca Píívyéébeke cáhcújtsoobe díñahbéduréjuco néébeke.

17 Ahdícyane tsáma ímíñeúvú dííbyeke waatsúcuco muhdú oke u wáátsúcúiyódú ɨmɨááné díñahbéébé o íjcyáábeke u wájyúhajchííjyu. 18 Aabée uke ímityúné dárɨɨvéhajchííjyu, dibyée tsíeméné úhdityu áhdótuube újcúhajchíí néhi páneere ookéréjuco dahdótso. 19 Aane uke o áhdoíñé o nééne oo Páávoro ó caatúnúhi. Árónáa ihdyu tsá uke o néétu téhdure oke u áhdóiyóné ukée o pɨaabóne. 20 Ehdu teéne, muúbej. Ahdícyane óvíi Ávyéjuube Jetsocríjtoke mecáhcújtsónéjcutu táñahbe u íjcyaabe oke ú tsɨpajtsóhi.

21 Ehdu íñe diéllevu ó caatúnú panévatúré ɨmɨáábé u íjcyane o wáájácúnélliíhye. Ááné llii ó waajácú uke o néhíjcyáné ehnííñevu panéváré tsaímíyé u méénuíñe. 22 Aane uke o néé táɨhde tsátsii u ímíbájchoki. Tsáijyu múúne Píívyéébeke ámuha táhallúvú pɨáábó metáúmeíhíjcyánej péévé ámúhadívú ó úújetéhi.

Páávoro pítyajcóne

23 Áhdure uke ó úúballé Epáápara uke dúúruváné téhdure Jetsocríjtoke iúráávyéné déjúcotu óóma cuvéhóójari íjcyaábe. 24 Áhdure uke duurúvámé Máácoó, Arijtáácoo, Déémaá, Róócaá, ehdume muha mewákímyeíhijcyáme.

25 Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye pɨaabóhi. Áyu tehdújuco.

HEEBERÉO

Heeberéómu éllevu cáátúnúmeíhάámɨ

Píívyéébe Íllij téeveri mɨ̌amúnáama íhjyuváne

1 [1] Éíjyuúvúhjáa Píívyéébe ihjyúvahíjcyá méɨhdé múnáaúvuma páhduváré nénehjɨ íhjyú uubálle múnáadívú ibóhówajcárónej téeveri. [2] Áánetu ícyooca íjcyáné mɨ̌amúnáama ihjyúvaabe Ílli Jetsocríjtoj téeveri. Aanéhjáa dííbyej téeveri páneere múhdúné tsíeméné iípívyéjtsóne dííbyé hójtsɨ̌ pañévú pícyoobe téené avyéjuube dibye iíjcyaki. [3] Aabéhjáa Cááni Píívyéébeke bóhówájtsoobe meke úújetsó muhdú dibye íjcyane. Áábedítyú dííbyé ámɨ̌tsaráhcó bóhówaúcunúúbé ɨ̌htsútuube íjcyáábe tájpí páneere ijcyáhi. Muuráhjáa ɨdsɨ̌jɨ́véneri méimítyuháñé iímíbájchóne Cáání éllevu níjkyejɨ́vú ipyéène ílluréjuco dibye ávyéjuuténe.

Níjkyéjɨ múnáá ehnííñevu Píívyéébé Hajchi ávyejúúne

[4] Aabe níjkyéjɨ múnáá ehnííñevu ɨ̌htsútuube Cáánίye Píívyéébe dííbyeke ávyéjújtsoóbe. [5] Tsáháhjáa muurá múijyú dibye tsáápiikye níjkyéjɨ múnáadítyú néétune:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke o ávyéjujtsóhi.

Áhdurée tsá dibye dííbyedítyú néétune:

Dííbyéj caani o íjcyánéllii tájtsɨimméné diíbye.

[6] Árónáacáhjáa ihdyu Íllíkye apáábyéré ɨ̌htsútuube íjcyáábeke ííñujɨ́vú ibóhówajcáróóbedítyú neébe:

Óvíi pámeere tahñéjté níjkyéjɨ múnaa Hájchíwúuke iávyéjújtsóóbeke duurúváhi.

[7] Áánetúhjáa ihdyu diitye níjkyéjɨ múnáadítyú neébe:

Tápiáábojte níjkyéjɨ múnaa kííjyebádu. Áhdure cúújuwádú diítye.

[8] Téhduréhjáa tsiiñe Íllídityu neébe:

Uu ɨ̌htsútuube Píívyéébe u íjcyáábé avyéjú tsá múijyú nɨ̌jkéváityúne. Aabe ɨ̌miáábé u íjcyaabe muhdú tene íjcyadújuco mɨ̌amúnáama u méénuíñe.

[9] Muurá ɨ̌miɨ́ábé u íjcyánéllii tsá ímityúné u ímílletúne. Áánéllii oo Dípiivyéébé o íjcyaabe uke pámé ehnííñevu ó pɨ̌ááboó ɨ̌ɨ́né imíjyaú u íjcyaki.

[10] Téhduréhjáa tsiiñe dííbyedítyú neébe:

Uu ɨ̌htsútuube ávyéjuube u íjcyaabée ú ípívyejtsó páneere íévéhóówari íjcyánéhjɨma ííñujɨ.

11-12 Áronéhjɨ̈ wágóóóveé wájyamu nójcanújá wágóoovédu. Ehdu ténehjɨ u
wáágóóné boone béhnéréjuco u ípívyéjtsoíñé éhne múúne wájyamu
nójcanúné boone béhjáréjuco ditye cápáyoácódu. Árónáa ihdyu
dɨ̈ɨ̈ jtsaméí tsá múijyú cápáyóóvéityúne. Áhdure tsá múijyú muhdú u
íjcyáityúne.
13 Téhduréhjáa tsá múijyú dibye tsáápikye níjkyéjɨ múnáadítyú néétune:
Íchihvúi táúniúvú diicya dímunáake úúma o táhjáné hajchóta.
14 Muurá diitye níjkyéjɨ múnaa Píívyéébé pɨ́ábojte íjcyame tsá íjpííma
íjcyatúne. Aame panévatúré pɨ́ɨ́abohíjcyá pájtyetéímyeke.

Tsá meɨ̈ hvéjtsóityú mepájtyetéiñe mecáhcujtsóne

2 1 Áánéllii metsu téɨɨbúwá meíjcyáne ímíñeúvú meúráávye íñe
mepájtyetéíñé uwááboju melléébohíjcyáné téénetu memújtátuki.
2 Éíjyuúvúhjáa muurá diitye níjkyéjɨ múnáaj tééveri Píívyéébe úwáábohíjcyá
ími tehdújuco. Aanéhjáa tsaate lléébotúmé ímityúné méénuhíjcyámeke
téené hallútú ɨ́cúbáhrahíjcyaábe. 3 ¿Aane íñe teenéjuco mepájtyetéíyóneri
meɨ̈ɨ́cúvétúhajchíí múhdutú mépájtyéteéhi? Muuráhjáa dííbyere Ávyéjuube
Jetsocríjtó úúballé tsúúca teene mééma imyéénune. Ááné uwáábojúu
lléébótujkénúmé méhdivu pajtyétsóhi. 4 Áánevúu Píívyéébe meke ímíñeúvú
waajácutsó páhduváré nénehjɨ méénúráityuróné imyéénúneri. Muuráhjáa
dííbyeke cáhcújtsómé pañévú Íapííchó ipícyóónej tééveri páhduváré
pɨ́ɨ́ábohíjcyaabe muhdú ɨ́ɨ́ jtsúcunúdu.

Jetsocríjtó mɨ́amúnáajpídyú íjcyane

5 Árónáacáa tsá dibye néétu béhné iiñújɨri meíhjyúvahíjcyajɨ iípívyéjtsojɨ
níjkyéjɨ múnáá hójtsɨ́ pañévú ipícyooíñe. 6 Muurá dííbyé waajácúhɨ́ámɨtu
nééneé:
¿Aca muhdú ɨ́ɨ́vámedi mɨ́amúnáadi ú ijyácunúhijcyáhi? Áhdure
¿muhdú ɨ́ɨ́váábedi Mɨ́amúnáájpidívúu ípívyéévéébedi ú
ijyácunúhijcyáhi?
7 Muuráhjáa dííbyeke ú picyóó wahájchotáwu dibye níjkyéjɨ múnáá
ɨhtsútú lliiñévuréjuco iíjcyaki. Áróóbekée bóónétu u ávyéjújtsóne ú
picyóó páné avyéjuubéré dibye iíjcyaki.
8 Ehdu Píívyéébé waajácúhɨ́ámɨtu nééne páneere Críjtó hójtsɨ́ pañe íjcyane.
Árónáa tsáhái panéváré dííbyé hójtsiri íjcyatúne. Íjcyaíñéi ihdyu múijyú
páneere dííbyé hójtsɨríyéjuco íjcyane. 9 Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe dííbyeke
wahájchotáwu picyóó níjkyéjɨ múnáá lliiñévuréjuco mɨ́amúnáa wájyuri dibye
ɨdsɨ́ jɨ́veki. Ároobe ícyooca íllurréjuco ávyéjuuténe.
10 Dííbyej tééveríi páneere Píívyéébe ípívyejtsó tééneri iávyéjújtsámeíki.
Áánélliihyée mewájyuri dííbyeke ɨ́hvéjtsoobe Mépájtyetétsoobe íjcyaabe
ɨ́cúbáhrámeíñej tééveri meímíbáávyeki. 11 Aame dííbyema tsané
nahbémuréjuco meíjcyame tsaapííkyéré mécaaníváhi. Áánéllii Píívyéébé
Hajchi tsáhájuco meke núcojpɨ́ lletú tsúúca íñahbémú meíjcyámeke. 12 Muurá
dííbyé waajácúhɨ́ámɨtu nééneé:
Uke ó bóhówájtsoó táñahbémudívu. Aame tsaméhjɨ́ uke muha
medúúruváné mémátsívahíjcyaáhi.
13 Téhdure nééneé:

Píívyéébedívú ó cátsɨpáávehíjcyaáhi.
Téhdure tsiiñe nééneé:
Tsúúca okée Píívyéébe náhbénúmema oó.
Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámɨtu.
14 Muurá íñe mɨamúnaa meíjcyadúrée idyé Jetsocríjtó ijcyá íjpííma,
ítyujpácyoma. Ehdúu mɨamúnáájpidívú iípívyéévéne dsɨjɨveebe mépée
mewágóóóvéíyónejcúvú meke ɨbúwátsohíjcyaabe Naavéneke ityáhjaki.
15 Ehdúu dííbyé hójtsɨ pañétú meke pájtyetétsoobe mewágóóóvéíyónetu.
16 Tsáháa Críjto tsáátu níjkyéji múnáake ɨpɨ́ ááboki. Tsaabée Aavaráaúvúj
tsɨɨménémúhaabe meíjcyámeke ɨpɨ́ ááboki. 17 Áánélliihyée mɨamúnáájpidívú
ípívyééveebe ɨmɨá lluuváábé íjcyaabe íñe muhdú meícyahíjcyáné iwáájácu
méhdi ɨɨdáátsóvéne máhallúvú Píívyéébeke pɨáábó ityáúmeíki. Aabée
mewájyuri pájámeííbyedi ɨcúbahrámé méimítyuháñé iábájɨɨvémeíki.
18 Téhdurée dííbyeke Naavéné máváríjchóneri ɨɨcúbáhrámeíñéllii waajácuube
muhdú ténehji meke dómácohíjcyáne. Aabe piivyété meke téénetu ɨpɨaabóne.

Moitséé ehnííñevu Jetsóó ávyejúúne

3 1 Ehdu teéne, ámuúha táñahbémuj. Áánéllii Píívyéébeéjté meíjcyame
metsu ímíñeúvú meúráávye uwááboobe Jetsocríjtoke, dííbyeke
meúráávyehíjcyánéjcú lluuváábé páñétúejpi íjcyáábeke. 2 Muuráhjáa
Píívyéébe dííbyeke níwáávéné wákimyéí tsaímíyé nɨjkévaabe
Moitséeúvukéhjáa dibye ihñéjtedívú níwáávémeke dibye tsaímíyé
téhmehíjcyádu. 3 Árónáa ihdyu Moitséeúvú ehnííñevu avyéjúúllémeííbyé
páneerée dibye ípívyéjtsónéllii éhne múúne jaa méénuube tééjá ehnííñevu
ávyejúúllémeídyu. 4 Muurá mɨamúnaa jaa meenúhi. Árónáacáa ihdyu
páneere Píívyéébere ípívyéjtsónéllii éhnííñevu diibye avyéjúúhií. 5-6 Ehdu
muurá Críjto Moitséeúvú ehnííñevu ávyéjújtsámeíhi. Muuráhjáa dííbyeúvú
Píívyéébeéjté jahdu néémeke ímí téhmehíjcyáhi. Ároobée dííbyé ɨɨcúve
múnáajpíye. Áánetu ihdyu Ílli Críjto dííbyeéjté avyéjuúbe. Áábedítyúu muurá
diibye Moitséeúvú meke úúballéhi. Aane ɨmɨááné dííbyeéjté meíjcyame
dííbyedívú mecátsɨpáávéne nihñéétsihvúré ímí dííbyeke meúráávyéhajchíí
tsaímíyé méíjcyaáhi.

Píívyéébeéjté tsaímíyé íjcyane

7 Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu dííbyé Apíichó túkevéjtsóneri dííbyé
ihjyú uubálle múnáajpi nééhií:
Píívyéébe o íjcyaabe ámúhakye o nééne melléébo.
8 Tsá múu oke táhjálletú éhnée ámúhá ɨhdé múnáaúvú ɨɨnéubá
píívyétúné iiñújiri iíjcyácooca oke dárɨɨvehíjcyádu.
9 Ehdúu téhulle íjcyame dárɨɨvémeíhijcyá 40 píjcyá hajchótá diityémá
méénúráityúronéhjɨ o méénuhíjcyáné ájtyumɨ júcooróme.
10 Aanée oke cáyobáávatétsoobe diityédítyú o nééhií: “Ɨɨ jtsaméí
tútávaavémé tsá ímílletú diityéké o túkévejtsóné illéébone.”
11 Ehdúu diityédívú o cáyobáávaténe ɨmɨáánetúré o néé diityékée
tsaímíyé o pícyooíñé o néhíjcyátsihvu ditye úújetéityúne.
Ehdúhjáa Píívyéébé waajácúháámɨtu dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi néé
dííbyé Apíichóré túkévejtsóneri.

12 Ahdícyane tsáma téɨɨbúwá méíjcyaco, ámuúha táñahbémuj. Ámúhá
ɨ́jtsaméí métútáváávedí diibyéjuco ɨ́miá Piivyéébé íjcyáábeke ámuha
mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki. 13 Múu tsápɨ́tsójcatsí teenéjuco
ícyooca meíjcyárááhori meíjcyáné hajchótá ímityúné ámúhakye
imújtátsótuki. 14 Muurá tujkénutújuco nihñéétsihvúré tsaímíyé Píívyéébedívú
mecátsɨ́páávéne dííbyeke meúráávyéhajchíí ɨ́ɨ́né imíjyaú Críjtoma méíjcyaá
íavyéjuri. 15 Áánéllii máábájɨ́ɨ́vedí Píívyéébe íwaajácúháámɨtu íllu nééneé:

Píívyéébe o íjcyaabe ámúhakye o nééne melléébo. Tsá múu oke
táhjálletú ámúhá ɨhdé múnáaúvúu oke táhjállehíjcyádu.

16 ¿Acáa caatyé Píívyéébeke ímítyú dárɨ́ɨ́vehíjcyáhi? Muuráhjáa Ejíhto
múnáá hójtsɨ́ pañétú Moitséeúvú íjchívyetsómé Píívyéébeke ímityúné
dárɨ́ɨ́vehíjcyáhi. 17 ¿Acáa caatyédí Píívyéébe icyááyóbáne ɨ́cúbahrá 40 píjcyá
hajchóta? Diityérée muurá íimítyú nɨ́ jcaúvú úújetémé ɨ́ɨ́néubárá píívyétúné
iiñújɨvu dsɨ́ jɨ́vehíjcyáhi. 18 ¿Acáa caatyéké neebe tsaímíyé diityéké ipícyooíñé
iñéérótsihvu ditye úújetéityúne? Diityédítyúrée ehdu neebe ditye dííbyeke
lléébohíjcyátúné déjúcotu. 19 Áhdújucóo muurá tsá ditye úújetétú dibyée
diityéké néhíjcyátsihvu ípyée icyáhcújtsótúnélliíhye.

4 1 Áhdure muurá ícyooca mééma ijcyájúcooróné Píívyéébe meke néhijcyáné
tsaímíyé dííbyema maávyéjuutéiyóne. Áánéllii téɨɨbúwá méíjcyaco tééneri
mebáñúmeítyu dityéhjáa báñúmeídyu. 2 Muuráhjáa diityéké iúwáábohíjcyádúré
ícyooca Píívyéébe méhdivu muhdú mepájtyetéíñé uwááboju bóhówátsohíjcyáhi.
Aane muurá dityée íjcyadúré melléébójúcoorómé mecáhcújtsótúhajchíí tsá
ɨ́ɨ́netú meke tene pɨ́áábóityúne. 3 Áánetu ihdyu ɨ́mɨááné cáhcujtsómé tsaímíyé
íjcyaá Píívyéébema. Muurá cáhcújtsótúmedítyú neébe:

Cáhcújtsótúmedívú o cáyobáávaténe o néé múijyú ditye úújetéityúné
diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

Ehdúhjáa cáhcújtsótúmedítyú neebe ííñujɨ́ɨ iípívyéjtsóijyújuco pámeere
mɨ́amúnaa ɨ́ɨ́né imíjyaú dííbyema íjcyaíñé iñéijyu. 4 Muurá dííbyé
waajácúháámɨtu nééneé:

Páneerée Píívyéébe íwákimyéí inɨ́ jkévátsihdyu 7 coojɨ́vá úújetéjcóójɨ́
ílluréjuco wáyéeevéne.

5 Áhdure nééne cáhcújtsótúmedítyu:

Tsá múijyú ditye úújetéityú diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

6 Árónáa ijcyámé tsaate pajtyété uwááboju icyáhcújtsóne ímí Píívyéébema
íjcyame. Áánetúu tujkénú tééné uwááboju illéébójúcooróné cáhcújtsotúmé
íllure báñúmeíhi. 7 Áánélliihyée Píívyéébe meke íyaahóvú iájcúrááhori
Dabíiúvuj tééveri íwaajácúháámɨtu nééhií:

Píívyéébe o íjcyaabe ámúhakye o nééne melléébo. Tsá múu oke
táhjálletúne.

Ehdúu Píívyéébe néé íwaajácúháámɨtu. 8 Aanée muurá méɨhdé múnáaúvuke
tsaímíyé ipícyooíñé iñééne Jotsoéeúvuj tééveri imyéénuca tsáhájuco
Dabíiúvuj tééveri mééma dibye íhjyúváityuróne. 9 Áánéllii muurá ijcyánéi
méúmɨ́wari tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaíñe. Tsáhái mééma tene
pánéévetú mekée iájcuíñé dibye nééneé. 10 Muurá ihdyu dííbyema tsaímíyé
meíjcyácooca ílluréjuco mewáyéééveíñé dibyée panéváré iípívyéjtsóné
nɨ́ jcáutu wáyéeevédu. 11 Áánéllii metsu tsaímíyé Píívyéébeke meúráávye ímí
dííbyema meíjcya méɨhdé múnáaúvúhjáa báñúmeídyú mebáñúmeítyuki.

12 Muurá dííbyé ihjyu ɨhtsutúné iíjcyánéllií páneere mɨamúnáá ɨɨbúwá ɨjtsaméí bóhówajtsó éhne múúne nɨɨtsúwari tsíeméné mewáhdahɨróné pañe muhdɨɨvané íjcyane maájtyumɨdu. 13 Dííbyerée páneere ípívyéjtsónéllií tsá ɨɨná dííbyedívú téévetúne. Páneere muurá waajácuúbe. Áábé úmɨwari meíjcyácooca páneere mééma ímíbájchóiibye muhdú meícyahíjcyáne.

Jetsóó páñétúejpi llúúváábe íjcyane

14 Áábé Hajchi muurá Jetsocríjtó páñétúejpi méhlluuváábé ɨhtsútuúbe. Aabe dííbyema íjcyaabe máhallúvú piáábó táúmeíhijcyáhi. Áánéllii metsu ímíñeúvú dííbyeke meúráávyeki. 15 Muurá meke ɨɨdaatsólléne pɨáábohíjcyaabe mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeítyuki. Muuráhjáa téhdure ɨjɨɨri iíjcyácooca ténéhjɨri ɨɨcúbáhrámeíñéllií waajácuube muhdú meɨcúbáhrámeíñe. Árónáacáa ihdyu tsá dibye ímityúné méénutúne. 16 Ahdícyane cáhawáá metsu dííbyedívú mecátsɨpáávéne Píívyéébeke piáábó metáúmeí méhdi ɨɨdáátsóvéne meke dibye ɨpɨááboki.

5 1 Muurá mee mɨamúnáadítyú páñétúejte llúúvájte íjcyáímyeke meménuhíjcyámé ityújkevééllémeke ditye Píívyéébema tsaaté hallúvú iíhjyúváne dííbyeke ɨɨɨcúvéné iyámeke icyóvájtso diityé imítyú iábájɨɨvémeíki. 2 Árónáa llúúváábe íjcyároobe mɨamúnáajpi iíjcyánéllií waajácú muhdú mávaríjchó íjcyane. Áánéllii tsaate ímíñeúvú wáájácutúmé mújtámeke piivyéteebe chooco iúwaabóne. 3 Aabe tujkénú íhyallúvú Píívyéébeke ɨɨɨcúvéné iyáábeke cóvajtsó íimítyú iábájɨɨvémeíki. Ááné boonétú tsíjtyé hallúvú méénuube diityé imítyú iábájɨɨvémeíki. 4 Tsá tsaapi iiye méménúmeíityuró llúúváábedívu. Píívyéébere ihdyu ityújkevééllémeke téénevu picyóó Aróoúvukéhjáa ipícyohdu. 5 Ahdúu Críjtoke Píívyéébere picyóó páñétúejpi llúúváábe dibye iíjcyaki. Tsáháa iiye dibye méménúmeítyúne. Áábedítyú muurá neebe íwaajácúhámɨitu:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó ávyéjujtsóhi.

6 Téhdure tsiiñe neébe:

Uke ó picyóó nɨjkéváityúné ɨhtsútuube llúúváábe u íjcya Mekitsedéé íjcyadu.

Ehdu Píívyéébe néé íwaajácúhámɨitu Críjtodítyu. 7 Aabée Críjto ɨjɨɨri iíjcyácooca Cááni Píívyéébema ávyétá ɨhnáhó kímóóveebéré ihjyúvahíjcyá dibyée dsɨjɨvéíñetu dibye muhdú iñéhajchíí dííbyeke ipájtyetétsoki. Árónemáhjáa ɨhvéjtsámeííbyé muhdú dibye ímillédú dííbyema tene ipájtyeki. Áánélliihyéhjáa Píívyéébe dííbyeke pɨaabóhi. 8 Aabée muurá dííbyé Hajchi íjcyaabe páñetu ɨɨcúbáhrámeíñélliі waajácú muhdú mecáhcujtsóne. 9 Ehdúhjáa ɨmɨáábé iíjcyánéllií mepájtyetéiñe méénuube dííbyeke cáhcujtsómé muhdú íjcyáityúmeréjuco dííbyema iíjcyaki. 10 Áánélliihyéhjáa Píívyéébe dííbyeke picyóó ɨhtsútuube páñétúejpi llúúváábe dibye iíjcya Mekitsedéé íjcyadu.

Mecáhcujtsóné meɨhvéjtsómé úmɨwa ápichó nééneé

11 Íjcyaróné téénetu mítyane ámúhakye o úwáábóiyóne. Árónáa tsáhájuco ámúhakye o úwáábóityú tééneri ámuha meɨɨcúvehíjcyátúnélliíhye. 12 Tsáhájuco béjte ámuha meíjcyájúcóóturóne. Muurá ícyooca ámuha tsíjtyekéréjuco meúwáábóiyóne. Árónáa muhdú ɨɨvane ámúhakye túhuutúné

piéénéréi tsiiñe ó úwáábohíjcyá éhne múúne tsɨ̈ɨ̈mene majcho méénútutsɨ tsanéére mújpañe óóvedu. 13 Aane ehdu tsɨ̈ɨ̈menédú nééme tsáhái ímíñeúvú wáájácutú muhdú ɨ̈mɨájɨ̈jtó meúráávyéiyóne. 14 Áánetu ihdyu kéémejte tsanéérejuco majcho méénudu nééme tsúúca waajácú ímítyúnetu keená ɨ̈mɨááné íjcyane.

6 1-2 Áánéllii metsu ímíñeúvú Píívyéébé uwááboju meúráávye éhnííñevu ténejcu mewáájácuki. Tsá apááñeríyé meíhjyúváityuró Píívyéébema meímíbáávye méɨ̈jtsaméí mecápáyóóvéneri, dííbyeke mecáhcujtsómé ímítyunéhjɨ̈ meméénúné déjúcotu mewágóóóvéíyóneri, metsójtsótsámeíñeri, cahcújtso múnáá hallúvú méhójtsɨne mepícyóóne dííbyeke pɨáábó metáúmeíñeri, medsɨ̈jɨvémé mebóhɨ̈ɨ̈íñeri, dibye muhdú meícyahíjcyáné méema ímíbájchóíñeri. Éhdúneri tsá apááñeríyé tsúúca Críjtodítyú íjcyáné uwááboju mewáájácúneri meíhjyúváityuróne. 3 Aane óvíi meke pɨ̈ɨ̈ábboobe éhnííñevu tsíñehjɨ mewáájácuki.

4 Muurá dííbyé uwááboju tsúúca iwáájacúné ími ɨ̈ɨ̈jtsúcunúné úráávyémé pañe ijcyájucóóné dííbyé Apíícho. 5 Aame tsúúca waajácú dííbyé ɨhnáhoori béhjɨ̈réjuco ííñujɨ cápáyóóvécooca muhdú meíjcyaíñe. 6 Árónáa ihdyu téénetu ávyéta mújtá imyéénúhajchíí tsáhájuco ditye múijyú tsiiñe ímíbáávyéityúne. Ehdu dárɨ̈ɨ̈vémeímyé Píívyéébé Hájchikye múu tsiiñe dsɨ̈jɨvetsódú meenú mɨ̈amúnáake dííbyedívú iúúhɨ̈vatétsóneri. 7 Áánetu ihdyu ɨ̈mɨááné dííbyeke cáhcújtsómeke ími ɨjtsúcunúúbé éhne múúne tsáápi bájtsó nííjyaba pɨ̈pájchóneri imíwu ííñene dibye ɨ̈jtsúcunúdu. 8 Áánetu éhne ími ííñujɨ néérótsihdyu tsanéére bɨɨva ííñedu ímítyú Píívyéébeke meúráávyéhajchíí cúújúwá pañévú meke waagóóiíbye.

Tsaímíyé meíjcyaíñé meɨ̈jtsone

9 Ehdu íñe ámúhakye ó nehíjcyáhi, ámuúha táñahbémuj. Árónáacáubá tsá ámuha tehdu meíjcyatúne. Muurá ó waajácú ími tehdújuco ámuha meíjcyame mepájtyetéiñe. 10 Muurá Píívyéébe ɨ̈mɨáábé íjcyaabe tsá ábájɨ̈ɨ̈véityú tehdújuco ámuha mewákímyeíhijcyáne. Áhdure tsá dibye ábájɨ̈ɨ̈véityú tsijtye cahcújtso múnáake ámuha mewájyúne mepɨ̈ɨ̈ábóné raahóvú tsíñehjɨ ɨ̈mɨáánéré ámuha meméénuhíjcyáne. 11 Ahdícyane ó imíllé ámuha óóchévetúmé meɨ̈tsohíjcyáné ɨ̈ɨ̈né imíjyaú meíjcyaíñé méúmɨ̈wari íjcyane ámuha tééneri mebáñúmeityuki. 12 Méóóchévedí téénetu. ɨ̈hnáhóóróné pañe ímíñeúvú mécahcújtsó éíjyuúvúhjáa tsaate ími icyáhcújtsóne dibyée diityéké néhijcyádú tsaímíyé dííbyema íjcyadu téhdure ámuha meíjcyaki.

13 Píívyéébéhjáa muurá ɨ̈htsútuube iíjcyánéllii Aavaráaúvuke páñetu iiye néé ɨ̈mɨááné dííbyeke ɨpɨ̈ɨ̈ábóíñe. Tsáháhjáa tsaatéj tééveri dííbyeke ɨpɨ̈ɨ̈ábóíñé dibye néétune. 14 Íllúhjáa neebe dííbyeke: “Uke panévatúré mítyane ó pɨ̈ɨ̈ábóóhi. Áánéllii dɨ̈jtsɨɨménémúhaabe mítyane llíyáateéhi.” 15 Ehdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke nééne icyáhcújtsóne óóchévétuube ɨ̈tsohíjcyánéllii ɨ̈mɨááné iñéhdújuco dííbyema dibye méénune. 16 Muurá tsáijyu tsaate ɨ̈mɨáánéré iñéécooca íehnííñevu ɨ̈htsútúúbe mémé dómajcó tsijtye icyáhcújtsoki. Ehdu dííbye mémé dómajcómé ‘óvíi oke muhdú méénuube o állíhajchííjyu’ iñéénema. 17 Ahdúhjáa ɨ̈mɨááné imyéénuíñé páñetu iiye Píívyéébe néé ditye icyáhcújtsoki. Aanéhjáa imílleebe diityéké iwáájácutsóné ávyeta iñéhdu imyéénuíñé ɨ̈ɨ̈jtsaméí cápáyoácótuúbe.

18 Ahdícyane muurá tsúúca méwaajácú ɨhtsútuube íjcyaabe muhdú
iñéhdu mééma méénuíñe. Tsá dibye meke állíityúne. Áánéllii dííbyedívú
metájpimye tsaímíyé méijcyá ípyée iñéhdu meke dibye ipájtyetétsoki. 19 Aane
mewáájacúmé tsaímíyé dííbyeke meúraavyémé ímí méijcyá éhne múúne
cúújúwamɨ dóhjɨvamɨ íoovéjúcóótumɨ íjcyadu. Áánéllii tsúúca ícyooca
mépiivyété meeréjuco Píívyéébema meíhjyuváné muhdú páñétúejpi llúúváábe
duurúvájá pañévú páñétúétsihvu dííbyema íhjyúvahíjcyádu. 20 Ehdúu
meeréjuco Píívyéébema meíhjyúvaíñé mééma Jetsóó ímíbajchóhi. Aabe
páñétúejpi llúúváábe ijcyá Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú íjcyáityuúbe.

Mekitsedéé íjcyadu Jetsóó páñétúejpi llúúváábe íjcyane

7 1 Diibyéhjáa Mekitsedéé Tsááré cóómí avyéjuube íjcyaabe idyé llúúváábe
páñétúejpíhjyáa Píívyéébere pícyoóbe. Aabéhjáa tsáijyu cábuuvé
Aavaráaúvúu ɨhtsútúrómèhjɨke ávyéjujtéké ityáhjájétsihdyu méénujcátsityu
óómííbyedívu. Áábé hallúvúhjáa Píívyéébeke pɨáábó táúmeííbye.
2 Áábekéhjáa Aavaráaúvú ajcú tsáneevu ípyée ityáhjámé tsíeméné itsívánetu.
Áábe mémé Mekitsedéé ‘ɨmɨá avyéjuúbe’ nééiyóne. Áánetu dibyée íjcyácóómi
mémé Tsááre ‘ɨbúwajɨɨ meíjcyane’ nééiyóne. Áánéllii téhdure dííbye mémé
‘tsaímíyé meke pícyóóné avyéjuúbe’ nééiyóne. 3 Diibyéhjáa Mekitsedéé
pevétsihdyúré bóhówaavénéllii tsá mewáájácutú dibyée cáánima, tsɨɨjuma,
ɨɨhdé múnáama, íjcyáhajchííjyu. Tsá mewáájácutú muhdúhjáa dibye
ípívyeevéne. Áhdure tsá mewáájácutú dibyée dsɨjɨvéhajchííjyu. Ahdúu
muurá Píívyéébé Hajchi páñétúejpi llúúváábe múijyú muhdú íjcyáityuube
bóhówaavéhi.

4 Aane méwaajácú ɨmɨááné Mekitsedéé ɨhtsútuube íjcyane. Muuráhjáa
méɨhdé múnáajpi Aavaráaúvú íjcyároobe dííbyeke ajcú tsáneevu
méénujcátsiyíi ɨhtsutúmé íjcyárómeke ityáhjámé tsíeménetu. 5 Muuráhjáa
Moitséeúvuke Píívyéébe néé Revíiúvúj tsɨɨméménémúháábedítyú llúúvájte
íjcyámeke imúnaa ítsíeménetu iácuhíjcyaki. Ehdúu neebe Aavaráaúvúj
tsɨɨméménémúhaabe íjcyame ɨpɨáábójcatsíki. 6 Muuráhjáa Mekitsedéé
Revíiúvúj tsɨɨméménémúhaabe íjcyátúróóbeke Aavaráaúvú ajcú itsíeménetu
tsáneévu. Áijyúu diibye Aavaráaúvú hallúvú táúmeííbyé pɨáábó Píívyéébée
panévatúré dííbyeke ɨpɨáábóíñé néhíjcyáábé hallúvu. 7 Tsáháa Aavaráaúvú
Mekitsedéé hallúvú pɨáábó táúmeítyúne. Muuráhjáa Mekitsedééré
táúmeí dííbyé hallúvu. Áánéllii méwaajácú Aavaráaúvú ehnííñevu dibye
ɨhtsútuube íjcyane. Muurá tsáápí hallúvú ímí dibye íjcyáíñé pɨáábó
táúmeííbyé éhnííñevu avyéjúúllémeíhi. 8 Muurá llúúvájteke métsíeménetu
maácuhíjcyarómé dsɨjɨveéhi. Áánetúu Mekitsedéé ɨhtsútuube llúúváábe
íjcyáábedítyú Píívyéébé waajácuháámɨ néé dibye ícyoocápí íjcyane.
9 Áánéllii méwaajácú Aavaráaúvúhjáa Revííj tsɨɨméménémúháábedítyú llúúvájte
íjcyáímyemájuco ítsíeménetu Mekitsedéeke ájcune dityée ájcúiyódú ɨɨvane
dityéi íjcyátúrónáaáca. 10 Téijyúikyéhjáa tsáhái dííbyéj tsɨɨméménémúhaabe
Revíí tsɨɨmávámeítyúne.

11 Aanée Revííj tsɨɨméménémúhaabe Aróodítyú llúúvájte íjcyame Píívyéébé
taúhbaju meúráávyéneríyé mepájtyetéiñe ímíbájchoca muurá tsáhájuco
Críjtoke Píívyéébe Mekitsedéehjáa ícyahíjcyádú ɨhtsútuube llúúváábedívú
pícyóóítyuróne. Árónáacáhjáa ihdyu tsá dibye Aróoúvú íjcyadu néébeke

pícyootúne. Tsíhdyuréjucóhjáa néébeke dibye pícyoóne. 12-14 Aabée Críjto Máavyéjuube tsá Revíiúvú dohjɨba múnáajpi íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Jodáá dohjɨba múnáajpíyé íjcyáróóbeke Píívyéébe llúúváábedívú pícyóónélliі ítyaúhbaju cápáyoové tsíhdyuréjuco. Árónáacáa tsá Móitséeúvú néétu tsaate diityé dohjɨba múnáadítyú llúúvájte íjcyaíñe.

15 Áánetu méwaajácú Mekitsedééhjáa íjcyadu ɨhtsútuube llúúváábedívú Píívyéébe Críjtoke ipícyóónélliі tsíhdyuréjuco ítyaúhbaju cápáyoácóne. 16 Tsáháa dibye llúúváábedívú mémévatú Revíí dohjɨba múnáadítyúu tsaate llúúvájte íjcyaíñé néméihijcyádú dííbyedítyú tene néméiñélliíhye. Muuráhjáa ihdyu memévaabe múijyú muhdú íjcyáítyuubéréjuco ɨhtsútuube iíjcyaki. 17 Muurá Píívyéébe dííbyedítyú íwaajácúháámɨtu nééhií:

> Uu ɨhtsútuube llúúváábe ú ijcyá Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú u íjcyáítyuúbe.

Ehdu Píívyéébe néé dííbyedítyu. 18-19 Muuráhjáa ɨhdééné taúhbaju Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri méénune meúráávyerómé mepájtyetéítyúrónélliі tsíhdyuréjuco mééma dibye teene cápáyoácóne. Áánélliihyée Críjtoj tééveri meke éhnííñevu pɨááboobe ímí dííbyema meíjcyaki.

20-21 Muuráhjáa tsíjtyehjɨ llúúvájte pevénéré memévahíjcyáhi. Áánetúu Críjtoke páñetu Píívyéébere meménú múijyú muhdú íjcyáítyúné lluuváábé dibye iíjcyaki. Muurá dííbyé waajácúháámɨtu nééneé:

> Píívyéébe ɨmiáánetúré nééhií: “Uke ó picyóó Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú u íjcyáítyuube llúúváábe u íjcyaki.”

Tsáháhjáa múijyú ehdu tsíjtyedítyú dibye néétune. 22 Aabée Jetsóó mééma béhné pityájcoju meenú ɨhdééné taúhbajúu meúráávyehíjcyáné ehnííñevu tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki. 23 Muuráhjáa éíjyuúvú mítyame llúúvájte íjcyame tsaapi dsɨjɨvécooca tsijpi cápáyóóvehíjcyáhi. 24 Áánetu ícyooca ɨhtsútuube Jetsóó múijyú muhdú íjcyáítyuube llúúváábe íjcyáábeke tsá múha cápáyóóvéityúne.

25-26 Aabe piivyété meke ipájtyetétsóné ɨmiáábé iíjcyánélliíhye. Tsá dibye ímítyuube íjcyatúne. Áánélliihyée tsá dibye múijyú ímityúné méénutúne. Aabée Cáání éllevu níjkyejɨvú ipyééne ílluréjuco ávyéjuuténe. Aabe ícyooca dííbyedi tsúúrámeímyé hallúvú Píívyéébeke pɨáábó táúmeíhijcyá muhdú íjcyáityúmeréjuco tsaímíyé dííbyema iíjcyaki. 27 Tsáháa mɨamúnaa llúúvájte méénuhíjcyádú dibye méénutúne. Diityéhjáa muurá Píívyéébé úmɨwávú tujkénú cóvátsohíjcyá iyáábeke íimítyú iábájɨɨvémeíki. Ááné boonétúhjáa botsíi tsíjtyé hallúvú méénuhíjcyámé diityé imítyú téhdure iábájɨɨvémeíki. Ahdúu tsá Jetsóó méénutúne. Muuráhjáa ihdyu tsáneere páñetu iiye pájámeííbyé dityée iyámeke cóvátsohíjcyádú ɨɨvane pámé hallúvuréjuco. 28 Muuráhjáa éíjyuúvú Píívyéébe Moitséeúvuke néhdújuco ditye mɨamúnaa ímityúmé íjcyárómedítyú méménuhíjcyáné páñétúejte llúúvájte ditye iíjcyaki. Árónáacáa ihdyu Píívyéébe iñéhdújuco Ílli ɨɨné imítyú méénútúúbeke pícyoone páñétúejpi llúúváábe dibye iíjcya múijyú cápáyóóvéityuubéréjuco.

Jetsóoj tééveri béhné pityájcoju íjcyane

8 1 Aane íñe meíhjyúvahíjcyánetu éhnííñevu ímí méɨjtsúcunú páñétúejpi Críjto mélluuváábé íjcyane. Aabe ícyooca ijcyá Cááni Píívyéébé úníuri níjkyéjiri. 2 Aabe téhulle íjcyaja duurúvájá pañétú páñétúétsihdyu Cáánikye

máhallúvú piáábó táúmeíhijcyáhi. Tsá mɨamúnaa méénújari dibye íjcyatúne. Píívyéébere méénújari diíbye.

3 Muuráhjáa mɨamúnáadítyú páñétúejte llúúvájte íjcyame Píívyéébé úmiwávú iyámeke cóvátsohíjcyá tsíjtyé imítyuháñé iábájɨɨvémeíki. Ahdúu Críjto páñétúejpi llúúváábe iíjcyánéllii meenú mɨamúnáama. Árónáacáa tsá dibye diityée méénuhíjcyádú méénutúne. Muuráhjáa ihdyu iiye pájámeííbyé pámé imítyuháñéré iímíbájchoki. 4 Muuráhjáa ííñújɨejpíyé iíjcyaca tsá dibye llúúváábe íjcyáityuró tsúúcajáa Moitséeúvuj tééveri Píívyéébe pícyóóné taúhbaju néhdújuco tsaate llúúvájte dííbyeke ɨɨcúvehíjcyámé íjcyánélliíhye. 5 Muuráhjáa diitye lluuvájté Píívyéébeke ɨɨcúvehíjcyá páñétúeja duurúvaja níjkyéjɨri íjcyajádú imyéénújá pañévu. Píívyéébéhjáa muurá Moitséeúvuke nééhií: “Ímíñeúvú tsáma méénuco éhnée ‘Tsinaíi’ némeíhbaúvú páñétúéja náávevu uke o úújetsóné u ájtyumɨdu.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Moitséeúvuke. 6 Árónáa éhnííñevu ícyooca páñétúétsihyi Jetsóó llúúváábe íjcyaabe máhallúvú Píívyéébeke piáábó táúmeíhijcyáhi. Dííbyej tééveríhjyáa muurá Píívyéébe mééma béhné pityájcoju meenú tsaímíyé dííbyema meíjcyaki.

7 Tujkénúhjáa dibye méénúné pityájcoju néhdu meíjcyáneríyé mepájtyetécá tsáhájuco béhné pityájcoju dibye méénúítyuróne. 8 Tujkénúéné pityájcojúu néhdu mɨamúnaa ícyahíjcyátúnéllií béhné pityájcojúréjuco dibye méénune. Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Béhné pityájcojúréjuco o méénuíñé tahñéjtema ijraéémuu, jodáámuu, íjcyámema.

9 Tsáhájuco o méénúityú diityé ihdé múnáaúvukée Ejíhtó iiñújitu o íjchívyétsócooca diityémá o méénudu nééné pityájcoju. Dityée tééné pityájcoju néhdu íjcyátúnéllii diityéké múu ɨhvejtsódú ó meenúhi. Ehdu o néé Píívyéébe o íjcyaábe.

10 Ahdícyane tsíhdyuréjuco nééné pityájcoju o méénuíñé ijraéémuma ditye ímíñeúvú tééné uwááboju iwáájácúne muhdú tene néhdu iíjcyaki. Áijyu ɨmiááné tahñéjté íjcyámé Piivyéébé ó íjcyaáhi.

11 Téijyu tsáhájuco múha óhdivu wáájácútsójcatsíityú pámeere ɨhtsútúróméhjɨmáyé ícyátújtsɨiméné oke wáájácúíñélliíhye.

12 Áámedi o ɨdáátsóvéne íllurújeco diityé imítyú o ábájɨɨveíñe. Aane tsáhájuco múijyú o ɨtsáávéityúne.

13 Ehdúhjáa Píívyéébe béhné pityájcojúréjuco bóhówajtsóné ɨhdééné pityájcoju pañe meíjcyarómé mepájtyetéítyúrónélliíhye. Aane tsúúca mééma cápáyoovéhi.

Níjkyéjɨri páñétúeja duurúvaja

9 1 Teenée tujkénúéné pityájcoju túkévétsohíjcyá ííñújɨri íjcyáné duurúvájá pañétú muhdú dííbyeke ditye ɨɨɨcúvehíjcyaki. 2 Aanéhjáa teeja imyéénúcooca meenúmé míhyóócu mɨjcohóócú ímichi tétsihvu Píívyéébeke ɨɨɨcúveki. Tujkénúétsíi méméhjáa ‘ɨmiátsíi’. Átsihyíhjyáa imíwu nééné peetéíhcyú úníuri méétsáwá hallúrí pááa dííbyé ɨicúve. 3 Ááné bóunáálleríhjyáa íjcyaho wájyámuwávú wátájcámeítsíi mémé ‘Páñétúetsíí ɨmiátsíi’. Átsihvúhjáa apáábyéré páñétúejpi llúúváábe Píívyéébema ihjyúvahíjcyáhi. 4 Átsihyíhjyáa óórótu méénúmeíñé waɨjɨ téijɨ hallúvú

ditye Píívyéébeke idyúúruváné imyéwu cúvaane cóvátsohíjcyaɨ̈ jɨ. Ááné úníuríhjyáa cajóónaba imíwu téénere óórótu hálluú, pañee, méénúmeíba. Áhbá pañéhjáa Píívyéébé taúhbaju cáátúnúmeíñé newáyuwáácuu, Aróoúvú cuujúí béhjɨ̈vaii, 'manáa' némeíñe pááá óóróíhlló pañe íjcyanee, éhdune. [5] Áhbá hallúríhjyáa níjkyéjɨ múnáajtétsí níjcyota 'tétsihyi Píívyéébe íjcyane' nééiyóne. Áámútsí nuwáácyúhjáa wállúrɨ̈ jɨúcunúné lliiñévú páñétúejpi llúúváábe iyáábé tujpácyó pícyohíjcyá mɨ̈amúnáá imítyú iábájɨ̈ɨ̈vémeíki. Aane óvíi éhdunéré tééneri méihjyúváhi.

[6] Ehdúhjáa duurúvaja imyéénújá pañévú paíjyuváré llúúvájte tujkénúéhó pañévú iúcáávéne Píívyéébeke ɨ̈ɨ̈cúvehíjcyáhi. [7] Áánetúhjáa páñétúétsihvu tsáné pijcyábá lliiñe tsáijyúré páñétúejpi llúúváábere úcáávehíjcyá iyáábé tujpácyoma íimítyuu, tsíjtyé imítyuu, íjcyane iábájɨ̈ɨ̈vémeíki. [8] Ehdúu méénuhíjcyámé paméváréi Píívyéébema meíhjyúvaíñé ímíbáávyétúné hajchóta. Aane méwaajácú Píívyéébé Apííchó túkevéjtsori. [9] Muuráhjáa ihdyu Críjto mééma méénúíñe náávé iyámeke icyóvájtsóneri panévaríyé Píívyéébeke ɨ̈ɨ̈cúvehíjcyáme. Árónáacáhjáa tsá ditye teene imyéénúneri ímíbáávyéityuróne. [10] Muuráhjáa panéváré majchóháñé, dooháñé, adóháñé, téɨ̈ɨ̈búwáré méénuhíjcyámé Píívyéébe diityéké néhdújuco. Áhdurée íjpi ityútáváávécooca nítyámeíhijcyámé iímíbáávyeki. Éhdúu méénuhíjcyámé imyéénuhíjcyádú Píívyéébe tééné taúhbaju Críjtoj tééveri icyápáyoácótúné hajchótá ímí diityéké ɨ̈ɨ̈jtsúcunúki.

[11] Aabée Críjto bóhówááveebe ícyooca páñétúejpi llúúváábe ijcyá tsaímíyé meíjcyaíñé mééma méénuúbe. Aabe ícyooca mɨ̈amúnaa méénútuja tsaímíyé Píívyéébere méénúné duurúvájá pañétú máhallúvú pɨ̈áábó táúmeíhijcyáhi. [12] Tééjá pañévúu úcááveebe páñétúétsihvu. Ároobée tsá llúúvájtée méénuhíjcyádú ténevá pijcyábádú ócájíwuu, cáávaraa, íjcyámeke ɨ̈dsɨ̈ jɨ̈vétsómé tujpácyoma úcáávetú tééneri Píívyéébeke ɨ̈ɨ̈ɨ̈cúveki. Muuráhjáa ihdyu páñetu ítyujpácyóré waagóoobe tsáijyúré pámé hallúvuréjuco tééneri mepájtyetéki. [13] Muuráhjáa éíjyuúvú ímítyúúvémeke ócájimuu, cáávarámuu, íjcyámé tujpácyori wáchíyáhcuhíjcyámé ditye iímíjpyetéki. Téhduréhjáa ócájimééwáwúuke icyóvájtsóné ballííjyú iúúrúnúneri wáchíyáhcuhíjcyámé ditye íjpi iímíbáávyeki. Árónáacáhjáa tsá diityé imítyú ímíbáávyehíjcyatúne. [14] Áánetúu ihdyu Críjto ítyujpácyori meke ímíjpyetétsó méimítyutu. Píívyéébé Apííchóo múijyú muhdú íjcyáityúné dííbyeke pɨ̈áábóneri pájámeííbyé mewájyuri ɨ̈ɨ̈né imítyú méénútúroóbe. Áánéllii dííbyé tujpácyó tsúúca meke ímíjpyetétsó ímítyúnéhjɨtu tsaímiyéjuco Píívyéébeke meɨ̈ɨ̈cúvéébema meíjcyame mewágóóóvétuki.

[15] Diibyée muurá Jetsocríjtó tsáá béhné pityájcojúréjuco mééma imyéénuki. Muuráhjáa tujkénú Píívyéébe méénúné pityájcójú pañe íjcyámé imítyuháñé téhdure tsúúca ímíbaavyé dibye dsɨ̈ jɨ̈véneri. Áánéllii ícyooca pámeere Píívyéébée tsúúca meke újcume tsaímiyéjuco dííbyema meíjcyaíñé dibyée néhduú. [16] Muurá múúne medsɨ̈ jɨ̈vétúné ɨhde mécaatúnú métsíeméné caatyé újcuíñé úúbálléné waajácuháámɨ. Aane medsɨ̈ jɨ̈vécooca botsíi ujcúmé teéne. [17] Áánetu méi medsɨ̈ jɨ̈vétúné hajchótá tsá múha dómájcóityuró tééné waajácuháámɨ̈ mecáátúnúrónáaáca. [18] Ahdúhjáa ɨ̈ɨ̈vane Jetsocríjtói dsɨ̈ jɨ̈vétúné hajchótá Píívyéébe ɨ̈hdé múnáaúvuma tujkénúéné pityájcoju méénune néhdújuco ditye dííbyeke ɨ̈ɨ̈cúvehíjcyáné

iyámeke illííhyánúmé tujpácyori. 19 Téijyúhjáa Moitséeúvú Píívyéébé
taúhbajúúné úúbállehíjcyáhi. Átsihdyúhjáa obééjámú ɨhjɨ́né túpáɨ́hdsɨúvú
nééne úméhéí nɨ́jcáutu ipícyoone ócájíwuúmuke, cáávaráwuúmuke,
ɨdsɨ́jɨ́vétsómé tujpácyó nújpácyotu icyátáhbóné pañévú iéénίyóneri
wáchíyáhcuube teene taúhbaju íjcyáné waajácuháámɨ. Téhduréhjáa
mɨ́amúnáake wáchíyáhcuúbe. 20 Áánemáhjáa neebe diityéke: “Ámúhakye
íñe túpácyori ó wáchíyahcú muhdú meíjcyáíñé pityájcoju Píívyéébe mééma
méénúné uubálle.” 21 Áhduréhjáa duurúvaja wáchíyáhcuube páneere tééjá
pañe íjcyánéhjɨmájuco. 22 Muuráhjáa teene Píívyéébé taúhbaju néé páneere
túávaavéné túpácyoríyé ímíbájchómeíhíjcyaíñe. Áánéllii tsá mɨ́amúnáá
imítyuháñé pevénéré ímíbáávyéítyuróne.

Críjto mewájyuri pájámeíñe

23 Ehdúhjáa iyámeke ɨdsɨ́jɨ́vétsómé tujpácyori duurúvaja ímíbáchohíjcyámé
tééjá pañévú iúcáávehíjcya Jetsocríjtóo mééma ítyujpácyori méimítyú
ímíbajchómé dííbyema páñétúétsihvu meúújetéíñe nááve. 24 Tsáháa
dibye úcáávetú mɨ́amúnaa méénúné duurúvájá pañévú méimítyú
iímíbájchoki. Muuráhjáa ihdyu páñétúeja níjkyéjɨri íjcyájá pañévúré
úcááveebe máhallúvú Píívyéébema iíhjyúvaki. 25 Árónáacáa tsá dibye
mɨ́amúnáajpi llúúváábe méénuhíjcyádú ténevá pijcyábádú iyámé tujpácyoma
páñétúétsihvu úcáávehíjcyatú mɨ́amúnáá hallúvú Píívyéébema iíhjyúvaki.
26 Muuráhjáa ditye méénuhíjcyádú imyéénuca ííñujɨ́ɨ ípívyéévétsihdyu
múhdújyúvájúcooíyó dibye méimítyú hallúvú dsɨ́jivéne. Árónáacáa iéévé
úújetétsihvu ibóhówáávéne tsáneere pájámeííbyé pámé hallúvuréjuco.
27 Téhdure mee mɨ́amúnaa tsáneere medsɨ́jɨ́vémema Píívyéébe muhdú
meícyahíjcyáné ímíbájchoóhi. 28 Muuráhjáa Críjto tsáijyúré pájámeí pámé
imítyuháñéré iímíbájchoki. Aabe tsiiñe itsáácooca tsáhájuco téénevu
tsááityúne. Tsáiibye tsaímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke itsájtyeki.

10 1 Muuráhjáa Moitséeúvuj tééveri Píívyéébe ájcúné taúhbaju
Jetsocríjtó mééma méénúíñe náávére. Áánélliihyée ténevá pijcyábádú
iyámeke illííhyánúmedi Píívyéébeke ditye ɨ́ɨcúvehíjcyárónáa tsá ditye
ímíbáávyehíjcyatúne. 2 Muuráhjáa tehdu tsáneere imyéénúneri tsúúca
iímíbáávyeca tsáhájuco tsiiñe ditye tehdu méénuhíjcyáityuróne. Áácáa
diityé hallúrí tsáhájuco ɨɨná íjcyáityuróne. 3 Árónáacáhjáa ténevá pijcyábádú
íhyallúvú iyámeke ɨdsɨ́jɨ́vétsohíjcyánéllii waajácuhíjcyámé ímityúmé
iíjcyane. 4 Árónáa tsá ócájimuu, cáávarámuu, íjcyámé tujpácyó méimítyú
ímíbájchóítyuróne.

5 Muuráhjáa Críjto ííñujɨ́vú itsáácooca néé Píívyéébeke:
Mɨ́amúnaa íimítyú hallúvú iyámeke illííhyánúmedi uke ɨ́ɨcúveróné
diityéké tsá ímíbáávyétsotúne. Áánéllii íñe oke mɨ́amúnáájpidívú ú
ípívyéévetsó o dsɨ́jɨ́véneri botsíi diityéké o ímíbájchoki.
6 Muurá íimítyuháñé iímíbáávyéro ditye iyámeke cóvátsohíjcyaróné tsá
diityéké pɨ́áábotúne.
7 Áánéllii uke o nééhií: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú óhdityu
díwaajácúháámitu tene cáátuvádú u ímillédú ó ijcyáhi.”
Ehdúhjáa Críjto néé Píívyéébeke ííñujɨ́vú itsáácoóca. 8 Tujkénúhjáa neebe
mɨ́amúnaa Píívyéébé taúhbaju néhdújúcooro iyámedi dííbyeke ɨ́ɨcúveróné

diityéké ímíbáávyétsotúne. Áhduréhjáa neebe tsíñéhjɨri ditye ɨ́ɨ́cúveróné diityéké ímíbáávyétsotúne. 9 Ááné boonétúhjáa tsiiñe neébe: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú u ímillédú ó ijcyáhi.” Ehdúhjáa Jetsocríjtó iñéene ɨ́hdéené pityájcoju tsíhdyuréjuco cápáyoácóne. 10 Aabée Píívyéébe ímillédújuco mewájyuri tsáneere pájámeíñé pámé hallúvuréjuco. Ehdúu dibye dsɨ́jɨ́vénej tééveri Píívyéébe méimítyuháñé tsúúca ímíbajchóné tsá máhallúrí íjcyájúcootúne.

11 Áánetúu éíjyuúvú ɨ́hdéené taúhbaju néhdújuco llúúvájte paíjyuváré Píívyéébeke iyámedi ɨ́ɨ́cúvehíjcyáne. Áronée tsá múijyú mɨ́amúnáá imítyuháñé ímíbájchóítyuróne. 12 Áánélliihyéhjáa Jetsocríjtó mewájyuri tsáneere ɨdsɨ́jɨ́véné boone Cááni Píívyéébé úniúvú ávyéjuutéhi. 13 Aabe tétsihdyu téhmehíjcyá Píívyéébe dííbyema ímunáake táhjaíñe. 14 Muuráhjáa tsáneere dsɨ́jɨ́veebe pámeere dííbyeke mecáhcujtsómé téénej tééveri Píívyéébema meímíbáávyeki. 15 Aanéhjáa éhnííñevu Píívyéébe Íapííchoj tééveri méhdivu bóhówájtsoobe nééhií:

16 Ícyooca tsíhdyuréjuco néené pityájcoju diityémá o méénuíñé ditye
ímíñeúvú téené uwááboju iwáájácúne ɨmɨááné iímílléne muhdú tene
néhdu iíjcyaki.

17 Áhdure tsiiñe neébe:

Diityé imítyuháñé o ábájiɨvéné tsáhájuco múijyú o ɨ́tsáávéityúne.

Ehdu muurá Píívyéébe méhdivu bóhówajtsó Íapííchoj tééveri. 18 Áánéllii tsáhájuco dííbyeke méimítyú hallúvú tsíeméénéhjɨri meɨ́ɨ́cúvéityú tsúúcajáa mééma dibye teene iímíbajchóné ábájiɨvéjúcóónélliíhye.

Tsaímíyé Píívyéébema meíjcyáne

19 Ámuúha táñahbémuj, ícyooca tsúúca mépiivyété paméváré Píívyéébema meíhjyuváné ɨ́ɨ́nerí núhnévetúmé Jetsocríjtóo dsɨ́jɨ́vénej tééveri. 20 Teenée nééiyóné dibye dsɨ́jɨ́véné tujkéveri duurúvájá pañétú tsátsii páñétúétsíí watájcó wájyámuwa dóchéreevé wajɨ́tahnécu. Ehdúu mééma ímíbájchoobe ɨ́ɨ́cúbáhrámeíñeri téénej tééveri Píívyéébema ímí meíjcyaki. 21 Aabe Jetsóó páñétúejpi méhlluuváábé Píívyéébeéjté meíjcyámé avyéjuube ɨ́htsútuúbe. 22 Áánéllii metsu ɨmɨááméré meíjcyáne ímíñeúvú dííbyeke mecáhcújtso tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa tsúúca páneere méimítyuháñé mééma ímíbájchoobe ɨdsɨ́jɨ́véneri. Ehdúu meke ímíbájchoobe Píívyéébé Apííchoj tééveri. 23 Ahdícyane óvíi ímíñeúvú méúraavyé tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaíñé mééma dibye méénujɨ́jto. Muurá Píívyéébe páneere méénuú muhdú íñéhijcyádu. 24 Áánéllii metsu keená ɨmɨááné íjcyanéréjuco meméénuhíjcyaki. Métsu ɨmɨááné mewájyújcatsíñe panévatúré mepɨ́áábójcatsíki. 25 Tsá tsaate méhdityu ícyahíjcyádú pihcyáávevu tsáátuméréjuco meíjcyáityuróne. Métsu metsápɨ́tsójcatsíñe paíjyuváré mepíhcyáávehíjcyaki. Muurá méwaajácú lléváhréjuco tsiiñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñe.

26 Muurá tsúúca ɨmɨájɨ́jtó meúraavyéjúcoorómé meímillédúré ímityúné meméénuhíjcyámé tsá múhdutú meímíbáávyéítyuróne. 27 Tehdu néémeke Píívyéébe waagóoó dííbyeke icyáhcujtsóné ímíllétúmeke ɨ́ɨ́cúbáhráíñé cuujúwá ávyétá ɨhnáhó péétécunúwá pañévu. 28 Muuráhjáa éíjyuúvú Moitséeúvuj tééveri dibye ájcúné taúhbaju néhdu tsaate ícyahíjcyátúmé

hallúvú míítyétsíuba, pápihchúúmeváuba, úúbálléhajchíí tsúúca dsɨ́jívétsohíjcyámé ɨ́dáátsóvetúmére. 29 Aanéjɨ́ɨ́va awáá muurá éhnííñevu ɨ́cúbáhrámeíimye Íllíi mewájyuri ítyujpácyó wáágoóné icyáhcútsótúne dííbyé Apííchó meke pɨ́ɨ́ábóneri úúhɨ́vatéhijcyáme. 30 Muurá Píívyéébe néehií: "Ooréi ó ɨ́cúbáhraá ámúhá hallútú ímityúné ámúhakye méénúmeke." Téhdure tsiiñe neébe: "Tahñéjteke ímityúné méénúmema teene ó ímíbájchoóhi." 31 Muurá ápíchó teene Píívyéébe mééma ímíbájchoíñe.

32 Áánéllii máábájɨ́ɨ́vedí muhdúhjáa Críjtoke ámuha mecáhcújtsótujkénúcooca ámuha meɨ́cúbáhrámeíyonéhjɨ́ maáábúcuhíjcyáne. 33 Muuráhjáa ámúhadi tsaatédí tsijtye nehníwu iúúhɨ́vaténe mɨ́amúnááj pɨ́ɨnévú ɨ́cúbáhrahíjcyáhi. Áhdurée tsíjtyeke ditye méénúneri ámuha méɨ́dáátsóvehíjcyáhi. 34 Dityée cúvéhoojánúmedi ámuha méɨ́dáátsóvehíjcyáhi. Ámúhá tsíeménée ditye dójtúcúrónáa íllure ámuha méimíjyuhíjcyá níjkyéjɨri ɨ́mɨátsíí ɨ́ɨ́né imíjyaú múijyú nɨ́jkéváityúné ámuha meíjcyaíñé mewáájácúnema. 35 Áánéllii Críjtoke ámuha mecáhcújtsónetu méɨ́hvetédíñe. Muurá dííbyeke ámuha mecáhcujtsóné ímí ámúhama nɨ́jkévaáhi. 36 Áánéllii múu ɨ́ɨ́cúbáhrámeíyonéhjɨ́ panéváré iáábúcúne Píívyéébe ímillédú ijcyá meke dibye néhijcyádú tsaímiyéjuco dííbyema ámuha meíjcyaki. 37 Muurá dííbyé waajácúháámɨtu Críjtodítyú nééneé:

Lléváhréjuco dibye tsiiñe tsááiñe.

38 Ahdícyane dííbyeke cáhcújtsómeke ímí tehdújuco o ɨ́jtsúcunúmé
pájtyéteéhi. Áánetu dííbyeke cáhcujtsójúcoorómé tsiiñe
íimítyúnejcúvú óómímyeke tsá ímí o ɨ́jtsúcunúityúne.

Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámɨtu. 39 Áánéllii tsá tsiiñe íimítyúnejcúvú meóómíjyúcóityú tsaate ɨ́mɨááné cáhcújtsotúmé wágóóveímyé méénuhíjcyádu. Muurá ihdyu ɨ́mɨááné dííbyeke mecáhcujtsómé mépájtyéteéhi.

Cahcújtso

11 1 Muurá ɨ́mɨááné Píívyéébeke mecáhcujtsómé méwaajácú muhdú iñéhdu mééma dibye méénuíñé teenéi maájtyúmɨ́túrónáaáca. 2 Tehdúhjáa méihdé múnáaúvudítyú tsaate ímí dííbyeke cáhcújtsómeke ímí ɨjtsúcunúúbe.

3 Ahdu muurá íñe páneere múhdúné tsíeménéhjáa dibye meɨ́ɨ́ténáa ípívyéjtsóturóné mécáhcujtsó ɨ́mɨáánée dibye ípívyejtsóné pevétsihdyúré íllure iíhjyúváneri.

4 Abééhjáa muurá ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllii íñahbe Caíí ehnííñevu tsaímíyé dííbyeke ɨ́ɨ́cúvehíjcyáhi. Aanéhjáa ímí Píívyéébe ɨɨ́jtsúcunúne dííbyeke dilló ɨ́mɨáábedi. Ehdúhjáa ímí Abéé cáhcújtsónéllii ícyoocápí dííbyeke méɨ́tsáávehíjcyá tehdu mecáhcújtsómeke Píívyéébe téhdure ímí ɨɨ́jtsúcunúki.

5 Áhduréhjáa Enóó ímí cáhcújtsónéllii dsɨ́jívétúúbekéré dibye újcúúbeke tsáhájuco múha ájtyúmɨtúne. Áábedítyú Píívyéébe néé ímíhyeváa dibye ícyahíjcyáné dibye ímillédu. 6 Tsá muurá Píívyéébe ímí ɨ́jtsúcunútú dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Áánéllii ihdyu dííbyema tsaímíyé menáhbévájcatsíñé meímílléhajchíí mécáhcujtsó ɨ́mɨááné dibye íjcyane. Áijyu meke pɨ́ɨ́ábóobe dííbyedi metsúúrámeímyeke.

7 Téhduréhjáa Noéé ímí cáhcujtsóhi. Áánélliihyéhjáa Píívyéébe nújpacyo
icyáájávétsoíñé dííbyeke nééne cáhcújtsoobe tsáijyúubáréi tehdɨ̈vane
ájtyúmɨ̈túrooóbe. Áánemáhjáa mɨ̈ɨ́nécoba méénuube téémiri ɨ̈ɨ́tsɨ̈ɨ́mema
ipájtyetéki. Ehdúhjáa icyáhcujtsódú íjcyaabe pájtyeténáa tsijtye mɨ̈amúnaa
ɨ́cúbáhrámeíhi. Áábekéhjáa ímí Píívyéébe ɨjtsúcunú dibye ímí dííbyeke
cáhcújtsónélliíhye.

8 Téhduréhjáa Aavaráá ímí cáhcujtsóhi. Muuráhjáa Píívyéébe kiá dííbyé
iiñújɨ́ íjcyáíhullévú dííbyeke wállóónéllii iwáájácútúróhullévú peebe dííbyeke
icyáhcújtsónema. 9 Aabéhjáa úújeté Píívyéébe dííbyeke iñéhdújuco ájcúné
iiñújɨvu. Árónáacáhjáa ihdyu tétsii ícyahíjcyaabe éhne múúne ullé múnaa
íjcyadu nújuwááneríye. Téhduréhjáa Itsáamútsí ílli Jacóóboma nújuwááneríyé
ícyahíjcyá tééné pityájcójú pañéré iíjcyánélliíhye. 10 Ehdúhjáa Aavaráá
ícyahíjcyaabe ɨ́tsohíjcyá múijyú muhdú íjcyáítyucóómí páñetu Píívyéébere
méénúcoomívú iúújetéiñe.

11 Téhduréhjáa mewa Tsáára ímí icyáhcújtsónéllii tsɨ́ɨ́mavá ajchíbá íjcyalle
kéémelléjuco íjcyárolle. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe ɨ́miááné dille tsɨ́ɨ́mávaíñé
nééne icyáhcújtsónéllii tsɨ́ɨ́mavalle. 12 Ehdúhjáa ávyeta kéémemútsíjyuco
íjcyáromútsí tsáápíwúuke tsɨ́ɨ́máváábedítyú mítyane mɨ̈amúnaa llíyaaté
mɨ̈ɨ́cúruma néwayúúhá íjcyadu eevératu.

13 Aaméhjáa pámeere dsɨ́jɨvé Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame
Píívyéébée diityéké nénehjɨ ájtyúmɨtúmére. Árónáacáhjáa ihdyu
cáhcujtsómé ɨ́miááné diityéké iñéhijcyádú dibye diityémá méénuíñé dibyéi
méénútúrónáaáca. Aaméhjáa nehíjcyá ííñújɨri ullé múnaáre iíjcyane.
14 Ehdúhjáa ditye néénetu méwaajácú tsɨɨjɨ ííñujɨ ditye ɨ́tsohíjcyáné tééjɨri
botsíi ɨ́ɨ́né imíjyaú iíjcyáɨjɨ. 15 Muuráhjáa tsáháturo muhdú tene néétu tsiiñe
ditye íiiñújɨ́ ɨ́ɨ́tsáávéne óómíiyóne. 16 Árónáacáhjáa ihdyu ávyeta imíllémé
éhnííñevu ímí ditye íjcyáíñé iiñújɨ́ Píívyéébe níjkyejɨvú diityémá méénujɨ
iájtyumɨ́ne. Áánélliihyéhjáa tsá Píívyéébe núcójpɨ́tsó ɨ́jtsúcunútú diityé
Piivyéébé iíjcyane.

17-18 Tsáijyúhjáa muurá Aavaráake ílli Itsáadítyú neébe: “Daachi Itsáadítyú
llíyaatémé íjcyaá páñétúejte dɨ́jtsɨɨménémúhaábe.” Ehdúhjáa Píívyéébe
iñééróóbedi Aavaráake waajácullé dibye ɨdsɨ́jɨvétsóne icyóvájtsóóbedi
dííbyeke ɨ́ɨ́cúveki. Ahdújucóhjáa dibye méénújúcooróné dííbyeke ɨ́miááné
icyáhcújtsónélliíhye. 19 ɨ́miáánée cáhcújtsoobe Píívyéébe ɨ́htsútuube
dsɨ́jɨvémeke tsiiñe bóhiitsóne. Áánélliihyéhjáa ijtsúcunúúbé tsúúca íllíkye
dibye llííhyánúúbeke Píívyéébe tsiiñe bóhɨ́ɨ́tsoúvúdu.

20 Áhduréhjáa Itsáá cáhcujtsó íllímutsi Jacóóboo, Etsaóoo, íjcyámútsí
hallúvú piáábó Píívyéébeke dibye táúmeídyú diityétsikye dibye pɨ́ábóíñe.

21 Áhduréhjáa Jacóóbó cáhcujtsó íáachimútsí Jotséé hájchimútsí hallúvú
piáábó dibye táúmeídyú Píívyéébe pɨ́ábóíñe. Aabéhjáa ɨ́dátsó dsijɨ́veríjyuco
íjcyaabe ícyuujúityu icyátóróóvéne Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi.

22 Áhduréhjáa diibye íaachi Jotséé ímí icyáhcújtsónéllii ɨdsɨ́jɨvéíñé ihde
néé ihyájkímú ijraéémuke Píívyéébe diityéké íjchívyétsoíñé Ejíhto múnáá
hójtsɨ́ pañétu. Téhduréhjáa neebe diityéké ditye tétsihdyu ipyéécooca dííbyé
bajcúné tééné iiñújɨvu iúújeíñútuki.

23 Áhduréhjáa Moitsééj caanímútsí ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllii tsá
íllityétú tééné iiñújɨ́ avyéjuube diityéj tsɨ́ɨ́mé wapímúj tsɨ́ɨ́méwuúmudívú

dsɨ́ jɨ́vétsótsóneri. Aamútsíhjyáa diibye Moitséé imíwu néébéwúuke ɨtsɨ́ɨ́máváábeke páátanú pápihchúú nuhbává hajchóta.

24 Aabéhjáa ikyéémévéne téhdure ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllii tsá ímílletú teene Ejíhtó avyéjúúbé ajyúwá hájchidi idíllómeíñé diityémá ímí iíjcyáíyónáaáca. 25 Imílleebéhjáa ihdyu imúnaa ijraéémú Píívyéébeéjté íjcyame ɨ́dátsó ɨ́cúbáhrámeíhíjcyárómemáyé iíjcyane. Tsáháhjáa dibye ímílletú íñe ííñújɨ́ene ímityúné múhajchótá dííbyeke ímíjyúúvétsóíñeríjɨ́ɨ́va iíjcyáiyóne. 26 Waajácuubéhjáa imúnáama íjcyaabe ɨ́ɨ́cúbáhrámeíyónáa nihñéétsihvúré Críjtoma tsaímiyéjuco iíjcyaíñé Ejíhtó iiñújɨ́ avyéjuri ímí iíjcyáíyóné ehnííñevu.

27 Aabéhjáa Píívyéébeke iájtyúmɨ́túróóbeke ímí icyáhcújtsóóbedívú icyátsɨ́páávéne ijchívyé tééné iiñújɨ́ avyéjuube dííbyedívú cáyobáávatéróneri íllityétuubére. 28 Aanéhjáa ɨ́miááné icyáhcújtsónéllii ihyájkímuke neebe ditye obééjámuke illííhyánúmé tujpácyori ihjyáháñé llehówááné iwáchíyáhcu níjkyéji múnáájpikye Píívyéébe wálloobe Ejíhto múnáaj tsɨ́ɨ́mé ámíajtéké dsɨ́ jɨ́vétsóíñetu diityéj tsɨ́ɨ́mé ipájtyetéki.

29 Aaméhjáa idyé ímí icyáhcújtsónéllii tsaímíyé Tújpáñe Móóá pajtyé nújpacyo dówáávéjɨ́ jtori. Ááme déjutúhjáa diitye Ejíhto múnaa péérómé hallúvú nújpacyo wátáhaavémé májcanúhi.

30 Áhduréhjáa ímí icyáhcújtsónéllii Píívyéébe néhdújuco ditye Jericóó hallúrí pápajtsi péhíjcyánéj pɨ́inévú 7 coojɨ́vatu técoomí mɨjco cáhvyabáne. 31 Áhduréhjáa Raáá nahtsɨ́wamééwá íjcyárolle ímí icyáhcújtsónéllii tsaate diityédítyú técoomí wáájavu péémeke tsaímíyé ihjyávú waatsúcúpejtsóhi. Áánélliihyéhjáa muurá técoomí múnaa icyáhcújtsótúné nɨ́jcaúvú úújetémé dsɨ́ jɨ́vémedítyú pájtyetélle.

32 Áánetu íjcyarómé tsijtye téhduréhjáa ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedítyú o úúbálléiyómé Jedeóoo, Baráaa, Tsajtsóoo, Jetéee, Dabíii, Tsamoéee, íjcyame. Áhduréhjáa tsijtye Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa ímí cáhcujtsóhi. 33 Ehdúhjáa ímí Píívyéébeke ditye cáhcújtsónéllii panévatúré dibye pɨ́aabómé tsaate tsíjtye múnáá iñújɨ́ɨ́né caavácuhíjcyáhi. Aaméhjáa tsaímíyé túkévétsócatsíhijcyáhi. Tsáijyúhjáa tsaatéké bájú oohímyé dóóíyómeke pájtyetétsoóbe. 34 Áánetúhjáa tsaatéké cúújúwá pañévú ditye wájójcórómeke pájtyetétsoóbe. Tsaatéhjáa pátyetéhijcyá nɨitsúmuri ditye llííhyánúíyónetu. Áhduréhjáa ɨ́hnáhóóturómé ímunáake táhjahíjcyá dííbyere Píívyéébe pɨ́áábóneri. 35 Áhduréhjáa tsaate walléémú ímí dííbyeke cáhcújtsónéllii ɨ́ɨ́tsɨiime dsɨ́ jɨ́verómé tsiiñe bóhɨhíjcyáhi. Áánetúhjáa tsijtye Píívyéébeke icyáhcujtsóné ɨ́hvéjtsótúné hallútú ɨ́ɨ́cúbáhrámeke dsɨ́ jɨ́vétsohíjcyáme. Ehdúhjáa wájyúmeityúméré dsɨ́ jɨ́vehíjcyá dsɨ́ jɨ́verómé Píívyéébema ímí iíjcyaíñé icyáhcújtsónélliíhye. 36 Áhduréhjáa tsíjtyeke tééné hallútú ɨ́ɨ́cúbáhrámeke úwáñehííñeri ichíjchúmeke cuvéhoojánuhíjcyáme. 37 Tsaatékéhjáa dsɨ́ jɨ́vétsohíjcyámé néwayúúnevu iáámúneri. Tsíjtyekéhjáa tsahdúnéhjɨ́ wáchérécohíjcyáme. Áánetúhjáa tsíjtyeke ditye cáhcújtsónetu ibóíjcyúróne dsɨ́ jɨ́vétsohíjcyámé nɨitsúmuri. Áánetúhjáa tsaate ɨ́dátsó ɨ́ɨ́néúbamá íjcyatúmé úlleméré pehíjcyá obééjámuu, cáávarámuu, íjcyámé mɨihénevu ɨbɨ́ɨ́ jɨ́vánéhjɨma ɨ́cúbáhrámeímyére. 38 Ehdúhjáa ɨ́dátsó ɨ́ɨ́néubárá píívyétúné iiñújɨri, cáméhbaúneri, pevétsɨhjɨ́rí, páhejújɨ́ pañe cúwaméré pehíjcyá Píívyéébeke cáhcújtsotúmé diityéké cáávájúcóótúnetu.

39 Ehdúhjáa mítyame ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímí tehdújuco
dibye ɨjtsúcunúrómé tsáhái újcutú diityéké iájcuíñé dibye nééneé. 40 Muurá
imílleebe tsaíjyúi meke téénevu iájcune tsaímíyé dííbyema meíjcyaki.

Jetsóópe ícyahíjcyádú meíjcyáiyóne

12 1 Aane tsúúca méwaajácú méɨhdé múnáaúvúhjáa ɨhnáhóóróné
pañe tsaímíyé Píívyéébeke úráávyehíjcyáne. Ahdu metsu panéváré
meke mújtátsóíyonéhjɨ meɨhvéjtsóne tsaímíyé óóchévetúméré dííbyeke
meúráávyeki. 2 Muuráhjáa tsúúca Jetsóó mééma ímíbajchó tsaímíyé dííbyema
meíjcyaíñé núcójpɨtsó páwachékevu ɨdsɨjɨvéneri. Áronée muurá tsá dibye
núcojpɨlletú bóónétu ɨɨné imíjyaú Píívyéébema iávyéjuutéiñe iwáájácúnema.
Áábeke ihdyu metsu ímíñeúvú mecáhcújtsóne dibyée ícyahíjcyádú meíjcyaki.
3 Cáhawáá méɨjtsúcunu muhdúhjáa dibye mɨamúnáake iwájyúne
ímítyúmé hójtsɨ pañévú ɨhvéjtsámeííbyedi ditye ɨcúbahráne. Aane múu
ɨɨtsáávéne ɨhvéjtsotúmé tsaímíyé dííbyeke úraavyéhi. 4 Tsáhái muurá ámuha
ímítyúnéhjɨri meɨcúbáhrámeíñe medsɨjɨvetúne. 5 ¿A tsá ámuha meɨtsáávetú
muhdú Píívyéébe ɨɨtsɨɨme meíjcyámeke úwaabóne? Muurá íwaajácúháámɨtu
neébe:

Tsá múu, Lli, múhdurá ɨjtsúcunútú Díavyéjuube o íjcyaabe uke o
túkévejtsóne.

6 Muurá áátsɨɨme íjcyámeke ɨhnáhó ó úwaabó diityéké o wájyúnema.
Ehdu muurá Píívyéébe nééhií. 7 Ahdícyane ovíi ɨmɨáámé́ré meíjcyáne
máaabúcuhíjcyá éhne múúne méétsɨɨmeke meúwaabódú meke dibye
úwaabóne. ¿Mityá ijcyámé tsaate ɨɨtsɨɨmeke úwáábotúme? Pámeere muurá
méétsɨɨmeke méúwaabó mewájyúnema. 8 Muurá Píívyéébe méétsɨɨmeke
meúwaabódú meke úwáábótúhajchíí tsá dííbyej tsɨɨmé meíjcyatúne. Aame
méijcyá ɨdátsó cáánívatúmé íjcyadu. 9 Muurá tsɨɨmene meíjcyácooca
méécáánimútsí meke úwaabóné mélleebó diityétsikye mewájyúnema.
Aanéjɨɨva ¿ɨveekí tsá Méécááni Píívyéébeke mecáhcújtsóityú awáá muhdú
meíjcyáityúmé dííbyema meíjcyáíñéllii meke dibye úwáábohíjcyáne?
10 Muurá méécáánimu meke úwáábohíjcyá wahájchotáré ííñújɨ hallúri ímí
meíjcyaki. Áánetu Píívyéébe meke úwaabóné éhnííñevu meke pɨaabó dibye
íjcyadu ɨmɨáámé meíjcyaki. 11 Muurá ɨhnáhó meke ditye úwaabóné ávyé
meke pájtyene múhdurá téijyu méɨjtsúcunúhi. Árónáa téénetu meíllíjkívyéne
bóónétu tsaímiyéjuco meíjcyane.

Píívyéébeke éhdɨivállémé hallúri ápichó nééneé

12 Áánéllii imíchi meíjcyá tsaímíyé Píívyéébeke ámuha meúráávyeki.
13 Métsúúraméí tsaímíyé dííbyeke ámuha meúráávyéíyóneri tsijtye ámúhakye
ɨɨíténe iímíbáávye ímí tsaméhjɨ ámuha dííbyeke meúráávyeki.
14 Aame pamévamáyé ɨmɨáámé́ré meíjcyá ímityúné dárɨɨvéjcatsítyúme.
Muurá ɨmɨáámé meíjcyátúhajchíí tsá múijyú Píívyéébema meíjcyáityúne.
15 Áánéllii panéváré ímítyúnéhjɨtu météhmeméí ámúhakye dibye ɨpɨááboki.
Tsá múu tsíjtyeke tútávájtsotú éhne múúne námijtya meke tútávajtsódu.
16 Ihdícyáméhjɨma médómácójcatsídíñe. Tsá múu ɨhvéjtsotú ímí Píívyéébema
ámuha meíjcyáiyóné éhnéhjáa Etsaóó ámíaabe pɨáábó iújcúiyóné
íbonéébedívú dójtúcútsámeídyu. 17 Muurá ámuha méwaajácú dibyéhjáa

újcúíyóné piáábó íñahbe újcúné boonéréjuco téénevu cáání éllevu péeroobe ílluréjuco báñúmeíñe. Ááneríhjyáa ávyétá ihnáhó támeíyoobe tsáhájuco újcutúne. Ahdu ámúhakye tene ipájtyétu ímíñeúvú météhmeméi.

18 Muuráhjáa méihdé múnáaúvuma 'Tsinaíi' némeíhbaúvú Píívyéébe íhjyúváijyu tétsii ííjyunúnáa cúújuwa peetécunúhi. Áhduréhjáa apííchówu kííjyébama nííjyaba íjcyáné tujkéveri ííñuji vááúmeíhi. 19 Áijyúhjáa lleebómé Píívyéébe diityémá íhjyúváné tujkéveri rojrócó íhjyuváne. Ááneríhjyáa iíllityéne nééme éhnííñevu dibye iíhjyúvátuki. 20 Íhdétújucóhjáa muurá dibye téénetu nééneé: "Tsaate ihdícyame iyáábéuba íñe cámehbáú túváámeke néwayúúneri, hójtsívari, médsíjívétsoco." Ehdúhjáa íhdétújuco Píívyéébe nééne ápichó iíjtsúcunúnélllii mítyane íllityémé téijyu diityémá dibye íhjyúváneri. 21 Diibyéhjáa Moitséeúvú íjcyároobe téijyu muhdú tene pájtyene iájtyúmíne nééhii: "Muhdú íhya o íllityéneri ó uuvécunúhi." Ehdúhjáa diityéké tene pájtyedu nééne muurá tsá ámúhakye pájtyetúne.

22 Árónáa ihdyu tsá ámuha Píívyéébedi meíllityéjúcootúne. Muurá mítyame níjkyéji múnaa ámúhakye náhbenúmé ámuha méúújetéjucóó páñétúétsihvu Tsióó caméhbaúvú dííbye cóómí Jerotsaréé níjkyéjiri íjcyácoomívu. Áánéllii ámuha tsúúca mépiivyété dííbyema meíhjyuváne. 23 Aame ámuha pámeere íhdéejte cahcújtso múnáaúvuma téhullétú ámúha mémeháñé tsúúca cáátuvámé ími méijcyá Píívyéébema muhdú meícyahíjcyáné pámeemáyé ímíbájchóííbyema. 24 Áhdure tsúúca ámuha Jetsóoma ími méijcyá ítyujpácyóo iwáágóóneri mééma béhné pityájcojúréjuco méénúúbema. Tsáháa dibye pevénéré ítyujpácyó iwáágóóne dsíjívetú Abéeúvúhjáa dsíjivédu. Muuráhjáa ihdyu dibye ítyujpácyó wáágóónej tééveri Píívyéébe meke ímíbajchóhi.

25 Áánéllii tsá múu táhjálletú dibye meke iwájyúne úwaabóne. Éíjyuúvúhjáa muurá Moitséeúvuj tééveri dibye úwaabóné lléébohíjcyatúmé ícúbáhrámeíhijcyá tééné déjúcotu. Aanéjíí muurá dííbyere níjkyéjiri íjcyaabe meke úwaabóné melléébótúhajchíí téhdure meke ícúbáhráiíbye. 26 Muuráhjáa 'Tsinaíi' némeíhbaúvú diibye Moitséeúvuma dibye íhjyúváijyu ííñuji ávyétá ihnáhó vááúmeíñetu neébe: "Tsiiñéi ávyétá ihnáhó ííñuji ó vááúmeíchoó páneere iévéhóówari íjcyánéhjimájuco." 27 Ehdúhjáa neebe páneere ípyée iípívyéjtsóné tsíeméné níjkévaíñe. Áánetu ihdyu tsane coévaá múijyú muhdú íjcyáityúne. 28 Áánevúu tsúúca meke ájcuube íavyéjuvu muhdú meíjcyáityúmé dííbyema meíjcyaki. Áánéllii metsu dibye ímillédú meíjcyáne dííbyeke dúúrúvaméré metéhdújtsoki. 29 Muurá íhtsútuube Mépiivyéébé íjcyaabe ímítyúmeke waagóó éhne múúne cúújuwa tsíeméné áiúcúdu.

Píívyéébema ími meíjcyáiyóne

13 1 Ahdícyane tsáma ámuha cahcújtso múnaa meíjcyame mewájyújcatsíñé méíhvéjtsodíñe. 2 Máábájíívedí tsaímíyé ámúhá aahíve múnáake ámuha mewáátsúcúpétsohíjcyáne. Muuráhjáa ehdu íaahíve múnáake wáátsúcuhíjcyámé wáájácúratúné níjkyéji múnáake íícúvehíjcyáhi.

3 Áánéllii cúvéhóójari íjcyámeke mépíáábohíjcyá diityémá ámuha meíjcyáiyódúré meíjtsúcunúmeíñema. Áhdure múu ídáátsové ícúbáhrámeíhíjcyámedi téhdure ámuha diityédúré meíjcyane meíjtsúcunúmeíñema.

4 Téhdure ámuha metáábávájcatsímyema múu wajyújcatsíhi. Tsá múu
ihdícyáméhjɨma dómácójcatsítyúne. Muurá tehdu néémema Píívyéébe
ɨhnáhooíñé teene ímíbajchóne.
5 Áhdure tsá múu mítyane ɨdsɨ́ɨ́dsɨ́váíyóneri íhjyácunútúne. Muhdú iíjcyane
múu ímí ɨjtsúcunú tehdújuco. Muurá Píívyéébe nééhií: “Oke cáhcújtsómeke
tsá o ɨ́hvéjtsóityúne. Aame tsá ɨ́ɨ́nerí báñúmeíityúne.” 6 Áánéllii muurá
dííbyedívú mecátsɨ́páávéne ɨ́ɨ́nerí áábímyeítyúmé ménehíjcyáhi:
Píívyéébe tápɨááboobe íjcyánéllii tsá o íllityétú mɨ́amúnaa óhdi
ɨ́cúbáhráíyóneri.
7 Ahdícyane tsáma máábájɨ́ɨ́vedí muhdúhjáa tujkénú Píívyéébé
ihjyu ámúhakye úwaabómé ɨ́ɨ́cúbáhrámeíyóné pañe tsaímíyé dííbyeke
úráávyehíjcyáne. Ahdu tsaímíyé dííbyeke mécahcújtso.
8 Tsá muurá Jetsocríjtó múijyú tsíhdyuréjuco íjcyatúne. Iíjcyadúré diibye
paíjyuváre. 9 Áánéllii máállítsámeídí tsíhdyuhjɨ́ré úwáábohíjcyámedívu.
Muurá Píívyéébere meke iwájyúne tsɨ́pátsohíjcyá tsaímíyé dííbyeke
meúráávyeki. Tsá muurá meke dibye éhnííñevu pɨ́áábóityuró téene tájpíjyuco
meíjcyáiyóné tsane majcho maáwahíjcyámeke. Ehdu méénuhíjcyarómé íllure
báñúmeíhi.
10 Áánetúu ihdyu Críjto mewájyuri pájámeí ɨ́ɨ́né imíjyaú Píívyéébema
meíjcyaki. Muuráhjáa duurúvájá pañévú dííbyeke ɨ́ɨ́ɨ́cúvéneri
tsúúrámeíhíjcyarómé tsá ímí dííbyema íjcyatúne. 11 Muuráhjáa páñétúejpi
llúúváábe iyámé tujpácyoma tééjá pañévú páñétúétsihvu úcáávehíjcyá
íimítyuu, tsíjtyé imítyuu, íjcyane iímíbáávyeki. Ehdúhjáa imyéénúne
diitye iyámeke tsiéllevu itsájtyéne cóvátsohíjcyáme. 12 Ahdúhjáa muurá
Jetsóoke cóómítyu tsiéllevu itsájtyéébedi ɨ́ɨ́cúbáhráne dsɨ́jɨ́vetsómé
ítyujpácyó wágóóóvéneri pámeere mɨ́amúnáá imítyuháñé iímíbáávyeki.
13 Áánéllii óvíjyacóóné tsɨ́jɨjtóríyé úwáábómeíñé meúráávyehíjcyáne.
Métsu Jetsóokéréjuco meúráávye tsijtye meke dííbyekée itsáríllehíjcyádú
tsárílléróné pañe. 14 Tsá ííñújɨri meíjcyatú paíjyuváré muhdú íjcyáityúme.
Píívyéébe ihdyu meke újcúcooca botsíi dííbyema méíjcyaá muhdú
íjcyáityúmeréjuco. 15 Áánéllii metsu Jetsocríjtoj tééveri dííbyeke
medúúrúváne dííbyé uwááboju tsíjtyeke meúúbálléneri dííbyeke meɨ́ɨ́cúveki.
16 Ahdícyane méɨ́hvéjtsodí ámuha tsíeménetu tsíjtyeke mepɨ́áábohíjcyáne.
Ehdu meméénune ímí ɨjtsúcunúúbe.
17 Áhdure idyé múu ámúhá túkevéjtsojtéké iávyejúúlléne lleebó
ditye ámúhakye úwaabóne. Muurá Píívyéébeke úúbálleímyé muhdú
imyéénuhíjcyáne. Áánéllii panévatúré ɨmiááméré meíjcyá diityéké ámuha
mekímóvéjtsótuki. Ímityúné ámuha medárɨ́ɨ́vémeíhajchíí tsá ɨ́ɨ́netú
ámúhakye tene pɨ́áábóityúne.
18 Muurá ícyooca muha ímí tsaɨ́ɨ́buwáré meíjcyámeke Píívyéébe ímí
ɨjtsúcunúhi. Áánéllii múúhá hallúvú piáábó métáuméí ehdícyárónéhjɨ́
pañe ímí muha meíjcyaki. 19 Ímichi táhallúvú métáuméí ɨ́ɨ́cúi ámúhadívú o
úújetéki.

Dibye pítyajcóne

20 Ahdícyane ovíi Píívyéébe Máavyéjuubée Jetsocríjtó obééjámú
tehméébédú néébe dsɨ́jɨvéébeke tsiiñe bóhɨ́ɨ́tsoobe ámúhakye ímíbajchóhi.

Muuráhjáa Jetsocríjtó ítyujpácyó iwáágóóneri mééma béhné pityájcoju meenú múijyú nɨ́jkéváityúne. 21 Áábej tééveri ihdyu óvíi meke túkévéjtsoobe muhdú dibye ímillédú meíjcyaki. Áánéllii metsu Jetsocríjtoke maávyéjújtso múijyú nɨ́jkéváityúne.

22 Ámuúha táñahbémuj, íllu íñe íhyaamɨ́ pañe ámúhakye o túkévejtsóné tsáma tsáríyóné pañe melléébo. 23 Téhdure ámúhakye ó úúballé ménahbe Timotéó tsúúca cúvéhóójatu íjchivyéne. Aabe óhdivu ɨ́ɨ́cúi wátsɨ́hajchíí dííbyema muhtsi ámúhakye máaahɨ́véteéhi.

24 Téhdure ámúhakye ó úúballé Itááriá iiñújɨ́ múnaa ámúhakye dúúruváne. Téhdure idyé ámúhá túkevéjtsojtémá pámeere cahcújtso múnáake ó duurúváhi.

25 Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhakye pɨ́aabó pámeekére. Áyu tehdújuco.

TSAJTIÁGO

Tsajtiágó cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 [1]Oo íñe Tsajtiágó Avyéjuube Jetsocríjtoma Píívyéébemútsí ii cúve múnáajpi o íjcyaabe ámúhakye ó duurúvá 12-nevá dohjí ba múnaa ijraéémú meíjcyámedítyú ámúhakye ditye wáchájanúmé panévá iñújiinévú ámuha memújtámeke.

Píívyéébedítyú tsááné waajácu

[2]Ámuúha táñahbémuj, páhduváré nééne evéllejúúné ámúhama íjcyáróné pañe múu íllure imíjyuhíjcyáhi. [3]Muurá méwaajácú Píívyéébeke mecáhcújtsómema íjcyáné evéllejúúné meke pátsáríjcyoróné íllure meke pí aabóné éhnííñevu ími dííbyeke meúráávyeki. Ááneri muurá mépiivyété ímítyunéhjí meke pájtyeróné maáábucúne. [4]Áánéllii ímíñeúvú météhmeméí ténehji ámuha maáábúcúne ími ámé imítyú ámúhakye táhjatúmeréjuco.

[5]Áánetu tsaate ámúhadítyú muhdú meíjcyáiyóné wáájácutúmé múu Píívyéébeke táúmeí ámúhakye dibye iwáájácútsoki. Diibye ihdyu ámúhakye waajácútsoó panévavúré iiná néétuubére. [6]Árónáa ihdyu ámuha metáúmeícyooca tsá múu í jtsámeítyú dibye ámúhakye pí áábóityúne. Múu cáhcujtsó dibye ámúhakye pí ááboíñe. Muurá páhduváré ámuha meí jtsámeíhajchíí ámuha méijcyá éhne múúne mooa kííjyébari nóhjine íjcyadu. [7]Aane ehdu nééme tsá í jtsotú Píívyéébeke ityáúmeíñé iújcuíñe. [8]Muurá ehdu páhduváré í jtsámeímyé tsá múijyú tsají jtóré í jtsámeíítyuróne.

[9]Áánetu ihdyu idáátsóméhjiúvú ími ámé íjcyáné cahcújtso múnaa imíjyúúhií. Muurá tehdu néémeke Píívyéébe ími ijtsúcunúhi. [10]Téhdure í htsutúmé ehnéva múnaa íjcyame imíjyúúiyá ii dáátsonúcoóca. Muurá diitye tsaímíyé ijcyá múhajchótáwuúrá éhne wajco í íné imíjyaú néérone wáhájchotáwuúré íjcyadu. [11]Muurá núhba ájchuri í jtone íllureéjuco tsóuuvéne. Ehdu muurá diitye í htsutúmé ehnéva múnaa dsí jívécooca diityé tsíeméné íllureéjuco ní jkeváne.

Ímítyúné úmuupívyeháñe

[12]Áánetu ihdyu maímijyu diitye eene ímítyúneri iúmúúpívyeróné áábúcuhíjcyámé íjcyanej. Muurá tehdu néémeke tééne áhdó Píívyéébe ajcú múijyú ditye dsí jivéjúcóóityúne bóhiivu dííbyekée wájyúmeke iájcuíñé

iñéhdújuco. 13 Áánetu tsaate ímityúné imyéénúíyóneri úmúúpívyehíjcyámé tsá néétyuró Píívyéébe nééjuri téeneri iúmúúpívyehíjcyáne. Tsá muurá múijyú dibye úmúúpívyéítyuró ímityúné imyéénúíyóneri. Áhdure tsá dibye muucá úmúúpívyétsóítyuró ditye ímityúné imyéénuki. 14 Muurá ihdyu méhdityúré íjcyane meere ténéhjiri meɨ jtsámeíñéllii méúcáávehíjcyá téené pañévu. 15 Aane téénevúréjuco meɨ búwáávéné nɨ jcaúvú muurá ílluréjuco mewágóóóvéiyóne.

16 Ehdu teéne, ámuúha táñahbémuj. Ahdícyane tsáma ténehjɨvú máállítsámeídíñe. 17 Muurá ɨmiááné íjcyane tsáá caame íjcyaabe Píívyéébedítyú íyévéhoowávúu peetéháñé ípívyéjtsóóbedítyu. Aabe muurá tsá múijyú ɨɨ jtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyoácóítyuróne. 18 Muuráhjáa iímíllénéllii meke ímíjpyetétsoobe múhdurá menéérómeke dííbyeéjté meíjcyaki.

Píívyéébeke meúráávejɨ jto

19 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, múu ímíñeúvú lleebúcunú tsaate ámúhama íhjyuváne. Tsá múu pecútéré íhjyúvatúne. Téhdure tsá múu cááyóbatúne. 20 Muurá cááyobámé tsá Píívyéébe ímillédú íjcyatúne. 21 Áánéllii ímityúné ámuha meméénuhíjcyáné meɨ hvéjtsóne Píívyéébedívú meɨ dátsójkímyeíñe dííbyé uwááboju ímíñeúvú méuráávye. Teene muurá ihdyu meke pájtyetétsó mewágóóóvéiyónetu.

22 Árónáa ihdyu tsá múu teene uwáábó ávyétá lleebúcunúré méénutúne. Tene néhdu múu ijcyáhi. Muurá tene néhdu ámuha meíjcyátúhajchíí ámuháyé máállímyeíhi. 23 Muurá tsaate ávyétá lleebúcunúré meenú éhne múúne mɨɨcúmɨri méhúmɨ meɨɨtémeídyu. 24 Muurá meɨɨtémeícyoocáré méwaajácúmeí muhdɨɨvamé meíjcyane. Áánetu meɨɨtémeítyúcooca tsáhájuco mewáájácutú muhdɨɨvamé meíjcyane. Ehdu muurá diitye uwáábó ávyétá lleebúcunúré méénuhíjcyáme. 25 Áánetu ihdyu Píívyéébe ímítyúnéhjɨtu meke túkévejtsóné ábájɨɨvetúméré tsaímíyé meúráávyémeke pɨ ááboobe panévatúré ími meíjcyaki.

26 Áánetu ‘tsaímíyé Píívyéébeke ó úraavyéhi’ menéérome peecútéré ímityúné meíhjyúvahíjcyáhajchíí meere máállímyeíhi. Aane tsá ɨɨnetú meke pɨ ááboteúne. 27 Muurá ihdyu ɨmiááné Méécáánikye meúraavyémé mépɨaabó úújóveke. Téhdure mépɨaabó pííbájyujtéké panévatúré ɨiná diityéké pátyehíjcyánéhjɨtu. Aame tsáhájuco meɨɨcúvetú múhduná ɨ jɨene ímityúné íjcyánéhjɨri.

Tsahdúré pámeekéré meɨɨcúvéiyóne

2 1 Ámuúha táñahbémuj, ɨmiáábé Máavyéjuube Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujtsómej, tsá tsaatékéré ímí meɨ jtsúcunúítyuróne. Tsahdúré pámeekéré méijtsúcunúiyáhi. 2 Tsáijyu muurá tsaapi ehnéva múnáajpi imíwu nééné wajyámuma óóropáájɨ íhyójtsɨwapáájɨ íjcyaabe ámuha éllevu úúbámyénúúbé raahórí téhdure tsijpi ɨ dáátsoobe átéréeja íwajyámuma uubámyénúiyáhi. 3 Aane diibye ehnéva múnáájpikyéré ámuha ími mewáátsúcúne ‘íchihvu íimítsihvu dacúúve’ menééne diibye ɨ dáátsóóbeke ‘étsɨhjɨvúré baavu dacúúve’ menéhajchíí muurá ímítyúné ɨ jtsaméíyé ámúhá pañe. 4 Aane muurá ehdu ɨ htsútúúbekéré ími mewáátsúcúhajchíí tsúúca ímityúné mémeenúhi.

5 Aane cáhawáá íñe ámúhama o íhjyuváné ímíñeúvú mélleebúcunu,
ámuúha táñahbémuj. Muurá Píívyéébe ɨ dáátsojtéké ujcú dííbyeke
ditye icyáhcújtsóne iávyéjuutéki. Muurá neebe dííbyeke wájyúmeke
iávyéjújtsoíñé íavyéjuvu. 6 Áánáa ¿ɨveekí ámuha diityéké meéhdiɨválléneri
ménúcópɨvétsohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuha mewáájácutú téhdure ɨhtsutúmé
ámúhadi iɨcúbáhráne ávyéjujté éllevu ámúhakye tsátyehíjcyáne? 7 Áhdure
¿aca tsá ámuha mewáájácutú ditye túútávátuube Mépájtyetétsoobe Críjtoke
meúráávyehíjcyáábedi úúhɨvatéhijcyáne?
8 Áánetu ihdyu Píívyéébé taúhbaju íwaajácúháámɨtu 'pamévakéré
múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu' néhdu ámuha meíjcyáhajchíí
ɨmiááné tehdújuco ámuha meméénune. 9 Árónáa tsaatékéré ámuha
ími meɨjtsúcunúhajchíí ímityúné ámuha mémeenúhi. Ááneri ámuha
ménéétsámeí Píívyéébé taúhbaju néhdu ámuha meíjcyátúneri. 10 Muurá tene
néhdújuco meúráávyerómé tsane néhdu meíjcyátúhajchíí tsúúca ijcyáné
ímityúné máhallúri. 11 Muurá Píívyéébe néehií: "Tsá múu ihdícyámema
dómácójcatsítyúne." Téhdure tsiiñe neébe: "Tsá múu mɨamúnáake
dsɨjɨvétsotúne." Aane muurá ihdícyámema medómácójcatsítyurómé tsaatéké
medsɨjɨvétsóhajchíí tsúúca ímityúné mémeenú tsane Píívyéébe taúhbaju
néhdu meíjcyátúnélliíhye. 12 Áánéllii múu ímíñeúvú iɨjtsámeíñé ɨmiáánéré
meenúhi. Muurá Píívyéébe mééma ténehjɨ ímíbájchoó muhdú béhné
pityájcoju néhduú. 13 Muurá tsíjtyedi meɨdáátsóvétúmedi téhdure tsá dibye
ɨdáátsóvéityúne. Áánetu tsíjtyedi meɨdáátsóvémedi téhdure ɨdáátsóvéiibye
pámeere muhdú meícyahíjcyáné iímíbájchócoóca.

Píívyéébeke mecáhcujtsóne

14 Ámuúha táñahbémuj, ¿a ími tehdújuco teene 'Píívyéébeke mécáhcujtsóhi'
menéérome dibye ímillédú meíjcyatúne? ¿A ehdu meíjcyame mépájtyetéiyáhi?
15 Tsáijyu muurá tsaate ménahbémú ɨdátsó imájchoma íjcyatúmé idyé
wájyamúúvátúmeke ámuha ménééiyáhi: "Ámúhá wajyámuunévú tsaímíyé
meújcámeíñe memájcho." 16 Ehdu diityéké ɨɨnevú ájcutúméré ámuha
menééne ¿aca ɨɨnetú diityéké pɨáábóiyáhi? 17 Ehdu muurá 'Píívyéébe ó
cáhcujtsó' menéérómedítyú ɨmiáánéré meméénune bóhówaúcunútúhajchíí
tsá ɨɨnetú meke tene pɨáábotúne.
18 Muurá tsaate meke nééiyáhi: "Ú nehíjcyá apááñéré Píívyéébeke u
cáhcújtsóneri tsúúca dííbyeéjpí u íjcyane. Áánetu ó nehíjcyá téhdure
dííbyeke o cáhcújtsoobe ɨmiááné o méénúneri dííbyeéjpí o íjcyane." Ehdu
muurá tsaate meke nééiyáhi. Aane íñe ¿muhdú méúújétsoó Píívyéébeke
mecáhcujtsóné dibye ímillédú meíjcyátúhajchííjyu? Muurá ihdyu apááñéré
ɨmiááné meméénúneri méúújetsó dííbyeke mecáhcujtsóne. 19 Aane íhya
ihdyu tehdújuco ámuha mecáhcujtsóné tsáápiiye Píívyéébe íjcyane. Muurá
idyé naavémú dííbyeéjté íjcyáturómé téhdure dííbyeke iwáájácúúbeke illíhi.
20 Aanéjɨɨva ¿muhdú ámuha méijtsúcunú pevénéré dííbyeke mecáhcujtsómé
dibye ímillédú meíjcyáturómé dííbyeéjté meíjcyane? Tsá ehdu tene néétune.
21 Muuráhjáa méihdé múnáajpi Aavaráaúvuke Píívyéébe ɨmiáábedi dilló
dibyée dííbyeke icyáhcújtsóóbeke iɨɨcúve ílli Itsáake dsɨjɨvétsóíyónélliíhye.
22 Aane muurá méwaajácú ɨmiáánée Píívyéébeke díbyeúvú ími cáhcujtsóné
dibyéhjáa néhdu dibye méénúnélliíhye. 23 Muurá Píívyéébé waajácúháámɨtu

nééneé: “Aavaráá Píívyéébeke ímí cáhcújtsónéllii ɨmiáábedi dííbyeke díllooóbe.” Ehdúhjáa dibye ímí cáhcújtsónéllii Píívyéébé nahbévaabe diíbye.
24 Ahdícyane íhya tsúúca ámuha méwaajácú Píívyéébe meke ɨmiáámedi díllone dííbyeke mecáhcujtsómé dibye néhdu meíjcyámeke. 25 Téhduréhjáa muurá nahtsɨwamééwá Raáake dílloobe ɨmiáálledi dilléhjáa ijraéémudítyú waajá múnaa íhcyóómivu úújetémeke técoomí múnaa dsɨjɨvétsóíyónetu pájtyetétsónélliíhye. 26 Aane muurá Píívyéébeke mecáhcújtsorómé dibye ímillédú meíjcyátúhajchíí tsá ɨɨnetú meke tene pɨáábotúne. Aame méijcyá ɨdátsó wáájácúmeítyúmé éhne múúne medsɨjɨvéné boone pevéneréjuco méjpi íjcyadu.

Meíhjyuváne

3 1 Ámuúha táñahbémuj, tsá múu uwáábojtédí iiye idíllómeíñe peecútéré tsíjtyeke ímityúné ditye íjcyane néétune. Muurá méwaajácú uwáábojte panéváré wáájácurómé ímityúné méénúhajchíí éhnííñevu ɨhnáhó diityémá tene ímíbájchómeíiñe. 2 Muurá pámeere ímityúné mémeenúhi. Áánetu ihdyu tsaate tsáijyúubáré ímityúné íhjyúvátúhajchíí ɨmiáámé diítye. Aame piivyété panévatúré ityéhmémeíñe. 3 Muurá ɨɨ júmuke métsajtyé meímílléhullévú íhjyúháñetu úwáñéíwuúné mepícyóóneri. 4 Téhdure muurá cújúwamɨɨné témɨhjɨ túkevéjtsojte kémúúturóné ítyúkevéjtsojɨɨneri iímílléhullévú túkévejtsó ɨhnáhó kííjyeba íjcyárónáaáca. 5 Ahdu muurá méjpíítyu méhnɨjɨwa áyárówari ímityúné mémeenú meíhjyúváneri. Cáhawáá méijtsúcunu muhdú cúújúwari tsátsíhwuúré pééteróné llíyaaténé báju áiúcúne. 6 Ehdu muurá ímityúné meíhjyúváneri métútávájtsámeí teene cúújuwa báju tútávajtsódu. Aane tsahíjcyá cúújúwá pañévú wágóóóvéiibye Naavénedítyu. 7 Muurá pamévá íyámedítyú ííñújɨri úllemee, wahpéjtee, núipácyó pañe úllemee, íjcyámedítyú ápichó néérómeke ímí metéhmeme ɨváméímyé tsá meke tútávájtsotúne. 8 Áánetu tsá múijyú méhju metéhméityuró meke dsɨjɨvetsóné námijtyádú nééne néhní meíhjyúvahíjcyaju. 9 Muurá tééjuri Méécáánikye medúúrúvahíjcyájuríyé idyé dííbyerée ípívyejtsómé mɨamúnáake méuhbáhi. 10 Ehdu míñéécu tééjuri méihjyúvahíjcyá ɨmiáánee, ímityúnee, íjcyane. Tsá tehdu tene néétyuróne, ámuúha táñahbémuj. 11 ¿Aca ɨmiá nujpácyó íjchívyétsihdyúré idyé nehníwu néjpacyo ijchívyéiyáhi? 12 Áhdure ¿aca higyéérahe néévaiyá atseitóóna? Áhdure ¿aca óóvahe néévaiyá híígoó? Áhdure muurá tsá tsahéjutúré núpáhyéjutu ɨmiá nujpácyoma cánáámajpácyó meújcúítyuróne.

Ɨmiá waajácu

13 Aane ɨmiááné waajácu múnaa ámuha meíjcyáhajchíí óvíi ɨmiáámére ámuha ɨdáátsóméhjɨúvú meíjcyane ámúhadítyú bóhówaúcunúhi. 14 Áánetu ámuha tsíjtye íjcyari menómíutáávane ámuháyé ímí meíjcyáíyóneri metsúúrámeíhajchíí tsá ɨmiá waajácú múnaa ámuha meíjcyatúne. Íllure ámuha máallíhi. Aame tsá ɨɨnerí ámuha memítyájkímeíítyuróne. 15 Muurá ehdu nénehjɨ tsá Píívyéébedítyú tsáátune. ɨjɨenéré teene Naavéne éhne. 16 Muurá iiye ímí iíjcyáíyóneri tsúúrámeíhijcyámé tsíjtye íjcyari iñómíutáávane panéváré ímityúné méénuhíjcyáhi. 17 Áánetu ɨmiá waajácú Píívyéébedítyú tsáánema íjcyame ímityúné méénutúmé pamévamáyé ímí

ijcyáhi. Aame tsá tsíjtyeke éhdiiválletúne. Áhdure tsá ditye állíuutúne. Pamévakéré iɨ́daatsólléne pɨ́aabóme. 18 Ehdu ímí ícyahíjcyámema teene nijkévaá tsaímíye.

Ííñújɨ́ene

4 1 Áánetu ¿aca kiátú íjcyane ámuha mémúnáátsócatsíhijcyáhi? Muurá ihdyu ámúhadítyúré íjcyane ámuháyé ímítyúnéhjɨri meúmúúpívyehíjcyánéllii ámuha mémúnáátsócatsíhijcyáhi. 2 Muurá ámuha tsíjtyé tsíeméné múhdutú diityédítyú meújcúítyúróné nomííú tééné hallútú diityémá méméénúcatsíhijcyáhi. Aane muurá tsáijyu ámuha médsɨ́ jɨ́vétsohíjcyá diityéké tééné hallútú ámúhadítyú pɨ́htone Píívyéébeke ámuha ímíñeúvú metáúmeíhíjcyátúnélliíhye. 3 Muurá ámuha dííbyeke metáúmeíyónáa tsá dibye ámúhakye ácuhíjcyatú ímityúné ámuha metáúmeíñélliíhye. Muurá ámuha métáúmeíhijcyá íllure tééneri ámuha meímíjyúúveki. 4 Ámuúha, Píívyéébeke ímíñeúvú úraavyépityúné mɨ́amúnaaj, ¿aca tsá ámuha mewáájácutú ímityúné ííñújɨ́ene meméénúneri íllure Píívyéébeke memúnáátsohíjcyáne? Muurá dííbyeke wájyutúmé tééneríyé tsúúrámeíhijcyámé tsá ímí dííbyema íjcyatúne. 5 Muurá dííbyé waajácúhäämɨtu nééneé: “Píívyéébe Íapíichó mépañévú pícyoone meke iwájyúne nomíuuváhi.” 6 Aane meke iwájyudu íjcyaabe meke pɨ́ääbohíjcyá ímityúné metáhjaki. Muurá tsiiñe dííbyé waajácúhäämɨtu nééneé: “Píívyéébe pɨ́aabó ɨdäátsóméhjɨúvú néémeke. Áánetu ‘mityáhmítyá’ néémedi tsá dibye ɨ́ɨ́cúvetúne.” Ehdu muurá nééne Píívyéébé waajácúhäämɨtu. 7 Áánéllii dííbyeke maávyejúúlléne dííbyedívú méɨ́hvéjtsaméí Naavéné ámúhadi tsúúrámeíyóneri ɨ́ɨ́cúvetúmére. Áijyu muurá ílluréjuco ámúhadítyú dibye ɨ́hvetéiñe. 8 Ahdícyane ímityúné ámuha meméénuhíjcyánéhjɨtu meímíbäávyéne ímíñeúvuréjuco Píívyéébema meíjcyá téhdure dibye ími ámúhama iíjcyaki. Téhdure mɨ́jɨjtócú ámuha meúräávyehíjcyánetu meímíbäávyéne dííbyekéréjuco méuräávye. 9 Aame mékímóóveméí ímityúné ámuha meméénuhíjcyáneri metsárívyénema. Óvíjyacóóné ámuha meímíjyuhíjcyáne. 10 Íllure méɨ́dátsójkimyéí Píívyéébedívú dibye ámúhakye ɨpɨ́ääboki.

Ménahbémudítyú meíhjyuváné ímityúne

11 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, tsá múu ímityúné íhjyúvatú íñahbémudítyu. Tééneri muurá íllure ámuha méehdɨ́ɨ́vállehíjcyá Píívyéébé taúhbaju. Muurá meke neebe méwájyújcatsíki. Aane mecáhcújtsóíyótsihvu ímityúné meíjcyáneri dííbyé taúhbaju méehdɨ́ɨ́vállehíjcyáhi. 12 Muurá ihdyu ápääbyéré diibye tééné taúhbajúvúu meke ájcuube nééiyá muhdú meíjcyane. Ääbere ihdyu meke pájtyetétsóhi. Áhdure meke waagóoóbe. Aanéjɨ́ɨ́va ámuha ¿muhdú tsijtye íjcyáneri méihjyúváiyáhi?

Tsá mewáájácutú méúmɨwa

13 Cáhawää ímíñeúvú melléébóne méɨ́jtsaméí eene ‘técoomívú mépeé tsáné pijcyábá náhjihe meméénúneri medsɨ́ɨ́dsɨ́vaki’ ámuha menéhijcyáme. 14 Muurá tsá ámuha mewáájácutú muhdú méúmɨwa íjcyane. Muurá éhne cúúvénetúré íjcyáne ójtsó ɨ́ɨ́cúiye kiávú péiñúdú meé. Aame tsá mewáájácutú

múhajchótá ííñújɨri meíjcyaíñe. 15 Áánéllii múu íllure néehií: “Óvíi Píívyéébe
ímílléhajchíí teene mémeenúhi.” Éhdure múu ihjyúváhi. 16 Árónáa ¿ɨ̃veekí
ímíñejɨ̃ɨ̃ íllure ámuha metúmeíñe ménehíjcyá ámuháyé meímillédú
meméénúiyóne? 17 Muurá ɨ̃mɨ́ááné íjcyane imyéénúiyóné wáájácurómé teene
méénútúhajchíí tsúúca ímityúné meenúmé téeneri.

Muhdú ehnéva múnáake tene pájtyeíñe

5 1 Ahdícyane, ámuúha ehnéva múnaaj, mékímóóveméí ímityúné
ámúhakye pájtyéíñeri. 2 Muurá ámúhá tsíeméné ámuha
mewájyuhíjcyaróné nójcánuúhi. Ámúhá wajyámúúné ɨ̃mɨ́jáhjɨ̃ máharúmú
májchoóhi. 3 Áhdure ámúha dsɨ̃ɨ̃dsɨ̃ ámúhadívú tútávááveéhi. Aane múhdurá
ámúhama nɨ̃jkevámé ámuha méíjcyaá wáájácúratúmeréjuco éhne múúne
cúújuwa tsíeméné áiúcúdu. Ehdu ámúhama nɨ̃jkévaíñé nihñéétsihvúré
ímityúné hallúvú bañúháñé ámuha medsɨ̃ɨ̃dsɨ̃vahíjcyáne. 4 Muurá ámúhá
wákimyéi múnáake ámuha ímí maáhdohíjcyátúneri ditye íhjyúvahíjcyáné
ɨ̃htsútuube Píívyéébe waajácúhi. 5-6 Áhdure waajácuube ííñújɨri ɨ̃ɨ̃né imíjyaú
ámuha meíjcyame ɨɨná ámúhakye pɨ̃htotúmé ɨ̃ɨ̃né imítyú ámúhakye
méénútúrómeke ámuha medsɨ̃jɨ̃vétsohíjcyáne. Árome ámuha ménɨjkévaá
éhne múúne ócájímuke iújcávátsómeke ditye llííhyanúdu. ¡Ehdu ámúhama
tene nɨ̃jkéváiñévú tsúúca méúújéteéhi!

Píívyéébema meíhjyuváne

7 Ámuúha táñahbémuj, óóchévetúméré ihdyu Jetsóoke météhmehíjcyá
múijyú tsiiñe dibye tsááiñévújuco éhne múúne úmɨhé múnáajpi ibájtsó
téhmehíjcyádu. Muurá óóchévétuubéré téhmehíjcyá nííjya áálléneri
kéémevéné iújcuki. 8 Ahdu múu ijcyáhi. Muurá Jetsóó tsááiñe tsúúca
pɨihɨ̃jucóóhií.

9 Áánéllii ímityúné médárɨ̃ɨ̃véjcatsídí ámúhá hallúrí teene iíjcyátuki,
ámuúha táñahbémuj. Muurá ténehjɨ mééma ímíbájchóiibye tsúúca
meke tehméhi. 10 Áánéllii múu ijcyá ɨ̃hdée Píívyéébé ihjyú uubálle
múnáaúvú ícyahíjcyádu. Muuráhjáa panévari ɨɨ̃cúbáhrámeíyonéhjɨ̃
aabúcuhíjcyáme. 11 Aane méwaajácú ícyooca tsaímiyéjuco ditye íjcyane
ípyée iáábúcuhíjcyánélliíhye. Muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa Jóóuvu
téhdure ɨɨ̃cúbáhrámeíyonéhjɨ̃ áábúcuhíjcyánéllii Píívyéébe dííbyeke ɨ̃ɨ̃né
imíjyaúréjucó pícyoóne. Muurá ɨ̃mɨ́ááné mítyane meke ɨdáátsólleébe.

12 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, tsá múu níjkyejɨɨ, ííñujɨɨ, íjcyánema
tsíñéhjɨ mémé dómájcotú ɨ̃mɨ́ááné ámuha maállityúné menéécooca. Tsá
múu óvíi muhdú níjkyéjɨma ííñujɨ ijcyá o állíhajchííjyu néétu tééné hallútú
Píívyéébe ámúhakye ɨɨ̃cúbáhrátuki. Múu ɨ̃mɨ́ááné tene íjcyáhajchíí ‘éée,
tehdújuco teéne’ nééhií. Áánetu ɨ̃mɨ́ááné tene íjcyátúhajchíí múu ‘tsáhaá’
nééhií.

13 Aane ámúhadítyú tsaatéké ímityúné pájtyeme ɨ̃cúbáhrámeíhajchíí
múu ihjyúvá Píívyéébema ámúhakye dibye ɨpɨ̃ɨ́áboki. Ááne múu ímíjyuri
májtsivá dííbyeke idyúúruváne. 14 Téhdure ámuha mechémécooca múu
pɨ̃uvá cahcújtso múnáá túkevéjtsojtéké ditye ámúhakye Píívyéébe mémeri
dúúrúbájpácyori ɨpɨ̃pájchóne ámúhá hallúvú pɨáábó ityáúmeí ámúhakye
dibye ibóhɨ̃ɨ̃tsoki. 15 Áijyu muurá ámúhakye bóhɨ̃ɨ̃tsóiibye ɨ̃mɨ́ááné ámuha

mecáhcújtsóne dííbyeke metáúmeíhajchííjyu. Áhdure ímityúné ámuha meméénuhíjcyáné ámúhadi ɨɨ́ dáátsóvéne ábájɨ́ɨ́véiíbye. **16** Áánéllii ímityúné ámuha meméénuhíjcyáné tóónutúméré mɨ́amúnáá úmɨwávú Píívyéébeke meúúbálléne dííbyeke pɨáábó métáuméí ámúhakye dibye ɨpɨ́ ááboki. Muurá ɨ́mɨááné ímí dííbyema íjcyame tsá báñúmeítyú ɨɨná ityáúmeíñeri. **17** Muuráhjáa éíjyuúvú méhdure nééroobe Eríaúvú dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi dííbyeke táúmeí tene iáállétuki. Ahdújucóhjáa tsá tene álletú 3 pijcyábáj pɨɨnévu. **18** Ááné boonéhjáa idyé tsiiñe táúmeííbyé dibye iállétsoki. Ahdújucóhjáa tsiiñe maálléneri panéváré ííñéne néévane.

19-20 Aane ámuúha táñahbémuj, tsaate ámúhadítyú ɨ́mɨáájú iúráávyénetu mújtámeke tsijtye ímíjpyetétsóhajchíí muurá diityéké pɨ́aabómé Píívyéébe diityédí ɨɨ́ dáátsóvéne diityé imítyuháñé iábájɨ́ɨ́ve ditye iwágóóóvétuki. Áyu tehdújuco.

1 PÉÉDORO

Tujkénú Péédoro cáátúnuháámɨ

Duurúvaju

1 [1]Oo Péédoro Jetsocríjtóo úwááboobéré o péhíjcyáíñé wákimyéivu oke pícyoobe íñe íhyaamɨ ámúha éllevu ó caatúnú dííbyékée ámuha mecáhcújtsóné déjúcotu méiiñújɨtu ámúhakye ditye wáchájánúme éllevu, Póótoó, Garáátsiaa, Capadóótsiaa, Áátsiaa, Bitííniaa, éhdúné iñújɨ̈ɨneri ámuha meíjcyáme éllevu. [2]Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Méécááni Píívyéébe ámúhakye iñéhdújuco újcune dííbyeéjté ámuha meíjcyaki. Aane muurá Íapííchoj tééveri ámúhakye pɨ̈ɨ́ábohíjcyaabe Jetsóópe mewájyuri ítyujpácyó wáágóónej tééveri ámuha meímíjpyeténe dibye ímillédú meíjcyaki. Aabe ihdyu óvíi ámúhakye panévatu pɨ̈ɨabó ɨ́búwajɨ̈ɨ́ ɨ́ɨ́nerí ɨ́jtsámeítyúmé ámuha meíjcyaki.

Ímí méúmɨwa nééneé

[3]Muuráhjáa mítyane meke ɨ́ɨdaatsólléne béhnétu meke tsɨ́ɨ́mávaabe Jetsocríjtóo ɨdsɨ́jɨ́véne tsiiñe bóhɨ́ɨ́nej tééveri. Áánéllii ɨ́ɨ́né imíjyaú méúmɨwa íjcyane méɨ́tsohíjcyáhi. Ahdícyane ihdyu metsu Jetsocríjtój Caani Píívyéébeke medúúrúváne metéhdújtsoki. [4]Muurá ijcyáné níjkyéjɨri ɨ́ɨ́tsɨ̈ɨme meíjcyámé wáábyuta múijyú muhdú íjcyáityúné dibye pícyoone meke téhmene. [5]Ímí dííbyeke mecáhcújtsónéllii ɨ́ihnáhoori meke pɨ̈ɨ́ábohíjcyaabe nihñéétsihvúré téhullévú meúújetécooca teene meújcuki.

[6]Áánéllii múu íllure imíjyúú dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé ámuha meɨ́cúbáhrámeíyónáaáca. [7]Muurá tééneri meke waajácúlleebe ɨ́mɨ́ááné dííbyeke mecáhcújtsóhajchíí éhne múúne óóro cúújúwari ditye wáájácullédu. Muurá teene óóro meke pɨ̈ɨ́ábóné ehnííñevu Píívyéébeke mecáhcujtsóné meke pɨ̈ɨaabóné tsá múijyú mééma nɨ̈ɨ́jkéváityúne. Áánéllii dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé ɨ́ɨ́netú menéétsámeítyúhajchíí ɨ́ɨ́né imíjyaú ámúhakye ávyéjújtsóiibye dúúrúvaabéré tsiiñe Jetsocríjtó tsáácoóca.

[8]Muurá Jetsocríjtoke ámuha maájtyúmɨ́túróóbeke méwájyúúbedívú ámuha mecátsɨ́páávéne méimíjyúúhií. [9]Áábeke ámuha mecáhcújtsónéllii tsúúca ámuha mépájtyetéhi.

[10]Muuráhjáa éíjyuúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa ihjyúvájúcoorá muhdú dibye meke ɨ́ɨdaatsólléne pájtyetétsóíñeri. Ároméhjáa tsá pahdu wáájácutú muhdú tene íjcyaíñe. [11]Áánélliihyéhjáa díllócatsíhijcyámé caabyé Críjto íjcyaabe múijyú muhdú ɨ́ɨcúbáhrámeíñe ávyéjuutéiñe Píívyéébé

Apíichó diityéké néhijcyáne. 12 Áánélliihyéhjáa Píívyéébe diityéké waajácutsó ditye íjcyáijyúi tene pájtyéityúne, bóónétúi tene pájtyeíñe. Áánée muurá tsúúca ámúhakye tsaate úúballé muhdú mepájtyetéiñe Píívyéébé Apíichó níjkyéjitu tsááne pɨ́ áábónej tééveri. Aane muurá idyé níjkyéji múnaa téhdure imíllerá páñetu iwáájácúiyóné muhdú mepájtyetéiñe.

Ɨmiáámére meíjcyáiyóne

13 Aane ɨmiáámére meíjcyáne métsúúraméí tsiiñe Jetsocríjtó tsácooca Píívyéébe ámúhakye ɨ́ daatsólléne ájcúíñeri. 14 Aame tsúúca Píívyéébej tsɨ́ɨ́mé ámuha meíjcyame múu dibye ímillédú ijcyáhi. Tsá múu dííbyekée ámuha mewáájácútúcooca ímityúnéhjɨri meúmúúpívyehíjcyádú néjúcootúne. 15 Muurá meke újcuube ɨmiáámére meíjcyaki. Áánéllii múu ɨmiáámé ijcyá dibye íjcyadu. 16 Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ɨmiáámé meíjcyá ɨmiáábé o íjcyadu.”

17 Aane dííbyeke ámuha mecáánívahíjcyámé múu ííñújɨri ámuha meíjcyáné hajchótá dibye ímillédú ijcyáhi. Muurá tsahdúré méema ímíbájchóiibye muhdú meícyahíjcyáné tééne áhdovu meke iájcuki. 18 Muurá ámuha méwaajácú mépée mepájtyetéityúrojɨ́ jtó méihdé múnáaúvú úráávyehíjcyánetu meke dibye pájtyetétsóne. Árónáacáa ihdyu tsá meke dibye pájtyetétsotú dsɨ́ɨ́ dsɨdívú iáhdóneri. 19 Muuráhjáa ihdyu méema áhdoobe mítyane iwájyuube Críjtó tujpácyó wágóóóvéneri éhne múúne obééjáwu imíwu néébeke mɨ́amúnáá imítyuháñé hallúvú ditye dsɨ́ jɨ́vetsódu. 20 Píívyéébéhjáa ihdyu tsúúcajátújuco dííbyeke mémenúné ííñujɨ iípívyéjtsótúné ɨhdéjuco dibye mewájyuri ɨdsɨ́ jɨ́veki. Ahdújucóhjáa dibye tsááne meke ɨpɨ́ ááboki. 21 Áánéllii dííbyej tééveri Píívyéébeke mecáhcujtsómé dííbyedívú mécátsɨ́páávehíjcyá dibyée dsɨ́ jɨ́véébeke ibóhɨ́ɨ́tsóne ávyéjuutétsónélliihye. Aame méwaajácú dííbyema meíjcyame ɨ́ɨ́nerí mebáñúmeíityúne.

22 Ahdícyane tsúúca Píívyéébé Apíichó ámúhakye pɨ́ áábónej tééveri ɨmiáájú ámuha mecáhcujtsómé óvíi ámuha méwajyújcatsí ámúhá ɨ́ɨ́ búuri. 23 Muurá Píívyéébeke mecáhcujtsómé tsíhdyuréjuco meíjcyane. Tsáhájuco meúráávyetú méécáánimúu meke tsɨ́ɨ́mávátsihdyu meíjcyajɨ́ jtó íllure nɨ́ jkéváijɨ́ jto. Áánetu ihdyu Píívyéébé ihjyu mecáhcujtsóné tsá múijyú nɨ́ jkéváityúne. 24-25 Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

> Pámeere mɨ́amúnaa wahájchotáré ijcyá tsójcómujɨ íjcyadu. Téhdure ijcyámé wahájchotáré ɨ́ɨ́né imíjyaú wajco íjcyadu. Áánetu ihdyu Píívyéébé tsá múijyú nɨ́ jkéváityúne.

Ááné uwááboju ɨmiáájú muurá tsúúca ámúhakye úwáábómeíhi.

2 1 Ahdícyane óvíjyacóóné ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu pánehjɨ́ dú ɨmiáámé íjcyatúne. Tsá múu nómíutáávatúne. Tsá múu ímityúné íhjyúvatú tsíjtyedítyu. 2 Ɨmiá uwááboríyé métsúúraméí éhne múúne tsɨ́ɨ́mene ñohñórí íjyácunúdu. Ááne tééné uwáábó ímíñeúvú méuráávyé ámuha mepájtyetéki. 3 Aane óvíi ehdu méijcyá Jetsocríjtó ɨmiáábé meke wájyune tsúúca mewáájacúme.

Críjto páñétúejpi

4 Aame ihdyu ímíñeúvú meíjcyá dííbyema nééwayúdú néébe meke bohɨ́ɨ́vú ájcúúbema. Muuráhjáa dííbyeke mɨ́amúnaa éhdiiválléróóbeke Píívyéébe

picyóó ávyeta ɨhtsútuube páñétúejpi dibye iíjcyaki. 5 Ahdu óvíi meke téhdure
nééwayúdú menéémeke pícyoobe ihjyádú meíjcyaki. Téhdure óvíi meke
llúúvájtedívú pícyoobe dibye ímillédú meíjcyame dííbyeke meɨɨcuvémé ímí
dííbyema meíjcya Jetsocríjtoj tééveri. 6 Muurá dííbyé waajácúháámɨtu nééneé:

Tsióó cóómi múnáá pañévú ó pícyoó ávyeta wájyúmeííbyeke éhne
ímichi tééutu jaa éjkeu nééwayúdú néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá
ɨɨnerí báñúmeíityúne.

Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámɨtu.

7 Aane dííbyeke cáhcujtsómé dííbyeke wajyúhi. Áánetu dííbyeke
cáhcújtsotúmé tsá wájyutú Píívyéébé waajácuháámɨtu íllu tene néhdújuco:

Tsaúpe nééwayu jáháñé wákimyéi múnaa iñéhnílléne waagóórou
pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu.

8 Téhdure tsiiñe nééneé:

Diibye muurá éhne múúne nééwáyutu ávyé mecábóhcámeímyé
maáákityéúdú néébeé.

Ahdújuco muurá dííbyé uwááboju ímí cáhcújtsotúmé mújtámeke tene
pájtyene.

Píívyéébeéjte

9 Árónáa ihdyu tsá ámuha ehdu menéétune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere
ámúhakye iújcúmeke picyóó llúúvájtedívú dííbyé wákiméí ámuha ɨmiáámére
meíjcyáne meméénu dííbyeke dúúrúvamére. Aane imílleebe mɨamúnáake
ámuha meúúballéné muhdú dibye ámúhakye ímityúnetu ɨmiánejcúvú
íjchívyetsóne. 10 Muuráhjáa ɨhde ámuha ihdícyaméréi meíjcyame tsá
dííbyé piáábójú pañe meíjcyatúne. Árónáa ícyooca tsúúca dííbyeéjté ámuha
meíjcyame tééné pañe méijcyáhi.

Píívyéébekéré meɨɨcúvéiyóne

11 Ahdícyane tsá ííñújɨejte ámuha meíjcyájúcootúne, ámuúha táñahbémuj.
Muurá ihdyu Píívyéébé avyéjúejtéréjuco ámuúha. Áánéllii ámúhakye o néé
meke túávájtsóíyónéhjɨri ámuha meúmúúpívyétuki. 12 ɨmiáámére meíjcyá
Píívyéébeke wáájácutúmé ímityúné ámúhadítyú íhjyúvárónáa ímí ámuha
meíjcyáne hallúvú dííbyeke ditye iávyéjújtso tsiiñe Jetsóó tsáácoóca.

13-14 Téhdure múu avyéjuullé páñétúejpi méiiñújɨ avyéjúúbeke pahúlleváré
dííbyé pɨáábo múnaa íjcyámemájuco. Muurá Píívyéébere diityéké picyóó
ditye ímítyúmeke iúwááboki, áánetu ɨmiáámeke ditye ipɨááboki. 15 Muurá
imílleebe ɨmiáámére meíjcyane ténejcu wáájácutúmé ɨmiáájú meúráávyénetu
ímityúné iíhjyúvátuki.

16 Áánéllii ɨmiáámére meíjcyá tsúúca ímityúnetu ámuha meíjchivyéme.
Aame ihdyu ímityúné mémeenújúcohdí tsúúca Píívyéébé hójtsɨ pañéréjuco
ámuha meíjcyame. 17 Aame múu dííbyeke iíllíñe dibye ímillédú íjcyame
pámévakéré avyéjuullé méiiñújɨ avyéjúúbemájuco. Téhdure múu pámeere
Píívyéébeéjtema wajyújcatsíhi.

Muhdú ɨcúbáhraméí maáábucúne

18 Áhdure múu tsaaté hójtsɨ pañe íjcyame diityéké iávyejúúlléne
meenú ditye táuhbáne. Tsá múu ɨmiáámemáyé ímí íjcyatúne. Ímityúmé

íjcyárómema múu ɨmiáámé ijcyáhi. 19-20 Muurá ihdyu Píívyéébe ímillédú meíjcyáné hallútú meke ditye ɾcúbahráné maáábúcúhajchíí ímí meke ɨjtsúcunúúbe. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meke ditye ɾcúbahráné maáábúcúrónáa ¿aca meke ímí ɨjtsúcunúúbe? Tsáhaá. 21 Muuráhjáa Píívyéébe meke ujcú Críjto mewájyuri ɾcúbáhrámeííbyé ɨmiáábé íjcyadu meíjcyaki. 22 Tsáháa muurá dibye múijyú ímityúné méénutúne. Áhdurée tsá muucá dibye állityúne. 23 Muuráhjáa dííbyedítyú ímityúné íhjyúvárómeke tsá dibye pɾámeíhíjcyatúne. Áhdurée dííbyeke ɾcúbáhrárómeke tsá dibye méénúllehíjcyatúne. Íllurée ɾhvéjtsámeííbyé Píívyéébedívú dibye teene diityémá iímíbájcho muhdú tene íjcyadújuco. 24 Aabée muurá Críjto dsɾjɨvé páwachékevu mépée medsɾjɾvéiyóné tsúúcajáa méimítyú déjuco dsɾjɾvemédú meíjcyarómé meímíbáávyeki. Ehdúu mewájyuri dibye ɾcúbáhrámeíñej tééveri méímíbaavyéhi. 25 Muuráhjáa éíjyu ɾdátsó méícyahíjcyá Píívyéébeke wáájácutúmé éhne múúne obééjámú mújtame íjcyadu. Árónáa ícyooca tsúúca métehméébé Críjtoma méijcyáhi.

Muhdú métáábama meíjcyane

3 1 Ámuúha walléémuj, ámúhá tajɾmuke máavyéjuúlle. Tsaímíyé meíjcyá diityémá Críjtó uwááboju tsaate cáhcújtsóturómé ímí ámuha meíjcyane ɨɾɾténe botsíi icyáhcújtso ɨiná diityéké ámuha menéétúrónáaáca. 2 Muurá ɾmiáámeré ámuha meíjcyane ɨɾɾténe imílléiyómé téhdure Píívyéébeke iúraavyéne. 3 Tsá múu ávyeta iímíbájkímyeííyóneri íjyácunútúne. Téhdure tsá múu íjyácunútú íhñíwaco idyóɾhdsɾnúmeíñe tsaímíyé ɨpɾhdámeííyóneri, mítyane áhdómeíñé icyááveháñevu iícyáávéíyóneri, ɾmiá wajyámuunévú iújcámeííyóneri. 4 Apááñeríyé múu ijyácunú tsaɾɾbuwáré iíjcyáíyóneri. Ehdu ihdyu íjcyámeke Píívyéébe ímí ɨjtsúcunúhi. 5 Tehdúhjáa muurá éíjyuúvú íjcyáné walléémú Píívyéébedívú ɨɾhvéjtsámeíñe dibye ímillédú ícyahíjcyáhi. Aaméhjáa ájyúmuke avyéjúúllehíjcyáhi. 6 Tsááráuvúhjáa muurá ájyu Aavaráaúvuke icyáhcújtsóne avyéjúúllehíjcyáhi. Aane dillée íjcyadu ámuha ɾmiáámeré ámúhá tajɾmuma meíjcyáhajchíí tsá ámuha ɾɾnerí meíllityéityúne.

7 Áhdure ámuha wajpíímú ámúha táábámuma ímíñeúvú meíjcya. Tsá múu diityédí ɾcúbáhratúne. Múu ɾjtsámeí diityéké iávyejúúlléne muhdú ɨpɾáábóíñeri ámúha tsɾjpá tujkévevu ditye íjcyátúnélliíhye. Muuráhjáa Píívyéébe wajpii, wallee, picyóó dityétsí ɨpɾáábójcatsíñe ímí iíjcyaki. Aane ehdu ámuha meíjcyáhajchíí Píívyéébema ámuha meíhjyúvácooca tsá ɨiná ámúhakye pátsáríjcyóityúne.

ɾmiááné hallútú meɾcúbáhrámeíñe

8 Ahdícyane ihdyu pámeere tsaímíyé meíjcyá pamévamáye. Tsá múu pájúvatúne. Meɾdaatsólléjcatsíñe méwajyújcatsi tsané nahbémú múúne wájyújcatsídyú mítyájkímyeítyúmére. 9 Tsá múu pɾámeítyú ámúhakye ímityúné méénúmeke. Téhdure ámúhakye úhbámeke tsá múu úhbatúne. Íllure diityé hallúvú piáábó métáuméí Píívyéébeke. Ehdu dibye ímillédú ámuha meíjcyáhajchíí ámúhakye pɾáábóiíbye. 10-12 Muurá dííbyé waajácúháámɨtu nééneé:

Ímí iíjcyane ímillémé tsá ímityúné íhjyúvatúne. Áhdure tsá ditye
állíuutúne. Muurá ímityúné imyéénuhíjcyánetu ɨɾhveténe

ɨmiááneréjuco ditye méénune. Aame ijcyá tsaímíyé pamévamáye. Muurá Píívyéébe ɨmiáámeke pɨaabóhi. Aabe dííbyeke ditye táúmeíñé lleebóhi. Áánetu ímityúmedi tsá dibye ɨɨcúvetúne.
Ehdu nééne Píívyéébé waajácuháámɨtu.
13 Aane ehdu ɨmiáámé́ré ámuha meíjcyáhajchíí ¿aca ɨɨné hallútú múha
ámúhakye ímityúné méénúiyáhi? 14 Muurá ehdu ímí ámuha meíjcyáné
hallútú meɨcúbáhrámeíhajchíí maímijyu ámuha meíjcyanej. Ahdícyane
tsáma ɨɨnerí maáábímyeídíñe. Muurá Píívyéébe ámúhakye pɨaabóhi. 15 Múu
Máavyéjuube Críjtodívú icyátsɨpáávéne íjcyátsíiivyé ámúhakye díllómeke
ámuha mewáájácútso ɨveekí dííbyedi ámuha meíjyácunúhijcyáne. Árónáa
ihdyu múu ímíñeúvú chooco úúballé mítyájkímyeítyúmére. 16 Aame téiɨbúwá
meíjcyá Críjtoke ámuha meúráávyénetu tsaate ímityúné iíhjyúváneri
iñúcójpɨveki.
17 Aane ihdyu óvi méɨcúbáhrámeí ɨmiáánéré meméénúné hallútú Píívyéébe
ímílléhajchííjyu. Muurá téené hallútú meɨcúbáhrámeíñé maáábúcúhajchíí ímí
meke ɨjtsúcunúúbe. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meɨcúbáhrámeíñé
maáábúcúrónáa tsá dibye meke ímí ɨjtsúcunútúne. 18 Muuráhjáa Críjto
múijyú ímityúné méénútúroobe ɨcúbáhrámeí méimítyú hallúvu. Aabée
tsáijyúré dsɨjɨvé méhllii pámeere ímityúmé meíjcyáme wájyuri téénej
tééveri meímíbáávyéne ímí Píívyéébema meíjcyaki. Aabée dsɨjɨvéróónáa
ɨɨɨbuu ibóhɨ ijcyáhi. 19 Aanéhjáa péé éíjyuúvúu dsɨjɨvémé ɨbuúúné
íjcyátsihvu diityéké iúwááboki. 20 Muuráhjáa éíjyuúvú Noéé mɨɨnécoba
méénuhíjcyánáa Píívyéébe téhmehíjcyará mɨamúnaa dííbyeke icyáhcújtsóne
téémɨ pañévú iúcáave ipájtyetéki. Árónáacáhjáa apáámyéré 8-meva pájtyeté
pámeere ííñuji cáájávéneri májcanúnetu. Áámeúvú ɨbuúúnéhjáa íjcyátsihvu
Jetsóó ɨɨbuu péé diityéké iúwááboki. 21 Aanéhjáa téijyu núipácyotu ditye
pájtyeténé naavénú íñe ícyooca metsójtsótsámeímyé mepájtyetéiñe. Aane
tsá metsójtsómeítyú méjpi íífnú iñítyááveki. Muurá ihdyu téeneri méúújetsó
Píívyéébedívú mecátsɨpáávéébeke metáúmeíñé dibye meke iímíbájchoki.
Aane ihdyu meke ímíbájchoobe Jetsocríjtóo dsɨjɨveebe tsiiñe bóhɨɨbej
tééveri. 22 Diibye muurá ícyooca ɨhtsútuubéréjuco níjkyéjɨri Cááni Píívyéébé
úníuri íjcyáábeke pámeere níjkyéji múnáama naavémú avyéjuulléhi.

Muhdú Píívyéébeke meɨɨcuvéne

4 1 Aanée muurá Críjto íífnújɨri iíjcyácooca ɨcúbáhrámeí mewájyuri.
Áánéllii metsu meɨcúbáhrámeíyóné maáábucu dibyée áábucúdu. Muurá
meɨcúbáhrámeíyóné maáábucúmé tsá ímityúné meméénújúcootúne. 2 Aame
tsáhájuco meúmúúpívyetú ímityúné meméénúíyóneri. Píívyéébe ímillédú
meíjcyáiyóneríyéjuco metsúúrámeíñe. 3 Ahdícyane óvíjyacóóné Píívyéébeke
wáájácutúmé íjcyadu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muuráhjáa
ímityúneri ámuha méúmúúpívyehíjcyáhi, ámuháa ménahtsɨvatéhijcyáhi,
ámuháa mewáñehjɨvaténé pañe méllíyíícyávehíjcyáhi, níjcyotájtekée
ámuha méduurúvahíjcyá ámuha meméénúítyuróne. Ánehjɨ óvíjyacóóne.
4 Muurá ténehjɨ ámuha meɨhvéjtsóneri ámúhakye náhbévahíjcyámé
tééneríyé íjcyame íllure ámúhadi uuhɨvatéhijcyáhi. 5 Árómema Píívyéébe
muhdú ditye ícyahíjcyáné ímíbájchoóhi. Muurá pámeere dsɨjɨvétúmema
ímíbájchóiibye tsúúca dsɨjɨvéjúcóórómého jɨmájuco. 6 Téénélliihyéhjáa muurá

éíjyu múnáaúvuke téhdure úwáábómeíñé diityé ɨbuúúné ibóhɨ ímí iíjcya Píívyéébe íjcyadu.

7 Muurá tsúúca ííñujɨ mééma nɨjkévaríjyuco. Áánéllii ɨmiááméré meíjcyáne
paíjyuváré Píívyéébema méihjyúvahíjcya. 8 Aame múu wajyújcatsíhi. Muurá
tsíjtyeke mewájyume ímityúné meke méénúrómeke mepɨ ámeííyóneri
tsá meíjyácunútúne. 9 Ahdícyane múu ímíñeúvú waatsúcújcatsí ámuha
maááhɨvéjcatsícyooca ɨɨná ɨjtsámeítyúmére. 10 Mépɨ ááboj cátsí muhdú
ámuha mepíívyetédú Píívyéébe meke ájcúné pɨ áábori bañúháñé dibye meke
ɨpɨ áábótuki. 11 Áánéllii ámuha meúwáábócooca ímíñeúvú méúwáábohíjcyá
dííbyé ihjyu néhdújuco ámúhaj tééveri dibye iíhjyúvaki. Áhdure ámuha
tsíjtyeke mepɨ áábócooca ímíñeúvú mépiáábó muhdú dibye ámúhakye
túkévejtsódu. Aane páneere ɨɨná ámuha meméénune múu ímíñeúvú meenú
dííbyeke ámuha Jetsocríjtoj tééveri maávyéjujtsóne. Áábedívú ihdyu metsu
meɨhvéjtsámeíñe dííbyeke maávyéjújtso múijyú nɨjkeváityúne. Ehdu teéne.

Críjtoéjté ɨcúbáhrámeíñe

12 Ámuúha táñahbémuj, tsá múu mávaríjchojúúné ámúhama íjcyánetu
ɨjtsámeítyú tene ámúhama íjcyáityuróne. 13 Íllure múu imíjyúú Críjtóo
ɨcúbáhrámeídyú ámuha meɨcúbáhrámeíñeri tsiiñe íavyéjuma dibye tsáácooca
ámuha meímíjyúúveki. 14 Áánéllii dííbyeéjté ámuha meíjcyáné hallútú
ámúhakye tsaate úhbáhajchíí múu imíjyúú Píívyéébé Apíichó ámúhá pañe
íjcyánélliíhye. 15 Árónáa ihdyu núcójpɨtsóhreíyó teene ímityúné ámuha tsíjtye
éhné menániñee, tsaatéké ámuha medsɨ jɨvetsónee, tsíjtyé ihjyú pañévú
ámuha meúcaavénee, éhdúné hallútú ámuha meɨcúbáhrámeíñe. 16 Áánetu
ihdyu Críjtoéjté meíjcyáné hallútú meɨcúbáhrámeíñé tsá núcojpɨtsotúne.
Íllure Píívyéébeke tééné hallúvú dúúrúvaméré météhdujtsó dííbyeéjté
meíjcyánélliíhye.

17-18 Muurá tsúúca muhdú meícyahíjcyáné dibye mééma ímíbájchóíñe éévé
úújéteéhi. Aane méhdityu tujkénúiibye ihñéjté meíjcyámedítyu. Aabéjɨɨ
awáá ¿muhdɨɨvanéami íhya tsáma ímíbájchooi eene dííbyé uwááboju
cáhcújtsótúmema, ɨmiáámé íjcyarómé ɨhtsútúnetu pájtyetéíñáaáca?
19 Ahdícyane dííbyedívú meɨhvéjtsámeíñe dibye ímillédú meíjcyá ámuha
meɨcúbáhrámeíyónáaáca. Muurá meke ípívyéjtsoobe iñéhdújuco méénune.

Cahcújtso múnáá túkevéjtsoju

5 1 Téhdure ó imíllé cahcújtso múnáá túkevéjtsojtéké o úwaabóné
téhdure túkevéjtsoobe o íjcyaabe muhdúhjáa Críjto ɨcúbáhrámeíñé o
ájtyúmiɨ be. Aabe téhdure ó íjcyaá dííbyé avyéjuri tsiiñe dibye tsáácoóca.
2 Áánéllii ámúhakye o néé ímíñeúvú ámuha metúkévéjtso Píívyéébeéjté
ámúhá hójtsɨ pañe íjcyámeke. Tsá múu dibyée ámúhakye níwáávéné
iijyéveríyé tééné wákimyéí méénutúne. Áhdure tsá múu tééné hallúvú ámuha
medsɨ dsɨvakíyé méénutúne. Múu ímíñeúvú meenú Píívyéébe ímillédu. 3-4 Tsá
múu tsɨ jpánécoba diityéké úwáábotúne. Choocóré múu úwaabó páñétúejpi
Métehméébé tsáácooca ámuha maávyéjuuté dííbyema múijyú nɨjkéváityúne.

5 Téhdure ováhtsámú máavyéjuulle ámúhá túkevéjtsojtéke. Panéjcuvávú
máavyéjúúllejcátsí mítyájkímyeítyúmére. Muurá Píívyéébé waajácúháámiitu
nééneé:

Píívyéébe pɨ́aabó ɨdáátsóméhjɨúvú néémeke. Áánetu ‘mityáhmítyá’
néémedi tsá dibye ɨ́ɨ́cúvetúne.
6 Áánéllii mítyájkímeítyúméré méɨ́hvéjtsaméí ɨ́htsútuube Píívyéébedívú
dííbyere ámúhakye ityúkévéjtsoki. Áijyu muurá ámúhakye ávyéjújtsóiibye
dibye meke ávyéjújtsóíñe éévé úújetéijyu. 7 Áánéllii ɨ́ɨ́nerí áábímyeítyúméré
dííbyedívú mécátsɨpááve. Muurá imílleebe meke ɨpɨ́aabóne.
8 Árónáa ihdyu téɨɨbúwá meíjcyá Naavéné ámúhakye imújtátsótuki.
Muurá mémunáajpi íjcyaabe meke imújtátsóíyóneri ijyácunú éhne múúne
bájú oohííbyé iyámeke idyóóíyóneri íjyácunúdu. 9 Áróóbeke ihdyu metáhjá
Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsónej tééveri. Muurá méwaajácú pahúlleváré
ííñújɨri ménahbémú téhdure ténéhjɨri ɨ́cúbáhrámeíhijcyáne. 10 Árónáa ícyooca
wahájchotáré meɨ́cúbáhrámeíñé nɨ́jcáutu Mépiivyéébé meke ávyéjuutétsoó
múijyú nɨ́jkéváityúné Jetsocríjtoj tééveri. Aabe muurá mewájyuri meke
ímíbajchó ɨ́htsutúmé meíjcyame ɨ́ɨ́nevú metáhjátsámeítyuki. 11 Áánéllii ihdyu
metsu ɨ́htsútuube íjcyáábeke maávyéjújtso paíjyuváré múijyú nɨ́jkéváityúne.
Ehdu teéne.

Nihñéenéré pityájcoju

12 Aane íñe íhyaamɨ o cáátúnuháámɨ́ ámúha éllevu ó wallóó ménahbe
Píívyéébeke ímí úráávyeebe Tsibáánoma. Áhaamɨ́ pañe ámúhakye ó
ɨ́tsáávetsó ɨ́mɨááné ímí Píívyéébe ámúhakye pɨ́ɨ́ábohíjcyáne. Áánéllii múu
tsaímíyé dííbyema ijcyáhi.
13 Ámúhakye Babiróóniá cóómiyi íjcyáné cahcújtso múnaa duurúvá
ámúhakyée iújcudu téhdure Píívyéébe diityéké újcume. Téhdure tájtsɨɨménédú
néébe Mááco ámúhakye duurúváhi. 14 Téhdure ámúhakye táicyánéjcutu o néé
ámuha Críjtoéjté tsané nahbémú meíjcyame medúúrúvájcatsíki. Ahdícyane
óvíi ɨ́búwajɨ́ɨ́ ámuha méijcyáhi. Áyu tehdújuco.

2 PÉÉDORO

Hállúvúeháámɨ̌ Péédoro cáátúnuháámɨ

Duurúvaju

1 [1]Oo Tsimóo Péédoro Jetsocríjtó ɨɨcúve múnáajpi o íjcyáábekée oke dííbyere picyóó úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íñe íhyaamɨ ámúha éllevu ó caatúnú Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri Píívyéébe meke ájcúné uwááboju muha mecáhcujtsódú idyé ámuha mecáhcújtsóme éllevu. [2]Aane óvíi Píívyéébe tsúúca ámuha mewáájácuube Jetsocríjtoj tééveri ámúhakye pɨ̌aabó tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

Muhdú Críjtoéjté íjcyane

[3]Muurá dibye ɨ̌ɨhnáhori meke pɨ̌aabómé ɨ̌mɨááméré méijcyá dibye ímillédu. Muuráhjáa meke újcuube dibye íjcyadu meíjcya dííbyema maávyéjuutéki. [4]Aabe meke iñéhdu pɨ̌áábohíjcyá dííbyedu meíjcya ííñújɨri ímityúné meke tútávátsohíjcyánéhjɨri meúmúúpívyétuki. [5]Áánéllii ɨ̌mɨááméré Píívyéébeke mecáhcújtsóne méwaajácú muhdú ámuha tsaímíyé meíjcyáiyóne. [6]Ááne météhmeméí ámuha panéváré ímítyunéhjɨ̌ maáábúcúne ɨ̌ɨ́nevú táhjátsámeítyúmé dibye ímillédú meíjcyaki. [7]Múu wajyújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wájyújcatsídyu.

[8]Ehdu ámuha tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtoke meúraavyémé ímí dííbyé wákimyéí meméénúhajchíí tsá ámuha dííbyedi mebáñúmeíityúne. [9]Áánetu ehdu iíjcyáiyóné ímílletúmé ijcyá hállúvatúmé íjcyadu. Aame ílluréjuco ábájɨɨvéné muhdúhjáa Píívyéébe diityéké ímíjpyetétsóné íimítyutu. [10]Ahdícyane ihdyu tsúúcajáa dibye ámúhakye újcume métsúúraméí ɨ̌mɨááméré ámuha meíjcyáíyóneri ámúhadítyú tene ibóhówaúcunú dííbyedítyú ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbémuj. [11]Áijyu ihdyu ámúhakye waatsúcúpéjtsóiibye ímíjyuri Máavyéjuube Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtó avyéjuri múijyú nɨ́jkéváityúné dííbyema tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

[12]Áánéllii éhnííñevu ámúhakye ó ɨ̌tsáávétsohíjcyaá muhdú Píívyéébeke meúraavyéné tsúúca ámuha mewáájácúne tehdújuco meíjcyárónáaáca. [13]Ímí ó ijtsúcunú ói o dsɨ̌jɨ́vétúné hajchótá ámúhakye téénevu o ɨ̌tsáávétsohíjcyáne. [14]Muurá tsúúca Máavyéjuube Jetsocríjtó oke úúballé lléváhréjuco o dsɨ̌jɨ́veíñe. [15]Áánéllii ó imíllé ímíñeúvú ámúhakye o úwaabóné o dsɨ̌jɨ́véné boone ámuha teene maábájɨ́ɨ́vétuki.

Críjto ávyéjújtsámeíñe

16 Tsá muurá álliu tene íjcyatú Máavyéjuubée Jetsocríjtó ɨhtsútuube
íjcyaabe ííñújɨri úlléjéébedítyú ámúhakye muha meúúbállehíjcyáne.
17 Muuráhjáa ávyeta muha meɨɨténeríyé Cááni Píívyéébe dííbyeke
ávyéjujtsóhi. Áhdurée muha mélleebó dibye dííbyedítyú nééneé: “Áánu
Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.” 18 Ehdúu níjkyéjɨtu dibye
nééne muha mélleebó cáméhbaúvú Jetsóó múúhadívú tsíhdyúréévécooca
dííbyema muha meíjcyame.
19 Áánéllii Píívyéébé ihjyú uubálle múnaáhjáa dííbyedítyú néhijcyáné
tsá álliu íjcyatúne. Áánéllii melléébó dííbyedítyú ditye úwaabóne. Muurá
ditye úwaabóné meke waajácutsó mewáájácútúnehjɨvú éhne múúne peete
cúúvétsihdyu ájchúcunúdu. Áánetu méwaajácú ɨmiáábé dibye íjcyane éhne
múúne ɨɨné imíjyaú tsɨtsɨvé miicúruwa ájchúcunúdu. 20 Téhdure muurá
méwaajácú Píívyéébé ihjyú uubálle múnaáhjáa dííbyé waajácuháámitu
cáátunúné diityé tujkéveeju íjcyatúne. 21 Tsáháhjáa ɨɨ jtsaméiyíyé iiná
pájtyeíñé iwáájacúné ditye cáátúnutúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé
Apííchóré diityéké túkévéjtsóneri caatúnuhíjcyáme.

Állíu múnáá uwáábóju

2 1 Árónáacáhjáa téhdure ijcyámé téijyu állíu múnaa iiye Píívyéébé ihjyú
uubálle múnáadi díllómeíhijcyáme. Téhdure ícyooca diityédú nééme
ámúháj pɨine íjcyaá ámúhakye álliúúné átéréenéhjɨ úwáábóimye. Aame íllure
ehdɨɨválleé Máavyéjuube Jetsocríjtó diibyéjuco ípájtyetétsoobe íjcyáróóbeke.
Ááneri iiye iéllevu llícyúhcoímyé Píívyéébé diityéké ɨcúbáhraíñe. 2 Aane
mítyame diityéké icyáhcújtsóne ímityúné méénuúhi. Críjtoke cáhcújtsotúmé
ímityúné ihjyúvaá dííbyé uwáábotu. 3 Aane diitye átéréénéhjɨ uwáábojte
íllure ámúhakye állihíjcyaá ámúha dsɨɨdsɨ iújcúroki. Árómé hallúrí tsúúca
íjcyáné ɨcúbáhraméí Píívyéébée tsúúcajátújuco ehdu néémé wáábyuta
méénune.
4 Muuráhjáa níjkyéjɨ múnaa íjcyárómedítyú ímityúné méénúmedi
ɨdáátsóvétuubéré íllure diityéké waagóó ditye iɨcúbáhrámeíki. Aame ícyooca
cúúvétsii dóhjɨnúmeímyé téhmehíjcyá múijyú Píívyéébe pámeemáyé muhdú
ditye ícyahíjcyáné ímíbájchoíñe. 5 Téhduréhjáa muurá éíjyuúvú ímityúmé
íjcyámedi tsá dibye ɨdáátsóvetúne. Muuráhjáa ííñujɨ dibye cáájávétsóneri
májcanúmedítyú apáábyekéré pájtyetétsoobe dityée iímíjpyetéro diityéké
úwáábohíjcyaabe Noéeke 7-meva ɨɨtsɨɨmema. 6 Téhduréhjáa idyé Tsodóómaa,
Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake áiúcuúbe. Ehdúhjáa imyéénúneri
meke úújétsoobe íñe ícyooca téhdure ímityúné méénuhíjcyámeke muhdú
iɨcúbáhraíñe.
7-8 Téhduréhjáa muhdú ɨmiáámeke ipájtyetétsoíñé úújétsoobe ípyée
iáiúcúrócoomícyutu Róóke ipájtyetétsóneri. Muuráhjáa diityéj pɨine
íjcyároobe ɨmiáábé iíjcyánéllii múhdurá ɨtsúcunúhijcyá ímityúné
imyéénúneri ditye íhjyúvahíjcyáne. 9 Áánéllii muurá méwaajácú Píívyéébe
meke pájtyetétsóné meke mújtátsóíyónetu dííbyedívú meɨhvéjtsámeímyeke.
Áánetu ihdyu ímityúmé tsúúca ɨcúbáhraméí pañe ijcyá dibye muhdú
meícyahíjcyáné mééma ímíbájchóiñévújuco. 10 Muurá ɨcúbáhráiibye eene

iímillédú ímityúné imyéénúne dííbyeke ávyejúúllehíjcyátúmedi. Muurá uuhɨvatéhijcyámé ɨhtsutúmé níjkyéjɨri íjcyárómedi núhnévetúmére. 11 Muurá níjkyéjɨ múnaa diityé ehnííñevu ɨhtsutúmé íjcyarómé tsá múijyú ávyéjujtédítyú ímityúné íhjyúvatú Píívyéébé úmɨwávu.

12 Árónáa diitye állíu múnaa átéréénéhjɨ uwáábojte nehníwu uuhɨvatéhijcyá iwáájácútúneri. Ávyeta iyámédú nééme wáájácúmeítyúmé iímillédú dárɨɨvémeíhijcyáhi. Árome wágóóóveé diitye iyámé wágóóóvehíjcyádu. 13 Muurá iímillédú iíjcyáne ɨtsúcunúhijcyámé ími tehdújuco iíjcyane. Árome múhdurá iícyahíjcyáneri tsíjtyeke ityútávátsohíjcyáne áhdó újcuúhi. Aame ávyétá nucójpɨtso nééme ámúhama nahbévahíjcyá ɨmiáámeúvúdu.

14 Muurá tenáhtsɨré ɨɨtéme. Aame tsá múijyú ɨhvetéityú ímityúné imyéénuhíjcyánetu. Muurá dúhcú ɨɨbúwámeke ténejcúvúré ɨbúwátsohíjcyáme. Aame panéváré iéhnéváíyóneri úmúúpívyehíjcyá ímityúmé íjcyame. 15 Muurá ɨmiájɨjtó iúráávyérónetu imújtáne ímityúné pañéréjuco ditye ícyahíjcyáné tsaapíhjyáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Beóoúvú hajchi Baraáá íjcyadu. Diibyéhjáa imíllerá ímítyunéhjɨ imyéénúné hallúvú ɨdsɨɨdsɨváne. 16 Árónáacáhjáa ɨɨju múijyú íhjyúvahíjcyátuube íñe meíhjyúvájuri dííbyeke úhbánetu ɨhvetéébé téénetu.

17 Aane muurá diitye állíu múnaa átéréénéhjɨ uwáábojte éhne múúne núipacyo íjcyátúné nupáhyejúdu, áhdure diitye éhne múúne ojtso kííjyeba ihdícyáhullévú tsájtyedu. Aame bañú múnaa íjcyame tsá ɨɨnetú pɨáábotúne. Aame wágóóóveé ávyéta cúúvé néhullévú múijyú nɨjkéváityúne. 18 Muurá ímityunéhjɨ iíhjyúváneri tsúúcajáa téénetu ɨhvetéjúcóórómeke tsiiñe ɨbúwátsohíjcyámé ténejcúvu. 19 Muurá nehíjcyáme: “Tsúúca mepájtyetémé hallúrí ɨɨná íjcyájúcóótúnéllii mépiivyété meímillédú meíjcyane.” Árónáa tsá ditye wáájácúmeítyú ímítyúné pañe iíjcyane. Muurá tsáneevu metáhjátsámeíñé pañe méijcyáhi. 20 Aane muurá ímityúné meícyahíjcyánetu Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej tééveri meímíjpyetéjúcoorómé bɨwáhdúré ɨhdée meícyahíjcyádú meíjcyáhajchíí éhnííñevu ɨdátsóréjuco meíjcyane. 21 Aame tsáháa ihdyu ɨmiájɨjtó Píívyéébé taúhbaju méhdivu bóhówájtsónejcúvú meɨbúwáávéityuróne. Muurá teene mewáájacújúcooróné meéhdiɨvállehíjcyámé úmɨwa ɨdátsóhreé. 22 Ehdu méijcyá íllu tsaate néhdújuco: “Oohímyé ííllímutúhcú tsiiñe majchóhi. Téhdure méénimu nítyááverómé bɨwáhdúré íñújcáámɨri cávíhyíñúmeíhi.”

Jetsocríjtó tsiiñe tsááiñe

3 1 Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, íhyaamɨ ámúha éllevu o cáátúnúháámɨ pañe tsiiñe ámúhakye ó úwaabó ɨhdéeháámɨ pañée ámúhakye o úwaabónére. 2 Aane ihdyu tsáma máábájɨɨvedí Píívyéébé ihjyú uubálle múnaáhjáa tsúúcajátújuco meke néhijcyáne. Téhdure máábájɨɨvedí Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtó uwáábojuu dííbyé uwáábojte ámúhakye úwáábohíjcyáne.

3 Áánéllii wajácútsi méíjcyaco dityée néene Jetsóó tsiiñe tsááíñé ihdéwu tsaate iímillédú ímityúné imyéénúne dííbyedi úúhɨvatéiñe. 4 Muurá neeímye: “¿Múijyúami tsááiibye Críjto idyéjuváa tsááiíbyej? Muurá íñe méihdé múnáaúvúu íjcyáijyu iícyahíjcyádúré ííñujɨ ícyoocápivu ípyée iípívyéévétsihdyu.” 5-6 Ehdu neeímyé Píívyéébéhjáa ííñújɨma páneere

íévéhóówari íjcyanéhjɨ́ iíhjyúváneríyé ípívyejtsóné wáájácuróme. Muuráhjáa dibye nééjuríyé núpacyo tsatsíhvú dóbeevé ííñujɨ ibóhówááveki. Téhduréhjáa muurá iñéhdújuco dibye éíjyuúvú ííñujɨ icyájáávétsóneri mɨ́amúnáake májcanútsóné diityé imítyú hallútu. Aane wáájácurómé állíu múnaa átéréénéhjɨ́ uwáábojte tsá téeneri ɨ́ɨ́cúvehíjcyatúne. 7 Árónáa muurá Píívyéébe néé iímílléijyu ííñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjɨ́ iwáágóoíñé cúújúwari. Áijyu muhdú meícyahíjcyáné mééma dibye ímíbájchócooca dííbyeke cáhcújtsotúmé ímítyú ícyahíjcyámé íllureíjuco wágóóóveíñe.

8 Cáhawáá méɨjtsúcunu, ámuúha táñahbémuj. Muurá Píívyéébedívú 1,000 píjcyá tsájcoojɨ́ hajchótáre. Muurá tsájcoojɨ́uvúdúré ɨjtsúcunúúbé éhdúné pijcyábá íjcyaróne. 9 Áánéllii tsá múu néétu ɨ́veekí Jetsóó ɨ́ɨ́cúi tsáátune. Muurá ihdyu téhmehíjcyaabe mɨ́amúnaa ímityúné iícyahíjcyánetu ɨ́ɨ́hveténe ímíjpyeténe. Tsá dibye ímilléturó tsaatéuba wágóoovéne.

10 Aabe muurá ihdyu meɨ́jtsótúnáa tsaá éhne múúne naní múnáajpi meke ábájɨ́nejcúdu. Téijyu páneere íévéhóówari íjcyanéhjɨ́ áiivyéné ihjyúvaá ávyétá apíícho. Téhdure ííñujɨ cámáráúúveé páneere tééjɨ́ hallúrí íjcyánéhjɨmájuco.

11 Ehdu páneere cúújúwari wágóóóveéhi. Áánéllii téɨɨbúwá meíjcyáne ímíñeúvú Píívyéébeke méuráávyé dííbyedívuréjuco mecátsɨ́páávénema. 12-13 Ááne météhmehíjcyá múijyú tehdu tene pájtyeíñé dibye nééneé. Muurévá páneere íévéhóówari íjcyanéhjɨ́ ííñújɨmájuco cúújúwari chócoovéné wágóóóvéné boonétú béhjɨ́réjuco ííñujɨ dibye ípívyéjtsoíñé páneere íévéhóówari íjcyánéhjɨmájuco. Áájɨ́ hallúriva páneere tsaímiyéjuco íjcyaíñe. Tsáhájucóvá ɨɨná ímityúné íjcyáityúne.

14 Ahdícyane teene ámuha metéhméné hajchótá ɨ́mɨááméré meíjcyá ɨ́ɨ́netú ámuha menéétsámeítyúmeke Críjto iájtyúmɨ́vaki, ámuúha táñahbémuj. 15 Muurá Píívyéébe téhmehíjcyá pámeere mɨ́amúnaa ipájtyetéíñé uwááboju cáhcujtsóne. Áánéllii tsáhái Críjto tsáátune. Ehdu téhdure ménahbe mítyane mewájyuube Páávoro ámúhakye caatúnuhíjcyá Píívyéébe dííbyeke túkévéjtsóneri. 16 Muurá pahúlleváré íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu iwállóhaamɨ́jɨ́ pañe téeneri íhjyúvahíjcyaábe. Árónáa tsane túhú dibye úwaabóné tsá páneere ímí melléébohíjcyatúne. Aane ijcyámé tsaate dííbyé uwáábó wáájácurómé tsíñejcúvúré úwáábohíjcyáné Píívyéébeke ímí iúráávyétúnélliíhye. Aame ehdu dííbyé ihjyu íúníutúré iúwáábóneri íhyallúvúré ímityúné méénuhíjcyáhi.

17 Ahdícyane ámuha táñahbémú tsúúca ámuha íñehjɨ mewáájacúmé ímíñeúvú météhmeméí állíu múnaa ámúhakye ɨ́mɨáájú ámuha mecáhcújtsónetu imújtátsótuki. 18 Áánéllii éhnííñevu Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtodívú mécátsɨpáávé ámúhakye dibye ɨpɨ́ábo ámuha mewájyújcatsíki. Ahdícyane ihdyu óvíi dííbyeke máávyéjujtsó múijyú nɨ́jkéváityúne. Áyu tehdújuco.

1 JÓÁA

Tujkénú Jóáa cáátúnuháámɨ

Mepájtyeténé uubálleju

1 [1]Ámúhakye ó caatúnú Críjtodítyú dííbyej tééveríi Píívyéébe meke
pájtyetétsóóbedítyú íjcyáné uubálle. Diibyéhjáa ihdyu iíjcyadúré
ícyahíjcyá ipíívyema íjcyátuube ííñujɨ́ɨ ípívyéévétúné ɨhdéjuco. Áábekée
muha maájtyúmɨɨbe íhjyuváné muha mélleebóhi. [2]Aabée bóhówáávéébedítyú
íjcyáné uwááboju íñe ámúhakye ó úúballehíjcyá múijyú medsɨ́ jɨvéjúcóóítyúne
bóhɨ́ dííbyedítyú meújcúné uwááboju. Aabéhjáa ihdyu iíjcyadúré Cáánima
ícyahíjcyároobe botsíi méhdivu bóhówaavéhi. [3]Aanée páneere dibye
méénunéhjɨ́ muha máájtyumɨ́hi. Áhdurée dibye íhjyuváné muha mélleebóhi.
Aane ámúhakye ó úúballé ímí tsame meíjcyame menáhbévájcatsí íñe muhdú
muha Cááni Píívyéébeé, diibye Ílli Jetsocríjtoo, íjcyámútsima meíjcyadu.
[4]Aane ámúhakye ó úúballé tééneri ámuha meímíjyuúki.

Píívyéébedi ɨmɨááju

[5]Ááné uwáábojúu dííbyere Jetsocríjtó múúhakye úwaabóné íñe ámúhakye
ó úúballé Píívyéébe ɨmɨáábé íjcyáábedi ɨ́ɨ́né imítyú íjcyatúne. [6]Áábeke ‘ímí
ó úraavyé’ menéérome ímítyunéhjɨ́ meméénúhajchíí íllure máallíhi. [7]Áánetu
ɨmɨáábé dibye íjcyadu meíjcyáhajchíí ímí ménahbévájcatsí pamévamáye.
Áijyu tsá ɨɨná máhallúrí íjcyájúcootú tsúúcajáa Ílli Jetsocríjtó ítyujpácyó
iwáágóóneri páneere méimítyú ímíbájchónélliíhye.
[8]Áánetu ímityúmé meíjcyarómé ‘tsá ímítyuube o íjcyatúne’ menéhajchíí
íllure máállímyeímyé pañe tsá ɨmɨáájú íjcyatúne. [9]Árónáa ihdyu Píívyéébe
ɨmɨáábé íjcyaabe iñéhdu méénúúbeke méimítyuháñé meúúbálléhajchíí méhdi
ɨɨ́ dáátsóvéne mééma ímíbájchoobe páneére. [10]Áánetu ‘tsá múijyú ɨ́ɨ́né imítyú
o méénutúne’ menéhajchíí Píívyéébeke állíu múnáájpidi médillóhi. Aane
ehdu menééme tsá ími dííbyé uwááboju mecáhcújtsotúne.

Críjto mépɨááboóbe

2 [1]Ámuúha Llihíúmuj, ícyooca íñe ámúhakye o cáátúnúné pañe o néé
ámuha ímityúné meméénútuki. Árónáa ihdyu ímityúné meméénúhajchíí
Jetsocríjtó ɨmɨáábé mépɨááboobe íjcyaabe meke Méécáání húmɨ́ j pɨínévú
pɨ́aabóhi. [2]Muuráhjáa pájámeííbyé méimítyuháñé mééma iímíbájchoki.
Árónáacáa tsá apáámyélliihyéré méhllií dibye dsɨ́ jɨ́vetúne. Muuráhjáa
pámeere mɨ́amúnaa ííñújɨri íjcyáméllii dsɨ́ jɨ́veébe.

3 Aane muurá ihdyu Píívyéébé taúhbajúúné néhdu meíjcyánetu méwaajácú
ɨmiááné dííbyeéjté meíjcyane. 4 Áánetu tsaate ‘dííbyeéjté muúha’ néérome
dííbyé taúhbajúúné néhdu íjcyatúmé állíu múnaa. Áámé pañe tsá ɨmiáájú
íjcyatúne. 5 Muurá ihdyu Píívyéébe néhdu meíjcyame dííbyeke méwajyúhi.
Áánetu méwaajácú ɨmiááné dííbyeéjté meíjcyane. 6 Áánéllii múu tsaate
‘Píívyéébeke ímí ó úraavyéhi’ nééme ijcyá muhdúhjáa ííñújɨri Jetsocríjtó
ícyahíjcyádu.

Tsiiñe taúhbaju bóhówaavéne

7 Ámuúha táñahbémuj, íñe ámúha éllevu o cáátunúné tsá béhné taúhbaju
íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ámúhama tene íjcyane. Áánéllii
tsúúca ámuha teene méwaajácúhi. 8 Árónáa béhnéuvúdú ámúhakye ó
nehíjcyá muhdú Críjto meke wájyudu ámuha mewájyújcatsíki. Muurá tsúúca
ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meɨ hvéjtsóne ɨmiáájuréjuco meúraavyéne.
9 Aane muurá ‘ɨmiáájú ó úraavyéhi’ menéérome ménahbémuke
menéhnílléhajchíí íimítyunéjcúréi méúraavyéhi. 10 Áánetu ihdyu ɨmiááné
ɨmiáájú meúraavyémé méwajyú ménahbémuke. Aame tsáhájuco ímítyúné
pañévú memújtatúne. 11 Áánetu ménahbémuke menéhnillémé ímítyúné pañe
méijcyáhi. Aame teene meke mújtatsómé méijcyá éhne múúne hállúvatúmé
íjcyadu wáájácúmeítyúme.
12 Aane íñe ámuha áátsiimédú menéémeke ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoj
tééveri Píívyéébe ámúhadi iɨ dáátsóvéne ámúhá imítyú ímíbájchómeke.
13 Aane ámuha kéémejtéké ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoke páneeréikyée
ípívyéévétúné ihdéjuco íjcyáábeke ámuha mewáájácúnélliíhye. Áhdure
ámuha ováhtsámuke ó caatúnú tsúúca ámuha Naavéneke metáhjánélliíhye.
Áhdure ámuha tsiiméké ó caatúnú tsúúca Méécáánikye ámuha ímí
mewáájácúnélliíhye.
14-15 Ahdícyane pámeere kéémejtémá ováhtsámú tsúúca Píívyéébeke
ímí ámuha meúraavyémé Naavéneke metáhjame tsá múu íjyácunújúcootú
ííñújɨ énéhjɨri. Muurá tsaate ténéhjɨríyé íjcyame tsá Píívyéébeke wájyutúne.
16 Muurá páneere ííñújɨene tsá Píívyéébedítyú tsáátune. Naavénedítyúré
tsááne méjpííyi ímityúné meméénúíyóneri meúmúúpivyéne, iɨná meɨ ɨténeri
meúmúúpivyéne, meéhnéváneri memítyájkímyeíñe. 17 Áronéhjɨ muurá
páneere tééjima wágóóóveéhi. Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé
tsá múijyú muhdú íjcyáityúne.

ɨmiááju

18 Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsúúca ííñuji mééma nijkévaáhi.
Muurá tsúúca ámuha méwaajácú tééné ihde Críjtoke múnáátsohíjcyaabe
bóhówááveíñe. Muurá tehdu nééme mítyaméjuco méhdivu bóhówáávénetu
méwaajácú tsúúca ííñuji mééma nɨ jkévaíñe. 19 Muuráhjáa tujkénú meke
iñáhbévahíjcyáróne méhdityu ɨ hvetémé ɨmiá nahbémú iíjcyátúnélliíhye.
ɨmiá nahbémúu iíjcyaca tsá ditye méhdityu dówáávéityuróne. Áánetu
méwaajácú ménahbémú ditye íjcyatúne.
20 Áánetu ihdyu tsá ámuha diityédú menéétune. Muurá ihdyu tsúúca
Píívyéébé Apíichó ámúhá pañe íjcyánéllii ámuha méwaajácú ɨmiááju.
21 Tsá idyé ámuha mewáájácútúnéllii ámúhakye o cáátúnutúne. Muurá

tsúúca ámuha méwaajácú keená álliúré íjcyane. Áánéllii ámúhakye ó caatúnú ámuha maállítsámeítyuki. 22 ¿Aane caatyé íñe diitye állíu múnaa? Jetsóó Críjto Mépájtyetétsoobe íjcyatúné néhijcyámé muurá állíu múnaa. Aame íllure dííbyeke ehdɨ̈ɨ̈vállehíjcyá Cááni Píívyéébema diityétsikye icyáhcújtsótúnélliíhye. 23 Muurá Íllíkye cáhcújtsótúmema tsá Cááni Píívyéébe íjcyatúne. Áánetu ihdyu dííbyeke cáhcújtsómema íjcyaábe.

24 Aane muhdúhjáa ámuha tsúúcajátújuco teene melléébone ímí mecáhcújtsóhajchíí ɨ̈ɨ́né imíjyaú ámuha méíjcyaá Méécááni Píívyéébeé, Ílli Jetsocríjtoo, íjcyámútsima. 25 Muuráhjáa dííbyere Jetsocríjtó néé múijyú medsɨ́ jivéjúcóóityúne bóhɨ̈ivu meke iájcune.

26 Ehdu íñe ámúhakye ó caatúnú tsaate ámúhakye mújtátsóíyóné ihdétu.

27-28 Árónáa tsá múha ámúhakye állíityuró Píívyéébé Apííchovu tsúúca Jetsocríjtó ámúhakye ájcúmeke. Áánéllii tsá múha ámúhakye úwáábóityuró téénere ámúhakye úwáábohíjcyánélliíhye. Ááné uwááboju muurá tsá álliu íjcyatúne. Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, ímíñeúvú meíjcyá Críjtoma muhdú Píívyéébé Apííchó ámúhakye túkévejtsódú múijyú tsiiñe dibye tsáácooca ɨ́ɨnerí núcójpɨ́vetúmé tsaímíyé dííbyeke ámuha mewáátsúcúpéjtsoki. 29 Muurá ámuha méwaajácú Jetsocríjtó ɨ́mɨ́áábé íjcyaabe múijyú ímityúné méénutúne. Ahdu íjcyame Píívyéébej tsɨ́ɨ́mé ijcyáhi.

Píívyéébej tsɨ́ɨ́me

3 1 Cáhawáá méijtsúcunu muhdú Píívyéébe mítyane meke iwájyúnélliɨ ɨ́ɨtsɨ́ɨ́medi díllone. Aame ɨ́mɨ́ááné dííbyej tsɨ́ɨ́mé méijcyáhi. Áánetu dííbyeke cáhcújtsotúmé tsá wáájácutú dííbyeéjté meíjcyane dííbyeke iwáájácútúnélliíhye. 2 Ámuúha táñahbémuj, ɨ́mɨ́ááné tsúúca dííbyej tsɨ́ɨ́mé meíjcyarómé tsáhái ímí mewáájácutú muhdú meíjcyaíñé nihñévúre. Árónáa méwaajácú Críjto meke újcúvácooca dííbyedúréjuco meíjcyaíñé dííbyeke maájtyúmɨ́ íñélliíhye. 3 Muurá ɨ́mɨ́ááné dííbyeke mecáhcujtsómé métsúúrámeíhijcyá ɨ́mɨ́ámeréjuco meíjcyáíyóneri dibye íjcyadu meíjcyaki.

4 Áánetu ímityúné meméénuhíjcyámé Píívyéébé taúhbaju íllure méehdɨ́ɨvalléhi. Muurá tsá dibye ímílletú ímityúné meméénune. 5 Muurá ámuha tsúúca méwaajácú Jetsocríjtóo múijyú ímityúné méénútuube ííñujɨ́vú tsááne méimítyuháñé méhdityu iwáágóoki. 6 Aane pámeere ímí dííbyema íjcyame tsá ímityúné méénutúne. Áánetu ímityúné méénuhíjcyámé tsá dííbyeéjté íjcyatúne. Aame tsá dííbyeke wáájácutúne. 7 Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsáma tsaatédívú máállítsámeídíñe. Muurá ɨ́mɨ́ááné méénuhíjcyámé ɨ́mɨ́ámé ijcyá Jetsóó íjcyadu. 8 Áánetu Naavéneéjté íjcyame ímityúné méénuhíjcyá tsúúcajátújucóo dibye íjcyadu iíjcyánélliíhye. Áánélliihyée muurá Píívyéébé Hajchi tsáá ííñujɨ́vú dííbyeke ityáhjáne dibye tútávájtsonéhjɨ́ iímíbájchoki.

9 Aane ɨ́mɨ́ááné Píívyéébej tsɨ́ɨ́mé meíjcyame tsáhájuco ímityúné meméénutú béhné ɨ́jtsaméivúréjuco dibye meke ájcúnélliíhye. Aame tsáhájuco ímityúmé meíjcyatú tsúúca ɨ́ɨtsɨ́ɨ́medi dibye meke díllome. 10 Aane muurá méwaajácú caatyé Píívyéébej tsɨ́ɨ́mé íjcyane. Áhdure méwaajácú caatyé Naavénej tsɨ́ɨ́mé íjcyane muhdú ditye íjcyánetúre. Muurá ímityúné meméénuhíjcyámé ménahbémuke mewájyutúmé tsá Píívyéébeéjté meíjcyatúne.

Méwájyújcatsíñe

11 Muurá ámuha méwaajácú tujkénúu meúwáábójcatsíñé muhdú
mewájyújcatsíiyóne. 12 Aame tsá meíjcyatú Caíiúvúhjáa íjcyadu. Muuráhjáa
Naavéneéjpí iíjcyánéllii íñáhbeke llííhyánuúbe. Aanée ¿ɨveekí lliihyánuube
íñáhbeke? Dibyéhjáa múhdurá méénúnáa íñahbe ímí méénune itsárílléne
dííbyeke lliihyánuúbe.
13 Ahdícyane múhdurá méɨjtsúcunúdí ámúhakye Píívyéébeke
cáhcújtsotúmé néhnílléhajchííjyu, ámuúha táñahbémuj. 14 Muurá
méwaajácú Píívyéébeéjté meíjcyame ménahbémuke mewájyume múijyú
medsɨ́ jɨvéjúcóóityúne bóhɨɨma meíjcyane. Áánetu íñahbémuke wájyutúmé
tsá téénema íjcyatúne. 15 Muurá dsɨ́ jɨvétso múnaádú nééme íñahbémuke
nehnílléhi. Aane muurá ámuha méwaajácú tsíjtyeke ɨdsɨ́ jɨ́vétsóíyóneri
íjyácunúhíjcyámema múijyú medsɨ́ jɨvéjúcóóityúne bóhɨ́ íjcyatúne. 16 Muurá
méwaajácú muhdúhjáa Jetsocríjtó meke iwájyune úújetsóné ɨdsɨ́ jɨ́véneri.
Ahdu téhdure ménahbémuke méúújétsóiyá diityéké mewájyune. 17 Ditye
pɨ́htónetu diityédí meɨ́ dáátsóvéne mepɨ́ áábótúhajchíí tsá ɨ́mɨáánetúré
Píívyéébeke mewájyutúne. 18 Ámuúha átsɨ́ɨ́médú ámuha menéémeéj, tsá múu
apááñéré íhjyúri íñahbémuke wájyutúne. Múu ɨ́mɨááné diityéké iwájyune
úújetsó diityéké ɨpɨ́ áábóneri.

Píívyéébema ímí meíjcyane

19 Ehdu meméénume ɨ́mɨáánéjuco ɨ́mɨáájú meúraavyéne. Aame méwaajácú
ɨ́mɨááné ímí Píívyéébema meíjcyane. 20 Muurá ímityúné meméénune
méwaajácúhi. Aane Píívyéébe ɨɨná túhúúlléébejɨ́ɨ́ waajácú muhdú
meícyahíjcyáne. 21 Ámuúha táñahbémuj, muurá ímityúné meméénútúcooca
méwaajácú ímí Píívyéébe meke ɨ́ jtsúcunúne. 22 Aabe meke ajcú páneere
dííbyeke metáúmeíñé dííbyé taúhbajúúné mecáhcújtsóne dibye ímillédú
meíjcyámeke. 23 Meke muurá táúhbaabe Ílli Jetsocríjtoke mecáhcújtsóne
mewájyújcatsí muhdú meke dibye wájyudu. 24 Dibye meke néhdu meíjcyame
ímí dííbyema méijcyáhi. Aame méwaajácú mééma dibye íjcyane Íapíichó
mépañévú ipícyóónej tééveri.

ɨ́mɨáájú Píívyéébedítyú tsááneé

4 1 Ámuúha táñahbémuj, tsá múu peecútéré cáhcújtsotú tsaate ámúhama
Píívyéébé icyánéjcuri íhjyuváne. Tujkénú múu ímíñeúvú ɨjtsó iwáájácu
ɨ́mɨááné dííbyedítyú tene íjcyáhajchííjyu. Muurá mítyame állíu múnaa
dííbyé ihjyú uubálle múnáadi idíllómeíñe úwáábohíjcyáhi. 2 Aane cáhawáá
ámúhakye o néé muhdú mewáájacúné ɨ́mɨááné Píívyéébé Apíichó túkevéjtsori
úwáábohíjcyámeke. Muuráhjáa ihdyu Jetsocríjtó Píívyéébé Hajchi íjcyaabe
Mɨ́amúnáájpidívú iípívyéévéne ííñujɨ́vú tsááne cáhcujtsómé úwáábohíjcyá
Píívyéébé Apíichó túkévéjtsóneri. 3 Áánetu teene cáhcújtsotúmé tsá tééné
túkevéjtsori úwáábotúne. Críjtó munáajpi Naavéné apíichó túkevéjtsoríyé
úwáábohíjcyáme. Aane diityé uwááboju tsúúca ijcyá ííñújiri éhnée éíjyújuco
tééné uubállé ámuha melléébone.
4 Ámuúha Llihíúmuj, muurá Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame tsúúca
diityéké métahjá diityémá íjcyáábé ihnáhó éhnííñevu ámúhama íjcyáábé

ɨhnáhó íjcyánélliíhye. [5]ɨ́ji múnaáré iíjcyánéllii mɨ́amúnáadítyúré tsááné ɨ́jtsaméí ditye úwaabóné diitye mɨ́amúnaa lleebúcunúhijcyá téhdure tééjɨ múnaa iíjcyánélliíhye. [6]Áánetu ihdyu Píívyéébeéjté meíjcyánéllii téhdure dííbyeke wáájacúmé meke lléébohíjcyáhi. Áánetu dííbyeke wáájácutúmé tsá meke lléébotúne. Áánetúré méwaajácú caatyé ɨ́miááné Píívyéébé Apíichó túkevéjtsori úwáábohíjcyáne, áánetu caatyé álliúré Naavéné apíichó túkevéjtsori úwáábohíjcyáne.

Píívyéébe meke wájyune

[7]Áánéllii metsu Píívyéébedítyú tsááné ɨ́jtsaméima meíjcyame mewájyújcatsíki, ámuúha táñahbémuj. Muurá mewájyújcatsíñeri méúújetsó ɨ́miááné dííbyej tsɨ́ɨ́mé meíjcyame dííbyeke mewáájacúne. [8]Áánetu tsíjtyeke wájyutúmé tsá dííbyeke wáájácutúne. Muurá dííbyej tsɨ́ɨ́mé iíjcyaca tsíjtyeke wájyúiyá muhdú dibye meke wájyudu. [9-10]Muuráhjáa méicyánéjcutu dííbyeke mewájyútúrónáa meke mítyane iwájyune úújétsoobe apáábyéré Ílli íjcyáábeke ííñujɨ́vú dibye wálloobe dsɨ́jɨ́vénej tééveri méimítyuháñé ábájɨ́ɨ́vémeímyé múijyú medsɨ́jɨvéjúcóóítyúné bóhɨ́ meújcuki.

[11]Áánéllii méwajyújcatsíiyáhi, ámuúha táñahbémuj. [12]Muurá dííbyeke múijyú maájtyúmɨ́turómé mewájyújcatsíhajchíí méwaajácú Íapíichó mépañe íjcyane. [13]Áánevu meke dibye ájcúnéllii méwaajácú ɨ́miááné dííbyeéjté meíjcyane. [14]Muuráhjáa muha Jetsocríjtoke maájtyumɨ́mé íñe méúúbállehíjcyá Méécáánii dííbyeke ííñujɨ́vú wálloone dííbyej tééveri pámeere mɨ́amúnáake ipájtyetétsoki. [15]Aane Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsɨ́paavémé tsaímíyé Píívyéébema méíjcyámé pañe íjcyaabe Íapíichoj tééveri.

[16]Aane dibye meke wájyune mewáájácúnéllii dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyedívú mécátsɨ́páávehíjcyáhi. Muurá ihdyu iíjcyadúré meke wájyuúbe. Aane pámeekéré mewájyume ímí dííbyema meíjcyámema idyé íjcyaabe Íapíichoj tééveri. [17]Muuráhjáa muhdú Jetsocríjtó ííñújɨri íjcyadu meíjcyáneri méúújetsó ɨ́miááné dííbyeke mewájyune. Aabe meke wájyúnéllii tsá meíllityétú nihñéétsihvúré mééma dibye muhdú meícyahíjcyáné ímíbájchóíñeri. [18]Muurá meke wájyúmedi tsá meíllityétúne. Áánetu meke wájyútúmeke méillí ditye meke ímítyú dárɨ́ɨvéíyónélliíhye. Muurá tsaate meke wájyune mewáájácútúnéllii diityéké méíllíiyáhi.

[19]Árónáacáa ihdyu Píívyéébe tsúúcajátújuco meke wájyune mewáájácúnéllii dííbyeke méwajyúhi. [20]Áánetu 'Píívyéébeke ó wajyúhi' menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíí íllure máallíhi. ¿Muhdú maájtyúmɨ́rómeke mewájyúmejɨ́ɨ́va Píívyéébeke méwájyuú awáá maájtyúmɨ́ɨ́ bekéjɨ́ɨ́vari? [21]Árónáacáa meke neebe dííbyeke mewájyúne téhdure ménahbémuke mewájyuki.

Ímityúné metáhjane

5 [1]Muurá Jetsóó Mépájtyetétsóóbeke mecáhcújtsóóbedívú mecátsɨ́paavémé méijcyá Píívyéébej tsɨ́ɨ́me. Aane dííbyeke wájyume téhdure ɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́meke wajyúhi. [2]Aane dííbyeke mewájyúnéllii dibye meke néhdu meíjcyame téhdure tsijtye dííbyej tsɨ́ɨ́mé íjcyámeke ménahbémuke méwajyúhi. [3]Muurá dibye néhdu meíjcyáneri méúújetsó dííbyeke mewájyune. Aane tsáháturo

túhuutúne. [4]Muurá dííbyej tsɨ̈ɨ́mé meíjcyame ííñújɨ́ imítyuháñé métahjá Jetsóoke mecáhcújtsóneri. [5]Píívyéébé Hajchi dibye íjcyane mecáhcujtsómé métahjá panéváré meke tútávájtsóiyóne.

Jetsóó Píívyéébé Hajchi

[6]Muurá méwaajácú Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane dibyée tsójtsótsámeícyooca Ílli dibye íjcyane dííbyere Píívyéébe cáámetu néénélliíhye. Áhdurée dibye dsɨ́ jɨ́vécooca úújétsoobe Ílli dibye íjcyane. Aane muurá Íapííchó méhdivu bóhówátsohíjcyá ɨ́mɨ́ááné tene íjcyane. [7]Muurá ijcyámé níjkyéjɨri pápihchúúmeva Píívyéébé Hajchi Jetsóó íjcyane néémeé: Diibye páñetu Ílli Jetsocríjtoo, Cáánií, Íapííchoo, éhdume. Aame pápihchúúmeva íjcyame tsáápiiyéro. [8]Téhdure íñe ííñújɨri pápihchúúneva teene bóhówajtsóhi: Dibyée tsójtsótsámeícyooca Cááni nééneé, dibyée dsɨ́ jɨ́vécooca tsiiñe dííbyere nééneé, Íapiichó meke néhijcyánee, éhdune. Aane pápihchúúneva íjcyane tsanéére méhdivu bóhówajtsóhi. [9]Muurá mécáhcujtsó mɨ́amúnaa meke nééneé. Aanéjɨ́ɨ́ muurá mecáhcújtsóiyá Píívyéébe meke nééneé. Muurá dííbyere meke néé Jetsóó Ílli íjcyane. [10]Áánéllii pámeere dííbyeke cáhcujtsómé waajácú ɨ́ɨ́ɨ́búuri ɨ́mɨ́ááné Píívyéébé Hajchi dibye íjcyane. Áánetu teene cáhcújtsotúmé állíu múnáájpidi dilló dííbyeke. [11]Árónáa neebe Íllij tééveri meke iájcuíñé múijyú medsɨ́ jɨvéjúcóóityúne bóhɨ́ɨ́vu. [12]Aane pámeere dííbyé Hájchima íjcyame tsúúca teene ujcúhi. Áánetu dííbyema íjcyátúmedi tsá tene íjcyatúne.

Nihñéenéré túkevéjtsoju

[13]Ehdu íñe ámúhakye ó caatúnú Píívyéébé Hájchikye ámuha mecáhcújtsómeke ámuha mewáájácu tsúúca ámuha múijyú medsɨ́ jɨvéjúcóóityúne bóhɨ́ɨma meíjcyane.

[14]Muurá méwaajácú Píívyéébe ímillédújuco tene néhajchíí dííbyeke metáúmeíñé dibye meke lléébone. [15]Áánéllii méwaajácú dibye meke pɨ́ ɨ́ábóíñé páneere dííbyeke metáúmeíñetu.

[16]Aane tsaapi ménahbe ímityúné méénúhajchíí múu dííbyé hallúvú piáábó táúmeí Píívyéébeke dibye dííbyedi ɨ́ɨ́ dáátsóvéne dííbyé imítyú iábájɨ́ɨ́ve dibye tééné déjúcotu ɨdsɨ́ jɨ́vétuki. Árónáa ijcyáné tsane ímityúné meméénúné déjúcotu medsɨ́ jɨ́véiyóne. Aane téénéeméné dibye méénúhajchíí métáúmeídí piáábó dííbyé hallúvu. [17]Muurá páneere Píívyéébe ímílletúné meméénunéhjɨ́ ímityúne. Árónáa ijcyáné tsane tééné déjúcotu medsɨ́ jɨ́véiyóne.

[18-19]Árónáa méwaajácú ɨ́mɨ́ááné Píívyéébeke mecáánívahíjcyámé ímítyúné pañévú meúcaavéjúcootúné dííbyé Hajchi meke Naavéné mújtátsóíyónetu téhmehíjcyánélliíhye. Áánéllii muurá tsá dibye meke mújtátsóítyuró Píívyéébeéjté meíjcyámeke. Áánetu íñe múhdumé ííñújɨri íjcyáné mɨ́amúnaa Píívyéébeke cáhcújtsotúmé diibye Naavéné hójtsɨ́ pañe. [20]Muurá méwaajácú Píívyéébé Hajchíi tsááne ííñujɨ́vú meke iwáájácútso muhdú ɨ́mɨ́ábé Cááni íjcyane dííbyema ímí meíjcyaki. Aame ícyooca ímí dííbyema méijcyá Ílli Jetsocríjtoma meíjcyánélliíhye. Aane ɨ́mɨ́ábé Píívyéébe íjcyaabe meke ajcú múijyú medsɨ́ jɨvéjúcóóityúne bóhɨ́ɨvu. [21]Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, óvíjyacóóné dííbyedítyú ámúhakye mújtátsóíyonéhjɨ́ ámuha mecáánívahíjcyáne. Áyu tehdújuco.

2 JÓÁA

Hállúvúeháámɨ́ Jóáa cáátúnuháámɨ

Muhdú mewájyune

1 Muúllej, Píívyéébé cahcújtso múnáá túkevéjtsoobe o íjcyaabe dɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́mema
ámúhakye o wájyúmeke tsúúca Píívyéébe újcúme éllevu íñe íhyaamɨ ó
caatúnúhi. Aane tsá apáábyéré ámúhakye o wájyutúne. Pámeere ɨ́mɨáájú
úraavyémé ámúhakye wajyúhi. 2 Aane ɨ́mɨááné ámúhakye ó wajyú ɨ́mɨáájú
múijyú muhdú íjcyáityúné mépañe íjcyánélliíhye. 3 Ahdícyane óvíi Méécááni
Ílli Jetsocríjtoma ámúhakye wájyumútsí ámúhadi ɨ́ɨdáátsóvéne pɨ́aabó
ɨ́búwajɨ́ɨ́ ámuha meíjcyaki.
4 Mítyane ó ímíjyuuvé tsaate dɨ́ɨ́tsɨ́ɨ́medítyú íílle ímí tehdújuco ɨ́mɨáájú
úráávyémeke o ɨ́ɨ́ténema. Muurá Píívyéébé taúhbaju néhdújuco ditye íjcyane.
5 Aane, muulle, uke o néé mewájyújcatsíki. Tsá béhné taúhbaju tene íjcyatúne.
Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píívyéébe meke táuhbáné mewájyújcatsíki.
6 Muurá ɨ́mɨááné dííbyeke mewájyúhajchíí dibye meke néhdu méijcyáhi.

Állíu múnaa

7 Aane téɨɨbúwá méíjcyaco állíu múnáake. Muurá mítyame ijcyá
ííñújɨri Jetsocríjtóo ííñujɨ́vú itsááne ɨ́mɨááné mehdu mɨ́amúnáajpi íjcyane
cáhcújtsotúme. Aame íllure dííbyeke ehdɨ́ɨvállehíjcyá icyáhcújtsótúnema.
8 Ahdícyane téɨɨbúwá méíjcyaco ámuha mebáñúmeítyu ámúhá wákimyéi
áhdori Píívyéébe meke ájcune ámuha meújcuki.
9 Muurá ámuha Críjtó uwááboju íjcyáné tsijɨ́jtoréjuco meúráávyéhajchíí
tsá Píívyéébé icyánéjcuri ámuha meíjcyatúne. Áánetu tééné uwáábóré ímí
ámuha meúráávyéhajchíí Píívyéébeé, Ílli Jetsocríjtoo, íjcyámútsima ímí
ámuha méijcyáhi. 10 Aane tsaate Críjtó uwááboju cáhcújtsotúmé ámúha éllevu
ámúhakye iúwáábo péhajchíí tsá múu ihjyávú wáátsúcúpéjtsotúne. 11 Muurá
diityéké ámuha mepɨ́ɨáábóhajchíí tsúúca ímityúné ámuha mémeenúhi.

Jóáa pítyajcóne

12 Aane íjcyaróné mítyane ámúhakye o nééiyóne. Árónáa tsáhájuco ó
ímílletú éhnííñevu íhyaamɨ́ pañétú o cáátunúné lléváhréjuco ámúha éllevu
o pééíñélliíhye. Téijyu botsíi ámúhakye ó neé éhnííñevu meímíjyuúki.
13 Aane díñaalle ímí Píívyéébeke úráávyéllej tsɨ́ɨ́mé mítyane ámúhakye
duurúváhi. Áyu tehdújuco.

3 JÓÁA

Nihñéeháámɨ́ré Jóáa cáátúnuháámɨ

Gááyo ɨ́mɨáábe

1 Oo Píívyéébé cahcújtso múnáá túkevéjtsoobe o íjcyaabe íhyaamɨ diéllevu
ó caatúnú uke o wájyuube Gááyó éllevu.
2 Aane Píívyéébeke, muube, pɨáábó ó táúmeíhijcyá díhyallúvú panévatúré
ímí u íjcya muhdú tsaímíyé dííbyeke u úraavyédu. 3 Mítyane ó ímíjyuuvé uuva
tsaímíyé ɨ́mɨáájú u úraavyéné tsaate ellétú tsááme oke úúbálléneri. 4 Téhdure
ávyétá mityáné ó ímíjyuuvé ópée ɨ́mɨáájú o úwaabómé ímí úraavyéné oke
ditye úúbálléneri.
5 Aane, muube, ímí tehdújuco u pɨ́ ááboh íjcyáné ménahbémuke ímichi tsiélletu
tsááme Píívyéébé ihjyu úwáábomé ré péhíjcyámeke. 6 Muurá ííllevu ménahbémú
dóbéévémeke úúballémé muhdú diityéké u wájyúne u pɨ́aabóne. Aane ímí
tehdújuco diityéké u pɨ́ ááboh íjcyáné Píívyéébe ímillédújuco. 7 Muurá dííbyé
ihjyú uwáábori úllehíjcyámé tsá ímílléturó cáhcújtsotúmé diityéké pɨ́aabóne.
8 Áánéllii metsu meere mepɨ́ ááboh íjcya diityéké ditye ɨ́mɨáájú iúwáábok i.

Dióóterépé ímityuné íjcyane

9 Muuráhjáa éíjyu waajácuháámɨ́ ó wallóó elle íjcyáné cahcújtso múnáa
éllevu diityéké o túkévéjtsoháámi. Áronéváa tétsíí túkevéjtsoobe Dióóterépé
iiye ɨ́ htsútuube iíjcyane iímíllénéllii tsá lléébotú táuwáábo. Imílleebéváa iiye
iúwaabóne. 10 Áánéllii téhullévú o péécooca dííbyeke ó dílloó táhallúvuváa
dibye álliñe. Aabévá muurá tsá wáátsúcuhíjcyatú Píívyéébé ihjyú uwáábo
múnaa téhullévú úújetémeke. Muurévá ímí diityéké wáátsúcúmeke
ibóíjcyúróne tsaméhjɨkéjuco dibye íchívyétsohíjcyáne.
11 Tsá múu ihdyu, muube, ehdu ímítyuube íjcyatúne. ɨ́mɨáábéré múu
ijcyáhi. Muurá ɨ́mɨáánéré méénume Píívyéébeéjte. Áánetu ímityúné
méénume tsá dííbyeke wáájácutúne.

Deméétrio ɨ́mɨáábe

12 Áánetu pámeere nehíjcyá Deméétrio ɨ́mɨáábé íjcyane. Téhdure o
íjcyároobe ó waajácú ímí dibye íjcyane. Aane ɨ́mɨááné tehdújuco diíbye.
Muurá uure wájácú u nééne tsá múijyú álliu o íhjyúvatúne.
13 Aane íjcyaróné mítyane uke o nééiyóne. Árónáa tsá o ímílletú éhnííñevu
o cáátunúne. 14 Muurá llévahréjuco maájtyúmɨ́ jcatsíiñe botsíi ímíñeúvú
meíhjyúvájcatsíki.

15 Ahdícyane óvíi ɨ́búwajɨ́ɨ́ ú ijcyáhi. Íílle íjcyame ménahbémú uke
duurúváhi. Áhdure óóma duubállé ménahbémuke diityéké o dúúruváne. Áyu
tehdújuco.

JÓÓDAÁ

Jóóda cáátúnuháámiɨ

Duurúvaju

1 Oo Jóóda Jacóóbó nahbe Jetsocríjtó ɨɨcúve múnáajpi o íjcyaabe íñe íhyaamiɨ ó caatúnú ámúhakyée Méécááni iímíbájchóne újcúmeke Jetsocríjtó téhmehíjcyáme éllevu. 2 Aane ihdyu óvíi ámúhakye ɨɨ daatsólléne pɨ ááboobe ɨbúwajɨɨ ámuha meíjcyame mewájyújcatsíki.

Állíú uwáábo múnaa

3 Ámuúha táñahbémuj, ó imíllerá éhnííñevu ámúhakye o cáátunúné muhdúhjáa mepájtyetéiñe Píívyéébe mééma méénúnetu. Árónáa tsaate ámúhakye pátsárícyohíjcyánéllii ó imíllé íllure ámúhakye o tsápɨjtsóné Píívyéébée meke ájcune ɨmɨáájú icyánéjcutu ámuha meɨtsútúúveki. 4 Muurá ijcyámé tsaate ímityúmé Píívyéébeke cáhcújtsóturómé íllure iállíñe ámúhá pañévú úcaavéme. Aame Máavyéjuube Jetsocríjtoke iéhdɨɨválléne nehíjcyá Píívyéébe meke iwájyúnéllii muhdú meke méénúityúné ímityúmé meíjcyárómeke. Tehdu nééme muurá wágóóóveé Píívyéébé waajácuháámɨ pañétúu tsúúcajájuco tene néhduú.

5 Aane ó imíllé tsúúca ámuha mewáájacújúcooróné ámúhakye o ɨtsáávetsóné muhdúhjáa Píívyéébe ijraéémú ihñéjté íjcyárómeke méénune dííbyeke ditye cáhcújtsótúnélliíhye. Muuráhjáa Ejíhtó iiñújɨ múnáá hójtsɨ pañétú diityéké dibye íjchívyétsórónáa diityédítyú tsaate dííbyeke cáhcújtsótúmeke dsɨ jɨvétsoóbe. 6 Téhduréhjáa muurá níjkyéjɨ múnaa ímí dííbyema íjcyatúmé múhdurá dárɨɨvémeímyeke waagóoobe íijcyátsihdyu. Áámekéhjáa pícyoobe cúúvétsíí pañévú úwáñehííñeri ichíjchúmeke ditye tétsii iíjcya dibye muhdú meícyahíjcyáné ímíbájchóiñévújuco. 7 Téhduréhjáa muurá Tsodóómaa, Gomóóraa, íúníúécoomíjɨ múnaa, íjcyámeke ɨcúbáhraabe cúújúwari ihdícyáméhjɨma ditye dómácócatsíhíjcyáné déjúcotu. Áánetu méwaajácú Píívyéébe ímítyúmeke ɨcúbahráné cúújúwari múijyú nɨ jkéváityúne.

8 Ehdúhjáa ɨhdé múnáaúvuke dibye ɨcúbáhránáa ¿ɨveekí dííbyé taúhbajúúné iéhdɨɨválléne ímityúné ihjyúvahíjcyámé níjkyéjɨri ɨhtsútujte íjcyámedítyu? Aame ímityúné iíjcyáneri íjpííhañe íllure tútávátsohíjcyáhi. 9 Muuráhjáa ɨhtsútuube níjkyéjɨ múnáá avyéjuube íjcyároobe Migyéére tsá ímityúné íhjyúvatú Naavénedítyú dííbyema Moitséeúvú ɨɨtéméhó hallúvú ityáhjájcatsícyoóca. Tsáháa dibye dííbyedi iúúhɨváténe néétu

dibye ímítyuube íjcyane. Íllureíhjáa neebe dííbyeke: “Óvíi ihdyu muhdú Píívyéébe uke néehií.” 10 Árónáa muurá diitye állíu múnaa tsá tehdu néétune. Muurá ímityúné ihjyúvahíjcyámé iwáájácútúnéhjɨri iúúhɨ̈vaténema. Aame iyámédú dárɨ̈ɨ̈vémeíhijcyáhi. Ehdu iímillédú iíjcyáneri iiye íhyallúvú llícyúhcohíjcyámé iwágóóóveíñe.

11 ¡Máɨdáátsoju ihdyu diityéké tene pájtyeíñej! Éhnéhjáa Caíí íñáhbeke dsɨ̈jɨ̈vetsó dɨ̈ɨ̈vane muurá méénuhíjcyáme. Áhdure éhnéhjáa Baraáá ímityúné méénu dɨ̈ɨ̈vane ɨdsɨ̈ɨ̈dsɨ̈váíyóneri ijyácunúhijcyáme. Aame muurá múhdurá idyárɨ̈ɨ̈vémeíhíjcyáné nɨ̈jcaúvú wágóóóveé éhnéhjáa Coréé ílleebótú nɨ̈jcaúvú dsɨ̈jɨ̈veebe wágóoovédu. 12 Muurá eene ámuha menáhbévájcatsíñé wañéhjɨnévú nucójpɨtsówu ɨ̈mɨáámeúvúdú múúbaké ávyejúúlletúmé ipyéène majchóháñé iiye óróhcohíjcyá tsíjtyéjtane diityéké ɨ̈tsáávetúme. Aame éhne múúne maálléítyúcooca ojtso kííjyeba pevénéré tsájtyedu. Áhdure diitye éhne úmehééné iñééváíyótsihvu néévátúnéllii ílluréjuco meíllone tébajkyéjɨmájuco mewáágoódu. 13 Áhdure diitye éhne nohjɨ páné ɨhdéene móóá úniúvú íjchívyetsódu. Áhdure diitye éhne mɨ̈ɨ̈curu wáájácúráityúmeréjuco iíjcyáíhullévú áákityédu. Aame wágóóóveé cúúvétsíí pañévú múijyú nɨ̈jkéváityúne.

14-15 Muuráhjáa Enóó Adáaúvúj tsɨɨiménémúhaabe 7-ijyúvájucóo dííbyeúvudítyú ditye llíyaaténáa íjcyaabe Píívyéébe túkévéjtsóneri néé ehdu néémedítyu: “Ávyéjuube tsájucóó mítyame ihñéjtema pámeere mɨ̈amúnáama muhdú ditye ícyahíjcyáné iímíbájchoki. Muurá pámeere ímityúné méénuhíjcyámema ímityúné dííbyedítyú íhjyúvahíjcyámé iáhdó újcuúhi.” Ehdúhjáa Enóoúvú nééhií. 16 Aame muurá tsá múijyú ɨ̈jtsúcunútú tsíeméné ímí tehdújuco íjcyane. Páneere múhdurá íjcyane nehíjcyáme. Ááne iímillédú ímityúné iíjcyáne mítyákímyeíhijcyáme. Aame ɨ̈mɨáámeúvúdú tsaatémá tsaímíyé ihjyúvahíjcyá diityé tsíeméné diityédítyú iújcúroki.

Cáhcújtso múnáá túkevéjtsoju

17 Ámuúha táñahbémuj, cáhawáá méitsáávé éhnéhjáa Jetsocríjtó mamyémú nééneé: 18 “Muurá Jetsocríjtó tsiiñe tsááiñe pɨ̈ɨ̈hɨ̈cooca íjcyaímyé tsaate iímillédú ímityúné íjcyame íllure dííbyedi úúhɨ̈vatéimye.” 19 Aaméjuco muurá eene mɨ̈amúnáake páhduváré ɨ̈ɨ̈jtsámeíchóne ímítyúneríyé tsúúrámeíhijcyáne. Áámé pañe tsá Píívyéébé Apííchó íjcyatúne.

20 Áánetu ihdyu imíchi meíjcyáne Píívyéébema méihjyúvahíjcyá dííbyé Apííchó pɨáábori ámuha metéhmémeí Críjtoke mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbémuj. 21 Ahdícyane ɨ̈mɨáámé ré meíjcyá dibye ámúhakye iwájyúne ɨpɨ̈ɨ̈ábóki. Óóchévetúméré météhmehíjcyá Jetsocríjto meke ɨ̈ɨ̈daatsóllédú íjcyaabe múijyú medsɨ̈jɨvéjúcóóítyúne bóhɨɨvu iájcuki.

22 Múu tsaate páhduváré ɨ̈jtsámeímyeke úwaabó ditye iwájácúúvéne ímíñeúvú icyáhcújtsoki. 23 Ehdu múu pájtyetétsó cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéíyónetu. Árónáa ihdyu múu téɨɨbúwá ijcyá ditye ímityúné méénúnetu ámuha meɨ̈ɨ̈vátuki.

Duurúvaju

24-25 Aane ihdyu óvíi Píívyéébe Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ámúhakye tehmé ámuha dííbyedítyú memújtátuki. Áhdure óvíi ámúhakye

túkévéjtsoobe ɨɨnetú ámuha menéétsámeítyu dííbyedívú ámuha meúújetécooca ímíjyuuri ámuha meíjcyaki. Áánéllii metsu Píívyéébeke apáábyekéré maávyéjújtso panévatúré ɨhtsútuube íjcyaabe múijyú nɨjkéváítyúúbeke. Áyu tehdújuco.

APOCARÍHTSI

Muhdú pájtyéiñéhjɨ́ Jóáa ájtyumɨ́ne

Jetsocríjtó úúballéné túјkeváne

1 [1]Oo Jóáa Jetsocríjtó ɨicúve múnáajpi o íjcyaabe íñe íhyaamɨ o caatúnuube ó úúballé muhdú lléváhréjuco tene pájtyeíñe. Píívyéébéhjáa Jetsocríjtoke néé dibye ɨ́ɨicúve múnáadívú teene ibóhówájtsoki. Áanée óhdivu bóhówájtsoobe naavédú nééné pañe níjkyéjɨ múnáájpij tééveri. [2]Aane íñe ícyooca o úúballéné muurá ɨ́mɨááné Píívyéébé ihjyu Jetsocríjtóo óhdivu bóhówajtsóné o ájtyumɨ́ne.

[3]Aane ihdyu maímijyu teene éévemej. Áhdure maímijyu teene illéébone cáhcujtsómej. Muurá lléváhréjuco téhaamɨ úúbálleněhjɨ́ pájtyeíñe.

7-hava cahcújtso múnaa íjcyáme éllevu Jóáa cáátunúne

[4]Aane íñe ó caatúnú ámuha 7-hava elle Áátsiá iiñújɨri meíjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Aane óvíi Píívyéébe ipíívyema íjcyátuube iíjcyadúré íjcyaabe ámúhakye pɨ́aabó ɨ́búwajɨ́ɨ́ ámuha meíjcyaki. Áábé Apíichó 7-nevádú nééne óvíi téhdure ámúhakye pɨ́aabóhi. [5]Téhdure óvíi Jetsocríjtó páñétúejpi dsɨjɨ́vetúu bóhɨ́tujkénuube ámúhakye pɨ́aabó pámeere ííñújɨri íjcyáné avyéjujté avyéjuube íjcyaábe. Diibye ɨ́mɨáábé íjcyaabe méhdivu ɨ́mɨáájú bóhówátsohíjcyáhi. Muuráhjáa mítyane meke iwájyúnéllii ítyujpácyó waagóoobe téénej tééveri méimítyú méhdityu iwáágóoki. [6]Aabée meke picyóó Cááni Píívyéébé avyéjúejte meíjcyaki. Áhdurée meke pícyoobe llúúvájte meíjcyame dííbyeke meɨ́ɨcúveki. Aabe ɨ́htsútuube ávyéjuube íjcyáábeke ihdyu metsu maávyéjútsohíjcya paíjyuváré múijyú nɨ́jkéváityúne. Ehdu teéne.

[7]Ámuúhaj, muurá pámeere mɨ́amúnaa dííbyekée cáváájcómema
maájtyúmɨɨ́ ojtsó pañe tsáábeke. Aane dííbyeke cáhcújtsotúmé
iájtyúmɨ́ne taáhi. Ehdu pajtyéiñe ɨ́mɨááne.

[8]Muurá Píívyéébe nééhií: “Oo panévatúré ɨ́htsútuube tapíívyema o íjcyátuube iíjcyadúré o íjcyaabe muurá ímichi téhɨjpɨ oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure nɨ́jke oo páneere o nɨ́jkévátsóiíbye.” Ehdu muurá Píívyéébe nééhií.

Críjtoke Jóáa ájtyumɨ́ne

[9]Aane íñe ámúhá nahbe o íjcyaabe ámuha meɨ́cúbáhrámeídyúré ó ɨ́cúbáhrámeíhijcyá téhdure dííbyé avyéjúejpi o íjcyaábe. Áhdure ámuha

teene maáábucúdúré ó aabúcuhíjcyá Jetsocríjtó oke pɨ́áábóneri. Okée muurá waagóómé móóáj pɨinétú páhbau ‘Páhmoó’ némeítsihvu Píívyéébé ihjyu Jetsocríjtodítyú íjcyane o úwáábohíjcyáné hallútu. 10 Aabée tétsihyi o íjcyaabe Píívyéébé wáábyuta íjcyajcóójɨ́ dííbyeke o dúúrúvahíjcyánáa tsaapi táhallú éhnéjcutu kéévánécoba óóma ihjyúvá éhne múúne rojrócó mellíjchune íhjyuvádu. 11 Okée neébe:

—Ímichi oo téhɨjpɨ páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure nɨ́jke oo páneere o nɨ́jkévátsóiíbye. Ahdícyane páneere ícyooca u ájtyumɨ́né waajácúháámitu u cáátunúné ú wálloó Áátsiá iiñújiri 7 coomívá Éépetsoo, Ejmíínaa, Péégamoo, Tiatííraa, Tsáádií, Piradéépiaa, Raoditséaa, éhdú coomívari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu.

12 Ehdúu oke dibye néénéllii ó révoové múha óóma íhjyuváné o wáájácuki. 13 Aabée ó ájtyumɨ́ 7-ihcyúvá óórótu méénúmeíñé peetéihcyúnéj pɨine tsaapi mɨ́amúnáajpídyú néébe íjtyúháácyú hallúvú íwajyámú íjcyaabe íjyócunúúbeke. Áábéj pɨinétúu óóro mɨ́ɨ́hé chiúcunú ɨ́jpɨ́ujɨ́vújuco íjcyamɨ́ɨ́he. 14 Áábé nííwacóo ávyéta tsɨ́tsɨ́ obééjá ihjɨ́nédu. Áánetúu íhyálluúúcú éhne múu cúújuwa péétécunúdu. 15 Téhdurée íjtyúhaacyu ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdu. Áánetúu dibye íhjyuváné keeváwu téhiñe níívácunúné íhjyuvádu. 16 Aabée ɨ́miánéjcúéhójtsiri ejécunú 7-meváké mɨ́ɨ́cúruke. Áánetúu íhjyútu niitsúwá kéhiúcunú ‘pajtyo’ nééwa panéjcuváré tsúhjɨ́vawa. Áábé húmɨ́ ámɨ́tsaráhcóo nuhba ájchúcunúdu.

17 Áábekée o ájtyúmɨ́ne dííbyé lliiñévú ó áákityéiñú múu dsɨ́jivédu. Árónáacáa íhyójtsɨ ɨ́miánéjcúehójtsɨ́ táhallúvú ipícyóóne oke neébe:

—Díhllityédíñe. Muurá ímichi téhɨjpɨ oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure nɨ́jke oo páneere o nɨ́jkévátsóiíbye. 18 Muuráhjáa o dsɨ́jɨ́veebe tsiiñe ó bohɨ́ɨ́. Aabe tsáhájuco múijyú o dsɨ́jɨ́véityúne. Aabe mɨ́amúnáake cúújúwá pañévú ó waagóóhi. 19 Ahdícyane páneere íñe ícyooca tsúúca íjcyánema bóónétu pájtyeíñé u ájtyumɨ́né caatúnú waajácúháámitu. 20 Muurá táɨ́miánéjcúéhójtsiri 7-meva mɨ́ɨ́cúruke u ájtyumɨ́né 7-hava cahcújtso múnáá uwáábojte íjcyane nééiyóne. Áánetu 7-ihcyúvá peetéihcyúné u ájtyumɨ́né diitye 7-hava cahcújtso múnaa íjcyane nééiyóne.

Éépetsóríjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

2 1 Ahdícyane Éépetsóríjcyáné cahcújtso múnáá uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “7-meva mɨ́ɨ́cúruke ɨ́ɨmiánéjcúéhójtsiri éjécunúúbé 7-ihcyúvá óórótu méénúmeíñé peetéihcyúnéj pɨine úllehíjcyaabe ámúhakye nééhií: 2 Ó waajácú muhdú ámuha meíjcyame ími táwákimyéí meméénuhíjcyáné panéváré ámuha maáábúcúnema. Téhdure ó waajácú ími tehdújuco ámuha meúwáábohíjcyáné ímityúmeke. Muurá Píívyéébé uwáábo múnáadi iiye díllómeíyómeke ámuha méwaajácuhíjcyá állíu múnaáré ditye íjcyane. 3 Aane ɨ́miááné ó waajácú táwájyuri ámuha meɨ́cúbáhrámeíhijcyáné oke ɨ́hvéjtsotúmére. 4 Árónáa ijcyáné tsane ímityúné ámúhá hallúri: ¿ɨ́veekí tsáhájuco oke ámuha mewájyutú tujkénúu oke ámuha mecáhcújtsóijyu mewájyudu? 5 Aane meɨ́tsáávéne méihvété ímityúné ámuha meméénuhíjcyánetu. Ááne méímibáávyé éíjyúu ámuha meícyahíjcyádu. Muurá ámuha meímíjpyetétúhajchíí ílluréjuco ámúhakye

o ɨhvéjtsoíñé wáájácúratúmeréjuco ámuha meíjcyaki. 6 Árónáa tehdújuco ámuha metsáríllehíjcyáné nicoraítámú ímityúné méénuhíjcyanéhjɨ téhdure idyé o tsárilléne. 7 Aane ihdyu óvíi ɨmiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apíichó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá ɨɨnerí táhjátsámeítyúmé ímí ícyahíjcyámeke nihñéétsihvúré ó ájcuú múijyú ditye dsɨjɨvéjúcóóítyúne bóhɨɨvu Píívyéébé avyéjuri tsaímíyé ditye iíjcyaki."

Ejmíínari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

8 Téhdure Ejmíínari íjcyáné cahcújtso múnáá uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: "Ímichi téhɨjpɨ páneerée ípívyéjtsoobe téhdure nɨjke íjcyaabe páneere nɨjkévátsóiibye éhnée dsɨjɨveebe tsiiñe bóhɨibe ámúhakye néehií: 9 Ó waajácú ɨdátsó ámuha meɨcúbáhrámeíhijcyáné oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. Muurá tsaate íllure iállíñe Píívyéébeéjtedi díllómeíyómé nehníwu ámúhadítyú ihjyúvahíjcyá Naavéneéjtéré iíjcyánélliíhye. Ehdu ɨdátsó ámuha ííñújiri meíjcyárónáa ámúhá avyéjú níjkyéjiri ijcyáhi. 10 Ahdícyane mááábímyeídí éhnííñevu ámuha meɨcúbáhrámeííñeri. Muurá ámúhadítyú tsaatéké Píívyéébere wáájácúllémeke Naavéné cúvéhoojánutsómé ámuha méɨcúbáhráméíí pahójtsɨcúj coojɨva. Árónáa ihdyu ɨhvéjtsotúmé tsaímíyé oke méúráávyeco ámuha medsɨjɨvétsihvújuco ámúhakye o ávyéjujtsómé ámuha meíjcya múijyú dsɨjɨvéityúmeréjuco. 11 Aane ihdyu óvíi ɨmiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apíichó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá ɨɨnerí táhjátsámeítyúmé tsá nihñéétsihvúré wágóóóvéityúne."

Péégamórí íjcyáné cahcújtso múnaa éllevu cáátúnúmeíñe

12 Téhdure Péégamórí íjcyáné cahcújtso múnáá uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: "Niitsúwá 'pajtyo' nééwa panéjcuváré tsúhjɨváwama íjcyaabe ámúhakye néehií: 13 Ó waajácú ámuha muhdú meícyahíjcyáné Naavéné ávyéjújkímyeíñé iiñújiri. Árome ímí tehdújuco oke ámuha meúráávyehíjcyáné oke ámuha mecáhcújtsónema. Muuráhjáa táuubállé méénuhíjcyaabe Atíípake ditye dsɨjɨvétsórónáa tsá oke ámuha meɨhvéjtsotúne. 14 Árónáa ijcyáné tsane ímityúné ámúhá hallúri: Ámúháj pɨine ijcyámé tsaate Baraáá uwáábó cáhcujtsóme. Muuráhjáa diibye Baráake úwááboobe ijraéémuke ímítyunévú ɨbúwajtsómé níjcyotájté ɨicúvé máchohíjcyáhi. Téhdurée ihdícyámema dómácócatsíhijcyáme. 15 Áhdure idyé ijcyámé tsaate ámúháj pɨine nicoraítámú uwáábó o tsárilléné cáhcujtsóme. 16 Aane ímityúné ámuha meméénuhíjcyáné ihdyu meɨhvéjtsóne méímibáávye. Muurá ámuha meímíbáávyétúhajchíí lléváhréjuco ámúha éllevu o pééiñe ílluréjuco ámúhadi o ɨcúbáhraki. 17 Aane ihdyu óvíi ɨmiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apíichó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá ɨɨnerí táhjátsámeítyúmeke ó ájcuú ɨmiáájuvu wáájácúratúné majchódú néénevu. Áhdure diityéké ó ájcuú tsɨtsɨj nééné neeváyuvu wáájácúrátúne mémé tééutu cáátúvaúvu. Aane apáámyéré teeu újcume waajácuú mumémé íjcyane."

Tiatíírari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

18 Téhdure Tiatíírari íjcyáné cahcújtso múnáá uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: "Píívyéébé Hajchi cúújuwa péétécunúdú íhyálluúúcú néébéj tuháácyú ávyeta 'rutúrútú' éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdú

néébe ámúhakye néehií: 19 Ó waajácú páneere muhdú ámuha meíjcyame
tehdújuco mewájyúcatsíhijcyáne, ímí oke ámuha mecáhcujtsóne, ímí
táwákimyéí ámuha meméénúné déjúcotu ámuha meɨcúbáhrámeíyóné
maáábúcuhíjcyáne. Áhdure ó waajácú táwákimyéí ímí tehdújuco ámuha
meméénuhíjcyáné tujkénúu ámuha meméénuhíjcyáné éhnííñevu.
20 Árónáa ijcyáné tsane ímityúné ámúhá hallúri: Ámúháj pɨine Jetsabéé
íjcyalle Píívyéébé ihjyú uubálle múnáálledi díllómeílleke ɨiná ámuha
menéétulle táɨicúve múnáake íuwáábori állihíjcyáhi. Muurá nehíjcyalle
ihdícyáméhjima ditye dómácójcatsíyóné ímityúné íjcyatúne. Áhdure
nehíjcyalle ditye níjcyotájté ɨicúvé májchoróné ímityúné íjcyatúne. 21 Aane
ó téhmehíjcyará dille múhdurá iícyahíjcyáné ɨɨ hvéjtsóne ɨmɨáálleréjuco
iíjcyaki. Árónáa tsá dille ímílletú iímíjpyeténe. 22-23 Áánéllii ó ɨ hvéjtsoó
díílleke dille chemérí ávyétá ihnáhó ɨɨcúbáhrámeíki. Téhdure dííllej tsɨɨmé
dsɨ jɨveéhi. Áhdure dííllema ímityúné méénuhíjcyámé ɨcúbáhráméií teene
ɨɨ hvéjtsótúhajchííjyu. Áánetu pámeere cahcújtso múnaa waajácuú ɨmɨááné
mɨamúnáá ɨ buúúné ɨ jtsaméí o wáájacúne. Aabe ámúhakye ó ájcuú muhdú
ámuha meícyahíjcyáne áhdovu. 24 Árónáa ijcyámé tsaate ámúhadítyú
Tiatíírari diille Jetsabéé uwáábó úráávyetúme. Aame tsá wáájácutú álliúré
íjcyane Naavénedítyúré tsáane ɨ htsútúneri idíllone ditye úráávyehíjcyáne.
Áyu éhdunéré tééneri ámúhama ó ihjyúváhi. 25 Ahdícyane tsúúca oke ámuha
meúraavyémé ímíñeúvú météhmémeícyó tsiiñe o tsááiñévújuco. 26 Muurá
ɨɨnerí táhjátsámeítyúmé o ímillédú nihñéétsihvúré ícyahíjcyámeke ó
pícyoó íñujɨɨné avyéjujte ditye iíjcyaki. 27 Aame mɨamúnáake ɨ htsútú
táúhbaá éhne múúne núpájkityu méénúmeíñé lliyíhllóné úméhéiyi
mewápújuhcódu. Ehdu ávyéjuutéimye Llihíyóo oke ávyéjujtsódu. 28 Áámeke
ó ájcuú éhne tsɨtsɨvé mɨicúruwa imíwu ájchúcunúdú néébedívu. 29 Aane
ihdyu óvíi ɨmɨááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apíichó cahcújtso
múnáake néhijcyáne.”

Tsáádíyi íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

3 1 Téhdure Tsáádíyi íjcyáné cahcújtso múnáá uwáábóobe éllevu íllu
caatúnu: “Píívyéébé Apíichó 7-nevádú néene dííbyedi íjcyaabe 7-meváké
mɨɨcúruke éjécunúhíjcyaabe ámúhakye néehií: Ó waajácú muhdú ámuha
meícyahíjcyáne. Muurá ámuha mékévaúcunúhíjcyará Píívyéébeke ámuha
meúráávyénetu. Árónáa tsá ámuha ímí meúráávyetúne. 2 Áánéllii téiɨbúwá
meíjcyáne métsúúraméí ímí dííbyeke ámuha meúráávyéíyóneri dííbyedítyú
ámuha memújtátuki. Muurá ó waajácú dibye ímillédú ámuha meíjcyatúne.
3 Méitsáávé éíjyúu ámúhakye ditye úwaabóné tsúúca ámuha mecáhcujtsóne.
Ááne meímíbáávyéne tsiiñe ímíñeúvú dííbyeke méuráávye. Muurá ámuha
meímíbáávyétúhajchíí éhne múúne naní múnáajpi wáájácúratúné tsáhdu
o tsáábe ámúhakye ó tuvááóvaáhi. 4 Árónáa ijcyámé tsaate ámúhadítyú
ímityúné méénutúme. Aame ɨmɨáámé iíjcyánéllii óóma íjcyaá tsaímíyé
tsɨtsɨ j nééné wajyámuunévú iújcámeíñema. 5 ɨɨnerí táhjátsámeítyúmé ehdu
íjcyaáhi. Ááme mémeháñé tsá o páácyúityú wágóóóvéítyúme mémeháñé
cáátúváné waajácúhámitu íjcyane. Áámeke ó bóhówájtsoó Llihíyodívu,
téhdure níjkyéji múnáadívu. 6 Aane ihdyu óvíi ɨmɨááné lléébome cáhcujtsó
Píívyéébé Apíichó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Piradéépiárí íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

7 Téhdure Piradéépiárí íjcyáné cahcújtso múnáá uwáábóóbe éllevu
íllu caatúnu: “ɨmiáábé állíúútuube Dabíiúvú avyéjú dííbyedi íjcyaabe
pááyucúné tsá múha wátájcóityuróne. Áhdure dibye wátajcóné tsá múha
pááyúcúityuróne. Aabe ámúhakye nééhií: 8 Ó waajácú muhdú ámuha
meícyahíjcyáne. Muurá dúhcú ɨbúwá ámuha menéérome ímí táuwáábó
méúráávyehíjcyá oke tóónutúmére. Áánéllii ámuha meúwáábóíñé uwááboju
ámúhama o pááyucúné tsá múha wátájcóityúne. 9 Árónáa ijcyámé tsaate
jodíómú íjcyarómé Naavéné icyánéjcúré úraavyémé íllure iállíñe tahñéjtedi
díllómeímye. Árome ɨɨcúbáhrámeíñetu ámúhá lliiñévú ɨmíhmóúbáne
ámúhakye ávyéjújtsoó ámúhakye o wájyune iwáájácúnema. 10 Muurá
ɨhnáhóóróné pañe ímí oke ámuha mecáhcújtsónéllii ámúhakye ó téhmeé
ííñújiri ɨcúbáhraméí íjcyánetu. 11 Aane lléváhréjuco o tsááiñe. Áánéllii
múu muhdú ámuha meícyahíjcyádú tsaímíyé ijcyá ámúhá wáábyutájuco
íjcyáneri ámuha mebáñúmeítyuki. 12 Muurá ɨɨnerí táhjátsámeítyúmeke ó
pícyoó Tápiivyéébé duurúvájá apɨhajcúnédú nééme ditye iíjcyaki. Aame
tsá múijyú dííbyedítyú ɨɨnéityúne. Áámedítyú ó caatúnuú dííbye mémema
íhcyóómi béhné Jerotsaréé níjkyéjiri íjcyácóómi méme. Áhdure ó caatúnuú
béhne tamyémé diityédítyu. 13 Aane ihdyu óvíi ɨmiááné lléébome cáhcujtsó
Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Raoditséari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

14 Téhdure Raoditséari íjcyáné cahcújtso múnáá uwáábóóbe éllevu
íllu caatúnu: “Píívyéébe páneerée ípívyéjtsoobe iíjcyadúré ícyahíjcyaabe
allíútuube ámúhakye nééhií: 15 Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne.
Muurá ímí oke ámuha meúráávyéturómé tsá oke meɨhvéjtsotúne.
Aane ihdyu ó imíllerá tsaímíyé oke ámuha meúraavyéne. Aane ámuha
meímíllétúhajchíí óvíjyacóóne. 16 Ehdu múhdurá oke ámuha medárɨɨvénéllii
ílluréjuco ámúhakye o wáágóoíñe. 17 Muurá ámuha ménehíjcyá ɨhtsutúmé
ámuha tsaímíyé meíjcyame ɨɨnetú mepɨhtotúne. Árónáa tsá ámuha
mewáájácúmeítyú nucójpitsówu íévejte múúne íjcyadu ámuha meíjcyane.
Áhdure tsá ámuha mewáájácúmeítyú hállúvatúmé múúne íjcyadu ámuha
meíjcyane. 18 Áánéllii oke métáuméí ámúhakye o ímíbájcho núcójpɨtsó
néhéjtu ámuha mebóhówaúcunújúcóótuki. Muurá ámúhakye o pɨáábóneri
botsíi ámuha méwájácúúveé ɨmiánejcúvú éhne múúne íhyálluúúné
ímityúmé ityáábótsámeíñe botsíi ímíñeúvú ɨɨtedu. Óhdi ɨmiá uwáábóju
íjcyane ímíñeúvú mecáhcújtsóne méímíjpyeté éhne múúne óóro cúújúwari
chócóóvénetu iñéhní wágóóóvéné boone ɨɨné imíjyaú tene íjcyadu ámuha
meíjcyaki. 19 Muurá o wájyúmeke ó úwaabó ditye óóma iímíbáávyeki.
Ahdícyane ɨmiáámeré meíjcyáne méímibáávyé múhdurá ámuha
meícyahíjcyánetu. 20 Ámúhakye ó pɨúvahíjcyá éhne múúne llééhówatu
mepɨuvádú oke ámuha mecáhcújtsóhajchíí ámúhakye o ímíbájcho tsaímíyé
menáhbévájcatsíki. 21 Muurá ɨɨnerí táhjátsámeítyúmé ímí ícyahíjcyámeke
ó pícyoó táúniúvú muhdú llihíyó oke íúniúvú íavyéjuvu pícyohdu. 22 Aane
ihdyu óvíi ɨmiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake
néhijcyáne.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

Píívyéébe ávyéjújtsámeíñe

4 1 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɨ́ níjkyéjitu llééhowa pááyúcunúne. Ááné pañétúu
oke tsiiñe éhnée ɨ́hde rojrócó mellíjchúnej kéévádú íhjyúvaabe néehií:
—Cáhawáá taéllevu dicha muhdú pájtyéíñehjɨ́vú uke o úújétsoki.
2 Áijyúu Píívyéébé Apíichó piáábori ó ájtyumɨ́ teene níjkyéjɨ́ pañe ávyéjú
ijyáwá hallúrí tsaapi ácuúcunúúbeke. 3 Ááibé ámɨ́tsaráhcóo jájpeé, conarínaa,
íjcyáné neewáyúúcú ‘rutúrútú’ nééné ámɨ́tsaráhcódu. Aanée teewa íjyáwá
hallútú tuuhi pajtsɨ́cunú imíwu ‘ejmerááda’ némeíñé neewáyú áchaúcunúdu.
4 Ááwá úniúúcuríi tsíwahji 24-wava íjcyane idyé ó ájtyumɨ́hi. Áwáhjɨ́ hallúríi
téhduméré 24-meva túkevéjtsojte óóró chahíwáánema íjcyame ácújcatyémé
wajyámúúné tsɨ́tsɨ́ jáhjiúvu. 5 Aanée pañétúéwatu rórihcyóné ɨ́hnáhó ihjyúvá
éhne múúne chijchi íhjyuvádu. Áánetúu tééwá úmɨ́wari 7-neva peetéháñé
7-nevádú néene Píívyéébé Apíichó íjcyáne nááve. 6 Téhdurée tééwá úmɨ́wari
núpacyódú ‘raúráú’ néeneé. Átsihyíi 4-meva iyámédú néémé hálluúúné
panéjcuvátú íjcyame tééwá hallúrí panéjcuvári. 7 Áámedítyúu tsaapi
bájú oohííbyécobádu. Ááneetúu tsijpi jééú ocájídyu. Áánetúu tsíjpi húmɨ́
mɨ́amúnáájpí humɨ́du. Ááne tsíjpíi méwáájɨ́cobádú néébe wállúrɨ́jiúcunúhi.
8 Ááme dítyúu 6-wava íhñúwaane tsáápiitsádítyú íjcyámé hálluúúné
patsɨ́hjɨvátúre. Aamée ‘dáij’ néétune cójɨ́hajchótá pécóhajchótá nehíjcyáhi:

Panévatúré ɨ́htsútuube Píívyéébe ɨ́miáábé u íjcyaabe iíjcyadúré ú ijcyá
dipíívyema íjcyátuúbe.

9 Ehdúu diitye 4-meva íavyéjú ijyáwá hallúrí ácuúcunúúbé múijyú
dsɨ́jɨ́véítyúúbeke duurúvahíjcyá téhdújtsomére. 10 Áhdurée idyé diitye
24-meva túkevéjtsojte dííbyé úmɨwávú ɨmɨ́hmóúbáne dííbyeke duurúváhi.
Aamée íchahíwááné dííbyé lliiñévú iwájójcóne néehií:

11 Píívyéébe múúhá avyéjuube u íjcyaabe ihdyu tehdújuco panévatúré
ɨ́htsútuube u íjcyaabe u ávyejúúne. Ááibeke ihdyu uke muha
máávyéjútsohíjcyá páneerée u ímillédú u ípívyéjtsonéhjɨ́ dityájpíyé
íjcyáábeke.

Ehdúu nehíjcyáme.

Obééjáwuúdú néébeé

5 1 Áhdurée ó ájtyumɨ́ diibye íavyéjú ijyáwá hallúrí ácuúcunúúbé
panéjcuváré cáátúvaháámɨ́ waajácuháámɨ́ éjécunúné ɨmiánéjcúéhójtsiri.
Áhaamɨ́ɨ 7-neva wáúmíñúmeíháámɨ́ ténevádú ejké múha ihdícyame téhaamɨ
ipááyútuki. 2 Áijyúu níjkyéji múnáajpi ihtsútuube kéévánécoba néehií:
—¿A ijcyámé tsaate ɨmiáámé téhaamɨ pááyúcúiyóme? 3 Tsá muurá tsáápíuba
níjkyéjima ííñújiri íjcyámedítyú ɨmiáábé íjcyatú téhaamɨ ipááyúcúne
éévéiyóme. Téhdure tsúúcajáa dsɨ́jɨ́vémedítyú tsá tsáápíubáré íjcyatúne.
4-5 Ehdúu dibye nééneri o táhíjcyárónáa tsaapi diitye túkevéjtsojtédítyú oke
néehií:
—Tahdíñe bóhoj. Muurá íjcyaabe tsaapi Jodáá dohjɨ́ba múnáajpi Dabíiúvúj
tsiiménémúhaabe bájú oohííbyédú ɨ́htsútuube íjcyaábe. Aabe ihdyu óvíi
téhaamɨ paayúcú ɨmiáábée iíjcyane úújétsoóbe.
6 Ehdúu oke dibye néérónáa teene ávyéjú ijyáwá úníuri diitye
túkevéjtsojtémá 4-meva iyámédú néémej piine ó ájtyumɨ́ obééjáwuúdú néébe

íjyócunúúbeke. Áábekée boohówáné dityée ɨdsɨ́ jɨ́vétso dííbyeke méénunéhjɨ. Áábejtóónée 7-jtoova íjcyáábé hálluúúné téhdunéré 7-uva Píívyéébé Apíichó 7-nevádú néene páneere ííñujɨ́vú wállómeííñe náávé íjcyane.
7 Aabée diibye obééjáwuúdú néébe íavyéjú ijyáwá hallúrí ácuúcunúúbe éllevu ipyééne ujcú téhaamɨ dííbyé ɨ́mɨánéjcúéhójtsɨri íjcyaháámɨ.
8 Aabée téhaamɨ újcúúbé lliiñévú diitye 24-meva túkevéjtsojtémá 4-meva iyámédú nééme mɨ́hmóubáhi. Aamée ítyujkévevu íjcyumúbáánema íjcyámedi téhdure óóróihllóne. Áihllójɨ́ pañée tsanéére pácúúcu wahpécunú muhdú Píívyéébema dííbyeéjté meíhjyuváné dííbyedívú úújetéhíjcyáne nááve.
9-10 Aamée dííbyeke idyúúruváné béhju majtsíjyú májtsívaju íllu nééhií:

Apáábyéré ɨ́mɨáábé u íjcyaabe ihdyu ú piivyété téhaamɨ u páayucúne.
Úpée muurá múúha wájyuri u ɨ́cúbáhrámeíñe ú dsɨ́ jɨvéhi. Aabée dítyujpácyó u wáágóónej tééveri múúhakye panévá iñújɨ́ɨ́ne múnaa páhduváré íhjyúvámema ú ímíbajchó ímí Píívyéébema muha meíjcyaki. Áánemáa múúhakye ú picyóó dííbyé avyéjúejte muha meíjcyaki. Áhdurée múúhakye ú picyóó llúúvájte muha meíjcyame dííbyeke meɨ́ɨ́cúveki. Aame muha méíjcyaá ávyéjujte ííñújɨri.

Ehdúu nééju májtsiváme.

11-12 Áámekée o ɨ́ɨ́tehíjcyánáa ávyétá mityámé níjkyéjɨ múnaa eevératu íjcyame téhdure kéévánécoba íllu nééju májtsiváhi:

Obééjáwuúdú néébée ɨ́cúbáhrámeííbyé ihdyu tehdújuco panévatúré ɨ́htsútuube íjcyaabe pane wáájacúne. Áhdure tehdújuco dibye ávyejúúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjújtso dúúrúvamére.

Ehdúu nééju májtsiváme.

13 Téhdurée idyé ó lleebó páábé ihdéejpi níjkyéjɨri, ííñújɨri, ííñújɨ́ pañe, núipácyó pañe, íjcyame íllu nééju májtsiváne:

Eene ávyéjú ijyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, obééjáwuúdú néébeé, íjcyamútsí panévatúré ɨ́htsútujtétsí íjcyámútsikye ihdyu tehdújuco metsu maávyéjújtso dúúrúvaméré múijyú nɨ́jkéváityúne.

14 Ehdúu nééju ditye májtsíváné boone diitye 4-meva iyámédú nééme nééhií:

—Ehdu teene tehdújuco. Áánetúu diitye túkevéjtsojte ɨmɨ́ hmóúbáne diityétsikye duurúváhi.

Waajácuháámɨ páyuuvéne

6 1 Átsihdyúu o ɨ́ɨ́ténáa tsúúca diibye Obééjáwuúdú néébe teene waajácúháámɨ́ éjketa tujkénúene idyóváajcáróne paayúcúhi. Áánáacáa ó lleebó chijchi múu íhjyuvádú oke tsaapi diitye 4-meva iyámédú néémedítyú nééneé:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. 2 Ahdújucóo o ɨ́ɨ́técunúné dibye páayúcúháámɨ́ pañe tsɨ́tsɨ́ɨ́beúvú ɨ́ɨ́jú hallúrí tsaapi tubóówama íjcyáábeke. Aabée ɨ́htsútuube méénujcátsityu íjcyáábeke cháhiiwávú ditye ávohjácoobe péé méénujcátsivu tsíjtyeke ityáhjaki.

3 Ááné hallúvúéháámɨ́ éjketáa idyóváajcáróne dibye páayúcúnáa idyé oke tsijpi diitye 4-meva iyámédú néémedítyú nééhií:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. 4 Ahdújucóo o ɨ́ɨ́técunúné téhaamɨ́ pañe tsijpi ɨ́ɨju túipáábyeúvú néébeke. Áábé hallúrii íjcyáábeke némeíñé dibye pámeere

ííñújiri mɨamúnaa íjcyámeke ityútávájtso ditye illííhyánújcatsíki. Áábedíi ávyétá ihtsútú nééné cávaájco.

5 Ááné hallúvúéhɨámɨ éjketáa idyóváajcáróne dibye pɨáyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néémedítyú tsijpi oke nééhií:

—Éje, cáhawɨá dihtécunuj. Ahdújucóo ɨ ɨítécunúné téhaamɨ pañe tsijpi ɨiju cúúvéébeúvú néébé hallúrí íjcyaabe eevéjɨ éjécunúúbeke. 6 Áánáacáa ó lleebó diitye 4-meva iyámédú néémej pɨinétú tsaate nééneé:

—Ícyooca tsájcoojɨ wákimyéí hallúvú tsáne áámuréjuco tríígo újcúmeíñe. Áánetu tsebáádá 3 áámuréjuco újcúmeíñe. Áánéllii tsáhájuco múu íjyácunújúcootú bíínójpácyoma dúúrúbajpácyó iújcúíyóneri.

7 Ááné hallúvúéhɨámɨ éjketáa idyóváajcáróne dibye pɨáyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néémedítyú nihñéejpíyé oke nééhií:

—Éje, cáhawɨá dihtécunuj. 8 Ahdújucóo ɨ ɨítécunúné téhaamɨ pañe tsijpi ɨiju llíjcyáábeúvú néébé hallúrí Dsɨjɨvé imyémé íjcyáábeke. Áábe déjutúu tsijpi tsáábe mémé ɾcúbáhraméi. Áámútsikyée némeíñé tsahdúnéécuéllé mɨamúnaa ííñújiri íjcyámeke dityétsí ɨdsɨjɨvétso méénujcátsii, ájyabaa, chemee, íjcyáneri. Áhdurée diityétsikye némeíñé iyámedi diityéké dityétsí ɨdsɨjɨvétso téhdure tsahdúnéécuélle.

9 Ááné hallúvúéhɨámɨ éjketáa idyóváajcáróne dibye pɨáyúcúhɨámɨ pañe idyé ó ájtyumɨ Píívyéébé ɨicúvé waɨjɨ lliiñe dííbyé ihjyúu ɨhvéjtsotúmé ímí úwɨábohíjcyáné hallútú ditye dsɨjɨvétsóméhjike. 10-11 Áámé wajyámúúnée tsɨtsijáhjɨ íjcyame wáníjcyámeí kéévánécoba ílluú:

—Ávyéjuube Píívyéébe ɨmiɨábé u íjcyaabe muhdú u néhdújuco u méénúúbeke uke muha menéé ¿múijyú ííñújiri íjcyame mɨamúnaa múúhakyée dsɨjɨvétsómeke tééné hallútú u ɾcúbáhraíñe? Áánélliihyée diityéké némeíñé diityékée ɨdsɨjɨvetsódú téhdure íñahbémú Críjtó ɨicúve múnáake dityéi dsɨjɨvetsóné ditye ityéhmeki.

12 Ááné hallúvúéhɨámɨ éjketáa idyóváajcáróne dibye pɨáyúcúhɨámɨ pañe ó ájtyumɨ ávyétá ihnáhó ííñuji váúmeíñé tujkéveri cóójɨejpi nuhba cúúvenúné ávyeta kímóóvé wajyámuj cúúvédu. Áánetúu péjcóejpi túíjpacyóduréjuco íjcyane. 13 Áánáacáa mɨɾcuru dojcó ííñujɨvú éhne múúne higyéérahe néévá tsɨjpáné kiijyébari dójcodu. 14 Áijyúu caame íévehóówá pevétsíiyéjuco éhne múúne waajácuhɨámɨ mepívíyoácódu. Áhdurée cáméwajúnema móóáj pɨine íjcyáhbaújɨ ɨiné tsiéllevúréjuco. 15 Áijyúu pámeere mɨamúnaa ííñújiri íjcyame ávyéjujtee, ehnéva múnaa, tsíjtyé hójtsɨ pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsɨ pañe íjcyatúmee, éhdume páátánúmeí néwáyúcobáné raahóvú wáhyejúné pañévu. 16 Aamée teene néwáyúcobáneke, cáméwajúneke, nééhií:

—Múúhá hallúvú méuhnóbá íavyéjú ijyáwá hallúrí ácuúcunúúbé múúhakye iájtyúmɨtuki, áhdure Obééjáwuúdú néébe múúhadi ɾcúbáhráíyóné ihdétu. 17 Muurá tsúúca múúhadívú ɾcúbáhraméí wajtsɨ múha ɨáábúcúítyuróne. Ehdúu nééme téhaamɨ pañe o ɨíteme.

Ijraéémudítyú tsaate Píívyéébeéjte

7 1 Átsihdyúu idyé tsiiñe naavédú nééné pañe ó ájtyumɨ 4-meva níjkyéjɨ múnaa ííñújiri patsɨhjivárí íjyócújcatyémeke. Téhmehíjcyámée ííñujɨi, móañee, bájunee, íjcyane kííjyeba ivááútuki. Áámekée némeíñé ííñújima núipacyo ditye ityútávájtsoki. 2 Árónáacáa tsijpi diityédítyú nuhba

tsáhícyánéjcutu Píívyéébe mémé cáátúnúmeíñema tsáábe néé kéévánécoba:
3 —Métútávájtsodíñéi ííñujɨɨ, móañee, bájunee, íjcyane Píívyéébé ɨɨcúve
múnáá úmɨcóónetu dííbye mémé mepícyóótúné hajchóta.
4-8 Aanée oke tsaate néé 12 dohjɨ́ba múnaa ijraéémú íjcyámedítyú
144,000-mevá úmɨcóónetu teene Píívyéébe mémé tsúúca pícyámeíñe:
Jodáá dohjɨ́batu 12,000-mevaa, Robéé dohjɨ́batu 12,000-mevaa, Gáá
dohjɨ́batu 12,000-mevaa, Atséé dohjɨ́batu 12,000-mevaa, Netaríí
dohjɨ́batu 12,000-mevaa, Manatséé dohjɨ́batu 12,000-mevaa, Tsimeóó
dohjɨ́batu 12,000-mevaa, Revíí dohjɨ́batu 12,000-mevaa, Itsacáá dohjɨ́batu
12,000-mevaa, Tsaboróó dohjɨ́batu 12,000-mevaa, Jotséé dohjɨ́batu
12,000-mevaa, Bejamíí dohjɨ́batu 12,000-mevaa, ehdu.

Tsɨ́tsɨ́jáhjɨma íjcyame

9-10 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɨ́ tétsihyi diibye íavyéjú ijyáwá hallúrí
ácuúcunúúbee, Obééjáwuúdú néébeé, íjcyámútsí úmɨ́wari ávyétá mityáné
mɨ́amúnaa eevératu panévá íñujɨ́ɨ́ne múnaa íjcyame páhduváré íhjyúvámeke.
Áámé wajyámúúnée tsɨ́tsɨ́jáhjɨúvú nééme wájyuhóónema íjcyame
kéévánécoba nééhií:

Muurá pajtyéteju tsáá íavyéjú ijyáwá hallúrí ácuúcunúúbee,
Obééjáwuúdu néébeé, íjcyámútsidítyu.

11-12 Téhdurée idyé tétsihyi diitye túkevéjtsojtémá 4-meva iyámédú néémej
pɨɨne pámeere níjkyéjɨ múnaa íjcyame ɨmɨ́ hmóúbáne Píívyéébeke dúúruvámé
nééhií:

Tehdújuco ihdyu Mépiivyéébé múijyú nɨ́ jkéváítyuube panévatúré
ɨ́htsútuube ávyéjuube íjcyaabe pane wáájacúne. Áábeke ihdyu metsu
maávyéjújtso dúúrúvamére. Ehdu teéne.

Ehdúu nééme níjkyéjɨ múnaa.

13 Áánáacáa tsaapi túkevéjtsojtédítyú oke nééhií:

—¿Aca aatye eene tsɨ́tsɨ́jáhjima íjcyámeke ú waajácú kiátú ditye tsááneé?

14 Áánélliihyée o nééhií:

—Tsáha, Ávyéjuúbej, u ihdyu ú waajácú diityéke.

Áánélliihyée oke neébe:

—Íjtyée ímíbaavyé Obééjáwuúdú néébé tujpácyó wágóóóvénej téeveri.
Aamée ávyétá ɨhnáhó nééné ɨ́cúbáraméí ííñújɨri íjcyánetu pajtyéhi.
15 Áánéllii ícyooca Píívyéébema íjcyame dííbyeke ɨ́ɨ́cúvehíjcyámeke ɨ́ɨ́né
imíjyaú pícyoóbe. 16 Aame tsáhájuco múijyú ájyabáávatéityúne. Téhdure
tsáhájuco ditye ádópívyenúityúne. Tsáhájuco múijyú nuhba diityéké
áñúityúne. 17 Muurá ávyéjú ijyáwá úníuri íjcyaabe diityé tehméébé
Obééjáwuúdú néébe tsaímíyé diityéké túkévejtsómé ɨ́ɨ́né imíjyaú ijcyáhi.
Áámedítyú Píívyéébe kímóóve wáágoómé tsá ɨ́ɨ́nerí kímoovéjúcootúne.
Ehdúu oke túkevéjtsojtédítyú tsaapi néé naavédú nééne o ɨ́ɨ́téné pañe.

Nihñéeháámɨ́ré waajácúháámɨ́ páyuuvéne

8 1 Áijyúu idyé nihñéeháámɨ́ éjketáré idyóváajcáróne diibye Obééjáwuúdú
néébe pááyúcúháámɨ́ pañe ó ɨɨté níjkyejɨ dáíhañéréjuco íjcyane
wahájchotáwu. 2 Áánáacáa ó ájtyumɨ́ 7-meva níjkyéjɨ múnaa ítyujkévevu
rojrócóónema íjcyame Píívyéébé úmɨ́wari íjcyámeke. 3 Áánetúu tsaapi dííbyé

ɨicúvé waɨ́ jɨ́ úniúvú íjyócuuvévá dííbyeéjté dííbyema íhjyúvahíjcyáne náávé mítyane pácúúcu óóróíhlló pañe íjcyánema teene icyóvájtsóneri dííbyeke ɨɨ́ɨ́cúveki. 4 Aanée teene pácúúcu dibye cóvájtsóne ójtsó úújeté Píívyéébedívu. 5 Átsihdyúu dííbyeke ɨɨ́ɨ́cúvéɨ́jitu teene llíyíhlló pañévú cújúwayúúhá iújcune dibye ííñújɨ́ hallúvú wááónemáyé apííchówu chíjchímuba 'roríhrórí' dóvájaavéhi.

Rojrócóóné llíjchúmeíñe

6 Áánáacáa diitye 7-meva níjkyéjɨ múnaa tsúúca ímíbájkímyeí írojrócóóné illíjchuki.

7 Aanée tujkénú tsaapi írojrócó llíjchúné tujkéveri cúújúwama túpacyo úmeváné páwahjɨ nééne dójcóneri tsahdúnéécuéllé ííñujɨ áiivyé bájúnemájuco.

8 Ááné boonétúu idyé tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri cáméhbáúcobádú nééne péétécunúné móóá pañévú áákityéné núpacyo tsahdúnéécuéllé píívyetétsó túpacyóvuréjuco. 9 Ááneríi tsahdúnéécuéllé téjpacyó pañe íjcyame dsɨ́ jɨvéhi. Áhdurée tsahdúnéécuéllé téjpacyórí úllénéj cujúwamɨ́ɨ́né wágóoovéhi.

10-11 Ááné boonétúu idyé tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri níjkyéjɨtu 'Paapáwa' némeíñé miicúrúwácoba áákityé péétécunúúbéré páneere téhíñé pañévu. Ááneríi tsahdúnéécuéllé núpacyo páápañújpácyó mítyame mɨ́amúnaa iádóne dsɨ́ jɨvéhi.

12 Ááné boonétúu idyé tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri nuhba cóójɨ́ejpii, péjcóejpii, mɨ́ɨ́cúruu, íjcyame tsahdúnéécuéllé áábatémé tsá ímí ájchújúcootúne.

13 Áijyúu méwaajɨ́dú néébe íévéhóówari wáhpeebe kéévánécoba nééhií:

—¡Máɨdáátsoju ihdyu ííñújɨ́ hallúrí íjcyáné mɨ́amúnáake tene pájtyeíñé nihñéejtéré 3-meva níjkyéjɨ múnaa írojrócóóné llíjchúcoóca!

9 1 Áróné illúhwuúrée tsúúca tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri mɨ́ɨ́cúruwa níjkyéjɨtu ííñujɨ́vú áákityé wáhyéjúcoba ávyéta páñé néhejú watájcó ipááyúcuki. 2 Aabée téhejúcoba pááyúcúnetu mítyane ojtso ijchívyé éhne múúne wájcyoha péétene ójtsodu. Aanée cóójɨ́ejpi núhbake wátajcó cúúvénécóbaúvuréjuco. 3 Aanée teene ojtsó pañétú tséreemu cájtume tsújaavé páneere ííñújɨri óóvɨmu núúodu mɨ́amúnáake iñúúoki. 4-5 Áámekée némeíñé apáámyekéré Píívyéébe mémé íúmicóónetu íjcyátúmeke ditye ɨ́ɨcúbáhra 5 nuhbává hajchótá diityéké dsɨ́ jɨ́vétsotúmére. Téhdurée diityéké némeíñé ííñújɨri páneere úmehéénema bajtsóháñé íjcyane ditye ɨ́ɨcúbáhrátuki.

6 Ehdu tene pájtyécooca mɨ́amúnaa ɨdsɨ́ jɨ́véíyóneri íjyácunúrómé tsá dsɨ́ jɨ́véityúne.

7 Aamée diitye tséreemu panéjuco mɨ́amúnáá humɨ́nédú íhyúmine nééme óóró chahíwaanédú néénema íjcyame tsúúca íjcyátsíiivyé éhne múúne méénujcátsílli ɨ́ɨ́jumu íjcyátsíiivyédu. 8 Áámé níwacóónée walléémú níwacóóné hajchónéhjɨ́ íjcyámé ihwájɨ́ɨ́né bájú oohííbyécóbá ihwájɨɨnédu. 9 Ááméj pɨ́ujɨ́ɨ́née úwáñé miihónédú néénevu wátájcámeímyé wáhpene ihjyúvá apííchówu éhne múúne méénujcátsivu íjchíemɨ́ɨ́né ɨ́ɨ́jumu llícyuhcóné íhjyuvádu. 10 Áámé nuówáánée óóvɨmú nuówaanédú téeneri ditye mɨ́amúnáake tsáhojtsɨ́ nuhbává hajchótá ɨ́cúbáhraíñe. 11 Áámé avyéjuubée

íjcyaabe téhdure wáhyéjúcoba ávyéta páñé néhejú avyéjuube íjcyáábe mémé heeberéómú ihjyúrí Abadóo. Áánetúu gríéégómú ihjyúrí Aporío ‘tútavájtso múnáajpi’ nééiyóne.

12 Ehdúu ó ájtyumɨ́ téhaamɨ́ pañe ɨ́cúbáhraméí pájtyene. Árónáacáa némeíñé tsiiñéi míñéécu íjcyane.

13-14 Átsihdyúu idyé tsiiñe téhaamɨ́ pañe tsijpi diitye níjkyéji múnáadítyú írojrócó llíjchúné tujkéveri Píívyéébé ɨicúvé waɨ́jɨ́ óórótu méénúmeíɨ́jɨ́ hallúrí ócájij tóónédú néénéj piinétú tsaapi dííbyeke nééhií:

—Tsíñaácó aatye 4-meva naavémuke eene Eoparáátej tééhí úníutu dóhjɨ́vámeke. 15 Ahdújucóo dibye tsíñaácómé tsahdúnéécuéllé mɨ́amúnáake dsɨ́jɨ́vetsóné ímichíi ihdyu téijyú wáábyutájuco pícyámeímye. 16 Áijyúu némeíñé diityé tsodáhómú ɨ́ɨ́júmudi úlleme 200 millóóné íjcyane.

17 Ááméj pɨ́ujɨ́ɨ́netúu ímyéénujcátsí miihóné chíájcatyé páhduváré némiihójɨ́ túpjámiihójiúvuu, llíjcyámiihójiúvuu, ajtyúvámiihójiúvuu, íjcyane. 18 Áánetúu diityé ɨijúmú níwaúúné bájú oohímyé níwaúúnédú néémé ihjyúháñetu cúújuwaa, ojtsoo, atsóóperee, íjcyane íjchívyéneri tsiiñe mítyane mɨ́amúnaa dsɨ́jivé tsahdúnéécuélle. 19 Muhdú íhjyáa íhjyúháñema íbówaañe ííñimyémú níwaúúnédú nééneri mɨ́amúnáake lliihyánuhíjcyáme.

20 Árónáacáa dsɨ́jɨ́vetúmé tsá ímityúné imyéénuhíjcyáné ɨ́hvéjtsotúne. Tsáháa ditye naavémuke icyáánívahíjcyáné ɨ́hvéjtsotúne. Áhdurée tsá ditye ɨ́hvéjtsotú ibóhɨ́úbamáyé íjcyátúmeke óórotu, úwááñéwatu, nééwáyutu, úméhetu, méénúmeímyéhjike icyáánívahíjcyane. 21 Áhdurée tsá ditye ɨ́hvéjtsotú idsɨ́jɨ́vétsócatsíhijcyáne, iwáábyénúcatsíhijcyáne, ihdícyámema idyómácócatsíhijcyáne, iñánícyatsíhijcyáne. Ehdúu ó ájtyumɨ́ téhaamɨ́ pañe.

Níjkyéji múnáajpi waajácúháámima íjcyane

10 1 Átsihdyúu idyé tsiiñe naavédú nééné pañe ó ájtyumɨ́ tsijpi ihtsútuube níjkyéji múnáájpi íhyallútú tuuhi cápátsiúcunúúbé ojtsó pañe cáámetu níítyéébeke. Áábe húmɨ́i ajchúcunú cóójɨ́ejpi nuhba ájchúcunúdu. Áánetúu íjcyúbaacu peetécunú cúújuwa péétécunúdu. 2 Aabée waajácúháámɨ́wu wájihtúcunúháámɨ́ éjécunúúbé ɨmiánéjcúejtúhá túvaúcunú móóatu. Áánétúu náníñéjcúejtúhá túvaúcunúúbé ííñújitu. 3 Aabée éhne múúne bajú oohííbyécoba íhjyuvádú ávyétá ihnáhó íhjyúváné tujkéveri 7-meva chíjchimu ihjyúvá ávyétá ihnáho. 4 Aanée ditye muhdú nééne o cáátúnúíyónáa tsaapi oke cáámetu nééhií:

—Caatúnudí ditye íhjyuváne. Téhdure muucá dúúbállédí teéne.

5 Ááné boonétúu diibye níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu tárívájaúcunúúbé ɨmiánéjcúehójtsɨ́ cáámevu ihbúcúhi. 6 Áánemáa múijyú dsɨ́jɨ́véítyuube páneere iévéhóówari íjcyánéhjima ííñuji, nújpacyo, múhdúné tsíeméné íjcyanéhjɨ́ ípívyéjtsóóbe mémeri neébe:

—ɨmiááné tsúúca páneere nɨ́jkéváíñe éévé úújetéhi. 7 Muurá 7-meva níjkyéji múnaa íjcyámedítyú nihñéejpíyé írojrócó llíjchúcúcooca páneere íllurújuco nɨ́jkévaíñé Píívyéébée múha wáájácutúné íhjyú uubálle múnáake néhdújuco. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu tárívájaúcunúúbe.

8 Áánetúu cáámetu óóma íhjyúvaabe tsiiñe oke nééhií:

—Aadi níjkyéji múnáajpi eene móóama ííñújitu tárívájaúcunúúbedítyú éhaami waajácúháámɨ́wu duúcu. 9 Ahdújucóo o pééne o táúmeíñé téhaamɨ́wu dííbyeke. Áánélliihyée oke neébe:

—Áju, májcho téhaámi. Muurá u májchone iimúwu néérone díhbáú pañévú páápáñuúhi.

10 Ahdújucóo o újcúhá á mɨwu o májchone ɨmiááné iimúwu néérone táhbáú
pañévú páápañúhi. 11 Átsihvúu oke neébe:

—Ijcyánéi díhyallúrí tsiiñe pámeere mɨamúnáake u úúbálleíñé ɨiná diityéké pájtyeíñé panévá iñújɨɨne múnaa páhduváré íhjyúvámeke pámeere íavyéjujtémájuco.

Míítyétsi uubálle múnáajtétsi

11 1 Ehdúu oke iñééné boonétu eevéivu oke iájcúne neébe:

—Íiiyi dehvété Píívyéébé duurúvájama dííbyé ɨicúvé waɨ jɨ. Áhdure ú ééveé múhdúmevá tééjari dííbyeke dúúrúvahíjcyámeke. 2 Áánetu ihdyu tééjá llahájtsɨ tsúúca tsííñé iiñújɨ múnáá hójtsɨ pañe íjcyane tsá u éévéityúne. Muurá 42 nuhbává tétsii Píívyéébé cóómiyi íjcyame técoomi tútávájtsoóhi. 3 Áijyu ó wálloó míítyétsi kímóóvé wajyámuma íjcyamútsí táuubállé méénúímútsikye dityétsí tamyémeri 1,260 coojɨvá hajchótá iúúbálle ɨiná pájtyeíñe. Ehdúu oke neebe cáámetu óóma íhjyúvaábe.

4 Aane diityétsí íjcyane nééiyóné eene páné iiñújɨ avyéjuubéré Píívyéébe íjcyáábé úmɨwari orívohéécuma míñéécu peete íjcyane. 5 Áámútsikye múnáájtsórómeke dsɨ jɨvétsóimútsí cúújuwa diityé hallúvú ɨɨrɨpiácóneri. 6 Ehdu ɨiná pájtyeíñé iúúbálléné hajchótá nééimútsí tene iállétuki. Téhdure núpacyo túpacyóvuréjuco dityétsí píívyetétsoíñé ííñújɨri íjcyámeke páhduváré néene chémeháñeri ichémétsoki.

7 Árónáa teene iúúbállehíjcyáné dityétsí nɨ jkévácooca iyáábécobádú néébe teene wáhyéjúcóbá déjúcotu íjchíívyeebe diityétsima imyéénújcatsímútsikye dsɨ jɨvétsoóhi. 8 Áámútsí ɨtémehóócú dómájcóratúné ícyahíjcyaá ɨhtsútu cóómí Máavyéjuubée wátyétyécúmeícyóómí uulléjɨjtónéj pɨine técoomíyé Tsodóóma, Ejíhto, némeícóómí pañe. 9 Áhóócuúvuke pápihchúúj coojɨváj pɨinévújuco panévá íñujɨɨne múnaa ɨɨtehíjcyáhóócuke tsá múha ímílléityú tsaate cúúune. 10 Aame ávyeta tééneri iímíjyúúvéne iwáñehjɨvaténé pañe tsíeménehjɨvú bohbánújcátsiíhi. Ehdu ímíjyúúveímyé íjyévéhreváa dityétsí diityéké Píívyéébé ihjyu iúwáábóneri pátsárícyohíjcyánélliíhye.

11 Árónáa téhdune 3 coojɨváj pɨinévú Píívyéébe tsiiñe diityétsikye bóhɨɨtsómútsikye iájtyúmɨne mɨamúnaa ávyétá ihnáhó íllítyeéhi. 12 Áámútsikye tsaapi cáámetu kéévánécoba neéhi:

—Métsa íllevu. Ahdújuco diityétsí pééiñe cáámevu ojtsó pañévú ímunáá diityétsikye ɨɨténáaáca. 13 Áijyu ávyétá ihnáhó ííñujɨ vááúmeíñeri técoomítyú tsátsii jááhañe cáhvyábáneri 7,000-meva mɨamúnaa dsɨ jɨveéhi. Ááneri cóejte ávyétá ihnáhó iíllítyéne Píívyéébe níjkyéjɨri íjcyáábeke ávyéjújtsoóhi.

14 Ehdu míijyúcújuco ɨcúbáhraméí pájtyeíñe. Árónáa íjcyanéi tsiiñe ɨɨcúiye tééné boonétú pájtyeíñe.

Níhñéejpíyé írojrócó llíjchune

15 Aanée nihñéejpíyé níjkyéjɨ múnáajpi írojrócó llíjchúné tujkéveri cáámetu tsaate kéévánécoba nééhií:

Naavéné avyéjú ííñújɨri íjcyaróné Mépiivyééberéjuco cáávacúné iiyéjuco Críjtoma iávyéjuutéki. Ááberéjuco tééjɨ̃ avyéjuube íjcyaíñé múijyú nɨ̃jkéváityúne.

16-18 Áánáacáa 24-meva túkevéjtsojte Píívyéébé úmɨ̃wari íavyéjú ijyáwááné hallúrí ácújcatyémé dííbyé lliiñévú ɨmɨ̃hmóúbáne dííbyeke dúúruvámé nééhií:

Tehdújuco Ávyéjuube Píívyéébe ɨ̃htsútuube iíjcyadúré u ícyahíjcyaabe dɨ̃ɨhnáhori u ávyéjuuténe. Aabe ííñújɨri íjcyáné mɨ̃amúnaa úhdivu cááyóbahíjcyámeke u ɨ̃cúbáhráíñe éévé úújetéhi. Áhdure tsúúca dsɨ̃jɨvéjúcóórómema muhdúhjáa ditye ícyahíjcyáné u ímíbájchóíñe éévé úújetéhi. Aabe dɨ̃ɨicúve múnaa ɨ̃htsútujtémáyé ɨ̃dáátsojte uke iávyejúúlléne ímí díwákimyéí méénuhíjcyámeke tééne áhdovu ú ájcuúhi. Áánetu íllure ííñújɨri mɨ̃amúnáake tútávátsohíjcyámedi ú ɨ̃cúbáhraáhi.

19 Ehdúu Píívyéébeke ditye dúúrúvánáa níjkyéjɨri íjcyaja dííbyé duurúvaja páyúcúúvéné pañe ó ájtyumɨ̃ dííbyé pityájcoju téhbá pañe íjcyáné cajóónaba. Áánáacáa chíjchímuba dóvájaavéné ávyeta ‘roríhrórí’ néénáa ííñujɨ vááúmeíhi. Áhdurée mítyane núјpácyowááné dojcóhi.

Wálleemútsí ápichó nééné iyáábema

12 1-2 Ááné boonétúu idyé tsiiñe muhdú tene pájtyéíñé uubállé ó ájtyumɨ̃hi: Tsáápillée ééválle íévéhoowávú óhdivu bóhówaavé cóójɨ̃ejpi núhba ájchúdú íwajyámú néélleé. Aallée péjcóejpi núhbá hallúrí íjyócunúllé chahííwá 12-meva mɨ̃ɨ̃curu. Aallée ihjyúcunúhijcyá iávyéneri. 3 Áánáacáa idyé apíichówu níhbácobádú néébe túјpáábyécoba bóhówaavéhi. Áábé níwaúúnée 7-uva íjcyánetu íchahíwááné ávójcatyéhi. Áánétúu íjtyóóne 10-jtoova. 4 Aabée ííbówari tsahdúnéécuéllé mɨ̃ɨ̃cúruke wájojcó ííñújɨ̃ hallúvu. Átsihdyúu íjyócúúvetéébé diille eenée ɨtsɨ̃ɨ̃máváíñeri íjcyállé úniúvú dille tsɨ̃ɨ̃mávátsɨke idyóókií. 5 Áánáacáa tsúúca tsɨ̃ɨ̃mávalle wájpíwúuke páné iñújɨ̃ɨ̃né avyéjuube ɨ̃htsútuube íjcyáííbyeke. Áábekée Píívyéébe íavyéjuvu ujcú dibye dííbyemáyéjuco iíjcyaki. 6 Ááné boonée tsɨiju úmɨvá ɨ̃ɨ̃néubárá píívyétúné iiñújɨvu tsátsii Píívyéébe dííllema ɨ̃hdénútsihvu. Átsihyíi íjcyálleke dííbyere tehmé 1,260 coojɨ̃vá hajchóta.

7 Ááné boonée níjkyéjɨri níjkyéjɨ múnáá avyéjuube Migyééré ihyájkímuma diibye apíichówu níhbácobádú néébe téhdure ihyájkímuma íjcyáábema méénújcatsíhi. 8-9 Aabée Migyééré dííbyeke ityáhjáne waagóó tétsihdyu ííñújɨ̃ hallúvú pámeere ihyájkímumájuco éhnéhjáa éíjyuúvú ííñimyédí mɨ̃amúnáake tútávátsohíjcyaabe Naavéneke.

10 Ááné boonétúu tsaapi níjkyéjɨtu kéévánécoba nééhií:

—Tsúúca Píívyéébe ɨ̃htsútuube íjcyaabe íavyéjúejtéké pájtyetétsóíñe éévé úújetéhi. Muuráhjáa Ílli Críjtoke pícyoobe tééné avyéjuube dibye iíjcyaki. Aane tsúúca dííbyeke dííbyé cahcújtso múnáá hallúvú paíjyuváré cójɨ̃ hajchótá pécóhajchótá álliúúnuhíjcyaabe wágóovéjucóó níjkyéjɨtu. 11 Diibyée tsúúca táhjátsáméí Obééjáwuúdú néébé tujpácyó wágóóvéneri. Aanée diibye Obééjáwuúdú néébé uwááboju cáhcujtsómé téhdure tsúúca dííbyeke tahjáhi. Áánélliihyée tsá ditye íllityétú ɨdsɨ̃jɨvéíñeri. 12 Ahdícyane méimíjyúú pámeere níjkyéjɨri íjcyame. Áánetu ihdyu máɨdáátsoju tene

pájtyeíñé ííñújɨri íjcyámeke. Muurá tsúúca Naavéné wahájchotáréjuco íúmɨwa íjcyane iwáájácúne ávyétá ɨhnáhó icyáyobáávaténe nihñéréjuco mɨ́amúnáadi ɨ́cúbáhraíñe.
Ehdúu tsaapi kéévánécoba néé níjkyéjɨtu.
13 Aabée diibye níhbácobádú néébe tsúúca ííñujɨ́vú iwágóóóveíñé
iwáájácúne imíllerá eenée wájpíwúuke tsɨ́ɨ́máválleke ɨdsɨ́ jɨ́vetsóne.
14 Árónáacáa Píívyéébere nééjuri méwáájɨ́ núwácobácúdú nééne díílledítyú
íjcyáneri wáámənelle ípyée iícyahíjcyáhullévú ɨ́ɨ́néubárá píívyétúné iiñújɨvu
tsiiñe ííñimyédiyéjuco dibye díílleke ipátsáríjcyótuki. Aallée 3 pijcyábáj
pɨinévú téhulle íjcyálleke dííbyere Píívyéébe téhmehíjcyáhi. 15 Áánélliihyée
idyé diibye níhbácobádú néébe dííbyere ííñimye íjcyaabe íllímútuhjácó
nújpacyo páneere icyáájávétsóneri díílleke imájcanútsóroki. 16 Árónáacáa
ííñuji wácaavéné nújpacyo adúcúhi. 17-18 Áánetúu awáá éhnííñevu
díílledívú icyáyobáávaténe díílle hájkímumáyéjuco dibye méénújcatsíñé
Jetsocríjtó uwááboju tsaímíyé úraavyémé Píívyéébé taúhbaju néhdújuco
ícyahíjcyámema.

Ápichó nééné iyáábemútsícyobácu

13 1 Átsihdyúu móóá úniúvú dibye íjyócúúveténáa téémó pañétú
apíichówu nééné iyáábécoba ijchívyéhi. Áábé níwaúúnée 7-uva
íjcyáúhjɨtu nehníwu Píívyéébedítyú íhjyuváné caatúváhi. Áánetúu íjtyóóne
10-jtoova íjcyánetu íchahíwááne. 2 Aabée bájú oohííbyécobádú néébéj
tuhááñé báju ɨ́ɨ́ júj tuhááñédú néébé ihjyu apíichówu. Áábekée diibye
níhbácobádú néébe picyóó ávyéjuube dibye iíjcyaki. 3 Áábé níwaúúnetúu tsau
tsaate cáváájcou dsɨ́ jivérou tsiiñe bóhɨ́ɨ́neri panévá iñújɨ́ɨ́ne múnaa mítyane
iúllévénúne dííbyeke ávyéjujtsóhi. 4 Áhdurée diibye níhbácobádú néébeke
ávyéjujtsómé dibye iyáábécóbake ávyéjuutétsónélliíhye. Áánemáa diibye
iyáábécóbadítyú néémeé:
—¿Aca íhya íjcyaabe tsaapi áádidívú úújetéébe? Tsáháubá muurá múha
íjcyatú dííbyeke táhjáiyóme.
5-7 Áábekée diibye níhbácobádú néébe picyóó dibye ííñújɨ́ avyéjuube iíjcya
42 nuhbává hajchóta. Áánemáa táúhbaabe dibye ímityúné Píívyéébedítyú
iíhjyúvaki. Ahdújucóo ávyéta néhní dibye íhjyuváné dííbyedítyuu, dííbyé
duurúvájatuu, níjkyéjiri íjcyámedítyuu, íjcyane. Áánemáa dííbyeéjtema
imyéénújcatsímyeke táhjaábe. Áábé hójtsɨ́ pañée pámeere páné iñújɨ́ɨ́ne
múnaa páhduváré íhjyuváme. 8 Aamée pámeere dííbyeke ávyéjujtsó
dúúrúvamére. Áánetúu apáámyéré tsá dííbyeke ávyéjújtsotú ííñujɨ́ikyée
ípívyéévétúné ihdéjuco ɨdsɨ́ jɨ́veíñé pítyájcameííbyé Obééjáwuúdú néébedi
íjcyáháámɨtu imyémeháñé íjcyame. 9 Aane ihdyu óvíi ɨ́mɨááné lléébome
cahcújtsóhi. 10 Muurá tsíjtyeke cúvéhoojánúmeke téhdure cuvéhoojánuímye.
Tsíjtyeke dsɨ́ jɨ́vétsómeke idyé dsɨ́ jɨ́vétsoímye. Ahdícyane tsúúca Píívyéébeéjté
íjcyame múu ímíñeúvú dííbyeke icyáhcújtsóne ehdu nééronéhjɨ́ aabúcúhi.
11 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɨ́ tsijpi iyáábécoba ííñújɨ́ pañétú íjchivyéné
obééjáwúuj tódú íjtyóócu néébeé. Aabée ihjyúvá ávyétá apíichó níhbácobádúu
néébe íhjyuvádu. 12 Aabée ɨ́htsútuube éhnée tsau íhñíwau cáváájcámeíú
tsiiñe bóhɨibe iyáábécoba ɨ́htsútuube íjcyadu. Aanée diibye obééjáwúuj tódú
íjtyóócu néébe táuhbá pámeere mɨ́amúnaa ííñújiri íjcyámeke ditye diibye

eenée íhñíwau tsau cáváájcámeíú tsiiñe bóhɨ̃ɨ̃ beke idyúúrúvaki. 13-14 Áánemáa dííbyé úmɨwávú méénúráityuróné méénuhíjcyaábe. Aabée mɨ̃amúnaa ɨ̃ɨ̃téneríyé cáámetu niityétsó cúújuwa ííñujɨ̃vu. Ááneríi mɨ̃amúnáake iállíñe táúhbaabe ditye diibye íhñíwaúu cáváájcámeíú tsiiñe bóhɨ̃ɨ̃uma íjcyáábé níjcyota imyéénuki. 15 Ahdújucóo ditye níjcyóné pañévú dibye ɨ̃ihnáhoori ibóhɨ̃ pícyoobe ihjyúváhi. Áánemáa neebe pámeere múhdumé diibye níjcyotáábeke dúúrúvatúmeke ɨdsɨ̃ jɨ̃vétsoíñe. 16 Téhdurée táúhbaabe pámeere ɨdáátsojte tsíjtyé hójtsɨ̃ pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsɨ̃ pañe íjcyatúmee, ɨ̃htsutúmé éhnéva múnaa, íjcyámeke íúmɨcóónetu ɨ̃ɨ̃mɨánéjcúéhojtsɨ̃ jɨ̃ úbatu dííbye mémé iíjcyaki. 17 Áijyúu teene dííbye mémema íjcyatúmé tsá píívyetétú ɨ̃ɨ̃ná iñáhjɨ̃ henúne. Apáámyérée dííbye mémema, dííbyé nóómerómá, íjcyame piivyété tsíeméné iñáhjɨ̃ henúne.

18 Aanée dííbyé nóómero 666 íjcyane ihdyu óvíi wájácúnejcúmé waajácú ímichi cáábyé nóómeró teene íjcyane, ɨ̃ɨ̃ná nééiyóne.

144,000-meva májtsiváne

14 1 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɨ̃ Obééjáwuúdú néébe Tsióó camewájú hallúrí íjyócunúúbeke. Áábemáa 144,000-meva mɨ̃amúnaa íjcyámé úmɨcóónetu dííbye mémema Cááni mémé caatúváhi. 2 Áánáacáa níjkyéjɨtu tsane ihjyúvá éhne múu teehi níívácunúné íhjyuvádu. Áhdurée ó lleebó chijchi íhjyuvádu. Árónáacáa botsíi ímíñeúvú ó lleebó éhne múu cúmubááné ditye áámune íhjyuvádú tene íhjyuváne. 3-4 Áánáacáa Píívyéébe íavyéjú ijyáwá hallúrí íjcyáábé úníuri 4-meva iyámédú néémema túkevéjtsojte íjcyámé úmɨ̃wari diitye 144,000-meva íjcyame májtsivá béhju majtsíjyu. Aajúu tsá múha tsijtye píívyetétú imájtsiváne. Apáámyérée tsúúca Píívyéébe újcume tsaímíyé Obééjáwuúdú néébeke úraavyémé ímityúné méénújúcootúmé piivyété teeju imájtsiváne. Muuráhjáa dííbyej tééveri ííñújɨri íjcyáné mɨ̃amúnáadítyú tsúúca pájtyetémeke Cááni Píívyéébema ímí ɨjtsúcunúmútsí tehdújuco ɨ̃mɨá ɨ̃ɨ̃cúvédu. 5 Aamée tsá állíuutúne. Áhdurée tsá ditye ɨ̃ɨ̃nerí néétsámeítyúne.

Níjkyéjɨ múnaa úúballéne

6 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɨ̃ tsijpi níjkyéjɨ múnáajpi íévéhóówari wáhpéébeke. Aabée panévá iñújɨ̃ɨ̃ne múnaa páhduváré íhjyúvámeke ɨ̃mɨáájú pajtyéteju múijyú nɨ̃ jkéváityúné úwaabóhi. 7 Aabée kéévánécoba nééhií:

—Píívyéébeke ímíñeúvú mecáhcújtsóne máávyejújtso. Muurá tsúúca mɨ̃amúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá dibye ímíbájchóíñe éévé úújetéhi. Ahdícyane dííbyeke méduurúvá páneerée íévéhóówari íjcyánéhjɨma ííñujɨ, móañe, téhíwuúné, méénúúbeke.

8 Aané boonée idyé tsijpi bóhówááveebe nééhií:

—Tsúúca Babiróónia ɨ̃htsútu cóómí íjcyárocóómí wágóoové panévá iñújɨ̃ɨ̃ne múnáake técoomí múnaa ímityúnejcúvúré ɨ̃búwátsohíjcyáné déjúcotu.

9-11 Átsi ehóówari íjcyánéhjɨma ííñujɨ, móañe, téhíwuúné, méénúúbekehdyúu idyé tsijpi bóhówááveebe téhdure kéévánécoba nééhií:

—Téhdure pámeere múhdumé diibye iyáábécóbama íñíjcyota dúúrúvahíjcyámé úmɨcóónetu, íhyójtsɨ́néúbatu, dííbye mémé

cáátúnútsámeímyedívú Píívyéébe ávyétá ɨhnáhó icyáyobáávaténe cúújuwa atsóóperémá péétécunúwá pañévú diityéké waagóoóhi. Aame ɾ́cúbáhráméiíi múijyú nɾ́ jkéváityúné Obééjáwuúdú néébema níjkyéjɨ múnaa íjcyámé úmɨwávu. Aane ditye tééwá pañe ɾ́cúbáhrámeíñe ójtsó tsá múijyú nɾ́ jkéváityúne.

12 Ááné ɨhdétú múu pámeere íñe múhdumé tsúúca Píívyéébeéjté íjcyame dííbyé taúhbaju néhdu ícyahíjcyámé ímíñeúvú Jetsóoke úraavyé panéváré mávaríjchojúúné iáábúcúnema.

13 Átsihdyúu idyé tsaapi oke níjkyéjɨtu nééhií:

—Íllu nééne caatúnu: “Maímijyu ihdyu diitye Ávyéjuube Jetsocríjtoke cáhcujtsómé dsɾ́ jɨvémé íjcyanej. Muurá Píívyéébé Apíichó néé íwákimyéityu ditye wáyéeevéne. Ááné wákimyéí ímí diityémá nɨjkéváhi.”

Ííñújɨri íjcyame újcúmeíñe

14 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɾ́ iévéhóówari tsitsɾ́wu nééne ójtsó hallúrí tsaapi mɾ́amúnáajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée imíwu óóró chahííwama íjcyaabe ejécunú tsuhjɾ́váwu nééwa nɨitsúwa. 15 Áánáacáa tsijpi níjkyéjɨ múnáajpi Píívyéébé dúúrúvájá pañétú íjchíívyeebe kéévánécoba dííbyeke nééhií:

—Tsúúca ííñújɨri bajtsóháñé íjcyane keeméhi. Aaneaajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée imíwu óóró chahííwama íjcyaabe ejécunú tsuhjɾ́v ílluréjuco wáhdáhɾ́núne daahɾ́vetso. Tsúúca teene u ááhɾ́vétsóíñe éévé úújetéhi. 16 Ahdújucóo dibye iwáhdáhɨnúné ááhɾ́vetsóne.

17 Ááné boonée idyé tsijpi Píívyéébé duurúvaja níjkyéjɨri íjcyájá pañétú ijchívyé téhdure tsuhjɾ́váwu nééwa nɨitsúwá ejécunu. 18 Áábekée tsijpi cúújúwá tehméébé Píívyéébé ɨicúvé waɾ́ jɾ́ íjcyátsihdyu tsáábe kéévánécoba nééhií:

—Tsúúca óóva néévá naamé ííñújɨri. Aane ílluréjuco pééne daahɾ́vetsóte. 19 Ahdújucóo dibye ipyééne iújcune wájojcóné tééné dotsúhcúíhcyú pañévú muhdú Píívyéébe ímityúmedívú icyáyobáávaténe diityéké ɾ́cúbáhráíñe nááve. 20 Ahdújucóo dibye mɾ́amúnáake Jerotsaréé tsiéllevúré ɾ́cúbáhrámé tujpácyó caajávé tétsii ɾ́ɾ́ jumu íjcyámé ihjyúháñé tujkévevu 300 kiróómetró hajchótá ííñújɾ́ hallúri.

Nihñéenére 7-neva ɾ́cúbáhraméí íjcyane

15 1 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɾ́ tsiiñe apíichówu nééne iévéhóówari. 7-meváa níjkyéjɨ múnaa bóhówaavé Píívyéébe icyáyobáávaténe nihñéré mɾ́amúnáadi páhduváré ɾ́cúbáhráíñéhjima tsáámeé.

2 Áhdurée ó ájtyumɾ́ éhne múúne tsane nújpacyo ávyeta ‘raúráú’ néhdu nééné pañétú cúújuwa péétécunúne. Ááné úníuríi diitye iyáábécóbá níjcyotáa dúúrúvahíjcyatúmé téhdure dííbye mémema íjcyatúme. 3-4 Aamée Píívyéébe diityéké ájcúné cumúbáánema íjcyame májtsivá dííbyé ɨicúve múnáajpi Moitséeúvú majtsíjyú Obééjáwuúdú néébedítyú íllu nééjuú:

> Panévatúré ɾ́htsútuube Píívyéébe apáábyéré ɾ́mɨáábé u íjcyaabe u állíúútuube páné avyéjuubéré ú ijcyáhi. Áábeke uke panévá iñújɾ́ɾ́ne múnaa iávyejúúlléne duurúvahíjcyáhi. Muurá waajácúmé ɾ́mɨáábé u íjcyánéllii muhdú u néhdújuco u méénune.

Ehdúu nééju májtsiváme.

5 Ááné boonée idyé ó ájtyumɨ́ Píívyéébé duurúvájá pañétú páñétúeho mɨ́ jcoho páyúcuuvéné dííbyé taúhbajúúné cáátuváné téehó pañe íjcyaho. 6 Téhdurée tééjá pañétú diitye 7-meva níjkyéji múnaa ijchívyé Píívyéébe mɨ́amúnáadi ɨ́cúbáhráíñéhjima. Áámé wajyámúúnée ávyéta 'namɨ́námɨ́' néémé ocájɨ́mɨihéné óórómɨihéné diityéké ɨ́jpɨ́ujɨ́ɨ́nevújuco íjcyane. 7 Áámekée diitye 4-meva iyámédú néémedítyú tsaapi ajcú diityé tujkévevu óórótu méénúmeíihllójivu. Áihllójɨ́ pañée teene Píívyéébe múijyú muhdú íjcyáityuube mɨ́amúnáadi ɨ́cúbáhraíñe. 8 Áánáacáa dííbyé ihtsútú ojtsódú nééne wahpécunú duurúvájá pañe. Áijyúu tsá múha tééjá pañévú úcáávetú diitye níjkyéji múnaa mɨ́amúnáadi ihɨ́cúbahráné nɨ́ jkévátúné hajchóta.

ɨ́cubáhraméíihllóne

16 1 Áánáacáa tééjá pañétú tsaapi kéévánécoba diitye 7-meva níjkyéji múnáake nééhií:

—Ííñujɨ́vú mepééne eene éihllójɨ́ pañe íjcyane Píívyéébe mɨ́amúnáá wáábyuta méénune mécahpíñú ditye ihɨ́cúbáhrámeíki.

2 Ahdújucóo tsaapi ipyééne ihñéíhlló pañe íjcyane cáhpióneri pámeere iyáábécóbá níjcyotáa dúúrúvahíjcyámé téhdure dííbye mémema íjcyame áhllávatéhi.

3 Ááné boonétúu tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane móóácóbá pañévú cáhpióneri éhne múúne dsɨ́ jɨ́vémé tujpácyódú nújpacyo íjcyáneri pámeere téjpacyó pañe íjcyame dsɨ́ jivéhi.

4 Ááné boonétúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane íayáhíhjí pañévú cáhpióneri nújpacyo píívyeté túјpacyóvuréjuco. 5 Áánemáa neébe:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe ɨ́miáábé iíjcyadúré u íjcyaabe mɨ́amúnáake u ɨ́cúbahráne. 6 Muuráhjáa díhjyú uubálle múnáama tsijtye ímí uke cáhcújtsómé tujpácyó waagóóme. Áánéllii tehdújuco diityéké túјpacyóvú u íjchone.

7 Ááné boonée tsijpi Píívyéébé ihɨ́cúvé waɨ́jɨ́ ijcyátsihdyu nééhií:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe panévatúré ɨ́htsútuube ávyéjuube u íjcyaabe mɨ́amúnáake u ɨ́cúbahráne.

8 Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane cóójɨ́ejpi núhbá hallúvú cáhpióneri nuhba éhnííñevu állóócoténé mɨ́amúnáake áiúcúhi. 9 Áánej tsárii nehníwu Píívyéébedítyú iíhjyúváne ímityúné imyéénuhíjcyánetu tsá ditye ímílletú ihɨ́hveténe. Áánemáa tsá dííbyeke ditye ávyejúúlletúne.

10 Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane diibye iyáábécoba eenée móóá pañétú íjchíívyéébé avyéjú ijyáwá hallúvú cáhpióneri dííbyé avyéjú tútávaavéhi. Áijyúu mɨ́amúnaa ávyeta ihɨ́cúbáhrámeíñe ávyeri ɨ́hnɨ́jiwááñé ihdóhi. 11 Aamée éhnííñevúré nehníwu ihjyúvá níjkyéjiri íjcyaabe Píívyéébedítyú ahlláháñema tsíñéhjiri ihɨ́cúbáhrámeíñé déjúcotu. Áánemáa tsá ditye ɨ́hvéjtsotú ímityúné imyéénuhíjcyáne.

12 Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane Eoparááté pañévú cáhpióneri teehi áraavé ávyéjujte nuhba tsáhícyánéjcutu ítsodáhómuma méénujcátsivu tsááme tsíñejcúehívú ipájtyeki.

13 Áánáacáa diibye níhbácobádú néébeé, tsijpi iyáábécobádú néébeé, Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpidi díllómeííbyee, éhdúmé ihjyúháñetu naavémú ahcómúdú némehji cájtume méénúráityúronéhjɨ́ méénuhíjcyáhi.

14 Aamée panévá iñújɨ́ɾ́ne múnáake íavyéjujtémá pihjyúcú ɾ́htsútuube
Píívyéébe muhdú ditye ícyahíjcyáné diityémá ímibájchócooca dííbyema
imyéénújcatsíki.
15 Áánáacáa Jetsóó oke néehií:
—Peecútétsihdyúré muurá ó bóhdiɨ́ múha ɾ́jtsótúnáa éhne múúne naní
múnáajpi tsáhduú. Aane ihdyu ɾ́jtsome maímijyu tsá ɾ́ɾ́nerí núcójpɨ́véityú
éhne múúne íévejte íjcyame núcójpɨvédu.
16 Aanée diitye naavémú tsúúca pihjyúcú pámeekéré mɨ́amúnáake
íavyéjujtémájuco tsátsihvu heeberéómú ihjyúrí 'Amagedóo' némeítsihvu.
17 Átsihdyúu idyé nihñéejpíyé ihñéíhlló pañe íjcyane íévéhoowávú cáhpíóné
tujkéveri Píívyéébe níjkyéjɨtu ídyuurúvájá pañétú kéévánécoba néehií:
—Áyu ícyooca ihdyu tsúúca páneere nɨjkéváhi. 18 Áánáacáa ávyétá ɨhnáhó
chíjchímuba dóvájaavéné 'roríhrórí' nééné tujkéveri ávyétá ɨhnáhó ííñujɨ
váúmeí ɾ́hdée ivááúmeíhíjcyáné ehnííñevu. 19 Ááneríi Babiróónia ɾ́htsútu
cóómí íjcyárocóómí wáhcabá 3-neva panéjcuvávu. Ehdúu técoomí múnaa
ímityúné méénuhíjcyáné déjúcotu Píívyéébe icyáyobáávaténe ávyétá ɨhnáhó
diityédí ɾ́cúbahráhi. Áhdurée páneere ííñújɨri íjcyácoomíjɾ́ wáhcávyabáhi.
20 Áhdurée páneere móáñéj pɨ́ine íjcyáhbaújɨma íjchí iiñújɾ́ caméwajúné
tsáhájuco íjcyatúne. 21 Áijyúu Píívyéébedítyú nehníwu mɨ́amúnaa uhbá dibye
diityé hallúvú nújpácyówácobáné dójcótsóneri ɨ́ɾ́cúbáhrámeíñé déjúcotu.

Nahtsɾ́wamééwa ɾ́cúbáhrámeíñe

17 1 Átsihdyúu tsaapi diitye níjkyéjɨ múnaa 7-meva íjcyámedítyú oke
néehií:
—Dícha uke o úújétso aalle eene nújpácyó hallúrí íjcyalle ɾ́htsútulle
nahtsɾ́wamééwá muhdú ɾ́cúbáhrámeíiñe. 2 Muurá panévá iñújɨ́ɾ́ne múnaa
íavyéjujtémáyé ímityúné dííllema imyéénúneri ɨ́ɾ́jtsaméí tútávajtsóhi.
3 Ehdúu naavédú nééne o ɨ́ɾ́téné pañe oke iñééne tsajtyéébé ɨ́ɾ́néubárá
píívyétúné iiñújɨvu. Áhullée ó ájtyumɨ́ túJpáábyécoba néébe iyáábeke
íhñíwaúúné 7-uva íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábeke. Áábedítyúu mítyane
meméháñé caatúvá nehníwu Píívyéébedítyú íhjyuváne. 4 Áábé hallúríi
diille walle ácuúcunúllé wajyámú ávyéta ímí duujɨ́nuúdú nééja tsániiñe
túJpájaúvu. Aallée ícyaavé tsaímíyé óórótu, péérátu, páhduváré imíwu nééné
neváyúúnetu, méénúmeíñehjɨ́vu. Aallée ejécunú óóróíhlló pañe páhduváré
nééné imítyuháñé imyéénuhíjcyanéhjɨ́ wáhpécunúne. 5 Áállé úmɨ́cotúu
caatúváné ɨ́ináhjáubáhjáa nééiyóné íllúu: "ɾ́htsútu cóómí Babiróónia pámeere
nahtsɾ́wamééwámúj tsɨ́ɾ́ju; téhdure páneere ímítyunéhjɨ́ ííñújɨri íjcyánéj
tsɨ́iju técoómi." 6 Áállekée o ɨ́ɾ́téne ó waajácú Píívyéébeéjté ímí Jetsóoke
iúráávyéné déjúcotu dsɾ́jɾ́vehíjcyámé tujpácyori dille llíyíícyavéne. 7 Ááneríi
mítyane o úllévenúúbeke oke níjkyéjɨ múnáajpi néehií:
—¿ɾ́veekí ayájú ɨhnáhórá u úllévenúne? Cáhawáá eene dííbyé hallúrí
dille íjcyáné iyáábé 7-uva íhñíwaúúné íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábema
diityétsidítyú uke o úúbálleki. 8 Muurá diibye tsáhájuco íjcyájúcootúne.
Ároobe tsiiñe ibóhɾ́ɾ́ne wáhyéjúcóbá pañétú ijchívyeé múijyú tsiiñe
ibóhɾ́júcóóítyúhullévú iwágóóóveki. Áábedi mɨ́amúnaa ullévénuú ííñujɾ́ɨ
ípívyéévéijyújuco pájtyetéme mémeháñé cáátúváné waajácúháámitu
imyémeháñé íjcyatúme.

9 Aane ihdyu óvíi wájácúnejcúmé waajácú ɨ́ɨ́nerí tene íhjyuváne. Muurá
eene 7-baúvá cáméhbaúné hallúrí diille walle ácuúcunúhbaújɨ́ nééiyóné eene
7-uva íhñíwaúúne. 10 Áhdure 7-meva ávyéjujte íjcyane nééiyóne. Áámedítyú
ícyooca tsaapi ávyéjuube ijcyáhi. Áánetu 5-meva tsúúca téénetu pajtyéhi.
Áánetu tsijpi nihñéejpíyé ávyéjúúteé wahájchotáwuúre. 11 Áábedítyú diibye
iyáábécoba tsúúcajáa dsɨ́jɨvéroobe tsiiñe bóhɨɨbe cámááveéhi. Áábema
8-mevájúcooi teene 7-neva íjcyáné avyéjutu pájtyeíñe. Ároobe bóónétu
ávyétá wágoóóveréjuco méénuíñe.
12 Áábema tsijtye 10-meva wahájchotáwu ávyéjuutéiñe nééiyóné eene
10-jtoova íjtyóóne íjcyane. 13 Aame ipítyácójcatsíñe dííbyeke pɨ́ááboó dibye
éhnííñevu ɨ́ɨhtsútúúveki. 14 Aame Obééjáwuúdú néébema méénújcatsíyómeke
tsanéjcuúré táhjáiibye pámeere ávyéjujté ehnííñevu ɨ́htsútuube ávyéjuube
íjcyaábe. Áánetu ihdyu ípyée ityújkevééllémeke dibye újcume ímí dííbyeke
úráávyehíjcyámé dííbyema íjcyaáhi. Ehdúu oke neebe níjkyéjɨ múnáajpi.
15 Átsihdyúu idyé tsiiñe oke neébe:
—Muurá eene nahtsɨ́wamééwá nújpácyó hallúrí ácuúcunújpácyó ú
ájtyumɨ́ mítyane mɨ́amúnaa panévá iñújɨ́ɨ́ne múnaa páhduváré íhjyuvámé
dóbééveíñé nééiyóne. 16 Áánetu eene iyáábé 10-jtoova íjtyóóne íjcyáábema
téhduméré ávyéjujte íjcyame diille nahtsɨ́wamééwake nehnílleéhi. Aame
díílleke ityútávájtsóne ɨ́hvéjtsolle íjcyaá ɨ́ɨ́cúvérátulléréjuco. Áálleke bóónétu
ílluréjuco ditye cóvájtsoíñe. 17 Píívyéébere diityéké tééné ɨ́jtsaméivu ájcuú
dibye muhdú néhdújuco tene ipájtyeki. Áánéllii diitye ávyéjujte 10-meva
íyáábeke ɨ́htsútúúvétsoó dííbyere Píívyéébe néhdújuco. 18 Áánetu diille
wálleeke u ájtyumɨ́né panévá iñújɨ́ɨ́né avyéjú comíñé nééiyóne. Ehdúu oke
neebe níjkyéjɨ múnáajpi.

Babiróónia wágóoovéne

18 1 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɨ́ tsijpi ɨ́htsútuube íjcyaabe cáámetu
níítyéébé ámɨ́tsaráhcó ííñujɨ ájchúcunúúbeke. 2 Aabée kéévánécoba
nééhií:
—Tsúúca Babiróónia ɨ́htsútu cóómí íjcyárocóómí wágóóóvéné
boone téápajyúrí naavémuréjuco nehníwu nééné wahpéjtema. Aane
ihdyu óvi tehdújuco técoomi wágóoovéne. 3 ¿ɨ́veekí panévá iñújɨ́ɨ́ne
múnáake ímítyunévú ɨ́búwátsohíjcyacóómi? Téhdure ¿ɨ́veekí técoomíyí
álliúré úwáábómeíñé íñujɨ́ɨ́né avyéjujte icyáhcújtsóne ávyétá imítyúné
méénuhíjcyáhi? Áhdure técóómi múnaa mítyane iéhnéváíyóneri iíjyácunúne
panévá iñújɨ́ɨ́né nahjɨ́he múnáake mítyane dsiɨdsɨ́nuhíjcyáhi. 4 Ehdúu dibye
néénáa idyé tsijpi téhullétúré cáámetu nééhií:
—Méijchívyé écoomítyú múhdumé tahñéjté íjcyame técoomí múnaa
ímityúné méénuhíjcyáné ámuha meméénútuki, áhdure tééné hallútú ditye
ɨ́cúbáhrámeídyú ámuha meɨ́cúbáhrámeítyuki. 5 Muurá técoomí múnáá
imítyúcoba éhnííñevúré llíyaaténé oo Píívyéébe múhdurá o ɨ́jtsúcunúnéllii
tééné déjúcotu diityéké ó ɨ́cúbáhraáhi. 6 Ahdícyane óvi ihdyu diityéké ó
ɨ́cúbahrá muhdúhjáa ditye tsíjtyeke ɨ́cúbáhrahíjcyáne áhdó ditye iwáájácuki.
7-8 Muurá ɨ́ɨ́búwá pañe imítyájkímyeíñe nehíjcyámé ɨ́htsutúmé íjcyámeke
múijyú kímóóve pájtyéityúne. Áhdure nehíjcyámé múijyú muhdú íhcyóómi
íjcyáityúne. Áámeke ihdyu tééne áhdó óvi o kímóvejtsómé ɨ́cúbáhrámeí

ájyáháñema dsiɨ́ɨveri. Muurá panévatúré ɨ́htsútuube Píívyéébe o íjcyaabe diityé imítyú déjúcotu diityéké o ɨ́cúbáhráme cóómí áíívyeéhi.

9 Aane muurá panévá iñújɨ́ɨné avyéjujte técoomí múnáama ímityúné méénuhíjcyámé tsaímíyé ímíjyuuri íjcyarómé técoomi ámópácyoovéné iájtyúmɨ́cooca kímóóveéhi. 10 Aame téeneri iíllityéne tsíhyullétúré ɨ́ɨteme neéhi:

—¡Máɨdáátsoju muhdú ɨ́veekí ɨ́htsú cóómijɨ́ɨ́ Babiróónia ɨɨná pajtyej! ¡Ávyeta muhdú meɨ́jtsótútsihdyu peecútéré tsúúca wágóóóvecóómi! Ehdu neeímye.

11 Ááneri panévá iñújɨ́ɨné nahjɨ́he múnaa mítyane kímóóveé ihñénéhjɨ́ kiá iñáhjɨ́henújúcóóityúneri. 12 Muurá técoomi nahjɨ́hénuhíjcyámé óóroó, páráátaá, bóróótseé, iééroó, pééraá, tsíñehjɨ panéváré mítyane áhdómeíñé néwayúúnee, íjcyane. Téhdure nahjɨ́hénuhíjcyámé ɨ́mɨá wajyámúúné ríínoó, tséédaá, íjcyane túpjájáhjɨúvú néénema duujɨ́nuúdúnéjahjɨ. Áhdure nahjɨ́hénuhíjcyámé páhduváré nénehjɨ imyéwu cúvááné uméhéénema imíwu nééné néwáyúúnetu méénúmeíñéhjɨ. 13 Áhdure páhduváré nééné pacúúcuháñé imyéwu cúvanéhjɨ́ mííraá, ijtsiéétsoo, íjcyane nahjɨ́hénuhíjcyáme. Majchóháñé nahjɨ́hénuhíjcyámé bíínoó, dúúrubaa, haríínaa, tríígoó, íjcyane. Téhdure teene majchó uménú nahjɨ́hénuhíjcyámé canéérama tsíñehjɨ. Téhdure nahjɨ́hénuhíjcyámé jéémú ocájímuu, obééjámuu, ɨ́ɨjumuu, íjchíemɨ́ɨnee, mɨ́amúnaa, íjcyane. Ánehjɨ kiá iñáhjɨ́henújúcóóityúneri kímóóveímye. 14 Aame técoomíúvutu neéhi:

—¿Kiávújuco ícyooca técoomíúvú ɨhtsútuj? Tsúúca páneemáyé técoomi wágóoovéné tsá múijyú maájtyumɨ́júcóóityúne.

15-16 Aame téeneri iíllityéne técoomíúvú ijcyátsíí kémuélletúré ɨ́ɨteme ikímóóvéne neéhi:

—¡Máɨdáátsoju ɨ́veekí ɨ́htsú cóómijɨ́ɨ́ Babiróónia muhdú ijcya éhne múúne walle imíwu nééné wajyámúúnema íjcyalle tsaímíyé icyáávellédú nécoómi! ¡Ávyeta muhdú meɨ́jtsótútsihdyu peecútéré tsúúca wágóóóvecóómi! Ehdu neeímye. 17 Aane muurá muhdú técoomi wágóoovéné cújúwamɨ́ɨ́neri úllehíjcyámé pámeere íavyéjujtémá íwákimyéi múnaa ájtyúmiɨ́hi. 18 Aame técoomi áiivyéné ámópácyoúcunúné iɨ́ɨ́téne neéhi:

—¿A íjcyacóómí tsícyoomi écoomíuvúdú nécoómij? 19 Aame ikímóóvéne íhñíwaúúné ibállííñúmeíñe neéhi:

—¡Máɨdáátsoju muhdú ɨ́veekí écoomi ɨ́htsú cóómijɨ́ɨ́ ɨɨná pajtye técoomívújuco múúhá wákimyéí cújúwamɨ́ɨ́neri muha metsájtyéné hallúvú medsɨ́ɨ́dsɨ́vahíjcyacóómi! Ácoomi ¿ɨ́veekí peecútéré tsúúca wágóoovéhi? 20 Ehdu ditye kímóóvénáa pámeere níjkyéjɨ múnáama múhdumé tahñéjté íjcyame táuwááboju úwáábohíjcyámé imíjyuúhi. Áánetu técoomí múnáadi ó ɨ́cúbáhraá tahñéjteke dibye ímityúné dárɨ́ɨvehíjcyáné déjúcotu. Ehdúu Píívyéébe nééhií.

21 Átsihdyúu idyé o ɨ́ɨténáa tsijpi ɨ́htsútuube níjkyéjɨ múnáajpi nééwáyúcoba móóá pañévú iwááóne nééhií:

—Eene móóá pañévú nééwayu o wáádodu muurá ɨ́htsútu cóómí Babiróónia wágóóóvecóómí tsáhájuco múijyú maájtyúmɨ́ityúne. 22 Tsáhájuco múijyú técoomí múnaa iwáñehjɨ́vaténe cúmubáánema chiiyóró llíjchune melléébóityúne. Téhdure tsáhájuco técoomíyí ípyée imyéénuhíjcyádú panévá

wákimyéí ditye méénune maájtyúmɨ ityúne. 23 Tsáhájuco múijyú técoomi tsaímíyé péétécunúityúne. Tsáhájuco técoomívú ditye ityáábávájcatsíñé wañéhjɨné méénúityúne. Páneere técoomí ɨhtsútú nɨjkévaáhi. Muuráhjáa técoomí nahjɨ he múnaa ɨhtsutúmé tsíjtyé nahjɨ he múnáá ehnííñevu íjcyame panévá iñújɨɨne múnáake mútátsohíjcyá waabyénujúúneri.

24 Áhdurée técoomívú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama pámeere dííbyeéjteke dsɨ jɨvetsóme. Ehdúu níjkyéjɨ múnáajpi néé naavédú nééne o ɨɨténé pañe.

19 1 Átsihdyúu idyé tééné pañéré ó lleebó cáámetu mítyame mɨamúnaa kéévánécoba nééneé:

Métsu Mépiivyéébé ɨhtsútuube ávyéjuube íjcyáábedítyú pajtyéteju tsáábeke maávyéjújtsoki.

2 Muurá muhdú tene íjcyadújuco dibye muhdú mɨamúnaa ícyahíjcyáné ímíbajchóne. Muuráhjáa nahtsɨwamééwá panévá iñújɨɨne múnáake ímítyúneri ityútávájtsóne dííbyé ɨɨcúve múnáake dsɨ jɨvétsóné déjúcotu díílledi ɨcúbáhraábe.

3 Átsihdyúu idyé tsiiñe néémeé:

—¡Métsu maávyéjújtso Píívyéébeke! Muurá técoomi ɨhtsútu cóómí áíívyéne ójtsó tsá múijyú ɨhvetéityúne.

4 Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevéjtsojtémá 4-meva iyámédú nééme Píívyéébe íavyéjú ijyáwá hallúrí ácuúcunúúbé lliiñévú ɨmɨhmóúbáne nééhií:

—¡Métsu maávyéjújtso Píívyéébeke!

5 Áhdurée idyé tsijpi tétsihyi íjcyaabe nééhií:

Métsu pámeere ɨdáátsojtémá ɨhtsútujte múhdumé Mépiivyéébé ɨɨcúve múnaa meíjcyame dibye ímillédú meíjcyame dííbyeke maávyéjújtsoki.

Obééjáwuúdú néébe wáñehjɨvaténe

6-8 Átsihdyúu idyé tsiiñe ó lleebó éhne múúne teehi níívácunúné tujkéveri mítyane chíjchimu íhjyuvádú mɨamúnaa íhjyuváne. Íllúu néémeé:

Panévatúré ɨhtsútuube Ávyéjuube Píívyéébe íjcyáábeke ihdyu metsu maávyéjújtsóneri meímíjyuúki. Muurá Obééjáwuúdú néébe tsúúca ihñéjtema wáñehjɨváteé éhne múúne tsaapi ityáábáváné wañéhjɨ méénudu. Áánéllii tsúúca íjcyátsíiivyémé ɨmiá wajyámúúné tsɨtsɨ jahjɨvú iújcámeíñema.

Ehdúu néémeé. Aane teene tsɨtsijáhjɨ Píívyéébeéjté ɨmiáámé meíjcyane nééiyóne.

9 Átsihdyúu tsaapi níjkyéjɨ múnáajpi oke nééhií:

—Íllu caatúnu: "¡Maímijyu ihdyu Obééjáwuúdú néébe méwadyu nééme ihñéjteke imíñútsómema wáñehjɨvaténej!"

Átsihdyúu oke neébe:

—Ehdu ɨmiááné Píívyéébere nééhií.

10 Áánélliihyée dííbyé lliiñévú o mɨmóúúvéne dííbyeke o dúúrúváíyónáa oke neébe:

—¡Oke duurúvadíñe! Muurá ámuhádúré oo Píívyéébé ɨɨcúve múnáajpi eene ámuha díñahbémuma Jetsocríjtoke ímí meúraavyémé meíjcyadu. Áánélliihdyu dííbyekéré Píívyéébeke duurúvá dííbyé uwááboju Jetsóodi íjcyane ámuha meúwáábohíjcyáábeke. Ehdúu oke neebe níjkyéjɨ múnáajpi.

Tsɨ̈tsɨ̈ɨ̈ beúvú nééne ɨ̈ɨ́jú hallúrí íjcyaábe

11-13 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɨ̈ níjkyéjiri ɨ̈ɨju tsɨ̈tsɨ̈ɨ̈ beúvú néébeke. Áábé hallúríi ácuúcunúúbe mémé ɨ̈mɨ̈áábé Állíúútuúbe. Tsiiñée dííbye mémé Píívyéébé Ihjyu. Aabe muurá mɨ̈amúnaa muhdú meícyahíjcyáné méema ímíbájchoó muhdú meícyahíjcyádújuco. Aabée íchahíwáánema íjcyáábé hálluúúcú cúújúwayúdú peetécunúhi. Áánetúu imyémé dííbyedítyú cáátúnúmeíñé ɨ̈ɨ̈ná nééiyóné tsá múha wáájácutúne. Apáábyérée diibye waajácúhi. 14 Áábekée mítyame mɨ̈amúnaa tsɨ̈tsijte ɨ̈ɨ́júmudi úraavyé ɨ̈mɨ̈á wajyámúúné tsɨ̈tsɨ̈jáánema íjcyame. 15-16 Aabée tsuhjɨ́váwu nééwa nɨ̈itsúwá dɨ̈ beúcunú tééwari panévá iñújɨ́ɨ́ne múnáake ɨ̈ɨ́cúbáhráiwa. Áábedítyúu íwajyámutuu, íjcyúbatuu, caatúváné íllu nééneé: “Páné avyéjujté éhnííñevu ɨ̈htsútuube avyéjuúbe.” Aane muurá dííbyé hójtsɨ̈ pañe panévá iñújɨ́ɨ́ne múnaa íjcyaáhi. Áhdure dííbyej tééveri ɨ̈htsútuube Píívyéébe icyáyobáávaténe mɨ̈amúnáadi ɨ̈cúbáhraá éhne múúne óóva íjtyúhari ditye dótsuhcúdu.

17-18 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɨ̈ níjkyéjɨ́ múnáajpi cóójɨ́ejpi núhbá hallúrí íjyócunúúbeke. Aabée wahpéjteke kéévánécoba nééhií:

—Píívyéébe néé pámeekéré ɨ̈dáátsojtékee, ɨ̈htsútujtékee, ɨ̈ɨ́júmuke diityédí méénújcatsímyéhjɨ́máyé ámuha medóókií. Áámeke wa metsááne medóóvaj. Ehdúu neebe níjkyéjɨ́ múnáajpi wahpéjteke.

19 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɨ̈ diibye iyáábécóbama ihyájkímú panévá iñújɨ́ɨ́né avyéjujte píhcyaavéné diibye ɨ̈ɨ́jú hallúrí íjcyaabe téhdure ihyájkímuma íjcyáábema imyéénújcatsíki. 20 Árónáacáa diibye iyáábécóbama Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpidíi díllómeííbyé méénúráityuróné méénúúbema tsúúca diityétsikye ékeevéme. Diibyée eene Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpidi díllómeííbyé íllure állihíjcyá mɨ̈amúnáake diibye iyáábécóba mémema íjcyame dííbyé níjcyota dúúrúvahíjcyámeke. Áromútsíi bóhɨ̈imútsíyé wágóoové ávyétá ɨhnáhó atsóóperémá péétécunúné cuujúwá pañévu. 21 Áánetúu tsijtye ímunáajtéké diibye ɨ̈ɨ́jú hallúrí ácuúcunúúbé ɨ̈nɨ̈itsúwari dsɨ̈ jɨ́vétsómeke diitye wahpéjté dóóhií.

Jetsóó ávyéjuube ííñújɨ́ri íjcyane

20 1 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɨ̈ tsijpi níjkyéjɨ́ múnáajpi cáámetu ííñujɨ́vú níítyene ápichó néheju wáhyéjúcóba lláávee, úwááñéhícyobaa, íjcyánema. 2 Aabée níhbácobádú néébeke dííbyere ííñimye íjcyaabe Naavéneke téehiyi idyóhjɨ́núúbeke waaó teene wáhyéjúcóbá pañévu. 3 Áábé hallúvúu cóhpéj wátájcoobe dibye mɨ̈amúnáake 1,000 píjcyá hajchótá iállíjyúcóótuki. Ááné boonétúu tsiiñe ácádsɨ̈ɨ́veebe wahájchotáwuúréjuco.

4 Áhdurée ó ájtyumɨ̈ muhdú mɨ̈amúnaa ícyahíjcyáné ditye ímíbájchóiñévú Píívyéébe níwaavémé íavyéjú ijyáwááné hallúrí ácújcatyémeke. Téhdurée idyé ó ájtyumɨ̈ Píívyéébé ihjyu Jetsóodi íjcyane úwáábohíjcyámeke tééné hallútúu ditye íhñíwaúúné kípíyúúcuhíjcyámeke. Diityée muurá tsá múijyú diibye iyáábécóbake íñíjcyotámá dúúrúvatúne. Áánélliihyée dííbye mémé tsá diityéké íúmɨcóónetu íhyójtsɨ́néúbatu íjcyatúne. Aamée tsiiñe bóhɨ̈ime Críjtoma ávyéjuuté téhdune 1,000 píjcyá hajchóta. 5 Aane cahcújtso múnaa dsɨ̈ jɨvémé bóhɨ̈tujkénuíñé nééiyóne. Áánetúu tsijtye cáhcújtsotúmé téhdune 1,000 píjcyá boonéturéjuco bóhɨ̈íne. 6 Maímijyu ihdyu tsaímíyé Píívyéébema

ícyahíjcyámé tujkénú bóhɨ́ɨcunúiñej. Áámeke tsáhájuco bóónétu íjcyáné ɨ́cúbáhraméí dómájcóityúne. Aame Píívyéébema Críjtomútsí ijcyánéjcú lluuvájté íjcyame ávyéjúúteé ííñújɨri téhdune 1,000 píjcyá hajchóta.

7 Ááné boone tsiiñe Naavéné ácádsɨ́jcaáyóméiíhi. 8 Aabe ípyée imyéénuhíjcyádú tsiiñe páné iñújɨ́ɨ́ne múnáakéré iállíñe mújtátsoóhi. Ááne Góoó, Magóoo, íjcyáné iñújɨ́ɨ́cu múnaa ávyétá mityámé eevératu íjcyame Críjtoke néhníllehíjcyámema iúcújcatsíñe dííbyema méénújcatsíimye.

9 Aanée naavédú nééne o ɨ́ɨ́ténáa pahúllevátú tsááme Píívyéébe íhcyóómi wájyú nécoomi tsúúca mɨ́caavévá pámeere dííbyeéjteke ɨpɨ́rújtsóroki. Árónáacáa Píívyéébe cúújuwa cáámetu diityé hallúvú ɨ́jcaáyóné pámeekéré áiúcú tsáápíúbá coéváratu. 10 Áánetúu diibye Naavéné mɨ́amúnáake állihíjcyáábeke waagóoobe cúújuwa atsóóperémá péétécunúwá pañévú tééwá pañe tsúúca iyáábécobaa, iiye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpidi díllómeíhíjcyaábee, íjcyamútsí íjcyáwá pañévu. Aamée tsúúca tééwá pañe ɨ́cúbáhrámeí múijyú nɨ́jkéváityúne.

Ímibájchoju

11 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɨ́ tsɨ́tsɨ́j nééné avyéjú ijyáwá hallúrí tsaapi ácuúcunúúbeke. Áábedítyúu ííñújima íévéhóówari íjcyanéhjɨ́ peíñú pevétsíiyéjuco. 12 Áijyúu dííbyé úmɨ́wari ɨ́htsútúméhjimáyé ɨ́dáátsojte dsɨ́jɨ́vehíjcyámé tsiiñe bóhɨ́ɨ́medívú pááyuube muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátúváné waajácúhaamɨ́ne. Áhdurée paayúcuube pájtyetéme mémeháñé íjcyaháámi. Áánemáa diityémá ímíbájchoobe téhaamɨ́jɨ́ pañétú muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátúnúmeídyújuco. 13 Téijyúu pámeere dsɨ́jɨvémé ijchívyécunú móáñé pañétuu, ííñújɨ́ pañétuu, íjcyane. Áámemáa ímíbájchoobe muhdúhjáa ditye ícyahíjcyánéhji. 14 Áijyúu tsáhájuco dsɨjɨ́vé íjcyájúcootúne. Téhdurée ímityúmé dsɨ́jɨvémé úújetéhíjcyatsíí tsúúca wágóové cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéíwá pañévu. 15 Ááwá pañévúu wágóovémé íñe múhdumé pájtyetéme mémeháñé íjcyáháámitu imyémé íjcyatúme.

Béhné iiñújima níjkyeji

21 1 Átsihdyúu idyé ó ájtyumɨ́ béhné iiñújɨ́ íévéhóówari íjcyánéhjima bóhówaavéné ɨ́hdéenéhjɨ́ tsúúca wágóóóvéné boóne. Árónáacáa tsáhájuco móañe íjcyatúne. 2 Áijyúu o ɨ́ɨ́ténáa béhné Jerotsaréé niityé níjkyéjitu Píívyéébedítyu. Ácoomíi tsaímíyé ɨ́ɨ́né imíjyaú éhne múúne walle ityájɨ́váné wañéhjɨ́ pañe ímíbájkímyeídyu. 3 Áánáacáa tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba nééhií:

—Ícyooca Píívyéébe ihñéjtéj piine íjcyaabéréjuco diityéké túkévéjtsoíñe. Áábema íjcyaímyé tsaímiyéjuco. 4 Áámema tsáhájuco kímóóve, dsijɨ́vé, panévá ɨ́cúbáhraméí, íjcyájúcóóityú tsúúca dibye páneere tsíhdyuréjuco cápáyoácónélliíhye.

5 Ehdúu dibye nééné boone íavyéjú ijyáwá hallúrí ácuúcunúúbé nééhií:

—Panéváré béhnéréjuco o ípívyejtsóne.

Átsihdyúu oke neébe:

—Cáátunu íñe úúma o íhjyuváne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Muurá ɨmiáánéré teéne. Aane múu cáhcujtsóhi.

6-7 Átsihdyúu tsiiñe oke neébe:

—Áyu tsúúca páneere muhdú o néhdújuco pájtyene. Aabe panévatúré ɨhtsútuube tapíívyema o íjcyátuube iíjcyadúré o íjcyaabe ímichi téhɨjpɨ oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure nɨ́jke oo páneere o nɨ́jkévátsóiíbye. Aabe áátsɨɨmédú nééme ímítyunévú táhjátsámeítyúmé tsaímíyé iíjcyáíyóneri tsúúrámeímyeke ó ájcuú ɨ́miá bóhɨɨvu áhdóratúne. Áámé Piivyéébé ó íjcyaáhi. 8 Áánetu oke iúráávyéné déjúcotu ɨɨ́cúbáhrámeííyóneri iíllityéne cáhcújtsotúmee, dsɨ́jɨvétso múnaa, íhdícyámema dómácócatsíhijcyámee, níjcyotájteke dúúrúvahíjcyámee, waabyénu múnaa, állíu múnaa, éhdume wágóóóveé cúújuwa atsóóperémá péétécunúwá pañévu. Ehdu botsíi ávyétá wágoóóveréjuco ditye méénuíñe. Ehdúu oke Píívyéébe néehií.

Béhcóómi Jerotsarée

9 Átsihdyúu tsaapi níjkyéjɨ múnáajpi éhnée 7-mevádítyú nihñéenéré ɨ́cúbáhraméí íjcyáíhlloma íjcyaabe oke néehií:

—Cáhawáá uke o úújétso Obééjáwuúdú néébé uráávye múnaa éhne múúne tsáápí taaba íjcyadu néémedívu. 10 Aanée teene naavédú nééne o ɨ́ɨ́téné pañe oke tsajtyéébé cáméhbáú nɨ́jcaúvu. Átsihdyúu oke úújétsoobe Píívyéébe cóómí Jerotsaréé imíwu nécoomi níjkyéjɨtu ííñujɨ́vú níítyécoomívu. 11 Ácoomítyúu ávyeta Píívyéébé ámɨ́tsaráhcó cádiúcunú éhne ‘jájpeé’ némeíñé neewáyú ‘raúráú’ nééu imíwu ‘rutúrútú’ néhduú. 12-13 Ácoomí mɨ́jcóo cáámé mɨ́jcócoba ávyéta pɨ́ɨ́mɨ́ némɨjcótú 12-wava lléhowááne. Panéjcuvátúu 3-wavátsá 4-tsihjɨ́vatu. Áwáhjɨtúu ijraéémú dohjɨ́bá 12-neva íjcyáne mémeháñé caatúvá téwavádu. Áwahjɨ́ɨ níjkyéjɨ múnaa tsáápiitsa tehméhi. 14 Áhdurée idyé témɨjcótú 12-uva néwáyúcobáné ímichi témɨjco éjkeúhjɨ. Áúhjɨtúu idyé téuvádú tsáápiitsa Obééjáwuúdú néébé mamyému mémeháñé caatúváhi.

15 Áijyúu diibye níjkyéjɨ múnáajpi óóma íhjyúváábedi óórówa eevéwá dibye tééwari técoomi iééve páneere témijco íllehówáánemájuco. 16-17 Ácoomíi ávyeta tsahdú cóómíyé páhijyáwá nécoomi muhdú mɨ́amúnaa meéévehíjcyádú panéjcuváré icyáámema íwatyúúve éhnéjcú ééveebe tsahájchotáré 2,200 kiróómetro. Áánetúu técoomí mɨjcój pɨ́ɨ́mɨ́ ééveebe 64 ééveta.

18 Ámɨjcóo méénúmeí tsanéére ‘jájpeé’ némeíñé newáyúúnetu. Áánetúu ipácóómí tsanéére óórótu méénúmeícyóómí mɨ́ɨ́cúmɨjɨ́dú ɨ́ɨ́né imíjyaú ‘rutúrútu’. 19-20 Ácoomí mɨjcóo ímichi éjkéné newáyúcobáné ícyáávétsámeí ‘jájpeé, tsapííroo, áágataa, ejmeráádaa, óónitsee, coonaríínaa, critsóóritoo, berííroo, topáátsioo, critsopráátsaa, jatsíjtoo, amatíjtaa’, némeíñé newáyúúné imíwu páhduváré néuhjɨtu. 21 Áánetúu técoomí mɨjcó llehówááné 12-wava méénúmeí téhdunéré 12-uva péérá newáyúúnetu. Áánetúu pañétúejɨ́jtó técoomí ulléjɨ́jtó téénere óórótu méénúmeíjɨ́jtó mɨ́ɨ́cúmɨjɨ́dú ímíwu ‘rutúrútu’.

22 Árónáacáa ihdyu tsá o ájtyúmɨtú duurúvaja técoomíyí panévatúré ɨhtsútumútsí Obééjáwuúdú néébema Píívyéébemútsí tééjadu néémutsi íjcyánélliíhye. 23 Ácoomi muurá tsáhájuco núhbamútsí ájchúnej tééveri íjcyáityúne. Muurá ihdyu Píívyéébé ámɨtsaráhcoréjuco Obééjáwuúdú néébedítyú ájchúcunúnej tééveri técoomi íjcyaíñe. 24 Áábej tééveri pámeere mɨ́amúnaa panévá iiñújɨ́ɨ́né avyéjujtémá tsaímíyé íjcyame técoomi

ávyéjújtsoóhi. 25 Ácoomí llehówááné tsá wátáhájcatyéityú tene múijyú
ííjyunúítyúnélliíhye. 26 Muurá técoomívú panévá iñújɨ́ɨ́né avyéjú dóbééveéhi.
27 Ácoomíyí tsá ɨɨná ímityúné íjcyáityúne. Tsá núcójpɨ́tsó nénehjɨ méénúmema
álliúúmé téhullévú úújetéityúne. Apáámyéré ihdyu múhdumé pájtyetéme
mémeháñé Obééjáwuúdú néébedi íjcyáhámitu cáátuvámé técoomívú
úújéteéhi.

22 1 Átsihdyúu diibye níjkyéjɨ múnáajpi oke úújetsó téehivu Obééjáwuúdú
néébema Píívyéébemútsí avyéjú íjcyátsihdyu ííñécunúhí páñétújejɨ́jtó
técoomí ullejɨ́jtój pɨinétú níívahívu. Aahí nujpácyóo ávyéta ími 'raúráú'
néjpacyo meke bohɨ́ɨ́vú ajcúhi. 2 Ááhí úníuríi tsanéjcúcuri úmehééné meke
medsɨ́ jɨvéjúcóóityúne bóhɨɨivu ájcuhéhjɨ́ ténuhbávádú néévahíjcyahéhjɨ.
Áhéhjɨ́ haamɨ́née panévá iñújɨ́ɨ́ne múnáake bohɨ́ɨ́vú ajcúhi. 3 Aane Obééjáwuúdú
néébema Píívyéébemútsí avyéjú técoomí pañe íjcyánéllii tsá ɨ́ɨ́né imítyú
íjcyáityú téhulle. Aane téhulle Píívyéébé ɨicúve múnaa íjcyame dííbyeke
duurúvaáhi. 4 Aame dííbyeke ájtyúmiɨ́ múhdumé dííbye mémé íúmicóónetu
cáátuváme. Aame ávyéjúúteé dííbyema múijyú nɨ́jkéváityúne. 5 Tsáhájuco
múijyú téhulle ííjyunúityúne. Áánéllii tsáhájuco peetéháñé íjcyáityúne. Áhdure
tsáhájuco nuhba íjcyáityúne. Píívyéébe ɨ́htsútuube íjcyaabéréjuco peete íjcyaíñe.

Jetsocríjtó tsááiñe pɨ́ɨ́hɨ́jucóóne

6 Átsihdyúu diibye níjkyéjɨ múnáajpi oke nééhií:

—Íñe uke o nééne muurá ávyeta ɨ́mɨ́ááne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Aane
múu cáhcujtsóhi. Píívyéébe Íapííchoj tééveri íhjyú uubálle múnáake ɨiná
pájtyeíñé ɨ́hdétújuco wáájácútsohíjcyaabe oke wallóó téhdure dííbyé ɨicúve
múnáake o úúbálle muhdú lléváhréjuco tene pájtyeíñe.

7 Muurá Jetsóó nééhií: "¡Lléváhréjuco o tsááiñe! Ahdícyane ihdyu
maímijyu ditye íjcyaíñé íñe íhyaamɨ́ pañétú muhdú tene pájtyeíñé cáátuváné
cáhcujtsóme." Ehdúu oke neebe níjkyéjɨ múnáajpi.

8-9 Aanée ó ájtyumɨ́ ehdu páneere muhdú pájtyeíñé oke úúbállémeíñéhjɨ.
Áánélliihyée diibye níjkyéjɨ múnáajpi oke ténehjɨ́vú úújétsóóbé lliiñévú o
mɨ́móúúvéne dííbyeke o dúúrúváíyónáa oke neébe:

—¡Oke duurúvadíñe! Muurá ámuhádúré oo Píívyéébé ɨicúve múnáajpi
ámuha díñahbémuma dííbyé ihjyú uubálle múnaa meíjcyame íhyaamɨ́ pañe
íjcyáné uwááboju ími ámuha mecáhcujtsómé meíjcyadu. Áánéllii ihdyu
dííbyekéré Píívyéébeke duurúva.

10 Átsihdyúu idyé oke neébe:

—Tsá múu íñe u cáátúnuháámɨ́ páátánutúne. Muurá muhdú téhaamɨ́
pañe tene nééne lléváhréjuco pájtyeíñe. 11 Ahdícyane óvíi Píívyéébema ími
ííjcyáíyóneri tsúúrámeímyé ímíñeúvú ijcyá dííbyema. Áánetu ihdyu óvi
ímityúmé iímillédú ijcyáhi. Ehdúu níjkyéjɨ múnáajpi oke nééhií.

12 Ááné boonétúu idyé Jetsóó oke nééhií:

—¡Muurá lléváhréjuco o tsááiñe! Aabe ó ájcuú pámeekéré muhdú ditye
ícyahíjcyáne áhdovu. 13 Aabe panévatúré ɨ́htsútuube o íjcyaabe tapíívyema
o íjcyátuube ímichi téhɨjpɨ oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure nɨ́jke oo
páneere o nɨ́jkévátsóiíbye.

14 Ahdícyane maímijyu ditye íjcyaíñé tsaímíyé ícyahíjcyáme. Muurá béhné
Jerotsaréevu iúújetécooca bohɨ́ɨ́vú ájcúné umého néévá llééneímye. 15 Áánetu

ímityúmé waabyénu múnaa, íhdícyámema dómácócatsíhijcyámee, dsɨ́ jɨvétso múnaa, níjcyotájteke dúúrúvahíjcyámee, állíu múnaa, íjcyame tsá técoomívú úújetéityúne.

16 Aane íñe níjkyéjɨ múnáájpikye diéllevu ó wallóó dibye úhdivu ibóhówájtso páneere muhdú pájtyéiñéhjɨ́ uuréjuco tácahcújtso múnáake u wáájácútsoki. Muuráhjáa páneere o ípívyéétsóroobe Dabíiúvúj tsɨ́ɨménémúhaabe ó ijcyá tsɨ́tsɨ́vé mɨ́ɨcúruwádú o néébeé. Ehdúu Jetsóó oke nééhií.

17 Ahdícyane Píívyéébé Apíichó íhjyú uubálle múnáaj tééveri mɨ́amúnáake pɨ́uváhi. Áhdure Obééjáwuúdú néébé cahcújtso múnaa éhne múúne tsáápí taaba íjcyadu nééme mɨ́amúnáake pɨ́uváhi. Aane ihdyu óvíi lléébome itsááne adóvá bohɨ́ nujpácyotu áhdóratúne.

18 Aane íñe tsúúca íhyaamɨ́ pañe cáátúváné uwááboju lléébómeke o néé ditye éhnííñevu iiyéjuco tsíñehjɨ iáméjtsótuki. Muurá tehdu méénúmeke Píívyéébe ávyétá ɨhnáhó ɨ́cúbáhraá muhdú téhaamɨ́ pañétú tene néhdújuco.
19 Áhdure idyé tééné uwáábójutu tsane wáágóóme mémé páácyúiibye tsúúca pájtyetéme mémeháñé cáátúváháámɨtu. Aame tsá dííbyé cóómivu úújetéityú íñe íhyaamɨ́ pañétú úúbállémeícyoomívu.

20 Aanée diibye íhyaamɨ́ pañe dííbyé uwááboju íjcyaabe nééhií:

—ɨ́mɨááné lléváhréjuco o tsááiñe.

Áánélliihyée dííbyeke o nééhií:

—Juújuj, tehdújuco Ávyéjuube Jetsóoj, wa ɨ́ɨ́cúi tsaácoj.

21 Aabe ihdyu óvíi ámúhakye pɨ́aabó paíjyuváre. Áyu tehdújuco.